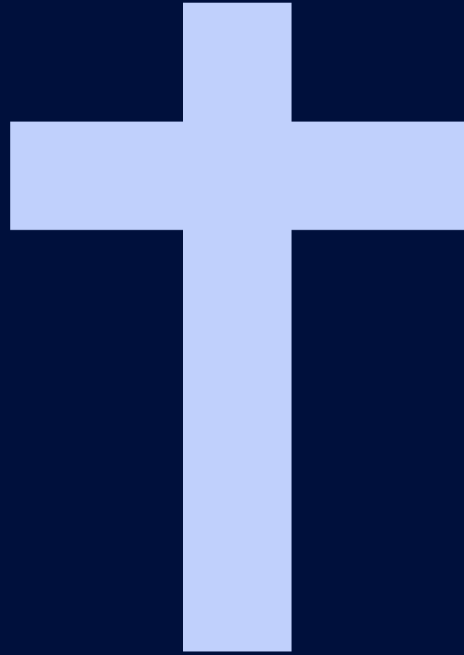

Saafi-Saafi

Portions of the Holy Bible in the Saafi-Saafi language of
Senegal

Saafi-Saafi

Portions of the Holy Bible in the Saafi-Saafi language of Senegal

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Saafi-Saafi)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0. You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-06-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Mar 2026 from source files dated 28 Jun 2025

5dd07cb3-0e14-5a60-9187-8f031f060239

Contents

Camba	1
Pula	69
Yunus	128
Macce	131
Maarko	181
Luk	212
Saanj	263
Tum cinj Apootar ci	301
Bi Rom	349
1 Korenta	372
2 Korenta	394
Bi Galaat	408
Bi Efes	416
Bi Filippi	425
Bi Kolos	431
1 Tessalonik	437
2 Tessalonik	442
1 Timoote	445
2 Timoote	452
Tit	457
Filemoon	461
Heber ci	463
Saak	481
1 Piyeer	487
2 Piyeer	494
1 Saanj	498
2 Saanj	504
3 Saanj	506
Yuud	508
Teeb ki	510

Camba Teerndi koc η Tawreet

Rangsohaani

Teerndii na woyse "Camba", wa teerndi koc ngan teereeci yatuus cin *Tawreeti* Musaa, te teereecin *Tawreeti*, cad teereeci koc η Fiis ci Hoolid ci. Teerndi teeku "Camba", wa na naandsuke in ci uup maañ η Adina.

Ngan jangin Camba, ambtidoh cin Kooh na boobi etohid marku. Ambtidohi koc nga, a tuma na Noohin na in ci na pese η adinaani jen ; degga nga, a nammba ambtidoh na Ibrahiima na bi rimkoh nga de. N ambtidoheem Kooh gapohha ne a hey barke'de cuub cin kehyi jen taamboh nga ba.

Teerndi Camba kadtidoh an :

- Naandsukin feran Adinaani 1-2
- Camban bakaad na kakaan 3
- Findi gomal ci taambtidoh ini koodoh Aadama po η Noohin 4-6
- Naandsukin gaalin Noohin 7-8
- Findi gomal ci taambtidoh η Noohin po η Ibrahiima 9-11
- Kipes kin Ibrahiima 11-25
- Kipes kin Isaahha, kubkin Ibrahiima 21-35
- Kipes kin Yanhooba, kubkin Isaahha 25-50
- Kubuucin Yanhooba nikid cuubin Israayel η Misra 37-50

Feran Adina

¹ N camba, Kooh fer eel ci na kehyi.

² Kehyi nikee hulang, wa nikka barang. E ñuus muuree masma, te Fuudsin Kooh seree η dafuk wa.

³ Kooh woosa ne : « Wa wiisaat ! » Wa wiissa.

⁴ A hotta ne siñaari baahid, a nistohha siñaari na ñuusi.

⁵ A teekka siñaari "noh", a teekka ñuusi "wek". Niin raakka, baab raakka, wa nikka mbeha de.

⁶ Wa weem coot, Kooh woosa ne : « Radsuk raakaat η harmban masub ci, ne wa nistoh masub na masub. »

⁷ A habidta radsuki. A nistohha masmi η oob radsuki na masma η dafka. Te wa nikohha daa.

⁸ A teekka radsuki "eel ci". Niin raakka, baab raakka, wa nikka mbeha kanakdoh.

⁹ N finho ineem, Kooh woosa ne : « Masmi η oob eel ci nangdukohaata disik yino po kehey suyid pul. » Te wa nikohha daa.

¹⁰ A teekka baki suydi "kehey", a teekka masmi nangdukohdi "cookom". A hotta ne wa baahid.

¹¹ Ngan woo keem, Kooh woyissa ne : « Kehyi riifaat na in ci na paare : paangiici bay tiso, na kidig ci na ñamse, kidig nu nik na rimin wa na tisojin wa η dooyi, η findi mandohaadin wa, η kehyi. » Te wa nikohha daa.

¹² Kehyi paarra paangi bayid tiso findi mandohaad cin ca, kidig ci na rime findi mandohaad cin ca, waa nu nik na tisojin wa. A hotta ne wa baahid.

¹³ Niin raakka, baab raakka, wa nikka mbeha kaahaydoh.

¹⁴ Wa mbehem coot, Kooh woosa ne : « Ngan radsukin eel ci, wa raakaat in ci raak siñaar, ne ca nistoh noh na wek, ca teeboh jamano na mbeh na kiis.

¹⁵ N radsukin eel ci, ca nikaat siñaar ne ca siñaarid kehyi. » Te wa nikohha daa.

¹⁶ Kooh habidta siñaar kanak yakak, wi yakki ne wa adgoh noh, wi yini ne wa adgoh wek. A habidta yit hor ci.

¹⁷ A seridta ca η radsukin eel ci ne ca siñaarid kehyi,

¹⁸ ne ca adgoh noh na wek, ca nistoh siñaar na ñuus. A hotta ne wa baahid.

¹⁹ Niin raakka, baab raakka, wa nikka mbeha nikiisdoh.

²⁰ N woo keem, Kooh woyissa ne : « Ngan masub ci, cuurund na inaama wiiriis aastidohaata, sel pundaat η eel ci, η dafuk kehyi. »

²¹ N ineem, a ferra doopaat ci yakak ci η cookmi, na inaamaaci na huye, ca weyee jen η dooy masub ci. A ferra ca η findi mandohaad cin ca. A ferra yit in ci raak paab jen, findi mandohaad cin ca. A hotta ne wa baahid.

²² A barke'idta ca, an : « Nikaat basloh, rimaatdohaata, riifdaat masmin cookmi, te yit, sel ci rimaatdoh η kehyi. »

²³ Niin raakka, baab raakka, wa nikka mbeha yatuusdoh.

²⁴ Wa weem coot, Kooh woosa ne : « Kehyi puldaat inaama findi mandohaad cin ca, doopaat ci raakan hed, na ci raakandi hed, na inaama yin findi mandohaad cin ca. » Te wa nikohha daa.

²⁵ A ferra doopaat ci raakandi hed findi mandohaad cin ca, a ferra ci raakan hed findi mandohaad cin ca, a ferra inaamaaci yin ci η kehyi jen findi mandohaad cin ca. A hotta ne wa baahid.

²⁶ Ngan woo keem, a woyissa ne : « Boo habdaat bo' η ñaamaarin boo, findi mandohaadin boo, ne ba adgoh cuurund cin cookmi, na sel cin eel ci, na doopaat ci, ne ba adgoh kehyi jen, na in ci na yoonde η kehyi. »

²⁷ Kooh ferra bo' η ñaamaarin de. Ngan ñaamaarin Kooh, a ferra ba, jaar na bitib.

²⁸ A barke'idta ba, a woosa ba ne : « Baslaata, rimaatdohaata, riifdaat kehyi, minaat kehyi jen, adgohaata cuurund cin cookmi, na sel cin eel ci, na in ci na yoonde η kehyi jen. »

²⁹ Kooh dokkissa, woosa ba ne : « Bayaata, η on du paangi nu nik ne wedi η kehyi jen, na kidig nu amboh rim na tisohin wa dah. Ca nik pesohaacin du. »

³⁰ Kooh woosa ne : « Doopaat cin kehyi, sel ci na punde, in ci na yoonde η kehyi, in ci na iike jen, η on ca ne, ca pesoh paangi iiri. » Te wa nikohha daa.

³¹ Kooh hotta in ci a yut habid jen, ca baahha lool. Niin raakka, baab raakka, wa nikka mbeha yasna-yino'doh.

2

¹ Eel ci na kehyi, na in ci ñimnid ci tumu nga, reehoh feru daa.

² N mbeha yasna-kanakdoh, Kooh idsidukka, raak de mitdid pangkan de.

³ Wed tah po Kooh barke'idta mbehi yasna-kanakdoh, a hoolidtaa wuu ce, laam a idsiduk nga, wi a yut fer in ci jen.

⁴ Naandsukin ferin eel ci na kehyi wedi weem.

Feruukin bo'

Wa Nikidi Kooh feree kehyi na eel ci,

⁵ ali kidig raakeedi paad η bilaf fi, te ali paangi puleedi ndoom, laam raak Nikidi Kooh tofdi η kehyi, te bo' raakeedi ne a guur merhey mi.

⁶ Hondohdi masub puleeda η kehyi te wa iiri'deeda kehyi jen.

⁷ N jamanoonaam, Nikidi Kooh mahha bo' na merhey min kehyi, a fuudissa ngan kiinin kan de iik kipes, jaarra a nikka pesoh.

⁸ Raak, Nikidi Kooh habdeen nguuk, η pulohaad-noh, ngan Eden, a bekka boya a mahee nga.

⁹ A paaridta kidig nu nik η merhey ma, ca modta η has, ca neɓpa ñamu, te ngan leernan nguuka, a paaridta kidgan kipes ki na kidgan inhisoh baahid na baahaadi.

¹⁰ Cul puleeda η Eden, wa iiri'deeda nguuka, wa pulohee ndeem, wa salla sal nikiis.

¹¹ Sala deɓ teeksee Pison, wa wileen η kur kan Hawiilaa jen, diska urus raake ;

¹² ursan kur keem, wa nikee kocoet, ndeem raakee makndi eeñdohaani na woyse *badoolah* na pemeeni na woyse *soham**.

¹³ Sala kanakdoha teeksee Gihon, wa wilee wil kur kan Kuus jen.

¹⁴ Sala kaahaydoha teeksee Tigar, wa nupdee η pulohaad-nohan Assuur. Sala nikiisdoha nikka Ewfaraat.

¹⁵ N ineem, Nikidi Kooh ɓayya ɓoya, a tumba de guuroh na niidohan nguukan Eden.

¹⁶ A huflukka de ne : « Fu minid ñam rim cin kidig cin nguuki jen.

¹⁷ Waaye kidgin inhisoh baahid na baahaadi, fu heydi ñame nga, laam mbadna fu ñaman nga dah, fu hey kaane fut ! »

¹⁸ Wa weem coot, Nikidi Kooh woosa ne : « Daay kiik ce baahdi ngan ɓo'. N hey de haɓɓide baatdohoh yi min kerhidoh na de. »

¹⁹ N ineem, raak Nikidi Kooh maheen na merhey doopaat ci jen, na sel ci pundoh ci jen, a kommba ɓoya ca, ne a kerah findi yeem teekan ca ; yaa nu nik hey ɓeedkase findi yaara na hee de teeke.

²⁰ Wa a kom ɓoya ca, ɓoya feridta ca tiik jen, doopaat cin kahan ci, sel ci pundoh ci, na doopaat cin nduufi. Waaye a yi, a hotidɗi haf ce baatdohoh yi min kerhidoh na de.

²¹ N ineem, Nikidi Kooh pani'idta ɓoya, a neehha neeh noodid. A nihissa yoh yino ngan lah-fisaaran de, a rannga diska na neh.

²² Nikidi Kooh ɓayya yoha a nihsoh η ɓoya weem, a mahha bitib naa, a kommba ɓoya de.

²³ Wa ɓoya hot de, a yeella, a woosa ne :

« Waasii,
yii a yohin yoh cin ngo
na nehin nehin ngo !
Boyii teeksan ɓo' bitib,
laam a koodohu η ɓo' yaar. »

²⁴ Wa taamboh daa po, yaar hey sabsukohe na yaay na baab, a ɗoɗ η bitiice, ɓa nik faan yino.

²⁵ Te wa nikka ne ɓed bi kanak ceem, yaara na bitiice, ɓa nikee faan ɓarang te ɓa supkeedi nga.

3

Bakaadi koc na findi Kooh tumoh naa

¹ Waam, e iin uupée ñaañ η doopaat cin nduufi Nikidi Kooh fere ; iina woosa bitba ne : « Andi wa keeh ne, e Kooh woo ne, du joydi ñam ali rim kidig, η kidig ci η dooy nguuki ? »

² Bitba loffa de ne : « Boo minid ñam rim cin kidig ci η nguuki.

³ Waaye ini kad η rim cin kidgi η leernin nguuki, Kooh woo ne ɓoo kanaat ca ñam, ɓoo kanaat ca sah reɓ wala ɓoo hey kaane fut. »

⁴ Iina loffa de ne : « Muk, du heydi kaane.

* **2:12 2:12** *soham*: wa atoh peme ruumind ; ngan farañse wa minid nik ne wed "*cornaline*", "*onyx*" ruumind wala "*béryl*"

⁵ Kooh inah inah ne, dŋu ñama dŋah, liibohaaciŋ dŋu hey rangsuke, dŋu hey inhisohe baahid na baahaadi findiice. »

⁶ Bitba marakka rim caŋ kidga, a hotta ne ca modid ŋ has, ca mandid na ini neŋ, te ca madaah ñamu ne ca rangis liiboha. A beennda nga, a ñamma, a nammba ed yaar ce raak de nga, yeem ñamma.

⁷ Ŋ dŋiska dŋiska liibohaacaŋ ba rangsukka, wed ba inhiskoh kotii ne ba tas barang ; ba bayya bi saaf mbadet, ba tokdohha ca, ba kenukka ca.

⁸ Wa noha soos po puudsa ef-efdeeda, boya na bitiice kerahha Nikidi Kooh wileeda ŋ nguuka, ba dembeeda de ŋ kidig ca.

⁹ Nikidi Kooh beedukka bo', a woosa de ne : « Fu ŋ nde ? »

¹⁰ A loffa de ne : « Ŋ kerah da kerah ŋ dooy nguuki, ŋ tiitta, wedi ŋ dasdukoh da laam ŋ tas barang. »

¹¹ Nikidi Kooh woosa de ne : « Moo, ya ba woo da ne fu tas barang ? Fu ñam ŋ kidgi ŋ sangohee da e ? »

¹² Boya woosa de ne : « E bitbi fu ambsoh ho na de, a yi ed to ŋ rim ciŋ kidgi, ŋ ñamma. »

¹³ Nikidi Kooh woosa bitba ne : « Wee bek da ŋ ineem ? » Bitba woosa de ne : « E iini ñaañoh ho po ŋ ñamma. »

¹⁴ Nikidi Kooh woosa iina ne :

« Ŋ ini fu tum weem,

ŋ alkid da

ngan doopaat ciŋ kahan ci

na ciŋ bilaf fi jen,

fu na hee hey faske

te fu genan melemsuk

ŋ muniŋ merhey mi

ngan kipes kiŋ da jen.

¹⁵ Ŋ hey beke sangtidoh

ŋ harmban fu na bitbi

na harmban bi na hee rimkohe nga da

na biŋ de.

Bi rimkohan nga de

hey pooke hafin da

te fu doban ba ŋ patang kot. »

¹⁶ A nammba woo bitba ne :

« Ŋ hey tume po,

fu nik rook dŋah, fu laay miskid,

te fu baslan ngan miskid.

Fu hey diidke ŋ yaar fu,

waaye a yi yilfan da. »

¹⁷ A hannda woo yaara ne :

« Fu kerhid woo kiŋ bitiifu

po fu ñamid ŋ kidgi

ŋ sangohee da,

fu tahid po merhey mi alkuud,

ŋ kipes kiŋ da jen fu hey yaabe

ne fu han raak pesoha ŋ kehyi.

¹⁸ Wa hey paare ñapir

na paangi raakid rup

te fu na hee hey guure kotii

ne fu ñam.

19 Fu pesohan opinɔn ɔa
po mbadna fu dokkan
ŋ kehyi fu puloh.

Laam fu habɔfohu merhey
te fu dokkan ŋ merhey mi. »

20 N̄ ineem yaara teekka bitiiɔe Aawa (pesohi). Laam a yi yaayin boobi na pese jen.

21 Nikidi Kooh habɔɔɔta Aadama na bitiiɔe kulba und, a bekidta ba ca.

22 A woosa ne : « N̄ ɔiski wa nik ndii, bo' inhisohid baahid na baahaadi findi boo ; a joyɔɔi been kotii ŋ rim cin kidgi na onohe kipes, a joyɔɔi ca ñam po kipes kin ɔe kee nika po faw. »

23 Nikidi Kooh pulidta ɔe ŋ nguuka ŋ Eden ne a guur merhey mi a mahohu.

24 Wa a aañ bo', a ɔaakka ŋ pulohaad-nohanɔn nguuka, niidoh ci na woyse *seruben** na ndang yongkaah wi na mbiliirke bak nu bak ne ba sangoh waasa kad ŋ kidga na onohe kipes.

4

Bi ɔeb rimuk ŋ Aadama na Aawa

1 N̄ finho ineem Aadama hunnda na bitiiɔe Aawa, yeem ammba rook po a basilla, a teekka kubka Kayin. A yi Aawa, a woosa ne : « N̄ baatɔohin Nikidi ŋ raakid bo' jaar. »

2 A raakissa kubu jaar wiiriis teeku Abel, taambɔoh Kayin. Abel nikka niidoh, Kayin nikka guuroh.

3 Wa kadoh kadoh po Kayin bayya ŋ in ca a guure, a pulidta seeykaah* wuu Nikidi.

4 Abel nammba bay ŋ saaw can gat can ɔe, a pulidta seeykaah ngan sepet can mbaal ca uupee fayum. N̄ ineem Nikidi nebuusa ŋ Abel, a teyɔɔukka ina a ɔdoh,

5 waaye a nebuudi ŋ Kayin na ina a ɔdoh. Ineem bekka Kayin aay-keñ miskid, a ñuusɔukka.

6 Nikidi meekissa ɔe ne : « Fu ayruk ye po fikiirinɔn ɔa mannda an ?

7 Tumohaadinɔn ɔa baah ɔah, fu hey teyɔɔukɔasse ; fu tumɔi baahid ɔah, bakaadi wedi wii radukka ŋ nguɔu tuuy fu na sekee ɔa, ne wa yilif ɔa, te ya fu joya min. »

8 Waaye, Kayin woosa taambɔoh ce ne ba kad yohon ca. Wa ba nik ŋ yohon ca, Kayin soonnga Abel, a appa ɔe.

9 Dekka po Nikidi meekissa ɔe ne : « Kayin, a nde taambɔoh fu Abel ? » A loffa ɔe ne : « N̄ inahɔi kat, ñam na niidde ɔe haa. »

10 Nikidi woosa ɔe ne : « Fu habid ye an ? N̄ kerhid ñif min taambɔoh fu looykohha kehyi po nga so ne wa wirndukɔu.

11 Fu alkuud po merhey mi fadiɔ ɔa, laam ya fu anidã ñif min taambɔoh fu fu aam.

12 Fu guuris merhey mi ɔah, wa ɔɔissandi ɔa in. Fu na hee hey wiltidohɔe ŋ kehyi, fu genandi ɔisik yino. »

13 Kayin woosa Nikidi ne : « Ini fu deg go bitootid lool po ŋ antalɔaa.

14 Woti fu aaniid to ŋ merhey mi an e ? N̄ hotid ne ŋ hey ɔa use, mi na hee hey wiltidohɔe ŋ kehyi, ŋ genandi ɔisik yino po bo' nu hot to ɔah, a ap po. »

15 Nikidi woosa Kayin ne : « Kon, bo' nu ap ɔa ɔah, fu hey wirndukɔasse waas yasna-kanak. » A waakidta Kayin inhisoha, ne bo' nu hot ɔe ɔah, a apuu ɔe.

* **3:24 3:24** *seruben*: ɔeɔ farañse na woye "*chérubin*". Ca feruud findi malaakaaci, ca na pangke wuu Kooh. Ca raak paɔ, na ñaamaar bo' ambsukohid na ñaamaar ɔoopaat. * **4:3 4:3** *seeyuk* : ɔebgaan, booba seeykeen wuu Kooh, waaye, wa ɔalohid na seeyki woti-woti. Laam, ba seeykee wuu Nikidi Kooh, wa nilee wuu in wiiriis haa te ali in nikeedi ŋ harmban ba na Kooh.

¹⁶ Wa taambohha daa, Kayin kadfa gena kur ka na woyse Nood, η pulohaaf-nohan Eden, a ussa Nikidi.

Bi puloh η Kayin

¹⁷ Kayin hunnda na bitiice, yeem ammba rook po a basilla, a teekka kubka Henok. Kayin yippa kur-taah, a teekkaa ngan kubkin de Henok.

¹⁸ Henok nikka baabin Irad, Irad nikka baabin Mehuya'el, Mehuya'el nikka baabin Metusa'el, Metusa'el nikka baabin Lemek.

¹⁹ A yi Lemek, a bayya bitib kanak, yi koc na woyse Aada, yi kanakdoh, Silla.

²⁰ Aada a yi rim Yabal, baab-caacin bi na gene η diip† ci, niide gat ci.

²¹ Taambdoh ce yaar, ya teekse Yuubal, a yi baab-caacin halmoh ci na mbiiboh ci.

²² Silla, bitbin de yinoora, rimbba Tubal-Kayin, sisbi na tibe moos na tiwiiñ.

Tubal-Kayin raakeen taambdoh bitib teeku Naama.

²³ Lemek woosa bitib cin de ne :

« Ee, du bi bitib cin ngo,

Aada na Silla,

Sikdukaat woo kin ngo.

Heeh, sikdukaat to,

du bi bitib cin Lemek.

Yaar gaañid to,

η appa de,

Komaaki buurra so,

η boommaba de.

²⁴ Te nik ne e Kayin na hee wirndukfasse

waas yasna-kanak ne a apu dah,

cam ! Lemek na hee wirndukfasse

waas ndanƙiyaah-yasna-kanak na yasna-kanak (77) ! »

²⁵ Aadama hunisseen na bitiice, a ambissa rook, a raakka kubu yaar, Aawa teekka de Set‡, laam a woyee ne : « Kooh onid to kubu wiiriis, yi na hee namside Abel, yi Kayin ap. »

²⁶ Set namma raak kubu, a teekka de Enos. N jamanooƙaam, wed ba camboh beedkoh Kooh η tiikin Nikidi.

5

Findi gomal ci taambtidoh η Aadama po η Noohin

¹ Inii wed naandsuku η Aadama na bi rimkoh nga de.

Wa Kooh na fere bo', a fer ba η mandohaadin de haf ce.

² A yi Kooh a ferra ba yaar na bitib a barke'idfa ba, a teekka ba bo' η noha mbadi.

³ Wa Aadama pes kiis teemet na kiis ndanƙiyaah-kaahay (130), a raakka kubu yaar ya bay mandohaadin de na ñaamaaran de, a teekka de Set.

⁴ N finho raakuukan Set, Aadama pesid kiis teemet-yasna-kaahay (800) te a raakiseen bi kubu yaar na bitib.

⁵ A kaan wa a raak kiis teemet-yasna-nikiis na kiis ndanƙiyaah-kaahay (930).

⁶ Wa Set pes kiis teemet na kiis yatus (105), a raakka kubu yaar, a teekka de Enos.

⁷ N finho raakuukan Enos, Set pesid kiis teemet-yasna-kaahay na kiis yasna-kanak (807). A raakiseen bi kubu yaar na bitib.

⁸ A kaan wa a raak kiis teemet-yasna-nikiis na kiis ndanƙiyaah na kiis kanak (912).

† 4:20 4:20 diip : diip ci ba genohee debgaan ca nilee ndut haɓdohu piis wala und. ‡ 4:25 4:25 Tiikin "Set" mand na "ed" wala "on" η pedfeem heber.

⁹ Wa Enos pes kiis ndan̄kiyaah-yasna-nikiis (90), a raakka kubu yaar, a teekka de Kenan.

¹⁰ N̄ finho raakuukan̄ Kenan, Enos pesid̄ kiis teemet-yasna-kaahay na kiis ndan̄kiyaah na kiis yatuus (815). A raakiseen̄ bi kubu yaar na bitib̄.

¹¹ A kaan wa a raak kiis teemet-yasna-nikiis na kiis yatuus (905).

¹² Wa Kenan pes kiis ndan̄kiyaah-yasna-kanak (70), a raakka kubu yaar, a teekka de Mahalal'el.

¹³ N̄ finho raakuukan̄ Mahalal'el, Kenan pesid̄ kiis teemet-yasna-kaahay na kiis ndan̄kiyaah-nikiis (840). A raakiseen̄ bi kubu yaar na bitib̄.

¹⁴ A kaan wa a raak kiis teemet-yasna-nikiis na kiis ndan̄kiyaah (910).

¹⁵ Wa Mahalal'el pes kiis ndan̄kiyaah-yasna-yino na kiis yatuus (65), a raakka kubu yaar, a teekka de Yered.

¹⁶ N̄ finho raakuukan̄ Yered, Mahalal'el pesid̄ kiis teemet-yasna-kaahay na kiis ndan̄kiyaah-kaahay (830). A raakiseen̄ bi kubu yaar na bitib̄.

¹⁷ A kaan wa a raak kiis teemet-yasna-kaahay na kiis ndan̄kiyaah-yasna-nikiis na kiis yatuus (895).

¹⁸ Wa Yered pes kiis teemet na kiis ndan̄kiyaah-yasna-yino na kiis kanak (162), a raakka kubu yaar, a teekka de Henok.

¹⁹ N̄ finho raakuukan̄ Henok, Yered pesid̄ kiis teemet-yasna-kaahay (800). A raakiseen̄ bi kubu yaar na bitib̄.

²⁰ A kaan wa a raak kiis teemet-yasna-nikiis na kiis ndan̄kiyaah-yasna-yino na kiis kanak (962).

²¹ Wa Henok pes kiis ndan̄kiyaah-yasna-yino na kiis yatuus (65), a raakka kubu yaar, a teekka de Matusalem.

²² Henok hunee na Kooh. N̄ finho raakuukan̄ Matusalem, a pessa η ineem kiis teemet-kaahay (300). A raakiseen̄ bi kubu yaar na bitib̄.

²³ Ina a pes jen wa kiis teemet-kaahay na kiis ndan̄kiyaah-yasna-yino na kiis yatuus (365).

²⁴ Henok hunee na Kooh po a hotissuud̄i laam Kooh rapid̄ de rapid̄ η serooce.

²⁵ Wa Matusalem pes kiis teemet na kiis ndan̄kiyaah-yasna-kaahay na kiis yasna-kanak (187), a raakka kubu yaar, a teekka de Lemek.

²⁶ N̄ finho raakuukan̄ Lemek, Matusalem pesid̄ kiis teemet-yasna-kanak na kiis ndan̄kiyaah-yasna-kaahay na kiis kanak (782). A raakiseen̄ bi kubu yaar na bitib̄.

²⁷ A kaan wa a raak kiis teemet-yasna-nikiis na kiis ndan̄kiyaah-yasna-yino na kiis yasna-nikiis (969).

²⁸ Wa Lemek pes kiis teemet na kiis ndan̄kiyaah-yasna-kaahay na kiis kanak (182), a raakka kubu yaar.

²⁹ A teekka de Noohin* te a woosa ne : « N̄ alki Nikid̄i aluk kehyi wii, yii a yi na hee edfid̄e coonaan̄iη boo η pangki. »

³⁰ N̄ finho raakuukan̄ Noohin, Lemek pesid̄ kiis teemet-yatuus na kiis ndan̄kiyaah-yasna-nikiis na kiis yatuus (595). A nameen raak bi kubu yaar na bitib̄.

³¹ A kaan wa a raak kiis teemet-yasna-kanak na kiis ndan̄kiyaah-yasna-kanak na kiis yasna-kanak (777).

³² Wa Noohin pes kiis teemet-yatuus (500), a raakeen kubu kaahay, Sem na Haam na Yaafet.

6

Inwaasoona ambee Kooh η booba a fere

¹ Wa bo' ci camb ñimin η adinaani, te ba raakka bi komaaki cafay,

* 5:29 5:29 Tiikin̄ "Noohin" reḅ mand na "edfid̄" η pedeem heber.

² safaal ca hotta ne cafay canj bo' ca modid, ba bayya bitib nganj bi neb ba nga ba.

³ Nj ineem, Nikidi woosa ne : « Nj heydi fadisse bo' a maañ na iiki nj tum nga de, laam a huf dong. Hutiiniñ kipes kin de hey nike kiis teemet na kiis ndanjkiyaah-kanak (120). »

⁴ Nj jamanooçaam, wa raakeen bi punkal nj kehyi, te ba raakiseen. Beem bed nikee jalmbaaca defgaan te tiik cinj ba kerhuud. Ba rimkohee nganj safaal ca na cafay ca.

⁵ Nikidi hotta ne booba nikee nj kehyi uupee nga uup añaand, te keeñ canj ba genee ba yurhid nganj in modaadi.

⁶ A raakka aay-keeñ nga, inwaaso ammba de nj feri a fer bo' nj kehyi.

⁷ A woosa nj haf ce ne : « Nj hey dumbe boobi nj fer, nj hoolid ba nj kehyi, nj fadandi sah doopaat ci, yakak na yin, po sel ci ; laam inwaaso ambid to nj feri nj fer ca. »

⁸ Waaye Nikidi baahoheen Noohin.

Gaalan Noohin

⁹ Inii wed naandsuku nj Noohin. Noohin a nikee bo' yurhid nganj boobanj jamanoonanj de, te a hunee na Kooh.

¹⁰ Noohin raakeen kubu jaar kaahay, Sem, Haam, na Yaafet.

¹¹ Booba genee nj kehyi nikee yahrukohid, te wa muuyeedi Kooh, te disik nu disik raakeen tumohaad modaadi.

¹² Kooh marakka, a hotta ne kehyi yahrukohid laam, e pesid ci hotkang jen nikee tumoh in modaadi.

¹³ Ineem tahha po Kooh woosa Noohin ne : « Nj ambid ne nj hey dumbe boobi jen sagu riifdi ba riifid Adina na tumohaad modaadi. Nj hey ba dumbe na kehyi.

¹⁴ Waaka kidig ndengid, fu habdid haf fu in mand na wahnde yakak, wa min teembeer findi gaal. Wa raakaat bi tuuy, fu reefa *godirong* nj dooyi na finhoori.

¹⁵ Fu na hee wa habdohe an : Hutiiniñ wa nikaat saangal* teemet na saangal ndanjkiyaah-yatuus (150), angiini nik saangal ndanjkiyaah-kanak na saangal yatuus (25) te njooliini nik saangal ndanjkiyaah na saangal yatuus (15).

¹⁶ Fu heya waakde kunoha, harmban wa na gaali nikaat suung† yino. Fu heya habdife yahndeer nj hambuusiñ wa, gaali raak nikoha kaahay, nj yoordi, nj leerni na dafki.

¹⁷ Ini kad nga so, nj hey bembe kehyi na masub ne nj ap in nu na iike nga dah ; in nu nik nganj kehyi dah, a hey kaane.

¹⁸ Waaye nj hey ambidohe na da. Fu hey aase nj dooy gaali na bitiifu na kubuucin da kaahay ci na bitib cinj ba.

¹⁹ Fu hey name bek nj gaali heet doopaat nu nik nganj kehyi dah, naar yino na rib yino ne ca min muc na da.

²⁰ Heet cinj doopaat ci hey haye kanak kanak, sel ci na doopaat cinj kehyi, yakak na yin jen hey haye, ne ca min muc.

²¹ Fu nak, bayndoha kañam nu nik, fu bek nga, fu raak pesoha, fu na ca. »

²² Noohin habdohha in ceem jen daa, findi Kooh nakohee de wa.

7

Masma dumbee kehyi

¹ Wa ineem raak, Nikidi woosa Noohin ne : « Aasa nj dooy gaali, fu na bi kahan fu laam, nj hot da dong yurhid nganj boobiñ jamanooninj da.

* 6:15 6:15 *saangal* : wed *meetar*. † 6:16 6:16 *suung* : wedi ini amboh lecem cinj ndukun ci po nj suungi ; wa camban *meetar*.

- ² Bayndoha η doopaat ci hoolid ci*, riβ yasna-kanak na naar yasna-kanak, na ci hoolaadiici, riβ yino na naar yino,
- ³ na sel ci, riβ yasna-kanak na naar yasna-kanak ; ne cuub ciη ca min ris η kehyi.
- ⁴ Laam, ndii na neeh yasna-kanak, η hey tobe toβ yakak, ini ree neeh ndanjiyaah-nikiis (40). N dʊmb in ci η fer na iike η kehyi jen. »
- ⁵ Noohin tumohhaa dʊaa, findi Nikidi nakohee dʊe wa.
- ⁶ Wa Noohin raak kiis teemet-yasna-yino (600), wed masuβ riifdoh kehyi.
- ⁷ A aaseen η dʊoy gaala, a yi na bitiice na kubuuciη dʊe kaahay ci na bitiβ ciη ba, ne ba muc η masma.
- ⁸ Doopaat ci hoolid ci na ci hoolaadiici, sel ci na in ci yin yin ci na iike η kehyi jen,
- ⁹ ca raakeen Noohin η gaala kanak kanak, naar na riβ, findi Kooh woyohee wa.
- ¹⁰ Wa neeh ca yasna-kanak ca coot, masma cammba naaf kehyi.
- ¹¹ Wed kiis ka Noohin raakoh kiis teemet-yasna-yino (600), wa cabna kanakdoha raak neeh ndanjiyaah na neeh yasna-kanak (17). Mbaɗi, masma laayohngaana nikee η dʊoy kehyi, pookkaa η dʊisik laayid, wa balidta. Eel ci rangsukka, ca nameeda juur masuβ η kehyi.
- ¹² A tobeeda noha na weka, ini ree neeh ndanjiyaah-nikiis (40).
- ¹³ Mbaɗi, raak Noohin η dʊoy gaala, na kubuuciη dʊe yaar ci Sem, Haam na Yaafet, na bitiice na bitiβ ciη kubuuciη dʊe.
- ¹⁴ Ba nikka η dʊoy gaala na cuub ciη doopaat ci jen ; ciη bilaf fi na ciη kahan ci, in ci yin yin ci na iike η kehyi na sel ci.
- ¹⁵ In ci na iike jen raakka Noohin η gaala kanak kanak,
- ¹⁶ naar na riβ, findi Kooh woyohee wa. Yutta, Nikidi rannga buntaanη gaala.
- ¹⁷ Toβa yuurkeeda noha na weka ini ree neeh ndanjiyaah-nikiis (40). Masma uupeeda nga rap po, wa meebpa gaala.
- ¹⁸ Wa baatkeeda po, gaala teembeerra η jola.
- ¹⁹ Wa uupeeda nga baatuk po, wa onnda tangooca uupee dʊafuk jen.
- ²⁰ Masma mirndohha kad po, wa onnda tangooca ini ree saangal yasna-kanak.
- ²¹ In nu nik ne a iikeen η kehyi suydʊi dʊah, a kaanid nga ; sel ca, dʊopaat caη kahan ca na caη bilaf fa na in ca yin yin ca iikee η kehyi jen, kaanid na booba.
- ²² In nu nik ne a hed kiin η kehyi suydʊi dʊah, a kaanid.
- ²³ In ca iikee η kehyi jen ced Nikidi ambsoh, a dʊumbidta ca ; bo', dʊopaat, in ca yin yin ca na sel ca. A faɗee Noohin dong na ba nikee na dʊe η dʊoy gaala.
- ²⁴ Wa ineem raak, masma rissa onid kehyi ini ree neeh teemet na neeh ndanjiyaah-yatuus (150).

8

Njiisan masma

- ¹ Ina masma na raake neeh teemet na neeh ndanjiyaah-yatuus (150) η kehyi jen, Kooh dʊaakkoheen Noohin nof, a yi na dʊopaat ca nikee na dʊe η gaala. Wed a puudsoh η kehyi, masma haawsukeeda.
- ² Wa pulohee η dʊoy kehyi na wa juurkohee η eel ci, ca tufukka ; toβa seekka.
- ³ Masma cooteeda yin yin ; η finho neeh teemet na neeh ndanjiyaah-yatuus ceem (150), wa haawsukka kotii.
- ⁴ Mbaɗi, cabna yasna-kanakdoh raakee neeh ndanjiyaah na neeh yasna-kanak (17) ; gaala gayca η tangooca η Ararat.
- ⁵ Masma uupeeda nga haawsuk po ngaη mbeha koc η cabna ndanjiyaahdoh, tangooca hotkeeda.

* 7:2 7:2 *dʊopaat hoolid* : a yi dʊopti min seeykohu te a minnda nʊamu ngaη Heber ci.

⁶ Wa degga neeh ndan'kiyaah-nikiis (40), Noohin rangissa palanteera a hab'diffee gaala.

⁷ A tuuyca ngaak-suur η hara, yeem kadeeda hayeeda, po findi masma ŋiisoh.

⁸ Noohin nammba tuuy hod ne a inah andi masma ŋiisid.

⁹ Waaye a raakdi diski a yongan laam kehyi riifeen na masuβ, a dokukka. Noohin pulidta yaah a ammba de, a bekka de η dooy gaala.

¹⁰ A sekissa neeh yasna-kanak, a tuuyissa hoda.

¹¹ Na niina, a hayya na saaf oliiw as η ngubiη de. Noohin inahha kotii ne masma haawsukid η kehyi.

¹² A baatta sek neeh yasna-kanak a tuuyissa hoda, yeem taalndidta, a dokkisdi nga de.

¹³ Kiis ka Noohin raakoh kiis teemet-yasna-yino na kiis yino (601), η cabna koc nga, η mbeha adug nga, raak masma reehid η kehyi. Noohin kunissa gaala, a marakka, a hotta ne kehyi suyid.

¹⁴ Wa cabna kanakdoh raak neeh ndan'kiyaah-kanak na neeh yasna-kanak (27), raak kehyi suyid kong,

¹⁵ wed Kooh woyoh Noohin ne :

¹⁶ « Pula gaali, fu na bitiifu na kubuuciη da na bitib ciη ba ;

¹⁷ fu pulid cuuβ ciη doopaat ci nik na da, ciη kahan ci na ciη bilaf fi, sel ci na in ci yin yin ci jen ; ca pasarkohaata, ca nikaat basloh, ca rimaatdohaata laayid η kehyi. »

¹⁸ Noohin pulla gaala, na bitiice, na kubuuciη de yaar ci, na bitib caη ba.

¹⁹ Doopaat ca jen, na sel ca na in ca yin yin ca ; ca puleeda gaala cuuβ cuuβ.

²⁰ Yutta, Noohin habidta seeykidoha haf ce η Nikidi, a bayya η doopaat ca hoolid ca* na η sel ca hoolid ca, a hoomid† ca nga.

²¹ Wa eeñdeem ree η Nikidi, a nebuusa nga, a woosa η dooy ce ne : « Nj heydi alkisse kehyi muk sagu bo'. Wa keeh ne η kikomaakiikan ba, wed keeñ ciη ba na cambohee ba hiir η in modaadi ; η heydi d'umbdisse in ci na pese η kehyi muk η findi η tumoha an.

²² Feeh kehyi wii nga dah, in cii kurkohandi nga : sok na ngud, doh na soos, yuk na reh, noh na wek. »

9

Ŋaangi-ŋaangi wed ini teeboh ambtidohij Kooh na Noohin

¹ Nj ineem, Kooh barke'idta Noohin na kubuuciη de, a woosa ba ne : « Nikaat basil, rimaatdohaata po du riifid kehyi jen.

² Diski wa nik ndii doopaat ciη kehyi na sel ci na in ci yin yin ci η kehyi na cuurund ci, ca hey du neyyohe laam, η hey ca dege η yaah ciη du.

³ Findi kidig ci, in ci na pese te ca yoonde, η edid du ca jen, ca kañam nga du kotii.

⁴ Waaye du heydi ñame sepet na kipes kiη wa, wed ne, na ñif miη wa.

⁵ Ñif miη du, wed nam nik kipes kiη du ; wed tah doopaat mbaa bo' nu aam ñif bo' dah, η hey da wa taambe ; yaa nu aam ñif miη morom fu dah, η hey da wa meekse.

⁶ Bo' nu aam ñif bo' dah, wiη da hey aamse ; laam Kooh fer bo' η ñaamaariη de.

⁷ Nikaat basloh, rimaatdohaata po du riifid kehyi. »

⁸ Kooh woyissa Noohin na kubuuciη de ne :

⁹ « Mi yii ambtidoh na du na bi na hee rimkohe nga du,

* **8:20 8:20** doopaat hoolid : a yi doopti min seeykoku te a minnda ñamu ngan Heber ci. † **8:20 8:20** hoomid : doh inaa hoosuud po a nik wet, ne fu seeyuk wuu Kooh.

¹⁰ na in ci na pese na du jen, findi sel ci na doopaat cin kahan ci na cin bilaf fi, ced ci pul na du η gaali na in ci na hee pese η kehyi jen.

¹¹ Ambtidohin ngo na du, wa na hee nikohe an : N heydi boomisse kipes na masub laayid te masub laayid d'umbissandi kehyi. »

¹² A hannda deg nga ne : « Inii wed na hee teebohe ambtidohin ngo na du, du na in ci na pese na du, gomal nu gomal.

¹³ N tumid naangi-naangiini ngo η eel ci wed ini na hee teebohe ambtidohin ngo na bi kehyi.

¹⁴ N nangdoh eel ci η dafki te naangi-naangiini pul dah,

¹⁵ η hey naandsuke harmban ndo na du na cuub cin doopaat ci jen. Masub laayid d'umbissandi hef kiñin ci.

¹⁶ N hot naangi-naangiini pulid dah, η naandsuk ambtidohi η ambtidoh po faw na in ci na pese η kehyi jen. »

¹⁷ Kooh woyissa Noohin ne : « Ini teeboh ambtidohin ngo na bi kehyi, wedi weem. »

Noohin na kubuucin de

¹⁸ Kubuucin Noohin ba puloh η gaala nikee Sem na Haam yi baabin Kanaan, na Yaafet.

¹⁹ Bed bi kaahay cii, bed caacuucin boobin kehyi jen.

²⁰ Noohin nikka guuroh, a yi koc guur reseñ.

²¹ Wa raakka mbeh, a annda η biiñan wa po a laarra, a wolsukka po a hoolla η dooy diipaj de.

²² Haam, baabin Kanaan, hotta de tas-barang ; a woosa taambdoh can de kanak ca nikee η hara wa.

²³ N ineem, Sem na Yaafet bayya uuf, ba deggaa η yuug can ba, ba tiindeeda paa finho po ba reesa, ba ulla de wa. Ba yurhidkoheedi na baab ba laam ba waadeedi de hot tas-barang.

²⁴ Wa Noohin laarsuk, a inahha ini kubkin de yini tum,

²⁵ a woosa ne : « Kanaan nikaat naami uup heefu η naam cin baah cin de. »

²⁶ A baatta nga ne : « Nikidi Koohin Sem, a yakdaah ! Kanaan nikaat naamin Sem !

²⁷ Kooh baataat saangnin Yaafet te a gen na Sem η jam η genohaacan yeem. Kanaan namaat nik naamin Yaafet. »

²⁸ N finho toba yakka Noohin pesisid kiis teemet-kaahay na kiis ndanjiyaah-yatuus (350).

²⁹ A kaan wa a raak kiis teemet-yasna-nikiis na kiis ndanjiyaah-yatuus (950).

10

Cuub ci puloh η kubuucin Noohin

¹ Inii wed naandsuku η kubuucin Noohin : Sem, Haam na Yaafet na bi rimkoh nga ba. N finho masma dumbee kehyi, ba raakeen bi kubu yaar.

² Bi rimkoh η Yaafet nikee : Goomeer, Maagoog, Maaday, Yaawaan, Tubaal, Mesek na Tiiraas.

³ Askenas na Riifat na Toogarma, ba puloh η Goomeer.

⁴ Eliisa, Tarsis, Kitiim na Doodaan pulohha η Yaawaan.

⁵ Bi puloh nga ba, bed genee huntidkohid na cookmi, ba baatkeeda. Baa nu baaheen pedeem dah, baahha kur ; ba gennda cuub cuub.

⁶ Bi rimkoh η Haam nikee : Kuus, Misrayim, Puut na Kanaan.

⁷ Sebaa, Hawiilaa, Sabtaah, Ra'amaa na Sabtekaa puloh η Kuus.

Sabaa na Deedaan nammba puloh η Ra'amaa.

⁸ Kuus a yi nam rim Nimrood, yaara koc nik jalmba kerhuud η kehyi.

⁹ A nikee kaalsukoh yakak η fiki Nikidi, po ba meed woo ne : « Kaalsukoh yakak η fiki Nikidi findi Nimrood. »

¹⁰ Kur-taah ca koc η nguuran η de ced Baabel, Erek, Akkad na Kalne ngan Sinyaar.

¹¹ Nimrood puloh kur keem, a kadta Assuur a yippa kur-taah cii : Niniw, Rehobotiir, Kaalah

¹² na Resen, kur-taaha yakka η harmban Niniw na Kaalah.

¹³⁻¹⁴ Luud, Anaam, Lehaab, Naftuh, Patarus, Kasluh na Kaftoor puloh η Misrayim.

Bi puloh η Kasluh, bed rim Filistiici.

¹⁵ Kanaan saawkoh Sidoon, a degga Het nga.

¹⁶ Het a yi caaci η Yebuus ci, Amoor ci, Girgaas ci,

¹⁷ Hiw ci, Arkaaci, Sin ci,

¹⁸ Arwaad ci, Semaar ci na Hamaat ci.

η mirndaani bi puloh η Kanaan pasarkohha cuub-cuub.

¹⁹ Bed genee ini amboh Sidoon na bak Gerar po η Gasaa ; na Sodom, Gomor, Atma na Seboyim, kadeeda po Leesa.

²⁰ Beem bed bi puloh η Haam. Baa nu baaheen pedeem dah, baahha kur ; ba gennda cuub-cuub.

²¹ Sem yi yakak Yaafet nameen raak bi kubu jaar, a yi caaci η Eber na bi puloh nga de jen.

²² Bi rimkoh η Sem nikee : Elaam, Assuur, Arpaksad, Luud na Aram.

²³ Uus, Huul, Geter na Maas pulohha η Aram.

²⁴ Arpaksad nikka baabi η Selah, Selah nikka baabi η Eber.

²⁵ Eber raakka kubu jaar kanak, yinoora teeksee Peleg laam a raaku η jamanoona kehyi paysohu. Taambdoh ce teeksee Yaktaan.

²⁶ Bii bed puloh η Yaktaan : Almodaad, Seelef, Hasarmaawet, Yeera,

²⁷ Hadoraam, Usaal, Diklah,

²⁸ Obaal, Abima'eel, Sabaa,

²⁹ Ofir, Hawiilaa na Yoobaab ; bii jen ba puloh η Yaktaan.

³⁰ Ba genee η harmban Messa na tangoocan Sefaar, η pulohaad-noh.

³¹ Beem bed bi puloh η Sem. Baa nu baaheen pedeem dah, baahha kur ; ba gennda cuub-cuub.

³² Cuub ceem ced puloh η kubuuci η Noohin, findi ba baahoh na findi ba genoh. Bi kur ci pasarkoh η Adina jen puloh nga ba, η finho dumbuukan kehyi na masub.

11

Tabahuukan Baabel

¹ Bala ba pasarkohan dah, boobi η kehyi jen jombee pedeem yino

² po η jamanoona ba kurkoh pulohaad-noh. Ba kadoh kadoh po ba reesa η oon angid η kur ka na woyse Sinyaar, ba yippa nga.

³ Ba woosa η harmban ba ne : « Boo muulaat, boo ut ca. » Ba bayee muul findi atoh tabahoha na *godirong* findi simong.

⁴ Ba woyissa ne : « Boo habdaat kur-taah, boo tabah nga tabah jimimim po wa maangee η eel ca, wa hey tahe po boo raak tiik te boo heydi pasarkohe η kehyi. »

⁵ Wed Nikidi ruhsoh ne a marak kur ka na tabaha boobi η kehyi tufkide.

⁶ A woosa η haf ce ne : « Findi ba camboh an, ba nikka cuub yino, ba baahha pedeem, ali in woofissandi ba η in nu ba waad tum dah.

⁷ Mbaa dah, boo ruhsaat, boo dalohid woo ci η ba po baa nu nga dah, kerhuu pedmi binoobi na woye. »

⁸ Nikidi pasarohha ba η kehyi jen ; kur ka ba tabahee toppa ndaam.

⁹ Wed tah ba teekkaa Baabel laam, η ndaam wed Nikidi d'falahid pefeem ci*, a pasarohha boofi ngan kehyi jen.

Bi rimkoh η Sem

¹⁰ Inii wed naandsuku η Sem na bi rimkoh nga de. Wa Sem pes kiis teemet (100), a raakka kubu yaar, a teekka de Arpaksad, raak toba yakka cootid po wa tummba kiis kanak.

¹¹ N finho raakuukan Arpaksad, Sem pesid kiis teemet-yatuus (500). A nameen raak bi kubu yaar na bitib.

¹² Wa Arpaksad pes kiis ndan'kiyaah-kaahay na kiis yatuus (35), a raakka kubu yaar, a teekka de Selah.

¹³ N finho raakuukan Selah, Arpaksad pesid kiis teemet-nikiis na kiis kaahay (403). A nameen raak bi kubu yaar na bitib.

¹⁴ Wa Selah pes kiis ndan'kiyaah-kaahay (30), a raakka kubu yaar, a teekka de Eber.

¹⁵ N finho raakuukan Eber, Selah pesid kiis teemet-nikiis na kiis kaahay (403). A nameen raak bi kubu yaar na bitib.

¹⁶ Wa Eber pes kiis ndan'kiyaah-kaahay na kiis nikiis (34), a raakka kubu yaar, a teekka de Peleg.

¹⁷ N finho raakuukan Peleg, Eber pesid kiis teemet-nikiis na kiis ndan'kiyaah-kaahay (430). A nameen raak bi kubu yaar na bitib.

¹⁸ Wa Peleg pes kiis ndan'kiyaah-kaahay (30), a raakka kubu yaar, a teekka de Reyu.

¹⁹ N finho raakuukan Reyu, Peleg pesid kiis teemet-kanak na kiis yasna-nikiis (209). A nameen raak bi kubu yaar na bitib.

²⁰ Wa Reyu pes kiis ndan'kiyaah-kaahay na kiis kanak (32), a raakka kubu yaar, a teekka de Serug.

²¹ N finho raakuukan Serug, Reyu pesid kiis teemet-kanak na kiis yasna-kanak (207). A nameen raak bi kubu yaar na bitib.

²² Wa Serug pes kiis ndan'kiyaah-kaahay (30), a raakka kubu yaar, a teekka de Nahor.

²³ N finho raakuukan Nahor, Serug pesid kiis teemet-kanak (200). A nameen raak bi kubu yaar na bitib.

²⁴ Wa Nahor pes kiis ndan'kiyaah-kanak na kiis yasna-nikiis (29), a raakka kubu yaar, a teekka de Tera.

²⁵ N finho raakuukan Tera, Nahor pesid kiis teemet na kiis ndan'kiyaah na kiis yasna-nikiis (119). A nameen raak bi kubu yaar na bitib.

²⁶ Tera raakeen kubu yaar kaahay, Ibram†, Nahor na Haaraan, wa a raak kiis ndan'kiyaah-yasna-kanak (70).

Bi kahan Tera, baab bi Ibrahiima.

²⁷ Inii wed naandsuku η Tera na bi rimkoh nga de ; Tera a yi baabin Ibram na Nahor na Haaraan yi rim Loot.

²⁸ Haaraan yeem a kaanoh kur ba, η kur-taaha na woyse Uur η Babilon, raak baab ba peseeda.

²⁹ Biti Ibram teeksee Saraay‡, yin Nahor nikka Milka, kubkin Haaraan. Haaraan a yi namee nik baab bi Iska.

³⁰ Waaye, Saraay mineedi raak kubu, a jaasiree jaasir.

* **11:9 11:9** Tiikin "Baabel" reβ mand na "d'falah" η pefeem heber. † **11:26 11:26** *Ibram* : wed nikee tiikin Ibrahiima. E Kooh teek de Ibrahiima ngan saar 17, aaya 5. ‡ **11:29 11:29** *Saraay* : Kooh teek de Saarata ngan saar 17, aaya 15.

³¹ Wa raakka mbeh, Tera kurkohha Uur η Babilon a toorkeeda Kanaan. A bayndohha kubkin de Ibram, na setin de Loot kubkin Haaraan. A nammba bayndoh payum ce Saraay biti Ibram. Ba kadoh kadoh po η waas, η kur-taaha na woyse Haaraan, ba yippa nga.

³² Tera kaanohha ndaam raak de pesid kiis teemet-kanak na kiis yatuus (205).

12

Kooh tuuyid Ibrahiima Kanaan

¹ Bi kahan Tera, bed gen η Haaraan po wa raakka mbeh, Nikidi woosa Ibram ne : « Fada kur ki fu genoh, fu fad baah cin da, fu nam fad bi kahan baabin da ; fu yurah η kur ka maa hee da teebe.

² N η hey da barke'de, η puldoh cuub angid nga da, η yakid tiikin da te fu nik camboha barke.

³ Boobi waaddan da modid, η barke'id ba, te bo' nu waadid da modaadī dah, η aluk de. Cuub cin kehyi jen raakohan barke saguufu. »

⁴ N finho inaam, Ibram kadta findi Nikidi woyoh de wa. Loot, kubkan taambdoh ce, hunee na de. Wa Ibram na kurke η Haaraan waam tel de raakid kiis ndanjiyaah-yasna-kanak na kiis yatuus (75).

⁵ A bayndohha bitiice Saraay, na Loot, yi kubu nga de, na in ca ba raakoh η Haaraan jen na ñaam* can ba. Ba pulla, ba kadeeda po ba reesa Kanaan.

⁶ Wa Ibram ree, raak bi Kanaan genid η kur ka, a taammbaa η leerna po kidga yakka η Moore ngan Sisem.

⁷ N ndaam Nikidi teebukka de, woosa de ne : « Kur kii jen η hey wa ede bi rimkohan nga da. » Ibram habidta seeykidoha haf ce η Nikidi, laam a yi teebuk de nga.

⁸ Wa a yuta habid, a kurukka, a yuraha tangooca lak Betel pulohaad-noh ; a yippa diipan de η harmban Betel na Ay. Betel lakkaa muyohaad-noh, Ay pulohaad-noh. N ndaam a habidta seeykoha, a gidimmba Nikidi na ñaamuk.

⁹ Wa a puloh nga, a yongsukeeda yin yin η bak Negef.

Saarata η kahan buuran Misra

¹⁰ Waam, ad raakeen η kur ka, Ibram kadta Misra† ne a nikohaah nga laam ada miskeen.

¹¹ Wa a kad po a heeda aase Misra, a woosa bitiice Saraay ne : « Sikduk ko, η inhid ne fu modid lool,

¹² bi Misra hot da dah, ba hey woye ne fu bitiiso te ba hey yo ape fu tas.

¹³ Ngalla boo ree dah, fu na woye ne boo taambdoh taambdoh ; ineem hey tahe po ba taambkoh ho saguufu, te fu hey tahe po, η pes. »

¹⁴ Wa Ibram ree kur ka, bi Misra hotta ne bitiice modid lool.

¹⁵ Huntah can Firawnaana, buuran Misra nammba de hot, ba laasukka de η fikiice, a yi Saraay a bayuusa kahan Firawnaana.

¹⁶ A tahha po Ibram taambkohuusa modod, Firawnaana onnda de bi gat : pe', mbaal, inoh, mbaam, naar na rib na ngelemb, na bi ñaam, yaar na bitib.

* **12:5 12:5** ñaam : η jamanonaam, bi bo' laayid meedeen raak ñaam. Ba meed ba meed rom, wala ba koodoh ba η hiñoh. Raakeen bi tumangee haf ba ñaam, ne ba raak pesoha. Raakeen bum nga, ba raakeen kombot po ba mindaa wirind dah, ba tumu ñaam. Te ñaam nu raakeen kubu dah, kubka na nika ñaam findiice. Ñaam nu nga dah raakeen hed, te hed cin ba mineen ba njiridkoh η panguk nu nik, wala tum ba ini neñ ba wala ap ba sah. Ñaam mineen kad po a nik kilifa wala bo' yakak η kahan hed ce wala η dooy boobi sah. Waaye raakid bi nga nak, ba mineen raak haf ba, ne hed cin ba teyduka dah. † **12:10 12:10** Misra : wed kur ki boobi na woye "Egypte" woti-woti.

¹⁷ Waaye Nikidī ruhsidta naamo miskid η Firawnaana na bi kahan ce sagu Saraay biti Ibram.

¹⁸ Wedi Firawnaana beedkoh Ibram woosa de ne : « Ini fu habid to wii nak ! Wa ye tah po fu woodi so ne a bitiifu ? »

¹⁹ Wa ye tah fu woosa ne du taambdoh ? Wa tahha po η bayya de bitib. Diski wa nik ndii, bitiifu a yi, bayaa de te fu coot. »

²⁰ Firawnaana nakka huntoh can de ne ba puldaat Ibram na bitiice, na ina a raak jen η kur ka.

13

Sabsukohan Ibrahiima na Loot

¹ Wa Ibram na puldasse Misra na bitiice, na raak-raakan de jen, a gurdeeda Negef, Loot nikangee na de.

² Ibram raakeen lool, a amboheen bi gat yakoh na yakoh, na haalis na urus laayoh na laayoh.

³ A pulohha Negef, a yongsukeeda yin-yin po Betel η diska a kocee ndut η harmban Betel na Ay.

⁴ A beedkohha Kooh η tiikin Nikidī η seeykohaana a debee habid η ndaam.

⁵ Loot, yi hunee na de, nameen raak bi gat pe', mbaal na inoh, na diip ca booban de nikohe.

⁶ Ba habisseedi η kur ka, laam raak-raakan ba laayeen po ba minisseedi gen η disik yino ;

⁷ te yit, Peris ca na Kanaan ca namee gen nga. Ayrukoh raakka η harmban niidoh can Ibram na ban Loot.

⁸ Wedi Ibram woyoh Loot ne : « Ngalla, ayrukoh kanaat raak η harmban mi na da, na harmban niidoh cin boo, laam e boo baah.

⁹ Kon mbaa dah, boo sabsukohaata, marka inii jen η kur ki, fu kood η yaah-sing dah, η kood η yaah-ñaahum ; fu kood η yaah-ñaahum dah, η kood η yaah-sing. »

¹⁰ Wa Loot marak kehya wil kalan Yurdan, a hotta ne wa iiri po Sowar, weem raak Nikidī dumbdi Sodom na Gomor ndoom, wa mandee na nguukan Eden, findi kehyan Misra.

¹¹ Loot wadukka kehyan Yurdan, a yongsukka η pulohaad-noh ; ba sabsukohoh daa.

¹² Ibram gennda η Kanaan, Loot kadta ndutta η sero kur can Yurdan, a yippa diip can de η bak Sodom.

¹³ Bi Sodom nikee ayaarkid, bakaadoh yakak η fiki Nikidī.

Kooh tebid Ibrahiima kur ka a gapee de

¹⁴ Wa Ibram paysukoh na Loot, Nikidī woosa de ne : « Marka baahid η fikiifu, na finhoofu na yaah-sing, na yaah-ñaahum,

¹⁵ laam kur ki fu na hote wii jen, η hey da wa one po faw, fu na bi na hee rimkohe nga da.

¹⁶ η hey baate bi na hee rimkohe nga da po ba mand na merhey minj kehya, bo' minandi ba kind, findi bo' minohdi kind merhey minj kehya.

¹⁷ Kurka, fu taambid kur ki jen η hutinin wa na anginin wa, laam maa hee da wa one. »

¹⁸ Yutta, Ibram d'offa ndutan de, a kadta, a yippa η kidig ca yakak can Mamre η bak Hebron, η ndaam a habidta seeykoha wuu Nikidī.

14

Ambuuka na naafuukan Loot

¹ Wa nikee wa Amrafel nikoh buuraŋ Sinyaar, Aryok nikka yaŋ Elasaar, Kedorlamer yaŋ Elaam na Tidyal yaŋ Goyim ;

² Ɔa hunnda na Ɔoobaŋ Ɔa, Ɔa hiŋoheeda na Bera buuraŋ Sodom na Birsa yaŋ Gomor, Sinyab yaŋ Atma, Semeber yaŋ Seboyim na yaŋ Bela, wedi Sowaar.

³ Bed Ɔi yatuus cii, bed ambsukohee ŋ oonaŋ Sidim wedi Cookmiŋ-MeƆaami woti-woti.

⁴ Raak wa tumeen kiis ndaŋkiyaah na kanak (12) ca fu inah ne, e Kedorlamer a yi adgiddee Ɔa, waaye ŋ kiis ka taamb nga Ɔa sannga inaaam.

⁵ Wa tummba kiis kotii, tahha po, Kedorlamer na buur ca hunee na de heeda nga Ɔa. Ba kocca laƆ Refay ca ngaŋ Asterot-Karnayim, Sus ca ngaŋ Ham, Em ca ngaŋ joooraŋ Kirsatayim,

⁶ Hoor ca ngaŋ tangoocaŋ Ɔa teeku Seyiir. Ba ngekeeda Ɔa, po ŋ El-Paran ŋ sero kehya hulanga.

⁷ Ba pulohha nga, Ɔa gurdohha En-Mispat, wedi Kades ; Ɔa degga kur kaŋ Amalek ca jen yaah. Yutta Ɔa nammba keen Amoor ca genee Hasason-Tamaar.

⁸ Wa Ɔa juubee Sodom na Gomor na Atma na Seboyim na Bela, wi Sowaar, buur caŋ kur cii pulidta jalmbaacaŋ Ɔa ; Ɔa kadta hiŋoha ŋ oonaŋ Sidim

⁹ na Kedorlamer buuraŋ Elaam, Tidyal yaŋ Goyim, Amrafel yaŋ Sinyaar na Aryok yaŋ Elasaar ; buur yatuus cohha na buur nikiis. Yatuus ca minuusa, Ɔa saandoheeda.

¹⁰ Wa buur caŋ Sodom na Gomor saandohee, raak woong *koltaar** laayeen ŋ oonaŋ Sidim, bum keennda nga ca. Bi raawdi kaan kadta de mmba ŋ tangooca.

¹¹ Bi ngekee Ɔa guridda, Ɔayya in ca Sodom na Gomor ambohee jen findi raak-raak na pesoha, Ɔa cootta na ca.

¹² Loot yi kubu ŋ Ibram nameen Ɔayndohu na ina a raakee jen, laam raak de ŋ Sodom.

¹³ Yino ŋ Ɔi fusee kadta, woosa Ibram wa, yi Ɔaah ngaŋ Heber ci ; raak de yip ngaŋ kidig ca yakak caŋ Mamre, yi Ɔaah ngaŋ Amoor ci. Mamre raakeen taambdoh kanak, Eskol na Aner. Bed Ɔi kaahay ceem Ɔa langee na Ibram.

¹⁴ Wa Ibram kerah ne Loot, kubkaŋ taambdoh ce ambuud, a cohdohha Ɔa min hiŋoh ŋ yaaba rimohu kahan ce ; Ɔa nikee teemet-kaahay na ndaŋkiyaah na yasna-kaahay (318). Ba, na Ɔi langee na Ɔa, taambidta buur ca po ŋ Daan.

¹⁵ Ibram paysohha yaabaŋ de, Ɔa keennda Ɔa na weka, Ɔa laƆpa Ɔa, Ɔa ngekeeda Ɔa po ŋ Hobah, ŋ finho Damas.

¹⁶ A naaffa in ca Ɔa raak jen, a naafndohha Loot na raak-raakaŋ de na Ɔitib ca na Ɔa ambsee ñaam jen.

Cohaŋ Ibrahiima na Melkisedek na buuraŋ Sodom

¹⁷ Wa Ibram laƆ Kedorlamer na langtoh caŋ de po a gurdeeda, buuraŋ Sodom pulla kadta coha na de ŋ oonaŋ Sawa, wa na woyse Oonaŋ-Buur.

¹⁸ Melkisedek, buuraŋ Salem, nammba hay na mbuuru na biiñ, a yi seeykidohi na seeykidohi wuu Kooh yi ŋ dafka dafka.

¹⁹ A kiimidta Ibram barke an : « Kooh yi ŋ dafka dafka, yi fer eel ci na kehyi, barke'daat Ibram ;

²⁰ Kooh yi ŋ dafka dafka, yi amboh da po fu minnda Ɔa fu hiŋohee na Ɔa, a yakdaah yakdu. » Ibram edta de ŋ in ca a naafee, ndaŋkiyaah nu nik dah, winooran wa.

²¹ Wa Ɔa coh ŋ oonaŋ Sawa, buuraŋ Sodom nammba woo Ibram ne : « Ed to Ɔoobi te fu Ɔay raak-raaki. »

* **14:10 14:10** *koltaar*: wedi godirong yeelet.

²² Ibram loffa de ne : « Mi yii meeb yaah η giñ Nikidi, Kooh yi η dafka dafka, yi fer eel ci na kehyi ne :

²³ in hend na caas mbaa liib ñafaf, η heydi wa baye η ini fu raak, po fu minandi woo ne, e ñam tah Ibram raak.

²⁴ N waadfi ali in nga, nikdi in ci yaabi raaw ñam dah, na bakiñ langtoñ cinj ngo, Aner na Eskol na Mamre, bi fu inah ne, ba raakid waf nga. »

15

Kooh ambtidohid na Ibrahiima

¹ N finho coha na buur ca, in haydohha Ibram findi heey. A Nikidi woyee na de an : « Ka neyyoh ali in Ibram, laam e ñam na hee da dipe, te aafin da hey yake lool. »

² Ibram loffa ne : « An fu na hee so ye one Hed boo Nikidi ? Te η raakdi kubu po Eliyeser yin Damas yii, a yi laman raak-raak kinj ngo !

³ Fu ondi so kubu po jaambri rimkoh η kahan ndo a yi na hee so lame ! »

⁴ Nikidi loffa de ne : « Muk, a yi lamohin da haa, waaye a kubki fu rimoot η ñif minj da, a yi na hee da lame. »

⁵ Nikidi pulidta de η hara, a woosa de ne : « Taaknuka, fu kind hor ci ne fu minida dah. Fu hotid findi ca laayoh e ? Bi rimkohan nga da hendan daa. »

⁶ Ibram kossa, wed tah Nikidi ammba de bo' yurhid.

⁷ A woyissa de ne : « E ñam Nikidi yi puldoh da Uur η Babilon, ne η on da kur kii, fu raakoota. »

⁸ A loffa de ne : « Hed boo Nikidi η min inhoh na ne kur kii e ñam raakana ? »

⁹ Nikidi woosa de ne : « Bayid to inoh yu' na pe' yu' na mbaal naar, yaa nu nga dah raakaat kiis kaahay, na hod na banuut yin. »

¹⁰ Ibram bayya doopaat ceem. A appa ca, yaa nu nga dah, a ngudta de η leerni po tassa sel ca. A yurhidohha ngud nu nga dah na wa baat nga.

¹¹ Suur ca yipkeeda η fidaaf canj ca. Ibram aannja ca.

¹² Wa noha na muye, Ibram pani'uusa, pani noodid. Neyyoh miskid hunid na ñuus tud aassa de.

¹³ Wedi Kooh woyoh de ne : « Inhaa ne set cinj da hey nike jaambur η kur ka ba raakdi, ba tumu ñaam nga, ba torhidu kiis teemet-nikiis (400).

¹⁴ Waaye η hey atte'e bi kur ka ba tumohu ñaam, po ba puloh nga na raak-raak laayid.

¹⁵ N ini kad nga da nak, fu hey raake kipes hutid, nebid, fu kuruk nga modod, fu uumbu η jam.

¹⁶ E set cinj da, η finho kiis teemet-nikiis ceem (400), na hee dokkisse η ndii ; laam ayaarkinj Amoor ci uupdi yaah ndoom. »

¹⁷ Wa noha muy, wa ñuussa tud, deka po njahha duukeeda hunnda na kocom kabid, ca taammba η harmban ngud canj sepet ca.

¹⁸ Mbadi, Nikidi ambtidohha na Ibram. A woosa de ne : « Boobi pulohan nga da, bed maa hee ede kur kii ; ina ngudoh η kalañ Misra po η Ewfaraat, kala yakka.

¹⁹ Wa nikka kur kinj Ken ci na Kenis ci na Kadmon ci

²⁰ na Hit ci na Peris ci na Refay ci

²¹ na Amoor ci na Kanaan ci na Girgaas ci na Yebuus ci. »

16

Raakuukanj Ismaayla

¹ Saraay yi biti Ibram, a raakfeedi de kubu, waaye a raakeen ñaam teeku Haajara pulohee Misra.

² Saraay booffa po a woosa Ibram ne : « Fu hotid ne Nikidi hondohid to raak kubu, huna na Haajara. Wa minid nik a raak kubu, yi nikan yin ngo. » Wa a woo Ibram ineem, a teydufukka.

³ Saraay, biti Ibram, bayya ñaaminj de pulohee Misra, Haajara, edta jaar ce Ibram de, a tummba de bitif. Weem, raak Ibram tumid kiis ndanjiyaah η Kanaan.

⁴ Wa a hun na de, a ammba rook. A inahha ne a barang haa, a yappa boyanj de Saraay.

⁵ A yi Saraay a woosa Ibram ne : « In ci jen ya fu bek ca ; e ñam deg Haajara η yaah cinj da, waaye ina a amboh rook poyi, a kerhidisdi so. Nikidi teebohaati yi nik η keeh η harmban mi na da. »

⁶ Ibram loffa de ne : « Haajara deey, a ris ñaaminj da poyi, in na neɓ da dah, fu minid de wa tum. » A camboh de iifid daa, a tumeeda de in miskid po a saandohha.

⁷ A kadof kadof po a nikka η sero laaha η waas Suur, η kehey hulang ; malaakaanij Nikidi raakka de nga,

⁸ a woosa de ne : « Haajara, ñaaminj Saraay, fu kurkoh nde ? Fu na kade nde ? » A loffa de ne : « Mi na nupe boyinj ngo Saraay. »

⁹ Malaakaanij Nikidi woosa de ne : « Wiirka η boyinj da, Saraay, fu ree dah, ruhsida haf fu η fikiice. »

¹⁰ A woyissa de ne : « Nj hey tume bi rimkohan nga da laay po bo' minuu ba kind. »

¹¹ A baatidta de nga ne : « Diski fu nik ndii, fu barang haa ; fu hey raake kubu jaar, teekaa de Ismaayla (Kooɓ kerhid) laam Nikidi kerhid miskidinj da.

¹² Kubkinj da pesan na haf ce findi mbaam sif raakaadi hed, a heydi kerhidohhe na booba, booba kerhidohandi na de. A genan sabsukohid na baah cinj de. »

¹³ Haajara teekka Nikidi woyee na de "Ata-El-Roy" (Kooɓ yi na hote), laam a woo ne : « Moo η hotid Yi na hotee so e ? »

¹⁴ Ineem tahha po laaheem teekuusa "Lahay-Roy" (Pesda na hotee so) ; wa daa η harmban Kades na Bered.

¹⁵ Nj finho ineem, Haajara raakka kubu, Ibram teekka de Ismaayla.

¹⁶ Ibram raakeen kiis ndanjiyaah-yasna-kaahay na kiis yasna-yino (86), wa Haajara raakid de Ismaayla.

17

Nguduk wed ini teeboh ambtidohinj Kooɓ na Ibrahiima

¹ Wa Ibram raak kiis ndanjiyaah-yasna-nikiis na yasna-nikiis (99), wa raakka mbeh, Nikidi teebukka de, a woosa de ne : « E mi Kooɓi Min, pesa findi η waadof, fu nik yurhid.

² Nj hey ambtidohhe na da te η hey da tume basil. »

³ Wa a kerah woo keem, Ibram yekka po pukinj de reesa kehji, Kooɓ taalndidta woyeeda na de,

⁴ a woosa de ne : « Ambtidohinj ngo na da, wa na hee tufkohe an : Fu hey nike baabin bi cuubi cuub,

⁵ te fu teekissuudi Ibram (baab yakduud) waaye Ibrahiima (baabin bi laayid), laam η hey da tume caacin bi cuub laayid.

⁶ Nj hey da tume basil, bi cuubi cuub hey pulohe nga da, bi buur sah hey rimkohe nga da.

⁷ Nj hey ambtidohhe na da, fu na bi na hee rimkohe nga da, gomal nu nik, wa hey nike po faw. Nj ineem η hey nike Kooɓinj da na bi na hee rimkohe nga da.

⁸ Te kur ki fu nikoh jaambur wii, wa nikka Kanaan, η hey da wa one jen, fu na bi na hee rimkohe nga da, du raakoota po faw ; te ñam na hee nike Kooɓinj ba. »

⁹ N̄ finho ineem, KooH woyissa Ibrahiima ne : « E fu na hee taambkohe bakin̄ d̄a n̄ ambtidohin̄ ngo na d̄a, fu na bi na hee rimkohe nga d̄a, gomal nu nik.

¹⁰ Taambkohohaata ambtidohin̄ ngo na d̄u, fu na bi na hee rimkohe nga d̄a, an :
Yaar nu nik nga d̄u d̄ah, joyid̄ ngud̄uk,

¹¹ ngud̄keem wedi na hee teebohe ambtidohin̄ ngo na d̄u.

¹² Komaaki yaar nu raak neeh yasna-kaahay d̄ah, a joyid̄ ngud̄uk ; na, gomal nu a min baahoh d̄ah, yi rimohu n̄ kahan fu po yi romohu n̄ jaambra baahdi n̄ cuubin̄ d̄a.

¹³ Ba jen ba joyid̄ ngud̄uk, a nik ñaami rimkoh n̄ kahan fu mbaa yi fu rom na koporin̄ d̄a. Te ngud̄ki na hee n̄ike n̄ faan cin̄ d̄u, wed̄ ini na hee teebohe ambtidohin̄ ngo na d̄u po faw.

¹⁴ Yaar nu ngud̄ukdi, te nik ne a sang sang d̄ah, a hey puldasse n̄ cuubin̄ d̄e laam raakan d̄e ngud̄id̄ ambtidohi n̄ tufkid̄. »

¹⁵ N̄ ineem KooH woosa Ibrahiima ne : « N̄ ini kad̄ n̄ bitiifu, a teekissuudi Saraay ; waaye tiikin̄ d̄e wa Saarata* kotii.

¹⁶ N̄ hey d̄e barke'de, n̄ on d̄a kubu yaar na d̄e, n̄ hey d̄e barke'de, po a nikan caacin̄ bi cuubi cuub̄ ; bi buur sah hey pulohe nga d̄e. »

¹⁷ Ibrahiima yekissa po pukan̄ d̄e reesa keh̄yi ; a yennda, a woosa n̄ dooy ce ne : « Moo yaar na kiis teemet (100) minisid̄ raak kubu e ? Te Saarata yii, na kiis cin̄ d̄e ndan̄kiyaah-yasna-nikiis (90) cii, hey raake kubu e ? »

¹⁸ A woosa ne : « A' ! Te fu amb n̄ Ismaayla rek ! »

¹⁹ KooH woosa d̄e ne : « N̄ woo ne hee, Saarata hey raake kubu yaar yi fu na hee teeke Isaahha†, n̄ hey ambtidohi na d̄e po faw, a yi na bi na hee rimkohe nga d̄e.

²⁰ Ini kad̄ n̄ Ismaayla, n̄ kerhid̄ woo kin̄ d̄a, n̄ hey d̄e barke'de, n̄ tum d̄e basil, e kilifa ndan̄kiyaah na kanak (12) puloh nga d̄e te a fer cuub̄ angid̄.

²¹ Waaye ambtidohin̄ ngo na d̄a nak, n̄ hey wa tufkide na Isaahha, kub̄ki Saarata na hee raake maas. »

²² Wa KooH yut woo na Ibrahiima, a fad̄ta d̄e ndaam, a cootta n̄ d̄afka.

²³ Wedi Ibrahiima bayoh kubkin̄ d̄e Ismaayla na yaaba rimohu kahna na ba a romoot na koporan̄ d̄e, yaar ca n̄ikee n̄ kahan ce jen, a ngud̄ta ba n̄ noha mbadi ; findi KooH woyoh d̄e wa.

²⁴ Wa Ibrahiima na ngud̄ke raak d̄e raakid̄ kiis ndan̄kiyaah-yasna-nikiis na yasna-nikiis (99).

²⁵ Kubkin̄ d̄e Ismaayla nameen raak kiis ndan̄kiyaah na kaahay (13) wa a na ngud̄ke.

²⁶ N̄ noha mbadi, Ibrahiima na kubkin̄ d̄e Ismaayla ngud̄ukka.

²⁷ Yaar can̄ kahan ce jen nammba ngud̄uk na d̄e mbadi, ba rimohu nga, na ba a rome.

18

KooH hanheerkid̄ Ibrahiima, a gappa d̄e raakuukan̄ Isaahha

¹ Wa n̄ikee n̄ noh damid̄, Nikid̄i teebukka Ibrahiima n̄ kidig ca yakak can̄ Mamre, raak d̄e boofid̄ n̄ ngubu diipan̄ d̄e.

² A jadtuk jadtuk, a hotta bo' kaahay n̄ fikiice, Ibrahiima kurukka n̄ d̄iska a boofe, a arra kad̄ coha na ba.

Wa a ree, a yekid̄ta ba,

³ a woosa ne : « Kilifaani, kana so taamboh an, mi yii kiim d̄a wa, wela n̄ kahni,

⁴ ba on d̄u masub̄ d̄u naawis kot cin̄ d̄u, d̄u id̄sid̄uk n̄ saangni,

* **17:15 17:15** Tiik cii, "Saraay" na "Saarata" cad̄ baah tokis. Ca tokis "kub̄ki bitbin̄ buuri". † **17:19 17:19** Tiikin̄ "Isaahha" wed̄ tokis "aa yene".

⁵ η bayid̄ d̄u mbuuru yissuut d̄u baatuk hatil, d̄u han coot ; taambiη d̄u η boyi joy d̄u taambkoh nikuu barang barang. » Ba woosa d̄e ne : « Ee, tuma findi fu woyoh. »

⁶ Ibrahiima nuppa, a aassa η d̄ooy d̄iipa, a woosa Saarata ne : « Ara bay andaar mun kaahay η wi uup baah, fu siiba, fu habid̄ mbuuru. »

⁷ Ibrahiima nupissa η gat ca, a bayya d̄oon faymid̄, a edta d̄e jaar η ñaam caη d̄e, a arra d̄e habid̄.

⁸ Wa sepet ca non, Ibrahiima deyid̄ta ba ca na miis gundid̄ na miis kal ; ba ñameed̄a η saangna, a tufukka ne a taambkoh ba.

⁹ Ba meekissa Ibrahiima ne : « A nde bitiifu Saarata ? » A woosa ba ne : « A yii η d̄ooy d̄iipi. »

¹⁰ Yino nga ba woosa d̄e ne : « Mi na woyee d̄u ini nik : N̄ hey dokkisse ndii maas, η raakan Saarata bitiifu raakid̄ kubu jaar. » Weem raak Saarata η ngubu d̄iipa, η finho boyi, a kerheed̄a ba.

¹¹ Weem raak Ibrahiima yabko'id̄ te Saarata namid̄ bitif η raak kubu.

¹² Saarata yennda η d̄ooy ce, a woosa ne : « Moo mi yi bitfid̄ii η minisid̄ yeg nebd̄eem e ? Te η hot hed̄ tuuy co* yabko'id̄. »

¹³ Nikid̄i woosa Ibrahiima ne : « Wa ye tah Saarata yennda, an : " N̄ bitfi η bitif wii, η minisid̄ raak kubu e ? " »

¹⁴ Andi raakid̄ ini wooñ Nikid̄i ? E mi woo d̄a wa, η hey dokkisse ndii maas, η raakan Saarata raakid̄ kubu jaar. »

¹⁵ Wi Saarata kerah woo keem, a tiitta, a taasukka an : « N̄ yendi. » Nikid̄i woosa d̄e ne : « Aha'kay ! Fu yenid̄. »

Ibrahiima kiimid̄ ne Kooh marak η yurhid̄ caη Sodom

¹⁶ N̄ finho ineem, hanheeca kaahay ca kurukka ne ba coot. Ibrahiima bennda ba po ba hoteed̄a Sodom η oona.

¹⁷ Nikid̄i woosa η haf ce ne : « Andi η hey dasd̄ohe Ibrahiima ini maa hee tume ? »

¹⁸ Laam, a hey fere cuub̄ angid̄, raakid̄ hatil, te η hey barke'd̄e cuub̄ ciη kehyi jen, saguuce.

¹⁹ A yi η kood̄ ne, a teeb̄ kubuuciη d̄e na bi rimkohan nga d̄e, ba pesohee keeh na yurah, findi Nikid̄i waad̄oha ; ndaa, η min d̄e habd̄id̄ in ci η gap d̄e. »

²⁰ Nikid̄i woyissa d̄e ne : « In ca Sodom na Gomor na yambse, yakid̄ lool, bakaad̄ caη ba uupid̄. »

²¹ N̄ hey ruhse po nga η marak andi baa tumohe findi η kerhoh ; η hey inhe, andi wa raakoh d̄aa, wala wa raakohd̄i d̄aa. »

²² N̄ ineem yaaba kanak ca yurhid̄ta bak Sodom, waaye Ibrahiima tassa na Nikid̄i.

²³ Ibrahiima rebpa, a tummba ne : « Hed̄ boo, hanaa fu heyd̄i apnd̄ohe yurhid̄ na yurhaad̄i ? »

²⁴ Nik ne yurhid̄ ndan̄kiyaah-yatuus (50) raakid̄ η kur ka d̄ah, fu hey ba apnd̄ohe e ? Andi fu heyd̄i d̄aase bi kur ka sagu ndan̄kiyaah-yatuus (50) ceem ? »

²⁵ Fu tumohand̄i muk in mand̄ d̄aa, fu apnd̄ohand̄i yurhid̄ na yurhaad̄i, tah po yurhid̄ kaan sagu yurhaad̄i e ? Fu yi atte'ohiη kehyi jen, fu tumand̄i yurhid̄ e ? »

²⁶ Nikid̄i loffa d̄e ne : « N̄ raak yurhid̄ ndan̄kiyaah-yatuus (50) η d̄ooy Sodom d̄ah, ba hey tahe po, η d̄aas bi kur ka jen. »

²⁷ Ibrahiima woyissa ne : « Daas so de' Hed̄ boo, mi yii kaañ po η woyee na d̄a, te η merhey dong ; »

²⁸ nik ne ndan̄kiyaah-yatuus (50) bi yurhid̄ ceem ba tasid̄ bo' yatuus d̄ah, yatuus ceem hey tahe po fu d̄umb kur ka e ? »

* 18:12 18:12 hed̄ tuuy co : η ped̄eem heber, wa fiisu "Hed̄ to".

Nikidi loffa ne : « N raak bo' ndanjiyaah-nikiis na yatuus (45) yurhid nga dah, n heydi wa dumbe. »

²⁹ Ibrahiima woosa ne : « Moo ndanjiyaah-nikiis (40) raak nga dah ? »

Nikidi loffa ne : « N tumandi ali in, sagu ndanjiyaah-nikiis (40) ceem. »

³⁰ Ibrahiima tummba ne : « Hed boo kanaat ayruk de', n woyis woyis, moo ndanjiyaah-kaahay (30) raak nga dah ? »

Nikidi loffa ne : « N tumandi ali in, ne n raak ndanjiyaah-kaahay (30) nga dah. »

³¹ Ibrahiima woosa ne : « Po n kaannja woo na Hed boo ; moo ndanjiyaah-kanak (20) raak nga dah ? »

Nikidi loffa ne : « N tumandi ali in, sagu ndanjiyaah-kanak (20) ceem. »

³² Ibrahiima woosa ne : « Hed boo kanaat ayruk de', dal wii dah, n woyissandi ; moo ndanjiyaah raak nga dah ? »

Nikidi teyya ne : « N tumandi ali in, ne n raak ndanjiyaah nga dah. »

³³ Wa Nikidi yut woo na Ibrahiima, a cootta. Ibrahiima dokukka kahan ce.

19

Bi Sodom tebohidi ayaarkan ba

¹ Waaye malaakaaca kanak ca kadee Sodom, ba ree nga na niina. Ba raak Loot boofid n teembohaara, n aasohaanan miira wil kur ka*. Wa a hot ba, a kadta coha na ba, a yekidta ba po pukiñ de reesa kehyi.

² A woosa ba ne : « Kilifaaci, ne wa neb du dah, welaat n kahan boyi joy du taambkoh, du naawis kot cin du, du neeh po kim na baaba dah, du han taalndid waasin du. » Ba loffa de ne : « Tee fu fad boo neeh n hari rek. »

³ Waaye Loot kiimba ba po ba teydukka, ba wella kahan ce, a nakohidta ba habdiñdu kañam nebid na mbuuru, ba ñamma.

⁴ Ba raawdi faanuk ndoom, bi kur ka, jaar can Sodom, n yina po yakka, ali bo' tasdi, ba willa kahna,

⁵ ba beedukka Loot, ba woosa de ne : « Ba nde yaabi hay kahan fu na niini, puldaat ba ndii, boo faanuk ba. »

⁶ Loot pulla nga ba n ngubu kahna, a rannga buntaana,

⁷ a woosa ba ne : « Yaabin ngo, n kiim du wa kiim, kanaat tum ini modaadiineem waay !

⁸ Sikdukaat, n raakid kubu kanak cacyid, bi inahdi jaar, du waad dah, n pulid ba ndii n hari, du habid ba ini neb du, waaye yaabi kanak cii, kanaat ba reb, laam, ba hanheecin ngo. »

⁹ Ba woosa ne : « Kurka ndii waay. » Ba baatta nga ne : « Yaari nikohaah nikohaah ndii dong, a waad boo teeb waas ; boo hey da tume ini uup modaadi win ba. »

Wed ba yeñoh Loot yeñ miskid ne ba yahroh buntaana,

¹⁰ waaye yaaba hanheeca edndukka Loot na yaah, ba bekka de n dooy kahna, ba rangaa,

¹¹ ba mbiraañidta has can yaaba nikee n ngubu kahna, n ya uup yissuut po n ya uup yak, ne ba hotissuu buntaana.

Kooh dumberi Sodom na Gomor

¹² Wa ineem coot, hanheeca kanak ca woosa Loot ne : « Andi fu raakid baah ndii findi payum, kubu jaar mbaa bitib ? Pulda baah cin da ndii jen,

¹³ laam, boo hey dumbe kur kii. Nikidi yegid modaadiici na woyse nga te ca uupootid ; a yi woos boo ne boo dumba. »

* **19:1 19:1** Booban jamaanoonaam dingangeen kur can ba yakak ca na atoh ne sangid minuu aas. Yahndeeran dinga nikee teembohaaran kilifaaca.

¹⁴ Ineem tahha Loot pul, a woosa fiir ca hee toke kubuucan de bitib ca ne : « Araat du pul n kur kii laam, Nikidi na hee wa dumbe. » Waaye ba liibpa ne a na apsukee ba.

¹⁵ Wa wiisaadiina ree, malaakaaca tufukka Loot an : « Ara coot na bitiifu na kubuucan da bitib ci kanak ci, fu kaanuu n naamooni na hee n kur kii sagu ayaarkin ba. »

¹⁶ Loot nikka nga, a yihsidkeeda, hanheeca kanak ca ammba de na bitiice na kubuucan de kanak ca n yaah, ba pulidta ba po ba ussa kur ka sagu miski a miskee Nikidi.

¹⁷ Wa ba pulid ba n bilaf fa, yinoora woosa Loot ne : « Saandoha, ka heeluk, ka tufuk n hatandii, kada n tangoocen, fu min muc. »

¹⁸ Loot woosa de ne : « Bara ! Hed boo,

¹⁹ fu keekohid to, fu tumdid to in yakak po n mucid, waaye, n nar kad po tangoocen dah, naamooni hey yo rahse, n kaan.

²⁰ Fu hotid kur keen e ? Wa rebid po n joyid min ree nga. On ndo n saandoh nga, ne n min muc, laam wa kur yissuut. »

²¹ Malaakaani woosa de ne : « Ee, po woti n ris da tufkoh ; kada, n heydi dumbe kur ki fu na wee weem,

²² waaye artuka fu kad laam, feeh fu reedi dah, n mindi tum ali in. » Ineem tahha po kur kaam teekuusa Sowar (in yissuut).

²³ Wa Loot ree Sowar, tel noha pulid.

²⁴ Wedi Nikidi toboh yongkaah na *suufar*[†] n dafuk Sodom na Gomor.

²⁵ A dummba kur ceem jen na booba genee nga ca, na oona jen na kidig ca nikee nga.

²⁶ Biti Loot heelkeeda, a boysuusa dus meda.

²⁷ Wa Ibrahiima kuruk na baaba teel, a kadta n diska a sabsukohee na Nikidi ;

²⁸ a marakka n bak Sodom na Gomor na ina wil ooneem jen, a hotta duuku haa duuku koraab puloheeda n kehya rapeeda.

²⁹ Wa Kooh na dumbe Sodom a daakkoheen Ibrahiima nof po tahha a mucidta Loot n naamooni a sooydoh kur ca Loot genohe.

Fasehin Amon ci na Mowab ci

³⁰ Wa ineem coot, Loot kaañisdi nik n Sowar, a toorukka n tangooca, a yi na kubuucan de bitib ca kanak ca, ba gennda n hur atoh.

³¹ Wa raakka mbeh, yi nikee saawa woosa taambdoh ce ne : « Diski wa nik ndii baabin boo a yi yabko'eeda, te jaar raakdi ndii, bi fu inah ne ba minid boo tok findi wa na tumohse.

³² Mbaa haya boo anid baabin boo biiñ, boo hun na de, boo min de raakid bi pulohan nga de po tiikin de yimuu. »

³³ N weka mbaadi ba anidta baab ba biiñ, saawa aassa faanukka na de, te Loot yegdi faankan yeem na kurkan de.

³⁴ Wa Kooh wiis saawa woosa taambdoh ce ne : « Niinma, n hunid na baab, mbaa dah, boo andissaat de biiñ woti, fu nam kad fu faanuk na de, boo min de raakid bi pulohan nga de. »

³⁵ Ba andissa baabin ba biiñ n wekaam, taambdoha nammba kad faanukka na de ; Loot namdi yeg faankan yeem na kurkan de.

³⁶ Kubuucan Loot tumoh na baab ba daa, ba taambohha nga, ba ammba rook.

³⁷ Wa saawa raak kubu, a nikka jaar, a teekka de Mowab (puluh n baab), a yi caacin Mowab ci woti-woti[‡].

[†] 19:24 19:24 *suufar*: wad ini na koste *almet* (n faranse "*soufre*"). [‡] 19:37 19:37 Musaa fiis tiiki "woti-woti" dah, a fiis n ini kad n woti-wotiinan jamanoonan de. Wa nam nik daa n aaya 38.

³⁸ Taambdoha nammba raak kubu yaar, a teekka de Ben-Ammi (kubkiŋ baah ho), a yi caaciŋ Amon ci woti-woti.

20

Ibrahiima, Saarata na Abimelek

¹ N jamaanoonaam, Ibrahiima pulohha ndeem, a kadta Negef, a yippa n harmban Kades na Suur, a kurkissa nga, a kadta Gerar.

² N nikohaahan de n Gerar, Ibrahiima woyeen ne, a yi na bitiice Saarata, ba taambdoh taambdoh. Abimelek, buuran kur ka, woosa booban de ne ba bayid de Saarata bitib.

³ N wek, Kooh teebukka Abimelek n heey, a woosa de ne : « Fu mand na kaanid, laam bitbi fu bay, a bitib jaambur. »

⁴ Raak Abimelek raawdi hun na Saarata, a woosa Kooh ne : « Hed boo, hanaa fu heydi dumbe boobin kur kii n ini ba inahdi ? »

⁵ Laam Ibrahiima a yi woyee so ne ba taambdoh taambdoh, te yi bitbi nameen ndo woo ne ba taambdoh. Wi n habdee ineem, n tuma na liibohaad modid na yaah hoolid. »

⁶ Kooh woyissa de n dooy heeyi ne : « Ee, mi sah, n inhid ne ini fu tum fu tiidaa, wed tah n hondohha da tooŋ njo, n fadfi da ne fu hun na de. »

⁷ N diskii wa nik ndii wika yaari bitiice, laam a woosuud, te a hey da kiimde, fu muc n kakaan kii ; fu tumdaa dah, inha ne fu hey kaane, fu na boobin da jen. »

⁸ Wa Abimelek kuruk na baaba teel, a beedukka dag can de jen, a naandsukka ba ini raak, ba neyyohha lool.

⁹ A beedukka Ibrahiima, a meekissa de ne : « Fu habid boo ye wii ? N tum da ye po wa tahha da bek boo bakaadi yakkii, mi na boobin ngo ? Fu tumid ini bo' joydi tum. »

¹⁰ A baatta nga ne : « Mi yii meekis da, wa ye bek da n inii ? »

¹¹ Ibrahiima woosa de ne : « N liibee rek ne, boobin kur kii ba nupdi Kooh delem ne ba hey yo ape sagu bitiiso. »

¹² Te wa nam nik keeh ne a taambdoh ho, laam, e boo baah baab waaye boo baahdi yaay, n tokka de, a nikka bitiiso.

¹³ Ina Kooh puldoh ho n kahan baab boo po wi, n wileeda, n woyee Saarata ne : “ Fu waadta so amboh dah, diskii nu boo min kad dah, fu na woye ne boo taambdoh taambdoh. ” »

¹⁴ Wa ba yut n woo can ba, Abimelek bayya bi pe', mbaal na bi inoh na ñaam, yaar na bitib, a edta Ibrahiima, a nammba de wik bitiice Saarata.

¹⁵ A woosa de ne : « Kur kin ngo weddi, gena n diskii neba da. »

¹⁶ A woosa Saarata ne : « Fu hot nga, mi yii ed taambdoh fu yel haalis* junni, wa hey teebohe n fiki gentoh cin da ne, fu hoolid n inii ; boobi jen inah ne, fu tumdi in modaadi. »

¹⁷ Wa Abimelek wik de Saarata, Ibrahiima kiimmba Kooh, Kooh ngisohidta Abimelek na bitiice na ñaam ca bitib ca po ba minissa raak kubu.

¹⁸ Weem raak Nikidi rangeen fikiican bitib can kahan Abimelek jen po ba minisseedi raak kubu, sagu Saarata biti Ibrahiima.

21

Raakuukan Isaahha

* **20:16 20:16** *yel haalis* : n jamaanoan Ibrahiima, na Musaa, na bi woosuud wiiriis, hanjar raakeedi, ca yel haalis ced booba meed romoh, ca meed meed beesu. Yel haalis yino, wed pangkoh bumit na wirndasse n neeh yatuus kadta neeh ndanjkiyaah.

¹ Saarata, a yi genoh na Ibrahiima po, Nikidi ambohha de findi a woyohee wa. A tumidta de ina a gapee de.

² Saarata ammba rook, a raakidta Ibrahiima kubu yaar, ngan kiyabkookan de, findi KooH gapohee wa, wa nohan wa ree.

³ Ibrahiima teekka kubka Saarata raakee na de, Isaahha.

⁴ A ngudta de η neeha yasna-kaahaydoh, findi KooH woyohee de wa.

⁵ Ibrahiima raakeen kiis teemet (100) wa Isaahha raaku.

⁶ Saarata woosa ne : « KooH soosfid keefin ngo po η minid yen, te bo' nu kerah raakuukin Isaahha yii dah, a hey yo yenohe. »

⁷ Saarata degga nga ne : « Eey bo' woyeen Ibrahiima ne noh hey haye, Saarata bapde bi kubu dah ! Waaye deey η raakfid de kubu yaar ngan kiyabkookin de wii. »

⁸ Wa Isaahha yak po Saarata ombdeeda de, Ibrahiima beedkohha ceeke yakak.

⁹ Saarata hotta Ismaayla yeneeda, a yi kubki Ibrahiima raakee na Haajara yi puloh Misra ;

¹⁰ wa tahha po a woosa Ibrahiima ne : « Aaŋa ŋaami na kubkin de laam, kubkin ŋaamii joydi lam na kubkin ngo, Isaahha. »

¹¹ Woo keem ngan Ismaayla misikka Ibrahiima lool laam, a namee nik kubuuce.

¹² Waaye KooH woosa de ne : « Ineem kanaat da misik sagu kubkii na ŋaamin da, tuma ini Saarata woo da laam, fu raakohan bi rimkohan nga da η Isaahha ;

¹³ hondohdi kubkin ŋaamin da, η hey name fer cuub angid nga de, laam, a nam puloh nga da. »

Pulduukan Ismaayla na yaay ba

¹⁴ N KooH-wiisiina, na baaba teel, Ibrahiima bayya mbuuru na mbohoh und tumid masub, a edta Haajara ca, a likidta de ca η yuug, a namma de ed kubkin de. Yutta, a pulidta de. Yeem kadeeda po a reesa bilaf fan Beerseba, a muuyca.

¹⁵ Wa masman mbohosa reeh, Haajara fadta kubka η tas kidig yin,

¹⁶ a tiinnda ini ree saangal teemet (100), a booffa, a woosa η haf ce ne : « N mindi marak muk, η kakaan kin kubkin ngo. » A cangtidukka a fudeeda η dafka.

¹⁷ Waaye KooH kerhid hoosoran kubka. N dafuk eel ci malaakaanin KooH beedukka Haajara, a woosa de ne : « Haajara, wa ye na da ? Kana neyyoh ali in laam KooH kerhid kubki η diski a nik ndeem.

¹⁸ Kurka fu meeB de, ambaa de yaah kanak laam, η hey fere cuub angid nga de. »

¹⁹ KooH teeBpa Haajara woong, a sodta mbohosa nga, a anidta kubka.

²⁰⁻²¹ KooH taambkoheeda komaaknda, a yakeeda η bilaf fan Paran, a nikka weesoh bis. Yaay ba waakidta de bitib η Misra.

Ambtidohan Ibrahiima na Abimelek

²² N jamanoonaam, Abimelek hunnda na Pikol, yaara adgohee hiŋohoh can de, a raakka Ibrahiima, a woosa de ne : « N inhid ne KooH hunid na da η in nu fu habid dah.

²³ N diski wa nik ndii, giŋa η KooH ne fu heydi so njuye, mi na kubuucin ngo po η set cin ngo na haye ; ne findi η moddohee na da, fu moddohan na so daa na boobin kur ki fu pardoh wii. »

²⁴ Ibrahiima woosa ne : « N giŋida. »

²⁵ A namma woo na Abimelek η ini kad η naaca yaaban Abimelek naafee nga de.

²⁶ Abimelek loffa de ne : « N inahdi boyi tum ineem te fu woyeedi so wa, η hana kerah woti. »

²⁷ Ibrahiima bayya bi pe', mbaal na inoh, a edta Abimelek ca ; η ineem, ba kanak, ba tufkidta ambtidohan ba.

²⁸ Wa ba tufkida, Ibrahiima bakidta mbaal yasna-kanak.

²⁹ Abimelek meekissa de ne : « Moo mbaal ci yasna-kanak ci fu bakid nak ? »

³⁰ A loffa de ne : « Teya mbaal ci yasna-kanak cii η tiikin ngo, wed teeboh ne, e mi ac naacii. »

³¹ Wedi tah diska teekuusa Beerseba (naacin giñi), laam, ba kanak jen ba giñoh ndaam.

³² Ba tufkidoh ambtidohan ba daa η Beerseba. Yutta, Abimelek hunnda na Pikol, yaara adgohee hiñohoh can de, ba guridda η kur kan Filistiica.

³³ Ibrahiima jimmba tas kadeef η Beerseba, a ñaamukka Nikidi, Koohi moos nik te a yi nikan po faw.

³⁴ Ibrahiima gennda in maañid η kur kan Filistiica.

22

Ibrahiima teydukfid Kooh ne a seeykoh Isaahha

¹ Wa in ceem coot, wa raakka mbeh, Kooh markiskeeda Ibrahiima, a woosa de ne : « Ibrahiima ! » Yeem loffa de ne : « Ee, mi yii kerah da. »

² Kooh taalndidta ne : « Baya kubkin da yinoori Isaahha, yi fu waad η keefin da, fu kad η tangoora maa hee da teebe η kur kan Moriya, fu seeykoh de η ndaam, a nik hoomdaah wuu so. »

³ Ibrahiima kurukka na baaba teel, a bessa sokoñ seeykoha, a siffa mbaaman de, a hunnda na ñaam kanak η ñaam can de, na kubkin de Isaahha ; ba kadeeda diska Kooh woyee de.

⁴ N neeha kaahaydoh, Ibrahiima yokka diska Kooh woyee de in usid.

⁵ A woosa ñaam can de ne : « Tasaat ndii na mbaami, mi na njaanji, boo kad ñaamka Kooh ndeen, boo hay. »

⁶ Ibrahiima bayya sokoñ ca seeykohaaca, a raannda Isaahha ca, a bayootta yongkaaha na japla. Ba hunnda kanak, ba kadeeda.

⁷ Ba kadoh kadoh po, Isaahha woosa baabin de ne : « Baab ! » A tahassa de ne : « Ee, mi yii kerah da. » Kubka meekissa de ne : « Sokoñ ci cedi cii, yongkaahi wedi wii, moo a nde mbaali joy seeykohu ? »

⁸ Ibrahiima loffa de ne : « E Kooh η haf ce na hee edohe mbaali joy seeykohu. » Ba taalndidta kanak, ba kadeeda.

⁹ Wa ba ree diska Kooh woyee de, Ibrahiima habidta seeykoha, a degga sokoñ ca nga, a tokka kubkin de Isaahha, a degga de η sokoñ ca.

¹⁰ Ibrahiima meepa japla ne a hoos kubkin de,

¹¹ waaye malaakaanin Nikidi beedukka de η eel ci, a woosa de ne : « Ibrahiima ! Ibrahiima ! » A tahassa de ne : « Ee, mi yii kerah da. »

¹² Malaakaani woosa de ne : « Kana reb kubki, kanaa de tum in. N inhid kotii ne, fu nupid Kooh laam, fu sangidfi so kubkin da yinoori. »

¹³ Ibrahiima jadtukka, a hotta mbaal naar na wiic ca longid η kidig yin ; a bayya de, a hoomidta de η diska Isaahha joyee seeykohu.

¹⁴ Ibrahiima teekka diska "Nikidi edohid ini etohu." Wedi tah waam po woti ba na woye ne : « N tangooran Nikidi, a hey edohe ini etohu. »

¹⁵ N eel ci, malaakaanin Nikidi beedkissa Ibrahiima,

¹⁶ a woosa de ini Nikidi woo wii : « N giñid nga so mi yii ne, η tumi fu tum ineem, fu sangidfi so kubkin da yinoori,

¹⁷ η hey da barke'de baahid, η on da bi rimkohan nga da laay po ba hend na hor cin eel ci, po bo' minuu ba kind findi merhey min yaah-cookmi. Te bed na hee mine bi sang ba jen ;

¹⁸ cuub cin kehyi jen hey raake barke sagu bi na hee rimkohe nga da, laam fu kerhidid to. »

¹⁹ Ibrahiima dokukka η diska a fade ñaam caŋ de, ba hunnda jen ba haadeeda Beerseba laam, a risee gen nga.

Bi rimkoh η Nahor taambdoh Ibrahiima

²⁰ E Ibrahiima nikoh η Beerseba po, a woyuusa an : « Nahor taambdoh fu namid raak bi kubu yaar na bitiice Milka. »

²¹ Ba saawkoh Uus, Bus taamma nga, Kemuwel yi baab bi Aram,

²² Kesed, Haaso, Pildas, Yidlaf na Betuwel.

²³ Betuwel a yi rim Rebeka ; bii bed kubu yaar ci yasna-kaahay ci Milka raak na Nahor, taambdoh Ibrahiima.

²⁴ Nahor nameen raak kilook η ñaam caŋ de* na woyse Rewuma, a raakka na de Tebaa, Gaham, Tahas na Ma'akaa.

23

Findi Ibrahiima romoh kehya a uumboh Saarata

¹ Saarata pesid kiis teemet na kiis ndanŋiyaah-kanak na yasna-kanak (127) a hannda kuruk nga.

² A kaanoh η Kiriyaat-Arba, wed Hebron, η kur kaŋ Kanaan. Ibrahiima miskidukka kakaan kaŋ Saarata ; a fudta de lool.

³ Yutta, Ibrahiima fadta fidaafa η diska wa nik, a kadta hotoha na cuuban Hit ca.

⁴ Wa Ibrahiima ree, a woosa ba ne : « N jaambur nga du, η nikohaah nikohaah η ndii, mi yii kiim du ne du on ndo η waak ruy-ruyi mi na hee uumbohe fidaafin bitiiso. »

⁵ Hit ca loffa Ibrahiima ne :

⁶ « Sikduka ini boo na wee da ; Kooch tumid da kilifa yakak η dooy boo, kon mbaa dah, kooda wi neb da η ruy-ruy cin boo, fu uumb bitiifu nga ; nama inah ne ali bo' heydi da sangohe diki fu joy uumb bitiifu. »

⁷ Wa Ibrahiima kerah woo keem, a kurukka, a hiirra η fiki Hit ca genee η kur ka.

⁸ Yutta, a hannda ba woo ne : « Nik ne du teydukid ne η uumb bitiiso ndii dah, kiimaat Efron, kubkin Sohar,

⁹ a fadid to huran atoh faŋ de nik η Makpela, wedaa η sereendan yohon ce ; kiimaat de a toon ndo wa η candomin wa po wa nik ruy-ruyi η raakoot η fikiidu. »

¹⁰ Wa Ibrahiima na wee, raak Efron boofid η harmban baah caŋ de Hit ca. N fiki Hit ca cohee η diska jen, η aasahaanan kur ka, Efron loffa Ibrahiima η dafka ne :

¹¹ « On ndo η woo da kilifaani, baya bay yohna na huran atoh fa ; η fiki boobin ngo, η on da wa, fu tuma ruy-ruyin bitiifu. »

¹² N woo keem, Ibrahiima hiirissa η fiki booban kur ka.

¹³ Yutta, a woosa Efron η dafka ne : « Boo kanaata nookoh, fada η ed da candomin yohni ; teya haalsi po η min uumb bitiiso. »

¹⁴ Efron woosa de ne :

¹⁵ « Kilifaani, yohni na care yel haalis teemet-nikiis (400), ineem ye η harmban mi na da ? Kon fu minid uumb bitiifu nga. »

¹⁶ Ibrahiima kerahha woo ka, a edohha candooma Efron woo η fiki Hit ca, wa nikka yel teemet-nikiis (400) η haalis, beesuud η findi toonoh caam meed tumoh.

¹⁷ Ibrahiima raakoh yohon Efron daa, wa nikee η Makpela, η pulohaad-nohan Mamre. Yohna, po diska wa top, na kidig ca nikee η dooya na huran atoh fa ;

¹⁸ ca nikka raakuudan Ibrahiima η fiki Hit ca cohee η aasahaanan kur ka jen.

* **22:24 22:24** kilook η ñaam caŋ da : a yi ñaam tumuud bitib. Wa etoheedi a edse cakiim (ini bitib na koce edu ne a kiimsee dah).

¹⁹ Wa a puloh nga, Ibrahiima bekka fidaafan bitice Saarata η dooy huraŋ atoh fa nik η yohna η Makpela η pulohaaf-nohan Mamre, wed Hebron, η kur kaŋ Kanaan, wa nikka ruy-ruyaŋ de.

²⁰ Hit ca teyduka ne, e Ibrahiima raak huraŋ atoh fa na yohna ; tahha po a tummba diŋka ruy-ruy caŋ de.

24

Kilookaŋ Isaahha

¹ Ibrahiima yaŋko'een lool, te Nikidi barke'deen de η in nu nik dah.

² Wa raakka mbeh, Ibrahiima woosa ñaama yakka η ñaam caŋ de, ya meed taambkoh raak-raakaŋ de jen ne : « Ooba yaahin da η rambin ngo,

³ fu giñid to η Nikidi, Kooh yi Hed dafki na kehyi, ne fu heydi waakde kubkin ngo bitib η caŋaŋ cin Kanaan, kur ki η genoh wii,

⁴ waaye fu na hee kade po η kur boo, η boobaŋ ngo, fu waakid kubkin ngo Isaahha bitib nga. »

⁵ Ñaama loffa de ne : « Wa minid nik ne bitbeem teydukaŋ hay na so η kur kii, andi maa hee hey baydohe kubkin da po η kur ka fu puloh ? »

⁶ Ibrahiima woosa de ne : « Muk, kana moos bay kubkin ngo η ndaam.

⁷ Laam Nikidi, Kooh yin dafki, yi puldoh ho kahan baab na kur boo, woyid na so, a giñidta so ne a hey one bi rimkohan nga so kur kii jen ; a yi na hee woose malaakaanin de, yeem yoobdid da waasin da po, fu bayohid kubkin ngo bitib η ndaam.

⁸ Nik ne bitbeem teydukaŋ hay na da dah, giñi fu na hee giñe wii, wa hey da ruhse, waaye findi wa min mand dah, kana bay kubkin ngo ndaam. »

⁹ Ñaama ooba yaahan de η rambaŋ Ibrahiima kilifaanaŋ de, a giñidta de ineem.

¹⁰ Wa a yut, ñaama bayya ngeelemb ndaŋkiyaah η caŋ kilifaanaŋ de na ina uup baah η raak-raakaŋ kilifaanaŋ de, a yuraha kur ka Nahor genohe, η bak Mesopotami.

¹¹ A na huntoh caŋ de, ba kadoh kadoh po ba reesa η woong ne fu aasee η kur ka dah, a yekidta ngeelemb ca ; wa nilee η noh niinid, wahtuuni bitib ca na pulohe ne ba kad neya.

¹² A woosa ne : « Mi yii kiim da Nikidi, Koohin kilifaanin ngo Ibrahiima, teydukid to waasin ngo wii, fu baahoha kilifaanin ngo Ibrahiima.

¹³ Ñam yii tufukka η woongin masmi, te caŋaŋ cin kur ki hey haye neye.

¹⁴ N waad ne caŋaŋ mi na hee kiime masub, a naar meemeenin de a on ndo η an, a nam woo ne, a hey yo andide ngeelemb ci ; yeem a yi nikaat yi fu ambid ñaamin da Isaahha. Ineem hey yo inhide ne fu teebohid baah kin da η kilifaanin ngo. »

¹⁵ A rehidfi kiim ndoom, caŋaŋ pulla na meeme η yuugaŋ de ; a nikka Rebeka, kubu Betuwel ; Betuwel yi baab bi kubki, a Milka yaayin de, Nahor yi taambdoh Ibrahiima, nikka baabin de.

¹⁶ A nilee komaaki caŋaŋ modid, inhaadi jaar. A aassa η woonga, a neyya meemeena po a pulla.

¹⁷ Wed ñaamaŋ Ibrahiima aroh kad coha na de, a woosa de ne : « Kaamsuka, fu on ndo η an yissuut ne wa neb da dah. »

¹⁸ Rebeka loffa de ne : « Ee, ana kilifaani. » A arra kaamsuk, a naaridta de meemeena, a aneeda.

¹⁹ Wa Rebeka yut, a woosa de ne : « Fada η nam anid ngeelemb ci po ca hiy. »

²⁰ A artukka, a yiiffa ina tasee η hongla na andohse ; a dokkissa η woonga. A yi neyoh neyoh po a anidta ngeelemb ca jen.

21 Yaara defka ted, markeeda de ne a inah, andi Nikidi teydukdid de waasin de wala.

22 Wa a anid ngeelemb ca po a yutta, yaara bayya tokkaah η kiñin tibuud na garam yasna-yino ngan urus, na kiñi kanak urus bekaah η yaah, waa nu nga dah, tibohe ini uup garam teemet (100).

23 A meekissa de ne : « Woo so, fu kubu ba ? Boo raakid diski boo min neeh ngan kahan baab du e ? »

24 Rebeka loffa de ne : « N kubu Betuwel, η setin Milka na Nahor.

25 Ee, kahan baab boo raakid mbaang ne ngeelemb ci raak diski ca na hee neehe na ñamaah laayid, te wa raakid diski du joy min neeh. »

26 Yaara yekka po pukan de reesa kehya ne a ñaamuk Nikidi.

27 A woosa ne : « Corka Nikidi, Koohin kilifaanin ngo Ibrahiima ; fu teebohidi baah kin da nga de te fu moosdi de fadoh ! Ini kad nga so, fu yurhidid to po η baah cin kilifaanin ngo. »

28 Wa kubka carya puloh ndaam, a arra kad, a naandsukka bi kahan yaay ba ina raak jen.

29 Rebeka raakeen taambdoh jaar na woyse Laban, Laban kadta raaka yaara η sero woonga.

30 Weem, raak de hoteen tokkaahan kiñin ka na kiñiica taambdoh ce bekdasse, a nameen kerah wi Rebeka na naandsuke ina yaara woyee na de. A raakka yaara na ngeelemb can de η sero woonga.

31 A woosa de ne : « Fu yi Nikidi barke'id, fu boof ye η bilaf fii ? Haya boo kad kahna, η habdidid du daloha na diski ngeelemb ci nikan. »

32 Wa yaara ree kahna, ba nihissa unung can ngeelemb ca, ca bekuusa η disik baahid, ca onuusa mbaang na ñamaah. Yaara na ba hunee na de, onuusa masub, ba naawissa kot.

33 Ba nammba deyyu kañam, waaye, yaara woosa ne : « Bala η ñaman dah, η woo kot ci η tiind. » Laban woosa de ne : « Ee, woya. »

34 A woosa ne : « Mi deey, η ñaamin Ibrahiima.

35 Nikidi barke'id kilifaanin ngo lool, a tumid de bo' raakid. A onid de bi pe', mbaal, na inoh, urus na haalis na bi ñaam jaar na bitib na ngeelemb na mbaam.

36 Bitiice Saarata, a kadeen po a bitiffa, a hannda raak na de kubu. Kubkeem, a yi Ibrahiima kilifaanin ngo ed raak-raak kin de jen.

37 Kilifaanin ngo giñdukohha so ne : “ Fu heydi waakde kubkin ngo yaari bitib η cary cin Kanaan, kur ki η genoh wii ;

38 waaye, fu na hee kade po η booban ngo η kahan baab, fu bayid de bitib nga. ”

39 N woosa kilifaanin ngo ne : “ Nik ne bitbeem teydukandi hay na so dah ? ”

40 A loffa so ne : “ Nikidi, yi η moos taambo η ini a waad, hey woose malaakaanin de, a yobdid da waasin da. Fu hey bayde kubkin ngo bitib η cuubin ngo, η kahan baab boo.

41 Ali ba teydukdi, giñi fu na hee giñe, wa hey da ruhse nik ne fu kadid po η ndaam dah. ”

42 Woti, wi η hay po η reesa η woongi, η kiimmba an : “ Nikidi, Koohin kilifaanin ngo Ibrahiima, nik ne fu hey yobde waasin ngo dah,

43 ñam yii η sero woongi. N waad ne caryi na hee neye, η kiim de masub yissuut η meemeenin de,

44 a on ndo η an, a nam woo ne, a hey yo andide ngeelemb ci ; yeem a yi nikaat yi fu ambid kubkin kilifaanin ngo. ”

45 N yutdi woo η haf fo ndoom, Rebeka pulla na meemeeni η yuugin de. A ruhussa η woongi, a neyya masub. N woosa de ne : “ On ndo η an. ”

⁴⁶ A arra kaamsuk, a naaridta so meemeeni. A woosa so ne : “ Ana, fu yut d’ah, η anid ngeelemb ci. ” Nη annda, a anidta ngeelemb ci.

⁴⁷ Wed η meeksoh d’e ne : “ Fu kubu ba ? ” A woosa so ne : “ Nη kubu Betuwel, yin Milka na Nahor. ” Nη bekidta d’e tokkaahi η kiñin kin d’e na kiñiici η yaah cin d’e.

⁴⁸ Yutta, η yekka η kehyi ne η ñaamuk Nikidī Koohin kilifaaniη ngo Ibrahiima, a yi amboh ho po η minid bayid kubkin d’e Isaahha bitib, setin taambdoh ce Nahor.

⁴⁹ Mbaa d’iski wa nik ndii, e d’u na hee so woye andi d’u ris amb kilifaaniη ngo ne d’u teeboh baah kin d’u nga d’e ; wa nikdī d’ah, η inah findi η tuman. »

⁵⁰ Laban na Betuwel loffa d’e ne : « Inii deey, wa puloh η Nikidī ; boo raakdi woyaaη nga. »

⁵¹ Rebeka a yeem η fikiifu, bayaa d’e, a nik biti kubkin kilifaaniη d’a findi Nikidī waadoh. »

⁵² Wa ñaamiη Ibrahiima kerah woo ceem, a yekidta Nikidī po pukin d’e reesa kehyi.

⁵³ Yutta, a pulidta bi in tibuud η haalis na urus, na bi ndima, a edta Rebeka. A nammba bay alal keeh-keeh, a onnda yaaya na Laban, taambdoh kubka c’afya.

⁵⁴ Ba hannda ñam kotii, ba annda, a yi na hunt’oh caη d’e ; ba neehha nga po na baaba.

Wa ba kuruk, ñaamaη Ibrahiima woosa ne : « Onaat to η haad η kilifaaniη ngo. »

⁵⁵ Taambdoh Rebeka na yaayin d’e woosa d’e ne : « Ona boo, kubki c’afyi nik na boo yissuut, ini ree neeh ndan’kiyaah dong ; yut d’ah, fu kad na d’e. »

⁵⁶ A loffa ba ne : « Kanaat to daak, laam Nikidī yoob’didid to waasinη ngo po yutid ; onaat to η gurid η kilifaaniη ngo. »

⁵⁷ Ba woosa d’e ne : « Po woti. Mbaa d’ah, boo beed’kaat c’afyi a woo ini a liib nga. »

⁵⁸ Ba beed’fukka Rebeka, ba meekissa d’e ne : « Andi fu waadid kad na yaarii woti ? » A woosa ba ne : « Ee. »

⁵⁹ Ba ambsohha d’e na boya meed d’e bapid na ñaamaη Ibrahiima na ba hunee na d’e, ba askohha na ba.

⁶⁰ Ba kiimidta d’e an : « Kooη barke’daat d’a, gooyin boo, a tum d’a basil, te bi rimkohan nga d’a degaat bi sang ba yaah. »

⁶¹ Rebeka hunnda na ñaam caη d’e bitib ca, ba rappa ngeelemb ca, ba kadeeda na ñaamaη Ibrahiima.

⁶² Waam, raak Isaahha pulohid Lahay-Roy, a gennda Negef.

⁶³ Wa raakka niin, a tiindsukeeda η nduuf-nduufa ; a jadtuk jadtuk, a yokka bi ngeelemb hayeeda.

⁶⁴ Nη d’afuk ngeelmba a rape, Rebeka nammba hot Isaahha, a ruhussa.

⁶⁵ A meekissa ñaama ne : « Moo, yaara na hee cohe na boo η nduuf-nduufa yen, e ba ? » Ñaama woosa d’e ne : « A kilifaaniη ngo. » Rebeka muurukka.

⁶⁶ Wa ba coh, ñaama naandsukka Isaahha findi wa kad’oh jen.

⁶⁷ Isaahha bayya Rebeka bitib, a waadta d’e lool. A bekka d’e η diipaη yaay ba, Saarata. Ineem wed giifid Isaahha η kakaan kaη yaay ba.

25

Ibrahiima kurkid’ nga

¹ Ibrahiima nameen tok bitib wiiriis teeku Katura.

² A raakeen na d’e kubu jaar yasna-yino : Simraan na Yoksan, Medaan, Majaan, Yisbak na Suwa.

³ Yoksan, a yi baab bi Sabaa na Deedaan ; Deedaan nikka caacinη Asuur ci na Letuus ci na Lewuum ci.

⁴ Majaan, a yi baabin Eefa na Eefer, Hanook, Abida na Elda'ah. Bii jen ba kuɓuucin Ketura na set cin de.

⁵ Ibrahiima edeen Isaahha raak-raak kan de ne a lama.

⁶ N ini kad η kuɓuucan bitif can de binooba, a nameen ba on η raak-raaka wa a na pese, a cootidta ba η kur, η bak pulohaad-noh po, ba ussa Isaahha, kuɓkin de.

⁷ Ibrahiima pesid kiis teemet na ndanƙiyaah-yasna-kanak na kiis yatuus (175) nde a kurukka nga.

⁸ A kaan η kiyabko nebid, η finho kipes hutid, a haadda Jaanim.

⁹ Kuɓuucin de Isaahha na Ismaayla uummba de η huran atoh fa nik Makpela, wa η fiki Mamre η yohon Efron, kuɓkan Sohar, ya baahe η Hit ca.

¹⁰ Yohneem wed Ibrahiima rome η Hit ca. A yi na bitiice Saarata, ba uumbu nga.

¹¹ N finho kakaan kan Ibrahiima, Kooh barke'idta Isaahha. A yi Isaahha, a genee η sero laaha teeku Lahay-Roy.

Bi rimkoh η Ismaayla

¹² Inii wed naandsuku η Ismaayla na bi rimkoh nga de, kuɓki Ibrahiima raakee na Haajara, yi pulohee Misra, ñaaman Saarata.

¹³ Tiik cin ba cedi cii : Nebayot a yi saawi, taammba nga Kedaar, taambissa nga Aadabel, na Mipsam,

¹⁴ Misma, Duma, Maasa,

¹⁵ Hadad, Teema, Yeetur, Nafis po gannga η Keedama.

¹⁶ Bii bed kuɓuucin Ismaayla yaar ci, tiik cin ba cedi ceem. Ba nikka kilifa ndanƙiyaah na kanak (12) bi fu inah ne kur ca na ndut ca ba adgohee teeksee nga ba.

¹⁷ Ismaayla pesid kiis teemet na ndanƙiyaah-kaahay na kiis yasna-kanak (137), a kurukka nga, a haadda Jaanim.

¹⁸ Bi rimkoh nga de genee η harmban Hawiilaa na Suur, η pulohaad-nohan Misra, η waas Assuur. Ba genoh daa, sabsukohid na baah can ba.

Raakuukan siis ca : Esaaw na Yanhooba

¹⁹ Inii wed naandsuku η Isaahha na kahan ce ; Isaahha nikee kuɓu Ibrahiima.

²⁰ Wa a raak kiis ndanƙiyaah-nikiis (40), a bayya Rebeka bitif, taambdoh Laban. Rebeka namee nik kuɓu Betuwel ; bed beem, ba baahee η cuuban Aram ca, ba genee Paddan-Aram.

²¹ Waaye Rebeka mineedi raak kuɓu, a ineem tah po, Isaahha kiimmba Nikidi η ini kad η bitiice, Nikidi teyɗukidta de ; Rebeka ammba rook.

²² Wa a amb rook, kuɓu kanak hiñoheeda η dooy rookin de, a woosa ne : « Wa ye tah wa kadohha an nga so ? » A kadta meeksa Nikidi.

²³ Nikidi woosa de ne : «

Ca cuub kanak nik η rookin da,
cuub kanak dalohid hey rimkohe nga da ;
winoori hey uupde wi tas hatil,
te yi yini hey yilfe yi yakki. »

²⁴ Wa noha a joyee basloh ree, laam-laam raakdi nga, ba nikanganga siis.

²⁵ Ya deb raaku nikka ruumind coy, a riiffa na find haa a beku kulba, ba teekka de Esaaw.

²⁶ Ya taamb nga, raaku na yaahin de ambid η patangin kotin Esaaw, ba teekka de Yanhooba. Wa komaakceem na raakse, wa tel Isaahha raakid kiis ndanƙiyaah-yasna-yino (60).

Esaaw toonid kisaawin de

²⁷ Wa komaakca yak, Esaaw nikka kaalsukoh keeh-keeh, a uupee waaf nik η bilaf fa. Yanhooba nak, a nikee bo' yeebkid, a nikangee η diip ca.

²⁸ N ineem Isaahha uupee waaf Esaaw laam a waafeen sepet kaalsukuud lool, waaye Rebeka uupee waaf Yanhooba.

²⁹ Wa raakka mbeh, Yanhooba tikeeda suppa, wa hennda Esaaw pulohha kaala yaafid.

³⁰ A woosa Yanhooba ne : « Fad to η on suppaani ruumndii, laam η minisdi in. » Ineem wed tah a tapuusa tiikin Edom (ruumind).

³¹ Yanhooba loffa de ne : « Mbaa dah, toon ndo wadin da paaf, win saawi fu nikoh. »

³² Esaaw woosa ne : « Mi yi aduk po η minisdi, waf saaw raakid to winde etoh ? »

³³ Yanhooba loffa de ne : « Giñid to ineem paaf. » Wed Esaaw giñohha, a toonnda de wa.

³⁴ Yanhooba edta de mbuuru na suppa irak, a ñamma, a annda po yutta, a cootta waas ce. Esaaw sagankohoh wadin saawin de daa.

26

Isaahha na Abimelek

¹ Wa raakka jamano, ad raakka η kur ka, ad dalohid na wa raakee η jamanoonan Ibrahiima ; tahha po Isaahha kadta Gerar dikan Abimelek buuran Filistiica.

² N ndaam, Nikidi teebukka de, woosa de ne : « Kana kad Misra waaye tasa η kur ka maa hee da teebe.

³ Nikohaaha nga, η hey da ambohe, η barke'id da, laam maa hee da ede kehey cii jen, fu na bi na hee rimkohe nga da ; η hey tume ini η gapee baab du Ibrahiima te η ginnjaa.

⁴ N hey baate bi rimkohan nga da po ba hend na hor ci laay te η hey ba ede kehey cii jen. Cuuf cin kehyi jen hey raake barke sagu bi na hee rimkohe nga da,

⁵ laam Ibrahiima kerhideen ndo, a teydukeen in ci η nakohe te a taambdeen waasin ngo. »

⁶ Wed tah Isaahha tassa η Gerar.

⁷ A nikee η ndaam po booban kur ka meekissa de η ini kad η bitiice. A loffa ba ne a taambdoh ce laam a neyyoheen woo ne a bitiice, bala ba apan de sagu moda Rebeka mode.

⁸ Wa ba nik nga po wa maannja, wa raakka mbeh, Abimelek buuran Filistiica nikka η palanteeran de, a hotta Isaahha hoñeeda bitiice Rebeka.

⁹ A nakohha de beedkidu, a woosa de ne : « Kon boyii, a bitiifu ! Fu min woyoh na ne a taambdoh fu ? » Isaahha loffa de ne : « N woyida laam η sangee ne η apu saguuce. »

¹⁰ Abimelek woyissa de ne : « Fu inhid ini fu habid boo e ? Yaar η boobin ngo mineen de bitibkoh ; mbaa dah, fu heen boo beke tooñ. »

¹¹ Abimelek nakohha booban de jen woyu ne : « Bo' nu reb yaarii mbaa bitiice dah, a hey apse. »

¹² N kiis ka, Isaahha sokka η kur ka, a raakka ini ree waas teemet η ina a soke, laam Nikidi barke'deen de.

¹³ A uupeeda nga raak, a raakka po a nikka hed alal,

¹⁴ a raakeen bi pe', mbaal na inoh na ñaam laayid po Filistiica siiseeda de.

¹⁵ Siisa Filistiica siisee de tahha po ba uummba naac ca ñaam can baab ba Ibrahiima acee jen, η jamanoonan de.

¹⁶ Abimelek woosa de ne : « Pula kur ki, fu kad, laam fu uupdid boo hatil. »

¹⁷ Wed Isaahha kurkoh ndaam, a kadta yipa η oonan Gerar, a nikka nga.

18 A uumbissa naac ca baab ɓa acee wa a na pese, te Filistiica uummba ca wa a kuruk nga. Isaahha teekissa ca η tiik ca baab ɓa ferdee ca.

19 Wa raakka mbeh, ñaam caη de aceeda naac η oona po ɓa pulla η cul masuɓ.

20 Waaye niidoh caη Gerar nookoheeda na ɓaη Isaahha an : « Masmii, a boo raaka. » Isaahha teekka naacaam Esek (ñadoh) laam ɓa waakee de ñadoh.

21 Ñaam caη de acissa naac, lahtoh raakissa nga, a teekkaa Sitna (lahtoh).

22 Isaahha pulohha ndaam, ñaam caη de acissa naac, ali woo raakdi nga, a teekkaa Rehobot (ɗisik angid), laam a woo ne : « Nikidi onid ɓoo po, ɓoo raakid ɗisik angid, ɓoo hey mine raak in η kur kii. »

23 Wa a puloh ndeem, Isaahha kadta Beerseba.

24 N weka mbadi, Nikidi teebukka de, a woosa de ne : « E mi Koohiη baab du Ibrahiima, ka neyyoh ali in laam mi yii na da ; η hey da barke'de, η baat bi rimkohan nga da sagu ñaamiη ngo Ibrahiima. »

25 Isaahha habidta seeykoha ndaam, a beedkohha Kooh η tiikiη Nikidi. A yippa diipaη de ndaam, ñaam caη de acissa naac η diska.

26 Isaahha, a yi nikoh η Beerseba po, Abimelek pulohha Gerar, a hunnda na Ahusat nawleece, na Pikol, yaara adgohee hiñohoh caη de, ɓa hayya de raake.

27 Isaahha meekissa ɓa ne : « Wa ye tah po du hayya ndii, te sang ngo wed tahee du pulidta so kur du ? »

28 Ba loffa de ne : « Boo hotid hoolid ne Nikidi hunid na da, wed tah ɓoo woosa ne ɓoo joyid kerhidoh te ɓoo tufkid ambtidoh, wa giñu η harmban ɓoo na da.

29 Giña ne fu heydi ɓoo tume in modaaɗi laam ɓoo torhidɗi da, ɓoo tumdangee da in baahid, ɓoo faɗ da faɗ, fu cootta modod. N ɗiski wa nik ndii, Nikidi onid da barke. »

30 Isaahha habidta ɓa kañam baahid ɓa ñamma, ɓa annda.

31 Wa Kooh wiis, ɓa kurukka na ɓaaba teel, ɓa ginnja η harmban ɓa, Isaahha askohha na ɓa, yutta ɓa cootta modod.

32 Mbadi, ñaam caη Isaahha hayya nga de, ɓa woosa de ne, naaca ɓa acee ngulid.

33 Isaahha teekka naacaam Siba (giñ). Wed tah po woti kur ka teeku Beerseba (naaciη giñi).

34 Wa Esaaw raak kiis ndaηkiyaah-nikiis (40), a ɓayya bitiɓ kanak η cuubaη Hit ca, Yehudit, kubu Be'eri, na Baasmat, kubu Eloon.

35 Bitiɓ caam mirndohha nik aay-keñ η Isaahha na Rebeka.

27

Yanhooba kocid Esaaw η barkeena

1 Wa Isaahha yaɓko, has caη de nebisdi, kadta po a minisdi sah hot, wa raakka mbeh a beedukka saawaη de an : « Esaaw ! » Yeem loffa de ne : « Ee ñam yii ! »

2 Isaahha woosa de ne : « Fu hot nga, ɗiski wa nik ndii η mand na kurkid nga.

3 Mbaa dah, ɓaya halliiniη da na bis ciη da fu kad kaalsuka, fu kom mbo,

4 fu tikiɗ to tik nebid findi η waadoha, η ñam, η ed da barkeeni ndo η kaanan dah. »

5 Wa Isaahha woyee na Esaaw, Rebeka kerhee nga. Esaaw ɓayya halliina na bis caη de, a cootta kaala.

6 Wed Rebeka beedkoh Yanhooba a woosa de ne : « N kerhid baab du woyeeda taambdoh fu Esaaw ne,

7 a kaalsukdaat de, a tikiɗ de tik nebid, a ñam, a ed de barkeeni η fiki Nikidi ndo a kaanan dah.

8 Sikɗuk ko, te fu tum ini maa hee da woye.

⁹ Kada gat ca fu kom mbo koteng kanak baahid nga, η tikid baab d̄fu tik nebid findi a waadoha ;

¹⁰ fu ed de a ñam, a ed da barkeeni ndo a kurkan nga dah. »

¹¹ Yanhooba loffa yaay ba Rebeka ne : « Moo, Esaaw paarid te η paardi ;

¹² baab boo laal lo η yaah dah, a hey inhe ne maa ñaañohee de, te η koodohan alku nga waaye barke haa. »

¹³ Yaay ba woosa de ne : « Alkeem hay dah, wa ambaat to, tuma daa rek, kom mbo in ci η woo da. »

¹⁴ Yanhooba kadta baya koteng ca, a edta yaay ba ca, yeem tikka ca findi baab ba waadoh.

¹⁵ Yutta, Rebeka bayya kulbaacan saawan de Esaaw, ca uupée mod̄, raak ca na de η kahna, a bekidta Yanhooba ca.

¹⁶ A bayya η und can koteng ca a muurra yaah cin Yanhooba na baki raakeedi find η mbooh kin de.

¹⁷ Yutta a edta de mbuuru na kañam ka a tike.

¹⁸ Wa Yanhooba bay kañam ka, a kadta η baab ba a woosa de ne : « Baab ! » Isaahha loffa ne : « Ee, ñam yii. A fu ba ? »

¹⁹ Yanhooba woosa ne : « Ñam Esaaw saawin da, η habdid ini fu nakee so, boofa fu ñam, yut dah, fu ed to barkeeni. »

²⁰ Isaahha woosa de ne : « Moo fu tumoh na po fu arra malu ? » Yanhooba loffa de ne : « E Koohin da Nikidi, tum po η arra malu. »

²¹ Isaahha woosa de ne : « Reba ndii η saabid da, η marak andi a fu Esaaw. »

²² Yanhooba rebpa, baab ba saabidta de a woosa ne : « Hoosoori, a win Yanhooba waaye yaah ci, e cin Esaaw. »

²³ A inhiseedi Yanhooba laam, yaah cin de muurkeen na find findi cin Esaaw. Tahha po a edta de barkeeni.

²⁴ Waaye ndo a edan de wa dah, a meekissa de an : « Wa hoolid ne a fu Esaaw e ? » Yanhooba loffa de : « Ee, a ñam. »

²⁵ Isaahha woosa de ne : « Deyid to η ñam po η min da ed barkeeni. » Yanhooba deyidta de, a ñamma ; a nammba de ed biiñ, a annda.

²⁶ Yutta, Isaahha woosa de ne : « Haya fu morgiduk ko. »

²⁷ Yanhooba rebpa, a morgidukka de. Wa Isaahha amb hetan kulbaaca, a edohha de barkeeni an : « Aah ! Hetin kubkin ngo mand na win bilaf fi Nikidi barke'id.

²⁸ Koo ruhsidaat maar η yohon cin da, te a baahid merhey min ca, fu laayid pees na biiñ.

²⁹ Bi cuub ñaamkaat da,
bi heet yekdaat da,
fu adgoh baah cin da,
kubuucin yaay d̄fu yekid da,
bo' nu waadid da modaa di dah,
a alku'aat,
bo' nu waadid da modid dah,
a raakaat barke. »

³⁰ Wa a yut ed Yanhooba barkeeni, yeem cootee coot rek, Esaaw pulohha kaala.

³¹ A nammba tik tik nebid, a kommbaa baabin de. Wa a ree a woosa de ne : « Baab, boofa fu ñam, fu ed to barkeeni. »

³² Isaahha meekissa de ne : « A fu ba ? » A loffa ne : « Ñam Esaaw, saawin da. »

³³ Isaahha feyuusa po a saakdoheeda ; a woosa ne : « Moo, a ba kee kaala po a hayya a edta so η ñamma raak da haydi ? Yeem a yi η ed barkeeni te wa hey nike na de. »

³⁴ Wa Esaaw kerah woo keem, keeñin de aayya, a leehkeeda η dafka. A woosa baab ba ne : « Na so ! Nam mbo ed barke. »

³⁵ Isaahha loffa de ne : « Taambdoh fu hayid ndii a ñaañohha so po η edta de barkeeni η joyee da ed. »

³⁶ Esaaw woosa ne : « A daldi tiikin de Yanhooba (ñañohoh), a ñaañohid to waas kanak, a adug bay wadin saawi η nikoh, a yi a bayissid barkeeni fu joyee so barke'id. » A woosa baab ba ne : « Moo fu tasidfi barkeeni fu min ndo ed e ? »

³⁷ Baab ba loffa de ne : « N tumid de kilifaanin da po yutid, η kiimdif de pees na biiñ laayid te a hey nike kilifaanin baah cin de, η min da ye tumid ? »

³⁸ Esaaw baatta ndengduk nga an : « Fu min barke'doh waas yino dong e ? Nam mbo ed barke, baab. » A ammba η muhun ca a fudeeda.

³⁹ Baab ba woosa de ne :
« Fu hey use merhey mi baahdi
na maari na pulohe η dafki.

⁴⁰ Fu na hee pesohe hiñoh
te a taambdoh fu yilfan da,
waaye mbeha fu ndengdukohan
fu hey kaamsuke ini a raan da. »

⁴¹ Barkeeni Yanhooba bayoh η baab ba, wed tah po Esaaw ambidta de aay-keeñ. A woosa η dooy ce ne : « Baab mand na kaanid, ruyin de reeh dah, η ap Yanhooba. »

⁴² Wa Rebeka inah ina saawin de Esaaw nar tum, a nakohha beedkidu Yanhooba, kubkin de yini, a woosa de ne : « N diski wa nik ndii, taambdoh fu waad da ap ne a wirnduk.

⁴³ Mbaa fu na hee tume an : Ara saandoh diskan taambdoh ho Laban η Haaraan,
⁴⁴ fu boofohaah nga po Esaaw giif ngan ayrukin de.

⁴⁵ Aay-keeñin de reeh po a alkoh ini fu habid de dah, η hey woose bo' a kad da baya ; η waadfi du ñak kanak η noh yino. »

Saandohan Yanhooba η Paddan-Aram

⁴⁶ Wa Rebeka woo na Yanhooba po yutta, a woosa Isaahha ne : « Diski η nik kipes nebisdi so sagu bitib cin Esaaw bii, na cuubin Hiti ba nikoh. Yanhooba nam bay bitib nga ba dah, wa carissandi η pese. »

28

¹ Wed Isaahha beedkoh Yanhooba a kiimidta de barke, a dennga de an : « Kana bay bitib muk η cafay ci gen ndii, Kanaan,

² kadā Paddan-Aram, η Betuwel yi rim yaay du, fu bay bitib ngan kubuucan taanum fu Laban yi taambdoh yaay du.

³ Koohi Min onaat da barke, a tum da basil po fu nik caacin bi cuubi cuub.

⁴ Kooh onaat da barkeeni a onee Ibrahiima, fu na bi rimkohan nga da po fu raak kur ki fu nikoh jaambur wii, wi a gapee Ibrahiima. »

⁵ Isaahha tuuyca Yanhooba a kadta Paddan-Aram η taanum ce Laban, kubu Betuwel yi baah η cuubin Aram ci, a nikka taambdoh Rebeka, yaay bi Yanhooba na Esaaw.

⁶ N ini kad η Esaaw, a kerhid ne Isaahha kiimdif Yanhooba barke po a tuuyid de Paddan-Aram ne a waak bitib nga te a dengid de ne a kanaat bay bitib η cafay cin Kanaan.

⁷ A kerhissa ne Yanhooba teydukfid baab ba na yaay ba po a cootid Paddan-Aram.

⁸ Wed Esaaw inhoh ne cafay cin Kanaan ne bdi baab ba.

⁹ Wa tahha po a kadta bayya bitib η kubuucin Ismaayla yi kubkin Ibrahiima. A bayya Mahalat taambdoh Nebayot, a baatta ngan ba a raake.

¹⁰ Yanhooba, η pulohan de Beerseba, a yurah Haaraan.

¹¹ A kadoh kadoh po diska noha muyoh de, a parahha η atoh ca η diska, a tiknukkaa, a neehha nga.

¹² A heeyca inaa feyohid : Seel yipohha kehyi po wa maannga η eel ca, malaakaacin Kooh rapeeda nga, ruhseeda.

¹³ An η heeyi, Nikidi nikee η serooce a woosa de ne : « Nam Nikidi, Koohin caac du Ibrahiima na baab du Isaahha. Kehyi fu faankoh wii, η hey da wa one, fu na bi na hee rimkohe nga da.

¹⁴ Bi rimkohan nga da hey laaye po ba mand na merhey. Du hey baatke η bak ci jen : pulohaad-noh na muyohaad-noh, yaah-sing na yaah-naahum. Cuub cin kehyi jen hey raake barke saguufu, fu na bi na hee rimkohe nga da.

¹⁵ Mi yii na da te η hey da niide disik nu fu kad dah. N η hey da dokne η kehyii laam η hey da tumde in ci η gap da te η moosandi da fadoh. »

¹⁶ Wa Yanhooba yunuk a woosa ne : « Ndekete yoo, Nikidi yii η diski te η inheedaa. »

¹⁷ A neyyohha, a woyissa ne : « Ndi deey wa kaañaa haa, wa nikidi disik wiiriis dal kahan Kooh te wed yahndeerin eel ci. »

¹⁸ Wa Kooh wiis na baaba Yanhooba kurukka teel, a bayya atoh fa a tiknukohe, a yippaa, a bayya diwliin a yiiffaa η dafuk wa.

¹⁹ A teekka diska Betel (kahan Kooh). Waaye kur ka teeksee Luus η defgaan.

²⁰ Yutta, a gapukka an : « Kooh hun na so, a tufkoh ho η baabin ngo, a on ndo kañam na bekkaah,

²¹ te a amboh ho po η dokuk kahan baab boo modod dah, η ineem a yi Nikidi, a yi nikan Koohin ngo.

²² Te atoh fi η yip inhisoha wii, wa hey nike kahan Kooh. Ndankeyaah nu a tumid to dah, η hey de ede yinoorin wa. »

29

Cohan Yanhooba na Rasel

¹ Wa Yanhooba puloh ndaam, a yuraha bak kur kan bi pulohaad-noh.

² A kadoh kadoh po, wa raakka mbeh, a pulla η naac η bilaf fa, gat kaahay pe' na mbaal ambukohid goorra η seroowa, laam, ba meedee andoh ndaam. Naaca meed rangohu atoh yakak.

³ Baa fade fad po gat ci jen coha dah, ba pilngin atoh fa, ba yut anid dah, ba dokina.

⁴ Yanhooba meekissa niidoh ca ne : « Yaabi, du puloh nde ? » Ba loffa de ne : « Boo puloh Haaraan. »

⁵ A woosa ba ne : « Du inhid Laban, setin Nahor e ? » Ba loffa de ne : « Ee, boo inhid de. »

⁶ A woosa ba ne : « A tum na ? » Ba loffa ne : « A yaa η jam ; cafya na haye na gateen a kubkin de, Rasel. »

⁷ Yanhooba woosa ba ne : « Du goordoh doopaat ci ye, te η hot nohi ris η dafki ? Andaat ca, du kad ca niida book ! »

⁸ Ba woosa de ne : « Boo mindaa paad ; boo na sekee sek po gat ci jen hayya dah, boo han min pilngin atoh fi rang naaci, boo anid. »

⁹ Wa Yanhooba woyee na ba, wedi cafya reyoh na gatan baab ba, laam a yi Rasel a nikee niidoh.

¹⁰ Wa a hot Rasel, kubkin Laban yi taambdoh yaayin de, na pe' ca na mbaal ca, Yanhooba rebpa η naaca, a pilnginnda atoh fa, a anidta gatan taanum ce.

¹¹ Yutta a kañidta Rasel na morgiduk, a fudeeda.

¹² A woosa Rassel ne : « Mi na baab dŭ, e ɓoo ɓaah, laam, ŋ kubu Rebeka. » Rassel nuppa, woosa baab ɓa wa.

¹³ Wa Laban kerah ne Yanhooba kubkinj Rebeka yi taambdoh ce hiid, a arra kad coha na de, a morgidukka de, a bayya de kahna. Yanhooba naandsukka de ini raak jen.

¹⁴ Laban woosa de ne : « Fu kay, e ɓoo ɓaah ñif yino. » Yanhooba ɓooffa ŋ kahan ce ina ree cabin.

Kilook caŋ Yanhooba kanak ca

¹⁵ Wa Yanhooba tum nga cabin, Laban woosa de ne : « Ini fu ɓaah na so tahandi po, fu pangkidee so ɓarang ɓarang ; fu na hee so hey woye ini fu na hee wirndasse. »

¹⁶ Waam raak Laban raakid komaaki kanak cafyid, saawa teeksee Leya, taambdoh ce teekuusa Rassel.

¹⁷ Has cinj Leya modeen waaye Rassel nikee caŋ modid lool.

¹⁸ Ŋ ineem Yanhooba waadee Rassel, a woosa Laban ne : « Ŋ hey da pangkide kiis yasna-kanak, yut dah, fu on ndo Rassel, kubkinj da yini. »

¹⁹ Laban loffa de ne : « Ŋ on da de, wed ngisohid to fuuf, ŋ kee ona ɓo' wiiriis de, kon, ɓoo tum daa, fu minid tas ŋ kahan ndo. »

²⁰ Wa ɓa kerhidoh ŋ woo, Yanhooba pangkidta Laban kiis yasna-kanak, waaye ca mannda nga de na bi neeh dong sagu waada a waadee Rassel.

²¹ Yutta a woosa Laban ne : « Ed to bitiiso ŋ neeh na de, laam kiis ci ɓoo woytidkohee reehid. »

²² Wedi Laban ɓeedkoh ɓooba genee na ɓa jen, a habidta ceeke.

²³ Waaye, na weka, joy ne a bay Rassel, a bayya saawin de Leya, a edta Yanhooba de, yeem neehha na de.

²⁴ Raak, Laban edeen Leya ñaaman de bitib teeksee Silpa ne a amboh de.

²⁵ Wa Kooch wiis na ɓaaba Yanhooba hotta ne, a neeh na Leya. A woosa Laban ne : « Fu habid to ye wii, ŋ woytidkohee na da Rassel wedi tahee ŋ pangkidta da, wa ye tah fu worra so ? »

²⁶ Laban loffa de ne : « Ineem na tumseedi ŋ ndii, ali ɓo' na adgeedi kilooku yakak ce.

²⁷ Waaye, diindoha neeh ci yasna-kanak cinj kilooki na Leya, yut dah, ŋ ed da Rassel ne fu tey pangkis kiis yasna-kanak ndii dah. »

²⁸ Yanhooba teydukaa a diindohha neeh ca yasna-kanak ca na Leya. Yutta Laban edta de Rassel bitib.

²⁹ A namba edndoh Rassel ñaaman de bitba teeksee Bilha.

³⁰ Yanhooba neehha na Rassel, a waadta de waadi uup wa a waadee Leya, a pangkidissa Laban kiis yasna-kanak.

Kubuucij Yanhooba

³¹ Wa Nikidi hot ne Leya waaduudi, a tumba de ɓasil waaye Rassel mineedi raak kubu.

³² Leya ammba rook, a raakka kubu jaar, a woosa ne : « Nikidi hotid miskidin ngo, jaar ro hey yo waade kotii. » A teekka kubka Ruben (a hotid*).

³³ A ambissa rook, a raakissa kubu jaar, a woyissa ne : « Nikidi kerhid to. A inhid ne ŋ waaduudi, a onissid to kubu wiiriis. » A teekka de Simeyong (a kerhid).

³⁴ A ambissa rook, a raakissa kubu jaar, a woosa ne : « Koti-kotii, jaar ro hey node nga so, laam ŋ raakdid de kubu jaar kaahay. » Ineem tahha po kubkeem teekuusa Lewi (nod).

* 29:32 29:32 Toksinj tiik ci ndii, cum dah, ca tokis ini tiiki nik, cum dah, ca tokis ini reb mand na tiiki.

³⁵ Leya ambissa rook, a raakissa kubu jaar, a woyissa ne : « Waasii, η hey gidme Nikidi. » Wed tah a teekka yeem Yudaa (η hey gidme). A raakisdi kubu, a tufukka.

30

¹ Wa Rasel hot ne a mindi raak na Yanhooba kubu, a ayrukka taambdoh ce Leya η raaki aa raake kubu ; a woosa Yanhooba ne : « Boo raakaat kubu, η kaanid waay ! »

² Yanhooba ayrukka de, a woosa de ne : « Nam Kooh yi hondoh da raak kubu e ? »

³ Rasel loffa ne : « Huna na Bilha naamin ngo, a raakid to kubu kodaah, po η min nik basil. »

⁴ Rasel edta Yanhooba naamin de bitib, a hunnda na de ;

⁵ yeem ammba rook, a raakidta Yanhooba kubu jaar.

⁶ Rasel woosa ne : « Kooh atte'id, a edid to keeh, a namid to kerah po a onid to kubu jaar. » Wed tah, Rasel teekka de Daan (a atte'id).

⁷ Bilha ambissa rook, a raakidta Yanhooba kubu jaar.

⁸ Rasel woosa ne : « N leberid na taambdoh ho leber miskid po η saahid. » A teekka kubka Naftaali (η leberid).

⁹ Wa Leya hot ne a tufkid, a minisdi raak kubu, a bayya naamin de Silpa a edta Yanhooba de bitib.

¹⁰ Silpa raakidta Yanhooba kubu jaar,

¹¹ Leya woosa ne : « Wii deey, wa muud. » A teekka kubka Gaad (muud).

¹² Silpa raakidta Yanhooba kubu jaar,

¹³ Leya woosa ne : « N sumid po bitib ci hey wee ne η sumid. » A teekka kubka Aser (sum).

¹⁴ Wa raakka mbeh, η jamaanoona baa ngudohe bele, Ruben hotta kidig ci na paye bitib minaadi raak kubu, na woyse mandargoor, a kommiba yaay ba Leya ca. Rasel hotta ca, a woosa Leya ne : « On ndo η mandargoor cin kubkin da, ne wa neb da dah. »

¹⁵ Leya loffa de ne : « Naafi fu naaf jaar ro doydi da e ? Po fu waadis bay mandargoor cin kubkin ngo. » Rasel woosa de ne : « Mbaa Yanhooba neeha na da woti te fu ed to kidig ci. »

¹⁶ Wa Yanhooba puloh yohon ca na niina, Leya kadta coha na de, a woosa de ne : « Woti, fu na hee neehe na so laam, η romid mbari na mandargoor cin kubkin ngo. » Mbaadi, Yanhooba neeha na Leya.

¹⁷ Kooh teydukidta Leya, a ammba rook, a raakissa kubu jaar, yi yatusdoh.

¹⁸ Leya woosa ne : « Kooh wirnidid to η edi η ed jaar ro naamin ngo. » A teekka kubka Issaakar (wirndin ngo).

¹⁹ Leya ambissa rook, a raakissa kubu jaar, yi yasna-yino'doh.

²⁰ A woosa ne : « Kooh tumdid to in yakak, kotii jaar ro hey yo meeble, laam η raakid de kubu jaar yasna-yino. » A teekka kubka Sabuloon (a hey yo meeble).

²¹ N mirndaani a raakissa kubu bitib a teekka de Dinaa.

²² N ini kad η Rasel, wa Kooh tufuk η in cin de, a teydukidta de, a onnda de, a minnda raak kubu.

²³ Rasel ammba rook, a raakka kubu jaar. A woosa ne : « Kooh puldohid to η kaciikin ngo. »

²⁴ A teekka kubka Yuusufa (a baataat), a kiimmba Nikidi ne a baat de kubu jaar.

Findi Yanhooba raakoh gatin de

²⁵ N finho raakuukan Yuusufa, Yanhooba woosa Laban ne : « On ndo η haad kur boo.

²⁶ Fu ed to bitib cin ngo na kubuucin ngo η coot, laam, bed tahee so pangkideeda da ; fu η haf fu, fu inhid ini η habdid da. »

²⁷ Laban woosa de ne : « On ndo wa on ! Laam, η markiskid po η hotid ne, Nikidfi barke'did to saguufu,

²⁸ woya ini fu waad wirndu, η ed da wa. »

²⁹ Yanhooba woosa de ne : « Fu η haf fu, fu inhid findi η pangkidoh da, na findi gatiη da mirndoh mand saguuso.

³⁰ Ini yissuuti fu raakee bala η hayan dah, wa baatkid baahid. Laam ina η aasoh kahan fu poyi, Nikidfi barke'did da saguuso. Mbaa wa reyid kotii nak ne η pangkid haf fo. »

³¹ Laban meekissa de ne : « Mi na hee da ede hend na ? » Yanhooba woosa ne : « Fu heydi so ede ali in, waaye fu teyduk ini maa hee da woye dah, η hey taalndide, η niiddissee da gatiη da.

³² N woo ne, woti, η hey aase η gat ciη da, η pulid pe' ci na mbaal ci jen, ci nik njeenje nga na mbaal ci suusus ci, ca nik wirndiη ngo.

³³ Kim fu hey marke wirndiη ngo dah, fu hey hote kiyurhiη ngo, laam fu hot mbaal ci nikdi suusus mbaa pe' ci nikdi njeenje nga dah, fu inah ne ca roku roku. »

³⁴ Laban woosa de ne : « Ee η hunid nga. »

³⁵ Waaye mbaadi, Laban bayya suket ca na pe' ca njeenjeeca raak in yaanow jen, na mbaal ca suusus ca, a degga ca η yaah kubuuciη de.

³⁶ A cootta na ba, ba ussa Yanhooba ini ree tiindu neeh kaahay, waaye Yanhooba taambkoheeda ini tas η gataη Laban.

³⁷ Wed a waakoh bi ndood iiri ngaη kidig kaahay baahaadi, ndood "*poopaalye*" na ndood "*gerte-tubaab*" na ndood "*palatan*" ; a neey-neeyidta ca po ndood nu nga dah, raakka yaanow yaanow.

³⁸ A bekka ca η dooy hongla na andohse, ne doopaat ca hay ane dah, ca hot ca laam, doopaat ca meed rapkoh η ndaam ne ca hayya ane dah.

³⁹ Ca rapkohha η fiki ndood ceem dah, ca na rime buul njeenje.

⁴⁰ Yanhooba sabsohha buul ceem, a yurhidta haf ciη ca ngaη njeenjeeca na suusus ca nikee ngaη gataη Laban. A waakoh gat haf ce daa, baahaadi na waη Laban*.

⁴¹ Doopaat ca kapid ca heesa rapkohe dah, a bekid ca ndood ca ne ca rapkee dah, ca yurhidkoh na ca,

⁴² waaye ca nikka doopaat ca niibid ca dah, a bekiduu ca ali in. A tumee daa po ca kapid ca nikka caη de, ca niibid ca nikka caη Laban.

⁴³ N mirndaani a nikka hed raak-raak yakak, a raakeen bi gat pe' na mbaal na bi nnaam jaar na bitib na bi ngeelemb na bi mbaam.

31

Yanhooba moondid ne a haad Kanaan

¹ Kadta po Yanhooba kerahha ini kubuuciη Laban meed woo, an : « Yanhooba bayid raak-raakiη baabiη boo jen po wa tahid de raak. »

² N dooy ineem Yanhooba nammba hot ne findi Laban mandee na de, a mandisdi daa.

³ Nikidfi woosa Yanhooba ne : « Gurda fu haad kur du, nga bi kahan baab du, η hey rise na da. »

⁴ Waam raak Yanhooba na gat ca η yohon ca, a nakohha beedkidu bitib ciη de Rasel na Leya ;

⁵ a woosa ba ne : « N markid po η hotid ne baab du mandisdi nga so findi a mande. Waaye Koohiη baab boo yii na so.

⁶ Du inhid ne η pangkidid de findi η minoh,

* **30:40 30:40** Ini Yanhooba ha bid ndii na pe' ci na mbaal ci, wa tasid fiin ngaη pedeem heber.

⁷ hondohdi a worra so, a boysohha wirndiŋ ngo waas ndaŋkiyaah, waaye KooH faddi de ne a tum mbo miskid.

⁸ A woosa so ne doopaat ci tap-tap ci ced wirndiŋ ngo dah, ndaamuuci jen na rime raakid tap-tap. A woosa ne ci fiis-fiis ci ced wirndiŋ ngo dah, ndaamuuci jen na rime raakid fiis-fiis.

⁹ E KooH naaf gatiŋ baabiŋ du, a edta so wa.

¹⁰ N jamanooni doopaat ci na rapke, ŋ hotta ŋ dooy heey ne suket ci na rape jen nikee njeenje raakid tap-tap mbaa fiis-fiis.

¹¹ Wed malaakaaniŋ KooH woyoh ne : “ Yanhooba ! ” N woosa de ne : “ Ee mi yi kerah da. ”

¹² A woosa so ne : “ Marka, doopaat ci na rape jen ca njeenje, raakid tap-tap mbaa fiis-fiis, laam ŋ hotid findi Laban na tumohe na da.

¹³ Nam KooHi teefkee da ŋ Betel ŋ diska fu yipee atoh fa, fu yiiffa diwliin nga, te fu gappa so mbaadi. N diski wa nik ndii, fada kur kii, fu haad kur du. ” »

¹⁴ Wa Yanhooba woo woo keem, Rasel na Leya loffa de ne : « Boo raakidfi bak na in lamaah ŋ kahan baabiŋ boo.

¹⁵ Boo mand na jaambur nga de ; laam a toonid boo po a namid candoomi.

¹⁶ Mbaa, in nu KooH naafoh nga de dah, a wiŋ boo na kubuuciŋ boo ; tuma ini KooH nak da. »

¹⁷ Wedi Yanhooba koodkoh, a rapidta bitiŋ ciŋ de na kubuuciŋ de ŋ ngeelemb ca,

¹⁸ a nammba bay doopaat caŋ de na in ca a raakoh Paddan-Aram jen ne a dokuk kahan baab ba Isaahha ŋ Kanaan.

¹⁹ Waam raak Laban kadid hufa find caŋ mbaal caŋ de. Rasel tondukka nga, a rokka in ca pestuud ca baab ba ambee ne ced kooH ciŋ de.

²⁰ Yanhooba nammba inah ne Laban yi baah ŋ cuubiŋ Aram ci nikdi nga, a moonnda de.

²¹ A saandohha na ina a raakoot jen, a huussa kala na woyse Ewfaraat po a pullaa, a yurahha ŋ bak tangooca nik ŋ Galaad.

²² Yanhooba cootid po wa raakka neeh kaahay, Laban hanndaa woyu.

²³ A jaarra hun na boobaŋ de, ba taambdeeda Yanhooba ini ree neeh yasna-kanak, ba hannda de rahas ŋ tangoocaŋ Galaad.

²⁴ Waaye ŋ weka, KooH teebukka Laban ngaŋ heey, a woosa de ne : « Wortuka woo Yanhooba in. »

²⁵ Wa Laban rahas Yanhooba, raak de yipid ŋ tangoocaŋ Galaad ; Laban nammba yip diip caŋ de nga, a yi na boobaŋ de.

²⁶ A kadta ŋ Yanhooba, a woosa de ne : « Fu habid ye cii, fu na dembohee so ye fu coote ? Fu bayndoh kubuuciŋ ngo bitiŋ ci po haa boofi ambohu ŋ hiŋoh.

²⁷ Wee tah fu moonnda so, fu kade te fu asukdi so ? Fu woyeen ndo dah, ŋ heen da fade fu kad modod, ŋ bend da na bi yeek na haan na koora.

²⁸ Fu ondi so sah, ŋ askoh na set ciŋ ngo na kubuuciŋ ngo ; fu tum naandoha kat !

²⁹ N miniŋ da tum in sepyid, waaye KooHiŋ baab du teefkid to niinma, a woosa so ne : “ Wortuka woo Yanhooba in. ”

³⁰ Fu seesuk haad kahan baab du dah, fu miniŋ kad sah, waaye fu rokoh kooH ciŋ ngo ye ? »

³¹ Yanhooba loffa Laban ne : « N neyyohee ne fu naaf kubuuciŋ da.

³² Waaye bo' nu fu hot na kooH ciŋ da dah, a pesissandi. N fiki boobiŋ ngo na biŋ da, marka, in nu fu hot na so te nik ne ya fu raaka dah, bayaa. » Waam raak Yanhooba inahdi ne a Rasel rok ca.

³³ Wedi Laban aasoh ŋ diipaŋ Yanhooba na waŋ Leya na caŋ nam ca kanak ca, a hotdi in. A pulohha waŋ Leya, a aassa waŋ Rasel.

³⁴ Raak Rasel bayid' koooh ca, a bekka ca η teg ngeelemb, a booffa nga. Laban marakka diipa jen, a hotdi in.

³⁵ Rasel woosa de ne : « Baab deey, fu na hee so hey daase, η mindi kuruk laam η hot naaw. » Ndaa a markoh po a yaabpa, a hotdi ali in.

³⁶ Wedi Yanhooba ayrukoh, a ngasukka Laban an : « N tum da ye, η habid' winde ro' po fu taambdee so mand an ?

³⁷ Wi fu waak η in cin' ngo po fu yutta, pulda ini fu hot ndii te fu raakkaa, degaa ndii η fiki boobin' ngo na bin' da, ba atte boo.

³⁸ N tumid' kiis ndan'kiyaah-kanak (20) η kahan fu ; ali doopaat moosdi waanoh nga te η moosdi da ñamdoh kuy yino.

³⁹ Yaa nu apseen nga dah, η meeddi da de kom, ñam meeda deguk, te doopaat nu rokseen nga, wa nik na wek mbaa na noh, fu meed to de meed wirndiduk.

⁴⁰ Dohdin' nohi meed reeh nga so. Wek ree dah, soosi hee so ape ; η minuu sah gind pani.

⁴¹ Kiis ndan'kiyaah-kanak (20) ceddi, η nikka ca η kahan fu, η pangkidid' da kiis ndan'kiyaah na kiis nikiis (14) ne fu on ndo kubuucin' da kanak cii. N pangkidissa da kiis yasna-yino ne η raak gat, waaye hondohdi, fu boysohid' wirndin' ngo waas ndan'kiyaah.

⁴² Koohin' Ibrahiima, a namma nik Yi baab boo Isaahha nupe, a amboheedi so dah, fu heen ndo aane yaah barang. Waaye a hotid' findi η yaaboh na ini η op po tahha niinma, a atteesa. »

⁴³ Wa a woo ineem, Laban loffa de ne : « Bitib cii, ba kubuucin' ngo, komaakcii, ba bin' ngo te gat cii, ñam raak ca. In nu fu hot ndii dah, wa baah nga so ; diski wa nik ndii fu liibid' moos ne η hey tume kubuucin' ngo in, na komaakin' ba e ?

⁴⁴ Mi yi kiim da boo tufkid' ambtidoh ndii mi na da te wa raak ini seede'ana. »

⁴⁵ Yanhooba parahha atoh, a yippaa,

⁴⁶ a woosa yaaban' de ne ba parhaat atoh ; ba parahha, ba juukka ca disik yino. Yutta, ba booffa nga jen, ba ñameeda.

⁴⁷ Laban teekka diska Yegaar-Sahaduta (juuk atoh seede η pedmin' de), Yanhooba nammaa teek Galeed (juuk atoh seede η pedmin' de).

⁴⁸ Laban woyeen ne : « Juukin' atoh fii wedi ini na hee nike seedeeni η harmban mi na da woti. » Wed' tah wa teekuusa Galeed.

⁴⁹ Wa teekissuud' Mispa (disik markoha), laam Laban woyisseen ne : « Nikidi markaata boo kanak baahid' ne boo hotohid' dah.

⁵⁰ Fu torhid' kubuucin' ngo, mbaa fu bay bitib wiiriis fu deg nga ba dah, inha ne ali bo' nikdi η harmban mi na da, a Koooh nikan seedeeni η harmban boo. »

⁵¹ Laban woyissa Yanhooba ne : « Juukin' atoh fii na atoh fi η yip,

⁵² ced' η harmban boo, wed' teeboh ne η joydi ca cootuk ne η yurhid' in modaadi nga da te fu joydaa nam tum.

⁵³ Koohin' Ibrahiima na yin' Nahor*, koooh cin' baab cin' ba, nikaat seedeecin' boo. » Yanhooba ginnja η Koooh yi baab ba Isaahha nupe.

⁵⁴ Yutta a pulidta seeykaah wuu Koooh, a beedukka yaaba jen, ba ñamma, ba neehha nga, η tangoora.

32

¹ Wa Koooh wiis, Laban kurukka na baaba teel, a morgidkohha na set can' de na kubuucan' de, a askohha na ba, a haadeeda.

² Yanhooba taalndidta waasan' de. A yi kadoh kadoh po, bi malaaka teebukka de.

* 31:53 31:53 Nahor kosee in wiiriis baahdi na Koooh Nikidi.

³ Wa a hot ɓa, Yanjhooba woosa ne : « Wii deey, wa daliŋ Kooh. » Wef tah a teekka ɗiska Mahanayim (dal ci kanak ci).

Yanjhooba neyyohid' cohiŋ ɗe na Esaaw

⁴ Wa ineem coot, Yanjhooba woosa bi ɓo' ne ɓa adug ɗe ŋ taambɗoh ce Esaaw, ŋ kur ka na woyse Seyiir ŋ Edom.

⁵ A woosa ɓa ne : « Du kaɗ ɗah, ɗu na wee kilifaaniŋ ngo Esaaw ne : “ Ŋaamiŋ ɗa Yanjhooba a yi woos ɓoo. A woo ne a ɓaabee ɗiskanŋ Laban, a nikka nga po woti.

⁶ A raakid' bi inoh na mbaam, na bi pe' na mbaal na bi ŋaam yaar na bitiɓ. A yii kiim ɗa ne fu teyɗuk ɗe modof. ” »

⁷ Wa ɓooɓa Yanjhooba woosee hay, ɓa woosa ɗe ne : « Boo deey, ɓoo kaɗid' ŋ taambɗoh fu Esaaw. A yii ŋ waas, na haye na yaar teemet-nikiis (400). »

⁸ Wa Yanjhooba kerah ineem a neyyohha lool. A paysohha ɓooɓaŋ ɗe dal kanak, na mbaal ca na pe' ca na inoh ca na ngeelemb ca.

⁹ Laam a woo ne : « Esaaw keen winoori ɗah, wi tas hey mine fus. »

¹⁰ Yanjhooba kiimmba Kooh an : « Nikid'i, Koohiŋ caac Ibrahiima, yi nam nik Koohiŋ baab Isaahha, a fu woyee so ne ŋ dokkaat kur ɓoo, nga bi kahan baab ɓoo te fu hey yo ambohe.

¹¹ Mi yi ŋaamiŋ ɗa deey, ŋ card'i baahohi fu baahoh ho na ambi fu amb mbo ; laam, wa maa huuse ŋ kalaŋ Yurdaŋ, ŋ ambee ndood' dong ŋ yaah ciŋ ngo te ŋ raakid' dal kanak kotii.

¹² Mi yii kiim ɗa fu mucid' to ŋ yaah ciŋ taambɗoh ho Esaaw laam, ŋ neyyohid' ne a raak ko ndii, a ap po, a apndoh ndaamu na kuɓu.

¹³ A fu woyee so ne : “ Ŋ hey ɗa ambohe, ŋ ɓaat bi na hee rimkohe nga ɗa, po ɓa hend na merhey mi ŋ yaah-cookmi. Ali ɓo' minandi ɓa kind. ” »

¹⁴ Yanjhooba neeh ndaam, a nihsidta taambɗoh ce Esaaw ŋ raak-raakaŋ ɗe ne a eɗ ɗe ;

¹⁵ ca nikka pe' teemet-kanak (200) na suket ndaŋkiyaah-kanak (20), na mbaal riɓ teemet-kanak (200) na kuy ndaŋkiyaah-kanak (20),

¹⁶ na ngeelemb ndaŋkiyaah-kaahay (30) ɓapɗoh na buul caŋ ca, na inoh riɓ ndaŋkiyaah-nikiis (40) na naar ndaŋkiyaah na mbaam riɓ ndaŋkiyaah-kanak (20) na mbaam naar ndaŋkiyaah.

¹⁷ Gat nu nga ɗah, a eɗtaa ŋaam. A woosa ɓa ne : « Adgid'ohaata, ɗu kaɗ te ɗu usoh, ŋ taambee nga ɗu. »

¹⁸ A woosa ŋaama adug ne : « Fu coh na taambɗoh ho Esaaw ɗah, a meekis ɗa ne : “ Ya ɓa kilifaaniŋ ɗa ? Fu na kee nde ? Ya ɓa raak gati fu bay wii ? ”

¹⁹ Woyaa ɗe ne : “ A ŋaamiŋ ɗa Yanjhooba na ɗaasnukohee ɗa wa, te a yii hay ŋ finho ɓoo. ” »

²⁰ A nammba woo ya kanakɗoh ɗaa, na ya kaahayɗoh, na ɓa ŋaakee ŋ gat ca jen. A dennga ɓa ne : « Du coh na Esaaw ɗah, woyaat ɗe ineem,

²¹ te kanaat alkoh ɓaat nga ne ŋaamiŋ ɗe Yanjhooba yii hay ŋ finhoodu. » Yanjhooba woosa ŋ ɗooy ce ne : « Mi na hee ɗe giifde na in ci ŋ on ɗe ; yut, ŋ coh na ɗe ɗah, ŋ liibid' ne a hey yo teyɗuke modof. »

²² Gat ca onohu cootta, waaye a yi Yanjhooba, a neehha ɗiska.

Lebraŋ Yanjhooba

²³ Na weka, Yanjhooba ɓayya bitiɓ caŋ ɗe kanak ca, na ɓaŋ ɗe ŋaam ca kanak ca na kubuucanŋ ɗe ndaŋkiyaah na yinooca (11), a huusidta ɓa kalaŋ Yabbok.

²⁴ A koc ɓa yakaandkid', po yutta a degga raak-raakaŋ ɗe nga.

²⁵ A tassa ŋ ɗiska kiik ce ; a nikka nga po yaar pulla nga ɗe, ɓa neehha leber po ŋ wiisaadiina.

²⁶ Wa yaara kad po, a inahha ne a minidfi Yanhooba in η lebera, a labpa de η rangay ; rangyiη Yanhooba mukuyca.

²⁷ Yaara woosa de ne : « Fad to η coot bala nohi pulan dah. » Waaye Yanhooba woosa de ne : « N heydi da fade fu coot ne fu barke'idfi so dah. »

²⁸ Yaara meekissa de ne : « Fu teeku na ? » A woosa ne : « N teeku Yanhooba. »

²⁹ Yaara woyissa de ne : « Fu teekissuudi Yanhooba. Tiikiη da kotii wa Israayel, laam fu hiηohid na Kooh, fu hiηohha na bo' te ya fu min. »

³⁰ Yanhooba nammba de meekis : « Fu minid to woo findi fu teeku e ? » A woosa ne : « Wee tah fu meeksee so tiikiη ngo ? » N ineem, a barke'idta Yanhooba.

³¹ Yanhooba teekka diska Peni'eel (fikiiriη Kooh) laam, a woo ne : « N hotid Kooh jahran te η ris pes. »

³² Wa noha pul, raak Yanhooba kurkohid Peni'eel, a yiibeeda sagu rangyiη de.

³³ Ineem wed tah po woti, raakid baki nik η rangay Israayel ci na ñameedfi wa, laam, Yanhooba labsee nga.

33

Cohan Esaaw na Yanhooba

¹ Wa Yanhooba puloh Peni'eel, dekkā po a hotta Esaaw hayeeda na jaar teemet-nikiis (400). A paysohha komaakca η harmban Leya na Rasel na ñaam ca kanak ca.

² A adgid ñaam ca kanak ca na kubuuca a raak na ba, a degga Leya nga na ban de, a mirndohidta Rasel na Yuusufa.

³ Yutta, a hannda adug η fikiira a kadeeda, a yekdeeda taambdoh ce Esaaw poo a raakka waas yasna-kanak bala a reyan nga de dah.

⁴ Esaaw nuppa, a kadta coha na de. Wa a ree, a morgidukka de, ba ambukohha kanak, ba fudeeda.

⁵ Wa Esaaw hot bitib ca na komaakca, a meekissa Yanhooba ne : « Boobi fu hun na ba bii, ba ye nga da ? » Yanhooba loffa de ne : « E kubuuci Kooh baahoh ho, kilifaani. »

⁶ Ñaam ca na kubuucan ba rebpa, ba yekidta Esaaw.

⁷ Leya na ban de nammba reb, ba tummba daa. Yutta, Yuusufa na Rasel nammba tum daa.

⁸ Esaaw meekissa de ne : « An wa ye tah da woosoh gat ci η coh na ca jen ? » Yanhooba loffa de an : « Ne fu teyduk ko modod kilifaani. »

⁹ Esaaw woosa de ne : « Yaariη ngo, η raakid po η doydif, fu minid amb ini fu raak. »

¹⁰ Yanhooba loffa de ne : « Muk η kiim da wa kiim ne fu ambdisfi so aay-keen dah, teya in ci η on da ; laam wi η coh na da fu teydukid to modod po haa η coh na Kooh jahran.

¹¹ Mbaa teya in ci η on da, laam Kooh onid to po η raakid lool. » Yanhooba ñaakidta de na ca po Esaaw mirndohha ca bay.

¹² Esaaw woosa de ne : « Haya boo kad, η bend da. »

¹³ Yanhooba woosa de ne : « Kilifaani, fu inhid ne komaakci ndengdi te η waad seeskid doopaat ci na bapde dah, noh yino dong ca kaan jen.

¹⁴ Kon kilifaani, fu na hee so hey adge, η hun na komaakci na gat ci, η taambee nga da yin-yin po mbadna η raakan da η Seyiir. »

¹⁵ Esaaw woosa de ne : « Mbaa, fada η haawsid da ngan boobiη ngo. » Yanhooba woosa de ne : « Wa cardaa, η waadee rek ne fu teyduk ko modod. »

¹⁶ Mbadi, Esaaw koodissa waas, a gurdeeda Seyiir,

¹⁷ waaye Yanhooba yurahha kur ka na woyse Sukkoot. A habidta kahan nga, a namba diipid doopaat can de nga ; wed tah diska teekuusa Sukkoot (diip).

¹⁸ Yanhooba reyid Kanaan modod kotii η pulohan de Paddan-Aram, a yipee η fiki kur ka na woyse Sisem.

¹⁹ A romohee yohna a yipohee diip can de ngan kubuucan Hamor, baabin Sisem. Candooman wa nikee yel haalis teemet (100).

²⁰ A habidta seeykoha nga ; a teekkaa El-Elohe-Israayel (Koohin Israayel a yi Kooh).

34

Taambdoh can Dinaa wirndukdid de

¹ Wa raakka mbeh, Dinaa, kubka cafya Yanhooba raakee na Leya, kadta marka bitib can kur ka,

² raak Hamor, ya baah η cuuban Hiw ca a yi adgohee wa ; a raakeen kubu jaar teeku Sisem. Sisem yeem hotta Dinaa, a ammba de, a siiffa de.

³ A waadta de po a jeemeeda de nook η haf ce ne yeem waad de ;

⁴ a woosa baab ba Hamor ne : « Baab, bayid to cafyii bitib. »

⁵ Wa Yanhooba kerah ne Sisem yahid kubkan de Dinaa, a woodi in nga laam wa raak kubuucan de jaar ca η yohon ca na gat ca ; a sek sek po ba hayya.

⁶ N neeh ceem, Hamor, baab bi Sisem kadta η Yanhooba ne a woo na de.

⁷ Wa hennda kubuucan Yanhooba pulohha yohon ca, ba kerahha ina raak, wa mannda na baseeh nga ba. Wa ayukidta ba lool laam Sisem habid in modaadi'id ; faanka a faanuk kubkan Yanhooba, ini joydi tumu η Israayel.

⁸ Hamor woosa ba ne : « Sisem, kubkin ngo waadid Dinaa lool ; mi yii kiim du ne du on de de bitib.

⁹ Te, boo kilooktidohaata, du bayee bitib η kubuucin boo, boo namee kilook η cafay cin du.

¹⁰ Kur ki wedi wii, genaata na boo, du toontukee nga, du waak merhey nga. »

¹¹ Sisem namba woo Yanhooba na taambdoh can Dinaa ne : « Du teydukid to dah, in nu du meekis so dah, η hey du wa ede.

¹² Meeksaata to cakiim* bitid, η hey wa edohe. Meeksaata to in laayid, η hey du wa one ; teydukaata to on kubkin du bitib rek. »

¹³ Sagu yahi taambdoh ba Dinaa yahu, kubuucin Yanhooba ñaañohha Sisem na Hamor, yi baabin de ;

¹⁴ ba woosa ba ne : « Boo mindi on taambdoh boo yaari ngudukdi laam ineem, mand na baseeh nga boo.

¹⁵ Boo min du teydukid η in yino, wed ne jaar cin kur ki jen nguduk findi boo.

¹⁶ N ineem du hey mine bay bitib η cafay cin boo, boo min bay ngan bin du ; boo gen na du, boo nik yino.

¹⁷ Waaye du hundi η ineem dah, boo hey baye taambdoh boo te boo coot na de. »

¹⁸ Wed Hamor na kubkin de teydukoh ineem.

¹⁹ A yi Sisem, a arra tum ina a woyu sagu waada a waadde kubkan Yanhooba. A nikee boya upee kerhidu η kahan baab ba.

²⁰ Hamor na Sisem kadta η teembohaara, η aasohaanan kur ka, ba woosa booban ba ne :

²¹ « Boobii deey, ba raakid jam na boo, boo fafaat ba, ba gen η kur ki laam wa angid ; ba toontukee nga, boo minee bay bitib η kubuucin ba, ba namee bay bitib η bin boo.

* 34:12 34:12 cakiim : ini jaar na koce edoh ne a kiimee bitib dah.

²² Ba hey teyduke gen na boo, boo nik yino, waaye, bala ineem minan nik dah, yaar cin kur ki jen hey ngudke findiiba.

²³ Boo teydukaat tum ini ba woo, ba min gen na boo. Wa nik dah, gat cin ba na raak-raakin ba jen jaaran nik cuu boo. »

²⁴ Yaar ca nikee η aasohaanaη kur ka jen, kerhidta Hamor na kubkin de Sisem, ba ngudukka.

²⁵ Wa ba nguduk po wa degga neeh kanak, miskida nikka na yaar ca, kanak η kubuucan Yanhooba, Simeyong na Lewi, taambdoh can Dinaa, bayya ndang can ba ; ba aassa kur ka modod, ba appa ba jen.

²⁶ Ba apndohha Hamor na Sisem, ba naaffa Dinaa, ba cootta na de.

²⁷ Wedi kubuucan Yanhooba binooba rokoh in ca nikee η fidaaf ca, ba bayya ina nikee raak-raak η kur ka jen sagu njoofa taambdoh ba Dinaa beku.

²⁸ Ba bayya doopaat can ba na in ca nikee η dooy kur ka na yohon ca jen.

²⁹ Ba bayndohha raak-raakan ba jen na komaakca yin ca na bitib ca, ba fadfi ali in η kahan ca.

³⁰ Wa ba puloh ndeem, Yanhooba woosa Simeyong na Lewi ne : « Du deey, du tefdid to ro', du tahid po bi Kanaan na bi Peris, bi gen kur cii, hey yo sange. Ba hey ambukohe, ba keen ndo, ba apndoh ho na bi kahan ndo, laam boobin ngo laaydi. »

³¹ Ba loffa de ne : « Yaari joyid tum taambdoh boo findi toonkoh e ? »

35

Yanhooba η Betel

¹ Wa raakka mbeh, Kooh woosa Yanhooba ne : « Kada Betel, te fu nik nga ; habda seeykoha nga wuu so, mi yi Koohi teebkee da nga, wa fu nupee taambdoh fu Esaaw. »

² Yanhooba woosa bi kahan ce na booba hunee na de jen ne : « Sab sukoha na kooh* cin jaambur ci, ci nik na du, boktukaat te du bekuk kulba wiiriis,

³ boo kad Betel, η habdida Kooh seeykoha nga. A yi hirpee so wa η feyu te a baatdohha so η disik ci η taamb jen. »

⁴ Ba bayya kooh ca nikee na ba jen, na long-long ca ba bekee η nof can ba, ba edta Yanhooba ca ; a acca ca η tasan kidga yakka nik η sero Sisem.

⁵ Yutta, ba cooteeda. Kooh tummba, booban kur ca wilee ba neyyohha po, ba kaañdi taambid kubuucan Yanhooba.

⁶ Yanhooba na booba hunee na de kadta po ba reesa Luus, wed Betel, η kur kan Kanaan poyi.

⁷ A habidta seeykoha nga, a teekka diska El-Betel (Koohin Betel) laam, Kooh teebkohee de ndaam wa a nupee taambdoh ce.

⁸ Bitfa meedee bapid Rebeke na woyse Debora hunee na ba. A yaa kaanohha ndaam. Ba acca de η tasan kidga yakka nik η sero Betel ; ba teekkaa Kidgin-Fud-ci.

⁹ N pulohan Yanhooba Paddan-Aram po a reesa Betel, Kooh teebkissa de nga, a barke'idta de.

¹⁰ A woosa de ne : « Tiikin da wa Yanhooba, waaye fu beedkissassandi Yanhooba, fu teeku Israayel kotii. » Kooh teekka de Israayel.

¹¹ A woyissa de ne : « Nam Koohi Min. Rimaatdoha, fu baatuk laam cuub angid na heet laayid hey pulohe nga da ; bi buur sah hey raake nga.

¹² Kur ki η onee Ibrahiima, η onndaa Isaahha, η hey da wa one, η ona bi na hee rimkohe nga da. »

¹³ Wa a woo po yutta, Kooh fadta Yanhooba η ndaam, a cootta dafka.

* 35:2 35:2 kooh ci : marka saar 31, aaya 19.

¹⁴ Yanhooba bayya atoh, a yippaa η diska. A seeykohhaa anaah, a yiiffa diwliin η dafuk wa.

¹⁵ A teekka diska Kooh woyohee na de Betel (kahan Kooh).

Raakuukan Benyaamin na kakaan kan Rasel

¹⁶ Wa Yanhooba na booba hunee na de puloh Betel, ba kad kad po ba tassa ree Efraata, raak Rasel nikee rook, a miskasseeda ; raakan de kubu misikka lool.

¹⁷ N dooy miskideem, dooñoha nikee na de woosa de ne : « Kana neyyoh, fu raakis kubu jaar. »

¹⁸ Waam raak Rasel kaaneeda, bala a ngudan dah, a teekka kubka Benooni (kubkin miskidin ngo). Waaye baab ba teekka de Benyaamin (kubkin yaah-ñaahmi).

¹⁹ Rasel kurukka nga, a acuusa η waas Efraata, wed Betlehem.

²⁰ Yanhooba yippa atoh inhisoha η ruy-ruyan de ; atoh faam wa daa nga po diski maa woyohe na du ndii.

²¹ Wa Israayel (yi Yanhooba) puloh ndaam, a kadta, a yippa diip can de η finho Migdal-Eder.

²² N nikan Israayel ndaam, Ruben faanukka na Bilha ñaama baab ba bayee bitib ; Israayel yegga.

Yanhooba raakeen kubu jaar ndanjiyaah na kanak (12).

²³ Bi a raakee na Leya nikee Ruben saawin de, na Simeyong, na Lewi na Yudaa na Issaakar na Sabuloon.

²⁴ Bi a raakee na Rasel nikka Yuusufa na Benyaamin.

²⁵ Bi a raakee na Bilha, ñaaman Rasel nikee Daan na Naftaali.

²⁶ Bi a raakee na Silpa, ñaaman Leya nikee Gaad na Aser. Beem, bed kubuuci jaar ci Yanhooba raakoh Paddan-Aram.

Kakaan kan Isaahha

²⁷ Wa raakka mbeh, Yanhooba dokukka diskan baab ba Isaahha η Mamre η sero Kiriyat-Arba wa na woyse Hebron kotii. Ibrahiima nameen gen nga.

²⁸ Isaahha kaan wa a raak kiis teemet na kiis ndanjiyaah-yasna-kaahay (180).

²⁹ A kaan η finho kipes hutid, a haadda Jaanim. Kubuucin de Yanhooba na Esaaw uumma de.

36

Bi rimkoh η Esaaw

¹ Inii wed naandsuku η Esaaw, yi teeku Edom, na bi rimkoh nga de.

² Esaaw bayeen bitib η cafay can Kanaan ; beem ba nikee Aada na Ohlibaama. Aada nikee kubu Eloon ya baahee η cuubin Hit ci. Ohlibaama nikee kubu Aana, Aana nikka kubu Sibeyon ya baahee η cuubin Hiw ci.

³ Taambdoh Nebayot, Baasmat yi kubu Ismaayla namee baah η bitib cin de.

⁴ Aada a yi rim Elifaas, Baasmat rimbba Rewyel,

⁵ Ohlibaama rimbba Yewus na Yalaam na Koorah. Bii bed kubuuci jaar ci Esaaw raakoh Kanaan.

⁶ Wa raakka mbeh, Esaaw bayya bitib cin de na kubuucin de, jaar na bitib, na booban de, a bayndohha doopaat can de na in ca a raakoh Kanaan jen, a yongsukka kur wiiriis, a ussa taambdoh ce Yanhooba.

⁷ Raak-raakan ba laayee laay po ba habisseedi η kur ka sagu doopaat can ba.

⁸ Esaaw yi teeku Edom, kadoh yipa daa η tangoocan Seyiir.

⁹ Inii wed naandsuku η Esaaw na bi rimkoh nga de. A yi caacin Edom ca genee η tangoocan Seyiir.

¹⁰ Tiik ciŋ kubuuciŋ Esaaw yaar ci cedi cii : Elifaas yi a raak na bitiice Aada, na Rewyel yi a raak na Baasmat.

¹¹ Kubuuciŋ Elifaas yaar ci nikka Teemaan, Omaar, Sefoo, Gataam na Kenas.

¹² Elifaas raakeen bitib ñaam na woyse Timna ; a raakeen na de kubu teeku Amalek. Beem bed set ciŋ Aada, biti Esaaw.

¹³ Kubuuciŋ Rewyel yaar ci nikee Nahat, Seerah, Samaa na Misaa. Beem bed set ciŋ Baasmat, biti Esaaw.

¹⁴ Kubuuci yaar ciŋ biti Esaaw yi na woyse Ohlibaama, kubkiŋ Aana yiŋ Sibeyon, bed Yewus, Yalaam na Koorah.

¹⁵ Kilifaaciŋ bi rimkoh ŋ Esaaw ba di bii : Bi rimkoh ŋ saawiŋ de Elifaas nikee Teemaan, Omaar, Sefoo, Kenas,

¹⁶ Koorah, Gataam na Amalek ; beem bed nikee kilifa ŋ kur kaŋ Edom bi rimkoh ŋ Elifaas kubkiŋ Aada.

¹⁷ Bi rimkoh ŋ Rewyel, kubu Esaaw, nikee Nahat, Seerah, Samaa na Misaa ; beem bed nikee kilifa ŋ kur kaŋ Edom bi rimkoh ŋ Rewyel kubu Baasmat, biti Esaaw.

¹⁸ Bi rimkoh ŋ Ohlibaama nikee Yewus, Yalaam na Koorah ; beem bed kilifaaca rimkoh ŋ kubkiŋ Aana, Ohlibaama yi biti Esaaw.

¹⁹ Beem bed rimkoh ŋ Esaaw, ba nikka kilifa ŋ Edom.

Bi rimkoh ŋ Seyiir

²⁰⁻²¹ Bii bed rimkoh ŋ Seyiir yi baah ŋ cuubaŋ Hoor ca te bi Edom raakka ba genid nga : Lootaan, Sobaal, Sibeyon, Aana, Disoon, Eeser na Disaan. Beem bed nikee bi rimkoh ŋ Seyiir, kilifaacaŋ cuubaŋ Hoor ca genee ngaŋ kur kaŋ Edom.

²² Kubuuciŋ Lootaan yaar ci nikka Hoori na Hemaam ; taambdoh ce bitib teeksee Timna.

²³ Kubuuciŋ Sobaal yaar ci nikka Alwaan, Manahat, Eebal, Sefoo na Onaam.

²⁴ Kubuuciŋ Sibeyon yaar ci nikee Ayaa na Aana. Aana yeem a yi koc hot masma dohda baldee ŋ kehyi ngaŋ bilaf fa, waam raak de niidee mbaam caŋ baab ba Sibeyon.

²⁵ Kubuuciŋ Aana nikee Disoon na taambdoh ce bitib Ohlibaama.

²⁶ Kubuuci yaar ciŋ Disoon nikee Hemdaan, Esbaan, Yitraan na Keraan.

²⁷ Kubuuci yaar ciŋ Eeser nikka Bilhaan, Sawaan na Akaan.

²⁸ Biŋ Disaan nikka Uus na Araan.

²⁹⁻³⁰ Kon, bii bed nikee kilifaacaŋ cuubaŋ Hoor ca ŋ kur kaŋ Seyiir : Lootaan, Sobaal, Sibeyon, Aana, Disoon, Eeser na Disaan.

Buur ca nikee ŋ Edom

³¹ Bala buur raakan ŋ Israayel dah, bii bed nikee buur caŋ kur kaŋ Edom :

³² Bela kubu Beyoor, a yi nikee ŋ Dinaaba.

³³ Wa Bela kaan, Yoobaab kubu Seerah, ya nikee ŋ Bosra a yi namsid de.

³⁴ Wa Yoobaab kaan, Husaam ya ŋ kur kaŋ Teemaan-Teemaan ca, a yi namsid de.

³⁵ Wa Husaam kaan, Hadad, ya nikee ŋ Awit, kubu Bedad, namsidta de ; a yi labee Majaan-Majaan ca ŋ kur kaŋ Mowab.

³⁶ Wa Hadad kaan, Samla ya ŋ Masreeka namsidta de.

³⁷ Wa Samla kaan, Sawul ya ŋ Rehobot-Hanahar namsidta de.

³⁸ Wa Sawul kaan, Ba'al-Hanan kubkiŋ Akboor namsidta de.

³⁹ Wa Ba'al-Hanan kubkiŋ Akboor kaan, Hadar ya ŋ Pawu namsidta de. Bitiice teeksee Mehtabeel kubu Matareed yi kubkiŋ Mesaahab.

⁴⁰⁻⁴³ Bii bed nikee kilifaacaŋ cuubiŋ Edom ci puloh ŋ Esaaw, yaa nu nga dah, na kur kaŋ da : Timna, Alwaah, Yetet, Ohlibaama, Eela, Pinoon, Kenas, Teemaan, Mibsaar, Magdiyel na Iraam.

37

Heey ciŋ Yuusufa

¹ N̄ ini kad̄ ŋ Yanhooba, a nikee ŋ Kanaan ŋ kur ka baab̄ ɓa genohaah̄e.

² Inii wed̄ naandsuku ŋ Yanhooba na kahan ce. Wa kubkiŋ de Yuusufa raak̄ kiis ndan̄kiyaah̄ na kiis yasna-kanak (17), a meed̄ee hun na taamb̄doh ciŋ de, ɓa niid̄ee mbaal ca na pe' can̄ baab̄ ɓa. A nikee komaaki, a meed̄ta hun na kubuuciŋ Bilha na biŋ Silpa, bitib̄ ciŋ baab̄ ɓa. Taamb̄doh ciŋ de tummba in modaadi dah, a woo baab̄ ɓa wa.

³ Israayel raakee de ŋ kiyab̄kookan̄ de, tahha po a yi a uupee waad̄ ŋ kubuuciŋ de jen. A hab̄did̄ta de kulba modoh na modoh.

⁴ Taamb̄doh ciŋ de hotta ne baab̄ ɓa uupee de waad̄, wed̄i tahee ɓa sang de po, ɓa mineedi woo na de sah, woo modod̄.

⁵ Wa kad̄eeda po, Yuusufa heeyca, a naandsukka taamb̄doh ciŋ de wa, ɓa uuppa de nga sang.

⁶ A woo ɓa ne : « Sik̄dukaat ini ŋ heey.

⁷ An ɓoo nikee ŋ yohon ca, ɓoo tokeeda bele, deka po d̄ufiŋ ngo tufukka, ciŋ d̄u willaa, ca yek̄deeda. »

⁸ Taamb̄doh ciŋ de woosa de ne : « Fu waad̄ woo ne a fu na hee nike buuriŋ ɓoo e ? Fu yilif ɓoo e ? » Tahha po ɓa uuppa de sang, sagu heey can̄ de na in ca a woyee nga.

⁹ Wa Yuusufa heeyis, a naandsukissaa taamb̄doh ciŋ de an : « Hee ! N̄ heeyissid̄ nohi na cab̄ni na hor ndan̄kiyaah̄ na yino yek̄deeda so. »

¹⁰ A nammbaa naandsuk baab̄ ɓa, yeem ngassa de an : « Fu heey ye weem ? Fu liibid̄ ne mi na yaay d̄u na taamb̄doh ciŋ da, ɓoo hey da yek̄de e ? »

¹¹ Taamb̄doh ciŋ Yuusufa ayrukka de, Yanhooba d̄aakohha heey ceem nof.

Taamb̄doh ciŋ Yuusufa toonid̄ de

¹² Wa raakeen jamano, taamb̄doh ciŋ Yuusufa kad̄ta mangaana na gatan̄ baab̄ ɓa ŋ ɓak kur ka na woyse Sisem.

¹³⁻¹⁴ Mbeh, Israayel woosa kubkiŋ de Yuusufa ne : « Haya ŋ woos da, fu marka taamb̄doh ciŋ da ŋ Sisem, ndah ɓa daa ŋ jam na d̄oopaat ca. In nu raak̄ nga dah, fu woo so. » Yuusufa woosa de ne : « Ee. » A tuuyca Yuusufa, yeem pulohha Oonaŋ-Hebron, a rappa ŋ ɓak Sisem.

¹⁵ Yaar cohha na de wiltidoheeda ŋ bilaf fa, a meekissa de ne : « Fu na waake ye ? »

¹⁶ Yuusufa woosa de ne : « Mi na marke taamb̄doh ciŋ ngo, fu minid̄ to woo diski ɓa na niidohe e ? »

¹⁷ Yaara loffa de ne : « Ba kurkid̄ ndii, ŋ kerhid̄ ɓa woyeeda ne ɓaa kee Dotan. » Yuusufa kad̄ta ɓa raaka ŋ Dotan.

¹⁸ Wa taamb̄doh ciŋ de yok de hayeeda, bala a reyan nga ɓa dah, ɓa waakohha de ap.

¹⁹ Ba woytid̄ohha ŋ harmban ɓa ne : « Hed̄ heey ci a yoon na haye.

²⁰ Boo apaat de, ɓoo ɓek de ŋ ngurtut. Hey dah, ɓoo woo ne a d̄oopaat saahid̄ ap de ; ɓoo marak findi heey ciŋ de na hee mirndohe. »

²¹ Wa Ruben kerah ineem, a waad̄ta mucid̄ Yuusufa, a woosa ɓa ne : « Boo kanaat de ap. »

²² A degga nga ne : « Kanaat aam ñif, bekaat de ŋ ngurtuta ŋ bilaf fa ween, yaah ciŋ ɓoo degkuu de. » A woosa ɓa ineem ne a min de mucid̄ po a wik de baab̄ ɓa.

²³ Wa Yuusufa ree, ɓa ammba de, ɓa wolissa kulbaakan̄ de modohngaana,

²⁴ ɓa njaffa de ŋ d̄ooy ngurtuta.

²⁵ Yutta ƒa ƒooffa ne ƒa ñam. Dekka po ƒa hotta Ismaayla-Ismaaylaaca hunid, pulohid Galaad na ngeelemb caŋ ƒa sifid bi toon findi cuuraay, daakaande na diw faan, ƒa kaƒeeda Misra.

²⁶ Yudaa woosa taambdoh cin ƒe ne : « Wa raakid ƒoo winde etoh, ƒoo ap taambdoh ƒoo po yut, ƒoo ƒasdohee wa ? »

²⁷ Ismaayla-Ismaaylaaca ƒeddeen na haye, ƒoo toonaat ƒa ƒe, ƒoo apuu ƒe laam, e ƒoo ƒaah ñif, a taambdoh ƒoo. » Ba hunnda nga.

²⁸ Wa toonoh ca ree, tel ƒa puloh kur ka na woyse Majaan, ƒa pulidta Yuusufa ŋ ngurtuta, ƒa toonohha ƒa ƒe yel haalis ndaŋkiyaah-kanak (20) ; Ismaayla-Ismaaylaaca cootta na ƒe Misra.

²⁹ Wa Ruben wiiruk ngurtuta, a hotta ne Yuusufa nikisdi nga, keeñan ƒe reehha, a faarra kulbaacan ƒe.

³⁰ A kadta ŋ taambdoh cin ƒe, a woosa ƒa ne : « Cooy, Yuusufa nikisdi ndaam ! N tuman na ? »

³¹ Ba hoossa suket, ƒa tahha'idta kulbaakan Yuusufa na ñif ma.

³² Yutta ƒa kommba baab ƒa wa, ƒa woosa ƒe ne : « Inii, ƒoo paraha parah, wa kulbaakin kubkin ƒa haa e ? »

³³ Yanhooba inhissaa, a woosa ne : « Marka ! A ƒoopaat saahid sifiñsoh ƒe, cooy, Yuusufa sifiñsohuud ! »

³⁴ Wa Yanhooba inhis kulbaaka, wedi a faaroh kulbaacan ƒe, a ƒekukka daah, a ruyidta kubkin ƒe neeh laayid.

³⁵ Kubuucin ƒe jen, jaar na bitib giifdeeda ƒe, waaye a sannga, a woosa ne : « N nikan ŋ ruy po mbadna maa hee ƒe raake ŋ Jaanim. » A taalnidta, a fudeeda kubkin ƒe.

³⁶ N ini kad ŋ Majaan-Majaan ca bayee Yuusufa Misra, ƒa toon ƒe Potifaar, yaara adgohee dag caŋ Firawnaana.

38

Yudaa na Tamaar

¹ N jamanonaam, Yudaa fadta taambdoh cin ƒe, a kadta nika na Hiraa, ya gen kur ka na woyse Adulaam.

² A hotta caƒay nga, kubu Suwa ya genee Kanaan, a bayya ƒe bitib, a hunnda na ƒe.

³ Yeem ammba rook, a raakka kubu jaar, Yudaa teekka ƒe Eer.

⁴ Bitba ambissa rook, a raakissa kubu jaar, a teekka ƒe Onaan.

⁵ A raakissa kubu jaar, a teekka ƒe Seela. Wa Seela na raakse, raak Yudaa ŋ Kesiib.

⁶ Wa saawin ƒe Eer kad po reesa ƒaak bitib, Yudaa kilookidta ƒe caƒya na woyse Tamaar ;

⁷ Nikidi hotta ne Eer yi saawin Yudaa yurahdi, a appa ƒe.

⁸ Yudaa woosa Onaan taambdoh Eer ne : « Fu inhid ini fu joy habid, lama bitbii, fu waakid yakak fu kubu*. »

⁹ Onaan inheen ne kubki a na hee raake na biti taambdoh ce, a nikandi yin ƒe ; wed tah a hunnda na ƒe poo, a heesa keende ƒah, a keenid ŋ bilaf fi ne a sang raakid taambdoh ce kubu.

¹⁰ Nikidi nebaadi'uusa ŋ ini Onaan na tume weem, a nammba ƒe ap.

* **38:8 38:8** N ina ƒa mbaahkohe, jaar kaan, raak ƒe raakdi kubu na bitiice ƒah, e taambdoh ce a yi na baye bitbi. Kubki yaari na koce rimu ŋ tuuyeem, a na nike yin yaari kaan ne a min lam raak-raak kin ƒe.

¹¹ Yudaa woosa payum ce Tamaar ne : « Haada kahan baab ɗu, fu muurka jaar fu nga. Fu boof nga po Seela kubkiŋ ngo yak. » A neyyohee ne Seela nam kaan findi yakak ciŋ ɗe. Tamaar haadda kahan baab ɓa.

¹² Wa tummba in maañid, biti Yudaa kaannda, kubkiŋ Suwa.

Wa ruya coot Yudaa hunnda na nawleece Hiraa, yaaranj Adulaam ca, a kadta marka booba ngudɗee ɗe find caŋ mbaal caŋ ɗe ŋ Timnaa.

¹³ Tamaar woyuusa ne : « Payum fu yaa kad hufɗuka find caŋ mbaal caŋ ɗe ŋ Timnaa. »

¹⁴ A inheen ne Seela yakid, te a tokɗuudi ɗe, tahha po a bekukka kulɓa wiiriis kotii, a muurukka findi toonkoh, a kadta, a booffa ŋ waas Timnaa ne fu aasee Enayim dah.

¹⁵ Wa Yudaa hot ɗe, a liiɓpa ne a toonkoh laam a muurkee muuruk.

¹⁶ A rebpa nga ɗe, a woosa ɗe ne a waad hun na ɗe. Raak ɗe inhisdi payum ce. Tamaar loffa ɗe ne : « Fu na hee so ye eɗe ŋ ineem ? »

¹⁷ A woosa ɗe ne : « Ŋ hey ɓaye koteng ŋ gataŋ ngo, ŋ woosoh ɗe nga ɗa. » A loffa ɗe ne : « Ee. Waaye fu na hee wa *tayle'oha* ye ? »

¹⁸ Yudaa loffa ɗe ne : « Fu waad ne ŋ *tayle'oha* ye ? » Tamaar woosa ɗe ne « Ed to jaarndi inhisohaaniŋ ɗa fu tokuk ŋ mbooh na ndoodiŋ yaah fu. » Yudaa eɗta ɗe ca, a hunnda na ɗe, yeem taambohha nga, ammba rook.

¹⁹ A haadda, a nihissa muura, a bekkissa kulɓaaca a muurkohe.

²⁰ Ŋ ini kad ŋ Yudaa, a woos nawleece yaaranj Adulaam ca ne a kad ɗe wikɗa koteng ka, a haytoh in ca *tayle'ohse*. Yeem reesa, a hotdi bitɓa.

²¹ A meekissa booba genee Enayim ne : « A nde toonkahi na nika ŋ waasi ? » Ba loffa ɗe ne : « Toonkoh moosdi raakoh ndii. »

²² A dokukka ŋ Yudaa, a woosa ɗe ne : « Ŋ kadid po nga, ŋ hotdi ɗe te bi kur ka woo ne, toonkoh moosdi raakoh ŋ ndaam. »

²³ Yudaa loffa ne : « A tasaat na in caam, boo kanaat yenduk haf boo, ŋ woosid ɗa, fu kadid na koteng ki po ndaam, fu hotdi ɗe. »

²⁴ Wa deg cabin kaahay, Yudaa woyuusa ne : « Payum fu Tamaar deey, a toonkee toonuk po, a walid amb rook nga. » Yudaa woosa ne : « A pulɗassaat, a dohu kaanaadi. »

²⁵ Wa Tamaar bayse, a woosohha ŋ payum ce Yudaa ne a marka baahid jaarndi inhisohaani hun na niyiŋ wa, na ndoodi, andi a hey inhise boyi raak ca ? Laam hed ca a yi rookid ɗe.

²⁶ Yudaa inhissa ca, a woosa ne : « A yi uup po nik ŋ keeh laam, ñam joyee ɗe on kubkiŋ ngo Seela, waaye ŋ tumɗaa. » Ŋ ineem a faankisdi na ɗe.

²⁷ Wa noha Tamaar joyee ɓasloh ree, wa nikka ne a hee siise.

²⁸ A ɓasleeda, yino ŋ siis ca pulidta yaah, dooñoha ammbaa, a tokkaa ooy ruumind ; a woosa ne : « Yii, a yi adug raaku. »

²⁹ Waaye kubka dokinnda yaahan ɗe, taambɗoh ce kocca ɗe pul. Dooñoha woosa ɗe ne : « Waaw, fu mbolit nde ? » Ba teekka ɗe Peeres (mbolit).

³⁰ Yutta, taambɗoh ce hannda raaku na ooya ruumnda ŋ yaahan ɗe, ɓa teekka ɗe Seerah.

39

Yuusufa ŋ kahan Potifaar

¹ Ŋ ini kad ŋ Yuusufa, wa Ismaayla-Ismaaylaaca ree na Yuusufa Misra, ɓa toon ɗe Potifaar ; a yi daga adgohee yaaba niide kahan Firawnaana.

² Nikidi huneen na Yuusufa te in nu a haɗdeen ɗah, wa baah ; a nikka ŋ kahan kilifaanan ɗe Potifaar.

³ Kilifaananɗ de hotta ne Nikidɗi hunidɗ na Yuusufa te in nu a habidɗ dɗah, Nikidɗi baahidɗa.

⁴ Kilifaananɗ de baahohha de, a degga de ɗ serooce, Yuusufa adgohha kahan ce na raak-raakanɗ de jen.

⁵ Wa Potifaar habidɗ ineem, Nikidɗi barke'idta kahan ce, in ca nikee nga na ca ɗ yohon canɗ de jen, sagu Yuusufa.

⁶ Wa tahha po Potifaar fadta in canɗ kahan ce jen ɗ yaah Yuusufa ; a taambkohisseedi ali in, nikidɗi kaɗam kanɗ de dɗah.

Yuusufa na biti Potifaar

Yuusufa nikee modɗoh fiir.

⁷ Kadta po, biti kilifaananɗ de hememmba de, a woosa de ne : « Haya fu faanuk na so ! »

⁸ Yuusufa sannga, a woosa de ne : « Fu hot nga, kilifaaniɗ ngo oolkidɗ to po a habidɗisdi tus ɗ kahni, a fadidɗ in cinɗ de jen ɗ yaah cinɗ ngo.

⁹ A mi na de hend ɗ kahni ; a sangidɗi so tus nikidɗi fu dɗah, laam fu bitiice ; mbaa ɗ min na tumoh ini modfaadiineem, ɗ tooɗ Kooɗ ? »

¹⁰ A gennda gen ñaakidɗ Yuusufa na ineem, waaye tahdi po a teyɗukka faanuk na de.

¹¹ Wa raakka mbeh, Yuusufa aassa ɗ kahna ne a panguk, raak surgaaca nikeedi ɗ dɗiska ;

¹² biti Potifaar ammba de ɗ kulba, a woosa de ne : « Haya boo faanuk ! » Yuusufa nookukka, kulbaaka tassa ɗ yaah canɗ de ; Yuusufa saandohha ɗ hara.

¹³ Bitba inahha ne Yuusufa saandohidɗ te a fadidɗ de na kulbaaka ɗ yaah canɗ de,

¹⁴ a beedukka surgaaca, a woosa ba ne : « Markaat ! Boo komu kubu Heber ne a basɗuk boo ; a hayidɗ nga so ne a faanuk na so waaye ɗ leehukka ɗ dɗafka.

¹⁵ Wi ɗ leehuk, a saandohha, a fadta kulbaakiɗ de ndii. »

¹⁶ A dɗaakka kulbaakanɗ Yuusufa, a sekeeda hayiɗ jaar ce.

¹⁷ Wa jaar ce hay, a naandsukohha de wa dɗaa, a woosa de ne : « Ñaami Heberi fu bayidɗ boo, a hayidɗ nga so ne a kelsukoh ho,

¹⁸ ɗ leehukka ɗ dɗafka, a saandohha, a fadta kulbaakiɗ de ndii. »

¹⁹ Wa Potifaar kerah ina bitiice naandsuk de ne wed Yuusufa habidɗ, a ayrukka.

²⁰ A ambɗukka Yuusufa ne a tay de ɗ kasoona bi kahan Firawnaana na dɗaakohse. Yuusufa nikka nga.

Yuusufa ɗ kasoona

²¹ Nikidɗi huneen na Yuusufa, a tummba po yaara adgohee kasoona baahohha de.

²² Yaara fadta booba ambsee jen ɗ yaah Yuusufa, a adgohha pangkanɗ ba jen.

²³ Yaara habidɗisdi ali in ɗ ina a nakee de laam, a hoteen ne Nikidɗi huneen na Yuusufa te in nu a habidɗ dɗah, Nikidɗi baahidɗa.

40

Yuusufa toksid heey can yaaba kanak ca

¹ Wed kadoh po wa raakka mbeh, dag kanak, toonja buuranɗ Misra. Ba nikee yaara adgohee booba meed taambkoh anaah canɗ de, na ya adgohee utoh mbuuruuca.

² A ayrukka ba lool.

³ A dɗaakɗukka ba ɗ kasoonanɗ daga adgohee yaaba niidde kahan ce, ɗ dɗiska Yuusufa tayu.

⁴ Yaara degga ba ɗ yaah Yuusufa, a taambkoheeda ba. Ba nikka nga po,

⁵ wa raakka wek, ba kanak, ba heeyca ; heey nu nga dɗah, raakka ini wa tokis.

⁶ Wa Kooh wiis na baaba, Yuusufa kadta ba marka, a raakka ba feyuud.

⁷ A woosa ba ne : « Du soos ye an woti ? »

⁸ Ba woosa de ne : « Boo heey heey yaa nu nga dah, te boo raakdi boyi joy boo ca toksid η ndii. » Yuusufa woosa ba ne : « Hanaa a Kooh na tokse heey haa ? Naandsukaat to ca η hot. »

⁹ Wedi yaara adgohee booba meed taambkoh anaah can Firawnaana naandsukoh wan de an : « N heey tas kidig reseñ η fikiiso,

¹⁰ wa raakka naak kaahay ; wa kifissa, wa possa, wa rimmba, ca ruunnda η diskid diskid.

¹¹ Raak ko na kaasinj Firawnaani η yaah, η beennda η rim ci, η pooyca masminj ca η kaasi, η edta de wa η yaah. »

¹² Yuusufa woosa de ne : « Heeyi tokis inii : Naak ci kaahay ci, ca neeh kaahay.

¹³ Ndiid na neeh kaahay, Firawnaani hey da rapde po diskand de, yut da, a dokin da η pangkinj da. Fu edisse de kaasinj de findi fu meed tumoh.

¹⁴ Waaye, in cinj da baah dah, kanaa so alkoh. Amboh ho, fu woo Firawnaani ini kad nga so ne fu pulid to η kasonii.

¹⁵ N uupu hatil η kur kan Heber ca, η bayuusa kur kii. Te ndiid, η namdi tum ini joy yo tah tayu. »

¹⁶ Wa yaara adgohee utoh mbuuruuca hot ne toksan Yuusufa na heeya nebid, a nammba woo ne : « Na so, η heeyinj ngo, η raan waah kaahay tumid mbuuru.

¹⁷ Wi nikee η dafki riifee na mbuuru nu nik ne Firawnaani na habdidasse wa dah, waaye sel ci nameeda ca η waahi, η hafinj ngo. »

¹⁸ Yuusufa woosa de ne : « Heeyi tokis inii : Waah ci kaahay ci, ca neeh kaahay.

¹⁹ Ndiid na neeh kaahay, Firawnaani hey da rapde po diskand de, yut dah, a ap da, a ked da η kidig, sel ci namee da. »

²⁰ Wa degga neeh kaahay Firawnaana yakdeeda noha a rimohu, a habdidta dag can de kanam nebid. A rapidta yaaba kanak ca taysee η kasona po η diskand de, dag ca hoteeda nga.

²¹ A dokinnda ya adgohee taambkohoh anaah ca η diska a nikee ne a edisse de kaasinj de.

²² A appa yaara adgohee utoh mbuuruuca, a kedta de η kidig ; wa taamboh daa, ina Yuusufa woyee raakka.

²³ Waaye yaara adgohee booba meed taambkoh anaah can Firawnaana, alkohha Yuusufa jameet.

41

Yuusufa toksid heey cinj Firawnaana

¹ Wa degga kiis kanak, Firawnaana, buuranj Misra heeyca. N heeyinj de, an a nikee η sero kala na woyse Niil.

² A hotta inoh modid yasna-kanak, kapid, pulohha nga, ca nameeda η paangfa η sereenda.

³ A hotissa nak modaadi'id yasna-kanak nammba puloh η kala, ca nikka na ca.

⁴ Nak ca nammba inoh ca kapid ca. Ndeem, Firawnaana yunukka.

⁵ A neehissa, a heeyissa mbong yasna-kanak modid, bidsid η mbaang yino.

⁶ Furus yasna-kanak ca fu inah ne a mbooyooni onid ca, bidissa η serooa ;

⁷ furus ca onnda mbong ca yasna-kanak ca modid ca. Firawnaana yunukka, a inahha ne a heey heey.

⁸ Wa Kooh wiis na baaba, Firawnaana feyuusa, a cohdohha naah ca na riifid haf can Misra jen, a naandsukka ba heey can de, waaye ali bo' nga ba mindi de ca toksid.

⁹ Yaara adgohee ba meed taambkoh anaah caŋ Firawnaana woosa de ne : « Mi deey, ŋ hey naandsohe tooñiŋ ngo woti.

¹⁰ Firawna ayrukeen mi na yaara adgohee utoh mbuuruuci po a rannga boo ŋ kasooniŋ dagi adgoh bi na niide kahan ce.

¹¹ Boo heeyandoosa, te heey nu nga dah raakeen ini wa tokis.

¹² Komaaki fiir Heber nikeen na boo ŋ dooy kasoona, a ñaamiŋ dagi adgoh bi na niide kahan buur. Boo naandsukka de yaa nu nga dah ini fu heey, a yi toksid boo ca mbadi.

¹³ Te findi a toksoh ca, ca raakoh daa ; ŋ doknuusa ŋ pangkiŋ ngo, yaara tas keduuusa ŋ kidig. »

¹⁴ Firawnaana woosa ne ba kadaat ba haya na de. Ba arra kad ŋ kasoona, ba pulidta de, a nenukka, a bekukka kulba wiiriis, ba bayya de ŋ Firawnaana.

¹⁵ Firawnaana woosa Yuusufa ne : « Ŋ heey heey, te ali bo' mindi wa tokis, waaye ŋ kerah ne fu miniŋ tokis heey nu fu naandsuku dah. »

¹⁶ Yuusufa woosa de ne : « A ñam haa, waaye a Kooh na hee edohe tokisi na hee da doye. »

¹⁷ Firawnaana woosa Yuusufa ne : « Ŋ heeyiŋ ngo, ŋ nikee ŋ sero Niil,

¹⁸ ŋ hotta inoh modid yasna-kanak, kapid, pulohha nga, ca ñameeda ŋ paangfa ŋ sereenda.

¹⁹ Ŋak yasna-kanak modaadi'oh na modaadi'oh nammba puloh nga, ŋ moosdi hotoh mand daa modaadi ŋ Misra.

²⁰⁻²¹ Ca ñammba inoh ca koc, ced ca yasna-kanak ca kapid ca nikka ŋ rook ciŋ ca. Te bo' mindi wa hot nga ca sagu risa ca risee ŋak ; ndeem ŋ yunukka.

²² Ŋ heeyissa mbong yasna-kanak modid, bidissa ŋ mbaang yino.

²³ Furus yasna-kanak modaadi, ca fu inah ne a mbooyooni oñid ca, bidissa ŋ serooa.

²⁴ Furus ca onnda mbong ca yasna-kanak ca. Ŋ naandsukid ca naah ci waaye ali bo' nga ba mindi so ca toksid. »

²⁵ Yuusufa woosa Firawnaana ne : « Heey ciŋ da tokis in yino ; Kooh na teebee da ini a na hee tume.

²⁶ Inoh ci yasna-kanak ci kapid ci ca kiis yasna-kanak findi mbong ci yasna-kanak ci ; kon wa heey yino.

²⁷ Ŋak ci yasna-kanak ci modaadiici, ca kiis yasna-kanak findi furus ci yasna-kanak ci mbooyooni oñid ; ca nikan kiis ad yasna-kanak.

²⁸ Wed ini ŋ woo da rek Firawna, Kooh na teebee da ini a na hee tume.

²⁹ Kiis ci yasna-kanak ci na haye, ca na hee nike kiis laabduk ngaŋ Misra jen.

³⁰ Kiis yasna-kanak hey taambe nga ca, ci fu inah ne ca na hee nike kiis ad, ca hey tahe po kiis ciŋ laabdi alu te ca hey yahrohe kur ki.

³¹ Ca hey miske lool, po boobi alkoh ne kur ki laabdeen.

³² Ini tah fu heeyca ca waas kanak Firawna, wed ne Kooh tufkid ne ca hey raake, te a hey ca raakde findi wa uup gaawoh.

³³ Diski wa nik ndii Firawna, waaka bo' ñaaniŋ, hed liiBohaad modid, yi fu na hee tufkide, a adgoh kur ki.

³⁴ Fu nam waak bi kilifa bi fu inah ne, ba hey baye ŋ in ci na hee ngudse ŋ kur ki, yatuus nu nik dah, yinooriŋ wa, ŋ kiis ciŋ laabdi jen.

³⁵ Ŋ kiis ciŋ laabdi na haye, ba nangdoh pesoha ŋ kur ci yakak ci, fu deg ca yaah.

³⁶ Misra hey daakke po kiis ci yasna-kanak ciŋ adi hay dah, ca telan bi kur ki raakid pesoha po ba muc ŋ adi. »

Yuusufa adgohid Misra

³⁷ Wa Yuusufa woo po a yutta, Firawnaana na dag canj de jen hunnda η woo kanj de.

³⁸ Firawnaana woosa ba ne : « Yaari Fuudsiη Kooη* nik η dfooy ce yii, andi boo minisid raak mand na de ? »

³⁹ A woosa Yuusufa ne : « Nik ne Kooη teebid da in cii jen dah, ali bo' mindi mand na da ; fu ñaañid, fu hed haf,

⁴⁰ mbaa dah, η hey da adgide, bi kur ki jen taambee η woo kinj da ; a tiikin buuri η nikoh dong wed η uupohan da.

⁴¹ Mbaa, η degid Misra jen η yaah cinj da. »

⁴² Firawnaana nihissa jaarndan de inhisohaana, a bekidta Yuusufa wa na kulba mbaseñ, a nammba de tokid ceen urus η mbooh.

⁴³ A rapidta de η wotiira uup baah dal wanj de dah. Bi bo' adugka, ba weeda ne : « Haaydukaat. » Firawnaana degoh Misra jen daa η yaah Yuusufa.

⁴⁴ Firawnaana woosa Yuusufa ne : « Ñam Firawnaani, waaye ali bo' tumandi in η Misra jen, te fu hundi nga. »

⁴⁵ Firawnaana feridta Yuusufa tiik, Safnat-Peneya ; a onnda de bitib teeku Asnat, kubu Potifera, boyi na seeykidohē η kur-taaha na woyse On. Yuusufa taambohha nga, a adgohha Misra jen.

⁴⁶ Wa Yuusufa na bayse η diskanj Firawnaana, buuranj Misra, tel de raak kiis ndanjiyaah-kaahay (30). A kurkohha η ndeem, ne a taambid Misra jen.

⁴⁷ Wa kiis ca yasna-kanak canj laabda hay, kur ka laabidta keeh-keeh.

⁴⁸ Yuusufa nangdohha pesohaaca a bayoh η kiis ca yasna-kanak canj laabda, a daakka ca η kur-taah ca ; waa nu nga da, ini ngudohu η disik ci wila daakuusa nga.

⁴⁹ Yuusufa nangdohha bele po ca laayya findi merhey mi η yaah-cookmi. Kadta po ba inhisdi findi ca hend, ba fadta beesa.

⁵⁰ Bala kiis canj ada hayan dah, Asnat kubu Potifera seeykidohanj kur ka na woyse On, raakeen kubu jaar kanak na Yuusufa.

⁵¹ A teekka saawinj de Manasse (tah alkoh) laam a woo ne : « Kooη onid to ini na hee so tahe alkoh miskid cinj ngo po canj kahan baab boo sah. »

⁵² A teekka taambdoha Efrayim (basil) laam a woo ne : « Kooη tumid to basil η kur ki η torhidohu. »

⁵³ Wa kiis ca yasna-kanak canj laabda nikee η Misra coot,

⁵⁴ canj ada hayya findi Yuusufa woyohē wa. Kur ci jen nikka η ad waaye pesoha raakeen η Misra.

⁵⁵ Wa ada ree nga bi kur ka, ba kadta η Firawnaana, ba meekseedā de ñamaah. A woosa ba jen ne : « Kadaat η Yuusufa, in nu a woo du dah, du tum ineem. »

⁵⁶ Misra jen nikka η ad. Yuusufa rangissa in ca ba daakkohe, a tooneeda bele laam ada miskeen lool.

⁵⁷ Bi bo' puloheedā η kur ci wil Misra jen, ba heeda rome bele η Yuusufa, laam, ada miskeen η kehyi jen.

42

Yanhooba woosid kubuucin de Misra

¹ Wa Yanhooba kerah ne Misra raakid bele, a woosa kubuucin de ne : « Du boof ye ? »

* **41:38 41:38** *Fuudsiη Kooη* : nganj heber na gerek, feruud ci na hotkeedi, na puudsi, na liib bo', ced baah tiik. Nj heber wa nikka "*ruwah*", η gerek, wa nikka "*pnewma*". Kon, ba woo "*ruwahij* Kooη wala *pnewmaaniη* Kooη dah, wa yoobdi tokis. A mand na liibi nik η dfooy Kooη, a mand na in ci na hotkeedi. Nganj teerndij Tum ci 2:2-4 "*pnewmaaniη*" Kooη hayid findi puudsi. A yi boo teek "*Fuudsi Hoolohngaani*" wala "*Fuudsiη Kooη*" η saafi-saafi, waaye in ci kaahay ceem jen, ca dñi η dfooyi.

² N kerhid ne bele raakid η Misra, kadaat du roma nga, boo raak pesoha, boo kaanuu η adi. »

³ Taambdoh ndan̄kiyaah η ban̄ Yuusufa kadta roma bele η Misra.

⁴ Waaye Yan̄hoōba fadeedi Benyaamin, yi baah na Yuusufa yaay na baab, ne a kad na ba, a neyyohee ne in rahas de.

⁵ Wa kubuucin̄ Israayel aasee Misra, ba huntid̄kohee na bi romoh wiiriis, laam a kur kan̄ Kanaan jen n̄ikee η ad.

⁶ Waam raak a Yuusufa a yi adgohee kur ka na toonan̄ beleena. Taambdoh cin̄ de reesa nga de, ba yekid̄ta de po puk cin̄ ba reesa keh̄yi.

⁷ Wa Yuusufa hot ba, a inhissa ba, waaye a mannda na boyi inahdi ba, a ngassa ba an : « Du puloh nde ? » Ba loffa de ne : « Boo puloh Kanaan, boo waad̄ rom pesoha. »

⁸ Nikka ne Yuusufa inhisid̄ taambdoh cin̄ de, waaye, ba inhisdi de.

⁹ A naandsukka heey ca a heeyee η ini kad nga ba. A woosa ba ne : « Du espiyon̄, du hay ne du marak d̄iski du min taamb po du saah kur ki. »

¹⁰ Ba woosa de ne : « Muk kilifaani, boo hay ne boo rom pesoha dong.

¹¹ Te boo jen e boo baah baab yino, boo bo' yurhid̄ kilifaani, boo espiyon̄ haa. »

¹² Yuusufa woosa ba ne : « Ineem keeh haa, du hay ne du marak d̄iski du min taamb po du saah kur ki. »

¹³ Ba loffa de ne : « Kilifaani, e boo jen baah baab yino, boo gen Kanaan ; boo n̄ikee ndan̄kiyaah na kanak (12), yinoora sooyid̄, ya uup yin yaa tassa na baabin̄ boo. »

¹⁴ Yuusufa woosa ba ne : « Ini η woo du wed raak, du espiyon̄,

¹⁵ waaye η hey marke ndah du woo keeh ; η giñid̄ η Firawnaani ne du heydi kurke ndii feeh taambdoh du yi uup yin haydi ndii dah.

¹⁶ Woosaat bo' yino nga du, a kad de baya, bi tas nikohaah η kasoni po η marak ndah du woo keeh ; wa nikdi dah, η giñid̄ η Firawnaani ne du espiyon̄. »

¹⁷ Yutta, Yuusufa ran̄ga ba neeh kaahay η kasona.

¹⁸ Ngan̄ neeha kaahaydoh, a woosa ba ne : « Du hun η ini maa hee du woye dah, du hey muce, laam η nupid̄ Koooh.

¹⁹ Nik ne du bo' yurhid̄ dah, yino nga du tasaat η kasoni, bi tas kom bi kahan du bele, bed̄ ba nik η ad.

²⁰ Yut dah, komaat to taambdoh du yi yini, η hey inhe ne du woo keeh, du min muc ngan̄ kakaan. » Ba teyduka ineem.

²¹ Ba woyeeda η harmban ba an : « Cey ! A ini boo tum taambdoh boo wed hay nga boo, laam, wa a nik η miskid̄, a nakeeda boo yirmu, boo hotee nga te boo sikduki de. Ineem wed tah woti, boo nammba nik η miskid̄. »

²² Ruben degga nga ne : « N woyeen du ne boo kanaat tum n̄jaan̄ji in, waaye du sikduki so, wed tah, boo deguud̄ miskid̄ woti sugu kiñin kin̄ de boo bay. »

²³ Ba liibee ne Yuusufa kerahdi in ci ba woye, laam wa ba woyee na de, a yaar a yi toksidee ba ;

²⁴ Yuusufa edta ba finho, a usduka ba, a fudeeda.

Wa Yuusufa fud̄ po yutta, a dokkissa woya na ba, a bayya Simeyong a tokka de η fikiiba.

²⁵ A nakohha ne saakuucan̄ ba sodu bele po ca riif, ba tumdu haalis can̄ ba nga, ba nam onu ñamaah η waas ; ineem tumuusa.

²⁶ Yutta taambdoh can̄ de siffa ca η mbaam can̄ ba, ba cooteeda.

²⁷ Bed̄ kadoh kadoh po ba tufukka η d̄isik ne ba neeh nga, raak weka aasid̄ ; yino nga ba rangissa saakdan̄ de ne a on mbaaman̄ de ñamaah, a hotta haalsa a romohee bekuud̄ nga, η nguban̄ wa, a feyuusa.

²⁸ A woosa binooba ne : « Hee ! N doknuud haalsin ngo, wedi wii, η dooy saakndin ngo. » Ba tiitta po ba saakdoheeda, ba woyeeda η harmban ba an : « Kooh tum boo ye an ? »

²⁹ Wa ba ree Kanaan diskaj baab ba, ba naandsukka de in ca rahas ba jen.

³⁰ Ba woosa de ne : « Yaara adgoh kur ka ngasee ngas boo ; a amb ne boo espiyon.

³¹ Boo lofid de ne boo bo' yurhid, boo espiyon haa.

³² E boo jen baah baab yino, boo nikee ndankiyaah na kanak (12), yinoora sooyid, ya uup yin yaa tassa na baabin boo η Kanaan.

³³ Yaara loffa boo ne a min inhoh ne boo bo' yurhid an : Boo na hee fade bo' yino, a tas ndaam te boo kom bi kahan boo pesoaha, bed bi nik η ad.

³⁴ Yut dah, boo kom de taambdoh boo yi uup yin, ineem wed na hee de teebe ne boo bo' yurhid, boo espiyon haa. N ineem, a fadis taambdoh boo, te boo hey mine wil η kur ka. »

³⁵ Wa ba yiif saakuucan ba, yaa nu nga hotta nafaanan haalsa fu bayee η saakndan da, bed na baab ba jen ba jaahidta.

³⁶ A yi Yanhooba a woosa ba ne : « Du bii reehid kubuucin ngo. Yuusufa na Simeyong sooyid, du waadis bay Benyaamin, in ceem jen η dafuk ko ! »

³⁷ Ruben woosa de ne : « Baab, degga Benyaamin η yaah cin ngo, η hey da de wike, wa nikdi dah, fu ap kubuucin ngo kanak ci. »

³⁸ Yanhooba loffa ne : « Muk, η heydi fade kubkin ngo a kad na du. Yakak ce kaanid, a yi dong η tasid, in rahas de η waas dah, η kiyabkookin ngo wii, η haadan Jaanim na aay-keñ saguudu. »

43

Benyaamin hunid na taambdoh cin de Misra

¹ Ada upeeda uup misik η Kanaan.

² Wa bi kahan Yanhooba reehid nam beleeca ba bayohee Misra, a woosa kubuucin de ne : « Kadissaat, du romdissa boo pesoaha yissuut. »

³ Yudaa loffa de ne : « Yaara adgoh kur ka gapkid boo ne, a kanaat hotis boo η fikiice ne boo hundi na taambdoh boo dah.

⁴ Fu teyduk ne Benyaamin hun na boo dah, boo hey da kee romda pesoaha.

⁵ Waaye fu sang dah, boo heydi kee laam, yaara woyeen boo hoolid ne : “ Taambdoh boo hundi na boo dah, a kanaat hotis boo η fikiice. ” »

⁶ Israayel woyissa ba ne : « Du toonid to, wa ye tah du woosa yaara ne du raakid taambdoh wiiriis ? »

⁷ Ba loffa de ne : « Yaara kat a yi meeksee boo, a meeksiseeda boo η ini kad nga boo na bi kahni an : “ Ndah baabin boo ris pes ? ” - “ Ndah boo raakid taambdoh wiiriis ? ” Boo loffa de η in ceem, boo moosdi liiboh ne a hey boo woye ne boo komaat de taambdoh boo. »

⁸ Yudaa degga nga ne : « Baab fada Benyaamin η yaah cin ngo, boo kad, boo min pes, boo na da na kubuucin boo, boo kaanuu.

⁹ Nam deguka, fu na hee so de meekse ; η komdi da de dah, ineem taambdaat to η kipes kin ngo jen.

¹⁰ Boo kadee kad dah, wii hee raake boo tumid kot kanak. »

¹¹ Wedi Israayel woyoh ba ne : « Nik ne wa daa dah, tumaat an : Bayndohaat η in cin kur ki baahid ci findi diw faan na kuum na cuuraay na daakaande na bi saal, pistas na amand ; du tum ca η saakuucin du, du kom yaara ca taambil.

¹² Te du bayndoh haalsi du raak η dooy saakuucin du ; wa minid nik ne ba daarkohee daarkoh, du nam bay haalis wiiriis romoha.

¹³ Bayaat taambdoh dū te dū kad dīskan yaara.

¹⁴ Koohi Min ambohaat dū po dū misik yaara, a fadis taambdoh dū Simeyong na Benyaamin ba hayis na dū. N̄ ini kad nga so, nik ne maa hee hey ñake kubu d̄ah, η ñak rek. »

¹⁵ Yaaba koodukka, ba bayya taambil ca, ba bayndohha haalis wiiriis degga η wa ba kocee bay, ba hunnda na Benyaamin, ba raakka Yuusufa η Misra.

¹⁶ Wa Yuusufa hot ba hunid na Benyaamin, a woosa yaara adgoh kahan ce ne : « Baya yaabii kahna, fu ap doopaat, fu habid kañam, baa hee ñaktuke na so woti. »

¹⁷ Yaara tummba ina Yuusufa woo de, a bayya yaaba kahna.

¹⁸ Ba feyuusa η baya ba na bayse kahan Yuusufa, ba woosa ne : « Kad wii d̄ah, haalsi boo raak η saakuucin̄ boo η hayin̄ boo koc, wed̄ tah ba bayee boo, ne ba amb boo, ba tum boo ñaam ; ba nam naaf mbaam cin̄ boo. »

¹⁹ Wa ba kad po ba heeda aase, ba woosa yaara adgoh kahan Yuusufa ne :

²⁰ « Kilifaani, daasa boo yissuut ; boo kocid hay rome pesoha ndii.

²¹ Wa boo haadee, e boo kad po η waas, η d̄iska boo tufuk ne boo neeh nga, boo rangissa saakuucin̄ boo, boo hotta haalsi boo romohee, η findi wa hendee η d̄ooy ca, waaye boo haytohida.

²² Te boo namid bay kopor wiiriis romoha pesoha. Boo inahdi boyi dokin koporeem η saakuucin̄ boo. »

²³ Yaara loffa ba ne : « Kanaat neyyohaata, wa jam ; a Koohin̄ dū, yin̄ baab dū, a yi tumid dū alaleem η saakuucin̄ dū ; ini kad η haalsin̄ dū, η rahsida. » N̄ ineem yaara fadsidta ba Simeyong.

²⁴ A bekka ba η kahan Yuusufa, a onnda ba masub ne ba naawis kot, a nammba on mbaam can̄ ba kañam.

²⁵ Ba habidta taambil ca, ba sekeeda hayin̄ Yuusufa na noha laam, ba yegeen ne aa hee ñaktuke na ba.

²⁶ Wa Yuusufa haad kahan ce, ba edta de taambil ca ba baye, ba yekidta de po puk cin̄ ba reesa kehyi.

²⁷ Yuusufa kañidta ba, a meekissa ba ne : « Baab dū ya dū wee so ne a yabko'id, a tum na ? A ris pes e ? »

²⁸ Ba woosa de ne : « Ee, baabin̄ boo, ñaamin̄ d̄a, yaa η jam, a ris pes. » Ba hiirra, ba yekdissa de.

²⁹ Yuusufa marakka Benyaamin taambdoh ce, yi a baah na de yaay na baab, a woosa ba ne : « Kon yaarii a yi taambdoh dū, yi yini dū woyee so e ? Kubki nee, Kooch barke'daat d̄a. »

³⁰ Wa a hot taambdoh ce, faanin̄ Yuusufa nuppa po a minisdi amb muhun can̄ de, a arra aas η tuuy ce ne a fud̄ nga.

³¹ Wa a yut po a muktukka, a ndengdukka, a hayissa η taambdoh cin̄ de, a nakohha ne kañam ka deysaat.

³² Yuusufa deyyuusa kiik ce, taambdoh cin̄ de nammba deyyu kiik ba, binooba genee Misra nammba deyyu kiik ba, laam, wa nikee in sanguud̄ nga ba ne ba baah na Heber ca kañam.

³³ Taambdoh cin̄ Yuusufa boofduusa taambtidohid̄ ini amboh η saawa po η ya uup yin, ba yurhidkohha na de ; ba feyuusa ba markoheeda.

³⁴ Yuusufa nakohha ba edu kañam ca nikee η fikiice. Benyaamin uupidta taambdoh cin̄ de nga waas yatuus. Ba yutta, ba annda biiñ po keeñ cin̄ ba soossa.

44

Yuusufa markiskid taambdoh cin̄ de

¹ Wa ƒa yut ŋ ñakta, Yuusufa nakka yaara adgohee kahan ce ne : « Tumdƒa yaabii pesoƒa ini saakuuciŋ ƒa min ƒay, yaa nu nga ƒah, fu ƒekid ƒe haalsiŋ ƒe ŋ saakndiŋ ƒe.

² Te fu nam ƒekndoh kaasiŋ ngo haalsi ŋ ƒooy saakndiŋ yaari uup yin nga ƒa. » Yaara tummba ina Yuusufa nak ƒe.

³ Wa Kooƒ wiis na ƒaaba teel, yaaba woyuusa ne ƒa miniƒ coot ; ƒa siffa mbaam caŋ ƒa, ƒa cooteeƒa.

⁴ Ba pulla kur ka waaye bala ƒa usan ƒah, Yuusufa woosa yaara ne : « Daba yaaba, fu meekis ƒa ne : Wa ye tah ƒa tumƒuusa baahid po yut, ƒa wirndohaa baahaadi ?

⁵ Kaasi ƒa rok weƒ mi na anohe te weƒ mi na name markiskoh ; ini ƒa tum sepyid. »

⁶ Yaara dabba ƒa, a woosa ƒa ineem.

⁷ Ba loffa ƒe ne : « Kilifaani, fu na yambe ƒoo ye an ? Boo tumandi muk in mand ƒaa.

⁸ Fu hot nga, wa ƒoo puloh Kanaan, ƒoo haytoh haytoh haalsi ƒoo raakee ŋ saakuuciŋ ƒoo. Mbaa ƒoo min na rokoh urus wala haalis ŋ kahan kilifaaniŋ ƒa ?

⁹ Bo' nu fu hot na kaaseem ƒah, a apsaat ; te ƒoo ƒi tas, ƒoo nik ñaam ciŋ ƒa, kilifaani. »

¹⁰ A woosa ƒa ne : « Ee, ŋ teyƒukid ini ƒu woo, waaye a yaari rok dong, a yi ŋ amban ñaam, ƒi tas hool nga. »

¹¹ Ba arra ruhsid saakuucaŋ ƒa, yaa nu nga ƒa rangissa waŋ ƒe.

¹² Yaara markeeƒa, a cambohha waŋ yakkaŋ ƒa po waŋ yaara uup yin. Kaasa hotohuusa ŋ saakndaŋ Benyaamin.

¹³ Jaarra jaar, keeñ ciŋ ƒa reeha, tahha po ƒa faarra kulbaacaŋ ƒa. Yutta ƒa degissa saakuuca ŋ mbaam caŋ ƒa, ƒa dokkissa ƒiska na Yuusufa.

¹⁴ Wa Yudaa na taambƒoh ciŋ ƒe ree kahan Yuusufa, ƒa raak ƒe ris nga, ƒa raƒukka ŋ kehyi, ŋ fikiice.

¹⁵ Yuusufa woosa ƒa ne : « Du haƒid ye wii ? Hanaa, ƒu inahƒi ne ƒo' findiiso na mine min markis ? »

¹⁶ Yudaa woosa ƒe ne : « Boo raakƒi woyaah, kilifaani, ƒoo mindi taasuk po ƒoo hool ŋ inii, laam a Kooƒ wiñ ƒoo. Boo na hee hey ambukohe jen ƒoo nik ñaam ciŋ ƒa, ƒoo na yaari hotu na kaasi. »

¹⁷ A woosa ƒa ne : « Muk, ŋ supkid tum ineem, a yaari hotu na kaasi dong a yi nikan ñaamiŋ ngo ; ƒi tas haad ŋ baabiŋ ƒa modod. »

Yudaa kiimƒid Benyaamin

¹⁸ Wedi Yudaa reƒoh nga ƒe, a woosa ƒe ne : « Kilifaani ƒaas so, on ndo ŋ woo na ƒa, te kanaa so ayruk, laam fu na Firawnaani, e ƒu hend.

¹⁹ Wa ƒoo koc hay ndii, kilifaani, fu meekseen ƒoo ne : Ndah baabiŋ ƒoo ris pes ? Ndah ƒoo raakid taambƒoh wiiriis ?

²⁰ Boo loffa ƒa ne, kilifaani, baabiŋ ƒoo yaa nga, a yaƒko'id lool te ƒoo raakid taambƒoh yin, yi fu inah ne, a raak ƒe ŋ kiyabkookiŋ ƒe. Yakak njaanjeem kaanid, a yi dong a tasiƒ ŋ kubuuci a raak na yaayiŋ ƒa, a keeñkohid ƒe lool.

²¹ Fu woosa ƒoo ne, ƒoo ƒayƒaat ƒa njaanjeem, fu hotoot ƒe.

²² Boo woosa ƒa ne, kilifaani : Kubkeem mindi sabsukoh na baab ƒa. A sabsukoh na ƒe ƒah, baab ƒa hey kaane.

²³ Fu woosa ƒoo ne kilifaani, feeh taambƒoh ƒoo yeem hayƒi ƒah, fu waadisƒi hot ƒoo ŋ fikiifu.

²⁴ Boo kaƒta ŋ baabiŋ ƒoo, ñaamiŋ ƒa, ƒoo woosa ƒe ini fu woo.

²⁵ Wa a woyis ƒoo ne, ƒoo hayaat ƒa romƒise pesoƒa,

²⁶ Ɔoo woosa de ne, Ɔoo mindi kad te Ɔoo hundi na taambdoh Ɔoo, mbaa kilifaanaŋ kur ka teyduƆandŋ Ɔoo.

²⁷ Baabiŋ Ɔoo, ñaamiŋ Ɔa, loffa Ɔoo ne : “ Du inhiƆ ne ŋ raak kubu kanak dong na yaay Ɔa,

²⁸ yinoori sooyid, ŋ amb ne, a sifiñsohuud, ŋ hotisdi de.

²⁹ Du waadis Ɔay yi tas Ɔah, ŋ kiyabkookiŋ ngo wii, in rahas de Ɔah, ŋ hey haade Jaanim na aay-keeñ saguudu. ”

³⁰ Diski wa nik ndii kilifaani, ŋ haad ŋ baab Ɔoo, te Ɔoo hundi na njaanji a na iikohe Ɔah,

³¹ a hey kaane ŋ kiyabkookiŋ de, te e Ɔoo bekan de aay-keeñi bayan de Jaanim.

³² Baatta nga, mi, ŋ haf fo, ñam woyee de ne, a ñam deguka, ne ŋ wikdi de njaanji Ɔah, ahhaaneem taambdoot to ŋ kipes kiŋ ngo jen.

³³ Mbaa, mi yii kiim Ɔa, kilifaani, ne ŋ tas ndii, ŋ nik ñaamiŋ Ɔa, te fu faƆ njaanji, a hun na taambdoh ciŋ de a haad.

³⁴ Ŋ mindi dokuk muk ŋ baab Ɔoo, te ŋ hundi na de. Ŋ mindi maasoh muk naamooni baab na hee koodohe ŋ ineem. »

45

Yuusufa teebkiƆ taambdoh ciŋ de

¹ Wa Yuusufa kerah woo ceem, a minisdi amb haf ce ŋ fiki ƆooƆa nilee ŋ Ɔiska. A woosa ñaam caŋ de ne Ɔa pulaat, a tassa nga na taambdoh ciŋ de dong, a hannda Ɔa woo ne a yi Yuusufa.

² A fudeeda ŋ Ɔafka, Ɔi Misra kerheeda de po Ɔi kahan Firawnaana sah inahha ini raak.

³ Yuusufa woosa taambdoh ciŋ de ne : « Ñam Yuusufa, ndah baab Ɔoo ris pes ? » Waaye ali Ɔo' mindi de lof nga Ɔa sagu tiit.

⁴ Yuusufa woosa Ɔa ne : « Rebaat nga so. » Ba reƆpa. A woosa Ɔa ne : « Ñam Yuusufa taambdoh du, ya du toonee ne a haytohu Misra.

⁵ Tooni du toon ndo kanaat du misik laam, a Kooh tuuy co, ŋ adugka du ndii ne du min muc.

⁶ Kiis kanak ceddi kur ki wedi ŋ ad, te kiis yatuus ŋ fikiiri guur raakandi nga, ngud raakandi.

⁷ Kooh a yi tuuy co ndii, ŋ adugka du ne du min raak muc yakid ne cuubiŋ du sooyuu.

⁸ E du Ɔay yo ndii haa, a Kooh. A yi tum mbo kilifaani uup reƆ Firawnaani, ŋ adgohha kahan ce na Misra jen.

⁹ Diski wa nik ndii, araat kad ŋ baab Ɔoo du woo de ne, kubkiŋ de Yuusufa woo ne, Kooh tumid de kilifaaniŋ Misra jen, a hayaat findi wa uup gaawoh,

¹⁰ a hey gene ŋ kur ki na woyse Gosen, a yi na kubuuciŋ de, na set ciŋ de, na doopaat ciŋ de, na ini a raak jen ; a nik ŋ serooso.

¹¹ Ŋ hey de ede in ci a etoh jen ne a pes, a yi na ƆooBiŋ de, na gat ciŋ de ; du ñakandi ali in. Kiis ci yatuus ci na haye, ca na hee name nik kiis ad. »

¹² A woyissa ne : « E du hotoot, na Ɔa Benyaamin, ñam na wee na du, mi yi Yuusufa ;

¹³ naandsukaat baab kiyak ki ŋ raak ŋ Misra na ini du hot jen, te du hay na de ndii findi wa uup gaawoh. »

¹⁴ A morgidukka taambdoh ce Benyaamin, yeem morgidukka de, Ɔa fudeeda.

¹⁵ A nammba morgidkoh na taambdoh ciŋ de Ɔinoobi, Ɔa ambsohhaa na fud, Ɔa hannda min woo na de.

¹⁶ Wa Firawnaana kerah η kahan ce ne taambdoh cinj Yuusufa hayid Misra, a nebuusa nga, a yi na dag canj de.

¹⁷ A woosa Yuusufa ne : « Woya taambdoh cinj da, ba sif mbaam cinj ba, ba dokuk Kanaan

¹⁸ ne ba hay na baab ba na booban ba nik ndaam. N hey ba ede merhey mi uup baah η kur ki, ba gen nga te ba pesohan kañam baahid nga.

¹⁹ Nama woo taambdoh cinj da, ba bay sareet yakak ndii, haytohoha bitib cinj ba na kubuucinj ba na baab du.

²⁰ Te in ca baa hee fadde ndaam kanaat ba misik laam, baa hee gene na in ci uup baah η Misra. »

²¹ Kubuucinj Israayel tumohha daa. Yuusufa edta ba sareet ca yakak ca findi Firawnaana nakoh de wa, na ñamaah η waas.

²² A onnda yaa nu nga dah kulba, waaye a edta Benyaamin yel haalis teemet-kaahay (300) na kulba yatuus.

²³ A nammba woosoh baab ba hayoha, mbaam naar ndanjiyaah, sifuud yaa nu nga dah, η in ca uup baah η Misra, na mbaam rib ndanjiyaah, sifuud bele, mbuuru na pesoha wiiriis.

²⁴ A woosa taambdoh cinj de ne ba kanaat ñadoh η waas, yutta a fadta ba, ba kadeeda.

²⁵ Bed pul Misra kotii, ba aassa Kanaan. Wa ba ree η baab ba Yanhooba,

²⁶ ba woosa de ne : « Baab, Yuusufa ris pes ! A yi sah adgoh kur kanj Misra jen. » Waaye ineem yoondidfi Yanhooba, laam a koseedi ba.

²⁷ Ba naandsukka de in ca Yuusufa woo ba jen, a nammba hot sareet ca Yuusufa edoh ne ca bay de, a hannda raak jam.

²⁸ A woosa ne : « Woo ki reehid. Kubkinj ngo Yuusufa ris pes. N hey de kee hota bala η kaanan dah. »

46

Kadaj Yanhooba Misra

¹ Israayel kurkoh daa, a bayya ina a raakee jen a kadeeda Misra. A reesa Beerseba, a seeyukka η Koohinj baab ba Isaahha.

² N wek, Kooch beedukka de η heey an : « Yanhooba ! Yanhooba ! » A loffa ne : « Ee ! Mi yii kerah da. »

³ Kooch woosa de ne : « Ñam Kooch, Koohinj baab du, kana neyyoh kad Misra, η hey puldohe cuub angid nga da, η ndaam.

⁴ Mi, η haf fo, η hey da bende fu kad te ñam na hee da wike. A Yuusufa tufkan kakaan kinj da. »

⁵ Yanhooba kurkohha Beerseba, kubuucinj de bayya de, a yi na bitib cinj ba, na komaacinj ba, η sareet ca Firawnaana edohee ne ca haytoh ba.

⁶ Ba bayndohha doopaat canj ba na in ca ba raakoh η Kanaan, a kadoh Misra daa na bi kahan ce jen,

⁷ a hunnda na kubuucinj de na set cinj de, jaar na bitib ba kadeeda.

Bi rimkoh η Yanhooba

⁸ Bii bed rimkoh η Israayel te ba hayya Misra : Yanhooba na saawinj de Ruben.

⁹ Ruben na kubuucinj de jaar ci : Hanook, Pallu, Hesroon na Karmii.

¹⁰ Simeyong na kubuucinj de jaar ci : Yemuwel, Yamiin, Ohad, Yakiin, Sohar na Sawul yi yaay ba baah nga bi Kanaan.

¹¹ Lewi na kubuucinj de jaar ci : Geerson, Kehaat na Meraari.

- ¹² Yudaa na kubuucij de yaar ci : Seela, Peeres na Seerah. Bin de yaar ci binoobi Eer na Onaan, ba kaanoh Kanaan.
Peeres raakeen kubu yaar kanak : Hesroon na Haamuul.
- ¹³ Issaakar na kubuucij de yaar ci : Toola, Puwaa, Yob na Simroon.
- ¹⁴ Sabuloon na kubuucij de yaar ci : Sered, Eloon na Yahleel.
- ¹⁵ Beem bed kubuuci Leya na Yanhooba raakoh Paddan-Aram na kubuucij ba. Dinaa kubkin ba bitfi baatu nga dah, ba nikan ndankiyaah-kaahay na kaahay (33).
- ¹⁶ Gaad na kubuucij de yaar ci : Sifon, Haggi, Suuni, Esboon, Eeri, Aroodi na Areeli.
- ¹⁷ Aser na kubuucij de yaar ci : Yimna, Yiswa, Yiswi na Beriya. Baatta nga Serah taambdoh ba bitif.
Beriya nameen raak kubu yaar kanak : Heber na Malkiyel.
- ¹⁸ Beem bed kubuuci na set ci Yanhooba raak na Silpa, ñaama Laban edee kubkin de Leya. Ba jen ba nikee ndankiyaah na yasna-yino (16).
- ¹⁹ Yanhooba na bitiice Rasel raakee kubu yaar kanak : Yuusufa na Benyaamin.
- ²⁰ Yuusufa raakka kubu yaar kanak : Manasse na Efrayim. A raakoh ba Misra na bitiice Asnat kubu Potifera, seeykidohan kur-taaha na woyse On.
- ²¹ Benyaamin na kubuucij de yaar ci : Bela, Beker, Asbel, Geera, Naaman, Eehi, Roos, Muppiim, Huppiim na Arde.
- ²² Beem bed kubuuci na set ci Yanhooba raak na Rasel. Ba jen ba nikee ndankiyaah na nikiis (14).
- ²³ Daan raakee kubu yino teeku Husiim.
- ²⁴ Naftaali na kubuucij de yaar ci : Yahce'eel, Guuni, Yeeseer na Sillem.
- ²⁵ Beem bed kubuuci na set ci Yanhooba raak na Bilha, ñaama Laban edee kubkin de Rasel. Ba jen, ba nikee yasna-kanak.
- ²⁶ Bi rimkoh η Yanhooba te ba hunnda na de Misra jen ba nikee ndankiyaah-yasna-yino na yasna-yino (66), ne bitif cin kubuucij de kinndohuufi nga dah.
- ²⁷ Kubuuci kanak ci Yuusufa raakoh Misra baatu nga dah, ba jen, ba nikan ndankiyaah-yasna-kanak (70). Beem bed bi rimkoh η Yanhooba te ba nikka na de Misra.

Yanhooba hotohid na Yuusufa

- ²⁸ Yanhooba tuuyee Yudaa η Yuusufa ne a adug de diska na woyse Gosen. Wa Yanhooba na bi kahan ce ree Gosen,
- ²⁹ Yuusufa nakohha wotiiran de tokdu, a kadta raaka baab ba nga, yi nam teeku Israayel. A hot de hot rek, a nuppa, a morgidukka de, a fudeeda in maañid.
- ³⁰ Israayel woosa de ne : « Diski wa nik ndii, η minid kaan kotii, laam η hotisid da, te fu yii pes. »
- ³¹ Wedi Yuusufa woyoh taambdoh cin de na bi kahan baab ba ne : « Mi yii kad woya Firawnaana ne taambdoh cin ngo na bi kahan baab boo, ba nikee η Kanaan, ba hayid diskin ngo.
- ³² N hey de woye ne du niidoh pe' na mbaal na inoh te du haytohid ca na raak-raakin du jen.
- ³³ Firawnaani beeduk du, a meekis du ini du na pangke dah,
- ³⁴ woyaat de ne du niidoh, te ina du nikoh komaaki po wi, du inah wedi, findi caac cin du. N ineem du hey mine gen Gosen, laam gen na niidoh wa in sanguud nga bi Misra. »

¹ Wa Yuusufa yut woo na bi kahan ba, a kadta η Firawnaana a woosa de ne : « Baab boo na taambdoh cinj ngo pulohid Kanaan, ba daa η Gosen na doopaat canj ba na raak-raakanj ba jen. »

² Yuusufa huneen na yatuus η taambdoh cinj de, ne ba teekdukoh na Firawnaana.

³ Firawnaana meekissa ba ne : « Pangkinj du wa ye ? » Ba loffa de ne : « Boo niidoh, kilifaani, findi caacuucinj boo.

⁴ Boo hay ne boo nikohaah η kur ki, laam adi miskid lool η kur kanj Kanaan, po boo raakisdī dīski boo niidan doopaat cinj boo. Boo na kiimee da ne fu on boo, boo nik η Gosen. »

⁵ Firawnaana woosa Yuusufa ne : « Baab du na taambdoh cinj da hayid nga da.

⁶ Kur ki wedi η yaah cinj da, bayaa ba η dīski uup baah nga, ba nik η Gosen ; te fu hot minid niid nga ba dah, fu ed ba doopaat cinj ngo. »

⁷ Yuusufa nammba bay baab ba ne a teekdukoh na Firawnaana.

Yanjhooba barke'idta de,

⁸ yeem hannda de meekis ne : « Fu raak kiis hend na ? »

⁹ Yanjhooba woosa de ne : « Kiis teemet na kiis ndanjkiyaah-kaahay (130) cedi cii, mi yii wil η kur ci, ca kiis gaawid te ca miskid. Nj raakdi kiis ci caacuucinj ngo raakee ndoom te ba namee nik tiindoh findiiso. »

¹⁰ Yutta, a barke'idta Firawnaana, a cootta.

¹¹ Yutta, Yuusufa bayya baab ba na taambdoh cinj de, a dalidta ba η Ramses, η dīska uup baah η Misra, findi Firawnaana nakoh de wa.

¹² A nammba ba ed ñamaah, baab ba na taambdoh cinj de na bi kahan baab ba, yaa nu nga dah findi kubuucinj de hend.

Findi bi Misra moocoh na ada

¹³ Ada miskeen lool po ali kañam raakisdī η Misra na Kanaan, booba looffa keeh-keeh sagu aduk ;

¹⁴ Yuusufa nangdohha haalsanj Kanaan na wanj Misra jen, wa ba romohe bele, a bayyaa kahan Firawnaana.

¹⁵ Wa kadta po ali haalis raakisdī η Misra na Kanaan, bi Misra jen hayya η Yuusufa ba woosa de ne : « Hanaa fu heydi boo markide po boo kaan η adi. Eda boo pesoha laam boo raakisdī ali haalis romoha. »

¹⁶ Yuusufa woosa ba ne : « Nik ne du raakisdī haalis dah, bayaat doopaat cinj du, η lofid du ca pesoha. »

¹⁷ Wedi ba bayoh panis canj ba, mbaal ca, pe' ca, inoh ca na mbaam ca jen, ba edeeda Yuusufa ca, a lofdeeda ba ca bele. Ba raakka pesoha η kiis kaam.

¹⁸ Wa kiis ka reeh, ba hayissa η Yuusufa ba woyissa de ne : « Kilifaani, fu inhid ne boo raakisdī haalis te doopaat cinj boo cedi na da, boo tasdisdī ali in romoha, nikdi faan cinj boo na kehey cinj boo dah.

¹⁹ Hanaa fu heydi boo markide, po boo kaan na ad, yohon cinj boo kasaara. Romoha boo pees, boo na yohon cinj boo, boo nik ñaam cinj Firawnaani. Eda boo tishoh, boo min pes, kehey ci nikuu barang barang. »

²⁰ Wedi Yuusufa romdoh Firawnaana kehyanj Misra jen. Yaa nu nik η Misra dah, toonnda yohon ce sagu miska ada miske. Merhey manj kur ka jen nikka wuu Firawnaana kotii,

²¹ Yuusufa tummba ba gen nga ñaam bak po bak η kur ka*.

* 47:21 47:21 Raakid fiis η fiis ci debgaan, ci woo ne : "Yuusufa nangdohha booba jen η kur ca yakak ca."

²² Kehey canj seeykidoh† ca dong ced Yuusufa tasee rom laam, ba raakeen pesoha sagu ina Firawnaana meed ba wad ; wed tah ba tooneedi yohon canj ba.

²³ Yuusufa woosa booba ne : « Diski wa nik ndii, du romuud, a Firawnaani raak du na kehey cinj du. Tisoh cedi cii, sokaat yohon ci,

²⁴ waaye yatuus nu pul nga dah, a Firawnaani raakan yinoori, du raak nikiis ci tas, du pulid tisoh nga, du nam raak pesoha, du na kubuucinj du na bi gen na du jen. »

²⁵ Ba woosa ne : « Kilifaani, boo teydukid nik ñaam cinj Firawnaani laam fu baahohid boo te fu mucdid boo. »

²⁶ Yuusufa tufkidoh ineem daa η Misra η jamanonaam te wa ris nga po diskii maa woyohé na du ndii. Yatuus nu ngudohu η kehey cinj Misra dah, a Firawnaani na raake yinoori po tas kehey cinj seeykidoh ci laam a raakdi ca.

Dengkohanj Yanhooba

²⁷ Nj ini kad η Israayel ci, ba risee η Misra, η kur ka na woyse Gosen, ba basilla nga lool te ba raakka kehey nga.

²⁸ Yanhooba tumid kiis ndanjkiyaah na kiis yasna-kanak (17) η Misra. Ini a pes jen wa kiis teemet na kiis ndanjkiyaah-nikiis na kiis yasna-kanak (147).

²⁹ Wa Israayel kad po a inahha ne kakaan kinj de usisdi, a beedukka kubkinj de Yuusufa, a woosa de ne : « Nik ne fu kerhidid to dah, ooba yaahinj da η rambinj ngo, fu giñ ne η kaan dah, fu hey yo baahohe po, fu uumbu so η Misra,

³⁰ waaye fu hey yo baye po η diskii caacuucanj ngo uumbu, fu uumb mbo nga. » Yuusufa loffa de ne : « Nj hey da tumde findi fu woyoha. »

³¹ Israayel woosa ne : « Giñid to ineem. » A ginnjaa. Ndeem Israayel yippa pukinj de η haf fiyaanganj de, a ñaamukka Kooh.

48

Yanhooba barke'did kubuucinj Yuusufa

¹ Wa in ceem coot, ba woosa Yuusufa ne baab ba kosaayid. A kadta nga na kubuucinj de kanak ci Manasse na Efrayim.

² Yanhooba woyuusa ne kubkinj de Yuusufa hayid de marke, a ndengdukka po a booffa η dafuk fiyaanganj de.

³ A woosa Yuusufa ne : « Koohi Min teeβkeen ndo η Luus η kur kanj Kanaan, a barke'idta so.

⁴ A woosa so ne : “ Nj hey da tume basil po fu nik caacinj bi cuubi cuub te η hey one bi na hee rimkohe nga da kur kii, ba raakoota po faw. ”

⁵ Diski wa nik ndii, kubuucinj da kanak ci fu raakoh η Misra bala η hayan dah, ba na hee nike binj ngo ; Manasse na Efrayim nikan kubuucinj ngo findi Ruben na Simeyong.

⁶ Waaye bi fu na hee raakisse, ba na hee nike binj da, ba laman nganj wadinj yakak cinj ba.

⁷ Wa η puloh Paddan-Aram, Rasel kaannda, kaan miskohid η kur kanj Kanaan ; a yaa η uummba ndaam, η sereendanj waasa bala fu reyan Efraata dah. » Efraata, wed nam teeku Betlehem.

⁸ Wedi Israayel hotoh komaacinj Yuusufa a meeksohha ne : « E binde bii ? »

† 47:22 47:22 seeykidoh : debgaan, booba meed meed seeyuk ne ba ñaamuk Kooh. Nganj waasinj Musaa, e Aaruna, yakak Musaa, na bi rimkoh nga de, bed nikee seeykidoh ci. Ba meed seeyuk wuu Kooh, η tiikinj cuubi jen. Ba meed seeyuk ne Kooh daas ba bakaad cinj ba, wala ba corkidee de, wala ba yakdee de. Wa booba camb ñaamuk kooh ci nikaadiici, ba namee nam seeyuk, te boobi adgohee seeykeem, ba namee beedkoku seeykidoh. Seeykidoh cii, ba seeykidoh wuu Kooh haa, ba seeykidoh cinj kooh cinj bi Misra η jamanonaam.

⁹ Yuusufa loffa de ne : « E kubuuci Kooh onoh ho ndii. » A woosa de ne : « Reɓɓɗaa ɓa ndii, η barke'id ɓa. »

¹⁰ Wa raak Israayel yaɓko'id po has ciη de nebisdi. Yuusufa reɓidta komaakca nga de, a morgidukka ɓa.

¹¹ A woosa Yuusufa ne : « N̄ liibeedi ne η hey d̄a hotisse, waaye fu hot nga, Kooh teɓid to sah kubuuciη d̄a. »

¹² Yuusufa kurkidohha ɓa η kot ciη baab ɓa, a yekka po pukiη de reesa kehyi.

¹³ Yutta, a ammba Efrayim η yaahiη de ñaahmi, yeem laha baab ɓa Israayel yaah-sing, a ammba Manasse η yaahiη de singi, yeem nammba lah Israayel η ñaahmiη de ; a reɓidta ɓa η baab-caaciη ɓa.

¹⁴ Waaye Israayel sufdohha yaah ciη de, a degga wi ñaahmi η hafin Efrayim yi nikee yini ; a degga wi singi η hafin Manasse na ina a nikee saawa jen.

¹⁵ A barke'idta Yuusufa an :

« Mi yii kiim Kooh
yi Ibrahiima na Isaahha
ñaakde η kipes kiη ɓa jen,
Kooh yi na niidee so
ina η nikoh po wii,

¹⁶ malaakaani mucid to
η siɓin nu nik,
a barke'daat komaakcii,
po tiikiη ngo

na ciη paamuuciη ngo
Ibrahiima na Isaahha
kerhu saguuba ;
ɓa rimaatdohaata laayid
η kehyi jen. »

¹⁷ Wa Yuusufa hot ne baab ɓa deg yaahiη de ñaahmi η hafin Efrayim, a nebuudi ; a ammba yaahiη baab ɓa ne a yongisa η hafin Manasse,

¹⁸ a woosa baab ɓa ne : « Wa d̄aa haa baab, yii a yi saawi, dega yaahiη d̄a ñaahmi η hafin de kay ! »

¹⁹ Waaye baab ɓa sannga, a woosa Yuusufa ne : « Kubkiη ngo, ineem η inhida, η inhida baahid. Manasse hey name raak cuub angid, waaye a taambdoh ce na hee de uupe, ɓi cuubi cuub hey pulohe nga ɓi na hee rimkohe η Efrayim. »

²⁰ Mbadi, Yanhooba barke'idta ɓa, a woosa ne : « Israayel ci hey kiimohe barke η tiik ciη d̄u an :

Kooh barke'daat d̄a
findi a barke'doh Efrayim na Manasse. »

Yanhooba adgidoh Efrayim d̄aa, a degga Manasse nga.

²¹ Wa a yut, a woosa Yuusufa ne : « Kakaan kiη ngo usisdi, waaye Kooh hey rise na d̄u te a hey d̄u dokne η kur kaη caacuuciη d̄u.

²² N̄ hey d̄a wade ini uup wiη taambdoh ciη d̄a, ɓaya Sisem, kur ki η naaf na ndangiη ngo na ɓis ciη ngo ngaη cuubiη Amoor ci. »

49

Yanhooba barke'did kubuuciη de.

¹ Wa Yanhooba yut barke'id kubuuciη Yuusufa, a nammba ɓeeduk kubuuciη de, a woosa ɓa ne :

« Hayaat, η woo d̄u kimiη d̄u.

² Nangdukohaata, d̄u sikduk,

ɗu bi kubuucin Yarhooba ;
sikɗukaat to mi yi Israayel,
baab ɗu.

- ³ Ruben, saawin ngo,
a fu teeɓoh ne η jaar,
raak ko na hatil.
A fu uupid taambɗoh cin ɗa
cir na hatil.
⁴ Fu mand na masub balid,
waaye fu mirndohandi adug,
fu mbetid cirin ɗa,
wa fu sot fiyaangin baab ɗu.✧

- ⁵ Simeyong na Lewi yino.
Bed na hune ne ɓa tum ayaarkoha.✧
⁶ Muk ! N kanaat hun na ɓa
η ini ɓaa waakohe
te η waadɗi maasoh coh cin ɓa.
N ayrukin ɓa,
ɓa apid bi ɓo' ;
te η ini neɓ ɓa,
ɓa ngudid sir kot naar inoh.

⁷ Wa alku'aat,
ayrukohaadin ɓa
wi hun na hatil weem,
na aay-keeñin ɓa
wi hundi na yeebuk.
N hey ɓa paysohe η kahan Yarhooba
η pasaroh ɓa η Israayel.

- ⁸ Yudaa,
a fu taambɗoh cin ɗa yeekan
te fu hey tahe bi sang ɗa hiir.
Taambɗoh cin ɗa
hey ɗa yekɗe.

⁹ Yudaa kubkin ngo,
fu gaynde cocid,
gayndeeni puloh ñama doɓ,
faanukka,
ya ɓa kaañ ɗe kurkid ?

¹⁰ Salmaari na yilfohse,
sabsukohandi
na yaah cin bi kahan Yudaa.
Te inhisoha buur
kurkandi
η harmban kot cin ɓa
po mbaɗna hed wa keeh-keeh hayan.

A yi fu inah ne,
cuub ci jen hey de kerhide.

11 A hey laaye tas reseñ po,
a layee mbaamin de nga ca
te cumbri
toksan η ci uup baah.
A naawohan kulbaakin de biiñ
na lipin de ñif reseñ.

12 Biiñ laayid
hey ruumndide has cin de
te miis laayid
hey yaanwide sis cin de.

13 Sabuloon,
a genan sereendin cookmi,
diski gaal ci na serse.
Ini amboh ndeem po Sidoon,
wa baahan η kehyin de.

14 Issaakar mbaam ngoonka,
a na dasduke η disk
ne a idsiduk.
15 A hotid ne
diski a nik baahid idsidkoha
te kur ki nebid.
A yuugid ne a sifuk,
a yi waduk pangki miskidin ñaam.

16 Daan hey raake cuubi a adgohan
findi cuub cin Israayel cinooci.
17 Daan mandan na labriifi raduk η waas,
hirñi duluuruk η sero waas ;
labriif na dobe panis η kot,
yaari rap de keen kayaarsukid.

18 Eey, Nikidi,
η oolkoh da ne fu naaf fo.

19 Gaad,
bi bo' ayaarkid bed keenan de
waaye,
a hey ba wiindsuke
po a ngek ba.

20 Aser,
kehyin de hey laabe
te wed edohan kañam ci,
ci min kad η buur.

21 Naftaali,
a ngaayi raak haf ce,

yi na raake buul modif.

²² Yuusufa,
a naak kidig rimid ;
kidgi paar η sero masuɓ
te naak ciŋ wa cootukka dŋingi.

²³ Bi weesoh bis keenid ɗe,
ba weessa ɗe,
ba tummba ɗe sanguud ;
²⁴ Waaye a ris ambid haliini,
amb modod
te yaah ciŋ ɗe nebid
sagu hatiliŋ Koohiŋ Yanhooba,
KooH yi Niidohi,
a nammba nik AtoH fiŋ Israayel.

²⁵ Koohiŋ baab ɗu hirpaat ɗa,
KooHi Min barke'daat ɗa,
a on ɗa tobi na pulohe ɗafki,
na masmi na pulohe η kehyi,
a on ɗa,
bitiɓ ci na ɗoopaat ci nik ɓasloh.

²⁶ Barkeeniŋ baab ɗu
wedɗi uup in ci baahid ciŋ tangooci ɗeɓgaan* ;
wa cootkid raak-raak ciŋ tangooci maañohngaan ci.
Barkeeneem ruhsaat nga ɗa Yuusufa,
fu yi kilifaaniŋ taambɗoh ciŋ ɗa.

²⁷ Benyaamin a ɓaakoɓ saahid,
a na ɓaabe ñam ini a ap,
niin reesa ɗah, a paysoh ini tas. »

²⁸ Woo ceem ced baab ɓa barke'doh ɓa, yaa nu nga ɗah, a edta ɗa wa hun na ɗa.
Beem, bed fer cuuɓ ci ndaŋkiyaah na kanak (12) ciŋ Israayel.

Yanhooba kurkid nga.

²⁹ Wa a yut barke'id kubuuciŋ ɗe, Yanhooba woosa ɓa ne : « Haadiŋ ngo Jaanim
usidɗi, η kuruk nga ɗah, uumbaat to η sero caacuuciŋ ngo, η huran atoh fa nik η
dooy yohon Efron yi ɓaahee η cuubiŋ Hit ci,

³⁰ ngaŋ Makpela η sero Mamre, η kur kaŋ Kanaan. Yohneem wedɗi Ibrahiima
romeɗ η Efron ne a tuma ruy-ruy caŋ ɗe.

³¹ A uumbu nga na bitiice Saarata, Isaahha nam uumbu nga na bitiice Rebeka te η
namis uumb Leya nga.

³² Yohna na huran atoh fa nik nga romohu η cuubiŋ Hit ci. »

³³ Wa Yanhooba yut nak kubuuciŋ ɗe in ceem, a faankissa, wedɗ a ngudoh, a
haadda Jaanim.

* **49:26 49:26** Raakid fiis, η fiis ci ɗeɓgaan, ci woo ne : "Barkeeni η ed ɗu, wedɗ uup wi caac ca edoh".

50

Ruyaj Yanhooba

¹ Wedi Yuusufa morgidkoh baab ƙa, a fudeeda fud miskid.

² A woosa payoh canj de ne ƙa habɗaata de ; ƙa habidta fidaafan Israayel na diw eeñid.

³ N findi ƙa meef tumoh, ƙa raakka neeh ndanƙiyaah-nikiis (40) na habɗan wa. Bi Misra rooyya de ini ree neeh ndanƙiyaah-yasna-kanak (70).

⁴ Wa neeh canj rooy ca coot, Yuusufa woosa dag canj Firawnaana ne : « Nik ne du kerhidid to dɗah, kaɗaata n Firawnaani du woyid to de ne :

⁵ Wi baab boo hee kaane, a giɗdukoheen ndo ne a kuruk nga dɗah, n uumbaata de n kur kan Kanaan, n ruy-ruya a habɗid haf ce. Wedi tah n waad ne, a on ndo n kaɗ tuma ineem, n hay. »

⁶ Wa Firawnaana kerah woo keem, a woosa Yuusufa ne : « Fu minid kaɗ uumba baab du findi fu giɗdohee de wa. »

⁷ Yuusufa hunnda na dag canj Firawnaana jen, na yakak canj Misra,

⁸ na bi kahan ce, na taambɗoh cinj de, na bi kahan baab ƙa ; ali bo' taseedi n Gosen dɗal komaakca yin ca na doopaata ca dɗah, a kaɗta uumba baab ƙa ;

⁹ bi wotiir na bi panis rapuud darra ƙa, wa nikka mboolo yakoh na yakoh, ƙa kaɗeeda.

¹⁰ Bed kaɗoh kaɗoh po, ƙa reesa Goren-Ataat, n ƙa Yurda, ƙa rooyya Yanhooba ndaam, rooy keeh-keeh. Yuusufa ruyidta baab ƙa neeh yasna-kanak.

¹¹ Wa bi Kanaan hot mboolndan ruya, n Goren-Ataat, ƙa woosa ne : « Ruyin bi Misra wii deey, wa yakid lool ! » Wedi tah ndaam n sero Yurda, ferduusa Abel-Misrayim (ruyin bi Misra).

¹² N ineem, kubuucin Yanhooba tumidta baab ƙa ina a nakee ƙa :

¹³ Ba bayya fidaafan de kur kan Kanaan, ndaam, ƙa uumba de n huran atoh fa n yohna nik n Makpela, n sero Mamre. Yohneem wedi Ibrahiima romee n Efron yi ƙaah n cuubin Hit ci ; a tummbaa ruy-ruyin de.

Yuusufa daasid taambɗoh cinj de.

¹⁴ Wa Yuusufa daak baab ƙa po yutta, a dokukka Misra, a yi na taambɗoh cinj de, na booba bendee de jen.

¹⁵ Taambɗoh cinj de hotta ne baab ƙa kurkid nga, ƙa woosa ne : « Wa minid nik ne Yuusufa daakɗid boo aay-keen, ne a wirind boo in ci modaadiici boo tum de jen. »

¹⁶ Ba woosohha nga de ne bala baab ƙa kaanan dɗah, a woyeen ne :

¹⁷ « Woydaata to Yuusufa ne a daasdaata to taambɗoh cinj de, n in ci modaadiici ƙa tum de jen, laam ƙa tooñid de keeh-keeh. Mbaa mi yii kiim de ne a daas ƙa, laam ƙa ñaam cinj Koohin baab ƙa. » Wa woo keem ree n Yuusufa, a fudeeda.

¹⁸ N ineem taambɗoh cinj de hayotta nga de, ƙa raɗukka n fikiice, ƙa woosa de ne : « Boo ñaam cinj da. »

¹⁹ Waaye Yuusufa woosa ƙa ne : « Kanaata neyyoh, du liif ne e mi Kooh e ?

²⁰ Wa keeh ne du waadee so tum in modaadi, waaye Kooh boysida baahid. Laam, a waadee mucid kiin laayid n findi du hotoha an.

²¹ Mbaa kanaata neyyoh, n hey du taambkohe, du na komaakcin du. » Yuusufa giifɗoh taambɗoh cinj de daa, a ñaahha ƙa ne ƙa ndengɗuk.

Mirndaanin kipes kin Yuusufa

²² Yuusufa na bi kahan baab ƙa genee Misra. Ini a pes jen wa kiis teemet na kiis ndanƙiyaah (110).

²³ A maasohid kubuuci na set ciŋ Efrayim ; kubuuciŋ setiŋ de Makir yi kuŋkiŋ Manasse, a yi kod fa.

²⁴ Bala a kaanan dah, Yuusufa woyeen taambdoh ciŋ de ne : « N mand na kurkid nga, waaye wa hoolid to ne Kooh hey du ambohe ; te a hey du dokne ŋ kur ka a gapee Ibrahiima, Isaahha na Yanhooba.

²⁵ Waaye Kooh tum, du kadee dah, giŋdaat to ne, du hey bayndohe yoh ciŋ ngo. »

²⁶ Yuusufa kaanoh Misra wa a raak kiis teemet na kiis ndaŋkiyaah (110). Ba habidta fidafan de na diw eeŋid, fa bekkaa ŋ jaat.

Pula Teerndi kanakdohiini η Tawreet

Rangsohaani

Teerndi na woyse "Pula", wa na naandsuke pulan Israayel Misra. Wa teerndi kanakdoh ngan teereeci yatuus cin *Tawreetin* Musaa, te teereecin *Tawreeti*, ced teereeci koc η Fiis ci Hoolid ci.

Teerndii teeku "Pula", wa na woye η cambin cuubin Israayel.

η teerndin "Camba", boo hotid ne boobi rimkoh η Ibrahiima kadeeda po findi ba nikoh cuub η Misra, cuubeem bed Israayel ci.

η cambohaaniη "Pula", bi Misra tumeen cuubin Israayel ñaam. Teerndin Pula na naandsuke findi Kooh mucdoh ba η bi Misra, na findi a bendoh ba η kehya hulanga po Kanaan, wi Kooh gapee Ibrahiima.

A onid ba kañam pesoha η kehya hulanga, a tufkidta ambtidoh na ba. A edta ba bi nakoh, a jangidta ba findi Diipi-na-Cohohse joy habdohu na findi ba seeykohan.

Teerndin Pula kadtidoh an :

- Findi kipes kin Israayel miskoh η Misra 1
- Kooh koodkidid Musaa ne a adgoh 2-4
- Israayel ci mucduud 5:1-15:21
- Baaba η kehya hulanga η baatdohin Kooh 15:22-18:27
- Amtidoh η harmban Kooh na Israayel ci 19-24
- Jangdoh ci kad η findi Diipi-na-Cohohse joy habdohu 25-31
- Israayel bakaadid bakaad yakak η fiki Kooh 32-34
- Habdan Diipi-na-Cohohse 35-39
- Nikin Kooh η dooy Diipi-na-Cohohse 40

Israayel ci tumuud ñaam η Misra

¹⁻⁴ Cii ced tiik cin kubuucin Israayel yi na woyse Yanhooba, bi hay na de Misra : Ruben, Simeyong, Lewi na Yudaa ; Issaakar, Sabuloon na Benyaamin ; Daan na Naftaali, Gaad na Aser ; yaa nu nga dah, na bi kahan ce.

⁵ Raak Yuusufa kubkin Yanhooba yinoori nikee η Misra. Bi kahan Yanhooba jen nikee ndanjiyaah-yasna-kanak (70)*.

⁶ η mirndaani Yuusufa kaannda, a yi na taambdoh cin de na booba baahee na de jamano jen.

⁷ Waaye Israayel ca nikka basil, ba rimaatdohedda, ba baatkeeda, po ba riiffa kur ka.

⁸ Wa kadeeda po buur wiiriis adgohha kur ka, raak de inheedi in η Yuusufa.

⁹ A woosa booban de ne : « Markaat Israayel ci, bed uup boo laay, ba uupidta boo hatil.

¹⁰ Hiñoh raak dah, ba minid hun na bi sang boo, ba ruuk boo te ba pul kur ki, kon boo tumohaata na liiboha po ba baatkuu. »

¹¹ Wedi bi Misra degoh Israayel ca panguk miskid, ba koodta bi bo' ne ba tumdukohee Israayel ca η pangkeem ngan uup doole. Ba pangkeeda, po ba tabahha Pitom na Ramses, ca nikka kur-taah daakkoha pesoha η tiikin Firawnaana, buuran Misra.

¹² Waaye findi ba uup ba tumdukoh panguk miskid dah, Israayel ca na uupohe baatkoh daa, bi Misra neyyohha ba keeh-keeh.

* **1:5 1:5** Raakid fiis η fiis ci debgaan ci woo ne ba nikee "ndanjiyaah-yasna-kanak na yatuus (75)".

¹³ N ineem, ba uupeeda ba nga uup ñaamdukoh.

¹⁴ Ba yahha kipes kin ba na panguk miskid, ba habdukoheeda ba muul na dok, ba guurdukoheeda ba, ba añaandkoheeda ba na panguk nu nik ne wa miskid dah.

¹⁵ Wa raakeen dooñoh kanak ngan ban Heber ca, yinoora teeksee Sifara ya tas teekuusa Puwa.

¹⁶ Buura nakka ba ne : « Du tufkohee bitib cin Heber ci ne ba baslee kotii dah, marka baahid, kubki nik jaar dah, apaat de, a nik bitib dah, fadaat de a pes. »

¹⁷ Waaye dooñoh ca nupeen Kooh, wed tah ba habidfi ineem, ba fadta kubuuca jaar ca, ba apdi ba.

¹⁸ Wedi buura beedkoh ba, woosa ba ne : « Wa ye tah du tumba inii, du fadde kubuuci jaar ci ba pese ? »

¹⁹ Ba loffa de ne : « Bitib cin Heber ci ba mandfi na bin Misra, ba ndeng ndeng. Bala dooñohi na ree dah, raakee ba raakid kubu po yutid. »

²⁰ Kooh baahohha dooñoh ca, n ineem Israayel ca uupeeda nga baatuk, po ba nikka laayoh na laayoh.

²¹ Kooh tumba dooñoh ca basil, ba raakka bi kubu n kerhidfi ba kerhid de.

²² Firawnaana nakka booban de jen ne : « Israayel ci raak kubu a nik jaar dah, njafaat de n kalin Niil ; a nik bitib dah, fadaat de a pes. »

2

Raakuukanj Musaa na findi a mucoh

¹ Raakeen jaar n Heber ca, baah n cuubin Lewi, a tokka bitib n cuubeem ;

² bitbeem ammba rook, a raakka kubu jaar, a hotta ne kubka modid, a dasidta de ini ree cabin kaahay.

³ Wa kadta po a minisdi de dasid, a bayya pañe tedohuud paangfi na woyse hapeel*, a reeffaa *godirong* na daakaande, ne masub aasuu nga, a bekka kubka nga, a daakkaa n hapeel ca paar n masman sereendan kalan Niil.

⁴ Taambdoh kubka, ya bitba, cangtidukka, a markeeda ini raakan.

⁵ Wa degga yissuut, kubkin Firawnaana bitba kadta bookka n kala, huntoh can de bitib ca tiindsukeeda n sereendan kala, a yokka pañe n dooy paangiica, a woosa ñamaan de bitba wa, a bayyaa.

⁶ Kubkin Firawnaana kunissaa, a hotta kubu jaar n dooya fudeeda. Kubka misikka de, a woosa ne : « A baah n kubuucin Heber ci. »

⁷ Wa taambdoh kubka hot ineem, a woosa de ne : « Fu daas so de', andi fu waadid ne n kad da waakda n Heber ci bitbi na hee da de bapdi de e ? »

⁸ A woosa de ne : « Ee, kada. » A kadta, a hayya na yaayin kubka.

⁹ Kubkin Firawnaana woosa yeem ne : « Bayaa de, fu bapdi de so de, n hey da wirnde. » Bitba bayya de, a bapdeeda de.

¹⁰ Wa kubka omb, a wikka kubkin Firawnaana de, yeem tumba de kubkin de ; a woosa ne : « Ini n nihsoh de n masub tahid po n teekan de Musaa†. »

Musaa apid jaar nga bi Misra

¹¹ Wa Musaa nik yakak, a kadta marka baah can de Heber ca ; a hotta pangka ba degu, na findi wa miskoh ! A namba hot jaar baah n bi Misra labeeda jaar Heber lab miskid.

¹² Musaa marakka ndeem jen, a hotdi bo', a labpa yaara genee Misra, a appa de, a uummba fidaafin de n merhey mi.

* **2:3 2:3** *hapeel* : wa paangi njoolid wi na paare n masub. † **2:10 2:10** Tiikin "Musaa" reb mand na "nihis" n pefee heber. Waaye tiiki namid min puloh n bi Misra.

¹³ Kooh wiissa, a hayissa, a raakka Heber kanak hiñoheeda ; a woosa yaara tooñ ne : « Eh ! Wa ye tah fu labee yaari fu inah ne a ñu baah ? »

¹⁴ Waaye yaara loffa ñe ne : « Ya ña tum ña kilifaaniñ boo na atte'ohin boo ? Fu waad to nam ap findi fu apoh yaariñ Misraaci e ? » Musaa inahha ne ina a tum inhuud, a neyyohha.

¹⁵ Firawnaana kerahhaa, a waadta ñe ap, waaye a saandohha kur kan Majaan.

Musaa ñ kur kan Majaan

Wa Musaa ree Majaan, a boof ñ sero naac.

¹⁶ Waam seeykidohan Majaan raakeen kubu cafay yasna-kanak. Ba kadta naaca, ña neyya hongol ca, ne ña anid pe' ca na mbaal can baab ña.

¹⁷ Waaye ñi niidoh hayya, aannja ña na ñoopaat can ña. Wedi Musaa kurkoh, hirippa ña, a anidta ña ñoopaat ca.

¹⁸ Wa komaakca bitib ca haad, Rewyel‡ baab ña woosa ña ne : « Ca ! Wa ye tah ñu teella hay woti ? »

¹⁹ Ba loffa ñe ne : « A jaar gen Misra a yi tos boo ñ niidoh ci, a yi neyid boo sah, a anidta boo ñoopaat ci. »

²⁰ A woosa ña ne : « A ñde yaara ? Wa ye tah ñu fadta ñe ndaam ? Kadaat ñu beedkaa ñe a ñam na boo book ! »

²¹ N mirndaani Musaa teydukka nik ñ kahan yaara, yeem onnda ñe bitib, kubkin ñe na woyse Sefora.

²² A raakka na ñe kubu jaar, a woosa ne : « N genohaah ñ kur jaambur. » Wedi tah, a teekka kubka Geersom§.

²³ Musaa nikka ñ Majaan in maañid po buuran Misra ñ jamanonaam kaannda. Israayel ca rissa ñ ñaam kan ña, ña iineeda, ña leehkeeda ; leehuk can ña ne ña naafu, reesa ñ Kooh.

²⁴ Kooh kerahha ca, a naandsukka ambidohin ñe na Ibrahiima na Isaahha na Yanhooba.

²⁵ A marakka ñ Israayel ca, a inahha ini ña nikoh.

3

Kidga yina gile

¹ Musaa nikka nga, a niideeda pe' ca na mbaal can payum ce jaar, Yetoro, seeykidohan Majaan. Raakka mbeh, a bayya ca ñ finho kehya hulanga ngan Horeb, ñ tangooran Kooh.

² Ndaam, malaakaanin Nikidi teebukka ñe ñ ñooy jaal yongkaah, ñ ñooy kidig yin. Musaa hotta kidga yina gileeda waaye wa dohdi.

³ A woosa ne : « Fada ñ wel, ñ kad marka ina feyohdeen po ñ inah ini tah kidga yineen jaalee te wa dohdi. »

⁴ Wa Nikidi hot ne Musaa welid ne a kadfa marka, a beedkohha ñe ñ ñooy kidga yina an : « Musaa ! Musaa ! » Musaa loffa ñe ne : « Yoo. »

⁵ A woosa ñe ne : « Kina reb ndii, wolsa ñafad cin ña, ñiski fu tufuk wa kehey hoolid. »

⁶ A degga nga ne : « Ñam Koohin baab ñu, Koohin Ibrahiima na Isaahha na Yanhooba. » Musaa ñasidta fikiirin ñe sagu kaañaadiina a kaañeedi marak Kooh.

⁷ Nikidi woosa ñe ne : « N hotid miskidi cuubi nik win ngo raak ñ Misra, ñ kerhid leehkin ña sagu lab cin boobi na torhidee ña. Ee, ñ inhid miskidin ña.

‡ 2:18 2:18 Rewyel : a nilee seeykidoh ñ Majaan ; a namissid teeku Yetoro. Marka saar 3, aaya 1. § 2:22 2:22 Geersom Tiikin "Geersom" na "genohaah" ced mand ñ pedfeem heber.

⁸ N ruhsid ne η puldoh ba ngan yaah cin bi Misra, η bay ba kur baahid, angid, wi fu inah ne wa riifdid na miis na kuum*. Wa nikka kur kan bi Kanaan, na Hit ci, Amoor ci, Peris ci, Hiw ci na Yebuus ci.

⁹ Marka ! Leehuk cin Israayel ci hayid po nga so, te η hotid findi bi Misra na torhidoohee ba.

¹⁰ Mbaa kada η Firawna ! Pulda Israayel ci, cuubin ngo η ndaam. »

¹¹ Musaa loffa Kooh ne : « Nam ba, ne η kad η Firawna, ne η pulid Israayel ci Misra ? »

¹² Kooh woosa de ne : « N hey nike na da, te ini na hee wa teebohe wed ne, fu pulid Israayel ci Misra dah, du na hee so naamke η tangoorii. »

Kooh teebohid tiikin de

¹³ Musaa woosa de ne : « Marka ! N kad η Israayel ca, η woo ba ne a Koohin caacuucin ba a yi woos so nga ba, ba woo so ne : “ A teeku na ? ” dah, η woyan ba na ? »

¹⁴ Kooh woosa de ne : « Nam yi nik. » A degga nga ne : « Woyaa ba ne : “ Yi Nik, a yi woos so nga du. ” »

¹⁵ A woyissa Musaa ne : « Woyaa ba ne : “ A Nikidi, Koohin caacuucin du Ibrahiima, Isaahha na Yanhooba, a yi woos so nga du. ” Weem wed tiikin ngo po faw, wi mi na hee beedkohse jamano nu nik.

¹⁶ Kada fu cohdoha yakak can Israayel, fu woo ba ne : “ Nikidi, Koohin caacuucin du Ibrahiima, Isaahha na Yanhooba, teebkid to. A woo ne, a hotid du te a inhid baahid ini rahas du η Misra.

¹⁷ Wed tah a hey du puldohe η miskidi du raak nga, a yurhid du diska bi Kanaan gen, na Hit ci, Amoor ci, Peris ci, Hiw ci na Yebuus ci ; kur ka fu inah ne wa riifdoh na riifdoh na miis na kuum. ”

¹⁸ Israayel ci hey da kerhide, fu hey hune na yakak ci, du kad η buuran Misra, du woo de ne : “ Nikidi, Koohin Heber ci teebkid boo, wed tah ona boo, boo kad diski ree tiindu neeh kaahay η bilaf fa, boo seeyuk nga wuu Nikidi, Koohin boo. ”

¹⁹ Waaye η inhid ne buurin Misra teydukandi du fadis ne du coot, hanaa a degu yaahi uup bit win de.

²⁰ Wed tah, η hey radse yaahin ngo, η ruhsid ngan Misra ini uup doole η in cin ngo feyohid ci, η ineem, a hey du fade ne du coot.

²¹ N hey tume po bi Misra naw du te du kadee dah, du cootandi yaah barang.

²² Bitib nu nik nga du dah, a hey meekse gentohin de bitib, yi gen na de η kahni na yi gendi na de η kahni, in habdohuud haalis na urus na bi kulba, du bekid kubuucin du ca, jaar na bitib. Du naafohan raak-raakin bi Misra daa. »

4

Kooh edohid firnde

¹ Musaa loffa Nikidi ne : « Marka ! Israayel ci kosandi so te ba kerhidandi so, baa hee woye ne Nikidi teebukdi so. »

² Nikidi woosa de ne : « Fu amb ye η yaahin da ? » Musaa loffa de ne : « Wanda doo. »

³ A woosa de ne : « Njafaa η kehyi. » Musaa njaffaa, wa boysukka iin ; Musaa saandoheeda.

⁴ Nikidi woosa de ne : « Radsa yaah, fu amb de η kose. » A radissa yaah, a ammba de. Iina nikissa ndood η yaahin de.

⁵ Nikidi woosa de ne : « Inii wed fu na hee tume ne Israayel ci kos ne e mi teebuk da, mi yi Nikidi, Koohin caacuucin ba, Koohin Ibrahiima, Isaahha na Yanhooba. »

* 3:8 3:8 kur riifdid na miis na kuum : tokis "kur laabid, raakid in".

⁶ Nikidī woyissa de ne : « Ooba yaahin da η dadin da. » Musaa oobpaa, a nihissa nihis rek, hotta wa obsukid po wa nikka yaanow.

⁷ Nikidī woosa de ne : « Oobisaa η dadin da. » A oobissaa, wa a nihissa, wa dokkissa modof findi faanin de.

⁸ Nikidī woosa de ne : « Israayel ci kosdi da te ba kosdi η firndeeni koc dah, mbaa ba hey kose η wi mirndoh.

⁹ Ba kosdi η firndeeci kanak ci te ba sikdukdi da dah, fu hey baye η masman kalan Niil, fu yiifa η merhey mi ; masmi fu bay weem, hey boysuke ñif η kehyi. »

Kooh waakdi' Musaa tassidoh

¹⁰ Wa Nikidī woo in ceem jen, Musaa woosa de ne : « Daas so Hed boo, ñaamin da woyoh haa, η moosdi minoh woo, wa wotba haa, wa wisetba haa te wa ina fu woyoh na so haa. Ali in boysukdi nga, a woo kin ngo wed ñiindi. »

¹¹ Nikidī loffa de ne : « Ya ba waakid bo' ngub ? Ya ba na muumde, dikde, hotde wala a fuulde ? A mi yi Nikidī haa e ?

¹² Mbaa, kada ! Mi η haf fo, η hey nike na da ne fu jombee dah ; η hey da teebe in ci fu joy woo. »

¹³ Musaa woosa de ne : « Cooy, Hed boo, daas so, fu minid woos bo' wiiriis. »

¹⁴ N ineem, Nikidī ayrukka de lool, a woosa ne : « Moo, Aaruna yakak fu, yi baah na da cuubin Lewi nak ? N inhid ne a minid jomb baahid, a yii η waas na hee cohe na da, te a hot da dah, keñin de hey soose.

¹⁵ Fu hey de woye ini a joy woo, mi η haf fo, η hey nike na du, du kanak ne du woyee dah, te η hey du teebe in ci du joy habid.

¹⁶ A yi na hee da woyde na boobi, a nik tassidohin da, fu mand nga de findi Kooh na woyohe na woosuudin de.

¹⁷ Amba ndoodii η yaahin da, fu tumohee wa firnde. »

Musaa dokkid Misra

¹⁸ Wedi Musaa gurdoh η Yetoro, payum ce jaar, a woosa de ne : « Mi yii kiim da, on ndo, η waad dokuk η baah can ngo Heber ca η Misra, η marak andi ba ris pes wala. » Yetoro woosa de ne : « Ee kada η jam. »

¹⁹ Raak Nikidī woyeen na Musaa η kur kan Majaan ne : « Kada, dokka Misra, booba waadee da ap jen ba kaanid. »

²⁰ Wedi a bayoh bitiice na kubucin de, a rapidta ba η mbaam, a kadeeda Misra. A ammba ndoodan Kooh η yaah.

²¹ Nikidī woosa de ne : « Diski wa nik, fu yii dokkeeda Misra. Amba in ci feyohid ci η ed da. Tuma po fu habid ca η fiki Firawna, waaye η hey ndengde keñin de po a fadandi cuubin du ne wa kad.

²² Teemb ndeem, fu hey de woye ne inii wed Nikidī woo : “ Israayel a yi saawin ngo,

²³ η woyeen da ne fadaa de a kad to ñaamka, fu sannga ; marka, ñam yii na hee ape kubkin da saawi. ” »

²⁴ Wa ba na kade, η diska ba idsidke, Nikidī raakka Musaa nga, a waadta de ap.

²⁵ Sefora arra bay atoh kaanid, a ngudta sumtaahin kubkin de, a laalidta de wa η kot, a woosa de ne : « Fu jaar ro η ñif. »

²⁶ Nikidī fadta de. Sefora woyeen ineem sagu ngudka*.

²⁷ Nikidī woyeen Aaruna ne : « Kada η bilaf fa fu coha na taambdoh fu Musaa. » A kadta a raakka de η tangooran Kooh, a morgidukka de.

* **4:26 4:26 nguduk** : nguduk baahee η Ambtidohin Kooh na Israayel ci (marka teerndin Camba 17:10-27), cuub ci cinooi meeddi wa habid. N Israayel ci, nguduk baahee η taambid nakoh cin waasin Musaa. Yaar nu waadeen taambid waasi dah, a na ngudse ngudu. Bi nikdi Yawuut beedkohsee "ngudkaadiici" dah, wa teeboh ne ba baahdi η Ambtidohin Kooh.

²⁸ Musaa woosa de in ca Nikidi woos de jen, a nammba de woo in ca feyohid ca a nak de ne a tum ca jen.

²⁹ Ba kadta, wa ba ree Misra, ba cohfohha yakak can Israayel jen.

³⁰ Aaruna woosa ba in ca Nikidi woo Musaa jen. A nammba tum in ca feyohid ca n fiki booban ba.

³¹ Ba kossa, ba inahha ne Nikidi hotid ba na findi ba na torhidohse n Misra, ba yekka ne ba naamuk.

5

Musaa na Aaruna kadid n Firawna

¹ Wa coha reeh, Musaa na Aaruna kadta n Firawna, ba woosa de ne : « Inii wed Nikidi, Koohin Israayel woo : “ Fada cuubin ngo ba kad habda feet wuu so n bilaf fa. ” »

² Firawna loffa ne : « Ya ba Nikidi po n kerhidee de n fadde Israayel ci ne ba coot ? N inahdi Nikidi te n heydi fadde Israayel ci ne ba coot. »

³ Ba woosa de ne : « Koohin Heber ci, a yi teebuk boo. Ne wa neb da dah, ona boo, boo kad diska ree tiindu neeh kaahay n bilaf fa, boo seeyuk nga wuu ce, bala a laban boo na kosaay ki na kabkohe dah, wala a tuuy kur wiiris ne ba hiñoh na boo. »

⁴ A loffa ba ne : « Musaa, fu na Aaruna, wa ye tah du bekee boobi ngan fad pangkin ba ? Dokkaat n pangkan du.

⁵ Wedi, du waad ngud pangkin boobii te ba laayid n kur ki. »

Israayel ca yaabid n naamka

⁶ Mbadi mbadi, Firawna nakka Israayel ca adgohee pangka na Misraaca niidee ba ne :

⁷ « Kotii, kinaat edis Israayel ci mbaang habfoha muul findi du meed tumoh, ba kadfootaat waaka,

⁸ du na hee ba muuldukohe muul hend na ca ba meed habid. Kinaat haawis ali in nga, ba na tirib tiribduke wed tah ba leehkee ne ba waad kad seeyka wuu Koohin ba.

⁹ Sifaat ba panguk po ba talissandi sikduk lee. »

¹⁰ Wed booba adgohee pangka, na ba niidee ba, kurkoh n diskan Firawna, ba kadta n Israayel ca, ba woosa ba ina Firawna woo an : « Du heydi edissasse mbaang,

¹¹ kadaat du waakootaa n diska du mina raakoh dah, te ali in haawsassandi n pangkin du. »

¹² Wa ba kerah woo ceem, Israayel ca pasarkohha n dooy Misra jen, ba parheeda tas can mbaang ca sagu hotaadi mbaang.

¹³ Booba niidee pangkoh ca ngaseeda ba, an : « Kooh-nu-wiis dah, du na hee habde muul hend na ca du meed habid, findi wa du meed edu mbaang, te pangkin du mitaat nak ! »

¹⁴ Ba kadeen po ba meedta lab ba koodsee n Israayel ca ne ba adgoh pangka. Ba hay dah, ba woyee ba ne : « Wa ye tah du mitidfi muul ci du naksee neeh cii, findi du meeda tumoh ? »

¹⁵ Israayel ca adgohee pangka kadta n Firawna, ba woosa de ne : « Moo kilifaani ! Wa ye tah po fu tumohee na naam cin da an ?

¹⁶ Ba edisdi boo mbaang, ba na woye boo ne boo habdaat muul te ba labee boo, ini boobin da na habde waas haa. »

¹⁷ Firawna loffa ne : « Du na tiribduke wed tah du woyee ne du waad kad seeyka wuu Nikidi.

¹⁸ Acca ! Kadaat ɗu pangka ! Du heyɗi eɗse mbaang te ɗu muulan hend na ci ɗu naku. »

¹⁹ Ba hotta ne ina ba nikoh miskiɗ, sagu ina ba woyu ne : « Ali in haawsassandi nga ! »

²⁰ Wa ba puloh ɗiskanj Firawna, ba cohha na Musaa na Aaruna, raak beem sekeeda ba.

²¹ Ba woosa ba ne : « Nikiɗi hotaat ini ɗu habiɗ, a atte. Du tahid po in cinj boo na ote ot Firawna na dag cinj ɗe. Ini ɗu habiɗ, wa mand haa, ɗu eɗ ba ndang ne ba ap boo. »

²² Wedi Musaa wiirkoh η Nikiɗi a woosa ɗe ne : « Moo Nikiɗi ! Wa ye tah fu tumee cuubi miskiɗ ? Wa ye tah fu woosa so ndii ? »

²³ Ina fu woosoh ho η Firawna poyi, ba na tume cuubiη ɗa miskiɗ te fu habiɗɗi in, ne fu mucifa. »

6

Nikiɗi gapohid ne a hey mucɗe Israayel ca

¹ Nikiɗi woosa Musaa ne : « Diski wa nik ndii kotii, fu hey hote ini η tuman Firawna. Wa yaah bitid wed na hee tahe po ɗu fad̄su ɗu coot te yaaheem wed na hee tahe a aañ ɗu, ɗu coot. »

² Kooh woyissa Musaa ne : « Mi, a mi Nikiɗi.

³ N teeɓkee Ibrahiima na Isaahha na Yanhooba ne η Koohi Min. Waaye η teeɓkeedi ba η Nikiɗi, tiikin ngo.

⁴ N namid amtidoh na ba ; η gappa ba on kur kanj Kanaan wa ba nikohee findi hanhe.

⁵ Baatta nga, η kerhid leehuk cinj Israayel ci bi Misra tum ñaam, te yit, η naandsukiɗ amtidohin ngo.

⁶ Wed tah po, woyid to Israayel ci ne : “ Ñam Nikiɗi, η hey ɗu pulɗohe η pangkin ɗu miskiɗi, wi bi Misra deg ɗu, η mucid ɗu η kiñaamki ɗu nikoh. Na hatilin yaahin ngo, η hey ɗu wirndukɗe na miskiɗ laayid, η tos ɗu nga ba.

⁷ N hey ɗu tume cuubiη ngo, η nik Koohin ɗu. Du hey inhe ne ñam Nikiɗi Koohin ɗu, yi pulɗoh ɗu η pangki miskiɗi bi Misra deg ɗu.

⁸ N hey ɗu baye η kur ka η giñee ne η hey wa one Ibrahiima, Isaahha na Yanhooba. N hey ɗu wa one, ɗu raakoota, ñam Nikiɗi. ” »

⁹ Musaa bayoh woo ceem daa η Israayel ca waaye ba sikɗukiɗi ɗe sagu tiisa na kiñaamka miskiɗa ba nikohe.

¹⁰ Wa Musaa yut woo na Israayel ca, Nikiɗi woosa Musaa ne :

¹¹ « Kad̄a fu woya na Firawna, buuranj Misra, a fad̄ Israayel ci ba pul kur ce. »

¹² Musaa loffa Nikiɗi ne : « Israayel ci sah sikɗukiɗi so, moo Firawna na hee so sikɗukohe na, mi yi mindi woo ? »

¹³ Waaye Nikiɗi woosa na Musaa na Aaruna, a eɗta ba bi nakoh η ini kad̄ η Israayel ca na Firawna buuranj Misra, ne Israayel ca pulɗu Misra.

Cuubiη Musaa na Aaruna

¹⁴ Bii bed kilifaaci, hed kahan cinj Israayel. Kubuucinj Ruben yi saawinj Yanhooba nikee : Hanook, Pallu, Hesroon na Karmii. Beem bed nikee kilifa η cuub ci puloh η Ruben.

¹⁵ Kubuucinj Simeyong nikka : Yemuwel, Yamiin, Ohad, Yakiin, Sohar na Sawul yi yaay ba baahee η bi Kanaan. Beem bed nikee kilifa η cuub ci puloh η Simeyong.

¹⁶ Cii ced tiik cinj bi rimkoh η Lewi, na bi rimkoh nga ba. Kubuucinj Lewi nikee : Geerson, Kehaat na Meraari. Lewi pesid kiis teemet na kiis ndanjkiyaah-kaahay na kiis yasna-kanak (137).

¹⁷ Kubuucij Geerson nikee Libni na Semeyi, bed nikee caacij cuub ciŋ ba haf ba.

¹⁸ Kubuucij Kehaat nikka Amraam, Isaar, Hebron na Usiyel. Kehaat pesid kiis teemet na kiis ndanƙiyaah-kaahay na kiis kaahay (133).

¹⁹ Kubuucij Meraari nikka Mahli na Muusi.

Beem bed nikee kilifa ŋ boobij Lewi, yaa nu nga d'ah, na cuubij d'a.

²⁰ Amraam tokee bajanij d'e na woyse Yokebet, a raakka na d'e kubu yaar kanak Aaruna na Musaa. Amraam pesid kiis teemet na kiis ndanƙiyaah-kaahay na kiis yasna-kanak (137).

²¹ Kubuucij Isaar nikee Kore, Nefek na Sikri.

²² Kubuucij Usiyel nikka Mikayel, Elitsaafaan na Sitri.

²³ Aaruna tokee Eliseba kubu Aminadaab, a raakka na d'e kubu yaar nikiis : Nadab, Abihu, Elasaar na Itamaar. Eliseba namee nik taambdoh Nahson.

²⁴ Kubuucij Kore nikee Asiir, Elkana na Abyasaf. Beem bed nikee kilifa ŋ cuub ci puloh ŋ Kore.

²⁵ Elasaar kubkinj Aaruna tokee ŋ kubuucij Putiyel, a raakka na d'e kubu yaar, Pinhas.

Beem bed nikee kilifa ŋ cuub ci puloh ŋ Lewi.

²⁶ E Aaruna yeem na Musaa yeem, bed Nikidi nakee ne ba pulid Israayel ca Misra, ba adgidoh cuub cuub, ba kade.

²⁷ E bed beem, bed woyee na Firawna buuranj Misra ne a fad Israayel ca ba pul ŋ kur ce.

Nikidi woosisid Musaa na Aaruna

²⁸ Mbeha Nikidi woyoh na Musaa ŋ Misra,

²⁹ a woyee d'e ne : « Ñam Nikidi, kad'a fu woya Firawna buuranj Misra in ci ŋ woo d'a jen. »

³⁰ Waaye Musaa lofee Nikidi ne : « Fu hot nga, ŋ tasid min woo ; Firawna na hee so na sikd'ukohe ? »

7

¹ Nikidi woosa Musaa ne : « Marka ! N tumid d'a fu mand findi Kooh ŋ fiki Firawna, yakak fu Aaruna a yi na hee nike findi woosuudij d'a.

² Fu na hee d'e woye in ci ŋ nakan d'a jen, a yi na hee woye na Firawna, ne a fad Israayel ci ba pul kur kinj d'e.

³ N hey ndengd'e keeñij d'e, te ŋ ruhsid firnde na keemaan laayid ŋ Misra ;

⁴ waaye a sikd'ukandi d'u. N hey teebohe hatilij yaahij ngo ŋ Misra, ŋ deg ba miskid laayid te ŋ pulid cuubij ngo, Israayel ci, ŋ kur kinj d'e, wa hun cuub cuub.

⁵ N radis yaahij ngo, ŋ deg bi Misra wa, ŋ pulid Israayel ŋ kur kinj ba d'ah, bi Misra hey inhe ne ñam Nikidi. »

⁶ Musaa na Aaruna tumoheeda in ceem d'aa findi Nikidi woyohee ba.

⁷ Musaa raakeen kiis ndanƙiyaah-yasna-kaahay (80), Aaruna raakka kiis ndanƙiyaah-yasna-kaahay na kiis kaahay (83) wa ba na woye na Firawna.

Ndoodan Aaruna boysuud' iin

⁸ Wa Nikidi woo na Musaa na Aaruna woo ceem, a dokkissa, a woosa ba ne :

⁹ « Firawna woo d'u ne : “ Teebohaat firnde ” d'ah, fu yi Musaa, woya Aaruna ne a bayaat ndoodij d'e, a njafa ŋ fiki Firawna, wa hey boysuke iin. »

¹⁰ Musaa na Aaruna kadta ŋ Firawna, ba habd'ohha in ceem d'aa, findi Nikidi nakohee ba wa. Aaruna bayya ndoodan d'e, a njaffaa ŋ fiki Firawna na dag canj d'e, wa boysukka iin duu'in.

¹¹ Firawna beedukka naah ca na ñiingo'oh canj Misra. Hed haf ceem nammba habid ŋ in canj ba in mand d'aa.

¹² Yaa nu nga d'ah njaffa ndoodaŋ de ŋ kehyi, wa boysukka iif. Waaye waŋ Aaruna onnda caŋ ba.

¹³ Hondohdi, keefiŋ Firawna ndennga, findi Nikidi woyohee wa. A sannga sikduk Musaa na Aaruna.

Naamooni koc : masma boysuud' iif

¹⁴ Wa Firawna sang sikduk, Nikidi woosa Musaa ne : « Firawna fadandi du ne du coot, a ndeng ndeng keefi.

¹⁵ Kada fu coha na de kim na baaba teel, ŋ wahtuuni a na kadohe kala, fu tufuk ŋ fikiice ŋ sereendaŋ wa, bayndoha ndoodi boysukee iif,

¹⁶ fu woo de ne : “ Nikidi Koohiŋ Heber ci, a yi woos so nga da, a woo ne : ‘Fada cuubiŋ de wa kad de ŋaamka ŋ bilaf fa.’ Waaye fu sikdukdi poyi !

¹⁷ Nikidi woo ne ngaŋ in cii, fu hey inhe ne a yi Nikidi. Marka ! Ŋ hey baye ndoodii ŋ yaahiŋ ngo, ŋ laba ŋ kali, wa boysuk iif.

¹⁸ Cuurund ci kaan, masmiŋ kali otee po bi Misra minissanda an. ” »

¹⁹ Nikidi woyissa Musaa ne : « Woya Aaruna, a bay ndoodiŋ de, a radisa, ŋ disik ci masub raak jen ŋ Misra, kal ci na huluŋ ci, na laah ci na disik ci raak masub jen ne ca boysuk iif. Kur ki jen hey raake iif po ŋ hongol ci na mbalkaaci. »

²⁰ Musaa na Aaruna habdohha in ceem daa findi Nikidi woyohee ba. Ŋ fiki Firawna na dag caŋ de, Aaruna bayya ndoodaŋ de, a labpaa ŋ Niil, masma jen boysukka iif.

²¹ Cuurund ca kaannda, masma oteda, bi Misra minisdaa an, kur ka jen raakka iif.

²² Ŋ ineem, hef haf ca nik ŋ Misra nammba habid in mand daa na in caŋ ba. Findi Nikidi woyohee wa, keefiŋ Firawna nikka ndengid. A sannga sikduk Musaa na Aaruna.

²³ A edta ba finho, a haadda kahan ce buglassaadi.

²⁴ Bi Misra jen mineedi an masmaŋ kala wed' tah po ba aceeda ŋ sereendaŋ wa ne ba raak masub modid.

²⁵ Sota Nikidi sotee kala tumeen neeh yasna-kanak.

Naamooni kanakdoh : mboŋ ca

²⁶ Wa ineem coot, Nikidi woosa Musaa ne a kad ŋ Firawna a woo de ne : « Nikidi woo ne fu fad' cuubiŋ de wa kad de ŋaamka.

²⁷ Fu sang d'ah, marka, a hey ruhside mboŋ laayoh na laayoh ŋ kur kiŋ da,

²⁸ kali hey riife na mboŋ, ca pulohan nga, ca aas ŋ dooy kur ki jen, ca hey kade po ca ree disik ci na siibohse mun na ci na utohse mbuuru. Ca hey name nik ŋ kahan ciŋ boobin da na ciŋ dag ciŋ da. Ca aas ŋ dooy kahan fu, ca hey ree tuuy fu po fiyaangi fu na faankohe sah.

²⁹ Ee di' ! Ca hey rape ŋ dafuk boobin da, na dag ciŋ da po fu sah. »

8

¹ Nikidi woyissa Musaa ne : « Woya Aaruna, a bay ndoodi, a radisa ŋ kal ci, huluŋ ci na laah ci, mboŋ ci hay, ca riif kur ki. »

² Aaruna bayya ndooda, a radissaa ŋ disik ca raak masub ŋ Misra, mboŋ ca pulohha nga ca, ca riiffa kur ka.

³ Hef haf caŋ Misra habidta mand daa na in caŋ ba, ba nammba bek mboŋ laayid ŋ kur ka.

⁴ Firawna beedukka Musaa na Aaruna a woosa ba ne : « Kiimaat Nikidi, a sabsoh boo na mboŋ cii, mi na boobin ngo. Ŋ hey fade Israayel ci ba kad seeyka wuu ce. »

⁵ Musaa loffa de ne : « Ee, a fu kilifaani, woya mbehi fu waadfoha, η hey da kiimde fu na dag ciη da na boobiη da ne Nikidi ap mboβ ci nik η kahan fu ; ali mboβ tasandi η kur ki dal η dooy kali. »

⁶ Firawna woosa de ne : « Tuma ineem kim. » Musaa woosa de ne : « Ee, η hey wa tume findi fu woyoha po fu inah ne ali in henddi na Nikidi, Koohiη boo.

⁷ Mboβ ci hey sabsukohe na da na bi kahan fu na dag ciη da na boobiη da. Ali mboβ tasandi nga dal η kali. »

⁸ Musaa na Aaruna pulohha diskariη Firawna. Musaa kiimba Nikidi η ini kad η mboβ ca a ruhsid η kur ka.

⁹ Nikidi teyduka kiimaη Musaa, mboβ ca kaannda η dooy kahan ca, na kur ca na yohon ca.

¹⁰ Ba nangdohha ca juuk juuk. Kur ka jen oteda ot.

¹¹ Findi Nikidi woyohee wa, Firawna hotta ne ngisoh raakid η kur ka, a ndengidta keeniη de. A sikdukdi Musaa na Aaruna.

Naamooni kaahayfoh : bok ca

¹² Wa Firawna sang ba sikduk, Nikidi woosa Musaa ne : « Woya Aaruna, a radis ndoodiη de, a laba η kehyi, duukriη merhey mi hey kurke, wa boysuk bok η dooy Misra jen. »

¹³ Musaa na Aaruna habidta ineem findi Nikidi woyoha. Aaruna radissa ndooda, a labpaa η kehyi, duukriη merhey miη kur ka jen kurukka, wa boysukka bok. Ca riiffa kur ka, ca nikka η booba na doopaat ca.

¹⁴ Hed haf cariη Misra jeemba hayid bok na in cariη ba, waaye ba mindaa. Bok ca taalndidta, ca nikka η booba na doopaat ca.

¹⁵ Hed haf ca woosa Firawna ne : « Yaahiη Kooh wed habid inii. » Waaye, findi Nikidi woyohee wa, keeniη Firawna rissa ndengid, a sikdukdi Musaa na Aaruna.

Naamooni nikiisfoh : caakoof ca

¹⁶ Wa Firawna sang ba sikduk, Nikidi woosa Musaa ne : « Kim na baaβa teel dah, kurka fu kad coha na Firawna η wahtuuni a na kadohe kala, fu woo de ne : “ Nikidi woo ne, fu fad cuubiη de wa kad de naamka.

¹⁷ Fu sang dah, marka ! A hey beke caakoof laayoh na laayoh η boobiη da na dag ciη da na da. Ee di' ! Ca riif kahan ciη bi Misra, ca ul merhey miη kur ki.

¹⁸ Mbad i a hey talsohe Gosen, wi cuubiη de genoh, po ali caakoof reyandi nga. Teemb ndeem, fu hey inhe ne a yi Nikidi nik η kur kii.

¹⁹ A hey tose cuubiη de η in ci miskid ci aa hee ruhsid η cuubiη da te wa nikan kim. ” »

²⁰ Nikidi habdohhaa daa, caakoof laayid tummba eel suusus yakak, ca yipukka η kahan Firawna, na kahan cariη dag cariη de na kur ka ; Misra yahrukohha.

²¹ Firawna beedukka Musaa na Aaruna a woosa ba ne : « Kadaat du seeyka wuu Koohiη du, waaye wa nikaat η dooy kur ki. »

²² Musaa loffa de ne : « Muk ! Ineem waas haa, wa in tiimbuud nga bi Misra. Ba waadfi seeyuk ci boo joy seeyuk wuu Nikidi Koohiη boo. Boo tuma η has cariη ba dah, ba tapandi boo atoh po boo kaan e ?

²³ Boo joy kad ini ree tiindu neeh kaahay η bilaf fa, boo seeyuk nga wuu Nikidi, Koohiη boo findi a woyoh boo. »

²⁴ Firawna woosa ba ne : « Ee, η hey du fade du kad η bilaf fa du seeyka wuu Nikidi Koohiη du, waaye kinaat us lool te kiimdaat to. »

²⁵ Musaa woosa de ne : « Marka ! N pulee ndii dah, η hey kiime Nikidi, kim a sabsoh du na caakoof ci, fu na dag ciη da na boobiη da. Waaye kina boo naaohis, fu sangoh Israayel ci ne ba kad seeyka wuu Nikidi. »

²⁶ Musaa kurkohha diskanj Firawna, a kiimmba Nikidfi.

²⁷ Nikidfi teydufukka kiimanj de, a sabsohha Firawna na caakoof ca, a yi na dag canj de na boobanj de. Ali caakoof tasisdfi nj kur ka.

²⁸ Waaye Firawna taalndidfta, a ndengdissa keeñinj de. A sannga fad Israayel ca ne ba coot.

9

Naamooni yatuusdoh : kosaay kanj doopaat ca

¹ Wa Firawna sang, Nikidfi woosa Musaa ne : « Kada nj Firawna, fu woo de ne : “ Nikidfi Koohinj Heber ci woo ne, fada boobinj de ba kad de ñaamka.

² Fu sang, fu ris ba amb dah,

³ marka, a hey dege yaahinj de nj doopaat cinj da, kosaay miskid wi na kabkohe ruhus nj panis ci, mbaam ci, ngeelemb ci, inoh ci, mbaal ci na pe' ci.

⁴ Waaye Nikidfi hey talsohe doopaat cinj bi Misra na cinj Israayel ci, ali yino kaanandi nganj cinj Israayel ci.

⁵ A gapid naamooneem, wa nikan kim nganj kur ki. ” »

⁶ Wa Kooh wiis, Nikidfi tummba ina a woyee, doopaat canj bi Misra kaannda nj kur ka jen, waaye ali yino kaandi nj canj Israayel ca.

⁷ Wedi Firawna woosoh bi bo' ne ba meeksoh, waaye a woyuusa ne ali doopaat yino kaandi nj canj Israayel ca po ya uup yissuut sah ! Hondohdi keeñinj de rissa ndengid, a faddi Israayel ca ne ba coot.

Naamooni yasna-yino'doh : ufis ca

⁸ Wa Firawna sang ba fad, Nikidfi woosa Musaa na Aaruna ne : « Nuyaat duund nj yaah cinj du po ca riif, nj utohaani ; hey dah, Musaa njafa nj dafki, nj fiki Firawna.

⁹ Duundeem hey boysuke duuku, wa ruhus nj kur kinj Misra jen, nj boobi, na doopaat ci, wa tum ufis ci na hee pulde mapuuy nj faan cinj ba. »

¹⁰ Musaa na Aaruna bayya duunda, Musaa njaffaa nj dafka nj fiki Firawna, wa tummba ufis ca na pulde mapuuy nj faan canj booba na doopaat ca.

¹¹ Hed haf canj Misra mindi tufuk nj fiki Musaa sagu riifa ba riifee na ufis ca, findi bi Misra jen.

¹² Findi Nikidfi woyohee wa Musaa, a ndengidfta keeñinj Firawna, yeem sikdukdi Musaa na Aaruna.

Naamooni yasna-kanakdoh : tobanj atoh canj galacaac ca

¹³ Wa Firawna sang ba sikduk, Nikidfi woosa Musaa ne : « Kurka kim na baaba teel fu kad nj Firawna, fu woo de ne : “ Nikidfi, Koohinj Heber ci woo ne : Fada boobinj de ba kad de ñaamka.

¹⁴ Waasii a hey ruhside nj boobinj da na dag cinj da na da sah, naamoocinj de jen, ci na hee da miske nj keeñ. Wa teeñ da ne, ali in henddi na Nikidfi nj kehyi jen.

¹⁵ Te a radseen yaahinj de a lab da na kosaay ki na ape dah, fu heedfi nikisse nj kehyii, fu na boobinj da.

¹⁶ Waaye a yi tufkid da ne a min da teeñ hatilinj de te tiikinj de wil kehyi jen.

¹⁷ Te fu taalndidid, fu ris ndeng haf nj boobinj de, fu sangid ba fad ne ba coot,

¹⁸ wedi tah, marka, kim nj wahtuunii, a hey tobe atoh galacaac raakid hatil, mand naa raakohdi ndii, ina Misra nikoh poyi.

¹⁹ Diski wa nik, nakoha doopaat cinj da na ini fu raak jen dasdu, fu tumdi ineem dah, boobi wala doopaat ci wa raakan nj hari jen, wa hey ca ape. ” »

²⁰ Wa dag canj Firawna kerah woo ceem, bum nga ba ambeen woo kinj Nikidfi, ba arra bay ñaam canj ba na doopaat canj ba nj kahan ca.

²¹ Binooba ambeedi woo kinj Nikidi, ba fadta ñaam canj ba na doopaat canj ba ñ hara.

²² Nikidi woosa Musaa ne : « Radisa yaahinj da ñ eel ci, tof galacaac keen ñ Misra, ñ dafuk boobi na doopaat ci na in ci na guurse ñ kur ki jen. »

²³ Musaa radissa ndooñan de ñ eel ci, Nikidi indngeeda, a tobeeda galacaac, melña doheeda in ci ñ kehyi.

²⁴ In mand daa misik raakohdi ina Misra nikoh poyi ; tobanj atoh canj galacaaca miskohngaana, wa hunee na meleñ te wa keeneeda dsiik nu nik.

²⁵ Wa tapukka in ca nikee ñ bilaf fa jen na hatil, booba na doopaat ca ; wa weersohha kidig ca na in ca soksee ñ yohon ca.

²⁶ Wa tasee ree ñ Gosen dong, díska Israayel ca gene.

²⁷ Firawna nakohha beedkidu Musaa na Aaruna, a woosa ba ne : « Waasii ñ bakaadid, a mi na boobinj ngo tooñ, Nikidi a yi nik ñ keeh.

²⁸ Kiimaat de, boo kaanid na tobinj atoh cinj galacaaci yakki na indngi, ñ hey du fade du coot, ñ ambissandi du. »

²⁹ Musaa loffa de ne : « Ñ pul kur ki dah, ñ hey radse yaah cinj ngo ñ Nikidi, ñ kiim de, indngi na tobinj galacaaci tufuk po fu inah ne Nikidi a yi raak kehyi.

³⁰ Waaye, ñ inhid ne fu na dag cinj da, du nupdi Nikidi Kooh paad. »

³¹ Raak guuraah canj ba, *lorsoona* bidseeda, *leen'a** poseeda, tahha po toba yahrohha ca.

³² Waaye heet canj beleeca kanak ca yahrukoheedi sagu mirndoha ca na mirndohe.

³³ Musaa kurkohha ñ dískanj Firawna, a pulla kur-taaha, a radissa yaah cinj de ñ Nikidi, toba na indnga na tobanj galacaaca toppa ndaam.

³⁴ Wa Firawna hot ne tobanj galacaaca hun na indnga seekid, a taalndidta a bakaadeeda. A ndengidta keeñinj de, dag canj de nammba tum daa.

³⁵ Findi Nikidi woyohee, wa taambohha ñ Musaa, keeñinj Firawna nikka ndengid, a faddi Israayel ca ne ba coot.

10

Naamooni yasna-kaahaydoh : njeeleer ca

¹ Wa Firawna sang fad Israayel ca, Nikidi woosa Musaa ne : « Kada ñ Firawna, ñam ndengid keeñinj de na cinj dag cinj de ne ñ teeboh keemaan cinj ngo ñ fikiiba,

² ne fu min naandsuk kubuucinj da, na set cinj da findi ñ njembtoh bi Misra na keemaan ci ñ tum nga jen. Ne du inah ne ñam Nikidi. »

³ Musaa na Aaruna kadta ñ Firawna, ba woosa de ne : « Inii wed Nikidi Koohinj Heber ci woo : “ Fu na hee hey sange ruhsid haf fu ñ fikiice po kida ? Fada boobinj de ba min de kad ñaamka.

⁴ Fu sang dah, marka, kim a hey ruhsid njeeleer ñ kur kinj da.

⁵ Ca hey riife kur ki po ca muur merhey mi jameet, ca ñam in ci tobinj atoh cinj galacaac ci fad, ca heydi fade ali in ñ kidig cinj bilaf fi.

⁶ Ca hey riife ñ kahan cinj boobinj da jen, na cinj dag cinj da na winj da. Waa hee nike naamooni hotohuudi ñ Misra, ñ caac canj da poyi. ” » Musaa edta de finho, a cootta.

⁷ Dag canj Firawna woosa de ne : « Yaarii na hee boo hey kafnde po kida ? Fada yaabii ba coot, ba kad ñaamka Nikidi Koohinj ba. Hanaa fu inahdi ne Misra yahrukohid ? »

⁸ Musaa na Aaruna haytohuusa ñ Firawna, a woosa ba ne : « Du minid kad ñaamka Nikidi, Koohinj du, waaye a binde na hee kade ? »

* **9:31 9:31** *leenj*: wa na guurse ne wa tedohu kulba.

⁹ Musaa loffa de ne : « Boo jen, komaaki na yakak, yaar na bitif, cafoy na fiir, na doopaat ciŋ boo, mbaal ci, pe' ci na inoh ci, laam, boo na hee habde feet yakid wuu Nikidi. »

¹⁰ A njembitta ba an : « Nikidi nikaat na du ! Nik rek ne ñam fadan du du coot na boobin du dah ! Wa leerid ne du na waake ro'.

¹¹ Muk ! Du bi yaar ci dong, kadaat du ñaamka Nikidi, ineem wed du kiim. » Wedi ba aanoŋ ba ŋ diskanj Firawna.

¹² Nikidi woosa Musaa ne : « Radisa yaahin da ŋ Misra, njeeleer ci hay, ca ñam paangfi jen, in ci tobin atoh ciŋ galacaac ci fad jen. »

¹³ Musaa radissa ndoodan de ŋ Misra, Nikidi puudfissa ŋ pulohaad-noh. Mbaadi wa hoobukka puudis, wa neehha puudis. Wa Kooh wiis, puudsa hayya na njeeleer ca.

¹⁴ Ca yipukka ŋ kur kanj Misra jen, ca yonnga ŋ disik nu nik, njeeleer hend daa laay hotohuudi ŋ Misra te ca moosandi hotissu nga.

¹⁵ Ca ulla merhey ma po wa minisdi hotu, ca ñammba rim canj kidig ca na in ca nikee ŋ yohon ca jen, ca tobanj galacaaca fade, ali in hiliir taseedi ŋ kidig ca na in ca nikee ŋ yohon ca ŋ kur kanj Misra jen.

¹⁶ Wedi Firawna aroh beeduk Musaa na Aaruna, a woosa ba ne : « N bakaadid ŋ Nikidi Koohin du, ŋ bakaadta nga du,

¹⁷ waaye wa topan waasii. Mi yii kiim du, daasaat to te du kiim Nikidi Koohin du, a sabsoh ho na naamooni na ape wii. »

¹⁸ Musaa kurkohha diskanj Firawna, a kiimmba Nikidi,

¹⁹ Nikidi puudfissa puudis raakid hatil ŋ muyohaad-noh, wa cootidta njeeleer ca jen, ŋ bakanj cookma na woyse Cookmanj-Hapeel-ca*, ali njeeleer eleerkisdi ŋ kur kanj Misra jen.

²⁰ Waaye Nikidi ndengidta keeniŋ Firawna po a faddi Israayel ca ne ba coot.

Naamooni yasna-nikiisdoh : ñuusa

²¹ Wa a sang ba fad, Nikidi woosa Musaa ne : « Radisa yaahin da ŋ eel ci, kur ki ñuus, ñuusi boobi saabdan saabid. »

²² Musaa radissa yaahin de ŋ eel ci, ñuus tud ruhussa ŋ Misra jen ina ree neeh kaahay.

²³ N neeh ca kaahay caam, ali bo' mineedi hot morom ce te ali bo' nga bi Misra mineedi kuruk ŋ diska a nik. Waaye diska Israayel ca genee nikee ñiinid.

²⁴ Firawna beedukka Musaa. A woosa de ne : « Kadaat, du ñaamka Nikidi, bayndohaad boobin du jen. E doopaat ciŋ du, inoh, mbaal na pe', ca di joy tas ndii. »

²⁵ Musaa woosa de ne : « E fu sah na hee boo tahe raak doopaat ci boo na hee seeykohe wuu Nikidi, Koohin boo, na ci boo hoomdidan de.

²⁶ Boo hey bayndohe doopaat ciŋ boo jen, ali yino tasandi nga. Ced boo na hee nihsohe ci boo seeykohon wuu Nikidi. Te boo inahdi paad ci boo joy kood feeh boo reedi dah. »

²⁷ Nikidi ndengidta keeniŋ Firawna, yeem waaddi fad Israayel ca ne ba coot.

²⁸ Firawna woosa Musaa ne : « Pula ndii, te wortuka hotis pukin ngo ; mbehi fu hotissan pukin ngo, fu hey kaane. »

²⁹ Musaa woosa de ne : « Ee, a fu woo wa ; ŋ hotissandi pukin da. »

11

Gapohin naamooni mirndoh

* **10:19 10:19** *Cookmanj-Hapeel-ca* : marka "hapeel" ŋ tiik ci inhassaadfiici.

¹ N ineem, Nikidí woosa Musaa ne : « N hey ruhsidisse naamo, naamooni mirndoh, η Firawna na bi Misra, yut dah, a hey dū fade dū coot Jameet ; a yi sah na hee dū aañoote ne dū coot.

² Diski wa nik, woya Israayel ci ne bo' nu nga dah, yaar na bitib, meeksaat gentohin de in habdohuud haalis mbaa urus. »

³ Nikidí bekeen η keeñ cin bi Misra ini tah ba baahohha Israayel ci. Te Musaa sah nikee bo' kerhiduud η Misra, η fiki dag cañ Firawna na bi Misra jen.

⁴ Musaa woosa Firawna ne : « Inii wed Nikidí woo : “ N ndengelnde wek, mi yi Nikidí, η hey aase η Misra jen,

⁵ saaw ci yaar ci nik nga jen hey kaane, cin doopaat ci na bin boobi. Ini amboh cin doopaat ci jen, yan ñaama bitba η odohaana po yin Firawna yi boof η kur ki.

⁶ Rooy keeh-keeh hey kerhasse η Misra jen, rooy ci moosdi kerhu nga, te mand daa moosissandi kerhu nga.

⁷ Waaye diska Israayel ci gen, buu sah hurnukandi bo' nga mbaa doopaat. Wa teeb dū ne mi yi Nikidí η raakid talsoh η harmban Misra na Israayel. ” »

⁸ N ineem, Musaa taalndidta, a woosa ba ne : « Dag cin da bii jen hey yeke η fikiiso, ba kiimee so ne η coot na boobin ngo, η han coot. » A pulla kahan Firawna na ayruk miskid.

⁹ Nikidí woosa de ne : « Firawna sikdukandi da ne η min tum keemaan laayid η kur kin de. »

¹⁰ Musaa na Aaruna tummba keemaan caam jen η fiki Firawna. Waaye Nikidí ndengidta keeñin Firawna po, a faddi Israayel ca ne ba pul kur ce.

12

In ci nakohu η Paak

¹ Wedi Nikidí woyoh Musaa na Aaruna η Misra ne :

² « Cabnii wed na hee nike nga dū cabni koc, wed cabni koc η kiis ki*.

³ Kadaat dū woya cuubin Israayel ne, neeh ndanjiyaah η cabnii, fah nu nga dah, waakaat mbaal naar mbaa suket, fah nu nga dah doopaat yino.

⁴ Nik ne fahi yissuutid po wa mindi reehid mbaal mbaa suket yino dah, ba beedkaat gentoh cin ba uup ba reb ; ba marak bo' nu nga dah, ini a min ñam, ba bay doopti ba min reehid.

⁵ A nikaat naar, a raak kiis yino te a raakuu ali sikka.

⁶ Du hey de daake baahid po cabni raak neeh ndanjiyaah na neeh nikiis (14) ; dū bi cuubin Israayel jen, fah nu nga dah hey hoose doopteem ne nohi muyee dah.

⁷ Du hey baye η ñif min de, dū reef η leentooni na bak ci kanak cin yahndeer kahan nu nik ne doopteem hey ñamse nga dah.

⁸ A na hee hey utse η weka mbaadi, dū ñam de na mbuuru raakaadi lawiir na paangi aayid.

⁹ A heydi ñamse nonaadi, a heydi bahalse, aa hee hey utse na hafi na kot ci na in ci η dooy ce.

¹⁰ Du heydi daake nga wuu kim na baaba, in nu tas nga de dah, dū na hee wa hey dohe bala Kooh wiisan dah.

¹¹ Du ñamohan de an : tokdukaat η kinoh po dū ndeng, ñafad ci beku η kot ci, dū amb ndood η yaah cin dū, te dū ñam de ñam gaawid.

Ineem wed kañam kin seeykin *Paak*† wuu so, mi yi Nikidí.

* **12:2 12:2** *cabni koc η kiis ki* : cabnii, ba na woyee wa "Aabiib", wa na cambe ne cabni na pule η marsa kad awril leeridta po wa langidta dah. "Aabiib" tokis "mbong". Aabiib η Israayel ci wed cabni ba na ngudohe lorso.

† **12:11 12:11** "Paak" η heber wa tokis "yakaanduk".

¹² N̄ wekeem n̄ hey aase n̄ Misra jen, n̄ ruhsid̄ kakaan n̄ saaw cin̄ ba jen, ini amboh cin̄ doopaat ci po bin̄ boobi. N̄ hey name teeḅ kooh cin̄ ba ne ca keeh haa, ñam Nikid̄i.

¹³ Waaye n̄ kahan ci d̄u na hee nikohe, ñif meem hey n̄ikee mandargaani na hee d̄u tose, n̄ hota d̄ah, n̄ hey ca yakaandke, wa tos d̄u n̄ naamooni na ape, wi maa hee ruhsid̄e ne n̄ lab̄ bi Misra.

¹⁴ Mbeheem na hee n̄ike ini fu inah ne, d̄u na bi rimkohan nga d̄u, na hee naandsuke kiis nu ree na feet yakak wuu so, mi yi Nikid̄i. Feeteem nikan nga d̄u nakohi heyd̄i fadse.

Feetin̄ Mbuuruuci raakaad̄i lawiir ci

¹⁵ Du ñaman mbuuru raakaad̄i lawiir ini ree neeh yasna-kanak. Ini koodoh n̄ mbehi koc d̄u hey nihse lawiir ci nik n̄ kahan cin̄ d̄u po n̄ mbeha yasna-kanakdoh. Yaa nu ñam mbuuru raakid̄ lawiir n̄ neeh ceem d̄ah, a hey puldasse n̄ cuubin̄ Israayel.

¹⁶ Mbehi koc na wi yasna-kanakdoh, d̄u hey cohe coh yakak wuu so, d̄u heyd̄i pangke, d̄al kañam ki d̄u na hee hab̄de yaa nu nga d̄ah.

¹⁷ Du hey yakde feetin̄ Mbuuruuci raakaad̄i lawiir ceem ne d̄u naandsuk mbehi n̄ puldoh d̄u Misra. Du heya hab̄de, d̄u na bi rimkohan nga d̄u, wa nik nakohi heyd̄i fadse.

¹⁸ Cabni koc raak neeh ndañkiyaah na neeh nikiis (14) d̄ah, ini amboh n̄ niinan̄ wa d̄u ñaman mbuuru raakaad̄i lawiir po n̄ niinan̄ mbeha ndañkiyaah-kanak na yino'doh (21).

¹⁹ Ini ree neeh yasna-kanak, lawiir joyd̄i nik n̄ kahan cin̄ d̄u ; te hanhe mbaa genid̄ nu ñam inaa raakid̄ lawiir d̄ah, a hey puldasse n̄ cuubin̄ Israayel.

²⁰ Kon d̄u ñamand̄i inaa raakid̄ lawiir ; na d̄isik nu d̄u min gen d̄ah, d̄u ñaman bi mbuuru raakaad̄i lawiir. »

²¹ Wed̄i Musaa beedkoh yakak can̄ Israayel jen, a woosa ba ne : « Kadaat d̄u baya mbaal wala pe', fah nu nga d̄ah, d̄u hoos de, a nik *Paaki*.

²² Du bay bi car *hisob̄*‡, d̄u hooy ca n̄ ñif mi d̄u na hee taaknohe n̄ doopti d̄u hoosan, d̄u reefa n̄ leentooni na bak ci kanak cin̄ yahndeerin̄ kahan nu nik. Ali bo' kanaat pul n̄ kahan ce mbadi po Kooh wiis.

²³ Nikid̄i hey aase n̄ Misra jen, ne a ruhsid̄ naamo nga waaye, a hot ñif mi n̄ yahndeer ci d̄ah, a hey yakaandke kahan cin̄ d̄u, a fadand̄i malaakaani na yahrohe a aas nga ca.

²⁴ Du na bi rimkohan nga d̄u, d̄u hey taambde nakohin̄ de weem, d̄u tumee wa po faw,

²⁵ d̄u kad̄ po d̄u aas kur ka a gapee d̄u ne a hey d̄u wa one d̄ah, d̄u hey wa hab̄de.

²⁶ Kubuucin̄ d̄u meekis d̄u ini wa tokis d̄ah,

²⁷ woyaat ba ne : “ Wed̄ seeykin̄ *Paak* wuu Nikid̄i, yi ruhsid̄ee naamo n̄ bi Misra, a yakaandukka kahan can̄ boo te a mucid̄ta fah cin̄ boo, wa boo nikoh ñaam. ” »
Wa Musaa reehid̄ woo, Israayel ca yekka n̄ kehyi ne ba ñaamuk Nikid̄i.

²⁸ Yutta ba kad̄ta hab̄da jok ina Nikid̄i nakee Musaa na Aaruna.

Naamooni mirndoh : kakaan can̄ saaw ca

²⁹ Mbadi n̄ dooy weka, Nikid̄i appa saaw ca jaar can̄ Misra jen. Ina amboh can̄ doopaat ca, yan̄ ambuuda nik kasoona po yan̄ Firawna ya boof n̄ kur ka.

³⁰ N̄ weka mbadi, Firawna na dag can̄ de jen na bi Misra jen kurukka ; rooy keeh-keeh raakka n̄ Misra, raakd̄i kahna tasee raak bo' kaanid̄.

‡ 12:22 12:22 *hisob̄* : wa kidig yin. Car ci ced̄ booba meed̄ lisoh ne ba farsee d̄ah.

³¹ Firawna beedfukka Musaa na Aaruna η dooy wekaam, a woosa ba ne : « Kurkaat du pul η boobiη ngo, kadaat du ñaamka Nikidi, du bi Israayel ci jen findi du kiimohee wa.

³² Bayaat sah doopaat ciη du jen findi du woyoha, du coot te du kiim Koohiη du a barke'id to. »

³³ Bi Misra liibee ne ba jen ba hey kaane, wed' tah ba tufukka Israayel ca, ba aañeeda ba ne beem araata pul kur kaη ba.

³⁴ Wedi Israayel ca bayndohoh mun ca ba siibe, raak ca tumuudi lawiir paad ; ba poonnda kanoh caη ba na kulba, ba likukka ca.

³⁵ Ba habidta ina Musaa woyee ba, ba meekissa bi Misra ngaη in caη ba habdohsee urus mbaa haalis, ba namma ba meekis kulba.

³⁶ Nikidi bekeen η keeñ ciη bi Misra ini tah ba baahohha Israayel ci po ba edta ba in ca ba meeksohe. N ineem, ba barngidta bi Misra.

³⁷ Wa ba barngid' ba, ba pulohha kur kaη Ramses, ba kadta bak Sukkoot. Ba nikee jaar ndengid' junni-teemet-yasna-yino (600.000) ne fu kinndohdi komaakca yin ca na bitib ca dah.

³⁸ Bo' laayid' pulohha η heet wiiriis hunnda na ba. Mbaal caη ba na pe' caη ba na inoh ca laayeen lool, ca hunnda ca kadeeda.

³⁹ Ba tufkase tufku ne ba pul Misra, ba raweedi habid kañam, wed' tah ba habidta mbuuru raakaadi lawiir na mun ca siibuud' ca guufaadiica ba pulohee na ca Misra.

⁴⁰ N mbeheem, wed' Israayel ca tumoh kiis teemet-nikiis na kiis ndaηkiyaah-kaahay (430) η Misra.

⁴¹ Wa kiis ceem reeh, η noha mbaadi, cuubiη Nikidi puleeda Misra rung rung, ba kadeeda.

⁴² N wekaam, a neehha ba niid' wa a puldee ba Misra. Wed' tah gomal nu hay dah, Israayel ci joyid' de neeh ñaamuk η wekeem.

Boobi joy ñam η Paaki

⁴³ Wa in ceem raak, Nikidi woosa Musaa na Aaruna ne : « Inii wed' nakohu η ini kad' η Paaki : Ali hanhe joydi ñam nga.

⁴⁴ Ñaami fu inah ne a romu romu, a minid' ñam nga, raak da tumid' po a nguduk dah.

⁴⁵ Boyi genohaah mbaa surgaani na wirndasse joydi ñam nga.

⁴⁶ Paakeem ñamohsan η dooy kahan ci, ali sepet pulandi η hari. Te ali yoh weersandi.

⁴⁷ Bo' nu nik ne fu baah η cuubiη Israayel dah, fu joyid' yakid' feeteem.

⁴⁸ Hanheeri gen η harmban du, waad' baah η seeykiη Paaki wuu Nikidi dah, jaar ci nik η fah ce jen joyid' nguduk, a hana min habid' findi Israayel ci. Boyi nguduki mindi baah nga.

⁴⁹ Nakohi yino ; wa faddi Israayel ci, wa namdi fad' hanheeci gen na du. »

⁵⁰ Wedi Israayel ci jen habdoh jok ina Nikidi nakee Musaa na Aaruna.

⁵¹ Mbaadi Nikidi pulidta Israayel ci Misra, ba hunnda rung rung ba kadeeda.

13

In ci naandsan Israayel ca pulohan' ba Misra

¹ Wa Nikidi pulid' Israayel ca, a woosa Musaa ne :

² « Wadaat to saawiη bitib nu nik η Israayel dah ; ñam raak biη bo' ci na ciη doopaat ci. »

³ Musaa kadta η mboolnda a woosa ba ne : « Naandsukaat mbehi woti, wi Nikidi na puldohēe dū na hatilij yaahij de η Misra, kur kij kiñaamkij dū, kinaat ñam mbuuru raakid lawiir.

⁴ Du hot nga, woti, dū pul η cabnij Aabiib*.

⁵ Nikidi bay dū, a bek dū η kur ka a giñee ne a hey wa one caacuucij dū dah, dū hey naandsuke ineem kiis nu ree dah η cabnii. Kur keem nikka kur kañ bi Kanaan, Hit ci, Amoor ci, Hiw ci na Yebuus ci, wed kur ka riifid na miis na kuum.

⁶ Neeh yasna-kanak, dū na hee ñame mbuuru raakaadi lawiir. N neehi yasna-kanakdoh, dū habid feet wuu Nikidi.

⁷ N neeh ceem dū ñaman mbuuru raakaadi lawiir. In nu raak lawiir dah, joydi hotu, te sah, disik nu nik η kur ka dah wa joydi raak lawiir.

⁸ Du habdee feeteem dah, yaa nu nga dū dah teebaata kubkij de ini tah a habdee wa ; wa in ci Nikidi habdiddee boo wa a puldee boo Misra.

⁹ Feeteem nikan nik ini naandsan dū ineem. Wa nik findi mandarga η yaah cij dū na puk cij dū, ne woo ngan waasij Nikidi nik ini genan gen ngub cij dū. Laam a yi puldoh dū Misra na hatilij yaahij de.

¹⁰ Kiis nu hay dah, dū hey habde nakoheem η mbehij wa. »

¹¹ Musaa taalndidta, a woosa mboolnda ne : « Nikidi bay dū kur kañ Kanaan, a ed dū kur ka a gapee caacuucij dū na dū dah,

¹² dū hey de wade saaw ci jaar cij bitib ci jen, cij doopaat ci dū raakan sah, ca wuu ce.

¹³ Ini kad η yij mbaami, dū na hee de hey romkohe na kuy wala suket, wala dū weer mbooh kij de. Du na hee hey name romkoh saaw cij bo' ci.

¹⁴ Wa kad po kim kubuucij dū meekis dū ne : “ Wa ye tah dū habdee inii ? ” dah, lofaat ba ne : “ Nikidi a yi puldoh boo Misra, kur ka boo nikohee ñaam, na hatilij yaahij de.

¹⁵ Firawna sangee sang tic ne a heydi fade boo ne boo coot. N ineem Nikidi appa saaw cañ bi Misra jen, bañ booba na cañ doopaat ca. Ineem wed tah boo wadee Nikidi saaw jaar doopaat nu nik te boo romkohee saaw ci jaar cij bo' ci. ”

¹⁶ Tumohaadeem na hee hey nike ini na hee dū naandse ineem, wa nikan mandarga η yaah cij dū na puk cij dū. Wa hey dū naandse puldi Nikidi puldoh dū Misra na hatilij yaahij de. »

Kooh bendid cuubij de

¹⁷ Wa Firawna fadis Israayel ca ne ba coot, Kooh woyee ne : « Israayel ci minid raak hiñoh η waasi, inwaaso amb ba nga, ba gurid Misra. » Wed tah a yurhidfi ba η waasa kad η kur kañ Filistiica η ina wa uupe reb jen.

¹⁸ A wilaatkid ba η waasan kehya hulanga, η bak Cookman-Hapeel-ca. Israayel ca puloh Misra daa, ba hunnda rung rung, ba kadeeda.

¹⁹ Musaa bayndohha yoh cij Yuusufa sagu ne yeem giñdukoheen kubuucij Israayel, a woosa ba ne : « Mbeh, Kooh hey dū ambohe po a pulid dū ndii, dū kadde dah, giñdaat to ne dū hey bayndohe yoh cij ngo. »

²⁰ Israayel ca pulohha Sukkoot, ba kadta, ba yippa diip cañ ba η Etam, η sero kehya hulanga.

²¹ Noh reesa dah, Nikidi nik ngan eel yakak yipid findi kumbin η fikiiba ne a teef ba diski ba taamban. Wek reesa dah, a nik ngan jaal yongkaah η fikiiba ne a ñiindid ba, tahha po ba mineen tiind noh na wek.

²² Eela yipee haa kumbin na noh na jaalan yongkaaha haa kumbin nikee nga na wek, kurkangeedi η fikiiba.

* 13:4 13:4 Aabiib : marka ini fiisu η saar 12, aaya 2.

14

Firawna ñaakdiɗ Israayel ca

¹ Wa ɓaa hee pule Etam, Nikidɗi woosa Musaa ne :

² « Woya Israayel ci ne ɓa welaat, ɓa yip dɗiip ciŋ ɓa ŋ sero Pi-Ayrot, ŋ harmban Migdol na cookma. Yipaata dɗiip ciŋ dɗu ndaam, yurhidkoh na Ba'al-Sefon ŋ sero cookma.

³ Firawna hey woye ne : “ Israayel ci muuyidɗ ŋ bilaf fa ; kehya hulanga rangidɗ ɓa. ”

⁴ Ŋ hey ndengde keeŋiŋ de po a taambidɗ dɗu. Teemb ndeem, ŋ hey teeɓohe yaki ŋ yak, ŋ in ci ŋ tuman de, a yi na hiŋohoh ciŋ de, te ɓi Misra hey inhe ne ñam Nikidɗi. » Israayel ca tumohha in ceem jen daa.

⁵ Wa Firawna woyu ne Israayel ca saandohidɗ, a yi na ɓoobaŋ de ɓoysohha liibohaad ŋ ini kadɗ ngan Israayel ca. Ba woosa ne : « Boo habidɗ ye cii ? Wa ye tah boo fadeɗ Israayel ci ɓa cootee, boo raakissuu ñaam ci na hee boo pangkidisse ? »

⁶ Firawna nakohha tokdiɗu wotiiraŋ de, a hunnda na hiŋohoh caŋ de,

⁷ a ɓayya wotiir caŋ Misra jen po ca teemet-yasna-yinooca (600) uupee baah nga ; waa nu nga dah, ɓayya hiŋohoh kaahay.

⁸ Nikidɗi ndengidɗa keeŋiŋ Firawna, buuraŋ Misra. Yeem taambidɗa Israayel ca, raak ɓeem puleeda na ndeng fit.

⁹ Hiŋohoh caŋ Misra jen taambidɗa ɓa, bum tiindeeda, ɓinoobi rappa panis, ɓi tas aassa ŋ wotiir caŋ Firawna, ɓa ñaakdeeda ɓa po ɓa rahsohha ɓa ŋ sero Pi-Ayrot, yurhidkoh na Ba'al-Sefon, dɗiska ɓa yipee dɗiip caŋ ɓa ŋ sero cookma.

¹⁰ Wa Firawna kadɗ po a heeda rahse Israayel ca, ɓeem marakka, hotta ne ɓi Misra ɓii hay nga ɓa. Ba neyyohha lool, ɓa leehkeeda naafu ŋ Nikidɗi.

¹¹ Ba woosa Musaa ne : « Misra raakdi raakdi ruy-ruy po fu ɓayya boo ŋ bilaf fii ne boo kaanoh nga e ? Fu habidɗ boo ye cii, wee tah fu koodohha boo Misra ?

¹² Inii wedɗ boo woyee da wa boo nik ŋ kur ka haa e ? Ne “ Fada boo mododɗ, boo nik ñaam ciŋ ɓi Misra. ” Wedɗ ngisoh kaan ŋ bilaf fii. »

¹³ Musaa loffa ɓa ne : « Kinaat neyyoh, tufkaat dɗu marak findi Nikidɗi mucdohan dɗu woti. Bi Misra ɓi dɗu na hote ɓii, dɗu hotissandi ɓa muk.

¹⁴ Yeeɓkaat rek. Nikidɗi a yi na hee dɗu hiŋohde. »

Taambaŋ Israayel ci ŋ dɗooy cookma

¹⁵ Nikidɗi woosa Musaa ne : « Wa ye tah fu leehkee nga so ? Woya Israayel ci ɓa deguk ŋ waasi.

¹⁶ Baya ndoodiŋ da ŋ yaah, fu yurhida ŋ cookmi. Fu paysoh cookmi kanak, Israayel ci min taamb nga te kot ciŋ dɗu iiri'uu.

¹⁷ Ini kadɗ nga so, ŋ hey ndengde keeŋ ciŋ ɓi Misra po ɓa taambidɗ dɗu ŋ dɗooy cookmi. Teemb ndeem, ŋ hey teeɓohe yaki ŋ yak, ŋ in ci ŋ tuman Firawna na hiŋohoh ciŋ de na wotiir ciŋ de na ɓoobi rap panis.

¹⁸ Ŋ hey teeɓohe yaki ŋ yak ŋ in ci ŋ tuman ɓa, ɓi Misra inah ne ñam Nikidɗi. »

¹⁹ Yutta, malaakaaniŋ Kooh, yi meedɗ adug ŋ fiki Israayel ca, kadɗa ŋ finhooba, eela yipee haa kumbin ŋ fikiiɓa nammba kadɗ ŋ finhooba.

²⁰ Wa nikka ŋ harmban dal ca kanak ca, dalan Misra na waŋ Israayel. Eelaam nikka ñuus ŋ ɓaka winoora, waaye weka reesa, wa ñiiniɗta ɓaka tas ne cuub ca kanak ca minuu rebɗukoh na wek.

²¹ Wa Musaa radis ndoodaŋ de ŋ dafuk cookma, Nikidɗi neehha puudis ŋ pulohaad-noh, puudis raakidɗ hatil. A paysohha cookma kanak, merhey mi suyɗi nikka ŋ harmbana.

²² Israayel ca taamma nga te ɓa iiriidɗi, raak masma dɗingidɗ findi miir ŋ yaah-ñahum na yaah-sing.

²³ Bi Misra ñaakdeeda ba na panis canj ba na wotiir canj ba jen η dooy cookma.

²⁴ Na wiisaadiina, Nikidi, yi nikee η dooy kumbinanj yongkaaha na eela, marakka η dalanj bi Misra, a sabsohha ba na sagoocanj ba.

²⁵ A tummba po panuucanj wotiir canj ba minisdi kad kad yurhid, ineem tahha po ba minisdi nupid baahid. Ba woosa ne : « Boo saandohaat, Nikidi yii hiñohid Israayel ci. »

²⁶ Nikidi woosa Musaa ne : « Radsa ndoodinj da η cookmi ne masmi dokkis findi wa nikohe, wa on bi Misra, wotiir ci na bi rap panis ci. »

²⁷ Musaa tumohha ineem daa.

η wiisaadiina, cookma dokukka findi wa mande, bi Misra saandoheeda, ba cohha na masma, Nikidi julla ba η dooy cookma.

²⁸ Masma dokukka, wa onnda wotiir canj Firawna na booba rapee panis ca jen. Hiñohoh ca dabee Israayel ca jen tassa η cookma ; ali bo' puldi nga.

²⁹ Waaye Israayel ca taambeen η cookma te ba iiriidi, raak masma d'ingkid findi miir η yaah-sing na yaah-ñaahum.

³⁰ Mbadfi, Nikidi mucidta ba η yaah cinj bi Misra. Ba hotta fidaaf canj bi Misra η sereendanj cookma.

³¹ Israayel ca hotta hatili Nikidi mucdoh ba nga bi Misra, ba neyyohha de, ba kossa Nikidi na Musaa ñaaminj de.

15

Israayel ca yeekid Kooh

¹ Wedi Musaa na Israayel ca ferdoh Nikidi yeekii :

« Nikidi yeekaah yeeku nee !

η hey de yeeke.

Ndaminj de teebohid nee

A yi min ee !

A koodkid panis na rapoh panis,

A julla η cookma.

² Nikidi a yi hatilinj ngo nee !

A yi Hed yeekinj ngo.

A yi hirip po nee !

η hey de yeeke.

Nikidi a yi Koohinj ngo nee !

η hey de daape.

A yi Koohinj baabinj ngo nee !

η hey woye yakkinj de.

³ Nikidi jalmba nganj hiñoh !

Nikidi wed tiikinj de.

⁴ A julid wotiir canj Firawna

Na hiñohoh canj de.

Ba adgoh ba sah muhid nga ee

η Cookmanj-Hapeel-ca.

⁵ Ginaah ca ulla ba nee

Nganj dooy cookma.

Ba diigid nga haa ne atoh

η dunganj cookma.

6 Nikidi ! Ñaahminj da nee !
 Eey hatilinj wa !
 Nikidi ! Ñaahminj da nee !
 Wed dumb bi sang da.
 7 Yaki fu yak Nikidi nee
 Fu saahid bi sang da.
 Fu fuudsid ayrukinj da nee !
 Eey dohdinj wa !
 Wa hoomdid ba findi mbaang ee !
 Eey dohdinj wa !

8 Nikidi ! Iikinj da nee
 Nangdohid masub ca.
 Ginaah ca tufkid sad ee
 Findi miir ee !
 Masma sah namid ndeng ee
 Wan dunganj cookma.

9 Sangida woyeeda nee
 N hey ba taambde.
 Sangida woyeeda nee
 N hey ba ambe.
 Sangida woyeeda nee
 N paysoh in cinj ba.
 Sangida woyeeda nee
 N raak ini nj waad jen.
 Sangida woyeeda nee
 N fuur ndanginj ngo.
 Sangida woyeeda nee
 N hey ba sooyde.

10 Nikidi fu fuudissa rek ee,
 Cookma ulla ba.
 Ba diigga nga haa ne beteeh
 N dooy-dooy cookma.

11 A yinde kooh mand na da nee
 N kooh canj booba ?
 A yinde na siñaarde sagu hool ?
 A Nikidi nee !
 A yinde Kooh neyyohu nee ?
 A Nikidi nee !
 Po a carra yeeku nee ?
 A Nikidi nee !
 A tumee in feyohid ee
 Findiifu nee ?

12 Nikidi fu radis ñaahminj da nee ;
 Kehyi onnda ba.

13 Nikidi waadohaadinj da nee
 Wa na boysukeedi.
 Fu yurhidid cuubinj da fu tos
 Na hatilinj da nee !
 Fu yii bay ba Nikidi nee

Diskanɗ ɗa hoolda.
 14 Cuub ci kerhida nee ;
     Bii saakɗoheeda.
 Filistiici neyyohid lool ee,
     Bii nganɗ tiis.
 15 Kilifaacanɗ Edom Nikidɗi nee
     Iiyidɗ dic ee.
 Te ba adgoh Mowab
     Bii kot-kotdeeda.
 Bi Kanaan jen Nikidɗi nee
     Jaahdidɗ lool ee.
 16 Neyyoh na tiit Nikidɗi nee
     Aasidɗ ba jen ee !
 Ba hot hatilinɗ yaahinɗ ɗa nee ;
     Ba mindɗi yoond.
 Ba mandidɗ nga haa ne atoh.
     Eey Nikidɗi nee !
 Po cuubinɗ ɗa wii taamb ee.
     Eey Nikidɗi nee !
 Po cuubi fu tos wii taamb ee.
     Eey Nikidɗi nee !
 17 Fu hey ba gende Nikidɗi nee
     N tangoora fu raakoot,
 Diska fu habidɗ kahan fu nee !
     Eey Nikidɗi nee !
 Nganɗ diskanɗ ɗa hoolda nee !
     Eey Nikidɗi nee !
 Wa fu habidɗ na yaah cinɗ ɗa nee,
     Fu yi Hedɗ boo.
 18 Nikidɗi a yi nikan buur ee
     Po faw ee ! »

19 Daa, panis ca na wotiir canɗ Firawna, na booba rapee ca aaseen nɗ cookma.
 Nikidɗi dokinnda masma nɗ ɗafuk ba. Israayel ci taamma ba nɗ merhey ma suyɗa, nɗ
 dooy cookma.

20 Maryam, woosuuda bitba, taambɗoh Aaruna, bayya haan. Bitibɗ canɗ Israayel
 jen ñaakidta de, ba tipeeda, ba mbeceeda.

21 Maryam dokkissa nɗ yeeka an :
 « Nikidɗi yeekaah yeeku nee
 Nɗ hey de yeeke
 Ndaminɗ de teebohɗid nee
 A yi min ee
 A koodkidɗ panis na rapoh panis
 A julla nɗ cookma. »

Masmanɗ Mara

22 Musaa adgidta Israayel ca, ba pulohha Cookmanɗ-Hapeel-ca, ba yurahha kehya
 hulangan Suur. Ba tiinnda neeh kaahay, ba hotɗi masmi ba anan.

23 Wa ba kad po ba reesa diskana na woyse Mara, masub raakeen nga, waaye ba
 mineedaa an, wa nikee aayid hak wedɗ tah diskana teekuusa Mara (aay).

24 Nɗ ineem, mboolnda lahtukeeda nɗ Musaa, ba woosa ne : « Boo na hee ye ane ? »

²⁵ Musaa kiimba Nikidi na leehuk. Nikidi teebpa de ndood, a bekaa η masma, wa hannda min anu.

η ndaam, Nikidi edta Israayel ca nakoh ciη de na habdaah. A nammba ba markisuk.

²⁶ A woosa ba ne : « Du kerah keeh-keeh woo kiη ngo, mi yi Nikidi Koohiη du, te du habdee in ci η amb ne ced yurah dah, du bekoh nof in ci η nakoh, te du habid habdaah ci jen dah, η heydi yipkide kosaay nga du findi η tumoh na bi Misra. Laam nam Nikidi yi na wirdee du. »

²⁷ Israayel ca kadeeda po ba reesa Elim, ba raakka cul masub ndan̄kiyaah na kanak (12) nga, na tas tandarma ndan̄kiyaah-yasna-kanak (70), ba dalla nga, η sero masma.

16

Kaŋam kaη Israayel ca η kehya hulanga

¹ Wa ba boof nga po cabna kanakdoh η pulohan ba Misra raakka neeh ndan̄kiyaah na yatuus (15), Israayel ca jen kurkohha Elim. Ba kadeeda po ba reesa kehya hulangan Sin, η harmban Elim na tangooran Sinaay.

² η ndaam, Israayel ca jen lahtukeeda η Musaa na Aaruna.

³ Ba woyeeda ne : « Nikidi joyee boo joy ap η Misra ; ndaam, boo nikee boofid na soyeecan sepet ca te boo meedeen nam po boo kap nding. Waaye weddi, du bayid boobi jen ndii ne boo kaan na ad. »

⁴ Nikidi woosa Musaa ne : « Marka ! η hey du tobde kaŋam. Kooh-nu-wiis, du hey kade, du baya nga ini mit du dingid neeh yino ; teemb ndeem, η hey marke andi du hey taambde nakoh ciη ngo wala.

⁵ η mbehi yasna-yino'doh, du bay ngan kaŋam keem dah, wa nikan wuu neeh kanak. »

⁶⁻⁸ Musaa na Aaruna woosa Israayel ca jen ne : « Nikidi kerhid lahtukiη du nga de, η niini woti, a hey du one sepet namaah. Du hey inhe ne a yi Nikidi, yi puldoh du Misra. Kim na baaba, a hey du name on kaŋam, du nam po du kap ; du hey hote ndamiη de. Ini kad nga boo, boo tus haa ; du lahtukdi nga boo, du na lahtuke η Nikidi. »

⁹ Musaa woosa Aaruna ne : « Woya Israayel ci jen ne, ba hayaat ba tufuk η fiki Nikidi laam a kerhid lahtukiη ba nga de. »

¹⁰ Wa Aaruna na woye na mboolndan̄ Israayel ca, dekka po, ba jen ba yurhidkohha na kehya hulanga. Ndamiη Nikidi teebukka ba η dooy eela yipe haa kumbin.

¹¹ Nikidi woosa Musaa ne :

¹² « η kerhid lahtukiη Israayel ci ; woyid to ba ne : “ η niini woti, bala nohi muyan dah, du hey name sepet te kim na baaba, du hey raake kaŋam ki kap du, du hey inhe ne nam Nikidi, Koohiη du. ” »

¹³ Wa niina ree, mbayul* ca pundeeda, hayeeda. Ca yoonnga η dala po wa riiffa. Kooh wiissa na baaba, maar keennda nga.

¹⁴ Wa maara coot, niisohi haa sangri radidta η merhey ma ;

¹⁵ Israayel ca hottaa, ba inahdi ini wa nik, ba woyeeda η harmban ba ne : « Inii wa ye ? » Musaa loffa ba ne : « Wa kaŋam ki Nikidi on du ;

¹⁶ inii, wed a woo nga : “ Yaa nu nga bayaat ini mit de dingid neeh yino, haf nu nga dah, andaar yino. ” »

¹⁷ Ba tumohha daa, yaa nu nga bayya, bum bayya juuk, binoobi bayya yissuut.

* **16:13 16:13** *mbayul* : a yi "caille" η faraŋse. A sel, mand na pambi-nduuf yin. Ca na hune laayid, te ca mindi pund baahid.

¹⁸ Waaye wa ba bees ca na andaar, ba bayee juuk uupdeedi te ba bayee yissuut mitdeen. Yaa nu nga dah, bayee ini doy de.

¹⁹ Musaa woosa ba ne : « Ali bo' kinaat d'aaak nga wuu kim na baaba. »

²⁰ Raakka bi kerhid'fi de, ba d'aaakka η caη ba po na baaba, ca canginnda, ca oteeda ; Musaa ayrukka ba.

²¹ Ini koodoh ndeem, baaβ nu ree dah, yaa nu nga dah, kad' baya ini mit de dingid neeh yino. Kadta po nohi dammba dah, ini tas η kehyi seey.

²² N mbeha yasna-yino'doh, ba bayya d'ingid' wuu neeh kanak, wed' ne haf nu nga dah, andaar kanak ; kilifaaca kadta η Musaa, ba woosa de wa.

²³ A loffa ba ne : « Ineem wed' Nikidi nakohe ; kim, wa mbehi hooldi na idsidkohse, wi Nikidi wadu. Utaat ini du waad ut, du tik ini du waad tik, du d'aaak ini tas po kim na baaba. »

²⁴ Ba tummba ineem, ba d'aaakka wuu kim findi Musaa nakohoha, ba hotta ne ca otdi, ca cangindfi.

²⁵ Wed' Musaa woyoh ba ne : « N'amaat ca woti, du heydi raake ali in η bilaf fi, laam woti wa mbehi na idsidkohse, wi Nikidi wadu.

²⁶ Ini ree neeh yasna-yino, kadaat du baya n'amaah waaye mbehi yasna-kanakdoh, wed' na idsidkohse ; n'amaah raakandi η bilaf fi. »

²⁷ Raakka ba pul η mbehi na idsidkohse ne ba bay ; ba hotdi ali in.

²⁸ Nikidi woosa Musaa ne : « Du genan gen sang taambid' nakoh ci na teeboh cin ngo po kida ? »

²⁹ Musaa baatidta ba nga ne : « Inhaat baahid' ne a Nikidi ed' du mbehi na idsidkohse, wed' tah a onnda du η mbehi yasna-yino'doh ne du bay dingid' wuu neeh kanak nga ; η mbehi yasna-kanakdoh, yaa nu nga dah, boofaat, a puluu. »

³⁰ N ineem Israayel ca idsidfukka mbeha yasna-kanakdoh.

³¹ Ba teekka kañam kaam *maan* (wa-ye). Wa mandee na pees *koryand*[†], wa nikee yaanow te fu n'amee wa dah, waa mandee na d'angi hab'dohu kuum.

³² Musaa woosa ne : « Inii wed' Nikidi nakoh : Andaar tumsaat *maan* po wa riif, wa d'aaaku, wuu bi na hee rimkohe nga boo, ne ba hot kañam ki Nikidi pesdoh ee boo η bilaf fi, wa a pulid' boo Misra. »

³³ Musaa woosa Aaruna ne : « Baya meeme d'aaakkoha, fu tuma andaar *maan* po wa riif, fu d'aaaku η fiki Nikidi, wa nik wuu bi na hee rimkohe nga boo. »

³⁴ Findi Nikidi nakohee wa Musaa jok, Aaruna bayohhaa d'aa η d'iska na naandsukohse ambtidohi Nikidi ambtidoh na ba, ne wa d'aaaku nga.

³⁵ Israayel ca n'amid' η *maaneem* ini ree kiis ndaηkiyaah-nikiis (40) po findi ba reyoh η aasoha kur genohuud', wa nikka Kanaan.

³⁶ (Andaar caη ba, ca nikee *liitar*[‡] kanak na camban.)

17

Nikidi pul'fid' masuβ η atoh faη Horeb

¹ Findi Nikidi woyoh ee ba wa, Israayel ca jen kurkohha kehya hulangan' Sin, ba kadeeda yin yin po ba reesa Refidim ; ba yippa d'iiη caη ba nga. Waaye η ndaam, ba raakeedi masmi ba anan.

² Ba waakeeda Musaa lahtoh, ba woyeeda de ne : « Eda boo masmi boo anan. » A woosa ba ne : « Wa ye tah du waakee so lahtoh ? Wa ye tah du markiskee Nikidi ? »

³ Ba sifad'ukka, ba lahtukeeda nga de an : « Wa ye tah fu pul'dohha boo Misra, fu hayya na boo η ndii ne fu ap boo na sifad', boo na kubuuciη boo na d'oopaat cin' boo ? »

[†] 16:31 16:31 *koryand*: pees *koryand* hend na pees basi. [‡] 16:36 16:36 *liitar*: Musaa inheedfi *liitar*, ba meedeen beesoh *eefaa*. A fiis ne andaar ndaηkiyaah, wed' *eefaa* yino.

⁴ Musaa kiimmba Nikidí keeh-keeh, a woosa de ne : « N joy habdíd boofi ye Nikidí ? Ini hondoh ba tap po atoh po n kaan laayisdi ! »

⁵ Nikidí loffa de ne : « Adgaa ba, fu hun na bi yakak, fu bay ndoodí fu labee n kalan Niil.

⁶ Marka, n hey da adge, n nik nden, n dafuk atoh fi, n Horeb, fu hey lafe ndoodí n atoh feem, masub hey pule nga, ba raak anaah. » Musaa tummba ina Nikidí woyee, a tuma n fiki yakak ca a hunee na ba.

⁷ Ndaam teekuusa Maasaa (markisuk) na Meeribaa (waak lahtoh). Laam Israayel ca waakee Musaa lahtoh, ba markiskeeda Nikidí ngan meeksoha ba meeksohee an : « Nikidí yii n harmban boo wala a nikdi nga ? »

Israayel ca minid Amalek ca n hiñoha

⁸ Wa raakka mbeh Amalek ci hayya hiñohee na Israayel ci n Refidim.

⁹ Musaa hotohha na yaara teeku Yosuwe, a woosa de ne : « Kooda bi bo' ndengid, du kad hiñoha na Amalek ca ; kim n hey nike n dafuk tangoori na ndoodin Kooh n yaah cin ngo. »

¹⁰ Yosuwe kadta hiñoha na Amalek ca findi Musaa nakohee de wa. A yi Musaa, a hunnda na Aaruna na jaar teeku Hur, ba kadta, ba tufukka n dafuk tangoora.

¹¹ Musaa meebpa yaah n dafka dah, Israayel ci bed na mine. Waaye a ruhsidta ca dah, Amalek ci bed na mine.

¹² Musaa nikka na ineem po yaah cin de neebohha, Aaruna na Hur oobidta de atoh, a booffa nga. Yii lahha de n bakii, yum lahha de n baki tas, ba ammba yaah cin de ne ca ruhsuu po nohi muyya.

¹³ Yosuwe na Israayel ca labpa Amalek ca na hiñohoh can ba ndang po ba radta ba n kehyi.

¹⁴ Wa hiñoha reeh, Nikidí woosa Musaa ne : « Fiisa in cii n teere, fu daaka, ca alkohsuu. Te woya Yosuwe ne n hey reehde Amalek ci n kehyi po ali bo' naandsukissandi ini kad nga ba. »

¹⁵ N ndaam, Musaa yippa seeykoha wuu Nikidí nga, a teekkaa tiiki tokis : "Nikidí a yi Raayaanin Ndamin ngo."

¹⁶ A woosa ne : « Yaahi meebu yurhiduusa n Nikidí, tahid po Nikidí genan gen hiñoh Amalek ci gomal nu gomal. »

18

Yetoro kadid marka Musaa

¹ N jamanoonaam, Yetoro seeykidohan kur kan Majaan, payum Musaa jaar, kerahha in ci Kooh habdíd Musaa jen, na Israayel wi cuubin de, ne Nikidí puldohid ba Misra.

² Sefora biti Musaa nikee n kahan baab ba Yetoro, raak a Musaa tuuyee de ne a nikohaah nga,

³ na kubuucin de jaar ci kanak ci. Musaa teekee saawa Geersom* laam a woyee ne : « N genohaah n kur jaambur. »

⁴ Yina teekuusa Eliyaser (Koohin ngo baatdohoh) laam, Musaa woyee ne : « Koohin baab boo, yi hirpohin ngo, mucdid to n yaah cin Firawna. »

⁵ Yetoro hunnda na biti Musaa na kubuucin Musaa kanak ci ; ba kadta po ba reesa kehya hulanga Israayel ca dalohee n sero tangooran Kooh.

⁶ Yetoro woosohha n Musaa ne a woysaat ne, a yaa hay, a yi na Sefora na kubuucin de kanak ci.

⁷ Musaa pulla, kadta coha na ba.

* 18:3 18:3 Geersom : Tiikin "Geersom" na "genohaah" ced mand n pedeem heber.

Wa a ree a yekidta payum ce Yetoro, a morgidfukka de, ba kañdohha po yutta ba aassa η diipa.

⁸ Musaa naandsukka de jen findi Nikidi tumoh na Firawna na bi Misra sugu Israayel, na miskid ci ba raak η waasi te Nikidi puldohha ba nga ca.

⁹ Yetoro summba η in ci baahid ci jen, ca Nikidi habdid Israayel ca wi a puldoh ba η yaah ciη bi Misra.

¹⁰ A woosa ne : « Nikidi yakdaah, a yi puldoh du η yaah ca Firawna na bi Misra degee du.

¹¹ N teydukid kotii ne Nikidi a yi uup in ci ambu ne ca kooh jen ; a teebohida wi Israayel ci na ayaarkohse. »

¹² Yetoro bayya bi doopaat, a edohha ca seeykaah wuu Kooh, yino hoomdaah, na bi wiiriis hoosaah. Aaruna na yakak caη Israayel jen hayya, ba baahha na de kañam kaη seeyka η fiki Nikidi.

Musaa koodid bi atte'oh ne ba baatdoh de

¹³ Wa Kooh wiis na baaba, Musaa booffa ne a atte leer caη booba. Ba hoobukka tufuk η fikiice na baaba po na niina.

¹⁴ Yetoro payum ce hotta η in ca a na habdide cuuba, na findi ca laayoh, a woosa de ne : « Fu na habde ye wii, wa ye tah fu atte'ee kiik fu ? Mboolndi tufuk na baabi po na niini, ba sekee nga da ! »

¹⁵ Musaa loffa de ne : « Mboolndi na haye nga so ne ba inah ini Kooh woo,

¹⁶ ba raakka ini ba leer dah, ba hay nga so, η attee ba, η teeb ba ne ba inah in ci Kooh sangoh na ci a nakoh. »

¹⁷ Payum ce Yetoro woosa de ne : « Findi fu na tumohe, wa daa haa.

¹⁸ Fu hey yaabde haf fu, fu yaabid boobi na haye nga da ; inii, wa bit bit, fu mindaa tum kiik fu.

¹⁹ Diski wa nik, sikduk ko η baatdoh da yissuut, te Kooh hunaat na da nga : Fu, nika η harmban cuubi na Kooh fu bayee leer ci nga de.

²⁰ Fu teebee ba disk ba joy top, fu teebee ba nakoh ciη Kooh. Fu teeb ba waasin de, na ini ba joy habid.

²¹ Waaye waaka nga ba bi bo' mitid, nupid Kooh, yurhid, bi fu inah ne ba waadfi in lewaadi ; fu tufkid ba, raak bi na hee adgohe junni (1000) bo', raak bi adgohan bo' teemet (100), bum bo' ndanjiyaah-yatuus (50), binoobi bo' ndanjiyaah.

²² Beem hay dah, ba atte'ee Kooh-nu-wiis leer ci yin-yin ciη mboolndi, ba wikee da ci uupid etoh. Ineem hey da edfidde pangkin da, fu baahana baah na ba.

²³ Fu habida, te Kooh teeb da waasi dah, fu heydi yaabde haf fu te boobii jen hey mine haad modof. »

²⁴ Musaa taambidta woo kaη payum ce jok,

²⁵ a tannda bi jaar mitid η Israayel, a tufkidta ba, bum adgohha bo' junni (1000), bum bo' teemet (100), bum bo' ndanjiyaah-yatuus (50), bum bo' ndanjiyaah.

²⁶ Ba atte'eeda leer ca yin-yin caη mboolnda Kooh-nu-wiis, ba bayeeda in ca miskid ca η Musaa ne a attee ca.

²⁷ Musaa askohha na Yetoro payum ce, yeem dokukka kur ba.

19

Kooh ambidohid na Israayel ci

¹⁻² Mbeha koc η cabna kaahaydoh η finho pulohan η Misra, Israayel ca kurkohha Refidim, ba kadta kehya hulangan Sinaay ; ba yippa diip caη ba nga η sero tangoora.

³ Musaa rapeeda η tangoora ne a coha na Nikidi KooH. Wed Nikidi beedkoh de η dafuk tangoora, a woosa de ne : « Inii wed fu na hee woye kubuucin Yanhooba, Israayel ci : Nikidi woo ne :

⁴ “ Du hotootid findi η tumoh na bi Misra, η bayya du nga so findi caango* na radsohe pab cin de, a deg yiil cin de nga.

⁵ Markaat, kehyi jen nam raaka, du kerah woo kin ngo te du taambid ambtidohin ngo na du dah, η cuub ci jen, a du nikan cuubin ngo.

⁶ Du hey nike cuub hoolid wuu so, du nik seeykidoh ci na hee nike η harmbando na cuub ci cinooi. ” Inii wed fu na hee woye Israayel ci. »

⁷ Musaa kadta η mboolnda, a cohdohha yakak ca, a woosa ba ini Nikidi nak de jen.

⁸ Mboolnda jen hunnda woosa de ne ba hey habde in ci Nikidi nakoh jen. A kadta, a woosa Nikidi ineem.

⁹ Nikidi woosa Musaa ne : « Marka η hey haye po nga da, η dooy eel nuusid, Israayel ci hey yo kerhe woyee na da, ba ooluk da po faw. »

Nikidi yipkid η tangooraη Sinaay

Wa Musaa wik Nikidi woo kan mboolnda,

¹⁰ Nikidi woosa de ne : « Dokka η mboolnda, woyaa ba ne, woti na kim, ba boktukaat, ba naaw kulbaacin ba.

¹¹ Mbehi kaahaydoh, wa raakaat ba yutid, mbaadi η hey yipke η tangoorin Sinaay, η fikiiba jen.

¹² Fu hey ba teebe diski ba topan η sereendin tangoori. Te fu woo ba ne ba wortukaat, ba kinaat ree η tangoori, ba kinaata laal. 'Bo' nu laala dah, a hey apse.

¹³ A nik bo', a nik doopaat, ali bo' joydi de laal. A tapsan tapu atoh wala bis. Kad po du kerah kulub dah, raak bi han min rap η tangoori. »

¹⁴ Musaa ruhussa η mboolnda, a tumba po ba boktukka, ba naawwa kulbaacan ba.

¹⁵ A woosa ba ne : « Faaha kim raakaat du yutid, te kinaat faanuk na bitiβ cin du. »

¹⁶ N neeha kaahaydoh η wiisaadiina, wa melneeda, wa indngeeda, eel nuusid nikka η dafuk tangoora, ba kerahha kulub roofid nga ; booba, η diska ba nikee η dala, ba tiitta jen po ba saakdoheeda.

¹⁷ Musaa pulidta ba η dala, a bayya ba η sereendan tangoora ne ba tufuk η fiki KooH.

¹⁸ Nikidi yipkeen nga η dooy jaal yongkaah, tahha po tangooraη Sinaay nikee duukeeda, duukra kurkeeda jututut findi duuku puur ; tangoora jen yoondeeda yoond keeh-keeh.

¹⁹ Kulub ka upeeda nga uup roof, Musaa woyeeda, a kerheeda hoosorin KooH lofeeda de η indnga.

²⁰ Nikidi yipukka η tangoora η suunan wa, a beedukka Musaa ; yeem rappa.

²¹ Nikidi woosa de ne : « Ruhsa fu woya na mboolnda, waad to hot kinaat ba bek η cootuk diski ba topdu wala laayid nga ba hey kaane.

²² Te sah seeykidoh ci joy hay nga so, ba joyid farsuk, bala η keenan ba dah. »

²³ Musaa loffa de ne : « A fu woyee ne η habdaat diski boobi na hee tope η sereendin tangoori, η tuma disik hoolid wuu fu, wed tah po mboolndi minandi rap η dafuk tangoori. »

²⁴ N ineem Nikidi woosa Musaa ne : « Ruhsa, fu hayee dah, fu hun na Aaruna. Waaye η ini kad η mboolndi na seeykidoh ci, waad rap η diskin ngo kinaat ba bek η cootuk diski ba topdu, bala η keenan ba dah. »

* 19:4 19:4 caango : a yi uupid hatil η sel ci na punde. Ca laayisdi woti.

²⁵ Musaa yipukka η mboolnda, a woosa na ba.

20

Nakoh-ci-Ndan̄kiyaah-ci

¹ Mbadi, Kooh woyid Israayel ci woo cii jen an :

² « Ñam Nikidi, ñam Koohin̄ da, mi yi puldoh da Misra, η diska fu nikee ñaam.

³ Fu raakandi kooh wiiriis dal mi.

⁴ Fu habdandi nataal fu ñaamkee ca. Ca nik η in ci η dafki, wala ca nik cin̄ kehyi, wala sah cin̄ masmi η oob̄ kehyi.

⁵ Te fu heydi ca yekde, fu heydi ca ñaamke. Laam mi yi Nikidi Koohin̄ da, η teydukdi baah da na in, ñam na mbugale kubuucin̄ baab ci sang ngo, na kubuucin̄ beem, po η set ca na setaat ca.

⁶ Ñ teebohee keekohin̄ ngo po η gomal junni (1000) η bi waaf to, te ba habdee in ci η nakoh.

⁷ Fu heydi njirnidkohe tiikin̄ Nikidi Koohin̄ da η woo barang barang ; mi yi Nikidi, η fadandi bo' a njirnidkohee tiikin̄ ngo η woo barang barang.

⁸ Daakkoha nof mbehi na idsidkohse ne fu tuma mbeh hoolid wuu so.

⁹ Fu raakid̄ neeh yasna-yino ne fu habid̄ pangkin̄ da nga jen.

¹⁰ Waaye mbehi yasna-kanakdoh, wed wi na idsidkohse, yakdoha Nikidi Koohin̄ da. Fu heydi pangke nga, fu na kubuucin̄ da, yaar na bitib̄ ; na ñaam cin̄ da, yaar na bitib̄ ; na doopaat cin̄ da po η jaambri gen kahan fu sah.

¹¹ Laam, ngan̄ neeh yasna-yino, η habdid̄ eel ci na kehyi na cookmi na in ci nik nga ca jen, η fadta mbehi yasna-kanakdoh η idsidukka nga, wed tah η barke'ida mbeheem, η tummbaa wuu so.

¹² Eda yaay du na baab du cir ne fu min raak kipes hutid̄ η kehya η edan da, mi yi Nikidi Koohin̄ da.

¹³ Fu apandi bo'.

¹⁴ Fu njaaloo'andi.

¹⁵ Fu rokandi.

¹⁶ Fu woydandi morom fu ini a tumdi.

¹⁷ Fu waaddandi haf fu inin̄ morom fu, a kahan ce haa, bitiice haa, a ñaamin̄ de yaar mbaa bitib̄ haa, a inoh fin̄ de haa te a mbaamin̄ de haa. »

¹⁸ Ñ ndeem Israayel ca jen kerheeda inding ca na kuluḅ ka, ba namba hot meleñ ca na findi tangoora duukohe, ba saakdoheeda sagu neyyoh η diska ba cangtid̄ke.

¹⁹ Ba woosa Musaa ne : « Fu, woya na boo, boo hey da sikduke, waaye Kooh kinaat woo na boo jahran, ndaa boo hey kaane. »

²⁰ Musaa loffa ba ne : « Kinaat neyyoh, ini tah Kooh reb̄ ndii, a na markiskee du ne du nup de, du bakaaduu. »

²¹ Israayel ca rissa η diska ba cangtid̄ke, waaye Musaa reb̄pa η eela, η diska Kooh nike.

In ci Kooh nakoh η seeykohaani

²² Wa Musaa reb̄, Nikidi woosa na de woo cii, an : « Inii wed fu na hee woye Israayel ci : “ Du hotootid̄ nga, η woyoh na du η eel ci.

²³ Du heydi habde ali in wiiriis ñaamkaah baat nga so, findi kooh ci nataal ci habdohu urus wala haalis.

²⁴ Du na hee baye merhey, du habdid̄ to seeykoha. Du degan pe' ci, mbaal ci na inoh ci nga, ci hoomdassan na ci seeykohsan wuu jam harmban ndo na du. Te mi, η hey haye η barke'id̄ du η disik ci η teebohan jen ne mi yii nga.

²⁵ Du habdidee so seeykoha na atoh dah, wa kinaat nik atoh pestuud̄, ini du na hee ca pestohe na bekee ca hoolaadi.

²⁶ Kinaat to habdiid seeykoha njoolid po bo' kee nga dah rapan rap, ineem na tahe tas-barngin de hotuk. " »

21

In ci Kooh nakoh η Heberi ñaami

¹ Nikidi taalndidta woyeeda na Musaa an : « Nakoh cii, ced fu na hee degde Israayel ci :

² Bo' nu rom ñaami nik Heber dah, a pangkidan de kiis yasna-yino. Nj kiis ka yasna-kanakdoh, ñaameem pul nga te a wirndandi ali in.

³ Nik ne a yaar, te wa a na romse, raak de raakdi bitib dah, a pulan nga raakaadi bitib. Wa raak de raakeen bitib dah, bitiice pulan na de.

⁴ Nik ne boyi rom de, a yi waakid de bitib te bitbeem raak na de kubu yaar wala bitib dah, bitbi na kubuuci jen tasan na boyi romee de ; a yi dong pulan.

⁵ Waaye a woo woorid ne, a waadid hed ce, na bitiice na kubuucin de po a waadfi pul a raak haf ce dah,

⁶ hed ce hey baye Kooh* findi seede, a tikin nofin de η yahndeerin kahni, a oya, jaar a nik ñaamin de η ini tas η kipes kin de jen.

⁷ Bo' nu toon kubkin de bitbi findi ñaami kilooksan dah, yeem heydi pule findi pulin ñaam ci binoobi.

⁸ Yaari rom de, nik ne a waadee de bitib, kad po a nebisdi de dah, a hey yoobfide baah cin bitbeem ne ba romis de. Nj wori a wor de weem a fadta de, a minandi de toon jaambur.

⁹ Nik ne yaari rom, a romid de kubkin de yaari dah, a ambaat de findi kubu bitib na ambohse.

¹⁰ Waa nu wa min nik nga dah, bayis bitib wiiriis baat nga de tahandi po, in haawsu η kañam kin de wala bekkaahin de wala ayin de.

¹¹ A tumduudi yino η in ci kaahay ceem dah, a hey mine coot modod te wa raakandi wirind.

In ci Kooh nakoh η bakaad ci joy tah bo' apu

¹² Bo' lab bo' po a ap de dah, a apsan apu.

¹³ Raak de tiidaa, waaye wa taamb taamb η yaah cin de dah, η hey da teebe diskii a joy naafkoh.

¹⁴ Nik ne a ayaaruk bek de nga po a ñaañohha de a appa de dah, ali a naafuk η seeykohaaniη ngo sah, koodohaata de nga ne a apu.

¹⁵ Bo' lab yaayin de wala baabin de dah, a apsan apu.

¹⁶ Bo' rok bo', a ambu na de wala raak de toonid de dah, a apsan apu.

¹⁷ Bo' nu kiimid yaay ba wala baab ba modaadi dah, a apsan apu.

In ci Kooh nakoh η laboh na gaañoh

¹⁸ Yaar nu ngaskohee na morom ce po a tap de kurpañ wala atoh, a kaandi waaye wa faan de,

¹⁹ a mirndoh kuruk, po a pul a tiindsukee na ndood dah, yaari tapoh heydi tumse in, a wirndan wirind neeh ci yeem joyee panguk dong, te a pay de po a wir.

²⁰ Bo' nu bay ndood a lab ñaamin de yaar wala bitib po a ap de dah, ñaameem hey wirndukfasse.

²¹ Waaye wa deg neeh yino wala kanak, a kurkiduk dah, cari a car koporiη de hey tahe po, a heydi wirndukfasse.

* **21:6 21:6** "hed ce hey baye Kooh findi seede" : ini heber woo ndii, wa namid min tokis "hed ce hey baye kilifaaci findi seede".

²² Bi bo' hiñohee po ba tapuk bitib rook, a taamboh nga, a ar raak kubu te wa bekdi de in dah, boyi tapkoh wirndan wirind yaar bitbeem ini a meeksohan te a wirndana η fiki atte'oh ci.

²³ Waaye in wiiriis raak nga dah, kiñin wirndohsan kiñin ;

²⁴ has wirndohu has ; sis wirndohu sis ; yaah wirndohu yaah ; kot wirndohu kot ;

²⁵ doh wirndohu doh ; gaañ wirndohu gaañ ; buur wirndohu buur.

²⁶ Bo' nu lab ñaaminj de yaar wala bitib po a ed hasinj de dah, a hey de fade a raak haf ce, wa nik wirndinj hasi a aam.

²⁷ A cal sis dah, a hey de fade a raak haf ce, wa nik wirndinj sisi a cal.

In ci Kooh nakoh η doopaat ci

²⁸ Inoh nu maang bo' po a ap de dah, a tapsan tapu atoh po a kaan, septi sah ñamsandi, waaye hed ce heydaa ambohse.

²⁹ Nik ne a saahee saah po hed ce woyuusaa te a niidfi de po a appa bo' dah, inoh feem tapsan tapu atoh po a kaan, hed ce nam apu.

³⁰ Hed ce woyu ne a wirndan wirind ne a pes dah, a wirndan in nu a meeksu dah.

³¹ Nik ne a maang komaaki yaar wala bitib dah, a naman tumu daa.

³² Nik ne a ap ñaam yaar wala bitib dah, hed ce joy wirind hed ñaami yel haalis ndanjiyaah-kaahay (30) te inoh fi tapu atoh po a kaan.

³³ Bo' nu kunis ngurtut wala a ac naac, a fada kunsadi po inoh wala mbaam jaambur keen nga dah,

³⁴ hed wa hey wirnde candoominj doopti kaandi, a raak de.

³⁵ Inoh nu maang inoh wiiriis, a gaañ de po a kaan, raak ca baahdi hed dah, inoh fi maangoh hey toonse, bi raak ca paysoh haalsi na inoh fi kaan.

³⁶ Waaye nik ne wa inhasseen ne inoh fi apoh maanid na saah kinj de po hed ce woyuusaa te a niidfi de dah, a hey koodde inoh fi kaan, a wirndoh de inoh wiiriis.

³⁷ Bo' nu rok inoh wala mbaal, a ap de wala a toon de dah, a na hee wirndohe inoh yatus nik ne a rok inoh dah, wala mbaal nikiis nik ne a rok mbaal dah.

22

In ci Kooh nakoh η rok

¹ Rokoh nu telu daji'e ne a rok, a labu po a kaan, raak wa na wek dah, yi ap de ambsandi findi boyi ap bo'.

² Waaye wa raak nohi pulid dah, yi ap de hey ambse findi boyi ap bo'. Rokoh nuambu dah, a wirndan wirind ini a rok ; a raakdi ali in dah, a hey toonse findi ñaam ne ini a rok wirndu.

³ Nik ne ini a rok, findi inoh, mbaam, mbaal wala pe', ris na de kaanaadi dah, a hey de wike, te a wirind hed ce in hend na dooptem.

In ci Kooh nakoh η yahdoh

⁴ Bo' nu niidee η yohon wala nguuk, a fad doopaat cinj de ca pul po ca ñamid yohon jaambur dah, a hey wirndohe ñamdeem ini uup baah η in ca a koodoh η yohon ce wala η nguukinj de, a yi yi ñamdoh.

⁵ Bo' nu dohke po wa boysuk koraaß, wa doh koleer jaambur wala yohon ngudsaadi wala wi na hane paar dah, a wirndan wirind ini wa doh jen.

⁶ Bo' nu dengkohu η kahan ce kopor wala in wiiriis, ca roku nga po rokohi ambu dah, rokoheem hey wirnde waas kanak ini a roke.

⁷ Waaye rokohi ambuudi dah, hed kahneem hey kade η fiki kilifaaci ne ba atte* andi yaah ce kadfi nga.

* 22:7 22:7 "hey kade η fiki kilifaaci ne ba atte" : ini heber woo ndii, wa namid min tokis : "hey haye η fikiiso ne η atte".

⁸ Nookoh nu raak η harmban bi bo' η ini kad η inoh, mbaam, mbaal wala pe', mbaa kulba wala in nu min muuy, po bo' min woo ne weddi dah, ba hey kade η kilifaaci†, yi edsandi keeh hey wirnde hend na ineem waas kanak.

⁹ Bo' nu nakoh niid mbaam, inoh, mbaal, pe' wala doopaat nu a min nik dah, doopteem kaan, a weer wala a roku te bo' maasdi dah,

¹⁰ boyi naksee niid hey giñe η fiki Nikidi ne yaah ce kadfi nga. Hed doopteem hey teyduke giñeem te niidohi wirndandi ali in.

¹¹ Waaye wa woor ne doopti rokohu η yaah ce dah, a hey wirnde hed ce.

¹² Nik ne wa woorid ne a doopaat-nduuf ap de dah, niidohi hey haye na ini tas η doopti, wa teeboh ineem ; ndeem a wirndandi.

¹³ Bo' nu banduk doopaat, doopteem weer wala a kaan te hed ce maasdi dah, a wirndan de wirind.

¹⁴ Waaye heddi maasoh dah, yi banduk heydi wirnde. Nik ne ba woytidkohee wirind ne a panguk na doopti dah, a na hee edohe ini ba woytidkohee dong.

¹⁵ Yaar nu woo na cafay inhaadi yaar yi ngudduufi cakiim po a faanuk de dah, a edohan edoh cakiim kin cayeem, a tum de bitiice.

¹⁶ Baabinj cacyi teyduki de on yaari dah, yaareem hey wirnde kopor hend na cakiim cafay inhaadi yaar.

In ci sangohu

¹⁷ Kinaat fad bitbi na luhuse a pese.

¹⁸ Bo' rapkoh na doopaat dah, a apsan apu.

¹⁹ Bo' nu seeyuk, te a seeyukdi wuu so mi yi Nikidi dong dah, a dumbsan dumbu.

²⁰ Ali bo' nga du kinaat torhid jaambri genohaah η kur ki, laam du namee nik jaambur η Misra.

²¹ Bitib nu yaar ce kaan dah, kinaat de torhid. Yaduuni baab ba kaan, kinaat de nam torhid.

²² Wa raak, a leehuk rek ne η naaf de dah, wa woorat yi baahan bi tumana ne η hey kerhe nga.

²³ Te η jaaran ayruk lool, η apduk du na ndang po bitib cin du nik raakaadi yaar, kubuucin du nik raakaadi baab.

²⁴ Bo' nga du band ñakid, yi nam baah η cuubin ngo, kopor dah, wa kinaat mand na findi binoobi na tumohe ; kinaat meeksoh ini deggan η kombot ki.

²⁵ Bo' nga du *tayle'u* palto dah, a wikaat hed wa wa η noha mbaadi.

²⁶ Laam wed dong a raak ulkoha. Wa bayu dah, a taskohan ye findi uuf ? Te a leehuk ne η naaf de dah, η hey kerhe nga, η Hed yirmande.

²⁷ Ali bo' nga du kinaat woo in modaaadi η kilifaaci‡ te ali bo' nga du kinaat yonj§ boyi adgoh cuubin du.

In ci Kooh nakoh η in ci a wadsan

²⁸ Ali bo' nga du kinaat to yih ed bakin ngo ngan in ci a ngudan jen na bakin ngo ngan reseñi na oliwi.

Yaa nu nga du hey yo wade kubkin de saawi yaari,

²⁹ te yaa nu nga du na hee name tum daa na inoh cin de na mbaal cin de wala pe' cin de. Saaw cin ca raakan na ndaamuucin ca neeh yasna-kanak, wa yasna-kaahaydoh, du ed to ca.

³⁰ Du na hee nike bo' hoolid wuu so. Du ñamandi septin doopti doopaat-nduuf ap, du njafdan de buu ci.

† 22:8 22:8 "ba hey kade η kilifaaci" ; ini heber woo ndii, wa namid min tokis : "ba hey haye η fikiiso". ‡ 22:27 22:27 "woo in modaaadi η kilifaaci" : ini heber woo ndii, wa namid min tokis : "woo in modaaadi nga so, mi yi Kooh". § 22:27 22:27 yonj : kiimid bo' Kooh in modaaadi ne wa rahas de.

23

In ci Kooh nakoh η ngel

¹ Ali bo' nga dū kinaat pasaroh woo kerahne ; te ali bo' nga dū kinaat lang na bo' añaandid' a seede'e ini nikdi keeh.

² Ali bo' nga dū kinaat taambid' mboolo po a tum in modaadi ; te yaa nu beedku η ngel nga dū ne a seede d'ah, a kinaat taambid' mboolndi po a kee d'ala waas.

³ Ali bo' nga dū kinaat lang na ñakid' sagu ñaki a ñak ne a ngele d'ah.

⁴ Bo' nga dū, sangidij de muuyduk inoh wala mbaam, a kad' po a coh na inoh feem wala mbaameem d'ah, a baydan de de bayid'.

⁵ Bo' nga dū raak mbaaminj sangidij de keenid' na sifij de d'ah, ali liibij da teydukdi ne fu baatdoh de sah, fu ambohan de amboh, a tokis de.

⁶ Ali bo' kinaat edaadi ñakidi keeh kij de ne a ngele d'ah.

⁷ Bo' nu nga dū d'ah, usaat ini nikdi keeh te ali bo' nga dū kinaat bek kakaan kij boyi tumdi wala boyi yurah. Laam tooñoh mand daa, η fadandi de.

⁸ Bo' nu kee atte'a nga dū d'ah, a kinaat teyduk onu in, laam aaf na fuuldfe fuulid has cij inhid' ci te wa na yahrohe yahroh atteeni boobi yurhid' ci na atte'e.

⁹ Ali bo' nga dū kinaat torhid' jaambur. Du inhid' findi wa mand, laam dū nikee jaambur η Misra.

In ci Kooh nakoh η id'siduk

¹⁰ Bo' nu nga dū guuraat yohon ce kiis yasna-yino,

¹¹ kiis ka yasna-kanakdohan, a fadaata wa kiis, ñakid' cij cuubi njirñidkoh bab ci, ini tas nik wuu doopaat cij bilaf fi. Nguuk cij reseñ ci na cij oliiw ci namaat tumu daa.

¹² Bo' nu nga dū d'ah, a pangkaat ini a joy panguk η neeh ci yasna-yinooci ; waaye mbehi yasna-kanakdoh, a fadaata, inoh fij de na mbaaminj de min id'siduk.

Ñaaminj kahan ce na jaambri na pangke na de nam iik.

¹³ Du hey taambde nakoh ci η ed' dū jen te kinaat moos kiim in ci binoobi amb ne ca kooh, tiik cij ca sah kinaat kerhu η nguñ cij dū.

In ci Kooh nakoh η feet ci

¹⁴ Du hey feetke wuu so waas kaahay η kiis ki.

¹⁵ Du hey feetke feetij Mbuuruuci raakaadi lawiir ci. Ini ree neeh yasna-kanak, dū ñaman mbuuru raakaadi lawiir, findi η woyohee dū wa, wa nikan η jamanooni wa ambu, η cabnij mbong ci*. Laam η cabneem wed' dū puloh Misra. Te dū hayee feetke d'ah, ali bo' kinaat hay η fikiiso yaah barang.

¹⁶ Du hey feetke feetij Ngud' ci koc, dū kom mbo ca. Du hey name feetuk feetij Ngud' ci mirndoh, wa nikan η reehdohaaniñ kiis ki ne dū toor in ci dū ngudoh yohon ci po yut d'ah.

¹⁷ Waas ci kaahay cii η kiis ki, jaar ci jen hey haye wike haf ba nga so, mi yi Hed' ba Nikidi.

¹⁸ Du seeykee bi doopaat wuu so d'ah, ñif minj ca kinaat hun na in raakid' lawiir. Te kinaat fad' fayminj de wa neeh po kim na baaba.

¹⁹ Bo' nu nga dū d'ah, a komaat to ini a koc ngud' η yohon cij de η kahan ndo mi yi Nikidi, Koohij dū.

Ali bo' nga dū kinaat tikoh koteng miis mi koodohu η ndaam ce. »

Kooh gapohid' ne a hey bende cuubij de

²⁰ Wa Nikidi yut woo nakoh cii, a degga nga ne : « Nj hey woose malaaka, a adug, a niidde dū η waasi, po a bek dū η d'iska η koodkid' dū.

* 23:15 23:15 cabnij mbong ci : marka ini fiisu η saar 12, aaya 2.

²¹ Wortukaat, kinaat ndengsidkoh na de, kerhidaat de ; du ndengsidkoh na de dah, a muñdandi du, laam tiikin ngo wii nga de.

²² Du kerhid de, du tum in ci η woo jen dah, η hey sange bi sang du, η langandi na bi langdi na du.

²³ Malaakaanin ngo hey du adgide, a bek du η kur kan Amoor ca, Hit ca, Peris ca, Kanaan ca, Hiw ca na Yebuus ca te η hey ba dumbe.

²⁴ Du heydi yekde in ca ba amb ne ca kooh, du heydi ca ñaamke, te du heydi ca habdide in ci ba na habdidee ca. Waaye du na hee ca hey yahrohe jameet, du pooksoh atoh ca tufkiduud ca.

²⁵ Du ñaamkan ndo mi yi Nikidi Koohin du te η hey barke'de kañam kin du na anaahin du, η hey du usde η kosaay.

²⁶ Kur kin du raakandi bitib ci na yahkidke rook wala bi mindi raak kubu. N η hey du one kipes hutid.

²⁷ Ba kerah ne du bii hay dah, η hey beke tiit nga ba, η bek jahaskoh η cuub ci gen η kur ci du aasohan jen, bi sang du jen hey saandohe η fikiidu.

²⁸ N η hey tuuye caakoof ci, ca adug du, ca aañ Hiw ca, Kanaan ca na Hit ca bala du reyan dah.

²⁹ N aañandi ba η kiis yino po kur ka kee nika hulang, doopaat-nduuf ci kee laaya, wa baahuu nga du.

³⁰ N η hey ba aañe yin-yin, du baatke po mbadna du minan bay kur ka.

³¹ N η hey du teebe kikiy kan kehya η onan du. Ini amboh Cookman-Hapeel-ca po cookman Mediterane. Na ini koodoh kehya hurangi po labpa η kalan Ewfaraat. N η hey dege boobin kur ceem η yaah cin du, du aañ ba.

³² Du heydi ambtidohe na ba, du heydi name ambtidoh na in ca ba tum kooh.

³³ Ba heydi gene kur kin du po ba kee taha du bakaad nga so, ndaa du hey ñaamke kooh can ba te ineem na bekee du. »

24

Tufkidin ambtidohin Kooh na Israayel ci

¹ Nikidi woyissa Musaa ne : « Fu hey rape fu hay diskin ngo η tangoori ; huna na Aaruna, Nadab, Abihu*, na yakak ndanjiyaah-yasna-kanak (70) η bin Israayel. Du hay dah, nikaat η disik usid, du yek nga.

² A fu dong na hee rebe nga so, waaye binoobi heydi ree te mboolndi rapandi na du η dafuk tangoori. »

³ Musaa kadta woosa mboolnda in ci Nikidi woo na ci a nakoh jen. Mboolnda hunnda jen loffa ne : « Boo hey tume in ci Nikidi woo jen. »

⁴ Musaa fiissa woo cin Nikidi jen.

Wa Kooh wiis, a kurukka na baaba teel, a habidta seeykoha η tas tangoora, a yippa atoh ndanjiyaah na kanak (12) wuu cuub ci ndanjiyaah na kanak (12) cin Israayel.

⁵ A nakka bi komaaki jaar baah η Israayel ci ne beem seeyuk na doopaat ci hoomdassan wuu Nikidi, te ba hoos bi naar ne ba seeyuk seeyki ba na seeyke wuu jam η harmban ba na Nikidi.

⁶ N ineem Musaa bayya cambanan ñif man doopaat ca, a tummbaa η inaa, wa tas, a lissaa η dafuk seeykohaana.

⁷ Yutta, a bayya woo ci fiisu wuu Ambtidohi, a jangdeeda mboolnda ca η dafka. Ba woosa ne : « Boo hey tume in ci Nikidi woo jen te boo hey de kerhide. »

* **24:1 24:1** *Nadab na Abihu* : ba nikee kubuucin Aaruna.

⁸ Musaa bayya ñif ma a dfaake, a liseedaa η mboolnda, a woyeeda ne : « Wii wed ñif mi aamu wuu ambtidohi Nikidī tufkid na dū η woo ci a woo cii jen. »

⁹ Wa ba yut seeyuk, Musaa rappa η tangoora, a yi na Aaruna na Nadab na Abihu na yakak ca ndan̄kiyaah-yasna-kanak (70) caη Israayel.

¹⁰ Ba hotta Koohiη Israayel ; η oob kot ciη dē, mandee haa wa dungohu peme bulo koceet findi eel ci.

¹¹ Waaye Nikidī tumdī yakak caη Israayel miskid, ba hoteen dē, yutta, ba ñammba, ba annda.

Musaa η dīskan̄ Kooh ngan̄ tangoora

¹² Wa in ceem coot, Nikidī woosa Musaa ne : « Rapa po η dafuk tangoori η dīskin̄ ngo, fu nik nga. N̄ hey dā ede atoh ci dapas ci, dīski η fiis waasi na nakoh ci ne fu jangid̄ boobi ca. »

¹³ Musaa hunnda na dagiη dē Yosuwe, a rapeeda tangooran̄ Kooh.

¹⁴ Waaye bala a rapan̄ dah, a woosa yakak ca ne : « Sekaat boo ndii po mbadna boo hayan. Aaruna na Hur hey tase na dū, in nu bo' raak woyaah dah, a woyaata na ba. »

¹⁵ Musaa rapeeda tangoora, dūukra tumee eel ulla.

¹⁶⁻¹⁷ Yaki Nikidī yak siñaardeeda η dafuk tangooran̄ Sinaay. Israayel ci hotee nga po haa wa koraab yakak kab η dafuk tangoora. Eela ulla tangoora ini ree neeh yasna-yino. N̄ neeha yasna-kanakdoh, Nikidī beedkohha Musaa η dōoy eela.

¹⁸ Musaa aassa η eela, a rapeeda po η dafuk tangoora. A nikka nga neeh ndan̄kiyaah-nikiis (40).

25

In ci Israayel ci edohan wuu Diska Hoolida

¹ Nikidī woosa Musaa ne :

² « Woya Israayel ci ne, ba puldaat sarah, ba ed to. Bo' nu teydfuka tum na keeñ soosid̄ dah, teydfukdaat to wiη dē.

³ In cii ced̄ dū na hee rahse nga ba : urus, haalis na moos.

⁴ Du hey name rahas : ooy bulo, ooy ruumind edfid̄ na ruumind coy na *leen̄*. Du hey rahse find pe',

⁵ und kuy mbaal suupuud̄ ruumind, und inoh cookom* na ndood̄ kassiya.

⁶ Du hey rahse diwliin̄ fuudoha laampa, dū hey rahse eeñdohaaci habdohsan̄ diwi na hooldohse hoolduud̄ ci wuu so, dū hey rahse eeñdoha wuu cuuraayi.

⁷ Du hey name rahas peme *soham* na peme modsinoha *efoodi* na nafaani η fikiiri†.

⁸ Ba hey yo habdidē d̄isik hoolid̄, η gen η harmban̄ ba.

⁹ Du hey habdē Genohaani, dū habid̄ndoh in ci hun naa jen findi in ci η teeβan̄ dā ndii jen.

Wahndeeni

¹⁰ Du habd̄ee Wahndeeni dah, ba bayaat hang kassiya, ba habidā naa. Hutiiniη wa nikan̄ suung kanak na camban, angiini nik suung na camban, njooliini suung na camban.

¹¹ Fu ula na urus koceet η dōoyi na finhoori. Fu habd̄idā banda urus η finhoori po wa wil.

* 25:5 25:5 *inoh cookom* : a yi farañse na woye "*dugong*"; a mand na piipi (ini farañse na woye "*dauphin*"), waaye a gaawd̄i findiice. Bum na woyee dē "*gillar*". † 25:7 25:7 *efoodi na nafaani* : marka saar 28, aaya 6-30.

¹² Fu hey wa habdfide inaa nikiis haa kiñi, ca nikan urus, kot nu nga dah raak yino ; bak nu nga dah raak kiñi kanak.

¹³ Fu hey wa habdfide ndood kassiya, fu ul ca na urus,

¹⁴ fu taambid ca η dooy kiñiici, ca nik ambohaaciñ wa, ne wahndeeni baysee dah.

¹⁵ Ndood ceem risan η dooy kiñiici, ca nihsassandi.

¹⁶ Fu bekan in ci teeboh Ambtidohi maa hee da efe η Wahndeeni.

¹⁷ Fu habdfohan kunohaaniñ wa urus koceet, wa nik dfiski na romkohse. Hutiiniñ wa nikaat suung kanak na camban, angiini nik suung na camban.

¹⁸⁻¹⁹ Na urseem, fu hey tibe po fu pulid nataal *seruben* η bak nu nga η bak ci kanak ciñ angiiniñ wa.

²⁰ Ca na hee hey yurhidkohe, ca hiir η dfiski na romkohse, ca radis paβ ciñ ca η dafki, ca dīpa.

²¹ Fu hey beke in ci maa hee da efe, ci na teebohe Ambtidohi, η dooy Wahndeeni. Yut dah, fu deg kunohaani, wed dfiski na romkohse, η dafki.

²² N cohan na da ndeem ne η woo na da, η harmban *seruben* ci kanak ci η dafuk Wahndeeni daak in ci na teebohe Ambtidohi, η ed da nakoh ciñ ngo jen wuu Israayel ci.

Taabli

²³ Fu hey baye hang kassiya, fu habid taabul, hutiiniñ wa nikan suung kanak, angiini nik suung yino, njooliini nik suung na camban.

²⁴ Fu hey wa ule jen na urus koceet. Fu habdfida banda urus po wa wil.

²⁵ Fu hey wa name habdid *kaadar*, angiiniñ wa nikan *santimeetar* yasna-kaahay, fu habdfida banda urus po wa wil.

²⁶ Fu hey habdfide taabli inaa nikiis haa kiñi, ca nikan urus, fu tum ca η koñ ciñ wa nikiis ci, teemb η kot ciñ wa.

²⁷ Kiñiici na hee nike η sero *kaadari*, ndood ci na hee bayohse taabli taamban nga ca.

²⁸ Fu hey habde ndood ceem, ca na hee nike ndood kassiya, fu ul ca na urus, ced na hee wa bayohse.

²⁹ Fu hey wa habdfide bi palaat, bi kaas, bi meeme na bi koppa, ca jen ca na hee habdfohse urus koceet ; meemeeci na koppaaci ced na hee tume anaah ci seeykohsan wuu so.

³⁰ N dafuk taableem, fu na hee dege mbuuruuci wuu so nga, te ca genan degsee nga, η fikiiso.

Degohaaniñ laampaaci

³¹ Fu hey baye urus koceet, fu tiba po fu pulid degoha laampa na tasiñ wa na faaniñ wa na bak ci tas jen. Ca jen ced baahan ini ca tibohsan.

³² Wa hey raake naak yasna-yino η faaniñ wa, kaahay η baki singi, kaahay η baki ñaahmi, ca nik sal kaahay.

³³ Naak ci yasna-yinooci, waa nu nga dah hey raake koppa kaahay findi amand na posohe, waa nu nga dah raak bi pos rangsukaadi na bi pos rangsukid.

³⁴ Faani hey raake koppa nikiis findi amand na posohe, waa nu nga dah na pos ciñ wa rangsukaadiici, na ci rangsukid ci.

³⁵ Oob sal nu nik dah, hey raake pos rangsukaadi yino η faaniñ degohaaniñ laampaaci po sal ci kaahay ci jen raak.

³⁶ Pos ci rangsukaadiici na naak ci jen nikan urus koceet tibuudf, ca na ini tas η degohaaniñ laampaaci jen, ced baahan ini ca tibohu.

³⁷ Fu hey habde laampa yasna-kanak, ced na hee nike η dafki ne ca ñiindee fikiiriñ wa.

- ³⁸ Fu hey wa habdfide tanaay na tumoha yuuy, fu na hee ca habdfohe urus kocoet.
³⁹ Kilo urus kocoet ndanƙiyaah-kaahay (30) ced na hee bayse, habdfoha degohaaniŋ laampaaci na in ci hun naa jen.
⁴⁰ Marka te fu habdfa findi wa fu teeβsee η dafuk tangoori.

26

Genohaani na baasiŋ wa

- ¹ Ini kad η Genohaani, fu hey wa habde na haf-piis ndanƙiyaah, ca tedohsan ooy *leen* edfid ndengid ambsohuud na ooy bulo, na ooy ruumind edfid na ruumind coy ; piis ci modsinohsan bi nataal *seruben*.
² Piis ceem ced hendan, waa nu nga dah, hutiniŋ wa nikaat saangal ndanƙiyaah na nikiis (14), angini nik suung nikiis.
³ Yatuus nga ca hey ambsohse suptu yino, yatuus ci tas nam tumu daa.
⁴⁻⁵ Piis ci yatuus ci ambsohuud ceem, fu hey ca suptide bi yaah koroha η baki winoori η sereendiŋ angini, ca habdfohsan ooy bulo. Yatuus ci ambsohuud ci tas nam suptidu mand daa. Yaah ci korohaaci η piis ci ambsohuud ci nikan ndanƙiyaah-yatuus (50). Ciŋ piis ci ambsohuud ci tas naman nik ndanƙiyaah-yatuus (50). Korohaaceem, waa nu nga dah kordofu na morom wa η piis ci cinoo ci ambsohuud ci.
⁶ Fu habid kordoha ndanƙiyaah-yatuus (50) ne fu ambsoh piis ceem po baasiŋ Genohaani nik yino. Kordohaaceem nikan urus.

Baasi habdfohsan find pe'

- ⁷ Yut dah, fu hey name habdis haf-piis ndanƙiyaah na yino (11). Habdfohaa ca find pe' ; wa nik uloha baasiŋ Genohaani.
⁸ Haf-piis ceem ced hendaat, waa nu nga dah hutiniŋ wa nikan saangal ndanƙiyaah na yatuus (15), angini nik suung nikiis.
⁹ Fu hey ambsohe piis ci yatuus ci, ca nik yino, fu nam ambsoh yasna-yinooci kiik ca, ca nik yino ; wi yasna-yino'doh nga ca, fu lema kanak η bakiŋ aasohaaniŋ diipi.
¹⁰ Fu habid yaah koroha ndanƙiyaah-yatuus (50) η sereendiŋ piisi yatuusdoh η piis ci yatuus ci ambsohuud ci, fu nam habid yaah koroha ndanƙiyaah-yatuus (50) η sereendiŋ piisi koc η piis ci yasna-yinooci ambsohuud ci.
¹¹ Fu hey ca habdfide kordoha ndanƙiyaah-yatuus (50), ca nikan moos ruumind, fu taambid ca η yaah ci korohaaci suptu η piis ci, kordohaaci kordoh ca, po baasi nik yino.
¹² Baaseem hey uupe wiŋ Genohaani saangal yino η hutini, ini uup hey dah wa gaat η finhoori.
¹³ Baasi hey name uup wiŋ Genohaani saangal yino η anginiŋ wa, wa hey wa uupe camban saangal η bakii, wa nama uupis camban saangal η baki tas jaar wa ul wiŋ Genohaani jen.

Baas ci habdfohsan und

- ¹⁴ Fu hey waake und kuy mbaal supuud ruumind, fu habdis baas, wa nik ulohaaniŋ baasi kanakdohiini ; fu nam waakis und inoh cookom, fu habdis baas wiiriis fu radisa η dafuk baasi kaahaydoh weem, wa nama ul.

Kaadar ci na laat ci

- ¹⁵ Fu hey habde bi *kaadar*, fu na hee ca habdfohe hang kassiya, ca na hee hey tufke ne ca amb Genohaani.
¹⁶ *Kaadar* ci jen hendan hend ; waa nu nga dah, hutiniŋ wa nikan saangal yatuus, angini nik suung yino na camban.

¹⁷ Findi ca hend jen, *kaadar* nu nga d'ah, hey pulde ndoof kanak findi kot, ca na hee hey hundohse te ca laaltidohandi.

¹⁸ *Kaadar* ceem fu na hee habde nga ca ndan'kiyaah-kanak (20) η bak yaah-sing ne fu ed pulohaad-noh finho, fu aasee d'ah.

¹⁹ *Kaadar* ceem hey habdidasse tufkoha η oobi, ca nikan tufkoha ndan'kiyaah-nikiis (40), ca habdohsan haalis ; *kaadar* nu nga d'ah hey raake tufkoha kanak, kot ci kanak ciη *kaadari* beksan η tufkohaaceem.

²⁰ Fu hey name habdis *kaadar* ndan'kiyaah-kanak (20) η baki winoorin Genohaani, wi laho na yaah-ñaahum.

²¹ Ca nam raak tufkoha ndan'kiyaah-nikiis (40), ci habdohsan haalis, *kaadar* nu nga d'ah raak tufkoha kanak η oobi.

²² Fu nam tufkid *kaadar* yasna-yino η baki mirndoh η Genohaani, η bak muyohaad-noh.

²³ Fu habdis kanak, ced na hee nike η koñ ci nik η fikiira, η dooy Genohaani.

²⁴ Hang ciη *kaadar* ceem, ca na hee hey nike kanak ini koodoh η kehyi po ca ree dafki d'ah, ca tokdohu baahid na inaa haa kiñi ; *kaadar* ci kanak ci nik η koñ ci kanak ceem tumsan daa.

²⁵ Jaar fikiiri raak *kaadar* yasna-kaahay na tufkoha ndan'kiyaah na yasna-yino (16) habdohu haalis. *Kaadar* nu nga raak tufkoha kanak.

²⁶ Fu hey habde laat kassiya yatuus, ca galanduk *kaadar* ci η bak yaah-sing,

²⁷ fu nam habdis laat yatuus wuu *kaadar* ciη bak yaah-ñaahum, na yatuus wuu fikiira, η bak muyohaad-noh.

²⁸ Win leerni na hee taambe η leernin *kaadar* ci jen, wa ambohan bak po bak.

²⁹ *Kaadar* ci, fu na hee ca hey ule na urus, in ci haa kiñi, ci laat ci taambohan, nikan urus, fu ul laat ci na urus.

³⁰ Yut d'ah, fu yip Genohaani findi wa fu teeβsee η dafuk tangoora.

Ridooni d'asid Diski Hoolohngaani

³¹ Fu hey habde rido, wa habdohsan *leen* edfid ndengid na ooy bulo, na ruumind edfid na ruumind coy ; feroh keeh-keeh modsina na bi nataal *seruben*.

³² Fu na hee wa kore η kumbin kassiya nikiis yipuud η tufkoha habdohuud haalis, kumbin ceem na hee ulse jen na urus, ca raak koroha habdohu urus.

³³ Ridooneem taamban η oob d'iski piis ciη Genohaani kordohu ; wa sabsoh Diski Hoolidi na Diski Hoolohngaani. Wahndeeni daak in ci na teebohe Ambtidohi aasdu η Diski Hoolohngaani.

³⁴ Yut d'ah fu deg kunohaani, d'iski na romkohse η dafuk Wahndeenin Ambtidohi, η Diski Hoolohngaani.

Taabli na degohaaniη laampaaci

³⁵ Fu aasee Genohaani, η bak pulohaad-noh d'ah, dega taabli η yaah-ñaahum, fu deg degohaaniη laampaaci η yaah-sing, ca yurhidkoh. Ca nikaat bala fu reyan ridooni sabsohaani d'ah.

Ridoonin aasohaani

³⁶ Fu hey habdide aasohaaniη d'ipi rido, wa na hee nike *leen* edfid ndengid, fu modsina na ooy bulo, na ruumind edfid, na ruumind coy.

³⁷ Fu hey waakde ridooni kumbin kassiya yatuus, fu ul ca na urus jen. Ca na hee hey yipse η tufkoha habdohuud moos ruumind, ca raak koroha habdohu urus. Tufkohaaci, ca na hee muulohse moos ruumind naayduud.

27

Seeykohaani na dohohse hoosuud ci

¹ Fu hey waake hang kassiya, fu habid kees seeykoha ; wa nikan *kaare*, bak nu nga nik saangal kanak na camban ; njooliini nik suung kaahay.

² Fu hey pulde wiic ciŋ wa η koñ ciŋ wa nikiis ci, fu pulidndohan ca η hangi wa habdohsan, wa na hee ulse jen na moos ruumind.

³ Fu hey name habid in ci na hune naa : tumohaaciŋ weti niinidi na peel ci, tumohaaciŋ ñif mi na lisse, furset ciŋ sepet ci na tumohaaciŋ yuuy ci ; in ceem jen, ca habdohsan moos ruumind.

⁴ Fu hey wa habdide *giryaa*s moos ruumind, wa raakan koñ nikiis, koñ nu nga dah raak in haa kiñi.

⁵ Fu hey wilde ngubiŋ seeykohaani na *kaadar*, fu deg *giryaa*si η dooyi η oob *kaadari*, wa yoor η leerni po η leerniŋ njooliiniŋ seeykohaani.

⁶⁻⁷ Fu habid ndood kassiya kanak, fu ul ca na moos ruumind. Ca beksan η kiñiici nik η bak ci kanak ciŋ seeykohaani ne wa baysee dah.

⁸ Wa nikan kees, dooyi nik hulang, wa habdohsan findi wi η teeb da η tangoori ndii.

Bayaaliŋ Diipi

⁹ Ini wil Genohaani raakaat bayaal. Bayaaleem, wildaa na piis tedohuud *leen* edfid ndengid. Bak yaah-sing ne fu ed pulohaad-noh finho, fu aasee dah, wa nikaat saangal ndanjiyaah-yatuus (50).

¹⁰ Piis ci na hee tokse η kumbin ndanjiyaah-kanak (20), kumbin ci yipu η tufkoha ndanjiyaah-kanak (20) habdohu moos ruumind, te ca raak koroha na ñoori ca na hee bekohse habdohu haalis.

¹¹ Baki lah yaah-ñaahum hendaat daa, wa nam habdohu daa.

¹² Angiini, η baki lahoh muyohaad-noh, wa na hee nike saangal ndanjiyaah-kanak na yatuus (25), ca nam toku η kumbin ndanjiyaah, ca yipu η tufkoha ndanjiyaah.

¹³ Bakiŋ aasohaani, η pulohaad-noh, namaat nik saangal ndanjiyaah-kanak na yatuus (25).

¹⁴⁻¹⁵ Bak ci kanak ci aasohaani nik η leerniŋ ca, waa nu nga piis ciŋ wa nikaat saangal yasna-kanak na camban, wa raak kumbin kaahay yipuud η bi tufkoha.

¹⁶ Aasohaani raakaat rido, wa nikan saangal ndanjiyaah. Ridooni habdohsan *leen* edfid ndengid, wa modsinu na ooy bulo na ruumind edfid na ruumind coy. Fu tokdoh ca na kumbin nikiis yipuud η tufkoha nikiis.

¹⁷ Kon dingiŋ bayaali jen habdohsan bi kumbin yipuud η bi tufkoha habdohuud moos ruumind, ca raak ñoor na koroha habdohuud haalis.

¹⁸ Hutiiniŋ bayaali nikan saangal ndanjiyaah-yatuus (50), angiini nik saangal ndanjiyaah-kanak na yatuus (25). Njooliiniŋ dingi nikan suung yaah yatuus, wa habdohsan *leen* edfid ndengid, tufkohaaci kumbin ci na hee yipohse habdohu moos ruumind.

¹⁹ Tumohaaci na pangkohse η Genohaani, na tatohaaci amba η kehyi, na ciŋ dingi wila, ca jen ca naman habdohu moos ruumind.

Diwliiniŋ laampaaci

²⁰ Fu hey nake Israayel ci ba edohee diwliin oliiw riyyuud, siduud, wi kabdan laampaaci wek nu ree.

²¹ N̄ dooy Diipi-na-Cohohse*, ndo fu reyan ridooni dasid Wahndeeni dah, Aaruna na kubuuciŋ de taambkoh laampaaci, ca neehan neeh kab, niin po Kooh wiis. Wa nik nakohi Israayel ci taambfan gomal nu gomal.

28

Kulbaaciŋ seeykidohi

¹ Fu Musaa, fu hey beedke yakak fu Aaruna na kubuuciŋ de yaar ci : Nadab na Abihu na Elasaar na Itamaar. Fu hey ba koodohe ŋ Israayel ci, ba pangkidee so findi seeykidoh.

² Fu habdohana an : Fu hey habdife yakak fu Aaruna kulba modid, hoolid wuu Kooh, wi na teebohe yaki a yak.

³ Fu nak pangkoh ci ŋ baahid yaah ciŋ ba ŋ panguk, ba habdid Aaruna kulbaaci a bekkan ne a tufkidasse findi seeykidoh wuu so dah.

⁴ Kulbaaci nikan : *Efood*, na kulba hutid yakid na kulba mbaseñ adginkoha na mbahne na seentur. *Efoodi* mandan na taabalye hun na nafa ŋ fikiiri. Kulbaaceem, ced ba habdifan taambdoh fu Aaruna na kubuuciŋ de. Ca nikan kulba hoolid ne ba min ndo pangkid findi seeykidoh.

⁵ Ba habdee ca dah, ba bayan *leen*, na fiil urus, na ooy bulo na rumind edfid na rumind coy.

Efoodi

⁶ *Efoodi*, wa habdohsan *leen* edfid ndengduud ambsohuud na fiil urus, na ooy bulo na rumind edfid na rumind coy. Wa nikan panguk feroh keeh-keeh.

⁷ Wa hey suptidasse ngalla kanak ŋ lecem ci ŋ dafki ne wa min bekku.

⁸ Wa hey raake tokdukoha ŋ kinoh ki, wa na *efoodi*, ced hunan, ca nikan piis yino.

⁹ Fu hey baye atoh peme kanak, wa nikaat pemeeni na woyse *soham**, te ngan pemeceem, fu fiis tiik ciŋ kubuuci yaar ciŋ caac du Israayel nga ca.

¹⁰ Tiik ci yasna-yinooci fiisuusa ŋ pemeeni winoori dah, yasna-yinooci tas fiisu ŋ pemeeni tas ; ca ñaakdoh findi kubuuci raakohu.

¹¹ Fu fiisohan ca findi ñaas na ñaasohse, fu bay fiil urus, fu tedid ca disik ci ca beksan.

¹² Atoh ci kanak ci tumsan ŋ ngallaaciŋ *efoodi* ne ca naandsohee cuub ciŋ Israayel ; Aaruna hayya nga so dah, tiik ci hey nike ŋ fikiiso mi yi Nikidi, te ŋ alkohandi du.

¹³ Fu hey tede bekohaaca na fiil urus.

¹⁴ Fu nam habid ceen kanak ; ceen ci mondohsan fiil urus koeet findi niy, ca ambdu ŋ bekohaaciŋ pemeeci.

Nafaani

¹⁵ Fu hey habde nafa tumoha markiskohaaci, wa nikan panguk feroh keeh-keeh. Fu habdohana *leen* edfid ndengid, na fiil urus na ooy bulo na rumind edfid na rumind coy, findi *efoodi*.

¹⁶ Wa nikan *kaare* ne wa lemu kanak dah, bak nu nga nik *santimeetar* ndanjiyaah-kanak na yatus (25).

¹⁷ Fu hey wa modsine na ranaldoh atoh peme nikiis : ranaldohi koc raakan atoh ci modohngaan ci na woyse† :

* **27:21 27:21** *Diipi-na-Cohohse* : wa nikee diip yakak findi tabah, wa habdohsee und na piis, wa habdasse ŋ jamanonan Musaa, wa Israayel ci nik ŋ kehya hulanga (Pula 26; 40). Wed nikee Kahnaj Kooh, diska Israayel ci meed seeykoh, ba meedta ñaamuk Kooh nga po findi buur Suleymaan tabahoh Kahnaj Kooh ŋ Yerusalem (1 Buur ci 5-8). * **28:9 28:9** *soham*: marka ini fiisu ŋ aaya 17. † **28:17 28:17** Pemeecii, e pefeem heber ed ca tiik cii. Ca atoh modoh na modoh, ca minid pesu po ca muuy, ca melcidee melcid. Marka ini woyu ŋ "pemeeciŋ *efoodi*" ŋ tiik ci inhassaadfiici.

odem na pitdaah na baareket.

¹⁸ Wi kanakdoh raak *nopek* na *safir* na *yaahalom*.

¹⁹ Wi kaahaydoh raak *lesem* na *saboo* na *ahlamaa*.

²⁰ Wi nikiisdoh raak *tarsiis* na *sooham* na *yaspeeh*.

Peme nu nga d'ah teddu diski wa beksan na fiil urus, wa beku nga.

²¹ Tiik ciŋ kubuuci yaar ciŋ caac du Israayel fiisan ŋ atoh ci ndan'kiyaah ci na kanak ceem (12), ca fiisohsan findi ñaas na ñaasohse. Peme nu nga d'ah nikid' tiik cuub yino.

²²⁻²⁵ Fu hey baye ceen ci urus koceet ci teduud' ci ambdu ŋ bekohaaciŋ pemeeci kanak ci nik ŋ *efoodi*. Fu habdid' ca koroha urus kanak haa kiŋi ŋ koŋ ciŋ nafaani ŋ dafki. Fu kor ceen ci ŋ kiŋiiceem po nafaani min nik ŋ fikiiri.

²⁶⁻²⁷ Fu habdis koroha urus nikiis haa kiŋi. Kanak ci, beksan ŋ koŋ ciŋ nafaani ŋ kehyi, ŋ bakiŋ dooyi, ca laalee *efoodi* ; kanak ci tas beku ŋ ngallaaciŋ *efoodi* ŋ kehyi, ngan' fikiiri, ŋ sero diski ca suptu, ŋ dafkiŋ tokdukohaaniŋ kinoh ki.

²⁸ Kiŋiiciŋ nafaani na ciŋ *efoodi* hey tokdohse na niy bulo, ne nafaani amb ŋ tokdukohaaniŋ kinoh ki, wa sang yoond, wa ris ŋ dafuk *efoodi*.

²⁹ Ŋ ineem, Aaruna aassa ŋ Diski Hoolidi d'ah, nafaani tuman markiskohaaci hey nike ŋ fisaariŋ de na tiik ciŋ kubuuci yaar ciŋ caac du Israayel fiisu nga te mi yi Nikidi, ŋ alkohandi du muk.

³⁰ Fu hey beke *Uriimi* na *Tumiimi* na markisohse ŋ dooy nafaani, ca nik ŋ fisaariŋ Aaruna ne a aase ne a hay ŋ fikiiso d'ah, ca genan gen ŋ fisaariŋ de ne Israayel ci meekissa so ini ba joy habid' d'ah, ba inah lofiŋ ngo mi yi Nikidi.

Kulbaaki hutidi yakidi

³¹ Fu hey name habdid' Aaruna kulba hutid' yakid', wi hunan na *efoodi* ; habdohaata jen *leenj* bulo.

³² Mbooh kiŋ wa nikan ŋ leerni daamina'u po wa ndeng, ne wa faarkuu.

³³ Fu modsin kehyiŋ kulbaaki hutidi yakki na rim garnaat, fu habdohan ca ooy bulo, na ruumind edfid' na ruumind coy po wa wil. Fu hey dooke ŋ harmban ca bi joolooli urus ;

³⁴ fu habidta rim garnaat yino d'ah, fu dook joolooli urus yino po sereendiŋ kulbaaki jen wil.

³⁵ Aaruna bekkam kulbaakeem ne a pangkee findi seeykid'oh d'ah. Joolooliici hey kerhasse ne a aasee ŋ Diski Hoolidi ŋ fikiiso mi yi Nikidi d'ah, wala a pulee d'ah, a lafkuu kaan.

Tokkaahi nikan ŋ puki

³⁶ Fu hey habde na urus koceet tokkaah ŋ puk, wa mandan na pos kidig, fu fiis woo kii nga : "Wuu Nikidi". Fu fiisohana findi ñaas na ñaasohse.

³⁷ Fu toka na tokdoha bulo ŋ fiki mbahneeri.

³⁸ Tokkaaheem genan pukiŋ de ne a hayee ŋ fikiiso mi yi Nikidi d'ah, ŋ min teyduk onoh ci Israayel ci edohan wuu so jen ; ali ba dal ŋ edohiŋ ca sah, Aaruna heya mine gaduk.

Kulbaaci tas na mbahneeri na seenturi

³⁹ Fu hey tedde Aaruna kulba mbaseñ adginkoha ; wa tedohsan *leenj*. Fu habdid' de mbahne na *leenj*, fu nam de habdid' seentur, wa borode'u.

⁴⁰ Fu hey name tedid' kubuuciŋ de kulba modid', ca hun na seentur ciŋ ca, na mbahne, ca teeboh yaki ba yak.

Tufkid'ŋ Aaruna na kubuuciŋ de

⁴¹ Fu Musaa, fu hey bekde yakak fu Aaruna na kubuucij de kulbaaceem, fu yiif haf cin ba diwi na hooldohse, fu dengkoh ba pangki, fu tum ba bo' hoolid, ba pangkidde so findi seeykidoh.

Jataaci

⁴² Fu hey ba habdide jata, ca nikan *leen*, ca ambohan kinoh ki po η ramb ci, ba nikuu tas-barang.

⁴³ Aaruna na kubuucij de bekuk ca ne ba aasee Diipi-na-Cohohse wala ba rebee η seeykohaani ne ba pangkid to η Diski Hoolidi dah. N ineem, ba teefkandi so tas barang te ba lafkandi kaan sagu ineem. Wa nakohi Aaruna na kubuucij de na set cin de taambdan po faw. »

29

Findi Aaruna na kubuucij de tumohsan seeykidoh

¹ Nikidi woyissa Musaa ne : « Fu hooldde Aaruna na kubuucij de wuu so ne ba nik η pangkin ngo findi seeykidoh dah, fu na hee tumohe an : Fu bayan naar yin yino raakaadi sikka na kuy mbaal kanak raakaadi sikka,

² fu nam bay mun bele baahid, fu habid mbuuru raakaadi lawiir na dang raakaadi lawiir hiiñohuud diwliin, fu nam habid dambaan raakaadi lawiir laalduud diwliin.

³ Fu tum ca η pañe yino, fu edoh ca wuu so η diska hoolida, ced, na naari, na kuy ci kanak ci.

⁴ Fu bay Aaruna na kubuucij de po η aasohaani Diipi-na-Cohohse, fu book ba na masu.

⁵ Fu bekid Aaruna kulbaakin de : kulbaaki adginkohaani na wi hutidi yakki, na *efoodi*, na nafaani η fikiiri. Fu tokid de *efoodi* na tokdukohaani wa nik η kinoh ki.

⁶ Fu bekid de mbahne, fu pengu η dafuk mbahneeri tokkaahin puki na teebohe ne a wuu so.

⁷ Fu bay diwi na hooldohse, fu yiifa η hafin de, fu tufkid de, a nik seeykidoh.

⁸ Fu nam woo kubuucij de ba reb, fu bekid ba kulba.

⁹ Fu tokid [Aaruna na] kubuucij de seentur η kinoh cin ba, fu waakid ba mbahne, jaar fu tufkid ba, ba nik seeykidoh ci, wa nik nakohi genan gen.

¹⁰ Fu bay naari η nguɓu Diipi-na-Cohohse, Aaruna na kubuucij de deg yaah cin ba η hafin de.

¹¹ Fu hoos de nga η fikiiso mi yi Nikidi.

¹² Fu bay η ñif min de, fu reef na nduknin da η wiic cin keesi seeykohaani, fu yiif wi tas η kehjin wa.

¹³ Fu nam bay faymi η soohi jen na yoordin keeni na irak ci kanak ci na faymin ca, fu doh ca η dafuk seeykohaani.

¹⁴ Waaye ini tas η faani na undi na habit ci, fu na hee ca dohe η bilaf fa. Seeykeem, wed seeyki wuu bakaad ci.

¹⁵ Fu bay kuyin mbaali yinoori, Aaruna na kubuucij de deg yaah cin ba η hafin de.

¹⁶ Fu hoos de, fu bay ñif min de, fu lisa η bak cin seeykohaani jen.

¹⁷ Fu ngudsoh de, fu book soohi na soongal ci, fu deg ca η ngud cin sepet ci na hafi.

¹⁸ Fu doh ca jen η dafuk seeykohaani. Seeykeem, wed seeyki na hoomdasse wuu so mi yi Nikidi, wa na hee hey dohse po wa eeñee so.

¹⁹ Fu hay na kuyi tas, Aaruna na kubuucij de deg yaah cin ba η hafin de.

²⁰ Yut d'ah, fu hoos d'e, fu bay η ñif mi, fu reef η yoordin nofin Aaruna ñaahmi na cin kubuucin d'e. Fu nam reef ndukun ci yakak ci η yaah cin ba ñaahum ci na tukun ci yakak ci η kot cin ba ñaahum ci, fu lis ñif mi tas η bak cin seeykohaani jen.

²¹ Fu bay η ñif mi nik η dafuk seeykohaani, fu ambsoha na diwi na hooldohse, fu lisa η dafuk Aaruna na kulbaacin d'e na η dafuk kubuucin d'e na kulbaacin ba. N ineem, fu hoolid Aaruna na kulbaacin d'e, na kubuucin d'e na kulbaacin ba.

²² Fu bay faymin kuyi, na koseekin d'e na faymin wa, na faymin soohi, na yoordin keeni, na irak ci kanak ci na faymin ca, fu bekndoh ramin d'e ñaahmi nga, laam a mbaali na tufkidohse.

²³ Fu nam bay in ci raakaadi lawiir cii : mbuuru d'apas yino, na dang habdohuud diwliin, na dambaan yino, η pañeeni nik η fikiiso.

²⁴ In ci fu bay ceem jen, fu deg ca η yaah cin Aaruna na kubuucin d'e, fu woo ba, ba radis so ca mi yi Nikidi. Edoheem wed edohi na radsasse.

²⁵ Yut d'ah, fu tey ca nga ba, fu doh ca η dafuk seeykohaani po ca hoom ; wa nikan seeyki dohsan η fikiiso po wa eeñee so mi yi Nikidi.

²⁶ Fu Musaa, fu bay dadin kuyi kanakdoh, yi Aaruna tufkidohse, fu radis so wa mi yi Nikidi findi edohi na radsasse, yut d'ah, wa nik wuu fu.

Wadin seeykidoh ci

²⁷ Findi du radsah ho dadin kuyi na tufkidohse, du edta so ramin d'e ñaahmi, wa nikohaata d'aa η seeyuk ci na haye. Bak ci kanak ceem, fu hey ca hoold'e wuu so mi yi Nikidi, te ca nikan wadin Aaruna na bi na hee rimkohe nga d'e.

²⁸ E Israayel ci edan ba ca ; wa nakohi genan gen, ca nikan in ci Israayel ci wadan ndo ne ba seeykee seeyuk wuu jam d'ah.

Lamuukin kulbaaci

²⁹ Aaruna kaan d'ah, kulbaaci a meed to nikidoh, e bi rimkoh nga d'e edsan ca ne ba yiifsee diwi na hooldohse d'ah η mbeha ba camban pangki.

³⁰ Kubkin d'e yi laman d'e η seeyki, hey ca bekke neeh yasna-kanak, ne a aasee η Diipi-na-Cohohse ne a panguk η Diski Hoolidi d'ah.

Findi seeykidoh ci ñamohan η seeyki

³¹ Fu yut tufkid Aaruna d'ah, fu bay sepet cin kuyi tufkidohse, ca tiku η disik hoolid wuu so.

³² Aaruna na kubuucin d'e hey ñame sepet ci η nguɓu Diipi-na-Cohohse na mbuuruuci nik η pañeeni.

³³ E bed dong ñaman nga ca, ca seeyuk ci ba toskoh wi ba tufkidasse, ba nikka bo' hoolid. Ca in hoolduud wed tah ali bo' wiiriis ñamandi nga ca.

³⁴ Te in tas η sepet ci wala mbuuruuci po na baaba d'ah, ca heydi ñamse ; dohaa ca doh, ca in hoolduud.

Findi seeykohaani boktohsan

³⁵ Findi η nakoh d'a wa jok, fu tumohan na Aaruna na kubuucin d'e d'aa ; tufkidin da na ba raakan neeh yasna-kanak.

³⁶ Kooh-nu-wiis, fu hey seeykohe naar yin, wa nik seeyki wuu bakaad ci, wad fu tosohan seeykohaani, fu bokita η bakaad ; fu yiifa diwi na hooldohse ne fu hoolida wuu so.

³⁷ Ini ree neeh yasna-kanak, fu tosan seeykohaani, fu hoolida wuu so, wa nik in ye hoolan te in nu laala d'ah, wa jaaran nik wuu so. »

Seeyki genan gen

³⁸ Nikidi woyissa Musaa ne : « In cii ced fu na hee seeykohe η dafuk seeykohaani : fu seeykan Kooh-nu-wiis na kuy kanak ci raak kiis yino, te wa genan gen.

³⁹ Fu seeykoh yii na baaɓ ɗah, fu seeykoh yi tas na niin.

⁴⁰ Kuyi koc hunan na andaar mun kaahay hiiñuudɗ na *liitar* diwliin kooceet na camban, a nam hun na *liitar* biiñ na camban. Biiñi nikan seeyuk aamaah ɗ ɗisik wuu so.

⁴¹ Kuyi kanakɗoh, fu na hee ɗe seeykohe na niina, a hunan na in ci fu hundee na ya na baaɓa, wa nikan seeyki dohsan ɗ fikiiso po wa eeñee so mi yi Nikidɗi.

⁴² Wa na hee nike seeyuk hoomɗaah, wa genan gen, gomal nu gomal. Du na hee wa seeyke ɗ aasohaaniɗ Diipi-na-Cohohse, ɗ fikiiso mi yi Nikidɗi, ɗ cohan na ɗu ɗ ndeem ne ɗ woo na ɗa.

⁴³ Te ɗ naman coh na Israayel ci ndeem, ɗiski hey hoole sagu yaki ɗ yak.

⁴⁴ ɗ hey hoolɗe Diipi-na-Cohohse, ɗ hoolid seeykohaani, ca min nik wuu so. ɗ hey tume Aaruna na kubuuciɗ ɗe ɓo' hoolid, ɓa pangkiɗee so findi seeykiɗoh.

⁴⁵ ɗ genan na Israayel ci, ɗ nikan Koohiɗ ɓa.

⁴⁶ ɓa hey inhe ne ñam Nikidɗi, Koohiɗ ɓa yi pulɗoh ɓa Misra ne ɗ gen ɗ ɗooy ɓa. Ñam Nikidɗi Koohiɗ ɓa. »

30

Seeykohaani suusoha cuuraayi

¹ Nikidɗi woyissa Musaa ne : « Fu hey haɓɗe seeykoha suusoha cuuraay, fu haɓɗohana hang kassiya.

² Wa nikan *kaare*, ɓak nu nga nik suung yino te njooliini nik suung kanak. Fu hey pulɗe wiic ciɗ wa ɗ koñ ci wa ɗ ɗafki, fu pulidndohan ca ɗ hangi wa haɓɗohsan.

³ Fu heya ule na urus kooceet, ɗafki na ɓak ciɗ wa jen na wiic ci, fu haɓɗiɗa banda urus po wa wil.

⁴ Fu hey wa haɓɗiɗe inaa haa kiñi kanak ɗ oob bandaani, ɗ ɓak ci kanak ci, ɓak nu nga raak yino ; in ceem nikan urus, ndood ci na hee wa bayohse taamban nga ca.

⁵ Haɓɗoha ndood ceem ndood kassiya, fu ul ca na urus.

⁶ Fu hey dege seeykohaaneem ndo fu reyan ridooni ɗasid Wahndeeni na teebohe Ambtiɗohi ɗah, [wa yurhidkoh na kunohaani, ɗiski na romkohse, wi nik ɗ ɗafuk Wahndeeni,] ɗ ɗiski ɗ cohan na ɗa.

⁷ Aaruna hey suuse cuuraay eeñid nga baaɓ nu ree ne a kee taambkoha laampaaci ɗah.

⁸ Niin nu ree, a kee dega laampaaci ɗah, a nam suusis. Wa nikan cuuraayi genan kaɓ ɗ fikiiso mi yi Nikidɗi, ɗ gomal nu gomal.

⁹ Du heyɗi suuse cuuraay wiiriis nga, ɗu seeykandi seeyuk hoomɗaah nga, ɗu seeykandi na in ci na pulohe ɗ yohon ca nga ; te ɗu seeykandi seeyuk aamaah nga.

¹⁰ Kiis nu ree ɗah, Aaruna heya seeykiɗe waas yino ne wa tosu. A tuman ñif miɗ dooptiɗ seeyki wuu bakaad ci, ɗ wiic ciɗ seeykohaani. Wa hey seeykiɗasse ne wa tosu, wa nikan waas yino kiis nu ree ɗah, ɗ gomal nu gomal ; wa in ye hoolan wuu so mi yi Nikidɗi. »

Lempooci

¹¹ Nikidɗi woyissa Musaa ne :

¹² « Fu kindee Israayel ci ne findi ɓa hend inhu ɗah, yaa nu nga ɗah hey yo eɗe mi yi Nikidɗi, lempooni a tosohan kipes kiɗ ɗe, po naamo raakuu ɗ harmban ɓa ɗ mbehi ɓa fiiskohan.

¹³ Inii wed yaa nu nga eɗohan ne a fiiskee ɗah : garam yatuus ɗ haalis, wa nikan cambaniɗ beesohaani nik ɗ Diski Hoolidɗi. Haalseem nikan wuu so mi yi Nikidɗi.

¹⁴ Yaa nu raak kiis ndaŋkiyaah-kanak (20) kaɗ ɗafka ɗah, a hey fiiske te a eɗ to wa.

15 Hed raak-raak edohandi ini uupa te ñakid edohandi ini mitdi garam ci yasna-yinoocem, yaa nu nga hey yo ca ede, ca nik ini ba tosohan kipes ciŋ ba.

16 Fu hey rahse haalseem jen ŋ Israayel ci, fu tuma ŋ habɗuuki na taambkokuuŋ Diipi-na-Cohohse ; wa nik ini naandsohan ŋ fikiiso mi yi Nikidí ne ba tosuud. »

Beñwaari boktukohaani

17 Nikidí woyissa Musaa ne :

18 « Fu hey habɗe beñwaar boktukoha na degohaaniŋ wa, fu habɗohan ca moos ruumind. Yut dah, fu dega ŋ harmban Diipi-na-Cohohse na seeykohaani, fu neya.

19 Masmeeem wedɗ Aaruna na kubuuciŋ de bookohan yaah ciŋ ba na kot ciŋ ba.

20 Ba aasee ŋ Diipi-na-Cohohse wala ba rebee seeykohaani ne ba seeykee seeyki dohsan po wa sut wuu so mi yi Nikidí dah, ba hey bookke ŋ masmeem ne ba kaanuu.

21 Ba bookan yaah ciŋ ba na kot ciŋ ba ne ba kaanuu. Wa nakohi genan gen, wi Aaruna na bi rimkoh nga de taambɗan ŋ gomal nu gomal. »

Diwi na hooldohse

22 Nikidí woyissa Musaa ne :

23 « Fu Musaa, baya ŋ eeñdohaaci uup neb : Fu bayan kilo *miir** ñifsootid yatuus, na kilo kanak na camban ŋ eeñdohaani na woyse *sinaamom*, na kilo kanak na camban ŋ wi na woyse *kanel*,

24 na kilo yatuus ŋ wi na woyse *kas*, ca beesohsan beesohaaca nik ŋ Diski Hoolidí. Fu nam bay *liitar* diwliin oliiw yasna-yino.

25 Fu hey ca ambsohe findi habɗoh eeñdoha keeh-keeh na tumohe, wa nik diw hooldoha, e hoolduud ci wuu so yiifsana.

26 Diweem wedɗ fu na hee yiife ŋ Diipi-na-Cohohse na Wahndeeni na teebohe Ambtidohi,

27 na taabli na tumohaaciŋ wa jen, na degohaaniŋ laampaaci na tumohaaciŋ wa, na seeykohaaniŋ cuuraay ci,

28 na seeykohaani na dohohse hoosuud ci na tumohaaciŋ wa jen, na beñwaari na degohaaniŋ wa.

29 Fu hey hoolde in ceem jen wuu so, ca nikan hooloh na hooloh ; in nu laal ca dah jaaran nik wuu so.

30 Fu hey name yiif Aaruna na kubuuciŋ de diwi, fu hoolid ba wuu so ne ba pangkidee so findi seeykidoh.

31 Fu hey woye Israayel ci ne ñam woo ne : “ Diwii wa nikan diw hooldoha hoolduud ci wuu so, ŋ gomal nu gomal.

32 Wa heydi yiifse ŋ faan bo', te du heydi habɗe wi mand naa jok. Wa hoolduud wuu so te ambaata findi in hoolid.

33 'Bo' nu habid mand naa, a diwa ŋ faaniŋ boyi nikdi seeykidoh dah, a hey puldasse ŋ cuubiŋ de. ” »

Cuuraayi

34 Nikidí woyissa Musaa ne : « Waaka makind ci eeñdohaacii : *Naataap* na *saheet* na *helbenaah*†, na cuuraay koceet, waa nu nga dah ini fu bayan nga hendan hend na morom wa.

35 Fu hey ca ambsohe findi habɗoh eeñdoha na tumohe, wa nikan cuuraay jemiɗ, koceet, hoolid wuu so.

* **30:23 30:23** *miir*: wa cuuraay, wa na fuudseedi. Wa na woyse "*myrrhe*" ŋ farañse. † **30:34 30:34** Eeñdohaacii, e pefeem heber ed ca tiik cii. Marka ini woyu ŋ "makind ci eeñdohaaci" ŋ tiik ci inhassaadiici.

³⁶ Fu kood in nga, fu oda po wa nik pud, fu tuma η fiki Wahndeeni na teebohe Ambtidohi, η dooy Diipi-na-Cohohse, d̄iski η cohan na da. Cuuraayeem nikan in ye hoolan nga du.

³⁷ Du heyd̄i habde wi mand naa jok, du njir̄nidkohee wa ; du na hee wa ambe findi in hoolduud wuu so mi yi Nikid̄i.

³⁸ Yaa nu habid̄ mand naa ne a eeñd̄uka d̄ah, a hey puldasse η cuubin̄ d̄e. »

31

Pangkoh ci koodu na in ci ba habdan

¹ Nikid̄i woyissa Musaa ne :

² « Marka, η tanid̄ Betsalel, kubu Uri, a setin̄ Hur, a baah η cuubin̄ Yudaa.

³ N̄ bekid̄ Fuud̄sin̄ ngo nga d̄e po a raakid̄ min-min, a ñaañid̄, a raakid̄ inah-inah η panguk nu nik ;

⁴ a minid̄ marak po a inah findi a joy habd̄oh in modid̄ ngan̄ urus, haalis wala moos.

⁵ A minid̄ pes atoh peme, a namid̄ min bek peme η bekoha, a minid̄ pes kidig, a minid̄ habid̄ panguk nu nik.

⁶ Baat nga, η edid̄ d̄e Oholiyaab kubu Ahisamaak yi baah η cuubin̄ Daan, ne a baatd̄oh d̄e, te boobi her̄nid̄ ci jen, η namid̄ ba on min-min ne ba min habid̄ in ci η nak d̄a cii jen :

⁷ Bed̄ habdan̄ Diipi-na-Cohohse, na Wahndeeni d̄aak in ci na teebohe Ambtidohi na kunohaanīn wa na tosohse, na tumohaaci nik η d̄iipi jen.

⁸ Ba habid̄ taabli na tumohaaci hunan naa, na degohaanīn laampaaci habd̄ohsan urus kooceet na in ci hunan naa jen, na seeykohaanīn suusohsan cuuraay ci.

⁹ Ba habid̄ seeykohaanīn na hee dohohse hoosuud̄ ci na tumohaaci hunan naa jen, na beñwaari na degohaanīn wa.

¹⁰ Ba habid̄ kulbaaci bekkassan η hew, ca nikka kulbaaci hoolid̄ cin̄ Aaruna seeykid̄ohi, na kulbaacin̄ kubuucin̄ d̄e jaar ci, ne ba pangkidee so findi seeykid̄oh d̄ah.

¹¹ Ba habid̄ diwi hoold̄ohsan hoolduud̄ ci wuu so, na cuuraayi eeñid̄i tumsan η Diski Hoolid̄i.

Pangkoh ci hey ca habde findi η nakoh d̄a ca jok. »

Idsidki η pangki

¹² Nikid̄i woyissa Musaa ne :

¹³ « Woytoha Israayel ci, woyaa ba ne : “ Nikid̄i woo ne : ‘N̄ pangkeem jen, du hey ede mbeh cin̄ ngo na idsid̄kohse cir, laam, ca na hee nike ini na hee teebohe η harmban ndo na du na bi na hee rimkohe nga du ne ñam Nikid̄i, yi hoolid̄ du wuu so.

¹⁴ Du hey idsid̄ke η mbehi na idsid̄kohse, wa na hee nike nga du in hoolid̄ wuu so. ‘Bo’ nu tumd̄aa mbeh hoolid̄ d̄ah, a hey apse, te ‘bo’ nu panguk nga d̄ah, a hey puldasse η cuubi a baahoh.

¹⁵ Mbeh yasna-yino ced̄ na hee pangkohse, mbehi yasna-kanakd̄oh wed̄ wi na idsid̄kohse, wi hooldu wuu so mi yi Nikid̄i. ‘Bo’ nu panguk η mbehi na idsid̄kohse d̄ah, a hey apse.

¹⁶ Israayel ci hey ede mbehi na idsid̄kohse cir, ba yakdee wa, bed̄ na bi na hee rimkohe nga ba, wa nikan ambtid̄oh η harmban boo te wa genan gen.

¹⁷ Wa na hee nike mandarga, wi genan gen η harmban ndo na Israayel ci, laam η neeh yasna-yino, η ferid̄ eel ci na kehyi, mi yi Nikid̄i, η facta neeha yasna-kanakd̄oh, η idsid̄fukka.’ ” »

¹⁸ Wa Nikidí yut woo na Musaa η dafuk tangooraη Sinaay, a edta de atoh ca kanak ca dapas ca woo ciη Ambtidohi fiisohse, atoh ca fu inah ne a Kooh fiisootee ca.

32

Israayel ci habdíd nataal doon

¹ Ini kad η Israayel ci, ba hoteen ne Musaa maañid η tangoora a haydì paad, ba cohha η dikanη Aaruna, ba woosa de ne : « Musaa yaari puldoh boo Misra yii, bo' inhisdì in nga de. Mbaa, habdida boo kooh ci adgan η fiki boo. »

² Aaruna loffa ba ne : « Sabsukohaata na long-long ci urus ci nik η nof ciη bitib ciη dū, na ciη kubuuciη dū jaar ci na bi bitib ci, dū kom mbo ca. »

³ Ba jen, ba sabsukohha na long-long ca urus ca nikee η nof ciη ba, ba kommba de ca.

⁴ A bayya ca, a naayidta ca, a habidta na urseem nataal doon naar. Yutta, ba woosa ne : « Israayel ! Koohiη boo puldoh boo Misra a Yii ! »

⁵ Wa Aaruna hot η ineem, a habidta seeykoha η fiki nataala, a woosa η dafka ne : « Kim, feet hey raake yakdoha Nikidì. »

⁶ Wa Kooh wiis na baaba teel, ba seeykohha bi doopaat seeyuk hoomdaah, na seeyuk wuu jam. Ba booffa, ba ñameeda, ba aneeda ; yutta ba kurukka, ba mbuumbaayeeda.

⁷ Wa Nikidì hot in ceem, a woosa Musaa ne : « Ruhsa fu kad, cuubiη dā fu puldoh Misra yahrukohid.

⁸ Ba arid fad waasi η teebee ba. Ba habdidid haf ba doon na urus naayduud, ba yekid η fikiice, ba seeykidta de te ba woosa ne : “ Israayel ! Koohiη boo puldoh boo Misra a Yii ! ” »

⁹ Nikidì taalndidta woo Musaa ne : « N hotid ne cuubii, wa cuub ndengid haf.

¹⁰ Diski wa nik, fad to dohdin ayrukiη ngo dal nga ba, η dumbid ba ; waaye fu, η hey tume po cuub angid rimkoh nga dā. »

¹¹ N ineem, Musaa kiimmba Nikidì Koohiη de, a kiimmba de kiim keeh-keeh, an : « Nikidì, wa ye tah fu ruhsidde dohdin ayrukiη dā η cuubiη dā fu puldoh Misra, na hatil keeh-keeh na yaah bitid ?

¹² Fu tumoh daa dah, bi Misra hey woye ne añaand wed tah fu puldohha Israayel ci nga ne fu dumbid ba η tangooci, ba reeh η kehyi. Giifda ayrukiη dā te fu fad miskidì fu waadee deg cuubiη dā.

¹³ Naandsuka ñaam ciη dā Ibrahiima na Isaahha, na Israayel, yi Yanhooba, bi fu giñde η haf fu an : “ N hey baate bi rimkohan nga dū po ba hend na hor ci. N hey ba ede kur ki η gapee ba wii jen, wa nik wuu ba po faw. ” »

¹⁴ N ineem, Nikidì giiffa, a fadta miskida a waadee deg ngaη cuubiη de.

¹⁵ Musaa ruhussa tangoora, a wiirukka, a yurahha η mboolnda ; a ammba atoh ca kanak ca na teebohe Ambtidohi η yaah, atoh nu nga dah fiisuusa η bak ciη wa kanak ci.

¹⁶ Atoh ceem, a Kooh habid ca, a yi fiisoot ca findi ñaas.

¹⁷ Wa Yosuwe kerah leehuk caη booba, a woosa Musaa ne : « Ca leehuk hiñoh ced na kerhasse η dala. »

¹⁸ Musaa loffa de ne : « Ca leehuk saahid haa te ca leehuk saahuud haa ; ca yeek ced maa kerhe. »

¹⁹ Musaa rebee reb dala rek a hotta doona na booba mbece, a ayrukka ; a mbetta atoh ca a ambe, a pookka ca η tasanη tangoora.

²⁰ A bayya nataalan doona ba habde, a dohhaa, a odtaa po wa nikka mun, a wasarraa η masma, a andukohha ba wa.

²¹ Musaa meekissa Aaruna ne : « Cuubii habid̄ d̄a ye po fu tahha ba bakaadee bakaad̄ hend an yak ? »

²² Aaruna loffa d̄e ne : « N̄ kiim d̄a wa kiim, kilifaaniñ ngo, kina ayruk ! Fu inhid̄ n̄ haf fu ne cuubii tum modaadi yoobid̄ ba.

²³ E bed̄ woo so ne : “ Musaa yaari puldoh̄ boo Misra yii, bo' inhisdi in nga d̄e. Mbaa, habdidā boo kooh ci adgan n̄ fiki boo. ”

²⁴ N̄ woosa ba ne : “ Yaa nu raak urus d̄ah, sabsukoha naa. ” Ba edta so ca, n̄ njaffa ca n̄ yongkaahi, doonii a yi pulla nga. »

²⁵ Musaa hotta ne Aaruna fad̄ fad̄ bi cuubi n̄ ini neb̄ ba po ba yissuutid̄ n̄ fiki bi sang ba.

²⁶ Musaa tufukka n̄ aasohaanañ dala, a woosa ndengid̄ ne : « Yaa nu hun na Nikidi d̄ah, a hayaat nga so ! » Bi rimkoh n̄ Lewi jen hayya nga d̄e.

²⁷ A woosa ba ne : « Nikidi, Koohiñ Israayel woo inii : “ Yaa nu nga d̄u d̄ah, bayaat ndangiñ d̄e, d̄u aas bak nu nik n̄ dali, d̄u ap baah ciñ d̄u, nawleeciñ d̄u wala bi reb̄ d̄u. ” »

²⁸ Bi rimkoh n̄ Lewi tumohhaa findi Musaa woyoha ; mbaadi, ini uup yaar junni-kaahay (3000) kaannda n̄ Israayel ci.

²⁹ Musaa woosa Lewiici ne : « Woti, d̄u tufkid̄uud̄ wuu Nikidi n̄ api d̄u ap kuɓuuciñ d̄u na taambd̄oh̄ ciñ d̄u te a barke'did̄ d̄u woti. »

Musaa daasnuk̄id̄ cuuba

³⁰ Wa Kooh wiis, Musaa woosa cuuba ne : « Du bakaadid̄ bakaad̄ yakak. Mi yii rapisseed̄a tangoori n̄ d̄iskan̄ Nikidi, n̄ hey d̄u daasnuk̄d̄e, wa minid̄ nik ne Kooh daas d̄u bakaadiñ d̄u. »

³¹ Musaa dokukka n̄ Nikidi, a woosa d̄e ne : « Cey Kooh ! Cuubii bakaadid̄ bakaad̄ yakak, ba bay urus, ba habdid̄ta haf ba kooh.

³² Daasaa ba, n̄ kiim d̄a wa kiim ! Wala fu moos tiikiñ ngo n̄ teerndi fu fiis. »

³³ Nikidi loffa d̄e ne : « Boyi habid̄ bakaad̄ nga so, a yi n̄ moosan tiikiñ d̄e n̄ teerndiñ ngo.

³⁴ Kada, fu adgid̄ cuubi, fu baya d̄iska n̄ woo d̄a. Amba ne malaakaaniñ ngo hey n̄ike n̄ fikiifu waaye mbehi n̄ wirndohan ree d̄ah, n̄ hey ba mbugale sagu bakaadiñ ba. »

³⁵ Nikidi mbugaleen Israayel ci, sagu naka ba nakee Aaruna ne a habdid̄ ba nataalan̄ doona.

33

Kooh waadisdi bend Israayel ci

¹ Nikidi woosa Musaa ne : « Kada, fu na cuubi fu puldoh̄ Misra, kurkaat ndii, d̄u kad̄ kur ka n̄ giñdee Ibrahiima na Isaahha na Yanhooba ne n̄ hey wa ede bi rimkohan nga ba.

² N̄ hey woose malaaka, a nik n̄ fikiid̄u, n̄ hey aañe Kanaan ci na Amoor ci na Hit ci na Peris ci na Hiw ci na Yebuus ci.

³ Wa kur riifdid̄ na miis na kuum. Kadaat, waaye n̄ hunandi na d̄u, n̄ nikandi n̄ d̄iski d̄u nikan. Du cuub̄ ndengid̄ haf, n̄ sang d̄u d̄umb n̄ waas. »

⁴ Wa woo ki ndengdī Kooh woo weem ree n̄ cuuba, ba nikka n̄ nebaadi po ali bo' bekukdi in modid̄ nga ba.

⁵ Laam, Nikidi nameen woo Musaa ne : « Woya Israayel ci ne : “ Du cuub̄ ndengid̄ haf ! N̄ nik n̄ harmban d̄u yissuut d̄ah, n̄ hey d̄u d̄umbe. Sabsukohaat na bekkaah ciñ d̄u modid̄ ci, yut d̄ah, n̄ hey inhe ini n̄ tuman d̄u. ” »

⁶ Ba sabsukohha na ca ndaam, ba bekisdi ca ina amboh n̄ tangooran̄ Horeb.

Musaa habfohaahid diip cohoha η finho dala

⁷ Musaa meed bay diip, a yipa usohid na dala, a teekee wa "Diipi-na-Cohohse". Bo' nu waadta woo na Nikidi dah, a pul dala, a kad η Diipa-na-Cohohse.

⁸ Musaa kadeesa nga dah, bi cuubi jen kuruk, yaa nu nga tufuk η ngubu diipin de, ba markee de po a aas.

⁹ Musaa aassa dah, eela yipee findi kumbin hay po η ngubu diipa, wa tufuk nga, jaar Nikidi woyee na de.

¹⁰ Israayel ca hottaa rek dah, yaa nu nga da yek η ngubu diipin de.

¹¹ Nikidi woyee na Musaa jahran findi bo' na bo'. Yutta dah, Musaa dokuk η dala waaye, dajin de na woyse Yosuwe, kubu Nun, tas η dooy diipa. Raak de fiir.

Musaa kiimid Koooh ne a ambaat nga rek

¹² Wa raakka mbeh, Musaa woosa Nikidi ne : « Marka ! A fu nak ko ne η bay cuubii waaye fu teebdi so yi hunan na so. Moona a fu woyee so ne : " N inhid da na tiikin da, η hey da baahohe. »

¹³ Diski wa nik, nik ne fu baahohid to dah, teeb po tiindohaad cin da ; η hey da inhe baahid te fu hey yo baahohisse. Kina alkoh ne cuubii, wa cuubin da ! »

¹⁴ Nikidi loffa Musaa ne : « Mi η haf fo, η hey hune na da ne η idsid da. »

¹⁵ Musaa woosa ne : « Nik ne fu η haf fu, fu heydi boo bende dah, kina boo kurkidoh ndii.

¹⁶ Fu benddi boo dah, wa inhohsan na ne fu baahohid to, mi na cuubin da ? Huni fu hunan na boo wed tahan boo daloh na cuub cin kehyi jen. »

¹⁷ Nikidi woosa Musaa ne : « N baahohid da te η inhid da η tiikin da, tahha po η hey name tum ini fu kiim mbo weem. »

Musaa kiimid Koooh ne a teeb de yaki a yak

¹⁸ Musaa woosa de ne : « N kiim da wa kiim, teeb po yaki fu yak ! »

¹⁹ Nikidi woosa de ne : « N hey taambde baah kin ngo jen η fikiifu te η hey woye tiikin ngo "Nikidi" η dafka ; η baahohee boyi η baahoh, η yirmee boyi η yirim.

²⁰ Waaye fu minandi hot fikiirin ngo, laam ali bo' mindi so hot te a taalndid a pesisse.

²¹ Seka, disik wedi η ndii, η serooso ; fu na hee tufke η dafuk atoh fi.

²² Siñaarin yaki η yak taambde dah, η hey da dasde η nungin atoh fi, η dip da na yaahin ngo po η taamb.

²³ N nihis yaahin ngo dah, fu hey hote finhoorin ngo, waaye fikiirin ngo minandi hotu. »

34

Musaa kadissid η diskaj Nikidi η tangoora

¹ Nikidi woyissa Musaa ne : « Pestissa atoh kanak po ca nik dapas findi ca koc, η hey fiise nga ca woo ci nikee η ca koc te fu pookka ca.

² Koodka, kim na baaba teel, fu rap η dafuk tangoorin Sinaay, fu tufuk nga η fikiiso.

³ Fu kadee dah, ali bo' kinaat hun na da te bo' kinaat hotu η dafuk tangoori jen ; doopaat sah kinaat eleeruk η bak cin wa, wa mbaal haa, wa pe' haa, wa inoh haa. »

⁴ Musaa pessa atoh kanak findi ca koc, a kurukka na baaba teel, a ammba ca η yaah, a rappa η tangooran Sinaay findi Nikidi nakohee de wa.

Nikidi teebid Musaa yaki a yak

⁵ Nikidi ruhussa na eela, a rissa η dooya η sero Musaa, a woosa tiikin de haf ce po wa diiddeeda an : « Nikidi. »

⁶ N ineem, Nikidi taamba Musaa fiki, a woosa η dafka an :

« Ñam Nikidi,
 Kooh yi na yirmohe te baahohe,
 yi yoobdi ayruk,
 riiffa na waadohaad
 te a dokkuu finho muk,
⁷ a teebohee baah kinj de
 po η junni (1000) gomal,
 a daasohee tumohaad modaadi,
 na bakaad,
 na ndengsidkoh,
 waaye boyi tooñ
 a ambuu de findi boyi tumdi in,
 te a na dege deg miskid
 kubuuci na set ci
 na setaat cinj baab ci tum modaadi
 po η gomala nikiisdoh. »

⁸ Jaarra Musaa yekidta Nikidi po a radukka η kehyi.

⁹ A woosa ne : « Hed boo, η kiim da wa kiim, nik ne fu baahohid to dah, haya fu bend boo. Nj inhid ne cuubii wa cuub ndengid haf, waaye daasa boo tumohaad ci modaadiici na bakaad cinj boo, tuma boo raakuudin da. »

Nikidi tufkidissid ambtidohin de na Israayel ci

¹⁰ Nikidi loffa de ne : « Nj hey tufkide ambtidoh na du. Nj hey tume, η fiki cuubin da jen, keemaan ci bo' moosdi hotoh η ali kur na ali bak η kehyi ; boobii wil da jen hey hote tumohaad cinj ngo mi yi Nikidi. In ci η lahdohan nga da, ca nikan in feyohid.

¹¹ Fadoha nof baahid ini maa nakee da woti. Nj hey aane η fikiidu : Amoor ci na Kanaan ci na Hit ci na Peris ci na Hiw ci na Yebuus ci.

¹² Wortukaat ambtidoh nawle na boobin kur ci du aasohan, mbaa ba nikan fir jaduuɗ η harmban du.

¹³ Waaye du na hee hey fole seeykohaacin ba, du pook nataal ci, du fol kumbin ci, ci ba na yakdohee kooh cinj ba.

¹⁴ Ali bo' nga du yekdandi kooh wiiris, laam, mi yi Nikidi, η fir fir po wed tiikin ngo.

¹⁵ Te ali bo' kinaat ambtidoh nawle na booban kur ka ; fu ambtidoh na ba dah, ba hey da beke η njaaloonin ba, wed ne ba seeykee wuu kooh cinj ba dah, ba beeduk da ne fu ñam η seeyki.

¹⁶ Te ineem hey kade po fu bayid kubuucin da jaar ci bitib η cafay cinj ba, cafay ceem bek ba η njaalooni ba na njaalo'e, wed ne ñaamki ba na ñaamke kooh cinj ba.

¹⁷ Ali bo' nga du naaydandi tiwiñ, a habdee nataal, a amb ca findi Kooh.

¹⁸ Yaa nu nga, fu hey feetke feetin Mbuuruuci raakaadi lawiir ci ; ini ree neeh yasna-kanak η jamanooni wa ambu η cabnin mbong ci, fu ñaman mbuuru raakaadi lawiir findi η woyohee wa, laam η cabnin mbong ci wed du puloh Misra.

¹⁹ Kubuucin da saaw ci jaar ci jen, ba wuu so, saaw ci naar cinj doopaat ci sah ñam raak ca findi cinj inoh ci, mbaal ci na pe' ci.

²⁰ Saaw cinj mbaam ci, fu na hee ca hey romkohe na mbaal wala pe' ; fu romkohdi ca dah, fu joyid weer mbooh cinj ca. Fu hey romkohe saaw cinj du jaar ci jen te ali bo' hayandi η fikiiso yaah barang.

²¹ Fu hey pangke neeh yasna-yino, wi yasna-kanakdoh fu idsiduk, fu hey idsidke nga sah η jamanooni na guurohse na wi na ngudohse.

²² Mbeh dokkid yasna-kanak η finho *Paak*, fu hey feetke feetin Beleeci koc ruund ; wa kad po η reehdohaaniη kiis ki dah, fu nam feetuk feetin Ngud ci.

²³ Waas kaahay η kiis ki, jaar cin cuubi jen hey haye η fikiiso mi yi Hed du Nikidi, Koohin Israayel.

²⁴ Laam η hey aane cuub ci η fikiidu te η hey tume po du raak merhey angid ; ali bo' waadandi bay kur kin du η jamanoo ci du hayohan η fikiiso waas kaahay η kiis ki.

²⁵ Bo' nga du seeykee bi doopaat wuu so dah, ñif min ca kinaat hun na in raakid lawiir. Te sepet cin seeykin feetin *Paak* neehand po na baaba.

²⁶ Bo' nu nga du dah, a komaat to ini a koc ngud η yohon cin de η kahan ndo mi yi Nikidi, Koohin du.

Ali bo' nga du kinaat tikoh koteng miis mi koodohu η ndaam ce. »

²⁷ Nikidi woosa Musaa ne : « Woo cii ced maa hee tufkidohe ambtidohin ngo na da, na Israayel ci ; fiisaa ca. »

²⁸ Musaa nikka η tangooraη Sinaay na Nikidi ini ree neeh ndan kiyaah-nikiis (40), a ñamdi, a andi. Nikidi fiisaa η atoh ca woo cin Ambtidohi, Nakoh-ci-Ndan kiyaah-ci.

Siñaardin fikiirin Musaa

²⁹ Wa Musaa ruhus tangooraη Sinaay, raak de na atoh ca kanak ca η yaah, atoh ci dapas ci na teebohe Ambtidohi, fikiirin de siñaardeeda sagu woyi a woyee na Nikidi, waaye a inheeda.

³⁰ Wa a ree po Aaruna na Israayel ca jen hotta fikiirin de siñaardeeda, ba kaañdi de rebuk.

³¹ Wedi a beedkoh ba. Aaruna na yakak can Israayel jen hayya nga de, a woytoha ba.

³² Yutta, Israayel ca jen reba, a edta ba nakoh ci jen, ci a rahsoh η Nikidi η dafuk tangooraη Sinaay.

³³ Wa Musaa yut woo na ba, a muurra fikiirin de.

³⁴ Taamboha ndeem, a kadeesa η dikanη Nikidi dah, a nihis muurin de po a puloh nga. A pulohha nga dah, a woo Israayel ci ini a bayoh nga.

³⁵ Israayel ca marakka fikiirin de dah, ba hot ne wa na siñaarde siñaarid, jaar a muura po findi a na dokkohisse woya na Nikidi.

35

Mbehi na idsidkohse

¹ Musaa cohdohha cuuban Israayel jen, a woosa ba ne : « In cii ced Nikidi nakoh ne ca taambdu :

² Neeh yasna-yino ced na hee pangkase, wi yasna-kanakdoh waa hee nike nga du mbeh hoolid, mbehi na idsidkohse wi hooldu wuu Nikidi. Bo' nu panguk η mbeheem dah, a hey apse.

³ Du heydi sah fuude yongkaah η ali disik η mbehi na idsidkohse. »

Musaa teebohidi in ci joy onohu ne Genohaani habdu

⁴ Musaa taalndidta woyeeda Israayel ci jen an : « In cii ced Nikidi nakoh :

⁵ bayaat η in ci du raakoot, du edoh ca wuu Nikidi. Bo' nu teyduka tum na keeñ soosid dah, a hey edohe ini a onoh wuu Nikidi.

A minid edoh : urus, haalis wala moos.

⁶ A namid min edoh : ooy bulo, ooy rumind edfid, ooy rumind coy, *leen* wala find pe'.

⁷ A namid min edoh : bi und kuy mbaal suupuud rumind wala bi und inoh cookom wala ndood kassiya.

- ⁸ A namid min edoh : diwliin fuudoha laampaaci, wala bi eeñdoha habdohu diwi na hooldohse, wala wuu cuuraayi.
- ⁹ A namid min edoh pemeeci na woyse *sooham* wala bi peme wiiriis, modsinoha *efoodi* na nafaani η fikiiri. »

Musaa woyid in ci joy habdu jen

- ¹⁰ Musaa woyissa ne : « Bi raak min-min nga du jen, hayaat ne ba habid in ci Nikidi nakoh jen.
- ¹¹ Ba hay dah, ba habid Genohaani, na baasin wa na in ci ula, korohaaci, *kaadar* ci, laat ci, kumbin ci, na tufkohaaci.
- ¹² Ba habid Wahndeeni na ndood cin wa na kunohaani wa, diski na romkohse. Ba habid ridooni na dasde Diski Hoolohngaani.
- ¹³ Ba nam habid taabli na ndood cin wa, na tumohaaci hunan naa jen, na mbuuruuci degsan nga, wuu Kooh.
- ¹⁴ Ba nam habid degohaani laampaaci na in ci hunan naa, laampaacin wa na diwliinin wa.
- ¹⁵ Ba nam habid keesi seeykohaani suusohsan cuuraay ci na ndood cin wa. Ba habid diwi na hooldohse, na cuuraayi eeñdohaani. Ba habid ridooni nikan η aasohaani.
- ¹⁶ Ba nam habid keesi seeykohaani dohohsan hoosuud ci, na *giryasin* wa moosi, na ndood ci wa bayohsan, na tumohaaci hunan naa jen. Ba habid beñwaari tumohsan masmi boktukohsan na degohaani wa.
- ¹⁷ Ba nam habid piis ci dingohsan bayaali, na kumbin ci, na tufkohaacin ca, na ridoonin aasohaani bayaali.
- ¹⁸ Ba habid tatohaaci amban Genohaani ngan kehyi, na niy cin ca, na tatohaaci amban dingin bayaali ngan kehyi, na niy cin ca.
- ¹⁹ Ba habid kulbaaci hoolduud ci pangkohsan η Diski Hoolidi, ca nikka cin Aaruna seeykidohi, na cin kubuucin de ne ba pangkee findi seeykidoh dah. »

Israayel ci haytohid onoh ci wuu Genohaani

- ²⁰ Wa Musaa woo ba nakoh ceem, coha reehha, Israayel ca cootta.
- ²¹ Bi waadee edoh, te ba teydukkaa tum na keñ soosid, ba hayya edohe in ci ba onoh wuu Nikidi, ba edohha ca wuu habduuki na taambkokuukin Diipi-na-Cohohse, na kulbaaci hoolduud ci.
- ²² Yaar ci na bitib ci jen, bi teydukee wa na keñ soosid, ba bayeeda bi tokkaah kulba, bi long-long, bi jaaru ndukun, bi tokkaah wiiriis, na in nu nik ne wa urus dah, yaa nu nga dah bayya ursi fu edoh, fu edohhaa findi edohi na radsasse wuu Nikidi.
- ²³ Bi raakee ooy bulo, rumind effid wala rumind coy, *leen* wala find pe', und kuy rumniduud wala und inoh cookom, ba jen, ba haytohha ca.
- ²⁴ Bi puldee in habdohuud haalis na moos rumind edohaah wuu Nikidi haytohha ca. Bi namee raak ndood kassiya haytohha ca wuu in ci joy habdu.
- ²⁵ Bitib ci raakee min-min jen monnda na yaah cin ba, yutta ba haytohha in ci ba mond, bi ooy bulo na ooy rumind effid, na rumind coy na ooy *leen*.
- ²⁶ Bitib ci teydukee wa na keñ soosid te ba minnda mond, ba mondeeda find pe' ne ba habid ooy.
- ²⁷ Bi adgohee cuubi haytohha pemeeci na woyse *sooham* na bi peme modid wiiriis modsinoha *efoodi* na nafaani η fikiiri ;
- ²⁸ ba nammba bay eeñdoha na diwliin, ne laampaaci min fuudu, diwi na hooldohse na cuuraayi eeñdohaani nam habdu.

²⁹ Israayel ci kommba Nikidí in ci ba onoh η ini neɓ ba. Bi teyɗukee na keeñ soosid jen, yaar na bitib, haytoha ca, ne in ci Nikidí woo Musaa jen min habɗu.

Betsalel na Oholiyaab tanuud

³⁰ Musaa woosa Israayel ci ne : « Inhaat ne Nikidí tanid Betsalel, kubu Uri, a setin Hur, a baah η cuubin Yuda.

³¹ A riifdid Betsalel na Fuudsin ɗe po a raakid min-min, a ñaañid, a raakid inah-inah η panguk nu panguk.

³² A minid marak po a inah findi a joy habɗoh in modid ngan̄ urus, haalis, wala moos ;

³³ a minid pes atoh peme, a namid min bek peme η bekoha, a minid pes kidig, a minid habid panguk nu nik.

³⁴ A namid ɗe on po a minid jangɗoh, a na Oholiyaab kubu Ahisamaak yi baah η cuubin Daan.

³⁵ A tumid min-min η haf cin̄ ba po ca riifid ne ba min pes peme, ba min fer in modid η liib cin̄ ba, ba min modsin piis na ooy bulo, na ruumind edfid, na ruumind coy na *leen̄*, ba min ted, te ba min habid panguk nu nik, ba min fer in modid.

36

¹ Betsalel na Oholiyaab na bi bo' wiiriis herñid, Nikidí onid ba inah-inah ne ba habid pangkaah nu nik ne wa habɗaah η Diski Hoolidí ɗah. Boobeem jen nikka bi habɗan in ci Nikidí nakoh jen, ba habɗan ca findi Nikidí nakohee ba ca. »

² Musaa beedkidukka Betsalel, Oholiyaab na booba Nikidí onee hereñ jen te ba teyɗukka baah η bi habɗan pangki.

³ Musaa edta ba onoh ca Israayel ca haytohee jen ne pangkan̄ Diska Hoolida habɗu. Baaɓ nu ree ɗah, booba komis Musaa in ca ba onoh η keeñ soosid.

⁴ Wa kadeeda po yaa nu nik ngan̄ pangkoh ca faɗta ina a habɗe. Ba kadta,

⁵ ba woyeeda Musaa an : « In ci boobi haytoh uupid fuuf ini etohu η habɗuukin in ci Nikidí nakoh. »

⁶ Musaa nakohha ne wa woysaat η dala ne : « Wa yaar haa wa bitib haa, ali bo' kinaat habɗis in haytohaah η Diski Hoolidí ! » Booba tufkidta, ba haytohisdi.

⁷ In ca koodkidasse doyeen wuu pangka jen, ca uupen sah.

Habɗin̄ Genohaani

⁸ Betsalel, na pangkoh ca uupen hereñ, beɗ habɗee Genohaani. A habɗohee wa haf-piis ndan̄kiyaah tedohu ooy *leen̄* edfid ndengid ambsohuud na ooy bulo, na ooy ruumind edfid na ruumind coy. A modsinooha piis ci bi nataal *seruben*.

⁹ Piis ceem ced hende, waa nu nga ɗah hutiinin̄ wa nikee saangal ndan̄kiyaah na nikiis (14), angiini nikka suung nikiis.

¹⁰ Yatuus nga ca ambsohuusa suptuusa yino, yatuus ci tas nammba tumu ɗaa.

¹¹⁻¹² Piis ci yatuus ci ambsohuud ceem, suptiduusa bi yaah koroha η baki winoori η sereendiin̄ angiini, ca habɗohsee ooy bulo. Yatuus ci ambsohuud ci tas nammba suptidu mand ɗaa. Yaah ci korohaaci η piis ci ambsohuud ci nikka ndan̄kiyaah-yatuus (50). Cin̄ piis ci ambsohuud ci tas nammba nik ndan̄kiyaah-yatuus (50). Korohaaceem, waa nu nga ɗah kordohuusa na morom wa η piis ci cinooci ambsohuud ci.

¹³ Kordoha ndan̄kiyaah-yatuus (50) habɗuusa na urus ; ca ambsohha piis ci po baasin̄ Genohaani nikka yino.

¹⁴ A bayya find pe', a habɗissa haf-piis ndan̄kiyaah na yino (11) uloha baasin̄ Genohaani.

¹⁵ Haf-piis ceem ced hende, waa nu nga ɗah hutiinin̄ wa nikee suung ndan̄kiyaah-kaahay (30), angiini nikka suung nikiis.

¹⁶ A ambsohha piis ci yatuus ci, ca nikka yino, a namma ambsohis yasna-yinooci kiik ca, ca nikka yino.

¹⁷ A habidta yaah koroha ndanjiyaah-yatuus (50) η sereendiη piisi yatuusfoh η piis ci yatuus ci ambsohuud ci, a namma habdis yaah koroha, ndanjiyaah-yatuus (50) η sereendiη piisi koc η piis ci yasna-yinooci ambsohuud ci.

¹⁸ A habidta kordoha ndanjiyaah-yatuus (50) na moos ruumind ne a ambsoh haf-piis ci ambsohuud ci po baasi nik yino.

Baas ci habdohu und

¹⁹ A bayya und kuy mbaal suupuud ruumind, a habidta baas uloha baasi kanakdohiini. A habdissa baas wiiriis na und inoh cookom degaah η dafuk weem.

Kaadar ci na laat ci

²⁰ A bayya hang kassiya, a habidta *kaadar* tufkid ne ca amb Genohaani.

²¹ *Kaadar* ci jen hendee hend ; waa nu nga dāh hutiniη wa nikee saangal yatuus, angiiini nikka suung yino na camban.

²² *Kaadar* ci jen findi ca hend, waa nu nga dāh puldiduusa ndood kanak findi kot, ca hunee hun waaye ca laaltidoheedi.

²³ A habidta *kaadar* ndanjiyaah-kanak (20) η bak yaah-sing ne fu ed pulohaad-noh finho, fu aasee dāh.

²⁴ *Kaadar* ceem habdiduusa tufkoha ndanjiyaah-nikiis (40) η oobi, ca habdohsee haalis. *Kaadar* nu nga dāh raakka tufkoha kanak, kot ci kanak ciη *kaadari* joy beku η tufkohaaceem.

²⁵ Baki winooriη Genohaani, wi lah yaah-ñaaahum, namma habdidu *kaadar* ndanjiyaah-kanak (20),

²⁶ na tufkoha ndanjiyaah-nikiis (40) habdohu haalis, *kaadar* nu nga dāh raakka tufkoha kanak η oobi.

²⁷ Baki mirndoh η Genohaani, η bak muyohaad-noh, raakka *kaadar* yasna-yino.

²⁸ Wa raakka *kaadar* kanak η koñ ci nik η fikiira η dooy Genohaani.

²⁹ Hang ciη *kaadar* ceem nikka kanak ini koodoh kehyi po ca reesa η dafka, ca tokdohuusa baahid na inaa haa kiñi, *kaadar* ci nik η koñ ci kanak ci jen tumuusa daa.

³⁰ Jaarra, fikiiri raakka *kaadar* yasna-kaahay na tufkoha ndanjiyaah na yasna-yino (16) ci habdohu haalis. *Kaadar* nu nga raakka tufkoha kanak.

³¹ N finho ineem a habidta laat kassiya yatuus ne ca galandu η *kaadar* ci nik η bak yaah-sing.

³² A habdissa laat yatuus, ci galandsan η baki ñaaahmi, na laat yatuus ci galandsan η fikiira, η bak muyohaad-noh.

³³ Wiη leerni taambdassan η leerniη *kaadar* ci jen, wa ambohan bak po bak.

³⁴ A ulla *kaadar* ci na urus, a habidta in ci haa kiñi, ci laat ci taambohan, a ulla laat ci na urus.

Habdij ridooci

³⁵ Yutta a habidta rido na *leen* edfid ndengid na ooy bulo na ruumind edfid na ruumind coy, a modsindaa na bi nataal *seruben*, wa nikka panguk feroh keeh-keeh.

³⁶ A bayya kumbin kassiya nikiis, a muurra ca na urus. Ca waakduusa koroha urus. Ca habdiduusa tufkoha nikiis habdohu haalis naayduud.

³⁷ Aasohaaniη diipi namma habdidu rido, wa habdohsee *leen* edfid ndengid, wa modsinuusa na ooy bulo na ooy ruumind edfid na ruumind coy.

³⁸ Wa waakduusa kumbin yatuus na korohaaciη ca na ñoor ci wa bekohsan. Ñoor ci na haf ciη kumbin ci muuruusa na urus. Tufkohaaciη kumbin ci yatuus ci habdohsee moos ruumind.

37

Wahndeenij Ambtidohi

¹ Betsalel bayya hang kassiya, a habidta Wahndeenij Ambtidohi. Hutiiniñ wa nikee suung kanak na camban, angiini nikka suung na camban, njooliini nikka suung na camban.

² A ullaa na urus kocoet ñ dooyi na finhoori, a habdidtaa banda urus ñ finhoori po wa willa.

³ A habdidtaa inaa nikiis haa kiñi, ca nikee urus, kot nu nga dah, a ñaakidta yino nga, bak nu nga dah raakka kiñi kanak.

⁴ A habidta bi ndood kassiya, a ulla ca na urus.

⁵ A taambidta ca ñ dooy kiñiica ne wahndeeni min bayu.

⁶ A habdidtaa kunoha, diskii na romkohse, wa nikee urus kocoet ; hutiiniñ wa nikka suung kanak na camban, angiini nikka suung na camban.

⁷⁻⁸ Na urseem, a tibpa po a pulidta nataal *seruben* ñ bak nu nga ñ bak ci kanak cin angiiniñ wa.

⁹ Ca yurhidkohee yurhidkoh, ca hiirra ñ diskii na romkohse, ca radissa pañ cin ca ñ dafki, ca dippaa.

Taabliñ mbuuruuci

¹⁰ A bayya hang kassiya, a habidta taabli, hutiiniñ wa nikee suung kanak, angiini nikka suung yino, njooliini nikka suung na camban.

¹¹ A ullaa na urus kocoet, a habdidtaa banda urus po wa willa.

¹² A habdidtaa *kaadar*, angiiniñ wa nikee *santimeetar* yasna-kaahay, a habdidtaa banda urus po wa willa.

¹³ A habdidta taabli inaa haa kiñi nikiis, ca nikee urus, a tummba ca ñ koñ cin wa nikiis ci, teemb ñ kot cin wa.

¹⁴ Kiñiici nikee ñ sero *kaadari*, ne ndood ci na bayohse taabli taambdu nga ca.

¹⁵ Ñ ineem, a habidta ndood kassiya kanak, a ulla ca na urus, bayohaa wa.

¹⁶ A habidta in ci nikan ñ dafuk taabli : Palaat ci, na kaas ci, na koppaaci na meemeeci, ca jen ca habdohsee urus kocoet ; koppaaci na meemeeci nikka tumoha anaah ci na seeykohse.

Degohaaniñ laampaaci

¹⁷ Betsalel bayya urus kocoet a tibpaa po a pulidta degoha laampa na tasiñ wa na faani na koppaaci na pos ci rangsukaadiici na ci rangsukid ci. Ca jen ced baahee ini ca tibohu.

¹⁸ Wa raakka naak yasna-yino ñ faaniñ wa, kaahay ñ baki singi, kaahay ñ baki ñaahmi, ca nikka sal kaahay.

¹⁹ Naak ci yasna-yinooci, waa nu nga raakka koppa kaahay findi amand na posohe, waa nu nga dah raakka bi pos rangsukaadi na bi pos rangsukid.

²⁰ Faaniñ wa raakka koppa nikiis findi amand na posohe, waa nu nga dah na pos cin wa rangsukaadiici na ci rangsukid ci.

²¹ Oob sal nu nik raakka pos rangsukaadi ñ faaniñ degohaaniñ laampaaci, po sal ci kaahay ci jen raakka.

²² Pos ci rangsukaadiici na naak ci jen nikee urus kocoet tibuud, ca na ini tas ñ degohaaniñ laampaaci jen ced baah ini ca tibohu.

²³ A habdidtaa laampa yasna-kanak, a nammbaa habdid tanaay na tumoha yuuy ; ca habdohu urus kocoet.

²⁴ A bay kilo urus kocoet ndankiyaah-kaahay (30) wed a habdoh degohaaniñ laampaaci na in ci hun naa jen.

Suusohaaniŋ cuuraayi

²⁵ Yutta, a habidta seeykoha, suusoha cuuraay. A habdoha hang kassiya, wa nikee *kaare*, bak nu nga nikka suung yino te njooliini nikee suung kanak.

A pulidtaa wiic ciŋ wa ŋ koñ ciŋ wa ŋ dafki, a pulidndoh ca ŋ hangi wa habdohu.

²⁶ A ullaa na urus koceet ŋ dafki na wiic ci, a namma ul bak ciŋ wa jen ; a habdidtaa banda urus po wa willa.

²⁷ A habdidtaa inaa haa kiñi kanak ŋ oob bandaani, in ceem nikee urus. Bak nu nga raakka yino, ne ndood ci bayohsana taambdu nga ca.

²⁸ N ineem, a habidta ndood kassiya kanak, a ulla ca na urus.

Cuuraayi na diwi na hooldohse

²⁹ A habidta diwi na hooldohse hoolduud ci, wa nikka in hoolduud wuu Kooh, a namma habid cuuraayi hoolidi eeñidi na dohse ŋ seeykohaani, a habid ca findi habdoh eeñdoha keeh-keeh na habdoh.

38

Seeykohaani na dohohse hoosuud ci na beñwaari boktukohaani

¹ Yutta, a waakka hang kassiya, a habidta keesi seeykohaani na dohohse hoosuud ci ; wa nikee *kaare*, bak nu nga dah nikee saangal kanak na camban ; njooliini nikka suung kaahay.

² A pulidta wiic ciŋ wa ŋ koñ ciŋ wa nikiis ci, a pulidndoh ca ŋ hangi wa habdohu ; a ullaa jen na moos ruumind.

³ A habidta in ci hun naa jen : Tumohaaciŋ weti niinidi, peel ci, tumohaaciŋ ñif mi na lisse, furset ciŋ sepet ci na tumohaaciŋ yuuy ci. A habdoh ca jen moos ruumind.

⁴ A habdidta seeykohaani *giryaa*s moos ruumind, a deggaa ŋ dooyi, ŋ oob *kaadariŋ* seeykohaani, wa yoorra ŋ leerni po wa teemba na leerniŋ njooliiniŋ seeykohaani.

⁵ A habidta in nikiis haa kiñi, a ñaakidta ca ŋ koñ ci nikiis ciŋ *giryaa*si, diskid ndood ci beksan.

⁶ A habidta ndood kassiya kanak, a ulla ca na moos ruumind.

⁷ A bekka ca ŋ kiñiici ŋ bak ciŋ seeykohaani, ca nikka ambohaaciŋ wa ne wa bayse dah. Seeykohaani nikee kees, dooyi nikka hulang.

⁸ Yutta, a habidta beñwaari na boktukohse na degohaaniŋ wa, a habdoh ca moos ruumind, a bay seetuucan bitib ca na teembe ŋ ngubu Diipa-na-Cohohse[☆] ne ba panguk, a habidta ca.

Habdih bayaaliŋ diipi

⁹ A habidta in ci dingoŋsan bayaali wil Genohaani, a habidta piis tedohuud *leenj* edfid ndengid dingoŋa bak yaah-sing ne fu ed pulohaad-noh finho, fu aasee dah. Bakeem nikee saangal ndanŋkiyaah-yatuus (50).

¹⁰ Kumbin ci ndanŋkiyaah-kanak ci piis ci tokohsan na tufkohaaci ndanŋkiyaah-kanak ci ca yipohsan habdohuusa moos ruumind, ca raakka koroha na ñoori ca bekohsan habdohu haalis.

¹¹ Baki lah yaah-ñaahum hennda daa, wa namma habdohu daa.

¹² Baki lahoŋ na muyohaad-noh, hutiiniŋ piis ciŋ wa wa nikee saangal ndanŋkiyaah-kanak na yatuus (25), ca toksan ŋ kumbin ndanŋkiyaah ci yipsan ŋ tufkoha ndanŋkiyaah. Korohaaciŋ ca na ñoor ci nikee haalis.

¹³ Bakiŋ aasohaani, ŋ pulohaad-noh nikee saangal ndanŋkiyaah-kanak na yatuus (25).

[☆] 38:8 38:8 Pula 33:7

¹⁴⁻¹⁵ Bak ci kanak ci aasohaani nik η leerniη ca, waa nu nga, piis ciη wa nikee saangal yasna-kanak na camban, wa raakka kumbin kaahay na tufkohaaciη ca.

¹⁶ Piis ciη d̄ingiη bayaali jen, hab̄dohsee *leen* edfid̄ ndengid̄.

¹⁷ Tufkohaaci kumbin ci yipohsee nikee moos ruumind, korohaaci na ñoor ci nikka haalis, haf ciη kumbin ci uluusa na haalis. Kumbin ciη d̄ingiη bayaali jen raakee ñoor hab̄dohu haalis.

¹⁸ Ridooniη aasohaaniη d̄ingiη bayaali ted̄ohsee ooy *leen* edfid̄ ndengid̄ ambsohuud̄ na ooy bulo na ruumind edfid̄ na ruumind coy, wa hab̄duusa findi borode'oh keeh-keeh na borode'ohe. Hutiiniη ridooni nikee saangal ndan̄kiyaah, njooliini nikka suung yatuus findi angiiniη haf-piis ciη d̄ingiη bayaali.

¹⁹ Ridooni toksan η kumbin ci nikiis ci hab̄dohu moos ruumind, ci yipsan η tufkohaaci nikiis ciη ca nam hab̄dohu moos ruumind ; korohaaci na ñoor ci nikee haalis, haf ciη kumbin ci uluusa na haalis.

²⁰ Tatohaaci amban Genohaani η kehyi na ciη d̄ingiη bayaali jen, nikee moos ruumind.

In ci kad̄ η hab̄duukiη Genohaani

²¹ In cii ced̄ kad̄ η hab̄duukiη Genohaani hoolid̄i, disk̄i atoh ci fiisohu Ambtid̄ohiη Kooh d̄aaku, findi Musaa nakohee wa.

Bi baah η cuubiη Lewi bed̄ taambkohee kindi ; Itamaar kub̄kiη Aaruna seeykid̄ohi, a yi adgohee ba.

²² Boyi hab̄id̄ in ci Nikid̄i nakee Musaa jen, a Betsalel, kub̄kiη Uri, yi setiη Hur, a baahee η cuubiη Yudaa.

²³ Oholiyaab kub̄kiη Ahisamaak yi baah η cuubiη Daan, a yi baat̄doh̄ee d̄e. A yaar her̄nid̄ η pesit atoh mod̄id̄ na fer in mod̄id̄ te a minid̄ mod̄sin lool na piis bulo na ruumind edfid̄ na ruumind coy, na *leen* edfid̄ ndengid̄.

²⁴ Wi Disk̄i Hoolid̄i hab̄dasse, ini kad̄ ngaη urus jen te e Israayel ci edoha, wa kilo urus teemet-yasna-kaahay na kilo ndan̄kiyaah-yasna-kanak na yasna-kanak (877), na garam teemet-kaahay (300), ca beesu η beesohaacaη Disk̄a Hoolid̄a.

²⁵ Haalsa yaar ca kindu edohee, wa kilo haalis junni-kaahay na kilo ndan̄kiyaah na yasna-kanak (3017), na garam teemet-yasna-kanak na ndan̄kiyaah-yatuus (750), ca beesu η beesohaacaη Disk̄a Hoolid̄a.

²⁶ Haf nu nga d̄ah edohee garam haalis yatuus, ba bees ca η beesohaacaη Disk̄a Hoolid̄a. Yaar nu raakeen kiis ndan̄kiyaah-kanak (20) kad̄ta d̄afuk η bindka d̄ah, edoh̄ha, ba nikee yaar junni-teemet-yasna-yino na junni-kaahay na teemet-yatuus na ndan̄kiyaah-yatuus (603.550).

²⁷ Kilo haalis junni-kaahay (3000) ced̄ naayd̄u hab̄doha tufkohaaci teemet ciη kumbin ciη Genohaani hoolid̄i na kumbin ciη ridooni nik η dooyi. Yino nu nga d̄ah hab̄dohuusa kilo haalis ndan̄kiyaah-kaahay (30).

²⁸ Kilooci ndan̄kiyaah na yasna-kanak ci (17) tasee na garam teemet-yasna-kanak na ndan̄kiyaah-yatuus ci (750) hab̄dohuusa korohaaci, ulohuusa haf ciη kumbin ci, hab̄dohuusa ñoor ciη ridooci toku η kumbin ci.

²⁹ Moosi Israayel ci edohee nikee kilo junni-kanak na kilo teemet na kilo ndan̄kiyaah-kanak na nikiis (2124).

³⁰ Wed̄ moosi hab̄dohu tufkohaaci nik η aasohaaniη Diipi-na-Cohohse, na seeykohaani moosi na *giryaaſiη* wa, na in ciη seeykohaani ;

³¹ wed̄ nam hab̄dohu tufkohaaciη d̄ingiη bayaali na ciη aasohaaniη wa, na tatohaaci amb Genohaani η kehyi na ci amb d̄ingiη bayaali.

¹ Ba bayya ooy bulo na ruumind edfid na ruumind coy, ba habidfta kulba hew, ci bekkassan wuu pangka η Diska Hoolida ; ba habidfta Aaruna kulba hoolduud wuu KooH, findi Nikidi nakohee wa Musaa.

² Ba tedta *efoodi** na fiil urus ambsohuud na *leenj* edfid ndengid na ooy bulo na ruumind edfid na ruumind coy.

³ Ba bayya urus tibuud, wa seeluusa fiil fiil. Ba ambsohhaa na ooy bulo na ruumind edfid na ruumind coy na *leenj* edfid, ba tedtaa, wa nikka pangki feroH keeh-keeh panguk.

⁴ Ba suptidftaa ngalla kanak η lecem ci η dafki ne wa min bekku.

⁵ Wa raakka tokdukoha η kinoh ki, wa na *efoodi*, ced hunee, ca nikee piis yino findi Nikidi nakohee wa Musaa.

⁶ Ba bayya atoh peme kanak, pemeeni na woyses *sooham*. Ba bayya fiil urus, ba tedidfta ca disik ci ca beksan, ba fiissa tiik ciη kubuuci yaar ciη caac ba Israayel η atoh ceem. Ca fissuee findi ñaas na ñaasohse.

⁷ A tummba ca η ngallaaciη *efoodi* ne ca naandsohee cuub ciη Israayel, findi Nikidi nakohee wa Musaa.

⁸ Bi feroH keeh-keeh habidfta nafaani na hee nike η fikiiri, ba habdoha *leenj* edfid ndengid na fiil urus na ooy bulo na ruumind edfid na ruumind coy, findi *efoodi*.

⁹ Wa nikee *kaare* ne wa lemu kanak dah, bak nu nga dah nikka *santimeetar* ndanƙiyaah-kanak na yatuus (25).

¹⁰ Wa modsinuusa na ranaldoh atoh peme* nikiis : ranaldohi koc raakee atoh ci modohngaan ci na woyses :

odem, pitdaah, na baareket.

¹¹ Wi kanakdoh raakka *nopek* na *safir* na *yaahalom*.

¹² Wi kaahaydoh raakka *lesem* na *saboo* na *ahlamaa*.

¹³ Wi nikiisdoh raakka *tarsiis* na *sooham* na *yaspeeh*.

Peme nu nga dah tedduusa diski wa beksan na fiil urus, wa bekuusa nga.

¹⁴ Tiik ciη kubuuci yaar ciη caac ba Israayel fissuee η atoh ci ndanƙiyaah na kanak ceem (12). Ca fiisuusa findi ñaas na ñaasohse. Peme nu nga dah, nikidfta tiik cuub yino.

¹⁵⁻¹⁸ Ba bayya ceen ci urus koceet ci teduud ci, ci ambdu η bekohaaciη pemeeci kanak ci nik η *efoodi*. Ba habidfta ca koroha urus kanak haa kiñi η koñ ciη nafaani η dafki. Ba korra ceen ci ngan kiñiiceem po nafaani minnda nik η fikiiri.

¹⁹⁻²⁰ Ba habdissa koroha urus nikiis haa kiñi. Kanak ci, bekuusa η koñ ciη nafaani η kehyi, η bakiη dooyi, ca laaleeda *efoodi* ; kanak ci tas bekuusa η ngallaaciη *efoodi* η kehyi, ngan fikiiri, η sero diski ca suptu, η dafkiη tokdukohaaniη kinoh ki.

²¹ Kiñiiciη nafaani na ciη *efoodi* tokdohuusa na niy bulo. N ineem nafaani ammba η tokdukohaaniη kinoh ki, wa yoonddi, wa rissa η dafuk *efoodi* findi Nikidi nakohee wa Musaa.

²² A habidfta kulbaaki hutidi yakki hunan na *efoodi*, wa tedohsee ooy bulo jen.

²³ Mbooh kiη wa nikee η leerni, wa daamina'uusa po wa ndennga ne wa faarkuu.

²⁴ Ba bayya ooy bulo na ruumind edfid na ruumind coy na ooy *leenj* ndengid, ba habidfta rim garnaat, ba modsinoHha ca kehyiη kulbaaki po wa willa.

²⁵ Ba habidfta bi joolooli urus koceet, ba dookka ca η kehyiη kulbaaki po wa willa, η harmban rim ciη garnaati ;

²⁶ Ba habidfta rim garnaat yino dah, ba dook joolooli yino po sereendiη kulbaaki jen willa findi Nikidi nakohee wa Musaa.

²⁷ Ba nammba ted bi kulba *leenj* wuu Aaruna na kubuuciη de ;

* 39:2 39:2 Pula 28:6 * 39:10 39:10 Marka "pemeeciη *efoodi*" η tiik ci inhassaadfiici.

²⁸ na mbahne wuu seeykidohi yakki na bi mbahne wiiriis tedohu *leey* edfid. Ba namma ba habdid bi jata na *leey* edfid ndengid.

²⁹ Ba habidta seentur, wa modsinuusa na ooy *leey* edfid ndengid na ooy bulo na ruumind edfid na ruumind coy findi Nikidi nakohee wa Musaa.

³⁰ Ba habidta tokkaah η puk hoolduud, wa nikee urus koceet, wa mandee na pos kidig. Woo kii fiisuusa nga an : "Wuu Nikidi", wa fiisuusa findi ñaas na ñaasohse.

³¹ Wa tokuusa na tokdoha bulo η fikiirin mbahneeri, findi Nikidi nakohee wa Musaa.

Musaa teebuud pangka habdu jen

³² Panguk cinj Genohaani, wed Diipi-na-Cohohse, reehoh habdu daa. Israayel ci habidta pangka jen findi Nikidi nakohee wa Musaa jok.

³³ Musaa komuusa Genohaani, diipi na in ci habdohuu wa jen : Korohaaci, kaadar ci, laat ci, kumbin ci na tufkohaaci ;

³⁴ na baasi habdohu und kuy mbaal suupuud ruumind, na wi habdohu und inoh cookom, na ridooni dasdan Diski Hoolohngaani ;

³⁵ na Wahndeeni na teebohe Ambtidohi na ndood ci bayohsana, na kunohaani, wed diskii na romkohse ;

³⁶ na taabli, na tumohaaci hun naa jen, na mbuuruuci degsan nga, wuu Kooh ;

³⁷ na degohaaniη laampaaci urus koceeti, na laampaaciη wa taambtidohid ci, na in ci hun naa ; na diwliini fuudoha laampaaci ;

³⁸ na keesi seeykohaani suusohsan cuuraay ci, wi ursi ; na diwi na hooldohse, na cuuraayi eeñdohaani, na ridooniη aasohaaniη diipi ;

³⁹ na keesi seeykohaani dohohsan hoosuud ci, wi moosi ; na *giryaasiη* wa nam habdohu moos ruumind, na ndood ci wa na bayohse, na tumohaaci hun naa jen ; na beñwaari na hee tumohse masmi boktukohsan na degohaaniη wa ;

⁴⁰ na piis cinj dingingi bayaali na kumbin cinj wa, na tufkohaaciη ca ; na ridooniη aasohaaniη bayaali, na niy cinj wa na tatohaaciη wa ; na tumohaaci pangkohsan η Genohaani, wed Diipi-na-Cohohse ;

⁴¹ na kulbaaci hoolduud ci pangkohsan η Diski Hoolidi, ca nikka cinj Aaruna seeykidohi, na cinj kubuuciη de ne ba pangkee findi seeykidoh dah.

⁴² Israayel ci habdeen pangkeem jen findi Nikidi nakohee wa Musaa jok.

⁴³ Musaa marakka pangka ba habid jen, wa nikka findi Nikidi nakohee de wa jok, Musaa barke'idta ba.

40

Nikidi teebid Musaa findi a yipohan Genohaani

¹ Nikidi woosa Musaa ne :

² « Mbehi koc η cabni koc, fu hey yipe Genohaani, wed Diipi-na-Cohohse.

³ Fu bay Wahndeeni daak in ci na teebohe Ambtidohi, fu beka η dooyi, fu dasida na ridooni sabsohaani.

⁴ Fu bay taabli, fu deg in ci na degse nga. Fu bay degohaaniη laampaaci, fu deg laampaaci η dafuk wa.

⁵ Fu bay seeykohaani habdohu urus, suusoha cuuraayi, fu dega η fiki Wahndeeniη Ambtidohi ndo fu reyan ridooni sabsohaani dah. Fu nam bek ridooniη aasohaaniη Genohaani.

⁶ Fu deg seeykohaani na dohohse hoosuud ci η aasohaaniη Genohaani, Diipi-na-Cohohse.

⁷ Fu deg beñwaari na boktukohse η harmban diipi na seeykohaani, fu tuma masub.

⁸ Fu yip dingingi bayaali wil Genohaani jen, fu bek rido η aasohaaniη wa.

⁹ Fu bay diwi na hooldohse hoolduud ci wuu KooH, fu yiif η Genohaani na in ci nik η dooyi jen. Fu hooldohana daa na tumohaaci hun naa jen, jaar wa nik in hoolid wuu so.

¹⁰ Fu nama yiif η seeykohaani na dohohse hoosuud ci na tumohaaci hun naa jen, fu hooldoha daa, jaar seeykohaani nik in ye hoolan wuu so.

¹¹ Fu nam yiif diwi η dafuk beñwaari na boktukohse na degohaaniη wa, fu hoolida wuu so.

¹² Fu bay Aaruna na kubuuciη de po η aasohaaniη diipi, fu book ba na masmi.

¹³ Fu bekid Aaruna kulbaaci hoolduud ci wuu so, fu yiif de diwi, fu hooldoh de daa ne a pangkidde so findi seeykidoh.

¹⁴ Fu beeduk kubuuciη de yaar ci, ba reb, fu bekid ba kulbaaciη ba.

¹⁵ Fu yiif ba diwi findi baab ba, ba hool wuu so, ne ba pangkidde so findi seeykidoh. Ineem hey tahe po, bed na bi rimkohan nga ba nikan seeykidoh po faw.
»

Musaa yipid Genohaani

¹⁶ Musaa habidta ina Nikidi nakee de jok, a habidta ca jen.

¹⁷ A yippa Genohaani η mbehi koc η cabni koc η kiis ki kanakdoh η pulohan η ba Misra.

¹⁸ Musaa tufkidta Genohaani ; a bekka tufkohaaci, a tufkidta *kaadar* ci, a bekka laa ci, a yippa kumbin ci.

¹⁹ A degga diipi η dafuk Genohaani, a uloha diipi baas findi Nikidi nakohee de wa.

²⁰ Musaa bayya atoh ciη Ambtidohi, a bekka ca η Wahndeeni, a bekka ndood ci na bayohsee wa, a ranngaa na kunohaaniη wa, diski na romkohse.

²¹ A bekka Wahndeeni η Genohaani, a bekka ridooni sabsohaani ne wa dasid Wahndeeni findi Nikidi nakohee de wa.

²² A bekka taabli η dooy Diipi-na-Cohohse, η baki ñaahmi ne fu ed pulohaad-noh finho, fu aasee dah, ndo fu reyan ridooni dah.

²³ A degga mbuuruuci η dafki, η fiki Nikidi, findi Nikidi nakohee de wa.

²⁴ A bekka degohaaniη laampaaci η dooy diipi, wa yurhidkohha na taabli, η baki singi.

²⁵ A degga laampaaci η dafkiη wa, η fiki Nikidi, findi Nikidi nakohee de wa.

²⁶ A bekka seeykohaani ursi η dooy diipi, η sero ridooni sabsohaani, ndo fu reyan nga dah.

²⁷ A suussa cuuraay η dafuk wa findi Nikidi nakohee de wa.

²⁸ A bekka ridooniη aasohaaniη Genohaani.

²⁹ A degga seeykohaani na dohohse hoosuud ci η sero aasohaaniη Genohaani, wed Diipi-na-Cohohse. A seeykohha doopaat nga, a dohha de po a hoommba, a nammba edoh bi pees findi Nikidi nakohee de wa.

³⁰ A degga beñwaari η harmban diipi na seeykohaani ; a tummbaa masub booksukoha.

³¹ Musaa na Aaruna na kubuuciη Aaruna bookka yaah ciη ba nga na kot ciη ba.

³² N ineem mbadna ba hee aase η Diipi-na-Cohohse wala ba rebee seeykohaani dah, ba book yaah na kot findi Nikidi nakoha Musaa.

³³ A tufkidta dgingiη bayaali, wa willa Genohaani na seeykohaani. A bekka ridooni η aasohaaniη dgingiη bayaali. Musaa rehdoh pangki daa.

KooH tebohif yaki a yak η Genohaani

³⁴ Wad eel duuku uloh Diipi-na-Cohohse, yaki Nikidi yak riiffaa, wed wi Genohaani.

³⁵ N ineem Musaa mineedi aas nga sagu eeliη duukri ulee wa na riifi wa riifee na yaki Nikidi yak.

³⁶ Ini koodoh ndii, η dooy yongsidkohin ɓa jen, Israayel ci meed dof ne ɓa coot mbeh nu eelin ɗuukri kuruk η Genohaani, wa tiimba ɗah.

³⁷ Waaye eeli ɗofɗi ɗah, ɓa na kaɗeedi po mbaɗna wa kurkan.

³⁸ Israayel ci jen meed hot nga, noh reesa ɗah, eelin Nikidi nik η ɗafuk Genohaani ; wek reesa ɗah, yongkaah gile. Wa nikohee ɗaa η yongsidkohin ɓa jen.

Yunus

Yunus waad' penduk nakohin' Kooh

¹ Yunus, a nikee kuɓu Amitay. Raakka mbeh, Nikidī woosa de ne :

² « Kada win-win Niniw, kur ka yakka, looykaa ɓa ne ayaarkan ɓa reyid nga so. »

³ Waaye Yunus taambohha ndeem a saandohha Tarsis, ne a fus Nikidī. A reesa η Joppa, a raakka nga *batoona* na kade Tarsis, a wirinnda, a aassa na ɓi ɓo' η *batoona* na hee ɓa coottohe nga ne a min ki us Nikidī.

⁴ Waaye, wa ɓa nik η dooy cookma, Nikidī fuudissa η dafuk cookma puudis ayrukid, pahul yakak yoppa cookma po *batoona* waadeeda ɓaltukoh.

⁵ Booba ambohee *batoona* neyyohha ; yaa nik nga ɓa looyukka tiikan koohan de, ɓa aamma unung can ɓa η cookma ne ɓa edfid *batoona*.

Raakka waam Yunus ruhsid ngan tasan *batoona* ; a nikee faankid, a neeheeda pani noodid.

⁶ Yaara adgidde amboh ca rebpa de, woosa de ne : « Fu neehang ye ? Kurka, koolda hooso po η koohin' da ! Wa minid raak Kooh liibsidoh ɓoo po ɓoo sooyuu. »

⁷ N' ndeem, ɓa woytidohha an : « Boo markiskaat η petaaw ci, ɓoo marak miskidī rahas ɓoo puloh nga ɓa. » Ba markisukka, petaaw ca teebohha Yunus.

⁸ Ba woyissa de ne : « Teeɓa ɓoo ɓoyi ɓek ɓoo inii ! Fu na haɓde ye ? Fu kurkoh nde ? Kur du teeku na ? Fu ɓaah ngan winde cuub ? »

⁹ A loffa ɓa ne : « N' Heber, Nikidī, a yi mi na yakde, Kooh η dafki, yi fer cookmi na kehyi. »

¹⁰ Wa ɓa kerah woo kan de, amboh ca neyyohha, ɓa tummba de ne : « Fu haɓid ye an ? » Ba inheen ɓal ne a na saandohe fusoha Nikidī laam a naandsukeen ɓa wa.

¹¹ Ba meekissa de ne : « Boo na hee na tumtidohe na da po cookmi yeebuk ? » Laam raak cookma kooldukeeda koolduk.

¹² A loffa ɓa an : « Meeɓaat to du biir ro η cookmi, dah cookmi hey yeeɓke. Laam η inhida, wa nga so findi wa taamboh po pahuli ayrukidii bipukka η dafuk du. »

¹³ Joy ne ɓa tum ini a woo, amboh ca joowwa ne ɓa teer η tefsa, waaye η barang barang, laam cookma nikee upeeda ɓa uup ayruk.

¹⁴ N' ineem, ɓa kiimba Nikidī ne : « Cey ! Nikidī, kana ɓoo ap sagu yaarii ! Te kan ɓoo yamb kakaan ɓo' yurhid. Laam a yaf, Nikidī, tum findi wa neboh da. »

¹⁵ Ba jaarra, ɓa meeɓpa Yunus, ɓa njaffa de η cookma, cookma hannda seemid duudan wa.

¹⁶ Booba neyyohha η Nikidī ; ɓa seeykidta de, ɓa giɓidta de ne ɓa hey de tumde in, ɓa cooteeda.

2

Kiiman' Yunus η rookan' cuurnda

¹ Yunus, η tasan de η dooy cookma, Nikidī kerhid de. A tummba po cuurund duu'in pulla a onnda de. Yunus nikka ngan rookan' cuurnda neeh kaahay na wek kaahay.

² Ngan dooy rookan' cuurnda a kiimba Nikidī, Koohin' de.

³ A woosa ne :

« Wa η nikoh ngan mbugala, η looykid po ngan Nikidī, te a tahsid to ; η dooy oon can Jaanim, η leehkid, fu kerhid hoosorin' ngo.

⁴ Fu juleen ndo ngan nood-nooda, η dooy cookma,

te masma wileen ndo.

Ginaah caŋ dā jen na wal-wal ca mburfuñeen ndo.

⁵ Mi nak ŋ woyee ne :

“ Fu aañid to, fu waadisdi so deg has. ”

Hondohdi ŋ ambid ne ŋ hey hotisse Kahnan dā Hoolda.

⁶ Masuɓ ca godeen mbooh kin ngo,
noodaŋ masma wileen ndo.

Paangi-cookom duluurkeen hafin ngo.

⁷ Ngan tasan tangooca ŋ ruhseen,
ŋ rangseen po faw ngan kur caŋ fidaaf ca, ŋ ɓak ɓooba deɓgaan.

Waaye fu tumid po kipes kin ngo pulla ruy-ruya,

Nikidi, Koohin ngo.

⁸ Wa maa waade ñak kiñin,

ŋ haltuk dā, Nikidi

te fu kerhid kiiman ngo

ŋ Kahnan dā Hoolda.

⁹ Bi na taambkohe ɓonaah ci,

ɓa na fañe muudin ɓa.

¹⁰ Mi, faan ndo, ngan ɓi hooso jangtuk, ŋ hey dā seeyke ɓi hoosuud.

Ini ŋ giñ, ŋ heya reytine.

A Nikidi naafahi. »

¹¹ Nikidi woossa cuurnda, cuurnda hukka Yunus ŋ sereendaŋ cookma.

3

Bi Niniw boysohid tumohaad, Kooh daasid ɓa

¹ Wa a pul ŋ cuurnda, Nikidi kanakdukka woo Yunus ne :

² « Kada win-win Niniw, kur ka yakka. Kataa ɓa ini ŋ woo dā. »

³ Yunus goonukka, kadta Niniw findi Nikidi woyoha. Niniw nikee kur yakoh na yakoh, a neeh kaahay onan ɓo' a tiinda ɓak po ɓak.

⁴ Wa a kad po a aassa Niniw, a hoobukka wil nga. A huflukka ɓi Niniw na hoosocii : « Tasid neeh ndanjiyaah-nikiis (40), Niniw dumbu ! »

⁵ Wa ɓi Niniw kerah woo keem, ɓa kossa Kooh ; ɓa katooha or, ɓa bekukka ɓi daah, ambohha ŋ ya uup yak po ŋ ya uup yin.

⁶ Wa woo ka ree ŋ nofaŋ buuraŋ Niniw, a kurukka ngan ɓoofohaanaŋ de, a wolukka lipkohaadaŋ de, a bekukka daah, a baffa ŋ wet,

⁷ a woosohha ŋ dooy kur ka jen ne : « Buur na yakak ci sangohid ɓoobi na doopaat ci, yakak na yin, ne ɓa kanaat ñam, ɓa kanaat an masuɓ,

⁸ yaa nu nga dah, bekkaat daah. Bi hooso meebuud kooldu, po ngan Kooh, te yaa nu nik suungduk tiindohaadin de sepyidi, na tumohaad ci otid cin yaah cin de.

⁹ Yaa inah andi Kooh boysandi liibohaad, andi inwaaso ambandi de, andi a heydi dokne paa finho dohdin aay-keeñin de, po ɓoo sooyuu ? »

¹⁰ N ineen, Kooh inhisohha in ca ɓa habde ne ɓa pul ngan tiindohaad ca modaadiican ɓa. Taambohha nga inwaaso ammba Kooh ŋ in ca a koodkidee ɓa, te a mirndohdi ca raakid.

4

Nebsaadiinan Yunus na lofaŋ Kooh na de

¹ Wa Kooh daas ɓi Niniw, wa nebaadiisa Yunus lool, a ayrukka.

² A woosa Nikidi : « Eey Nikidi, ina ŋ woyee wa ŋ nikoh ŋ kur ɓoo wedi wii haa e ? E ineen tahee po ŋ deɓgohha saandoh Tarsis ; ŋ inhangangeen ne, fu Koohi na

baahohe, yi na yirmohe, yi yoobdi ayruk, yi riif na waadfohaad te inwaaso na ambee da amb η tum miskid.

³ Teemb ndii, Nikidi, baya kiñin kiñ ngo, laam nga so, η kaan ngisoh η pes. »

⁴ Nikidi loffa : « Wi fu ayruk wii, fu nik η kiyooh e ? »

⁵ Yunus pulla kur ka, a booffa η bak pulohaad-noh ; a diippa nga, a saangnukka nga a sekeeda ini na hee raake na kur ka.

⁶ A nikka nga po, Nikidi Kooh paaridta kidig, wa njopukka Yunus ne wa saangin hafin de, tee dah wa naaf de η miskidin de. Keeñan Yunus soosotta ngan kidga.

⁷ Hondohdi, ngan wiisaadiina, Kooh tummba cangind aassa kidga wa suyya.

⁸ Baatta nga, wa noh pul, Kooh kurkidta mbooyo ; noha dammba hafan Yunus po a minisdi. A kiimmba kaan, a woosa ne : « N kaan ngisoh η pes. »

⁹ Kooh meekissa Yunus : « Fu yii η keeh weem oo, na ayruki η ini na kidgii ? » A loffa : « Ee di' ! Nam bur, η ayruk po η hee kaane. »

¹⁰ Nikidi dokkissa η woo ka : « Fu, kidgii miskid da. Nikdi haa ne ya fu taambkoha, te ya fu hoodifa haa. Wa paar na wek yino, wa leebpa na wek yino.

¹¹ Fu waadta ne mi, η heedi miskasse η ini hee rahse Niniw, kur ki yakki fu inah ne bo' junni-teemet na junni-ndankiyaah-kanak (120.000) bii nga bi inhisohdi yaah-ñaaahum na yaah-sing, baatta nga doopaat ci mindi reeh ! »

Yegdohin Muci Macce fiis

Rangsohaani

Macce baah η *Apootar* cin Yeesu. A namee teeku "Lewi". A nikee juuti'oh wuu bi Rom wa Yeesu beeduk de.* Fu jang teerndi dah, fu na hote ne a fiis wuu Yawuut ci. A koodid woo laayid η Fiis cin Ambtidohi Koc.

Macce, wi a na fiise teerndii, a camb na limin tiik cin caac cin Yeesu. A naandsukka findi Yeesu rimohu na in ci a habid η kehyi, na in ci a jangdoh, na kakaan kin de na hultin de. Yeesu yegdeen booba woo kin Kooh, a wirdeeda kosaayid ca, a aaneeda jiiniica, a tumeeda in feyohid ca uupee haf can booba. Ini a fiis, wa mand na ini Maarko na Luk fiis.

Yegdohin Muci Macce fiis kadtidoh an :

- Findi Yeesu rimohu 1:1-2:23
- Beedkohin Yahya 3:1-12
- Buktan Yeesu na findi Seytaani jadfohee de fir 3:12-4:11
- Nikan Yeesu η Galile na bak can Tiir na Sidoon 4:12-18:35
- Pulan Yeesu Galile ne a kad Yerusalem 19:1-20:34
- Aasan Yeesu Yerusalem po kakaan kin de 21:1-27:66
- Hultin Yeesu 28:1-15
- Dengkohin Yeesu yakki 28:16-20

Fasehin Yeesu Kiristaa

¹ Cii ced tiik cin caacuucin Yeesu Kiristaa*, setin Dawuuda, setin Ibrahiima.

² Ibrahiima a yi rim Isaahha,*

Isaahha rimmba Yanhooba,*

Yanhooba rimmba Yudaa na taambdoh cin de†.*

³ Yudaa rimmba Seerah na Peeres, a rim ba na Tamaar.*

Peeres rimmba Hesroon,*

Hesroon rimmba Raam.*

⁴ Raam rimmba Aminadaab,*

Aminadaab rimmba Nahson,*

Nahson rimmba Salmon.*

⁵ Salmon rimmba Boos, a rim de na Rahab,*

Boos rimmba Obed, a rim de na Riit,*

Obed rimmba Yesay.

⁶ Yesay rimmba Dawuuda buuri,*

Dawuuda rimmba Suleymaan, a rim de na biti Uri‡.

⁷ Suleymaan rimmba Robowaam§,

* : Macce 9:9-10; 10:3; Maarko 2:14-15; Luk 5:27-29   * **1:1 1:1 Kiristaa** : marka ini fiisu η ini kad η Mucdohi Gapohse η aaya 16.   * **1:2 1:2 Camba** 21:1-3   * **1:2 1:2 Camba** 25:21-26   † **1:2 1:2 Israayel** ci raakeen cuub ndanjkiyaah na cuub kanak (12). Yudaa, na taambdoh cin de jaar ci, bed caac cin cuub ceem.   * **1:2 1:2 Camba** 29:31-30:24; 35:16-18   * **1:3 1:3 Camba** 38   * **1:3 1:3 Camba** 46:12   * **1:3 1:3 Riit** 4:19   * **1:4 1:4 Riit** 4:19   * **1:4 1:4 Kind** ci 1:7   * **1:4 1:4 Riit** 4:20   * **1:5 1:5 Riit** 4:21; Yosuwe 2   * **1:5 1:5 Riit** 4:13-17   * **1:6 1:6 Riit** 4:22; 1 Samuwel 16:11-13   ‡ **1:6 1:6 Dawuuda** faankeen na biti yaari na woyse Uri, bitbeem taambohha nga ammba rook. Dawuuda appa jaar ce, a tokka de bitif. Wa nikee bakaad yakid. Wa kubka rimuk, Kooh tummba a pesdi, waaye kubkin ba kanakdoh Kooh teydukid de, a yi tumsee buur wi baab ba Dawuuda kuruk nga. Kubkeem a yi Suleymaan (marka teerndin 2 Samuwel 11:2-12:24).   § **1:7 1:7 Tiik** ci amboh Suleymaan po η Sorobabel, ini uup η tiik ceem, ca di η teerndin 1 Nguur ci 3:10-19.

Robowaam rimmba Abiya,
Abiya rimmba Asaf.

⁸ Asaf rimmba Yosafat,
Yosafat rimmba Yoram,
Yoram rimmba Osiyas

⁹ Osiyas rimmba Yotam,
Yotam rimmba Ahas,
Ahas rimmba Esekiyaas

¹⁰ Esekiyaas rimmba Manasse,
Manasse rimmba Amon,
Amon rimmba Yosiyaas

¹¹ Yosiyaas rimmba Yekoñas na taambdoh cin de η jamanoona Israayel ci toorsee Babilon.

¹² N finho tooruukan η ba Babilon, Yekoñas rimmba Salacel,
Salacel rimmba Sorobabel

¹³ Sorobabel rimmba Abiyud,
Abiyud rimmba Eliyakim,
Eliyakim rimmba Asoor

¹⁴ Asoor rimmba Sadok,
Sadok rimmba Ahiim,
Ahiim rimmba Eliyud

¹⁵ Eliyud rimmba Eleyasaar,
Eleyasaar rimmba Mattaan,
Mattaan rimmba Yakob,

¹⁶ Yakob rimmba Suseef yi jaar Maryaama yi rim Yeesu, Yeesu yi na woysel Mucdohi Gapohse*.

¹⁷ Fu marak dah, ca gomal ndanƙiyaah na gomal nikiis (14) η ini amboh η Ibrahiima po η Dawuuda. Ini nam koodoh η Dawuuda po η tooruukan booba η Babilon ca gomal ndanƙiyaah na gomal nikiis (14). Te η tooruukan booba η Babilon po η Mucdohi Gapohse ca gomal ndanƙiyaah na gomal nikiis (14).

Raakuukan Yeesu

¹⁸ N ini kad η Yeesu Kiristaa, a raakohu an : Maryaama yi yaay ba, a Suseef ngudee cakiim nga de ; waaye bala a token de dah, wa nikka ne a rook η tumohaad cin Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsin Kooht.

¹⁹ Suseef yi fiir ce nikee bo' yurhid. N ineem a waadfi de wiñ, a tufukka ne a reehid harmban ba, ba daka η kehyi.

* **1:16 1:16** *Mucdohi Gapohse* : "Masiyah" η heber, wed tokso ndii "Mucdohi Gapohse". Farañse toksoha "Messie", waar, "Almasi bi", wed boyi koodu, boyi yiifu diw η hafin de ne a tufkidu findi buur wala seeykidoh wuu Kooch wala woosuud η Israayel (marka teerndin Pula 40:12-15; 1 Samuwel 16:1-13; 1 Buur ci 19:16). Bi woosuud, findi Esayi (Esayi 61:1) na Dañeel (Dañeel 9:26), woyeen ne "bo' yiifuud" yii hay, a hey mucde boofin Kooch, waaye ba woyeedi andi a na hee nike buur wala seeykidoh wala woosuud wala in wiiriis. Bi uup η Israayel ci kosee ne boyeem na hee ba mucde η yaah cin bi Rom, te ba nikee sekeeda de keeh-keeh. Fiis cin Ambtidohi Asi teefoh ne e Yeesu Mucdohi Gapohse, yi woosuud ci woye, waaye mucu a haytoh mandfi na wa booba liibe. N gerek, "bo' yiifuud" na woysel "Kiristaa" te wa kadta po haa ne wa tiik nga de. Kadta po wa nikka tiik dah, boo na toksoheedfi wa "Mucdohi Gapohse", boo na fade tiiki "Kiristaani" nga. † **1:18 1:18** *Fuudsin Kooch* : ngan heber na gerek, feruud ci na hotkeedi, na puudsi, na liif bo', ced baah tiik. N heber wa nikka "ruwah", η gerek, wa nikka "pnewma". Kon, ba woo "ruwahin Kooch wala pnewmaanin Kooch dah, wa yooɓfi tokis. A mand na liifi nik η dooy Kooch, a mand na in ci na hotkeedi. Ngan teerndin Tum ci 2:2-4 "pnewmaanin" Kooch hayid findi puudsi. A yi boo teek "Fuudsi Hoolohngaani" wala "Fuudsin Kooch" η saafi-saafi, waaye in ci kaahay ceem jen, ca dñi η dooyi.

²⁰ Wa a na liibsidfohe η ineem, malaaka Hed ɓoo teefukka de η heey, woosa de ne : « Suseef, setin Dawuuda, kina neyyoh bay Maryaama bitib, laam kubki nik η rookin de a puloh η Fuudsi Hoolohngaani.

²¹ A hey raake kubu jaar, teekaa de Yeesu‡ laam a yi na hee mucde cuubin de η bakaaf cin ba. »

²² Ineem raakohha daa, ne woo kin Hed ɓoo, wi a taambdee η nguɓ woosuud, raak an :

²³ « Cafyi inahdi jaar,

hey ambe rook ;

a raak kubu jaar,

yi teeksan Emanuwel »*[☆]

wi tokis : "KooH yii na ɓoo".

²⁴ Wa Suseef yunuk, a habidta ini malaakaanin Hed ɓoo nakee de ; a bayya Maryaama bitib.

²⁵ Waaye a hundɪ na de po findi yeem raakoh kubu jaar, a teekaa de Yeesu.

2

Bi hed haf hayid ñaamke Yeesu

¹ Yeesu raakohu Betlehem η kur kan Yudee η jamaanoona Herod nikoh buur. Bi hed haf kurkohha pulohaaf-noh, ɓa hayya Yerusalem.

² Ba meeksoheeda an : « A nde kubki han raaku, yi nikan buurin Yawuut ci ? Boo hotid horin de η pulohaaf-noh. Te ɓoo hay ne ɓoo ñaamuk de. »

³ Wa Herod buuri kerah ineem, a feyuusa lool, a yi na ɓi Yerusalem jen.

⁴ A cohdohha kilifaacan seeykidoh can waasin Musaa*† na jangdohoh can wa jen, a meekissa ɓa dɪski Mucdohi Gapohse joy rimohu.

⁵ Ba loffa de ne : « A joy raakohu Betlehem η Yudee η ini woosuudi fiis wii :

⁶ “ Fu Betlehem η kur kin Yudee,

fu ɓaahdi muk η ci uup yissuut η kur cin Yudee

sagu pulohi kilifaani pulohan nga da, kilifaani niidan cuubin ngo Israayel. ”*[☆] »

⁷ Herod beedukka hed haf ca, a daayya na ɓa, ne ɓa teef de hoolid, jamaanooni hora hotkoh.

⁸ A tuuyca ɓa Betlehem, a woosa ɓa ne : « Kadaat du meeksoha kubki meeksoh hoolid, du hot de dah, du woo so, η nam de kad ñaamka. »

⁹ Wa hed haf ca sikduk buura po yutta, ɓa kadta. Hora ɓa hotee η pulohaaf-noh pulissa, wa nikka η fikiiba, wa kadeeda po wa tiimba dɪska kubka nik, wa tufukka.

¹⁰ Hora ɓa hotee, ɓa sumeen nga keeh-keeh po ɓa minisdi.

¹¹ Ba aassa η kahna, ɓa hotta kubka na Maryaama yaay ɓa ; ɓa yekidta Yeesu, ɓa ñaamukka Yeesu. Ba pulidta alala ɓa bayndohe, ɓa edta de urus, cuuraay na miir‡.

‡ **1:21 1:21** Tiikin "Yeesu" tokis "Nikidi, a yi na mucdfohe". * **1:23 1:23** Esayi 7:14 * **2:4 2:4** Musaa : woosuudi Musaa, a yi farañise na woye "Moise". A raaku η jamaanoona Israayel ca tumohu ñaam η Misra wed "Egypte" woti-woti (Pula 2:1-10). Musaa yeem, KooH adgidde de ne a puldoh Israayel ca η kiñaamka ɓa nikohe (Pula 3:10). Wi a pulid ɓa, KooH edta de ɓi nakoh laayid η ini kad η findi ɓa joy de ñaamkoh na findi ɓa joy pesoh η dooy ɓa. Musaa a yi fiis teereeci yatuus ci koc η *Bibali* ci na woyse "Tawreet", wala "waasin Musaa". † **2:4 2:4** waasin Musaa : e teereeci yatuus ci koc ngan Fiis ci Hoolid ci ; ceem cef na woyse *Tawreet*. Ca na woye findi Adina ferohu, hayin bakaaf na kakaan, gaalan Noohin na ambtidohi KooH tufkid na adinaani jen, beedkin KooH na Ibrahiima, na ambtidohi a tufkid na de na ɓi rimkoh nga de, cambahaanin cuubin Israayel, na ambtidohi KooH tufkid na ɓa. N dooy ambtidohem, KooH gapeen ɓa ɓi in laayid, te a nameen ɓa ed nakoh cin de. * **2:6 2:6** Miise 5:1 ‡ **2:11 2:11** miir: wa cuuraay, wa na fuudseedi. Wa na woyse "myrrhe" η farañise.

¹² Yutta Kooh teebpa ba η heey ne, ba haadee dah, ba kinaat taamb η Herod. Ba koodta waas wiiriis, ba dokukka kur ba.

Suseef na Maryaama saandohid η Misra

¹³ Wa hed haf ca coot, malaaka Hed boo teebukka Suseef η heey, a woosa de ne : « Suseef, Herod hey nakohe kubki waaku ne a ap de, mbaa kurka fu bay kubki na yaay ba, fu saandoh Misra, fu nik nga po mbadna η woyan na da. »

¹⁴ Suseef kurukka, a bayya kubka na yaay ba η dooy weka, a kadta na ba Misra.

¹⁵ Ba nikka nga po Herod kaannda. N ineem, ina Hed boo woyee raakka, woo ki a taambdee η nguβ woosuud an : « N beedkid kubkin ngo ne a pul Misra.✧ »

¹⁶ Wa Herod inah ne hed haf ca ñaañoh de ñaañoh, a ayrukka lool. A tuuyohha η kur kan Bethlehem na ina wila ne komaakca jaar ca raak kiis kanak ruhussa jen, apsaat. A kindoha η jamanoona hed haf ca woyee de.

¹⁷ Wa nikohha daa findi woosuudi Yeremi woyohee wa, an :

¹⁸ « Hooso kerhuud η kur ki na woyse Rama, ca fud laayid na rooy keeh-keeh.

A Rasel na fude komaakcin de,

ba kaanid, wed tah a waadfi giifdu. »✧

¹⁹ N finho kakaan kan Herod, malaaka Hed boo teebukka Suseef η heey η Misra,

²⁰ a woosa de ne : « Kurka, fu bay kubki na yaay ba, du dokuk Israayel, booba waadee bay kiñin kin de ba kaanid. »

²¹ Suseef kurukka, a bayya kubka na yaay ba, a haadda Israayel.

²² Waaye wa a kerah ne e Arkelawus namsid baab ba Herod η hafan kur kan Yudee, a neyyohha kad nga. Hed boo woytohha de η heey, η ineem, a kadta Galile,

²³ a gennda nga, η kur ka na woyse Nasareet. Ina woosuud ci woyee raakka, ne Mucdohi Gapohse beedkohsan yaarin bi Nasareet§.

3

Woo kin Yahya Boktohi

¹ N kiis caam, Yahya Boktohi* hotukka η nduufan Yudee, a yegfoheeda woo kin Kooh.

² A woyeeda ne : « Boysohaad pesohaad, Nguurin-Dafki rebid. »

³ Yahya Boktohi a yi woosuudi Esayi woyee an :

« Hooso wa daa leehuk η nduufa an :

“ Padaat waasin Hed boo,

habdidaat de waas ci, ca yurah ! ” »✧

⁴ Yahya meed bekuk kulba habdohuud find ngeelemb, a toka η kinoh kin de na und.✧ A pesohee pay na yeeleel kuum.

⁵ Booba genee Yerusalem, na ban Yudee, na ban bakan Yurdan jen, hayeeda nga de.

⁶ Ba teydukeeda bakaad can ba, a bokteeda ba η kalan Yurdan.

✧ 2:15 2:15 Hose 11:1 ✧ 2:18 2:18 Yeremi 31:15 § 2:23 2:23 Mucdohi Gapohse beedkohsan yaarin bi Nasareet
: N Fiis ci debgaan, diski woo ki puloh, wa inhuudi. * 3:1 3:1 Yahya Boktohi : a yi Saan Batiis η farañse. ✧ 3:3
3:3 Esayi 40:3 ✧ 3:4 3:4 Malasi 3:23; 2 Buur ci 1:8

⁷ Wa a hot ne bo' laayid baah η booβi na woyse *Farisen*[†] na *Sadusen*[‡] nikee hayeeda nga de ne ba boktu, a woosa ba ne : « Ini du añaand haa ne iin jen, du liibid ne du minid penduk ayrukiη Kooh wi na haye e ?

⁸ Tumohaad ciη du baahaat, wa teeβoh ne du boysohid pesohaad.

⁹ Te kinaat daar rek du woyee η dooy du ne : “ Boo rimkoh η Ibrahiima. ” Nam na woyee du ne, atoh cii, Kooh minid puldid Ibrahiima kubu nga ca.

¹⁰ Kiw ki yutid ne wa giing tas kidig, te waa nu raakdi rim baahid dah, wa hey yobse, wa njafu η yongkaaha.

¹¹ Mi na boktee du η masub ne du boysoh pesohaad. Waaye raakid boyi na haye η finhooso, a yi uup po fuuf, te wolid de nafad ciη de joombid to. A yi, a boktohan du Fuudsi Hoolohngaani na yongkaah.

¹² A amb salij de η yaah, ne a nistoh pees na fuñind. A nangdoh pees ciη de η ndap, a doh fuñdi η yongkaahi heydi yime. »

Yeesu teydukid bokti

¹³ N neeh caam, Yeesu pulohha Galile, a kadta kalan Yurdan η Yahya Boktohi ne yeem bokit de.

¹⁴ Waaye Yahya teydukdi, woosa de ne : « Nam etoh boktuk nga da, fu hayee nga so ! »

¹⁵ Yeesu loffa de ne : « Diski wa nik, fada wa nikoh an. Wa in modid ne boo mitdoh ini Kooh nakoh jen an ! » N ineem Yahya teydukka.

¹⁶ Wa Yeesu boktu po a pulla masma, jaarra Eel ci rangsukka, a hotta Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsiη Kooh yipkeeda nga de findi banuut.

¹⁷ Hooso kerhukka η Eel ci an : « Yii, a yi Kubkiη ngo§ η waad keeh-keeh, yi neβ po η keeñ. »

4

Seytaani jadfid Yeesu fir

¹ N ineem, Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsiη Kooh bayya Yeesu η nduufa, ne Seytaani jadfid de fir.

² A orra noh ndaηkiyaah-nikiis (40) na wek ndaηkiyaah-nikiis (40) ; η mirndaani a adukka.

³ Seytaani, yi na jadfohe fir, reβpa woosa de ne : « Nik ne fu Kubkiη Kooh dah, woya atoh cii, ca boysuk mbuuru. »

⁴ Yeesu loffa de ne : « Fiis ci Hoolid ci woyid ne :

“ Bo' na pesohe mbuuru dong haa,

waaye na woo nu nik ne wa puloh η nguβiη Kooh dah.✧ ” »

† **3:7 3:7** *Farisen*: *Farisen* ca nikee Yawuut ca meed taambid waasiηMusaa findi wa fiisohu, na mbaah ci ba baatee nga, po booba jen ambeen ne ba kosid Kooh lool. ‡ **3:7 3:7** *Sadusen*: ini uup η *Sadusen* ci nikee kilifa η Yawuut ci. Ba koseedi ne kaanid ci hey hulte (Macce 22:23). Ba nameedi kos malaakaaci na jiiniici (Tum ci 23:8). Laayid nga ba nikee seeykidoh η waasiη Musaa, te ba ambee ne teereeci yatuus ciη Musaa, wef ne *Tawreet*, uupdee Fiis ci cinooi njiriñ (marka teerndiη Macce 22:32, diiski Yeesu koodoh teereeciη Musaa ne a lof ba). § **3:17 3:17** *Kubkiη Kooh* : findi Fiis ci Hoolid ci woyoha, η cambia, e Kooh dong nikee te Yeesu yi Woo kiη de, nikee nga de (Saaj 1). Yeesu, findi a hayoh Adina, wa dalohid na findi boβi na hayohe nga ; a raakdi baabu η kehyi. A Kooh tum po a rimukka η bitid inhaadi jaar te malaakaani gapoh raakuukiη de woo ne a hey beedkohse Kubkiη yi Dafkidid (Macce 1:18-25; Luk 1:26-56; 2:1-20) kon ini a puloh η Kooh wef tah a beedkohsee Kubkiη Kooh. Kubkiη Kooh, wa tokisdi ne Kooh bay faan a rimbba kubu na bitid findi bo'. ✧ **4:4 4:4** Rohyidid 8:3

⁵ Seytaani bayya de Yerusalem, η jol Kahanη Kooh* ;

⁶ a woosa de ne : « Nik ne fu Kubkiη Kooh d'ah, fadsuka η kehyi. Fiis ci Hoolid ci woyid ne :

“ Kooh hey nake malaakaaciη de,
ca bay da η yaah ciη ca
po kot ciη d'a labkandi η atoh.* ” »

⁷ Yeesu loffa de ne : « Fiis ci namid woo ne : “ Fu joydi markisuk Hed boo, Koohiη d'a.* ” »

⁸ Seytaani rapdissa de η jol tango njooloh na njooloh. A teeβpa de nguur ciη adinaani jen na yaki ca yak.

⁹ A woosa de ne : « In cii jen, fu yekid to ne fu ñaamuk ko d'ah, η hey d'a ca one. »

¹⁰ Yeesu loffa de ne : « Seytaani, us so ! Fiis ci woyid ne : “ Yekda Kooh Hed fu, te fu ñaamuk a yi dong.* ” »

¹¹ Wed Seytaani fadoh de ndaam, jaarra malaakaaca hayya, taambkoheeda de.

Yeesu cambid pangkiη de η Galile

¹² N jamaanoonaam, Yahya Boktohi ambseen η kasoona ; wa Yeesu keraha, a kadta Galile.

¹³ A kurkohha Nasareet a kadta gena η Kapernawum η sero cookma, η kehyanη cuuβ ciη Sabuloon na Naftaali.

¹⁴ Jaarra ini woosuudi Esayi woyee raakka, an :

¹⁵ « Kehyiη Sabuloon na Naftaali,

wa nikka yaah-cookmi,

η bakiη Yurdan winoori,

wed Galile, kur kiη boobi nikdi Yawuut,

¹⁶ cuubi boofee η ñuusi hotid siñaar yakak,

te bi boofee η kur ki kakaan ki ñuusid,

siñaar hayid nga ba.* »

¹⁷ Ini amboh ndeem, Yeesu cammba woytoη booba η ini kad η waas Kooh an : « Boysohaat pesohaad, Nguuriη-Dafki rebid. »

Yeesu beedkid bi seeboh

¹⁸ Wa raakka mbeh, Yeesu tiindeeda η sereendaη Cookmaη-Galile, a hotta seeboh kanak mbaaleeda cuurund η cookma, ba nikee Simong yi na woyse Piyeer na taambdoh ce Andare.

¹⁹ A woosa ba ne : « Ñaakdaat to, η hey du tume seeboh bo'. »

²⁰ Ba jaarra fad mbaal caη ba ndaam, ba ñaakidta de.

* **4:5 4:5** Kahan Kooh : farañse na woyee wa "temple". Kahan Kooh wa nikee inaa yakid. Wa nikee tuuy angid na disik ca wilee wa. Tuuya raakee bak kanak, sabsohuud na rido (Pula 26:33). N dooya dooya, wed teeksee Diska Hoolohngaana ; a seeykidohi yakki dong meed aas nga te wa meed nik waas yino η kiis ki (Lewiici 6). Baki tas teeksee Diska Hoolida. A seeykidohi joy panguk mbehij de dong (Luk 1:8-9) na aase nga ne a suus cuuraay (Pula 30), a fuud laampa (Pula 27:20-21), a deg mbuuruuci (Pula 25:30). Raakka diska wila te seeykidoh ci dong na nike nga ; seeykohaana nikee nga (Pula 40:6). Seeykohaaneem, wed dong booba joye seeykoh. Kahiη Kooh weem, wa wa koc habdu, wa nikee diip. E Musaa habdee wa. A marak η wa Kooh teeβee de η dafuk tangoora (Pula 26:30) po wiη kehyi nikka ñaamaariη wa keeh-keeha nik η Eel ci (Heber ci 8:5; Teeβ ki 11:19). Wi Suleyman hay, a tabahaa (1 Buur ci 5-6). Bi Babilon yahrohhaa (2 Nguur ci 36:19). Wedi Israayel ci tufkidohisa (Esdaras 1-6). Gerek ci yahrohissaa. Buur, η buur ci teeksee Herod, tufkidissaa (Saan 2:20), weem, wed nikee Kahan Kooh η jamaanoanaη Yeesu. N jamaanoonaam, diska jaar ciη Israayel nike, wed wilee diska seeykidoh ca nike. Aasoanaη diskeem wed diska bitib ca meed nik. Ina wilee wa bak po bak wed nikee diskaη booba nikdi Yawuut. Wa hannda wilfu jameet na miir raakid yahndeer η bak ci nikiis ci jen. * **4:6 4:6** Sabuur 91:11-12
* **4:7 4:7** Rohyidi 6:16 * **4:10 4:10** Rohyidi 6:13 * **4:16 4:16** Esayi 8:23-9:1

²¹ A kadissa yissuut, a hotissa taambdoh kanak, Saak na Saan, kubuucin Sebede, a raak ba η gaala na baab ba, ba habidftineeda mbaal can ba. A beedfukka ba ne ba hun na de.

²² Ba jaarra fad gaala na baab ba, ba ñaakidta de.

Yeesu wırdıd kosaayid laayid

²³ Yeesu wileeda Galile jen a jangdoheeda η *sinaagog*[†] ca, a woyeeda Yegdohin Muci[‡], wi kad η Nguurin-Dafki, a wirdeeda kosaay ca na beenduk ca jen, ca ambee booba.

²⁴ Laamtohin tiikin de willa kur kan Siri jen. A komuusa booba raakee miskid jen sagu kosaay ca ambee ba, kosaay nu wa min nik dah, ba jiini[§] ambe, ba raakee kombed-mbed na ba lafiie, a wiridta ba.

²⁵ Mboolo laayid ñaakidta de, boobeem pulohee Galile, Dekapool*, Yerusalem, Yudee, na baka faahan Yurdan.

5

Boobi nebdid ci

¹ Wa Yeesu hot mboolnda, a rappa η tangoora, a booffa nga. Taalubeecin de rebpa nga de,

² a jangdeeda ba in cii an :

³ « Ba nebdid, boobi ruhsid haf cin ba, ba inahha ne ba etohid Kooh,

laam Nguurin-Dafki wa wuu ba.

⁴ Ba nebdid, boobi na fude,

laam ba hey giifdasse.

⁵ Ba nebdid, boobi soosid ci,

laam bed edsan kehyi.

⁶ Ba nebdid, boobi aduk, sifadukka kipes yurhid,

laam ba hey hiye, ba kap nding.

⁷ Ba nebdid, boobi na yirmohe,

laam Kooh hey ba yirme.

⁸ Ba nebdid, boobi raak keñ hoolid,

laam ba hey hote Kooh.

⁹ Ba nebdid, boobi na waake jam η harmban boobi,

laam ba hey beedkohse kubu Kooh.

¹⁰ Ba nebdid, boobi na mbugalse sagu yurhi ba yurah,

laam Nguurin-Dafki wa wuu ba.

¹¹ Du nebdid, ne boobi basee du, ba mbugalee du, ba leydohee du na woo modaadi'id nu nik saguuso dah.

¹² Sumaat keeh-keeh, laam aafi na sekee du η dafka yakid, te du inah ne ba mbugalohee woosuud ci adug du daa.

Medaami na siñaari

¹³ E du medaamin Adina. Waaye meda kad po wa jemisdi dah, wa min jemdohissu na ye ? Wa na raakiseedi etoh dal, wa mbetu, boobi dakee nga.

[†] 4:23 4:23 *sinaagog*: tabah ci Yawuut ci na cohohe ne ba ñaamuk Kooh nga te ba jangee waas Kooh nga. Ba namee ngel nga ne leeroh raakka nga ba dah. [‡] 4:23 4:23 *Yegdohin Muci* : wed "*Lewañsili*" wala "*Injil*". Boo toksoh woo keem daa η saafi-saafi. [§] 4:24 4:24 *jiini* : findi Fiis ci Hoolid ci jangdohoha, feruud ci mindi hotu jen, ca nikee malaaka wa ca na ferse. Cum nga bakaadta, ca njafuusa η kehyi. Ceem, ced boo tokis "jiini". E Seytaani kilifaanin ca. Marka teerndin Camba 1:31; Esekiyeel 28:11-19; Maarko 3:20-30; Luk 10:17-20; Teeb ki 12:3-12.

* 4:25 4:25 *Dekapool* : wa nikee kur-taah ndan'kiyaah nangdukohid. Boobi genee nga, ba nikee Yawuut haa, ba taambdeedi waasin Musaa.

¹⁴ E dū siñaariŋ adinaani, kur ki nik ŋ jol tango, wa mindi dembfu.

¹⁵ Te ali bo' na fuudeedi laampa ne a kuna na kanoh, a degana kay ŋ degohaaniŋ wa ne wa ñiinid' bi tuuyi jen.

¹⁶ Siñaariŋ dū joy ñiinoh dāa ŋ fiki boobi, ne ba hot tumohaad' ciŋ dū baahid' ci, ba yakid' Kooh Baabiŋ dū yi nik ŋ Eel ci.

Ini kad' ŋ waasiŋ Musaa

¹⁷ Kinaat liib ne ŋ hay ne ŋ nihiŋ waasiŋ Musaa wala woo ciŋ woosuud' ci, ŋ haydi ne ŋ nihiŋ ca, waaye ŋ hay ne ŋ tum in ci ba woo po ca mit.

¹⁸ Ñam na woyee dū wa te wa keeh. Feeh kehyi na eel ci kurukdi nga dāh, ali in nihsukandi ŋ waasi po mbadna wa mitan. Wa fiisi uup yissuut nga haa, wa tap haa.

¹⁹ Wed' tah po bo' nu taambid' wi uup yissuut ŋ nakoh ci te a woyee boobi ne ba joydāa taambid' dāh, a hey nike yi uup yissuut ŋ Nguuriŋ-Dafki. Waaye bo' nu taambid' ca te a jangdee boobi ne ba taambid' ca dāh, a hey yake ngaŋ Nguuriŋ-Dafki.

²⁰ Ñam na woyee dū wa, dū uupdi yurah jangdohoh ciŋ waasi na *Farisen* ci dāh, dū aasandi ŋ Nguuriŋ-Dafki.

Ini kad' ŋ ayrukoh

²¹ Du kerhid' ne booba deŋgaan woysee ne : “ Kina ap bo'✧ ; bo' nu apoh dāh, a hey atte'se. ”

²² Waaye mi na woyee dū ne, bo' nu ayruk baah ce dāh, a hey atte'se. Te bo' nu woo baah ce ne : “ Hafin' dā riifdi ” dāh, a hey bayse ŋ atte'oh ciŋ waasi. Te bo' nu woo baah ce ne : “ Fu dof ” dāh, a hey bekse ŋ yongkaaha yakka.

²³ Ŋ ineem, fu bayee ini fu edoh wuu Kooh ŋ seeykohaana, fu naandsuk ne baah fu ambdid' dā in dāh,

²⁴ fadaa ŋ fiki seeykohaana, fu kad' kerhidoha na de po yut, fu hana hay dege.

²⁵ Ara kerhidoh na boyi, ne a bayee dā waas dāh. Fu tumdāa ŋ waasi po dū ree ngelohaana dāh, a hey dā baye ŋ atte'ohi, yeem ed' dā alkaateeni, fu dāaku ŋ kasoona.

²⁶ Ñam na woyee dā wa te wa keeh, fu pulohandi ndaam feeŋ fu wirinddi po ŋ darmi uup yissuut dāh.

Ini kad' ŋ njaaloo

²⁷ Du kerhid' ne wa woyuud' ne : “ Fu njaaloo'andi.✧ ”

²⁸ Waaye mi na woyee dū ne, bo' nu marak bitib, a hemem de dāh, a njaaloo'id' na de ŋ dooy ce po yutid'.

²⁹ Hasiŋ dā ñaahmi waad' dā bek ŋ bakaad' dāh, nihsaa fu mbeta ; cir yino nihsuk ŋ faaniŋ dā, wed' ngisoh wa jen, wa mbetu ŋ yongkaaha yakka.

³⁰ Yaahiŋ dā ñaahmi waad' dā bek ŋ bakaad' dāh, ngudāa jameet fu mbeta ; cir yino nihsuk ŋ faaniŋ dā, wed' ngisoh wa jen, wa kad' ŋ yongkaaha.

Ini kad' ŋ sabsukoh na bitib

³¹ Wa namid' woyuud' ne : “ Bo' nu fad' bitiiŋ dāh, a edaat de kayti teeboha.✧ ”

³² Waaye e ñam na woyee dū ne, jaar nu sabsukoh na bitiiŋ te nikdi ne yeem njaaloo njaaloo dāh, a yi bek de ŋ njaaloo. Te bo' nu bay bitib faduud' dāh, a njaaloo'id'.

Ini kad' ŋ giñ

³³ Du namid kerah ne booba debgaan woysee ne : “ Fu giñ in dah, kinaa nik tumaadi. In nu fu giñid Hed boo dah, tumaa.✠ ”

³⁴ Waaye mi na woyee du ne, kinaat giñ delem. Kinaat giñ η dafki, laam boofohaaniη Kooh, yi buur waa nga.

³⁵ Kinaat giñ η kehyi, wa degoha kot cinj de. Kinaat giñ η Yerusalem, wa kur kin Kooh, yi Buuri yakki.

³⁶ Te hafin da, kina giñ nga laam fu mindi yaanwid, fu mindi suussid find yino nga.

³⁷ Du woo "ee" dah, wa nikaat "ee" ; du woo "a'aa" dah, wa nikaat "a'aa". In nu du deg nga dah, wa puloh Seytaani.

Ini kad η wirnid'koh

³⁸ Du kerhid ne wa woyuud ne : “ Has, e has na wirndee wa ; sis, e sis na wirndee wa.✠ ”

³⁹ Waaye mi na woyee du ne, kinaat wirnid'koh na boyi na tumee du in miskid. Bo' lab da pad η kabaab ñaahum dah, edaa de wi tas.

⁴⁰ Te bo' waad da bay waas ne a naaf kulbaakiη da yini dah, nama de ed paltoonin da.

⁴¹ Bo' tiind'fukoh da η doole *kilomeet* yino dah, tiinda na de kanak.

⁴² Bo' kiim da dah, onaa de te kina sang band boyi na bandukee da.

Waad bi sang da

⁴³ Du kerhid ne wa woyuud ne : “ Waada morom fu,✠ fu sang boyi sang da. ”

⁴⁴ Waaye mi na woyee du ne, waadaat boobi sang du, du kiimdee boobi na torhid'ee du in baahid.

⁴⁵ N ndeem, du hey teebohe ne du kubuucin Baabin du yi nik η Eel ci, laam a na pulde pulid nohin de η añaandid ci na baahid ci, a na tobde tobid yurhid ci na yurhaadiici.

⁴⁶ Moo, du waad boobi waad du dong dah, du car ye aafaah η ineem ? Juuti'oh* ci sah na tumohe daa.

⁴⁷ Te du kañdee baah cinj du dong dah, du habid ye ini hab'dohuudi ? Boobi kosdi Kooh sah na tumohee daa.

⁴⁸ Kon kinaat raak sikka findi Baabin du yi nik η dafki raakohdi sikka.

6

Findi bo' joy onohoh

¹ Wortukaat, kinaat teeboh kiyurhin du η fiki boobi ne ba hot du, du tuma dah, du rahsandi aafin Baabin du yi nik η Eel ci.

² Te fu onee ñakid ci dah, kina tip haan* ne boobi hot da ; findi naafeehaaci na tumohee wa η dooy *sinaagoc* ci na disik ci mbeeddaaci coh ne ba waak tiik. Ñam na woyee du wa te wa keeh, ba rahsid aafin ba po yutid.

³ Waaye fu sarhohee dah, yaahin da singi kinaat inah ini yaahin da ñaahmi na habde,

⁴ ne sarhin da nik ini demb, te Baab du, yi na hote η ini demb, hey da aafe.

Findi bo' joy kiimoh Kooh

⁵ Du kiimee Kooh dah, kinaat mand na naafeehaaci, bi inah ne ba kiimee Kooh dah, ba na waade tufuk η dooy *sinaagoc* ci na disik ci mbeeddaaci coh, ne ba teeb

✠ **5:33 5:33** Lewiici 19:12; Kind ci 30:3; Rohyidi 23:22-24 ✠ **5:38 5:38** Pula 21:24; Lewiici 24:20; Rohyidi 19:21

✠ **5:43 5:43** Lewiici 19:18 * **5:46 5:46** *juuti'oh* : η jamanoona bi Rom degoh kur laayid yaah, ba tufkid'een juuti'oh η kur laayid ne ba meeksohid buurin Rom juuti. Ineem wed' tah, bo' laayid sangee sang juuti'oh ceem.

* **6:2 6:2** "*tip haan*" : ndii, ini fiisu η gerek, wa "kuluβ".

boobi jen ne bii kiim Kooh. Ñam na woyee dū wa te wa keeh, ɓa rahsid aafin ɓa po yutid.

⁶ Waaye fu, fu kiimee Kooh dah, aasa η d̄ooy tuuy fu, fu rang yahndeeri, fu kiim Baab dū, yi nik η d̄iski d̄emb, yi na hote η d̄iski d̄emb, a hey d̄a aafe.

⁷ Te dū kiimee Kooh dah, kinaat amb η woo yino, dū woyee wa, dū woyissee wa findi boobi inahdi Kooh ; ɓa liib ne e woo kin ɓa laaydi wed na hee ɓa tahe teydukdū.

⁸ Kinaat mand na ɓa, laam Baabin dū inhid ini dū etoh bala dū kiiman d̄e dah.

⁹ Wed tah kiimohaata Kooh an :
Baabin boo yi η Eel ci,
tiikin d̄a teyduksaat ne wa tiik hoolid.

¹⁰ Nguurin d̄a hayaat.
Ini fu waad raakaat η kehyi
findi wa raakoh η Eel ci.

¹¹ Ona boo kañam ki boo etoh woti.
¹² Daasa boo d̄al ci boo na d̄alee d̄a
findi boo na d̄aasohe bi na d̄alee boo.

¹³ Te kina tum po boo jad̄dū fiir.
Waaye mucda boo η yi baahaadi.

[Ya fu Hed Nguur, na hatil na kiyak po faw, Amiin.]

¹⁴ Inhaat ne dū d̄aas boobi na tumee dū in mod̄aadi dah, Baabin dū yi nik η d̄afki hey dū namee d̄aas tumohaad cin dū mod̄aadiici ;

¹⁵ waaye dū d̄aasdi boobi dah, a heydi dū namee d̄aas.

Findi bo' joy oroh

¹⁶ Du oree dah, kinaat teeb boobi ne dū na habde in miskid, findi naafeehaaci na tumohee wa. Ba oreesa dah, ɓa ñuusid fikiicin ɓa ne ɓa teeb boobi jen ne ɓa orid. Ñam na woyee dū wa te wa keeh, ɓa rahsid aafin ɓa po yutid.

¹⁷ Waaye fu, fu oree dah, muktuka, fu laackoloñuk,

¹⁸ ne fu teebu boobi ne fu na ore, waaye Baab dū yi nik η d̄iski d̄emb, yi na hote η d̄iski d̄emb, a hey d̄a aafe.

Ini joy waaku

¹⁹ Kinaat nangdoh raak-raak η Adina, d̄iski inah ne ñuhuk mind̄a yahroh wala wa hoy, wala rokoh ci ngul, ɓa aas, ɓa roka.

²⁰ Waaye nangdohaata raak-raak η Eel ci, d̄iska fu inah ne ñuhuk mind̄aa yahroh, wa hoyandi te rokoh mind̄i ngul, a aas ne a roka.

²¹ Inhaat ne d̄iski raak-raakin d̄a nik, keeñin d̄a na namee nik nga.

²² Has wed laampaanin faan. Hasin d̄a wir dah, faanin d̄a jen nikan η siñaar.

²³ Waaye hasin d̄a wirdi dah, faanin d̄a jen nikan η ñuus. Te ñiini nik nga d̄a jen nik ñuus dah, ñuuseem nikan taruus !

²⁴ Bo' yino mind̄i raak hed kanak, mbaa a hey waade yino a sang yi tas, wala a nod̄ η yii, a heef yi tas ; kon dū mind̄i ñaamuk Kooh, dū ñaamkee raak-raak.

²⁵ Wed tah mi na woyee dū ne : Kinaat jaahid η kipes kin dū, η ini dū ñaman [na ini dū anan]. Kinaat jaahid η faan cin dū, η ini dū bekkan. Kipes uupid̄di kañam njiriñ e ? Te faan namdi uupid̄ bekkaah njiriñ e ?

²⁶ Markaat sel ci, ca na sokeedi, ca na ngudeedi ; te ca raakdi ndap d̄aakkoha, waaye Baabin dū yi nik η Eel ci yii ñamid ca. Du uupid̄di ca njiriñ e ?

²⁷ Ya ɓa min jaahid nga dū, po a ɓaat wahtu yino η kipes kin d̄e ?

²⁸ Wa ye tah dū jaahde book η ini dū bekkan ? Markaat paangfin yohon ci na pos cin ca findi ca na kifsohe. Wa na pangkeedi, wa na tedeedi.

²⁹ Moona mi na woyee dū ne Suleymaan, na raak-raakanj dē jen, a moosdi bekkoh mand na yino nga ca.

³⁰ Kooh bekde paangfin yohon ci bekuk hend an mod woti te kim waa kee beksa η yongkaah dah ; kon wa leerid ne Kooh hey dū name bekid. Kosi dū kos yissuutid !

³¹ Mbaa kinaat jaahid dū woyee ne : “ Boo na hee ye ñame ? Boo anan ye ? Boo bekkon ye ? ”

³² In ceem jen, e boobi inahdi Kooh bed na gene η waakinj ca, waaye Baabinj dū yi nik η dafki inhid ne dū etohid ca.

³³ Waakaat ini na kadde fiki Nguurinj dē na kiyurhinj dē paad, a hey dū ca one, a baatid dū cinooci jen nga.

³⁴ Kinaat jaahid η ini raakan kim, kim na kimanj wa, mbeh nu nik dah miskid ci nik nga doyida.

7

Kina atte morom fu

¹ Kinaat markoh bo' in, mbaa dū heydi markohse in.

² Laam findi dū na atte'ohe, Kooh atte'ohan dū dfaa te beesohaani dū na beesdohohe, wed dū beesdohsan.

³ Wa ye tah fu markee boli η hasinj morom fu, te wa ndood yakak nik η hasinj da ?

⁴ Wala fu min na woyoh morom fu ne : “ Fada η nihsid da boli η hasinj da ”, te ndoodi yakki weddi η hasinj da ?

⁵ Naafehaani, koca nihs ndoodi yakki nik η hasinj da. Fu min hot baahid ne fu nihsid morom fu boli nik η hasinj dē.

⁶ Kinaat ed buu ci in ci hooldu wuu Kooh bala ca wiirkan nga dū, ca faarsoh dū, te kinaat njaf per cinj dū η kot cinj mbaam-huk ci bala ca daksohan ca.

Kiimaat, waakaat, labdaat

⁷ Kiimaat, dū hey onse ; waakaat, dū hey hote ; labdaat, dū hey rangsidasse.

⁸ Laam bo' nu kiim dah, a hey onse, bo' nu waak dah, a hey hote, te bo' nu labid dah, a hey rangsidasse.

⁹ Ya ba nga dū a yi kubkinj dē kiiman dē mbuuru, a on dē atoh ?

¹⁰ Wala a kiim dē cuurund, a on dē iin ?

¹¹ Nik ne dū bi baahaadiici, e dū min on kubuucinj dū in baahid dah, η woyisdi da Baabinj dū yi η Eel ci, a onandi in baahid bi na kiimee dē wa e ?

¹² Kon, in ci dū waad ne boobi habdid dū ca jen, tumdaat ba ca. Ineem wed waasinj Musaa nakoh na woosuud ci.

Yahndeer ci kanak ci

¹³ Aasohaat yahndeeri bengidi laam yahndeeri angidi na bayohe η boom te waasinj wa yooɓpa ; laayid na aasohe nga.

¹⁴ Waaye yahndeeri na bayohe η kipes ki, wa bengid, waasinj wa sewwa te bi hota laaydi.

Bi na kulba'kohe woosuud

¹⁵ Wortukaat boobi na tume haf ba woosuud, η dooyinj ba, ba baakob saahid. Waaye ba haye nga dū dah, ba na haye soosid findi mbaal.

¹⁶ Du na hee ba inhisohe in ci pesoaad cinj ba na rime. Reseñ minid beenohu η ñaabaab e ? Wala ndun minid beenohu η ñalkook ?

¹⁷ Kidig nu baah dah, wa na raake rim baahid. Waaye kidig nu baahdi dah, na raake rim baahaadi.

¹⁸ Kidig baahid mindi raak rim baahaadi te kidig baahaadi mindi raak rim baahid.

19 Kidig nu raakdi rim baahid dah, wa na yobse yobu, wa njafu η yongkaah.

20 Mbaa du na hee ba inhisohe in ci pesohaad cin ba na rime.

Woo na tum

21 E boobi na beedkohee so : “ Hed boo, Hed boo ” jen bed na hee aase η Nguurin-Dafki haa, waaye a bi na habde waad-waadin Baabin ngo yi nik η Eel ci.

22 Bi bo' laayid hey yo woye mbaadi ne : “ Hed boo Hed boo, boo meed yegdoh woo kin Kooh η tiikin da haa e ? Boo aaniid jiiniici η tiikin da te boo habdid keemaan laayid η tiikin da. ”

23 N ineem, η hey ba woye ne : “ N moosdi du inhoh, usaat to du bi na habde ini lahdi waas. ”

Kahan ci kanak ci

24 Wed tah boyi na sikduke woo kin ngo wii, a pesohee wa, a mandan na jaar ñaaniid yi tabah kahan ce η dafuk atoh ;

25 tobi keennda, huluβ ci nupdeeda, puudsi puudseedā, ca tapukka kahneem, waaye wa keendi sagu ini wa tabahu η dafuk atoh.

26 Waaye boyi na sikduke woo kin ngo te a pesoheu wa, a mandan na jaar naandid yi tabah kahan ce η dafuk beñ ;

27 tobi keennda, huluβ ci nupdeeda, puudsi puudseedā, ca tapukka kahneem, wa keennda, wa yahrukohha jameet. »

28 Wa Yeesu yut woo woo ceem, mboolnda jen feyuusa η jangdohin de.

29 Jangdohaadan de daloheen na findi jangdohoh can waasin Musaa na tumohe, laam a woyee keeh-keeh findi kilifa.

8

Yeesu hooldid bo' kosaayid

1 Wa Yeesu ruhsee tangoora, mboolo laayid ñaakidta de.

2 Wa raakeen jaar, a kosaayee kosaay ki na obse faan*, a hayya η Yeesu, a yekka η fikiice, a kiimba de ne : « Kilifaani, fu waada dah, fu minid to sabsoh na kosaay kii po η nik bo' hoolid. »

3 Yeesu radissa yaah, laalla de, woosa de ne : « N waadida, nika bo' hoolid. » Jaarra kosaay ka hoolla nga de.

4 Yutta Yeesu woosa de ne : « Wortukaa wa woo ali bo' waaye kada fu teeβa haf fu seeykidoha, fu habid seeyki waasin Musaa nakoh* ; wa teeβoh ne fu wirid. »

Yeesu wirdid surgaanη yaara adgohee soldaar ca

5 Yeesu a yi kadoh po a aassa kur can Kapernawum, wedi jaar baah η ba adgohee soldaar can Rom† reboh nga de, kiimba de keeh-keeh

6 an : « Kilifaani, ñamaan ngo yaa faanukka η kahna, cir cin faanin de ced lafañ a yaa sayeeda say. »

7 Yeesu loffa de ne : « N hey de hee wirde. »

8 Yaara adgohee soldaar ca loffa ne : « Kilifaani, η yeyyoodi fu aas η kahan ndo ; woya woo rek ñamaan ngo hey wire !

9 Laam mi η haf fo, raakid boobi adgoh ho te η namid raak soldaar ci η adgoh ; yaa nu η woo ne : “ Kada ” dah, a kad, yaa nu η woo ne : “ Haya ” dah, a hay. Te in nu η woo ñaamin ngo ne a habdaata dah, a habida. »

* **8:2 8:2** kosaay ki na obse faan : η Yawuut ca, bo' nu raakeen kosaay kii dah, a meed ambohu bo' hoolaadi. (Lewiici 13-14) Wed tah po a meeddi reb booba, a meeddi reb Kahan Kooh. * **8:4 8:4** Lewiici 14:1-32 † **8:5 8:5** Rom : wed kur ki degee yaah Israayel na bak laayid η Adina. Waaye η Israayel raakeen bi buur bi meed beedku Herod ; buur ceem gaykee η buura yakkan Rom.

¹⁰ Wa Yeesu kerah woo keem, a feyuusa, a woosa ba ñaakdee de ne : « Ñam na woyee du wa te wa keeh : N hotdi ali bo' kosid kosii ngan Israayel jen !

¹¹ Ñam na woyee du wa, bo' laayid hey pulohe η bak ci jen, ba boof na Ibrahiima, Isaahha na Yanhooɓa, ba ñamee kañam ka yakka η Nguuranɗafka.

¹² Waaye bi joyee aas η Nguuri, hey njafse η ñuusanɗa hara, disksa fud na doɓɓoh sis raak. »

¹³ Yutta Yeesu woosa yaara adgohee soldaar ca ne : « Kada, wa raakohaata daa findi fu kosoha. » Te η jamaanoonaam jok, surgaanɗa de wirra.

Yeesu wirdid bo' laayid

¹⁴ Wa Yeesu kurkoh ndaam, a kadta kahan bi Piyeer, wa a ree, a tel yaayinɗa bita Piyeer jirid po faankid, a faaniɗ de wed dohe.

¹⁵ Yeesu laalla yaahin de, dohdanɗa faana sabsukohha na de ; jaarra a kurukka a taambkoheeda Yeesu.

¹⁶ Wa niina ree, a komuusa bo' laayid ba jiini ambe. A aannja jiiniica na woo kin de, a wiridta kosaayid ca binooba jen.

¹⁷ Ina woosuudi Esayi woyee wii raakka :
« A koodid in ci boo miskasse,
a degukka kosaay cin boo.* »

Yeesu na yaaba waadee de ñaakid

¹⁸ Wa Yeesu hot mboolnda ndeeree de, a woosa taalubeecin de ne ba kad baka faahanɗa cookma.

¹⁹ Wedi jaar baah η jangdohoh can waasinɗa Musaa hayoh nga de woosa de ne : « Jangdohohi, disk nu fu kad dah, η hey da ñaakde. »

²⁰ Yeesu loffa de ne : « Baakoɓ ci raakid nung, sel ci raakid taar, waaye Kubkinɗa boyiɗ raakdi sah disk a na hee idsidkohe. »

²¹ Yaar wiiris η taalubeecin de woosa de ne : « Kilifaani, on ndo paad, η taambkoh yaɓkooriɗ ngo po a kaan, η uumb de. »

²² Yeesu loffa de ne : « Ñaakid to te fu fad kaanid ci ba uumb kaanid cin ba. »

Yeesu yeeɓkidid puudsa na cookma

²³ Wa Yeesu yut woo na ba, a aassa η gaal, taalubeecin de ñaakidta de.

²⁴ N cookma, deka po puudis yakak raakka ba nga po ginaah ca riifdeeda gaala, wa raak Yeesu neeheeda.

²⁵ Taalubeeci rebpa nga de, ba yunnda de na leehuk an : « Kilifaani, mucda boo, boo bii kaan ! »

²⁶ A woosa ba ne : « Kosi du kos yissuutid, wa ye tah du neek ? » Wed a kurkoh, a ngassa puudsa na cookma, disksa eennda ted.

²⁷ Ba feyuusa, ba woyeeda ne : « Yaarii, a bo' ye po puudsi na cookmi sah kerhidee de ? »

Yeesu wirdid yaaba jiiniica ambe

²⁸ Wa Yeesu na taalubeecin de ree baka faahanɗa Cookmanɗa-Galile, η kur can Gadareen ca, jaar kanak ba fu inah ne ca jiini ambee ba, ba pulohha disksa ba nilee η ruy-ruy ca, ba kadta coha na de. Ba nilee añaandoh na añaandoh, ali bo' meeddi kaañ taamb ndeem.

* **8:17** **8:17** Esayi 53:4 † **8:20** **8:20** *Kubkinɗa boyi* : wa tiiki Yeesu ferdee haf ce. Tiikeem uup reb ini fiisu η teerndin Dañeel 7:9-14. Wa fiisu nga ne, wa in haydohee woosuudi Dañeel findi heey, an a hot "kubu bo' " hayeeda η eel cin Asamaan, a hayya po boofohaaniɗ Kooɓ, yi buur. Yeesu η haf ce woyid η teerndin Dañeel 7:9-14 wa a woyee woo-woosuud η ini kad η in ci na haye η fikiiri ngan teerndin Macce 24:30 na teerndin Maarko 13:24. A namid woo nga wa a tufuk η fiki atte'oh ca ngan teerndin Macce 26:64 na teerndin Maarko 14:62.

²⁹ Ba leehkeeda an : « Fu waad boo ye tum Kubkiñ KooH ? Fu hay ne fu torhid boo bala jamanooniñ wa reyan e ? »

³⁰ Raak gat mbaam-huk yakak ñameeda ñ ndaam, wa usoheen na ba yissuut.

³¹ Jiiniica kiimmba Yeesu keeh-keeh an : « Boo inhid ne fu hey boo aañe, ona boo, boo aas ñ gatan mbaam-huk ceen. »

³² A woosa ca ne : « Kadaat ! » Wed ca puloh ñ yaaba, ca aassa ñ mbaam ca. Gata jen giirukka, hunnda na mbartala, fadsukka ñ cookma, mbaam ca kaannda ñ masma.

³³ Booba niidee ca nuppa, kadta woya ini raak jen ñ kur-taaha, na ini rahas yaaba jiiniica ambe.

³⁴ Booban kur-taaha jen pulla, hayya ñ Yeesu ; wa ba hot de, ba kiimmba de keeh-keeh ne a pulaat kur can ba.

9

Yeesu wirdid lafañ

¹ Wa Yeesu kurkoh ndaam, a aassa gaal a huussa cookma, a kadta Kapernawum, kur ba.

² Ñ ndaam, a komuusa jaar lafiid faanuud ñ faankoha. Yeesu hotta findi booba kosoh, a woosa lafiida ne : « Ndengduka yaariñ ngo ! Fu daasuud bakaad cin da. »

³ Ñ woo keem, bi bo' baah ñ jangdohoh can waasiñ Musaa woyeeda ñ harmban ba ne : « Yaarii na fale KooH ! »

⁴ Yeesu inheen liib cin ba, a woosa ba ne : « Wa ye tah du raakka liibohaad ci modaadiiceem ? »

⁵ Ñ woo de ne “ Fu daasuud bakaad cin da ”, wala “ Kurka fu tiind. ” A winde uup yooB ?

⁶ Du hey inhe woti ne Kubkiñ boyi raakid min-min daasoha bakaad ñ kehyi. » Wed a woyoh yaara kosaayda ne : « Kurka, baya faankohaaniñ da, fu haad. »

⁷ Yaara kurukka, haadda kahan ce.

⁸ Wa mboolnda hot ineem, ba feyuusa, ba yakdeeda KooH yi on bo' ci min-mineem.

Yeesu beedkid Macce ne yeem ñaakid de

⁹ Yeesu kurkohha ndaam, wa a kade, a hotta jaar teeku Macce boofid ñ diska a na juuti'ohe. A woosa de ne : « Ñaakid to. » Macce kurukka, ñaakidta de.

¹⁰ Ñ finho ineem, Yeesu ñameeda ñ kahan Macce, juuti'oh laayid na bi bakaadoh laayid hayya ne ba ñam na de, a yi na taalubeeciñ de.

¹¹ Wa *Farisen* ca hot ineem, ba woosa taalubeeciñ de ne : « Wa ye tah jangdohohiñ du ñamee na juuti'oh ci na bakaadoh ci binoobi ? »

¹² Yeesu kerahha ba, a woosa ba ne : « Boobi kosaaydi etohdi payoh, e kosaayid ci etoh payoh.

¹³ Jangaat ini Fiis ci woo wii : “ Ñ waad ne du teeboh baah kiñ du ñ binoobi, wed ngisoh du seeykee wuu so.✧ ” Laam ñ haydi ne ñ beeduk yurhid ci waaye ñ hay ne ñ beeduk bakaadoh ci. »

Yeesu woyid ñ ini kad ñ or

¹⁴ Ñ ineem taalubeeciñ Yahya Boktohi hayya ñ Yeesu, meekissa de ne : « Wa ye tah taalubeeciñ da na oreedi te boo na *Farisen* ci boo na ore or ? »

¹⁵ A loffa ba ne : « Hanheeci hay ñ kilook miniid nik ñ nebaadi te hef kilooki yii na ba e ? Waaye wa hey raake jamano, hef kilooki koodohu nga ba ; ñ ndeem, ba hey ore.

✧ 9:13 9:13 Hose 6:6; Gonaah ci 21:3

¹⁶ Ali bo' na daafeedi kulba maañid na seeket as, mbaa seeketi hey nookdohe kulbaaki, kulbaaki uup nga faaruk.

¹⁷ Ali bo' na nameedi tum biiñi asi na soñe η mbohos und maañid ; mbaa mbohosi hey pooke, biiñi aamuk, mbohosi yahrukoh. Biiñ as kay na tumse η mbohos as, jaar ca kanak, ca min maañ. »

Yeesu wırdıd' bitib, a hultidta komaaki cafay

¹⁸ Wa Yeesu woyee na ba ndeem, raakka kilifaani hay, yekka η fikiice woosa de ne : « Kubkinj ngo cafyi kaanid señci, waaye haya fu deg de yaah, a hey pesisse. »

¹⁹ Yeesu kurukka, ñaakeeda nga de, a yi na taalubeecin de.

²⁰⁻²¹ Wa raakeen bitba fu inah ne ñif minj de meed meed aamuk, a tumid na kosaay keem kiis ndanjkiyaah na kiis kanak (12) ; a woyee η dooy ce ne : « Nj laal kulbaakinj de dong dah, η hey wire ! » A lahha Yeesu finho, a laalla lecminj kulbaakinj de.

²² Yeesu heelukka hotta de, woosa de ne : « Ndengfukka bitbi ! Kosi fu kos wırdıd' da. » Nj diska diska bitba wirra.

²³ Wa Yeesu ree kahan kilifaana, a hotta booba mbiibee, na mboolnda findi wa duudohe,

²⁴ a woosa ba ne : « Kurkaat ndii, cafyi kaandi, a na neehe. » Waaye ba njembteeda de.

²⁵ Wa mboolnda cootdu, Yeesu aassa, ammba kubka cafya η yaah, njaanja kurukka.

²⁶ Jaarra booba laamtoheedaa η kur kaam jen.

Yeesu wırdıd' fuulid' kanak

²⁷ Wa Yeesu kurkoh ndaam, kadeeda, fuulid' kanak ñaakdeeda de, leehkeeda η dafka an : « Setinj Dawuuda, boo miskaat da ! »

²⁸ Yeesu reesa kahna, fuulid' ca rebpa nga de, a woosa ba ne : « Du kosid ne η minid' habid' ineem e ? » Ba loffa de ne : « Ee kilifaani. »

²⁹ A laalla has cinj ba, a woosa ne : « Wa raakohaata daa nga du findi du kosoha ! »

³⁰ Nj ineem has cinj ba marakka. A woosa ba ndengid' ne : « Wortukaat, ali bo' kinaata yeg ! »

³¹ Waaye wa ba pul, ba laamtoheedaa η kur kaam jen.

Yeesu wırdıd' muum

³² Ba cootee coot rek, Yeesu komissuusa jaar, a jiini ambee de, muumidta de.

³³ Yeesu aannja jiiñnda, muum ma cammba jomb. Mboolnda feyuusa woyeeda ne : « In mand an moosdi hotohu η Israayel. »

³⁴ Waaye Farisen ca woyee ne : « A kilifaaninj jiiñici na onee de hatili a na aanohee ca. »

Yeesu tuuyid' Apootar ci

³⁵ Yeesu wileeda kur ca yakak ca na ca yin ca jen, a jangdoheeda η sinaagog ca, a woyeeda booba Yegdohinj Muci, wi kad η Nguurinj-Dafki, a wirdeeda kosaay ca na beenduk ca jen.

³⁶ A hotta boobanj mboolnda, ba misikka de lool ; ba nikee goyid, yaaboh na yaaboh findi mbaal raakaadi niidoh.

³⁷ Nj ineem, a woosa taalubeecin de ne : « Yohni laabid' waaye ngudoh ci laaydi.

³⁸ Kon kiimaat Hed' yohni a woosoh bi pangkoh, ba ngud' yohni. »

10

¹ Yutta, a beedukka taalubeeciŋ de ndanŋkiyaah na kanak ci (12), a onnda ƒa hatil ne ƒa wirdee kosaay ci na beenduk ci jen, a nammba ƒa on hatil ne ƒa aañee jiiniici na hoolaadiiki ca hoolaadi.

² Cii cef tiik ciŋ *Apootar** ci ndanŋkiyaah na kanak ci (12) : Kockoh ŋ Simong yi teeku Piyeer, na Andare taambdoh ce ; Saak na Saan, kubuuciŋ Sebede ;

³ Filip na Bartalemi ; Tomaa na Macce juuti'ohi ; Saak kubkiŋ Alfe, na Tade ;

⁴ Simong yi nikee *Selot*† na Yudaa Iskaryot yi wor de.

⁵ Beem bed nikee ndanŋkiyaah na kanak ci (12) Yeesu tuuye, a edta ƒa dengkoh cii an : « Kinaat kad ŋ kur ciŋ ƒoobi nikdi Yawuut te kinaat aas ŋ kur ciŋ Samari‡ ;

⁶ waaye kadfaat ŋ mbaal ci muuyid ci ƒaah ŋ cuubiŋ Israayel.

⁷ Disik nu du taamb ŋ waasi dah, woyaat ƒoobi ne Nguuriŋ-Dafki rebid.

⁸ Wirdaat kosaayid ci, hultidaat kaanid ci, aañaat jiiniici, du wirid ƒoobi kosaay kosaay ki na obse faan po ƒa nik ƒo' hoolid. Du rahsid te du wirinddi, kon edohaate te kinaat wirnididuk.

⁹ Kinaat ƒayndoh ali kopor, wa urus haa, wa haalis haa, wa hanjar loyaah haa,

¹⁰ kinaat ƒayndoh saak ƒaabooha, kinaat ƒayndoh kulba kanak wala ñafad wala ndood, laam boyi na pangke joyid rahas kañam kiŋ de.

¹¹ Kur nu du aasoh dah, meeksohaat po du inah boyi teyduk du dalid, du nik ŋ kahan ce po mbaadna du cootan.

¹² Du aasee kahna dah, kañdohaate ;

¹³ nik ne kahna yeyyoo'id du dalid dah, jamiŋ du nikaat nga, waaye wa yeyyoodi du dah, kadfaat na jamiŋ du.

¹⁴ Du dalduudi, du sikdukuudi dah, pulaat kahneem wala kur keem, du faris merhey miŋ kot ciŋ du.

¹⁵ Ñam na woyee du wa te wa keeh, ŋ mbehan atteena, e ƒi kur keem uupan miskid ƒi Sodom na Gomor.*

Miskid ci na hee rahse taalubeeci

¹⁶ Mi yii tuuy du findi mbaal ŋ dooy gat ƒaakoƒ ; yunkaat findi iin, du soos findi banuut.

¹⁷ Wortukaate ƒoobi, ƒa hey du ambe, ƒa ƒay du ŋ ngelohaaci te ƒa hey du labduke leraw ŋ *sinaagog* ciŋ ƒa ;

¹⁸ du hey ƒayse ŋ fiki ƒi goornoor na ƒi buur saguuso. Ineem hey tahe po du minndo seede ŋ fikiiba na fiki ƒoobi nikdi Yawuut.

¹⁹ Waaye ƒa ƒayee du dah, kinaat jaahid ŋ findi du woyohan na ini du woyan, du hey edse ŋ saasi saasi ini du woyan.

²⁰ Laam, e du woyan haa, a Fuudsiŋ Baabiŋ du, a yi woyan taamboh nga du.

²¹ Bo' hey ambduke taambdoh ce ne a apu, baabu hey ambduke kubkiŋ de ne a apu, ƒi komaaki hey nike sangid ciŋ ƒoobi rim ƒa, ƒa apduk ƒa.

²² ƒoobi jen hey du sange saguuso ; waaye boyi na hee ndengduke muñ po ŋ reehdohanaa hey mucdasse.

²³ Du tumsee miskid ŋ kur kii dah, saandohaate ŋ kur wiiriis. Ñam na woyee du wa te wa keeh, du reehdandi kur ci nik ŋ Israayel te Kubkiŋ boyi haydi.

²⁴ Taalubeeni uupdi yak boyi na jangdee de te ñaami uupdi yak hed ce.

* **10:2 10:2** *apootar*: beed taalubeeci ndanŋkiyaah na kanak (12) ci Yeesu koodee ne ƒa hunee na de, te ŋ mirndaani, beed a woos ŋ adinaani jen ne ƒa paysoh Yegfohiŋ Muci. "*Apootar*" tokis boyi woosu. Te, ŋ Fiis ciŋ Ambtidohi Asi raakid ƒi ƒo' wiiriis, ƒi beedkohsee tiikeem. † **10:4 10:4** *Selot*: a yi boyi waad kur ce po a yutid ne a hiñohifa. ‡ **10:5 10:5** *Samari*: ƒi Samari na Yawuut ca kerhidoheedi ; ƒa heeftidohee heeftidoh, ƒa sangtidohha. * **10:15 10:15** Camba 18:16-19:29

²⁵ Taalube mand na boyi na jangdee de dah, wa doyid de. Ñaam na hef ce nam mand daa. Nik ne ba teekid hef kahni Belsebul§ dah, moo boobiñ kahni teeksan na ?

²⁶ Mbaa kinaat ba neek. Laam in nu dembdu dah, wa hey teebohse te in nu demb dah, wa hey inhasse.

²⁷ In nu η woo na du na wek dah, woyaata noh cong te in nu du moonddu η nof dah, leehkaata η dafuk tabah ci.

²⁸ Kinaat nup bi na ape faan te ba mindi ap ruuh. Nupaat Yi min ambsoh faan na ruuh jen a sooyid ca η yongkaaha yakka.

²⁹ Sel yin kanak na toonohseedi daram yino dong e ? Moona deey, yino na keeneedi nga ca te Baabin du yegdaa.

³⁰ Te ini kad nga du, a inhid sah findi findi cin haf cin du hend.

³¹ Kon kanaat neyyoh ! E du uupid juuk sel njiriñ.

³² Bo' nu woo η fiki boobi ne a baah nga so dah, η hey name woo η fiki Baabin ngo yi nik η Eel ci ne boyeem baah nga so.

³³ Waaye bo' nu taasuk ko η fiki boobi dah, η hey de name taasuk η fiki Baabin ngo yi nik η Eel ci.

³⁴ Kinaat liib ne η hay ne η bay jam η Adina ; η baydi jam, η bay hiñoh.

³⁵ Laam, findi Fiis ci woyoha, hayin ngo hey tahe po
“ bo' sang baab ce,

komaaki bitib sang yaay ce,

kilook sang payum ce bitib.

³⁶ Sangid cin boyi nikan bi kahan ba. ” ☆

³⁷ Bo' nu waad baab ba mbaa yaay ba waadi uup wi a waad to dah, a yeyyoodi so te bo' nu waad kubkin de jaar mbaa bitib waadi uup wi a waad to dah, a yeyyoodi so.

³⁸ Bo' nu baydi kurwaani a joy daayohu, a ñaakee nga so dah, a yeyyoodi so.

³⁹ Bo' nu waad kipes kin de dah, a hey wa ñake, te bo' nu ñak kipes kin de saguuso dah, a hey raake kipes ki.

⁴⁰ Bo' nu teyduk du η kahan ce dah, a teyduk ko, te bo' nu teyduk ko dah, a teyduk Yi woos so.

⁴¹ Bo' nu teyduk woosuud η kahan ce sagu ini a nik woosuud dah, a rahsan aaf woosuud, te bo' nu teyduk bo' yurhid sagu ini boyeem nik bo' yurhid dah, a rahsan aaf bo' yurhid.

⁴² Te yaa nu ed bo' yino η boobi yissuutduud ci, ali nik ne wa pot masub soosid ne a an, sagu ini a nik taalube dah, ñam na woyee du wa te wa keeh, boyeem ñakandi aafu nga. »

11

Yahya woosid bi bo' η Yeesu

¹ Wa Yeesu yut ed taalubeecin de ndankeyaah na kanak ci (12) dengkoh cin de, a kurkohha ndaam, a kadta kur can bak caam ne a jangdoha nga, a woyeeda Yegdohin Muci nga.

² Wa raak Yahya Boktohi tayuud η kasoona, a kerahha in ci Mucdohi Gapohse habde. A woossa bi bo' η taalubeecin de

³ ne ba meekis de andi a yi Mucdohi Gapohse joy hay wala ba joy sek bo' wiiriis.

⁴ Wa ba ree η Yeesu, a loffa ba ne : « Kadaat, du woya Yahya ini du hot te du kerahhaa :

⁵ Fuulid ci bii hot, lafañ ci bii tiind modod, bi raak kosaay ki na obse faan bii wir, dikid ci bii kerah, kaanid ci bii hulit te ñakid ci bii woyu Yegdohinj Muci.

⁶ A sumaat, boyi moosandi kurkoh ñ kosi a kos sagu tumohaad ciñ ngo. »

Yeesu woyid ñ Yahya

⁷ Wa taalubeeca woossee coote, Yeesu woyeeda na mboolnda ñ ini kad ñ Yahya. A woosa ba ne : « Du kee ye marka ñ nduufa, caabsi yino-kongi puudsi na giyaange e ?

⁸ Ñ liibdaa ! Kon, ñu kee ba marka, bo' bekkid kulba modid e ? Ñ hot boobi na bekke kulba modid na nike ñ kahan ciñ buur ci.

⁹ Moo, ñu kee ba marka ? Woosuud e ? Ee, ñam na woyee ñu wa, a yi uup sah woosuud,

¹⁰ laam a yi Fiis ci Hoolid ci woyee an :

“ Ñ hey woose bo' a adug da,
ne a habdid da waasi.✠ ”

¹¹ Ñam na woyee ñu wa te wa keeh, ñ boobi rimuk jen ali bo' uupdi Yahya Boktohi nga. Waaye boyi uup yissuut ñ Nguuriñ-Dafki a yi uup de yak.

¹² Ina amboh ñ jamanoonaj Yahya Boktohi poyi, Nguuriñ-Dafki wii hay na hatil te bi na aasohee wa hatil bed raaka.

¹³ Laam, woosuud ci na waasiñ Musaa nikee woyeeda woo-woosuud po findi Yahya hayoh ;

¹⁴ te ñu waada teyduk dah, a yi Ilyas* yi joyee hay.✠

¹⁵ Bo' nu raak nof dah, a kerhaat !

¹⁶ Moo, ñ min mandtidkoh boobi woti na ye ? Ba mand na komaakci boof ñ diski na toonohse ñ kur ki, bum woyee binoobi

¹⁷ ne :

“ Boo tipdid† ñu,

ñu mbecdi.

Boo yeekdid ñu yeek ruy,

ñu fuddi. ”

¹⁸ Laam Yahya hiid, a nikeedi ñamoh, a nikeedi anoh ; ba na woye ne a raak jiini !

¹⁹ Kubkin boyi hayya, a ñameeda, a aneeda, ba na woye ne : “ A ñamoh, a anoh biiñ, te a nawle juuti'oh ci na bakaadoh ci ! ” Waaye liibohaadi modidi puloh ñ Koooh na teebohe yurhiñ wa, ñ tumohaad ciñ wa. »

Kur ci sang kos

²⁰ Ñ ineem, Yeesu cammba ngas bi kur ci a uuppee tumoh keemaan, laam ba boysoheedi pesohaad, a woosa ne :

²¹ « Mas, ñu bi gen Korasin na Betsayda ! Keemaan ci tumu ñ kur ciñ ñu, ca tumseen ñ Tiir na Sidoon✠† dah, ba heen boysohe tumohaad ciñ ba maañ, ba bekuk daah ba boof ñ wet ne ba teeboha !

²² Wed tah ñam na woyee ñu wa, ñ mbehanj atteena, e mbugali ñu rahsan uupan misik wiñ bi Tiir na bi Sidoon.

✠ **11:10 11:10** Malasi 3:1 * **11:14 11:14** Ilyas : Ilyas nikee woosuud yakak (1 Buur ci 17-21; 2 Buur ci 1-2). Wa kipes kin de ñ adinaani reeh, a kaandi, waaye a bayu ñ Eel ci (2 Buur ci 2:18). Wa kadta bi kiis teemet teemet, woosuud Malasi woosa ne Ilyas heen hayisse bala mbehi yakkin Koooh hayan (Malasi 3:23). ✠ **11:14 11:14** Malasi 3:23-24 † **11:17 11:17** "Boo tipdid ñu" : ndii, ini fiisu ñ gerek, wa "Boo mbiiɓdid ñu". ✠ **11:21 11:21** Esayi 23; Esekiyeel 26-28; Yowel 4:4; Amos 1:9-10; Sakriya 9:2-4 ‡ **11:21 11:21** Tiir na Sidoon : ñ jamanoonaj Yeesu, ca nikee kur-taah ci fu inah ne, booba genee nga, ba nikee Yawuut haa. Kur ceem, ca lahee Israayel yaah-sing ne fu yurhidkoh na pulohaad-noh dah. Woosuud ca deɓgaan ambeen ba findi bo' yurhaadi sagu tumohaad ciñ ba.

²³ Te dū bi gen Kapernawum, dū liibid ne Kooh hey dū rapde po η Eel ci e ? Muk ! A hey dū ruhside po η kaanid ca ; laam keemaan ci tumu η kur kin dū, ca tumseen η Sodom* dah, wa heen rise poyi.

²⁴ Wed tah ñam na woyee dū ne, η mbehan atteena e mbugali dū rahsan uupan misik win bi Sodom. »

E Yeesu na inhidfohe Baabi

²⁵ N jamanoo caam, Yeesu woosa ne : « Mi yii corkid da Baab, fu yi Hed Eel ci na kehyi, η ini fu dasdoh hed haf ci na ñaañid ci in cii, fu teebpa ca komaakci.

²⁶ Ee Baab, mi yii corkid da. A fu waadoha daa η baah kin da. »

²⁷ Yeesu woosa booba ne : « Baabin ngo degid in ci jen η yaah ho te ali bo' inahdi Kubki dal Baabi, te bo' inahdi Baabi, dal Kubki, na boobi a waad ba de teeb.

²⁸ Hayaat nga so, dū bi yaabid ci jen na raankid ci, η hey dū one, dū idsiduk.

²⁹ Teydukaat ini η degan dū, jangaat nga so, η bo' soosid, η bo' edfid te dū hey idside keen cin dū.

³⁰ Ini η degan dū yoobid bayu, te ini mi na raanohe edfid. »

12

Kubkin boyi a yi Hed mbehi na idsidkohse

¹ N jamanoo caam, Yeesu na taalubeecin de kadeeda, ba taamba yohon can beleeca, wa nikee η mbehi na idsidkohse*. Wa raak taalubeeci adkid, ba piikeeda nga ca, ba ñameeda.

² Wa Farisen ca hot ba, ba woosa de ne : « Waasin boo sangohid ngud η mbehi na idsidkohse. Waaye marka ! Taalubeecin da tumida ! »

³ A woosa ba ne : « Mand haa ne dū moosdi jangoh ina Dawuuda habdee wa a aduk, a yi na booba hunee na de.

⁴ A aas η Kahan Kooh, a bayya mbuuruuca degsee η taabla wuu Kooh, ba ñamma ca te raak e seeykidoh ci dong teydohsee wa.*

⁵ Te η namee liib ne dū jangid η Fiis cin waasin Musaa ne seeykidoh ci na pangke η Kahan Kooh na idsidkeedi η mbeheem. Kon ba na taambdeedi nakoheem, waaye ba na ambseedi findi boyi tooñ.

⁶ Ñam na woyee dū wa, raakid boyi uup Kahan Kooh η ndii.

⁷ Fiis ci namid woo ne : “ N waad ne dū teeboh baah kin dū η binoobi, wed ngisoh dū seeykee wuu so.* ” Du inheen ini woo keem tokis dah, dū heedi yambe tooñaadiicii.

⁸ Laam Kubkin boyi a yi Hed mbehi na idsidkohse. »

Yeesu wirdid hed yaah beendkid

⁹ Wa Yeesu kurkoh ndaam, a kadta sinaagoga.

¹⁰ A raakka nga jaar, yaahin de beendkee beenduk. Ba meekissa Yeesu ne : « Andi wirid bo' η mbehi na idsidkohse teydohuud ? » Raak ba waakee ini ba yamban de.

¹¹ A loffa ba ne : « E ya ba nga dū a yi raakan mbaal yino dong, a keen η nung η mbehi na idsidkohse, a fad de nga, a pulduu de ?

¹² Te η hot a bo' uup mbaal fuuf ! Kon tum in baahid teydohuud η mbehi na idsidkohse. »

¹³ A woosa yaara na yaaha ne : « Radsa yaahin da. » A radissaa, wa dokukka modod findi winoora.

* 11:23 11:23 Camba 18:16-19:29 * 12:1 12:1 mbehi na idsidkohse : findi waasin Musaa nakohee wa, Yawuut ci joyeen idsiduk ngan mbehi yasna-kanakdoh, wed Saafi na woyee gaaw wala samdi. * 12:4 12:4 1 Samuwel 21:2-7; Pula 25:23-30; Lewiici 24:5-9 * 12:7 12:7 Hose 6:6

14 *Farisen* ca pulla, ɓa markeeda findi ɓa na hee apohe Yeesu.

15 Waaye a inahaa, a kurkohha ndaam, a cooteeda. Mboolo laayid ñaakidta de, a wiridta kosaayid ca nga jen.

16 A woytohha ɓa ndengid ne ɓa kinaat de laamtah.

17 Jaarra ini Kooh woyee taamboh η woosuudi Esayi raakka, an :

18 « Sargaanin ngo yeddi,
yi η tan, η waadta de keeh-keeh,
η nebuusa nga de.
N hey tume Fuudsiη ngo nga de,
a hey yegdohe kiyurah η cuub ci jen.

19 A heydi lahtohe na ɓo',
a leehkandi,
te ali ɓo' kerhandi hoosorin de
η harmban kahan ci.

20 A diindohandi mbaang hapeel weerid,
a yimandi laampaani na duuke.
A tumohan daa po
kiyurah raak ndam.

21 Kur ci jen hey dege yaakaar cin ɓa η tiikin de. »[☆]

Yeesu wirdid fuulid muumid

22 Wed ɓa bayoh η Yeesu yaari fu inah ne a jiini fuuldee de, muumidta de. Yeesu wiridta de po a jombeeda, a hoteeda.

23 Mboolnda jen feyuusa woyeeda ne : « Wa minid nik ne a setin Dawuuda de' ! »

24 Wa *Farisen* ca keraha, ɓa woosa ne : « Uh, a na aañohe jiiniici hatilin Belsebul[†], kilifaanin ca. »

25 Yeesu inahha liib cin ɓa, a woosa ɓa ne : « Boobi ɓaah nguur hiñohee η harmban ɓa dah, nguureem hey keene, te boobi ɓaah kur wala kahan hiñohee η harmban ɓa dah, kur keem wala kahneem minandi tufuk.

26 Kon wa nik ne Seytaani na aañe Seytaani dah, a yi hiñoh na haf ce. Kon nguurin de tufkohan na ?

27 Nik ne mi na aañohe jiiniici hatilin Belsebul dah, moo boobin du na namee ca aañ, ɓa na aañohee ca winde hatil ? Ineem wed tah bed atte'an du.

28 Waaye nik ne mi na aañohe jiiniici Fuudsiη Kooh dah, kon Nguurin-Kooh reyid nga du. »

29 Yeesu degga nga ne : « Bo' min na aasoh kahan ɓo' raakid hatil, a bay in cin de te a tokdi de po a ndeng ? Waaye a tok de dah, a hey baye in cin kahan ce jen.

30 'Bo' nu langdi na so dah, a sangid to te ɓo' nu nangdohohdi so dah, a na pasarohe.

Bakaadi daasohsandi

31 Wed tah ñam na woyee du wa : 'Boobi daasnuk dah, ɓa hey daasse bakaad nu bakaad na dal nu ɓa dal Kooh dah, waaye, ɓo' nu dal Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsiη Kooh dah, a daassandi.

32 'Bo' nu woo in modaadi η Kubkin boyi dah, a daasnuk dah, a hey daasse, waaye ɓo' nu woo in modaadi η Fuudsi Hoolohngaani dah, a daassandi wa η adinaanii na wi na haye.

33 Fu woo ne kidgi baahid dah, waa ne rim cin wa baahid. Fu woo ne kidgi baahdi dah, waa ne rim cin wa baahdi. Laam kidig na inhisohse rimiη wa.

☆ 12:21 12:21 Esayi 42:1-4 † 12:24 12:24 Belsebul : wa ɓaah η tiik cin Seytaani.

³⁴ Du hiriñ rek, ðu min na woyoh in baahid, na baahaadfiiki ðu baahaadi ? Ngub na woye ini keeñ riif naa.

³⁵ 'Bo' baahid na pulde in baahid raakee wed nik η ðaakkin ðe. 'Bo' baahaadi na pulde in baahaadi raakee wed nik η ðaakkin ðe.

³⁶ Ñam na woyee ðu wa : Ñ mbehan atteena, boobi hey teebohe ini tah woo cin ba mbalay ci.

³⁷ Laam bo' nu nga, e woo cin ðe hooldan ðe wala ced amban ðe. »

Yeesu lofid bi meeksee ðe firnde

³⁸ Wed bi jangðohoh baah η bin waasi, na bi *Farisen* woyoh ðe ne : « Jangðohohi, boo waad ne fu teeb boo firnde puloh η Eel ci. »

³⁹ A woosa ba ne : « Boobi woti bed baahaadi, ba topdi η Kooh po haa njaalo'oh, an ba na meeksohe firnde ; ba edsandi ali firnde ðal win woosuudi Yunus.

⁴⁰ Findi Yunus tumohee noh kaahay na wek kaahay η rookan cuurnda yakka,✧ Kubkin boyi hey name nik noh kaahay na wek kaahay η dooy kehyi.

⁴¹ Ñ mbehan atteena, bi Niniw hey kurke, ba teeb boobi woti ne ba raakdi keeh, laam wa bi Niniw kerah woo kan Yunus, ba boysoheen pesohaad keeh-keeh✧ ; te moona ini nik ndii, wed uup Yunus.

⁴² Buura bitban Saba pulohee kur usid ne a sikduk liibohaada moddan Suleymaan.✧ Te moona raakid ini uup Suleymaan η ndii, wed tah mbehi Kooh na hee atte'ohe boobi, buuri bitbeem hey kurke, a teeb boobi woti ne ba raakdi keeh.

Findi jiini na wiirkohe η bo'

⁴³ Jiini, na hoolaadfiiki a hoolaadi, fadta bo' ðah, a na kade η bi ðisik suyid a waakee ðiski a idsidkohan waaye a na raakeedi.

⁴⁴ Ñ ineem, a woo η haf ce ne : “ Mi na hee dokke kahan η ngo η puloh. ” A wiiruk ðah, a raak kahna barang, paduud, habduud modod.

⁴⁵ Jaar a kad waaka jiini yasma-kanak ci uup ðe añaand ; ca kad kahna, ca gen. Ñ ineem, mirndohaadin boyeem wed na uupe misik fuuf findi a kocee mand. In mand daa wed rahsan boobi woti, ba baahdi. »

Bi kahan Yeesu

⁴⁶ Wa Yeesu nik ndaam, a woyeeda na mboolnda, yaay ba na taambdoh cin ðe jaar ci hayya, ba tufukka η hara ba waadta woo na ðe. [

⁴⁷ Raakka boyi woo ðe ne : « Yaay ðu na taambdoh cin ða ba daa tufukka η hara, ba waad woo na ða. »]

⁴⁸ Yeesu loffa ðe ne : « Du amb ne a ba yaay boo, e binde taambdoh cin ngo ? »

⁴⁹ Jaarra a yurhidta yaah η taalubeecin ðe a woosa ne : « Boobii, bed yaay boo, bed taambdoh cin ngo.

⁵⁰ 'Bo' nu na habde ini Baabin ngo yi nik η Eel ci waad ðah, boyeem a taambdoh ho jaar mbaa bitib wala yaay boo. »

13

Andiinin sokohi

¹ Mbadì, Yeesu pulohha kahna, a kadta, a booffa η sereendan cookma ne a jangðoh.

² Mboolo yakid hayya ndeerra ðe, po a mirndohha rap η gaal, a booffa nga. Mboolnda jen tufukka η sereendan masma.

³ A woosa na ba, η andiin, η ini kad η in laayid ; a woo ba ne :

« A nikee guuroh, a kadta soka.

⁴ Wi a soke, a saaweeda tisohe, in nga hennda η waasi η dfooy yohni, sel ci hayya ñammba ca.

⁵ Raakka ci keen η d̄isik laayaadi merhey, raakid̄ atoh, tahha po ca arra paar,

⁶ waaye wi nohi dam, in ca paaree leebpa po ca onnja sagu ini ca raakeedi niir noodid̄.

⁷ In η tisohe nammba keen η d̄isik raakid̄ ñaabaab̄ ; ca paarandoosa na ñaabaab̄ ca, ceem ndooyca ca.

⁸ Waaye raakka ca keen η kehey baahid̄, ca rimbba cum kubu teemet (100), cum ndan̄kiyaah-yasna-yino (60), cum ndan̄kiyaah-kaahay (30). »

⁹ Yutta, Yeesu woosa ba ne : « 'Bo' nu raak nof d̄ah, a kerhaat ! »

¹⁰ Taalubeeca rebpa nga d̄e, ba meekissa d̄e ne : « Wa ye tah fu woyee na ba η andiin ? »

¹¹ A loffa ba ne : « Du onuud̄ ne d̄u inah in ci d̄as̄dukid̄ cin̄ Nguurin̄-Dafki waaye bed̄, ba rahas̄di ca.

¹² Boyi raak hey baatse po a laayid̄ lool, waaye boyi raakdi, ini yissuuti a amb sah hey naafse nga d̄e.

¹³ Ineem wed̄ tah po η woyee na ba η andiin. Laam ba d̄ii marak te ba hotdi ; ba d̄ii sikduk, waaye ba kerahdi, ba inahdi.

¹⁴ Ini ba tum, wed̄ ini Kooh woyee taamboh η woosuudi Esayi an :

“ Du hey sikduke baahid̄ waaye d̄u inhandi muk ;
d̄u hey marke baahid̄, waaye d̄u hotandi muk.

¹⁵ Keeñ cin̄ boobii

raakisdi yeg yeg ;

ba rangid̄ nof cin̄ ba,

ba d̄uungid̄ has cin̄ ba

ne ba hotuu na has cin̄ ba,

ba kerhuu na nof cin̄ ba,

te ba inhuu ngan̄ keeñ cin̄ ba ;

te η ineem,

ba minuu wiiruk nga so

ne η wirid̄ ba.☆ ” »

¹⁶ Yeesu woyissa taalubeecin̄ d̄e ne : « Waaye d̄u, d̄u nebd̄id̄, has cin̄ d̄u ca d̄ii hot te nof cin̄ d̄u ca d̄ii kerah.

¹⁷ Ñam na woyee d̄u wa te wa keeh, woosuud̄ laayid̄ na bo' yurhid̄ laayid̄ madeen hot ini d̄u na hote te ba hotd̄aa, ba madeen kerah ini d̄u na kerhe te ba kerahd̄aa.

¹⁸ Mbaa sikd̄ukaat ini andiiniñ sokohi tokis.

¹⁹ Boobi kerah woo ki kad̄ η Nguurin̄-Dafki, te ba inahdi ini wa tokis, Seytaani na haye nga ba, a kood̄ ini soku η keeñ cin̄ ba. Beem, bed̄ ini saawu η sereendan̄ waasa.

²⁰ Binoobi bed̄ paaroh η ini saawu η kehyi raak atoh ci ; bed̄ boobi na kerhe Woo ki, ba jaara teyduk̄ na keeñ soosid̄,

²¹ waaye ba na raakeedi niir η haf ba, ba na maañeedi nga. Ba raak miskid̄ wala ba tolfid̄assee sagu Woo ki d̄ah, ba ar fad̄.

²² Binoobi bed̄ paaroh η ini saawu η ñaabaab̄ ci ; bed̄ boobi na kerhe Woo ki, ba teyduka, waaye liibsid̄oh cin̄ Adina na raak-raak ci na njuyohe, amb ba po Woo ki minuu rim ali in.

²³ Binoobi bed̄ paaroh η ini saawu η kehyi baahidi ; bed̄ bi na kerhe Woo ki, ba inah ini wa tokis ; ba raak rim, bum teemet (100), bum ndan̄kiyaah-yasna-yino (60) binoobi ndan̄kiyaah-kaahay (30). »

Andiiniñ gaacooḥ fi

²⁴ Yeesu naandsukissa mboolnda andiin wiiriis, a woo ba ne : « Nguuriŋ-Dafki, wa mand na inii : A nikee bo', a sokka tisoŋ baahid̄ ŋ yohon ce,

²⁵ waaye wa weka ree, booba neeheed̄a, sangid̄aŋ d̄e bayya gaacooŋ, a sokka ca ŋ dooy tohooa, a cootta.

²⁶ Tohra paarra, gaacooŋ fa paarra naa.

²⁷ N̄ ineem ñaam ciŋ hed̄ yohni hayya nga d̄e, ba woosa d̄e ne : “ Kilifaani, fu sokee tisoŋ baahid̄ ŋ yohon fu haa e ? Moo gaacooŋ fa puloh nde ? ”

²⁸ A loffa ba ne : “ A boyi sang ngo tum ineem. ” Ba woosa d̄e ne : “ Kon boo kad̄a d̄ofa e ? ”

²⁹ A loffa ba ne : “ A'aa ! N̄ sang ne d̄u d̄ofee wa d̄ah, d̄u d̄ofndoh tohri,

³⁰ fadaat, ca hun ca yak po ŋ nguda. Nguda ree d̄ah, ŋ hey woye ngudoh ci ne : ‘Kocaat wed̄ nihis, d̄u toka d̄uf d̄uf, d̄u doh ca ; waaye d̄u bek tohri ŋ ndapiŋ ngo.’ ”

Andiiniŋ tisoŋiŋ mutardaani

³¹ Yeesu naandsukissa ba andiin wiiriis, a woo ba ne : « Nguuriŋ-Dafki, wa mand na inii : A nikee bo', a bayya kubu mutarda, a sokkaa ŋ yohon ce.

³² Kubu mutarda wed̄ uup yissuut ŋ tisoŋ ciŋ kidig ci yin ci na sokse ŋ nguuk jen. Waaye wa paarra d̄ah, wa yak po wa uup ca, wa nik kidig po sel ci taar ŋ naak ciŋ wa. »

Andiiniŋ lawiiri

³³ A naandsukissa ba andiin wiiriis an : « Nguuriŋ-Dafki, wa mand na findi bitib na bayohee lawiir a siiba na kanoh mun kaahay ; yut d̄ah, ini siibuud̄i jen guuf. »

Toksiŋ andiiniŋ gaacooŋ fi

³⁴ In ceem jen Yeesu woyee mboolnda ca ŋ andiin, te a woyeed̄i na ba ŋ ini nikd̄i andiin.

³⁵ A woyohee d̄aa ne ini woosuud̄a woyee raak, a woyee ne :

« N̄ hey woye ŋ andiin,
ŋ woo in ci d̄embid̄ ci,
ina amboh ŋ feran̄ Adina poyi.✧ »

³⁶ Wed̄i Yeesu fad̄oh mboolnda, a aassa ŋ kahna. Taalubeeciŋ d̄e hayya nga d̄e, ba woosa d̄e ne a toksid̄aat ba andiiniŋ gaacooŋ fi paar ŋ yohni.

³⁷ A loffa ba ne : « Kubkiŋ boyi a yi boyi sok tisoŋi baahid̄i,

³⁸ yohni wed̄ adinaani, tisoŋi baahid̄i wed̄ boobi baah ŋ Nguuriŋ-Dafki, gaacooŋ fi wed̄ boobi baah ŋ Seytaani.

³⁹ Sangid̄i sok gaacooŋ fi a yi Seytaani, ngud̄i wed̄ reehiŋ Adina, ngudoh ci bed̄ malaakaaci.

⁴⁰ Findi gaacooŋ fi nihsohu, wa bekuusa ŋ yongkaah, wa kad̄ohan d̄aa ne Adina reeh d̄ah.

⁴¹ Kubkiŋ boyi hey tuuye malaakaaciŋ d̄e, ca d̄of bi baahd̄i ŋ Nguuriŋ d̄e, bed̄ boobi na bakaad̄fukohe jen na bi na tume ini nikd̄i waas,

⁴² ca njaf ba ŋ yongkaaha yakka, d̄iska fud̄ na d̄ob̄d̄oh sis raak.

⁴³ Weem wed̄ boobi yurhid̄ ci siñaard̄ohan findi nohi ŋ dooy Nguuriŋ Baabiŋ ba. Bo' nu raak nof d̄ah, a kerhaat. »

Raak-raaki d̄embdu

⁴⁴ N̄ ineem Yeesu woosa taalubeeciŋ d̄e ne : « Nguuriŋ-Dafki mand na inii : Wa nikee raak-raak, wa d̄embduusa ŋ dooy yohon, jaar hottaa, a d̄embd̄issaa. Wed̄i a kad̄oh sumoh na sumoh, a toonnda in ca a raakee jen, a rommba yohna. »

⁴⁵ A woyissa ba ne : « Nguuriŋ-Dafki mand na inii : A nikee toontukoh. A waakeed̄a per mod̄id̄,

⁴⁶ wi a waak po a hotta yino modoh na modoh, a kadta, a toonnda in ca a raakee jen, a rommbaa. »

⁴⁷ A woyissa ba ne : « Nguuriŋ-Dafki mand na inii : Ba nikee seeboh, ba njaffa mbaal ŋ dooy cookmi, wa ammba cuurund nu cuurund

⁴⁸ po wa riiffa, ba bayyaa ŋ sereendaŋ cookma, ba booffa. Ba nihissa baahid ca, ba bekka ca ŋ pañe, ba mbetta ca raakaadi etoh ca.

⁴⁹ Wa mandan daa ne Adina reehee dah ; malaakaaci hey haye ne ca sabsoh boobi yurhid ci na bi yurhaadiici.

⁵⁰ Ca njaf yurhaadiici ŋ yongkaaha yakka, diska fud na doɓdoɓ sis raak. »

⁵¹ Wa Yeesu yut woo ineem, a meekissa taalubeeciŋ de ne : « Andi du inhid in ceem jen ini ca tokis ? » Ba loffa de ne : « Ee ! »

⁵² A woosa ba ne : « Bo' nu baah ŋ jangdohoh ciŋ waasi, kad po a nik taalube Nguuriŋ-Dafki dah, a na mande na hef kahni na uuske as na kiisid ŋ daakiŋ de. »

Yeesu ŋ Nasareet

⁵³ Wa Yeesu yut woo andiin ceem, a kurkohha ndaam,

⁵⁴ a kadta kur ka a yakoh, a jangdoheeda ŋ *sinaagogaŋ* ba, booba nikee ŋ diska feyuusa, woyeeda ne : « Ki'inhii na de wii, a bayoha nde, na keemaan ci a na habde ?

⁵⁵ A kubkiŋ miniseeni haa e ? A Maryaama yaay ba haa e ? Taambdoh ciŋ de yaar ci, e Saak, Suseef, Simong na Yuud, haa e ?

⁵⁶ Te taambdoh ciŋ de bitib ci ba dii na boo ndii jen haa e ? Kon in cii jen a puloh na ca nde ? »

⁵⁷ Ineem wed tahee po ba mindi de teydufuk.

Waaye a woosa ba ne : « Woosuud na kerhidasse ŋ disik ci jen po tas ŋ harmban baah ciŋ de na kur ka a genoh. »

⁵⁸ Ba koseedi de, tahha po a tumdi keemaan laayid nga.

14

Findi Yahya kaanoh

¹ N jamanoonaam, Herod ya adgohee Galile, kerahha booba laamtoheeda Yeesu,

² a woosa dag caŋ de ne : « Yaareem, e Yahya Boktohi ; a hultidu hultidu, wed tah a raakka hatil habdoha in feyohid ! »

³ Herod yeem a yi taydukee Yahya sugu Herojaad biti Filip ; Filip nikee taambdoh Herod.

⁴ Waam, raak Yahya meed woo Herod ne : « Waasiŋ Kooh teydohdi ne fu bay biti taambdoh fu, fu tum de bitib. »

⁵ N ineem, Herod waadta de apdufuk waaye a neyyoheen booba laam ba teydukeen Yahya findi woosuud.

⁶ Waaye wa raakka mbeh Herod yakdeeda mbehi a raakohu, kubkiŋ Herojaad bitibi mbeceeda ŋ fiki hanheeca, Herod nebuusa nga de

⁷ po a gappa de na giñ ne a hey de ede in nu a meekis de dah.

⁸ Herojaad, yaay bi kubka, bekka kubka po a woosa ne : « N waad edu palaat ndii, na hafin Yahya Boktohi. »

⁹ N ineem Herod soossa waaye giña a giñee ŋ fiki hanheeca tahha po, a nakohha ne a edsaata,

¹⁰ a tuuyohha ne hafin Yahya kad ngudsa ŋ kasoona.

¹¹ Hafin Yahya nguduusa, bayuusa ŋ palaat, kubka caŋya eduusaa, a bayyaa yaay ba.

¹² Taalubeeciŋ de kadta baya fidaafan de, ba accaa. Ba kadta, ba woosa Yeesu wa.

Laayda Yeesu laaydee mbuuruuca

¹³ Wa Yeesu kerah ne Yahya Boktohi apuud, a kurkohha ndaam, a aassa η gaal ne a kad daaya η nduufa ; waaye booba yeggaa, ba pulla kur ca, ba taambidta de na kot.

¹⁴ Wi a ree po a ruhussa η gaala, a hotta mboolnda findi wa yakoh, ba misikka de lool ; a wiridta kosaayid ca nikee nga.

¹⁵ Wa niina ree, taalubeeci rebpa nga de, woosa de ne : « Ndi bilaf te Kooh yii hoobeeda ; woya mboolndi ba kad η kur ci ne ba rom ini ba joy ñam. »

¹⁶ Yeesu loffa ba ne : « Wa etohdi ba kade ; du bii, edaat ba ba ñam. »

¹⁷ Ba woosa de ne : « Boo raak mbuuru yatuus na cuurund kanak dong ndii. »

¹⁸ A loffa ba ne : « Komaat to ca. »

¹⁹ A woosa mboolnda ne ba boofaat η kehyi, η dafuk paangfa, a bayya mbuuruuca yatuus ca na cuurund ca kanak ca, a taaknukka η Eel ci, a corkidta Kooh. Yutta, a ngudsohha ca, a edta taalubeeci ca, beem paysohha mboolnda ca.

²⁰ Booba jen ñamma po kappa, ba bayndohha tasid ca, ca nikee pañe ndanjiyaah na kanak (12).

²¹ Yaar ca ñamee nga nikeen η bak junni-yatuus (5000), baatta nga bitib ca na komaakca.

Yeesu tiindid η dafuk masma

²² Wa mboolnda ñam po yutta, Yeesu jaarra tufuk taalubeecin de ne ba adug de, ba aas η gaala, ba kad baka winooran cookma, a yi η haf ce, a woo na mboolnda ne ba haadaat.

²³ Wa a cootid mboolnda po yutta, a rappa η tango a daayya nga ne a kiim Kooh. Wa weka ree raak de nga, kiik ce.

²⁴ Waam raak gaala η dooy cookma, puudsi yurhidkohha naa, ginaah ci labkeeda nga.

²⁵ N wiisaadiina, Yeesu tiindeeda η dafuk masma, a hayeeda η taalubeeci.

²⁶ Wa ba hot de tiindeeda η dafuk cookma, ba feyuusa, ba woyeeda ne : « A husid ! » Ba tiitta, ba leehkeeda.

²⁷ Yeesu arra ba woo ne : « Tokaat fit cin du, a ñam ; kinaat neyyoh ! »

²⁸ Piyeer loffa de ne : « Kilifaani, nik ne a fu dah, woo so η tiind η dafuk masmi, η hay nga da ! »

²⁹ Yeesu woosa de ne : « Haya ! » Piyeer ruhussa η gaala, cammba tiind η dafuk masma ne a kad η Yeesu.

³⁰ Waaye a hotta findi puudsa raakoh hatil, a neyyohha, a cammba diig η masma, a leehukka an : « Kilifaani, naaf fo deey ! »

³¹ Yeesu arra radis yaah, ammba de, woosa de ne : « Yaari yaf kosaadi, wa ye tah fu taastidohee η haf fu ? »

³² Yutta ba rappa η gaala, puudsa seemmba.

³³ Taalubeeca nikee η gaala yekka η fiki Yeesu, ba woosa ne : « Wa keeh ne fu Kubkin Kooh ! »

Yeesu wurdid kosaayid laayid η Senesaret

³⁴ Wa ba rehid yakaanduk cookma, ba teerra η kur kan Senesaret.

³⁵ Booba nikee η diska inhissa Yeesu, ba woosaa η kur can bak caam jen, a komuusa kosaayid ca jen.

³⁶ Ba kiimeeda de ne ba laal lecmin kulbaakin de dong, te booba laalee wa jen wireen jameet koreet.

- 1 Wa raakka mbeh, bi bo' baah η *Farisen* ca na bi jangdohoh η waasiη Musaa pulohha Yerusalem hayya d̄iskin Yeesu, ba woosa de ne :
- 2 « Wa ye tah taalubeeciη d̄a na taambdeedi mbaahin caac cinη boo ? Marka rek ! Ba hee ñame d̄ah, ba na bohñukeedi findi mbaahi nakoha. »
- 3 A loffa ba ne : « Moo d̄u, wa ye tah d̄u taambid̄di nakohin Kooh, d̄u tumohee findi mbaahin d̄u woyoh ?
- 4 N̄ hot Kooh woyid̄ ne : “ Efa yaay d̄u na baab d̄u cir.✧ ” A woyissid̄ ne : “ Bo' nu kiimid̄ yaay ba wala baab ba mod̄aadi d̄ah, a apaah apu.✧ ”
- 5 Waaye d̄u, d̄u na jangd̄ohe ne bo' minid̄ woo baab ba wala yaay ba ne : “ Ini η joyee d̄a ed, η edohida wuu Kooh. ”
- 6 Jaar d̄u hondoh de taambkoh yaay ba na baab ba, a eduu ba cir. Du na heefohe woo kinη Kooh d̄aa, sagu taambid̄ mbaahin d̄u.
- 7 Naafehaaci ! Woo kinη Kooh wi woosuudi Esayi woyee nga d̄u wii, wa keeh an :
- 8 “ Cuubii, edinη ba na so cir top η nguβ cinη ba ; keeñ cinη ba usid̄ to lool.
- 9 Ba na ñaamkee so η barang barang ; ba na jangd̄ohe nakoh cinη bo' ci po mand haa ne mi yi Kooh ñam nakoh ca.✧ ” »
- 10 Wa Yeesu yut ba lof, a beed̄ukka mboolnda, a woosa ba ne : « Sikd̄ukaat te d̄u inah inii :
- 11 Ini na aase η ngubinη boyi, wed̄ na bekee de hoolaadi haa, waaye a wi na pulohe nga wed̄ na bekee de hoolaadi. »
- 12 Wed̄ taalubeeciη de reboh nga de, woosa de ne : « Andi fu inhid̄ ne woo keem, mand na baseeh η *Farisen* ci ? »
- 13 A loffa ba ne : « Kidig nu Baabinη ngo yi nik η Eel ci yipdi d̄ah, wa hey d̄ofse.
- 14 Fadaat ba, ba fuulid̄, te ba na nooke fuulid̄ ; te fuulid̄ nooke fuulid̄ morom ce d̄ah, ba kanak jen, ba hey keene η nung. »
- 15 Piyeer woosa de ne : « Teeba boo ini woo ki señci tokis. »
- 16 Yeesu loffa de ne : « Du sah, d̄u raakdi liibohaad̄ mod̄id̄ poyi e ?
- 17 Du inahdi ne in nu aas η nguβ d̄ah, wa na kade η rook, yut d̄ah wa bilafsuku e ?
- 18 Waaye ini puloh η ngubi, wa kurkoh η keeñi te ineem wed̄ na beke bo' hoolaadi.
- 19 Laam in cii na pulohe η d̄ooy keeñ : Liibohaad̄ mod̄aadi, ap bo', njaaloo, faankoh sangohuud̄, rok, leyd̄oh bo', na d̄ooboh.
- 20 E in ceem ced̄ na beke bo' hoolaadi ; waaye ñam te fu bohñukdi, wa na hoolaadi'deedi bo'. »

Kosaj bitba nikeedi Yawuut

- 21 Yeesu pulohha ndaam, a kadta bak canη Tiir na Sidoon.
- 22 Wa raakeen bitib̄ nga, a baahee η Kanaan ci, a pulohee kur ceem, a hayya, a leehkeeda an : « N̄ miskaat d̄a Kilifaani, setinη Dawuuda ! Kuβkinη ngo cafyi, a jiini amb de, a yaabdi de lool ! »
- 23 Waaye Yeesu lofdi ali in ; taalubeeci rebpa η Yeesu, ba woosa de ne : « Woyaa de a coot book, a yii taambid̄ boo na leehkinη de rek. »
- 24 Yeesu woosa ne : « Kooh woos so η mbaal cinη de muuyid̄ ci dong, Israayel ci. »
- 25 Waaye bitba hayya yekka η kot cinη de, woosa de ne : « Baatd̄oh ho rek Kilifaani ! »
- 26 Yeesu loffa de ne : « Wa waas haa buu ci na kodse teengu kañam kinη komaakci. »

²⁷ Bitba woosa de ne : « Kilifaani, fu woo keeh waaye, buu ci na kodse na name ñam η ñamohiicin hed ca, ci na keene η kehyi. »

²⁸ N ineem Yeesu woosa de ne : « Bitbi, kosi fu kos yakid ! Wa raakohaat daa findi fu waadoh. » N wahtuunaam, kubkan de wirra.

Yeesu wirtid bo' laayid

²⁹ Wa Yeesu kurkoh ndaam, a kadta bakan Cookman-Galile, a rappa η dafuk tango, a booffa.

³⁰ Wed mboolo yakak hayoh nga de, bayya bi lafañ, na bi fuulid, bi beendkid, bi muum, na kosaayid laayid wiiriis, ba bayya ba η fiki Yeesu, a wiridta ba.

³¹ Mboolnda feyuusa η ina ba hot muum ca jombeeda, beendkid ca wirra, lafañ ca tiindeeda, fuulid ca hoteeda ; η ineem, ba yakdeeda Koohin Israayel.

Laaydan mbuuruuca, wi kanakoh

³² Ba nikka ndeem po Yeesu beedukka taalubeecin de, a woosa ba ne : « Boobii miskid to, neeh kaahay cedi cii bii na so, ba raakid ali ñamaah te η waadfi ba cootid rook barang bala ba keenan η waasi dah. »

³³ Taalubeecin de woosa de ne : « Moo mboolo hend an, boo bayohan mbuuruuci min ba kap nde η bilaf fii ? »

³⁴ Yeesu meekissa ba ne : « Du raak mbuuru hend na ? » Ba loffa de ne : « Mbuuru yasna-kanak na bi cuurund yin yin, waaye ca laaydi. »

³⁵ A woosa mboolnda ne ba boofaat η kehya,

³⁶ a bayya mbuuruuca yasna-kanak ca na cuurund ca, a corkidta Kooh po yutta, a ngudsoheeda ca, a edeeda taalubeecin de ca, ba edeeda mboolnda.

³⁷ Booba jen ñamma po kappa, tasid ca nangdohuusa, ca nikee dammba riifid yasna-kanak.

³⁸ Booba ñamee nikee jaar junni-nikiis (4000) baatta nga bitib ca na komaakca.

³⁹ Wa ba yut ñam, a woosa mboolnda ne ba haadaat, a aassa η gaal, a kadta bakan Magadan.

16

Inhisoha jamano

¹ Bi *Farisen* na *Sadusen* rebpa, woyeeda na Yeesu. Ba markiskeeda de, ba meekseeda de ne a teeb ba firnde puloh η Eel ci.

² A loffa ba ne : « [Noh muyee te eel ci rumndidee dah, du na woye ne : “ Eel ci rumnidid coy, wa hey nebe ! ”

³ Wa nik na baab dah, du woo ne : “ Wa ngaabid, wa nebandi. ” Du minnda inhisoh findi eel ci na mande te du mindi inhisoh firndeecin jamanooni !]

⁴ Boobi woti bed baahaadi, ba topdi η Kooh po haa njaalo'oh, an ba na meeksohe firnde ! Ba edsandi ali firnde dal wiñ Yunus.✧ » Yutta a fadta ba ndaam, a cootta.

Lawiirin Farisen ci na Sadusen ci

⁵ Wa taalubeeci kadee η baka winooran cookma, ba alkoheen bayndoh mbuuru.

⁶ Yeesu woosa ba ne : « Wortukaat lawiirin *Farisen* ci na *Sadusen* ci ! »

⁷ Ba woyeeda η harmban ba ne : « A ini boo baydi mbuuru wed tah. »

⁸ Waaye Yeesu inahhaa, a woosa ba ne : « Cey, e du kosaadi, wa ye tah du woyee η harmban du an : “ A ini boo raakdi mbuuru ? ”

⁹ Du inahdi poyi e ? Du alkoh alkoh mbuuruuca yatuus ca paysohsee booba junni-yatuus (5000) ca e, tasdohiica du bayndohee, ca nikee pañe hend na ?

✧ 16:4 16:4 Yunus 1-4

10 Na mbuuruuca yasna-kanak ca paysohsee booba junni-nikiis (4000) ca, tasfohiica dū bayndohee, ca nikee dammba hend na ?

11 Tumoh na po dū mindī inah ne mi na woye mbuuru haa ? Wortukaat lawiirin *Farisen* ci na *Sadusen* ci ! »

12 N ineem, ba inahha ne a woyee ba ne ba wortuk lawiirin mbuuruuci haa, waaye ne ba wortuk jangfohin *Farisen* ci na *Sadusen* ci.

Piyeer woyid ne a Yeesu Mucfohi Gapohse

13 Yeesu kadta bak Seesare-Filip, wa a ree, a meekissa taalubeecin de ne : « Boobi na woye ne Kubkin boyi a yi ba ? »

14 Ba loffa de ne : « Raakid bi na woye ne a fu Yahya Boktohi, bum na woye ne a fu Ilyas, binoobi woyee ne a fu Yeremi* wala woosuud wiiriis η ba deβgaan. »

15 Yeesu meeksissa ba ne : « Moo nga dū nak, a mi ba ? »

16 Simong Piyeer loffa de ne : « A fu Mucfohi Gapohse, Kubkin Koohi na pese*. »

17 Yeesu woosa de ne : « Fu neβdid Simong kubkin Yoonaa, a bo' moondid da ini fu lof haa, waaye a Baabin ngo yi η Eel ci !

18 Mi, η woo ne a fu Piyeer, wed' atoh ; η hey yipe bi Janguunin ngo findi tabah η atoh feem te doolndin kakaan ki sah mindandi wa ali in.

19 N hey da ede caabeecin Nguurin-Dafki ; in nu fu sangoh η kehyi dah, wa hey nike ini Kooh sangoh η Eel ci, te in nu fu teyduk η kehyi dah, wa hey nike ini Kooh teyduk η Eel ci. »

20 Yeesu nakka taalubeeci ne ba kinaat woo ali bo' ne a yi Mucfohi Gapohse.

Yeesu woyid η kakaan kin de na hultin de

21 Ini koodoh ndeem, Yeesu cammba woo woo jahran na taalubeecin de an : « N joyid kad Yerusalem, η yaaβ keeh-keeh η yaah cin yakak ci na kilifaacin seeykidoh cin waasin Musaa na jangfohoh cin wa, η apu te η hultidu η neeha kaahaydoh. »

22 Piyeer gukka de, ngaseeda de an : « Kilifaani, Kooh mucdaat da nga ! Ineem rahsandi da muk ! »

23 Waaye Yeesu heelukka, woosa de ne : « Kurka ndii, kadā η finhooso, seytaaniini ! Fu na jaddee so fiir. Liibohaadin da hundi na win Kooh, fu na liibe findi bo'. »

24 Yutta, Yeesu woosa taalubeecin de ne : « Bo' nu waad hun na so dah, a joydi liib haf ce, a degkaat kurwaani aa hee daayohse, a ñaakid to.

25 Laam, bo' nu waad mucid kiñin kin de dah, a heya ñake. Waaye bo' nu ñak kiñin kin de saguuso dah, a heya rahsisse.

26 Bo' raak adinaani jen na in ci nik nga te a ñak kipes kin de, ineem raakid de winde njiriñ ? Bo' min romkoh kipes kin de na ye ?

27 Ee, Kubkin boyi hey hayisse na malaakaacin de, na yaki Baab ba yak, a hey atte'e yaa nu nga ganj tumohaad cin da.

28 Ñam na woyee dū wa te wa keeh, bi bo' bii η ndii ba kaanandi muk te ba hotdi Kubkin boyi hayee findi buur. »

17

Siñaardin yaki Yeesu yak

* 16:14 16:14 2 Nguur ci 35-36; Yeremi 1-2; Miskiduk ci 1-5; Dañeel 9:2 * 16:16 16:16 *Kubkin Kooh* : findi Fiis ci Hoolid ci woyoha, η cambia, e Kooh dong nikee te Yeesu yi Woo kin de, nikee nga de (Saan 1). Yeesu, findi a hayoh Adina, wa d'alahid na findi boobi na hayohe nga ; a raakdi baabu η kehyi. A Kooh tum po a rimukka η bitif inhaadi jaar te malaakaani gapoh raakuukin de woo ne a hey beedkohse Kubkin yi Dafkidi (Macce 1:18-25; Luk 1:26-56; 2:1-20) kon ini a puloh η Kooh wed' tah a beedkohsee Kubkin Kooh. Kubkin Kooh, wa tokisdi ne Kooh bay faan a rimbba kubu na bitif findi bo'.

¹ Wa degga neeh yasna-yino, Yeesu bayya Piyeer na Saak na Saan taambdoh Saak, a kadta dfaaya na ba η dafuk tango njoolid ;

² ndaam a boysukka η fikiiba, fikiirin de melcideeda findi nohi, kulbaacin de nikka yaanow tar haa siñaar.

³ Dekka po woosuuf kanak teebukka ba, ba nikee Musaa na Ilyas, ba woyeeda na de.

⁴ N ineem, Piyeer woosa Yeesu ne : « Kilifaani, wa baahid ne boo nik ndii, fu waada dah η hey habde ndii dhiip kaahay, winoori nik win da, winni nik win Musaa, wi tas nik win Ilyas. »

⁵ Wa a na woye ineem, eel hayya nga ba, wa siñaardeeda siñaarid, wa ulla ba. Hooso kerhukka η dooy eela an : « Yii a yi Kubkin ngo η waad keeh-keeh, yi neβ po η keeñ. Sikdukaat de ! »

⁶ Wa taalubeeci nikee nga kerah woo keem, ba tiitta keeh-keeh, ba keennda, ba rudta fikiicin ba η kehyi.

⁷ Yeesu rebpa laalla ba, a woosa ba ne : « Kurkaat, kinaat tiit ! »

⁸ Wed ba markoh, ba hotdi ali bo' dal Yeesu kiik ce njong.

⁹ Wa ba ruhsee tangoora, Yeesu dennga ba ne : « Ini du hot wii kinaata woo ali bo' po Kubkin boyi hultidu. »

¹⁰ Ba meekissa de ne : « Wa ye tah jangdohoh cin waasin Musaa woyee ne Ilyas joyid hayis paad* ? »

¹¹ A loffa ba ne : « Ee ! Ilyas joyid hay ne a doknoh in ci jen po ca yurah.

¹² Waaye mi na woyee du ne Ilyas hayid, boobi inhisdi de, ba tummba de ini neβ ba, ba na hee name torhidoh Kubkin boyi daa. »

¹³ N ndeem, ba inahha ne a na woyee ba Yahya Boktohi.

Yeesu wirdid njaanja raakee kombed-mbed

¹⁴ Wa ba kad po ba rebgoheeda mboolnda, raakka yaari hay, yekka η fiki Yeesu,

¹⁵ woosa de ne : « Kilifaani, kubkin ngo yaari miskaat da, a raak kombed-mbed, wa yaabdif de lool, a na gene keen η yongkaah wala masuf.

¹⁶ N bayid de η taalubeecin da, waaye ba mindi de wirid. »

¹⁷ Yeesu woosa ne : « Du bi boobi woti-woti e du kosaadi, du yahukka, η nikan nik na du, η muñdee du po kida ? Komaat to de ndii. »

¹⁸ Yeesu ngassa jinnnda ambee njaanja, jinnnda pulla, njaanja wirra η diska diska.

¹⁹ Wa taalubeeci daay na Yeesu, ba rebpa nga de, ba meekissa de ne : « Wa ye tah po boo mindi aan jinnnda ? »

²⁰ A loffa ba ne : « E kosi du kos yissuut wed tah. Nam na woyee du wa te wa keeh, du raak kos hend na kubu mutarda yissuut, du woo tangoorii ne wa kurkaat ndii, wa kad nden dah, wa hey kade ; ali in wooñandi du. [

²¹]* »

²² Wa raakka mbeh, Yeesu na taalubeecin de nikka η Galile. A woosa ba ne : « Kubkin boyi hey degse η yaah cin boobi,

²³ ba ap de, a hultidu η neeha kaahaydoh. » Wa ba kerah woo keem, ba soossa sem.

Yeesu wirndid lempo

²⁴ Wa Yeesu na taalubeecin de ree Kapernawum, booba meeksohee lemponan Kahan Kooh yurhidta η Piyeer, ba woosa de ne : « Jangdohohin du edohandi lemponin Kahan Kooh e ? »

☆ 17:10 17:10 Malasi 3:23 * 17:21 17:21 Ngan Fiis ci maañid ci, cum raak aayaanii : "Te jini mand an e kiim Kooh na or wed na aañee de." Waaye Fiis ci uup woor ngan ci maañid ci ris woti raakdi woo keem. Aaya mand naa raakid η teerndin Maarko 9:29.

²⁵ Piyeer woosa ba ne : « Aha'kay ! » Wa a ree kahna, bala a woyan dah, Yeesu woosa de ne : « Simong, fu liib ye nga ? Buur cinj Adina ba na meekse binde juuti mbaa lempo ? Kubuucinj ba wala jaambur ci ? »

²⁶ A loffa de ne : « Jaambur ci. » Yeesu woosa de ne : « Kon kubuuci baahdi nga.

²⁷ Waaye ne boo sang ba bek liibohaad modfaadi, kada cookma, fu ree dah, fu njaf ostukohaani, fu nook cuurndi kocan hay, fu rangis ngubinj de dah, fu hey raake hanjar yino nga ; bayaa, fu ed ba wa, wa nik wirndinj lempooninj ngo na winj da. »

18

Boyi uup nganj Nguurinj-Dafki

¹ Waam wed taalubeeci reboh nj Yeesu, ba meekissa de ne : « Ya ba uup nganj Nguurinj-Dafki ? »

² A beedukka komaaki yin, a tufkidta de nj leerooba,

³ a woosa ne : « Nam na woyee du wa te wa keeh, du boysohdi mandohaad po du mand na komaaki dah, du aasandi nj Nguurinj-Dafki.

⁴ Wed tah, yaa nu ruhsid haf ce po haa komaakndii dah, a yi uupan nj Nguurinj-Dafki.

⁵ Te yaa nu teyduk njaanj findi yii saguuso dah, a teyduk ko.

⁶ Yaa nu bakaad'dukoh yino nj komaakci yin ci kos so bii dah, ini hee ngisohe nga de, wed ne a toku atoh bitid nj mbooh, a diigdu nj diska uup nood nj cookma.

⁷ Mas adinaani ! In ci na baye bo' bakaad laayid ! Te ca mindi nik raakaadi waaye mas boyi na hee ca beke !

⁸ Yaahinj da wala kotinj da waad da bek nj bakaad dah, ngudaa ca, fu mbet ca usid ; aas nj kipes ki na yaah yino wala kot yino, wed ngisoh fu njafu na kot cinj da kanak ci wala yaah cinj da kanak ci nj yongkaaha yimandi muk.

⁹ Hasiinj da waad da bek nj bakaad dah, nihsaa, fu mbeta usid ; aas nj kipes ki na has yino wed ngisoh fu njafu na has cinj da kanak ci nj yongkaaha yakka.

¹⁰ Kinaat heef ali yino nj bi yissuut cii ! Ee, nam na woyee du wa, malaakaaci na niidee ba nik nj Eel ci na gene hot jahran Baabinj ngo yi nik nga. [

¹¹] *

Mbaal hotkid'

¹² Du liib ye nj inii ? 'Bo' raak mbaal teemet (100), yino muuy nga dah, a fadandi ndanjkiyaah-yasna-nikiis na yasna-nikiis ci (99) nj tangoora a kad waaka yi muuy e ?

¹³ Nam na woyee du wa te wa keeh, a hot de dah, sumi a suman nga, wed uupan wi a sum nj ndanjkiyaah-yasna-nikiis na yasna-nikiis ci muuyaadiici.

¹⁴ Wa mand daa, Baabinj du yi nik nj Eel ci waadfi ne ali yino nj bi yin cii muuy.

Baah fu bakaad' dah

¹⁵ Baah fu bakaad [nga da] dah, kada nga de kiik fu, fu woo na de. A kerhid da dah, fu raakid keeñinj de.

¹⁶ A kerhidfi da dah, huna na bo' yino wala kanak, fu kadis nga de. Laam, Fiis ci woo ne : " Seede kanak wala kaahay raak dah, in nu nik minid tufkidu.* "

¹⁷ A sang ba kerhid dah, woyaa boobinj Janguuni. A sang kerhid Janguuni dah, ambaa de findi kosaadi na juuti'oh.

¹⁸ Nam na woyee du wa te wa keeh : In nu du sangoh nj kehyi dah, wa hey nike ini Kooh sangoh nj Eel ci, te in nu du teyduk nj kehyi dah, wa hey nike ini Kooh teyduk nj Eel ci.

* **18:11 18:11** Nganj Fiis ci maañid' ci, cum raak aayaanii : "Laam Kubkinj boyi hayid ne a mucid bi muuye." Waaye Fiis ci uup maañ nganj ci maañid' ci ris woti raakfi woo keem. Aaya mand naa raakid nj teerndinj Luk 19:10. ✧ **18:16 18:16** Rohyidi 19:15

Hun kiim KooH

¹⁹ Nam woyis dŭ wa [te wa keeh] : 'Bo' kanak kerhidoh nga dŭ ndii, ŋ kehyi, ne ba kiim KooH ŋ in nu wa min nik dāh, Baabiŋ ngo yi nik ŋ Eel ci hey ba wa habdide.

²⁰ Laam disik nu kanak mbaa kaahay coh ŋ tiikiŋ ngo dāh, mi yii ŋ harmban ba. »

Daastidoh

²¹ Wed Piyeer reboh ŋ Yeesu, a meekissa de ne : « Kilifaani, baah ho tumee so in dāh, ŋ joy de dāas po waas hend na ? Waas yasna-kanak e ? »

²² Yeesu loffa de ne : « N woodi da waas yasna-kanak rek waaye, waas ndaŋkiyaah-yasna-kanak waas yasna-kanak (70×7).

²³ Laam, Nguuriŋ-Dafki mand na inii : A nikee buur, a waadta ne dag ciŋ de teef de ini a dengkohee ba.

²⁴ Wi a camb, a komuusa dagi joy de wirind saaku hanjar junni-ndaŋkiyaah (10.000).

²⁵ A mindi de wirind. N ineem buuri nakohha ne dagi toonsaat findi ŋaam a yi na bitiice na kubuuciŋ de na in ci a raak jen, a wirndohu kombot ciŋ de.

²⁶ Waaye dagi yekka ŋ fiki kilifaaniŋ de, a woosa de ne : “ On ndo yissuut, ŋ hey da ca wirnde jen ! ”

²⁷ A misikka kilifaani lool, yeem dāassa de kombot ki, a fadta de, a cootta.

²⁸ Wi dagi pul, a cohha na jaar baah na de panguk, yi joy de wirind *dinaar*[†] teemet (100) dong, a ammba de, a ooyca de ; a woosa de ne : “ Wirind ndo koporiŋ ngo ! ”

²⁹ Yaari yekka ŋ fikiice kiimeeda de an : “ On ndo yissuut rek, ŋ hey da wirnde. ”

³⁰ Waaye dagi sannga tic, a tayca yaari ŋ kaso, a sekeeda ne a wirind de.

³¹ Dag ci binoobi hotta ini raak, wa misikka ba lool, ba kadta, ba naandsukka kilifaana findi wa raakoh jen.

³² Wedi kilifaaniŋ de nakoh de beedkidu, a woosa de ne : “ Fu dag añaandid ! Fu daasnukid to po ŋ dāassa da ini fu joyee so wirind jen.

³³ Morom fu joyeen da nam misik findi fu miskohee so. ”

³⁴ Kilifaani ayrukka, a tayca daga ŋ kaso ne a mbugalu. Daga nikka nga, a sekeeda ne a wirind kombot kaŋ de jen. »

³⁵ Yeesu degga nga ne : « Baabiŋ ngo yi ŋ Eel ci tumohan na bo' nu nga dŭ dāa ne dŭ dāasdi morom ciŋ dŭ na keeñ soosid dāh. »

19*Fad bitib*

¹ Wa Yeesu yut woo woo ceem, a kurkohha Galile, a kadta bakan kur caŋ Yudee ŋ finho kalan Yurdan.

² Mboolo yakak ŋaakidta de nga, a wiridta kosaayid caŋ ba.

³ *Farisen* ci hayya nga de, ba waadta de woydukoh woo uupid, ba meekissa de ne : « Andi waasi teydohid ne, wa neb jaar dāh, a minid fad bitiice ŋ in na nu wa min ki nik dāh ? »

⁴ Yeesu loffa ba ne : « Wa mand haa ne dŭ jangdi ŋ Fiis ci ne KooH yi ferohi, wi a na fere ŋ cambia, a fer ba jaar na bitib ;

⁵ a woosa ne : “ Wed tah jaar hey sabsukohe na yaay na baab, a ŋof ŋ bitiice, jaar ba kanak, ba nik faan yino.[☆] ”

⁶ Mbaa, ba nikisdi kanak, ba faan yino kotii. Kon, ini KooH ambsoh, bo' kinaata sabsoh. »

[†] 18:28 18:28 *dinaar*: wa hanjar haalis, *dinaar* yino wed pangkoh bumit wirndassee ŋ neeh yino ŋ jamanooaam.

[☆] 19:5 19:5 Camba 2:24

⁷ Ba woosa de ne : « Moo wa ye tah Musaa nakohha ne bo' fade bitiice dah, a fiisdaat de kayti teeboh ne a fadid de ? »

⁸ A woosa ba ne : « E ndengi du ndeng keen wed tah Musaa teydukiidta du ineem, wa nikoheedi daa n cambohaana. »

⁹ Waaye nam na woyee du ne : yaa nu sabsukoh na bitiice te nikdi ne yeem njaalo'ee njaaloo ; a bay bitib wiiriis dah, a na njaalo'e. »

¹⁰ Taalubeeci woosa de ne : « Nik ne wa mand daa n jaar dah, e tokaadi bitib ngisoh ! »

¹¹ A loffa ba ne : « E boobi jen minan teyduk ini maa hee woye wii haa, waaye e bi Kooh ona dong. »

¹² Laam raakid bi nga, ba na rimke rimuk na yoomkin ba, bum nga a bo' na bucee ba, raakid bi nga, ba na tokeedi bitib sagu Nguurin-Dafki. Boyi min teyduk, teydukaat ini n woo. »

Yeesu na komaakci

¹³ Bi bo' bayeeda de bi komaaki yin ne a deg ba yaah cin de, a kiimid ba. Waaye taalubeecin de ngaskeeda boobeem.

¹⁴ A woosa ba ne : « Fadaat komaakci, kinaat ba hondoh hay nga so, boobi mand na ba bed raak Nguurin-Dafki. »

¹⁵ A degga ba yaah cin de po yutta, a kurkohha ndaam.

Yaara na raak-raakan de

¹⁶ Wed jaar reboh n Yeesu, a woosa de ne : « Jangdohohi, n joy ye habid in baahid ne n min raak kipes ki heydi reehe ? »

¹⁷ Yeesu loffa de ne : « Wa ye tah fu meeksee so n ini kad n baah ? A Yino dong baah te a Kooh. Fu waad raak kipes ki keeh-keehi dah, taambda nakoh ci. »

¹⁸ Yaara woosa de ne : « Ci nde nakoh ? » Yeesu woosa de ne :

« Fu apandi bo' ;

fu njaaloo'andi ;

fu rokandi ;

fu woydandi bo' ini raakdi ;

¹⁹ eda yaay du na baab du cir ;

te fu waad morom fu findi fu waadoh haf fu.✧ »

²⁰ Yaara woosa de ne : « In ceem jen mi yii taambid ca, n taskohu ye wiiriis ? »

²¹ Yeesu woosa de ne : « Fu waad mit dah, kada fu toon ini fu raak, fu eda nakid ci te fu hey raake alal n Eel ci. Yut dah, fu hay, fu naakid to. »

²² Wa yaara kerah woo ceem, a cooteeda goyoh na goyoh, a nikee hed raak-raak.

²³ Yeesu woosa taalubeecin de ne : « Nam na woyee du wa te wa keeh, wa yoofti ne hed raak-raak aas n Nguurin-Dafki. »

²⁴ Nam na woyissee du ne ngeelemb taamb n ngul kufic wed uup yoofti hed raak-raak aas n Nguurin-Kooh. »

²⁵ Wa taalubeeci kerah woo keem, wa feyya ba po ba inhisdi ini ba habdan, ba woosa ne : « Kon a ya ba min mucdu ? »

²⁶ Yeesu marakka ba, woosa ba ne : « Wa woofti bo' waaye raakdi ini woofti Kooh. »

²⁷ N ineem Piyeer woosa de ne : « Moo boo nak ? Boo fadid in cin boo jen, boo naakdi da ; boo raakan ye n ineem ? »

²⁸ Yeesu loffa ba ne : « Nam na woyee du wa te wa keeh, mbehi in ci jen na hee boysohse, wi Kubkin boyi na hee boofohi n boofoha-buuri na teebohe yaki a yak,

✧ 19:19 19:19 Pula 20:12-16; Lewiici 19:18; Rohyidi 5:16-20

đu bi na ñaakdee so, đu hey name boof ɲ boofoha-buur ndaŋkiyaah na kanak (12) ne đu adgoh cuub ciɲ Israayel ndaŋkiyaah na kanak ci (12).

²⁹ Te yaa nu fad kahan, wala taambdoh jaar mbaa bitib, baab, yaay, kubu, wala yohon saguuso dah, ini a ñak, a heya rahse ini uup waas teemet (100) te a hey raake kipes ki heydi reehe.

³⁰ Laayid ɲ bi adug woti, bed mirndohan, te laayid ɲ bi mirndoh, bed adgan.

20

Hed nguuki na pangkoh ci

¹ Nguuriɲ-Dafki mand na inii : A nikee hed kahan, a kurukka na baab-teel ne a kood bi bo' bi na hee de pangkide ɲ nguukin reseɲin de.

² A woosa na ba po ba kerhidohha ne ba na hee de hoobkide panguk, a wirind ba yaa nu nga dah hanjar haalis yino. Yutta, a tuuyca ba nguuka.

³ A pulissa ɲ yoor-yoor, a hotta bi pangkoh wiiriis boofid ɲ diska na toonohse ɲ kur ka, habdaadi in.

⁴ A woosa ba ne : “ Kadaat đu nama panguk ɲ nguukan ngo, ɲ hey đu wirnde ini đu joy wirndu. ”

⁵ Beem kadta. A pulissa ɲ bak njooloor na bak tisbaar, a tumissa daa.

⁶ A pulissa ɲ bak takusaan, a raakissa bi bo' ɲ cohohaana, a woosa ba ne : “ Wa ye tah đu hoobukka boof ndii habdaadi in ? ”

⁷ Ba woosa de ne : “ Ali bo' kooddi boo ne boo panguk. ” A woosa ba ne : “ Kon namaat kad, đu pangka ɲ nguukan ngo. ”

⁸ Wa niina ree, hed nguuka woosa yaara taambkohee in caɲ de ne : “ Beedka pangkoh ci, fu wirind ba ; camboha ɲ bi mirndoh hay po ɲ bi koc. ”

⁹ Ba koodsee ɲ takusaana, kadta yaa nu nga dah, eduusa hanjar haalis yino.

¹⁰ Wa kadeeda po wa reesa ɲ ba kocee koodu, ba liibpa ne bed uupfan wirind, waaye yaa nu nga dah, nammba rahas hanjar yino.

¹¹ Wa ba edsee ca, ba ñadtukeeda ɲ hed nguuka

¹² an : “ Yaabii bed mirndoh hay, ba panguk wahtu yino dong, fu edee ba in hend na ini fu ed boo te boo hoobuk yaab na pangki na dohdin nohi ! ”

¹³ Hed nguuka loffa yino nga ba ne : “ Yaariɲ ngo, ɲ tooɲdi da. Boo kerhidohsee ne mi na hee da wirnde hanjar yino haa e ? ”

¹⁴ Mbaa baya ini fu raak te fu coot ; ɲ waada waad, ɲ edta yaari mirndoh hay in hend na ini ɲ ed da.

¹⁵ Andi ɲ mindi mindi tum ini ɲ waad na raak-raakiɲ ngo ? Wala wa siis amb da ɲ baahi ɲ baah ? ” »

¹⁶ Yeesu degga nga ne : « Bi mirndoh adgohan daa, bi adug mirndoh. »

Yeesu woyissid ɲ kakaan kin de

¹⁷ Wa raakka mbeh, Yeesu kadeeda Yerusalem, a beedukka taalubeeci ndaŋkiyaah na kanak ci (12) kiik ba, a woosa ba ɲ waasa ne :

¹⁸ « Du hot nga, boo bii kad Yerusalem, Kubkiɲ boyi hey fadse ɲ yaah ciɲ kilifaaciɲ seeykidoh ciɲ waasiɲ Musaa na jangdohoh ciɲ wa ; ba hey de atte'e ne a apu.

¹⁹ Ba ed de boobi nikdi Yawuut ne ba njembit de, ba lab de leraw, ba daay de ɲ kurwaa, ɲ neha kaahaydoh, a hultidu. »

Kubuuciɲ Sebede

²⁰ Wedi yaayin kubuuciɲ Sebede reboh ɲ Yeesu. A hunee na ba, a yekka ɲ fiki Yeesu ne a kiim de in.

²¹ Yeesu woosa de ne : « Fu waad ye ? » A woosa de ne : « Woya ne fu kad po fu nik buur dah, a kubuucij ngo kanak cii daran da, yino lah da yaah-ñaahum, yi tas lah da yaah-sing. »

²² Yeesu loffa ne : « Du inahdi ini du na kiime. Du minid an η kaasij miskidi maa hee ane e ? » Ba woosa de ne : « Ee boo minida. »

²³ A woosa ba ne : « Wa keeh ne du hey ane η kaasij ngo, waaye ini kad η yi lahan ndo yaah-ñaahum na sing, e ñam woyan ba haa, e boobi Baabin ngo koodkida bed edsana. »

²⁴ Wa taalubeeca ndanjiyaah ca binooba kerah ineem, ba ayrukka ba kanak ca.

²⁵ Waaye Yeesu beedukka ba jen, woosa ba ne : « Du inhid ne boobi adgoh kur ci na degee deg boobin ba yaah, boobi uupid hatil uupohee doole.

²⁶ Wa joydi nikoh daa nga du ; bo' nu waad nik bo' yakak nga du dah, a teydukaat nik surgaanin du.

²⁷ Te bo' nu waad adug nga du dah, a teydukaat nik ñaamin bi tas nga du.

²⁸ Findi Kubkin boyi, a haydi ne a raak surga, a hay ne a nik surga te a edoh kipes kin de ne a tos bo' laayid. »

Yeesu wirdid fuulid ca kanak ca

²⁹ Wa ba aas Yeriko po ba puleeda, mboolo yakak ñaakidta ba.

³⁰ Wa raakeen fuulid kanak boofid η mbeeddaana, ba kerahha ne a Yeesu na taambe, ba leehkeeda an : « Kilifaani, setin Dawuuda, boo miskaat da ! »

³¹ Mboolnda ngaskeeda ba ne ba dek. Waaye ba uupeeda leehuk η dafka an : « Kilifaani, setin Dawuuda, boo miskaat da ! »

³² Yeesu tufukka, beedukka ba woosa ba ne : « Du waad ne η habdid du ye ? »

³³ Ba woosa de ne : « Kilifaani, has cin boo rangsukaat ! »

³⁴ Ba misikka Yeesu lool, a laalla has cin ba, η diska diska ba hoteeda. Yutta ba ñaakidta de.

21

Aasan Yeesu η Yerusalem

¹ Yeesu na taalubeecin de taalndidta η waas Yerusalem. Wa ba kad po ba heeda ree, teemb kur kan Betfase, η sero Tangooran-Oliiw-ca, Yeesu woossa kanak nga ba.

² A woosa ba ne : « Kadaat η kur ki η fikiidu wii, du ree rek dah, du hey hote mbaam rib tokuud nga na cumbrin de. Toksaat ca, du kom mbo ca ndii.

³ Te bo' meekis du dah, woyaat de ne : “ A kilifaani etoh ca. ” N ineem, a jaaran du fad du hay na ca. »

⁴ Ineem raakka ne ina woosuuda woyee raak :

⁵ « Woyaat kur kin Siyong ne :

“ Buurin da yii hay nga da,
a ruhsidid haf ce, a rap mbaam,
cumbur mbaam,
doopaat sifoh.✧ ” »

⁶ Taalubeeca kanak ca kadta, ba habidta ina Yeesu nakee ba.

⁷ Ba bayya mbaama na cumbra, ba radta kulbaacan ba nga ca, Yeesu rappa.

⁸ Bo' laayid η mboolnda radidta de kulbaacan ba η waasa ; bum raddeeda de na saaf cin kidig ci ba piike.

⁹ Mboolnda hunnda kadeeda, bum adugka Yeesu, bum ñaakeeda nga de ; ba woyeeda η dafka ne :

« *Hosaana** setiŋ Dawuuda !

Boyi na haye ŋ tiikiŋ Hedī, a raakaat barke !✧

Hosaana ŋ jol jol dafka ! »

¹⁰ Wa Yeesu aasee Yerusalem, kur ka jen yoondeeda yoond, ba woyeeda ne : « Ya ba yii ? »

¹¹ Mboolnda loffa ne : « A Yeesu, Woosuudiŋ Kooh, yi puloh Nasareet ngaŋ Galile. »

Yeesu ŋ Kahan Kooh

¹² Wa Yeesu ree, a aassa ŋ Kahan Kooh, a aannja toonoh ca na romoh ca nikee nga jen, a folla taabul caŋ wecce'oh ca, na boofohaacaŋ toonoh banuut ca.

¹³ A woosa ba ne : « Kooh woyid ŋ Fiis ci Hoolid ci ne : “ Kahan ndo teeksan kahan kiimoha Kooh,✧ ” waaye dū tumida dembohaaniŋ rokoh ci.✧ »

¹⁴ Bi fuulid na bi yiiboh hayya nga de ŋ Kahan Kooh, a wiridta ba.

¹⁵ Kilifaacaŋ seeykidoh caŋ waasiŋ Musaa na jangdohoh caŋ wa hotta in ca feyohid ca a habid na leehka komaakca leehkee ŋ dooy Kahan Kooh an : « *Hosaana* setiŋ Dawuuda ! » Ba ayrukka,

¹⁶ ba woosa Yeesu ne : « Fu kerhid ini ba na woye e ? » A loffa ba ne : « Ee, ŋ kerhida, waaye hanaa dū moosdi jangoh inii ŋ Fiis ci : “ Fu tumid po komaakci yin ci na gooy ci ba dīi yeek da.✧ ” »

¹⁷ Yutta, a fafta ba ndaam, a pulla kur ka, a kadta Betani, a neehha nga.

Yeesu alkid nduna

¹⁸ Wa Kooh wiis na baaba, a dokkisseeda kur-taaha, a adukka.

¹⁹ A hotta tas ndun ŋ sero waasa, a rebpa nga waaye a hotdi ali in nga dal saaf. A woosa nduna ne : « Fu heydi rimisse muk ! » N diskā diskā, nduna suyya.

²⁰ Wi taalubeeci hot ineem, ba feyuusa, ba woosa ne : « Wa min na nikoh nduni suy ŋ diskā diskā ? »

²¹ Yeesu loffa ba ne : « Ŋam na woyee dū wa te wa keeh, dū kos te dū raakdi liib kanak nga dah, dū hey habde ini ŋ habid nduni, ali dū woo sah tangoorii ne wa kurkaat ndii, wa kad keena ŋ cookma dah, wa hey raake.

²² In nu dū kiim Kooh na kos dah, dū hey wa rahse. »

Ya ba tufkid Yeesu

²³ Wa Yeesu kad po a aassa ŋ Kahan Kooh, kilifaacaŋ seeykidoh caŋ waasiŋ Musaa na yakak ca hayya nga de, wa raak de jangdoheeda, ba woosa de ne : « In ci fu na habde, fu gayuk nde po fu kaannja ca habid ? Ya ba tufkid da po fu habdee ca ? »

²⁴ A loffa ba ne : « Ŋ hey dū name meekis in yino, dū lof fo dah, ŋ nam dū woo ini tufkid to po ŋ habdee in cii.

²⁵ Ya ba tuuyee Yahya ne a boktoh, a Kooh wala bi bo' ? »

Ba woyeeda ŋ harmban ba ne : « Boo woo de ne Kooh a yi woos Yahya dah, a na hee boo woye ne : “ Wa ye tah dū kosdi de ? ”

²⁶ Te boo woo ne, e bi bo' tuuy de dah, a', mboolndi carid neyyoh. Ba jen ba amb ne Yahya nikee woosuud. »

²⁷ Wed ba lofoh de ne : « Boo inahdi. » Yeesu nammba ba woo ne : « Ŋ namandi dū woo ini tufkid to po ŋ habdee in cii. »

Andiiniŋ baabi na kubuuci kanak ci

* **21:9 21:9** *Hosaana*: ŋ debgaana, wa tokseen ne : "Woti-woti, mucda boo." Wa nikee kiim Kooh. Waaye, wa kadta po wa nikka woo yakdoha Kooh. ✧ **21:9 21:9** Sabuur 118:26 ✧ **21:13 21:13** Esayi 56:7 ✧ **21:13 21:13** Yeremi 7:11 ✧ **21:16 21:16** Sabuur 8:3

²⁸ Yeesu woyissa ƒa ne : « Du liif ye ŋ naandsukii ? A nikee jaar, a raakka komaaki jaar kanak, a woosa yi koc ne : “ Kubu, woti kada fu pangka ŋ yohnan reseñan ngo. ”

²⁹ Kubka loffa baab ƒa ne : “ Ŋ heydi kade. ” Waaye, wa degga yissuut, inwaaso ammba de, a kadta.

³⁰ A kadissa ŋ yinoora, a woyissa de ineem. Yeem loffa de ne : “ Ee baab, ŋ hey kade. ” Waaye, a kadfi. »

³¹ Yeesu meekissa kilifaaca ne : « Komaakci kanak ceem, a yinde tum waad-waadin baab ƒa nga ƒa ? » Ba loffa de ne : « A yi koc. » Yeesu woosa ƒa ne : « Ñam na woyee du wa te wa keeh, juuti'oh ci na toonkoh ci ƒa daa adug du ŋ Nguurin-Kooh.

³² Laam Yahya hayid, a teebohha waasi yurhid ; du kosdi de. Waaye juuti'oh ci na toonkoh ci kosid de te du hotid ŋ ineem waaye poyi du boysohdi pesohaad ne du kos de.

Andiinŋ guuroh reseñ ci añaandid ci

³³ Sikdukaat andiin wiiriis an : A nikee hef kahan, a yippa yohon reseñ. A dinngaa po wa willa, a acca nung pooyoha reseña nga, a habidta paraang niidohaa wa. Yutta, a hanndaa deg ŋ yaah ƒi guuroh reseñ ne wa ruund dah ƒa paysoh ; a ƒaabpa.

³⁴ Wa ngudan reseña ree, a tuuyca ñaam cin de ŋ guuroh ca ne a rahas ƒakin de ŋ reseñi.

³⁵ Guuroh ca ammba ñaam ca ; ƒa labpa yi, ƒa appa yum, ƒa tapsohha ya tas atoh.

³⁶ A tuuyissa ƒi ñaam wiiriis, ƒi uup laay ƒa koc, waaye guuroh ca tummba ƒa ina ƒa tumee ƒen rek.

³⁷ Ŋ mirndaani, a woosa kubkin de, a woosa ŋ haf ce ne : “ Ba hey supke kubkin ngo. ”

³⁸ Waaye wa guuroh ca hot kubka, ƒa woosa harmban ƒa ne : “ Lamohin yohni a yi ! Hayaat ƒoo ap de, ƒoo raak lamaahin de. ”

³⁹ Ba ƒayya de, ƒa pulidta de yohna, ƒa appa de. »

⁴⁰ Ŋ ineem, Yeesu woosa ne : « Hef yohnin reseñi hay dah, a tuman guuroh ceem na ? »

⁴¹ Kilifaacan Yawuut ca loffa de ne : « Boobi baahaadliceem, a hey ƒa ape fut, a deg yohna ŋ yaah ƒi guuroh wiiriis, ƒi edan de ini a raak nga ŋ jamanooan wa. »

⁴² Yeesu woosa ƒa ne : « Mand haa ne du moosdi jangoh ini Fiis ci Hoolid ci woo wii : “ Atoh fi tabahoh ci mbetee mirndohid nik atoh fi amb tabahi. Wa puloh ŋ Hef ƒoo, wa in feyohid nga ƒoo.✧ ”

⁴³ Wed tah, ñam na woyee du ne : Nguurin-Kooh hey teyse ŋ yaah du, cuub wiiriis wi edohan rim cin wa, hey wa edse. [

⁴⁴ Bo' nu keen ŋ atoh feem dah, a hey weersukohe✧ te ƒo' nu wa keen ŋ dafuk ce dah, wa hey de ruñuƒsohe.✧] »

⁴⁵ Kilifaacan seeykidoh ca na *Farisen* ca marakka woo ka, ƒa inahha ne Yeesu woyee ini kad nga ƒa ŋ andiin ca.

⁴⁶ Ba waakeeda findi ƒaa hee de ambohe, waaye ƒa neyyoheen mboolnda, laam beem ambee de findi Woosuud.

22

Boobi beedku ŋ kilook

¹ Yeesu koodissa woo ka, a woyisseedfa na ƒa ŋ andiin an :

² « Nguuriŋ-Dafki mand na inii : A nikee buur, a habdideeda kubkiŋ de yaari ceeke yakak ŋ kilookiŋ de.

³ A woosa ñaam ciŋ de ne ba kad beedka hanheeci joy hay ŋ kilooki ; waaye booba beedkasee waadfi hay.

⁴ A tuuyissa bi ñaam wiiriis, a woosa ba ne : “ Kadaat, du woo ba ne ŋ habdid kañam ki po yutid, ŋ apid inoh ciŋ ngo na doopaat ci ŋ yafale, in ci jen yutid, ba hayaat kilooki ! ”

⁵ Waaye ineem yoondidfi booba beedkasee, yaa nu nga dah, cootta waas ce, bum kadta ŋ yohon caŋ ba, bum ŋ toontukanŋ ba ;

⁶ binooba ammba ñaam ca woosse, mbugalla ba, appa ba.

⁷ Wedi buura ayrukoh, tuuyca soldaar caŋ de ne ba ap boobi ap ñaam ceem, ba doh kur ka.

⁸ N ineem buura woosa ñaam caŋ de binooba ne : “ In ci joy ceeke'ohu yutid waaye hanheeci beedkasee yeyyoodfi ca.

⁹ Kadaat ŋ disik ci boobi na cohe, bo' nu du hot dah, du beeduk de ŋ kañam ki. ”

¹⁰ Ñaam ca kadta ŋ waas ca, ba beedukka booba ba cohee na ba jen, baahid na baahaadi po kahna riiffa na hanhe.

¹¹ Buura aassa ne a marak boobi hay ŋ kañam ki, a hotta bo' nga bekkaadi kulba ceeke'oha.

¹² A woosa de ne : “ Yaariŋ ngo, fu tumoh na po fu aassa ndii te fu raakfi kulba ceeke'oha ? ” Yaara lofdi ali in.

¹³ Wed a woyoh surgaaca ne ba tokaat kot caŋ yaara na yaah caŋ de, ba njaf de ŋ hara, ŋ ñuusa, diska fud na dobdoh sis raakan. »

¹⁴ Yeesu degga nga ne : « Laayid beedkuud waaye bi koodu laaydi. »

Lemponiŋ Sesaar

¹⁵ N ineem, Farisen ca kadta coha ne ba marak findi ba jadfohan Yeesu fiir po ba amb de ŋ woo ciŋ de.

¹⁶ Ba tuuyca nga de bi taalube baah nga ba na bi bo' baah ŋ langtoh caŋ Herod, beem woosa de ne : « Jangfohohi, boo inhid ne fu woyoh keeh te fu na jangfohe waasiŋ Kooŋ ŋ keeh. Fu nupdi ali bo', laam fu na markeedi ŋ yaki boyi yak.

¹⁷ Kon woya boo ini fu liib ŋ inii : Wa waas ne Sesaar*, buura yakkanŋ Rom, wirndasse lempo wala ? »

¹⁸ Waaye Yeesu inheen baahaadiikanŋ ba ; a loffa ba ne : « Naafehaaci, wa ye tah du waadde so bek ?

¹⁹ Teebaat to kopori na ambohse lempo. » Ba edta de *dinaar* yino.

²⁰ A meekissa ba ne : « Ya ba raak nataalii, na tiiki nik nga ? »

²¹ Ba loffa de ne : « A Sesaar. » N ineem, a woosa ba ne : « Edaat Sesaar ini Sesaar raak, te du ed Kooŋ ini Kooŋ raak. »

²² N woo ceem, ba feyuusa jen, ba fadta de, ba cootta.

Yeesu lofid Sadusen ci ŋ ini kad ŋ hulti

²³ Mbadi, bi bo' baah ŋ *Sadusen* ca hayya nga de, bed bi na woye ne kaanid ci hultandi. Ba meekissa de

²⁴ an : « Jangfohohi, Musaa woo ne yaar nu kaan te a raawdi raak kubu dah, e taambdoh ce tokan bitbi a fad ne a raakid kaanidfi kubu.✱

²⁵ Laam nga boo, wa raakeen taambdoh yasna-kanak, saawi tokka bitib, a kaannda raakaadi kubu, taambdoh ce daakka bitiice.

²⁶ Yeem nammba kaan raakaadi kubu na de, yi kaahaydoh nammba tum daa po yi yasna-kanakdoh.

* **22:17 22:17** Sesaar : buur nu tufkidasseen Rom dah, a meed bay tiiki Sesaar, waaye yaa nu nga ba raakeen tiikiŋ de haf ce. ✱ **22:24 22:24** Rohyidi 25:5-6

²⁷ Wa ƒa kaan jen, ƚ mirndaani, ƒitƒi kaannda.

²⁸ Diski wa nik, ƒoobi hulit ƒah, a nikan ƒiti ya ƒa ƚ yaabi yasna-kanak ci, laam ƒa jen, ƒa tokid ƒe ? »

²⁹ Yeesu woosa ƒa ne : « Du inahdi ini Fiis ci woo, ƒu inahdi hatilinƒ Kooh, wed tah ƒu muuy.

³⁰ Boobi hulit ƒah, jaar ci heydi toke ƒitiƒ, ƒitiƒ ci heydi tokse, ƒa mandan na malaakaacinƒ Eel ci.

³¹ Te ini kad ƚ hultinƒ kaanid ci, mand haa ƒu jangdi ini Kooh woo ƒu nga wii :

³² “ Nnam Koohinƒ Ibrahiima na Isaahha na Yanhooba.✠ ” Kooh, a Koohinƒ kaanid ci haa, waaye a Koohinƒ pesid ci. »

³³ Wa mboolnda kerah jangdohinƒ ƒe weem, ƒa yeemuusa.

Nakohi uup yak

³⁴ Wa *Farisen* ca yeg ne Yeesu rangid nguƒ caƒ *Sadusen* ca, ƒa cohha.

³⁵ Yino nga ƒa, jangdohoh yakak ƚ waasinƒ Musaa, waadta ƒe markis ; a meekissa ƒe ne :

³⁶ « Jangdohohi, a winde nakoh uup yak ƚ nakoh cinƒ waasi ? »

³⁷ Yeesu loffa ƒe ne : « “ Waada Hed ƒoo Koohinƒ ƒa na keeniƒ ƒa jen, na ruuhinƒ ƒa jen, na liibinƒ ƒa jen.✠ ”

³⁸ Wed nakohi uup yak te wed koc ƚ nakoh ci.

³⁹ Wi kanakdoh te wa raakid njiriƒ findi wi koc, wed ne : “ Waada morom fu findi fu waadoh haf fu.✠ ”

⁴⁰ Waasinƒ Musaa na jangdoh cinƒ woosuud ci jen gayuk ƚ nakoh ci kanak cii. »

Mucdohi Gapohse ye ƚ Dawuuda ?

⁴¹ Waam raak *Farisen* ca ris ƚ diska, Yeesu meekissa ƒa ne :

⁴² « Du liib ye ƚ ini kad ƚ Mucdohi Gapohse ? A setinƒ ƒa ? » Ba loffa ƒe ne : « A setinƒ Dawuuda. »

⁴³⁻⁴⁴ Yeesu woosa ƒa ne : « Dawuuda woo ƚ Fiis ci ne : “ Hed ƒoo woyid Hed to ne : ‘Boofa ƚ naahminƒ ngo po mbadna ƚ folan ƒi sang ƒa, fu tum ƒa degoha kot.✠’ ” Kon Dawuuda ƒeedkohee Mucdohi Gapohse Hed ce, haa e ? Te raak Dawuuda riifid na Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsinƒ Kooh, kon wa min na nikoh ?

⁴⁵ Mbaa nik ne Dawuuda ƒeedkohee ƒe Hed ce ƒah, a min na nikoh setinƒ ƒe ? »

⁴⁶ Jaarra ali ƒo' mindi ƒe lof ali in, ina koodoh waam, ƒo' kaaƒisdi ƒe meekis ne a markisuk ƒe.

23

Yeesu woyid ƚ jangdohoh cinƒ waasi na Farisen ci

¹ N finho ineem, Yeesu woyeeda na mboolnda na taalubeecinƒ ƒe,

² an : « Jangdohoh cinƒ waasi na *Farisen* ci lamid Musaa ne ƒa teeboh waasi.

³ Kerhidaat ƒa te ƒu tumee in ci ƒa na woye jen, waaye kinaat mand na ƒa ƚ tumohaad. Ba na woye woo, ƒa na tumeedi.

⁴ Ba na toke ƒuf ƒitid, ƒa raanee ca ƒoobi te ƒa waadfi ca reb sah na lecem ndukun.

⁵ In ci ƒa na habde jen, ƒa na waake hotaat to nga. Hey ƒah, ƒa ƒaat angid aayaacinƒ Fiis ci Hoolid ci na tokse ƚ puk na yaah,✠ ƒa ƒaat simbir-simbir cinƒ kulbaacinƒ ƒa✠ na naandsee ƒa nakoh cinƒ waasi.

⁶ Ba ƒeedku kaƒam yakak ƒah, ƒa na waade ne ƒa ƒoofan ƚ disik ci uup edu cir. Ba na name waad nik ƚ fiki ƒoobi ngan *sinaagog* ci.

✠ 22:32 22:32 Pula 3:6 ✠ 22:37 22:37 Rohyidi 6:5 ✠ 22:39 22:39 Lewiici 19:18 ✠ 22:43-44 22:43-44 Sabuur 110:1 ✠ 23:5 23:5 Rohyidi 6:8; 11:18 ✠ 23:5 23:5 Kind ci 15:37-41

⁷ Ba na waade ne boobi kañdan ba yaah kanak η d̄isik ci na toonohse η kur te ba waad ne boobi beedkan ba "*Rabbi*" (wed jangdohohi yakki).

⁸ Waaye d̄u, kinaat tum haf d̄u "*Rabbi*". Laam d̄u raak jangdohoh yino, d̄u jen e d̄u taambdoh.

⁹ Kinaat teek ali bo' baabin d̄u nganj kehyi, laam Yi nik η d̄afki dong a yi Baabin d̄u,

¹⁰ te ba kinaat d̄u beeduk njiit, d̄u raak njiit yino dong, Mucdohi Gapohse.

¹¹ Yi uup nik kilifa nga d̄u, a yi joy nik surgaanin d̄u.

¹² Bo' nu meeb haf ce d̄ah, a hey ruhsidasse te bo' nu ruhsid haf ce d̄ah, a hey meebse.

¹³ Mas d̄u bi jangdohoh cin waasi na *Farisen* ci ! E d̄u naafeeha ! E d̄u na range waasi, d̄u hondoh boobi aas η Nguurin-Dafki ! Du aasdi, d̄u fadandi boobi waad aas ne ba aas. [

¹⁴]*

¹⁵ Mas d̄u bi jangdohoh cin waasi na *Farisen* ci ! E d̄u naafeeha ! Du bi wil cookom na kehey ne d̄u waak tuuboh, te d̄u raakka yino dong d̄ah, d̄u tum d̄e bo' safara po a uup d̄u wa nik waas kanak.

¹⁶ Mas adgid̄ ci fuulid̄ ci ! Du na woye ne : " Bo' giñ η Kahnin Kooh d̄ah, in nikdi nga ; waaye a giñ η ursi nik nga d̄ah, wa giñ tufkid̄. "

¹⁷ E d̄u naand d̄u fuulla ! Kon e winde uup raak njiriñ, e ursi wala Kahan Kooh wi na tahe ursi ambu findi in hoolid̄ wuu Kooh ?

¹⁸ Du na name woo ne : " Bo' giñ η seeykohaana nik η Kahnin Kooh d̄ah, wa in haa ; waaye a giñ η seeyka degu nga d̄ah, wa giñ tufkid̄. "

¹⁹ Fuulid̄ ci ! Kon wa ye uup raak njiriñ, e seeyki wala seeykohaani na tahe wa ambu findi in hoolid̄ ?

²⁰ Boyi na giñe η seeykohaani na giñe nga na in ci nik η d̄afuk wa jen ;

²¹ wa mand d̄aa, boyi na giñe η Kahan Kooh na giñe nga, a giñee η Yi gen nga ;

²² wa nam mand d̄aa, boyi na giñe η Eel ci na giñe η boofoha-buuri nik nga na Kooh yi boof nga.

²³ Mas d̄u bi jangdohoh cin waasi na *Farisen* ci ! E d̄u naafeeha ! Du bii edoh sah in ci yin yin ci d̄u na guure findi naana na safdohaaci cinoci ndan̄kiyaah nu nik yinoori, te d̄u sagankohid̄ in ci uup raak njiriñ η waasi : Ca nikka yurah, na raak yirmande na amb η Kooh, ineem wed d̄u joyee tum, te d̄u sang sagankoh ci tas.

²⁴ Adgid̄ ci fuulid̄ ci ! Du na side caafu yin te d̄u na one ngeelemb !

²⁵ Mas jangdohoh cin waasi na *Farisen* ci ! E d̄u naafeeha ! Du mand na boobi bohoñ finhoorin kaasi na palaati te d̄ooyi riifid̄ na in ci d̄u raakoh η rok na yeebkaadi.

²⁶ *Farisen* ci e d̄u fuul ! Kocaat bohoñ d̄ooyin kaasi te finhoori hey hoole.

²⁷ Mas d̄u bi jangdohoh cin waasi na *Farisen* ci ! E d̄u naafeeha ! Du mand na ruy-ruy ci penturu yaanow ; η finhoori ca na nike ye modan waaye η d̄ooyi ca riif na yoh bo' kaanid̄ na usub̄ nu usub̄.

²⁸ Du mand d̄aa, d̄u na teebe boobi ñaamaar bo' yurhid̄ te d̄u riif na naafeeha na dal waas.

²⁹ Mas d̄u bi jangdohoh cin waasi na *Farisen* ci ! E d̄u naafeeha ! Du bi na tabahe ruy-ruy cin woosuud̄ ci, d̄u modsinee ruy-ruy cin yurhid̄ ci,

³⁰ d̄u woyee ne : " Boo maaseen jamanooan̄ caac can̄ boo d̄ah, boo heed̄i hune na ba η aami ba aamee ñif man̄ woosuud̄ ca. "

* **23:14 23:14** Nganj Fiis ci maañid̄ ci, cum raak ayaanii : "Mas d̄u bi jangdohoh cin waasi na *Farisen* ci, e d̄u naafeeha ! E d̄u na ñame raakuudin̄ bitib̄ ci yaar cin̄ ba kaan po kahan cin̄ ba sah. Du kiimee Kooh d̄ah wa minuu reeh, d̄u waakee hotaat to ; ineem wed̄ tah po, a mbugalin̄ d̄u uupan misik." Waaye Fiis ci uup woor nganj ci maañid̄ ci ris woti raakdi woo keem.

³¹ N̄ ndeem, d̄u na seede'de haf d̄u ne e d̄u kubuucij̄ boofi ap woosuud̄ ci.

³² Reyinaat ini caac c̄ij̄ d̄u camb !

³³ Ini d̄u añaand haa iñ̄ jen, d̄u min na mucoh̄ η̄ atteenij̄ yongkaahi yakki ?

³⁴ Wed̄ tah̄ η̄ woo d̄u ne : Mi, η̄ hey d̄u woosohe bi woosuud̄, bi hed̄ haf, na bi jangdohoh. Du hey ape nga ba, d̄u daaȳ bum̄ η̄ kurwaa, d̄u lab̄ binoofi leraw̄ η̄ *sinaagog* c̄ij̄ d̄u, d̄u taambdeē bi na saandohe kur po kur,

³⁵ wa hey tahe po ñif̄ min̄ yurhid̄ ci aamu η̄ kehyi jen keen̄ η̄ d̄afuk̄ d̄u, ina koodoh̄ η̄ ñif̄ mañ̄ Abel yurhid̄i po η̄ Sakariya kubkin̄ Barasi yi d̄u ap η̄ Kahan Kooh, η̄ harmban̄ Diska Hoolida na seeykohaana.

³⁶ Ñam̄ na woyee d̄u wa te wa keeh, in ceem̄ jen keenan̄ η̄ boofi woti.

³⁷ Cey Yerusalem, fu yi na ape woosuud̄ ci, fu tapee boofi fu na woosohse atoh po ba kaan, waas hend na wed̄ η̄ waad̄ nangdoh̄ kubuucij̄ d̄a findi pambi na nangdoh̄e yiil c̄ij̄ de η̄ oob̄ ce, waaye d̄u moosd̄i waadoh̄ !

³⁸ Diski wa nik̄ d̄u hey fadse na kahan̄ d̄u, kahan̄ d̄u nikan̄ baranḡ cos.

³⁹ Laam̄ ñam̄ na woyee d̄u wa, d̄u hotissand̄i so po mbad̄na d̄u na hee woye ne :
 “ A barke'id̄, yi na haye η̄ tiikin̄ Hed̄ boo !* ” »

24

Yahuukij̄ Yerusalem na hayisij̄ Kubkin̄ boyi

¹ Wa Yeesu pul Kahan̄ Kooh kad̄eeda, taalubeecin̄ de hayya nga de, ba woosa de ne : « Marka tabah̄ c̄ij̄ Kahnij̄ Kooh, findi ca modoh̄ ! »

² A loffa ba ne : « Du hotid̄ in cii jen haa e ? Ñam̄ woo d̄u wa te wa keeh, ali atoh̄ tasand̄i η̄ d̄afuk̄ atoh̄ η̄ ndii, ca jen ca hey yahrohse. »

³ Yeesu kad̄ta booffa η̄ Tangoorañ-Oliiw-ca, taalubeeci rebpa, d̄aayya na de, woosa de ne : « Woya boo jamanooni in ceem̄ na hee raakohe, na ini na hee teebohe hayij̄ d̄a na reehij̄ Adina. »

⁴ Yeesu loffa ba ne : « Wortukaat, ali bo' kinaat d̄u muuyid̄.

⁵ Laam̄ bo' laayid̄ hey haye ba kood̄ tiikin̄ ngo, ba woyee ne bed̄ Mucdohi Gapohse te ba hey muuydē bo' laayid̄.

⁶ Du hey kerhoote bi hiñoh̄ yakak, d̄u hey name kerah̄ yegdoh̄ ci na woye η̄ hiñoh̄. Waaye, wortukaat neyyoh̄ ; in ceem̄ joy joy raak, waaye wa nikand̄i ne Adina na reehe.

⁷ Cum d̄ah, kur hey hiñohe na kur morom wa, buur hey hiñohe na buur morom ce, ad̄ raak η̄ bi d̄isik, kehyi namee yoond̄fuk̄ η̄ bi d̄isik, wa nikohan̄ d̄aa.

⁸ Ceem̄ jen ca nikan̄ cambij̄ miskid̄ ci, findi bitbi na hee basle.

⁹ Du hey bayse ne d̄u mbugalu, d̄u hey apse, cuub̄ ci jen hey d̄u sange saguuso.

¹⁰ Laayid̄ nga d̄u hey keene ; bum̄ hey wore bum̄, ba hey sangtid̄ohe.

¹¹ Bo' laayid̄ hey haye ba tum̄ haf̄ ba woosuud̄ te ba woosuud̄ haa, ba hey muuydē bo' laayid̄.

¹² Wa hey kad̄e po waadi bo' laayid̄ waad̄ morom c̄ij̄ ba haawsuk̄ sagu ed̄aadi waas cir ;

¹³ waaye boyi na hee ndengduke muñ po η̄ reehdohaana, hey mucd̄asse.

¹⁴ Yegdohij̄ Muci, wiñ̄ Nguurij̄-Dafki, hey yegdohse η̄ adinaani jen, wa nik̄ seede η̄ cuub̄ ci jen, yut d̄ah, reehij̄ Adina han hay.

¹⁵ Kad̄ po d̄u hot ini araamid̄i na yahrohe tufkid̄ η̄ Diski Hoolid̄i findi woosuud̄i Dañeel woyohee wa d̄ah*, - Fu yi na jange Fiis cii, inha ! -

¹⁶ boofi wa raakan̄ η̄ Yudee, ba saandohaata η̄ tangooca.

17 Boyi wa raakan η dafuk teeraasin̄ dē, a ruhsee dāh, a kinaat aas ne a na hee baye in ciŋ dē η dōoy kahan ce ;

18 boyi wa raakan η yohon ca, a kinaat gurid ne a bay kulbaakin̄ dē.

19 Mas bitib̄ ci na hee nike rook η jamanooneem na bapdoh ci !

20 Kiimaat Kooh po saandohin̄ dū nikuu η jamanoonin̄ soosi wala η mbehi na idsidkohse.

21 Laam boobi hey raake miskid̄ lool, miskid̄ mand dāa moosd̄i raakoh ina Adina nikoh poyi te wa raakissand̄i.

22 Te mbeh ceem haawsasseed̄i dāh, ali kiñin̄ heed̄i muce, waaye ca hey haawsasse sagu boobi Kooh tan.

23 N̄ jamanoonaam bo' woo dū ne Mucdohi Gapohse yii η ndii wala η nden dāh, kinaat dē kos.

24 Laam bi bo' hey haye, ba tum haf ba Mucdohi Gapohse wala woosuud te ba yino nga ca haa, ba habdee firnde yakak na keemaan ne ba muuyid̄ boobi po bi Kooh tan sah ne wa mineen nik dāh.

25 Wedi weem nak, η woyid̄ dū wa bala wa hayan.

26 Ba woo dū ne : “ A yi η ndii η kehyi hulangi ” dāh, kinaat kad̄. Wala : “ A yaa dasd̄ukka nden ” dāh, kinaata kos.

27 Findi meleñ na pulohe η pulohaad̄-noh, wa ñiinid̄ po η muyohaad̄-noh, hayin̄ Kubkin̄ boyi mandan dāa.

28 Diski fidaaf nik, suur ci na cohe nga.

29 Miskid̄ ciŋ mbeh ceem reehee rek dāh, nohi ñuus, cabni yim, hor ci keen te hatil ci nik η eel ci yoond̄dū.

30 Firndeelin̄ Kubkin̄ boyi hey hotke η eel ci, teemb̄ ndeem, cuub̄ ciŋ kehyi jen hey miskid̄ke te ba hey hote Kubkin̄ boyi, eel ciŋ Asamaan haytohee dē, a riif na hatil na kiyak.

31 Kuluḅ hey d̄iid̄dē, a woos malaakaacin̄ dē, ca kad̄ bak po bak η adinaani jen ne ba teemb̄doh boobi a tan.

32 Inhaat ini nduni jangdoh : Kad̄ po naak ciŋ wa hiy, wa camb̄ kifis dāh, dū na jaare inah ne rehi usisd̄i.

33 Wa mand dāa, dū nam hot in ceem jen dāh, inhaat ne wa usisd̄i, wedi η ngubu kahni.

34 Nam na woyee dū wa te wa keeh, boobin̄ adinaani woti kurkohand̄i nga jen te in ceem jen raakd̄i.

35 Eel ci na kehyi hey coote waaye woo ciŋ ngo moosand̄i kurkoh nga.

36 Ini kad̄ η mbehi na wahtuuni in ceem na hee raakohe, ali bo' inahd̄i ca. E malaakaacin̄ Eel ci haa [te a Kubki haa] ; waaye a Baabi dong inaha.

37 Kubkin̄ boyi hay dāh, wa mandan findi wa mandee η jamanoonan̄ Noohin̄.

38 Waam, bala masma laayda riif̄ee kehyi hayan dāh, booba nikee ñameeda, aneeda, ba kilookeeda, ba kilookseed̄a po mbeha Noohin̄ aasoh η gaala.

39 Ba inheed̄i in nga po wa masma hay, wa d̄ummba ba jen. Kubkin̄ boyi hay dāh, wa mandan dāa.

40 Yaar kanak hey nike η yohon, yinni bayu, yi tas fadu.

41 Bitib̄ kanak hey hune ode, yinni bayu, yi tas fadu.

42 Kon, kinaat neeh, dū inahd̄i mbehi Hed̄ dū hayohan.

43 Inhaat ne hed̄ kahni inheen wahtuuni roki na hee aasohe kahan ce dāh, a heed̄i neehe η dōoy weki po kahan ce kee aassa.

44 Wed̄ tah po, dū, namaat kooduk, laam Kubkin̄ boyi hayan η jamanooni dū liibdi. »

⁴⁵ Yeesu baatta nga ne : « Ya ba a yi ñaami woor te a ñaannja po, hed ce hee baabe d'ah, a dengkoh de pangkoh ciŋ kahni binoobi ne a edee ba kaŋam ŋ jamanooniŋ wa ?

⁴⁶ Ñaameem hey neɓde ne hed ce hay, raak de tume ineem findi a nakohee de wa d'ah.

⁴⁷ Nam na woyee d'u wa te wa keeh, hed ce hey de tufkide, a adgoŋ in ciŋ de jen.

⁴⁸ Waaye ñaameem baahaadi po a woo ŋ d'ooy ce ne hed ce haydi paad,

⁴⁹ a nik nga a laɓee boobi a na pangke na ba, a ñame, a anee na laaroh ci d'ah,

⁵⁰ hed ce hey haye ŋ mbehi a foogdi, ŋ wahtuuni a inahdi.

⁵¹ A hey de mbugale, a bay de ŋ naafehaaca, d'iska fuf na d'obdoh sis raak. »

25

Andiiniŋ caŋay ci ndaŋkiyaah ci

¹ Yeesu woosa ba ne : « Ŋ jamanooneem, Nguuriŋ-Dafki mandan na inii : Ba nikee caŋay ndaŋkiyaah bi kee taambka hed kilooki, yaa nu nga bayya laampaaniŋ de.

² Caŋay ci yatuus ci nikee caŋay naandid, yatuus ci tas nikka ñaañid.

³ Yatuus ci naandid ci, wi ba kaɗee, ba bayndohdi diwliin wuu laampaaciŋ ba ;

⁴ waaye ñaañid ci, wi ba kaɗe, yaa nu nga d'ah, bayndoheen diwliin ŋ inaa.

⁵ Wi wa kaɗ po hed kilooki hoobidta hay, ba pani'uusa jen, ba neeheɗa.

⁶ Ngan ndengelnde weka, ba kerahha leehuk an : “ Hed kilooki hiid ! Kadaat d'u taambkaa de ! ”

⁷ Wedi caŋay ca kurkoh, ba habɗeeda laampaacan ba.

⁸ Naandid ca yatuus ca woosa binooba ne : “ Laampaaciŋ boo ca d'ii yim, onaat boo ŋ diwliin ciŋ d'u. ”

⁹ Ñaañid ca woosa ba ne : “ Muk ndaa ciŋ boo doyanɗi boo te ca doyanɗi d'u ; kadaat d'u roma ŋ toonoh ci. ”

¹⁰ Wedi ba kaɗoh roma, hed kilooki hayya ŋ finhooba. Ba koodkee po yutta hunnda na de, ba aassa kahna kilooka joy habɗohu, buntaanan kahna ranguusa.

¹¹ Wa degga yissuut, caŋay ca binooba hayya, ba woosa ne : “ Kilifaani, kilifaani, rangsida boo ! ”

¹² A loffa ba ne : “ Ñam woo d'u wa te wa keeh, ŋ inahdi d'u. ” »

¹³ Yeesu degga nga ne : « Kon kinaat neeh laam d'u inahdi mbehi na wahtuuni Kubkiŋ boyi hayohan.

Andiiniŋ ñaam ca kaahay ca

¹⁴ Wa nam mand na yaari baabe, a beɗukka ñaam ciŋ de, a dengkohha ba taambkoiŋ raak-raakiŋ de.

¹⁵ A edta yaa nu nga ini a min bay ; yi koc saaku kopor yatuus, yinoori saaku kanak, yi tas saaku yino. Yutta, a cootta.

¹⁶ Yi edu saaku yatuus arra kaɗ, a toontukka na ca po ca rimbba saaku yatuus wiiriis.

¹⁷ Yi edu saaku kanak nammba tum d'aa, ca rimbba saaku kanak wiiriis.

¹⁸ Waaye yi edu saaku yino kaɗta acca nung, a d'asidta koporiŋ kilifaaniŋ de nga.

¹⁹ Wa kilifaani baab maañid po a hayya, a woosa ba ne ba teebaata de findi ba tumoh na koporiŋ de.

²⁰ Ya edsee saakuuca yatuus ca hayya na ca, a woosa ne : “ Kilifaani, fu dengkohee so saaku yatuus, ŋ toontukiɗ na ca po ŋ raakisiɗ saaku yatuus, cedi cii. ”

²¹ Kilifaani woosa de ne : “ Wa baahid, fu ñaam baahid carid oolku ; fu carid oolku ŋ in ci yin ci wed tah ŋ hey da dengkohisse in laayid. Haya boo baah sumi ŋ sum. ”

²² Ya edsee saakuuca kanak ca nammba kad woosa kilifaana ne : “ Kilifaani, fu dengkohee so saaku kanak, η toontukid na ca po η raakissid saaku kanak ; cedi cii. ”

²³ Kilifaana woosa de ne : “ Wa baahid, fu ñaam baahid carid oolku ; fu carid oolku η in ci yin ci wed tah η hey dā dengkohisse in laayid. Haya boo baah sumi η sum. ”

²⁴ Yi edsee saakndi yinoori hayya, a woosa ne : “ Kilifaani, η inheen ne fu bo' miskid, fu na ngude ini fu sokdi, fu beenee η dīski fu saawdi ;

²⁵ η neyyoh neyyoh, η bayya koporiη dā, η accaa. Wedi wii, bayaa. ”

²⁶ Kilifaani woosa de ne : “ Ñaami baahaadiini tirbidi ; fu inheen ne maa ngude ini η sokdi, η beenee η dīski η saawdi,

²⁷ fu mineedi bay koporiη ngo η dāakoh kopor ci ne η hay dāh, η raaka rimdid to in e ?

²⁸ Bayaat saakndi nik na de, dū eda yi raak saakuuci ndanjiyaah ci.

²⁹ Laam boyi raak hey baatse po a laayid lool, waaye boyi raakdi, ini yissuuti a amb sah hey naafse nga de.

³⁰ Te ñaami raakaadi njirñi, mbetaat de η ñuusa η hara, dīska fud na dōbdoh sis raak. ”

Atteeni mirndoh

³¹ Kubkin boyi hay η yaki a yak na malaakaaci jen dāh, a hey boofe η boofoha-buuri nik wiη de, wi na teebohe yaki a yak.

³² Cuub ci jen cohdohu η fikiice. A paysohee bum na bum, findi niidoh na talsohohe mbaal ci na pe' ci.

³³ Te a hey baye mbaal ci yaah-ñaaahum, a bay pe' ci yaah-sing.

³⁴ N ineem, buuri hey woye bi nik η ñaaahmiη de ne : “ Hayaat dū bi Baabin ngo barke'id, bayaat Nguuri a koodkidee dū wa adinaani feru po wi.

³⁵ Laam η adkeen, dū onnda so η ñammba. N sifadkeen, dū onnda so η annda. N nikeen boyi dū inheedi, waaye dū dalidta so η kahan caη dū.

³⁶ N bangtassen kulba, dū bekidta so. N kosaayeen, dū hayya so dōohde. N tayseen η kaso, dū kadta so marka. ”

³⁷ Yurhid ci hey de lofe ne : “ Hed boo, boo hot dā adkid kida, boo onnda dā fu ñammba ? Wala sifadkid, boo onnda dā fu annda ?

³⁸ Kida wed boo hot dā findi boyi boo inahdi, boo dalidta dā ? Wala bangtuud, boo bekidta dā kulba ?

³⁹ Kida, wed boo hot dā kosaayid wala tayuud η kaso, boo kadta dā marka ? ”

⁴⁰ N ineem, buuri hey ba lofe ne : “ Ñam na woyee dū wa te wa keeh, ali nik ne dū habdid in ceem yino η taambdoh ciη ngo uup heefu sah, dū habdid to wa. ”

⁴¹ Yut dāh, a hey woye bi lahan de η yaah-sing ne : “ Usaat to, dū bi alkuud ci ! Du kad η yongkaaha genan, yongkaahi Seytaani koodkidu na malaakaaciη* de hun na de.

⁴² Laam η adkeen, dū ondi so kañam. N sifadukka, dū ondi so η an.

⁴³ N hayid nga dū, findi boyi dū inahdi, dū daliddi so. N bangtuusa kulba, dū bekiddi so. N kosaayeen, η tayuusa η kaso, dū kaddi so marka. ”

⁴⁴ Ba hey de name lof ne : “ Hed boo, boo hot dā adkid, sifadkid, hanhe, bangtuud, kosaayid wala tayuud η kaso kida te boo taambkohdi dā ? ”

⁴⁵ N ineem a hey ba lofe ne : “ Ñam na woyee dū wa te wa keeh, ali nik ne dū habdidaadi in ceem yino η bi uup heefu bii dāh, dū nik ko ca habdidaadi. ”

* **25:41 25:41** malaakaaciη Seytaani : findi Fiis ci Hoolid ci jangdohoha, feruud ci mindi hotu jen, ca nikee malaaka wa ca na ferse. Cum nga bakaadta, ca njafuusa η kehysi. Seytaani, a yi kilifaaniη ca. Ini uup laay, ca woyissuudi "malaaka", ca raak tiik wiiriis η gerek. Tiikeem, wed boo na tokse "jiini". Marka teerndiη Camba 1:31, Camba 3:24, Esekiyeel 28:11-19, Maarko 3:20-30, Luk 10:17-20. Ndi, ca woyu "malaaka", tiikiη ca dēbgaan.

⁴⁶ Te bii na kade η mbugala heydi reehe, waaye yurhid ci na kade η kipes ki heydi reehe. »

26

Kilifaaci koodkid ap Yeesu

¹ Wa Yeesu yut woo woo ceem jen, a woosa taalubeeciη de ne :

² « Du inhid ne tas neeh kanak feetiη *Paakiη** Yawuut ci ree ; Kufkiη boyi hey edohse ne a daayu. »

³ Nj neeh ceem, kilifaacaη seeykidoh ca na yakak caη cuubi cohha η kahan seeykidoha yakka, a teeksee Kayif.

⁴ Ba kerhidohha η woo findi ba hee tume po ba amb Yeesu te bo' yeguu, ne ba apduk de.

⁵ Waaye ba woyee ne wa joydi nik η dooy feet ci, ba sangee ne duud raak η dooy booba.

Bitib tumid laackoloñ η hafij Yeesu

⁶ Waam, Yeesu kadta Betani η kahan Simong Gaanaana,

⁷ bitib hayya nga de na *buteel* habdohuud *albaatar*† tumid laackoloñ dobid, a yiiffaa η hafij Yeesu, raak de ñameeda.

⁸ Taalubeeci hoteeda η ineem, ba nebuudi, ba woosa ne : « Wa ye tah de yahrohe laackoloñi barang barang ? »

⁹ Wa mineen toonohu kopor keeh-keeh, ñakid ci eduu wa. »

¹⁰ Yeesu inheena, woosa ba ne : « Du na yaabdohe bitbi ye ? A habdid to in ye baahan.

¹¹ Ini kad η ñakid ci, ba genan gen na du waaye mi, η heydi gene nik na du.

¹² Nj aami a aam mbo laackoloñi, a na koodkide acuukiη ngo.

¹³ Nam na woyee du wa te wa keeh, disik nu Yegdohij Mucii woyu η adinaani jen dah, ini a habid hey woyse nga, naandsukohaa de. »

Yudaa tufkid ne a wor Yeesu

¹⁴ Wedi Yudaa Iskaryot, yino η *Apootar* ci ndanjiyaah na kanak ci (12), kadoh η kilifaacaη seeykidoh caη waasiη Musaa

¹⁵ a woosa ba ne : « Du na hee so ye ede ne η deg Yeesu η yaah ciη du dah ? » Ba edta de hanjar haalis ndanjiyaah-kaahay (30).

¹⁶ Jaarra a sekdoheeda findi a edndohohan de.

Yeesu na taalubeeciη de η feetiη Paak

¹⁷ Nj mbehi koc η feetiη Mbuuruuci raakaadi lawiir☆ ci, taalubeeci hayya woosa Yeesu ne : « Fu waad ne boo habdidohan da kañam kiη *Paak* nde ? »

¹⁸ A woosa ne : « Kadfaat Yerusalem, η kahan diw, woyaat de ne Jangdohohi woo ne jamanoniη de rebid, a waad habid feetiη *Paak*, a yi na taalubeeciη de, η kahan fu. »

¹⁹ Taalubeeci tummba findi a woyoh ba, ba koodkidta kañam kaη *Paak*.

* **26:2 26:2** *Paak*: Saafi inah feet *Paak* yino, wa nikka wiη *Kerceen* ci. *PaakiηKerceen* ci puloh η *Paakiη* Yawuut ci, wed ne, *Paakiη* Israayel ci. Ba cammbaa habid η jamanoniη Musaa, mbeha Israayel ci puloh Misra. Waɗ Kooh woo ba ne, kahan nu nga dah, habfaat mbuuru raakaadi lawiir, ba nam ap mbaal, ba bay ñif miη de, ba reefa η leentooni na bak ci kanak ciη buntaani. Nj wekaam, saaw ciη bi Misra jen kaannda, waaye η kahan ci reefsee ñif, ali bo' kaaneedi nga (Pula 12). Yeesu, e woosuudi Yahya teek de "Mbaaliη Kooh" (Saaη 1:29), te kakaan kiη de, wa nikee η feetiη *Paak* (Macce 27:15 ; Saaη 18:28), po a nikka kotii Mbaaliη *Paaki* asi. A yi kaan ne ñif miη de min mucid boobi η kakaan. Wed tah po *Kerceen* laayid na woye feetiη kakaan kiη Yeesu na hultiη de "*Paak*", findi feetiη Israayel ci maañidi. † **26:7 26:7** *albaatar*: wa atoh modid, yobid pestu, wa na etohse habdoha tumoha laackoloñ. ☆ **26:17 26:17** Pula 12:1-28

²⁰ Wa niina ree, Yeesu booffa na *Apootar* ci ndanjiyaah na kanak ci (12) ne ba ñam.

²¹ Wa ba ñamee a woosa ba ne : « Ñam woo dū wa te wa keeh, yino nga dū hey yo edndohe. »

²² Ba soossa sem, yaa nu nga woyeeda ne : « Kilifaani, mbaar a mi haa ? »

²³ A loffa ba ne : « Boyi bek yaahin de na so η booli, a yi na hee so edndohe.

²⁴ Kubkin boyi hey kurke nga findi Fiis ci woyoha nga de, waaye mas boyi na hee de edndohe η bi sang de, ini ngisohee η boyeem wed ne a rimkuu. »

²⁵ Jaarra, Yudaa yi edndohan de meeksohha an : « Jangdohohi, mbaar a mi haa ? » Yeesu woosa de ne : « A fu woya ! »

Yeesu tufkidid kañam naandsukohaa de

²⁶ Wa ba ñame, Yeesu bayya mbuuru ; wi a corkid Kooh po yutta a pobtohhaa, a edta taalubeeci wa, a woosa ne : « Bayaat dū ñam, wii wa faaniη ngo. »

²⁷ Yutta a bayya kaas ; wi a corkid Kooh po yutta, a woosa ne : « Bayaat dū an nga, dū jen,

²⁸ wii wa ñif miη ngo, ñif miη Ambtidohi, wi aamu wuu bi bo' laayid ne bakaad ci daasohu.

²⁹ Ñam na woyee dū wa : Ini koodoh woti, η heydi anisse masmiη reseñii po mbaadna η anissan na dū wi asi η Nguuraη Baabiη ngo. »

Yeesu woyid η taaski Piyeer na hee de taaske

³⁰ Wa ba yut η kañam ka po ba yeekka yeek ciη *Sabuur*, ci hun na feeti, ba pulla, ba kadeeda Tangooraη-Oliiw-ca.

³¹ Wed Yeesu woyoh ba ne : « Nj weki woti, dū jen, dū hey yo fade sagu ini rahsan ndo. Laam Fiis ci woyid ne : “ Nj hey labe niidohi, mbaal ciη gati pasarkoh.✧ ”

³² Waaye η hultidū po yut dah, η hey dū adge Galile. »

³³ Piyeer koodta woo ka, a woosa ne : « Ali boobi jen fad da, mi, η fadandi da muk ! »

³⁴ Yeesu woosa de ne : « Ñam woo da wa te wa keeh, weki woti bala siiki leehkan dah, fu hey yo taaske waas kaahay. »

³⁵ Piyeer woosa de ne : « Ali nik ne η kaanan kaan na da sah, η taaskandi da. » Taalubeeci binoobi jen nammba woo daa.

Yeesu η Getsemane

³⁶ Yeesu hunnda na ba, kadeeda po reesa diska na woyse Getsemane, a woosa ba ne : « Boofaat ndii po η kad kiima Kooh nden, η hay. »

³⁷ A bayndohha Piyeer na kubuuciη Sebede kanak ci, a kadta yissuut, a raakka yeg-yeg miskid η dooy ce, a jaahidta.

³⁸ A woosa ba ne : « Diski wa nik ndii faaniη ngo goy goy po mi yii heeda kaane, tasaat ndii dū irin na so. »

³⁹ Wi a woo ineem, a baatta kad yissuut, a radukka η kehyi a kiimeeda Kooh an : « Baabiη ngo, wa min nik dah, kaasiη miskidii usaat to ! Waaye wa ka nik findi η waadoh, wa nikaat findi fu waadoh. »

⁴⁰ Wi a dokuk η taalubeeci kaahay ci, a raakka ba neeheeda, a woosa Piyeer ne : « Du mindi sah irin na so ini ree wahtu !

⁴¹ Kinaat neeh, kiimaat Kooh a ndengid dū po dū keenuu η fiir ; waad-waadi wii nga waaye faan ci raakdi hatil. »

⁴² A kadissa waasi kanakdoh a kiimissa Kooh an : « Baabiη ngo, nik ne kaasii mindi coot feeh η andaa dah, wa raakohaat findi fu waadoh. »

✧ 26:31 26:31 Sakriya 13:7

⁴³ Wa a dokkis nga ba, a raakissa ba neeheedfa, raak ba pani'uud po has cinj ba aaykohha.

⁴⁴ A fadfa ba ndeem, a usissa yissuut, a kiimissa waasi kaahaydoh, a woyissa ina a woye.

⁴⁵ Yutta a kadissa η taalubeeca a woosa ba ne : « Du bii neeh, du bii idsiduk ! Weddi, diskii wa nik wahtuuni reyid, Kubkinj boyi faduud η yaah cinj bakaadoh ci.

⁴⁶ Kurkaat boo kad. Markaat ! Yi joy yo edndoh a yi ! »

Yeesu ambuud

⁴⁷ Wi a na woye ineem, Yudaa, yino η *Apootar* ci ndanjiyaah na kanak ci (12), reyeeda. A hunee na mboolo ganaaykid ndang na ndood. E kilifaacanj seeykidoh ca na yakak canj cuuba bed tuuyee ba.

⁴⁸ Raak Yudaa woyid ba ne : « Boyi maa hee foone inhaat ne a yi ; ambaat de ! »

⁴⁹ Jaarra, a rebpa η Yeesu a woosa de ne : « Fu tum na Jangdohohi ? » A foonnda de.

⁵⁰ Yeesu woosa de ne : « Yaarij ngo, tuma ini bay da. » ‡ Wed yaaba reboh, ba ammba de.

⁵¹ Yaar baah η ba nikee na Yeesu fuurra ndangin de, a yobpa ñaam η ñaam canj seeykidoha yakka wa hennda η nofin de, wa ngudtaa.

⁵² Yeesu woosa de ne : « Dokna ndangi η diska wa nike ; boobii na ape na ndang jen, a ndang apan ba.

⁵³ Fu liib wii ne η mindi beeduk Baabinj ngo e ? Nj beeduk de dah, a hey yo woosohe win-win bi junni junni§ malaaka.

⁵⁴ Nj tuma dah, kon in ci Fiis ci woo raakohan na ? Fiis ci ced woo ne in ci joy nikoh an. »

⁵⁵ Jaarra Yeesu woosa mboolnda ne : « Du hayid na ndood na ndang findi taamboh rok ne du amb mbo. Moona Kooh-nu-wiis η nikee boofid η Kahan Kooh jangdoheeda te du ambdi so.

⁵⁶ Waaye in cii jen raakid ne in ci Fiis cinj woosuud ci woo raak. » Wed taalubeeci jen fadoh de ndeem, ba saandohha.

Yeesu η saangnanj atte'oh ca

⁵⁷ Booba ambee Yeesu ba bay de kahan Kayif seeykidoha yakka, wa raak jangdohoh cinj waasi na yakak ca cohid nga.

⁵⁸ Piyeer nikee ñaakdeeda de usid η finhoora po findi a reyoh kahan seeykidoha yakka, a aassa, a booffa na surgaaca η leero kahna ne a marak findi wa mirndohan.

⁵⁹ Kilifaacanj seeykidoh canj waasiη Musaa na booba binooba baah η saangnanj yakak canj Israayel* jen waakeeda seede leyoh ne ba raak ini tah ba min apduk Yeesu,

⁶⁰ waaye ba raakdi ini ba etoh, ali nik ne leyoh laayid nikee seede'eeda woo raakaadi nga de sah. Nj mirndaani kanak hayya

⁶¹ woosa ne : « Yaarii woyid ne a minid yahroh Kahnij Kooh, a tabaha η neeh kaahay. »

⁶² Teemb ndeem, seeykidoha yakka kurukka, woosa Yeesu ne : « Fu heydi lofe ali in η in ci boobii na yambee da e ? »

‡ 26:50 26:50 "tuma ini bay da" : ini gerek woo ndii, wa namid min tokis : "wee tah da nik ndii ?" § 26:53 26:53 "bi junni junni" : η Fiis ci ndii, gerek woo ne : "*lesiyong* malaaka ndanjiyaah na kanak". *Lesiyong*, η bi Rom defgaan wed soldaar junni junni. * 26:59 26:59 *saangnij yakak cinj Israayel* : η jamanooanj Yeesu, a seeykidohi yakki adgohee wa, wa nikee a yi na bi wil de, na bi yakak η kur ka, na jangdohoh cinj waasi. Boobeem bed meed coh ne ba atte'ee boobii dal η ini kad η waasiη Musaa. Ba mineen ambduk bo' waaye ba mineedi de apoot ne ba hot ne a joy joy apu dah, ba meed de bay η atte'oh ci nikid Rom η ndaam.

⁶³ Yeesu deƙka ted. Seeykidoha yakka woosa de ne : « Mi yii meekis dƙah, η tiikin Kooƙi na pese, woya boo andi a fu Mucdohi Gapohse, Kubƙin Kooƙ ! »

⁶⁴ Yeesu loffa de ne : « Fu woyida ! Te baat nga ñam na woyee du wa, ini koodoh ndii du hey hote Kubƙin boyi boofid η ñaahmin doolndin Kooƙ, du hey de hote η dafuk bi eel, ca haytohee de. »

⁶⁵ Wed seeykidoha yakka faaroh kulbaacan de haf ce, ne a teeboh ne wa woo uupid. A woosa ba ne : « A dalid Kooƙ ! Boo etohis seede ye ? Du kerhootid dali a dal Kooƙ kotii ! »

⁶⁶ A joy ye tumu ? » Ba loffa ne : « A apaah apu ! »

⁶⁷ Ba tuhseedfa fikiirin de, ba labeedfa de kumah, bum labeedfa de pad

⁶⁸ woyeeda ne : « Fu yi Mucdohi Gapohse ! Nik ne fu woosuud dƙah, woya boo boyi lab da ! »

Piyeer taaskid Yeesu

⁶⁹ Waam raak Piyeer boofid η leero kahna, komaaki caƙay rebpa nga de, a baahee η ñaam ca, a woosa de ne : « Na da, fu namee nik na Yeesu yaarin Galileeci. »

⁷⁰ Waaye a taasukka η fikiiba jen an : « N inahdi ini fu waad woo. »

⁷¹ Wa a yurhee η bakan ngubu kahna, ñaam bitib wiiris nammba de hot woosa booba nilee ndaam ne : « Yaarii nilee na Yeesu yaarin Nasareet ci. »

⁷² A nammba taaskis na giñ an : « N inahdi yaarii ! »

⁷³ Wa degga yissuut booba nilee η ndaam rebpa η Piyeer, ba woosa de ne : « Wa woorid ne fu nam baah η yaabin de, woyohaadin da sah teebohida. »

⁷⁴ Piyeer nikka nga, giñeeda ne : « Ndaa Kooƙ apaat to ! Yaarii η inahdi de ! »
A rehidfi woo, siika leehukka.

⁷⁵ Wed Piyeer naandsukoh woo kan Yeesu an : « Bala siiki leehkan dƙah, fu hey yo taaske waas kaahay. » Piyeer pulla, fudeedfa fud miskid.

27

Kilifaaca cohissid ne ba apduk Yeesu

¹ Wa Kooƙ wiis na baaba, kilifaacan seeykidoh can waasin Musaa na yakak can cuubi cohha ne ba min apduk Yeesu.

² Ba tokdukka de, ba bayya de, ba edta de Pilaat, goornooran kur ka.

Yudaa harkid

³ N ineem, Yudaa hotta ne Yeesu yi a edndohee hey apse, inwaaso ammba de, a kadta η kilifaacan seeykidoh ca na yakak ca, a wikka ba haalsa, hanjar ca ndanƙiyaah-kaahay (30) ca.

⁴ A woosa ba ne : « N bakaadid, η degid boyi tumdi in η yaah cin du ne a apu ! »
Waaye ba woosa de ne : « Waas boo ye nga ? A fu inah. »

⁵ Wed Yudaa njafoh hanjar ca η Kahan Kooƙ, a pulla, a bayya niy, a kadta harka.

⁶ Kilifaacan seeykidoh ca parahha ca, ba woosa ne : « Wii, wa candoom ñif aamkid. Boo mindaa bek η koporin Kahnin Kooƙ. »

⁷ Ba cohha ba kerhidohha η woo, ba bayya kopor ka, ba romohha wa yohnan mahoha, acoha booba gendi kur ka.

⁸ Wed tah yohna teekuusa po woti, yohnin ñif mi.

⁹ Taambohha ndeem, ini woosuudi Yeremi woyee raakka an : « Ba bayid hanjar ca ndanƙiyaah-kaahay (30) ca, ineem wed a car η Israayel ci.

¹⁰ Ba edohid ca ne ba rom yohnin mahohi, findi Hed boo woyohee so wa. »*

Yeesu η fiki Pilaat goornoora

* 27:10 27:10 Bi aaya laayid hunid, woyid η ini kad η woo kii : Sakriya 11:12-13; Yeremi 18:2-3; 19:1-2; 32:6-15.

¹¹ N̄ ini kad̄ η Yeesu, wa a bayu η fiki Pilaat goornoora, yeem meekissa de ne : « A fu buuriñ Yawuut ci e ? » Yeesu loffa de ne : « Fu woyida. »

¹² Waaye a lofdi ali in η in ca kilifaacan̄ seeykidoh can̄ waasiñ Musaa na yakak ca yambee de.

¹³ Pilaat woosa de ne : « N̄ woo ne : fu kerahdi in ci ba na woydee da jen e ? »

¹⁴ Waaye Yeesu lofdi de η ali in, ineem feyya goornoora lool.

¹⁵ Feetiñ *Paak* reyeen dah, goornoor meed̄ ba meed̄ fadsid̄ ambuud̄ yino, e mboolndi meed̄ de tan.

¹⁶ Waam raak̄ ba raakid̄ jaar inhuud̄ ya taysee η kasoona, a teeksee [Yeesu] Barabaas.

¹⁷ Mboolnda jen n̄ikee cohid̄ η d̄iskan̄ Pilaat, a woosa ba ne : « Du waad̄ ne η fadsid̄ du ba, [Yeesu] Barabaas wala Yeesu yi na woyse Kiristaa ? »

¹⁸ A inheen ne waadā booba waad̄ Yeesu, wed̄ tah kilifaaca degga de η yaah cin̄ de.

¹⁹ Wa Pilaat boof η ngelohaana a atte'eeda, bitiice woosohha woo kii nga de an : « Kina raakdoh ali in na yaari yurhideem, woti η heeyid̄ heey miskid̄ nga so saguuce. »

²⁰ Kilifaacan̄ seeykidoh ca na yakak ca hiireeda mboolnda ne ba woyaat ne Barabaas fadsassaat, Yeesu apu.

²¹ Goornoor koodissa woo ka woosa ba ne : « Du waad̄ ne η fadsid̄ du ya ba η yaabi kanak cii ? »

Ba loffa ne : « Barabaas. »

²² Pilaat woosa ba ne : « Moo η tuman Yeesu yi na woyse Kiristaani na ? »

Ba jen ba woosa ne : « A daaysaat η kurwaa ! »

²³ A woosa ba ne : « A habid̄ ye in modaaadi ? »

Ba baatta woo η dafka ne : « A daaysaat η kurwaa ! »

²⁴ Ba uupeeda nga uup̄ duud̄, tahha po Pilaat hotta ne a minid̄di ba in, wed̄ a bayoh masub̄, a bohñukka η fikiiba, a woosa ne : « Inii, η hoolid̄ nga, η baahdi η aami du aaman ñif miñ yaarii. A du inah naa ! »

²⁵ Ba loffa de jen ne : « Hey dah wa ñaakid̄ boo na kubuucin̄ boo ! »

²⁶ Pilaat fadsidta ba Barabaas, a labdukka Yeesu leraw po yutta, a edohha de ne a daayu η kurwaa.

Soldaar ci njembtid̄ Yeesu

²⁷ Wed̄ soldaar can̄ goornoora bayoh Yeesu η leero kahna, ba willa de findi ba hend jen.

²⁸ Ba wolla kulbaacan̄ de, ba bekidta de palto ruumind̄ coy.

²⁹ Ba tedidta de mbahne-buur, ba tedohhaa ñapir, ba deggaa η hafin̄ de, ba degidta de ndood̄ caabees η yaahin̄ de ñaahmi, yutta ba yekdeeda de, ba njembteeda de an : « Boo bii kañid̄ da buuriñ Yawuut ci ! »

³⁰ Ba tuhseeda de, ba bayya ndoodan̄ caabsa, ba labeeda de wa η haf.

³¹ Wa ba njembit de po yutta, ba wolla paltoona ba bekdee de, ba bekdissa de kulbaacan̄ de, ba bayeeda de ne ba daayaa de η kurwaa.

Yeesu daayuud̄ η kurwaa

³² Wa soldaar ca pulee kur ka, ba coh na jaar gen Sireen teeku Simong, ba junnga de ne a deguk kurwaanin̄ Yeesu.

³³ Wa ba ree d̄iska na woyse *Golgota*, wa tokis "Yoh-haf",

³⁴ ba edta Yeesu biiñ ambsohuud̄ na in aayid̄ ne a an, Yeesu yoohhaa, a waaddi an.

³⁵ Wa ba daay de η kurwaa po yutta, ba piilohha kulbaacan̄ de ne ba paysoh ca,

³⁶ ba booffa, ba niideeda de.

³⁷ Ba daayeen in, wa tiimmba hafin de ne ba teeboh ini tah de apu. Inii wed ba fiisee nga : « Yii a Yeesu buurin Yawuut ci. »

³⁸ Ngudndukohoh kanak daayseen na de, yii lahha de yaah-ñaahum, yi tas lahha de yaah-sing.

³⁹ Booba taambee η diska njembteeda de, ba kudteeda haf, ba baseeda de

⁴⁰ an : « Ngec ! Fu yi woyee ne, fu hey yahrohe Kahnin Kooh, fu tabahisa η neeh kaahay, mucda haf fu ! Nik ne a fu Kubkin Kooh dah, ruhsa η kurwaani. »

⁴¹ Kilifaacan seeykidoh can waasin Musaa na jangdohoh can wa na yakak ca nameeda de njembit an :

⁴² « A mucdid binoobi, a mindi mucid haf ce ! Nik ne a yi buurin Israayel dah, a ruhsaat η kurwaani win-win te boo hey de kose !

⁴³ A wik haf ce Kooh, nik ne Kooh waadid de dah, a naafaat de kotii. A woo ne a yi Kubkin Kooh haa e ! »

⁴⁴ Ngudndukohoh ca daaysee na de nameeda de basoh daa.

Kakaan kin Yeesu

⁴⁵ Ina koodoh η njooloor, kehyi jen nikka η ñuus ini ree wahtu kaahay.

⁴⁶ Wa wahtuoca kaahay ca hee reehe, Yeesu leehukka η dafka an : « *Elii, Elii, lema sabahani ?* ✨ » Wa tokis "Koohin ngo, Koohin ngo, wa ye tah fu fadta so ?"

⁴⁷ Bi bo' baah η ba nikee η ndaam kerahhaa, ba woosa ne : « A na beedke Ilyas ! »

⁴⁸ Yino nga ba arra nup, bayya daah, a hooycaa η masub raakid *bineegar*, a tokkaa η lecem ndood, a edta de ne a an.

⁴⁹ Waaye binooba woyeeda ne : « Fada boo marak andi Ilyas hey de hee hirpe ! »

⁵⁰ Yeesu leehkissa η dafka, a ngudta.

⁵¹ Teemb ndeem, ridoona dasde Diska Hoolohngaan† Kahnin Kooh faarukka tareet ini koodoh dafka po kehya, kehyi yoonddukka, atoh ci yakak ci bessa.

⁵² Ruy-ruy ci rangsukka, bo'-Kooh laayid bi inah ne ba kaaneen, hultiduusa.

⁵³ Ba pulohha ruy-ruy ca. N finho hultan de, ba aassa η dooy Yerusalem, ba teebukka bo' laayid.

⁵⁴ Soldaar ca niidde Yeesu na yaara adgohee ba, hotta ina raak jen, na findi kehyi yoonddukoh, ba feyuusa keeh-keeh, ba woosa ne : « Wa keeh ne a nikee Kubu Kooh. »

⁵⁵ Bitib laayid nikee nga, ba cangtidukka usid, ba markeeda. Bitib ceem ñaakdohoh Yeesu Galile ne ba taambkoh de.

⁵⁶ Bii baahee nga ba : Mari Makdala, Mari yaayin Saak na Suseef, na yaayin Saak na Saan, kubuucin Sebede.

Yeesu bekuud η ruy-ruy

⁵⁷ Wa niina ree, jaar teeku Suseef hayya. A nikee bo' raakid, a genee Arimate te a baahee η taalubeecin Yeesu.

⁵⁸ A kadta η Pilaat, a meekissa de fidaafan Yeesu, Pilaat nakohha ne a edsaata.

⁵⁹ Suseef bayyaa, a ullaa na uuf *leen* hoolid,

⁶⁰ a bekkaa η ruy-ruyi a habdidee haf ce, ruy-ruy as acuud η hur atoh. Yutta, a pilnginnda atoh yakak, a rangaa, a cootta.

⁶¹ Mari Makdala na Mari yi yinoori nikee nga boofid, yurhidkohid na ruy-ruya.

Niidin ruyin Yeesu

⁶² N mbeha taamb η reehdohaanan mbeha na koodkohse, kilifaacan seeykidoh can waasin Musaa na *Farisen* ca hunnda, ba kadta η Pilaat,

✨ **27:46 27:46** Sabuur 22:2 † **27:51 27:51** Diski Hoolidi na Diski Hoolohngaani : marka Kahan Kooh η tiik ci inhassaafiici ; disik ceem, ca nikee bak nga. Waaye cum dah, e tabahan Kahnin Kooh jen na woyse Diski Hoolidi, wala tabaha na ina wila jen.

⁶³ ƒa woosa ɔe ne :

« Kilifaani, ƒoo naandsukid ne, wi ñaañohohii na pese, a woyid ne : “ Nj kaan po wa raak neeh kaahay ɔah, ŋ hey hulte. ”

⁶⁴ Mbaa nakoha ruy-ryua niidu po neeh ci kaahay ci coot, ne taalubeeciŋ ɔe kaduu roka fidaafan ɔe, ƒa woyuu ƒoobi ne a hultid. Kon a leyi mirndoh weem uupan moɔaadi wa koc. »

⁶⁵ Pilaat woosa ƒa ne : « Soldaar ƒeɔdi, kadaat du niida ruy-ryua findi du waadoh. »

⁶⁶ Ba kadta, ƒa kooɔukka findi ƒaa hee wa niidohe, ƒa reewwa atoh fa ŋ nguban wa, ƒa tummba nga mandargaani teeboh ne wa ranguid, ƒa tufkidta soldaar ca ŋ diska.

28

Yeesu hultid

¹ Wa mbeha na idsidkohse coot, ŋ wiisaadiinan mbehi koc, Mari Makdala na Mari yi yinoori, kadta marka ruy-ryua.

² Dekka po kehyi yoonɔɔukka keeh-keeh ; malaaka Hed ƒoo pulohha Eel ci, a kadta pilngina atoh fa rangee wa, a ƒooffa ŋ ɔafuk wa.

³ A melciɔeɔa findi meleñ, kulɔaaciŋ ɔe nikka yaanow tar.

⁴ Soldaar ca niidee ruy-ryua saakɔoheɔa sagu tiit, ƒa mannda na kaanid.

⁵ Malaakaana woosa ƒitiɔ ca ne : « Du, kinaat tiit, ŋ inhid ne du na marke Yeesu yi daaysee ŋ kurwaa.

⁶ A nikdi ndii, a hultiduud findi a woyohee wa. Hayaat du marak ɔiski a faansee,

⁷ te araat kad du woya taalubeeciŋ ɔe ne, a hultiduud, a yaa adug du Galile, du na hee ɔe hotohe ndaam ; weɔɔeem, ŋ woyid du wa. »

⁸ Weɔ ƒitiɔ ca aroh kurkoh ŋ ruy-ryua, ƒa feyuusa waaye, ƒa summba keeh-keeh, ƒa nuppa ne ƒa woyaa wa taalubeeca.

⁹ Wa ƒa kadee, weɔ Yeesu hayoh cohe na ƒa, a woosa ƒa ne : « Du tum na ? » Ba rebpa nga ɔe, ƒa ammba kot ciŋ ɔe, ƒa yekka ne ƒa ñaamuk ɔe.

¹⁰ Yeesu woosa ƒa ne : « Kinaat neyyoh ; kadaat du woya ƒoobiŋ ngo ne ƒa kadaat Galile, ƒa hotohan ndo ndaam. »

¹¹ Wa ƒa kade, ƒi ƒo' ƒaah ŋ ƒa niidee ruy-ryua kadta kur ka, naandsukka kilifaacan seeykidoh ca ini raak jen.

¹² Wa ƒeem coh na yakak ca, ƒa kerhidohha na ƒa ŋ woo, ƒa pulidta kopor laayid, ƒa eɔtaa ƒa niidee ruy-ryua.

¹³ Ba woosa ƒa ne : « Woyaat ne, a taalubeeciŋ ɔe tel du nga na wek, raak du neehid, ƒa rokka fidaafi,

¹⁴ te goornoor keraha ɔah, ƒoo hey woye na ɔe, ineem kanaat du jaahid. »

¹⁵ Ba ƒayya kopora, ƒa tumohha findi ƒa woyohu, woo keem pasarkohha ŋ dooy Yawuut ci po woti.

Yeesu tuuyid taalubeeciŋ ɔe ŋ adinaani

¹⁶ Taalubeeca ndanƒiyaah na yinooca (11) kadta Galile ŋ tangoora Yeesu woye.

¹⁷ Wa ƒa hot ɔe, ƒa ñaamkeɔa ɔe, waaye raakka ƒi liiɔsiɔehee nga ɔe.

¹⁸ Weɔ Yeesu reboh nga ƒa, a woosa ƒa ne : « Eel ci na kehyi jen deguud ŋ yaah ciŋ ngo.

¹⁹ Kadaat ŋ cuub ciŋ adinaani jen, du tum ƒoobi taalube, du bokit ƒa ŋ tiikin Baabi na Kubki na Fuuɔsi Hoolohngaani,

²⁰ du jangid ƒa po ƒa taambid nakoh ci ŋ eɔ du jen. Te ambaat ne : Nj hey nike na du Kooh-nu-wiis po mbaɔna Adina reehan. »

Yegdohin Muci Maarko fiis

Rangsohaani

Maarko baaheedi η *Apootar* cin Yeesu, waaye kahan yaay ba nikee cohohaaniη bi Janguuniη Yerusalem η kiis ca taamb η hultin Yeesu,* te η mirndaani a hunid na Pool na Barnabaas* na Piyeer.* Naandsuk cin Janguuni woo ne a fiis in ci Piyeer meed woo. 'Bo' laayid woo ne fu marak findi a naandsukoh dah, a kood woyohaadin bi Rom, bi inheedi baahid woo cin woosuud cin Israayel.

Maarko cambohdi η raakuukin Yeesu na dfiski a puloh. A camboh η pangkin Yahya, boktohi. A naandsuk in ci Yeesu habid η kehyi, na in ci a jangdoh, na kakaan kin de, na hultin de. Yeesu yegdeen booba woo kin KooH, a wirdeeda kosaayid ca, a aaneeda jiiniica, a tumeeda in feyohid ca uupee haf can booba. Ini a fiis wa mand na ini Macce na Luk fiis.

Yegdohin Muci Maarko fiis kadtidoh an :

- Beedkohin Yahya na boktukin Yeesu 1:1-11
- Seytaani jaddid Yeesu fir 1:12-13
- Nikan Yeesu η Galile na bak can Tiir na Sidoon 1:14-9:50
- Pulan Yeesu η Galile ne a kad Yerusalem 10:1-52
- Aasan Yeesu Yerusalem po kakaan kin de 11:1-15:47
- Hultin Yeesu 16:1-8
- Finho hultin Yeesu. 16:9-20

Cambohaaniη Yegdohin Muci

¹ Yegdohin Muci, η ini kad η Yeesu Kiristaa, Kubkin KooH*, camboh an :

² Ngan findi wa fiisohu η teerndin woosuudi Esayi ne :

« Marka, η hey tuuye woosuudin ngo, a adug da, ne a habdid da waasi.* »

³ E hoosora na leehke η nduufa an :

“ Padaat waasin Hed boo, habdidaat de waas ci, ca yurah.* ” »

⁴ N ineem Yahya Boktohi† hotukka, a bokteeda booba na masub η nduufa. A inhideeda ba ne ba hayaat ba boktuk, wa teeboh ne ba teyid boysoh pesoaad, ba min daasu bakaad cin ba.

⁵ Booba genee Yudee na ban Yerusalem jen, kadeeda nga de. Ba teydukeeda bakaad can ba, a bokteeda ba η kalan Yurdan.

⁶ Yahya meed bekuk kulba habdohuud find ngeelemb, a toka η kinoh kin de na und. A meedta nam pay na yeeleel kuum.

⁷ A yegdoheeda an : « Raakid boyi na haye η finhooso, a yi uup po yak, η yeyyoodi nik naamin de ne η hiir η toksidee de liib cin nafad cin de.

⁸ Mi na boktee du na masub waaye a yi, a boktohan du Fuudsi Hoolohngaani. »

Boktukan Yeesu

* : Tum ci 12:12   * : Tum ci 13:4-13; 15:36-39; Bi Kolos 4:10; 2 Timooto 4:11; Filemoon 1:24   * : 1 Piyeer 5:13

* **1:1 1:1** *Kubkin KooH* : findi Fiis ci Hoolid ci woyoha, η cambia, e KooH dong nikee te Yeesu yi Woo kin de, nikee nga de (Saan 1). Yeesu, findi a hayoh Adina, wa dalohid na findi boobi na hayohe nga ; a raakdi baabu η kehyi. A KooH tum po a rimukka η fitib inhaadi jaar te malaakaani gapoh raakuukin de woo ne a hey beedkohse Kubkin yi Dafkidi (Macce 1:18-25; Luk 1:26-56; 2:1-20) kon ini a puloh η KooH wed tah a beedkohsee Kubkin KooH. Kubkin KooH, wa tokisdi ne KooH bay faan a rimbba kubu na fitib findi bo'.   * **1:2 1:2** Pula 23:20; Malasi 3:1   * **1:3 1:3** Esayi 40:3   † **1:4 1:4** *Yahya Boktohi* : a yi Saan *Batiis* η farañse.

⁹ N jamaanoonaam, Yeesu pulohha kur ka na woyse Nasareet η Galile, Yahya Boktohi bokitta de η Yurdan.

¹⁰ Wa Yeesu pulee η masma, a hotta Eel ci faarkid, Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsiin Kooh yipkeeda nga de η mandohaad banuut.

¹¹ Hooso kurkoh η Eel ci kerhukka an : « A fu Kubkin ngo η waad keeh-keeh te η nebuud nga da lool. »

Seytaani jad'did Yeesu fir

¹² Jaarra Fuudsi Hoolohngaani hiirra Yeesu η kad nduufa.

¹³ A nikka nga neeh ndan'kiyaah-nikiis (40), Seytaani jad'deeda de fir. A nikee η diska inah ne ca doopaat-nduuf dong nikee nga, malaakaaca taambkoheeda de.

Taalubeeci Yeesu koc beeduk

¹⁴ N jamaanoona Yahya Boktohi rangohu η kasoona, wed Yeesu kadoh Galile, a woyeeda Yegdohin Muci, wi puloh η Kooh.

¹⁵ An : « Jamanooni gapsee reyid. Nguuriη-Kooh rebid ! Boysohaat pesohaad te du kos Yegdohin Muci ! »

¹⁶ Wa raakka mbeh, a hunnda na sereendan Cookman-Galile, a kadeeda. A hotta seeboh kanak mbaaleeda cuurund ; ba nikee Simong na taambdoh ce Andare.

¹⁷ A woosa ba ne : « Naakdaat to, η hey du tume du nik seeboh bo'. »

¹⁸ Ba jaarra fad mbaal can ba ndaam, ba naakidta de.

¹⁹ A kadissa yissuut, a hotta kubuucin Sebede η gaal habid'tineeda mbaal can ba ; ba nikee Saak na taambdoh ce Saan.

²⁰ A jaarra ba beeduk ne ba naakid de. Ba fadta baab ba Sebede na pangkoh can de η gaala, ba naakidta de.

Yeesu sabsohid jaar na jiinnda ambee de

²¹ Wa taalubeeca naakid Yeesu, a hunnda na ba kur ka na woyse Kapernawum. N mbehi na idsidkohse, a aassa η *sinaagoga*, a jangdoheeda.

²² Booba feyuusa η jangdohan de. Jangdohaadan de daloheen na findi jangdohoh can waasiηMusaa na tumohe, laam a woyee keeh-keeh findi kilifa.

²³ Teemb ndeem, wa raakeen jaar η *sinaagoga*, a jiini ambee de. A leehkeeda η dooy *sinaagoga* an :

²⁴ « Yeesu yiη Nasareet, waas fu ye nga boo ? Fu hay ne fu yah boo e ? N inhid boyi fu nikoh, a fu Boyi Hoolidi Kooh woos. »

²⁵ Yeesu ngassa de an : « Deka te fu pul ganj yaari ! »

²⁶ Jiinnda, na hoolaadiika a hoolaadi, a pulla ganj yaara, a ambsohhaa na sesoh na yoondid de keeh-keeh.

²⁷ Booba nikee η diska jen feyuusa, tahha po ba woyeeda η harmban ba ne : « Inii min na nikoh ? Wii deey, wa jangdoh as, wa hun na hatil ! A na woye woo na jiiniici, ca tum ini a woo. »

²⁸ Wa taambohha ndeem, tiikin Yeesu laamtahseed a η kur can Galile jen.

Yeesu wirdid kosaayid laayid

²⁹ Wa Yeesu na taalubeecin de puloh η *sinaagoga*, Saak na Saan hunee na de, ba kadta kahan bi Simong na Andare.

³⁰ Wa a ree, a raak yaayin biti Simong η fiyaang, faaniη de dohee doh, Yeesu woyuusaa.

³¹ Yeesu rebpa nga de, a ammba de η yaah, a kurkidta de, dohdan faana sabsukohha na de po a taambkoheeda ba.

³² Na niina, wa noha muy, a komuusa kosaayid ca jen, na ba jiini ambe.

³³ Bi kur ka jen cohha η nguβu kahna.

³⁴ A wiridta bo' laayid na kosaay d'lohid. A namma aañ jiini laayid, a faddi ca ne ca woo ; ca inhee inah boyi a nikoh wed' tah.

³⁵ N' dooy weka, bala Kooh wiisan d'ah, a kurukka, a kadta n' d'isik d'aayid, a kiimeeda Kooh nga.

³⁶ Simong na huntah cañ d'e kadta d'e waaka.

³⁷ Wa ba hot d'e, ba woosa d'e ne : « Boobi jen na waakee da. »

³⁸ Yeesu woosa ba ne : « Boo kadaat n' kur ci cinooci reb' ndii, n' woo Yegdohin Muci nga, findi n' woyoha n' ndii ; ineem wed' tah ho hay. »

³⁹ N' ineem, a kadta n' d'isik nu d'isik n' Galile, a yegdoheeda ngan' *sinaagog* ca, a aañeeda jiiniica.

Yeesu wirdid' yaara kosaay kan' d'e tahee d'e nik bo' hoolaadi

⁴⁰ Yeesu kadeeda, jaar kosaayid kosaay ki na obse faan hayya, yekka n' fikiice, kiimba d'e ne : « Fu waada d'ah, fu minid' to sabsoh na kosaay kii po n' nik bo' hoolid. »

⁴¹ A misikka Yeesu lool, Yeesu radissa yaah, a degga d'e wa, a woosa d'e ne : « N' waadida, hoola ! »

⁴² N' d'iska d'iska, kosaay ka sabsukohha na yaara, a hoolla.

⁴³⁻⁴⁴ Yutta Yeesu woosa d'e ne a kadaat, a dennga d'e na woo ndengid' an : « Wortukaa wa woo ali bo', kada fu teeba haf fu seeykidoha, fu habid' seeyki waasin Musaa nakoh* ne fu hool, wa teboh ne fu wirid. »

⁴⁵ Waaye yaara cootta, a woyeedaa, tahha po wa yoobisseedi ne Yeesu aas n' kur. A nikka n' nduufa, booba puloheeda d'isik nu d'isik raakeeda d'e.

2

Yeesu wirdid' lafnid'

¹ Wa degga bi neeh, Yeesu dokukka Kapernawum. Booba kerahha ne a yaa n' kahan ba,

² mboolo laayid' cohha n' d'iska, wa riiffa po, nikoha sah raakisseedi n' ngubu kahna. A woyeeda ba woo kin' Kooh.

³ Dekka po ba kommba d'e jaar lafnid', jaar nikiis bed' gaald'ohée d'e n' faankoha.

⁴ Ba mindi ree na d'e n' Yeesu sagu findi booba laayohe, tahha po ba nihissa n' poonan' tabaha teemb n' d'iska Yeesu n'ike, ba yoorra yaara nga na faankohaanan' d'e.

⁵ Wa Yeesu hot ba na findi ba kosoh, a woosa lafnida ne : « Yaarin' ngo, fu daasuud bakaad' cin' da. »

⁶ Raak bi bo' baah n' jangdohoh cañ waasin' Musaa boofid'. Ba woyeeda n' dooy ba an :

⁷ « Yaarii a kaañoh woo ineem na ? A d'alee Kooh. Ali bo' mindi d'aasoh bakaad' dal Kooh dong ! »

⁸ Yeesu jaarra inah ina ba liibee n' dooy hel cin' ba, a woosa ba ne : « Wa ye tah du raakee liibohead' mand' daa ? »

⁹ N' woo yaarii ne : « Fu daasuud bakaad' cin' da » wala n' woo d'e ne : « Kurka, baya faankohaaniñ da, fu tiind. » A winde uup yooB ?

¹⁰ Waaye, ne du inah ne Kubkin' boyi raakid' hatili a min d'aasoh bakaad' n' kehyi - markaak rek. » A woosa yaara ne :

¹¹ « Ñam woo da wa, kurka fu bay faankohaaniñ da, fu haad. »

¹² N' d'iska d'iska, yaara kurukka n' fiki booba, a bayya faankohaanan' d'e, a pulla. Booba jen feyuusa, ba yakdeeda Kooh, ba woyeeda ne : « Boo hotohdi in mand' an ! »

Yeesu beedkid' Lewi

* 1:43-44 1:43-44 Lewiici 14:1-32

¹³ Yeesu dokkissa η bakanj cookma. Booba jen raakeeda de nga, a jangdeeda ba.

¹⁴ Wa Yeesu kade, a hotta Lewi kubkinj Alfe, boofid η diska a na juuti'ohe. A woosa de ne : « Ŋaakid to. » Lewi kurukka, ŋaakidta de.

¹⁵ Wa raakka mbeh, Yeesu nikka η kahan Lewi na taalubeecinj de, a ŋameeda na ba na juuti'oh laayid na bakaadoh laayid ; bo' laayid mand daa nikee ŋaakdeeda de.

¹⁶ Jangdohoh canj waasi baahee η *Farisen* ca hotta de ŋameeda na boobeem, ba woosa taalubeecinj de ne : « Wa ye tah kilifaaninj du ŋamee na juuti'oh ci na bakaadoh ci ? »

¹⁷ Yeesu kerahha ba, a loffa ba ne : « Boobi kosaaydi etohdi payoh, e kosaayid ci etoh payoh. Ŋ haydi ne η beeduk boobi yurhid ci waaye η hay ne η beeduk bakaadoh ci. »

Oraadŋikanj taalubeecinj Yeesu

¹⁸ Wa raakka mbeh, taalubeecanj Yahya Boktohi na *Farisen* ca oreeda. Bi bo' hayya η Yeesu, ba woosa de ne : « Wee tah hey dah taalubeecinj Yahya Boktohi na binj *Farisen* ci ore, binj da oruu ? »

¹⁹ A loffa ba ne : « Hanheeci hay kilook minid or te raak hed kilooki yii na ba e ? Wa mindi nik, feeh a yii na ba dah.

²⁰ Waaye, wa hey raake jamano hed kilooki koodohu nga ba, η ndeem, ba hey ore.

²¹ Ali bo' na daafeedi kulba maaŋid na seeket as ; mbaa seeketi hey nookdohe kulbaaki, kulbaaki uup nga faaruk.

²² Ali bo' na nameedi tum biiŋi asi na soŋe η mbohos und maaŋid ; mbaa biiŋi asi hey pooke mbohoseem, biiŋi na mbohosi jen yahrukoh. Biiŋ as joy tumu η mbohosi as. »

Yeesu, Hed mbehi na idsidkohse

²³ Wa nikee η mbehi na idsidkohse, Yeesu na taalubeecinj de kadeeda, ba taamba η yohon canj beleeca. Ŋ waasa, taalubeecinj de piikeeda nga ca.

²⁴ *Farisen* ca woosa de ne : « Marka, wa ye tah taalubeecinj da habdee ini waasinj boo sangoh η mbehi na idsidkohse ? »

²⁵ Yeesu loffa ba ne : « Mand haa ne du moosdi jangoh ina Dawuuda habdee wa a aduk, a raakdi ŋamaah, a yi na booba hunee na de ?

²⁶ A aas η Kahan Kooh. Wa nikee η jamanoonanj Abiyatar, seeykidoha yakka. Dawuuda bayya mbuuruuca degsee η taabla wuu Kooh a ŋamma nga ca, a nammba ed booba hunee na de.✧ Te ali bo' joydi ŋam mbuuruuceem dal seeykidoh ci.✧ »

²⁷ A degidta ba nga ne : « A bo' tah mbehi na idsidkohse waaku, mbehi na idsidkohse tahdi bo' feru.

²⁸ Kon mbaa Kubkinj boyi a yi Hed mbehi na idsidkohse sah. »

3

Yeesu wirdid hed yaah beendkid

¹ Wa raakka mbeh, Yeesu aasissa *sinaagoga*. Ndaam, yaar nikeen nga yaahinj de beendkee beenduk.

² Bum markidfeeda Yeesu andi a hey wirde yaara η mbehi na idsidkohse, ba raak yambaah de.

³ A woosa yaara na yaaha ne : « Kurka fu tufuk η fiki boobi jen. »

⁴ Yutta Yeesu meekissa ba ne : « Wa ye teydohu η mbehi na idsidkohse, in baahid wala in baahaadi, bo' joy joy hirpu nga wala a joy joy apu ? » Waaye ba lofdi de.

⁵ A markeeda ba na ayruk, a raakka nebsaadi η ndenga keeñ cañ ba ndenge. A woosa yaara ne : « Radsa yaahin dfa. » A radfissaa, wa wirra peng.

⁶ Farisen ca jaarra pul, ba kadta hotoha na ba langee na buur Herod, ne ba marak findi ba joy de apoh.

Yeesu daakdukid gaal yin

⁷⁻⁸ N jamanooneem, Yeesu na taalubeecin de kadta nika bakan cookma, mboolo keeh-keeh puloh Galile hunnda na de. Raakka ba kerah in ca a tumee, tahha po ba pulohha kur cañ Yudee, Yerusalem, na kur cañ Idime, na cañ baka faahan kalan Yurdan, na ina wil Tiir na Sidoon, ba nammba coh η diska na de.

⁹ A woosa taalubeecin de ne ba daakdohaahaat de gaal yin ; a sangee ne mboolnda babak de.

¹⁰ Wirda a wirdee kosaayid laayid, wed tahee po ba raakee kosaay jen, giirkeeda giiruk nga de ne ba laal de.

¹¹ Te jiiniici hotta de dah, ca fol boobi ca amb η fikiice, ca leehkidukohee ba ne : « A fu Kubkin KooH. »

¹² Waaye Yeesu meedta ca ngas baahid ne ca kinaat de teeboh.

Yeesu tanid Apootar ndanjiyaah na kanak

¹³ Kurkohha ndeem, Yeesu rappa η dafuk tango, a beedukka bi bo' η waad-waadin de, ba hayya nga de.

¹⁴ A koodta nga ba bo' ndanjiyaah na kanak (12) ne ba nik na de [a teekka ba "Apootar"]. A tuuyee ba, ne ba woya Yegdohin Muci,

¹⁵ ba aane jiiniici, a edta ba hatili.

¹⁶ Ndanjiyaah na kanak ci (12) a koodde nike : Simong yi a teekee Piyeer ;

¹⁷ Saak na Saan, kubuucin Sebede ; Yeesu teekee ba Bowanerses wi tokis kubu inding ;

¹⁸ na Andare, na Filip, na Bartalemi, na Macce, na Tomaa, na Saak kubkin Alfe, na Tade, na Simong yi nikee *Selot**

¹⁹ na Yudaa Iskaryot yi wor de.

Yeesu na kilifaanin jiiniici

²⁰ Wa raakka mbeh, bi Yeesu aassa kahan, mboolo cohissa nga po a yi na taalubeecin de mindi nam.

²¹ Bi kahan ba yeggaa, ba kadta de baya, ba woyee ne : « Hafin de riifisdi. »

²² Jangdohoh cañ waasin Musaa, bi pulohee Yerusalem woosa ne : « A Belsebul† na de ! » Ba woyissa ne : « Hatilin kilifaanin jiiniici wed a na aanohe jiiniici. »

²³ N ineem Yeesu beedukka ba, a woosa ba η andiin ne : « Seytaani min na aano haf ce ?

²⁴ Boobi baah nguur hiñohee η harmban ba dah, nguureem minandi tufuk.

²⁵ Te boobi baah kahan hiñohee η harmban ba dah, kahneem minandi tufuk.

²⁶ Kon, wa nik ne Seytaani na hiñohe η dooy ce dah, nguurin de hey paysukohe te wa heedi minise tufuk, wa heen rehdukohe.

²⁷ Ali bo' mindi aas η kahan bo' raakid hatil, a bay in cin de, te a tokdi de po a ndeng. Waaye a tok de dah, a hey baye in cin kahan ce jen.

²⁸ Nam na woyee du wa te wa keeh, boobi daasnuk dah, ba hey daasse bakaad nu bakaad na dal nu ba dal KooH dah.

²⁹ Waaye bo' nu dal Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsin KooH dah, a daassandi bakaadeem muk, wa taambfan de taambid po faw. »

³⁰ Yeesu woyid ineem sagu ina ba woyee ne a jiini na de.

* **3:18 3:18 Selot:** a yi boyi waad kur ce po a yutid ne a hiño hida. † **3:22 3:22 Belsebul :** wa baah η tiik cin Seytaani.

Yeesu na bi kahan ba

³¹ Wedi yaay ba na taambdoh ciŋ de reyoh, ba tufukka ŋ hara, ba nakohha de beedkidu.

³² Raak mboolnda boofid wilid de, a woyuusa ne : « Tassa yaay du na taambdoh ciŋ da, ba daa ŋ hara na meeksohee da. »

³³ A loffa ne : « Du amb ne a ba yaay boo, e binde taambdoh ciŋ ngo ? »

³⁴ A marakka boobi wil de, a woosa ne : « Boobii, bed yaay boo, bed taambdoh ciŋ ngo.

³⁵ 'Bo' nu na habde ini Kooh waad dah, boyeem a taambdoh ho yaar mbaa bitib, wala yaay boo. »

4*Andiinij sokohi*

¹ Wa raakissa mbeh, Yeesu nikka ŋ sereendaŋ cookma, a jangdoheeda. Mboolnda wilee de laayya lool, po a mirndohha rap ŋ gaal, a booffa nga ; a nikka ŋ masma, mboolnda nikka ŋ sereenda.

² A jangdeeda ba ŋ andiin inaa laayid, a woosa ba ŋ dooy jangdoha ne :

³ « Sikdukaat ! A nikee guuroh, a kadta soka.

⁴ Wi a soke, a saaweeda tisoŋi, in nga hennda ŋ waasi ŋ dooy yohni, sel ci hayya ñammbaa.

⁵ Raakka ci keen ŋ disik laayaadi merhey, raakid atoh, tahha po ca arra paar,

⁶ waaye wi nohi dam, in ca paaree leebpa po ca onnja sagu ini ca raakeedi niir noodid.

⁷ In ŋ tisoŋi nammba keen ŋ disik raakid ñaabaab ; ca paarandoosa na ñaabaab ca, ceem ndooyca ca po ca raakdi ali rim.

⁸ Waaye raakka ci keen ŋ kehey baahid, ca paarra, ca yakka, ca rimmba, cum edohha rim ndaŋkiyaah-kaahay (30), cum ndaŋkiyaah-yasna-yino (60), cum teemet (100). »

⁹ Yutta, Yeesu woosa ba ne : « 'Bo' nu raak nof kerhoha dah, a kerhaat. »

¹⁰ Wa a sabsukoh na mboolnda po a nikka na taalubeeci ndaŋkiyaah na kanak ci (12) na booba meed nik na de, ba meekissa de ini kad ŋ andiin ceem.

¹¹ A loffa ba ne : « Du onuud ne du inah ini dasdukidiŋ Nguuriŋ-Kooh. Waaye baahaadiici na rahse in ci jen ngaŋ andiin

¹² ne

“ ba markee baahid, ba minuu hot ;

ba sikdukee baahid, ba minuu inah.

Ŋ ineem, ba boysohuu kipes

po Kooh kee ba daasa bakaad ciŋ ba. ”✧ »

¹³ Yeesu woyissa ba ne : « Du inahdi ini andiinii tokis e ? Kon, ne du inah ci tas jen wa hey miske nga du !

¹⁴ Sokohi na soke woo kiŋ Kooh.

¹⁵ Bum bed ŋ sero waasi, diski Woo ki saawu ; bed boobi na kerhe woo kiŋ Kooh, Seytaani jaar hay, nihisa nga ba.

¹⁶ Bum bed paaroh ŋ ini saawu ŋ kehyi raak atoh ci ; bed boobi na kerhe Woo ki, ba jaara teyduk na keeŋ soosid,

¹⁷ waaye ba na raakeedi niir ŋ haf ba, ba na maaŋeedi nga. Ba raak miskid wala ba tolfidassee sagu Woo ki dah, ba ar fad.

¹⁸ Bum bed paaroh ŋ ini saawu ŋ ñaabaab ci ; bed boobi na kerhe Woo ki, ba teyduka,

¹⁹ waaye liibsidoh ci, na raak-raak ci na njuyohe, na waad nebid ciŋ Adina, amb ƒa po Woo ki minuu rim ali in.

²⁰ Binoobi ƒed paaroh ŋ ini saawu ŋ kehyi baahidfi ; ƒed ƒi na kerhe Woo ki, ƒa teyduka. Ba raak rim, ƒum ndaŋkiyaah-kaahay (30), ƒum ndaŋkiyaah-yasna-yino (60), ƒinoobi teemet (100). »

Laampaani

²¹ Yeesu woyissa ƒa ne : « Laampa na ƒayse ne wa kunu na kanoh wala wa ƒaaku ŋ oob fiyaangi e ? Wa na degse ŋ degohaaniŋ wa kay !

²² In nu demɓɗu ƒah, wa demɓɗu ne mbeh hey haye, wa teeɓohu. In nu ƒasɗu ƒah, wa ƒasɗu ne mbeh hey haye, wa teeɓohu noh cong.

²³ Bo' nu raak nof kerhoha ƒah, a kerhaat. »

²⁴ A woyissa ƒa ne : « Markissaat baahid ini ɗu na kerhe ! Inhaat ne, ƒeesohaani ɗu na ƒeesdohohe, weɗ ɗu ƒeesdohsan, yut ƒah, ɗu ƒaatu.

²⁵ Laam ɓoyi raak hey ƒaatse, waaye ɓoyi raakɗi, ini yissuuti a amb sah hey naafse nga ɗe. »

Tisoh ci

²⁶ Yeesu woyissa ƒa ne : « Nguuriŋ-Kooh mand na inii : A nikee ɓo', a sokka tisoh ŋ yohon.

²⁷ Yutta, a taalndidta, wek reesa ƒah a neehe, noh ƒah a kuruk. Tisoha paarra po wa yakka te a inahɗi findi wa kaɗoh po wa hennda ɗaa.

²⁸ A merhey mi ŋ haf wa paarida, wa raakka pok, wa bidissa, wa marakka ;

²⁹ wa ruunnda rek, a inahha ne nguɗ reyid, a ƒayya japil, a nguɗtaa. »

Tisohiŋ mutardaani

³⁰ Yeesu woyissa ne : « Boo min mandidkoha Nguuriŋ-Kooh na ye ? Boo mina teeɓoh na winde andiin ?

³¹ Wa mand na kubu mutarda, wa sokuusa ƒah, weɗ na uupe yissuut ŋ tisoh ciŋ kidig ci yin ci na sokse ŋ nguuk jen,

³² waaye wa sokuusa po wa paarra ƒah, wa yak po wa uup ca, wa raak naak yakak po sel ci min taar ŋ saangniŋ wa. »

³³ Yeesu jangɗohohee ƒa ɗaa, ŋ andiin laayid findi andiin cii, a jangɗeeda ƒa in hend na ini haf ciŋ ƒa min amb.

³⁴ A woyeedi na ƒa ŋ ini nikɗi andiin, waaye a ɗaayya na taalubeeciŋ ɗe ƒah, a toksid ƒa ca jen.

Yeesu yeeɓkiɗid cookma

³⁵ Mɓadi, wa noha muy, Yeesu woosa taalubeeciŋ ɗe ne : « Boo kadaat ŋ ƒaka faahanj cookma. »

³⁶ Ba ƒadta mboolnda ndaam, taalubeeciŋ ɗe ƒayya ɗe na gaala a nikohe, ƒi gaal wiiriis hunnda na ƒa.

³⁷ Dekka po pahul yakak kurukka, ginaah ca labkeeda ŋ gaala po wa riifidta na masuɓ.

³⁸ Raak Yeesu neeheedfa ŋ lecmanj gaala, a oobpa tiknukoha ŋ hafniŋ ɗe ; taalubeeciŋ ɗe yunnda ɗe, woosa ɗe ne : « Jangɗohohi, sooyi boo na sooye wii, tumɗi ɗa in e ? »

³⁹ Wa a yunu, a ngassa puuɗsa, a woosa cookma ne : « Yeeɓka ! Seema ! » Puuɗsa seemba, ɗiska eennda ted.

⁴⁰ Yutta a woosa taalubeeciŋ ɗe ne : « Wa ye tah ɗu neek ? Du ris kosɗi poyi e ? »

⁴¹ Ba feyuusa lool, ƒa woyeedfa ŋ harmban ƒa ne : « Yaarii joy nik ƒa po puuɗsi na cookmi sah kerhiɗee ɗe ? »

5

Yeesu wirdid' yaara jiiniica ambe

¹ Wa Yeesu na taalubeeciŋ de ree baka faahanj Cookmanj-Galile, nganj kur kanj Geraas ca,

² a pulee pul η gaala rek, yaar, yi fu inah ne e jiini ambee de, kurkohha diska a nikee η ruy-ruy ca, kadta coha na de.

³ A genee nga ca, bo' minisseedi de ndengid, ali a toku na ceen sah.

⁴ A meed meed ngudsoh ceen ci yaah ciŋ de meed tokohu daggid, a pooksoh jatnginj kot ciŋ de muy ; ali bo' mineedi de ndengid.

⁵ A nikangee noha na weka η ruy-ruy ca na tangooca, a leehke, a gaaŋee haf ce na atoh.

⁶ Wa a yok Yeesu, a kadta coha na de na mbup, a yekka η fikiice.

⁷ A leehukka η dafka ne : « Yeesu Kuβkinj Kooh yi η dafka dafka, fu nar ye nga so ? Mi yii kiim da po η fiki Kooh, kinaa so deg miskid. »

⁸ A woyid ineem sagu ne Yeesu woyee de ne : « Jiinndi, pula η yaarii na hoolaadiikin da ! »

⁹ Yeesu meekissa de ne : « Fu teeku na ? » A loffa de ne : « *Lesiyong** wed tiikin ngo, laayi boo laay, wed tah. »

¹⁰ A kiimeeda Yeesu keeh-keeh ne a kinaat ca cootid disik usid.

¹¹ Raak gat mbaam-huk ŋameeda η sero tangoora. Wa nikee gat yakak.

¹² Jiiniica kiimba Yeesu keeh-keeh an : « Yurhida boo η mbaam ci, ne boo aas nga ca. »

¹³ A onnda ca ineem, ca pulla η yaara, ca aassa η mbaam ca. Mbaam ca daleen ree junni-kanak (2000) wala ca uupa. Gata jen giirukka, hunnda na mbartala, fadsukka η cookma, mbaam ca lappa nga.

¹⁴ Booba niidee ca nuppa, kadtaa woya η kur-taaha na kur ca yin ca.

Wa booba hay marke,

¹⁵ ba kadta η Yeesu, ba raakka yaara jiiniica laayid ca ambee boofid modof, bekkid kulba, a hunnda na sagooniŋ de ; ba neyyohha.

¹⁶ Ba maasoh ina findi wa raakoh jen, naandsukka booba ina rahas yaara jiiniica ambee na mbaam ca.

¹⁷ N ineem ba kiimeeda Yeesu ne a pulaat kur canj ba.

¹⁸ Wa Yeesu aasee η gaala ne a coot, yaara a sabsohee na jiiniica kiimba de ne : « On ndo η kad na da. »

¹⁹ Waaye Yeesu teydukididi de, woosa de ne : « Kada kahan du, fu ree dah, fu naandsuk ba ini Hedi habdid da η miski fu misik de. »

²⁰ Yaara kadta, a naandsukeeda ina Yeesu habdid de η kur canj Dekapool† ; booba jen feyuusa η ineem.

Hultiduukanj kubkanj Jayrus na bitba laalee kulbaakanj Yeesu

²¹ Wa Yeesu kood gaal po a dokkissa η bakanj winooranj cookma, a reye ree, a tufukka η sereendanj cookma. Mboolo yakak cohissa η diska na de.

²² Yaar teeku Jayrus, baah η kilifaaca adgohee *sinaagoga*, reyeeda. Wi a hot Yeesu, a yekka η kot ciŋ yeem,

²³ a kiimeeda de kiim miskid an : « Kuβkinj ngo cafyi yaa kaaneeda, haya hay rek fu degid to de yaah ciŋ da, a wir, a min pes. »

²⁴ Ba hunnda, ba kadeeda. Mboolo yakid ŋaakidta Yeesu, ba babkeeda de.

* 5:9 5:9 *lesiyong*: η bi Rom debgaan, wed soldaar junni junni. † 5:20 5:20 *Dekapool* : wa nikee kur-taah ndanjkiyaah nangfukohid. Boofi genee nga, ba nikee Yawuut haa, ba taambdeedi waasiŋMusaa.

²⁵ N̄ dooy mboolnda, bitib nikeen nga, ñif min̄ de meed meed aamuk. A tumid na kosaay keem kiis ndan̄kiyaah na kiis kanak (12).

²⁶ A yaabeen lool n̄ yaah payoh laayid̄ ; ina a raakee jen a tumeena nga ba, waaye a ngisoheedi ; a uupeeda nga uup kosaay.

²⁷ In ca a kerhee boobi woyeeda ca n̄ Yeesu tahha po a huussa n̄ mboolnda, a lahha de finho ; a laalla kulbaakan̄ de.

²⁸ Raak a woyee n̄ dooy ce ne : « Ali n̄ laal kulbaakin̄ de dong, n̄ hey wire. »

²⁹ Wa a laal kulbaakan̄ Yeesu, n̄ saasi saasi ñif man̄ de aamkidi, a yegga n̄ dooy ce ne a wirid̄.

³⁰ Yeesu nammba jaar yeg n̄ dooy ce ne raakid̄ hatili puloh nga de. A mbiliirukka n̄ dooy mboolnda, a woosa ne : « Ya ba laal kulbaakin̄ ngo ? »

³¹ Taalubeecin̄ de woosa de ne : « Moo fu hot n̄ boobi, ba wil da wil, fu meeksohee boyi laal da ! »

³² Yeesu markeeda n̄ ini wil de, ne a hot boyi tum ineem.

³³ Bitba inahha ina rahas de, a tiitta po a saakdoheeda, a yekka n̄ kot cin̄ Yeesu, a woosa de keeh ka jen.

³⁴ Yeesu woosa de ne : « Kosi fu kos wirtid̄ da bitbi, kada modod̄, fu sabsukohid̄ na miskidin̄ da. »

³⁵ Wa a woyee ineem, bi bo' pulohha kahan Jayrus, ba woosa yeem ne : « Wa etohid̄ fu yaabde Jangdohohi, kubkin̄ da kaanid̄. »

³⁶ Waaye Yeesu taambkohdi woo kan̄ ba, a woosa Jayrus ne : « Kina neyyoh, kosa rek ! »

³⁷ Yeesu faddi ali bo' ne a hun na de dal Piyeer, Saak na Saan̄ yi taambdoh Saak.

³⁸ Wa ba ree kahan Jayrus, Yeesu hotta ne duudan̄ booba na aastidohan̄ ba miskid̄ lool ; ba rooyeeda, ba looykeeda.

³⁹ A aassa, a woosa ba ne : « Wa ye bek miskiduk cii na rooy cii ? Kubki kaandi, a na neehe. »

⁴⁰ Ba njembteeda de. Wed a puldoh ba jen, a hunnda na baab bi kubki na yaay ba na taalubeeci kaahay ci hunee na de, a aassa na ba n̄ tuuya kubka nikoh.

⁴¹ A ammba de n̄ yaah, a woosa de ne : « *Talita kumi !* » Wa tokis : "Kubki cafyi, n̄ woo na da, kurka !"

⁴² Njaanja jaarra kuruk, tiindeeda, ba feyuusa n̄ ineem lool. A raakeen kiis ndan̄kiyaah na kiis kanak (12).

⁴³ Yeesu dennga ba keeh-keeh ne ali bo' kinaata kerah. A woosa ba ne ba onaat kubka a ñam.

6

Bi Nasareet sangid̄ kos Yeesu

¹ Wa Yeesu kurkoh ndaam, a kadta kur ka a yakoh, taalubeecin̄ de hunnda na de.

² N̄ mbehi na idsidkohse, a jangdoheeda n̄ *sinaagoga*. Booba laayid̄ ca sikdukee de feyuusa, ba woyeeda ne : « Ini yaarii inah wii a bayoha nde ? A edu ki'inah ye wii ? Na keemaan ci a na habde ? »

³ A miniseeni, yi kubkin̄ Maryaama haa e ? A taambdoh Saak na Yoose na Yuud na Simong haa e ? Taambdoh cin̄ de bitib ci nikdi na boo ndii e ? » Ineem wed tahee po ba mindi de teyduk.

⁴ Waaye Yeesu woosa ba ne : « Woosuud na kerhidasse n̄ disik ci jen po tas kur ka a genoh, na dooy baah cin̄ de na kahan ba. »

⁵ Ineem tahha po Yeesu mindi habid̄ keemaan nga, nikdi dega a degee bi kosaayid̄ yaah cin̄ de, a wirdeeda ba dah.

⁶ A feyuusa n̄ kosaadiikan̄ ba.

Yeesu tuuyid Apootar ci

Wa Yeesu kurkoh ndaam, a wileeda, a jangdoheeda η kur ca nikee η bak caam.

⁷ A beedukka *Apootar* ci ndanƙiyaah na kanak ci (12), a tuuyeeda ba kanak kanak ; a onnda ba hatil aanooha jiini.

⁸ A nakka ba ne : « Du kafee dah, kinaat bayndoh ali in, dal ndood η yaah. Kinaat bay kañam, kinaat bay saak te kinaat bay kopor.

⁹ Bekkaat ñafad, waaye kinaat bekuk kulba kanak. »

¹⁰ A woyissa ba ne : « Kahan nu du daloh dah, nikaat nga po mbadna du pulan kur ka.

¹¹ Waaye du teydukuudi η disik, ba sikdukdi du dah, paangaat merhey miη kot ciη du ne du cootee dah, wa teeβ ba ini ba habid. »

¹² *Apootar* ci kadta, ba woyeeda booba ne ba boysohaata pesohaad.

¹³ Ba aaneeda jiini laayid, ba refeeda diw η haf jirid goon, ba wirdeeda ba.

Kakaan kaη Yahya Boktohi

¹⁴ In ceem kafoh kafoh po Herod buura kerahha ca, raak tiikiη Yeesu wilid kur. Booba woyee ne : « Yaareem, a Yahya Boktohi ; a hultidu hultidu, wed tah a raakka hatil habdoha in feyohid ! »

¹⁵ Bum an : « A Ilyas. » Binoobi woyeeda ne : « A woosuud, findi woosuud ca debgaan. »

¹⁶ Herod kerah ineem, a woosa ne : « Yaareem, a Yahya Boktohi, yi η nguddukee hafin de. A hultidu hultidu. »

¹⁷⁻¹⁸ A Herod yeem, a yi taydukee Yahya sagu inii : A yi Herod, a koodee Herojaad, biti taambdoh ce Filip, a tummba de bitib. Yahya woyee na de η ineem an : « Waasiη Kooh teydohdi ne fu bay biti taambdoh fu, fu tum de bitib. » ✧

¹⁹⁻²⁰ Herojaad ambidta Yahya aay-keeη η ineem, a waadta de apduk, waaye Herod neyyohee neyyoh Yahya te a inheen ne a bo' yurhid, hoolid wuu Kooh. Tahha po a meed de meed niid po Herojaad mineedi de apduk. Baat nga, Yahya woyeesa dah, a yi Herod, a meed meed feyu lool ; hondohdi a meedeen nebu η sikduk de.

²¹ Kadeeda po mbeh, Herojaad raakka tondkoha ; wa nikee wa Herod yakdee mbehi a raakohu. A yi Herod a habdidukka kañam laayid, a beedukka dag can de na kilifaacan soldaar ca na kilifaacan Galile.

²² Mbadi, kubkiη Herojaad bitbi aassa η diska ba nikee, a mbeceeda, a nebpa Herod na hanheecan de. Herod woosa kubka cafya ne : « Woo so ini fu waad, η hey da wa one. »

²³ A giñidta de ineem, a woosa de ne : « In nu fu meekis so dah, η hey da wa ede ; ali wa nik haayin nguuriη ngo sah, η ed da wa. »

²⁴ Kubka cafya pulla, woosa yaay ba ne : « N meeksan de ye ? » Yaay ba loffa de ne : « Meeksaa de hafin Yahya Boktohi. »

²⁵ Kubka cafya arra dokuk η buura, a woosa de ne : « N waad ne fu ed to win-win, η palaata, hafin Yahya Boktohi. »

²⁶ Herod soossa waaye giña a giñee η fiki hanheeca tahha po a mindi de wa sangid.

²⁷ A jaarra woos soldaar, a nakka de komu hafin Yahya. Soldaara kadta, ngudta hafin Yahya η diska a nikee η kasoona,

²⁸ a hayya naa η palaata, a edta kubka cafya wa, yeem edtaa yaay ba.

²⁹ Wa taalubeecan Yahya kerah ineem, ba kadta, ba bayya fidaafan de, ba bekaa η ruy-ruy.

Laayda Yeesu laaydee mbuuruuca

✧ 6:17-18 6:17-18 Lewiici 20:21

³⁰ Ini kad η *Apootar* ca Yeesu tuuyee, wa ba dokuk, ba cohha η diska na de, ba naandsukka de in ca ba habid na in ca ba jangdoh jen.

³¹ A woosa ba ne : « Hayaat boo daaya η disik eendid, du idsiduk yissuut. » Raak ba bo' laayid bed nikee nga, bum kadeesa dah, bum haye ; tahha po Yeesu na taalubeeciη de rahasdi ne ba nam.

³² Ba bayya gaal ne ba daaya η disik eendid.

³³ Waaye bo' laayid hotta ba kadeeda, inhissa ba ; bi kur caam jen nuppa, adugka ba η diska ba kade.

³⁴ Wa Yeesu na taalubeeciη de ree po a ruhussa η gaala, a hotta mboolo yakak, ba misikka de lool ; ba mandee na mbaal raakaadi niidoh. A jangdeeda ba in laayid.

³⁵ Wa niina ree, taalubeeciη de rebpa nga de, ba woosa de ne : « Ndi wa bilaf, te Kooh yii hoobeeda,

³⁶ woya boobii ba kad η kur ci reb ndii ne ba rom ini ba joy nam. »

³⁷ A loffa ba ne : « Du, edaat ba ini baa hee name. » Waaye ba woosa de ne : « Boo na hee ba kee romda mbuuru na hanjar *dinaar* teemet-kanak (200) hanaa ? »

³⁸ A woosa ba ne : « Du raak mbuuru hend na ? Kadaat du marka. » Ba marakka, ba loffa de ne : « Boo raak mbuuru yatuus na cuurund kanak. »

³⁹ A nakka ba ne ba boofdaat booba jen rung rung η paangfa iirnda.

⁴⁰ Ba booffa teemet teemet (100-100) na ndanjiyaah-yatuus ndanjiyaah-yatuus (50-50).

⁴¹ A bayya mbuuruuca yatuus ca na cuurund ca kanak ca, a marakka η dafki, a corkidta Kooh. A ngudsohha mbuuruuca, a edta taalubeeci ca ne ba paysoh ca mboolnda, a namma tum cuurund ca daa po booba jen raakka.

⁴² Booba jen nammba po ba kappa.

⁴³ Wa booba nam po ba yutta, taalubeeca nangdohha tasdohiica po ba raakka ini mit pane riifid ndanjiyaah na kanak (12).

⁴⁴ Yaar ca namee η diska nikeen η bak junni-yatuus (5000).

Yeesu tiindid η dafuk masma

⁴⁵ Wa ba nangdoh tasdohiica po yutta, Yeesu jaarra, tufukka taalubeeciη de ne ba aasaat η gaala, ba adgohaah de η bakan winooran cookma, η bak Betsayda ; a sabsukoheeda na mboolnda.

⁴⁶ Wa a askoh na mboolnda po yutta, a kadta tango ne a kiima Kooh.

⁴⁷ Wa weka ree, raak gaalan taalubeeca η leero cookma, Yeesu tassa kiik ce η merhey ma suyda.

⁴⁸ A hotta ne taalubeeca yaabid η joowan ba na gaala, sagu puudsa yurhidkohee na ba. N wiisaadiina, a tiindeeda η dafuk masma, a kadeeda nga ba po a heeda ba cootke.

⁴⁹⁻⁵⁰ Ba jen, ba hotta de tiindeeda η dafuk cookma, ba liibpa ne a husid, ba feyuusa keeh-keeh, ba leehkeeda. Jaarra, a jommba na ba, a woosa ba ne : « Hunaat na sagoociη du ! A nam ! Kinaat neyyoh ! »

⁵¹ A kadta nga ba η gaala, puudsa seemmba. N ineem, ba nikka feyuud Jameet η dooy ba po ba inhisdi in ci ba habdan ;

⁵² raak ba ambdi ali in η ina a habdee na mbuuruuca. E ndengan ba keeñ tahe.

⁵³ Wa ba reehid yakaanduk cookma, ba teerra η kur kan Senesaret.

⁵⁴ Ba yipuk yipuk rek, booba inhissa Yeesu,

⁵⁵ ba nupeeda, ba aaseeda η kur can bak caam jen. N disik nu ba kerahha ne a yaa nga dah, ba komee de kosaayid ca nga, faanuud η faankoha.

⁵⁶ Wa kur ca yakak ca haa, wa ca yin ca haa, te wa parid ca haa ; disik nu disik η toonohaaca η kur ca, ba bayeeda kosaayid ca nga. A reesa ndeem dah, ba kiimee de ne ba laal lecmiη kulbaakiη de dong, te booba laalee de jen wireen.

7

Farisen ca na mbaah caŋ ɓa

¹ Wa raakka mbeh, *Farisen* ca cohha ŋ ɗiska na Yeesu na bi bo' ɓaah ŋ jangɗohoh caŋ waasiŋ Musaa puloh Yerusalem.

² Ba hotta bi taalube ŋ ɓiŋ Yeesu ñameeda na yaah hoolaadi, wed ne ɓa ɓokteedi ca na masuɓ wa ɓa hee ñame.

³ Te *Farisen* ci na Yawuut ci jen sah na ñameedi muk feeh ɓa ɓohñukohdi yaah masuɓ, findi mbaahiŋ yakak ci waadaha.

⁴ Ali ɓa puloh ɗiska na toonohse sah, feeh ɓa farsukdi dah, ɓa na ñameedi. Ba na name taambid in laayid ŋ mbaah ci ɓa lam, mand na findi ɓa na ɓohñohe kaas, na meeme, soye, na bool.

⁵ Tahha po ɓa meekissa Yeesu ne : « Wa ye tah taalubeeciŋ ɗa na taambdeedi mbaahiŋ caac ciŋ ɓoo, ɓa ñamee na yaah hoolaadi ? »

⁶ A loffa ɓa ne : « Naafehaaci ! Woo kiŋ Kooh wi woosuudi Esayi woyee nga ɗu, wa keeh, findi wa fiisohu, ne :

“ Cuubii,
ediŋ ɓa na so cir top ŋ nguɓ ciŋ ɓa ;
keeñ ciŋ ɓa usid to lool.

⁷ Ñaamkiŋ ɓa na so ɓarang ɓarang.

Ba na jangɗohe in ci bo' nakoh

po mand haa ne

mi yi Kooh,
ñam woo ca.✧ ” »

⁸ Yeesu woyissa ne : « Du na faɗe nakohiŋ Kooh, ɗu taambdeee mbaah bo'. »

⁹ A taalndidta a woyissa ne : « Ee, ɗu faɗ nakohiŋ Kooh modod daal, ne ɗu taambid mbaahiŋ ɗu.

¹⁰ N hot Musaa woyid ne : “ Eɗa yaay ɗu na baab ɗu cir.✧ ” A woyissid ne “ Bo' nu kiimid yaay ɓa wala baab ɓa modaadi dah, a apaah apu.✧ ”

¹¹ Waaye ɗu, ɗu na jangɗohe ne, bo' woo yaay ɓa wala baab ɓa ne : “ Ini ŋ joyee ɗa eɗ, wa *korban* ” dah (wed ne wa wuu Kooh, bo' wiiriis mindi wa njirñidkoh),

¹² teemb ndeem, ɗu hondoh ɗe tumid yaay ɓa wala baab ɓa ali in.

¹³ Du na heefohe woo kiŋ Kooh ɗaa, sugu taambid mbaahiŋ ɗu ɗu na lamtidoh. Te sah, ɗu na name habid in wiiriis laayid mand ɗaa. »

¹⁴ Wa Yeesu yut ɓa lof, a beedkissa mboolnda, a woosa ɓa ne : « Du jen sikɗukaat to te ɗu inah inii :

¹⁵ Ali in ngan in ci na aase bo' mindi ɗe bek hoolaadi. Waaye a ini na pulohe ŋ boyi, wed na hoolaadi'dee ɗe. [

¹⁶ Bo' nu raak nof dah, kerhaat.] »

¹⁷ Wa Yeesu kurkoh ŋ mboolnda, a aassa kahna. Taalubeeciŋ ɗe meekissa ɗe ŋ ini kad ŋ woo keem.

¹⁸ A loffa ɓa ne : « Du sah, ɗu namdi raak liiɓohaad modid e ? Du inahdi ne in ci nik ŋ hari te ca aasee ŋ bo' jen, ca mindi ɗe bek hoolaadi e ?

¹⁹ Ca na aaseedi ŋ keeñiŋ ɗe, ca na kaɗe ŋ rookiŋ ɗe, yut dah ca bilafsuku. » N woo ceem, Yeesu hoolidta kañam ci jen.

²⁰ A woyissa ne : « Ini na pulohe ŋ bo' wed na bekee ɗe hoolaadi.

²¹ Laam in cii na pulohe ŋ ɗooy keeñ bo' : liiɓohaad modaadi, faankoh sangohuud, rok, ap bo',

²² njaaloo, waad raak in laayid, cakaay, njuucnjaac, nduuduk, siis, ɗooboh, hotsiduk na naanduk.

23 In ci modaadfiiceem jen na pulohe η dfooy bo', ca bek de hoolaafi. »

Bitib nikaafi Yawuut kosid Yeesu

24 Wa Yeesu kurkoh ndaam, a kad bak can Tiir, a dalla η kahan. A waadfeedi ne ali bo' inaha, waaye wa mineedi demb.

25 Wa raakeen bitib nga, kubkan de bitba yina, a jiini nikee na de. A kerahha booba woyeeda η ini kad η Yeesu, a jaarra hay nga de, a yekka η kot cin de.

26 Bitbeem nikeedi Yawuut, a nikee Gerek*, a baahee Feniis can Siri ; a kiimmba Yeesu ne a aaniid de jiiindi amb kubkin de.

27 Yeesu loffa de ne : « Komaakci namaat paad po ba kap ; wa waas haa buu ci na kodse teengu kañam kin komaakci. »

28 Bitba loffa de ne : « Wa keeh kilifaani, waaye buu ci na kodse na name ñam η ñamohiicin komaakci, ci na keene. »

29 Yeesu woosa de ne : « Sagu woo keem, jiiinda fadiid kubkin da, fu minid haad. »

30 Bitba haadda, a raakka kubka faankid modod η fiyaanga, raak jiiinda fadiid de.

Yeesu wurdid dik minaadi woo baahid

31 Wa Yeesu kurkoh bakan Tiir, a taamb η Sidoon, ne a dokuk bakan Cookman-Galile, ngan kur can Dekapool†.

32 A komuusa dik minaadi woo baahid. A kiimuusa ne a degaat dika yaah, a wurdid de.

33 Yeesu bayya de po ba ussa mboolnda, a degga ndukun cin de η nof cin yaara, a tuhussa, a laalla pedmin yaara.

34 Yutta, Yeesu marakka η dafki, a iikka iik duu'in, a woosa ne : « *Effata !* » Wed ne "Rangsuka !"

35 Jaarra nof cin yaara rangsukka, pedmin de toksukka, a jombeeda modod.

36 Yeesu dennga mboolnda ne ba kinaata woo ali bo'. Waaye findi a uupee ba dengoh ne ba kinaata woo, ba uupee wa laamtohhoh daa.

37 Booba feyseen po ba minisdi, ba woyeeda ne : « In nu a habid dah, wa in baahid. A tumid po kotii, dik ci bii kerah, muum ci bii jomb. »

8

Laaydan mbuuruuca, wa kanakdoh

1 N mbah caam, mboolo laayid cohissa. Wa ba kad po ba raakisdi namaah, Yeesu beedukka taalubeecin de, a woosa ba ne :

2 « Boobii miskid to, neeh kaahay cedi cii, bii na so, te ba raakisdi ali namaah ;

3 η woo ba ne ba haadaat rook barang dah, ba keenan η waas. Raakid bi puloh disik usid. »

4 Taalubeecin de loffa de ne : « Moo ! 'Bo' bayohan mbuuruuci min ba kap nde η bilaf fii ? »

5 A meekissa ba ne : « Du raak mbuuru hend na ? » Ba loffa de ne : « Mbuuru yasna-kanak. »

6 N ineem, Yeesu woosa mboolnda ne ba boofaat η kehya. A bayya mbuuruuca yasna-kanak ca, a corkidta Kooh, a ngudsoheeda ca, a edeeda taalubeecin de ca ne ba paysoh ca ; ba paysohha ca booba.

* **7:26 7:26 Gerek** : η maañ dah, e boobi genee Geres, bed teeksee Gerek. Kur keem degga kur laayid yaah. Ba woydukoheeda ba peddeem gerek, ba tumdukoheeda ba mbaah gerek. Kadta poo, boobi degsee yaah beem te ba Gerek haa, laayid beendukka nga po ba mirndohha tumu Gerek. Bitbii, a baahee η boobeem. Wi bi Rom deg kur ceem jen yaah sah, ba risee na mbaahi na pedmin Gerek ci. Te Fiis cin Ambtidohi Asi fiisu η gerek. † **7:31 7:31 Dekapool** : wa nikee kur-taah ndanjiyaah nangdukohid. Boobi genee nga, ba nikee Yawuut haa, ba taambdeedi waasin Musaa.

⁷ Ba nameen raak bi cuurund yin ndaam, a bayya ca, a corkidfa Kooh nga ca, a woosa ne ba paysohaata ca mboolnda.

⁸ Booba ñammba po ba kappa ; tasid ca nangdohuusa, ca nikee dammba yasna-kanak.

⁹ Booba ñamee nikeen η bak junni-nikiis (4000). Yutta, Yeesu woosa ba ne ba haadaat.

¹⁰ Jaarra a aassa η gaal na taalubeeciη de, ba kadfa diska na woyse Dalmanuta.

Lawiiran Farisen ca

¹¹ Wa ba ree ndaam, *Farisen* ca hayya, ba markiskeeda Yeesu an : Ba woosa de ne a habdaat firndeeni puloh η Eel ci.

¹² Yeesu fuuppa sagu keeñ riifid, a woosa ne : « Wa ye tah boobi woti meeksohee firnde ? Ñam na woyee du wa te wa keeh, ba edsandi ali firnde. »

¹³ A fadfa ba ndaam, a aasissa gaal ne ba coot baka faahan cookma.

¹⁴ Taalubeeca alkoheen bayndoh mbuuru, ba raakee mbuuru yino dong η gaala.

¹⁵ Yeesu dennga ba an : « Tumaat modof, wortukaat lawiirin *Farisen* ci na win Herod. »

¹⁶ Taalubeeca woyeeda η harmban ba ne wa ina ba raakdi mbuuru tah.

¹⁷ A inahha ina ba woye, a woosa ba ne : « Wa ye tah du woye ne : “ A ini boo raakdi mbuuru ? ” Du inhisohdi te du inahdi poyi e ? Du raak keeñ ndengid e ?

¹⁸ Du raakid has. Du mindi mindi hot e ? Du raakid nof. Du mindi mindi kerah e ? Hanaa du alkoh alkoh

¹⁹ wa η ngudsoh mbuuruuca yatuus ca η paysohha ca mboolnda raakee jaar junni-yatuus (5000) ? Tasdohiica du bayndohee nikee pañe riifid hend na ? » Ba loffa de ne : « Pañe ndanjiyaah na kanak (12). »

²⁰ A woyissa ba ne : « Moo wa η ngudsoh mbuuruuca yasna-kanak ca, η paysohha ca booba junni-nikiis (4000) ca nak ? Tasdohiica du bayndohee mbaadi, ca nikee dammba riifid hend na ? » Ba loffa de ne : « Ca nikee dammba yasna-kanak. »

²¹ A woosa ba ne : « Du ris inhaadi poyi e ? »

Yeesu wirdid fuulid η Betsayda

²² Wa ba kad po Betsayda, a komuusa fuulid, a kiimuusa ne a laal de.

²³ Yeesu ammba fuulda η yaah, a bayya de po ba pulla kur ka, a tuhussa η has ciη de, a degga de yaah ciη de, a woosa de ne : « Fu yii hot in e ? »

²⁴ Yaara marakka, a loffa de ne : « Mi yii hot bi bo', ba mand ndo na kidig waaye ba na tiinde. »

²⁵ A degissa de yaah ciη de η has, yaara markissa ; a wirra, a hoteeda hoolid.

²⁶ Yeesu woosa de ne : « Haada kahan fu, kina taamb η dooy kur ki. »

Yeesu woyid η kakaan kiη de na hultin de

²⁷ Wa Yeesu na taalubeeciη de kurkohis ndaam, ba kadeeda η bak kur ka na woyse Seesare-Filip, η kur ca yin yin ca wilee wa. Nj waasa, a meekissa ba ne : « Boobi na woye ne ñam ba ? »

²⁸ Ba loffa de ne : « Raakid bi na woye ne a fu Yahya Boktohi, bum woyee ne a fu Ilyas, binoobi woyee ne fu woosuud wiiriis. »

²⁹ A meeksissa ba ne : « Moo du nak ? Du na woye ne ñam ba ? » Piyeer loffa de ne : « A fu Mucdohi Gapohse. »

³⁰ Yeesu dennga ba baahid ne ba kinaat woo ali bo' η ini kad nga.

³¹ Wedi a camboh ba teeβ ne : « Kubkin boyi joyid yaab keeh-keeh η yaah ciη yakak ci na kilifaaciη seeykidoh ciη waasiη Musaa na jangdohoh ciη wa, ba hey de sange, a apu, te a hultin η neeha kaahaydoh. »

³² A woyeeda woo ceem halang. Piyeer gukka de, ngaseeda de.

³³ Yeesu yurhidkohha na taalubeeca, a marakka ba, a ngassa Piyeer an : « Kurka ndii, kada η finhooso, seytaaniini ! Liibohaadiη dfa hundi na wiη Kooη, fu na liibe findi bo'. »

³⁴ Wedi Yeesu beedkoh mboolnda na taalubeeciη de, a woosa ba ne : « Bo' nu waad nik taalubeeniη ngo dfaη, a joydi liib haf ce, a degkaat kurwaani aa hee daayohse, a ñaakid to.

³⁵ Laam bo' nu waad mucid kipes kiη de dfaη, a hey wa ñake. Waaye bo' nu ñak kipes kiη de saguuso na Yegdohiη Muci dfaη, a heya mucde.

³⁶ Bo' raak adinaani jen na in ci nik nga te a ñak kipes kiη de, ineem raakid de winde njiriñ ?

³⁷ Bo' min romkoh kipes kiη de na ye ?

³⁸ Boobi woti-woti, ba tumoh modaadi, ba topdi η Kooη po haa njaalo'oh ; bo' nu supuk hun na so na woo ciη ngo η fikiiba dfaη, Kubkiη boyi hey de supke inah ne a hayee η yaki Baabiη de yak, a hun na malaakaaci hoolid ci dfaη. »

9

¹ Yeesu woyissa ba ne : « Ñam na woyee dfa wa te wa keeh, bi bo' bii η ndii, ba kaanandi muk te ba hotdi Nguuriη-Kooη hayid na hatil. »

Siñaardiη ndamiη Yeesu η dafuk tangoora

² Wa degga neeh yasna-yino, Yeesu bayya Piyeer na Saak na Saan, a kadta daaya na ba η dafuk tango njoolid ; ndaam a boysukka η fikiiba.

³ Kulbaacan de melcidefa melcid sagu yaanow ; ali naawoh η kehyi mindi yaanwidoh kulba dfa.

⁴ Woosuud kanak teebukka ba, ba nikee Ilyas na Musaa, ba woyeeda na de.

⁵ Piyeer woosa de ne : « Jangdohohi, wa baahid ne boo nik ndii. Boo habdaat diip kaahay ; winoori nik wiη dfa, winni nik wiη Musaa, wi tas nik wiη Ilyas. »

⁶ Piyeer woyid ineem laam a inhiseedi in ci a na woye sagu tiita ba tiite ; a yi na taalubeeci kanak ci.

⁷ Eel hayya muurra ba, hooso kerhukka η eela an : « Yii, a yi Kubkiη ngo η waad keeh-keeh, sikdukaat de. »

⁸ Jaarra taalubeeca marakka ini wil ndaam jen, ba hotisdi ali bo' na ba, dfa Yeesu kiik ce.

⁹ Wa ba ruhsee tangoora, Yeesu dennga ba an : « Kinaat naandsuk ali bo' ini dfa hot po mbadna Kubkiη boyi hultan. »

¹⁰ Ba ammba woo keem te ba woyeeda η harmban ba an : « A waad ye woo η huliit ? »

¹¹ Ba meekissa de ne : « Wa ye tah jangdohoh ciη waasiη Musaa woyee ne Ilyas joyid hayis paad* ? »

¹² A loffa ba ne : « Bo' minid woo ne e Ilyas joy hay paad ne a doknoh in ci jen po ca yurah, waaye kinaat alkoh ne, Fiis ci Hoolid ci namid woo, η ini kad η Kubkiη boyi, ne a joyid yaab laayid te a sangu.*

¹³ Waaye mi na woyee dfa ne Ilyas hayid po boobi tumid de ini neβ ba findi Fiis ci woyohee wa. »

Yeesu sabsohid kubka na jinnnda muumfohe

¹⁴ Wa ba kad po ba reyeeda η taalubeeca binooba, ba hotta mboolo yakak wilid ba, jangdohoh can waasiη Musaa taastidoheeda na ba.

¹⁵ Mboolnda hotta Yeesu, ba feyuusa. Jaarra, ba yurahha nga de na mbup, ba kañidfa de.

¹⁶ A meekissa ba ne : « Du na taastidohee ye na ba ? »

17 Yaar η mboolnda woosa de ne : « Jangdohohi, η komee dfa kubkin ngo yaari, a jiini muumid de.

18 Disik nu a amboh de dah, a na folee de η ndaam, ngubin de soñe, a dobdohsee sis cin de, a jaad. Nj kiimid taalubeecin dfa ne ba aañ jinnndi, waaye ba mindaa. »

19 Yeesu woosa ba ne : « Du bi boobi woti-woti e dfu kosaadi ; η nikan nik na dfu, η muñdee dfu po kida ? Komaat to de ndii ! »

20 Ba kommba de de.

Wa jinnnda hot Yeesu rek, a yoondidfa kubka, yeem keennda, walañkeeda η kehyi, ngubin de fuureeda.

21 Yeesu meekissa baabin de ne : « Inii rahas de kida ? » Yeem loffa de ne : « Ina a nikoh komaaki poyi.

22 In laayid, jinnndi na hiiree de ngan keen η yongkaah mbaa η masub ne a boom de ; kon fu min in nga dah, boo miskaat dfa, fu baatdoh boo. »

23 Yeesu loffa de ne : « Nj min in nga dah i ? Raakdi ini minukdi ngan boyi kos. »

24 Jaarra baab bi kubka woosa η dafka ne : « Nj kosid ! Baatdoh ho η ini tas η kosi η kos ! »

25 Yeesu hotta ne mboolo laayid wa dñi ar nangdukoh, a ngassa jinnnda an : « Ñam woo ne, pula η kubkii te kinaa de aasis, fu yi jinnndi na dikdoh, muumdoh ! »

26 Jinnnda pulla kubka, a ambsohhaa na sesoh na yoondid de keeh-keeh. Kubka mannda na boyi kaan, po laayid woyeeda ne a kaanid.

27 Waaye Yeesu ammba de η yaah ne a kuruk ; a kurukka.

28 Wa Yeesu aas kahna, taalubeecin de dfaayya na de, ba meekissa de ne : « Wa ye tah po boo mindi aañ jinnnda ? »

29 A loffa ba ne : « Jiini mand na yeem, a kiim Kooh dong na tahee de coot. »

Yeesu woyissid η kakaan kin de

30 Wa ba puloh ndaam, ba lahha η dooy Galile. Yeesu waadeedi ne wa inhu,

31 a nikee jangdeeda taalubeecin de ne : « Kubkin boyi hey degse η yaah cin boobi, ba ap de, a hulit η neeha kaahaydoh. »

32 Waaye taalubeecin de inheedi ini woo keem tokis te ba kaañeedi de meekis.

Ya ba kilifa ?

33 Wa ba ree Kapernawum po ba nikka η kahna, Yeesu meekissa taalubeecin de ne : « Du taastidohsee ye η waas ? »

34 Ba dekka ted ; raak ba taastidohsee ya ba uup nik kilifaani nga ba.

35 A booffa, a beedukka ndanjiyaah na kanak ci (12), a woosa ba ne : « Bo' nu waad nik kilifa dah, a teydukaat mirndoh, te a teyduk nik surgaanin bi tas jen. »

36 A bayya komaaki a tufkidfa de η leerooba, a morgidukka de, a woosa ne :

37 « Bo' nu teyduk njaanjii saguuso dah, a teyduk ko. Bo' nu teyduk ko dah, fu teyduk ko haa, fu teyduk Yi woos so. »

Boyi sangdi boo hun na boo

38 Saan woosa de ne : « Jangdohohi, boo hotid bo' aañeeda jiiniici η tiikin da te a baahdi nga boo. Tahha po boo woosa de ne a kinaata tumis. »

39 Yeesu woosa de ne : « Kinaat de wa sangoh, laam ali bo' mindi habid in feyohid η tiikin ngo po yut, jaar a woyee in modfaadi nga so.

40 Bo' nu sangdi boo dah, a hun na boo.

41 Bo' nu on dfu pot masub ne dfu an sagu baahi dfu baah η Mucdohi Gapohse dah, ñam na woyee dfu wa te wa keeh, boyeem ñakandi aafu nga.

42 Waaye yaa nu bakaaddukoh yino η komaakci yin ci kos so bii dah, ini hee gisohe nga de, wed ne a toku atoh bitid η mbooh, a njafu η cookma.

Penduk bakaaf

⁴³ Yaahin ða waaf ða bek η bakaaf ðah, ngudaa, fu tas yaah yino ; laam fu aas η kipes ki na yaah yino, wed ngisoh fu kad na yaah cin ða kanak ci η yongkaaha heydi yime. [

⁴⁴]*

⁴⁵ Kotin ða waaf ða bek η bakaaf ðah, ngudaa ; laam fu aas η kipes ki na kot yino, wed ngisoh fu njafu na kot cin ða kanak ci η yongkaaha yakka. [

⁴⁶]†

⁴⁷ Te hasin ða waaf ða bek η bakaaf ðah, luhtaa ; laam fu aas η Nguurin-Kooh na has yino, wed ngisoh fu njafu na has cin ða kanak ci η yongkaaha yakka.

⁴⁸ Cangind ca na ñame faan ndaam na kaaneedi te yongkaaha na yimeedi.

⁴⁹ Bo' nu nga ðah, hey jemdassee na yongkaah.

⁵⁰ Meda, wa in baahid, waaye meda kad po wa jemisdi ðah, wa min jemfohissu na ye ? Raakaat meda η dooy ðu te ðu pesohee jam η harmban ðu. »

10*Ini Kooh ambsoh, bo' kinaata sabsoh*

¹ Yeesu kurkohha ndaam, a kadta bakan kur can Yudee, na baka winooran Yurda. Mboolo cohissa nga ðe, a jangdisseeda ba findi a meeda tumoh.

² Bi bo' baah η Farisen ca rebpa, ba meekseeda ðe ne ba woydukoh ðe woo uupid, an : « Andi bo' minid fad bitiice ? »

³ A loffa ba ne : « Musaa ed ðu winde nakoh nga ? »

⁴ Ba loffa ðe ne : « A teyfohid ne, fu minid fiisid bitiifu kayti teeboh ne fu fadid ðe, fu fad ðe. »

⁵ A loffa ba ne : « E ndengi ðu ndeng keeñ wed tah Musaa fiisidta ðu nakoheem,

⁶ waaye η cambohana, wa Kooh na fere Adina, a fer ba jaar na bitib, »

⁷ wed tah jaar hey sabukohe na yaay na baab, a ñod η bitiice,

⁸ ba nik faan yino. » Teemb ndeem, ba nikisdi kanak ba faan yino kotii.

⁹ Kon, ini Kooh ambsoh, bo' kinaata sabsoh. »

¹⁰ Wa ba dokuk kahna, taalubeecin ðe meekissa ðe ini kad η ineem.

¹¹ A loffa ba ne : « Yaa nu sabukoh na bitiice, a tokis bitib wiiris ðah, a njaaloo njaaloo η harmban ce na bitba koc.

¹² Te bitib nu sabukoh na jaar ce, a tey jaar wiiris tok ðe ðah, a njaaloo njaaloo. »

Yeesu na komaaki yin ci

¹³ Bi bo' komeeda Yeesu komaaki yin ne a laal ba, waaye taalubeecin ðe ngaskeeda boobeem.

¹⁴ Yeesu hotta ineem, a ayrukka, a woosa ba ne : « Fadaat komaaki ba hay nga so, kinaat ba hondoh hay, boobi mand na ba bed raak Nguurin-Kooh.

¹⁵ Ñam na woyee ðu wa te wa keeh, bo' nu teydukdi Nguurin-Kooh findi komaaki yin ðah, a aasandi nga muk. »

¹⁶ Yutta, a gorukka komaakca, a degga ba jaar cin ðe a barke'idta ba.

Yeesu na hed raak-raaka

* **9:44 9:44** Ngan Fiis ci maañid ci, cum raak ayaanii : "Cangind ca na ñame faan ndaam na kaaneedi te yongkaaha na yimeedi." Waaye Fiis ci uup woor ngan ci maañid ci ris woti raakdi woo keem. † **9:46 9:46** Ngan Fiis ci maañid ci, cum raak ayaanii : "Cangind ca na ñame faan ndaam na kaaneedi te yongkaaha na yimeedi." Waaye Fiis ci uup woor ngan ci maañid ci ris woti raakdi woo keem. ✨ **10:4 10:4** Rohyidi 24:1 ✨ **10:6 10:6** Camba 1:27 ✨ **10:8 10:8** Camba 2:24

17 Wa Yeesu coote, yaar nuppa yekka η fikiice, meekissa de ne : « Jangdohohi baahidi, η joy ye habid po η raak kipes ki heydi reehe ? »

18 Yeesu woosa de ne : « Wa ye tah fu beedkohee so baahid ? Ali bo' baahdi, hanaa Kooh dong. »

19 Fu inhid nakoh ci ; an kina ap bo', kina njaaloo, kina rok, kina woyid bo' ini a tumdi, kina njuucnjaac, eda yaay du na baab du cir.✧ »

20 Yaara woosa de ne : « Jangdohohi, in ceem jen, mi yii taambid ca, ina η nikoh komaaki poyi. »

21 Yeesu marakka de, waadta de η dooy ce, a woosa de ne : « Wa in yino dong wed fu taskoh. Toona in ci fu raak jen, fu ed ca ñakid ci ; fu hey raake alal η Eel ci. Yut dah, fu hay, fu ñaakid to. »

22 N woo keem, fikiiran yaara boysukohha, a cooteeda goyoh na goyoh, a nikee hed raak-raak.

23 N ineem, Yeesu marakka ini wil de, a woosa taalubeeciη de ne : « Hed raak-raak aas η Nguuriη-Kooh wa in ye miskan. »

24 Taalubeeciη de feyuusa η woo kiη de, waaye a woyissa ba ne : « Kubuuci, aas η Nguuriη-Kooh yoobdi de' ! »

25 Ngeelemb taamb η ngul kufic, wed uup yoob hed raak-raak aas η Nguuriη-Kooh. »

26 Taalubeeca uuppa nga feyu, ba woyeeda η harmban ba ne : « Kon a ya ba min mucdu ? »

27 Yeesu marakka ba, woosa ne : « Ineem wooñid bo' waaye raakdi ini wooñ Kooh. »

28 N ineem Piyeer koodta woo ka, a woosa de ne : « Moo boo bi fad in ciη boo jen, boo ñaakidta da nak ? »

29 Yeesu loffa de ne : « Ñam na woyee du wa te wa keeh, bo' nu fad kahan, wala taambdoh yaar mbaa bitib, yaay, baab, kubu wala yohon saguuso na Yegdohin Muci dah, »

30 boyeem hey raake, η jamanonii, ini ree waas teemet η kahan, taambdoh, yaay, baab, kubu, na yohon. Wa hunan na tolfidu η kehyi, waaye, kim a hey raake kipes ki heydi reehe.

31 Laayid η bi adug woti, bed mirndohan, te laayid η bi mirndoh woti, bed adgan. »

Yeesu woyissid η kakaan kiη de na hultiη de

32 Waam, ba nikee η waas Yerusalem, Yeesu adugka, ba kadeeda, taalubeeci feyuusa, booba hunee na ba tiitta. N ineem a beedkissa taalubeeci ndanjiyaah na kanak ci (12) kiik ba, a woyeeda ba ini na hee de rahse.

33 A woosa ba ne : « Du hot nga, boo bii kad Yerusalem, Kubkiη boyi hey fadse η yaah ciη kilifaaciη seeykidoh ciη waasiη Musaa, na jangdohoh ciη wa ; ba hey de atte'e ne a apu, ba ed de boobi nikdi Yawuut. »

34 Beem hey de njembte, ba tuhus de, ba lab de leraw, ba ap de. Waaye wa raak neeh kaahay dah, a hey hulte. »

Kiimanη kubuucanη Sebede

35 Saak na Saan, kubuuciη Sebede, rebpa η Yeesu, ba woosa de ne : « Jangdohohi, boo waad ne fu habid bo' ini boo na hee da kiime. »

36 A woosa ba ne : « Du waad ne η habid du ye ? »

37 Ba woosa de ne : « Boo waad ne fu nik η ndamiη da dah, yii boof lah da yaah-ñahum, yii lah da yaah-sing. »

✧ 10:19 10:19 Pula 20:12-16; Rohyidi 24:14

³⁸ Waaye a woosa ba ne : « Du inahdi ini du na kiime. Du minid an η kaasij miskidi η anan e ? Andi du minid bokituk η miskidi η bokitukohan ? »

³⁹ Ba loffa de ne : « Ee, boo minida. » A woosa ba ne : « Wa keeh ne du hey ane η kaasij miskidi η anan te du hey bokituke η miskidi η bokitukohan ;

⁴⁰ waaye ini kad η yi lahan ndo yaah-ñaahum na sing, a ñam woyan ba haa ; boobi koodkidu disik ceem, bed lahan ndo nga. »

⁴¹ Wa taalubeeca ndanjiyaah ca binooba kerah ineem, ba ayrukka Saak na Saan.

⁴² Yeesu beedukka ba jen, woosa ba ne : « Du inhid ne boobi ambu kilifa yakak η kur ci na degee deg boobij ba yaah, boobi uupid hatil uupohee doole.

⁴³ Waaye wa nikohdi daa nga du, bo' nu waad nik bo' yakak nga du dah, a teydukaat nik surgaanij du.

⁴⁴ Te bo' nu waad adug nga du dah, a teydukaat nik ñaaminij bi tas jen.

⁴⁵ Kubkin boyi sah, haydi ne a raak surga, a hay ne a nik surga te a edoh kipes kin de ne a tos bo' laayid. »

Yeesu wirdid fuulid

⁴⁶ Yeesu na taalubeecin de woyeeda, kadeeda po ba reesa kur-taaha na woyse Yeriko. Ba puleedaa, ba hunnda na mboolo laayid, raak fuulid yalwaanoh teeku Bartime, kubu Time, boofid η mbeeddaana.

⁴⁷ Wi a kerah ne a Yeesu yi gen Nasareet na haye, a leehkeeda an : « Yeesu setin Dawuuda, η miskaat da ! »

⁴⁸ Bo' laayid ngaskeeda de ne a dek. Waaye a uupeeda nga leehuk an : « Setin Dawuuda, η miskaat da ! »

⁴⁹ Yeesu tufukka, nakohha de beedkidu. Bi bo' kadta nga de, woosa de ne : « Ndengduka ! Kurka, a nakohid da beedku. »

⁵⁰ Jaarra fuulda njaffa paltoonaj de, a goonukka, a kadta η Yeesu.

⁵¹ Yeesu meekissa de ne : « Fu waad ne η habdid da ye ? » A loffa de ne : « *Rabbuuni* (jangdohohin ngo), η waad ne fu tum po has cin ngo min hot ! »

⁵² Yeesu woosa de ne : « Kada, kosi fu kos wirdid da. » Jaarra fuulda hoteeda, a taambidta Yeesu.

11

Aasanj Yeesu Yerusalem

¹ Wa Yeesu na ba hunee na de kad po ba heeda ree Yerusalem, η bak Betfase na Betani, η sero Tangooranj-Oliiw-ca, a woosa kanak η taalubeecin de.

² A woosa ba ne : « Kadaat η kur ki η fikiidu wii, du aasee rek dah, du hey hote cumbur mbaam tokuud nga, yi bo' moosdi rapoh. Toksaat de, du kom mbo de.

³ Bo' meekis du ne wa ye tah du toksee de dah, lofaat ne : “ A kilifaani etoh de, yut dah, a hey de dokne η ndii. ” »

⁴ Taalubeeca kadta, ba raakka cumbranj mbaama tokuud η hara, η nguɓu kahan, ba tokissa de.

⁵ Bi bo' η ba nikee η ndaam woosa ba ne : « Du na habde ye an ? Wa ye tah du toksee cumbrinj mbaami ? »

⁶ Ba loffa ba findi Yeesu woyohe, ba faduusa.

⁷ Wa ba hay na cumbra, ba radta kulbaacan η η dafuk cumbra, Yeesu rappa nga de.

⁸ Bo' laayid raddeeda de kulbaacan η η waasa, bum raddeeda paangiica ba piikohee η yohon ca.

⁹ Ba adgee na ba ñaakee nga de woyeeda η dafka woo kii :

« *Hosaana** !

Boyi na haye η tiikin Hedfi raakaat barke !

¹⁰ Wa barke'aat,

Nguurin caac boo Dawuuda wi na haye !

Hosaana η disik ca uup dfafuk !* »

¹¹ Wedf Yeesu kadfoh po a reesa Yerusalem, a aassa η Kahan Kooh. Wa a maraka jen po yutta, a kurukka, a hunnda na taalubeeci ndanjkiyaah na kanak ci (12), ba kadfa Betani, raak Kooh hoobeeda.

Yeesu η Kahan Kooh

¹² N Kooh-wiisiina, a puleeda Betani, a adukka.

¹³ A yokka ndun kifsid, a kadfa marka andi a hey raake ini a min ñam nga. Waaye wa a ree, a hotdi ali in nga dal saaf ca. Wa nikedfi η jamanooni ndun ci na rimohe.

¹⁴ A woosa nduna ne : « Ali bo' ñamissandfi rim cinj dfa ! » Taalubeecinj de kerheeda nga.

¹⁵ Wa ba ree Yerusalem, Yeesu aassa η Kahanj Kooh, a aaneeda toonoh ca na romoh ca nikedfi nga. A foleeda taabul canj boysoh kopor ca na boofohaacanj toonoh banuut ca.

¹⁶ A fadeedi ali bo' ne a taamb na bagaas η dooy Kahanj Kooh.

¹⁷ A jangdeeda booba an : « A inii wedf woyu η Fiis ci Hoolid' ci haa e ? Ne : " Kahan ndo teeksan kahan kiimoha wuu cuub ci† jen.* " Waaye du tumidfa dembohaaninj rokoh ci. »

¹⁸ N ineem kilifaacanj seeykidoh canj waasinj Musaa na jangdohoh canj wa kerahha Yeesu, ba waakeeda findi ba hee de apohe. Ba neyyoheen de sagu aasa jangdohinj de aasee mboolnda.

¹⁹ Wa niina ree, Yeesu na taalubeecinj de pulla Yerusalem.

Nduna Yeesu yonjee

²⁰ N Kooh-wiisiina na baaba, ba dokkeeda po ba teembeeda η nduna, ba hottaa suyd po η niir ca.

²¹ Piyeer naandsukka ina raake, a woosa Yeesu ne : « Jangdohohi, marka ! Nduni fu yonjee‡ suyd kong ! »

²² A woosa ba ne : « Kosaat Kooh,

²³ ñam na woyee du wa te wa keeh, bo' nu woo tangoorii ne : " Kurka ndii, njafka η cookma " te a raakdi liib kanak nga, waaye a kos ne ini a woo hey raake dah, Kooh hey de wa tumde.

²⁴ Wedf tah mi na woyee du ne, in nu du kiimee Kooh dah, kosaat ne du rahsida po yutid, Kooh hey du wa tumde.

²⁵ Fu kiimee Kooh te raak, fu ambdid morom fu in dah, daasa de, Baabinj du, yi η Eel ci nam da daas. [

²⁶]§ »

A ba tufkid' Yeesu ?

²⁷ Wa Yeesu na taalubeecinj de dokkis Yerusalem, a tiindsukeeda η dooy Kahan Kooh, kilifaacanj seeykidoh canj waasinj Musaa na jangdohoh canj wa na yakak ca, hayya nga de.

* **11:9 11:9** *Hosaana*: η deɓgaana, wa tokseen ne : "Woti-woti, mucfa boo." Wa nikedfi kiim Kooh. Waaye, wa kadfa po wa nikka woo yakdoha Kooh. * **11:10 11:10** Sabuur 118:26 † **11:17 11:17** Toonoh ca, na booba meed taamb na bagaas canj ba η Kahanj Kooh, ba meed nik η diska bi nikdi Yawuut topdasse. * **11:17 11:17** Esayi 56:7 ‡ **11:21 11:21** *yonj* : kiim in modaadi ne wa raak. § **11:26 11:26** Nganj Fiis ci maañid' ci, cum raak ayaanii : "Waaye du daasohdi dah, Baabinj du, yi η dfaki, daasandi du bakaad cinj du." Waaye Fiis ci uup woor nganj ci maañid' ci ris woti raakdi woo keem.

²⁸ Ba woosa de ne : « In ci fu na habde, fu gayuk nde po fu kaannja ca habid, wala a ya ba tufkid da ne fu habid ca ? »

²⁹ Yeesu loffa ba ne : « Maa hee du meekse in yino dong, lofaat to, η woo du ini tufkid to po η habdee in cii. »

³⁰ A woosa ba ne : « Ya ba tuuyee Yahya ne a boktoh, a Kooh wala bi bo' ? Lofaat to ! »

³¹ Waaye ba woyeeda η harmban ba ne : « Boo woo de ne Kooh a yi woos Yahya dah, a na hee woye ne : “ Wa ye tah du kosdi de ? ”

³² Te boo namdi kaañ woo ne wa puloh η boofi. » Ba neyyoheen booba laam mboolnda jen ambeen ne, Yahya nikee woosuud keeh-keeh.

³³ Ba loffa Yeesu ne : « Boo inahdi. » A woosa ba ne : « Kon η namandi du woo ini tufkid to po η habdee in cii. »

12

Andiinij guuroh ca añaandid ca

¹ Yeesu woyeeda na kilifaacanj Yawuut ca η andiin an : « A nikee jaar, a yippa yohon reseñ, a dingaa po wa willa. A acca nung pooyoha masminj reseñi nga, a habidta paraang niidohaa wa. Yutta, a hanndaa deg η yaah bi guuroh reseñ ne wa ruund dah ba paysoh ; a baabpa.

² Wi johni ruund, a tuuyca ñaam η guuroh ci ne a rahas bakinj de η reseñi.

³ Guuroh ca ammba ñaama, ba labpa de, ba aannja de yaah barang.

⁴ A tuuyissa ñaam wiiriis nga ba, ba labpa ñaama η haf, ba bassohha de.

⁵ A tuuyissa ya kaahaydoh, ba appa de. Ba labpa ñaam laayid bi fu inah ne a namee ba nam tuuy, ba appa bum.

⁶ A tasdee kubkinj de a keekoh dong. N mirndaani, a woosa de nga ba, a woosa η haf ce ne : “ Ba hey supke kubkinj ngo. ”

⁷ Waaye wi pangkoh ci hot de, ba woosa η harmban ba ne : “ Lamohinj johni a yi ! Hayaat boo ap de, lamaahi nik winj boo kotii. ”

⁸ Ba ammba de, ba appa de, ba mbetta de η finho johni. »

⁹ Yeesu woosa ne : « Moo, du liib ne hef johninj reseñi tuman na ? A hey haye, a ap guuroh ci, a deg johni η yaah bi bo' wiiriis.

¹⁰ Hanaa du jangdi ini Fiis ci Hoolid ci woo wii :

“ Atoh fi tabahoh ci mbete, mirndohid nik atoh fi amb tabahi.

¹¹ Ineem puloh η Hef boo, wa in feyohid η has cinj boo.✱ ” »

¹² N ineem, kilifaacanj Yawuut ca inheen ne Yeesu woyee na ba η andiina, ba waakeeda findi baa hee de ambohe. Waaye ba neyyoheen mboolnda, tahha po ba facta de, ba cootta.

Lemponinj buur Sesaar

¹³ N finho ineem, ba tuuyca bi Farisen na bi bo' baah η langtoh canj Herod ne ba kad η Yeesu, ba woydukoh de woo ki min de bek.

¹⁴ Beem hayya woosa de ne : « Jangdohohi, boo inhid ne fu woyoh keeh te fu nupdi ali bo' ; laam, fu na markeedi η yaki boyi yak, waaye fu na jangdohe waasinj Kooh η keeh ; woya boo andi wa waas ne Sesaar*, buura yakkanj Rom, wirndasse lempo wala ? Boo wirind, wala boo wirnduu ? »

✱ 12:11 12:11 Sabuur 118:22-23 * 12:14 12:14 Sesaar : buur nu tufkidasseen Rom dah, a meed bay tiiki Sesaar, waaye yaa nu nga ba raakeen tiikinj de haf ce.

¹⁵ Waaye Yeesu inahha ne woo ciŋ ba keeh nga ba haa, a woosa ba ne : « Wa ye tah dŋ waadee so bek ? Komaat to hanjar *dinaar* ndii ŋ marak. »

¹⁶ Ba edta dŋ hanjar yino, a meekissa ba ne : « Ya ba raak nataalii, na tiiki nik nga ? » Ba loffa dŋ ne : « A Sesaar. »

¹⁷ A woosa ba ne : « Edaat Sesaar ini Sesaar raak, te dŋ ed Kooh ini Kooh raak. » Ba feyuusa keeh-keeh nga dŋ.

Sadusen ci na ini kaɗ ŋ hulti

¹⁸ N ineem, boobi na woyse *Sadusen* hayya ŋ Yeesu. Bed bi na woye ne kaanid ci hultandŋ. Ba hayya ŋ Yeesu, ba woosa dŋ ne :

¹⁹ « Jangdohohi, nakohii wed Musaa fiisid boo : “ Yaar kaan te a raakdi kubu na bitiice dah, a taambdoh ce joy tok bitbi, a raakid yaari kaandi kubu.✧ ”

²⁰ Waaye wa raakeen taambdoh yasna-kanak. Saawi tokka bitib, a fadfi kubu a kaannda.

²¹ Yi taamb nga dŋ lamma bitba, a nammba kaan raakaadi kubu, yi kaahaydoh nammba tum daa.

²² Ba kafeeda po yasna-kanak ci jen kaannda te ali bo' raakdi kubu nga ba ; yutta, bitba nammba kaan.

²³ Boobi hult dah, a nikan biti ya ba nga ba ? Laam, bed bi yasna-kanak ci jen ba tokid dŋ findi bitib ! »

²⁴ Yeesu loffa ba ne : « Ini muuyid dŋ, wed ne, dŋ inahdi ini Fiis ci woo, dŋ inahdi hatilin Kooh.

²⁵ Boobi hult dah, yaar ci heydi toke bitib, bitib ci heydi tokse, ba mandan na malaakaaciŋ Eel ci.

²⁶ N ini kaɗ ŋ kakaan ki na hultin boobi, andi dŋ jangdi ŋ teerndin Musaa, ŋ dŋski na woye ŋ kidga yina jaale ? N ndeem, Kooh woo dŋ ne : “ Nam Koohin Ibrahiima, Isaahha, na Yanhooba.✧ ”

²⁷ Kooh, a Koohin kaanid ci haa, a Koohin pesid ci. Muuyi dŋ muuy yakid. »

Nakohi uup yak

²⁸ Yaar baah ŋ jangdohoh can waasiŋ Musaa kerahha woo can ba. A hotta ne, findi Yeesu lofoh yaaba, wa daa. A rebpa, a meekissa dŋ ne : « A winde nakoh uupid etoh ŋ nakoh ci jen ? »

²⁹ Yeesu loffa dŋ ne : « Wii wed nakohi uupid etoh : “ Sikfuka Israayel, Kooh Hed boo a yi dong Hedŋ !

³⁰ Waada Hed boo, yi Koohin da, na keein da jen, na ruuhin da jen, na liibin da jen, na hatilin da jen.✧ ”

³¹ Wii taamba nga : “ Waada morom fu findi fu waadoh haf fu.✧ ” Raakdi nakohi uup nakoh cii. »

³² Yaara woosa dŋ ne : « Ee Jangdohohi, fu woo keeh ne a Kooh yino dong raak, wiiriis raakdi dal a yi ;

³³ te fu waad dŋ na keein da jen, na liibin da jen, na hatilin da jen, fu nam waad morom fu findi fu waadoh haf fu dah, wed uupid njirin fu hoomdi Kooh doopaat, wala seeyuk nu min nik dah. »

³⁴ Jaarra Yeesu hotta ne a lofid na liibohaad modid, a woosa dŋ ne : « Fu usdi Nguurin-Kooh. » N finho ineem, ali bo' kaañisdi dŋ meekis ne a markisuk dŋ.

Mucdohi Gapohse na Dawuuda

³⁵ Yeesu nikee jangdoheeda η dooy Kahan KooH poyi. Ngan jangdoheem a meeksohha ne : « Jangdohoh cin waasi minoh woo na ne : “ Mucdohi Gapohse, a setij Dawuuda ? ”

³⁶ Te η hot Fuudsi Hoolohngaani, woydukohid Dawuuda inii :

“ Hed boo woyid Hed to ne :

‘Boofa η ñaahminj ngo
po mbaɗna η folan bi sang ɗa,
fu tum ba degoha kot.✧’ ”

³⁷ Dawuuda η haf ce a yi beedkoh Mucdohi Gapohse Hed ce, kon a min na nikohis setij de ? »

Wa raak mboolo laayid nga sikdukeeda Yeesu, ba nebuusa.

³⁸ A woyeeda ba η jangdohan de ne : « Wortukaat mand na jangdohoh cin waasin Musaa, ini neb ba wed ne ba bekuk kulba yakid ba tiindsuke. Te ba kaɗdassee yaah kanak η ɗisik ci na toonohse η kur.

³⁹ Ba nam waad ne, ba nikan η fiki boobi ngan *sinaagog* ci, te ba beedku kaɗam yakak ɗah, ba na waade boof η ɗisik ci uup edu cir.

⁴⁰ Bed na ñame raakuudin bitib ci jaar cin ba kaan po kahan cin ba sah ; te ba kiimee KooH ɗah, wa minuu reeh, ba waakee hotaat to. Ambaat ne a mbugalin ba uupan misik. »

Edohan bitba ñakɗa

⁴¹ Wa Yeesu yut, a booffa, a yurhidkohha na ɗiska na bekohse kopora η Kahan KooH, a markeeda mboolnda, ba bekeeda kopor nga, a hotta bi hed alal laayid bekeeda kopor keeh-keeh nga.

⁴² A namba hot bitib ñakid, yi jaar ce kaan, bekid nga hanjar kanak yin findi pistiriñ.

⁴³ Yeesu beedukka taalubeecin de, a woosa ba ne : « Ñam woo du wa te wa keeh, ini bitbi ñakɗii edoh, wed uup cin binoobi jen.

⁴⁴ Laam findi ba hend jen, ba edoh ini ba etohɗi η raak-raakin ba, waaye a yi, η ñaki a ñak a edoh ini a raakee pesoha jen. »

13

Sañuukan Yerusalem na hayin Kubkin boyi

¹ A Yeesu nik η Kahan KooH po a puleeda, jaar η taalubeecin de woosa de ne : « Jangdohohi, marka tabah ci findi ca yakoh na atoh ci ca tabahohu findi ca modoh ! »

² Yeesu loffa de ne : « Tabah ci yakak ci fu na hote cii, ali atoh tсандi η ɗafuk atoh η ndii, ca jen ca hey yahrohse. »

³ N finho woo keem, a kaɗta, a booffa η ɗafuk Tangooran-Oliiw-ca, a yurhidkohha na Kahnan KooH. Piyeer na Saak na Saan na Andare daayya na de, meekissa de ne :

⁴ « Woya boo jamanooni in ceem na hee raakohe na ini na hee teebohe ne in ceem jen ca ɗi heeda raake. »

⁵ A koodta woo ki, a lofeeda ba an : « Wortukaat, ali bo' kinaat du muuyid.

⁶ Bo' laayid hey haye, ba kood tiikin ngo, ba woyee ne bed Mucdohi Gapohse te ba hey muuyde bo' laayid.

⁷ Kad po du kerhoot bi hiñoh yakak wala du kerah yegɗoh ci na woye η hiñoh ɗah, kinaat neyyoh, in ceem joy joy raak waaye wa nikandi ne a Adina na reehe η ɗiski ɗiski.

⁸ Cum d'ah, kur hey hiñohe na kur morom wa, buur hey hiñohe na buur morom ce. Kehyi hey yoondduke η bi d'isik te ad raak η bi d'isik. Wa nikohan d'aa. Ca nikan cambin miskid' ci findi bitbi na hee basle.

⁹ Waaye d'u, kurkaat η haf d'u, laam, d'u hey ambse, d'u bayu η ngelohaaci, d'u hey labse η *sinaagog* ci te d'u hey bayse η fiki bi goornoor na bi buur saguuso. Ineem hey tahe po d'u min ndo seede η fikiiba.

¹⁰ Yegdohin Muci wed joy katohu paad η cuub ci jen.

¹¹ Ba bayee d'u kaso d'ah, kinaat feyu η ini d'u woyan. Woyaat ini haydohan d'u η saasi saasi ; e d'u woyan haa, waaye a Fuudsi Hoolohngaani.

¹² 'Bo' hey ambduke taambdoh ce ne a apu, baabu hey ambduke kubkin' de ne a apu, bi komaaki hey nike sangid' cin' boobi rim ba, ba apduk ba.

¹³ Boobi jen hey d'u sange saguuso. Waaye boyi na hee ndengduke muñ po η reehdohaana, hey mucdasse.

¹⁴ Kad' po d'u hot ini araamid'i na yahrohe tufkid' η d'iski a joyd'i nik d'ah,✧ - Fu yi na jange Fiis cii, inha ! - boobi wa raakan η Yudee, ba saandohaata η tangooa.

¹⁵ Boyi wa raakan η dafuk teeraasin' de, a ruhsee d'ah, a kinaat aas η dooy kahan ce ne a hee baye in nga.

¹⁶ Te boyi wa raakan η yohon ca, a kinaat gurid ne a hee baye kulbaakin' de.

¹⁷ Mas bitib' ci na hee nike rook η jamanooneem na bapdoh ci !

¹⁸ Kiimaat Kooh po wa nikuu η jamanoonin' soosi.

¹⁹ Laam η mbeh ceem boobi hey raake miskid'. Miskid' mand d'aa moosdi raakoh ina Kooh feroh Adina poyi te wa raakissandi.

²⁰ Te Hed' boo haawseedi mbeh ceem d'ah, ali kiñin heed'i muce ; waaye a haawsid' ca sagu boobi a tan.

²¹ N jamanoonaam bo' woo d'u ne Mucdohi Gapohse yii η ndii wala η nden d'ah, kinaat de kos.

²² Laam bi bo' hey haye ba tum haf ba Mucdohi Gapohse wala woosuud te ba yino nga ca haa, ba habdee firnde na keemaan ne ba muuyid' boobi po bi Kooh tan sah ne wa mineen nik d'ah.

²³ Waaye d'u nak, wortukaat ! N woyid' d'u ca jen nak, bala ca hayan.

²⁴ N jamanooneem, η finho mbeh ci miskid' ceem, nohi ñuus, cabni yim,

²⁵ hor ci keen, hatil ci nik η eel ci yoonddu,

²⁶ teemb ndeem, boobi hey hote Kubkin' boyi hayee η eel,✧ a hun na hatil laayid' na ndam.

²⁷ A hey woose malaakaaci, a cohdoh boobi a tan bak po bak η adinaani jen po d'iska eel ci top.

²⁸ Inhaat ini nduni jangdoh : Kad' po naak cin' wa hiy, wa camb kifis d'ah, d'u na jaare inah ne rehi usisdi.

²⁹ Wa mand d'aa, d'u nam hot in ceem d'ah, inhaat ne wa usisdi, wedi η ngubu kahni.

³⁰ Nam na woyee d'u wa te wa keeh, boobin' adinaani woti kurkohandi nga jen te in ceem jen raakdi.

³¹ Eel ci na kehyi hey coote, waaye woo cin' ngo moosandi cootoh.

³² Ini kad' η mbehi, wala wahtuuni in ceem na hee raakohe, ali bo' inahd'aa. E malaakaacin' Eel ci haa, a Kubki haa, a Baabi a yi inaha.

³³ Kon wortukaat, kinaat neeh, d'u inahdi andi wa nikan kida.

³⁴ Wa mand na yaari na baaɓe, a dengkoh ñaam cin' de kahni, yaa nu nga d'ah a tufkid' de, a woo de ini a hee habde, a woo yi nik η yahndeeri ne a niidaat.

³⁵ Kon kinaat neeh, dū inahdī andi hef kahni hayan kida, ndaa wa nikan noh niinid, wala na wek, wala na wiisaadi, wala daabdaab.

³⁶ Mbaa wortukaat po a hey jalañ dah, a raakuu dū neehe.

³⁷ Ini mi na woyee dū, maa woyee wa boobi jen : Kinaat neeh ! »

14

Kilifaacan Yawuut ca waadid ap Yeesu

¹ Waam, e neeh kanak tasee ne feetiñ *Paakiñ* Yawuut ci na wiñ mbuuruuci raakaadi lawiir ci ree.* Kilifaacan seeykidoh can waasiñ Musaa na jangdohoh can wa waakeeda findi ba ambohan Yeesu te bo' yeguu, ne ba apduk de.

² Ba woyee ne wa joydi nik η dooy feet ci, ba sangee ne duud raak η dooy booba.

Bitib yiifid laackoloñ η hafñ Yeesu

³ Yeesu nikee η kahan Simong Gaanaana, η Betani. Dekka po bo' bitib aassa, a raakka de ñameeda, a bayee *buteelalbaatar** riifid na laackoloñ habdohuud *narda* koceet, candooman wa dobeen lool. A pobidta lecmin wa, a yiiffa Yeesu wa η haf.

⁴ Booba nikee η diska hotta ineem, ba lahtukeeda η harmban ba, ba woyeeda ne : « Wa ye tah laackoloñi yahrohse ?

⁵ Wa mineen toonohu ini uup *dinaar* teemet-kaahay (300), ñakid ci edu kopori. » N ineem ba ngaskeeda bitba.

⁶ Waaye Yeesu woosa ba ne : « Fadaat de, wa ye tah dū yaabdee de ? A tumid to in baahid.

⁷ Ñakid ci genan gen na dū ; dū minid ba tumid in baahid η jamano nu dū waadoha dah. Waaye mi, η genandi na dū.

⁸ Te bitbii habid ini a min, a eeñdid faaniñ ngo po yutid bala bekuukiñ wa η ruy-ruy.

⁹ Ñam na woyee dū wa te wa keeh, disik nu Yegdohiñ Muci woyu η adinaani jen dah, ini a habid hey woyse nga, naandsukohaa de. »

Yudaa worid Yeesu

¹⁰ Yudaa Iskaryot, yino η *Apootar* ci ndanjiyaah na kanak ci (12), kadta η kilifaacan seeykidoh can waasiñ Musaa, ne a min ba edind Yeesu.

¹¹ Ba sikdukka de, ba summba nga lool ! Ba gappa de ed kopor. N ineem, Yudaa waakeeda findi a joy de edoh bi sang de modod.

Diski Yeesu habdohan Paaki

¹² N mbehi koc η feetiñ Mbuuruuci raakaadi lawiir ci wi mbaaliñ *Paaki* na hoosohse, taalubeeciñ Yeesu meekissa de ne : « Kilifaani, fu waad ne boo kadan da habdohda kañam kiñ *Paak* nde ? »

¹³ Yeesu tuuyca kanak nga ba, a woosa ba ne : « Kadat Yerusalem, dū hey cohe na jaar bayid meeme masub, ñaakdaat de.

¹⁴ Woyaat hef kahna a aasohan ne : “ Jangdohohi woo ne, wa nde diski a joy ñamoh mbaaliñ *Paak*, a yi na taalubeeciñ de ? ”

¹⁵ A hey dū teebe tuuy angid η dafuk kahna, na in ci joy nik nga, dū koodkidohdan boo kañam ki ndaam. »

¹⁶ Taalubeeca kadta Yerusalem ; wa ba ree, ba raakohha in ceem daa findi Yeesu woyohsee ba, ba koodkidta kañam can *Paak*.

Kañam kiñ Paak

¹⁷ Wa niina ree, Yeesu na *Apootar* ci ndanjiyaah na kanak ci (12) hayya.

* **14:1 14:1** Pula 12:1-27   * **14:3 14:3** *albaatar*: wa atoh modid, yoobid pestu, wa na etohse habdoha tumoha laackoloñ.

18 Wa ƒa ƒoof ƒa ñameeƒa, a woosa ne : « Ñam na woyee ƒu wa te wa keeh, ƒu ƒi na ñame na so ƒii, yino nga ƒu hey yo eƒndohe ŋ ƒi sang ngo. »

19 Ba soossa, yaa nu nga woosa ƒe ne : « Mbaar a mi haa ? »

20 A loffa ƒa ne : « Yino ŋ ƒu ƒi ndaŋkiyaah na kanak ci (12) na ƒeke yaah na so ŋ ƒooli. »

21 A degga nga ne : « Wa keeh ne Kubkiŋ ƒoyi hey kurke nga findi Fiis ci woyoha nga ƒe, waaye mas ƒoyi na hee ƒe eƒndohe ŋ ƒi sang ƒe, ini ngisohee ŋ ƒoyeem weƒ ne a rimkuu. »

22 Ba ñameeƒa, Yeesu ƒayya mbuuru, a corkiƒta Kooh, a pobidƒaa, a eƒta ƒa wa, a woosa ƒa ne : « Bayaat, wii wa faaniŋ ngo. »

23 Yutta, a ƒayya kaas tumiƒ, a corkiƒta Kooh, a eƒta ƒa wa, ƒa jen ƒa annda nga.

24 A woosa ƒa ne : « Wii, wa ñif miŋ ngo aamu wuu ƒi laayid, ñif mi ndengiƒ Ambtiƒohi.

25 Ñam na woyee ƒu wa te wa keeh, ŋ heyƒi anisse masuƒ reseñ po mbaƒna ŋ anissan wi asi, ŋ Nguuran Kooh. »

Yeesu yegƒohid ƒaƒndukiŋ taalubeeci

26 Wa ƒa yut ŋ kañam ka po ƒa yeekka yeek ciŋ *Sabuur*, ci hun na feeti, ƒa pulla, ƒa kaƒeeƒa Tangooran-Oliiw-ca.

27 Yeesu woosa ƒa ne : « Wa fiisuud ne : “ Ŋ hey laƒe niidohi, mbaal ci pasarkoh.✠ ” Kon inhaat ne ƒu jen ƒu hey ƒaƒnduke.

28 Waaye, ŋ hultidu po yut ƒah, ŋ hey ƒu adge Galile. »

29 Piyeer woosa ƒe ne : « Ali ƒoofi jen ƒaƒnduk, ŋ ƒaƒndukandi. »

30 Yeesu loffa ƒe ne : « Ñam na woyee ƒa wa te wa keeh, woti ŋ ƒooy weki, bala siiki leehkan waas kanak ƒah, fu hey yo taaske waas kaahay. »

31 Waaye Piyeer ƒaatta ndengƒuk ŋ woo ka an : « Ali nik ne ŋ kaanan kaan na ƒa sa, ŋ taaskandi ƒa. » Ba jen ƒa nammba woo ƒaa.

Kiim caŋ Yeesu ŋ Getsemane

32 Wa ƒa ree ngaŋ ƒiska na woyse Getsemane, Yeesu woosa ƒa ne : « Boofaat ndii, ŋ kaƒ kiima Kooh. »

33 A kooƒta Piyeer na Saak na Saan, a hunnda na ƒa. A cammba yeg neyyoh na jaahid ŋ ƒooy ce.

34 A woosa ƒa ne : « Diski wa nik ndii faaniŋ ngo goy goy po mi yii heeƒa kaane, tasaat ndii ƒu irin. »

35 A faƒta ƒa ndaam, a kaƒta yissuut ŋ fikiiƒa, a yekka ŋ kehyi, a kiimeeƒa Kooh ne wahtuuniŋ miskiƒi ƒalaat ƒe, ne wa min nik ƒah.

36 A woosa ne : « *Abba*†, Baab, raakƒi ini wooñ ƒa, usƒid to kaasiŋ miskiƒii. Waaye wa kinaat nikoh findi ŋ waadoh, waaye waad-waadŋ ƒa weƒ raakaat. »

37 Wi a dokuk, a raakka ƒa neeheeƒa, a woosa Piyeer ne : « Simong, fu yi neeh de' ! Fu mindi sa, irin ini ree wahtu ! »

38 A woosa ƒa ne : « Kinaat neeh, kiimaat Kooh a ndengiƒ ƒu po ƒu keenuu ŋ fiir. Waad-waadi wii nga waaye faan ci raakƒi hatil. »

39 A kaƒissa, a woyeeƒa in ci a woyee ŋ kiimaŋ ƒe koc.

40 Wa a dokkis nga ƒa, a raakissa ƒa neeheeƒa, raak ƒa pani'uud po has ciŋ ƒa aaykohha. Ba raakeeƒi lofaah ƒe.

41 A kaƒissa, a hayissa waasi kaahaydoh, a woosa ƒa ne : « Du ƒii neeh, ƒu ƒii iƒsiƒuk ! Wa doyiƒ, wahtuuni reyid ! Weƒƒi, Kubkiŋ ƒoyi faƒuud ŋ yaah ciŋ bakaadoh ci !

42 Kurkaat ƒoo kaƒ ! Markaat, yi joy yo eƒndoh a yi ! »

✠ 14:27 14:27 Sakriya 13:7 † 14:36 14:36 *Abba*: weƒ "baab", ŋ peƒman Yawuut ca ƒeƒgaan.

Yeesu ambuud

⁴³ Wa Yeesu na woye, jaarra, Yudaa, yi baah η ndan̄kiyaah na kanak ci (12), reesa na mboolo bayid̄ bi ndood̄ na bi ndang. Ba puloh η kilifaacan̄ seeykidoh̄ can̄ waasin̄ Musaa na jangdohoh̄ can̄ wa na yakak ca.

⁴⁴ Raak Yudaa woyid̄ ba ne : « Boyi maa hee foone inhaat ne a yi ; ambaat de po a ndeng, du bay de daa. »

⁴⁵ A reyeeda rek, a rebpa η Yeesu, a woosa de ne : « Jangdohohi ! » A foonnda de.

⁴⁶ Jaarra ba ammba Yeesu.

⁴⁷ Yaar baah η ba nikee η ndaam fuurra ndang, yobpa ñaam η ñaam can̄ seeykidoha yakka, a carissa nofan̄ de.

⁴⁸ Yeesu woosa ba ne : « Du hayid̄ na ndood̄ na ndang findi taamboh rok ne du amb mbo.

⁴⁹ Moona Kooh-nu-wiis, η nikee η harmban du η Kahan Kooh, η jangdoheeda, te du ambdi so. Waaye in cii jen raakid̄ ne ini Fiis ci Hoolid̄ ci woo raak. »

⁵⁰ N̄ ineem, taalubeecin̄ de jen fadta de, ba saandohha.

⁵¹ Raakid̄ kubka fiira ñaakdee de, a lipkee na uuf dong. A ambseedfa,

⁵² a fadta lipan̄ de nga, a saandohha faan barang.

Yeesu η yaah atte'oh ca yakak ca

⁵³ Ba bayoh Yeesu daa η kahan seeykidoha yakka. Kilifaacan̄ seeykidoh̄ can̄ waasin̄ Musaa jen na jangdohoh̄ can̄ wa na yakak ca cohee η diska.

⁵⁴ Piyeer nikee ñaakdeeda de usid̄ η finhoora po findi a reyoh kahan seeykidoha yakka, a booffa na surgaaca η leero kahna, ba yohnukeeda.

⁵⁵ Kilifaacan̄ seeykidoh̄ can̄ waasin̄ Musaa na booba binooba baah η saangnan̄ yakak can̄ Israayel jen waakeeda seede ne ba raak ini tah ba min apduk Yeesu, waaye ba hotdi.

⁵⁶ Laayid̄ leydoheeda de waaye woo can̄ ba huneedi.

⁵⁷ Raakka ba kuruk leydoheeda de ne

⁵⁸ ba kerhootid̄ de a woosa ne : « N̄ hey yahrohe Kahn̄in̄ Kooh wi yaah bo' habid̄ wii. Yut dah, ngan̄ neeh kaahay, η tabah wiiriis wi yaah bo' habdandi. »

⁵⁹ Po η ineem sah, woo can̄ ba huneedi.

⁶⁰ Teemb ndeem, seeykidoha yakka tufukka η fiki mboolnda jen, a meekissa Yeesu ne : « Fu heydi lofe ali in η in ci boobi na yambee da e ? »

⁶¹ Waaye Yeesu dekka ted̄, lofdi ali in. Seeykidoha yakka meeksissa de an : « Andi a fu Mucdohi Gapohse, kubkin̄ Hed̄ barkeeni ? »

⁶² Yeesu loffa de ne : « Ñam nik, te du hey hote Kubkin̄ boyi boofid̄ η ñaahmin̄ Hed̄ hatili, te du hey de hote hayee η eel.☆ »

⁶³ Seeykidoha yakka faarra kulbaacin̄ de, a yi η haf ce, ne a teeboh ne wa woo uupid̄. A woosa ba ne : « Boo etohis seede ye ? »

⁶⁴ A du kerhoota, a dalid̄ Kooh, a joy ye tumu ? » Ba jen ba hunnda ba woosa ne : « A apaah apu ☆! »

⁶⁵ Raakka bi tuhsee de, ba muurra has cin̄ de na daah, ba labeeda de kumah, ba woyeeda de ne : « Nik ne fu woosuud̄ dah, woya boyi lab̄ da ! » Surgaaca taambukka de na pad.

Piyeer taaskid̄ Yeesu

⁶⁶ Waam, raak Piyeer η kehyi, η leero kahna, komaaki cafay reesa, a baahee η ñaam can̄ seeykidoha yakka.

⁶⁷ A hotta Piyeer yohnukeeda, a feerukka de baahid̄, a woosa de ne : « Fu namee nik na yaarin̄ Nasareet ci, Yeesu. »

⁶⁸ Waaye Piyeer woosa de ne : « N hotdi ini fu waad woo te η inahdaa. » A kurkohha ndaam, a kadta ngubu kahna. [Siika leehukka.]

⁶⁹ Boya bitba hotissa de, a woyisseeda booba nikee nga ne : « Yaarii, a baah η yaabin de. »

⁷⁰ Waaye Piyeer taaskissa. Wa degga yissuut, yaaba nikee ndaam nammba de woo ne : « Fu bo' Galile, wa keeh ne fu baah η yaabin de. »

⁷¹ Piyeer giñeeda, a woosa ne : « N lee dah, Kooh alkaat to, waaye η inahdi yaari du na woye. »

⁷² Wedi siika kanakdukoh leehuk. A naandsukka findi Yeesu woyohee de wa ne : « Bala siiki leehkan waas kanak dah, fu hey yo taaske waas kaahay. » Jaarra, a fudeeda.

15

Yeesu bayuud η Pilaat ne a atte'u

¹ Wa Kooh wiis na baaba teel, kilifaacan seeykidoh can waasin Musaa cohha na jangdohoh can wa, na yakak ca, na saangnan atte'oh ca jen. Ba tokdukka Yeesu, ba bayya de η Pilaat.

² Wa ba ree, Pilaat meekissa de ne : « A fu buurin Yawuut ci e ? » Yeesu loffa de ne : « Fu woyida ! »

³ Kilifaacan seeykidoh can waasin Musaa yambeeda de in laayid.

⁴ Pilaat woyissa de ne : « Fu lofandi e ? Fu kerahdi in ci laayid ci ba na yambee da e ? »

⁵ Waaye Yeesu lofidi ali in ; ineem feyya Pilaat.

⁶ Waam, feet Paak reyeen dah, Pilaat fadsid ba ambuud yino η ba nik η kasoona, bed na tanootee de.

⁷ Wa raakeen jaar teeku Barabaas ; a baahee η ba hiñohee na nguura. Wa kurka yoon, ba apee bo', ba tayuusa η kasoona.

⁸ Mboolnda kadta η Pilaat, ba woyeeda de ne : « Habdida boo ini fu na cure boo tumid kiis nu ree. »

⁹ Pilaat loffa ba ne : « Du waad ne η fadsid du buurin Yawuut ci e ? »

¹⁰ A inheen ne waada booba waad Yeesu, wed tah po kilifaacan seeykidoh can waasin Musaa degga de η yaah cin de.

¹¹ Waaye ba yoppa mboolnda ne ba woyaat ne : Barabaas !

¹² Pilaat woyissa ba ne : « Moo du waad ne η tum yaari du teek buurin Yawuut ci na ? »

¹³ Ba leehkisseeda η dafka ne : « Daayaa de η kurwaa ! »

¹⁴ A meekissa ba ne : « A habid ye in modadi ? » Waaye ba uupeeda nga leehuk η dafka an : « Daayaa de η kurwaa ! »

¹⁵ Pilaat waadta jam, a taambidta mboolnda η ini neɓ ba ; a fadsidta ba Barabaas, a nakohha Yeesu labu na leraw po yutta, a edta soldaar ca de ne ba daay de η kurwaa.

¹⁶ Ba bayya de leero kahan goornoor, ba beedukka soldaar ca binooba jen.

¹⁷ Ba bekidta de kulba ruumind po haa buur, ba tedta ñapir, ba bekidta de wa η haf findi mbahne-buur.

¹⁸ Ba kañdeeda de an : « Boo bii kañid da buurin Yawuut ci. »

¹⁹ Ba labeeda de η haf na ngeer, ba tuhseeda de, ba yekeeda η fikiice.

²⁰ Wa ba njembit de po yutta, ba wolla kulbaaka ba bekdée de, ba bekdissa de kulbaacan de, ba bayeeda de bilaf fa ne ba daayaa de η kurwaa.

Yeesu daayuud η kurwaa

21 Waam raak yaar gen Sireen teeku Simong, baabinj Aleksaandar na Rufus, a pulohee bak canj yohon ca, a lahha ndaam, ba tufukka de ne a deguk kurwaanin Yeesu.

22 Ba bayya Yeesu po η diska na woyse *Golgota*, wa tokis "Yoh-haf",

23 ba waadta de andukoh biiñ ambsohuud na *miir**, waaye a andi.

24 Yutta, soldaar ca daayca de η kurwaa, ba piilohha kulbaacan de[☆] ne yaa nu nga dah inah ini a joy raak.

25 Wa raak yoor-yoora aaseeda.

26 Raakka ina ba fiis ndaam, ne wa teeboh ini tah de daayu. Ba fiisee inii : « Buurinj Yawuut ci. »

27 Yeesu daaysee na rokoh kanak, yii lahha de yaah-ñaahum, yum yaah-sing. [

28]†

29 Booba taambee η diska njembteeda de, ba kudteeda haf, ba baseeda de an : « Ngec ! Fu yi woyee ne, fu hey yahrohe Kahninj Kooh, fu tabahisa η neeh kaahay,

30 mucda haf fu, fu ruhus η kurwaani ☆! »

31 Kilifaacan seeykidoh canj waasinj Musaa η harmban ba, na jangdohoh canj wa nameeda de njembit an : « A mucdid binoobi, a mindi mucid haf ce !

32 Mucdohi Gapohse, buurinj Israayel, ruhsaat η kurwaani win-win, boo hot, boo han kos. » Ba daaysee na de nameeda de bas.

Kaananj Yeesu

33 Wa njooloora ree, kehyi jen nikka η ñuus ini ree wahtu kaahay.

34 Wa wahtu ceem mit, Yeesu leehukka η dafka, a woosa ne : « Eloyi ! Eloyi ! Lema sabahtani ? » wef ne "Koohinj ngo ! Koohinj ngo ! Wa ye tah fu fadta so ?[☆]"

35 'Bi bo' baah η ba nikee η ndaam kerahhaa, ba woosa ne : « Kerhaat, a na beedke Ilyas‡ ! »

36 Yaar nga ba nuppa, bayya daah, a hooycaa η masub raakid *bineegar*, a tokkaa η lecem ndood, a deggaa η ngubinj Yeesu ne a an. Yaara woosa ne : « Sekaat boo marak, andi Ilyas hey de hee ruhside η kurwaani. »

37 Yeesu leehukka, ngudta.

38 Ridoona dasdee Diska Hoolohngaanaj Kahninj Kooh faarukka tareet ini koodoh dafka po kehya.[☆]

39 Yaara adgohee soldaar ca, ya tufkee η fiki Yeesu, hotta findi a kaanoh, a woosa ne : « Wa keeh ne yaarii nikee Kubu Kooh. »

40 Raakeen bitib ca tufkee usid markeeda. Mari Makdala baahee nga na Salome na Mari yi yaay bi Yoose na Saak yi yini.

41 Beem bed ñaakdee Yeesu te bed meed de taambkoh wa a nik η Galile. Nameen raak bitib wiiriis laayid, baah η ba hunee na de Yerusalem.

Daakuukanj Yeesu

42-43 N noh niindanj mbehi na koodkohse, wi adug mbehi na idsidkohse§, Suseef ya genee Arimate hayya. A nikee bo' yeguud η atte'oh ca te a yi η haf ce, a namee sek Nguurinj-Kooh. Hooba wa kee hooba tahha po a kadta η Pilaat na fit, a meekissa de fidaafa.

* 15:23 15:23 *miir*: wa cuuraay, wa na fuudseedi. Wa na woyse "*myrrhe*" η farañse. ☆ 15:24 15:24 Sabuur 22:19 † 15:28 15:28 Ngan Fiis ci maañid ci, cum raak ayaanii : "Ineem raakka ne ina Fiis ca woyee raak, an : « A baahndohuud η tumoh modaañiica. »" (Esayi 53:12). Waaye Fiis ci uup woor nganj ci maañid ci ris woti raakdi woo keem. ☆ 15:30 15:30 Sabuur 22:8 ☆ 15:34 15:34 Sabuur 22:2 ‡ 15:35 15:35 *Ilyas* : tiikin "Ilyas" na tiikin "Eloyi", findi ba na woyohee ca, ca reb reb mand. ☆ 15:38 15:38 Pula 26:31-33 § 15:42-43 15:42-43 Mbehi na idsidkohse, wa na cambe juma na niin, wef ne muyohaad-nohanj mbehi na koodkohse, wa reeh η gaaw ne noha muyeeda.

⁴⁴ Pilaat feyuusa wi a kerah ne Yeesu arid kaan, a nakohha beedkidu yaara adgohee soldaar ca, a meekissa de andi a baatsidid kaan.

⁴⁵ Pilaat kerahha ini yeem lof, a teydukidta Suseef ne a bayaat fidaafa.

⁴⁶ Suseef rommba uuf *leen*, a ruhsidta faanaŋ Yeesu ŋ diska wa daaysee ; a lemessaa na uufa, a bekkaa ŋ ruy-ruy huruud ŋ atoh. Yutta, a pilnginnda atoh yakak, a ranngaa naa.

⁴⁷ Raak Mari Makdala na Mari yaay bi Yoose nga, ba markeeda ŋ diska Yeesu daaku.

16

Yeesu hultid

¹ Wa nohi muy po mbehi na idsidkohse reehha, Mari Makdala na Salome na Mari yaay bi Saak rommba eeñdoha ne ba reefa fidaafan Yeesu.

² N Kooh-wiisiina na baaba teel, wa bitib ceem reeye ruy-ruya, raak nohi haneeda pul.

³ Ba woyeeda ŋ harmban ba ne : « Moo ! Ya ba na hee boo pilnginde atoh fa rangohu ruy-ruya ? »

⁴ Ba jadtukka, ba hotta ne atoh fa rangee wa pilnginuud te wa nikee atoh yakoh na yakoh.

⁵ Ba aassa ŋ ruy-ruya, ba hotta fiir bekkid sabidoor yaanow melcid, boofid ŋ baka ñaahma, ba feyuusa jameet.

⁶ Waaye, yaara woosa ba ne : « Kanaat feyu, du na marke Yeesu yin Nasareet, yi daayse ŋ kurwaa. A hultiduud, a nikisdi ndii, diski a daaksee weddi.

⁷ Diski wa nik, kadaat du woya taalubeeci, Piyeer na binoobi, ne a yaa adug du Galile. Du na hee de hotohe ndaam findi a woyohee du wa. »

⁸ Ba pulla ruy-ruya, ba saandoheeda. Ba nikee saakdoheeda sagu tiit, neyyoheem tahha po ba woodi ali bo' in.

[
⁹ *Wa Yeesu hultid ŋ mbehi koc na baaba, a deb teeb haf ce Mari Makdala. A yi bitba a sabsohee na jiini yasna-kanak.

¹⁰ Yeem kadta, a raakka ba meed hun na Yeesu fudeeda kakaan kin de ; a naandsukka ba wa.

¹¹ Waaye, wa a woo ba ne : « Yeesu hultid, ŋ hotid de ! » Ba kosdi de.

¹² Yutta, Yeesu teebkissa taalube kanak, ŋ ñaamaar dalohid na wa koc, raak ba ŋ waas ŋ bilaf fa.

¹³ Ba hayya, ba naandsukkaa taalubeeca binooba, waaye ba namdaa kos.

¹⁴ N mirndaani, a teebukka *Apootar* ci ndanƙiyaah na yinooci (11), raak ba boofid ñameeda. A ngassa ba ŋ ndengkin ba keeñ na ini ba kosdi boobi hot de hultiduud.

¹⁵ A hannda ba woo ne : « Kadaat ŋ adinaani jen, du woo boobi feru jen Yegdohin Muci.

¹⁶ Yaa nu kos te a boktu dah, a hey muce, waaye yaa nu kosdi dah, a hey atte'se findi bakaadoh.

¹⁷ Te in ci boobi kosan ndo inhisohsan cedi cii : Ba hey aañe jiini ŋ tiikin ngo, ba jombee bi pedeem as,

¹⁸ ali ba amb iin wala ba an posani na ape sah, ali in rahsandi ba. Ba hey dege kosaayid ci yaah, ba wir. »

* **16:9 16:9** Aaya 9-20, e Maarko fiis ca haa. Bo' inahdi andi a rawdi diindoh teerndin de, andi ini a fiis muuy muuy. Kon, aayaacii, bi bo' wiiriis fiis ca. Ca fiis maañid, ca fiisu ŋ finho hayin Yeesu, bala kiis 150 reyan dah, te in ci ca woo, ca hun na in ci Luk na Macce na Saan fiis.

¹⁹ Wa Hed boo Yeesu yut ba woo in ceem, a rapduusa η Eel ca, a booffa η ñaahmanη Kooh.

²⁰ Taalubeeci woosa Yegdohinj Muci η disik nu nik, Hed boo ambdohha ba η pangkeem, in ci feyohid ci a habdee disik nu ba kad dah, ca teebohha ne woo kin ba, wa keeh.]

Yegdohin Muci Luk fiis

Rangsohaani

Luk baaheedi η *Apootar* cin Yeesu. Waaye a nikee na boobi meed hun na Yeesu. N ineem a meeksid ba findi yeem pesohee po wa ñiinnda nga de. Yutta a fiisidtaa yaar na woyse Tewofil.

Luk nikee payoh* te a hunid na *Apootar* Pool kiis laayid.* A yi dong nikdi Yawuut η boobi fiis *Biibali*.

Luk namid fiis teerndin de kanakdoh wed "Tum cin *Apootar* ci". Teerndem na taalndide in ci a naandsuk η teerndii.

Luk woyid η teerndii findi Yeesu rimohu na in ci a habid η kehyi, na in ci a jangdoh, na kakaan kin de, na hultin de. Yeesu yegdeen booba woo kin Kooh, a wirdeeda kosaayid ca, a aaneeda jiiniica, a tumeeda in feyohid ca uupee haf can booba. Ini a fiis, wa mand na ini Macce na Maarko fiis.

Yegdohin Muci Luk fiis kadtidoh an :

Ini tah de fiisa 1:1-4

Findi Yahya na Yeesu rimohu 1:5-2:52

Beedkohin Yahya 3:1-20

Boktukin Yeesu na findi Seytaani jadfohee de fir 3:21-4:13

Nikan Yeesu η Galile 4:14-9:50

Pulan Yeesu Galile ne a kad Yerusalem 9:51-19:27

Aasan Yeesu Yerusalem po kakaan kin de 19:28-23:56

Hultin Yeesu 24:1-12

Teebkan Yeesu η *Apootar* cin de na kadan de dafka 24:13-53

Rangsoha

¹ Tewofil kilifaani, bo' laayid ndengdukid η fiisin in ci habdu η harmban boo ;

² Ba kood naandsuk cin boobi maasoh ina amboh η cambohaada te boobeem mirndohha nik bi na taambkohe woo kin Kooh.

³ Mi nak, η meeksohid baahid findi in ceem jen raakoh η cambohaana po η reehdohaana, wedi tah po η namid da waad teeb ngan fiis, findi in ceem taambtidohohe.

⁴ N fiisid in ceem jen ne fu min inah ne, ini fu jangdu, wa daa.

Jibriil gapohid raakuukin Yahya

⁵ N jamanoona Herod nikoh buuran Yudee, wa raakeen yaar teeku Sakariya, a baahee η seeykidoh can cuuban Abiya*. Bitiice teeksee Elisabet, a baahee η bi kahan Aaruna, caacin seeykidoh cin Israayel.

⁶ Ba kanak jen ba nikee bo' yurhid η fiki Kooh ; ba meedta taambid in ci Hed boo nakoh jen na waasin de te ali bo' raakeedi woyaah ba.

⁷ Waaye ba raakeedi kubu laam Elisabet jaasiree jaasir, te ba kanak jen, ba nikee yakak.

⁸ Wa raakka mbeh, Sakariya seeykeeda wuu Kooh sagu ne e cuuban Abiya raakfohee seeyka η neeh caam.

⁹ Findi ba meeda tumoh, seeykidoh ca markiskeeda ne Kooh teeb ba boyi joy aas η Diska HoolidanKahnan Kooh Hed boo, ne a fuud cuuraay nga, wa hennda nga de.

* : Bi Kolos 4:14   * : Tum ci 16:10-28:16   * **1:5 1:5** Seeykidoh can cuuban Abiya nikee cuub seeykidoh ; wa teeksee Abiya, wa baahee η cuub ca ndanjiyaah-kanak na cuub yatuus (25) can Israayel ca meed seeykidoh. Ba jen, ba nikee set cin Aaruna.

10 N jamaana cuuraaya na fuudohse, tel mboolnda jen η hara kiimeeda Kooh.

11 Malaaka Hed' boo teebukka Sakariya, a nikee η ñaahman seeykohaana na suusohse cuuraaya.

12 Sakariya hot de hot rek, a feyuusa, a tiitta.

13 Malaakaana woosa de ne : « Kana neyyoh Sakariya, kiimin da teydukuud : bitifu Elisabet hey raake kubu jaar yi fu na hee teeke Yahya†.

14 A hey soosde keeniin da te bi bo' laayid hey sume η raakuukin de.

15 Laam a hey nikee bo' yakid η fiki Hed' boo, a heydi ane biiñ mbaa sangara wiiriis, te a rimkan riifid na Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsin Kooh.

16 Bi bo' laayid η Israayel, a hey ba dokne η Hedfi, Koohin ba.

17 A hey adge Hed' boo, a hun na hatilin Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsin Kooh, findi woosuudi Ilyas hunohee naa. A hey beke kerhidoh η harmban baab na kubu, a yurhid boobi kerhidfi Kooh ; η ineem, a hey koodkide Hed' boo cuub tufkiduud po yutid. »

18 Sakariya meekissa malaakaana ne : « N min inhoh na ne ineem wa keeh ? Laam η yakak te bitiso bitfid. »

19 Malaakaana loffa de ne : « Ñam Jibriil, yi nik na Kooh. A yi woos so ne η gap da in ci nebid cii.

20 Fu kosdi woo kin ngo, wa tahid po fu hey muume, fu minissandi jomb po mbaadna ini η woo da raakan η jamaana wa. »

21 Waam raak booba sekeeda Sakariya, ba feyuusa η maaña a maañ η Diska Hoolida.

22 Wa a pul, a mindi woo, booba inahha ne in haydohid de findi heey η diska. A nikka muum, a woyee na ba woo muum.

23 Wa mbeh ca a joyee panguk reeh, a haadda kahan ce.

24 Wa maañdi bitiiice Elisabet ammba rook, a demmba naa cabin yatuus. A woyeeda η dooy ce an :

25 « Inii, a Hed' boo tuma, a baahohid to po, a payfid to kaciikin ngo η boobi. »

Jibriil gapohid' raakuukan Yeesu

26 Wa Elisabet nik η cabnan de yasna-yino'doh, Kooh woosa malaakaanin de Jibriil η kur ka nik η Galile na woyse Nasareet.

27 A tuuy de η cafay inhaadi jaar na woyse Maryaama. Maryaama yeem, fiira ngudee cakiim nga de teeksee Suseef te a baahee η cuubin Dawuuda.

28 Malaakaana rebpa, a woosa de ne : « Mi yii kañid da Maryaama, fu yi baahohu ; Hed' boo a yi na da. »

29 Kañdoheem feyya Maryaama, a liibeeda ini wa joy tokis.

30 Malaakaana woosa de ne : « Kana neyyoh Maryaama, Kooh baahohid da.

31 Fu hey ambe rook, fu raak kubu jaar ; yi fu na hee teeke Yeesu.

32 A hey nike bo' yakak, a hey beedkase Kubkin Kooh yi η dafka dafka, te Kooh Hed' Boo hey de ede Nguurin caac ba Dawuuda.

33 A hey adgohe cuubin Yanhooba po faw te Nguurin de moosandi reeh. »

34 Maryaama meekissa malaakaana ne : « Ineem na hee nikohe na te η inahdi jaar ? »

35 Malaakaana loffa de ne : « Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsin Kooh hey haye nga da, hatilin Kooh yi η dafka dafka hey da saangne. Ineem wedi tah po kubki hooldi fu na hee raake hey beedkohse Kubkin Kooh.

† 1:13 1:13 Yahya Boktohi : a yi Saan Batiis η farañse.

³⁶ Marka, Elisabet yi ndaamu nga ða, a rook ; a hey raake kubu jaar η kibitfiη ðe wii. A yi boobi woyee ne, a jaasir jaasir, moona a rook po wa raakid cabin yasna-yino.

³⁷ Laam raakdi ini wooñ Kooh.✧ »

³⁸ Maryaama loffa ne : « Mi deey, η ñaamiη Hed boo. Ineem rahsaat to findi fu woyoha. » Malaakaana cootta.

Maryaama η ðiskanη Elisabet

³⁹ N neeh caam, Maryaama arra kad η kur, η tangoocan Yudee.

⁴⁰ Wa a ree, a aassa kahan Sakariya, a kañidta Elisabet.

⁴¹ Elisabet kerah kerah kañdohanη Maryaama rek, kubkiη ðe yoonnda η ðooy rookiη ðe. Elisabet riiffa na Fuudsi Hoolohngaani

⁴² a woosa Maryaama η ðafka ne : « A fu uupid barke η bitib ci jen te kubki fu na hee raake barke'id.

⁴³ A mi ya ba po yaayin Hed boo hee so marke ?

⁴⁴ Wi η kerah kañdohin ða, kubki η rookiη ngo yoonnda, sagu sum.

⁴⁵ Suma, fu yi kos ne ini Hed boo woo ða hey raake. »

Maryaama yeekid Kooh

⁴⁶ N ineem Maryaama woosa ne :

« Coonndin ngo wedi yeek yakkin Hed boo,

⁴⁷ Keeñin ngo soosid η Kooh Mucdohin ngo.

⁴⁸ A aldi so, mi yi ñaamin ðe ñakid njirñi.

Ee, ini camboh woti,

boobi jen ngan jamano nu nik ðah,

hey woye ne η bitib barke'id.

⁴⁹ Laam, Koohi Min tumdid to in yakid.

Tiikin ðe Hoolid.

⁵⁰ Yirmandeenin ðe genan gen ngan boobi neek ðe gomal nu gomal.

⁵¹ A teebohif doolndin ðe.

A pasarohha boobi yaksidkid ci.

⁵² A folla buur.

A kurkidta boobi edfid ci.

⁵³ A onnda adkid ci kañam baahid.

A aannja raakid ci yaah barang.

⁵⁴ A hirpid Israayel ci ñaam cin ðe.

A alkohti teeboh yirmandeenin ðe

⁵⁵ η Ibrahiima na bi puloh nga ðe gomal nu gomal

findi a gapohee wa caac cin boo. »

⁵⁶ Maryaama booffa η ðiskanη Elisabet η ini ðal ree cabin kaahay, wala wa uupa, yutta a haadda.

Raakuukanη Yahya

⁵⁷ Wa noha Elisabet joy basloh ree, a raakka kubu jaar.

⁵⁸ Gentoh cin ðe na baah cin ðe kerahha ne Hed boo baahohid ðe η ineem, ba ambukohha na ðe, ba nebuusa nga.

⁵⁹ Wa mbeha a basloh dokuk, ba hayya ne ba ngud kubka. Ba waadta ðe teek η baab ba Sakariya

⁶⁰ waaye Elisabet woosa ba ne : « Muk, a teeksan Yahya. »

⁶¹ Ba woosa ðe ne : « Moo, ðu raakdi ali baahi teeku ðaa. »

⁶² Ba meekseedfa Sakariya na yaah findi a waad ne kubkinj de teeku.

⁶³ A nakohha waakdu fiisoa, ba edta de, a fiissa nga ne : « A teeku Yahya. »
Booba jen feyuusa.

⁶⁴ N disksa disksa, Sakariya minissa jomb, a woyeeda baahkinj Kooh.

⁶⁵ Booba genee na de feyuusa η ina raake, ba laamtoheedfa η kur canj tangoocan Yudee jen.

⁶⁶ Hatilinj Hed boo hunee na kubka, tahha po, ba kerhee naandsukanj ineem jen, ba liibeedfa an : « Kubkii joy ye nik ? »

Sakariya yeekid Kooh

⁶⁷ Baabinj kubki, Sakariya, wa a kad po a minissa jomb, Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsinj Kooh riiffa de, a woyeeda woo ci puloh η Kooh an :

⁶⁸ « Hed boo Koohinj Israayel yeekaah η ini a hirip boobinj de, a mucidta ba.

⁶⁹ A komid boo Mucdoh raakid hatil η cuubinj ñaaminj de Dawuuda,

⁷⁰ findi a gapohee wa maañid, a taambidtaa η nguɓ canj woosuud canj de, te ba jen ba hoolid,

⁷¹ ne a hey boo sabsohe na sangid cinj boo, a mucid boo η yaah cinj bi sang boo jen.

⁷² A teef caac cinj boo baahkinj de, a naandsuk ambtidohinj de hool,

⁷³ findi a giñdohee wa caac boo Ibrahiima,

⁷⁴ ne a hey boo pulde η bi sang boo, po boo ñaamkee de te boo neyyohandi,

⁷⁵ boo nikan bo' hoolid, yurhid η fikiice η kipes kinj boo jen.

⁷⁶ Te fu kubu, fu nikan woosuudinj Kooh yi η dafka dafka, laam, a fu adgan, fu padid Hed boo waasinj de.

⁷⁷ Fu inhid boobinj de ne, ba hey daasse bakaad cinj ba, ba muc.

⁷⁸ Laam, Koohinj boo keeñkohid boo te a baahid.

Wedī tah, a hey boo woosohe siñaari na hee pulohe η dafki, mand na nohi na hane pul,

⁷⁹ ne wa siñaarid boo, disksi boo boof η ñuusinj kakaan ki, a deg boo η waas jam. »

⁸⁰ N ineem, njaanja yakeedfa, liibinj de baatkeedfa, a gennda η nduufa po wa a teef Israayel ci haf ce.

2

Raakuukanj Yeesu

¹ N jamanoo caam, buura yakkanj Rom teeksee Ogis nakohha ne tiik canj booba jen fiissaat.

² Fiisinj tiik ceem nikka wa koc, wa hendee η jamanoona Kiriñus nikoh goornooranj Siri.

³ N ineem, yaa nu nga dah, kadeedfa ne a fiisu η kur ka a cosaankoh.

⁴ Suseef nammaba puloh kur ka na woyse Nasareet η Galile, a kadta Betlehem η Yudee, kur bi Dawuuda laam a baahee η bi rimkoh nga de.

⁵ A kadta bindka na bitiice Maryaama tel de rook.

⁶ Noha a joy basloh raak ba reyid Betlehem,

⁷ a basilla kubu yaar saawin de, a lemessa de η daah. Ina ba habeedi η dalohaanan hanheeca, tahha po a faannda de η ñamohaanan doopaat ca.

Malaaka teebkid niidoh ca

⁸ N bilaf fan kur ka, bi niidoh meedeen neeh nga ne ba taambkoh doopaat can ba.

⁹ Malaaka teebukka ba, siñaarin Hed boo yipukka nga ba, ba feyuusa lool.

¹⁰ Waaye malaakaana woosa ba ne : « Kinaat neyyoh, η kom du woo nebid wi fu inah ne boobi jen hey sume nga keeh-keeh.

¹¹ Woti η kur bi Dawuuda, Mucdoh wuu du rimkid nga ; a yi Kiristaani, wed Hed boo, Mucdohi Kooh gapohe.

¹² Inii wed na hee du wa teebe : Du hey hote kubu lemesuud η daah, a faanu η ñamoha doopaat. »

¹³ Dekka po, mboolo malaaka laayoh na laayoh nikka na ya koc η diska, ca yeekeeda Kooh an :

¹⁴ « Yakkin Kooh yeekaah η diska uup dafuk η Eel ca te boobi neb de, ba raakaat jam η kehyi. »

¹⁵ Wa malaakaaca fad ba ndaam, dokukka Eel ca, niidoh ca woosa η harmban ba ne : « Boo kadaat Betlehem, marka ini raak nga, wi Hed boo woo. »

¹⁶ Ba arra kad, ba raakka Maryaama na Suseef nga na kubka faanuud η ñamoha doopaat.

¹⁷ Wa ba hot kubka, ba naandsukka booba ini ba woyu nga de.

¹⁸ Booba kerah naandsukan niidoh ca jen feyuusa.

¹⁹ N ini kad η Maryaama, a ammba woo ceem jen η hafin de, a markiseeda ca η dooy ce.

²⁰ Niidoh ca dokkeeda, ba yeekeeda yakkin Kooh, η ina ba kerah te ba hottaa laam wa raakoh daa findi ba woyohsee wa.

Yeesu teebohuud η Kahan Kooh

²¹ Wa mbeha Maryaama basloh dokuk, kubka ngudfukka ; ba teekka de Yeesu, tiika malaakaana edohee bala yaay ba amban rook.

²² Wa neeh ca ba farsukohee reeh findi waasin Musaa nakoha, ba bayya kubka Yerusalem ne ba ed de Hed boo.

²³ Laam, η waasin Hed boo, wa fiisuud ne : « Komaaki saaw yaar nu nik dah, Hed boo hey de wadse.✧ »

²⁴ Ba nammaba seeyuk ne Maryaama hool findi wa nakohu η waasin Hed boo : hof kanak mbaa banuut yin kanak.✧

Simeyong na Aana yakid Kooh sagu Yeesu

²⁵ N Yerusalem, raakid yaara teeksee Simeyong nga, a nikee yaar yurhid te a kerhidta Kooh, a nikee sekeeda mbehi Israayel hirpohsan. Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsin Kooh nikee na Simeyong.

²⁶ A teebeen de ne bala a kaanan dah, a hey hote Mucdohi Gapohse Hed boo woos.

²⁷ Fuudsi Hoolohngaani hiirra de η kad Kahan Kooh, raak Maryaama na Suseef bayid Yeesu ne ba wik de Kooh findi waasin Musaa nakoha.

- 28 Simeyong ammba gooya, a yakidfa Kooh, an :
- 29 « Diski wa nik ndii Hed boo,
fu minid fad ñaaminj da a coot nj jam.
Fu habdid ini fu gapohee,
30 laam, na has cinj ngo,
nj hotootid Mucdohi puloh nga da
31 yi fu koodkid boofi jen
32 a nikka ñiini na hee da teebohe nj cuub ci jen,
te a yi ndaminj Israayel, cuubinj da. »
- 33 Baabinj kubki na yaay ba feyuusa nj in ci Simeyong woo nga de,
34 Simeyong barke'idfa ba, a hannda woo Maryaama, yaayi ne : « Kubkii hay ne, bi
bo' laayid nj Israayel keen, laayid kuruk. A hey nike firndeeni na hee taasse.
35 Nj ineem, liib ci bo' laayid dasid nj dooy ba hey teebohse. Te fu Maryaama, fu hey
raake miskid findi boyi yipu salma nj keeñ. »
- 36 Wa nameen raak woosuud bitib teeku Aana, a nikee kubu Fanuwel yi baahee nj
cuubinj Aser. A bitfeen lool ; wa kilookinj de coot, a pesid kiis yasna-kanak na jaar
ce, yeem kaannda,
37 a rissa raakaadi jaar. A raakee kiis ndanjkiyaah-yasna-kaahay na kiis nikiis
(84). A meeddi kurkoh nj Kahnanj Kooh, a oreeda, a kiimeeda Kooh noh na wek ; a
nikidfohee de daa.
- 38 A maasoheen wa Simeyong na woye, a nammba gidim Kooh, a woyeeda booba
seke fadsuukinj Yerusalem jen ini kad nj kubka.
- 39 Wa Suseef na Maryaama yut habid in ci waasinj Hed boo nakoh jen, ba
dokukka Galile, nj kur ba wi na woyse Nasareet.
- 40 Kubka yakeeda, a ndengeeda, a baateeda raak liibohaad modid te Kooh
hunnda na de.

Yeesu nj Yerusalem

- 41 Kiis nu ree dah, Maryaama na Suseef kad Yerusalem ne ba maasoh Paak ci,
mbeh ci ba na naandsukohe pulohanj Israayel ci Misra.
- 42 Wa Yeesu raak kiis ndanjkiyaah na kiis kanak (12), a kadfa na ba findi wa na
tumohse.
- 43 Wa hewa reeh, ba haadeeda, waaye a yi Yeesu, a tassa nj Yerusalem. Yaay ba na
baab ba yegdi.
- 44 Ba liibpa haa ne a yaa nj huntoh canj ba binooba, ba tiinnda ini ree noh
mulnguus, ba hotdi de. Ba marakka de nj nawleecanj ba na baah canj ba.
- 45 Ba hotdi de, ba dokukka, ba waakeeda de po nj dooy Yerusalem.
- 46 Nj mbeha kaahaydoh, ba raakka de boofid nj dooy Kahan Kooh nj leernanj
jangdohoh ca ; a sikdukeeda ba, a nameeda ba meekis.
- 47 Booba kerhee de jen feyuusa nj nebkij de hel, na findi a lofohee ba.
- 48 Wa yaay ba na baab ba hot de, ba feyuusa. Yaay ba woosa de ne : « Kubkinj ngo
wa ye tah, fu habidfa boo inii ? Mi na baab du, boo feysee feyu, boo bii waak da
poyi. »
- 49 A loffa ba ne : « Wa ye tah du waakeeda so ? Hanaa du inahdi ne, nj joy nik nj
Kahan Baabinj ngo ? »
- 50 Waaye ba inahdi ini a woo ba.
- 51 Nj ineem Yeesu hunnda na ba, ba dokukka kur ka na woyse Nasareet. Nj ineem,
a kerhideen ba, yaay ba ammba in ceem jen nj hafinj de.
- 52 Yeesu yakeeda, a uupeeda uup raak liibohaad modid, a nebpa booba, a nebpa
Kooh.

3

Woo kinj Yahya Boktohi

¹ Wa nikee η jamanoonan buura yakkanj Rom na woyses Tibeer, wa a tum kiis ndanjiyaah na kiis yatuus (15) η hafanj kur ka, waam a Ponse Pilaat nikee goornooranj Yudee, Herod adgohha Galile, Filip taambdoh ce adgohha Iture na Tarakonit, Lisañas adgohha Abileen ;

² Hannas na Kayif nikka seeykidoh ca yakak ca*. Nj kiis kaam, Kooh dengkohha kuβkinj Sakariya na woyses Yahya† woo kinj de, raak de genee nduufa.

³ Yahya wileeda η bakanj kalanj Yurdan jen, a inhideeda ba ne ba hayaat ba boktuk, wa teeboh ne ba teyid boysoh pesohaad, ba min dfaasu bakaad cinj ba.

⁴ Wa raakohha dfaa findi wa fiisohu η teerndinj woosuudi Esayi an :

« Hooso wa dfaa leehuk η nduufa ne :

“ Habdaat waasinj Hed boo,
habdidaat de waas cinj de jen, ca yurah.

⁵ Oon ci jen hey uumbse,
tangooci na tund ci jen hey girtasse,
waas ci nduudkid ci hey yurhidasse
te ci raak atoh hey luhtasse.✧

⁶ Boobi jen hey hote findi Kooh na mucdohohe. ” »

⁷ Bo' laayid hayeeda η Yahya Boktohi ne a bokit ba, a woosa ba ne : « Ini du añaand haa ne iin jen, du liibid ne du minid penduk ayrukinj Kooh wi na haye e ?

⁸ Tumohaad cinj du baahaat, wa teeboh ne du boysohid pesohaad, te kinaat daar rek du woyee η dooy du ne “ Boo rimkoh η Ibrahiima. ” Nam na woyee du ne atoh cii, Kooh minid pulfid Ibrahiima kubu nga ca.

⁹ Diski wa nik ndii, kiw ki yutid ne wa giing tas kidig, te waa nu raakdi rim baahid dah, wa hey yobse wa njafu η yongkaaha. »

¹⁰ Booba meekseedfa Yahya ne : « Boo tuman na ? »

¹¹ A loffa ba ne : « Bo' nu raak kulba kanak dah, eda boyi raakdi winoori, te bo' nu nam raak kañam dah, paysohaa na boyi raakdi. »

¹² Bi juuti'oh nammba hay nga de ne ba boktu, ba meekissa de ne : « Boo joy ye habid Jangdohohi ? »

¹³ A woosa ba ne : « Kanaat baat tus η ini du naku. »

¹⁴ Bi soldaar hayya nga de, ba woosa de ne : « Moo ! Boo joy ye habid ? » A woosa ba ne : « Kinaat bay kopor bo' η naafid wala η lee ; topaat η ini du na wirndasse. »

¹⁵ Booba nikee sekeeda Mucdohi Gapohse sek keeh-keeh, yaa nu nga woyeeda η dooy ce ne : « Andi e Yahya Mucdohi Kooh gapohe ? »

¹⁶ Yahya loffa ba jen ne : « Mi na boktee du na masub, waaye raakid boyi na haye yi uup po nik kilifa, te η yeyyoodi nik ñaaminj de ne η toksidee de ñafad cinj de. A yi, a boktohan du Fuudsi Hoolohngaani, na yongkaah.

¹⁷ A amb salinj de η yaah, ne a nistoh pees na fuñind. A nangdoh pees ci η ndapin de, a doh fuñndi η yongkaahi heydi yime. »

¹⁸ Yahya ñaaheeda booba η inaa laayid ne a woo ba Yegdohinj Muci.

¹⁹ Nj mirndaani, Yahya woytohha Herod ya adgoh Galile η ini a kood Herojaad, yi biti taambdoh ce, na in ca modaadiica wiiriis ca a tumee jen.

²⁰ Herod taydukka Yahya η kasoona, baatta η in ca modaadiica a tume.

* **3:2 3:2** Hannas a yi nikee seeykidoha yakka, waaye e bi Rom nihsoshee de nga, tufkidta Kayif. Kon η jamanonaam, ba kanak jen, ba beedkohsee seeykidoh yakak. † **3:2 3:2** Yahya : a na name beedkohu Yahya Boktohi. A yi Saanj Batiis η farañise. ✧ **3:5 3:5** Esayi 40:3-4

Cambij pangkin Yeesu

²¹ N jamanoona Yahya boktohee booba jen, Yeesu nammba boktu. Wa a na kiime Kooh, Eel ci rangsukka,

²² Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsin Kooh yipukka nga de, η mandohaad banuut. Hooso kerhukka η Eel ci an : « A fu kubkin ngo η waad keeh-keeh te η nebuud nga da lool.✧ »

²³ Wa Yeesu na cambe pangkan de raak de η bak kiis ndanjiyaah-kaahay (30). Booba ammba ne a kubu Suseef.

Suseef, a Heeli rim de,

²⁴ Heeli a kubu Matat,
Matat nikka kubu Lewi,

Lewi a yin Melki,
Melki nikka yin Yanayi,

Yanayi yin Suseef,

²⁵ Suseef Matacas,
Matacas Amos,

Amos Nahum,

Nahum Esli,

Esli Nagayi,

²⁶ Nagayi Maat,

Maat Matacas, Matacas Semeyin,

Semeyin Yosek, Yosek Yoda,

²⁷ Yoda Yowanan, Yowanan Resa,

Resa Sorobabel, Sorobabel Salacel,

Salacel Neri,

²⁸ Neri Melki,

Melki Adi, Adi Kosam,

Kosam Elmadam, Elmadam Er,

²⁹ Er Yeesu, Yeesu Eliyeser,

Eliyeser Yorim, Yorim Matat,

Matat Lewi,

³⁰ Lewi Simeyong,

Simeyong Yudaa, Yudaa Suseef,

Suseef Yonam, Yonam Eliyakim,

³¹ Eliyakim Meleya, Meleya Menna,

Menna Matata, Matata Natan,

Natan Dawuuda,

³² Dawuuda Yesay,

Yesay Obed, Obed Boos,

Boos Salmon, Salmon Nahson,

³³ Nahson Aminadaab, Aminadaab Admin,

Admin Arni, Arni Hesroon,

Hesroon Peeres, Peeres Yudaa,

³⁴ Yudaa Yanhooba, Yanhooba Isaahha,

Isaahha Ibrahiima, Ibrahiima Tera,

Tera Nahor,

³⁵ Nahor Serug,

Serug Reyu, Reyu Peleg,

Peleg Eber, Eber Selah,

³⁶ Selah Kaynan, Kaynan Arpaksad,

Arpaksad Sem, Sem Noohin,

Noohin Lemek,
³⁷ Lemek Matusalem,
 Matusalem Henok, Henok Yered,
 Yered Mahalal'el, Mahalal'el Kenan,
³⁸ Kenan Enos, Enos Set,
 Set Aadama, Aadama yi Kooh fer.

4

Seytaani jad'fid Yeesu fir

¹ Wa Yeesu puloh kalan Yurdan, raak Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsiñ Kooh riifid de. Fuudseem kad'fukohhaa de nduufa.

² A nikka nga neeh ndan'kiyaah-nikiis (40), ndaam, Seytaani fiireeda de. A ñamdi ñ neeh ceem, ñ mirndaani a adukka.

³ Wedi Seytaani woyoh de ne : « Nik ne fu Kubkiñ Kooh dah, woya atoh fi wa boysuk mbuuru. »

⁴ Yeesu loffa de ne : « Fiis ci Hoolid' ci woyid' ne : " Bo' na pesohe mbuuru dong haa. » »

⁵ Seytaani bayya de ñ d'iska uup d'afuk, a teebpa de, ñ harmban ñep na marak, nguur ciñ adinaani jen.

⁶ A woosa de ne : « Nguur cii jen na ini ñ dooy ca degu ñ yaah ciñ ngo te ñ minid ca ed boyi neb po.

⁷ Fu teyduk yek ñ fikiiso dah, ñ hey da ca one jen. »

⁸ Yeesu loffa de ne : « Fiis ci woo ne " Yekda Kooh Hed fu, te fu ñaamuk a yi dong. » »

⁹ Seytaani bayissa de Yerusalem, ñ jol Kahnan Kooh, a woosa de ne : « Nik ne fu Kubkiñ Kooh dah, fadsuka ñ kehyi ;

¹⁰ Fiis ci Hoolid' ci woyid' ne : " Kooh hey nake malaakaaciñ de, ca niid da. " »

¹¹ Te : " Ca bay da ñ yaah ciñ ca, po kot ciñ da labkandi ñ atoh. " »

¹² Yeesu nammba de lof ne : « Fiis ci namid' woo ne : " Kana markisuk Kooh Hed fu. » »

¹³ Wa Seytaani jad'fid de fir po a minid' di de in, a cootta, a sekdoheeda de mbeh wiiriis.

Yeesu ñ Galile

¹⁴ A Yeesu dokuk Galile kotii, raak de riifid na doolndiñ Fuudsi Hoolohngaani. Booba laamtoheeda de ñ kur caam jen,

¹⁵ a jangdoheeda ñ *sinaagog* ca, booba jen laaskeeda de.

¹⁶ A aaseeda, a puleeda kur ca po a reesa ñ Nasareet, kur ka a yakoh. Wa mbehi na idsidkohse ree, a aassa ñ *sinaagoga* findi a meeda tumoh, a kurukka ne a jang ini fiisu.

¹⁷ Ba edta de teerndiñ woosuudi na woyses Esayi, a pulid' ta d'iski inii fiisu :

¹⁸ « Fuudsiñ Hed boo yii nga so, laam a yi kood to ne ñ kom ñakid' ci Yegdohiñ Muci, a yi woos so ne ñ woo ambuud' ci fadsuukiñ ba, ñ woo fuulid' ci ne ba hey hote te ñ nam pulid' torhiduud' ci ñ miskidiñ ba,

¹⁹ ñ yegdoh ne kiis kii, wed' kiis ki Hed boo teebohan baahkiñ de. »

²⁰ Wa Yeesu yut, a lemmba teernda, a dokinndaa yaara na daakee wa, a booffa ne a woo ; booba nilee ñ *sinaagoga* jen yurhidkohha na de.

²¹ A woosa ba ne : « Ini Fiis ci woyee wii te du kerahhaa, wa raakid' woti. »

²² Booba jen woyeeda in baahid nga de, ba feyuusa η woo ca nebid ca a woo. Ba weeda ne : « Yaarii a kubu Suseef haa e ? »

²³ Yeesu woosa ba ne : « N inhid ne du hey yo woye woo kii : “ Payohi, paya haf fu. Boo kerhid in ca fu tum η Kapernawum jen, tuma mand daa ndii, η kur ki fu genoh. ” »

²⁴ Yeesu degidta ba nga ne : « Ñam na woyee du wa te wa keeh : Ali woosuud na teydukseedi η kur ka a genoh.

²⁵ Du inhid ne η jamanoonan woosuudi Ilyas, wa KooH tobdī kiis kaahay na camban te ad miskid raakka η kur ka jen, wa raak bitib laayid η Israayel yaar can ba kaanid.

²⁶ Moona KooH tuuydi Ilyas η ali bitib nga ba, waaye a tuuy de η bitba yaar ce nam kaan ya genee Sarepta η kur kan Sidoon.

²⁷ Te η jamanoonan woosuudi na woyse Elise, bo' laayid raakeen kosaay ki na obse faan η Israayel, moona ali bo' wirduudi nga ba, waaye a Naaman ya genee Siri, a yi wirdu. »

²⁸ Wa ba kerah woo ceem, booba nikee η *sinaagoga* jen ayrukka po ba heeda pooke.

²⁹ Ba kurukka, ba pulidta de kur ka, ba bayya de η suunan tangoora ba yipohee kur kan ba ne ba yeñ de a kaan

³⁰ waaye a lahha η harmban ba, a cootta waas ce.

Yeesu wirdid yaara jiini amb

³¹ Yeesu kadeeda po a reesa kur wiiris η Galile na woyse Kapernawum ; a jangdeeda booba η mbehi na idsidkohse.

³² A woyee woo kilifa, tahha po, ba feyuusa η jangdohin de.

³³ N dooy *sinaagoga*, wa raakeen yaara jiini ambe, a leehkeeda η dafka an :

³⁴ « Hee ! Yeesu yin Nasareet, waas fu ye nga boo ? Fu hay ne fu yah boo e ? N inhid boyi fu nikoh ; a fu Boyi Hoolidi KooH woos. »

³⁵ Yeesu ngassa de an : « Deka, te fu pul ngan yaari ! » Jiinnda folla yaara η fiki booba waaye a tumdi de in, a pulla nga de.

³⁶ Wa ineem raak, booba jen feyuusa, ba woyeeda η harmban ba an : « Cey, woo kin yaarii wa woo ye ? Wa hun na hatil, jiiniici sah na hoolaadiiki ca hoolaadi, ca kerhidid de po a woo ca ne pulaat dah, ca saandohe ! »

³⁷ Ba laamtoheeda Yeesu, η disik nu nik η kur caam jen.

Yeesu wirdid kosaayid laayid

³⁸ Wa Yeesu puloh *sinaagoga*, a kadta kahan Simong tel yaayin biti Simong kosaayid po faanin de nikka dohid jip. Ba kiimba Yeesu ne a wirid de.

³⁹ A hiirra nga de, a ngassa kosaay ka, wa sabsukohha na de. N diska diska a kurukka, po a taambkoheeda ba.

⁴⁰ Wa noha muy, ba raakee kosaayid jen hayya η Yeesu na bi jangaaro dalohid, a degga yaa nu nga dah yaah cin de, yaa nu a degga yaah cin de dah, yeem wir.

⁴¹ Bi jiini puloheeda η kosaayid laayid, ca leehkeeda ne : « Fu Kubkin KooH ! » Ca inheen ne a yi Mucdohi Gapohse, tahha po a ngasukka ca, a faddi ca ne ca woo.

⁴² Wa KooH wiis, Yeesu pulla kur ka, a kadta η disik daayid, bi bo' laayid waakeeda de. Wa ba hot de, ba waadta de amb ne a cootuu.

⁴³ Waaye a woosa ba ne : « N joyid nam bay Yegdohin Muci, win Nguurin-KooH, η kur ci cinooci, ineem wed tah ho woosu. »

⁴⁴ A taalnidita, a yegdoheedaa η *sinaagog* can kur can Yudee.

5

Yeesu beed'kid bi taalube

¹ Wa raakka mbeh, Yeesu nikka η sereendanj Cookmanj-Senesaret*, bi bo' laayid ndeerra de, ba babkoheeda ne ba min sikduk woo kinj Kooh.

² Yeesu hotta gaal kanak η sereendanj cookma, waam raak seeboh ca ruhsid η gaal ca po ba naawseeda mbaal canj ba.

³ A rappa η wajj Simong, a woosa de ne : « Yeña gaali η dooy masmi yissuut. » Simong yennjaa, Yeesu booffa nga, a jangdeeda booba.

⁴ Wa a yut ba jangid, a woosa Simong ne : « Kadā na gaali po diska cookmi noodoh, du njaf mbaal cinj du, du seeb. »

⁵ Simong loffa de ne : « Kilifaani, niinma boo neeh seeb te ali cuurund boo ambdi waaye, η hey njafe mbaal ci. »

⁶ Wa ba njaf ca, ba ammba cuurund laayid po mbaal ca faarkeeda.

⁷ Nj ineem, ba kaayilla huntoh canj ba nikee η gaala winoora yaah, ne beem hay ba baatdohe. Ba hayya, ba siffa gaal ca kanak ca jen cuurund po ca diigeeda.

⁸ Wa Simong Piyeer hot η ineem, a yekka η fiki Yeesu a woosa ne : « Us so kilifaani, η bakaadoh. »

⁹ A feyse feyu a yi na booba a hunee na ba jen sagu cuurund ca ba amb.

¹⁰ Huntoh canj de Saak na Saanj, kubuucinj Sebede, nammba feyu. Yeesu woosa Simong ne : « Kana tiit, ini amboh woti fu seeban bo' kotii. »

¹¹ Wa ba pulid gaal canj ba η sereendanj cookma, ba fadta in canj ba jen, ba ñaakidta Yeesu.

Yeesu wird'id bo' kosaayid kosaay ki na obse faan

¹² Wa raakka mbeh, Yeesu nikka η kur, raak jaar yaa nga, a ambohee kosaay ki na obse faan po faanin de jen yahrukohha. A hot hot Yeesu rek, a yekka po pukin de reesa kehyi, a kiimba de an : « Kilifaani, fu waada dah, fu minid to sabsoh na kosaay kii po η nik bo' hoolid. »

¹³ Yeesu radissa yaah, a degga de wa, a woosa ne : « Nj waadida, hoola ! » Nj diska diska kosaay canj yaara sabsukohha na de.

¹⁴ Yeesu nakka de ne a kinaata woo ali bo', a woosa de ne : « Kadā fu teeβa haf fu seeykidoha, fu habid seeyki waasinj Musaa nakoh ne fu hool, wa teeboh ne fu wirid.☆ »

¹⁵ Tiikinj Yeesu uupeeda nga kerhu, bi bo' laayid hayeeda nga de ne ba sikduk de te ba wir η kosaay canj ba.

¹⁶ Ini kad η Yeesu, a meedeen daay η nduufa, a kiimee Kooh nga.

Yeesu wird'id lafiid

¹⁷ Wa raakka mbeh, Yeesu jangdoheeda. Bi bo' baahee η Farisen ca na bi bo' baah η jangdohoh canj waasinj Musaa nikee nga. Ba pulohee kur canj Galile jen na canj Yudee na Yerusalem. Hatilinj Hed boo huneen na Yeesu ne a wirid kosaayid ca.

¹⁸ Bi bo' hayya, gaaldohid jaar η faankoha. E kot cinj de sange. Wed tahee ba bayeeda de η Yeesu, raak de η dooy tabah.

¹⁹ Waaye ba raakdi diski ba hee taambe sagu findi booba laayohe. Ba rappa η dafuk tabaha, ba nihissa η poon canj wa, ba yoorra de η dooy booba η fiki Yeesu.

²⁰ Wa Yeesu hot ba na findi ba kosoh, a woosa yaara kosaayda ne : « Yaarinj ngo, fu daasuud bakaad cinj da. »

²¹ Jangdohoh canj waasinj Musaa na Farisen ca woyeeda η dooy ba ne : « Yaarii a yi ba po a dale Kooh mand an ? Ali bo' mindi daasoh bakaad dal Kooh dong ! »

* 5:1 5:1 Cookmanj-Senesaret wed nam teeku Cookmanj-Galile. ☆ 5:14 5:14 Lewiici 14:2-32

²² Waaye Yeesu inahha ina ƒa liibee ƒ dooy ƒa, a woosa ƒa ne : « Wa ye tah ƒu liibee ineem ? »

²³ Ɓ woo yaarii ne : “ Fu ƒaasuud bakaad ciƒ ƒa ” wala ƒ woo ƒe ne : “ Kurka fu tiind. ” A winde uup yooƒ ?

²⁴ Mbaa ƒ hey ƒu teeƒe ne Kubkiƒ boyi raakiƒ doolndi a min ƒaasoh bakaad ƒ kehyi. » Yeesu woosa yaara lafƒiida ne : « Ɓam woo ƒa wa, kurka fu ƒay basngiƒ ƒa te fu haad. »

²⁵ Ɓ fiki ƒooƒa jen yaara jaarra kuruk, a ƒayya faankohaanaƒ ƒe, a haadeeƒa, a yakdeeda Kooƒ.

²⁶ ƒooƒa jen feyuusa ƒa yakdeeda Kooƒ ; ƒa jaahidta, ƒa woyeeda ne : « ƒoo hotid in feyohid woti. »

Yeesu ƒ kahan Lewi

²⁷ Wa Yeesu pul, a hotta juuti'oh teeku Lewi ƒooƒid ƒ ƒiska a na juuti'ohe. A woosa ƒe ne : « Ɓaakiƒ to. »

²⁸ Lewi kurukka, a faƒta in caƒ ƒe jen, a ƒaakdeeda ƒe.

²⁹ Wa ƒa ree kahan Lewi, a tikƒukiƒta Yeesu kaƒam laayid ndaam. Bi juuti'oh laayid na ƒi ƒo' wiiriis ƒameeƒa na ƒa.

³⁰ *Farisen* ca na jangdohoh caƒ waasiƒ Musaa ƒaƒtukeeƒa ƒ taalubeeciƒ Yeesu an : « Wa ye tah ƒu ƒame, ƒu anee na juuti'oh ci na bakaadoh ci ƒinoobi ? »

³¹ Yeesu loffa ƒa ne : « ƒooƒi kosaaydi etohdi payoh, e kosaayid ci etoh payoh.

³² Ɓ haydi ne ƒ ƒeeduk ƒooƒi yurhid ci waaye ƒ hay ne ƒ ƒeeduk bakaadoh ci, ƒa ƒoysoh pesohaad. »

³³ Ba woosa Yeesu ne : « Taalubeeciƒ Yahya ƒoktohi na ƒeke po ƒa ore, ƒa kiimee Kooƒ findi ƒiƒ *Farisen* ci, waaye ƒiƒ ƒa deey, na ƒamee ƒam, ƒa ane. »

³⁴ A loffa ƒa ne : « Hanheeci hay kilook, ƒa hey orƒukohse te raak hef kilooki yii na ƒa e ? Wa mindi nik !

³⁵ Waaye wa hey raake jamano hef kilooki koodohu nga ƒa, ndeem, ƒa hey ore. »

³⁶ Ɓ ineem Yeesu woosa ƒa andiini mandidkohaani : « Ali ƒo' na faareedi ƒ kulƒa as ne fu daaf kulƒa maaƒid. Mbaa fu hey yahe kulƒaaki asi te seeketi fu na hee koodohe nga hunandi na kulƒaaki kiisdi.

³⁷ Te ali ƒo' na tumeedi ƒiini asi na soƒe ƒ mbohoh und maaƒid ; mbaa ƒiini hey pooke mbohoseem, wa aamuk, mbohosi yahrukoh.

³⁸ ƒiini as joy tumu ƒ mbohoh as.

³⁹ Waaye ƒo' nu an ƒiini maaƒid ƒah, fu heydi waade ƒiini as, laam fu na woyee ne : “ Wi maaƒidi baahid. ” »

6

Yeesu, Hed mbehi na idsidkohse

¹ Wa nikee ƒ mbehi na idsidkohse, Yeesu na taalubeeciƒ ƒe kadeeƒa, ƒa taamma ƒ yohon caƒ beleeca, taalubeeciƒ ƒe piikeeƒa nga ca, ƒa ƒorƒeeda pees ca, ƒa ƒameeƒa.

² Bi *Farisen* hotta ƒa, woosa ƒa ne : « Du na haƒde ini waasiƒ ƒoo sangoh ƒ mbehi na idsidkohse. »

³ Yeesu loffa ƒa ne : « Mand haa ne ƒu moosdi jangoh ina Dawuuda haƒdee wa a aduk a yi na ƒooƒa hunee na ƒe ?

⁴ A aas ƒ Kahan Kooƒ, a ƒayya mbuuruuca degsee ƒ taabla wuu Kooƒ, a ƒamma nga ca, a nammba ed ƒooƒa hunee na ƒe, te ali ƒo' joydi ƒam mbuuruuceem ƒal seeykidoh ci. »

⁵ Yeesu degidta ƒa nga ne : « Kubkiƒ boyi a yi Hed mbehi na idsidkohse. »

Yeesu wırdıd hed yaah beendkid

⁶ Wa raakissa jamano, η mbehi na idsidkohse, Yeesu aassa η *sinaagoga*, a jangdoheeda. Wa raakeen bo' nga, yaahin de ñaahmi beendkee beenduk.

⁷ Jangdohoh can waasin Musaa na *Farisen* ca markideeda Yeesu andi a hey wırdohē η mbehi na idsidkohse, ba raak yambaah de.

⁸ Yeesu inhee inah ini ba liifbee, tahha po a woosa yaara na yaaha ne : « Kurka fu tufuk η fiki boobi jen. » Yaara tufukka η fiki booba.

⁹ Yeesu woosa ba ne : « N meekis du, wa ye teydohu η mbehi na idsidkohse, in baahid wala in baahaadi ? 'Bo' joy joy hirpu nga wala a joy joy apu ? »

¹⁰ N ineem, a marakka ba jen, a woosa yaara ne : « Radsa yaahin da. » Yaara radissa yaahin de, wa wirra peng.

¹¹ Jangdohoh can waasin Musaa na *Farisen* ca ayrukka po ba heeda kaane. Ba hotoheeda η harmban ba ne ba marak findi ba joy tum Yeesu.

Yeesu tanid Apootar ndanjiyaah na kanak (12)

¹² N neeh caam, Yeesu rappa η dafuk tango ne a kiim KooH ; a neehha kiim KooH nga.

¹³ Na baaba teel, a beedukka taalubeecin de, a koodta nga ba bo' ndanjiyaah na kanak (12), a teekka ba "Apootar".

¹⁴ Ba nıkee Simong yi a teekee Piyeer na Andare taambdoh Simong na Saak na Saan na Filip na Bartalemi

¹⁵ na Macce na Tomaa na Saak kubkin Alfe na Simong yi teeksee *Selot**

¹⁶ na Yudaa kubu Saak na Yudaa Iskaryot yi mirndoh nik woroh.

¹⁷ Wa a tan ba, a hunnda na ba, a ruhussa tangoora. A kadta po η disik angid, raak bo' laayid nga baah η taalubeecin de na booba fu inah ne ba pulohee kur can Yudee jen na Yerusalem, na kur ca huntidkohee na cookma η bakan Tiir na Sidoon.

¹⁸ Boobeem ba hayee ne ba sikduk Yeesu te ba wırdu η kosaay can ba. Ba fu inah ne jiiniica na hoolaadiika ca hoolaadi, ca ambeen ba, ba wirra.

¹⁹ 'Bo' nu nga dah waadta de laal sagu hatila pulohee nga de wırdēeda ba jen.

Neb na nebaadi

²⁰ Wedi Yeesu yurhidkoh na taalubeecin de, a woosa ba ne :

« Du nebdid, du bi ñakid ci,
laam, Nguurin-KooH wa wuu du.

²¹ Du nebdid, du bi adkid ci woti,
laam, du hey kape nding.

Du nebdid, du bi na fude woti,
du hey yene.

²² Du nebdid, ne boobi sang du dah, ba aanee du, ba basee du, te ba modaadiiddee tiik cin du sagu Kubkin boyi dah.

²³ Wa ree dah, sumaat po du mbece, laam aafi na sekee du η dafka yakid te du inah ne caacuucin ba mbugalohee woosuud ci daa.

²⁴ Mas, du bi hed raak-raak ci
laam du rahsid ini joy du sumid po yutid.

²⁵ Mas, du bi kap woti,
laam, kim du hey adke.

Mas, du bi na yene woti,
laam, du hey nıke η tiis te du hey fude.

²⁶ Mas, ne boobi jen woydee du baahid dah, laam caacuucin ba meed tumoh daa na bi tumee haf ba woosuud. »

* **6:15 6:15 Selot:** a yi boyi waad kur ce po a yutid ne a hiñohida.

Waad bi sang da

²⁷ « Du bi na sikdukee so, ñam na woyee du ne waadaat boobi sang du, te du tumdee ba in baahid.

²⁸ Kiimdaat barke boobi waad ne du alku, te du kiimde boobi na torhidde du in baahid.

²⁹ Bo' nu tip da pad η kabaab dah, edaa de wi tas. Bo' nu naaf paltoonin da dah, kanaa de sangoh kulbaakin da.

³⁰ Bo' nu kiim da dah, onaa de te bo' nu bay in ci fu raak dah, kinaa de ca meekis.

³¹ Mbaa tumdaat boobi in ci du waad ne ba habdid du ca.

³² Du waad boobi waad du dong dah, du raak ye gidmaah η ineem ? Bakaadoh ci sah waadid boobi waad ba.

³³ Te du habdidee in modid boobi na tumdee du baahid dah, du raak ye gidmaah nga ? Bakaadoh ci sah na tumohe daa.

³⁴ Te du wotdee dong boobi du amb ne ba hey du wirnde dah, gidmaah raakdi η ineem. Bakaadoh ci sah na wotde bakaadoh ci ne ba min rahas ini ba wotdoh.

³⁵ Waaye waadaat bi sang du, du tumdee ba in baahid, du wotdohee te du heelkuu wirind nga. N ineem aafin du hey yake te du nikan ini η moos du teek, kubuucin KooH yi η dafka dafka. Laam, a yi, a na teebohee teeboh baahkin de η boobi añaandid ci na corkidfeedi de.

³⁶ Yirmohaaf findi KooH Baabin du na yirmohe.✧

Kinaat markoh bo' in

³⁷ Kinaat markoh bo' in, mbaa du heydi markohse in te kinaat amboh bo' in, mbaa du heydi ambohse in. Daasohaaf te du hey daasse.

³⁸ Onohaaf te du hey onse. Du hey poondasse laayid, ca dengo po ca aamke, laam beesohaani du na beesdohohe, wed du beesdohsan. »

³⁹ Yeesu woyissa ba woo kii : « Fuulid minid nook fuulid e ? Ndaa ba kanak jen, ba keenandi η nung e ?

⁴⁰ Taalube uupdi inah boyi na jangdee de waaye a teebu baahid dah, a hey mande na boyi na jangdee de.

⁴¹ Wa ye tah fu markee boli η hasin morom fu, te wa ndood yakak nik η hasin da ?

⁴² Fu min na woyoh morom fu ne : “ Yaarin ngo fada η nihsid da boli η hasin da ”, te fu yegdi ndoodi yakki nik η win da ? Naafehaani, koca nihsid ndoodi yakki η hasin da. Fu min hot baahid ne fu nihsid morom fu boli η hasin de.

Kidig na rim cin wa

⁴³ Kidig baahid mindi raak rim baahaadi te kidig baahaadi mindi raak rim baahid.

⁴⁴ Laam, kidig na inhisohse rimin wa. Ndun na beenohseedi η ñaabaab, reseñ na nameedi beenohu η kidig rup.

⁴⁵ Wa mand daa, bo' baahid na pulde in baahid raakee wed a daak η keenin de. Bo' baahaadi na pulde in baahaadi raakee wed a daak η keenin de. Laam, nguñ na woye ini keñ riif naa.

Mandohaaf taalube

⁴⁶ Wa ye tah du beedkee so “ Hed boo, Hed boo ” te du na tumeedi ini mi na woye ?

⁴⁷ Bo' nu hay nga so, a sikduk woo kin ngo te a pesohee wa dah, hayaaf η woo du ini boyeem mand naa :

⁴⁸ a mand na boyi na tabahe kahan, a acca noodid po a pulla η atoh, a yippa *fondamaanin* de nga. Mbeh, KooH tobpa, masma balidta po wa labpa nga, wa minidfi kahneem in laam wa tabahu tabah ndengid.

⁴⁹ Waaye boyi na sikɗuke woo kin ngo te a pesohuu wa, a mand na boyi na tabahe kahan te a habɗiduu wa *fondama*. Wa masma bal po wa labpa nga, wa jaarraa fol, wa yahrukohha jameet. »

7

Kosan kilifaanan soldaar ca

¹ Wa Yeesu yut woo na booba η in ceem jen, a kadta Kapernawum.

² Raakeen jaar nga, a baahee η ba adgohee soldaar can Rom, a raakka ñaam kosaayid kosaay miskid po a heeda kaane te yaareem a keeñkoheen ñaama lool.

³ A kerahha laamtohan Yeesu, a woosa bi kilifa Yawuut nga de ne ba kiim de, a hay wirde ñamin de.

⁴⁻⁵ Ba kadta η Yeesu, ba kiimeeda de keeh-keeh ; ba woosa de ne : « Yaari woos boo deey, a waadid boo, bi Yawuut ci. Te a yi sah tabahɗuk *sinaagogin* boo. Wed tah, a carid baatdohu. »

⁶ Yeesu hunnda na ba.

Wa ba kad po ba heeda ree kahna, yaara woosissa nawleecin de ne ba woo Yeesu ne : « Yaari woo ne, kina yaab nga kilifaani, a hot ne a yeyyoodi ne fu aas kahan ce.

⁷ Ineem wed tah po, a nammba hot ne a yissuutid ngan hayoot nga da ; woya woo rek, ñamin de kuruk.

⁸ A raakid boobi adgoh de te a namid raak soldaar ci a adgoh. Yaa nu a woo kada dah, a kad te yaa nu a woo haya dah, a hay. In nu a woo ñamin de ne a habɗaata dah, a habida. »

⁹ Wa Yeesu kerah ineem, a feyuusa η yaara ; a woosa mboolnda ñaakdee de ne : « Ñam na woyee du wa, η Israayel ci sah, η hotdi ali bo' kosid kosii. »

¹⁰ Wa yaaba woossee dokuk kahna, ba raak ñaama kosaayee wirid.

Yeesu hultidid kubka fira

¹¹ N finho ineem, Yeesu kadeeda kur ka na woyse Nayin. Taalubeecin de na bo' laayid hunnda na de.

¹² A kadta po a heeda ree aasohaanan kur ka, a cohha na bi bo' kadeeda uumba fidaaf komaaki fiir, yi fu inah ne yaay ba raakee de yino te bitbeem jaar ce kaaneen. Bo' laayid η kur ka huneen na de, ba kadeeda ruy-ruy ca.

¹³ Yeesu Hed boo hotta yaay bi kubka, yeem misikka de lool, a woosa de ne : « Kina fud. »

¹⁴ A rebpa, a degga yaah η jaata, yaaba gaalɗohee wa tufukka, a woosa ne : « N woo ne : Kurka yaari. »

¹⁵ Kaanda kurukka booffa, a jombeeda. Yeesu wikka de yaay ba.

¹⁶ Booba nikee ndaam jen feyuusa, ba yakdeeda Kooh, ba woyeeda an : « Woosuud yakak hayid nga boo. Kooh hayid hirpe boobin de. »

¹⁷ N ineem, ba laamtoheeda woo keem η ini kad η Yeesu η kur can Yudee jen na ca wilee wa.

Yahya woosid bi bo' η Yeesu

¹⁸ Wa taalubeecin Yahya Boktohi naandsuk de in ci Yeesu na tume jen, Yahya beedukka kanak nga ba,

¹⁹ a woosa ba η Yeesu Hed boo, ne ba meekis de andi a yi Mucɗohi Gapohse joy hay wala ba joy sek bo' wiiriis.

²⁰ Ba kadta η Yeesu ba woosa de ne : « Yahya Boktohi a yi woos boo, a woo ne boo meeksaat da andi a fu Mucɗohi Gapohse joy hay wala boo joy sek bo' wiiriis. »

²¹ Weem, raak, Yeesu wirdeeda bo' laayid, kosaayid na jirid na fuulid ; a aaneeda jiini η bi bo'.

²² Yeesu loffa ba ne : « Kadaat dū woya Yahya ini dū hot te dū kerahhaa : Fuulid ci bii hot, lafañ ci bii tiind modod, bi raak kosaay ki na obse faan bii wir, dikid ci bii kerah, kaanid ci bii hulit te ñakid ci bii woyu Yegdohin Muci.

²³ A sumaat, boyi moosandi kurkoh η kosi a kos sagu tumohaad cin ngo. »

Yeesu woyid na booba, η ini kad η Yahya

²⁴ Wa taalubeeca Yahya woosee coot, Yeesu woyeeda na mboolnda η ini kad η Yahya ; a woosa ba ne : « Du kee ye marka η nduufa ? Caabsi yino-kongi puudsi na giyaange e ?

²⁵ N liibdaa ! Kon dū kee ba marka ? Bo' bekkid kulba modid e ? N hot boobi na bekke kulba modid te ba ñame nebid, na nike η kahan cin buur ci.

²⁶ Moo dū kee ba marka ? Woosuud e ? Ee, ñam na woyee dū wa, a yi uup sah woosuud.

²⁷ Yahya Boktohi a yi Kooh woyee η Fiis ci Hoolid ci an :

“ N hey woose bo', a adug da,
ne a habdid da waasi. ”* »

²⁸ Yeesu degidta ba nga ne : « Ñam na woyee dū wa, η boobi rimuk jen ali bo' uupdi Yahya Boktohi nga. Waaye boyi uup yissuut η Nguurin-Kooh a yi uup de yak.

²⁹ Boobi kerah Yahya Boktohi jen, po juuti'oh ci sah, ba ambid ne Kooh yurhid, ba teydukka boktin Yahya.

³⁰ Waaye *Farisen* ci na jangdohoh cin waasin Musaa teydukdi ini Kooh waadfid boobi, ba teydukdi boktin de.

³¹ Moo, η min mandidkoha boobi woti na ye ?

³² Ba mand na komaakci boof η diskid na toonohse η kur ki, ba woytidohsee ne :

“ Boo tipdid* dū,
dū mbecdi ;
boo yeekdid dū yeek ruy,
dū fuddi. ”

³³ Laam Yahya Boktohi hayid, a ñameedi ina booba na ñame, a aneedi biiñ ; dū na woye ne a raak jiini.

³⁴ Kubkin boyi hayid, a na ñamee ñam, a ane ; dū na woye ne : “ A ñamoh, a anoh biiñ, te a nawle juuti'oh ci na bakaadoh ci. ”

³⁵ Waaye liibohaadi modidi puloh η Kooh na teebohe yurhin wa, taamboh η boobi Kooh ona jen. »

Yeesu η kahan Simong Farisena

³⁶ Wa raakka mbeh, jaar baah η *Farisen* ca beedukka Yeesu ne a ñama η kahan ce, Yeesu kadta, booffa, a radissa kot cañ de†, a ñameeda na ba.

³⁷ Bitib mbalayoh gen kur ka kerahha ne Yeesu a yaa η kahan *Farisena*, a kadta na *buteelalbaatar‡* riifid na laackoloñ eñid.

³⁸ A nikka η kot cin Yeesu, a fudeeda ; a cammba ca iiri'id na muhun, a mooseeda ca na findin de, a fooneeda ca, a laackoloñeeda ca.

³⁹ Wa *Farisena* hot ineem, a woosa η dooy ce ne : « Yaari nikee woosuud dah, a heen inhe ne boyi na laalee de bakaadoh. »

⁴⁰ N ineem Yeesu woosa ne : « Simong, raakid ini η waad da woo. » A loffa ne « Ee, Jangdohohi, woya. »

* 7:27 7:27 Malasi 3:1 * 7:32 7:32 "Boo tipdid dū" : ndii, ini fiisu η gerek, wa "Boo mbiihdid dū". † 7:36 7:36 *radis kot* : yenguk, yip yaah, ñame, wa nikee mbaah η jamaanoonaam. ‡ 7:37 7:37 *albaatar*: wa atoh modid, yoobid pestu, wa na etohse habdoha tumoha laackoloñ.

⁴¹ Yeesu woosa de ne : « A nikee jaar, bo' kanak joyya de wirind kombot ; yinoori joyee de ed *dinaar* teemet-yatuus (500), yi tas joyya de ed *dinaar* ndan'kiyaah-yatuus (50).

⁴² Ba kanak jen, ba mindi de ca wirind, a daassa ba ca. Woo so yi uupan de waad nga ba. »

⁴³ A loffa de ne : « N liibid ne a yi daasu kombot ki uup laay. » Yeesu woosa de : « Ee, fu woo keeh. »

⁴⁴ Yutta, a heelukka bitba, a woosa Simong ne : « Fu hotid bitbii e ? N aasid kahan fu, te fu ondi so masub ne n naawis kot cin ngo, waaye a iri'did ca na muhun cin de, a moossa ca na findi de.

⁴⁵ Fu foondi so, waaye ina n reyoh po wi a yi fooneeda n kot cin ngo.

⁴⁶ Fu diwdi hafin ngo§ waaye a laackoloñid kot cin ngo.

⁴⁷ Mi na woyee da ne a daasu bakaad cin de laayid ci, wedi tah a teebohha waadoh hend an. Waaye boyi daasu yissuut na waadee waad yissuut. »

⁴⁸ Yutta Yeesu woosa bitba ne : « Fu daasuud bakaad cin da. »

⁴⁹ Booba binooba a ñamee na ba woyeeda n dooy ba ne : « Moo, yaari a yi ba po a daasohee bakaad ci ? »

⁵⁰ Waaye Yeesu woosa bitba ne : « Kosi fu kos tosid da, kada n jam. »

8

Sokohi na tisoñi de

¹ Wa in ceem coot, Yeesu kadeeda n kur ca yakak ca na ca yin ca, a woyeeda booba Yegdohin Muci, wi kad n Nguurin-Kooh ; a hunee na *Apootar* ci ndan'kiyaah na kanak ci (12).

² A nameen hun na bi bitib bi a sabsohee na jiiniica ambee ba, na ba a wirdee n kosaay can ba. Findi Mari yi na woyse Mari Makdala yi a sabsohee na jiini yasna-kanak,

³ na Saan biti Kuusa, yaara nikee daga meed taambkoh raak-raakan Herod, na Susaan na bi wiiriis laayid. Beem bed baatdohee Yeesu na *Apootar* cin de n in ca ba raak.

⁴ Booba puloheeda disik nu disik, ba hayeeda n Yeesu. Wa mboolnda laay, a woosa ba andiinii :

⁵ « A nikee guuroh, a kadta soka. Wi a soke, a saaweeda tisoñi, in nga hennda n waasi n dooy yohni, boobi daksoheeda ca, sel ci hayya ñammbaa.

⁶ Raakka ci keen n kehey raakid atoh ; wi ca paar, maandi ca suyya laam diska iri'eedi.

⁷ Cum keennda n ñaabaab ci, ca paarandoosa na ca, ñaabaab ca ammba ca.

⁸ Cinooca hennda n kehya baahda, ca paarra, wa ca yak ca edohha ini ree waas teemet n ina soku. » Teemb ndeem, Yeesu woosa ba ne : « 'Bo' nu raak nof kerhoha dah, a kerhaat. »

⁹ Taalubeecin de meekissa de ini andiineem tokis.

¹⁰ A loffa ba ne : « Du onuud ne du inah in ci dasdukid cin Nguurin-Kooh, waaye binoobi na woyse in n andiin ne :

“ Ba markee baahid, ba minuu hot, ba sikduke, ba minuu inah.✧ ”

¹¹ N ini kad n andiinii, wa tokis inii : Tisoñi wed woo kin Kooh.

¹² Bum bed n sero waasi, bed boobi na kerhe woo kin Kooh, waaye Seytaani hay a nihisa n keñ cin ba ; a hondoh ba kos ne ba mucdu.

§ 7:46 7:46 Nga ba, fu raakeen hanhe yakak dah, fu foon de, naawis kot cin de, fu tumid de diw n hafin de.

✧ 8:10 8:10 Esayi 6:9

¹³ Bum bed paaroh η ini saawu η kehyi raak atoh ci ; bed boobi na kerhe Woo ki, te ba teyduka na keeñ soosid, waaye ba na raakeedi niir, laam kosi ba kos na maañeedi, miskid ci hayya dah, ba fad.

¹⁴ Bum bed paaroh η ini saawu η ñaabaab ci, bed boobi na kerhe Woo ki, ba teyduka, waaye liibsidoh ci na raak-raak ci na nebid ciη Adina amb ba po ba raakuu rim ruundid.

¹⁵ Binoobi bed paaroh η ini saawu η kehyi baahidi, bed bi na kerhe Woo ki, ba teyduka na keeñ modid ! Ba amba ndengid po ba raak rim.

Laampaani

¹⁶ Ali bo' na fuudeedi laampa, a kuna na kanoh wala a daaka η oob fiyaang, waaye a na degee wa η degohaaniη wa ne bo' nu aas dah, wa ñiindid de.

¹⁷ Laam, ini demb jen hey hotke, ini dasdu jen hey inhasse noh cong.

¹⁸ Mbaa sikdukaat na nof laam boyi raak hey baatse, te boyi raakdi, ini a liib ne a raakida, hey bayse. »

A binde yaay bi Yeesu na taambdoh ciη de ?

¹⁹ Wed yaay bi Yeesu na taambdoh ciη Yeesu hayoh de marke, waaye ba mindi ree nga de sagu mboolnda.

²⁰ A woyuusa ne : « Yaay du na taambdoh ciη da ba daa η finhoora te ba waadid da hot. »

²¹ A loffa ne : « Yaay boo na taambdoh ciη ngo bed boobi na sikdukee woo kiη Kooh te ba taambdee wa. »

Yeesu tufkidid puudsa

²² Wa raakka mbeh, Yeesu aassa η gaal, a yi na taalubeeciη de, a woosa ba ne : « Boo kadaat η baka faahanj cookma. » Ba kadta.

²³ Wa ba joowe, Yeesu neehha. Dekka po puudis yakak raakka ba η cookma, gaala riiffa na masub po wa heeda diige.

²⁴ Taalubeeciη de rebpa nga de ba yuneeda de an : « Kilifaani ! Kilifaani, boo bii kaan de' ! » Yeesu yunukka, a ngassa puudsa na ginaah ca yakid ca, ca yeebukka, diska eennda.

²⁵ Yeesu woosa taalubeeciη de ne : « Wa nde kosi du kos ? » Ba feyuusa ; ba woyeeda η harmban ba ne : « Yaarii joy nik ba, po a woyee na puudsi na masmi ca kerhidee de ?* »

Yeesu wirdid boyi jiini amb

²⁶ N pulohanj ba Galile, Yeesu na taalubeeciη de taalndidta, ba kadeeda η cookma po ba serra η kur canj Geraas ca ; kur ceem yurhidkoh na Galile.

²⁷ Wa Yeesu yipuk, jaar gen kur ka kadta coha na de, ca jiini ambee de. A gijeen bekuk kulba te a nikeedi η kahan, a genee ruy-ruy ca.

²⁸ A hotta Yeesu, a yekka η fikiice a leehkeeda η dafka, a woosa ne : « Yeesu Kubkiη Kooh yi η dafka dafka, fu nar ye nga so ? Mi yii kiim da ne fu tumuu so miskid. »

²⁹ Laam raak Yeesu woyid jiiniica na hoolaadiika ca hoolaadi, ne ca pulaat η yaara. Ca meedeen de amb waas laayid. Ca ammba de dah, ba tok yaah ci na kot ciη de na ceen, ba niidee de. Hondohdi a ngud ceen ceem te jiiniica hiir de ne a kad daaya η nduufa.

³⁰ Yeesu meekissa yaara ne : « Fu teeku na ? » A loffa ne « N teeku *Lesiyong**. » Ca jiini goonj nikee na de, wed tah a woosa ineem.

* 8:25 8:25 Sabuur 65:8; 89:10; 107:23-32 * 8:30 8:30 *lesiyong*: η bi Rom deβgaan, wed soldaar junni junni.

³¹ Jiiniica kiimeeda Yeesu ne a kinaat ca tuuy η nunga noodfa ca na hee torhidohse.

³² Raak η serooba, η tangoora, gat mbaam-huk yakak nikee ñameeda nga. Jiiniica kiimmba Yeesu keeh-keeh ne a on ca ca aas η mbaam ca ; a onnda ca ineem.

³³ Ca pulla η yaara, ca aassa η mbaam ca, gata jen giirukka, hunnda na mbartala, fadsukka η cookma, mbaam ca lappa nga.

³⁴ Wa booba niidee mbaam ca hot ineem, ba nuppa, ba kadtaa woya η kur-taaha na kur ca yin ca.

³⁵ Booba hayeeda marke ini raak. Ba reesa, ba raakka yaara jiiniica puloh nga de boofid η kot cin Yeesu, bekkid kulba, a hunnda na sagoonin de ; ba neyyohha.

³⁶ Booba maasohee naandsukka ba findi yaara sabsohohu na jiiniica.

³⁷ Bed ba genee Geraas jen kiimmba Yeesu ne a pul ndaam laam ba neyyoheen lool. Yeesu rappa η gaala ne a coot,

³⁸ yaara kiimmba de ne : « On ndo η hun na da. » Waaye Yeesu gurdidfa de, a woosa de ne :

³⁹ « Haada kahan du, fu naandsuka ini Kooh tumid da jen. » Yaara haadda, a naandsukka bi kur ka jen ina Yeesu habdid de.

Yeesu hultidid kubkin Jayrus bitbi

⁴⁰ Wa a dokuk Galile, Yeesu raak bo' laayid sekeeda de.

⁴¹ Dekka po yaara na woyse Jayrus, ya adgohee *sinaagoga* hayya nga de. A yekka η fikiice a kiimmba de ne a kad kahan ce,

⁴² laam raak kubkan de cafa heeda kaane te a raakee de yino, tel kubkeem yii η kiis ndankiyaah na kiis kanak cin de (12).

Wa Yeesu kadde nga, mboolnda diifdoheeda de.

⁴³ N dooy mboolnda, bitib nikeen nga, ñif min de meed meed aamuk, a tumid na kosaay keem kiis ndankiyaah na kiis kanak (12), [a tumeen ina a raake jen η payoh ca,] te ali bo' mineedi de wirid.

⁴⁴ A lahha Yeesu finho, a laalla lecmin kulbaakin de ; η diska diska, ñif man de aamkisdi.

⁴⁵ Yeesu meeksohha ne : « Ya ba laal lo ? » Yaa nu nga dah taaskeeda. Piyeer woosa de ne : « Moo Kilifaani, boobi wil da wil te ba dii diifkoheeda ! » Yeesu woosa de ne :

⁴⁶ « Ee ! Waaye raakid doolndi puloh nga so, wed tah η inahha ne raakid boyi laal lo. »

⁴⁷ Wa bitba inah ne a yeguud, a saakdoheeda, a yekka η kot cin Yeesu, a naandsukka η fiki booba jen, ini tah a laalla Yeesu na findi a wiroh η diska diska.

⁴⁸ Yeesu woosa de ne : « Kosi fu kos wiridid da, kada modod bitbi. »

⁴⁹ Wa Yeesu woyee, bo' pulohha kahan Jayrus, a woosa yeem ne : « Wa etohisdi fu yaafde Jangdohohi, kubkin da kaanid. »

⁵⁰ Yeesu kerahha nga a woosa Jayrus ne : « Kina neyyoh, kosa rek, kubkin da hey muce. »

⁵¹ Wa Yeesu ree kahna, dal Piyeer na Saan na Saak na baab bi kubki na yaay ba dah, a fadfi ali bo' ne a aas na de nga.

⁵² Booba jen nikee rooyeeda kubka, Yeesu woosa ba ne : « Kanaat rooy, a kaandi, a na neehe. »

⁵³ Ba njembteeda de laam ba inheen ne a kaanid.

⁵⁴ Yeesu ammba yaahin kubka, a woosa η dafka ne : « Kubu kurka ! »

⁵⁵ A hulitta, a jaarra kuruk. Yeesu woosa ba ne ba onaat kubka a ñam.

⁵⁶ Yaay ba na baab ba feyuusa waaye Yeesu woosa ba ne ba kinaata woo ali bo'.

9

Yeesu tuuyid Apootar ci

¹ Wa raakka mbeh, Yeesu cohdooha *Apootar* ci ndanjiyaah na kanak ci (12), a onnda ba hatil na min-min aanooha jiini nu nik na wirooha kosaay ci.

² Yutta a tuuyca ba ne ba yegdooha Nguurin-Kooh te ba wirid kosaayid ci.

³ A woosa ba ne : « Du kadee dah, kinaat bayndoh ali in, findi ndood, saak, kañam wala kopor, te kinaat bay kulba kanak.

⁴ Du aas kahan, ba teyduk du dah, nikaat nga po mbadna du cootan.

⁵ Waaye du kad kur, du teydukuudi nga dah, paangaat kot cin du, du pul, ba inah ne ba heya markide na Kooh. »

⁶ Ba kadta, ba aaseeda η kur na kur ; disik nu disik, ba woyeeda Yegdohin Muci, ba wirdeeda kosaayid ca.

⁷ Herod, ya adgohee Galile, wa a kerah in ca raakee jen, a feyuusa, laam raakid bi woyee ne : « A Yahya Boktohi a yi hultidu. »

⁸ Bum woyeeda ne : « A woosuudi Ilyas a yi hayis. » Binoobi woyeeda ne : « A woosuud η woosuud ca debgaan a yi na pesisse. »

⁹ Waaye Herod woosa ne : « Yahya Boktohi, ñam ngudduk hafin de ; kon yaari mi na kerhe na habde in cii, a joy nik ba ? » A waakeeda diski a hotohan Yeesu.

Baatan mbuuruuca

¹⁰ Wa *Apootar* ca puloh disik ca ba tuuyse, ba naandsukka Yeesu in ca ba habid jen. Yutta, a bayya ba η kur ka na woyses Betsayda, a daayya na ba nga.

¹¹ Waaye booba yegga ineem, ba raakka de nga. Yeesu teydukka ba, a woyeeda na ba η ini kad η Nguurin-Kooh, a wiridta kosaayid ca.

¹² Wa noha na niine, *Apootar* ci rebpa η Yeesu, ba woosa de ne : « Ndi bilaf. Woya boobii ba kad η kur ci reb ndii, ba waaka diski ba nikan na ini ba ñaman. »

¹³ Waaye a loffa ba ne : « Du, edaat ba ini baa hee ñame. » Ba woosa de ne : « Boo raak mbuuru yatuus na cuurund kanak dong ndii, te boo mindi ba kad romda kañam jen ! »

¹⁴ Yaar ca η diska daleen ree junni-yatuus (5000) wala ini uupa. A woosa taalubeecin de ne : « Woyaat ba, ba boof ndanjiyaah-yatuus ndanjiyaah-yatuus (50-50). »

¹⁵ Ba habidta ini a woo, ba boofidta booba jen.

¹⁶ A bayya mbuuru ca yatuus ca na cuurund ca kanak ca, a taaknukka η Eel ci, a gidimmba Kooh, a ngudsooha ca, a edta taalubeecin de ne ba paysoh mboolnda ca.

¹⁷ Booba jen ñammba po ba kappa. Ba tummba tasdohiica η pañe ndanjiyaah na kanak (12).

Yeesu a yi ba ?

¹⁸ Wa raakka mbeh, Yeesu daayya, a kiimeeda Kooh ; taalubeecin de nikee na de, a meekissa ba ne : « Boobi na woye ne ñam ba ? »

¹⁹ Ba loffa de ne : « Bum na woye ne a fu Yahya Boktohi, binoobi woyee ne a fu Ilyas, raakka bi na woye ne fu woosuud wiiriis, baah η ba maañid ca, fu hultit hultit. »

²⁰ Yeesu woosa ba ne : « Moo du nak ? Du na woye ne a mi ba ? » Piyeer loffa de ne : « Ya fu Mucdohi Kooh gapohe. »

²¹ Yeesu dennga ba baahid ne ba kinaata woo ali bo'.

²² A woosa ba ne : « Kubkin boyi joyid yaañ keeh-keeh η yaah cin yakak ci na kilifaacin seeykidoh cin waasin Musaa na jangdohoh cin wa, ba hey de sange, a apu te a hultidu η neeha kaahaydoh. »

²³ A woyissa ƒa ne : « Bo' nu waad hun na so ƒah, a joyɗi liib haf ce te Kooh-nu-wiis ƒah, a deguk kurwaani aa hee daayohse, a ñaakid to.

²⁴ Laam bo' nu waad mucid kipes kin ɗe ƒah, a heya ñake, waaye bo' nu efoh kipes kin ɗe suguuso ƒah, a hey wa mucɗe.

²⁵ Bo' raak adinaani jen na in ci nik nga, a han ñak kipes kin ɗe wala a yah haf ce ƒah, wa raakid ɗe winde etoh ?

²⁶ Bo' nu supuk hun na so na woo cin ngo ƒah, Kubkin boyi hey ɗe supke inah ne a hayee η kiyak kin ɗe, na win Baabi na win malaakaaci hoolid ci ƒah.

²⁷ Ñam na woyee ɗu inii, te wa keeh, bi bo' bii η ndii, ƒa kaanandi muk te ƒa hotɗi Nguuriñ-Kooh. »

Apootar ca kaahay ca hotid Yeesu na ndami nik nga ɗe.

²⁸ Wa degga ini ɗal ree neeh yasna-kaahay η finho woo ceem, Yeesu hunnda na Piyeer na Saan na Saak ; a rappa η tango ne a kiim Kooh.

²⁹ Wa a na kiime, fikiirin ɗe ƒoysukohha, kulbaacin ɗe nikka yaanow tar po ca melcideɗa.

³⁰ Dekka po bo' kanak woyeeda na ɗe, ƒa nikee woosuud, Musaa na Ilyas.

³¹ Ba siñaardeɗa siñaarid, ƒa woyeeda na Yeesu η kurkohin ɗe η Adina wi diindohan ini bay ɗe, te wa joyya raakoh Yerusalem.

³² Piyeer na huntoh cin ɗe nikee neeheedɗa neeh noodid. Ba yunukka, ƒa hotta siñaarin ndamin Yeesu na ƒooƒa kanak ca jombee na ɗe.

³³ Wa yaaba kanak ca na coote, Piyeer woosa Yeesu ne : « Kilifaani, wa baahid ne ƒoo nik ndii, ƒoo habid ɗiip kaahay, winoori nik win ɗa, winni nik win Musaa, wi tas nik win Ilyas. » Waaye a inheedɗi ini a woye.

³⁴ Wa a na woye, eel saanginnda ƒa, taalubeeci neyyohha wa eela muur ƒa.

³⁵ N ɗooy eela raakka hoosora woo ne : « Yii, a yi kubkin ngo η tan, sikɗukaat a yi. »

³⁶ Wa hoosora kerhuk, ƒa hotta Yeesu kiik ce njong. N neeh caam, ƒa naandsukɗi ali bo' ini ƒa hot, ƒa dekaa ted.

Yeesu wirdid njaanja jiini ambe

³⁷ Wa Kooh wiis, ƒa ruhussa tangoora wed mboolo yakak hayoh cohe na Yeesu.

³⁸ Wa raakeen jaar nga a woyeeda η ɗafka an : « Jangɗohohi mi yii kiim ɗa, markid to kubkin ngo, a yi dong η raak ;

³⁹ na ɗekee ɗek po jiini amb ɗe, a leehke, a walañke, ngubin ɗe soñe ; a na ɗadseedɗi ɗe te a pooksohɗi faanin ɗe.

⁴⁰ N nakid taalubeecin ɗa ne ƒa sabsoh ɗe na ɗe, waaye ƒa mindaa. »

⁴¹ Yeesu woosa ne : « Du bi ƒoobi woti-woti e ɗu kosaadi, ɗu yahukka, η nikan nik na ɗu η muñɗee ɗu po kida ? » A woosa yaara ne : « Baya kubkin ɗa ndii. »

⁴² Wa kubka na rebe, jiinnda folla ɗe, a walañkeɗa. Yeesu ngassa jiinnda, a wiridta kubka, a wikka ɗe baabin ɗe.

⁴³ Booba jen feyuusa η yakkin Kooh.

Bo' nu nga feyuusa η in ca Yeesu habɗe jen. Wedi a woyoh taalubeecin ɗe ne :

⁴⁴ « Sikɗukaat baahid ini maa hee ɗu woye : Kubkin boyi hey degse η yaah cin ƒoobi. »

⁴⁵ Waaye taalubeecin ɗe inheedɗi ini woo keem tokis, ƒa ɗasɗohseen ini wa waad woo, te ƒa kaañeedɗi ɗe wa meekis.

Ya ƒa uup yak ?

⁴⁶ Taasoh raakka η harmban taalubeecin Yeesu, raak ƒa markee yi uup nik kilifa nga ƒa.

⁴⁷ Yeesu inahha ini nik η keñ cin ƒa, a ƒayya komaaki yin a tufkidta ɗe η serooce,

⁴⁸ a woosa ba ne : « Bo' nu teyɖuk njaanjii saguuso ɖah, a teyɖuk ko ; te bo' nu teyɖuk ko ɖah, fu teyɖuk Kooh yi woos so ; laam, boyi uup yissuut nga ɖu jen, a yi uup yak. »

⁴⁹ Saan woosa ɖe ne : « Kilifaani, boo hotid bo' aañeeda jiiniici η tiikin ɖa, te a baahɖi nga boo, tahha po boo woosa ɖe ne a kinaata tumis. »

⁵⁰ Yeesu woosa ɖe ne : « Kinaat ɖe wa sangoh, bo' nu sangɖi ɖu ɖah, a hun na ɖu. »

Bi Samari

⁵¹ Jamanoona Yeesu joy rapɖohu Eel ci rebeeda, helin ɖe jen nikka ngan kad Yerusalem.

⁵² A woosa bi bo' ne ba adug ɖe η kur ngan can bi Samari*, ne ba waakid ɖe dal nga,

⁵³ waaye bi kur ka sannga sagu ina Yeesu bay waasa kad Yerusalem†.

⁵⁴ Taalubeecin ɖe Saak na Saan hotta η ineem ba woosa ɖe ne : « Kilifaani, fu waadid ne boo nak yongkaah, wa puloh eel ci wa ɖumbid ba e ? »

⁵⁵ Yeesu yurhidkohha na ba, a ngassa ba.

⁵⁶ A na huntuh cin ɖe kadta kur wiiriis.

Findi taalube joy mand

⁵⁷ Wa ba kaɖee, raakka yaara woo Yeesu η waasa ne : « Kilifaani, ɖisik nu fu kad ɖah, η hey ɖa ñaakɖe. »

⁵⁸ Yeesu woosa ɖe ne : « Baakoɖ ci raakid nung, sel ci raakid taar, waaye Kubkin boyi raakɖi sah ɖiski a na hee idsidkohe. »

⁵⁹ Yeesu woosa yaar wiiriis ne : « Ñaakid to. » Waaye yaara loffa ɖe ne : « Kilifaani, on ndo paad, η taambkoh yabkooɖin ngo po a kaan, η uumb ɖe. »

⁶⁰ Yeesu woosa ɖe ne : « Faɖa kaanid ci ba uumb kaanid cin ba te fu kad yegɖoha Nguurin-Kooh. »

⁶¹ Raakka yaara nam ɖe woo ne : « Kilifaani η hey ɖa ñaakɖe, waaye on ndo η kad aska bi kahan ndo paad. »

⁶² Yeesu loffa ɖe ne : « Nguurin-Kooh etohɖi boyi na guure heelke. »

10

Yeesu tuuyid taalube ndanjiyaah-yasna-kanak na taalube kanak (72)

¹ Wa in ceem coot, Yeesu Hedɖi koodissa taalube ndanjiyaah-yasna-kanak na taalube kanak (72), a tuuyca ba kanak kanak η kur ca a joyee kadoh jen ne ba adug ɖe nga.

² A woosa ba ne : « Yohni laabid waaye ngudoh ci laayɖi. Kon kiimaat Hed yohni a woosoh bi pangkoh, ba ngud yohni.

³ Kadaat, mi yii tuuy ɖu findi buul mbaal η ɖooy gat baakoɖ.

⁴ Kadaat yaah barang ; kinaat bayndoh kopor, saak mbaa ñafad te η waasi, kinaat tufuk ne ɖu kañɖoh.

⁵ Du aasee kahan ɖah, kocaat woo ne : “ Jam raakaat η kahni. ”

⁶ Bo' jam nik nga ɖah, jameem hey nike na ɖe ; a raakɖi nga ɖah, wa dokuk nga ɖu.

⁷ Tasaat η kahneem, ɖu ñamee, ɖu anee, in nu ba ed ɖu ɖah, laam pangkoh joyid wirndu. Kinaat tooruk η kahan na kahan.

⁸ Kur nu ɖu aasoh, booba nga teyɖuk ɖu ɖah, in nu ba ed ɖu ɖah, ñamaat wedi.

⁹ Wirdaat kosaayid ca nik nga te ɖu woo booba ne : “ Nguurin-Kooh rebid ɖu. ”

* 9:52 9:52 Samari : bi Samari na Yawuut ca kerhidfoheedi ; ba heeftidohee heeftidoh, ba sangtidohha. † 9:53 9:53 Bi Samari teydukeedi ne Yerusalem, wed ɖiski joy seeykohu.

¹⁰ Waaye dū aas kur, booba nik nga teydukdi dū dah, pulaat po η mbeeddaaca, dū woo ba ne :

¹¹ “ Boo bii faris merhey mi nik η kot cinj boo nga dū, waaye inhaat ne Nguurin-Kooh rebid. ”

¹² Ñam na woyee dū ne mbehi Kooh atte'ohan boobi, e bi kur keem uupan miskid bi Sodom.✧

¹³ Mas dū bi gen Korasin na Betsayda. Keemaan ci tumu η kur cinj dū, ca tumseen η Tiir na Sidoon dah, booba gen nga ca heen boysohe tumohaad cinj ba maañ. Ba bekuk daah ba boof η wet ne ba teeboha.

¹⁴ Ineem wed tah po mbehi Kooh atte'ohan boobi, e dū na hee uupee miskid bi Tiir na bi Sidoon.

¹⁵ Te dū bi gen Kapernawum, dū liibid ne Kooh hey dū rapde po η Eel ci e ? Muk ! A hey dū ruhsid po η kaanid ca. »

¹⁶ Yeesu woosa taalubeecin de ne : « Bo' nu sikduk dū dah, a sikduk ko ; te bo' nu teydukdi dū dah, a teydukdi so. Bo' nu teydukdi so dah, a teydukdi Yi woos so. »

¹⁷ Wa taalubeeca ndan'kiyaah-yasna-kanak na kanak ca hay, ba hayya nebuud, ba woosa Yeesu ne : « Kilifaani, jiiniici sah, ca tumid ini boo woo sagu tiikin da. »

¹⁸ A woosa ba ne : « N hotid Seytaani keenohha Eel ci findi meleañ.

¹⁹ Sikdukaat, η onid dū ne dū min tiind η dafuk iin ci na ndangal ci, te dū min Seytaani, sangidin boo, na hatilin de jen po tus mindandi dū in.

²⁰ Waaye kinaat nebu η ini jiiniici kerhid dū, nebsaat η ini tiik cinj dū fiisu η Eel ci. »

²¹ Teemb ndeem Fuudsi Hoolohngaani sumdukohha Yeesu keeh-keeh, a woosa ne : « Mi yii corkid da Baab, fu yi Hed Eel ci na kehyi, η ini fu dasdoh hed haf ci na ñaañid ci in cii, fu teeβpa ca komaakci. Ee Baab, mi yii corkid da. A fu waadaha daa η baah kin da. »

²² A woyissa booba ne : « Baabin ngo degid in ci jen η yaah ho. Ali bo' inahdi Kubki dal Baabi, te ali bo' inahdi Baabi dal Kubki na boobi a waad ba de teeβ. »

²³ N ineem, Yeesu yurhidkohha na taalubeecin de, a woosa ba, bed dong ne : « Du nebid η hoti dū hot in ci dū deg has.

²⁴ Ñam na woyee dū ne woosuud laayid na buur laayid waadeen hot ini dū na hote te ba hotdaa, ba waadeen kerah ini dū na kerhe te ba kerahdaa. »

Yaara baahda genee Samari

²⁵ Raakka jaar nga, a nikee jangdohoh yakak η waasin Musaa, a kurukka, ne a markisuk Yeesu, a meekissa de ne : « Jangdohohi, η joy ye habid po η min raak kipes ki heydi reehe ? »

²⁶ Yeesu loffa de ne : « Wa ye fiisu η waasin Musaa ? Fu jang ye nga ? »

²⁷ Yaara loffa de ne « Waada Kooh Hed fu na keenin da jen, na ruuhin da jen, na hatilin da jen, na liibin da jen. Waada morom fu findi fu waadoh haf fu.✧ »

²⁸ Yeesu woosa de ne : « Findi fu lofoh, wa daa. Fu tumoh daa dah, fu hey pese.✧ »

²⁹ Waaye yaara waadta teeboh ne meeksohin de raakid etoh, a woosa ne : « Ee, moo a ba morom mbo ? »

³⁰ Yeesu loffa de ne : « Raakeen jaar, a pulohee Yerusalem a kadeeda Yeriko, a cohha na ngudndukohoh ci, ba wolla de, ba labpa de po a taskohha kaan, ba fadta de η diska.

³¹ Wa hennda jaar baah η seeykidoh ci lahha η waaseem, a hotta de, a lahha η baka winooran waasi.

³² Yaar baah η Lewiici*, namma taamb nga, a hotta yaari, a namma tum daa.

³³ Waaye yaar gen Samari† baabeeda, a raakka yaari nga, wi a hot de, yeem misikka de lool.

³⁴ A rebpa nga de, a bayya diwliin na biiñ, a tumidta de η gaañ cinj de, a tokka ca na daah. Yutta a rapidta de η doopti a baye, a bayya de η kahna baaboh ca na dalohe, a taambkohha de.

³⁵ Na baaba, a edta yaari adgoh kahni kopor‡, a woosa de ne : “ Taambkohid to yaarii, te in nu fu baat nga dah, ñam na hee da wa dokne ne η wiirkee dah. ” »

³⁶ Teemb ndeem Yeesu meekissa yaara ne : « Nj ini fu liib, ya ba ngan yaabi kaahay ceem, a yi morom yaari cohee na ngudndukohoh ci ? »

³⁷ Yaara loffa de ne : « A yaari a misik. » Yeesu woosa de ne : « Fu kad dah, tuma findiice. »

Marta na Mari

³⁸ Wa raakka mbeh, Yeesu na taalubeecinj de kadeeda po ba aassa η kur, bitib geneen nga teeku Marta, a dalidta de η kahan ce.

³⁹ A raakeen taambdoh na woyse Mari, yeem booffa η diska na Hed boo Yeesu a sikdukeeda de.

⁴⁰ Waaye Marta, e taambkohanj hanheeca laayda ambee de. A hayya η Yeesu, a woosa de ne : « Kilifaani, fu hotoh inii na ? Taambdoh ho fadid to kiik ko na pangki. Woyaa de a amboh ho book. »

⁴¹ Hed boo Yeesu loffa de ne : « Marta, Marta, in ci hondoh da raak jam laayid,

⁴² waaye in yino dong wedi raak etoh. Mari kood ini uup baah te wa nihsassandfi nga de. »

11

Findi taalubeecinj Yeesu joy kiimoh

¹ Wa raakka mbeh, Yeesu kiimeeda η disik, wa a yut, yino η taalubeecinj de woosa de ne : « Kilifaani, Yahya Boktohi jangdid taalubeecinj de findi ba joy kiimoh ; nama teeβ boo findi boo na hee kiimohe. »

² Yeesu woosa ba ne : « Du kiimee Kooh dah, woyaat ne :

“ Baab,
tiikinj da teyduksaat ne wa tiik hoolid.
Nguurinj da hayaat.

³ Mbeh nu nik dah, ona boo kañam ki boo etoh.

⁴ Daasa boo bakaad cinj boo,
laam boo na name nam daas boobi na dale boo,
te kina tum po boo jaddu fir. ” »

⁵ Wa a jangid ba ineem, a woyissa ba ne : « Wa mand na bo' nga du raak nawle, a kad nga de η ndengelnde wek, a woo de ne : “ Naw, band ndo mbuuru kaahay ndeem,

⁶ η raak hanhe η kahan ndo, te η raakdi kañam ki η edan de. ”

⁷ Nj ineem yaara minid de lof η dooy kahna ne : “ Fad to, η rangkid po yutid, te mi na kubuucinj ngo boo faankid, η mindi kuruk ne η ed da. ”

⁸ Ñam woo du wa, yaara hey kurke ne a ed de ini a etoh jen. Ali a eddi de sagu niki a nik nawlece, a hey de ede sagu kiima a kiimee te a supukdi nga.

* **10:32 10:32** *Lewiici* : ba baah η cuubinj Lewi, kubkinj Yanjhooba. Seeykidoh cinj waasinj Musaa baahee η cuubeem, waaye bi na beedkasse "Lewiici", ba seeykidoh haa, ba meed baatdoh seeykidoh ci. † **10:33 10:33** *Samari* : bi Samari na Yawuut ca kerhidoheedi ; ba heeftidohee heeftidoh, ba sangtidohha. ‡ **10:35 10:35** "kopor" : η Fiis ci ndii, gerek woo ne "dinaar kanak".

⁹ Ineem wed tah mi woo dū ne, kiimaat kiim dū hey onse, waakaat waak dū hey hote, labdaat labid dū hey rangsidasse.

¹⁰ Laam bo' nu kiim dāh, a hey onse, bo' nu waak dāh, a hey hote, te bo' nu labid dāh, a hey rangsidasse.

¹¹ A yinde baab nga dū, a yi kubkin dē kiiman dē cuurund, a on dē iin ?

¹² Mbaa a kiim dē wak, a on dē ndangal ?

¹³ Nik ne dū bi baahaadiici, e dū min on kubuucin dū in baahid dāh, η woyisdi da Baab Kooh yin Eel ci. A onandi bi na kiimee dē Fuudsi Hoolohngaani e ? »

Yeesu na wirdohe hatilin ya ba ?

¹⁴ Wa raakka mbeh, Yeesu wiridta muum, ya jiini ambe. Jiinnda sabsohu sabsohu na dē, yaara jombeeda modod, mboolnda nikee nga feyuusa.

¹⁵ Waaye raakka ba woyee η booba ne : « A Belsebul*, kilifaaniη jiiniici na onee dē hatili a na aanohee ca. »

¹⁶ Raakka bi markiskee dē, ba woyeeda ne, a teebaata ba firndeeni puloh η Eel ci.

¹⁷ Waaye Yeesu inahha liib cin ba, a woosa ba ne : « Boobi baah nguur hiñohee η harmban ba dāh, nguureem hey keene, kahan cum keen η dafuk cinoo ci.

¹⁸ Du na woye ne mi na aane jiiniici na hatilin Belsebul ; nik ne a Seytaani paysukoh η haf ce dāh, kon nguuriη dē min na tufkoh ?

¹⁹ Nik ne mi na aanohe jiiniici hatilin Belsebul dāh, moo boobiη dū na namee ca aañ, ba na aanohee ca winde hatil ? Ineem wed tah bed atte'an dū.

²⁰ Waaye nik ne mi na aanohe jiiniici hatilin Kooh dāh, kon Nguuriη-Kooh reyid nga dū.

²¹ Bo' raakid hatil, ganaayuk, niidfee kahan ce dāh, raak-raakiη dē hey nike η disik woorid.

²² Waaye boyi uupid dē hatil raak dē nga lab dē dāh, a hey naafee ganaay ci a oolkohe, a bay in ci a raakee jen, a paysoh ca.

²³ Bo' nu langdi na so dāh, a sangid to ; te bo' nu nangdohohdi so dāh, a na pasarohe.

²⁴ Jiini, na hoolaadiikiη dē, a fadta bo' dāh, a na kade η bi disik suyi d, a waakee diski a idsidkohan. A hotdi dāh, a woo η haf ce ne : “ Mi na hee dokke kahanη ngo η puloh. ”

²⁵ A wiiruk dāh, a raak kahna paduud, habduud modod.

²⁶ Jaar a kad waaka jiini yasna-kanak ci uup dē añaand ; ca kad kahna, ca gen. N ineem, mirndohaadiη boyeem wed na uupe misik fuuf findi a kocee mand. »

²⁷ Wa Yeesu na woyee in ceem, bitib η dooy mboolnda woosa η dafka ne : « Yaayi basil da, a bapidta da, joyid nebu. »

²⁸ Yeesu loffa dē ne : « Woya kay ne, boobi na sikduke woo kin Kooh, te ba pesohee wa, bed nebu. »

Findi Yunus na Suleymaan teydukohse

²⁹ Booba hayeeda, mboolnda baatkeeda ; Yeesu woosa ne : « Boobi woti, bed baahaadi, ba na meeksohe firnde, waaye ba edsandi ali firnde, dal winη Yunus.

³⁰ Findi Yunus η haf ce nikohee firnde nga bi Niniw,✧Kubkin boyi naman nikoh firnde daa ngan boobi woti.

³¹ Buura bitban Saba pulohee kur usid ne a sikduk liibohaada moddan Suleymaan. Te moona raakid ini uup Suleymaan η ndii, wed tah mbehi Kooh na hee atte'ohe boobi, buuri bitbeem hey kurke, a teeb boobi woti ne ba raakdi keeh.

³² N mbehan atteena, bi Niniw hey kurke, ba teeb boobi woti ne ba raakdi keeh, laam wa bi Niniw kerah woo kan Yunus, ba boysoheen pesohaad keeh-keeh✧ ; te

* 11:15 11:15 Belsebul : wa baah η tiik cin Seytaani. ✧ 11:30 11:30 Yunus 2 ✧ 11:32 11:32 Yunus 3

moona ini nik ndii, wed uup Yunus.

Laampaaniŋ faan

³³ Ali bo' na fuufeedi laampa po yut, a dembiɗa ɗisik wiiriis, wala a kuna na kanoh ; a degana kay ŋ degohaaniŋ wa ne bo' nu aas ɗah, wa ñiindid ɗe.

³⁴ Has wed laampaaniŋ faan. Hasiŋ ɗa wir ɗah, faaniŋ ɗa jen na nikee ŋ siñaar, waaye hasiŋ ɗa wirti ɗah, faaniŋ ɗa jen na nikee ŋ ñuus.

³⁵ Mbaa ndengɗuka po ñiini nik nga ɗa, nikuu ñuus.

³⁶ Nik ne faaniŋ ɗa jen ñiiniɗ, te ali bak ñuusɗi nga ɗah, wa hey nikee leer po maa wa laampa ñiiniɗ ɗa. »

Yeesu woytohid Farisen ca na jangɗohoh ca

³⁷ Wa Yeesu na woye, yaar ŋ *Farisen* ca beedukka ɗe ne a ñama ŋ kahan ce, Yeesu teyɗukka. Wa ba ñame,

³⁸ *Farisena* hotta ne Yeesu bohñukɗi findi ba na bohñukohe, a feyuusa nga.

³⁹ Hed boo Yeesu woosa ɗe ne : « Du bi *Farisen* ci, ɗu mand na boobi bohoñ finhooriŋ kaasi na booli ba faɗta ɗooyi ; ŋ ɗooy keeñ ciŋ ɗu, ɗu riifid na liiboheed rok na añaand.

⁴⁰ Naandid ci ! Kooh yi habid finhoori, a yi nam habid ɗooyi haa e ?

⁴¹ Sarhohaata in ci nik ŋ ɗooyi, ɗu hool jameet.

⁴² Mas ɗu bi *Farisen* ci, ɗu bii eɗoh sah in ci yin yin ci ɗu na guure findi naana, pooɓar, na in ci mand ɗaa ndaŋkiyaah nu nik yinoori ; waaye ɗu faɗid ini uupid etoh, wed yurah na waad Kooh ; ineem wed ɗu joyee tum, te ɗu sang sagankoh ci tas.✧

⁴³ Mas ɗu bi *Farisen* ci, ɗu waad ne ɗu boofan ŋ fiki boobi ngaŋ *sinaagog* ci te ɗu kañɗassee yaah kanak ŋ ɗisik ci na toonohse ŋ kur.

⁴⁴ Mas ɗu bi *Farisen* ci, ɗu mand na ruy-ruy ci muuy, boobi inhuu dakee nga ca, wa bekee ba hoolaadi. »

⁴⁵ Wa a kerah ineem, yaar baah ŋ jangɗohoh caŋ waasiŋ Musaa woosa ɗe ne : « Jangɗohohi, fu woyoh ɗaa ɗah, fu na namee bas boo. »

⁴⁶ Yeesu loffa ne : « Na ɗu, ɗu bi jangɗohoh ciŋ waasi, ŋ masɗid ɗu, laam ɗu na raane boobi in bitid te ɗu waadɗi ca sah laal na lecem ndukun.

⁴⁷ Ŋ masɗid ɗu, e ɗu na tabahe ruy-ruy ciŋ woosuud ci te a caac ciŋ ɗu ap ba.

⁴⁸ Ŋ ineem, ɗu na teebohe ne ɗu hunid ŋ in ci caac ciŋ ɗu tum. Ee di' ! Bed ap woosuud ci, ɗu tabahee ruy-ruy ciŋ ba.

⁴⁹ Ineem wed tah, Kooh, ŋ modkiŋ ɗe liiboheed, a woosa ne : “ Ŋ hey woosohe woosuud na *Apootar* ; bum apu, binoobi tumu miskid. ”

⁵⁰ Te boobi woti bed na hee wirnidkase ñif miŋ woosuud ci aamu ŋ ina amboh ŋ cambohaada poyi.

⁵¹ Ŋ Abel po ŋ Sakariya, yi ba apoh Kahan Kooh, ŋ harmban seeykohaana na tabaha. Ñam na woyee ɗu wa, in ceem jen Kooh na hee ca wirnduke ngaŋ boobi woti.

⁵² Mas ɗu bi jangɗohoh ciŋ waasi, ɗu ambid caabndi joy rangis findi in ciŋ Kooh inhohsan ; ɗu ŋ haf ɗu, ɗu aasɗi te ɗu sangohid boobi waad aas. »

⁵³ Wa Yeesu pul kahna, jangɗohoh caŋ waasi na *Farisen* ca ayrukka ɗe, ba cammba ɗe meekis meeksoh laayid

⁵⁴ ne ba raak yambaah ɗe.

12

Wortukaat naafeha

¹ N jamanooneem, bo' laayid coheen ne ba sikduk Yeesu ; mboolnda laayya laay po ba daktidoheeda. Yeesu kockoh η taalubeecin de, a woosa ba ne : « Wortukaat naafeehaakin *Farisen* ci, wa mand na lawiir.

² In nu dembdū dah, wa hey teebohse te in nu demb dah, wa hey inhasse.

³ Kon in nu dū woo na wek dah, wa hey kerhasse noh cong ; te in nu dū moondfoh η nof η dooy tuuy dah, wa hey leehkase η dafuk tabah ci.

Kooh dong a yi nupaah

⁴ Ñam na woyee dū ne, dū bi nawleecin ngo, kinaat nup bi min top dong ngan ap faan.

⁵ N hey dū teebe ya ba a yi dū joy nup : Nupaat Kooh yi min dū bek η yongkaaha, ne dū apu po yut dah. Ee, ñam na woyee dū ne, a yi dū joy nup.

⁶ Sel yin yatuus na toonohseedi daram kanak dong e ? Moona deey, Kooh aldi yino nga ca.

⁷ Te a inhid sah findi find cin haf cin dū hend, mbaa kanaat neyyoh ! E dū uupid juuk sel njiriñ. »

⁸ Yeesu baatta nga ne : « Ñam na woyee dū ne, bo' nu woo η fiki boobi ne a baah nga so dah, mi yi Kubkin boyi η hey name woo η fiki malaakaacin Kooh ne boyeem baah nga so.

⁹ Waaye bo' nu taasuk ko η fiki boobi dah, a hey name taasku η fiki malaakaacin Kooh.

¹⁰ Bo' nu woo in modaađi η Kubkin boyi dah, a daasnuk dah, a hey daasse ; waaye bo' nu woo in modaađi η Fuudsi Hoolohngaani dah, a daassandi.

¹¹ Ba bay dū η *sinaagog* ca, wala η fiki kilifaaca ne ba attee dū dah, kinaat feyu η findi dū joy ngeloh,

¹² laam Fuudsi Hoolohngaani, hey dū teebe ndeem ini dū joy woo. »

Hed raak-raaki

¹³ N dooy mboolnda raakka yaara woo Yeesu nga ne : « Jangfohohi, woya taambfoh ho, boo paysoh lamaahi baab boo fadid boo. »

¹⁴ Yeesu loffa de ne : « Yaarin ngo, ya ba tum mbo atte'ohin dū, po η joyya dū paysoh raak-raak kin dū ? »

¹⁵ A woosa booba jen ne : « Wortukaat, kinaat waad raak kopor in hend na cakna mbof, laam kipes bo' nikdi η ini a raak, ali a raakoh na ! »

¹⁶ Wedi Yeesu naandsukoh ba andiinii : « A nikee hed raak-raak, yohon cin de laabpa keeh-keeh.

¹⁷ A woosa η haf ce ne : “ N joy ye habid ? N raakdi diki η min daak laabdin ngo jen. ”

¹⁸ A woyissa ne : “ Seka, inii wed mi na hee tume : Mi na hee nihse ndap cin ngo cii, η habid ci uup ca yak, η bek laabdin ngo nga, na in cin ngo cinooci.

¹⁹ Yut dah, η woo η haf fo ne : ‘Yaari, fu daakkid laayid, pesoha bi kiisi kiis. Diski wa nik, idsidka, fu ñame, fu ane, fu nebsidke.’ ”

²⁰ Waaye Kooh woosa de ne : “ Naanddi ! N weki woti, η hey baye kiñin kin da. Moo, ya ba raakan daakkin da kotii ? ” »

²¹ Yeesu baatta nga ne : « Boyi na waake raak-raak a nangfohe, te a raakdi ali in η Kooh, a in mand daa rahsan de. »

Oolkoh Kooh

²² Yutta, Yeesu woosa taalubeecin de ne : « Wed tah mi na woyee dū ne, kinaat jaahid η kipes ki, η ini dū ñaman. Kinaat jaahid η faan cin dū, η ini dū bekkan.

²³ Laam kipes wed uup kañam, te faan wed nam uupid bekkaah njiriñ.

²⁴ Markaat ngaak-suur ci, ca na sokeedi, ca na ngudeedi, ca raakdi daakkoha, ca raakdi ndap ; waaye Kooh yii ñamid ca, te a du uupid sel ci njiriñ.

²⁵ Ya ba min jaahid nga du, po a baat wahtu ñ kipes kin de ?

²⁶ Nik ne ini yissuuteem, du mindaa dah, wa ye tah du feyse ñ in ci cinooci ?

²⁷ Markaat pos cinj paangiici findi ca na mande : Ca na pangkeedi, ca na tedeedi ; ñam na woyee du ne Suleymaan sah, na ina a raakee jen, a moosdi raakoh kulba mand na yino nga ca mod.

²⁸ Kosi du kos yissuutid ! A Kooh na bekde paangfi bekdí moddeem woti, ali nik ne kim sah, wa minid dohu. Kooh tumid paangfi ineem dah, ñ woyisdi du, du bi uupida njiriñ.

²⁹ Kinaat feyu ñ ini du ñaman, wala ini du na hee ane.

³⁰ E boobi inahdi Kooh na gene waak in ceem, waaye Baabinj du inhid ne du etohid ca.

³¹ Mbaa dah, waakaat ini na kadde Nguurinj de fiki, a hey du wa one, a baatid du cinooci nga. »

³² Yeesu baatissa nga ne : « Du bi gatinj ngo, du laaydi, waaye kinaat neyyoh, wa nefid Kooh ne a baahndoh du ñ Nguurinj de.

³³ Toonaat ini du raak, du eda ñakid ci, wed ne du waak daakkoha minaadi yahuk, du nangdoh raak-raak ñ Eel ci ; wa heydi reehe, wa roksandi, te wa ñuhkandi.

³⁴ Laam diski raak-raakinj du nik, keeñ cinj du na name nik nga. »

Dokkinj Hed du raakaat du yutid

³⁵ Yeesu woyissa taalubeecinj de ne : « Tokdukaat, te laampaacinj du kanaat yim.

³⁶ Mandaat na ñaam ci na seke hed ba yi joy wiirkoh ñ kilook, ne a labdee rek dah, ba rangsid de buntaani.

³⁷ Wa hey nebe ñ ñaam ceem, ne hed ba hay, raak ba sekee de dah. Ñam na woyee du wa te wa keeh, a hey bekke kulba pangkoha, a boofid ñaam cinj de, a noddee ba, ba ñame.

³⁸ Ali a hay ñ ndengelnde wek wala ñ wiisaadi, a raak ba sekee de dah, wa hey nebe nga ba.

³⁹ Inhaat ne, hed kahni inheen wahtuuni roki na hee aasohe kahan ce dah, a heedi de fade a aas.

⁴⁰ Du, namaat kooduk, laam Kubkinj boyi hayan ñ jamanooni du liibdi. »

⁴¹ Wedi Piyeer woyoh de ne : « Kilifaani, fu na woye na boo ñ andiinii, wala na mboolndi jen ? »

⁴² Yeesu Hedí woosa de ne : « Ya ba a yi ñaami woor, te a ñaannja po, hed ce hee baabe dah, a nak de niiddu kahan ce ne a edee pangkoh cinj de binoobi kañam ñ jamanoonin wa ?

⁴³ Ñaameem hey nefde ne hed ce hay, raak de tumee ineem findi a nakohee de wa dah.

⁴⁴ Ñam na woyee du wa te wa keeh, hed ce hey de tufkide, a adgoh in cinj de jen.

⁴⁵ Waaye ñaameem woo ñ dooy ce ne hed ce haydi paad, a nik nga a labee ñaam ci binoobi, jaar na bitib, a ñame, a ane, a laaree dah,

⁴⁶ hed ce hey haye ñ mbehi a foogdi, ñ wahtuuni a inahdi, a hey de mbugale, a tum de findi boobi kerhaadi-woo ci na tumse.

⁴⁷ Ñaami inah ini hed ce waad, a sannga wa tum, te a koodkidí hayin hed ce, a hey labse ndood laayid.

⁴⁸ Waaye ñaami inahdi ini hed ce waad, te a tum ini a joy labohu dah, a hey labse yissuut. 'Bo' nu edu in laayid dah, a hey meeksasse in laayid ; boyi uup dengkohu, a yi uupan meeksu. »

Yeesu bekoh sabsukoh

⁴⁹ Yeesu woosa ne « N hayid Adina ne η tum yongkaah nga, te η waadeen lool ne wa nik fuufuud po yutid.

⁵⁰ Diski wa nik ndii, η joyid hooyu η miskid keeh-keeh, te η raakandi jam po mbadna wa nikan.

⁵¹ Du liibid ne η hay ne η bay jam η Adina e ? Muk ! N bay sabsukoh.

⁵² Ini camboh woti, bo' yatuus nik η fah dah, ba hey sabsukohe ; kaahay ci sang kanak ci, kanak ci sang kaahay ci.

⁵³ Baab sang kubu jaar, kubu jaar sang baab ; yaay sang kubu bitib, kubu bitib sang yaay ; payum bitib sang kilook, kilook sang payum bitib. »

⁵⁴ Yeesu woyissa mboolnda ne : « Du hotta ngaab dah, du na jaare woo ne : “ Wa hey tobe ” te wed na raake.

⁵⁵ Sarngi lab dah, du woo ne : “ Wa hey dohe ” te wed na raake.

⁵⁶ Naafehaaci ! Du marak eel ci na kehya dah, du inah ini na hee raake ; kon du min na inhaadi'oh findi Kooh na pangkohe woti-woti ?

⁵⁷ Wa ye tah po du duunnga ini yurhid joy habdu ?

⁵⁸ Bo' bayee da waas dah, jeema kerhidoh na de. Fu tumdaa η waasi po du ree ngelohaana dah, a hey da fase po η atte'ohi, yeem ed da alkaateeni, yeem rang da η kasogna.

⁵⁹ Nam na woyee da ne, fu pulohandi ndaam feeh fu wirinddi po η darmi uup yissuut dah. »

13*Boysoh kipes*

¹ N jamanooneem, bi bo' naandsukka Yeesu findi Pilaat apoh bi bo' gen Galile wa ba seeykee wuu Kooh.

² Yeesu loffa ba ne : « Du liib ne boobeem bed uupid bakaad η Galile sagu miskidi ba raak weem e ?

³ Muk ! Waaye nam na woyee du ne, du boysohdi kipes dah, du hey name boomu jen findiiba.

⁴ Te booba ndankiyaah na yasna-kaahay (18) ca, tabaha yakka η Silowe keenee nga ba, ba kaannda, du liib ne bed uupee nik bakaadoh η Yerusalem jen e ?

⁵ Muk ! Waaye nam na woyee du ne, du boysohdi kipes dah, du hey name boomu jen findiiba. »

Kidgi na rimeedi

⁶ Yeesu naandsukka ba andiinii : « Yaar raakeen ndun η yohon ce. Wa a kada beena, a raakdi ali rim nga.

⁷ A woosa yaara na pangkidee de η yohna ne : “ Kiis kaahay ceddi, η hayya beene η ndunii dah, η raakuu rim nga. Yobaa ! Wa joydi naaf diskii η barang barang. ”

⁸ Yaara loffa de ne : “ Kilifaani, fadaa kiis kii ; η hey bongde tasin wa, η tuma kotar.

⁹ Minid nik ne wa hey rime ; wa rimdi dah, fu yobduka. ” »

Yeesu wurdid bitib njuuyid η mbehi na idsidkohse

¹⁰ Wa nikee η mbehi na idsidkohse, Yeesu jangdoheeda η sinaagoga.

¹¹ Bitib nikeen nga, a njuuyee njuuy, a mineedi jadtuk delem, a jini ambee de. A tumid na kosaay keem kiis ndankiyaah na kiis yasna-kaahay (18).

¹² Wa Yeesu hot de, a beedukka de, a woosa de ne : « Boyi, fu sabsohuud na kosaay kin da. »

¹³ A degga de yaah cin de, η diska diska boya jadtukka, a yakdeeda Kooh.

14 Waaye yaara adgohee *sinaagoga* ayrukka η ini Yeesu wirid bitba η mbehi na idsidkohse, a woosa mboolnda ne : « Neeh yasna-yino ced na pangkohse.✧ Hayaat nga ca du payuk, waaye η mbehi na idsidkohse haa. »

15 Hed boo Yeesu loffa de ne : « Naafeehaaci ! N mbehi na idsidkohse ya ba na tokseedi inoh fiη de wala mbaamiη de η diska a toku ne a kad de anda ?

16 N hot bitbii baah η bi rimkoh η Ibrahiima, te Seytaani jatngid de kiis ndan̄kiyaah na kiis yasna-kaahay (18) ; wa ye joy tah po a toksassandi η mbehi na idsidkohse ? »

17 Woo kiη Yeesu weem tahha po bi sang de ñaarra, waaye mboolnda nebuusa η in ca feyohid ca baahid ca a tumee jen.

Tisohij mutardaani na lawiiri

18 Yeesu woyissa ne : « Hayaat η teeβ du Nguuriη-Kooh findi wa mand na ini η mina mandtidkoh.

19 Wa mand na inii : A nikee bo', a bayya kubu mutarda, a sokkaa η yohon ce, wa paarra, wa nikka kidig po sel ci taarra η naak ciη wa. »

20 Yeesu woyissa ne : « N min mandtidohis Nguuriη-Kooh na ye ?

21 Wa mand na findi bitib na bayohee lawiir a siiba na kanoh mun kaahay ; yut dah, ini siibuudi jen guuf. »

Yahndeeri bengidi

22 Kadaη Yeesu Yerusalem, a taambee η kur ci yakak ci na ci yin ci, a jangdoheeda.

23 Raakka yaara meekis de ne : « Kilifaani, boobi na hee mucdfasse, ba hey laaye e ? » Yeesu loffa ba ne :

24 « Ndengdukaat du aasoh yahndeeri bengidi, laam ñam na woyee du ne, bi bo' laayid hey jeeme aas, waaye ba heydaa mine.

25 Te jamanooni hed kahni na hee kurkohe ne a rang buntaani, du bi wa raakan η hara, du hey nike nga, du labdee buntaani, du woyee ne : “ Hedi, rangsida boo ! ” A hey du lofe ne : “ N inahdi diski du kurkoh. ”

26 N ineem du hey woye ne : “ Moo boo ñamid na da, boo anid na da te fu jangdohid η mbeeddaaciη boo ! ”

27 A hey du lofisse ne : “ N inahdi diski du kurkoh, usaat to, du bi tumoh bakaad ci jen. ”

28 Teemb ndeem, du hey hote Ibrahiima, na Isaahha, na Yanhooba na woosuud ci jen η dooy Nguuriη-Kooh, du mbetu η hara, diska fud na dobdoh sis raak.

29 Boobi hey pulohe η bak ci jen, ba boof η Nguuriη-Kooh ne ba ñam kañam ka yakka.

30 Raakid boobi mirndoh woti, bed na hee adge ; te raakid bi adug woti, bed na hee mirndohe. »

Yeesu na Yerusalem

31 Teemb ndeem, bi bo' baah *Farisen* ca hayya η Yeesu, ba woosa de ne : « Kurka ndii fu coot laam Herod na waadee da ap. »

32 Yeesu loffa ba ne : « Kadaat du woya baakobeem ne, mi yii sabsoh boobi na jiiniici te mi yii wirid kosaayid ci woti na kim, faaha kim η hey diindohe ini η hay ne η habida.

33 N joyid taalndid waasiη ngo woti na kim na faaha kim, woosuud apohsuu η diski nikdi Yerusalem.

34 Cey Yerusalem, fu yi na ape woosuud ci, fu tapee boobi fu na woosohse atoh po ba kaan, waas hend na wed η waad nangdoh kubuuciη da findi pambi na nangdohe yiil ciη de η oob ce, waaye du moosdi waadoh !

✧ 13:14 13:14 Pula 20:9-10; Rohyidi 5:13-14

³⁵ Wed' tah d'u hey fadse na kahan d'u, te ñam na woyee d'u wa, d'u hotissand'i so po mbadna d'u na hee woye ne : " A barke'id, yi na haye η tiikin' Hed' boo ! " »

14

Yeesu wird'id' jaar na faan riif'id'

¹ Wa nikee η mbehi na idsid'kohse, Yeesu beed'kuusa kañam η kahan kilifa Farisen. Wa a ree, booba η d'iska feerkeeda de baahid.

² Yaar na faan riif'id' nikka η fikiice.

³ Yeesu meekissa Farisen ca na jangdohoh cañ waasiñ Musaa ne : « Andi waasi teydohid' ne bo' wirid' kosaayid' η mbehi na idsid'kohse wala ? »

⁴ Waaye ali bo' lofdi de ; a bayya kosaayda, a wiridta de, a woosa de ne a kadaat.

⁵ Yutta, Yeesu woosa ba ne : « E ya ba nga d'u, a yi kubkin' de wala inoh fiñ de keenan η naac η mbehi na idsid'kohse, a jaaruu de pulid' ? »

⁶ Ali bo' mindi de lof η woo keem.

Findi boyi beed'ku kañam joy mand'

⁷ N' ineem, Yeesu hotta findi booba beed'ku kañam tansukohee d'isik ci uup baah ne ba boof nga, a jangidta ba inii :

⁸ « Bo' beeduk da kañam kilook dah, kina kad' fu boof η d'iski uup baah ; minid' nik ne boyi uup da edu cir namid' beed'ku nga.

⁹ Yaari beeduk d'u, a hay dah, a hey da woye ne : " Ona yaarii, a boof. " Teemb' ndeem fu hey kee boofa η finhoora finhoora, η ineem fu hey njoofe.

¹⁰ Waaye fu beed'ku kañam η kilook dah, kada fu boofa η finhoora. Yaari beeduk da hay dah, a hey da woye ne : " Yaariñ ngo haya, fu boof η fikiiri. " Teemb' ndeem, a hey da yakde η fiki boofi fu boof na ba jen.

¹¹ Laam bo' nu meeb' haf ce dah, a hey ruhsid'asse, te bo' nu ruhsid' haf ce dah, a hey meebse. »

E ñakid' ci beed'kaah kañam

¹² Yutta, Yeesu woosa yaara beed'kee de kañam ne : « Fu edohee ñakit wala ñamsuk* dah, kana beeduk nawleeciñ da, taambdoh ciñ da, baah ciñ da wala raakid' ci fu gen na ba ; ba minid' da nam beeduk ne ba wirind' da ineem.

¹³ Waaye fu edohee kañam dah, beed'ka ñakid' ci, na beendkid' ci na lafiid' ci na fuulid' ci.

¹⁴ Ba minandi da wa wirind', a Kooh na hee da wa wirnde η mbeha aa hee hultidohe yurhid' ci, tahha po fu hey sume. »

Beed'kohiñ kañam ki

¹⁵ Yaar ngan' ba ñamee na Yeesu kerahha ineem, a woosa de ne : « Boyi na hee ñame η kañam kin' Nguuriñ-Kooh, a hey sume. »

¹⁶ Yeesu loffa de ne : « Yaar gapeen bo' laayid' kañam keeh-keeh.

¹⁷ Wi kañam ki yut, a woosa ñaamiñ de ne a kadaat beed'ka yaaba.

¹⁸ Yaa nu nga dah, waakka naafkoha ; ya koc woosa ne : " Woya kilifaaniñ da ne, η han rom yohon te η joyida kad' marka, a daasaat to. "

¹⁹ Yaar wiiriis woosa de ne : " N' rom inoh ndan'kiyaah, ced' η waad kad' marka andi ca hey mine guur, a daasaat to. "

²⁰ Raakka ya woo de ne : " N' han kilook bitib', wedi tah po η minandi hay. "

²¹ Ñaama wiirukka η kilifaaniñ de, hed' kahni, a woosa de in ceem jen ; yeem ayrukka, a woosa ñaami ne : " Ara kad' η cohohaaci na mbeeddaaci, fu haytoh ñakid' ci, na beendkid' ci na fuulid' ci na yiiboh ci. "

* 14:12 14:12 ñamsuk : wed' kañam ki na niin.

²² Wi a kad po a hayya, a woosa kilifaani ne : “ Ini fu nakohee habɗuud, waaye kahni ris riifdi. ”

²³ Hed kahni woosa de ne : “ Kada η waas ca na yohon ca, bo' nu fu hot d'ah, tuma po a hay, ne kahni riif.

²⁴ Ñam na woyee du wa, ali bo' yoohandi η kañam ki ngan booba η koc beeduk ! ” »

Ya ba min nik taalubeeniñ Yeesu

²⁵ Yeesu koodissa waasiñ de, mboolo laayid hunnda na de, a yurhidkohha na ba, a woosa ba ne :

²⁶ « Bo' nu waad hay nga so d'ah, a joyid to waad waadi uup wi a waad baab ba na yaay ba, bitiice, kubuuciñ de, taambdoh ciñ de, po haf ce sah, wala a minandi nik taalubeeniñ ngo.

²⁷ Bo' nu degukdi kurwaani a joy daayohu, a ñaakee nga so d'ah, a mindi nik taalubeeniñ ngo.

²⁸ Bo' nga du waad tufkid tabah jimimim d'ah, a boofandi, a marak, a kind ini a raak, andi wa heya mine reehid e ?

²⁹ A tumdi ineem, a yipa po yut, a minuu wa kurkid d'ah, boobi na hee wa hote hey de yene ;

³⁰ ba woyee ne : “ Yaari cambid tabahi waaye a mindaa reehid ! ”

³¹ A yinde buur na hee raake hiñohoh junni-ndañkiyaah (10.000) a kee aasa η hiñoh na buur morom ce ya raak hiñohoh junni-ndañkiyaah-kanak (20.000) te a boofuu a marak andi biñ de hey mine ban buura na hee de keene ?

³² A hot ne a mindaa d'ah, a hey woosohe η buura yinoora η d'iska a nik, a meekis de ini a waad ne jam raak. »

³³ Yeesu degga nga ne : « Wa mand daa, ali bo' mindi nik taalubeeniñ ngo nga du, ne a faddi in ci a raak jen d'ah.

³⁴ Ee, meda, wa in baahid, waaye meda kad po wa jemisdi d'ah, wa min jemdohissu na ye ?

³⁵ Wa raakid di kehyi njiriñ te wa minandi kotar, wa hee hey mbetse. Bo' nu raak nof kerhoha d'ah, a kerhaat. »

15

Mbaala muuye

¹ Juuti'oh ca jen na bakaad'oh ca binooba rebeeda η Yeesu ne ba sikduk de.

² Waaye Farisen ca na jangdohoh can waasiñ Musaa ñukumsukeeda η harmban ba, ba woyeeda ne : « Yaarii deey, a teydukid bakaad'oh ci, a na ñame ñam na ba. »

³ Wedi Yeesu woyoh ba andiini :

⁴ « Bo' nga du, raak mbaal teemet (100), yino muuy nga d'ah, andi a fadandi ca tas jen η bilaf fa, a kad de waaka po a hot de ?

⁵ A hot de d'ah, a hey sume, a deg de η yuug ciñ de,

⁶ a haad. A ree kahna d'ah, a beeduk nawleeciñ de na gentoh ciñ de, a woo ba ne : “ Baahaat nebdii na so, η hotid mbaaliñ ngo muuye. ”

⁷ Ñam na woyee du ne wa nam mand daa ngan bi nik η Eel ci ; bakaad'oh yino boysoh pesohaad d'ah, ba hey sume nga sumi uup wi ba suman η bo' ndañkiyaah-yasna-nikiis na yasna-nikiis (99) bi yurah te ba etohdi boysoh pesohaad.

Hanjara muuye

⁸ Wala bitib raak hanjar "*darakma*"* ndanjiyaah, yino muuy nga dah, andi a fuufandi laampa, a padee, a waakee bak nu bak η kahni po a hota ?

⁹ A hota dah, a beeduk nawleecin de na gentoh cin de, a woo ba ne : " Baahaat nefdii na so, η hotid *darakmaanin* ngo muuye. "

¹⁰ Nam na woyee du ne wa nam mand daa ngan malaakaacin KooH ; bakaadoh yino boysoh kipes dah, ba sum nga. »

Kubka yaara muuye

¹¹ Yeesu degga nga ne : « Yaar raakeen kubu yaar kanak.

¹² Mbeh, yi uup yin nga woosa de ne : " Baab, ed to bakin ngo η ini boo joy lam. " Baab ba paysohha ba raak-raak kin de.

¹³ Wa degga bi neeh, a yi yini, a boyissa ina a raakee jen kopor, a kadta naa η kur usid, a yahrohhaa ndaam η nikohaad sepyid.

¹⁴ Wa a yahroha po wa reehha, ad miskid raakka η kur kaam, a cammba ñak.

¹⁵ A kadta η yaar gen kur ka, yeem ammba de surga, a niidfeeda mbaam-huk can de η yohon ca.

¹⁶ A nikka nga, a adukka po a waadta ñam η rim can kidig ca nikee kañam kan mbaam-huk ca, waaye a onseedi nga ca.

¹⁷ A booffa po a markissa haf ce, a woosa ne : " Pangkoh can kahan baab boo jen sah, na ñamee ñam po ba kap te ndii, mi heeda kaane na ad.

¹⁸ Mi na hee dokke diskon baab boo, η ree dah, η woo de ne : 'Baab, η dalid KooH, η dalla da,

¹⁹ η carisdi η markohse findi kubkin da, amb mbo findi pangkoh cin da.' "

²⁰ A kadta kahan baab ba.

Wa baab ba yok de usid, a misikka de lool ; a nuppa η kubkin de, a morgidukka de.

²¹ Kubka woosa baab ba ne : " Baab, η dalid KooH, η dalla da, η carisdi η markohse findi kubkin da. "

²² Waaye baab ba woosa ñaam can de ne : " Araat bay kulbaaki uup mod, du bekid de wa, bekdoot de jaaru na ñafad,

²³ te du ap dooni yafalse, boo mbuumbaay.

²⁴ Laam kubkin ngo yii, a kaanee kaan, a hultid ; a muuyee muuy, a hotkid ! " Ba mbuumbaayeeda.

²⁵ Wa raak kubki yakki η yohon ca ; wi a hay po a heeda ree kahni, a kerahha tip ci na mbec ci.

²⁶ A beedukka ñaam yino η ñaam ci, a meekissa de ini raak.

²⁷ Naami woosa de ne : " Taambdoh fu a yi hay, baab du sah apid dooni yafalse sagu hoti a hotis kubkin de η jam. "

²⁸ Teemb ndeem saawi ayrukka, a sannga ne a heydi aase kahni. Wedi baab ba hayoh nga de, a kiimba de ne a aasaat.

²⁹ Waaye a loffa de ne : " Sikduk ko, kiis laayid ceddi mi yii ñaamkid da, η moosdi da nik kerhidaadi η in ci fu na nakohe, te koteng sah fu moosdi so de onoh ne η mbuumbaay na nawleecin ngo.

³⁰ Waaye kubkin da yi yahroh koporin da η toonkoh ca hayid, fu apid de dooni yafalse. "

³¹ Baab ba loffa de ne : " Kubu, fu moos nik na so, ini η raak jen wa wuu fu.

³² Waaye boo joyid sum te boo mbuumbaay, laam taambdoh fu kaanee kaan, a hultid ; a muuyee muuy, a hotkid ! " »

* **15:8 15:8** *darakma*: hanjar η Gerek ci, wa hendeen na ini boyi na pangke bumit wirndassee η noh yino. Wa meedeen tumu findi libidoor.

16

Ñaama ñaañɗa

¹ Yeesu naandsukeen taalubeeciŋ ɗe andiinii : « A nikee jaar hed raak-raak, a raakka ñaama meef ɗe taambkohid raak-raakan ɗe. A woyuusa ne ñaaman ɗe na yahrohee wa yahroh.

² Yaara beedukka ñaama, a woosa ɗe ne : “ N kerhid ini fu na tume ! Teeb po findi fu na taambkohohe raak-raakiŋ ngo. Fu pangkidissandi so. ”

³ Ñaama woosa ŋ ɗooy ce ne : “ Kilifaaniŋ ngo hey yo aañe, moo ŋ tuman na ? N hot ne ŋ raakdi hatil guuroha te ŋ supkid kiim.

⁴ Ee, waaye ŋ inhid ini mi na hee habde po kilifaaniŋ ngo aañ njo dah, ŋ raak boobi na hee so baye ŋ kahan ciŋ ba. ”

⁵ A beedukka booba joy wirind kilifaaniŋ ɗe kombot jen, yino yino. A woo yi koc ne : “ Fu joy ye wirind kilifaaniŋ ngo ? ”

⁶ Yeem loffa ɗe ne : “ Diwliin. Ngaal yakak* teemet (100). ” A woosa ɗe ne : “ Kaytiŋ da weddi, boofa, fu ar fiis ngaal yakak ndanjiyaah-yatuus (50). ”

⁷ Yutta, a beedukka jaar wiiriis, a woosa ɗe ne : “ Fu nak, fu joy ye wirind kilifaaniŋ ngo ? ” Yaari loffa ne : “ Bele. Saaku teemet (100). ” A woosa ɗe ne : “ Kaytiŋ da weddi, boofa, fu fiis ndanjiyaah-yasna-kaahay (80). ”

⁸ Kilifaani hotta ini ñaami yurhaadiini habid, a woosa ne : “ Yaari ñaañid kat ! ”

» Yeesu degga nga ne : « Boobi na taambde jamanooni, ŋ findi ba na tiindfohe ŋ harmban ba, bed uup yunuk boobi nik ŋ ñiiniŋ Kooh.

⁹ Ñam na woyee du ne, raak-raakiŋ Adina yurahdi, waaye waakaat nawle naa, kad po wa raakid di dah, ba min du taambuk ŋ diip ca na hee nikee po faw.

¹⁰ Boyi min oolku ŋ in yissuut, a minid oolku ŋ in yakak te boyi nik yurhaadi ŋ in yissuut, a heydi name nik yurhid ŋ in yakak.

¹¹ Kon, nik ne du mindi oolku ŋ findi du na ambohe raak-raakiŋ Adina dah, ya ba na hee du dengkohe raak-raak ci kiyoo ci ?

¹² Nik ne du mindi oolku ŋ findi du na ambohe ini du raakdi dah, andi du hey edse ini du raakoot ?

¹³ Ali ñaam mindi raak hed kanak, mbaa a hey waade yino, a sang yi tas ; wala a nof ŋ yii, a heef yi tas. Kon du mindi ñaamuk Kooh, du ñaamkee raak-raak. »

¹⁴ Farisen ca nikee bo' waadid kopor lool, tahha po, wa ba kerah woo ceem jen, ba njembteeda ɗe.

¹⁵ Yeesu woosa ba ne : « Du na yurah yurahduke ŋ has ciŋ boobi, waaye Kooh inhid ini nik ŋ ɗooy keeñ ciŋ du. Laam in ci boobi na yakde, ca in sepyid ngan Kooh.

¹⁶ Waasiŋ Musaa na woo ciŋ woosuud ci nikee nga po wi Yahya Boktohi hay. Ini amboh ndeem, Yegdohiŋ Muci, wiŋ ŋ Nguuriŋ-Kooh wii yegdohu, te bo' nu nga dah yii ndengduk na hatil ne a aas nga.

¹⁷ Waaye eel ci na kehyi kuruk nga, wed uup yooɓ fiisi uup yissuut nihsuk ŋ waasiŋ Musaa.

¹⁸ Yaar nu sabsukoh na bitiice, a tokis bitiɓ wiiriis dah, a njaaloo njaaloo. Te jaar nu tok bitiɓ sabsukohid na jaar ce dah, a njaaloo njaaloo. »

Hed raak-raaka na Lasaar

¹⁹ Yeesu naandsukissa taalubeeciŋ ɗe ne : « A nikee hed raak-raak, a meef bekuk kulba jakid ca uup ee raak candoom ; a peseeda pes nebid, Kooh-nu-wiis a meedta mbuumbaay.

* 16:6 16:6 Ngaal yakak : wa reyeen liitar ndanjiyaah-kanak na liitar kanak (22).

²⁰ Raakeen ñakid ñ serooce, na woyse Lasaar. Lasaar yeem faaniñ de riifeen na puus, a meed fadu faankid ñ ngubu kahan yaara.

²¹ A meedeen aduk po a waad ñam ñ ñamohiicanj hef raak-raaka, ca na keene. Te buu ci sah meed meed hay, ca deewee puus cinj de.

²² Wi yaari ñakdi kaan, malaakaaci bayya de ñ sero Ibrahiima. Hef raak-raaka nammba kaan, a acuusa.

²³ Waaye ñ diska a nik ñ Jaanim, a miskidta lool. A marakka usid, a hotta Lasaar ñ sero Ibrahiima.

²⁴ A yi hef raak-raaka, a woosa ñ dafka ne : “ Baab Ibrahiima, ñ miskaat da, fu woos Lasaar, a bek ndukniñ de ñ masub, a iiri'did to pedminj ngo ne sifadki haawsuk, ñ raakid miskid lool ñ yongkaahii. ”

²⁵ Waaye Ibrahiima loffa de ne : “ Kubu, naandsuka ne fu rahsid nebdan da wa fu na pese te Lasaar nikka ñ miskid. Diski wa nik ndii, keeniñ de soosduud, a fu nik ngan miskid kotii.

²⁶ Baat nga, nung angid noodid wedi ñ harmban boo na du ; tahha po, ali bo' waad puloh ndii, a kad nga du, wa minkandi te bo' mindi puloh ngan diskii fu nik ndeem, a hay ndii. ”

²⁷ Hef raak-raaka woosa ne : “ Kon, mi yii kiim da baab Ibrahiima, woosa Lasaar ñ kahan baab boo.

²⁸ Ñ raakid taambdoh yatuus nga, a woo na ba, ba hayuu ñ diskii miskidii. ”

²⁹ Ibrahiima loffa de ne : “ Taambdoh cinj da, ba daa na woo cinj Musaa na cinj woosuud ci, ba sikdukaat ca. ”

³⁰ Hef raak-raaka woosa de ne : “ Baab Ibrahiima, ineem doydi, waaye bo' hulit ñ kaanid ci, a kad nga ba dah, ba hey boysohe pesohaad. ”

³¹ Waaye Ibrahiima woosa de ne : “ Ba sikdukdi Musaa na woosuud ci dah, ali bo' hulit ñ kakaan ka, tahandi ba boysoh kipes.✱ ” »

17

Daasoh na kos na ini ñaam joy habid

¹ Yeesu woosa taalubeecin de ne : « In ci na hee kome bo' bakaad ñakandi, waaye mas boyi na hee ca beke.

² Boyeem tokseen atoh bitid ñ mbooh, a njafu ñ cookma dah wed ngisoh nga de, a bakaaddukoh yino ñ boobi yin cii.

³ Mbaa markaata in ci du na habde.

Morom fu bakaad nga da dah, woytohaa de, inwaaso amb de nga dah, daasaa de.

⁴ Ali a dal da waas yasna-kanak ñ mbehi yinoori, te waa nu nga da a daasnuk da dah, daasaa de. »

⁵ Apootar ci woosa de ne : « Kilifaani, baatda boo kosi boo kos. »

⁶ Hef boo Yeesu woosa ba ne : « Ali du raak kos hend na kubu mutarda yissuut, du woo kidgii ne : “ Dofka, fu kad yipa niir cinj da ñ cookma ” dah, wa hey du kerhide.

⁷ Bo' nga du raak ñaam, yeem guurdee da wala a niiddee da, a puloh yohon ca dah, fu heydi de jaare woo ne : “ Haya fu ñam. ”

⁸ Waaye fu na hee de woye ne : “ Tikid to, fu bekuk kulba wiiriis, ne fu deyid to. Ñ ñam, ñ an po ñ yut dah, fu han ñam, fu an. ”

⁹ Tum ini fu nak de, wa tahandi po fu corkid ñaaminj da.

¹⁰ Wa mand daa nga du, du habid ini du naku po yut dah, woyaat ne : “ Boo ñaam dong, boo habid ini boo joy habid. ” »

Yeesu wirdid yaaba faan canj ba obsuke

- 11 Yeesu nikee η waas Yerusalem, a taambeeda η harmban Samari na Galile,
 12 a aaseeda η kur, wed' jaar ndan̄kiyaah hayoh cohe na de, ba raakee kosaay ki na obse faan ; ba tufukka d̄isik usid̄,
 13 ba woosa η d̄afka ne : « Yeesu Kilifaani, boo miskaat d̄a ✧! »
 14 A hotta ba, a woosa ba ne : « Kadaat, d̄u teeba haf d̄u seeykidoh ca. » Ba kadeeda, ba wirra.
 15 Yino nga ba, wa a hot ne a wirid̄, a guridda η Yeesu, a yakdeeda Kooη η d̄afka.
 16 A yekka η kot ciη Yeesu po pukin̄ de reesa keh̄yi, a corkid̄ta de. Yaareem baahee nga bi Samari.
 17 Wa Yeesu hot de, a woosa ne : « Ba ndan̄kiyaah bed' wirdu haa e ? Moo ba nde yasna-nikiis ca tas ?
 18 A yinoori dong hay ne a yakid̄ Kooη, te a Yawuut haa sah ! »
 19 A woosa yaara ne : « Kurka, fu minid̄ coot, yaari ; kosi fu kos wirdid̄ d̄a. »

Nguurin̄-Kooη

- 20 Wa raakka mbeh, *Farisen* ca meekissa Yeesu ne : « Nguurin̄-Kooη na hee haye kida ? » A woosa ba ne : « Nguurin̄-Kooη hayee d̄ah, wa nikand̄i ini bo' min hot,
 21 te bo' woyand̄i ne : “ Wa d̄ii η ndii ! ” wala “ Wa d̄aa η nden ! ” Laam Nguurin̄-Kooη wa d̄ii η ndii na d̄u. »
 22 Yutta, a woosa taalubeeciη de ne : « Jamano hey haye, d̄u hey waade hot Kubkin̄ boyi, ali nik ne wa nikan mbeh yino dong, waaye d̄u minand̄i wa.
 23 Te ba hey d̄u woye ne : “ A yii η ndii ! ” wala “ A yaa η nden ! ” Kanaat kad̄ nga, kanaat ba ñaakid̄.
 24 Findi meleñ na pulohe, wa ñiinid̄ bak po bak, Kubkin̄ boyi na hee mande d̄aa η mbehiη de,
 25 waaye bala ineem, a joyid̄ raak miskid̄ laayid̄ te boobiη jamanooni woti-woti sang de.
 26 Bala Kubkin̄ boyi hayissan d̄ah, wa mandan findi wa mandee η jamanoon̄aη Noohin.
 27 Booba nikee ñameeda, aneeda, ba kilookeeda, ba kilookseeda po mbeha Noohin aasoh η gaala, masub̄ laayid̄ riiffa keh̄yi, wa d̄ummba ba jen.
 28 Na findi jamanoon̄aη Loot, booba nikee ñameeda, ba aneeda, ba romeeda, ba tooneeda, ba guureeda, ba tabaheeda
 29 po mbeha Loot pul Sodom, yongkaah na *suufar* tobuusa η d̄afuk ba, wa d̄ummba ba jen.
 30 Mbehi Kubkin̄ boyi na hee hotkohe, wa mandan d̄aa.
 31 Mbeheem, boyi wa na hee raake η d̄afuk teeraasiη de, a ruhsee d̄ah, a kinaat aas ne a bay in ciη de nik η d̄ooyi. Te boyi wa naman raak η yohon ca, a kinaat gurid̄ ;
 32 naandsukaat ina rahsee biti Loot.✧
 33 Bo' nu waad̄ mucid̄ kiñin̄ kin̄ de d̄ah, a heya ñake, te bo' nu teydfuk ñak kiñin̄ kin̄ de d̄ah, a hey rise naa.
 34 Ñam na woyee d̄u wa, η wekeem bo' kanak hey baahe fiyaang, yinni bayu, yi tas fadu.
 35 Bitib̄ kanak hey nike ba ode, yinni bayu, yi tas fadu. » [
 36]*

✧ 17:13 17:13 Lewiici 14:2-3 ✧ 17:32 17:32 Camba 19:24 * 17:36 17:36 Ngan̄ Fiis ci maañid̄ ci, cum raak aayaanii : "Yaar kanak hey nikee η yohon ca, yinni bayu, yi tas fadu." Waaye Fiis ci uup woor ngan̄ ci maañid̄ ci ris woti raakdi woo keem.

³⁷ Wa Yeesu yut η woo kan de, taalubeecin de meekseedā de ne : « Kilifaani, ineem waa hee nīke η nde ? » A loffa ba ne : « Ba woo ne : “ Diski fidaaf nik, suur ci na cohe nga. ” »

18

Bo' joy gen η kiim Kooh

¹ Yeesu naandsukissa taalubeecin de andiinii ne a teeb ba ne ba joy joy gen ngan kiim Kooh, ba sang fadsuk.

² An : « Wa raakeen atte'oh η kur, a nupeedi Kooh delem te a kerhidfeedi ali bo'.

³ Wa nameen raak bitiβ nga, jaar ce kaanee kaan, a raakka boya a leer na de ; tahha po a meedta kad ngan atte'oha ne yeem ed de keeh ki a raak η boya a leer na de.

⁴ Atte'ohi waadfi wa tum, a fadta po wa maannja, a hannda woo η dooy ce ne : “ Wa keeh ne η nupdi Kooh te η kerhidfi ali bo'.

⁵ Waaye yaabdi bitbii na yaabdee so, tahid po η hey de ede keeh kin de ne a hayissuu nga so, a apee so na woo. ” »

⁶ Hed boo Yeesu baatta nga ne : « Kerhaat baahid ini atte'ohi yurhaadiini woo weem.

⁷ Du liibid ne Kooh namandi ed boobin de a kood keeh kin ba e, bed bi na leehke nga de noh na wek ? A hey ba sekdohe e ?

⁸ Nam na woyee du wa, wa maañandi, Kooh ed ba keeh kin ba. Waaye andi kubkin boyi hayis dah, a hey raake oolkid Kooh η kehyi ? »

Farisena na juuti'oha

⁹ Raakka bi liibee ne ba yurhid, ba heefeeda binoobi. Yeesu naandsukka ba andiinii :

¹⁰ « Ba nīkee jaar kanak, ba kadta Kahan Kooh ne ba kiimaa de nga. Yinoori nīkee *Farisen*, yinni nikka juuti'oh.

¹¹ *Fariseni* tufukka, kiimeeda Kooh kiik ce an : “ Eey Kooh ! Mi yii corkid da η ini η manddi na binoobi, ba rok, ba yurahdi te ba na njaalo'ee njaaloo. Mi yii corkid da η ini η namdi mand na juuti'ohii.

¹² Mi na ore waas kanak η dooy mbeh dokkid. Te in nu η raak ndanjiyaah nga dah, η edoh yinoori. ”

¹³ Juuti'oha nak, a cangtiduk cangtiduk, a kaañdi sah jadtuk, a labfeeda dadi, a miskidkeeda, a woyeeda ne : “ Kooh η miskaat da, laam η bakaad'oh. ” »

¹⁴ Yeesu baatta nga ne : « Nam na woyee du ne, bala juuti'ohi haadan, a yi Kooh daas, a ammba de findi yurhid, waaye *Farisena* haa. Laam bo' nu meeb haf ce dah, a hey ruhsidasse, te bo' nu ruhsid haf ce dah, a hey meebse. »

Nguurin-Kooh wa wuu boobi mand na komaaki

¹⁵ Ba bayeeda sah bi gooy η Yeesu ne a laal ba, waaye taalubeecin de hotta η ineem, ba ngaskeeda ba.

¹⁶ Yeesu nakohha ba rebdu, a woosa ne : « Fadaat komaaki ba hay nga so, kinaat ba hondoh hay, boobi mand na ba bed raak Nguurin-Kooh.

¹⁷ Nam na woyee du wa te wa keeh, bo' nu teydukdi Nguurin-Kooh findi komaaki yin na teydukohe dah, fu moosandi aas nga. »

Nguurin-Kooh na raakid ci

¹⁸ Yaar baah η ba adgohee Yawuut ca meekissa Yeesu ne : « Jangdohohi baahidi, η joy ye habid po η raak kipes ki heydi reehe ? »

¹⁹ A loffa de ne : « Wa ye tah fu beedkohee so baahid ? Ali bo' baahdi, hanaa Kooh dong.

²⁰ Fu inhid nakoh ci ; an kina njaaloo, kina ap bo', kina rok, kina woyid' bo' ini a tumdi, eda yaay du na baab du cir. »

²¹ Yaara woosa de ne : « In ceem jen mi yii taambid' ca η kikomaakiikan' ngo poyi. »

²² Wa Yeesu kerah ina a woo, a loffa de ne : « Wa in yino wed' fu tas habid'. Toona in ci fu raak jen, fu paysoh ca ñakid' ci, fu hey raake alal η Eel ci. Yut dah, fu hay, fu ñaakid' to. »

²³ Yaara nikee bo' raakid' lool, tahha po wa a kerah woo keem a goyya.

²⁴ Yeesu hotta ne a goyid', a woosa ne : « Hed' raak-raak aas η Nguuriñ-Kooh wa in ye miskan.

²⁵ Ngeelemb aas η ngul kufic wed' uup yoob hed' raak-raak aas η Nguuriñ-Kooh. »

²⁶ Wa booba kerah woo keem, ba woyeeda ne : « Kon a ya ba min mucdu ? »

²⁷ Yeesu loffa ba ne : « Ini wooñ boobi wooñdi Kooh. »

²⁸ Piyeer woosa de ne : « Moo boo nak, boo fadid' in cin' boo, boo ñaakdid' da. »

²⁹ A loffa ba ne : « Ñam na woyee du wa te wa keeh, bo' nu fad' kahan mbaa bitib, taambdoh, yaay, baab wala kubu sagu Nguuriñ-Kooh dah,

³⁰ fu hey raake nga laayoh na laayoh woti te kim fu hey raake kipes ki heydi reehe. »

Yeesu woyissid' η kakaan kin' de

³¹ Wa Yeesu yut woo na ba, a beedukka *Apootar* ci ndañkiyaah na kanak ci (12) kiik ba, a woosa ba ne : « Sikdukaat to, boo na kee Yerusalem te in ci woosuud' ci fiis η ini kad' η Kubkin' boyi jen, ca hey nike.

³² A hey fadse η yaah cin' boobi nikdi Yawuut, ba hey de njembte, ba bas de, ba tuhus de.

³³ Ba lab' de leraw po yut dah, ba hey de ape te η neeha kaahaydoh, a hey hulte. »

³⁴ Waaye *Apootar* ci inheed'i ini woo ceem tokis, ca ñiineedi nga ba, ba inheed'i ini Yeesu waad woo.

Yeesu wurdid' fuulid'

³⁵ N' kadañ Yeesu, wa a hay po a heeda ree Yeriko, fuulid' boofeen η mbeeddaana yalwaaneeda.

³⁶ Wa a kerah duudañ mboolnda taambee, a meeksohha ini raak.

³⁷ Ba woosa de ne : « A Yeesu yi gen Nasareet, a yi na taambe. »

³⁸ A leehukka an : « Yeesu setin' Dawuuda, η miskaat da ! »

³⁹ Booba nikee η fikiira ngaskeeda de ne a dek, waaye a uupeeda nga leehuk an : « Setin' Dawuuda, η miskaat da ! »

⁴⁰ Yeesu tufukka, a woosa booba ne ba rebdaat fuulda nga de. Wa fuulda hay, Yeesu meekissa de ne :

⁴¹ « Fu waad ne η habdid' da ye ? » Yeem loffa de ne : « Kilifaani, η waad ne fu tum po has cin' ngo min hot. »

⁴² Yeesu woosa de ne : « Hota ! Kosi fu kos wurdid' da. »

⁴³ Jaarra fuulda hoteeda, a taambdeeda Yeesu, a yakdeeda Kooh. Booba jen hotta η ineem, ba yakdeeda Kooh.

19

Sase taambid' Yeesu

¹ Wa Yeesu ree Yeriko, a lahha η dooy kur ka, a kadeeda.

² Wa raakeen jaar teeku Sase, a yi nikee kilifaanan' juuti'oh ca, te a raakeen lool.

³ A markeeda ne a hot ya ba Yeesu, waaye a mineedi wa sagu rohya a rohyee na mboolnda.

⁴ A nuppa η fikiira, a rappa η dafuk ndun η waasa ne a hot Yeesu, ne yeem taambee dāh.

⁵ Wa Yeesu hay po a reesa ndaam, a taaknukka, a woosa dē ne : « Sase ara ruhus, woti η joy dal η kahan fu. »

⁶ A arra ruhus, a dalidta Yeesu η kahan ce, a nebuusa nga lool.

⁷ Wa booba hot ineem, ba jen ba lahtukeeda ne : « Markaat yaari, a dal η kahan bakaadoh. »

⁸ Raak Sase tufkid, woyeeda Yeesu ne : « Kilifaani, η hey ede ñakid ci baki winooriη raak-raakiη ngo. Te bo' nu nik ne η koodid in uupid nga dē dāh, η hey dē wa dokne waas nikiis. »

⁹ Yeesu woosa ne : « Muci reyid η kahnii woti. Yaarii nam baah keeh-keeh η bi rimkoh η Ibrahiima.

¹⁰ Te Kubkiη boyi hayid ne a waak muuyid ci, a hirip ba. »

Hanjar ca ndan̄kiyaah ca urus ca

¹¹ Booba nikee sikdukeeda Yeesu. Raak dē η bak Yerusalem te boobi liibee ne Nguuriη-Kooh na hee hotke win-win.

¹² N ineem Yeesu woosa ba η andiin ne : « A nikee garmi, a joyya kad kur usid ne a bekohsa buur nga, yut dāh, a dokuk kur ce.

¹³ Bala a kadan dāh, a beedukka ñaam ndan̄kiyaah η ban dē, a edta yaa nu nga dāh hanjar urus, a woosa ba ne : “ Toontukaat po η hay. ”

¹⁴ Wa a na kade jen, bi kur ce waadēdi dē, ba tuuyca bi bo' η finhooce ne ba ree dāh, ba woo ne ba waadēdi ne a nik buuriη ba.

¹⁵ Hondohdi, a tumuusa buur. A hayissa, a beedukka ñaam ca a ede kopora ne a marak ini ba baat nga.

¹⁶ Ya koc hayya woosa dē ne : “ Kilifaani, ursiη dā fu edee so edohid hanjar urus ndan̄kiyaah. ”

¹⁷ Buura loffa dē ne : “ Corka ! Fu ñaam baahid, findi fu ndengdukoh η in ci yin ci, tahid po adgoha kur ndan̄kiyaah. ”

¹⁸ Ya kanakdoh hayya woosa dē ne : “ Kilifaani, ursiη dā fu edee so edohid hanjar urus yatuus. ”

¹⁹ Buura woosa dē ne : “ Nama adgoη kur yatuus. ”

²⁰⁻²¹ Ñaam wiiriis hayya, woosa dē ne : “ Kilifaani, fu bo' miskid ; fu na koode ini fu raakdi te fu na ngude ini fu sokdi. Ineem wed tah po η neyyohha dā, η loyca ursiη dā, η daakkaa. ”

²² Buura loffa dē ne : “ Ñaami baahaadiini, η atte'an dā ngaη in ci fu woo. Fu inheen ne η bo' miskid, mi na koode ini η raakdi, η ngude ini η sokdi.

²³ Wa ye tah fu daakdi koporiη ngo η diska na daakohse kopor, ne η hay dāh, η raaka rimdid to in ? ”

²⁴ Yutta, a woosa yaaba nikee nga ne : “ Bayaat ursi nik na dē, dū eda yi raak hanjar urus ndan̄kiyaah. ”

²⁵ Ba woosa dē ne : “ Moo Kilifaani, yaareem raakid hanjar ndan̄kiyaah ! ”

²⁶ A loffa ba ne : “ Ñam na woyee dū wa, boyi raak hey baatse, waaye boyi raakdi, ini yissuuti a amb sah hey naafse nga dē.

²⁷ N ini kad η bi sang ngo, bi waadēdi ne η nik buuriη ba, hayaat na ba ndii, dū ap ba η fikiiso. ” »

²⁸ Wa Yeesu yut η woo ceem, a adgidta ba ne ba kad Yerusalem.

Aasan̄ Yeesu η Yerusalem

²⁹ Wa Yeesu kad po a heeda ree Betfase na Betani η sero tangoora na woyse Tangooraη-Oliiw-ca, a woossa taalube kanak.

³⁰ A woosa ba ne : « Kadaat η kur ki η fikiidfu wii, dū ree dāh, dū hey raake cumbur mbaam tokuud nga, yi ali bo' moosdi rapoh. Toksaat dē, dū hay na dē ndii.

³¹ Bo' meekis dū wa ye tah dū toksee dē dāh, wo yaat dē ne a kilifaani etoh dē. »

³² Wa booba woossee kad, ba raakohha in ceem dāa, findi Yeesu woyohee ba.

³³ Ba tokseedā cumbra, booba raak dē woosa ba ne : « Wa ye tah dū tokse cumbri ? »

³⁴ Ba loffa ba ne : « A kilifaani etoh dē. »

³⁵ Ba kommba Yeesu dē, ba radta kulbaacan η dafuk cumbra, ba rapidta Yeesu nga dē.

³⁶ A kadeeda, booba raddeeda dē kulbaacan η waasa.

³⁷ Wa a hay po a heeda ruhse Tangooraη-Oliiw-ca η bak Yerusalem, taalubeecin dē findi ba hend jen, ba nebuusa, ba cammba yeek Kooh η dafka sagu keemaan ca laayid ca fu inah ne ba hoteen ca.

³⁸ Ba woyeeda ne :

« Buuri na haye η tiikin Hedī,
a raakaat barke,
jam raakaat η Eel ci,
ndami nikaat nik na Kooh yi η dafka dafka. »

³⁹ Bi *Farisen* nikeen η dooy mboolnda, ba woosa Yeesu ne : « Jangdohohi, woytoha taalubeecin dā. »

⁴⁰ Yeesu woosa ba ne : « Ñam na woyee dū wa, ba dek dāh, e atoh ci yeekan. »

Yeesu fudid Yerusalem

⁴¹ Wa Yeesu kad po a yurhidkohha na Yerusalem, wa misikka dē, a fudtaa.

⁴² An : « Na dā, fu inheen woti in ci min dā kom jam dāh ! Waaye, dīski wa nik ndii fu mindi ca hot.

⁴³ Jamano miskid hey haye nga dā, bi sang dā hey tufkide miir wiiriis wa wil win dā, ba ndeer dā, ba keen dā η bak ci jen,

⁴⁴ ba dumb dā na boobin dā. Ba heydi dā fadde ali atoh kanak degsukohid. Laam fu inhisohdi jamanooni Kooh hayoh dā hirpe. »

Yeesu η Kahan Kooh

⁴⁵ Wa Yeesu ree Yerusalem, a aassa Kahan Kooh, a aañeeda toonoh ca.

⁴⁶ A woyeeda ba ne : « Kooh woyid η Fiis ci Hoolid ci ne : “ Kahan ndo nikaat kahan kiimohaa so ”, waaye dū tumida dembohaanin rokoh ci. »

⁴⁷ Mbeh nu nik a meedta jangdoh η Kahan Kooh. Kilifaacan seeykidoh can waasinMusaa, na jangdohoh can wa, na yakak ca waakeeda findi ba apohan dē.

⁴⁸ Waaye ba inahdi findi ba tuman laam booba jen nikee ñaakid nga dē, ba sikdukeeda dē.

20

Ya ba nak Yeesu ini a na habde ?

¹ Wa raakka mbeh nga, Yeesu jangdeeda booba η Kahan Kooh, a woyeeda Yegdohin Muci. Kilifaacan seeykidoh can waasinMusaa, na jangdohoh can wa, na yakak ca hayya nga dē,

² ba woosa dē ne : « In ci fu na habde, fu gayuk nde po fu kaannja ca habid ? Ya ba tufkid dā po fu habdee ca ? »

³ A loffa ba ne : « Ñ hey dū name meekis.

⁴ Ya ba tuuyee Yahya ne a boktoh, a Kooh wala bi bo' ? »

⁵ Ba hotohha η harmban ba, ba woyeeda ne : « Boo woo ne Kooh a yi woos Yahya dāh, a na hee woye ne : “ Wa ye tah dū kosdi dē ? ”

⁶ Te boo woo ne, e bi bo' tuuy de dah, boobi jen hey boo tapsohe atoh po boo kaan laam ba jen, ba kosid ne Yahya nikee woosuud. »

⁷ Ineem tahha po ba loffa de ne : « Boo inahdi ya ba tuuyee de. »

⁸ A loffa ba ne : « Kon η namandi du woo ini tufkid to po η habdee in cii. »

Guuroh ca apee kubkan hed yohna

⁹ Wa ba yut η woo ceem, Yeesu naandsukka mboolnda andiinii : « A nikee yaar, a yippa yohon reseñ. Yutta, a hanndaa deg η yaah bi guuroh reseñ ne wa ruund dah ba paysoh ; a baabpa in maañid.

¹⁰ Wa yohna ruund, a tuuyca ñaam η guuroh ca, ne ba ed de bakin de η reseñi, waaye guuroh ca labpa de, ba aannja de yaah barang.

¹¹ A tuuyissa ñaam wiiriis, guuroh ca namma de lab, ba bassa de, ba aannja de yaah barang.

¹² A woosissa ñaam wiiriis ya kaahaydoh, guuroh ca labpa de po a gaañukka, ba pulidta de yohna.

¹³ Hed yohni woosa η haf ce ne : “ N joy ye habid kotii ? N woosan kubkin ngo yi η keeñkoh, η liibid ne ba hey de supke. ”

¹⁴ Waaye wa ba hot kubka, ba woosa η harmban ba ne : “ Lamohin yohni a yi ! Boo apaat de, lamaahi nik wuu boo kotii. ”

¹⁵ Ba pulidta de yohna, ba appa de. »

N ineem Yeesu woosa mboolnda ne : « Moo, du liib ne hed yohnin reseñi tuman guuroh ceem na ?

¹⁶ A hey haye, a ap ba, a deg yohni η yaah bi bo' wiiriis. » Wa booba kerah ina Yeesu woo weem, ba woosa de ne : « Ineem kanaat raak muk ! »

¹⁷ Yeesu markeeda ba, a loffa ba ne : « Kon woo kii tokis ye ? Woo ki Fiis ci Hoolid ci woo wii :

“ Atoh fi tabahoh ci mbetee mirndohid nik atoh fi amb tabahi. ” »

¹⁸ A degga nga ne : « Bo' nu keen η atoh feem dah, a hey weersukohe, te bo' nu wa keen η dafuk ce dah, wa hey de ruñubsohe. »

¹⁹ Kilifaacaj seeykidoh can waasi na jangdohoh can wa inheen ne Yeesu woyee na ba η andiina, tahha po, η diska diska, ba waakeeda findi baa hee de ambohe, waaye ba neyyoheen mboolnda.

Lemponi Sesaar na edse

²⁰ N ineem, ba obdeeda Yeesu, ba woosa bi espiyon. Beem mannda na boobi yurah, raak ba waakee η woo cin de findi ba hee de ambohe ne ba deg de η yaah cin boya nikid buura yakkan Rom ndaam.

²¹ N ineem ba meekissa Yeesu ne : « Jangdohohi, boo inhid ne jangdohin da wa yurhid te fu neyyohdi ini boobi na liibe, waaye fu na jangdohe waasin Kooh η keeh.

²² Kon, woya boo andi waasin boo teydohid ne boo wirind Sesaar*, buuri yakki lempo, wala ? »

²³ Yeesu inahha ne ba na waake ambohaa de, a woosa ba ne :

²⁴ « Teebaat to hanjar *dinaar* ndii. » A woosa ba ne : « A nataalin ya ba na tiikin ya ba nik nga ? » Ba loffa de ne : « A win Sesaar. »

²⁵ A woosa ba ne : « Kon, edaat Sesaar ini Sesaar raak, te du ed Kooh ini Kooh raak. »

²⁶ N ineem, ba mindi de amb η woo cin de η fiki mboolnda. Ba feyuusa η findi a lofoh, ba dekka ted.

* **20:22 20:22** Sesaar : buur nu tufkidasseen Rom dah, a meed bay tiiki Sesaar, waaye yaa nu nga ba raakeen tiikin de haf ce.

Sadusen ca na hulti

²⁷ Bi bo' baah η *Sadusen* ca hayya η Yeesu. *Sadusen* ca bed na woye ne boobi heydi hulte. Ba woosa de ne :

²⁸ « Jangdohohi, Musaa fiisdid boo ne bo' nu yakak ce kaan raakaadi kubu dah, a joyid lam bitiice, a raakid yaari kaanidi kubu.

²⁹ Te wa raakeen taambdoh yasna-kanak ; saawi tokka bitib, a kaannda raak de raawdi raak na de kubu.

³⁰ Yi taamb nga de lamma de, a nammba kaan te a raakdi na de kubu,

³¹ yi kaahaydoh daa, po yasna-kanak ci jen reehha, ali yino raakdi na de kubu.

³² N mirndaani bitbi kaannda.

³³ Bitbeem, boobi hultid dah, a na hee nike biti ya ba nga ba ? Laam, bed bi yasna-kanak ci jen ba tokid de findi bitib ! »

³⁴ Yeesu loffa ba ne : « N adinaanii, boobi na kilooke kilook bum kilookse.

³⁵ Boobi Kooh amb ne ba yeyyoo'id hultidu ne ba baah η kipes ki na haye, yaar ci heydi toke bitib, bitib ci heydi tokse.

³⁶ Laam ba kaanissandi, ba mandan na malaakaaci ; ba hultid, kon ba kubu Kooh.

³⁷ Te Fiis cin Musaa sah tebohidi η diskici ca woyoh η ini kad η kidga yina gile[☆] ne kaanid ci hey hulte. Fiis ceem teek Hed boo nga "Koohin Ibrahiima, Isaahha na Yanhooba" »

³⁸ Yeesu degga nga ne : « Kooh Koohin kaanid ci haa, a Koohin pesid ci, laam nga de, ba jen bii pes. »

³⁹ Bi jangdohoh η waasin Musaa woosa de ne : « Jangdohohi, woo kin da modid. »

⁴⁰ N ineem ali bo' kaañisdi de meekis ne a markisuk de.

Mucdohi Gapohse na Dawuuda

⁴¹ Yeesu woosa ba ne : « Ba min na woyoh ne Mucdohi Gapohse setin Dawuuda ?

⁴² Dawuuda η haf ce, a yi woo η *Sabuur* ne :

“ Hed boo woyid Hed to ne :

‘Boofa η ñaahmin η ngo

⁴³ po mbaɗna η folan bi sang da, fu tum ba degoha kot.☆ ”

⁴⁴ Ndi, Dawuuda beedkohid de Hed ce, mbaa Mucdohi min na nikoh setin de ? »

Naafehaaci

⁴⁵ Raak booba jen sikdukeeda Yeesu, a woosa taalubeecin de ne :

⁴⁶ « Wortukaat mand na jangdohoh cin waasin Musaa, ini neɓ ba wed ne, ba bekuk kulba yakid ba tiindsuke. Te ba waad ne, boobi kañdan ba yaah kanak η disik ci na toonohse η kur. Ba nam waad ne, ba nikan η fiki boobi ngan *sinaagog* ci, te ba beedku kañam yakak dah, ba na waade boof η disik ci uup edu cir.

⁴⁷ Bed na ñame raakuudin bitib ci yaar cin ba kaan po kahan cin ba sah ; te ba kiimee Kooh dah, wa minuu reeh, ba waakee hotaat to. Ambaat ne a mbugalin ba uupan misik. »

21*Bitba ñakda na ina a edoh.*

¹ A Yeesu woo po a jadtukka kotii, a hotta bi hed alal bekeeda kopor ca ba edoh wuu Kooh η diska na bekohse kopora η Kahan Kooh.

² A nammba hot bitib ñakid yi yaar ce kaan ; yeem bekeeda nga hanjar kanak yin findi pistiriñ.

³ Yeesu woosa ne : « Ñam na woyee dū wa te wa keeh, ini bitibi ñakdii edoh wed uup ciñ binoobi jen.

⁴ Laam findi ba hend jen, ba edoh ini ba etohdi η raak-raakiñ ba, waaye a yi, η ñaki a ñak a edoh ini a raakee pesoha jen. »

In ci raakan

⁵ Yutta, bi bo' laaseeda Kahan Kooh modf sagu atoh ca modohngaan ca wa habdohu na in ca na edohse wuu Kooh nga. Yeesu loffa ba ne :

⁶ « Du hotid in cii jen e ? Jamano hey haye ali atoh tсандi η dafuk atoh η ndii, ca jen ca hey yahrohse. »

⁷ Ba meekissa de ne : « Jangdohohi, in ceem na hee raake kidfa ? Te wa ye na hee teebohe ne in ceem ca di heeda raake ? »

⁸ Yeesu loffa ne : « Wortukaat muuydu laam bo' laayid hey haye, ba koodf tiikiñ ngo ba woyee ne bed Mucdohi Gapohse, ba namee woo ne jamanooni reyid ; kinaat ba taambid η ineem.

⁹ Kad po dū kerah bi hiñoh yakak, wala dū kerah bi yoond dah, kinaat jaahid ; in ceem joy joy raak paad, waaye nikandi ne a Adina na reehe. »

¹⁰ Yeesu degga nga ne : « Kur hey hiñohe na kur morom wa, buur hey hiñohe na buur morom ce.

¹¹ Kehyi hey yoondduke keeh-keeh η bi dsiik laayid te η kur laayid ad na kosaay ci kabkohan hey raake nga. Bi in tiitdohid hey raake ; te η eel ci bi in feyohid hey hotke nga.

¹² Waaye bala in ceem raakan, dū hey ambse, dū torhidu, dū bayu η *sinaagog* ci ne dū atte'u, dū rangu η kaso ; dū bayu η fiki bi buur na bi goornoor saguuso.

¹³ Ineem hey tahe po dū min ndo seede η fikiiɓa.

¹⁴ Waaye ambaat inii η haf ciñ dū : Du joydi feyu η findi dū joy ngeloh.

¹⁵ Laam e mi onan dū liibohaad modid po ali bo' η bi sang dū minandi ngel na dū.

¹⁶ Baab ciñ dū, na yaay ciñ dū, na taambdoh ciñ dū, na baah ciñ dū na nawleeciñ dū bed ambdukan dū, raakid sah bi na hee apse nga dū.

¹⁷ Boobi jen hey dū sange saguuso.

¹⁸ Waaye dū ñakandi sah findi uup yissuut η haf ciñ dū.

¹⁹ Du amb ndengid dah, dū hey rahse kipes kiñ dū.

²⁰ Du hot bi hiñohoh laayid ndeerid Yerusalem dah, teemb ndeem inhaat ne dumbuukiñ wa usisdi.

²¹ Wa ree dah, boobi wa raakan η Yudee, ba saandohaata η tangooca, wa raak ba η dooy Yerusalem dah, ba pulaat nga, bi waa hee raake η bilaf fa, ba kanaat dokuk η Yerusalem.

²² N mbeh ceem, Kooh hey wirnde bo' nu nga tumohaad ciñ de laam in ci woyu η Fiis ci Hoolid ci jen joy joy raak.

²³ Mas bitib ci na hee nike rook η jamanooneem na bapdoh ci ! Tiis miskid hey raake η kur ki, Kooh hey teebe boobi ayrukiñ de.

²⁴ Bo' laayid hey apse na ndang, bum tumu ñaam η kur ci cinooci jen. Boobi nikdi Yawuut hey daksohe Yerusalem po mbadna jamanooniñ ba mitan.

²⁵ Bi in hey hotke η nohi, na cabni na hor ci, te η kehyi, duudiñ cookmi na ginaah ciñ wa hey feye boobi po ba inhissuu in ci ba habdan.

²⁶ Hatil ci nik η eel ci hey yoonddasse, η ineem boobi hey liibe η in ci raakan η kehyi, wa hey ba tahe reb kaan sagu tiit.

²⁷ Teemb ndeem ba hey hote Kubkiñ boyi hayee η eel, a hun na hatil, na yaki keeh-keehi a yak.

²⁸ In ceem jen camb dah, jadtukaat, dū tufuk ; raakan fadsuukiñ dū rebid. »

- 29 Yeesu degga nga ne : « Markaat ndun mbaa kidig ci cinooci,
 30 ca kifsee dah, du na jaare inah ne rehi usisdi d'iski wa nik.
 31 Wa mand daa, du nam hot in ceem dah, inhaat ne Nguurin-Kooh usisdi.
 32 Nam na woyee du wa te wa keeh, boobin adinaani woti kurkohandi nga jen te in ceem jen raakdi.
 33 Eel ci na kehyi hey coote waaye woo cin ngo moosandi cootoh.
 34 Tumaat ndaangka, kinaat tum kipes kin du an na laar te kinaat apuk n in cin Adina mbaa mbeheem hey du mbipe ;
 35 wa hey mbipe boobin kehyi jen.
 36 Kinaat neeh, genaat kiim Kooh, du min raak hatil mucoha n in ceem po Kubkin boyi hay dah, du min tufuk n fikiice. »
 37 N mbeh ceem, noh reesa dah, Yeesu jangdohee n Kahnan Kooh, waaye wek ree dah, a kad nika n tangoora na woyse Tangooran-Oliiw-ca.
 38 Booba jen meedta kad nga de n Kahnan Kooh na baab-teel ne ba sikduk de.

22

Yudaa na kilifaaca n ambuukin Yeesu

- 1 Feeti na woyse Paak, win mbuuruuci raakaadi lawiir ci, nilee rebeeda.
 2 Kilifaacan seeykidoh can waasin Musaa na jangdohoh can wa waakeeda findi ba hee apdukohe Yeesu waaye ba neyyoheen booba.
 3 Seytaani aassa Yudaa yi na woyse Iskaryot ; Yudaa yeem, a baahee n Apootar ci ndankiyaah na kanak ci (12).
 4 A kadta kerhidoha na kilifaacan seeykidoh can waasin Musaa na ban booba niide Kahnan Kooh n findi a joy ba edndoh Yeesu ;
 5 ba summba nga lool, ba gappa de ed kopor.
 6 Yudaa teydukka, a sekdoheeda findi a edndohan ba de te mboolnda maasuu.

Paakin Yeesu mirndoh

- 7 Wa feetan Mbuuruuci raakaadi lawiir ci ree, n mbehi mbaalin Paaki joy hoosohu,
 8 Yeesu woosa Piyeer na Saan, a woosa ba ne : « Kadaat du habdida boo kañam kin Paak ci.✧ »
 9 Ba meekissa de ne : « Kilifaani, fu waad ne boo habdohana n nde ? »
 10 A woosa ba ne : « Sikdukaat to : Du kad po du aasee kur ka dah, du hey cohe na jaar bayid meeme masub. Naakdaat de po kahna aa hee aasohe, du nam aas nga.
 11 Du woo hef kahnaam ne : “ Jangdohohi woo ne wa nde d'iski a joy ñamoh mbaalin Paak, a yi na taalubeecin de ? ”
 12 A hey du teebe tuuy angid n dafuk kahna na in ci joy nik nga, du koodkidohan kañam ki ndaam. »
 13 Taalubeeca kadta, ba raakohha in ceem daa findi Yeesu woyohee ba, ba koodkidta kañam kan Paak.
 14 Wa wahtuuni kañam ki joy ñamohu ree, Yeesu na Apootar ci jen booffa ne ba ñam,
 15 a woosa ba ne : « N waadeen baah na du kañam kii lool, bala miskidin ngo.
 16 Laam n woo ne, n heydaa ñamisse po mbadna ini Paak tokis keeh-keeh raakan n Nguurin-Kooh. »
 17 A bayya kaas, a corkidta Kooh, a woosa ba ne : « Bayaat kaasii, yaa nu nga dah an nga.

18 Ñam na woyee dŭ wa, ŋ heydŭ anisse masuŋ reseñ po mbadna Nguurin-Kooh hayan. »

19 Yutta, a bayya mbuuru, a corkidta Kooh, a pobtohaa, a edta ƒa wa, a woosa ƒa ne : « Wii wa faaniŋ ngo, wi edohu wuu dŭ, hey ƒah tumaat inii, dŭ naandsukohee so wa. »

20 Wa ƒa ñam po yutta, a nammba ƒay kaas, a woosa ƒa ne : « Kaasii, wed ñif miŋ ngo. Ñif miŋ ngo hey aamse wuu dŭ, te wed Kooh na hee tufkidohē Ambtidohiŋ ƒe Asi* na dŭ.

21 Te kat, boyi na hee so wore yii na so ndii ne ƒoo ñam.

22 Wa keeh ne Kubkiŋ boyi hey kurke nga findi Kooh woyoha, waaye mas boyi na hee ƒe edndohē ŋ ƒi sang ƒe ! »

23 Taalubeeciŋ ƒe meeksoheeda ŋ harmban ƒa boyi na hee tume ineem nga ƒa.

Ya ƒa uup nik kilifa ?

24 Woo nammba kuruk ŋ harmban ƒa, ƒa taastidohē ne yinde uup nik kilifa nga ƒa.

25 Yeesu woosa ƒa ne : « Buur ciŋ kur ci na uupēe ƒoobiŋ ƒa doole te kilifaaci teek haf ƒa tumoh baahid ci.

26 Waaye wa joydŭ nikoh ƒaa nga dŭ. Boyi uup nik kilifa nga dŭ, a mandaat na boyi uup yissuut ; te boyi adug nga dŭ, mandaat na boyi na taambkohe.

27 Boyi ƒoof ñame na boyi na taambkohee ƒe, ya ƒa uup nik kilifa nga ƒa ? A boyi na ñame haa e ? Moona mi yii ŋ harmban dŭ findi boyi na taambkohe.

28 Po wi dŭ risid na so ŋ miskidiŋ ngo,

29 wed tah ŋ onid dŭ Nguuri findi Baabiŋ ngo onoh ho wa.

30 Tahha po dŭ hey ƒaaha na so ƒoo ñamee, ƒoo anee ŋ Nguurin ngo. Du hey ƒoofē ŋ ƒoofoha-buur ne dŭ adgoŋ cuuŋ ciŋ Israayel ndaŋkiyaah na kanak ci (12). »

Yeesu dengid Simong Piyeer

31 Yeesu woosa Simong Piyeer ne : « Simong ! Simong ! Sikdŭka ! Seytaani woyid po a onuud ne a min dŭ bisir findi pees.

32 Waaye ŋ kiimdŭd ƒa ne fu faɖuu kosi fu kos, te fu hayis nga so ƒah, ndengɖa kosiŋ yaabi tas. »

33 Piyeer woosa ƒe ne : « Kilifaani, ŋ teyɖukid hun na ƒa ŋ kaso po ŋ apu na ƒa sah. »

34 A loffa ƒe ne : « Piyeer, ñam na woyee ƒa wa, weki woti bala siiki leehkan ƒah, fu hey woye waas kaahay ne fu inahdi so. »

35 Yutta a woyissa ƒa ne : « Wa ŋ tuuy dŭ, raakaadi kopor, na saak, na ñafad, dŭ ñakeen in e ? » Ba woosa ƒe ne : « Boo ñakeedi in. »

36 A woosa ƒa ne : « Waaye dŭski wa nik, ƒo' nu raak kopor, mbaa saak ƒah, a bayaata. Te ƒo' nu raakdi ndang ƒah, a toonaat paltoonŋ ƒe a rom ;

37 Laam ñam na woyee dŭ wa, ini Fiis ci Hoolid ci woo, an : “ Ba ambid ƒe findi ƒo' yurhaadi. ” Ineem raakan nga so. In ci fiisu ŋ ini kad nga so jen ca dŭii raak. »

38 Wedi taalubeeciŋ ƒe woyoh ƒe ne : « Kilifaani, ndang kanak ceddi. » A woosa ƒa ne : « Wa doyid. »

Kiimanŋ Yeesu ŋ Tangooraŋ-Oliiw-ca

* **22:20 22:20** *Ambtidohi Koc na wi Asi* : teerndiŋ Kooh, wa ƒak kanak. Baki koc, ini amboh ŋ *Tawreetiŋ* Musaa, na woo ciŋ woosuud ci na Sabuur, wed na woyse Fiis ciŋ *Ambtidohi Koc*. Cum ƒah, wa teeku *Ambtidohi Maañidi*. Ŋ jamanooaam, Nikidŭ Kooh ambtidohē na cuubiŋ Israayel, taamboŋ ŋ woosuudi Musaa. Baki kanakdoh, wed na woyse *Injil*. Wa na woye ŋ *Ambtidohi Asi* Kooh tufkidŭ ŋ harmban ce na ƒoofi jen taamboŋ ŋ *Mucdohi a Gapohee*, Yeesu Kiristaa (Bi Rom 11:27; 1 Korenta 11:25; Heber ci 8).

³⁹ Wa Yeesu puloh η ndaam, a kad Tangooraŋ-Oliiw-ca findi a meeda tumoh, taalubeeciŋ de ņaakidta de.

⁴⁰ Wa a ree d̄iska, a woosa ba ne : « Kiimaat Kooh a ndengiŋ d̄u, po d̄u keenuu η fiir. »

⁴¹ A ussa ba ini ree njaf atoh, a yekka, a kiimeeda,

⁴² an : « Baab, fu waad̄a dah, usd̄id to kaasiŋ miskidii ; waaye wa kanaat nik waad-waad̄iŋ ngo, wa nikaat findi fu waad̄oha. » [

⁴³ Malaaka pulohha Eel ci, teebukka de, baatta de hatil.

⁴⁴ N̄ tiisi a nikohee weem, Yeesu uupeeda kiim Kooh, opin̄ de siiteeda η kehyi haa ņif.]

⁴⁵ Wa a yut kiim, a kurukka, a kadta η taalubeeciŋ de, a raakka ba neeheeda sagu tiisi ba nikohe.

⁴⁶ A woosa ba ne : « Wa ye tah d̄u neehe ? Kurkaat d̄u kiim Kooh a ndengiŋ d̄u po d̄u keenuu η fiir. »

Yeesu ambuud

⁴⁷ Wa Yeesu woyee na taalubeeciŋ de, mboolo reyeeda. Yudaa yi adgohee wa, a baahee η *Apootar* ci ndaŋkiyaah na kanak ci (12) ; a rebpa η Yeesu ne a kaŋid̄ de, a foon de.

⁴⁸ Waaye Yeesu woosa de ne : « Yudaa, fu na edohe Kubkiŋ boyi sangid̄ cin̄ de na foon e ? »

⁴⁹ Wa taalubeeci hunee na Yeesu hot η ini na hee raake, ba woosa de ne : « Kilifaani, boo pulid̄ ndang cin̄ boo e ? »

⁵⁰ Rek, yino nga ba yobpa ņaam η ņaam can̄ seeykid̄oha yakka po nofin̄ de ņaahmi ngud̄ta.

⁵¹ Waaye Yeesu woosa ba ne : « Fadaat, wa doyiŋ. » A ammba nofin̄ yaari, a wirid̄ta de.

⁵² Yutta, a woosa kilifaacan̄ seeykid̄oh ca na baŋ booba niidee Kahan Kooh na yakak ca, booba hee de ambe jen ne : « Du joyid̄ hay ndii na ndood̄ na ndang po maa η rokoh e ? »

⁵³ Moona neeh cii jen η nikee na d̄u η Kahan Kooh te d̄u ambd̄i so. Waaye a wahtuuniŋ hatilin̄ ņuusi ree, wiŋ d̄u. »

Piyeer taaskid̄ Yeesu

⁵⁴ Wa ba amb Yeesu, ba bayeeda de kahan seeykid̄oha yakka, Piyeer nikee ņaakdeeda de usid̄ η finhoora.

⁵⁵ Wa ba ree, ba fuud̄ta yongkaah η dooy kahna, ba willaa. Piyeer booffa η harmban ba.

⁵⁶ Komaaki cafay nikeen nga, a baahee η ņaam ca, a hotta Piyeer η jaald̄an̄ yongkaaha, a marakka de baahid̄, a woosa ne : « Na yaarii, a hunee na de. »

⁵⁷ Waaye Piyeer taasukka an : « A'aa boyi ! N̄ inahd̄i de de' ! »

⁵⁸ Wa degga yissuut bo' wiiriis hotta de, woosa de ne : « Fu nam baah η yaabeem. » Piyeer loffa ne : « Muk yaari ! N̄ baahd̄i nga ba ! »

⁵⁹ Wa degga ini ree wahtu, jaar wiiriis ndengiŋd̄taa ne : « Wa hoolid̄ to ne yaarii nikee na de, a nam gen Galile. »

⁶⁰ Waaye Piyeer woosa de ne : « Ca' yaari ! N̄ inahd̄i sah ini fu waad̄ woo. » A woyee woo rek, siika leehukka.

⁶¹ Yeesu Hed̄i heelukka, marakka de ; Piyeer jaarra naandsuk ina a woyee de ne : « N̄ weki woti, bala siiki leehkan dah, fu hey yo taaske waas kaahay. »

⁶² Piyeer pulla, fudeeda fud̄ miskid̄.

Yeesu η yaah booba sang de

⁶³ N̄ ini kad η Yeesu, booba niidee de nikee njembteeda de, ba labeeda de ;

⁶⁴ ƒa dippa has cin ƒe, ƒa meekseeda ƒe ne : « Nik ne fu woosuud ƒah, woya boyi lab ƒa ! »

⁶⁵ Te ƒa degƒeeda ƒe bi ƒaseeh laayid nga.

⁶⁶ Wa Kooh wiis, yakak can cuubi cohha na kilifaacan seeykidoh can waasin Musaa na jangdohoh can wa. Ba nakohha komu Yeesu ŋ fiki saangnan ƒa,

⁶⁷ ƒa meekissa ƒe ne : « Woya ƒoo, a fu Mucdohi Gapohse e ? » A loffa ƒa ne : « N wo ƒu wa ƒah, ƒu heydi wa kose muk ;

⁶⁸ te ŋ meekis ƒu ƒah, ƒu heydi lofe.

⁶⁹ Waaye inhaat ne ini amboh woti Kubkin boyi hey nike ŋ yaah-ñaahminj Koohi Min. »

⁷⁰ Ba jen ƒa woosa ƒe ne : « Kon fu Kubkinj Kooh e ? » A woosa ƒa ne : « Du woyida. »

⁷¹ Ba woosa ne : « Boo etohis seede ye ? Boo kerhootida ŋ ngubin ƒe. »

23

Yeesu bayuud ƒiskanj Pilaat na ƒiskanj Herod

¹ N finho woo keem, ƒooƒa nilee ŋ coha jen kurukka, ƒa ƒayya Yeesu ŋ Pilaat.

² Wa ƒa ree ƒa yambeeda ƒe in ci an : « Yaarii ƒoo raak ƒe ƒekeeƒa bi kur ki ŋ yoond, a sangoheeda ƒa wirind buura yakkanj Rom lempo ; te a nam tum haf ce Mucdohi Kooh gapohe, wed buur. »

³ Pilaat meekissa ƒe ne : « A fu buurinj Yawuut ci e ? » Yeesu loffa ƒe ne « Fu woyida. »

⁴ Pilaat woosa kilifaacan seeykidoh ca na mboolnda ne : « N hotdi ne yaari ƒalid waas. »

⁵ Waaye ƒa ñaakka nga, ƒa woyeeda ne : « N jangdohin ƒe, yaarii na ƒeke ƒoo bi ŋ yoond, a camboh Galile po ndii, a wilid Yudee jen naa. »

⁶ Wa Pilaat kerah woo ceem a meeksohha andi Yeesu gen Galile.

⁷ Wa a inah ne Yeesu puloh Galile, wa Herod adgohee, a tuuyca ƒe nga ƒe. Raak Herod nam nik ŋ Yerusalem ŋ neeh caam.

⁸ Herod maañeen waad hot Yeesu sagu in ca a kerhee nga ƒe, tahha po, wa a hot ƒe, a summba nga lool ; a liifee ne a hey tume keemaan ŋ fikiice.

⁹ A meekissa ƒe meeksoh laayid waaye Yeesu lofdi ƒe ali in.

¹⁰ Kilifaacan seeykidoh can waasin Musaa na jangdohoh can wa nilee nga, ƒa yambeeda ƒe yamb na hatil.

¹¹ Herod na soldaar can ƒe yissuutƒeeda ƒe, ƒa ƒekidta ƒe kulba modoh na modoh, ƒa njembteeda ƒe, Herod tuuyca ƒe ŋ Pilaat.

¹² Pilaat na Herod kerhidoheedfi waaye ina koodoh mbaƒi, ƒa nikka nawle.

Pilaat edohid Yeesu ne a apu

¹³ Wa ƒa ree ŋ Pilaat, a cohdohha kilifaacan seeykidoh ca, na yakak ca, na mboolnda jen.

¹⁴ A woosa ƒa ne : « Du komid to yaarii, ƒu woo ne a na ƒeke bi kur ki ŋ yoond. N meeksid ƒe ŋ fikiidu te ŋ hotdi ali in ŋ in ci ƒu na yambee ƒe.

¹⁵ Te Herod namdi hot in, wed tah a tuuyissa ƒe ndii ; mbaa a habidfi ini a joy apohu.

¹⁶ Kon ŋ hey ƒe labduke, yut ƒah, ŋ fadis ƒe. » [

¹⁷]*

* **23:17 23:17** Nganj Fiis ci maañid ci, cum raak ayaanii : "Raak, Paak nu ree ƒah, Pilaat joyeen ƒa fadsid ambuud yino." Waaye Fiis ci uup woor nganj ci maañid ci ris woti raakfi woo keem.

¹⁸ Ba hunnda ba woyeeda η dafka ne : « Apɔfuka yaarii te fu fadsid boo Barabaas. »

¹⁹ Raak, a yi Barabaas a baahohid η yoond η kur ka te a apeen bo', wed tahee po a dfaakuusa η kasoona.

²⁰ Waada Pilaat waadee fadis Yeesu, tahha po a woyisseed a na mboolnda ;

²¹ waaye ba leehkeeda ne : « Daayaa de η kurwaa ! Daayaa de ! »

²² Pilaat woyissa ba, wa nikka waasi kaahayɔoh, ne : « Moo, yaari tum ye in modaadi ? N hotɔi ali ini joy de tah apu, wed tah, η hey de labɔuke, yut dah, η fadis de. »

²³ Waaye ba taalndidta ba leehkeeda η dafka ne : « A daaysaat η kurwaa ! » Leehuk can ba bayndohha Pilaat,

²⁴ a tufukka ba tumid ini ba meeksohe.

²⁵ A fadsidta ba yaara ba meeksohe, ya dfaaksee η kasoona sagu duuda a duudɔee kur ka na apa a apee bo'. A edta ba Yeesu ne ba tum de ini ba waadee nga de.

Yeesu daayud

²⁶ Wa ba bayee Yeesu, ba cohha na jaar puloh bak can yohon ca, teeku Simong gen Sireen. Ba ammba de, ba bayɔukohha de kurwaana, a ñaakeeda η Yeesu.

²⁷ Bi bo' laayid ñaakeeda nga de ; bi bitib nga ba fudeeda, ba miskidkeeda sagu Yeesu.

²⁸ A yurhidkohha na ba, a woosa ne : « Bitib cin Jerusalem, kinaat to fud, fudaat kay haf du na kubuucin du,

²⁹ laam jamano wii hay ba hey woye ne : “ Bitib ci jaasirid ci, bi moosdi raakoh kubu te ba moosdi bapɔoh, ba nebdid. ”

³⁰ Te boobi hey woye tangooci njoolid ci ne : “ Keenaat η dafuk boo ! ” ba woo tangoocum ne : “ Ulaat boo ! ”

³¹ Moo, kidig iiri tumu an dah, kidig suyid tumsan na ? »

³² Raak ba bayndoheen tumoh modaadi kanak ne ba nam ba ap na Yeesu.

³³ Wa ba kad po ba reesa daska na woyse "Yoh-haf", ba daayca de η kurwaa. Ba nammba daay tumoh modaadiica kanak ca η kurwaa, yii lahha de yaah-ñahum, yinni lahha de η yaah-sing.

³⁴ Yeesu woosa ne : « Baab dfaasaa ba, ba inahdi ini ba na habde. » Ba piilohha kulbaacan de ne ba paysoh ca.

³⁵ Booba nikee markeeda ini raak. Kilifaacan Yawuut ca njembteeda de, ba woyeeda ne : « A mucdid binoobi, a mucdaat haf ce ne a yi Mucdohi Gapohse, boyi Kooh tan dah. »

³⁶ Soldaar ca rebpa nga de ne ba nam de njembit, ba edeeda de masub raakid *bineegar*,

³⁷ ba woyeeda ne : « Nik ne a fu buurin Yawuut ci dah, mucda haf fu. »

³⁸ Inii fiiseen wa tiimba hafin de an : « Yii a yi buurin Yawuut ci. »

³⁹ Yino η tumoh modaadiica daaysee η serooce baseeda de an : « A fu Mucdohi Gapohse haa e ? Mucda haf fu, fu mucid boo book. »

⁴⁰ Yinoora ngassa de an : « Fu nupdi Kooh e ? Te η hot fu na yaari a du baah miskidi.

⁴¹ Ini mi na da tumu wa waas, sagu in ci boo habid, waaye yaarii tumdi ali in. »

⁴² A woyissa ne « Yeesu, kinaa so alkoh, ne fu aase η Nguurin da dah. »

⁴³ Yeesu loffa de ne « Ñam na woyee da wa te wa keeh, woti fu hey hune na so Aljana. »

Kakaan kan Yeesu

44-45 Wa nikee η njooloor, nohi d̄asdukka, kehyi jen nikka η ñuus ini ree wahtu kaahay. Wedi ridoona d̄asdee Diska Hoolohngaan̄an̄Kahn̄an̄ Kooh faarkoh tareet η leerni, ini kood̄oh d̄afka po kehya.*

46 Yeesu leehukka η d̄afka a woosa ne : « Baab, η wikid̄ kiñin kin̄ ngo η yaah cin̄ da. » Wa a woo woo keem, a ngud̄ta.

47 Yaara adgohee soldaar ca hotta ina raak, a yakid̄ta Kooh an̄ : « Wa keeh kat ne yaarii nikee bo' yurhid. »

48 Mboolnda hayee η d̄iska jen ne ba marak, hotta ina raak, ba haadeeda, ba lab̄deeda dad̄ cin̄ ba, ba miskid̄keed̄aa.

49 Nawleecan̄ Yeesu jen cangtid̄ukka ba markeeda. Bitib̄ ca pulohee na de Galile nikee nga.

Yeesu bekuud̄ η ruy-ruy

50-51 Wa raakeen yaar teeku Suseef, a genee Arimate η Yudee. A baahee η atte'oh ca yakak ca waaye a huneedi η ina ba kood̄kee po ba mirndoh̄haa tum. A nikee bo' baahid̄, yurhid̄, a baah η bi sekee hayin̄ Nguurin̄-Kooh.

52 A kad̄ta η Pilaat ne yeem ed̄ de fidaafan̄ Yeesu.

53 A yipkid̄taa η kurwaana, a lemessaa na uuf, a bekkaa η ruy-ruy hab̄duud̄ η atoh yakak, wi ali bo' moosdi bekohu.

54 Wa nikee η mbehi na kood̄kohse, raak mbehi na idsid̄kohse aaseeda.

55 Bitib̄ ca pulohee na Yeesu Galile taambid̄ta Suseef, ba hotta ruy-ruya na findi fidaafa d̄aakohu nga.

56 Ba haadda ne ba hab̄da cuuraay na laackoloñ eeñdoh̄aa wa. Waaye mbehi na idsid̄kohse cammba, ba idsid̄ukka findi waasin̄ Musaa woyoha.

24

Yeesu hultid̄

1 N̄ mbehi taamb η wi na idsid̄kohse na baaba teel, bitib̄ ca bayya cuuraay ca ba hab̄dee, ba kad̄ta ruy-ruyan̄ Yeesu.

2 Wa ba ree, ba raak atoh fa yakka rangee wa pilnginuud̄.

3 Ba aassa, waaye ba hotdi fidaafan̄ Hed̄ boo Yeesu nga.

4 Ba inahdi ini ba hab̄dan, wedi bo' kanak teebkoh ba, bekkid̄ kulba na melcide melcid̄.

5 Ba tiitta, ba hiirra kip. Yaaba woosa ba ne : « Wa ye tah d̄u markee boyi na pese η kaanid̄ ci ?

6 A nikdi ndii, a hultiduud̄ ! Naandsukaat ina a woyee d̄u, wa a nik na d̄u η Galile.

7 A woyee ne : “ Kubkin̄ boyi joyid̄ ed̄u bakaad̄oh ci, ba daay de η kurwaa, η neeha kaahayd̄oh a hultit. ” »

8 Ba naandsukka woo can̄ Yeesu.

9 Wa bitib̄ ca puloh ruy-ruya, ba kad̄ta naandsuka in ceem jen *Apootar* ci ndan̄kiyaah na yinooci (11) na ba tas jen.

10 Mari Makdala na Saan na Mari yaay bi Saak na bi bitib̄ wiiriis, bed̄ woo *Apootar* ci wa.

11 Waaye beem kosdi ba, ba liibpa haa ne ba na woye mbalay.

12 Waaye Piyeer kurukka, a yurahha η ruy-ruya na mbup. Wi a ree, a huusukka, a hotdi ali in nga d̄al ufa ; a haadda, a liibsid̄oheeda η ini raak.

N̄ waas Emayuus

13 Mbad̄i taalube kanak nga ba, kad̄eed̄a kur ka na woyse Emayuus, harmban wa na Yerusalem joyid̄ ree tiindu wahtu kanak.

* 23:44-45 23:44-45 Pula 26:31-33

14 N̄ waasa, ɓa ɓeesɗoheedfa η in ca raakee jen.

15 Wedi Yeesu η haf ce reɓoh ɓa, a hunnda na ɓa,

16 waaye in tahha po ɓa mindi de inhis.

17 A meekissa ɓa ne : « Du na ɓeesɗohe ye an η waasi ? » Ba tufukka, ɓa soossa.

18 Yaara teeksee Kelewopaas nga ɓa woosa de ne : « Moo, hanaa ya fu dong nik η Yerusalem inhaadi ini raak nga neeh cii ? »

19 Yeesu woosa ɓa ne « Wa ye raak ? » Ba loffa de ne « Ini rahas Yeesu yi gen Nasareet. N̄ fiki Kooh na fiki Israayel ci jen a nikee woosuud yakak η in ci a haɓɗee na woo ciη de.

20 Waaye kilifaaciη seeykiɗoh ciη ɓoo na ɓi adgoh ɓoo ɓi Yawuut ci edohha de ne a apu, ɓa daayɗukka de η kurwaa.

21 ɓoo ambeen ne a yi na hee mucɗe Israayel, waaye ina wa raakoh poyi wa tumid neeh kaahay.

22 Bi bitib nga ɓoo deey, feyid ɓoo woti ; ɓa ɓaab-teelkid ruy-ruyaη de,

23 waaye ɓa raakɗi fiɗaafiη de nga. Wa ɓa hay, ɓa woo ne ɓi malaaka teɓkid ɓa nga, ɓa woosa ɓa ne a yii pes.

24 Bi ɓo' nga ɓoo namid kad ruy-ruya, ɓa hotta ini bitib ceem woo, waaye a yi η haf ce, ɓa hotɗi de. »

25 Yeesu woosa ɓa ne : « E du ñaañaadi, te keeñ ciη du gaawɗi kos in ci woosuud ci woo jen.

26 Andi Mucɗohi Gapohse joyeedi yaaboh ɗaa ne a han aas η ndamiη de ? »

27 A teeɓpa ɓa in ci Fiis ci woo nga de jen, cambohha η teereeciη Musaa po η ciη woosuud ci jen.

28 Wa ɓa hee ree kur ka ɓa kadohe, a mannda na ɓoyi na taalndiɗe ;

29 waaye ɓa ammba de, ɓa woosa de ne « Wela fu tas na ɓoo, nohi wedi muy, Kooh hoobid. » A aassa, a tassa na ɓa.

30 Wa ɓa hee ñame, a ɓayya mbuurnda, a corkiɗta Kooh, a ngudsohhaa, a edeeda ɓa wa.

31 Teemb ndeem ina tahee po ɓa mineedi de inhis, nihsukka, ɓa hotta ne a yi, waaye a saayya η fikiiɓa.

32 Yaa nu nga ɗah, woosa morom ce ne : « N̄ waasi, wi a teebee ɓoo ini Fiis ci woo, fu yegɗi in η keeñiη ɗa e ? »

33 Ba jaarra kuruk, ɓa dokukka Yerusalem, ɓa raakka *Apootar* ci ndaŋkiyaah na yinooci (11) na ɓooɓa nikee na ɓa cohid,

34 woyeeda ne : « Wa keeh ne Yeesu kilifaani hultiduuɗ ! A teeɓid haf ce Simong ! »

35 Yaaba kanak ca nammba naandsuk ina rahas ɓa η waasa, na findi ɓa inhisoh Yeesu wa a ngudsohee mbuurnda.

Yeesu teeɓid taalubeeciη de a yi pes

36 Wa ɓa jombee η ineem, ɗekka po a yi Yeesu, a nikka η leerooɓa, a woosa ɓa ne : « Nikaat η jam. »

37 Ba feyuusa lool, ɓa liibee ne a husid.

38 Yeesu woosa ɓa ne « Wa ye fey du po du liibsiɗohee η ineem ? »

39 Markaat yaah ciη ngo na kot ciη ngo, a ñam. Laalaat to du marak ! Husid na raake faan na yoh findiiso e ? »

40 Wa a woo ɓa ineem, a teeɓpa ɓa yaah ciη de na kot ciη de.

41 Ba sumeen te ɓa feyseen wed tah ɓa areedi min kos. A meekissa ɓa andi ɓa raakid kañam ndaam.

42 Ba edta de ngud cuurund utuuɗ.

43 A ɓayyaa, a ñammbaa η fikiiɓa.

⁴⁴ Yutta, a woosa ɓa ne : « Naandsukaat ini ɲ woyee ɗu wa ɲ nikoh na ɗu ne : “ In ci woyu nga so ɲ waasiɲ Musaa na teereeciɲ woosuɗ ci, na *Sabuur* joyid raak jen. ” »

⁴⁵ A rangissa liiɓohaaciɲ ɓa ne ɓa min inah ini Fiis ci tokis.

⁴⁶ A woosa ɓa ne : « Inii wed Fiis ci woo : “ Mucɗohi Kooh gapoh hey yaabɗasse, a hey apse, a huliɲ ɲ mbeha kaahayɗoh.

⁴⁷ Te ɲ cuub ciɲ adinaani jen, te wa cambohsan Yerusalem, ɓoobi hey woyse ɲ tiikiɲ ɗe ne, ɓa ɓoysohaat pesohaad, ɓa ɗaasu bakaad ciɲ ɓa. ”

⁴⁸ E ɗu seedeeciɲ in ceem.

⁴⁹ ɲ hey ɗu woosohe ini Baabiɲ ngo gapoh, kon tasaat ɲ Yerusalem paad po ɗu beku hatili pulohan ɲ ɗafki. »

Yeesu cootid ɲ eel ci

⁵⁰ ɲ finho ineem, Yeesu pulla na ɓa, ɓa yurahha kur ka na woyse Betani. ɲ ndaam a meebpa yaah ciɲ ɗe, a barke'idta ɓa.

⁵¹ Wi a na barke'dee ɓa, a sabukoheeda na ɓa, a rapɗaseeda ɲ Eel ci.

⁵² Ba yekiɗta ɗe, yutta, ɓa dokukka Yerusalem sumoh na sumoh.

⁵³ ɲ neeh caam, ɓa gijisɗi Kahan Kooh, ɓa taalɲidta, ɓa yakɗeeda Kooh.

Yegdohinj Muci Saanj fiis

Rangsohaani

Saanj baahee η *Apootar* cinj Yeesu. Saanj na Saak na Piyeer bed *Apootar* ci uup woyu η teereeci nikiis ci na naandsuke kipes kinj Yeesu. Marka Saanj η Liminj tiik ci. Saanj, η dooy teerndi a fiis, a teek haf ce "taalubeeni Yeesu keeñkohe".✧

η finho kakaan ki na hulti na rapduukinj Yeesu, a yi taambkohee Maryaama, yaayinj Yeesu.✧ η mirndaani a yi adgohee bi Jangu, η diska woysee Asi η jamaanoonaam (bak nganj diki Turki nik woti-woti). η jamaanoonaam, wed' a fiisoh teerndii, na fiis ci kaahay ci a kabdoh✧ na teerndi na woye η in ci na haye η fikiiri.✧

Saanj woyid η teerndii findi Yeesu puloh dafka, a hayya kehyi, na in ci a habid η kehyi, na in ci a jangdoh, na kakaan kinj de na hultinj de. Yeesu yegdeen booba woo kinj Kooch, a wirdeeda kosaayid ca, a tumeeda in feyohid ca uupee haf canj booba.

Ini a fiis, wa hun na ini Macce na Maarko na Luk fiis, waaye fiisohaadi dalohid. Saanj a yi uupid Macce na Maarko na Luk ini a naandsuk η baaβ cinj Yeesu η harmban Galile na Yerusalem.

Yegdohinj Muci Saanj fiis kadtidoh an :

- Ini Yeesu nik keeh-keeh 1:1-18
- Seedeeninj Yahya η ini kad η Yeesu 1:19-34
- Kiis ci Yeesu tumohee pangkinj de 1:35-12:50
- Yeesu daayid na taalubeecinj de 13-17
- Ambuuka, atte'uuka na kakaan kinj Yeesu 18-19
- Hultinj Yeesu 20:1-18
- Teebkanj Yeesu η *Apootar* cinj de 20:19-21:23
- Rehdohaani 21:24-25

Woo ki

¹ η camba, wa raak Woo ki nikid,

Woo ki nikee na Kooch
te wa nikka a yi.

² Wa nikee na Kooch, η camba.

³ Kooch taamboh η Woo ki,
a ferra in ci jen,
raakdi ini feru te wa lahdi η Woo ki.

⁴ η dooy Woo ki, kipes nikee nga,
kipes keem siñaaridta η boobi.

⁵ Siñaari siñaardid η ñuusi te ñuusi ambdaa.

⁶ Raakka boyi Kooch woos,
a teeksee Yahya.

⁷ A hayya findi seede
ne a seede siñaari, boobi jen kos saguuce.

⁸ A yi nikee siñaari haa
waaye a hay ne a seede siñaari.

⁹ Siñaari keeh-keeheem
siñaarid bo' nu nik,
siñaareem nikee hayeeda Adina.

10 A yi Woo ki,
a nikka η dooy adinaani,
adinaani feru taamboh nga de,
waaye Adina inhisdi de.

11 A hayya η boobin de
waaye boobin de teyduki de.

12 Waaye bi teyduki de jen,
te ba kossa η tiikin de,
a onid ba ne
ba min nik kubuucin Kooh.

13 Ba rimuki η bo',
ba rimuki sagu ne a bo' waada,
waaye ba rimuk η Kooh.

14 Woo ki nikka bo',
boyeem gennda na boo ;
a riiffa na baahoh,
a riiffa na keeh ki η ini kad η Kooh,
boo hotta yaki a yak,
yakki Baabi ed Kubkin de,
Kubkin de yino-kongi.

15 Yahya seede'did de,
woosa η dafka ne :
« A yi η woyee,
wa η woyee ne
“ Yi na haye η finhooso
a yi uup po yak,
laam,
a nikiɗ bala η nikan. ” »

16 A riifiɗ na baahoh,
te boo jen rahsiɗ η baahohin de,
wi mindi reeh.

17 Nakoh cin Kooh,
a lahɗoh ca η Musaa ;
waaye baahohin de,
na ini kad nga de keeh-keeh,
a Yeesu Kiristaa hay na ca.

18 Ali bo' moosdi hotoh Kooh ;
a Kubki yino-kongi
te a yi Kooh,
a rebpa η Baabi lool,
a yi teeboh de.

Ini Yahya seede

19 Wa raakka mbeh, kilifaacin Yawuut can Yerusalem woosa bi bo' η Yahya,
boobi ba woosee baah η seeykiɗoh cin waasin Musaa na Lewiici, ne ba meekis de
ne : « A fu ba ? » Yahya seede inii,

²⁰ a dasdohdi ba ali in, a woo ba keeh ki, a woo ba halang ne : « A ñam Mucdohi Gapohse haa. »

²¹ Ba meeksissa de ne : « Kon a fu ba ? A fu Ilyas e ? » A loffa ba ne : « A'aa, a ñam haa. » Ba meeksissa de ne : « A fu Woosuudi joy hay e* ? » A lofissa ne : « A'aa. »

²² N ineem ba woosa de ne : « Kon a fu ba ? Boo joyid raak ini boo wikan bi woos boo. Fu woo ye n ini kad nga da ? »

²³ A loffa ba ne : « A ñam hoosoori woosuudi Esayi woye, boyi na leehke n bilaf fa ne : “ Habdaat waasinj Hed boo, wa yurah ! ” »*

²⁴ Bi *Farisen* baaheen n yaaba woossee n Yahya,

²⁵ ba meekissa Yahya ne : « Nik ne a fu Mucdohi Gapohse haa, a fu Ilyas haa te a fu Woosuudi joy hay haa dah, kon wa ye tah fu boktohe ? »

²⁶ A loffa ba ne : « Mi na boktohe n masub waaye, n harmban du raakid yi du inahdi ;

²⁷ te a yi hay n finhooso. N yeyyoodi de sah toksid liib cin ñafad cin de. »

²⁸ Ineem raakoh n Betani, Betaniina nik n baka faahanj kalanj Yurdan, diska Yahya boktohe.

Yeesu a yi Mbaalinj Kooh

²⁹ N Kooh-wiisiina Yahya hotta Yeesu hayeeda nga de, a woosa ne : « Mbaalinj Kooh yeddi, yi na nihse bakaad cin adinaani.

³⁰ A yi n woyee, wa n woyee ne : “ Raakid boyi na haye n finhooso, a yi uup po yak, laam a nikid bala n nikan. ”

³¹ Mi sah, n inheedi boyi a nikoh, waaye, ne n teeb cuubinj Israayel de, wed tah ho hay, n boktohee n masub. »

³² Yahya seede inii : « N hotid Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsinj Kooh ruhsoha Eel ci findi banuut, nikka nga de.

³³ N inheedi ne a yi, waaye, Kooh yi woos so ne n boktoh na masub a yi woyee so ne : “ Yi fu na hee hote Fuudsi Hoolohngaani rhus, gen nga de, a yi boktohan na Fuudsi Hoolohngaani. ” »

³⁴ Yahya degga nga ne : « Ineem n degida has te n seede'id ne a yi Kubkinj Kooh. »

Taalubeecinj Yeesu koc

³⁵ N Kooh-wiisiina Yahya nikissa n ndaam na taalube kanak n binj de.

³⁶ A hotta Yeesu kadeeda, a woosa ne : « Mbaalinj Kooh yeddi ! »

³⁷ Taalubeeca kanak ca kerahha woo keem, ba ñaakidta Yeesu.

³⁸ Yeesu heelukka, a hotta ne ba dñi ñaakid de, a meekissa ba ne : « Du na waake ye ? » Ba woosa de ne : « *Rabbi*, fu gen nde ? » ("*Rabbi*" wed "jangdohohi").

³⁹ A loffa ba ne : « Hayaat, du hot. » Ba kadta, ba hotta diska a gen. Ineem nikee n bak noh soos, ba nikka na de nga n ina tasee n mbehaam jen.

⁴⁰ Andare taambdoh Simong Piyeer, baahee n taalubeeci kanak ceem.

⁴¹ A koc kad n Simong, taambdoh ce, a woosa de ne : « Boo hotid Kiristaani ! » Kiristaani, a yi Mucdohi Gapohse.

⁴² A bayya Simong n Yeesu. Yeesu marakka de woosa de ne : « A fu Simong, kubkinj Saanj ; te fu beedkohsan Sefas. » Sefas wed Piyeer, wa tokis atoh.

Yeesu beedkid Filip na Natanayel

⁴³ N Kooh-wiisiina, Yeesu tufukka n kot kad Galile, a hotta Filip, a woosa de ne : « Ñaakid to ! »

⁴⁴ Filip genee Betsayda, kur ka Andare na Piyeer puloh.

⁴⁵ Filip hotta Natanayel, a woosa de ne : « Yi waasiñ Musaa na woosuud ci woo η ini kad nga de, boo hotid de, a Yeesu kubu Suseef. A gen Nasareet. »

⁴⁶ Natanayel woosa de ne : « Nasareet i ? In baahid minid puloh Nasareet e ? » Filip woosa de ne : « Haya fu hot. »

⁴⁷ Wa Yeesu hot Natanayel hayeeda nga de, a woosa nga de an : « Bo' Israayel keeh-keeh a yi, a inahdi lee. »

⁴⁸ Natanayel woosa de ne : « Fu inhoh ho nde ? » Yeesu loffa de ne : « N hotee nga da wa fu nik η oob nduna, bala Filip beedkan da dah. »

⁴⁹ Natanayel woyissa de ne : « Jangdohohi, a fu Kubkin Kooh, a fu buuriñ Israayel ! »

⁵⁰ Yeesu loffa de ne : « Ini η woo da ne η hotid da η oob nduna wed tah da kos e ? Fu hey hotisse bi in wiiriis ci uup yak ! »

⁵¹ A baatta nga ne : « Nam na woyee du wa, te ambaat ne wa keeh : Du hey hote Asamaan rangsukid, malaakaacin Kooh rapee nga, ca ruhsee η Kubkin boyi ! »

2

Kilooka nikee η Kanaa

¹ Wa ineem deg neeh kanak, kilook raakka η kur ka na woyse Kanaa ngan Galile. Yaay bi Yeesu nikee nga.

² Yeesu nameen beedku nga, a yi na taalubeecin de.

³ Ba nikka η kilooka po biiña reehha, yaay bi Yeesu woosa de ne : « Ba raakisdi biiñ. »

⁴ A loffa de ne : « Bit, fu waad ye nga so ? Wahtuuniñ ngo reedi paad. »

⁵ Yaay ba woosa surgaaca ne : « In nu a woo du dah, tumaata. »

⁶ Ndaam raakeen kiro yasna-yino habdohu atoh, ced Yawuut ca meed njirñidkoh ne ba farsukee dah ; waa nu nga dah daleen ree *liitar* teemet wala ini uupa.

⁷ Yeesu woosa surgaaca ne : « Neyaata kiroocii po ca riif. » Ba neyya ca po ca riiffa tem.

⁸ A woosa ba ne : « Hafaat nga, du kom yaari adgoh kañam ki. » Ba tummba daa.

⁹ Wa yaara yooha, raak wa boysuud biiñ. Surgaaca neyee masma inheen diska wa puloh, waaye a inheedaa. A beedukka yaara kilooke,

¹⁰ a woosa de ne : « Boobi jen na adge edoh biiñi uup neñ, wa kadta po boobi dohrohha dah, wi tas neñ han edohu. Waaye fu nak, fu daak daak wi uup neñ po wahtuunii. »

¹¹ Wa nikka firndeeni Yeesu koc teeboh, wa raakoh kur kan Kanaa ngan Galile. Daa, a teebohha yaki a yak, taalubeecin de kossa de.

¹² Wa ineem coot, Yeesu hunnda na yaay ba, na taambdoh cin de jaar ci, na taalubeecin de, ba kadta kur ka na woyse Kapernawum. Ba nikka nga bi neeh.

Yeesu aaniid toonoh ca η Kahnaj Kooh

¹³ Waam raak feetiñ Paakiñ Yawuut ci heeda ree, Yeesu kadta Yerusalem.

¹⁴ A raakka bi toonoh inoh na mbaal na banuut ngan dooy Kahan Kooh ; a nammba raak bi wecce'oh kopor boofid na taabul can ba.

¹⁵ A tokidta leraw, a aannja ba jen po ba pulla Kahan Kooh na mbaal can ba na inoh ca. A pasarsohha kopor can wecce'oh ca, a folla taabul can ba.

¹⁶ A woosa toonoh banuut ca ne : « Nihsaat in cii jen ndii, kinaat tum kahan Baabin ngo disik toonoha ! »

¹⁷ Taalubeecin de naandsukka ini Fiis ci Hoolid ci woo wii : « Kooh ! Sawri η sawar η kahan fu, wa dñi ap po.✧ »

- 18 Kilifaacaŋ Yawuut ca woosa de ne : « Fu edan bo'o winde firnde, wi min teeboh ne ini fu tum wa waas ? »
- 19 A loffa ba ne : « Pooksohaat Kahniŋ Kooh wii, ŋ kurkidisa ŋ neeh kaahay. »
- 20 Ba woosa de ne : « Tabahuukiŋ Kahniŋ Kooh wii tumid kiis ndaŋkiyaah-nikiis na kiis yasna-yino (46), an fu heya kurkidisse ŋ neeh kaahay i ? »
- 21 Waaye Kahniŋ Kooh Yeesu woye, a faaniŋ de.
- 22 Wed' tah wa a hultidu, taalubeeciŋ de naandsukka ne a meedeena woo. Ba kossa Fiis ci, ba kossa ina Yeesu woye.
- 23 Yeesu nikee ŋ Yerusalem ŋ feetaŋ *Paaka*. Wa booba hot firndeeca a habde, laayid kossa de.
- 24 Waaye a inheen ba jen, tahha po a oolkeedi ba.
- 25 Yeesu ŋ haf ce, a inhid ini nik ŋ keeñ bo', tahha po a etohdi ne bo' teeβ de in ngan bo'.

3

Yeesu na Nikodem

- 1 Raakeen yaar teeku Nikodem, a baahee ŋ *Farisen* ca te a nikee kilifa Yawuut.
- 2 A hayya ŋ Yeesu na wek a woosa de ne : « Jangdohohi, bo'o inhid ne a Kooh woos da ne fu jangid bo'o ; laam ali bo' mindi habid firndeeci fu na habde ne Kooh hundi na de dah. »
- 3 Yeesu loffa de ne : « Ñam na woyee da wa, te amba ne wa keeh : 'Bo' nu rimkisdi dah, a mindi baah ŋ Nguuriŋ-Kooh. »
- 4 Nikodem meekissa de ne : « Boyi kad po yabko'id, a min na rimkohis ? A minid aasis ŋ rookiŋ yaayiŋ de, a rimkis e ? »
- 5 Yeesu loffa ne : « Ñam na woyee da wa te amba ne wa keeh, bo' nu rimukdi rimki puloh ŋ masuβ na Fuudsiŋ Kooh dah, a minandi aas ŋ Nguuriŋ-Kooh.
- 6 In nu rimkoh ŋ bo' dah, wa bay kipes bo', in nu rimkoh ŋ Fuudsi Hoolohngaani dah, wa bay kipes kiŋ Fuudsi Hoolohngaani.
- 7 Kina feyu ŋ ini ŋ woo da ne : “ Du joyid rimkis. ”
- 8 Puudsi na laβe ŋ disik nu wa waad dah. Fu kerhee wa waaye fu inhuu diski wa puloh na diski wa na kee. Wa mand daa ŋ bo' nu rimkoh ŋ Fuudsi Hoolohngaani dah. »
- 9 Nikodem meeksissa de ne : « Ineem min na nikoh ? »
- 10 Yeesu loffa de ne : « Jangdohoh hend na da ŋ dooy Israayel po fu inahdi ineem e ? »
- 11 Ñam woo da wa te amba ne wa keeh, bo'o na woye ini bo'o inah, bo'o seede'ee ini bo'o hot, te du na teydukeedi seedeeniŋ bo'o.
- 12 N woyee du in ciŋ kehyi, du kosdi so dah, du kosohan ndo na, ne ŋ woo du in caŋ dafka dah ?
- 13 Ali bo' rapdi ŋ dafka, dal Kubkiŋ boyi, yi ruhsoh nga.
- 14 Te findi Musaa meebohee iina moosa[☆] ŋ kehya hulanga ne booba hot de, Kubkiŋ boyi joyid meebohu daa,
- 15 ne bo' nu kos de dah, raak kipes ki heydi reehe. »
- 16 Kooh waadid adinaani po a edohha Kubkiŋ de yino-kongi ne bo' nu kos Kubki dah, fu sooyuu, waaye fu raak kipes ki heydi reehe.
- 17 Laam Kooh woosdi Kubkiŋ de ŋ Adina ne a atte bi Adina, waaye ne Adina min mucdu taamboh nga de.
- 18 Yaa nu kos de dah, atte'sandi. Waaye yaa nu kosdi de dah, a atte'uud po yutid ŋ kosaadiiki a kosaadi Kubkiŋ Kooh yino-kongi.

☆ 3:14 3:14 Kind ci 21:8-9

¹⁹ Atteeni weddi : Siñaari hayid Adina, waaye boobi, a ñuusi ngisohid ba siñaari sagu ne tumohaaf ciñ ba moddi.

²⁰ Tumoh modaadiici jen, sangid siñaari, te ba hayandi nga, ba neyyoh ne in ci ba na tume hotu noh cong.

²¹ Waaye bi na pese η keeh ki na haye η siñaari, ne boobi min hot ne ini ba na habde, kurkoh η Kooh.

Yeesu na Yahya Boktohi

²² Wa in ceem coot, Yeesu kadta kur can Yudee na taalubeeciñ de ; a nikka na ba nga neeh caam, a boktoheeda.

²³ Yahya nameeda boktoη η Enon η sero Salim, ndaam nikee disik laayid masub ; booba kadeeda ne ba boktuk.

²⁴ Waam raak Yahya tayuudi η kaso paad.

²⁵ Wa raakka mbeh taalubeeciñ de taastidoheeda na jaar η Yawuut ca η ini kad η findi ba na farsukohe.

²⁶ Ba hayya η Yahya ba woosa de ne : « Jangdohohi, yaari nikee na da η baka faahan Yurdan, te fu seedeesa de, diski wa nik, a yaa boktoheeda te boobi jen baa kad nga de de'. »

²⁷ Yahya loffa ba ne : « Bo' mindi raak ali in ne Kooh eddi de wa dah.

²⁸ Du, du mini to seede ne η woyid ne : Ñam Mucdohi Gapohse haa, waaye η woosu ne η adug de.

²⁹ Kilooki, wuu hed kilooki ; waaye nawle hed kilooki, yi nik η sero hed kilooki te a sikdukee de, na sume sum lool ne a kerah hoosoriñ de dah. Sumeem wed sumi η sum woti te diski wa nik, wa mitid.

³⁰ A yi, a joy joy baat yak a kade, mi, η uupee yissuut. »

Yi puloh dafki

³¹ Yi puloh dafki, a yi uup dafuk boobi jen ; yi puloh kehyi a wuu kehyi, te a na woye in ciñ kehyi. Ee di', Yi puloh Asamaan, [a yi uup dafuk boobi jen.]

³² A na woye ini a hot te a kerahhaa waaye boobi teydukdī seedeeniñ de.

³³ Yi teyduk seedeeniñ de teebohīd ne a hunid ne in nu Kooh woo dah, wa keeh.

³⁴ Yi Kooh woos, a na onee de on Fuudsi Hoolohngaani te Fuudsi a on de na topeedi, tahha po in ci a na woye, ca woo ciñ Kooh.

³⁵ Baabi waadid Kubki te a degid jen η yaah ce.

³⁶ Yi kos Kubki, a raakid kipes ki heydi reehe. Yi sang kerhid Kubki, a raakandi kipes ki keeh-keehi te ayrukiñ Kooh genan na de.

4

Yeesu na bitba genee Samari

¹⁻³ Farisen ca kerahha ne, booba na woye ne taalubeeci Yeesu raak, na bi a na bokte, bed uup biñ Yahya. Nikka haa ne a Yeesu η haf ce a yi na boktohe haa, e taalubeeciñ de na boktohe. Wa Yeesu inah ne Farisen ca kerhid woo keem, a kurkohha Yudee, a dokukka Galile.

⁴ Ñ kadaf de, nikka ne a joy lahoh Samari*.

⁵ A kadeeda po a reesa η kur baah η Samari na woyse Sikaar η sero yohna Yanhooba onee kubkiñ de Yuusufa.

⁶ Ñ ndaam, naacan Yanhooba nikee nga. Wa Yeesu yaab η tiindiñ de, a booffa η sero naaca ; wa nikee η leero noh.

* **4:4 4:4 Samari** : bi Samari na Yawuut ca kerhidoheedi ; ba heeftidohee heeftidoh, ba sangtidohha.

7-8 Taalubeeciŋ de kadta roma kañam ŋ dooy kur ka. Dekka po bitib̄ baah ŋ bi Samari hayya neye. Yeesu woosa de ne : « On ndo ŋ an. »

9 Bitba loffa de ne : « Waaw ! Fu yi Yawuut, fu min ndo na kiimoh masuḅ, mi bitib̄ gen Samari ? » Waam raak Yawuut ci tiimbkee tiimbuk bi Samari.

10 Yeesu loffa de ne : « Fu inheen ini Kooh onoh dah te fu inheen yi na kiimee da masuḅ dah, a fu hee de kiime masuḅ, a on da masmi na onohe kipes. »

11 Bitba loffa de ne : « Kilifaani naaci wedi ye noodan, te fu raakdi hoc, fu bayohan masmi na onohe kipes ŋ nde ? »

12 A fu uup caaciŋ boo Yanhooba yi on boo naacii e ? A anid̄ nga a yi na kubuuciŋ de, po doopaat ciŋ de sah. »

13 Yeesu loffa de ne : « Masmii, bo' nu an nga dah, a hey sifadkisse.

14 Waaye bo' nu an masmi mi na hee de one dah, a moosandi sifaduk muk. Laam, wa na hee nikee culi na hee kadde ŋ dooy ce, wa on de kipes ki heydi reehe. »

15 Bitba loffa de ne : « Kilifaani, on ndo ŋ masmeem, ne ŋ sifadkissuu, wa etohissuu ne ŋ hayee neye ŋ ndii. »

16 Wed Yeesu woyoh de ne : « Kada fu beedka jaar fu, fu hayis ndii. »

17 Bitba loffa de ne : « N̄ raakdi jaar. » Yeesu woosa de ne : « Fu woo keeh ŋ ini fu woo ne fu raakdi jaar.

18 Fu raakeen jaar yatuus, te yi fu nik na de woti-woti, a jaar fu haa. Fu woo keeh. »

19 Bitba woosa de ne : « Kilifaani, ŋ hotid̄ nga ne fu woosuud.

20 Boo bi bi Samari, caac ciŋ boo, meed̄ ñaamuk Kooh ŋ tangoorii, waaye du bi Yawuut ci, du woo ne diska joy ñaamkohu wa daa ŋ Yerusalem. »

21 Yeesu woosa de ne : « Bitbi, kosa ini mi na woyee da wii, jamano wii hay, wa nikandi ne du joy ñaamkoh Baabi ŋ tangoorii, wala ŋ Yerusalem.

22 Du bi Samariici, du na ñaamke Kooh waaye du inahdi de ; te boo bi Yawuut ci, Kooh yi boo na ñaamke, boo inhid̄ de ; laam mucu lahoh ŋ Yawuut ci.

23 Waaye jamano wa dii hay, te sah wa reyid̄, ñaamkoh ci keeh-keeh ci, Fuudsi Hoolohngaani hey ba one ba ñaamkee Baabi findi a nikoh keeh-keeh. Ñaamkoh mand daa bed̄ Baabi waad.

24 Kooh, a Fuudsiŋ kipes ki, wed̄ tah boobi na ñaamkee de joyida tum taamboh ŋ Fuudsi Hoolohngaani na bayohe ŋ keeh ki. »

25 Bitba woosa de ne : « N̄ inhid̄ ne Mucdohi Gapohse yi na woyse Kiristaani hey haye. A hay dah, a hey boo teebe in ci jen. »

26 Yeesu woosa de ne : « E ñam, mi yi na woye na da. »

27 Teemb ndeem taalubeeciŋ de reyeeda. Ba feyuusa ŋ ini ba hot Yeesu woyeeda na bitib̄ waaye ali bo' kaañdi meeksoh ne : Fu waad̄ ye ? Wala fu na woye ye na bitbii ?

28 N̄ ineem bitba fadta neyohaanan̄ de ŋ ndaam, a dokukka kur ka, a woosa booba ne :

29 « Hayaat du hot ! N̄ cohid̄ na boyi woo so in ci ŋ tum jen. Andi a Mucdohi Gapohse ? »

30 Wed̄ bi kur ka puloh, ba hayeeda ŋ Yeesu.

31 Bala bi kur ka reyan dah, taalubeeciŋ de ñaakka nga de woyeeda de ne : « Jangdohohi, ñama. »

32 Waaye a woosa ba ne : « N̄ raakid̄ kañam ñamaah, wi du inahdi. »

33 Taalubeeci woyeeda ŋ harmban ba ne : « Andi a bo' kom de kañam ? »

34 Yeesu woosa ba ne : « Kañam kin̄ ngo, wed̄ ne ŋ tum waad-waad̄in̄ Yi woos so te ŋ diindoh pangki a nak ko.

³⁵ Booba na woye ne : “ Ndi na cabin nikiis wed nikan ngud. ” Waaye mi na woyee du ne, jadtucaat du marak yohon ci, d'iski ca nik, ca ruundi' po ca suyi'd, ca na seke ngudu.

³⁶ Ngudohi yii rahas wirndin de, te a hey nangdohe mbong cin de ; mbong ceem, bed bi raakan kipes ki heydi reehe. N ineem sokohi na ngudohi hey hune, ba sum.

³⁷ Woyohaadii wa keeh ndii, an : “ Yii sok sok, yii ngudta. ”

³⁸ Mi, n tuuyid du ne du nguda ini du guurdi, bi bo' wiiriis bed panguk, du bii nam opin ba. »

³⁹ Bo' Samari laayid gen kur keem, koseen Yeesu sagu woo ka bitba woyee ba ne : « A woyid to in ci n tum jen. »

⁴⁰ Wed tah po wa bi Samari hay n Yeesu, ba kiimba de ne a nik na ba ; a nikka nga neeh kanak.

⁴¹ Booba kosee de uuppa nga laay sagu woo kan de.

⁴² N ndeem, ba woyeeda bitba ne : « Wa nikisdi ne a woo kin da tah boo kossa de waaye boo kerhootid de, te boo inhid ne wa keeh ne a yi Mucdohin Adina. »

Yeesu wurdid kubu dag buur

⁴³ Wa Yeesu tum neeh kanak n kur ka, a kurkohha ndaam, a kadta Galile.

⁴⁴ Raak, a yi n haf ce, a woyid ne : « Woosuud na edseedi cir n kur ba. »

⁴⁵ Bi Galile, ba nameen kad n feetan Paak n Yerusalem, wed tah, wa a ree nga, ba taambdukka de taambduk modod, laam ba hoteen ina a habid n Yerusalem jen, n feeta.

⁴⁶ Yeesu dokukka Kanaa ngan Galile, diska a boysohee masma biiñ.

Wa raakeen dag buur n Kapernawum yi kubkin de yaari kosaaye.

⁴⁷ Wa a kerah ne Yeesu kurkohid Yudee hayid Galile, a kadta de raaka ne a kiim de ne a hay, a wurdid de kubkin de, raak yeem heeda kaane.

⁴⁸ Yeesu woosa de ne : « Du hotdi firnde wala keemaan dah, du kosandi muk ! »

⁴⁹ Waaye daga loffa de ne : « Kilifaani, haya bala kubkin ngo kaanan dah. »

⁵⁰ Yeesu woosa de ne : « Kada, kubkan da wirid, a yaa pes ! » Yaara kossa ina Yeesu woo, a kadta.

⁵¹ Wa a kade, naam cin de hayya cohe na de, ba woosa de ne : « Kubkin da wirid, a yaa pes ! »

⁵² A meekissa ba ne : « A ngisoh n winde wahtu ? » Ba loffa de ne : « Wotba, n njooloor, n ineer (1h), wed dohdin faanin de cootoh. »

⁵³ Baabin kubki inahha ne wa n wahtuuni Yeesu woyoh de ne : « Kubkin da wirid, a yaa pes ! » Jaarra, a nikka bo' kosid, a yi na bi kahan ce jen.

⁵⁴ Wa nikka firndeeni Yeesu kanakdoh tum n pulohan de Yudee a kadta Galile.

5

Yeesu wurdid lafañ

¹ A Yeesu nikoh ndaam po Yawuut ci raakka feet n Yerusalem, a kadta nga.

² N dooy Yerusalem, n sero yahndeera na woyse Yahndeeran-Mbaal-ca, raakeen mbalka yakid bookkoha na woyse Betsata n pedeem Yawuut, ca perong yatuus ced wilee wa.

³ Kosaayid laayid n kee faankid n perong ceem, na bi fuulid na bi lafañ na bi beendkid. [

⁴]*

* **5:4 5:4** Ngan Fiis ci maañid ci, cum raak ayaanii : "Ba meed faanuk ndeem, ba sekee ne masma yoond. Laam raakid malaaka Hed boo yi na yoo'be ruhus nga, a yoondid masmi. A yoondidtaa rek dah, kosaayid nu koc aas nga dah, a wir, na kosaay nu a min raak dah." Waaye Fiis ci uup woor ngan ci maañid ci ris woti raakdi woo keem.

- ⁵ Raakeen yaar nga, a kosaayid kiis ndan̄kiyaah-kaahay na kiis yasna-kaahay (38).
- ⁶ Yeesu hotta de faankid, raak de inhid ne yeem maan̄id η diska, a woosa de ne :
« Fu waadid wir e ? »
- ⁷ Kosaayda loffa de ne : « Kilifaani, η raakdi ali bo', yi bekan ndo η mbalkaani ne masmi yoonnda dah. N̄ kadeesa dah, raak yi koc co. »
- ⁸ Yeesu woosa de ne : « Kurka, baya basngin̄ da, fu tiind ! »
- ⁹ Jaarra yaara wirra ; a bayya basngan̄ de, a tiindeeda.
Wa hendee η mbehi na idsidkohse.
- ¹⁰ Tahha po kilifaacan̄ Yawuut ca woyeeda yaara wirduuda ne : « Boo bii η mbehi na idsidkohse, wa waas haa fu bayee basngin̄ da ! »
- ¹¹ A loffa ba ne : « Boyi wirid to, a yi woo so ne η bayaat basngin̄ ngo, η tiind ! »
- ¹² Ba meekissa de ne : « A ya ba woo da ne : “ Baya basngin̄ da, fu tiind ” ? »
- ¹³ Waaye a inheed̄i boyi wirid de, raak Yeesu kurkohid̄ ndaam, muuyca de η mboolnda n̄ikee η diska.
- ¹⁴ Wa degga yissuut, Yeesu cohha na de η Kahan Kooh, a woosa de ne : « Marka, fu wirid kotii, kina bakaadis, bala ini uupa misik rahsan da dah. »
- ¹⁵ Yaara kadta woya kilifaacan̄ Yawuut ca ne a Yeesu wirid de.
- ¹⁶ Ineem wed̄ tah po ba waadeeda tum Yeesu miskid̄, sagu in ci a na tume ceem η mbehi na idsidkohse.
- ¹⁷ Yeesu woosa ba ne : « Baabin̄ ngo yii panguk po woti, mi yii nam panguk. »
- ¹⁸ Ini a woo weem, tummba po kilifaacan̄ Yawuut ca uuppa de waad ap. A topeed̄i η taambdaadi mbehi na idsidkohse, waaye baat nga a woo ne Kooh Baabin̄ de, η ineem a hendtidkohee haf ce na Kooh.

Hatili Baabi on Kubki

- ¹⁹ Wa Yeesu koodis woo ka, a woosa ba ne : « N̄am na woyee du wa te ambaat ne wa keeh, Kubki, η haf ce, a mindi habid̄ in dal ini a hot Baabi habdee wa. In nu Baabi habid̄ dah, wed̄ Kubki na habde.
- ²⁰ Laam Baabi waadid̄ Kubki te in ci Baabi na habde jen, a na teebee ca teeb̄ Kubki. A hey de teebisse in ci uup yak cii, ne a nam ca tum, jaar du feyu.
- ²¹ Maanaam findi Baabi na hultidohe kaanid̄ ci, a onee ba kipes, Kubki na name onoh kipes daa bo' nu a waada on dah.
- ²² Baatta nga Baabi na atte'eed̄i ali bo', a degid̄ atteeni jen η yaah Kubki,
- ²³ ne boobi jen yakid̄ Kubki findi ba na yakdohe Baabi. Yaa nu yakid̄di Kubki dah, a yakid̄di Baabi woos de.
- ²⁴ N̄am na woyee du wa te ambaat ne wa keeh, bo' nu kerah woo kin̄ ngo po a kos Yi woos so dah, a raakid̄ kipes ki heydi reehe. A baahandi η bi atte'san, a nikisdi kaanid̄, a aasid̄ η kipes ki keeh-keehi.
- ²⁵ N̄am na woyee du wa te ambaat ne wa keeh, jamano wii hay te wa reyid̄, jamanooni kaanid̄ ci kerhohan hoosorin̄ Kubkin̄ Kooh ; te bi sikdukana hey pese.
- ²⁶ Laam findi kipes ki nikoh η dooy Baabi, a namid̄ on Kubki ne kipes ki nikoh η dooy ce daa.
- ²⁷ Te a onid̄ de ne a min atte laam a yi Kubkin̄ boyi.✧
- ²⁸ Kinaat feyu η in ceem, jamano wii hay, wi fu inah ne kaanid̄ ci jen ngan̄ ruy-ruy cin̄ ba hey kerhe hoosorin̄ Kubkin̄ boyi.
- ²⁹ N̄ ndeem ba hey pule η diski ba nik. Bi tumee in baahid̄ hey hulte ne ba pes po faw, bi tumee baahaadi hey hulte ne ba atte'u.
- ³⁰ N̄ mindi tum ali in η njungin̄ ngo haf fo. N̄ waakdi ini neβ po, waaye mi na waake ini neβ Yi woos so, tahha po mi na atte'e findi Baabi nakoh ho te atteenin̄ ngo yurhid̄. »

Seedeeni Yeesu seede'u

³¹ Yeesu degga nga ne : « Nik ne ñam na seede'e haf fo ðah, seedeeniŋ ngo mindi teyðuku.

³² Waaye ŋ raakid' seede'oh wiiriis yi na seede'ee so, te ŋ inhid' ne seedeeniŋ ðe keeh.

³³ E ðu tuuyee bi bo' ŋ Yahya, te a seede'id keeh ki.

³⁴ Mi nak, ŋ etohdi seede bo', waaye ŋ woyid' ineem ne ðu min mucðu.

³⁵ Yahya nikee laampaani na kafe, wi na siñaarde, te ðu teyðukid' nebsiduk wahtu yissuut ŋ siñaariŋ ðe.

³⁶ Waaye ŋ raak seedeeni uup yak wi Yahya seede'id to, seedeeneem wed in ci Baabi ed to ne ŋ tum ca. Te tumohaad' ceem teebohidi ne a Baabi woos so.

³⁷ Te Baabi woos so, a yi ŋ haf ce a namid to seede. Du moosdi sikðukoh hoosoriŋ ðe, ðu moosdi markoh fikiiriŋ ðe.

³⁸ Baat nga woo kiŋ ðe gendi nga ðu ; ini teeboha wed ne ðu kosdi Yi a woos.

³⁹ Du bii acsuk ŋ Fiis ci, sagu ini ðu liib ne ðu minid' raak nga ca kipes ki heydi reehe ; te kat ca na seede'ee so.

⁴⁰ Waaye ðu waaddi hay nga so ne ðu raak kipes ki keeh-keehi !

⁴¹ Ŋ etohdi ne boobi yakid' to.

⁴² Waaye ŋ inhid' ðu : Du waaddi Kooh ŋ keeh cin ðu.

⁴³ Mi, ŋ hayid' ŋ tiikiŋ Baabiŋ ngo, te ðu teyðukdi so ; waaye bo' wiiriis hay ŋ tiikiŋ ðe haf ce ðah, ðu hey ðe teyðuke !

⁴⁴ Du, ðu etoh kiyak ki ðu na edtifohe ŋ harmban ðu, ðu waakdi kiyak ki puloh ŋ Koohi yino-kongi, wed tah ðu mindi so kos.

⁴⁵ Kinaat liib ne a ñam na hee woye ŋ fiki Baabi ne ini ðu tum baahdi ; a Musaa woyana, Musaa yi ðu oolkoh.

⁴⁶ Musaa woyid' nga so ŋ Fiis ci, tahha po ðu koseen ðe ðah, ðu heen ndo name kos.

⁴⁷ Waaye, ðu kosdi Fiis cin Musaa ðah, ðu kosandi woo cin ngo. »

6*Baatarj mbuuruuca*

¹ Wa in ceem coot, wa raakka mbeh Yeesu kadta baka winooran Cookman-Galile, wi na name woyu Cookmiŋ-Tiberiyad.

² Mboolo laayid' ñaakidta ðe sagu firndeeca ba hotee ðe habðeeda, ŋ wirda a wirðee kosaayid' ca.

³ Yeesu rappa ŋ ðafuk tango, ŋ ndaam, a booffa nga na taalubeeciŋ ðe.

⁴ Wa raak feetiŋ Yawuut ci na woyse Paak heeda ree.

⁵ Yeesu jadtukka, a hotta mboolo yakak hayeeda nga ðe. A woosa Filip ne : « Mbuuruuci boobii ñaman, boo romohan ca nde ? »

⁶ A markiskee Filip wed tah a woosa ineem ; a yi ŋ haf ce, a inheen ini a na hee tume.

⁷ Filip loffa ðe ne : « Ali boo bay *dinaar* teemet-kanak (200), boo rom mbuuru, yaa nu nga ðah, minandi raak sah ngud' yin. »

⁸ Taalube wiiriis na woyse Andare, taambðoh Simong Piyeer, woosa Yeesu ne : «

⁹ Raakid' njaanji raak mbuuru *lorso* yatuus ndii na cuurund yin kanak. Waaye ca paydi juukiŋ boobi in. »

¹⁰ Yeesu woosa ba ne : « Woyaat mboolndi jen ne ba boofaat. » Ndaam raakeen paangi laayid'. Ba booffa nga, jaar ca nikeen ŋ bak junni-yatuus (5000).

¹¹ A bayya mbuuruuca, a corkidta Kooh, a paysohha ca booba ; a nammba tum cuurund ca ðaa, po yaa nu nga ðah raakka po doyidta.

12 Wa ba ñam po ba jen ba kappa, Yeesu woosa taalubeeciŋ de ne : « Nangdohaata tasdohiici, ali in kinaat yahuk nga. »

13 Taalubeeca nangdohha tasdohiica po ba raakka pañe riifid ndanjkiyaah na kanak (12). Ba koodohee ca ŋ tasdohiicaŋ mbuuruuca yatuus ca booba ñame.

14 Wa booba hot firndeeni Yeesu habid weem, ba woyeeda ne : « Wa keeh, a yi Woosuudi joyee hay Adina. »

15 Waaye a inahha ne ba na hee de baye ŋ doole, ba tum de buur ; a fafta ba ndaam a cootissa ŋ dooy tangoora, kiik ce.

Yeesu tiindid ŋ dafuk cookma

16 Wa niina ree, taalubeeciŋ Yeesu ruhussa ŋ sereendaŋ cookma.

17 Ba aassa gaal ne ba kad Kapernawum, ŋ baka winooranŋ cookma. Wa ñuusa keen, raak Yeesu reedi nga ba paad.

18 Wa puudseedaa puudis raakid doole, cookma jummba.

19 Wa ba joow ini ree *kilomeet* yatuus wala yasna-yino, ba yokka Yeesu tiindeeda ŋ dafuk cookma, a rebeeda ŋ gaala. Ba tiitta.

20 Waaye a woosa ba ne : « A ñam, kinaat neyyoh ! »

21 Ba waadta de rapid ŋ gaala rek, gaala reesa diska ba kafe.

Kañam ki puloh Eel ci

22 Wa Kooh wiis, mboolnda tasee ŋ baka faahanŋ cookma hotta ne gaal yin yino wed nikee nga, te Yeesu aaseedi nga na taalubeeciŋ de, ba cootee kiik ba.

23 Wa ba nik ndaam, ba markeeda, bi gaal wiiris puloh Tiberiyad, hayya ndaam, ŋ diska Hedi corkidohee Kooh ŋ mbuurnda, mboolnda ñammbaa.

24 Wa booba hot ne Yeesu nikisdi ndaam te taalubeeciŋ de namdi nik nga, ba aassa ŋ gaal caam, ba kadta de waaka ŋ Kapernawum.

25 Ba yakaandukka cookma po ba reesa ŋ ndaam, ba raakka de nga, ba woosa de ne : « Jangdohohi, fu ree ndii kida ? »

26 A loffa ba ne : « Ñam na woyee du wa te ambaat ne wa keeh : Firndeeci ŋ teeboh tahdi du waakee so, waaye e mbuuruuci du ñam po du kappa.

27 Kinaat panguk ne du raak kañam ki min yahuk, waaye pangkaat wuu kañam ki mindi yahuk, wi na edohe kipes ki heydi reehe. Kañam keem, Kubkinŋ boyi hey du wa ede, a yi Kooh yi Baabi ed ne a nikid de. »

28 Ba meekissa de ne : « Boo joy na tum po boo habid in ci Kooh nak boo ? »

29 A loffa ba ne : « Ini du joy habid, wi Kooh nak du, wed ne du kos Boyi a woos. »

30 Ba woosa de ne : « Fu teeŋan boo winde firnde ne boo hota dah, boo kos ini fu woo ? Fu habdan ye ? »

31 Caac cinŋ boo ñamid kañam ka ba teekee *maan* ŋ kehya hulanga, findi Fiis ci woyoha an : “ A edta ba kañam puloh Eel ci.✱ ” »

32 Yeesu woosa ba ne : « Ñam na woyee du wa te ambaat ne wa keeh : A Musaa ed du kañam ka pulohee Eel ci haa, a Baabinŋ ngo na edee du kañam ki keeh-keehi puloh Eel ci.

33 Laam, kañam ki Kooh edoh, wed kañam ki puloh Eel ci, te wa edee bi Adina kipes. »

34 Ba woosa de ne : « Kon kilifaani, eda boo kañam keem Kooh-nu-wiis. »

35 A loffa ba ne : « A mi kañam ki na edohe kipes. Yaa nu hay nga so dah, a moosandi aduk te yaa nu kos so dah, a moosandi sifaduk.

36 Waaye ŋ woyid du wa : Du hotid to, te wa tahdi du kos.

37 Boobi Baabi ed to jen hey haye nga so ; te bo' nu hay nga so dah, ŋ aañandi de muk.

✱ 6:31 6:31 Pula 16; Sabuur 78:24; 105:40

³⁸ Ini tah ho ruhsoh Eel ci, wa nikdi haa ne η hay ne η tum ini neβ po, waaye η hayid ne η tum waad-waadinj Yi woos so.

³⁹ Te waad-waadinj Yi woos so wed ne η joydi ñak ali bo' η bi a ed to jen, waaye η hultid ba η mbeha mirndohan.

⁴⁰ Ee, waad-waadinj Baabinj ngo wed ne yaa nu hot Kubki te a kos de dah, a raak kipes ki heydi reehe ; te mi yi Kubki, η hey de hultide η mbeha mirndoh. »

⁴¹ Yawuut ca ñadsukeeda η Yeesu, η ini a woyee ne a yi kañam ki ruhsoh Eel ci.

⁴² Ba woyeeda ne : « A Yeesu kubkinj Suseef yii haa e ? Yi fu inah ne boo inhid yaay ba na baab ba ! A min na woyoh kotii ne a ruhsoh Eel ci ? »

⁴³ Yeesu loffa ba ne : « Fadaat ñadsuki du na ñadsuke η harmban du.

⁴⁴ Ali bo' mindi hay nga so ne Baabi yi woos so nookdi de dah. Te mi, η hey de hultide η mbeha mirndoh.

⁴⁵ Woosuud ci fiisid ne : “ Kooh hey ba jangde jen.✧ ” Nj ndeem, bo' nu sikduk Baabi, teyduk jangdohinj de dah, a hey haye nga so.

⁴⁶ Nikdi haa ne bo' moosid hot Baabi ; e Yi puloh η Kooh dong, a yi moos hot Baabi.

⁴⁷ Nam na woyee du wa te ambaat ne wa keeh, bo' nu kos dah, a raakid kipes ki heydi reehe.

⁴⁸ A mi kañam ki na edohe kipes.

⁴⁹ Caac cinj du ñameen *maan* η kehya hulanga ; hondohdi ba kaanid.

⁵⁰ Waaye wii wed kañam ki ruhsoh Eel ci, bo' nu ñama dah, kaanandi.

⁵¹ A mi kañam ki na pese, a mi kañam ki ruhsoh Eel ci. Bo' nu ñam η kañam kii dah, a hey pese po faw. Te kañam ki mi na hee edohe, e faaninj ngo. Nj hey wa edohe ne Adina pes. »

⁵² Nj ineem, Yawuut ca taastidoheeda taastidoh miskid η harmban ba an : « Yaari edohan boo faaninj de na, ne boo ñama ? »

⁵³ Yeesu loffa ba ne : « Ñam na woyee du wa te ambaat ne wa keeh, du ñamdi faaninj Kubkinj boyi te du andi ñif minj de dah, du raakandi kipes η dooy du.

⁵⁴ Bo' nu ñam faaninj ngo, a an ñif minj ngo dah, a raakid kipes ki heydi reehe, te mi, η hey de hultide η mbeha mirndoh.

⁵⁵ Laam, faaninj ngo wed kañam keeh-keeh te ñif minj ngo wed anaah keeh-keeh.

⁵⁶ Bo' nu ñam faaninj ngo, a an ñif minj ngo dah, a genan baah nga so, te mi, η genan baah nga de.

⁵⁷ Baabi woos so, a yi pes te mi na pesohee de ; wa mand daa, bo' nu ñam mbo dah, a pesohan ndo.

⁵⁸ Kañam ki ruhsoh Eel ci wedi wii. Wa manddi na wa caac canj du ñame ; ba kaanid, waaye bo' nu ñam kañam kii dah, a hey pese po faw. »

⁵⁹ Woo ceem ced Yeesu woo, wa a jangdohee η *sinaagoga*, nganj Kapernawum.

Woo ci na edohe kipes ki heydi reehe

⁶⁰ Wa taalubeecinj de kerah woo ceem, laayid nga ba woosa ne : « Woo cii neβdi kerhu, ya ba min ca sikduk ? »

⁶¹ Yeesu inheen η dooy ce ne taalubeeci bii ñadsuk η ineem, a woosa ba ne : « Ini η woo yoondid du yoondid e ?

⁶² Moo du hot Kubkinj boyi rapee η diska a kocee nik dah nak ?

⁶³ A Fuudsinj Kooh na edohe kipes, bo' na faan ce a mindi habid ali in. Woo ci η woo du ceem puloh η Fuudsinj Kooh te ca na edohe kipes.

⁶⁴ Waaye raakid nga du boobi kosdi. » Nj ineem Yeesu inheen η cambohaana bi kosdi de, na yi na hee de edndohe.

⁶⁵ A degga nga ne : « Wed tah η woyid̄ d̄u ne : Ali bo' mindi hay nga so ne Baabi ondi de ne a hay nga so dah. »

⁶⁶ Ina amboh waam, laayid̄ η taalubeecin̄ de fadta de, ba hunisdi na de.

⁶⁷ Yeesu woosa *Apootar* ci ndan̄kiyaah na kanak ci (12) ne : « Du, d̄u namdi waad̄ kad̄ e ? »

⁶⁸ Simong Piyeer loffa de ne : « Hedi, boo na hee kee η ba ? Yaf bayoh woo ci na edohe kipes ki heydi reehe.

⁶⁹ Boo kosid̄ te boo inhid̄ ne yaf Hoolidi puloh η Kooh. »

⁷⁰ Yeesu loffa ba ne : « Nam kood̄ d̄u, d̄u bi ndan̄kiyaah na kanak ci (12) haa e ? Moona yino nga d̄u, a Seytaani. »

⁷¹ A woyee Yudaa, kubkin̄ Simong Iskaryot, yi edndohan de. Yeem baahee η *Apootar* ci ndan̄kiyaah na kanak ci (12).

7

Taambdoh cin̄ Yeesu kosdi de

¹ N̄ finho woo ceem, Yeesu taalndid̄ta, wileeda Galile, a kadeeda kur na kur. Kilifaacan̄ Yawuut ca nikee waadeeda de ap, tahha po a waadeedi wil η dooy Yudee.

² Waam raak feetin̄ Yawuut ci, wi ba na nikohe η diip ci, * heeda ree.

³ Taambdoh cin̄ Yeesu woosa de ne : « Fu joyid̄ kuruk ndii, fu kad̄ Yudee ne taalubeecin̄ da nam hot in ci fu na tume.

⁴ Bo' waadta inhu dah, a na dasdukeedi. Kad̄ po fu tumee in hend an yak dah, teeboha haf fu η adinaani jen. »

⁵ Raak taambdoh cin̄ de η haf ba sah, koseedi de.

⁶ Yeesu loffa ba ne : « Wahtuunin̄ ngo reedi paad. Waaye nga d̄u wahtu nu nik baahid̄.

⁷ Adina mindi d̄u sang ; waaye mi nak, ba sangid̄ to sagu ne mi na seede ne tumohaad̄ cin̄ ba baahdi.

⁸ Du, kadaat feeta ; mi, wahtuunin̄ ngo reedi paad. N̄ kad̄di. »

⁹ Wa a yut ba woo ineem, a tassa η Galile.

Yeesu η feetan̄ diip ca

¹⁰ Wa taambdoh cin̄ Yeesu kad̄ feeta, a nammba kad̄, waaye a teebohukdi η booba, a dembee demb.

¹¹ N̄ feeta, kilifaacan̄ Yawuut ca waakeeda de, ba meeksoheeda an : « A nde yaari ? »

¹² Woo laayid̄ η ini kad̄ nga de raakka η dooy mboolnda. Bii woyeeda ne : « A bo' baahid̄, » bum lofeeda ne : « Muk, a na muuyde boobi. »

¹³ Waaye ali bo' kaañeedi woo η ini kad̄ nga de po fu kerhu, sagu neyyoh kilifaacan̄ Yawuut ca.

¹⁴ Wa feeta kad̄ po η mbehi nik η leernin̄ wa, Yeesu kad̄ta Kahan Kooh, a jangdoheeda.

¹⁵ Kilifaacan̄ Yawuut ca feyuusa, ba woyeeda ne : « Yaarii a jangdi, a tumoh na po a inahha Fiis ci hoolid̄ ci mand an ? »

¹⁶ Yeesu loffa ba ne : « Jangdohin̄ ngo pulohdi nga so, waaye η Yi woos so.

¹⁷ Bo' nu tufuk ne a tum ini Kooh waad̄ dah, a hey inhe andi ini mi na jangdohe puloh nga de wala nga so.

¹⁸ Boyi na woye woo ki puloh nga de na yakde haf ce, a yi η haf ce. Waaye boyi na waake yaki yi woos de yak, a bo'-keeh, lee nikdi nga de.

* 7:2 7:2 Lewiici 23:33-36,39-43; Rohyidi 16:13-15

19 Musaa edid̄ d̄u waasi, te moona ali bo' nga d̄u tumdi ini wa nakoh. Wa ye tah d̄u waadta so ap ? »

20 Mboolnda loffa d̄e ne : « Fu yii, a jiini na d̄a ! A ya ba waad̄ d̄a ap ? »

21 A lofissa ba ne : « N̄ habid̄ in yino dong, d̄u jen d̄u feyuud̄ !

22 Markaat rek : Musaa nakid̄ d̄u ne d̄u ngudee kubuucij̄ d̄u η neeha yasna-kaahaydoh,✱ wed̄ tah d̄u na ngude ngud̄ sah komaaki η mbehi na idsid̄kohse. Te moona ngud̄uk pulohdi nga d̄e, wa puloh η caac ca.✱

23 Nik ne bo' na ngud̄ke η mbehi na idsid̄kohse sagu ne waasiη Musaa nikuu taambdassaadi d̄ah, wa ye tah d̄u ayrukee so η ini η bay bo', η wirid̄ta cir cin̄ d̄e jen η mbehi na idsid̄kohse ?

24 Fadaat atte η ini d̄u na hote dong, atte'aat keeh. »

Yeesu a yi Mucd̄ohi Gapohse e ?

25 Wa bi bo' gen Yerusalem hot Yeesu, ba woyeeda ne : « A yaari ba na waade ap yii haa e ?

26 Marka ! A yii na jombe halang η fiki boobi te ali bo' woodi d̄e in ! Kilifaaci inah inah ne a yi Mucd̄ohi Gapohse hanaa ?

27 Moona yaarii boo inhid̄ d̄iski a puloh te Mucd̄ohi Gapohse hay d̄ah, ali bo' inhandi d̄iski a pulohan ! »

28 Waam raak Yeesu jangdoheeda η Kahan Kooh, a woosa η d̄afka ne : « An d̄u inhid̄ to i ? Du inhid̄ d̄iski η puloh i ? Moona η haydi η njungij̄ ngo haf fo ; Yi woos so, a oolkaah, te d̄u inahdi d̄e.

29 Mi, η inhid̄ d̄e, laam η puloh nga d̄e te a yi woos so. »

30 Wa a yut ba woo woo keem, ba waadta d̄e amb, waaye ali bo' mindi d̄e deg yaah sagu ne wahtuunij̄ d̄e reyeedi paad.

31 Bo' laayid̄ η mboolnda koseen d̄e, ba woyeeda ne : « Mucd̄ohi Gapohse hay d̄ah, a hey habde firndeeci uup laay ci yaarii habid̄ e ? »

Bi alkaate woosuud̄ ne ba amb Yeesu

32 Wa Farisen ca yeg ina mboolnda woyee η kehyi η ini kad̄ η Yeesu, ba na kilifaacan̄ seeykidoh ca, woosa bi bo' ne ba amb d̄e. Boobeem baah η alkaateeca niidee kahan Kooh.

33 Yeesu woosa ne : « Mi yii ndii na d̄u waaye wa maañandi, yut d̄ah η hey dokke η Yi woos so.

34 Du hey yo waake, waaye d̄u hotandi so ; d̄iski η nikan, d̄u mindi kad̄ nga. »

35 Yawuut ca woyeeda η harmban ba ne : « A na kade nde po boo mindi d̄e raak nga ? A na kade η Yawuut ca pasarkoh η ba nikdi Yawuut e ? Wala a na kee jangda ba nikdi Yawuut ?

36 Woo ki a woo tokis ye ? An “ Du hey yo waake, waaye d̄u hotandi so ; d̄iski η nikan, d̄u mindi kad̄ nga. ” »

Masmi na edohe kipes

37 Mbeha mirndoh η feeta, wed̄ uup yak nga. Mbadi, Yeesu kurukka, a woosa η d̄afka ne : « Bo' nu sifad̄uk d̄ah, a hayaat nga so a an.

38 Yaa nu kos so d̄ah, bi cul masub̄ hey nupde puloh η keeñij̄ d̄e, cul cin̄ masmi na edohe kipes,✱ findi Fiis ci woyoha. »

39 N̄ woo keem, a woyee Fuud̄si Hoolohngaani boobi kosan d̄e rahsan. Jamanonaam raak Fuud̄si Hoolohngaani haydi ndoom sagu ne yaki Yeesu yak teebohuudi paad.

Mboolnda baahdi hotohaad̄ η ini kad̄ η Yeesu

⁴⁰ Bi bo' η mboolnda, wa ba kerah woo ciη Yeesu ceem, ba woyeeda ne : « Wa keeh yaarii a yi Woosuudfi sekse ! »

⁴¹ Binooba woyeeda ne : « A yi Mucdohi Gapohse ! » Waaye raakka bi woyee ne : « Mucdohi Gapohse minid puloh Galile e ? »

⁴² Fiis ci woodi woodi ne Mucdohi Gapohse na hee pulohe η set ciη Dawuuda[☆] e ? Ca namdi namdi woo ne a rimkohan Betlehem[☆] η kur bi Dawuuda e ? »

⁴³ Daa, raakka bi hun na de η mboolnda, raakka bi hundi na de.

⁴⁴ Raakka bi waadde de amb, waaye ali bo' degdi de yaah.

Kilifaacaη Yawuut ca kosdi Yeesu

⁴⁵ Wa alkaateeca woossee dokuk η kilifaacaη seeykidoh ca na *Farisen* ca, beem meekissa ba ne : « Wa ye tah du haytohdi de ? »

⁴⁶ Ba loffa ne : « Ali bo' moosdi woyoh findi yaareem ! »

⁴⁷ *Farisen* ca woosa ba ne : « An na, du nam nam muuydu e ? »

⁴⁸ Du hotid yino η kilifaaci wala *Farisen* ci kosid de e ?

⁴⁹ E boobi inahdi waasiη Musaa, bed dong kos de. Ba alku alku ! »

⁵⁰ Nikodem yi baah η *Farisen* ca te a kadohid marka Yeesu woosa ba ne :

⁵¹ « Mand ndo waasiη boo onohdi ne boo atte boyi boo sikdukdi, yi boo inahdi ini a habid. »

⁵² Ba loffa de ne : « Fu nam gen Galile e ? Marka baahid, fu hey hote ne ali woosuud pulohdi Galile. » [

⁵³ Yutta yaa nu nga da, haadda kahan ce.

8

Bitba njaalo'e

¹ Wa booba haad, Yeesu kadta Tangooraη-Oliiw-ca.

² Waaye wa Kooh wiis na baaba teel, a dokukka Kahan Kooh. Booba jen hayya nga de. A booffa, a jangdeeda ba.

³ Wedi jangdohoh caη waasiη Musaa na *Farisen* ca komoh de bitib, a telu telu njaalo'eeda. Ba tufkidta bitba η fiki mboolnda.

⁴ Ba woosa Yeesu ne : « Jangdohohi, bitbii telu telu njaalo'eeda.

⁵ Te η waasiη boo, Musaa woo ne bitib ci mand an tapsaat atoh po ba kaan*. Kon nak, fu, fu woo ye nga ? »

⁶ Ba woyee ineem ne ba woydukoh de woo uupid, ba min raak yambaah de. Waaye a hiirra, a fiiseeda na ndukniη de η kehyi.

⁷ Ba taalndidta, ba meekseeda, ba meeksiseeda de, a jadtukka, a woosa ba ne : « Boyi moosdi bakaadoh nga du kocaat de njaf atoh. »

⁸ A hiirissa a fiisiseeda η kehyi.

⁹ Wa booba bayee bitba kerah woo keem, ba cooteeda yino yino, cambohha η yakak ca. Yeesu tassa nga kiik ce na bitba, η fiki mboolnda.

¹⁰ N ndeem, Yeesu jadtukka, woosa de ne : « Bitbi, ba nde ? Ali bo' eddi da toon e ? »

¹¹ Bitba loffa ne : « Ali bo', kilifaani. » Yeesu woosa de ne : « N namandi da ed toon ; fu minid kad waaye ini amboh woti, kina bakaadis. »]

Siñaariη Adina

¹² Yeesu woyissa booba ne : « A mi siñaariη Adina ; yaa nu ñaakid to d'ah, a hey raake siñaariη kipes ki, a tiindandi muk η ñuusi. »

☆ **7:42 7:42** 2 Samuwel 7:12-16; Sabuur 89:4-5; Esayi 9:6 ☆ **7:42 7:42** Miise 5:1 * **8:5 8:5** Wa mand haa ne, ndii ba na waade woo ini fiisu η teerndiη Rohyidi 22:22-24, waaye ini fiisu ndeem, e yaari na bitbi jen tapsan atoh po ba kaan.

13 N ineem *Farisen* ca woosa de ne : « A fu na seede'e haf fu, in ci fu na woye mindi teydfuku. »

14 Yeesu loffa ba ne : « Ali nik ne ñam na seede'e haf fo, mi, η inhid d̄iski η puloh na d̄iski mi na kade, wed tah po seedeeniη ngo keeh. Waaye d̄u, d̄u inahdi d̄iski η puloh na d̄iski mi na kade.

15 Du na atte'e findi bo' na atte'ohe, mi nak η ateedi ali bo'.

16 Te kad po η atte'ee dah, η atte'an kiik ko haa, Baabi woos so yii na so, wed tah po η atte'an keeh.

17 N waasiη d̄u, wa fiisuud ne bo' kanak hun η seede in dah, seedeeniη ba mini d̄ teydfuku.☆

18 Mi, maa seede'e haf fo te Baabi woos so yii nam mbo seede'id. »

19 Ba woosa de ne : « A nde baab d̄u ? » A loffa ba ne : « Du inahdi so, d̄u inahdi Baabiη ngo. Du inheen ndo dah, d̄u heen name inah Baabiη ngo. »

20 A woyee woo ceem wa a jangfohee η dooy Kahan Kooh. A nikee η sero d̄iska na degohse kopor ca, te ali bo' ambdi de laam wahtuuniη de reyeedi paad.

Yeesu, a Baabi woos de

21 Yeesu woyissa ba ne : « Mi yii kad, d̄u hey yo waake, te d̄u kaanan na bakaad ciη d̄u ; d̄iski mi na kade, d̄u mindi kad nga. »

22 Yawuut ca woosa ne : « Hanaa kay a heydi ape haf ce po a woyee ne : “ Diski mi na kade, d̄u mindi kad nga ” ? »

23 A woosa ba ne : « Du puloh η kehyi, mi, η puloh η d̄afki. Du puloh η adinaanii, te mi η puloh η adinaanii haa.

24 Wed tah η woosa d̄u ne d̄u na hee kaane na bakaad ciη d̄u. Du kosdi ne ñam nik dah, d̄u kaanan na bakaad ciη d̄u. »

25 Ba woosa de ne : « A fu ba, fu ? »

A loffa ba ne : « N woyid d̄u wa η cambohaana†.

26 N raakid woyaaah na atte'aah laayid η ini kad nga d̄u ; waaye mi na woye bi Adina ini η kerah η Yi woos so, te a woyoh keeh. »

27 Ba inheedi ne a na woyee ba Baabi.

28 N ndeem Yeesu woosa ba ne : « Kad po d̄u meeβ Kubkiη boyi dah, d̄u hey inhe ne, ñam nik te d̄u hey name inah ne mi na habdfooteedi ali in, waaye mi na woye ini Baabi jangid to dong.

29 Yi woos so yii na so, mi na gene habid ini neβ de, wed tah a faddi so kiik ko. »

30 Wi ba kerah de woyoheeda daa, laayid kossa de.

E Kubkiη Kooh na one bo' raak haf ce

31 Yeesu woosa Yawuut ca kosee de ne : « Du gen amb woo kiη ngo dah, d̄u nikan taalubeeciη ngo keeh-keeh ;

32 d̄u hey inhe keeh ki η ini kad η Kooh, te keeh keem hey d̄u one d̄u raak haf d̄u. »

33 Ba loffa de ne : « Boo baah η bi rimkoh η Ibrahiima te boo moosdi nikoh ñaam bo' ; fu min na woyoh ne : “ Du hey raake haf d̄u ” ? »

34 A loffa ba ne : « Ñam na woyee d̄u wa te ambaat ne wa keeh : Yaa nu habid bakaad dah, a ñaamiη bakaad.

35 Te ñaam na geneedi baah η kahni a nikoh ; kubu nak a genan gen baah η kahni.

36 Nik ne a Kubki on d̄u, d̄u raakka haf d̄u dah, d̄u hey raake haf ciη d̄u keeh-keeh.

☆ 8:17 8:17 Rohyidi 17:6; 19:15 † 8:25 8:25 "N woyid d̄u wa η cambohaana" : ini gerek woo ndii, wa namid min tokis : "Wa ye tah η woyee na d̄u sah ?"

³⁷ Nj inhid ne dŭ baah ŋ bi rimkoh ŋ Ibrahiima ; waaye dŭ teydukdŭ woo kiŋ ngo ŋ dooy dŭ, wed tah dŭ na waakee so ne dŭ ap po.

³⁸ Mi, mi na woye ini ŋ hot ŋ Baabi ; waaye dŭ, dŭ na tume ini dŭ kerhoh ŋ baabiŋ dŭ. »

³⁹ Ba loffa de ne : « Baabiŋ boo, a Ibrahiima. » A woosa ba ne : « Du nikee kubu Ibrahiima keeh-keeh dah, dŭ heen taambe ŋ kot ciŋ de.

⁴⁰ Waaye diski wa nik, dŭ na waakee so ne dŭ ap po, mi yi na woyee dŭ keeh ki ŋ kerhoh ŋ Kooh. Ibrahiima moosdŭ liiboh tum in mand daa.

⁴¹ Du na taambe ŋ kot ciŋ baabiŋ dŭ. »

Ba woosa de ne : « Boo kubu njaaloo haa ; boo raak Baab yino dong, Kooh. »

⁴² Yeesu loffa ba ne : « Kooh nikee Baabiŋ dŭ dah, dŭ heen ndo waade ; laam mi, ŋ puloh ŋ Kooh, ŋ hayid saguuce ; ŋ haydŭ ŋ njungiŋ ngo haf fo, waaye a yi woos so.

⁴³ Wa ye tah dŭ mindŭ inah ini mi na woyee dŭ ? Du mindŭ mindŭ teydukdŭ ini mi na jangdohe wed tah.

⁴⁴ Du, e Seytaani baabiŋ dŭ, te dŭ waad tum ini neŋ baabiŋ dŭ. A moos nik apoh bo' ŋ camba poyi ; a na nikeedi ŋ keeh, laam keeh nikdŭ nga de. A leye de dah, a na woye ini a nikoh, laam a leyoh te a yi fer lee.

⁴⁵ Te mi, mi na woye keeh, wed tah dŭ kosdŭ ini ŋ woo.

⁴⁶ A ya ba min seede nga dŭ ne ŋ bakaadohid ? Nj woo keeh dah, wee tah dŭ kosdŭ so ?

⁴⁷ Yaa nu nik wuu Kooh dah, na teyduke teydukdŭ woo ciŋ Kooh. Mbaa, dŭ nikdŭ wuu Kooh, wed tah dŭ teydukdŭ woo ciŋ de. »

Yeesu na Ibrahiima

⁴⁸ Kilifaacanŋ Yawuut ca loffa Yeesu ne : « Ini boo woo wa keeh : Fu bo' Samari‡, a jiini na da ! »

⁴⁹ A loffa ba ne : « Jiini nikdŭ na so. Mi na yakde Baabiŋ ngo te dŭ, dŭ na woye in modaadi nga so.

⁵⁰ Mi, ŋ jeemdi yakid haf fo ; raakid Yi waad ne ŋ yakdŭ, te a yi na atte'e.

⁵¹ Ñam na woyee dŭ wa te ambaat ne wa keeh : Yaa nu amb woo kiŋ ngo dah, a heydŭ kaane, a hey pese po faw. »

⁵² Ba woosa de ne : « Boo inhid kotii ne a jiini na da. Ibrahiima kaanid, woosuud ci namid kaan, fu, fu woyee ne yaa nu amb woo kiŋ da dah, a heydŭ kaane !

⁵³ A fu uup Ibrahiima, baabiŋ boo e ? A kaanid, woosuud ci namid kaan. Fu teek haf fu ba ? »

⁵⁴ Yeesu loffa ba ne : « Nik ne ñam na yakde haf fo dah, yaki ŋ yak wa in haa. A Baabiŋ ngo a yi na yakdee so, a yi dŭ na woye ne a Koohiŋ dŭ !

⁵⁵ Te dŭ inahdi de, waaye mi, ŋ inhid de. Nj woyeen ne ŋ inahdi de dah, ŋ hee nike leyoh findiidu. Waaye ŋ inhid de te ŋ ambid woo kiŋ de.

⁵⁶ Baabiŋ dŭ Ibrahiima nebsidkid ŋ waadi a waadee hot hayiŋ ngo, a hotida te a summba. »

⁵⁷ Ba woosa de ne : « Fu raakdŭ kiis ndanŋkiyaah-yatuus paad, an fu hotid Ibrahiima i ? »

⁵⁸ A loffa ba ne : « Ñam na woyee dŭ wa te ambaat ne wa keeh, bala Ibrahiima nikan dah, raak e ñam nik. »

⁵⁹ Nj ineem, ba parahha atoh ne ba tap de, waaye a demmba, a pulla Kahan Kooh.

9

Yeesu wirdid jaar rimkid fuulid

‡ 8:48 8:48 Samari : bi Samari na Yawuut ca kerhidoheedi ; ba heeftidohee heeftidoh, ba sangtidohha.

¹ Yeesu kadeeda, a hotta yaar fuulid, yi rimu naa.

² Taalubeeciŋ de meekissa de ne : « Jangdohohi, wa ye tah yaarii rimuusa fuulid, a yi bakaad wala e boobi rim de ? »

³ Yeesu loffa ba ne : « A yi haa, e boobi rim de haa, waaye fuuli a fuul tahid po Kooh hey teebohe tumohaad ciŋ de nga de.

⁴ Feeh boo bii ŋ noh dah, boo joy joy tum tumohaad ciŋ Yi woos so ; weki wii hay, wi fu inah ne ali bo' minandi tum in.

⁵ Feeh mi yii ŋ adinaani dah, ñam siñaariŋ wa. »

⁶ Wa a woo ineem, a tuhussa ŋ kehyi, a iiri'idta merhey na mituhus miŋ de, a reeffaa ŋ has caŋ fuulda.

⁷ A woosa de ne : « Kada fu muktuka ŋ mbalkaanaŋ Silowe. » (Silowe tokis tuuyu). Yaara kadta, a muktukka, wi a hay, a hoteeda modod.

⁸ Gentoh caŋ de, na booba meed de hot yalwaane woyeeda an : « A yaarii meed boof ndii yalwaane haa e ? »

⁹ Bum woyeeda ne : « A yi. » Binoobi woyeeda ne : « A yi haa, ba mand mand. » Waaye yaara ŋ haf ce woosa ne : « A ñam sah de' ! »

¹⁰ Ba woyeeda de ne : « Tumoh na po fu hotee kotii ? »

¹¹ A loffa ne : « A yaari na woyse Yeesu a yi iiri'id merhey, a reeffaa ŋ has ciŋ ngo, a woosa so ne ŋ kadaat ŋ muktuka ŋ Silowe ; ŋ kadta ŋ muktukka nga, jaarra ŋ minnda hot. »

¹² Ba meekissa de ne : « A nde yaareem ? » A loffa ba ne : « Ŋ inahdi diki a nik. »

Farisen ca na fuulda wurdasse

¹³ Wedi ba bayoh yaara fuulee ŋ Farisen ca.

¹⁴ Raak, mbeha Yeesu iiri'dee merhey ma, a wiridta has ciŋ yaara, wa nikee mbehi na idsidkohse.

¹⁵ Farisen ca nammba meekis yaara findi wa kadoh po a hote. Yaara woosa ba ne : « A tum merhey iiri ŋ has ciŋ ngo, ŋ muktukka, ŋ hotta. »

¹⁶ Ŋ ineem raakka Farisen ca woyee ne : « Yeesu yeem mindi puloh ŋ Kooh, a na taambdeedi in ci nakohu ŋ ini kad ŋ mbehi na idsidkohse. » Bum woyeeda ne : « Bakaadoh min na teebohoh firnde feyohid findi cii ? » Paysukoh raakka ŋ harmban ba.

¹⁷ Ŋ ineem, ba woyissa yaara ne : « Fu woo ye ŋ yaari hotid has ciŋ da ? » Yaara loffa ne : « A woosuud. »

¹⁸ Kilifaacaŋ Yawuut ca koseedi ne a fuulee fuul, a wurdusa, tahha po ba beedukka yaay ba na baab ba.

¹⁹ Ba meekissa ba ne : « An yii kubkiŋ du i ? Wa keeh ne a rimu fuulid e ? Tumoh na po a hotee kotii ? »

²⁰ Beem loffa ne : « Boo inhid daal ne yii, a kubkiŋ boo te a rimu fuulid ;

²¹ waaye findi wa kadoh po a hotee kotii, boo inahdaa, te boyi tah a minnda hot, boo namdi de inah. Meeksaat de, a komaaki haa, a miniid woyid haf ce. »

²² Ba neyyohee kilifaacaŋ Yawuut ca, wed tah po ba woosa ineem. Raak beem hunid ne bo' nu teyduk ŋ fiki boobi ne a Yeesu a yi Mucdohi Gapohse dah, a hey aansi ŋ *sinaagoga*.

²³ Ineem wed tah yaay ba na baab ba woosa ne : « A komaaki haa, meeksaat de. »

²⁴ Wed Farisen ca beedkohis yaara fuule waasi kanakdoh, ba woosa de ne : « Woyda Kooh, boo inhid ne yaareem bakaadoh. »

²⁵ A loffa ne : « Ŋ inahdi andi a bakaadoh wala, waaye in yino ŋ inhid, wed ne ŋ fuuleen, mi yii hot. »

²⁶ Ba meekissa yaara ne : « A habid ye ŋ has ciŋ da ? A tumoh na po fu hotta ? »

²⁷ Yaara loffa ɓa ne : « N woyidɗu wa po yutidɗu, waaye ɗu sikɗukɗi so. Wa ye tah ɗu waadissaa kerah ? Mand haa ne ɗu nam waadɗu nik taalubeeciŋ ɗe ! »

²⁸ Ba ɓassa ɗe, ɓa woosa ɗe ne : « A fu taalubeeciŋ yaareem ! Boo kay, boo taalubeeciŋ Musaa.

²⁹ Boo inhiɗ ne Kooh woyidɗu na Musaa, waaye yaarii, boo inahɗi ɗiski a puloh. »

³⁰ A loffa ɓa ne : « Ineem nak wedɗu feyoh, ɗu inahɗi ɗiski a puloh te a wirtidɗu has ciŋ ngo !

³¹ Boo inhiɗ ne Kooh na teyɗukɗeedi bakaadɗoh ci, waaye ɓoyi kerhiɗ Kooh te a haɗɗee ini a waadɗu, ɓoyeem a yi a na teyɗukɗe.

³² Ina Adina nikoh poyi, wa kerhohuudɗi ne ɓo' hotɗidɗu fuulidɗu rimuudɗu fuulidɗu.

³³ Yaareem puloheedɗi ŋ Kooh ɗah, a heedi mine haɓidɗu ali in. »

³⁴ Ba loffa ɗe ne : « Fu yi rimuk findi fu hend jen ŋ bakaadɗu, a fu na jangɗe ɓoo e ? » Wedi ɓa pulɗoh ɗe ŋ hara.

Fuulidɗu ci keeh-keeh ci

³⁵ Wa Yeesu kerah ne yaara pulɗuudɗu, a kadta ɗe marka, a woosa ɗe ne : « Fu kosidɗu Kuɓkiŋ ɓoyi e ? »

³⁶ Yaara woosa ne : « A ya ɓa po ŋ min ɗe kos kilifaani ? »

³⁷ Yeesu woosa ɗe ne : « Fu hotidɗu ɗe, a mi yi na woye na ɗa yii. »

³⁸ Jaarra yaara woosa ne : « Heɗi, ŋ kosidɗu. » N ineem a yekka ŋ fiki Yeesu.

³⁹ Yutta Yeesu woosa ne : « N hayidɗu Adina ne Adina atte'u, ŋ hay ne fuulidɗu ci hot te ɓi na hote fuul. »

⁴⁰ Raakka *Farisen* ca nikee na ɗe ; wa ɓa kerah woo keem, ɓa woosa ɗe ne : « Boo nam nik fuulidɗu e ? »

⁴¹ Yeesu loffa ɓa ne : « Du nikee fuulidɗu ɗah, ɗu heedi raake bakaadɗu, waaye ɗu woo ne ɗu ɓii hot, wedɗu tah ɗu genan ŋ bakaadɗu. »

10

Niidohi baahidɗi

¹ Yeesu woosa ne : « Ñam na woyee ɗu wa te ambaat ne wa keeh : yaa nu aas ŋ gatiŋ mbaal ci, te a lahoɗɗi yahndeeri waaye a lahoɗ ɗisik wiiriis ɗah, a rokoh, a rokoh ganaaykiɗ.

² Waaye yi na aase, a lahoɗ ŋ yahndeeri, yeem a yi niidohiŋ mbaal ci.

³ Yi na neehe ŋ gati hey ɗe rangside buntaani, mbaal ci kerah hoosoriŋ ɗe. A ɓeedɗu mbaal ci a raak yaa nu nga ŋ tiikiŋ ɗe, a pulidɗu ca ŋ hara.

⁴ A pulidɗu ca jen ɗah, a adug, ca ñaakee nga ɗe, laam ca inhiɗ hoosoriŋ ɗe.

⁵ Ca ñaakɗandi ɓoyi ca inahɗi muk, ca nupan ɗe nup, sagu ini ca inahɗi hoosoriŋ ɗe. »

⁶ Yeesu woyohɗe na ɓoɓa nikee ndaam ɗaa, waaye ɓa inahɗi ini a waadɗe woo nga.

⁷ A woyissa ne : « Ñam na woyee ɗu wa te ambaat ne wa keeh : A mi yahndeeriŋ mbaal ci.

⁸ Bi adug ko hay jen, ɓa rokoh na rokoh ganaaykiɗ, waaye mbaal ci sikɗukɗi ɓa.

⁹ A mi yahndeeri, ɓo' nu lahoɗ nga so aas ɗah, a hey mucɗasse, a hey kaɗe, a haye, te a raak ñamaah.

¹⁰ Rokohi, a rok na hoos na yahroh dong na tahee ɗe kuruk ; waaye mi, ŋ hayidɗu ne mbaal ci raak kipes, te wa nikan kipes mitidɗu sik.

¹¹ A mi niidohi baahidɗi. Niidoh baahidɗu, mbaal ciŋ ɗe na carɗee ɗe caridɗu kiŋin kiŋ ɗe.

12 Waaye yi nikdi niidoh keeh-keeh, te a nikdi hed mbaal ci, a na pangke sagu kopor dong. A hot ngumu haye d'ah, a na fade fad mbaal ci, a saandoh na mbup. Ngumfi aas gati, raak ci a bay, gati pasarsukoh.

13 Yaareem hey saandohe. E kopor na tahee de niid, mbaal ci buguldi de.

14 A mi niidohi baahidi. N inhid mbaal cinj ngo, te mbaal cinj ngo inhid to,

15 findi mi na Baabi inhohoh. Te n hey edohe kiñin kinj ngo sagu mbaal cinj ngo.

16 N raakissid mbaal wiiriis ci baahdi n gatii, n joyid ca nam bay. Ca hey sikduke woo kinj ngo ; wa nikan gat yino na niidoh yino.

17 Ini tah Baabi waad to wed ne, n hey edohe kiñin kinj ngo ne n bayisa.

18 Ali bo' bayandi kiñin kinj ngo, e ñam na hee wa edohe n waad-waadinj ngo. N onuud ne n edoha te n namid onu ne n bayisa ; ineem wed Baabinj ngo nak ko tum.

»

19 Woo ceem bayissa paysukoh n Yawuut ca.

20 Laayid nga ba woyee ne : « A jiini na de, a dof ; wa ye tah du sikdukee de ? »

21 Bum woyeeda ne : « Woo ceem woo bo' hunid na jiini haa. Jiini mindi hotid fuulid ! »

Kosaat sagu in ci mi na tume

22 Feet raakka n Yerusalem, wa hendee n jamano soos, wa nikee naandsukinj mbehi ba tumoh kahan Kooh kahan hoolid wuu ce.

23 Yeesu nikee n kahan Kooh, a tiindsukeeda n diska na woyses Perngan-Suleyman.

24 Yawuut ca ndeerra de ; ba woosa de ne : « Fu fadan boo n kumpa po kida ? Nik ne a fu Mucdohi Gapohse d'ah, woya boo wa hoolid. »

25 A loffa ba ne : « N woyid du wa, te du kosdi so. In ci mi na tume n tiikin Baabinj ngo ced na seede'ee so.

26 Waaye du, du kosdi, sagu ne du baahdi n mbaal cinj ngo.

27 Mbaal cinj ngo na sikduke sikduk hoosoorinj ngo, n inhid ca te ca dii ñaakid to.

28 Te mi na onee bi na ñaakdee so kipes ki reehandfi, ba sooyandi, ba hey pese po faw te ali bo' koodohandi ba n yaahinj ngo.

29 Baabinj ngo yi ed to ba, a yi uup yak in nu nik te ali bo' mindi koodoh in n yaahinj de.

30 Mi na Baabi, boo yino. »

31 Ba parhissa atoh ne ba tapsoh de po a kaan.

32 A woosa ba ne : « N tumid in baahid laayid n fikiidu puloh n Baabi. A winde nga ca tah du hee so tapsohe ? »

33 Ba loffa de ne : « E in baahid tah po boo hee da tapsohe haa, waaye fu na base Kooh. Fu bo' dong, fu dege haf fu Kooh, ineem wed tah. »

34 Yeesu loffa ba ne : « N waasinj du, Fiis ci woyid ne Kooh woyid inii : “ N woo ne : Du kooh ! ” * Wa daa haa e ?

35 Ndeem boofi Kooh woyee na ba woo keem, a beedkoh ba kooh ci ; te ali bo' mindi nihis ini Fiis ci Hoolid ci woo.

36 Mi, a Baabi tum mbo bo' hoolid wuu ce, a woosa so n Adina. Du min na woyoh ne mi na base Kooh n ini n woo ne : “ N Kubkinj Kooh. ” ?

37 Nik ne n tumdi pangkinj Baabinj ngo d'ah, kinaat to kos.

38 Waaye nik ne wed mi na tume d'ah, ali nik ne du kosdi so sah, kosaat sagu in ci mi na tume. N ineem, du hey inhe baahid ne Baabi yii nga so te mi yii n Baabi. »

39 Ba waadissa de amb waaye a fussa ba.

40 A kurkohha Yerusalem, a dokukka baka winooranj kalañ Yurdan, n diska Yahya meed boktoh, a nikka nga.

⁴¹ Bo' laayid hayeeda nga de. Ba woyeeda ne : « Yahya tumdi ali keemaan, waaye ini a woo η yaarii jen wa keeh. »

⁴² Ndeem, laayid kossa Yeesu.

11

Kakaan kanj Lasaar

¹⁻² Wa raakeen jaar teeku Lasaar, a kosaayya. A genee Betani, a yi na taambdoh cinj de bitib ci Mari na Marta. Mari, a yi yiifan kot cinj Yeesu laackoloñ, a moos ca na findinj de. E taambdoh ce Lasaar kosaaye.

³ Taambdoh cinj Lasaar beem woosohha η Yeesu ne a woysaat ne nawleece kosaayid.

⁴ Wa Yeesu woyuu wa, a woosa ne : « Kosaay keem hay ne wa ap haa ; waaye wa na hee teebohe yaki Kooh yak, jaar yaki Kubkinj Kooh yak hotuk nga. »

⁵ Raak Yeesu nawle'koheen na Marta na taambdoh cinj de Mari na Lasaar.

⁶ Waaye wa a kerah ne Lasaar kosaayid, a boofissa neeh kanak η diska a nike ;

⁷ yutta, a woosa taalubeecinj de ne : « Boo dokkaat Yudee. »

⁸ Taalubeecinj de woosa de ne : « Jangdohohi, maañaadi an Yawuut ci waadee da tapsoh atoh ne ba ap da, fu dokkissee nga e ? »

⁹ A woosa ba ne : « Ca wahtu ndankiyaah na kanak (12) ced raak η mbehi. Bo' nu tiind na noh dah, a hey hote siñaarinj Adina, a kafndukandi.

¹⁰ Waaye bo' nu tiind na wek dah, a raakandi siñaari niitdan de, a hey kafnduke. »

¹¹ Wi a woo ineem, a degga nga ne : « Lasaar nawle boo neehid, waaye maa kad de yuna. »

¹² Taalubeeci woosa de ne : « Kilifaani, nik ne a neehid dah, a hey wire. »

¹³ Yeesu woyee ba ndeem ne Lasaar kaanid waaye ba liibee ne a woo neeh modod.

¹⁴ Wedi a woyoh ba hoolid ne : « Lasaar kaanid ;

¹⁵ te η sumid saguudu η ini η nikeedi ndaam. Nj ineem, du hey yo mine kos. Diski wa nik, boo kadaat nga de. »

¹⁶ Nj ineem Tomaa, yi na woyse Siisi, woosa taalubeeci binoobi ne : « Boo kadaat, boo nama kaan na kilifaani. »

Hultifuukanj Lasaar

¹⁷ Wa Yeesu kad po a reesa diska, a hotta ne Lasaar tumid neeh nikiis η ruy-ruya.

¹⁸ Betani useedi Yerusalem, harmban ca joyeen nik *kilomeet* kaahay.

¹⁹ Te Yawuut laayid hayeen η Marta na Mari ne ba corok ba η kakaan kin taambdoh ba Lasaar.

²⁰ Wa Marta kerah ne Yeesu yaa hay, a kadta coha na de. Mari tassa η kahna.

²¹ Marta woosa Yeesu ne : « Hedi, fu nikeen nga dah, taambdoh ho heedfi kaane.

²² Waaye po diskiki wa nik sah, η inhid ne in nu fu kiim Kooh dah, a on da wa. »

²³ Yeesu woosa de ne : « Taambdoh fu hey hulte. »

²⁴ Marta woosa de ne : « Nj inhid ne a hey hulte η hultanj kaanid ca nganj mbeha mirndoh. »

²⁵ Yeesu woosa de ne : « A mi hultuki, a mi kipes ki. Bo' nu kos so dah, a hey pese, ali a kaan sah.

²⁶ Te bi na pese jen, kossa so, ba heydi kaane muk. Fu kosid ineem e ? »

²⁷ Marta woosa de ne : « Ee, Hedi, η kosid ne a fu Mucdohi Gapohse, Kubkinj Kooh, yi joyee hay Adina. »

²⁸ Wa Marta woo ineem, a kadta, a beedukka taambdoh ce Mari, a woosa de η kehya ne : « Jangdohohi hayid, a woo ne fu tahsaa de. »

29 Mari kerah kerah woo keem rek, a jaarra kuruk, a kadeeda η Yeesu,

30 raak Yeesu aasdi kur ka paad, a risee η diska Marta cohee na de.

31 Yawuut laayid nikeen na Mari η kahna giifdeeda de. Wa ba hot de gooñkid pulla, ba ñaakidta de, ba liibee ne a na kee fuda η ruy-ruya.

32 Wa Mari ree, a hot hot Yeesu, a keennda η kot cinj de, a woosa de ne : « Hedi, fu nikeen nga dah, taambdoh ho heedi kaane. »

33 Wa Yeesu hot Mari rooyeeda, a yi na Yawuut ca hunee na de, a fuuppa sagu ayruk, wa yoondidta de po a yegidtaa faaniη de.

34 A woosa ba ne : « Du daak de η winde ruy-ruy ? » Ba woosa de ne : « Kilifaani, haya fu hot. »

35 Yeesu fudta.

36 Wed Yawuut ca woyoh ne : « Markaat rek findi a waadohee de ! »

37 Waaye raakka ba woo ne : « A yi hotid fuldi, a mineedi nam tum po Lasaar kaanuu e ? »

38 Yeesu fuupissa sagu ayruk, a kadta ruy-ruya ; wa nikee hur atoh, wa ranguusa na atoh yakak.

39 Yeesu woosa ne : « Nihsaat atoh fi. » Marta, taambdoh kaanda woosa de ne : « Hedi, a joyid raak het, ina a daakohu ndii wa tumid neeh nikiis. »

40 Yeesu woosa de ne : « N woodi da ne fu kos dah, fu hey hote findi Kooh yakoh e ? »

41 N ineem ba nihissa atoh fa, Yeesu taaknukka η Eel ci, a woosa ne : « Baab, mi yii corkid da η ini fu teydukid to.

42 N inhid ne fu gen ndo teydukid, waaye η woyid sagu mboolndi wil lo, ne ba min kos ne a fu woos so. »

43 Wi a yut woo ineem, a leehukka η dafka ne : « Lasaar, pula fu hay ndii. »

44 Kaanda pulla na kot cinj de na yaah cinj de liwuud na uuf, fikiirin de muuruusa na piis. Yeesu woosa ba ne : « Toksaat de, du fad de a coot. »

Kilifaaca tufkid ne ba hey ape Yeesu

45 Yawuut laayid η ba hayee η Mari te ba hotta in ca Yeesu habid, kossa de.

46 Waaye raakka ba kad η *Farisen* ca, ba woosa ba in ca Yeesu habid.

47 Wedi kilifaacan seeykidoh ca na *Farisen* ca cohdohoh saangnanj atte'oh ca*, ba woosa ne : « Boo joy na tum ? Yaarii keemaan ci a na tume ca dii laay kat !

48 Boo fad de an dah, boobi jen hey de kose te bi Rom hey haye yahrohe Diskin boo Hoolidi, ba sañ cuubin boo. »

49 Yaar nga ba teeksee Kayif, a yi nikee seeykidoha yakka η kiis kaam, a woosa ba ne : « Du inahdi ini raak.

50 Du inahdi ne bo' yino kaan wuu cuubi, wed ngisoh nga du, kur ki jen sañu. »

51 A woyid woo keem waaye wa pulohdi nga de. Nika a nikee seeykidoha yakka η kiis ka, wed tah a yegdohha findi woosuud ne Yeesu hey kaane wuu cuubi.

52 Wa nikdi ne a joyee kaan wuu cuubi dong, waaye a kaanid ne a cohdoh kubuucin Kooh pasarkohid ci, ba nik cuub yino.

53 Mbadfi, wed ba tufkoh ne ba hey de ape.

54 N ineem Yeesu tiindtidohisdi halang η dooy Yawuut ca. A pulohha ndaam, a kadta η kur teeku Efrayim η sero kehya hulanga ; a nikka nga a yi na taalubeecin de.

* **11:47 11:47** saangninj atte'oh ci : η jamanoonanj Yeesu, a seeykidohi yakki adgohee wa, wa nikee a yi na bi wil de, na bi yakak η kur ka, na jangdohoh cinj waasi. Boobeem bed meed coh ne ba atte'ee boobi dal η ini kad η waasinMusaa. Ba mineen ambduk bo' waaye ba mineedi de apoot ne ba hot ne a joy joy apu dah, ba meed de bay η atte'oh ci nikid Rom η ndaam.

⁵⁵ Wa raak feetiŋ *Paakiŋ* Yawuut ci rebeeda, bo' laayid pulohha kur caŋ ba kadeeda Yerusalem ne ba farsuka bala feeti reyan.

⁵⁶ Ba waakeeda Yeesu te ŋ dŋska ba nŋkee ŋ Kahan Kooh ba meeksoheeda ŋ harmban ba ne : « Du hotoha na ? Du liibid ne a hey haye ŋ feeti e ? »

⁵⁷ Waam kilifaacaŋ seeykidoh ca na *Farisen* ca nakoheen ne, bo' nu inah dŋski Yeesu nik dŋh, ba woyaat ba wa, ne a min ambu.

12

Mari yiifid laackoloñ ŋ kot ciŋ Yeesu

¹ Neeh yasna-yino bala feetiŋ *Paakiŋ* Yawuut ci reyan dŋh, Yeesu hayya Betani kur ka Lasaar yi a hultidee genohe.

² A habdŋduusa kañam yakak nga, e Marta nodoh ee kañam ka, Lasaar baah ee ŋ bi ñamee na Yeesu.

³ Mari bayya haay *liitar* laackoloñ ye dŋban, habdohu *narda* koceet, a yiiffaa ŋ kot ciŋ Yeesu, a mooseeda ca na findiŋ de. Kahna jen eeñeeda laackoloñ.

⁴ Yudaa Iskaryot, yino ŋ taalubeeciŋ Yeesu, yi edndohan de, woosa ne :

⁵ « Wa ye tah laackoloñi toonuudi ? Wa heen edoh kopor laayoh na laayoh* , ñakid ci eduu wa. »

⁶ A woyeedi ineem sagu ñakid ci, waaye a niki a nŋkee rokoh tahe. A yi ambohee kopori, te a meed meed bay nga.

⁷ Waaye Yeesu woosa ne : « Fada bitbi yel, ini a tum weem, a na koodkide mbehi ŋ bekohsan ŋ ruy-ruy.

⁸ Ñakid ci risan na dŋ ; waaye mi, ŋ risandi na dŋ. »

Kilifaacaŋ seeykidoh ca tufkid ne ba ap Lasaar

⁹ Wa bo' laayid ŋ Yawuut ca kerah ne Yeesu yaa ŋ Betani, ba kadta nga. Ba kad ee ne ba marak Yeesu dong haa, waaye ba namee waad hotndoh Lasaar yi a hultide.

¹⁰ Kilifaacaŋ seeykidoh ca tufukka ne ba hey name ap Lasaar,

¹¹ laam saguuce, Yawuut laayid fadeen ba, kossa Yeesu.

Aasaŋ Yeesu Yerusalem

¹² Wa Kooh wiis, mboolnda yakka hayee ŋ feetaŋ *Paaka* kerahha ne Yeesu yii hay Yerusalem.

¹³ Booba bayya raang tandarma, ba kadta coha na de, ba leehkeeda ŋ dŋfka ne : « *Hosaana*† !

Boyi na haye ŋ tiikiŋ Hedi,

a raakaat barke !

Buuriŋ Israayel barke'aat !* »

¹⁴ Yeesu bayya cumbur mbaam a rappa de, findi Fiis ci woyoha an :

¹⁵ « Kur kiŋ Siyong‡,

fu na neyyohe ye* ?

Buuriŋ dŋa yii hay,

rapid ŋ cumbur mbaam.* »

¹⁶ Taalubeeciŋ de inheedŋ paad ini in ceem tokis, waaye wi yaki Yeesu yak teebohu, ba naandsukka ne Fiis ci woyeen in ceem nga de, te ca raakohha dŋa nga de findi ca woyohse.

* **12:5 12:5** "kopor laayid" : ŋ Fiis ci ndii, gerek woo ne "*dinaar* teemet-kaahay (300)". *Dinaar*, wa hanjar haalis, *dinaar* yino wed pangkoh bumit wirndassee ŋ neeh yino ŋ jamanonaam. † **12:13 12:13** *Hosaana*: ŋ deŋgaana, wa tokseen ne : "Woti-woti, mucda boo." Wa nŋkee kiim Kooh. Waaye, wa kadta po wa nikka woo yakdoha Kooh. * **12:13 12:13** Sabuur 118:26 ‡ **12:15 12:15** *Siyong* : wa baah ŋ tiik ciŋ Yerusalem. * **12:15 12:15** Sofooni 3:16; Esayi 40:9 * **12:15 12:15** Sakriya 9:9

17 Mboolnda maasoh wa Yeesu beeduk Lasaar η dooy ruy-ruya, hultidta de, ba seede'eeda ini ba hot.

18 Wed tah mboolo keeh-keeh wed kad de taambka, sagu firndeena ba kerhee ne wed a tum.

19 *Farisen* ca woyeeda η harmban ba ne : « Du hot nga, boo mindi ali in nga ; markaata, boobi jen ba dii ñaakid de ! »

Yeesu woyid η kakaan kin de

20 Raakid bi Gerek bi baahee η booba hayee Yerusalem ne ba ñaamuk Kooh η feetan Yawuut ca.

21 Ba kadta η Filip yi genee Betsayda η Galile, ba woosa de ne : « Kilifaani, boo waad hot Yeesu. »

22 Filip kadta woosa Andare wa, Andare hunnda na de, ba kadta ba woosa Yeesu wa.

23 Yeesu loffa ba ne : « Jamanooni yaki Kubkin boyi yak joy teebohu reyid kotii.

24 Ñam na woyee du wa te ambaat ne wa keeh, feeh tisojin tohri keendi η kehyi po wa mand na ini kaan dah, wa risan yino. Waaye wa edoh kipes kin wa dah, wa hey rime laayid.

25 Bo' nu waad kipes kin de dah, a heya ñake. Waaye, bo' nu waadfootdi kipes kin de η adinaanii dah, a heya daake wuu kipes ki heydi reehe.

26 Bo' nu waad to pangkid dah, a ñaakdaat to te disik nu η nik dah, surgaanin ngo naman nik nga. Boobi na pangkidee so jen, e Baabin ngo na hee ba yakde.

27 Diski wa nik, η jahaskohid ! Moo η woyan na ? Andi maa hee woye ne “ Baab, mucid to η ini na hee raake η neeh cii ? ” Waaye ini joy raak η neeh cii wed tah ho hay !

28 Kon Baab yakda tiikin da ! » Teemb ndeem, hooso pulohha Eel ci an : « N yakdid tiikin ngo te η heya yakdisse. »

29 Mboolnda nikee η ndaam kerahha hoosora, bum woyeeda ne wa inding, binoobi woyeeda ne a malaaka woo na de.

30 Wed Yeesu woyoh ba ne : « A saguuso tah hoosoreem kerhuk haa, waaye e du tah.

31 Adinaanii hey atte'se kotii ; yi dega yaah aañu η hara.

32 Ini kad nga so nak, η meebu, η tiimb kehyi dah, η hey nooke boobi jen nga so. »

33 N woo keem, Yeesu teebohee findi a na hee kaanohe.

34 Mboolnda loffa de ne : « Boo kerhid ne waasin η boo woo ne Mucdohi Gapohse na hee hey pese po faw.✱ Fu min na woyoh ne Kubkin boyi joyid meebu, tiimb kehyi ? Kon a ya ba Kubkin boyi ? »

35 Yeesu loffa ba ne : « Siñaari wa dii risohaahha na du paad ; kon tiindaat nga feeh du bii raak siñaari dah, η ineem ñuusi teluu du ; laam boyi na tiinde η ñuus inahdi diski a na yurhe.

36 Mbaa feeh du bii raak siñaari dah, kosaat siñaari, ne du min nik kubu siñaar. » Wa a yut woo ineem, Yeesu kadta, a dasdukka ba.

Yaa kos yegdohin boo ?

37 Firndeeca laayid ca Yeesu teebohee η fiki booba, tahdi po ba kossa de.

38 Ineem raakeen ne ina woosuudi Esayi woyee raak, an :

« Heddi, yaa kos yegdohin boo ?

Heddi, fu teeb ya ba hatilin da ?✱ »

39 Inii wed tah po ba mineedi kos, findi Esayi woyoha ne :

40 « Kooh fuuldid has cin ba,

a ndengidta keeñ ciñ ßa,
ne ßa hotuu na has ciñ ßa,
ßa raakuu yeg-yeg ñ keeñ ciñ ßa,
ßa boysohuu pesohaaf.
Ñ ineem, ßa sangid ne
mi yi Kooh, ñ wirid ßa.* »

⁴¹ Ineem wed Esayi woo sagu ne a hotid yaki Yeesu yak te a woyid ini kad nga ðe.

⁴² Moona ñ kilifaacanj ßa yakak ca sah, laayid koseen ðe ; waaye *Farisen* ca taheen po ßa kaañeedaa woo, ßa neyyohee aañu ñ *sinaagog* ca.

⁴³ Laam yakða ßooba yakðee ßa wed ngisohid ßa wi Kooh yakðan ßa.

A woo ciñ Yeesu atte'an kosaadñici

⁴⁴ Yeesu woosa ñ ðafka ne : « Yaa nu kos so ðah, a kos so dong haa, waaye a namid kos Yi woos so.

⁴⁵ Te yaa nu hot to ðah, a hotid Yi woos so.

⁴⁶ Mi, ñ hayid Adina ne ñ nik siñaarin wa, ne yaa nu kos so ðah, a risuu ñ ñuus.

⁴⁷ 'Bo' kerah woo kiñ ngo te a taambidðaa ðah, a ñam atte'an ðe haa ; laam ñ haydi ne ñ atte Adina waaye ñ hay ne ñ mucida.

⁴⁸ Yaa nu heef fo, a teyðukdi woo ciñ ngo ðah, a raakid atte'oh : Woo ciñ ngo, ced na hee ðe atte'e ñ mbeha mirndoh.

⁴⁹ Laam mi, ñ woodi ñ njungin ngo haf fo ; Baabi woos so, a yi ñ haf ce, a yi nak ko ini ñ joy woo na wi ñ joy yegðoh.

⁵⁰ Te ñ inhid ne nakohin ðe na onoh kipes ki heydi reehe. Te ini mi na woye, mi na woyee wa findi Baabi woyoh ho wa. »

13

Yeesu naawsid kot ciñ taalubeecin ðe

¹ Wa nikee bala feetin *Paak* reyan, te Yeesu inheen ne jamanooni a joy puloh Adina a kad ñ Baabi reyid. A waaddeen ßoobin ðe nik ñ Adina, te a waadta ßa po ðiska waad top.

² Na niina, Yeesu na taalubeecin ðe nikee ñameeda. Raak Seytaani bekid ñ keeñin Yudaa kubkin Simong Iskaryot ne a edndoh ðe.

³ Yeesu inheen ne Baabi fadid in ci jen ñ yaah ciñ ðe. A nameen inah ne, a puloh ñ Kooh te a na dokke nga ðe.

⁴ A kurukka, a wolissa kulbaakan ðe yakka, a ßayya mooskoha, a tokðukka.

⁵ A neyya masub ñ inaa, a naawsideeda taalubeecin ðe kot, a mooseeda ca na mooskohaana a tokðuke*.

⁶ Wa a kad po a reesa ñ Simong Piyeer, yeem woosa ðe ne : « Hedì, a fu naawsidan ndo kot e ? »

⁷ Yeesu loffa ðe ne : « Diski wa nik, fu inahdi ini mi na habðe waaye mbeh, fu hey wa inhe. »

⁸ Piyeer woosa ðe ne : « Fu moosandi so naawsid kot muk ! » Yeesu woosa ðe ne : « Ñ naawsid di ða kot ðah, fu rahsohissandi in na so. »

⁹ Simong Piyeer woosa ðe ne : « Mbaa Hedì, fu topandi ñ kot ci dong, waaye fu hey naawisndohe yaah ci na hafi. »

¹⁰ Yeesu woosa ðe ne : « Boyi bookuk po yutta, a hoolid jen, a etohdi ßookkis, ðal kot ci ðah ; ðu hoolid waaye e ðu jen haa. »

* 12:40 12:40 Esayi 6:10 * 13:5 13:5 Ñ jamanoonaam, hanhe hayeen ðah, a ñaamin kahni meed ßay masub, naawsid ðe kot ciñ ðe, a moos ca.

11 A inheen ya ƒa nga ƒa na hee ɔe eɔndohe, weɔ tah a woosa ne : « E ɔu jen hool haa. »

12 Wa a naawsid ƒa kot po yutta, a ƒekkissa kulƒaakaan ɔe, a ƒooffa. A woosa ƒa ne : « Du inhid ini ƒ habɔid ɔu e ? »

13 Du na ƒeedkohee so Jangɔohohi wala Hedi ; te ɔu woo keeh, weɔ ƒ nik.

14 Kon mi yi Hedi, mi yi Jangɔohohi, ƒ naawsidid ɔu kot ciƒ ɔu ɔah, yaa nu nga ɔu ɔah joyid nam naawsid morom ce kot.

15 ƒ teebid ɔu findi wa tumohsan ne findi ƒ tumoh na ɔu, ɔu namee tumoh ɔaa.

16 ƒam na woyee ɔu wa, te ambaat ne wa keeh, ƒaam uupuu heɔ ce te yi woosu mindi uup yi woos ɔe.

17 Diski wa nik, ɔu inhid ineem, ɔu tuma ɔah, ɔu hey neɔɔe.

18 E ɔu jen na tahee so woo haa, ƒ inhid baahid ƒi ƒ kooɔ. Waaye ini Fiis ci woo joyid raak, an : “ Yi na ƒaahe na so bool yino, tapid to mbalnguus.✧ ”

19 ƒ woyid ɔu ineem woti, bala wa hayana ɔah, ne wa hay ɔah, ɔu kos ne ƒam nik.

20 ƒam na woyee ɔu wa, te ambaat ne wa keeh, yaa nu teyɔuk yi ƒ woos ɔah, a teyɔuk ko, te yaa nu teyɔuk ko ɔah, a teyɔuk Yi woos so. »

Yeesu teebohid ne Yudaa hey ɔe eɔndohe

21 Wa Yeesu yut woo ineem, a jahaskohha ƒ ɔooy ce, a woosa halang ne : « ƒam woo ɔu wa, te ambaat ne wa keeh, yino nga ɔu hey yo eɔndohe. »

22 Taalubeeci markoheɔa ƒ harmban ƒa, ƒa inheedi ƒoyi a joy nik.

23 Yino ƒ taalubeeci, yi Yeesu keeƒkohe, nilee ƒoofid ƒ serooce ƒ kaƒam ka.

24 Simong Piyeer tummba ɔe na yaah ne a meekis Yeesu ƒoyi a na woye.

25 Taalubeena hiirra ƒ Yeesu meekissa ɔe ne : « Hedi, fu na woye ya ƒa ? »

26 Yeesu loffa ɔe ne : « ƒ hey ƒjeeɔe ngudƒ mbuurndii ƒ ɔooy kaƒam ki, ƒoyi maa hee wa eɔe, a yi. » Weɔ a ƒjeeboh ngudƒ mbuurnda, a eɔta wa Yudaa kuƒkiƒ Simong Iskaryot.

27 Yudaa ƒay ƒay mbuurnda rek Seytaani aassa ɔe. Yeesu woosa ɔe ne : « Ini fu na hee habɔe, araa habid. »

28 Ali ƒo' ƒ ƒooba ƒinooba ƒoofee ƒ ɔiska ƒameeɔa inheedi ini tah Yeesu woosa ɔe ineem.

29 A Yudaa meed ɔaak koporaƒ ƒa, weɔ tah raakka ƒi liiɔee ne Yeesu na nakee ɔe ne a rom ini ƒa etoh ƒ feeta, wala a eɔ ƒakiɔ ca in.

30 Wa Yudaa ƒay ngudƒ mbuurnda, jaarra pul, wa nilee ƒ ndengelnde wek.

Nakohi asi

31 Wa Yudaa pul, Yeesu woosa ne : « Diski wa nik, jamaanooni Kuƒkiƒ ƒoyi yakɔhsan reyid, te yaki Kooh yak hey hotke nga ɔe.

32 [Nik ne yaki Kooh yak hotkan taamboh nga ɔe ɔah,] Kooh hey ɔe name yakid ngaƒ haf ce, te jamaanooni a na hee wa tumohe hayid kotii.

33 Yaabiƒ ngo, mi yii na ɔu poyi, waaye wa maaƒisɔi. Du hey yo waake waaye ina ƒ woyee kilifaaciƒ Yawuut ci weɔ maa hee ɔu woye : Diski mi na kaɔe, ɔu mindi kaɔ nga.

34 Mi yii eɔ ɔu nakoh as : Waadtiɔhaat ƒ harmban ɔu. Findi ƒ waadɔh ɔu, namaat waadtiɔh ɔaa ƒ harmban ɔu.

35 Du waadtiɔh ƒ harmban ɔu ɔah, ƒoobi jen hey inhe ne ɔu taalubeeciƒ ngo. »

Yeesu woyid ne Piyeer hey ɔe taaske

36 Simong Piyeer woosa ɔe ne : « Hedi, fu na kaɔe nde ? » Yeesu loffa ɔe ne : « Diski wa nik, fu mindi so ƒaakiɔ ƒ ɔiski mi na kaɔe, waaye yut ɔah, fu hey yo ƒaakiɔe. »

³⁷ Piyeer woosa de ne : « Hedi, wa ye tah d̄iski wa nik η mindi d̄a ñaakid ? N̄ yutid ne η edoh kiñin kinj ngo wuu fu ! »

³⁸ Yeesu loffa de ne : « Fu yutid ne fu edoh kiñin kinj d̄a wuu so i ? Ñam na woyee d̄a wa, te amba ne wa keeh, bala siiki leehkan d̄ah, fu hey yo taaske waas kaahay. »

14

Yeesu a yi waasi kad η Baabi

¹ Wedi Yeesu woyoh taalubeecin de ne : « Kinaat jaahid, kosaat Kooh te d̄u nam mbo kos.

² Kahan Baabinj ngo raakid genooha laayid ; wa nikeedi d̄ah η heen d̄u wa woye ; mi na kee d̄u koodkida d̄iski d̄u nikan.

³ Te η kad po η koodkid d̄u d̄iska d̄u nikan po yut d̄ah, η hey hayisse, η bay d̄u η serooso, ne d̄iski η nik, d̄u nam nik nga.

⁴ Te d̄iski mi na kade, d̄u inhid waasinj wa. »

⁵ Tomaa woosa de ne : « Hedi, boo inahdi d̄iski fu na kade, boo min na inhoh waasi ? »

⁶ Yeesu loffa de ne : « A mi waasi na keeh ki na kipes ki. Ali bo' mindi kad η Baabi te a lahdi nga so.

⁷ Du inhid to d̄ah, d̄u hey name inah Baabinj ngo, te ini koodoh woti, d̄u inhid de, d̄u hotid de. »

⁸ Filip woosa de ne : « Hedi, teeba boo Baabi, ineem hey boo doye. »

⁹ Yeesu loffa de ne : « Na maañi η maañ na d̄u jen, fu inahdi so poyi e Filip ? Bo' nu hot to d̄ah, a hotid Baabi, mbaa fu min na woyoh ne : “ Teeba boo Baabi ” ?

¹⁰ Fu kosdi ne mi yii η Baabi te Baabi yii nga so e ? Woo ci mi na woyee d̄u na puloheedi nga so, a Baabi gen nga so na tume tumohaad cinj de.

¹¹ Kosaat to η ini η woo d̄u ne mi yii η Baabi te Baabi yii nga so ; wala sah d̄u kos sagu in ci d̄u hot to tume.

¹² Ñam na woyee d̄u wa te ambaat ne wa keeh, yaa nu kos so d̄ah, a hey name habid in ci mi na habde ; a hey habde ci uup ca yak sah, laam mi na kade η Baabi.

¹³ In nu d̄u kiim η tiikinj ngo d̄ah, η heya tume ne Kubki teeboh yaki Baabi yak.

¹⁴ Du kiim mbo in η tiikinj ngo d̄ah, η heya tume. »

Yeesu gapohid Fuudsi Hoolohngaani

¹⁵ Yeesu woyissa taalubeecin de ne : « Du waad to d̄ah, d̄u hey taambde nakoh cinj ngo.

¹⁶ Te η hey kiime Baabi, a ed d̄u Baatdohoh wiiriis ne a nik na d̄u po faw.

¹⁷ A Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsinj Kooh. A yi na teebohe keeh ki η ini kad η Kooh ; bi Adina mindi de teyduk laam ba mindi de hot te ba inahdi de. Waaye d̄u, d̄u inhid de, a yii na d̄u te a nikan nga d̄u.

¹⁸ N̄ fadandi d̄u d̄u nik komaaki yadu, η hey hayisse nga d̄u.

¹⁹ Tas yissuut bi Adina hotissandi so waaye d̄u, d̄u hey yo hote, laam mi yii pes, te d̄u hey name pes.

²⁰ Mbehem ree d̄ah, d̄u hey inhe ne mi yii η Baabinj ngo, d̄u bii nga so te mi yii nga d̄u.

²¹ Boyi waad to, a yi boyi amb nakoh cinj ngo te a taambdee ca ; boyi waad to, Baabinj ngo hey de waade ; te mi, η hey de waade, te η hey de teebe ini η nik. »

²² Yudaa, baahdi na Yudaa Iskaryot meekissa de ne : « Hedi, wa ye raak po fu na hee boo teebe dong, fu heydi teebe adinaani jen ? »

²³ Yeesu loffa de ne : « Bo' nu waad to d̄ah, a hey ambe woo kinj ngo. Baabinj ngo hey de waade, boo hun hay nga de te boo gen na de.

²⁴ Bo' nu waadfi so dah, a taambdandi woo cinj ngo. Te inhaat ne woo ci du na kerhe η woyee ca, ca pulohdi nga so, ca puloh η Baabi woos so.

²⁵ Nj woyid du woo ceem, η ini η ris nik na du.

²⁶ Waaye Baatdohohi, Fuudsi Hoolohngaani Baabi na hee woose η tiikinj ngo, hey du jangde in ci du joy inah jen, a naandis du in ci η woo du jen.

²⁷ Jam wed η fad na du, jaminj ngo wed η on du, η ondi du jam findi Adina na onohee wa. Mbaa kinaat jaahid te kinaat neyyoh.

²⁸ Du kerhid to woyeeda ne : “ Mi yii kad te η hey hayisse nga du. ” Du waadeen ndo dah, du heen nebse η ini maa kade η Baabi, laam a Baabi uup po.

²⁹ Nj woyid du in ceem woti, bala ca hayan, ne ca hay dah, du kos.

³⁰ Nj heydi woyisse na du laayid laam yi deg adinaanii yaah yii hay. A minidfi so ali in,

³¹ waaye adinaani joyid inah ne η waadid Baabi te mi na tumohe findi Baabi nakoh ho. Kurkaat ndii, boo coot. »

15

Kidgin reseñi na naak cinj wa

¹ Yeesu woosa ne : « A mi kidgin reseñi keeh-keehi, Baabinj ngo nikka guurohi.

² Naak nu nik nga so te wa raakdi rim dah, a hey wa ngude. Waaye waa nu raak rim dah, a hey wa carse po wa hool ne wa baat rim.

³ Du nak, du hoolid po yutid sagu woo ci η woo du.

⁴ Genaat nga so findi η genoh nga du ; naak mindi raak rim kiik wa, wa joy gen amb η kidgi. Wa mand daa nga du, du mindi raak rim ne du gendi amb nga so dah.

⁵ A mi kidgin reseñi, e du naak ci. Bo' nu gen nga so findi η genoh nga de dah, a hey raake rim laayid laam du nikdi nga so dah du mindi habid ali in.

⁶ Bo' nu gendi nga so dah, a hey mbetse η hara findi naak ci baahaadfiici. Ca suy dah, ca nangdohu, ca njafu η yongkaaha, ca doh.

⁷ Du gen nga so te woo kinj ngo gen η keeñ cinj du dah, kiimaat in nu du waad dah, wa raakohan daa nga du.

⁸ Du raak rim laayid dah, du hey teebohe ne du taalubeecinj ngo te wa hey teebohe yaki Baabinj ngo yak.

⁹ Findi Baabi waadoh ho, η nam du waadoh daa. Genaat η waadi η waad du weem.

¹⁰ Du taambid nakoh cinj ngo dah, du hey gene η waadi η waad du, findi η taambdoh nakoh cinj Baabinj ngo te η genid η waadi a waad to.

¹¹ Nj woyid du in ceem ne sumi η sum nik nga du, te suminj du mit sik.

¹² Inii wed η nakoh : Waadtidohaat η harmban du findi η waadoh du.

¹³ Boyi edoh kiñin kinj de sagu nawleecinj de, raakdi waad-waadi uup yak waad-waadeem.

¹⁴ Du nawleecinj ngo, ne du habid ini η nak du dah.

¹⁵ Nj beedkohissandi du ñaam, laam ñaam na inheedi ini hed ce na habde. Mi, η inhidid du ini η kerhoh η Baabinj ngo jen, tahha po η beedkohan du nawleecinj ngo kotii.

¹⁶ E du tan ndo haa, ñam tan du, η tufkidta du ne du kad, du raak rim te ca nik rim ci genan gen. Nj ineem Baabi hey du one in nu du kiim de η tiikinj ngo dah.

¹⁷ Ini η nak du wed ne du waadtidoh η harmban du. »

Adina sangid Yeesu na taalubeecinj de

¹⁸ Yeesu woyissa ne : « Adina sang du dah, inhaat ne wa koc co sang.

¹⁹ Du baahen η Adina dah, Adina heen du waade sagu waadi wa waad ini wa raak. Waaye du baahdi nga laam η koodohid du η dooy wa, wed tah wa sannga du.

²⁰ Kinaat alkoh woo ki η woo dū ne : “ Ñaam uupuu hef ce. ” Nik ne ba tolfid to dah, ba hey dū tolfide. Ba ambid jangdohin ngo dah, ba hey ambe win dū.

²¹ Waaye ineem jen ba hey dū wa tume saguuso laam ba inahdi Yi woos so.

²² N hayeedi te η woyeedi na ba dah, ba heedi taambse bakaad. Waaye diskwa wa nik ba raakisdi taaskoha η bakaad cin ba.

²³ Yaa nu sang ngo dah, a nam sang Baabin ngo.

²⁴ N tumeedi η dooy ba in ci ali bo' wiiriis tumdi dah, ba heedi taambse bakaad. Waaye diskwa wa nik ba hotid in ci η tum te ba sangid to, ba sangid Baabin ngo.

²⁵ Waaye ineem raakid ne woo ki fiisu η waasin ba raak, wa woo ne : “ Ba sangid to te ba degdaa η diskwa. ”

²⁶ Baatdohohi η woyee ne η hey dū de woosohe η tiikin Baabi, te a nikka Fuudsi Hoolohngaani puloh η Baabi ; a yi na teebohe keeh ki η ini kad η Kooh ; a hay dah, a yi seede'an ndo.

²⁷ Du, dū hey yo name seede laam η cambohaana poyi, dū bii na so. »

16

¹ Yeesu woyissa ne : « N woyid dū in cii ne dū raakuu ali ini tahan dū fad kosi dū kos.

² Ba hey dū aane η *sinaagog* ci ; wa hey raake jamano sah wi fu inah ne bi apan dū, amban ne ba na ñaamke Kooh η ineem.

³ Te ba hey habde ineem sagu ne ba inahdi Baabi, ba inahdi so.

⁴ Mi yii woo dū wa ne jamanoneem hay dah, dū naandsuk ne mi, η woyeen dū wa. »

Pangkin Fuudsi Hoolohngaani

Yeesu degga nga ne : « N nikee na dū, tahha po in ceem, η woyeedi dū ca η cambohaana.

⁵ Diskwa wa nik, mi yii kadeeda η Yi woos so, te ali bo' nga dū meekisdi so diskwa mi na kade.

⁶ Waaye keeñ cin dū reehid sagu ini η woo dū.

⁷ Moona, ini mi na woyee dū wii, wa keeh : Ini ngisoh nga dū wed ne η coot. N kadfi dah, Baatdohohi hayandi nga dū. Waaye η coot dah, η hey dū de woosohe.

⁸ A hay dah, a hey raake keeh nga bi Adina η ini kad η bakaad, η ini kad η yurah, na ini kad η atteenin Kooh.

⁹ A hey raake keeh nga ba η ini kad η bakaad, laam ba kosdi so.

¹⁰ A hey raake keeh nga ba η ini kad η yurah, laam mi yii kad η Baabi te dū hotissandi so.

¹¹ A hey raake keeh nga ba η ini kad η atteenin Kooh, laam yi deg adinaanii yaah atte'uud po yutid.

¹² N raakissid in laayid ci η joy dū woo, waaye diskwa wa nik dū antaldi ca.

¹³ Fuudsi Hoolohngaani na teebohe keeh ki hay dah, a hey dū yurhide η keeh ki jen η ini kad η Kooh. A woyandi dū woo kin de haf ce, waaye a woyan dū ini a kerah jen, te a hey dū yegde ini na haye.

¹⁴ A hey teebohe yaki η yak, a koodohan nga so, a woyee dū.

¹⁵ Ini Baabi raak jen, wa win ngo, wed tah η woosa dū ne, a koodohan nga so, a woyee dū. »

Keeñ ci hey mirndohe soos

¹⁶ Yeesu woyissa ne : « Tas yissuut rek dū hotissandi so, te wa degis yissuut dah, dū hotis so. »

¹⁷ Bum ngan taalubeecin de woyeeda η harmban ba ne : « A na waade boo ye woo an : “ Tas yissuut rek du hotissandi so, te wa degis yissuut dah, du hotis so. ” ? A baatis nga ne “ Mi yii kad η Baabi. ” A waad ye woo η ineem ?

¹⁸ "Tas yissuuti" a woo, wa tokis ye ? Boo inahdi ini a waad woo ndii. »

¹⁹ Yeesu inahha ne ba waad de meekis, a woosa ba ne : « N woo du ne : “ Tas yissuut rek, du hotissandi so, te wa degis yissuut dah, du hotis so. ” Du na meeksohe η harmban du ini η waad woo η ineem e ?

²⁰ Nam na woyee du wa te ambaat ne wa keeh, du hey fude, du miskidke, raakan Adina nebsidke. Du, du hey raake keeñ reehid, waaye keeñ cin du hey mirndohe soos.

²¹ Bitib heesa basle dah, keeñin de na reehe reeh, raakee e wahtuunin de ree ; waaye a raak kubki po yut dah, a na alkohe alkoh miskida, sagu soosi keeñin de soos η ini a bay bo' Adina.

²² Du nak, diski wa nik, keeñ cin du reehid, waaye η hey du hotisse ; ndeem keeñ cin du hey soose, te ali bo' koodohandi sumeem nga du.

²³ N mbeheem, du heydi so meeksisse ali in. »

Yeesu woyissa ne : « Nam na woyee du wa te ambaat ne wa keeh, in nu du kiim Baabi η tiikin ngo dah, a hey du wa one.

²⁴ Po woti, du kiimdi ali in η tiikin ngo. Kiimaat te du hey rahse, jaar sumin du mit.

Yeesu saahid Adina

²⁵ Woo ceem, η woyid du ca η woyohaad ; jamano wedi hay η woyissandi na du η woyohaad, waaye η woyan na du halang η ini kad η Baabi.

²⁶ N mbeheem, du hey kiime Baabi η tiikin ngo, nikdi haa ne a nam kiimdan du Baabi.

²⁷ Baabi η haf ce a waadid du, sagu ini du waad to te du nammba kos ne mi, η puloh nga de.

²⁸ N puloh η Baabi, η hayya Adina ; diski wa nik mi yii pul Adina, mi yii dokuk η Baabi. »

²⁹ Taalubeecin de woosa de ne : « Aa ! Fu yii han woo halang kotii, fu woyisdi η woyohaad.

³⁰ Diski wa nik, boo inhid ne fu inhid jen, po sah, wa etohdi bo' meeksee da ; wed tah boo kossa ne fu puloh η Kooh. »

³¹ Yeesu loffa ba ne : « Du kosid kotii i ?

³² Inhaat ne wahtuuni wedi hay te wa hayid po yutid, wi fu inah ne du hey pasarkohe jen, yaa nu nga dah coot waas ce, du fad to kiik ko ; waaye η kiik ko haa, Baabi yii na so.

³³ In ceem, η woyid du ca, ne du min raak jam η niki du nik nga so. Du hey raake miskid η Adina, waaye ndengdukaat ! Mi, η saahid Adina. »

17

Yeesu kiimdi taalubeecin de

¹ Wa Yeesu yut woo in ceem, a taaknukka η Eel ci, a woosa ne : « Baab, wahtuuni reyid ! Teeboha yaki Kubkin da yak ne Kubki teeboh yaki fu yak.

² Laam fu onid de min-min η dafuk boobi jen ne a on bi fu deg η yaah ce jen kipes ki heydi reehe.

³ Te kipes ki heydi reehe wed ne ba inah da, fu yi Koohi yino-kongi ; te ba inah Yeesu Kiristaa, yi fu woos.

⁴ N teebohid η kehyi yaki fu yak, η diindohi η diindoh pangki fu nakee so.

⁵ Baab, diski wa nik, ed to η seroofu yaki η yakee η seroofu bala Adina fersan.

⁶ Boobi baahee η Adina te fu degga ba η yaah ho, η inhidid ba tiikin da. Ba nikee bin da, fu edta so ba, te ba taambdid woo kin da.

⁷ Ba inhid kotii ne in ci fu ed to jen, ca puloh nga da.

⁸ N wikid ba woo ci fu woo so ne η woo ba ca ; te ba teyid ca, ba inhid keeh-keeh ne η puloh nga da, te ba kosid ne yaf woos so.

⁹ Mi na kiimdee ba. N kiimidfi Adina, mi na kiimde bi fu ed to, laam ba bin da.

¹⁰ Ini η raak jen, a fu raaka te ini fu raak, nam raaka ; yaki η yak teebohkid nga ba.

¹¹ Tas yissuut, η nikissandi η Adina, mi na hee nga da, waaye bed, bii η Adina. Baab, fu yi Hoolidi, niidaa ba ne ba min nik yino findi boo nikoh yino mi na da ; niida ba η hatilin tiikin da, tiiki fu ed to.

¹² Wa η nik na ba, η niidid ba η doolndin tiikin da, tiiki fu ed to. N taambkohid ba po ali yino sooydi nga ba, dal yi joyee sooy ne ini Fiis ci woo raak.

¹³ Te diskid wa nik, mi yii hay nga da ; mi yii woo woo cii η ini η ris η Adina ne ba min sum sum kin ngo, sum kin ba mit.

¹⁴ N edid ba woo kin da, te Adina sangid ba sagu ini ba baahdi η Adina, findi η namdi baahoh nga.

¹⁵ N kiimdi da ne fu koodoh ba η Adina, waaye mi na kiimee da ne fu niid ba po Seytaani raakuu waas nga ba.

¹⁶ Ba baahdi η Adina findi η namdi baahoh nga.

¹⁷ Tufkidohaa ba keeh ki, ba nik bo' hoolid wuu fu ; woo kin da wed keeh ki.

¹⁸ Findi fu tuuyoh ho η Adina, η tuuyoh ba nga daa.

¹⁹ N edid da haf fo jen, η nikka wuu fu saguuba, ne ba nam edoh haf ba wuu fu taamboh η woo kin da, te wed keeh ki.

²⁰ N kiimidfi ba bed dong, waaye bed na boobi kosan ndo taamboh η woo cin ba.

²¹ Baab, mi na kiimee da ne ba jen, ba nik yino, findi fu nikoh nga so, η nikka nga da. N waad ne ba nam nik nga boo po adinaani kos ne a fu woos so.

²² Kiyak ki fu tum nga so, η tumida nga ba ne ba nik yino findi mi na da nikoh yino.

²³ N nik nga ba, fu nik nga so ineem tah po ba min nik yino keeh-keeh ne adinaani jen inah ne, a fu woos so, te fu waadid ba findi fu waadoh ho.

²⁴ Baab, fu waadid to bala Adina fersan, tahha po fu tumid kiyak nga so. Mi yii kiim da ne, η diskid η nikan, boobi fu ed to nam nik na so nga, ba min hot kiyak keem.

²⁵ Baab, a fu yurah, bi Adina inahdi da, waaye mi, η inhid da te taalubeecin ngo bii, ba inhid ne a fu woos so.

²⁶ N inhidid ba tiikin da, te η hey ba wa baate inhid po waadi fu waad to nik nga ba, te mi, η nik nga ba. »

18

Ambuukan Yeesu

¹ Wa Yeesu yut woo, a hunnda na taalubeecin de, ba kadta baka winooran hulban Sederon. Nguuk nikeen nga, a aassa nga na ba.

² Yeesu na taalubeecin de meedeen nik nga, tahha po Yudaa, yi na hee de edndohe, inheen diska.

³ A hunnda nga na bi soldaar na bi alkaate baah η ba na niide Kahan Kooh, e kilifaacan seeykidoh ca na *Farisen* ca tuuyee ba. Ba bayya niitoha na ganaay.

⁴ Yeesu inheen ini na hee de rahse jen, a rebpa nga ba, a meekissa ba ne : « Du na waake ya ba ? »

⁵ Ba loffa de ne : « Yeesu yinj Nasareet. » A woosa ba ne : « Ñam yii. » Wa raak Yudaa yi na edndohee de tufkid na ba.

⁶ Wa Yeesu woo ba ne : « Ñam yii », ba dokukka finho, ba keennda η kehyi.

⁷ Yeesu meeksissa ba ne : « Du na waake ya ba ? » Ba woosa ne : « Yeesu yinj Nasareet. »

⁸ A woosa ba ne : « Nj woyid du wa, ñam yii. Nik ne du na waakee so dah, fadaat yaabii ba coot. »

⁹ A woyid ineem ne ina a woyee wii raak : « Baab, η ñakdi ali bo' η bi fu ed to. »✧

¹⁰ Simong Piyeer nikee na ndang, a pulidtaa, a yobpa ñaam η ñaam can seeykidoha yakka, nofin de ñaahmi ngudta. Ñaameem teeksee Malkus.

¹¹ Yeesu woosa Piyeer ne : « Dokna ndanginj da η holiη wa. Kaasiη miskidi Baabi ed to, η joydaa joydi an e ? »

Yeesu η fiki Hannas

¹² Nj ineem soldaar ca na kilifaanan ba na alkaateecan Yawuut ca, ammba Yeesu, ba tokka de.

¹³ Ba koc de bay η diskanj Hannas, baab bi biti Kayif ; Kayif, a yi nikee seeykidoha yakka η kiis kaam.

¹⁴ A yi woyee kilifaacan Yawuut ca ne : « Bo' yino kaan wuu cuubi wed ngisoh. »✧

Piyeer taaskid Yeesu

¹⁵ Simong Piyeer na taalube wiiriis nikee taambdeeda Yeesu. Taalubeeneem, seeykidoha yakka inheen de, wed tah a minnda hun na Yeesu, a aassa kahan seeykidoha yakka.

¹⁶ Piyeer nak, a tasee η nguβu kahna η sero buntaana. Taalubeena yinoora pulla, a woosa na boya nikee η buntaana, yeem fadta Piyeer a aassa na taalubeena.

¹⁷ Kubka cafya nikee η buntaana, a nikee ñaam. A woosa Piyeer ne : « Fu yii, fu namdi baah η taalubeecin yaari e ? » A woosa ne : « Muk, η baahdi nga. »

¹⁸ Ñaam ca na alkaateeca nikee η diska, ba bayee aañind, ba fuudta yongkaah, ba yohnukeeda sagu soosa. Piyeer nikka na ba, nameeda yohnuk.

Hannas meeksid Yeesu

¹⁹ Seeykidoha yakka meekissa Yeesu η ini kad η taalubeecin de na jangdohinj de.

²⁰ Yeesu loffa de ne : « Nj woyee halang η fiki boobi jen, η jangdoheeda η *sinaagog* ci na Kahan Kooh, disik ci Yawuut ci jen na cohe, te η dasdoheedi ali in η in ci η woye.

²¹ Kon wa ye tah fu meeksee so ? Meeksa boobi sikdukee ini η woo ; bed, ba inhid ini η woo ba. »

²² Wa a woo ineem, jaar η alkaateeca, ya nikee η serooce, kunnda de pad, woosa de ne : « Fu na hee lofohe seeykidohi yakki an e ? »

²³ Yeesu woosa de ne : « Nik ne ini η woo, wa daa haa dah, seede'a. Te nik ne ini η woo, wa daa dah, wee tah fu labpa so ? »

²⁴ Wed Hannas nakoh ne Yeesu baysaat η Kayif seeykidoha yakka* na yaah cinj de tokuud.

Piyeer taaskissid Yeesu

²⁵ Simong Piyeer risee η ndaam yohnukeeda. Raakka booba meekis de ne : « Fu yii, fu namdi baah η taalubeecin yaari e ? » Piyeer taasukka an : « Muk, η baahdi nga ba. »

✧ 18:9 18:9 Saanj 6:39; 17:12 ✧ 18:14 18:14 Saanj 11:50 * 18:24 18:24 Hannas a yi nikee seeykidoha yakka, waaye e bi Rom nihshee de nga, tufkidta Kayif. Kon η jamanoonaam, ba kanak jen, ba beedkohsee seeykidoh yakak.

²⁶ Yaar, baah η ñaam caŋ seeykidoha yakka, nikee nga. A baah na yaara Piyeer ngudee nofaŋ de, a woosa Piyeer ne : « N hotdi da hotdi na de η dooy nguuka e ? »

²⁷ Waaye Piyeer taaskissa. A reehidfi woo, siika leehukka.

Yeesu bayuud η fiki Pilaat

²⁸ Yeesu koodohuusa kahan Kayif, a bayuusa kahan Pilaat goornoora. Wa nikee na baab-teel. Waam, ba sangee raak usub ne wa hondohuu ba ñam kañam caŋ Paaka ; wed tahee ba aaseedi η dooy kahna†.

²⁹ Wed Pilaat puloh, kadta nga ba, a meekissa ba ne : « Du na yambe yaarii ye ? »

³⁰ Ba loffa de ne : « A nikeedi tumoh modaadi dah, boo heedi da de kome. »

³¹ N ineem Pilaat woosa ba ne : « Bayaat de, du atte'oot de η waasiŋ du. » Ba loffa de ne : « Du bi bi Rom, du ondi boo ne boo ap bo'. »

³² Ineem raakka ne findi Yeesu woyee ne a kaanohan daa, raak.

³³ Pilaat dokkissa η kahna, a beedkidukka Yeesu, a woosa de ne : « A fu buuriŋ Yawuut ci e ? »

³⁴ Yeesu loffa de ne « Wa woo kiŋ da, wala e bi bo' woo da wa nga so ? »

³⁵ Pilaat woosa de ne : « Mi i ? N Yawuut e ? Booŋiŋ da na kilifaaciŋ seeykidoh ci bed bay da nga so. Fu tum ye ? »

³⁶ Yeesu loffa de ne : « Nguuriŋ ngo nikdi η adinaanii. Nguuriŋ ngo nikeen η adinaanii dah, surgaaciŋ ngo heen ndo hiñohde po η degsuu η yaah ciŋ kilifaaciŋ Yawuut ci. Mbaa Nguuriŋ ngo nikdi η kehyi ndii. »

³⁷ Pilaat woosa de ne : « Kon fu buur e ? » Yeesu woosa de ne : « Fu woo ne η buur. Ini tah ho hay Adina, η rimukka, wed ne η seede keeh ki. Bo' nu baah η keeh ki dah na sikduke sikduk woo kiŋ ngo. »

³⁸ Pilaat woosa de ne : « Keeh ki wed ye ? »

Pilaat edohid Yeesu ne a daayu η kurwaa

Wi Pilaat woo ineem, a pulla, a dokkissa η Yawuut ci, a woosa ba ne : « Mi, η hotdi ini yaarii tum in modaadi po a joyya apu.

³⁹ Waaye, du mbaahkohid ne η fadsid du bo' yino, feet Paak nu ree dah ; du waadid ne η fadsid du buuriŋ Yawuut ci e ? »

⁴⁰ Ba leehkisseeda an : « Muk ! Kinaa de fadis, fadsida boo Barabaas. » Barabaas yeem nikee yoondoh kur.

19

¹ Wa ba woo Pilaat ineem, a bayya Yeesu, a nakohha de labdu leraw.

² Soldaar ca tedidta de mbahne-buur, ba tedohee wa ñapir, ba deggaa η hafin de, ba bekidta de palto rumind, rumind buur.

³ Ba rebeeda nga de, ba woyeeda ne : « Buuriŋ Yawuut ci, boo bii kañid da ! » Ba tipeeda de pad.

⁴ Pilaat pulissa, a woosa Yawuut ca ne : « Fadaat η bay du de η hari, du inah ne η hotdi ali ini joy de tah apu. »

⁵ Yeesu pulla na mbahneeraŋ rupa na paltoona rumnda. Pilaat woosa ba ne : « Yaari yeddi ! »

⁶ Wa kilifaacaŋ seeykidoh ca na alkaateeca hot de, ba leehkeeda η dafka ne : « Daayaa de η kurwaa ! Daayaa de η kurwaa ! » Pilaat woosa ba ne : « Bayaat de, du daayoot de ; mi, η hotdi ini joy de tah apu. »

⁷ Ba loffa de ne : « Boo, boo raakid waas, te wa woo ne a joy joy kaan, laam a tum haf ce Kubkiŋ Kooh. »

⁸ Wa Pilaat kerah woo keem, a baatta tiit.

† 18:28 18:28 Yawuut ci meedfi aas kahan boyi nikdi Yawuut. Ineem nikee usub nga ba.

⁹ A dokkissa η dooy kahna a meekissa Yeesu ne : « Fu puloh nde ? » Waaye Yeesu tahasdi de.

¹⁰ N ndeem Pilaat woosa de ne : « Fu sang woo na so e ? Fu inahdi ne η raakid hatili η min da fadsoh te η namid raak hatili η min da daayoh η kurwaa e ? »

¹¹ Yeesu loffa de ne : « Fu heedī raake ali hatil nga so ne Kooh oneedi da wa dah. Wed tah yi deg go η yaah fu a yi raak bakaadi uup yak. »

¹² N woo keem, Pilaat waakeeda findi a fadsohan de. Waaye Yawuut ca leehkeeda η dafka ne : « Fu fadis de dah, fu nawle buuri yakkin Rom haa. Yaa nu tum haf ce buur dah, a sangidin buuri yakki ! »

¹³ Wa Pilaat kerah woo ceem, a bayya Yeesu η hara, a booffa η atte'ohaana η diska na woyse "Dungohu atoh" te η pedeem Yawuut, wa na woyse "Gabata".

¹⁴ Wa nikee η bak leero noh η mbeha Yawuut ca na koodkohe laam Kooh-wiisiina wed na nike *Paakan* ba.

Pilaat woosa Yawuut ca ne : « Buurin du yeddi ! »

¹⁵ Waaye ba leehkeeda η dafka ne : « A kaanaat ! A kaanaat ! Daayaa de η kurwaa ! » Pilaat woosa ba ne : « Buurin du, a yi mi na hee daaye η kurwaa e ? » Kilifaacan seeykidoh ca loffa de ne : « Boo raakdi buur wiiris dal buura yakkan Rom. »

¹⁶ N ndeem Pilaat edta ba Yeesu ne ba daay de η kurwaa.

Yeesu daayuid η kurwaa

Pilaat edta ba Yeesu, ba bayya de, ba cootta na de.

¹⁷ Yeesu deguusa kurwaan η de, a yurahha diska na woyse "Yoh-haf", te pedeem Yawuut woyee wa *Golgota*.

¹⁸ Soldaar ca daayoh de ndaam, a yi na jaar kanak yaa nu nga η kurwaa, yii lahha de η bakii, yinni lahha de η baki tas, a nikka η leerooba.

¹⁹ Pilaat nakohha fiisdu ini Yeesu nik, η inaa, wa daayuusa η dafuk kurwaana. Inii wed fiissee nga : « Yeesu yin Nasareet, buurin Yawuut ci. »

²⁰ Yawuut laayid jangeeda ini fiisse, diska a daaysee useedi kur-taaha te wa fiissee η pedeem kaahay : pedeem Yawuut na lateng* na gerek.

²¹ Kilifaacan seeykidoh can Yawuut ca woosa Pilaat ne : « Kina fiis "Buurin Yawuut ci", waaye fiisa ne : " Yaarii woo ne a yi buurin Yawuut ci. " »

²² Pilaat loffa ne : « Ini η fiis, η fiisida. »

²³ Wa soldaar ca yut daay Yeesu, ba bayya kulbaacan de, ba paysohha ca bak nikiis, yaa nu nga bak yino. Ba nammba bay kulbaakan de wa a na adginke, wa nikee piis yino dafki po kehyi, wa raakeedi supit.

²⁴ Ba woosa η harmban ba ne : « Boo kinaata faar, boo piilohaata, boo inah boyi raakana nga boo. » Ineem raakka ne ina Fiis ci woyee raak, an : « Ba paysohid kulbaacin ngo, ba piilohha ne ba inah yi raakan kulbaakin ngo.* » Ineem wed soldaar ca tum.

²⁵ Yaayin Yeesu, a yi na taambdoh ce bitiβ, na Mari biti Kolopas, na Mari Makdala, ba nikee tufkid η sero kurwaan η Yeesu.

²⁶ Wa Yeesu hot yaayin de, a nammba hot taalubeena a keeñkohee, η sero yaayin de, a woosa yaayin de ne : « Yaay, kubkin da yeddeem. »

²⁷ Yutta a woosa taalubeena ne : « Yaayin da yeddeem. » Ina amboh η waam, taalubeena bayya Maryaama kahan ce, a nikka nga.

Kakaan kan Yeesu

²⁸ N finho ineem Yeesu inahha ne in ci jen mitid kotii, a woosa ne : « N sifadkid. » A woyid ineem ne ini Fiis ci woyee* raak.

* **19:20 19:20** *lateng* : wed nikee pedman bi Rom η jamaanoonaam. * **19:24 19:24** Sabuur 22:19 * **19:28 19:28** Sabuur 22:16; 69:22

²⁹ Wa raakeen ndaam meeme riifid na masub raakid *bineegar*. Soldaar ca bayya daah, ba hooycaa nga, ba tokkaa η lecem ndood *hisob*[†], ba rebidtaa η ngubinj Yeesu.

³⁰ Wa a an nga po yutta, a woosa ne : « In ci jen reehid habdu. » Wed a naaroh haf, a edohha ruuhinj de.

Soldaar maangid Yeesu salma

³¹ Wa nikee mbehi ba koodkidohe mbehi na idsidkohse. Mbehi na idsidkohse wii, wa nikee mbeh yakid η Yawuut ci, wed tah kilifaacan ba waadeedi ne mbehaam raak fidaaf ca η dafuk kurwaaca. Ba kadta η Pilaat, ba kiimba de ne kot can yaaba daaysee weeru[‡], fidaaf can ba nihsu.

³² N ineem soldaar ca kadta η yaaba kanak ca daaysee na Yeesu, ba weerra kot can ba. Ba koc weer can ya koc, ba weerra can ya kanakdoh.

³³ Wa ba ree η Yeesu, ba hotta ne a kaanid, tahha po ba weardi kot cinj de.

³⁴ Waaye jaar η soldaar ca, maannga de salma η hambuus. Jaarra wa pulidta ñif na masub.

³⁵ Boyi naandsuk in cii, a hotoot hotoot na has cinj de te ini a woo, wa keeh. A yi η haf ce, a inhid ne ini a woo, wa keeh, te a seede'ida ne du nam min kos.

³⁶ Ineem kadohha daa ne ini Fiis ci woyee raak, an : « Ali yoh yino η yoh cinj de weersandi.☆ »

³⁷ Te Fiis ci woyissid η disik wiiriis ne : « Ba hey marke η yi ba maange.☆ »

Yeesu bekuud η ruy-ruy

³⁸ Wa in ceem coot, Suseef yan Arimate, kiimba Pilaat ne yeem ed de fidaafan Yeesu. Suseef nikee taalubeenin Yeesu, waaye a dasdohee wa dasdoh sagu neyyoh kilifaacan Yawuut ca. Pilaat teydukidta de, Suseef kadta, bayya fidaafan Yeesu.

³⁹ Nikodem nammba hay, a bayndohha ini ree kilo diw ndanjiyaah-kaahay (30) habdohu *miir*[§] na pud eeñdoha na woyse *alowe*. Nikodem yeem a yi kadee marka Yeesu na wek.

⁴⁰ N ineem ba kanak, ba bayya fidaafan Yeesu, ba lemeseedaa na uuf, ba tumeedaa eeñdohaana, findi Yawuut ci na tumohe, ne ba heesa daake fidaaf can ba dah.

⁴¹ Raakeen nguuk η sero diska Yeesu daayse, η dooy nguukeem raakeen ruy-ruy as wi ali bo' moosdi daakohu.

⁴² Ini Yawuut ca koodkidee mbehi na idsidkohse te ruy-ruya useedi ndaam, wed tah ba bekka fidaafan Yeesu nga.

20

Yeesu hultid

¹ Wa nikee mbehi taamb η mbehi na idsidkohse na baaba teel, raaka ris ñuus, Mari Makdala kadta ruy-ruyan Yeesu. Wa a ree, a hotta ne atoh fa rangee wa bakduud.

² Wedi a nupoh η Simong Piyeer na taalubeena yinoora, yi Yeesu keeñkohee, a woosa ba ne : « Ba koodohid fidaafin Hedfi η ruy-ruya, te boo inahdi diski ba daaka ! »

³ Piyeer na taalubeena yinoora pulla ne ba kad ruy-ruya.

⁴ Ba kanak jen, ba hunnda, ba nupeeda, waaye taalubeena yinoora uuppa gaaw Piyeer, a kocca de ree.

⁵ A huusukka, a hotta uufa liwsee η faaninj de, waaye a aasdi.

⁶ Simong Piyeer nikee ñaakdeeda de, a reesa, a aassa, a hotta uufa deguud η disik.

[†] 19:29 19:29 *hisob* : wa kidig yin. Car ci cef booba meed liso ne ba farsee dah. [‡] 19:31 19:31 Bo' daayu η kurwaa, kot cinj de weeru dah, a na gaawe gaaw kaan. [☆] 19:36 19:36 Pula 12:46; Kind ci 9:12; Sabuur 34:21

[☆] 19:37 19:37 Sakriya 12:10 [§] 19:39 19:39 *miir*: wa cuuraay, wa na fuudseedi. Wa na woyse "myrrhe" η farañse.

⁷ A namma hot wa wildassee η hafa. Wa nikeedi na winoora, wa nikee lemuud, wa deguusa kiik wa.

⁸ Taalubeena yinoora hannda nam aas ; a hotta, a kossa.

⁹ Fiis ci woyeen ne Yeesu joyid hulit, waaye ba inheedaa paad.

¹⁰ Taalubeeca kanak ca haadda.

Mari Makdala hotid Yeesu

¹¹ Waam raak Mari η hara, η sero ruy-ruya, fudeeda, a huusukka, a markeeda η dooya.

¹² A hotta malaaka kanak bekkid kulba yaanow, boofid η diska fidaafan Yeesu degse, yinoora booffa teemb η diska hafi nike, ya tas teemb η kot ci.

¹³ Ba woosa de ne : « Bitbi, fu na fude ye ? » A loffa ba ne : « Ba bayid fidaafin Hed to, te η inahdi diski ba daaka. »

¹⁴ Wa a woo ineem, a heelukka, a hotta Yeesu tufkid ; waaye a inhiseedi de.

¹⁵ Yeesu woosa de ne : « Bitbi, fu na fude ye ? Fu na waake ya ba ? » Mari liibpa ne a pangkohin nguuki ba nikoh, a loffa ne : « Kilifaani, nik ne a fu bay fidaafi dah, teeb po diski fu daaka, η kada baya. »

¹⁶ Yeesu woosa de ne : « Mari ! » Mari wiirukka, woosa de η pedeem Yawuut ne : « *Rabbuuni !* » Wa tokis "jangdohohi".

¹⁷ Yeesu woosa de ne : « Kinaa so amb ndii laam η rapdi η Baabi paad. Waaye kada η boobin ngo, fu woo ba ne mi yii rap η diskan Baabin ngo, yi nam nik Baabin du ; Koohin ngo, yi nam nik Koohin du ! »

¹⁸ N ineem Mari Makdala kadta η taalubeeca, a woosa ba ne : « N hotid Hedi ! » A woosa ba ina a woo de jen.

Taalubeeci hotid Yeesu

¹⁹ Mbadi na niina, taalubeeca cohha η kahan, ba rangukka nga sagu neyyoh kilifaacan Yawuut ca. Dekka po Yeesu nikka η leerooba, a woosa ba ne : « Nikaat η jam ! »

²⁰ A teebpa ba diski a maangsee η yaah cin de na hambuusin de. Ba summba lool η hoti ba hot Hedi.

²¹ Yeesu woyissa ba ne : « Jam nikaat na du ! Findi Baabin ngo woosoh ho, mi yii nam du woosoh daa. »

²² N finho woo keem a fuudfissa nga ba, a woosa ba ne : « Rahsaat Fuudsi Hoolohngaani !

²³ Bi du daasan bakaad cin ba, ba hey daasse. Bi du daasandi bakaad cin ba, ba daassandi. »

Yeesu na Tomaa

²⁴ Waam raak Tomaa yi na woyse Siisi te a baahha η taalubeeci ndanjiyaah na kanak ci (12), a nikeedi na ba wa Yeesu hay nga ba.

²⁵ Taalubeeci binoobi woyeeda de ne : « Boo hotid Hedi. » Waaye Tomaa loffa ba ne : « Feeh η hotdi daayohiicin pontooci η yaah cin de, η bekd nduknin ngo η diski pontooci daaysee te η bekd yaahin ngo η hambuusin de dah, η kosandi wa. »

²⁶ Mbeha dokkissa, taalubeeci cohissa η kahna, Tomaa nikee na ba. Buntaaca jen rangseen, dekk po Yeesu pulla, tufukka η leerooba. A woosa ba ne : « Jam nikaat na du ! »

²⁷ A hannda woo Tomaa ne : « Baya nduknin da ndii, fu marak yaah cin ngo. Radfa yaahin da fu beka η hambuusin ngo. Kana nikis kosaadi, kosa kotii. »

²⁸ Tomaa loffa de ne : « Hed to na Koohin ngo ! »

²⁹ Yeesu woosa de ne : « Hoti fu hot to, wed tah da kos ! Ba nebdid, bi kos te ba hotdi ! »

Ini tah teerndii fiisu

³⁰ Yeesu tumissid ŋ fiki taalubeeciŋ de firnde wiiriis laayid waaye ca fiisuudi ŋ teerndii.

³¹ Firndeeci fiisu cii fiisu ne du kos ne Yeesu a yi Mucdohi Gapohse, Kubkiŋ Kooh, te koseem on du kipes ŋ tiikiŋ de.

21*Bi taalube hotid Yeesu ŋ diska ba seebe*

¹ Wa in ceem coot, Yeesu teebkissa jahran taalubeeciŋ de, ŋ Cookmaŋ-Tiberiyad. A teebkoh ba an :

² Simong Piyeer, na Tomaa yi na woyses Siisi, na Natanayel yi gen Kanaa ngaŋ Galile, na kubuuciŋ Sebede na taalube wiiriis kanak bed nike.

³ Simong Piyeer woosa ba ne : « Maa kad seeba. » Ba woosa de ne : « Boo hey hune na da. » Ba kadta. Ba aassa gaal, waaye ŋ weka jen ba ambdi ali in.

⁴ Na baaba teel Yeesu tufukka ŋ sereendaŋ cookma waaye taalubeeci inahdi ne a yi.

⁵ Yeesu woosa ne : « Yaabiŋ ngo, du raakdi kaŋam ki bo' min ambsoh na mbuuru e ? » Ba loffa de ne « A'aa ! »

⁶ A woosa ba ne : « Njafaat mbaal ciŋ du ŋ baki ŋaahmiŋ gaali, du hey ambe ! » Wa ba njaf ca, ba minisdi ca nook sagu cuurund ca laayid ca ba ambe.

⁷ Taalubeeni Yeesu keeŋkohee woosa Simong Piyeer ne : « A Heddi ! » Wa Piyeer kerah ne a Heddi, a tokka kulbaakiŋ de ŋ kinoh ki, raak de bekukdi in wiiriis dal kulbaakeem, a fadsukka ŋ masma.

⁸ Taalubeeca binooba kadta teera na gaala, ba faseeda mbaala, raaka riifid na cuurund. Ba useedi sereendaŋ cookma, wa joyee nik saangal teemet.

⁹ Wa ba ruhus, ba hotta yongkaah, ca aaŋind kabfasse, na cuurund ŋ joli na mbuuru.

¹⁰ Yeesu woosa ba ne : « Hayaat na cuurund, ŋ ci du amb. »

¹¹ Simong Piyeer aassa ŋ gaala, a nookka mbaala ŋ hara. Wa riiffa na cuurund yakak teemet na ndaŋkiyaah-yatuus na kaahay (153), te ina ca laayee jen, mbaala faarkeedi.

¹² Yeesu woosa ba ne : « Hayaat du malnduk. » Ali taalube kaaŋdi de meekis ne : « A fu ba ? » Ba inheen ne a Heddi.

¹³ Yeesu rebpa, a bayya mbuurnda, a edta ba, a nammba ba ed cuurnda.

¹⁴ Wii nikka waasi kaahaydohi Yeesu teebuk taalubeeciŋ de, ŋ finho hultiduuŋ de.

Yeesu na Piyeer na taalubeena

¹⁵ Wa ba malnduk po ba yutta, Yeesu woosa Simong Piyeer ne : « Simong kubkiŋ Saanj*, fu keeŋkohid to keeŋkoho uup wi boobii raak nga so e ? » Piyeer loffa de ne : « Ee Heddi, fu inhid ne ŋ waadid da. » Yeesu woosa de ne : « Taambkoha buul ciŋ mbaal ciŋ ngo. »

¹⁶ A kanakdukissa a woosa de ne : « Simong kubkiŋ Saanj, fu keeŋkohid to e ? » Piyeer loffa de ne : « Ee Heddi, fu inhid ne ŋ waadid da. » Yeesu woosa de ne : « Niida mbaal ciŋ ngo. »

¹⁷ A kaahaydukissa hooso an : « Simong kubkiŋ Saanj, fu waadid to e ? » Piyeer soossa ŋ meeksohi kaahaydoh an : « Fu waadid to e ? » A loffa de ne : « Heddi, fu inhid in nu nik, fu inhid ne ŋ waadid da. » Yeesu woosa de ne : « Taambkoha mbaal ciŋ ngo. »

* **21:15 21:15** Saanj : Saanj yii, baab bi Simong Piyeer, a baahdi na Saanj yi fiis teerndii. Ba baah tiik dong.

¹⁸ A degga nga ne « Ñam na woyee da wa te amba ne wa keeh, wi fu nik komaaki yaf tokootee ñooriŋ da, fu kadeeda dŋski neɓ da ; waaye fu yabko dah, fu hey radse yaah† ciŋ da, bo' wiiriis tokid da wa, a bay da dŋski fu waadfi. »

¹⁹ Ŋ woo ceem, a teebohee findi Piyeer na hee kaanohe, na findi a yakfohan Kooh nga. Yeesu baatta nga ne : « Ñaakid to. »

²⁰ Piyeer guridda, a hotta taalubeeni Yeesu keeñkohee hayeeda ŋ finhooce, a taalubeeni hiiree ŋ Yeesu wa ba ñame, a meekissa de yi edndohan de.

²¹ Wa Piyeer hot de, Piyeer woosa Yeesu ne : « Hedfi ! Moo ini kad ŋ yii nak ? »

²² Yeesu woosa ne : « Nik ne ŋ waadid ne a ris pes po mbaɗna ŋ hayissan dah, waas fu ye nga ? Fu, ñaakid to rek ! »

²³ Wa pasarkohha ŋ kosid ca ne taalubeeneem kaanandi. Te kat Yeesu woyeedi Piyeer ne a kaanandi, a woyee de inii : « Nik ne ŋ waadid ne a ris pes po mbaɗna ŋ hayissan dah, waas fu ye nga ? »

²⁴ Taalubeeneem a yi fiis in ceem, a seede'id ca, te boo inhid ne seedeeniŋ de keeh.

²⁵ Yeesu habdeen in wiiriis laayid, ca fiiseen yino yino dah, ŋ liibid ne teereeci hee fiise heedfi habe ŋ Adina.

---

† **21:18 21:18** *radis yaah* : ŋ jamaanoonaam, "radis yaah" nikee woyohaad nga ba. Wa mineen tokis woo kii : "daayu ŋ kurwaa".

Tum cinj Apootar ci

Rangsohaani

Teerndi na woyse "Tum cinj *Apootar* ci", e Luk fiisa. Luk baaheedfi η *Apootar* cinj Yeesu. A nikee payoh.✧ A yi dong nikdi Yawuut η boobi fiis *Biibali*. A koc fiis teerndi na woyse "Yegdohin Muci Luk Fiis", η ini kad η kipes kinj Yeesu na kakaan kinj de na hultin de. Ne a fiis ineem, a meeksee boobi meed hun na Yeesu, ba woosa de findi yeem pesohee po wa ñiinnda nga de. Yutta a fiisidta yaar na woyse Tewofil.

"Tum cinj *Apootar* ci" wii, wed teerndi a kanakdoh fiis, wa taalndid in ci a naandsuk η teerndin de koc.

Ini kad η baki koc, a tum findi a tumohee η teerndin de koc, maanaam meekis bi maasoh in ca raake. Ini koodoh η saar 16, aaya 10, a uup ee nik na Pool, yi nam teeku Sool, kon ini uup η baki kanakdoh η teerndi, a maasohid in ci a naandsuk.

Wa a diindoh teerndi, a woosoha Tewofil, findi a tumoh η wa koc.

Teerndi na naandsuke cambi na baatkinj Janguuni, mboolndin bi kosee Yeesu. Wa na naandsuke findi *Apootar* ci Yegdoh Muci, na in ci feyohid ci na firndeeci Kooh tum taamboh η *Apootar* ci na kosid ci binoobi. N tumohaad ceem, raakid bi nebsee nga, raakka bi nebseedi nga, bo' laayid tolfidduud nga, po bum sah, wa mineen ba bay kakaan. N dooy teerndii, yegdohi kad η Yeesu pasarsohuud ini koodoh Yerusalem taambohha η kur laayid po η Rom, te disik nu woo keem kerhasseen dah, raakid booba kose.

Teerndin Tum cinj *Apootar* ci kadtidoh an :

- Hultin Yeesu po rapduukin de η Asamaan 1:1-11
- Jamanooni *Apootar* ci sekohe 1:12-26
- Fuudsi Hoolohngaani hayid 2:1-41
- Kipes kinj kosid ci koc 2:42-7:60
- Tolfidi miskid, Sool mirndohid kos Yeesu 8:1-12:25
- Baabinj Pool yakki koc 13-14
- Cohan Yerusalem 15:1-39
- Baabinj Pool yakki kanakdoh 15:40-18:22
- Baabinj Pool yakki kaahaydoh 18:23-21:26
- Bi Rom ambid Pool, bayya de po Rom 21:27-28:31

Fuudsi Hoolohngaani Apootar ci gapse

¹ Tewofil yaarin ngo, mi yii kañid da. N teerndin ngo η koc fiis, η woyid in ci Yeesu tumee na ci a jangdohee η cambohaana,

² po mbeha a rapdohu η Eel ci. Bala a rapan dah, a edta *Apootar* ci a koodo nakoh cinj de, taamboh η Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsinj Kooh.

³ N finho kakaan kinj de, a teeβpa ba haf ce, a teeβpa ba η firnde laayid ne a yii pes. A tumba po ba hoteeda de, a woyeeda na ba η ini kad η Nguurin-Kooh, po wa mita neeh ndanjiyaah-nikiis (40).

⁴ Wa raakka mbeh nga, a booffa a ñameeda na ba, a edta ba dengkohii an : « Kinaat pul Yerusalem, sekaat ini Baabi gapohe, wi η woyee du.

⁵ Laam Yahya boktohee na masuβ, waaye ndii na bi neeh, du hey boktasse na Fuudsi Hoolohngaani. »

⁶ Booba cohee η diska meekissa Yeesu ne : « Hed boo, andi jamanoonii wed fu na hee tufkidohisse Nguurin Israayel ? »

✧ : Bi Kolos 4:14

⁷ A loffa ƙa ne : « Du onuudi ne ɗu inah jamaɗooni wala wahtuuni in ceem hayohan. A Baabi ɗ haf ce a yi gap mbehin ca ɗ ini neɓ ɗe.

⁸ Waaye Fuudsi Hoolohngaani ruhus nga ɗu ɗah, ɗu hey rahse hatil te ɗu hey nike seedeecin ngo ɗ Yerusalem, na ɗ kur caɗ Yudee jen na caɗ Samari jen po ɗiska Adina top. »

⁹ Wa Yeesu woo po yutta, a rapɗasseɗa Asamaan ɗ has cin ƙa, eel hayya ulla ɗe, ƙa hotisɗi ɗe.

¹⁰ Wa ƙa ris marak rapɗuukan Yeesu, jaarra yaar kanak ƙekuk kulɓa yaanow nikka ɗ serooba,

¹¹ woosa ƙa ne : « Yaabin Galileeci, wa ye tah ɗu tufuk, ɗu markee ɗ eel ci ? Yeesu yii, yi kooɗohu nga ɗu, cootta ɗ Eel ci, hey hayisse findi ɗu hotoh ɗe kaɗeɗa ɗ Eel ci. »

Macaas kooɗuud ne a namsid Yudaa

¹² Apootar ci kurkohha ɗiska ƙa nikee, ɗ tangoora na woyse Tangooraŋ-Oliiw-ca, ƙa dokukka Yerusalem. Harmban wa na Yerusalem nikee ɗ ƙa *kilomeet* yino.

¹³ Wa ƙa ree, ƙa kaɗta ɗ tuuya uup ɗafuk ɗ kahna, ɗiska ƙa na dale. Ba nikee Piyeer, Saan, Saak na Andare, Filip na Tomaa, Bartalemi na Macce, Saak kuɓkin Alfe, Simong *Seloti** na Yudaa kuɓkin Saak.

¹⁴ Bed jen, na bi bitib na Maryaama yaayin Yeesu, na taambɗoh cin Yeesu yaar ci, bed meed coh ne ƙa hun ƙa kiimee Kooɗ ɗ liiboɗaɗ yino.

¹⁵ Ɗ neeh caam, Piyeer nikee na kosid ca cohee ɗ ɗiska, - ƙa nikeen ɗ ƙa teemet na ndaŋkiyaah-kanak (120) - a tufukka, a woosa ƙa ne :

¹⁶ « Baah cin ngo, ini Fuudsi Hoolohngaani woyee ɗ Fiis ci Hoolid ci taamboɗ ɗ ngubiɗ Dawuuda te wa joyya nik, wa raakiɗ, weɗ ini kaɗ ɗ Yudaa yi bayee ƙoobi hayee ne ƙa amb Yeesu.

¹⁷ A ƙaahce nga ƙoo te a raakeen ƙa ɗ pangki ƙoo eɗu. »

¹⁸ Ɗ ini Piyeer woo weem, kopori Yudaa rahsoɗ ɗ tumohaadaɗ ɗe moɗaadiina, a romoha yohon, a keennda ɗ yohna, hafin ɗe adugka, rookin ɗe pookka, liir cin ɗe jen aamukka.

¹⁹ Bi Yerusalem jen kerheen ineem weɗ tah ƙa teekee yohneem "Akeldama" ɗ pedmin ƙa, wa tokis "yohon ñif".

²⁰ Piyeer degga nga ne : « Wa fiisuud ɗ teerndin *Sabuur* ne :

“ Kahan ce nikaat hulang,
ali ƙo' kinaat gen nga*! ”

Fiis ci woyissid ne :

“ Ɗo' wiiriis bayaat
ƙakin ɗe ɗ pangki.* ”

²¹ Kon book ƙoo joyid kooɗ yaar yino, ɗ bi meed hun na ƙoo ɗ jamaɗoona Hed ƙoo Yeesu nikoh na ƙoo,

²² ini kooɗoh wa Yahya ƙokit ɗe po findi a kooɗohu nga ƙoo. Boyeem joy hun na ƙoo, ne a seede'ee hultin Yeesu. »

²³ Ɗ ineem, ƙa bayya ƙo' kanak : Suseef yi na woyse Barsabaas te a nammba tapu Yustus, na yaari na woyse Macaas.

²⁴ Ɗ ndeem, ƙa kiimeɗa Kooɗ an : « Hed ƙoo, fu yi inah keɗ cin ƙoobi jen, teeboha yi fu kooɗ ɗ ƙoobi kanak cii,

²⁵ ne a bay panguk Apootar, wi Yudaa faɗ a kaɗta ɗiska a joy nik. »

²⁶ Weɗ ƙa bayoh atoh ne ƙa marak boyi Kooɗ kooɗ, wa hennda ɗ Macaas. A baatuusa ɗ Apootar ci ndaŋkiyaah na yinooci (11).

* **1:13 1:13 Selot:** a yi boyi waɗ kur ce po a yutid ne a hiɗohida.   ✨ **1:20 1:20 Sabuur** 69:26   ✨ **1:20 1:20 Sabuur** 109:8

2

Hayiŋ Fuudsi Hoolohngaani

¹ Wa mbehiŋ *Paantakot** ree, ɓa jen ɓa cohha ŋ ɗisik yino.

² Dekka po ɗuud pulohha Eel ci findi ɗuud puudfis yakak. Wa riiffa kahna ɓa nikohee del.

³ Ŋ ineem, ɓa hotta ɓi in haa peɗeem, findi jaal yongkaah. Ca paysukohha, ca degukka ŋ yaa nu nga ɗah.

⁴ Ba jen ɓa riiffa na Fuudsi Hoolohngaani, Fuudsiŋ Kooh. Ba jombeeda ŋ ɓi peɗeem wiiriis findi Fuudsi Hoolohngaani onoh ɓa ne ɓa woo.

⁵ Waam raak ɓi Yawuut pulohid' kur na kur, ɓa hayya Yerusalem, ɓa nikee ɓo' nupid' Kooh.

⁶ Wa ɓooɓa kerah ɗuuda, ɓa nangɗukohha ŋ mboolo yakak. Ba feyuusa lool laam yaa nu nga ɓa ɗah, kerheen kosid' ca woyeeda ŋ peɗma a ɓap.

⁷ Ba jaahidta lool, wa feyya ɓa, ɓa woyeeda ne : « Bi na woye bii jen, ɓa gen Galile haa e ? »

⁸ Wa min na nikoh po yaa nu nga ɓoo ɗah, fu kerhee ɓa, ɓa woyee ŋ peɗmi fu ɓap ?

⁹ Te ɓoo puloh Paarte, Medi, Elaam. Raakid' ɓi puloh Mesopotami, Yudee, Kapados, Pontos, na Asi. ¹⁰ Raakka ɓi puloh Firisi, Pamfili, Misra na ɓaka reɓ Sireen ŋ Libi, na ɓi ɓaah ŋ ɓi Rom,

¹¹ ɓi nikee Yawuut nga ɓa, na ɓi aas ŋ waasiŋ Yawuut ci. Raakid' ɓi puloh Keret na Arabi, ɓoo jen, ɓoo beɗi kerah ɓa, ɓa woyee ŋ peɗeem ciŋ ɓoo in ci yakid' ci Kooh tum. »

¹² Ba jen, ɓa feyuusa po haf ciŋ ɓa rangukka mak, ɓa woytid'oheda ne : « Moo ! Inii wa tokis ye ? »

¹³ Bum njembtoheeda an : « Ba laar laar. »

Woo kiŋ Piyeer

¹⁴ Teemb ndeem Piyeer tufukka, na *Apootar* ci ndaŋkiyaah na yinooci (11) ɓinoobi, a woosa ŋ ɗafka ne : « Du ɓi Yawuut ci, na ɗu ɓi gen Yerusalem jen, rangsaat nof, ɗu sikɗuk woo ciŋ ngo, ɗu inah baahid' ini raak.

¹⁵ Bo' cii laardi findi ɗu liiɓoha, ɓoo bii ŋ yoor-yoor dong.

¹⁶ Inii weɗ Kooh woyee taamboh ŋ woosuudi Yowel an :

¹⁷ “ Kooh woo ne :

‘Ŋ mbeh ci mirndoh ŋ Adina,

ŋ hey pasarohe Fuudsiŋ ngo

ngan ɓooɓi jen.

Kubuuciŋ ɗu, yaar na bitib,

hey woye findi woosuud.

Fiir ci hey hote in ci ŋ teɓ ɓa

te yabkoociŋ ɗu hey ca heeye.

¹⁸ Ee, ŋ mbeh ceem,

ŋ hey tume Fuudsiŋ ngo

ŋ ñaam ciŋ ngo, yaar na bitib,

te ɓa hey nike woosuud ciŋ ngo.

* **2:1 2:1 Paantakot** : Paantakotiŋ Yawuut ci, wa feetiŋ Ngud' ci koc (marka teerndiŋ Pula 23:16; Lewiici 23:15-21; Rohyidi 16:9-11). Wa na nike neeh ndaŋkiyaah-yatuus (50) ŋ finho feetiŋ *Paakiŋ* Yawuut ci. Feeteem weɗ ɓa na naandsukohe pulohan' ɓa Misra (marka teerndiŋ Pula 12). Paantakotiŋ *Kerceen* ci, weɗ ɓa na naandsukohe hayiŋ Fuudsi Hoolohngaani. Wa na name nik neeh ndaŋkiyaah-yatuus (50) ŋ finho *PaakiŋKerceen* ci. *Paakeem*, weɗ ɓa na naandsukohe kakaan ki na hultiŋ Yeesu. Yeesu kaan ŋ jamanoona Yawuut ca feetkohee *Paakiŋ* ɓa ; Fuudsi Hoolohngaani nam hay ŋ jamanoona Yawuut ca feetkohee Paantakotiŋ ɓa.

19 N̄ hey tume in feyohid̄ η dafki, ngaŋ eel ci,
η tum firnde η ndii η kehyi :
ca nikan ñif, yongkaah na eel d̄uuku.

20 Nohi hey ñuuse tud̄,
cabni ruumind findi ñif
bala mbehin̄ Hed̄i hayan,
mbehi yakki hun na ndam.

21 Teemb ndeem
yaa nu beed̄uk Hed̄i d̄ah,
a hey mucdasse.✱' "

22 Du bi Israayel ci, sikd̄ukaat ini maa hee d̄u woye : Kooh teebid̄ d̄u ya ba Yeesu
yin̄ Nasareet, η firnde na keemaan na in feyohid̄ laayid̄ taamboh nga d̄e, findi d̄u
inhoha.

23 Yaareem faduusa η yaah ciŋ d̄u, wa nikee ini Kooh inah maañid̄, a yi
kood̄kid̄oha d̄aa. Du ap̄d̄ukid̄ d̄e η daayi a daayu η kurwaa taamboh η bi inahd̄i
waasin̄ Kooh.

24 Waaye Kooh hultid̄id̄ d̄e, a kood̄ohha d̄e η miskid̄ ciŋ kakaan. Laam kakaan ki
mineedi d̄e amb.

25 Dawuuda sah woyid̄ η Yeesu an :

" N̄ genangeen hot Hed̄i η fikiiso.
A yii η serooso ne η neyyohuu.

26 Wed̄ tah keeñin̄ ngo soosid̄,
yeek ci na pulohe η nguβin̄ ngo,
teebohid̄ sum kiŋ ngo.

Po η d̄ooy ruy-ruyan̄ ngo sah,
faanin̄ ngo hey idsid̄ke η ooluk.

27 Kooh fu, fu fad̄and̄i so muk η Jaanim
te fu fad̄and̄i ñaamin̄ d̄a yi fu min ooluk,
a nopee η ruy-ruy.

28 Fu teebid̄ to waas ciŋ kipes ki,
fu hey yo riifde na sum η nikin̄ d̄a ndii.✱' " »

29 Piyeer baatta nga ne : « Baah ciŋ ngo, η minid̄ d̄u woo hoolid̄ η ini kad̄ η caac
boo Dawuuda : A kaanid̄, a uumbuud̄ te ruy-ruyin̄ d̄e ris na boo ndii poyi.

30 Dawuuda nikee buur, a nikka woosuud̄. A inheen ne Kooh gapeen d̄e te a giñid̄ta
d̄e ne a hey name tum yino η bi rimkohan nga d̄e buuri laman d̄e.✱

31 Dawuuda hoteen ini na haye, wed̄ tahee d̄e woo η ini kad̄ η hultin̄ Mucd̄ohi
Gapohse ne

" Kooh fad̄and̄i yeem η Jaanim,
faanin̄ d̄e nopand̄i η d̄ooy ruy-ruy.✱' "

32 Yeesu yeem, Kooh hultid̄id̄ d̄e, boo jen, boo minid̄ d̄u seede'id̄ ineem.

33 Kooh Baabi meebid̄ d̄e po η ñaahmin̄ d̄e, a ed̄ta d̄e Fuud̄si Hoolohngaani
gapohse, Yeesu ruhsid̄ta Fuud̄si nga boo. Ineem wed̄ d̄u na hote, d̄u kerhee wa wii.

34 Dawuuda rap̄d̄i η Eel ci, moona a yi woo ne :

" Hed̄i woyid̄ Hed̄ to ne :

'Boofa η ñaahmin̄ ngo,

35 po mbad̄na η folan bi sang d̄a,
fu tum ba degoha kot.✱' "

36 Kon d̄u Israayel ci jen inhaat woorid̄ ne : Yeesu yi d̄u daayee η kurwaa, a yi Kooh
tum Hed̄i, tummba d̄e Mucd̄ohi a gapohe. »

³⁷ Wa booba kerah ineem, keeñ cinj ba reehha, ba woosa Piyeer na *Apootar* ci tas ne : « Baah ci, boo joy na tum ? »

³⁸ Piyeer loffa ba ne : « Boysohaata pesohaad ! Yaa nu nga du dah boktukaat η tiikinj Yeesu Kiristaa ne Kooh daas du bakaad cinj du te a ed du Fuudsi Hoolohngaani.

³⁹ Laam gapohinj Kooh wa wuu du na bi rimkohan nga du ; wa wuu bi us ndii, wa wuu bi Kooh Hed boo na hee beedke nga de, η findi ba hend jen. »

⁴⁰ Piyeer taalndidta woytoheeda ba na bi woo laayid, a ñaaheeda ba an : « Teydukkaat mucdu, usaat boobi woti, ba baahdi. »

⁴¹ Bi teyduk woo kinj de boktuusa. Mbaadi, bi baatuk η kosid ci nikee η bak junni-kaahay (3000).

Kipes kinj kosid ci deb

⁴² Ba genee η sikduk jangdohinj *Apootar* ci. Ba jen ba mandee na boobi taambdoh, ba meedta ñam yino, ba meedta hun ba kiimee Kooh.

⁴³ Kooh taambohha η *Apootar* ci a tumeeda in feyohid laayid na bi keemaan ; booba jen, yaa nu nga dah feyuusa.

⁴⁴ Kosid ca jen nikka yino, ba baahha in ca ba raakee jen.

⁴⁵ Ba tooneeda kahan canj ba na raak-raak canj ba, ba paysohha kopora η harmban ba, yaa nu nga eduusa in hend na ini a etoh.

⁴⁶ Kooh-nu-wiis, ba meed coh η Kahan Kooh ; ba hunnda, ba baaheeda kañam η kahan canj ba, ba ñameeda kañam canj ba na keeñ soosid na edef.

⁴⁷ Ba yakdeeda Kooh, booba jen nebuusa nga ba. Kooh-nu-wiis dah, Hed baat ba mucduud wiiriis.

3

Piyeer na Saanj wirdid lafañ

¹ Wa raakka mbeh, Piyeer na Saanj kadta kiima Kooh η Kahan Kooh. Wa nikee jamanooninj kiimi na tumse η bak noh soos.

² Waam raak booba bayeeda jaar lañid nga, a rimuk rimuk na lañinj de. Mbeh nu nik, a na bayse bayu, a degu η sero buntaana na woyse "Buntaani-Modohngaani" ne a min yalwaan η boobi na aase η Kahan Kooh.

³ Wi a hot Piyeer na Saanj heeda aase, a meekissa ba yalwaan.

⁴ Piyeer na Saanj jen iiyeeda de, Piyeer woosa de ne : « Marka boo ! »

⁵ A markeeda ba baahid, a ammba ne a hey rahse in nga ba.

⁶ Piyeer woosa de ne : « Nj raakdi urus η raakdi haalis, waaye ini η raak, η hey da wa one : Nj tiikinj Yeesu Kiristaa yinj Nasareet, kurka fu tiind ! »

⁷ A ammba de η yaah-ñaahum, a kurkidta de, η diska diska kot cinj de nikka ndengid tir.

⁸ A kurukka japit, a tufukka, a tiindeeda. A hunnda na ba, a aassa Kahan Kooh, a tiindeeda, a gongtidkeeda, a yakdeeda Kooh.

⁹ Booba jen hotta de tiindeeda, a gidmeeda Kooh.

¹⁰ Ba inhissa de ne a yi meed boof, a yalwaanee η buntaana na woyse "modohngaani" η Kahan Kooh, wed ba jaahdoh, ba feyuusa η ini raak.

Woo kinj Piyeer

¹¹ Yaara lañnee nikka nodid η Piyeer na Saanj, booba jen feyuusa, ba fadsukka diska bi Piyeer nikee η diska na woyse Pernganj-Suleymaan nganj Kahan Kooh.

¹² Wa Piyeer hot ineem, a woosa mboolnda ne : « Israayel ci, wa ye tah du feyuusa η inii, wa ye tah du markee boo ? Du liib ne wa hatilin boo, wala nupi boo nup Kooh tah yaarii wir po a tiinde e ?

¹³ Koohin Ibrahiima na Isaahha na Yanhooba, Koohin caac cinj boo, teebohif yaki surgaanin de Yeesu yak. Te e du edoh de, du taasukka de η fiki Pilaat yi tufkee η kot fadis de.

¹⁴ Du taaskid Yi hool wuu Kooh te a yurahha, du kiimmba Pilaat ne, du fadsidu apoh bo'.[☆]

¹⁵ Du apdukid Hed kipes ki, waaye Kooh hultidid de. Boo nak, boo minid seede ineem.

¹⁶ Kosi boo kos Yeesu, wed tah woo ki boo woo η tiikin de onnda yaari du na hote yii te du inahha de, hatil po a minnda tufuk ndengid. E tiikin Yeesu, na kosi puloh nga de, on yaari wir jameet findi du hotoha an.

¹⁷ Diski wa nik ndii baah cinj ngo, η inhid ne du tum Yeesu ineem η inhaadi, du na kilifaacin du.

¹⁸ Waaye Kooh raakidta ineem ne ini a woyee maañid taamboh η woo cinj woosuud ci jen raak, ne Mucdohi a gapohee joyid raak miskid.

¹⁹ Mbaa boysohaat pesohaad, du wiiruk η Kooh ne a moos bakaad cinj du.

²⁰ N ineem, Hed boo hey du one bi jamano idsidkoha, a woosoh du Mucdohi a tandee du maañid, Yeesu.

²¹ Waaye diskii wa nik, Eel ci joyid dalid Yeesu po jamanooni in ci jen doknohsan as, findi Kooh woyoha maañid taamboh η woo cinj woosuud cinj de hoolid ci.

²² Laam Musaa woyeen ne : “ Hedi, Koohin du, hey du woosoh Woosuud findiiso, a pulohan cuubin du, sikdukoot in ci a woyan du jen.

²³ Te bo' nu sikdukoot Woosuudeem dah, a hey puldasse η cuubin Kooh, a apu.[☆] ”

²⁴ Woosuud ci woo jen, ina amboh η Samuwel[☆] po bi taamb nga de, findi ba hend jen, namid yegdoh mbah ci boo na pese cii.

²⁵ E du lam woosuud ceem, ambtidohi Kooh tufkidee na caac cinj du, wa wuu du wi a woyee Ibrahiima ne : “ N hey barke'de cuub cinj kehyi jen taamboh η bi na hee rimkohe nga da. ”

²⁶ Kooh koc woos surgaanin de nga du, a woosid de ne a barke'id du, a tum po yaa nu nga du dah ed finho tumohaad cinj de modfaadiici. »

4

Piyeer na Saan η fiki atte'oh ca

¹ Wa Piyeer na Saan woyee na booba, wed seeykidoh can waasin Musaa hunoh na yaara adgohee booba niidee Kahan Kooh, na bi *Sadusen*, ba hayya.

² Ba ayrukka Piyeer na Saan η ini beem jangdee booba, woyeeda ba ne Yeesu hultid te ba ndengdeeda ne kaanid ci hey hulte.

³ Ba ammba ba, ba tayohaahha ba sagu hooba Kooh hoobe.

⁴ Waaye raak laayid η bi kerhee jangdohin *Apootar* ci kosid. Bi kosee jen, jaar ci dong reyeen junni-yatuus (5000).

⁵ Wa Kooh wiis, wed kilifaaca na yakak ca na jangdohoh can waasin Musaa, bi nilee η Yerusalem cohoh.

⁶ Hannas seeykidoha yakka nilee nga na Kayif na Saan na Aleksaandar na bi kahan seeykidoha yakka jen.

⁷ Ba nakohha komu Piyeer na Saan η leerooba, ba meekissa ba ne : « Ini du habid wii, du habdoha winde hatil ? Du tuma η tiikin ya ba ? »

⁸ N ndeem, Piyeer riiffa na Fuudsi Hoolohngaani, a woosa ba ne : « Du bi kilifaacin cuubi, na yakak ci,

[☆] **3:14 3:14** Macce 27:11-27; Maarko 15:1-15; Luk 23:3-25; Saan 18:28-19:16   [☆] **3:23 3:23** Lewiici 23:29; Rohyidfi 18:15,19   [☆] **3:24 3:24** 1 Samuwel 1:20-25:1

⁹ nik ne ɓoo na meeksasse woti, ini baahidɪ ɓoo tumid ɓo' laffidɪ, na findi a wɪrdohu dah,

¹⁰ dɯ jen, na Israayel ci findi ɓa hend jen inhaat ne ɓoo taamboh ŋ tiikin Yeesu Kiristaa yin Nasareet ; sagueuce wed tah yaarii tufkid modod ŋ fikiidu. Yeesu yeem, e dɯ daay de ŋ kurwaa, waaye Kooh hultidid de.

¹¹ Fiis ci Hoolidɪ ci woo ŋ a yi ne :

“ Atoh fi dɯ ɓi tabahoh ci mbete mirndohidɪ nik

atoh fi amb tabahi.✧ ”

¹² Ali ɓo' mindi muc, ne wa taambohdɪ ŋ Yeesu dah. N Adina jen Kooh edoh de dong ne tiikin de min mucdohu. »

¹³ Wa ɓa hot kaañi Piyeer na Saan kaañ ini ɓa woye, ɓa feyuusa, laam ɓa inah ɓa ɓo' an rek, ɓo' jangaadi. Ba inhissa ne ɓa meed hun na Yeesu.

¹⁴ Waaye hota ɓa hotee yaara wɪrdɯ tufkid ŋ sero *Apootar* ci kanak ci, tahha po ɓa raakdi woyaah.

¹⁵ Ba woosa Piyeer na Saan ne ɓa pulaat ŋ atte'oahaana, atte'oh ca tassa nga ne ɓa hotoh ŋ harmban ɓa.

¹⁶ Ba woosa ne : « Boo tuman yaabii na ? Ba habdid keemaan hoolid te ɓi Yerusalem jen inhida, ɓoo mindaa taas.

¹⁷ Waaye wa joydi baat pasarkoh ŋ harmban ɓoobi, kon ɓoo huflukaat ɓa po ɓa woyissuu na ali ɓo' ŋ ini kad ŋ tiikin yaareem. »

¹⁸ Ba beedukka Piyeer na Saan, ɓa sangohha ɓa keeh-keeh ne ɓa kinaat woyis wala ɓa jangdohee ŋ tiikin Yeesu.

¹⁹ Waaye Piyeer na Saan loffa ɓa ne : « Wa ye wed yurah ŋ has ciŋ Kooh, kerhid dɯ wala kerhid Kooh ? Atte'aat !

²⁰ Ini kad nga ɓoo, ɓoo mindi dek ini ɓoo hot, kerahhaa. »

²¹ Atte'oh ca baatta hufluk Piyeer na Saan, ɓa fadissa ɓa, ɓa raakeedi waas nga ɓa ne ɓa tum ɓa miskid laam ɓooba jen nikee yakdeeda Kooh ŋ ini raakee weem.

²² Yaara wɪrdassee wɪrda feyohda uupdeen kiis ndanjiyaah-nikiis (40).

Kosid ci kiimid Kooh

²³ Wa Piyeer na Saan fadsu, ɓa kadta ŋ huntoh can ɓa, ɓa naandsukka ɓa in ca kilifaacan seeykidoh ca na yakak ca woo ɓa jen.

²⁴ Wa ɓa kerah ineem, ɓa jen ɓa hunnda ɓa kiimeeda Kooh an : « Hed ɓoo, a fu fer Eel ci na kehyi na cookmi na in ci nik nga ca jen.

²⁵ A fu ed Dawuuda Fuudsi Hoolohngaani, Dawuuda, yi caaciŋ ɓoo, surgaaniŋ da. Fu taambohha nga de, fu woosa ne :

“ Wa ye tah cuub ci dɯude ?

Wa ye tah

ɓoobi waakohee ne ɓa tum in baahaadi
ŋ barang barang ?

²⁶ Buur ciŋ kehyi

na koodkide hiñoh,
ɓi raak hatil hun ne
ɓa hiñoh na Hed ɓoo
na buuri a tufkid.✧ ”

²⁷ Laam wa keeh ne Herod Antipas na Ponse Pilaat ambukohid ŋ kur-taahii, ɓa hunnda na cuub ci cinoo ci na Israayel ci jen ne ɓa hiñoh Yeesu, surgaaniŋ da hoolidi, yi fu tufkid.

²⁸ Ba na tume in ci fu koodkidee maañid ŋ hatilin da, ŋ ini neɓ da.

²⁹ Diski wa nik ndii, Hed boo, marka findi ba na huflukohee boo. Ona boo, bi ñaam cin da, boo yegdoh woo kin da te boo neyyohuu nga.

³⁰ Radsa hatilin yaahin da ne wir raak na bi firnde na keemaan η tiikin Yeesu surgaanin da hoolidi. »

³¹ Wa ba yut kiim Kooh, diskas ba cohee yoondeeda. Ba jen, ba riiffa na Fuudsi Hoolohngaani, ba yegdoheeda woo kin Kooh te ba neyyoheedi nga.

Kosid ca baahid in can ba

³² Booba kosee jen hunnda, nikka yino, bed baahee keñ yino na liibohaad. Ali bo' woyeedi nga ba ne raak-raakin de, a yi raaka kiik ce, waaye ba ambsohee ambsoh in can ba jen yino.

³³ Apootar ci seede'eeda na hatil keeh-keeh, ne Hed boo Yeesu hultid, te Kooh baahoheeda ba keeh-keeh yaa nu nga dah.

³⁴ Ali bo' nga ba ñakeedi. Bi raakee yohon na kahan tooneeda ca, ba bayya candooma,

³⁵ ba deggaa η yaah cin Apootar ci, wa paysohuusa, yaa nu nga eduusa in hend na ini a etoh.

³⁶ Raakeen jaar nga ba teeku Suseef, a baahee η Lewiici, a nikee bo' Siipar. Apootar ci teekee de Barnabaas, wa tokis "yaari na ñaahe boobi".

³⁷ A toonnda yohon ce, a bayya kopora, a deggaa η yaah cin Apootar ci.

5

Anaãas na Safira

¹ Waaye wa raakeen jaar teeku Anaãas na bitiice Safira. Raakka yohni ba toon.

² Yaara daakka bak η kopora, bitiice nammba hun na de η ineem, ini tas η kopora a bayyaa, a deggaa η yaah cin Apootar ci.

³ Piyeer woosa de ne : « Anaãas, wa ye tah fu fadta Seytaani a riiffa keñin da ? Po fu leye Fuudsi Hoolohngaani η dasdi fu dasid bak ngan kopori fu toonoh yohon fu.

⁴ Wi fu toonohdaa, wa nikee wuu fu haa e ? Fu mineena sang toon, wala wi fu toona, kopori nikee wuu fu, fu mineen tum ini neb da naa. Fu liiboh tum in mand an na η keñin da ? Fu lee bo' haa, fu lee Kooh ! »

⁵ Wa Anaãas kerah woo ceem, a keennda, a kaannda. Booba kerhee naandsukin wa jen neyyohha keeh-keeh.

⁶ Komaakca fiir ca hayya, ba muurra fidaafa, ba bayyaa ne ba uumb de.

⁷ Wa degga ini ree wahtu kaahay bitiice aassa ; a inheedi ini raak.

⁸ Piyeer meekissa de ne : « Woyaa so, du toonoh kehyi candomii e ? » A loffa ne : « Ee, boo toonoha ineem. »

⁹ Piyeer woosa de ne : « Du min kerhidoh na ne du markisuk Fuudsin Hed boo ? Kot ci fu kerah η yahndeeri, e boobi puloh uumba jaar fu ; ba hey da name bay. »

¹⁰ N saasi saasi, a keennda η kot cin Piyeer, a kaannda. Komaakca fiir ca aassa, ba hotta ne a kaanid, ba bayya de, ba uumba de η sero jaar ce.

¹¹ Bi Janguuna jen na booba kerah ina raak jen neyyohha keeh-keeh.

Apootar ca tumid in feyohid laayid

¹² Kooh taambohha η Apootar ci, a tumeeda in feyohid na keemaan laayid, booba jen hoteeda nga. Kosid ca jen η findi ba hend, ba meed meed coh η bayaalan Kahan Kooh, η Perngan-Suleyman.

¹³ Ali bo' wiiriis kaañeedi kad nga ba, waaye booba jen woyee in baahid nga ba.

¹⁴ Booba kosee Hedi uupeeda nga uup laay jaar na bitib, ba baatuusa η mboolndan kosid ca.

15 E keemaan ceem tah kosaayid ca sah puldasseeda η kahan ca, ba degseeda η mbeeddaaca, ngan fiyaang wala η basang ne Piyeer taamb dah, findi wa min mand dah, raak bi saangniη de laalan.

16 Bo' laayid nameeda puloh kur ca wilee Yerusalem, ba bayeeda kosaayid ca na booba jiini ambe, ba jen ba wurdasseeda.

Ambuukanj Apootar ca

17 N ineem, seeykidoha yakka* na booba nikee na de jen, bed ba *Sadusen* ca, ba siissa *Apootar* ca, ba tufukka η kot tum in ;

18 ba ammba *Apootar* ci ba tayca ba η kasoona.

19 Waaye η weka, malaaka Hed boo rangissa buntaacan wa, a pulidta ba, a woosa ba ne :

20 « Kadfaat Kahan Kooh, du woo booba woo cinj kipes ki asi wii. »

21 *Apootar* ci kerhidta de, na baaba teel ba kadta Kahan Kooh ba jangdoheeda. Seeykidoha yakka raakka coh na booba na hune na de, ba beedukka saangnan yakak canj Israayel jen, ba woosa bi bo' ne ba kad baya *Apootar* ca η kasoona.

22 Dag ca kadta kasoona waaye ba raakdi ba nga. Ba dokukka, ba woosa ina ba bayoh nga an :

23 « Boo raak kasoona ranguud ndengid te niidoh ca nikee nga η fiki yahndeera, waaye wi boo rangis, boo hotdi ali bo' nga ba η dooya. »

24 Wa kilifaananj dag ca niidee Kahan Kooh kerah woo keem, a yi na kilifaacan seeykidoh ca, ba feyuusa, ba liibeeda ini rahas *Apootar* ci na findi wa mirndohan.

25 N ineem jaar hayya woosa ba ne : « Yaabi du tayee η kasoona, ba daa η Kahan Kooh na jangde booba. »

26 Wed kilifaananj dag ca hunoh na bi dag, ba kadta, ba bayya ba bay modod, ba kaañeedi ba tum in, sagu neyyoh ne mboolnda tap ba atoh.

27 Wa ba bay ba, ba tufkidta ba η fiki saangnan yakak ca, seeykidoha yakka woosa ba ne :

28 « Boo sangoheedi du keeh-keeh ne kinaat jangdohis η tiikinj yaareem e ? Weddi, du riifdi Yerusalem jen na jangdohin du, baatta nga, du waad boo raan kakaan kinj yaareem ! »

29 Piyeer na *Apootar* ci binoobi loffa ne : « Kerhid Kooh wed ngisoh kerhid boobi.

30 Koohin caac cinj boo hultidid Yeesu yi du ap η daayi du daay de η kurwaa.

31 Kooh meebid de, po η ñaahminj de, a tummba de adgohoh na Mucdoh ne a on Israayel ci ba boysoh pesohaad, ba daasu bakaad cinj ba.

32 Boo nak, boo seede ngan in ceem, boo na Fuudsi Hoolohngaani Kooh ed bi kerhid de. »

33 Woo ceem ayrukidta boobanj saangna po ba heeda pooke, ba waadta ap *Apootar* ci.

34 Waaye *Farisen* nikeen ngan saangnan yakak ca, a teeku Gamaliyel, a nikee jangdohoh η wasinj Musaa, booba jen edeen de cir. A kurukka, a nakohha ne *Apootar* ci puldu yissuut.

35 Yutta a woosa booba ne : « Baah ci, du bi Israayel ci, wortukaat ini du na hee tume yaabii.

36 Maañaadi jaar teeku Tedaas hayid, a tummba haf ce bo' yakak, boobi ñaakdee de nikee η bak teemet-nikiis (400). Waaye wi a apu, bi ñaakdee de jen pasarkohha, bo' kerhisdi ba.

* 5:17 5:17 *Seeykidoha yakka* : a yi adgohee seeykidoh cinj Yawuut ci jen. A aasangee waas yino η kiis ki ngan Diska Hoolohngaana ne a seeyuk wuu Kooh. A yi dong meed aas nga.

³⁷ Wa a coot, Yudaa yi genee Galile nammba hay, wa nikee ŋ jamaanoona boobin kur ki kindse. A nammba nook bo' laayid, ba ñaakidta de. Wi a kaan, boobi ñaakdee de jen pasarkohha.

³⁸ Diski wa nik, ñam na woyee dŋ ne : Kinaat rahsoh tus na yaabii, fafaat ba ba coot. Nik ne ini tah ba kuruk na ini ba na tume puloh ŋ bo' dah, wa hey yahrukohe.

³⁹ Waaye nik ne wa puloh ŋ Kooh dah, dŋ minandaa yahroh. Wa miniid dŋ bek sah, hiñoh na Kooh. Wortukaat ineem ! »

Atte'oh ca jen hunnda na de.

⁴⁰ Ba beedukka *Apootar* ci, ba labdukka ba. Ba woosa ba ne ba kinaat woyis ŋ tiikin Yeesu ; yutta ba faakta ba ne ba coot.

⁴¹ *Apootar* ci pulohha saangna, ba nikka sumoh na sumoh, ŋ ini Kooh attee ba ne ba yeyyoo'id yissuutdŋ sagu tiikin Yeesu.

⁴² Kooh-nu-wiis, ba meedta kad Kahan Kooh na kahan ca cinooca, ba taalndidta, ba jangdoheeda, ba woyeeda Yegdohin Muci, ŋ ini kad ŋ Yeesu, Mucdohi Gapohse.

6

Bo' yasna-kanak kooduud ne ba baatdoh Apootar ci

¹ Ŋ jamaanoocaam, taalubeeca baatkeeda baatuk, ŋ ineem Yawuut ca woyee gerek lahtukeeda ŋ ba woyee heber. Ba lahtukee ne, bitib ca jaar can ba kaan te ba baahha nga ba, meed meed sagankohu ŋ paysoh ca meed paysohu Kooh-nu-wiis.

² Wa *Apootar* ci ndanŋiyaah na kanak ci (12) keraha, ba cohdohha taalubeeca jen, ba woosa ba ne : « Wa moddi boo fad jangdohin woo kin Kooh, boo taambkohee paysoh kañam.

³ Kon, baah cin boo, koodaat ŋ dooy dŋ jaar yasna-kanak bi raak seede modid, riiffa na Fuudsi Hoolohngaani te ba raakka liibohaad modid, boo dengkoh ba pangkeem.

⁴ Ini kad ŋ boo, boo min taalndid yurhidkoh kiimin Kooh na pangkin jangdohin woo kin de. »

⁵ Booba jen hunnda teydukka woo keem. Wed ba tanoh Ecen, jaar kosid lool, te a riiffa na Fuudsi Hoolohngaani. Ba tannda a yi na Filip, Porokor, Nikanoor, Timoon, Parmenaas, na Nikola yaarin Añcos ci aasee ŋ waasin Yawuut ci.

⁶ Ba bayya boobeem ŋ *Apootar* ci, beem degga ba yaah cin ba, kiimidta ba Kooh.

⁷ Woo kin Kooh uupeeda nga uup pasarkoh, taalubeeca uupeeda nga uup laay lool ŋ Yerusalem. Te seeykidoh Yawuut laayid teydukka kos Yeesu.

Ecen ambuud

⁸ Kooh baahohha Ecen, a onnda de hatil po a tumeeda keemaan, a teeboheeda firnde yakak ŋ dooy booba.

⁹ Waaye raakka bi bo' baah ŋ *sinaagoga* teeksee "*Sinaagogin* Ñaam ci fadsuud ci", ba taastidoheeda na Ecen. Boobeem nikee Yawuut, ba pulohee Sireen na Aleksandiri, bum pulohha Silisi na Asi.

¹⁰ Waaye ba mineedi de bur, laam Fuudsi Hoolohngaani oneen de liibohaad modid po a minnda woo baahid.

¹¹ Ŋ ndeem, ba wirinnda bi bo' ne ba woo ne : « Boo kerhid Ecen woyeeda in modaadi ŋ Musaa na Kooh. »

¹² Ba yopoh booba na yakak ca na jangdohoh can waasin Musaa daa ; beem keennda Ecen, ba ammba de, ba bayya de ŋ saangnan yakak can Israayel.

¹³ Ba bayya bi seede leyoh, beem woyeeda ne : « Yaarii na kurkeedi ŋ woo woo modaadi ŋ ini kad ŋ Kahan Kooh na waasin Musaa.

¹⁴ Boo kerhidf de woyeeda ne Yeesu yinj Nasareet yeem hey fole Kahniñ Kooh wii, a boysoh mbaah ci Musaa fadid boo. »

¹⁵ Boobanj saangnanj yakak ca jen junnga ñ Ecen, markeeda de, ba hotta fikiirin de melcidfeeda findi fiki malaaka.

7

Woo kinj Ecen

¹ Wedf seeykidoha yakka meeksoh Ecen ne : « In ci fu na yambse ca keeh e ? »

² Ecen loffa ne : « Baah cinj ngo na baab cinj ngo, sikdukaat to. Kooh yi Hed ndam, teebkid caac boo Ibrahiima, waam raak de ñ Mesopotami bala a hayan gene ñ Haaraan dah.* »

³ Kooh woosa de ne : “ Fada kur ki fu genoh, fu fad baah cinj da ; fu kad ñ kur ki maa hee da teebe.* ”

⁴ Ñ ineem, Ibrahiima pulohha kur kanj Kaldeeca, a kadta, a gennda ñ Haaraan.

Ñ finho kakaan kanj baab ba, Kooh haytohha de ñ kur ki du genoh wii woti-woti.

⁵ Kooh ondi de ali kehey, a ondi de sah in hend na diski a min deg kot. Waaye a gappa de ne a hey de one kur ki, a yi na bi na hee rimkohe nga de ñ finhooce, te moonna waam raak de raakdi kubu ndoom.

⁶ Inii wedf Kooh woo de :

“ Set cinj da

hey nike jaambur

ñ kur ka ba raakdi,

ba tumu ñaam nga,

ba torhidu kiis teemet-nikiis (400). ”

⁷ Waaye Kooh degga nga ne :

“ Ñ hey atte'e

bi kur ka ba tumohu ñaam

ñ finho ineem,

ba hey pulohe nga,*

ba hay yo ñaamke ñ ndii. ”

⁸ Yutta Kooh ambtidohha na Ibrahiima, a edta de ngudfuk ne wa teebohee ambtidoheem.*

Ibrahiima raakka kubu jaar Isaahha, a ngudta de ñ mbeha yasna-kaahaydoh.*

Isaahha nammba tum kubkinj de Yanjhooba daa, yeem nammba tum kubuucin de ndanjkiyaah na kanak ci (12) daa, bed bi caac cinj cuub cinj boo.

⁹ Siisa beem siisee taambdoh ba Yuusufa* tahha po ba toonnda de ne a tumsa ñaam ñ Misra.* Waaye Kooh nikee na de,

¹⁰ a puldohha de ñ miskid cinj de jen. Kooh tummba po a neɓpa Firawnaana, buuranj Misra, a nammba de on liiboheed modid ñ fiki buura po yeem tummba de goornooranj Misra na kilifaananj kahan ce jen.*

¹¹ Wedf adf raakoh ñ kur kanj Misra jen na Kanaan. Wa misikka nga ba lool, po caac cinj boo raakidfi ñ namaah.

¹² Wa Yanjhooba kerah ne bele raakid ñ Misra, a woossa caac cinj boo nga, wa nikka kadanj ba koc.

¹³ Wi ba kadf kotan ba kanakdoh, Yuusufa tummba po taambdoh cinj de inhissa de, ñ ndeem Firawnaana inahha bi kahan Yuusufa. *

¹⁴ Yuusufa woosohha ne baab ba Yanjhooba kadaat baysa, a yi na bi kahan ba jen : ba nikeen bo' ndanjkiyaah-yasna-kanak na bo' yatuus (75).

* 7:2 7:2 Camba 15:7; Nehemi 9:7 * 7:3 7:3 Camba 12:1 * 7:7 7:7 Camba 15:13-14 * 7:8 7:8 Camba 17:10-14
 * 7:8 7:8 Camba 21:4 * 7:9 7:9 Camba 37:11 * 7:9 7:9 Camba 37:28 * 7:10 7:10 Camba 41:39-41 * 7:13
 7:13 Camba 41:54-45:16

15 Yanjhooba kadoh Misra daa* ; a kaanoh nga,* a yi na caac cin boo.

16 Fidaaf can ba bayuusa Sisem, ba dasduusa η ruy-ruya Ibrahiima rome na koporin de η bi rimkoh Hamor ngan Sisem.*

17 Jamanoona Kooh hee mitdohe ina a gapee Ibrahiima nikee rebeeda ; raak cuubin boo baatikid, wa uupeeda uup laay η Misra,

18 po findi buur wiiriis adgohoh kur ka, buureem inheedi Yuusufa.

19 A ñaanooha cuubin boo, a tumba caac cin boo miskid po a mbetdukoheeda ba gooy can ba ne beem kaan.

20 Jamanooneem wed Musaa raakohu, a nikka komaaki modid η Kooh ; a taambkohseeda η kahan baab ba po a raakka cabin kaahay ;

21 wi a mbetu, kubki bitbin Firawnaana parahha de, a kodta de findi kubuuce.

22 Wa kadoh daa, Musaa jangduusa ki'inhin bi Misra jen, a nikka bo' raakid hatil η woo na tum.*

23 Wi a raak kiis ndanqiyaah-nikiis (40) wed a liiboh kad marka baah cin de, Israayel ci.

24 A hotta jaar gen Misra torhideeda yino nga ba, a langdoheeda yaara torhidasse, a wirndukdeeda de, a appa yaaran Misraaca.

25 A liibee ne baah cin de hey inhe ne Kooh waad taamboh nga de ne a mucid ba, waaye ba inheeda.

26 Wa Kooh wiis, a hotta kanak η baah cin de hiñoheeda. A waadta ba kerhidohid, a woosa ba ne : “ Yaabi, e du baah, wa ye tah du hiñohe ? ”

27 Waaye yaara torhidohede teyduki Musaa, a yenna de, a woosa de ne : “ Ya ba tum da kilifaanin boo na atte'ohin boo ? ”

28 Fu waad to nam ap findi fu apoh yaarin Misraaci wotba e ? ”

29 Wa Musaa kerah woo keem, a saandohha, a raayya η kur kan Majaan.* A nikka η ndaam, po a raakka kubu jaar kanak nga.*

30 Wa degga kiis ndanqiyaah-nikiis (40), malaaka teebukka Musaa η kehya hulangan tangooran Sinaay, η jaalan yongkaahan kidga yina gile.

31 Wa Musaa hot ineem, a feyuusa. A rebpa ne a maraka baahid, wed a kerhoh hoosorin Hed boo an :

32 “ A ñam Koohin caac cin da, Koohin Ibrahiima na Isaahha na Yanjhooba ! ” Musaa tiitta po saakdoheeda, a kaañisdi marak.

33 Hed boo woosa de ne : “ Wolsa ñafad cin da ; diskid fu tufuk wa kehey hoolid.

34 N hotid torhidid cuubin ngo na torhidasse η Misra. N kerhid iin cin ba te η ruhsid ne η naaf ba. Diskid wa nik, haya η woos da Misra.* ”

35 Musaa yeem, a yi baah cin de taaske, ba woyeeda de ne : “ Ya ba tum da kilifa na atte'oh ? ” Musaa a yi Kooh woos ne a nik kilifaani na yi na hee naafe cuubin de, taamboh η baatdohin malaakaani teebkee de η kidga yina.

36 A Musaa pulid Israayel ci Misra. A tumid in feyohid na keemaan laayid η kur keem,* na wa ba huusee Cookma-Ruumnda* na wa ba nik η kehya hulanga kiis ndanqiyaah-nikiis (40).*

37 A Musaa namee woo Israayel ci ne : “ Kooh hey du wooshe Woosuud findiiso, a pulohan η cuubin du.* ”

38 Wa booba coh η kehya hulanga, a Musaa namee nik η harmban caac cin boo na malaakaani woyee na de η tangooran Sinaay. A rahassa woo cin kipes ki, ne a ed boo ca.*

* 7:15 7:15 Camba 45:9-46:30 * 7:15 7:15 Camba 49:33 * 7:16 7:16 Camba 23:3-20; 33:19; 50:7-13; Yosuwe 24:32 * 7:22 7:22 Pula 1:1-2:10 * 7:29 7:29 Pula 2:11-15 * 7:29 7:29 Pula 18:3,4 * 7:34 7:34 Pula 3:1-10 * 7:36 7:36 Pula 7-12 * 7:36 7:36 Pula 14:21-15:20 * 7:36 7:36 Pula 15:22-Rohyidi 34:12 * 7:37 7:37 Rohyidi 18:15 * 7:38 7:38 Pula 19:1-20:21; Rohyidi 5

39 Waaye caac cinj boo waadfeedi kerhid Musaa, ba sannga de teydfuk, keeñ cinj ba jen nikee η dokuk Misra.

40 Ba kadta η Aaruna, ba woosa de ne : “ Musaa yaari puldoh boo Misra yii, boo inahdi ini rahas de. Mbaa, habdida boo kooh ci adgohan boo. ”

41 Ba tibdfukka doon, ba tumbaa koohin ba, ba seeykeeda nataaleem. Ba nebuusa η ina ba tiboot na yaah cinj ba.✧

42 N ndeem, Kooh suungdfukka ba, a fadta ba ba ñaamkeeda cabni na nohi na hor cinj eel ci findi wa fiisohu η Fiis cinj woosuud ci an : “ Cey cuubin Israayel ci, doopaat ca du seeykee na sarah ca cinooca du habdee ini ree kiis ndanjiyaah-nikiis (40) η kehya hulanga, du habdee ca wuu so e ?

43 Muk ! Du habdee ca wuu so haa ! Du bayndohee diipan* Molok na horan Romfa yi du tum koohin du, ced nataal ci du habid ne du ñaamuk ca. Ineem wed tah po η hey du toore η diska uup us✧ Babilon. ” »

44 Ecen taalndidta an : « N kehya hulanga, caac cinj boo nikee na Diipa daakohsee in ca teebohee Ambtidohi. Diipaam habdohsee findi Kooh nakohee Musaa, laam a woyee Musaa ne a habdaata jok findi a teebohee de wa η nataal.✧

45 Diipeem caac cinj boo taamb nga nameena lam. Ba bayndoheena, wa Yosuwe adgoh ba, η jamanona ba degoh kur ka yaah ; kur kanj cuub ca Kooh aane η fikiiba.✧ Wa rissa nga po η jamanonan Dawuuda.

46 Kooh baahoheen Dawuuda, Dawuuda kiimba de ne a min tabah genoha ne bi kahan Yanhooba ñaamkee de nga.✧

47 Waaye a kubkin de Suleymaan mirndoha tabah.✧

48 Waaye kinaat liib keeh-keeh ne Kooh yi η dafka dafka gen η in ci yaah bo' habid. Kerhaat ini woosuudi woo, an :

49 “ Hed boo woo ne : ‘Asamaan wed bofohaanin ngo, kehyi nikka degoha kot cinj ngo. Kon du tabahdan ndo kahan mand na ? Wala winde disik wed η idsidkohan ?

50 A ñam fer in cii jen haa e✧ ?’ ” »

51 Ecen marakka ba woosa ba ne : « Du ndeng ndeng haf ! Du rannga keeñ cinj du na nof cinj du η beedkohin Kooh findi bi baahdi η Ambtidohin de. Du ris hiñoh na Fuudsi Hoolohngaani, du mand na caac cinj du !

52 A yinde woosuud a yi caac cinj du tolfidfi ? Caac cinj du apid bi yegdohee ne Yurhidi hey haye. Te du bi woti-woti, du worid de, du boommaba de.

53 Du rahsid waasin Kooh taambo η malaakaaci, waaye du taambidfaa. »

Kakaan kan Ecen

54 Wa atte'oh ca kerah woo cinj Ecen ceem, ba ayrukka de po ba heeda pooke.

55 Waaye Ecen riiffa na Fuudsi Hoolohngaani, a marakka η Eel ci, a hotta siñaarin Kooh, a hotta Yeesu tufkid η ñaahmin de.

56 A woosa ne : « N hotid Eel ci rangsukid, Kubkin boyi tufukka η ñaahmin Kooh. »

57 Wa ba kerah woo keem, ba leehukka η dafka, ba rannga nof cinj ba. Ba jen ba fadsukka Ecen.

58 Ba faseeda de po ba pulidta de kur-taaha, ba tapeeda de atoh ne ba ap de. Seede'oh ca fadde kulbaacan ba η kot cinj komaaki mitid fiir na woyse Sool.

59 Wa ba tapee Ecen atoh, a kiimeeda Kooh an : « Hed boo Yeesu, teya ruuhin ngo. »

60 Wed a yekoh gik, a leehukka η dafka an : « Hedi, kina ba amboh bakaadii ! » Wi a woo ineem, a ngudta.

✧ 7:41 7:41 Pula 32:1-6 * 7:43 7:43 diipan Molok : diipii, wa nikee ndut habdohu piis wala und. Booba ñaamkohee koohi nikaadfiini na woyse Molok nga. ✧ 7:43 7:43 Amos 5:25-27 ✧ 7:44 7:44 Pula 25-31; 35-40 ✧ 7:45 7:45 Yosuwe 18:1 ✧ 7:46 7:46 2 Samuwel 7:1-17 ✧ 7:47 7:47 1 Buur ci 6 ✧ 7:50 7:50 Esayi 66:1-2

8

¹ Sool huneen ŋ ini Ecen apu.

Kosid ci cambid tolfidu

Ini koodoh mbaɗi kosid ca nikee ŋ Yerusalem tolfidasseeɗa. Wa nikee tolfid miskid. Ba jen, ɗal *Apootar* ci, ba pasarkohha ŋ kur caŋ Yudee na caŋ Samari.

² Raak bi yaar kosid Koooh lool uumbid Ecen, ba rooyya ɗe rooy miskid.

³ Waaye Sool ŋ haf ce, a heeda reehɗe bi Janguuna. A aseeɗa ŋ kahan nu kahan, a puldeeda kosid ca, yaar na bitib, a tayeeda ŋ kaso.

⁴ Bi pasarkohee nak, kaɗeeda ŋ ɗisik nu ɗisik, ba woyeeda Yegɗohiŋ Muci.

Filip woyid Yegɗohiŋ Muci ŋ kur caŋ Samari

⁵ Ŋ pasarkoheem, weɗ Filip kaɗoh kur-taah ngaŋ Samari, a yegɗohha Mucɗohi Gapohse ŋ ndaam.

⁶ Wa ba kerah ɗe te ba hotta firndeeca a tume, mboolnda jen hunnda, tummba tek, ba sikɗukeeda ɗe baahid.

⁷ Laam jiini laayid nikee puleeda na leehuk ŋ kosaayid ca te lafañ laayid na beendkid laayid wirra.

⁸ Ŋ ineem sum keeh-keeh raakka ŋ kur-taaheem.

⁹ Raakeen yaar baatsidid gen nga teeku Simong. A nikee luhusoh te a feyeen bi Samari lool. A tumee haf ce bo' yakak.

¹⁰ Booba jen, yakak na komaaki meed meed sikɗuk woo ciŋ ɗe baahid, ba woyee ne : « Yaarii, a yi hatiliŋ Koooh, hatili na woyse "yakki" ! »

¹¹ Simong maañid feyeeda ba na luhusiŋ ɗe, weɗ tah ba sikɗukeeda ɗe baahid.

¹² Waaye wa ba kos Filip yi woo ba Yegɗohiŋ Muci, wi kaɗ ŋ Nguuriŋ-Koooh na tiikiŋ Yeesu Kiristaa, ba boktuusa jen, yaar na bitib.

¹³ Simong sah kossa, a boktuusa. A waadisi sabsukoh na Filip, a feysee feyu jameet ŋ firndeeca na keemaan ca raake.

¹⁴ Wa *Apootar* ci nikee ŋ Yerusalem kerah ne bi Samari teyɗukid woo kiŋ Koooh, ba tuuyca Piyeer na Saan nga ba.

¹⁵ Wa ba ree, ba kiimidta ba Koooh ne beem rahas Fuudsi Hoolohngaani.

¹⁶ Raak Fuudsi Hoolohngaani ruhseedi ŋ ali bo' nga ba paad ; ba boktasee ŋ tiikiŋ Hedɗi boo Yeesu dong.

¹⁷ Ŋ ndeem Piyeer na Saan degga ba yaah ciŋ ba, beem rahassa Fuudsi Hoolohngaani.

¹⁸ Simong hotta ne kosid ca rahas Fuudsi Hoolohngaani wa *Apootar* ci deg ba yaah ciŋ ba, ŋ ineem a kommba Piyeer na Saan kopor.

¹⁹ A woosa ba ne : « Namaat to eɗ hatilii po bo' nu ŋ nam deg yaah ciŋ ngo ŋ haf ɗah, a rahas Fuudsi Hoolohngaani. »

²⁰ Waaye Piyeer loffa ɗe ne : « Koporiŋ ɗa sooyaat na ɗa ! Ini Koooh na onohe, fu liib ne fu mina min romoh koporiŋ ɗa e ? »

²¹ Fu baahɗi, fu baahlaandi ŋ inii laam liibohaad ciŋ ɗa yuraɗɗi ŋ fiki Koooh.

²² Mbaa boysoha liibohaad ciŋ ɗa moɗaadiiceem te fu kiim Hedɗi, wa miniɗ nik ne a hey ɗa ɗaase liibohaad ciŋ ɗa.

²³ Ŋ hotid ne fu riifid na aay-keñ te bakaad tumid ɗa ñaam. »

²⁴ Simong loffa Piyeer na Saan ne : « Du ŋ haf ɗu, kiimɗaat to Hedɗi po ali in, ŋ in ci ɗu woo rahsuu so. »

²⁵ Wa Piyeer na Saan yut seede na yegɗoh woo kiŋ Hedɗi, ba dokukka Yerusalem. Ŋ waasi, ba yegɗohha Yegɗohiŋ Muci ŋ kur laayid ŋ Samari.

Filip na yaara genee Ecopi

²⁶ Wa Piyeer na Saan coot, malaaka Hed boo woosa Filip ne : « Kurka, fu kad η bak yaah-ñaahum ne fu yurhidkoh na pulohaad-noh dah, η waasa puloh Yerusalem kadta Gasaa, wa waas hulang. »

²⁷ Filip jaarra kuruk, a kadta. Wed a cohoh na jaar gen Ecopi.

Yaareem bucee bucu*. A nikee kilifa yakak, a yi meed taambkoh raak-raakan Kandaas, buura bitbanj Ecopi. Yaareem hayee Yerusalem ne a ñaamuk Kooh.

²⁸ Wa raak de hayid po wiirkeeda, a booffa η wotiirin de, a jangeeda Fiis cinj woosuudi Esayi.

²⁹ Fuudsi Hoolohngaani woosa Filip ne : « Daba wotiireen. »

³⁰ Filip nuppa dabbaa, a kerahha yaaranj Ecopiica jangeeda Fiis cinj Esayi, a meekissa de ne : « Ini fu na jange, fu inhid ini wa tokis e ? »

³¹ Yaara woosa de ne : « N min na inhoh ini wa tokis te η raakdi ali bo' ne a teeβ po ! » Wed a woyoh Filip ne a rapaat, a boof η serooce.

³² Raak inii wed a jangee η Fiis ci :

« A mandee na mbaali
na kee hoossa ;
a dekkka ted findi kuyi yini na hufse,
a woodi ali in.

³³ A yissuutduusa,
a ñakdukohuusa keeh.
Ya ba woyan η ini kad η bi rimkoh nga de ?
Kipes kin de η kehyi reehduud !* »

³⁴ Yaara meekissa Filip ne : « Ne wa neb da dah, woo so, woosuudi na woye η ya ba ndii ? A na woye haf ce wala bo' wiiriis ? »

³⁵ Wed Filip camboh η ini Fiis ci woo weem, a woosa de Yegdohinj Muci, η ini kad η Yeesu.

³⁶ Bed kadoh kadoh po ba hotta masub ; yaara woosa ne : « Masub weddi, wa ye hondohan ndo boktu ? » [

³⁷ Filip woosa de ne : « Fu minid boktu, ne fu kosid η keeñin da jen dah. » Yaara woosa ne : « N kosid ne Yeesu Kiristaa a yi Kubkinj Kooh. »]

³⁸ A nakohha ne wotiira tufkidu. A na Filip ruhussa, ba kanak jen, ba aassa η dooy masma, Filip bokitta de.

³⁹ Wa ba pul masma, Fuudsinj Hed boo ginnda Filip, yaara hotisdi de ; yaara taalndidta waasanj de, a kadeeda na keeñ soosid.

⁴⁰ Ini kad η Filip, a hotkoh kur-taahanj Asoot, a woyeeda Yegdohinj Muci η kur nu a taamboh dah, po a reesa Seesare.

9

Sool kosid Yeesu

¹ N ini kad η Sool, a genee dabgid ap taalubeecin Hed boo. A kadta η seeykidoha yakka,

² a meekissa de kayit ca a bayan wuu *sinaagog* canj Damas ; ne a raak bi jaar mbaa bitib nga taambdee waasinj Yeesu dah, a amb ba, a bay ba Yerusalem.

³ Wa a kad po a heeda ree Damas, dekkka po ñiin puloh Eel ci willa de, siñaardeeda.

⁴ A keennda η kehyi, a kerahha hooso woyeeda de ne : « Sool, Sool, waaye tah fu tolfidee so ? »

⁵ A loffa ne : « A fu ba Hedī ? » Hoosora woosa de ne : « E ñam Yeesu yi fu na tolfide.

⁶ Waaye kurka, aasa η kur ki, fu hey woyse nga ini fu joy tum. »

* 8:27 8:27 N jamanooocaam buur ci raakeen dag ci meed bucu. ✧ 8:33 8:33 Esayi 53:7-8

⁷ Yaaba hunee na de tufukka, ba feyuusa po ba mindi woo. Ba kerheen hoosora waaye ba hoteedi bo'.

⁸ Sool kurukka, a marakka waaye a minisseedi hot. A ambuusa n yaah, a nookuusa ne a reytinu Damas.

⁹ A rissa fuulid neeh kaahay, a namdi, a andi.

¹⁰ Waam, n Damas, wa raakeen taalube nga teeku Anañas. Hed boo teebukka de findi heey, woosa de ne : « Anañas ! » Yeem loffa ne : « Yoo, Hed, nam yii. »

¹¹ Hed woosa de ne : « Kurka, fu kad kahan Yudaa, n mbeeddaana na woyse Mbeeddaani Yurhid, fu meeksoh yaari na woyse Sool gen Tarsa. A yaa kiim Kooh.

¹² In haydohid de findi heey, an yaar teeku Anañas aasid, degga de yaah cin de ne a hotis. »

¹³ Anañas loffa ne : « Hed, n kerhid n bo' laayid modaadiici yaareem tum boobin da n Yerusalem.

¹⁴ Te baat nga, ndii sah kilifaacin seeykidoh cin waasin Musaa onid de ne a min amb boobi na kiime n tiikin da jen. »

¹⁵ Waaye Hed boo woosa Anañas ne : « Kad, laam yaareem, nam kood de ne n njirnidkoh de. A hey inhidohe tiikin ngo n heet ci nikdi Yawuut, na buur cin ba na Israayel ci.

¹⁶ Mi n haf fo, n hey de teebe juukin miskid ci a raakan sagu tiikin ngo. »

¹⁷ Wa a kerah woo keem, Anañas kadta. A aassa n kahna, a degga Sool yaah cin de, a woosa de ne : « Sool taambdoh ho, Hed a yi tuuy co, Yeesu, yi teebuk da n waasi wi fu na haye ; a yi tuuy co ne fu hotis te fu riif na Fuudsi Hoolohngaani. »

¹⁸ N diska diska, in haa waasintoor pulohha n has cin de, keennda, a hotisseed. A kurukka, a boktuusa.

¹⁹ Yutta, a nammba, a raakissa hatil.

Sool cambid yegdoh Yegdohin Muci

Wa a boktu po yutta, a tummba bi neeh n ndaam na taalubeeca gen Damas.

²⁰ N diska diska, a cammba yegdoh n *sinaagog* ca ne Yeesu a yi Kubkin Kooh.

²¹ Booba kerhee de jen feyuusa, ba woyeeda ne : « Ca' ! Yaarii a yi meed tumoh miskid n Yerusalem, a torhidee boobi na kiime n tiikin yaareem haa e ? Te a hay ndii ne a amb boobeem, a bay ba n fiki kilifaacan seeykidoh ca. »

²² Waaye Sool upeeda nga uup ndeng n ini a yegdohe. Yawuut ca genee Damas raakdi lofaah, laam a nilee teebeeda ba ne Yeesu a yi Mucdohi Gapohse !

²³ Wa tummba in maañid, Yawuut ci kerhidohha ne ba ap de.

²⁴ Sool yeggaa, raak ba niideeda yahndeer can kur-taaha noh na wek ne ba min de ap.

²⁵ Waaye taalubeecin de bayya de na wek, ba bekka de n dammba yakid, ba yoorra de huntidkohid na miira.

Sool kadid Yerusalem

²⁶ Wa Sool puloh ndaam, a kadta Yerusalem, a jeemmba hun na taalubeeci waaye ba jen ba neyyohha de, ba koseedi kitaalubeekin de.

²⁷ Wed Barnabaas bayoh de, kadta na de n *Apootar* ca, a naandsukka ba findi Sool hotoh Hed boo n waas Damas na findi Hed woyoh na de, na oolki a oolkee woo n tiikin Yeesu n ndaam.

²⁸ N ineem, a nikka na ba n dooy Yerusalem, a hunnda na ba, a woyeeda n tiikin Hed te a neyyohdi.

²⁹ A woyeeda, a taastidoheeda na Yawuut ci na jombe gerek, waaye beem jeemeeda de ap.

³⁰ Wa baah can boo kosid ca keraha, ba bayya de po n Seesare, ba cootidta de Tarsa.

³¹ Waam raak, kosid cañ Yudee jen na Galile na Samari, raakid jam. Kosinɗ ba baatkeeda, ba peseeda η nup Kooh Hed boo, te ba uupeeda nga uup laay, taamboh η baatdohin Fuudsi Hoolohngaani.

Piyeer η Lidda, wircukanɗ Enee

³² Piyeer kadeeda η d̄isik nu nik η kur ka. Wa raakka mbah, a kadta marka bo'-Kooh ca* genee Lidda.

³³ A cohha na jaar nga teeku Enee. Yaareem tumid kiis yasna-kaahay η fiyaang, a laf̄nee lafañ.

³⁴ Piyeer woosa de ne : « Enee, Yeesu Kiristaa a yii wirid̄ da, kurka fu radoot fiyaangiñ da. » Jaarra, Enee kurukka.

³⁵ Wa booba gen Lidda na kur cañ Saroon hot de, ba boysohha pesohaad, ba kossa Hed boo.

Piyeer hultid̄id̄ Tabita η Yope

³⁶ Wa raakeen η Yope taalube Yeesu bitib̄ teeku Tabita, wa tokis "Dorkas" η gerek, wed̄ "Ngaay". A meed̄ gen η tum in baahid̄ na baatdoh̄ ñakid̄ ci.

³⁷ N̄ neeh caam, a keennda kosaay, a kaannda. Ba bookka fidaafa, wa deguusa η tuuy, η d̄afuk kahna.

³⁸ Taalubeecan̄ Yope kerheen ne Piyeer yaa η Lidda. Lidda usoheedi na Yope. Ba woosa jaar kanak ne ba kad̄ η Piyeer, ba kiim de ne a hay nga ba win-win.

³⁹ Piyeer kurukka, a hunnda na ba.

Wa a ree, ba bayya de η tuuya η d̄afka. Bitib̄ ca fu inah ne jaar cañ ba kaanid̄, hayya cohe na de. Bitib̄ ceem, Dorkas meedeen ba hab̄did̄ kulba wa a na pese. Ba taambkohha Piyeer na fud̄, ba teebeeda de kulbaaceem.

⁴⁰ Piyeer pulid̄ta ba jen, a yekka, a kiimeeda Kooh, yutta, a yurhid̄kohha na fidaafi, a woosa ne : « Tabita kurka ! » Tabita marakka, a hotta Piyeer, a booffa.

⁴¹ Piyeer onnda de yaah, baatdohha de ne a kuruk ; yutta a beedukka bo'-Kooh ca na bitib̄ ca jaar cañ ba kaane, a teeɓpa ba de pesid̄.

⁴² Ineem yeguusa η Yope jen, bo' laayid̄ kossa Hed boo.

⁴³ N̄ finho ineem, Piyeer tassa η Yope bi neeh, a dale η kahan jaar teeku Simong. Simong yeem nikee fortoḥ und.

10

Piyeer η d̄iskan̄ Koorney

¹ Wa raakeen η Seesare jaar teeku Koorney. A adgohee soldaar teemet, ba baahee η soldaar cañ Rom, bi na woysee soldaar cañ Itaali.

² Yaareem nikee bo' waadid̄ Kooh, ye nupan Kooh, a yi na bi kahan ce jen. A meedeen on keeh-keeh Yawuut ci raakaadiici te a meed̄ gen kiim Kooh.

³ Wa raakka mbah, wi kad̄ po nohi cammba soos, in hayd̄ohha Koorney findi heey, a hotta hoolid̄ malaaka Kooh aasid̄, raakka de η d̄iska a nikee, woosa de ne : « Koorney ! »

⁴ A tiitta, a iyyca malaakaani hew, a woosa ne : « Wa ye kilifaani ? » Malaakaani loffa de ne : « Kooh teyɗukid̄ kiim cinj da, a alkoḥdi baatdohi fu na baatdoh̄e ñakid̄ ci.

⁵ Diski wa nik, woosa bi jaar Yope, ba beedkid̄ da yaara teeku Simong te a woysee Piyeer.

⁶ A dal η kahan fortoḥ und nam teeku Simong, kahan ce nik η sero cookma. »

* 9:32 9:32 bo'-Kooh ci : ini boo na tokse "bo'-Kooh ci", namid̄ min toksu "hoolduud̄ ci wuu Kooh". Ngan̄ Fiis cinj Ambtdohi Asi, e kosid̄ ci jen na beedkohse daa.

⁷ Wa malaakaana woyee na de coot, Koorney beedfukka surga kanak η surgaacin de na soldaar yino nupid KooH η bi a adgoH in maaniid.

⁸ Koorney naandsukka ba ini raak jen, yutta a woosa ba Yope.

⁹ Nj KooH-wiisiina, ba nikka η waas po ba rebeeda Yope, raak Piyeer rapid η dafuk kahna ne a kiim KooH η leero noh.

¹⁰ A adukka, a waadta ñam. Wa a tikdassee kañam, in puloh η KooH haydohha de findi heey.

¹¹ A hotta Eel ci rangsukid, inaa haa piis yakak ambuud η koñ cinj wa nikiis ci ruhseeda po η kehyi.

¹² Heet cinj doopaat ci jen nikka nga : doopaat ci na kot ci nikiis ci na faskoh ci η kehyi na pundoh ci η dafki.

¹³ Raakka hoosoori woo de ne : « Kurka Piyeer ! Apa fu ñam ! »

¹⁴ Waaye Piyeer loffa ne : « Muk Hedi, η moosdi ñamoh in araamid wala in hoolaadi'id ! »

¹⁵ Hoosoori woyissa de ne : « Ini KooH hoolid, fu, kinaa araamid ! »

¹⁶ Daa, hoosoori woyeeda, Piyeer lofeeda po wa nikka waas kaahay, jaarra ina mand na piis rapduusa η Eel ci.

¹⁷ Piyeer muuyca η ini haydohee de findi heey, an wa joy ye tokis ? Waam raak booba Koorney woossee meeksohid kahan Simong po ba reyid ngubu kahna.

¹⁸ Ba beedkohha, ba meeksohha an : « Simong yi na woyse Piyeer a dal η ndii e ? »

¹⁹ Piyeer rissa liibsidoh η ini haydohee de findi heey, Fuudsi Hoolohngaani woosa de ne : « Yaar kaahay bii waak da η ndii. »

²⁰ Kurka fu rhus, huna na ba ; kina raak hel kanak nga, ñam woos ba. »

²¹ Piyeer ruhussa, a woosa yaaba ne : « Ñam boyi du na waake, wa ye kot cinj du ? »

²² Ba loffa de ne : « A Koorney, yaar η bi adgoH soldaar cinj Rom, a yi woos boo. A yaar yurhid, a nupid KooH te Yawuut ci jen seede'id de seede baahid. A malaaka KooH nak de ne a beedkaat da η kahan ce, a sikduk ini fu raak woyeah de. »

²³ Jaarra Piyeer woosa ba ne ba aasaat, ba neeh po kim.

Wa KooH wiis, a doffa, a cooteeda na ba ; bi bo', η baah can boo kosid ca η kur kan Yope bennda de.

²⁴ Nj KooH-wiisiina wed a reyoh Seesare. Raak Koorney beedkid baah cinj de, a nammba beeduk nawleecin de keeh-keeh ci, a sekeeda Piyeer.

²⁵ Wa Piyeer na aase, Koorney kadta coha na de, a yekidta de po a reesa kehyi, a ñaamukka de.

²⁶ Waaye Piyeer kurkidta de, woosa de ne : « Kurka ! Nj nam nik bo' dong. »

²⁷ A taalndidta, a woyeeda na Koorney po a aassa kahna. A raakka bo' laayid nangdukohid nga.

²⁸ A woosa ba ne : « Du inhid ne wa sangohuud ne Yawuut ambukoh na yi nikdi Yawuut wala a aas kahan ce. Waaye KooH teebid to ne η joydi woo η ini kad η bo' ne a araamid wala a hooldi. »

²⁹ Wed tah, wi du nakoh ho beedkidu, η degdi ali woo nga, η hayid. Nj waadid inah ini tah du beedfukka so. »

³⁰ Koorney loffa de ne : « Wa degid neeh kaahay woti, η wahtuunii, wahtuuni nohi na cambohe soos, η kiimeeda KooH η kahan ndo. Dekka po yaar bekuk kulba melcid nikka jalañ η fikiiso, »

³¹ a woosa so ne : “ Koorney, KooH teydukid kiimin da te a alkohdi baatdohi fu na baatdohi ñakid ci. »

³² Mbaa woosa bi bo', ba kad Yope, ba beedkid da Simong yi na woyse Piyeer. A dal η Simong wiiriis fortoH und te kahan ce nik η sero cookma. ”

³³ N jaarra woosoh nga dfa te corka n ini fu teydfuk hay. Diski wa nik ndii, boo jen, boo bii n fiki Kooh ne boo kerah ini Hedf nak dfa woyu jen. »

Woo kinj Piyeer n kahan Koorney

³⁴ Piyeer koodfa woo ka, woosa ne : « N inhid keeh-keeh kotii ne Kooh raakdfi talsoh n boobi,

³⁵ laam bo' nu nup dfe te a genee tum in yurhid dfah, n cuub nu a min baahoh dah, a nebid dfe.

³⁶ A woosohid woo kinj dfe n Israayel ci, a woosa ba Yegdohin Muci, winj jami taamboh n Yeesu Kiristaa yi Hedf bo' ci jen.

³⁷ Wa camb wa Yahya woo ne “ Boktukaat ! ” Du inhid ini raak cambohha Galile po n kur canj Yudee jen.

³⁸ Du inhid findi Kooh yiifoh hatilin Fuudsi Hoolohngaani n Yeesu yinj Nasareet te disik nu a taambeen dfah, a tumeeda in baahid nga, a wirdeeda bi Seytaani ambe, laam Kooh nikee na dfe.

³⁹ Boo nak, e boo seedeecin in ci Yeesu tum jen n Yerusalem na kur cinj Yawuut ci cinooi. A apuud n daayi ba daay dfe n kurwaa,

⁴⁰ waaye Kooh hultidid dfe n mbeha kaahaydoh. A onnda dfe ne a teeB haf ce boobi,

⁴¹ boobi jen haa, waaye seedeeci Kooh koodee bala ineem, wedf ne boo, bi nnamee aneeda na dfe wa a hulit n kakaan ka.

⁴² A nakidf boo ne boo yegidf cuubi ne a yi Kooh tufkidf ne a atte pesidf ci na kaanidf ci.

⁴³ Woosuudf ci jen seede'didf dfe ne : Yaa nu kos dfe dfah, Kooh hey dfa dfaase bakaadf cinj dfa n tiikin dfe. »

Fuudsi Hoolohngaani ruhsidf n bi nikdfi Yawuut

⁴⁴ Wa Piyeer na woye, Fuudsi Hoolohngaani ruhussa n booba sikdfukee Yegdohi jen.

⁴⁵⁻⁴⁶ Yawuut ca kosidf ca nikee na Piyeer kerheedfa beem jombeeda n pedeem ci nikdfi pedeem cinj ba, yakdeeda Kooh. Yawuut ca jen feyuusa n ini Kooh nam sodf Fuudsi Hoolohngaani n bi nikdfi Yawuut.

Piyeer woosa ne :

⁴⁷ « Bi rahas Fuudsi Hoolohngaani findi boo, ba minidf sangohu boktu n masub e ? »

⁴⁸ N ineem, a nakohha ne ba boktu n tiikin Yeesu Kiristaa. Yutta, ba kiimba dfe ne a nik na ba bi neeh.

11

Piyeer woyid na kosidf canj Yerusalem

¹ N ineem, Apootar ci na baah cinj boo kosidf ci nikee n Yudee kerahha ne bi nikdfi Yawuut namidf teydfuk woo kinj Kooh.

² Wa Piyeer dokuk Yerusalem, Yawuut ca kosidf ca ngaseeda dfe

³ an : « Wa ye tah fu aassa kahan ngudkaadiici po fu nnameeda na ba ? »

⁴ N ineem Piyeer naandsukka ba ina raak jen, ambohha n cambohaana kadeeda po n reehdohaana.

A woo ba ne :

⁵ « N nikee n kur-taahan Yope, n kiimeeda Kooh nga. In haydohha so haa heey : N hotta inaa haa piis yakak ambuudf n koñ cinj wa nikiis ci. Wa ruhsoheeda Eel ci po wa reesa n serooso.

⁶ N marakka baahidf n dooyi, n hotta doopaat ci na kot ci nikiis ci n kehyi na ci n nduufi na faskoh ci na pundoh ci n dfaki.

⁷ Nj kerahha hooso woyid to ne : “ Kurka Piyeer, apa fu ñam ! ”

⁸ Waaye η loffa ne : “ Muk Hedi, η moosdi ñamoh in araamid wala in hoolaadi'id. ”

⁹ Hoosoori puloh Eel ci kanakdukissa woo an : “ Ini Kooh hoolid, fu, kinaa araamid ! ”

¹⁰ Daa, hoosora woyeeda, η lofeeda po wa nikka waas kaahay, yutta ina jen dokukka η Eel ca.

¹¹ Jaarra bo' kaahay reyeeda kahna boo dalohe. Ba pulohee Seesare nikka haa ne ba woossee nga so.

¹² Fuudsi Hoolohngaani woosa so ne η hunaat na ba te η kanaat liibsidoh nga. Baah cinj boo kosid ci yasna-yinooci du na hote bii, bennda so Seesare, boo aassa kahan Koorney.

¹³ A woosa boo ne, a hot malaaka tufkid η dooy kahan ce woosa de inii : “ Woosa bo' Yope, a beedkid da Simong yi na woyse Piyeer.

¹⁴ A hey da woye woo ci mucdan da, fu na bi kahan fu jen. ”

¹⁵ Wi η camb woo, Fuudsi Hoolohngaani ruhussa nga ba findi a ruhsohee nga boo η cambohaana.

¹⁶ Nj jaarra naandsuk woo kinj Hedi wii : “ Yahya boktohee na masub waaye du, du boktohsan Fuudsi Hoolohngaani. ”

¹⁷ Ini Kooh on boo wi boo kos Yeesu Kiristaa, Kooh onid ba wa dah, a mi ba po η nookohee na Kooh ? »

¹⁸ Wa ba kerah woo keem, ba raakid wooyaah, ba yakdeeda Kooh an : « Wa keeh kat ne Kooh namid on bi nikdi Yawuut ne ba boysoh kipes, ba raak kipes ki keeh-keehi. »

Janguunij Añcos

¹⁹ Nj finho kakaan kanj Ecen, kosid ci cammba torhidu po ba pasarkohha η Feniis na Siipar na Añcos. Ba topee na yegdohinj woo kinj Kooh η Yawuut ci dong.

²⁰ Moona raakeen nga ba bi bo' Siipar na Sireen, beem kadta Añcos nameeda woo bi nikdi Yawuut Yegdohinj Muci kad η Yeesu Hedi.

²¹ Hatilinj Hedi hunnda na ba, po bo' laayid kossa, boysohha pesohaad, ba hayya η Hedi.

²² Bi Janguunij Yerusalem kerahha ineem, ba woossa Barnabaas Añcos.

²³ Wa a ree, a hotta findi Kooh baahohoh kosid ca, a nebuusa nga, a ñaahha ba jen ne ba risaat ndengduk keeh-keeh η ñaakdi ba na ñaakde Hedi.

²⁴ Barnabaas nikee bo' baahid, riifid na Fuudsi Hoolohngaani na kos. Nj ineem mboolo keeh-keeh lannga na Hedi.

²⁵ Yutta Barnabaas kadta waaka Sool η Tarsa.

²⁶ Wa a hot de, a bayya de Añcos. Ba tummba kiis mulnguus na bi Janguuna, ba jangidta mboolo keeh-keeh nga. Nj ndaam, nganj Añcos, wed taalubeeci camboh beedku "Kerceen".

Barnabaas na Sool η Yerusalem

²⁷ Nj mbek ceem, raakka woosuud ci puloh Yerusalem, hayya Añcos.

²⁸ Yino nga ba teeku Agabus, Fuudsi Hoolohngaani inhidta de ne ad miskid hey raake η kehyi jen, a kurukka, a woosaa. Wa raakanganga η jamanoona Kolod nikohee buura yakkanj Rom.

²⁹ Wa taalubeeca keraha, ba kerhidohha ne yaa nu nga dah, edoh ini a min edoh ne ca woosohu baatdohoha baah canj ba kosid ca nik η Yudee.

³⁰ Ba tummba ineem, ba degga onoh ca η yaah Barnabaas na Sool, beem kommba ca adgohoh canj Janguunanj Yudee.

12

Saak apuud, Piyeer ambuud ŋ kasoona

¹ N jamaanoonaam Herod buura, ammba bi bo' baah ŋ Janguuna, a tumeeda ba miskid.

² A apdukka Saak na ndang, taambdoh Saan.

³ Wa a hot ne ineem nebid' Yawuut ci, a namba ambduk Piyeer. Wa nikee mbeh ciŋ feetiŋ Mbuuruuci raakaadi lawiir ci.

⁴ Wa a amb Piyeer, a tayca de ŋ kasoona. A nakka lang soldaar nikiis ne ba niidee de, lang nu nga dah raakee soldaar nikiis. A waadta de bay ŋ fiki booba, a atte'u ne feetiŋ Paak reeh dah.

⁵ N ineem Piyeer niifasseeda ŋ kasoona, waaye bi Janguuna kiimdeeda de Kooh na keeŋ ciŋ ba jen.

Piyeer pulduud kasoona

⁶ Herod nikee ŋ kot bay Piyeer ŋ fiki booba ne a atte'u. N weka bala a atte'san dah, Piyeer toksee na ceen kanak, a neeheeda ŋ harmban soldaar kanak, te ŋ fiki yahdeeraŋ kasoona bi soldaar tufkeen nga, niideeda.

⁷ Dekka po malaaka Hed' boo hayya, d'iski siŋaaridta nañ. A labidta Piyeer ŋ hambuus ne a yun de, a woosa de ne : « Kurka gaaw ! » Ceen ci nihsukka ŋ yaah ciŋ de, ca keennda.

⁸ Malaakaani woyissa de ne : « Tokka seenturiŋ da, fu bekuk ñafad ciŋ da ! » A tummbaa. Malaakaani degissa nga ne : « Degga paltoonin da te fu ñaakid to. »

⁹ Piyeer ñaakidta malaakaana, a pulla. A ambeedi ne ini malaakaani na habde, wa keeh, a liibee ne e in haydohee de findi heey.

¹⁰ Wa raakeen bi lang soldaar nga, tufkid niideeda. Piyeer na malaakaana taamba yino, ba taambissa yino, ba reesa buntaana tiwña pul ŋ kur-taaha, wa rangsukootta, ba pulla. Ba koodta mbeedda, ba kafeeda, dekka po malaakaana fadta de.

¹¹ Piyeer dokukka ŋ sagoonin de, a woosa ne : « N inhid kotii ne wa keeh, Hed'i woosid malaakaanin de ne a puldoh ho ŋ yaah Herod na ini Yawuut ci waadee ne wa rahas so jen. »

¹² Wa Piyeer inhiskoh, a kadta kahan Mari yaayin Saan, Saan yi na beedkohse Maarko. Raak bo' laayid' cohid' nga, kiimeeda Kooh.

¹³ Piyeer labidta buntaanaŋ kahna, wa raakeen cafay nga, teeku Rood, a nikee ñaam, a hayya marke boyi na labde.

¹⁴ A inhissa hoosoriŋ Piyeer, a summba lool ; joyya ne a rangis, a nuppa a kadtaa yegdoha ŋ dooya an : « A Piyeer, a yii ŋ buntaani, ŋ hari ! »

¹⁵ Ba woosa de ne : « Hanaa fu na dofe ! » Waaye a ndennga nga ne wa keeh. N ineem, ba woosa de ne : « Kon a malaakaanin de ! »

¹⁶ Piyeer rissa labid' ŋ buntaana. Wa ba rangis, ba hotta ne a yi, ba feyuusa Jameet.

¹⁷ A woosa na ba na yaah ne ba dek, a naandsukka ba findi Hed'i puldoh de ŋ kasoona. A baatta nga ne : « Woyaata Saak na baah ciŋ boo kosid' ci binoobi. » Yutta a pulla, a cootta disik wiiriis.

¹⁸ Wa Kooh wiis, soldaar ca jahaskohha keeh-keeh, ba woyeeda ne : « Yaari taamb nde ? »

¹⁹ Herod nakohha de waakdu, waaye a hotuudi. A nakohha ne soldaar ca niidee de meeksasaat, yutta a nakohha ne ba apu. Wa ineem coot, Herod pulohha Yudee a kadta Seesare, a nikka nga bi neeh.

Kakaan kaŋ buur Herod

²⁰ Waam, Herod ayrukohee ayrukoh na bi Tiir na bi Sidoon. Beem hunnda η woo ne ba kad nga de. Ba kiimtidohee na Balastus dagi meed taambkoh tuuy buur ne a baatdoh ba. Ba kiimba Herod ne jam raak η harmban ba, laam kur ceem, kañam kinj ba, meed puloh kur kanj Herod.

²¹ Wa mbeha ba ambee ree, Herod bayya kulba-buur, a bekukkaa, a booffa η boofohaananj de, a woyeeda na booba.

²² Booba leehkeeda an : « A bo' na woye haa, a kooh η kooh ci ! »

²³ Nj diska diska, malaaka Hed boo tippa Herod ngonjom a kosaayya η ini a wikdi Kooh cirinj de. Cangind ci ñamsohha de, a kaannda.

²⁴ Woo kinj Kooh nak, wa baatkeeda baatuk, wa kadeeda kad !

²⁵ Ini kad η Barnabaas na Sool, wa ba reehid pangka bayee ba Yerusalem, ba dokkeeda ; ba bayndohha Saanj yi na beedkohse Maarko.

13

Fuudsi Hoolohngaani tanid Barnabaas na Sool

¹ Nj Janguunanj Añcos, wa raakeen bi woosuud na bi jangdohoh. Ba nikee Barnabaas na Simeyong yi na beedkohse Suusus, Lusiyus yi genee Sireen, Manahen yi kodu yino na Herod goornoori, na Sool.

² Wa raakka mbeh, ba ñaamkeeda Hedfi, ba oreeda, Fuudsi Hoolohngaani woosa ba ne : « Diski wa nik, fadfaat to Barnabaas na Sool wuu pangki tah ho beeduk ba. »

³ Nj ineem, wa ba yut or na kiim Kooh, ba degga ba yaah cinj ba, ba fadta ba, ba cootta.

Barnabaas na Sool kadid Siipar

⁴ Wa Fuudsi Hoolohngaani woos Barnabaas na Sool, ba kadta kur kanj Selesi, ba aassa *bato* ndaam ne ba kad Siipar, kur η dooy cookmi. ⁵ Wa ba ree Salamin, ba yegdoheeda woo kinj Kooh nganj *sinaagog* canj Yawuut ca. Saanj Maarko hunee na ba ne a baatdoh ba.

⁶ Ba huussa Siipar jen, ba kadta po Pafos. Nj ndaam, ba cohha na luhusoh teeku Bar-Yeesu, a nikee Yawuut, a tumee haf ce woosuud te a nikdaa.

⁷ A baahee η booba wilee goornoora na woyse Seersiyus Polus. Goornooreem nikee bo' ñaaniid, a nakohha beedkidu Barnabaas na Sool, raak de waadee kerah woo kinj Kooh.

⁸ Waaye luhusohi, yi nam teeku Elimaas (wa tokis ineem η gerek) hiñoheeda ba, a jeemeeda hondoh goornoora kos.

⁹ Nj ineem, Sool yi na name woyu Pool, riiffa na Fuudsi Hoolohngaani, a marakka de η dooy has in maañid,

¹⁰ a woosa ne : « Leyohi yakki, fu riif na liibohaad modaadi, fu kubu Seytaani rek, fu sangidinj in nu baah dah ! Fu heydi fade nduud waasinj Hed boo yurhid e ?

¹¹ Weddi, yaahinj Hedfi deggid da, fu hey fuule, fu hotissandi nohi bi neeh. »

Nj diska diska has cinj Elimaas ñuussa, a nikka η ñuus tud, a saabdeeda ne a waak boyi nookan de.

¹² Wa goornoora hot ina raak, a kossa ; ini a jangdassee η Hedfi aaseen de lool.

Woo kanj Pool η Añcos-Pisidi

¹³ Nj ineem Pool na huntah canj de aassa *bato*, ba pulohha Pafos, ba kadta Perge η kur kanj Pamfili. Saanj Maarko fadta ba ndaam, a dokukka Yerusalem.

¹⁴ Waaye bed, ba kurkohha Perge, ba taalndidta po ba reesa Añcos-Pisidi. Nj mbehi na idsidkohse, ba aassa η *sinaagoga*, ba booffa.

15 Wa jangaŋ teerndiŋ waasiŋ Musaa na woo cinj woosuuf ci yut, kilifaacaŋ *sinaagoga* nakohha ɓa woydu ne : « Baah ci, du raak ini du woyan ɓoobi ne du ñaah ɓa ɗah, du miniɗ woo. »

16 Wa ɓa woyu ineem, Pool kurukka, a radissa yaah a woosa ne : « Du, Israayel ci na du bi nup Kooh, sikɗukaat to !

17 Koohiŋ cuubiŋ ɓoo Israayel tanid caac cinj ɓoo. A ɓaatta cuubi wa ɓa genohaah ŋ Misra. Yutta, na hatiliŋ yaahiŋ ɗe, a pulidta ɓa nga.✧

18 Wa ɓa nik ŋ kehya hulanga, a muɗɗeeda ɓa ini ree kiis ndaŋkiyaah-nikiis (40).✧

19 Yutta, a ɗummba cuub yasma-kanak ŋ Kanaan, a edta cuubiŋ ɗe kur keem ne ɓa kooda.✧

20 In ceem jen, a tumid ca ŋ ɗooy kiis teemet-nikiis na kiis ndaŋkiyaah-yatuus (450). Yutta a edeeda caac cinj ɓoo bi kilifa✧ po wi woosuufi Samuwel✧ hay.

21 Ŋ jamanoonaŋ Samuwel, ɓa waadta waakɗu buur. Kooh edta ɓa Sawul kubkiŋ Kis yi ɓaah ŋ cuubiŋ Benyaamin.✧ A nikka buur kiis ndaŋkiyaah-nikiis (40).

22 Kooh ruhsidta ɗe, a edta ɓa Dawuuda findi buur. Kooh seede'idta ɗe inii : “ Ŋ hotid ŋ Dawuuda kubkiŋ Yesay, yaari neɓ po ŋ keeñ, yi tuman ini ŋ waad jen.✧ ”

23 Ŋ ineem, Kooh bayidta Israayel ci Mucɗoh ngaŋ bi rimkoh ŋ Dawuuda findi a gapohee wa,✧ te Mucɗoheem, e Yeesu.

24 Bala Yeesu hayan ɗah, Yahya woyeen na Israayel ci jen, a ɓeedukka ɓa ne ɓa ɓoysoh pesohaad, te ɓa ɓoktu.✧

25 Wi pangkiŋ Yahya na hee reehe, a meed woo ne : “ Du liib ne ñam ɓa ? Ñam yi du na seke haa ; waaye ɓoyeem, a yi hay ŋ finhooso te ŋ yeyyoodi sah toksid ɗe ñafad cinj ɗe.✧ ”

26 Baah cinj ngo, du bi rimkoh ŋ Ibrahiima, na du bi nup Kooh te du nikka na ɓoo ndii, Kooh woosoh ɓoo woo kiŋ mucu.

27 Bi Yerusalem na kilifaacaŋ ɓa, inheedu ya ɓa a yi nikee Yeesu, ɓa nameedi inah ini woo cinj woosuuf ci tokis, woo ci meed jangu ŋ mbehi na idsidkohse nu ree. Te kat, ɓa tumeen po ini woosuuf ceem woyee raakka, wa ɓa na atte'ee Yeesu ne a apu.

28 Ba hoteedi ini joy ɗe tah atte'u kaan, waaye ɓa woosa Pilaat ne a apaat ɗe.

29 Wi ɓa mitid in ci Fiis ci woyee nga ɗe jen, ɓa kooɗohha ɗe ŋ kurwaana, ɓa ɗaakka ɗe ŋ ruy-ruy.

30 Waaye Kooh hultidta ɗe.

31 Ngaŋ bi neeh laayid, a teebkeeda bi ɓo', ɓa hoteeda ɗe jahran. ɓooɓeem nikee ɓooɓa pulohee na ɗe Galile, kadta Yerusalem, te ɓooɓeem nikka ɓooɓi na seede'ee ɗe woti-woti ŋ fiki cuubi.

32 Te ɓoo hayid ne ɓoo woo du Yegɗohiŋ Muci : Ini Kooh gapee caac caŋ ɓoo,

33 a mitid ineem wuu ɓoo bi set cinj ɓa, ŋ hultidi a hultid Yeesu, findi wa fiisohu ŋ saari kanakɗoh ŋ *Sabuur*. Wa woo ne :

“ A fu Kubkiŋ ngo, ini kooɗoh woti, ñam rim ɗa.✧ ”

34 Kooh gapoheen ne a hey ɗe hultide, po a dokissandi a kee nopa ŋ ruy-ruy, wed Kooh woo, wi a woo ŋ Fiis ci ne : “ Ŋ hey du one in ci hoolid ci te ca carra kosu, ci ŋ gapee Dawuuda.✧ ”

35 Wed tah, a woyissa ŋ ɗisik wiiriis ŋ Fiis ci ne : “ Fu faɗandi Ñaamiŋ ɗa yi fu min ooluk, a nopee ŋ ruy-ruya.✧ ”

✧ 13:17 13:17 Camba 46:5-7; Pula 1:1-7; 12:37-42 ✧ 13:18 13:18 Rohyidi 29:1-7 ✧ 13:19 13:19 Yosuwe 24:11
 ✧ 13:20 13:20 Kilifaaci ✧ 13:20 13:20 1 Samuwel 1:20-25:1 ✧ 13:21 13:21 1 Samuwel 9:1-10:25 ✧ 13:22
 13:22 1 Samuwel 13:14 ✧ 13:23 13:23 2 Samuwel 7:11-13 ✧ 13:24 13:24 Luk 1; 3 ✧ 13:25 13:25 Saan 1:20-27
 ✧ 13:33 13:33 Sabuur 2:7 ✧ 13:34 13:34 Esayi 55:3 ✧ 13:35 13:35 Sabuur 16:10

³⁶ Moona Dawuuda η jamanoonan η de, a pangkid η waad-waadin KooH, a kaannda, a dabba caac can η de, faanin η de noppa η ruy-ruya.

³⁷ Waaye yi KooH hultid, faanin η de nopdi η ruy-ruya.

³⁸⁻³⁹ Kon baah cinj ngo, inhaat ne, a yi tah du yegdassee ne du daasuud bakaad cinj du, te bo' nu kos η Yeesu dah, in ci fu mineedi daasu η waasin Musaa jen, KooH hey da ca daase, a amb da findi bo' yurhid.

⁴⁰ Kon wortukaat po ini woosuud ca woyee wii rahsuu du an :

⁴¹ “ Markaat, du bi na heefohe !

Feysaat, sooyaat !

η hey habde η jamanoonin du,

ini fu inah ne

du naandsuksee wa naandsuku dah,

du kosuu wa. ☆ ” »

⁴² Wa Pool na Barnabaas pul *sinaagoga*, booba kiimmba ba ne mbehi na idsidkohse na haye, ba dokkis η woo ka.

⁴³ Wa booba pasarkoh, Yawuut laayid, na laayid η ba tuubee nikka Yawuut, ñaakka η Pool na Barnabaas. Beem beesdoheeda na ba, ñaaheeda ba ne ba amb ndengid oolkohi ba oolkoh baahohin KooH.

Pool na Barnabaas kadid η bi nikdi Yawuut

⁴⁴ Wa mbeha na idsidkohse dokkis, bo' min woo ne kur ka jen bed coh ne ba sikduk woo kin Hed boo.

⁴⁵ Wa Yawuut ca hot mboolnda, ba siiseeda Pool na Barnabaas, ba taaseeda Pool, ba baseeda de.

⁴⁶ η ndeem Pool na Barnabaas neyyohdi nga, woosa ba ne : « E du joy koc yegdu woo kin KooH, waaye η gantuki du gantuka, du atte haf du ne du yeyyoodi raak kipes ki reehandfi. Kon boo bii yurah η cuub ci cinooci.

⁴⁷ Laam wed ini Hedfi nak boo, wi a woo ne : “ η tufkidid da ne fu nik siñaarin cuub ci, fu bay mucu po disik nu disik η Adina. ☆ ” »

⁴⁸ Wa booba nikdi Yawuut kerah woo ceem, ba summba keeh-keeh, ba laasukka woo kin Hedfi te booba KooH koodde ne ba rahas kipes ki reehandfi jen kossa.

⁴⁹ Woo kin Hedfi boo pasarkohha η kur ca nikee ndaam jen.

⁵⁰ Waaye Yawuut ca hiirra yakak can kur-taaha, na bi bitib ; yakak ceem na bitib ceem tolfideeda Pool na Barnabaas po ba pulidta ba η kur caam jen. Bitib ceem meed meed ñaamuk KooH, ba nikee bitib raakid tiik.

⁵¹ η ineem Pool na Barnabaas farsidta ba merhey min kot cinj ba ndeem, kadta Ikoñum.

⁵² Waaye ini kad η taalubeeca, ba summba keeh-keeh, ba riiffa na Fuudsi Hoolohngaani.

14

Pool na Barnabaas η Ikoñum

¹ Wa Pool na Barnabaas nik η Ikoñum wa nikohissa daa : Ba aassa η *sinaagogan* Yawuut ca. Ba woyeeda na booba η woo kin KooH po Yawuut na nikaadi Yawuut laayid kossa.

² Waaye Yawuut ca kosaadiica tummba po bi nikdi Yawuut raakka liibohaad modaadi η baah can boo kosid ca.

³ Hondohdi nak Pool na Barnabaas taalndidta nikka η kur-taaha. Ba woyeeda woo kin KooH na hel dalid, laam ba oolkeen Hedfi boo te a ndengdeen ne woo ki

teeboh baahohinj de wa keeh. Nj ineem a onnda ba, ba tumeeda bi keemaan na bi in feyohid.

⁴ Boofañ kur ka kerhidohdi, ba paysukohha kanak : Bum lannga na Yawuut ca, binooba lannga na *Apootar* ci.

⁵ Yawuut ca na nikaadi Yawuut ca hunnda na kilifaacan ba, ba koodukka tum Pool na Barnabaas miskid, ba tap ba atoh po ba ap ba.

⁶ Waaye wi ba inaha, ba kadta naafka nj kur-taah canj Likawni cii : Listar, Derbe na ina wil ca.

⁷ Ba woyeeda Yegdohinj Muci nj ndaam.

Pool na Barnabaas nj Listar

⁸ Nj Listar, wa raakeen jaar minaadi tufuk nga ; a rimuk rimuk na ineem, a moosdi tiindoh. A nikka boofid,

⁹ a sikdukeeda woo kinj Pool. Pool iiyca de, hotta ne yaara raakid kos ne a min wirdu,

¹⁰ a woosa de nj dafka ne : « Kurka, fu tufuk koc na kot cinj da ! » Yaara kurukka japit, a tiindeeda.

¹¹ Wa mboolnda hot ini Pool habid, ba leehukka, ba woosa nj Likawni pedmanj ba ne : « Hee, kooh ci bayid mandohaad bo', ca ruhsid nga boo. »

¹² Ba teekka Barnabaas Sos, ba teekka Pool Hermes*, laam a yi bayohee woo ki.

¹³ Wa raakeen nj aasahaananj kur ka diska ba meed ñaamkoh Sos. Seeykidoha bayya, nj fiki buntaananj wa, bi naar inoh bekduud tokkaah habdohuud pos. A waadta hun na mboolnda ne a seeykoh ca Barnabaas na Pool.

¹⁴ Wa Barnabaas na Pool kerah ineem, ba faarra kulbaacan ba sagu araami wa araam, ba fadsukka mboolnda, ba woyeeda nj dafka ne :

¹⁵ « Yaabinj ngo, wa ye bek du nj inii ? 'Boo nam nik bo' njaay findiidu. 'Boo hay ne boo woo du yegdoh nebid ne du fad in ci raakaadi njiriñ ci te du wiiruk nj Koohi na pese, yi fer Eel ci na kehyi na cookmi na in ci nik nga ca jen.

¹⁶ Wotba, a fadeen cuub ci jen, waa nu nga dah taambdeeda waasinj de.

¹⁷ Hondohdi a taalndidta a teebeeda ba baah kinj de : A ruhsideeda tobi nj eel ci wuu du, a laabdeeda yohon ci nj jamanooninj wa, a oneeda du kañam, a riifdeeda keeñ cinj du na sum. »

¹⁸ Na woo ceem jen sah, wa yoobeedi nj Barnabaas na Pool ne ba hondoh mboolnda seeyuk wuu ba.

¹⁹ Wa ineem coot, bi Yawuut pulohha Añcos-Pisidi na Ikoñum, ba tummba po mboolnda lannga na ba. Beem tapeeda Pool atoh ne ba ap de, yutta ba faseeda de po ba pulla kur ka, ba liibee ne a kaanid.

²⁰ Waaye wa taalubeeca hay ndeerra de, Pool kurukka, a aassa kur ka. Nj Kooh-wiisiina, a hunnda na Barnabaas, ba kadta Derbe.

Pool na Barnabaas dokkid Añcos

²¹ Pool na Barnabaas woosa Yegdohinj Muci nj Derbe, bi bo' laayid ndaam kossa, ba nikka taalube. Nj ineem, ba dokukka Listar, Ikoñum na Añcos-Pisidi,

²² ba ndengtineeda taalubeeca, ba ñaahdeeda ba ne ba amb ndengid kosi ba kos. Ba woosa ba ne : « 'Boo joyid taamb nj miskid laayid boo han aas nj Nguurinj-Kooh. »

²³ Jangu nu nik dah, Pool na Barnabaas tannda bi yakak nga ne beem adgoha, ba kiimeeda Kooh, ba oreeda, ba fadta ba nj yaah Hed boo yi ba kose.

²⁴ Ba pulohha ndeem, ba laha nj dooy Pisidi, ba kadta Pamfili.

²⁵ Ba yegdohha woo kinj Kooh nj Perge, yutta ba kadta Attali.

* **14:12 14:12** *Sos na Hermes* : ca nikee kooh nj kooh cinj Gerek ci. Sos a yi adgohee kooh cinj ba. Hermes a yi meed wik woos ci.

²⁶ N ndaam, ba aassa *bato* ne ba wiiruk Añcos, diska kosid ca wikohee ba Kooh ne a baahohaata ba η pangki ba mitid wii.

²⁷ Wa Pool na Barnabaas ree Añcos, ba cohfohha bi Janguuna, ba naandsukka ba in ci Kooh habid taamboh nga ba jen, na findi a rangsidoh boobi nikdi Yawuut waasinj kosi.

²⁸ Ba tassa η ndaam in maañid na taalubeeci.

15

Cohan Yerusalem η ini kad η kosid ci nikdi Yawuut

¹ Wa raakeen bi bo', ba pulohee Yudee, ba hayya Añcos, ba jangdeeda baah cinj boo kosid ci ne ba ngudukdi findi waasinj Musaa nakoha dah, ba heydi mine mucdu.

² Pool na Barnabaas muuyohha na ba, taastidoheeda na ba taastidoh miskid η ineem. N mirndaani, kosid canj Añcos ammba ne Pool na Barnabaas joyid hun na bi bo' baah nga ba, ba kad Yerusalem η *Apootar* ca na yakak ca η ndaam, ba woo η ineem.

³ Bi Janguuna edta ba ini ba bayan η baabinj ba. Ba lahha Feniis na Samari, ba naandsukeeda findi boobi nikdi Yawuut hayoh η Hedi. Ineem soosidta lool keenj cinj baah canj boo kosid ca jen.

⁴ Wa ba ree Yerusalem, bi Janguuna na *Apootar* ca, na yakak canj Janguuna taambkohha ba. Ba naandsukka ba in ci Kooh tum jen taamboh nga ba.

⁵ Waaye wa raakeen bi bo' baah η *Farisen* ca, ba koseen, ba kurukka, ba woyeeda ne : « Kosid ci nikdi Yawuut joy joy ngudu, ba woyu ne ba taambdaat waasinj Musaa. »

⁶ *Apootar* ca na yakak ca cohha ne ba marak ineem.

⁷ Ba taastidoheeda po, Piyeer kurukka, woosa ba ne : « Baah cinj ngo, du inhid ne Kooh tanid to maañid η dooy du ne η inhid bi nikdi Yawuut Yegfohinj Muci ne ba keraha, ba kos.

⁸ Te Kooh yi inah ini nik η dooy keenj ci teebohidi ne a teydukid ba, η oni a on ba ne ba rahas Fuudsi Hoolohngaani findi a onoha boo.

⁹ Kooh raakdi ali talsoh η harmban boo na ba, a hooldid keenj cinj ba η kosi ba kos.

¹⁰ Kon diskwa wa nik, wa ye tah du waaksidke Kooh η waadi du waad raan taalubeeci dufi boo na caac cinj boo moosdi min raanuk ?

¹¹ Muk ! Ini boo kos wed ne Hed boo Yeesu mucfid boo findi a nam ba mucfoh η baahohi a baahoh boo jen. »

¹² Wa Piyeer woo woo keem, booba jen sikdukeeda Barnabaas na Pool, beem naandsukka ba firndeeci na keemaan ci laayid ci Kooh tum taamboh nga ba η dooy boobi nikdi Yawuut.

¹³ Wa ba yut woo, Saak koodta woo ka, a woosa ne : « Baah cinj ngo, sikdukaat to !

¹⁴ Simong naandsukid du wi Kooh camb taambkoh bi nikdi Yawuut ne a tan nga ba cuubi nikan winj de.

¹⁵ Te woo cinj woosuud ci hunid η ineem, findi wa fiisohu an :

¹⁶ “ Kooh woo ne :

N finho in ceem, η hey hayisse
te η hey tufkidisse kahniη Dawuuda keene,
η nangfoh pook-pook cinj wa, η tabahisa.

¹⁷ N ineem, ini tas η boobinj adinaani
hey waake Hedi,
Ee di' ! Cuub ci η tan jen ne ba nik wuu so,
hey yo waake.
Ineem wed Hedi woo,

yi na tume in ceem,

¹⁸ te a inhidid' boobi wa in maañid'.[✧] "

¹⁹ Wed' tah, mi yi Saak, ŋ hunid' nga ne boo kinaat yaabid' bi na haye ŋ Kooh te ba nikdi' Yawuut.

²⁰ Waaye boo fiisdaat ba ne ba wortukaat ñam kañam ci seeykohu wuu kooh ci nikaadiici, kañam ceem hooldi. Ba nam wortuk faankoh sangohuud', na ñam med, na an ñif.

²¹ Laam ŋ debgaan po wi, bi bo' bii yegdoh waasiŋ Musaa ŋ kur-taah nu nik te ŋ mbeh ci na idsidkohse jen, teereeciŋ waasiŋ Musaa na jangse jangu ŋ *sinaagog* ci. »

Kayit fiisuud', kabdohuusa kosid' ca nikdi' Yawuut

²² Wa Saak yut woo, *Apootar* ca na yakak ca na bi Janguuna jen hunnda ne ba kood' bi bo' ŋ dooy ba, ba tuuy ba Añcos, ba hun na Pool na Barnabaas. Ba koodta Yuud yi na beedkohse Barsabaas, na Silaas. Bed' bi kanak ceem, ba nikee bo' kerhiduud' ŋ baah ciŋ boo kosid' ci.

²³ Ba edta ba kayti fiisu inii :

« Du bi baah ciŋ boo nikdi' Yawuut te du gennda Añcos, Siri na Silisi, boo bii kañid' du, boo bi baah ciŋ du *Apootar* ci na yakak ci.

²⁴ Boo kerhid' ne raakid' boobi puloh nga boo ndii ba hayya nga du, ba ambsohha haf ciŋ du, ba yahrohha hel ciŋ du na woo ciŋ ba, te boo nakdi' ba wa.

²⁵ Ineem wed' tah boo hunnda boo koodta bi bo', boo woosa ba nga du. Boo ambsohha ba na Barnabaas na Pool, baah ciŋ boo boo keeñkoh,

²⁶ bi edoh kipes ciŋ ba wuu Yeesu Kiristaa, Hed' boo.

²⁷ Kon boo bii tuuy Yuud na Silaas ne ba woo du na nguɓ ini boo fiis ŋ kaytii.

²⁸ Ini neb' Fuudsi Hoolohngaani te wa nebpa boo wed' ne boo heydi' du raane nakoh wiiriis dal ci mindi' fadu cii :

²⁹ Kinaat ñam kañam ci seeykohu wuu kooh nikaadi, kinaat an ñif, kinaat ñam med, wortukaat njaaloo. Du penduk in ceem dah, wa hey baahe. Nikaat ŋ jam ! »

³⁰ Wa kayta fiisu po yutta, booba tuuysee kurkohha ndaam, ba kadta Añcos. Wa ba ree, ba cohdohha booba, ba edta ba kayta fiisuuda.

³¹ Wa janguusa, booba summba ŋ ini wa woo, wa baatta ndengid' kosi ba kos.

³² Yuud na Silaas bed' ŋ haf ba, ba nikee woosuud'. Ŋ ineem ba woyeeda na baah caŋ boo kosid' ca in maañid', ba ñaaheed'a ba, ba ndengfeed'a kosi ba kos.

³³ Ba nikka ŋ ndaam in samid' maañ, yutta baah caŋ boo kosid' ca fadta ba ne ba dokuk modod' ŋ booba woosee ba. [

³⁴ Waaye Silaas tassa ŋ Añcos, Yuud dokukka Yerusalem kiik ce.]

³⁵ Pool na Barnabaas tassa ŋ Añcos, ba taalndidta na bi bo' laayid' ba jangdoheeda, ba yegdoheeda woo kiŋ mucu, wi kad' ŋ Hed'i.

Pool na Barnabaas hunisdi'

³⁶ Wa degga bi neeh, Pool woosa Barnabaas ne : « Boo dokkaat marka baah ciŋ boo kosid' ci ŋ kur-taah ci boo taamboh jen yegdoheeda woo kiŋ Hed'i, boo marak findi ba nikoh. »

³⁷ Barnabaas waadta bayndoh Saan yi na woyse Maarko,

³⁸ waaye Pool hotta ne ba joydi' de bayndoh, sagu fada a fadde ba ŋ Pamfili a hunisdi na ba ŋ pangkan' ba.

³⁹ Ba nookohha nookoh miskid' po ba mirndohha sabsukoh. Barnabaas bayndohha Maarko, ba aassa *batoona* na kad'e Siipar.

⁴⁰ Pool nak, a tannda Silaas ne a kad' na de. Baah caŋ boo kosid' ca dengkohha ba Hed'i, ŋ baahohiŋ de, ba cootta. ⁴¹ Ba taamma Siri na Silisi ba ñaaheed'a booba baahee ŋ Janguuca ne ba ndengduk ŋ kosiŋ ba.

16

Timooto hunid na Pool na Silaas

¹ Wa Pool taamb η Siri na Silisi, a kadfta Derbe, yutta a kadfta Listar. Raakeen η ndaam taalube teeku Timooto, yaay ba nikee Yawuut kosid, waaye baab ba nikee Gerek.

² Baah canj boo kosid ca nikee η Listar na Ikoñum seede'een baah kinj Timooto.

³ Pool waadta ne a hun na de ; η ineem a bayya de, a ngudta de sagu Yawuut ca genee η bak caam. Laam ba inheen jen ne baab ba Gerek.

⁴ Pool na Silaas hunnda na Timooto, ba taambeeda kur na kur, ba woyeeda kosid ca ini *Apootar* ci na yakak canj Janguunanj Yerusalem woo η cohanj ba, ba nakka ba ne, ba taambdaat ineem.

⁵ N ineem, kosid ca upeeda ndeng η kosinj ba, ba baateeda laay Kooh-nu-wiis.

Fuudsi Hoolohngaani beedkid Pool ne a kad Maseduwaan

⁶ Fuudsi Hoolohngaani hondohha Pool na Silaas yegdoh Yegdohinj Muci η kur canj Asi. Wed ba taamboh η bakinj Firisi wi baah η Galaat.

⁷ Wa ba ree η sero kur canj Misi, ba jeemmba kad canj Bitini waaye Fuudsinj Yeesu ondi ba ne ba kad ndaam.

⁸ Wed ba taamboh η Misi, ba kadfta Torowaas, η sero cookma.

⁹ Na weka, in haydohha Pool findi heey : An a hot bo' gen Maseduwaan tufkid kiimeeda de keeh-keeh ne : « Aasa *bato*, fu hay Maseduwaan, fu baatdoh boo ! »

¹⁰ Wa Pool heey heeyeem, wa hooleen boo ne e Kooh na beedke boo ne boo kad woya Yegdohinj Muci η ndaam. Jaarra boo markeeda findi boo kadohan Maseduwaan.

Liidi kosid Yeesu

¹¹ Wed boo koodoh *bato* η Torowaas, boo yurhidta kur ka na woyse Samotaraas, a masub wila. N Kooh-wiisiina, boo kurkohha ndaam, boo kadfta Neyapoli.

¹² Boo pulohha ndeem, boo kadfta Filippi. Filippi, wa baahee η kur-taah ca bi kur canj Rom raakootee, te nganj Maseduwaan jen, wed uupdee njiriñ η kur-taah caam. Boo nikka η kur keem bi neeh.

¹³ Wa mbehi na idsidkohse ree, boo pulla η bilaf fanj kur-taaha, η sero huluf, diska boo liibee ne wa disik kiimoha Kooh. Bi bitib coheen ndaam, boo booffa, boo beesdoheeda na ba.

¹⁴ Wa raakeen bitib nga ba teeku Liidi, a nikee toonoh cuup ruumind, a genee kur-taahanj Tiyatiir, a nikee bo' nupid Kooh. A sikdukeeda boo baahid. Hed boo rangissa keeñinj Liidi yeem po a teydukka ini Pool woye.

¹⁵ A boktuusa a yi na bi kahan ce, yutta a kiimmba boo ne : « Nik ne du hotid ne η kosid Hed boo dah, hayaat du dal η kahan ndo. » A tumba po boo teydukka.

Pool na Silaas tayuud η Filippi

¹⁶ Wa raakka mbeh, boo kadeeda diska na kiimohse Kooh, boo cohha na cafay, a nikee ñaam. Ñaameem hunee na jiini, jiiñdi bekee de η markis. Markisinj de meed meed kom boobii raakee de kopor laayid.

¹⁷ A ñaakdeeda Pool, raak boo hun na Pool, a woyeeda η dafka ne : « Boobii, ba surgaacinj Koohi uup yak, ba hay ne ba teeβ du waasinj mucii. »

¹⁸ A gennda gen a woyeeda ineem bi neeh laayid, waaye wi wa kad po wa yaabidta Pool, Pool gurdukka jiiñnda nikee η kubka cafya, a woosa de ne : « Ñam woo da wa, η tiikinj Yeesu Kiristaa, pula η boyii ! » N diska diska jiiñnda pulla η kubka cafya.

¹⁹ Wa bi hed ñaama hot ne ba malkisdi ina ba meed maluk nga de, ba ammba Pool na Silaas, ba faseeda ba po η diska na toonohse, η fiki kilifaaca.

²⁰ Ba kommba ɓa kilifaaca adgohee kur ka, ɓa woosa ɓa ne : « Yaabii ɓa na yoonde kur kinj ɓoo te ɓa Yawuut.

²¹ Ba na jangɗohe mbaah ci fu inah ne waas onɗi ɓoo ne ɓoo teyɗuk ca wala taambid ca, ɓoo bi ɓaah ŋ Rom. »

²² Mboolnda nammba hun nga, ɓa keennda Pool na Silaas. Wed kilifaaca nakohoh ne ɓa wolsassaat, ɓa labu ndood.

²³ Wa ɓa lab ɓa lab miskid po yutta, ɓa rannga ɓa ŋ kasoona. Kilifaaca woosa yaara niidde kasoona ne a niidaat ɓa baahid.

²⁴ Denga yaara niidde kasoona dengse, tahha po, a ɓayya ɓa ŋ ɗooy ɗooy kasoona, a jatannga kot cinj ɓa jatang miskid na hang.

²⁵ Ŋ ndengelnde weka, Pool na Silaas kiimeeda Kooh, ɓa yeekeeda yakkinj Kooh, ambuud ca ɓinooba sikɗukeeda ɓa.

²⁶ Dekka po kehji yoondɗukka keeh-keeh po *fondamaanŋ* kasoona yoondɗukka, jaarra buntaaca jen rangsukka, jatang canj ɓooba ambsee jen toksukka.

²⁷ Wed yaara niidde kasoona yunkoh, a hotta buntaaca rangsukid, a fuurra ndanganj ɗe ne a ap haf ce. A liibee ne ambuud ca fusid*.

²⁸ Waaye Pool woosa ŋ ɗafka ne : « Kina tum haf fu miskid, ɓoo jen ɓoo bii nga. »

²⁹ Yaara meeksohha niitoha, a arra aas, a tiitta po a saakɗoheeda, a yekka ŋ fiki Pool na Silaas.

³⁰ Yutta a pulidta ɓa ŋ hara, a meekissa ɓa ne : « Kilifaaci, ŋ joy tum na po ŋ min muc ? »

³¹ Ba loffa ɗe ne : « Kosa Yeesu Hedi, fu hey muce, fu na bi kahan fu. »

³² Ŋ ineem, ɓa woosa ɗe woo kinj Hedi, a yi na bi gen kahan ce jen.

³³ Ŋ wahtuuneem ŋ ɗooy weka, yaara niidde kasoona ɓayya Pool na Silaas, a bookidta ɓa gaañ canj ɓa ; a boktuusa ŋ ɗiska ɗiska, a yi na bi kahan ce jen.

³⁴ Yutta, a ɓayya ɓa ŋ kahan ce, a degidta ɓa kañam, a summba lool ŋ ini a kos Kooh, a yi na bi kahan ce jen.

Pool na Silaas fad̄suud

³⁵ Wa Kooh wiis, kilifaaca kanak ca adgohee kur ka tuuyca bi alkaate ne ɓa woya yaara niidde kasoona ne a fad̄is yaabaam.

³⁶ Yeem woosa Pool ne : « Kilifaaci woosohid nga so ne ɗu fad̄su ; kon pulaat ɗu kad na jam. »

³⁷ Waaye Pool woosa alkaateeca ne : « Ba atteedi ɓoo, ɓa labɗukka ɓoo ŋ fiki ɓoobi, yutta ɓa tayca ɓoo ŋ kasooni, te moona ɓoo ɓaah ŋ Rom. Kotii ɓa waad ɓoo fad̄is te wa yegsuu e ? Muk ! Ba hayaat bed ŋ haf ɓa, ɓa pulid ɓoo ! »

³⁸ Alkaateeca woosa kilifaaca kanak ca ineem, beem tiitta lool wa ɓa kerah ne Pool na Silaas ɓaah ŋ Rom.

³⁹ Ba hayya ɓa ɗaasnake, ɓa pulidta ɓa ŋ kasoona, ɓa kiimmba ɓa ne ɓa pul kur-taaha.

⁴⁰ Wa ɓa pul kasoona, Pool na Silaas kadta kahan Liidi. Ba hotohha na ɓaah canj ɓoo kosid ca, ɓa ñaahha ɓa ŋ kosa ɓa kos. Yutta ɓa cootta.

17

Pool na Silaas kad̄id Tessalonik

¹ Wa ɓa kurkoh Filippi, Pool na Silaas taammba Amfipolis na Apoloni, ɓa kadta Tessalonik. Ŋ ndaam, Yawuut ca raakeen *sinaagog* nga.

² Pool kadta nga, findi a na tumohee wa. Mbehi na id̄sidkohse reesa ɗah, a woyee na ɓa ŋ ini kad ŋ Fiis ci, po ca nikka mbeh id̄sidkoha kaahay.

* **16:27 16:27** Ŋ waasinj Rom, ɓo' ambseen kaso ɗah, a fus soldaari na niidde ɗe ɗah, e soldaari na degse in ci ambuudeem joyee degu. Nik ne a nikee apaah apu ɗah, kon soldaari hey apse.

³ A toksideeda ɓa Fiis ci, a teebeeda ɓa ne Mucfohi Gapohse joyee joy kaan, a hulit. A woosa ne : « Yeesu yi mi na woyee ɗu yeem, a yi Mucfohi Gapohse. »

⁴ Woo ceem aassa ɓi Yawuut, ɓa hunnda na Pool na Silaas. 'Bo' laayid ɗi Gerek ci nup Kooh, na ɓitiɓ laayid ɓaah ɗi raakid tiik ca namba hun na ɓa.

⁵ Waaye Yawuut ca ɓinooba, siis ammba ɓa, ɓa parahha ɓi ɓo' mbalay mbalay ɗi mbeeddaaca, ɓa nangdohha ɓa po ɓa ɗuudidta kur-taaha. Ba kadta kahan Yasoon waaka Pool na Silaas ne ɓa bay ɓa ɗi fiki ɓooba.

⁶ Waaye ɓa raakdi ɓa nga, ɓa bayya Yasoon na ɓi ɓo' wiiriis ɗi ɓaah can ɓoo kosid ca, ɓa faseeda ɓa po ɗi fiki kilifaacan kur ka. Ba woyeeda ɗi dafka ne : « Yaabii yoondid adinaani jen te ɓa reyid naa ndii kotii ! »

⁷ Yasoon daldid ɓa ɗi kahan ce. Ba jen ɓa na habde ini ɗaloh na nakoh cinj buuri yakkin Rom, ɓa woo ne buur wiiriis raakid, teeku Yeesu ! »

⁸ Woo ceem jaahidta mboolnda na kilifaaca.

⁹ Kilifaaca sannga fadis Yasoon na ɓinooba, po beem *tayle* kopor, ɓa hannda fadsu.

Pool na Silaas kadid Beree

¹⁰ Baah can ɓoo kosid ca jaarra bay Pool na Silaas ɗi dooy weka, ɓa cootidta ɓa Beree. Wa ɓa ree, ɓa kadta *sinaagogan* Yawuut ca.

¹¹ Yawuut ca genee nga bed upee rangsuk ɓan Tesselonik, ɓa teydukeen woo kin Kooh te ɓa sawarra nga lool. Kooh-nu-wiis ɗah, ɓa jangee Fiis ci ne ɓa marak andi ini ɓa na jangfasse wa keeh wala.

¹² Laayid nga ɓa kossa. Bitiɓ raakid tiik na ɓi jaar laayid ɗi Gerek ca namba kos.

¹³ Waaye wa Yawuut ca genee Tesselonik kerah ne Pool yaa nam yegdoh woo kin Kooh ɗi Beree, ɓa namba kad ndaam, ɓa yopeeda mboolnda, ɓa bekeeda ɓa ɗi duud.

¹⁴ ɗi ineem ɓaah can ɓoo kosid ca arra cootid Pool po ɗi cookma, waaye Silaas na Timoote tassa ɗi Beree.

¹⁵ Bi bendee Pool bayya ɗe po Ateen. Yutta ɓa dokukka Beree na nakohin Pool ne Silaas na Timoote raakaat ɗe ndaam findi wa uup gaawoh ɗah.

Pool ɗi Ateen

¹⁶ Wa Pool nik ɗi Ateen, a sekeeda Silaas na Timoote, a hotta findi kur ka riifoh na nataal cinj kooh ci nikaadiici, a raakka aay-keeh miskid.

¹⁷ A jombeeda na Yawuut ca na ɓa nikaadi Yawuut te ɓa ñaamkeeda Kooh ɗi *sinaagoga*. Kooh-nu-wiis a meed meed woo na ɓooba a raakee ɗi diska na toonohse jen.

¹⁸ ɗi ineem, wa raakeen ɓi ɓo', ɓa ɓaah ɗi liiboh ci na woyse *Epikireen* na ɓi na woyse *Istowiseen**, ɓa taastidoheeda na ɗe. Bum woyeeda ne : « Jombohii waad woo ye ? » Binooba, wa ɓa kerah Pool woyeeda Yegdohin Muci, wi kad ɗi Yeesu na hultin kaanid ci, ɓa woyeeda ne : « Wa mand haa ne a na yegdohe kooh ci ɓoo inahdi. »

¹⁹⁻²⁰ Wed ɓa hunoh na Pool, ɓa bayya ɗe cohahaanan ɓa na woyse Aryopaas, ɓa woosa ɗe ne : « Fu yii bek ɓoo nof na in ci ɓoo inahdi te ɓoo waadid inah ini ca tokis. Kon teeɓa ɓoo in ci fu na jangdohe. »

²¹ (Bi Ateen jen na hanheeca genee na ɓa nikohee naandsuk na sikduk in as.)

* **17:18 17:18** *Epikireen na Istowiseen*: *Epikireen* ci na *Istowiseen* ci, ɓa nikaadi liiboh. Ba meed jang in cinj kipes ki, findi ca nikoh na findi ca na tiindohe. Waaye, ɗi harmban ɓa, ɓa ɗaloheen hot-hot. *Epikireen* ci, liibohaadin ɓa kadeedi ɗi kooh ci, ini upee ɓa nikaadi, wed nebid ci nik ɗi kipes ki na findi fu min tum po fu raakuu miskid. *Istowiseen* ci nak, ɓa teydukeen ne kooh cinj Gerek ci raakid, waaye, ɓa raakid hotohaad wiiriis nga ca. Ba huneedi na *Epikireen* ci ɗi ini ɓa ambee ne e nebid ci uup raak etoh ɗi kipes.

²² Wa Pool tufuk η fiki booba cohee η Aryopaasa, a woosa ne : « Du bi gen Ateen, η hotid ne nik kos dah, du ndengdukootid nga.

²³ Laam wi maa tiindsuke, η markeeda in ci du na ñaamkohe, raakid seeykohaani η hot nga sah, wa fiisu inii : “ Wuu koohi inhassaadiini. ” Ini du na ñaamke te du inahdaa, ineem wed η hay ne η inhid du wa.

²⁴ Kooh yi fer adinaani na in ci nik η dooyi jen, te a yi Hed Eel ci na kehyi, a gendi η disik ci na kiimohse ci yaah bo' habid.

²⁵ A namdi etoh ne yaah bo' taambkohee de po haa a etoh etoh in, a yi kay na one bo' ci jen kipes na iik na in ci jen.

²⁶ A taamboh η bo' yino, a ferra cuub nu nik, ne ca gen kehyi jen ; waa nu nga na jamanoonij wa na kikiy cinj wa.

²⁷ Kooh tumid ineem ne boobi min de waak, ba saabdee po ba hend nga de. Moona a usdi ali bo' nga boo.

²⁸ Laam a yi tah boo pese, kadee haye, nikka ; findi yino nganj jangtukoh cinj du woyoha an : “ Boo nam nik set cinj de. ”

²⁹ Kon nik ne boo set cinj Kooh dah, mbaa boo joydi amb ne Kooh mand na in pesuud modid, findi nataal urus, haalis wala atoh ci bo' habid η liiboha bo'.

³⁰ Kooh marakdi η in ca habdassee debgaan jen, wa booba inahdi, kotii a yii beeduk boobi jen, η disik nu ba min nik dah, ne ba boysoh pesohaad.

³¹ A gapid mbehi a atte'ohan adinaani jen atte yurhid, te a koodid bo' wuu ineem. Nj hultidi a hultid boyeem, a teebid boobi jen woorid ne a yi atte'ohi a kood. »

³² Wa ba kerah Pool woyeeda η hultij kaanid ci, bum njembteeda de, binoobi woosa de ne : « Boo hey da sikdukisse η ineem mbeh wiiriis. »

³³ Nj ineem Pool pulla, cootta.

³⁴ Raakka boobi kos, ba taambidta de ; Denis ya baahee η boobanj Aryopaasa baah nga, na bitib teeku Damaris, na bi bo' wiiriis.

18

Pool kadid Korenta

¹ Wa inaan coot, Pool pulla Ateen, a kadta Korenta.

² A cohha na Yawuut nga na woyse Akilaas rimohu kur kanj Pontos. Raak yeem han ree, puloh Itaali na bitiice Pirisil. Waam raak Kolod, buura yakka η Rom nakoheen ne, Yawuut ca jen pulaat Rom.

Pool kadta diskanj bi Akilaas,

³ sagu ina ba baahee panguk, ba nikee habdoh diip baas ; a gennda na ba, ba hunnda, ba pangkeeda.

⁴ Mbehi na idsidkohse nu ree dah, Pool kood woo η *sinaagoga* ne a woo na Yawuut ca na bi nikdi Yawuut, ne ba min kos.

⁵ Mbeh, Silaas na Timoote pulohha Maseduwaan ba hayya raake Pool η Korenta. Ina koodoh waam, Pool fadta pangka, a toppa η yegdohinj Woo ki kotii ; a teebeeda Yawuut ca ne a Yeesu a yi Mucdohi Gapohse.

⁶ Waaye Yawuut ca hiñoheeda de, ba baseeda de. Wa raakka mbeh, a irippa kulbaacanj de, a woosa ba ne : « Du sooy dah, e du beka haf du ! Mi nak, η hoolid nga. Ini koodoh woti mi yii kad η bi nikdi Yawuut. »

⁷ A pulla ndaam, a kadta kahan jaar teeku Ticiyus Yustus, yaareem nikee ñaamkoh Kooh te kahan ce nikee η sero *sinaagoga*.

⁸ Yaara adgohee *sinaagoga* teeksee Kirispus, a yi na bi kahan ce jen, kossa Hedī, laayid η bi Korenta bi sikdukee Pool nameeda kos, ba boktasseeda.

⁹ Wa raakka wek, Hedī teebukka Pool findi heey, a woosa de ne : « Kana neyyoh, kana dek, woya,

¹⁰ laam mi yii na dfa. Ali bo' degandi dfa yaah, ali bo' tumandi dfa miskid, laam boobin ngo laayid η kur kii, bi joy kerah woo kin dfa ne ba kos. »

¹¹ N ineem, Pool nikka η Korenta kiis na camban, a jangdeeda booba woo kin Kooh.

Pool η fiki Galiyon, goornoora

¹² N jamanoonaam, Galiyon tumuusa goornooraη Rom ngaη Akaay, jaarra Yawuut ca hunnda, ba hiñoheeda Pool, ba bayya de η atte'oahaana,

¹³ ba woosa ne : « Yaarii na beke boobi η ñaamuk Kooh ñaamuk d'lohid na wi waasi nakoh. »

¹⁴ Pool heeda woye, hennda Galiyon woosa Yawuut ca ne : « Sikdukaat to d'fu bi Yawuut ci, nikee ne a tum njaahum wala ro' yakak d'ah, η heen d'fu boofde η sikduk d'fu ;

¹⁵ waaye wii, wa taastidoh η woo na tiik η ini kad η waasiη d'fu. Weem wa wuu d'fu, η waadfi nik atte'oh η ini kad η in ceem. »

¹⁶ N ineem, a aannja ba η atte'oahaana.

¹⁷ Wed ba hunoh jen, ba ammba Sosten ya adgohee *sinaagoga*, ba labeeda de η fiki atte'oahaana, waaye Galiyon faaleedi ba.

Pool dokkid Añcos

¹⁸ Pool tassa η Korenta in samid maañ, yutta a askohha na kosid ca, a aassa η *batoona* na kade Siri, a hunnda na Pirisil na Akilaas. Waaye bala a aasan *batoona* dah, a nenuka* η Señsare, laam a tumeen ina a giñee po yutta*.

¹⁹ Wa ba kad po ba reesa Efes, a sabsukohha na ba ndaam ; a yi η haf ce, a kadta η *sinaagoga*, a beesdoheeda na Yawuut ca,

²⁰ beem kiimeeda de ne a baat nik nga yissuut, waaye a teydukfi.

²¹ A askohha na ba, a woosa ba ne : « N hey d'fu hayisse marke, ne wa neb Kooh dah. » A aassa *bato*, a kurkohha Efes, a taalndidta baabaη de.

²² Wa ba ree Seesare, Pool ruhussa, a kadta Yerusalem ne a kañda bi Janguuna, yutta a nammba kad Añcos.

²³ A nikka nga in samid maañ, yutta a kadeeda kur na kur η bakanη Galaat na Firisi, a ndengdeeda taalubeeca jen η kosi ba kos.

Apolos η Efes na Akaay

²⁴ Raakeen Yawuut na woyse Apolos a genee Aleksandiri, a hayya Efes. A nikee bo' minid woo, te a inheen Fiis ci baahid.

²⁵ A jangdasseen waasiη Hedī te a sawareen lool. A woyeeda, a jangdoheeda hoolid η ini kad η Yeesu. Waaye a inhee boktiη Yahya dong.

²⁶ A cammba woo na ooluk η *sinaagoga*.

Wa Pirisil na Akilaas sikduk jangdohiη de, ba hotta de η pet, ba baatta de pooksohid hoolid waasiη Kooh.

²⁷ Yutta, a waadta kad Akaay, baah caη boo kosid ca ñaahha de nga. Ba fiissa kayit wuu taalubeeca nikee η Akaay ne ba taambkoh de baahid.

Wa a ree, Kooh baahohha de po a raakidta kosid ca njiriñ keeh-keeh.

²⁸ Laam a buree Yawuut ca bur keeh-keeh η fiki booba jen, te a taambohee η Fiis ci, a teeboheeda ne Yeesu a yi Mucdohi Gapohse.

19

Pool kadid Efes

* 18:18 18:18 Kind ci 6:9-12 * 18:18 18:18 N Yawuut ci, bo' giñeen tum in nga ba d'ah, a meedfi nenuk feeh a tumfi ini a giñ dah.

¹ Wa Apolos nik η Korenta, raak Pool η baabaŋ de η kur caŋ tangooca, yutta a kadta Efes, a raakka bi taalube nga,

² a meekissa ba ne : « Wi dŋ kos, dŋ rahsid Fuudsi Hoolohngaani e ? » Ba woosa de ne : « Boo moosdi kerhoh ne Fuudsi Hoolohngaani raakid. »

³ Pool woosa ba ne : « Du boktu winde bokit ? » Ba loffa de ne : « Boktiŋ Yahya. »

⁴ A woosa ba ne : « Yahya boktee bi waadee boysoh pesohaad. A woyeeda booba ne ba kosaat yi na haye η finhooce, Yeesu ! »

⁵ Wa ba kerah ineem, ba boktuusa η tiikiŋ Yeesu Hedŋ.

⁶ Pool degga ba yaah cinj de, Fuudsi Hoolohngaani ruhussa nga ba, ba cammba jomb η bi pedeem wiiriis, ba woyeeda woo-woosuud.

⁷ Ini ree yaar ndaŋkiyaah na kanak (12) nikee nga.

⁸ N finho ineem, Pool kadta *sinaagoga*, a woyeeda na ba na ooluk ini ree cabin kaahay. A woyeeda na ba η Nguuriŋ-Kooh, a ndengdukeeda nga, ne bi a woyee na ba min kos.

⁹ Waaye laayid nga ba ndennga haf, ba sannga kos, ba woyeeda woo modaadi η waasiŋ Hedŋ η fiki booba cohee η diska.

Ineem tahha po a sabsukohha na ba, a hunnda na taalubeeca, a taalndidta a woyeeda na ba Kooh-nu-wiis η jangohaaraŋ yaara woysee Tirannus.

¹⁰ Ineem kadeeda po wa tummba kiis kanak, booba genee Asi jen, Yawuut na nikaadi Yawuut, kerahha woo kiŋ Hedŋ.

Kubuuciŋ Sewaa

¹¹ Waam, Kooh tumeeda bi keemaan feyohid taamboh η Pool.

¹² Kadta po booba meedta bay seeket ca wala kulbaaca laalee faaniŋ de, ba degeeda ca kosaayid ca, beem wireeda, jiiniica puleeda nga ba.

¹³ Wa raakeen Yawuut ca meed wil, aaŋeeda jiiniici, ba jeemeeda aaŋoh jiiniica ambee booba tiikiŋ Yeesu Hedŋ an : « N tiikiŋ Yeesu yi Pool na yegdohe, mi yii woo dŋ ne pulaat ! »

¹⁴ Booba tumee ineem nikee kubuuci yaar ci yasna-kanak cinj yaara woysee Sewaa, a baahee η seeykidoh ca yakak caŋ Yawuut ca.

¹⁵ Waaye jiiŋnda loffa ba ne : « N inhid Yeesu te η inhid ya ba a yi Pool, waaye dŋ, e dŋ ba ? »

¹⁶ N ineem yaara jiiŋndeem ambee fadsukka ba, a uupidta ba hatil, a tumeeda ba miskid po ba jen ba pulla kahna na mbup, tas barang, gaaŋsukohid.

¹⁷ Booba genee Efes, Yawuut na nikaadi Yawuut kerahha ; ba jen ba tiitta, ba edta tiikiŋ Yeesu Hedŋ cir.

¹⁸ Laayid η ba hanee kos hayya, ba woyeeda bakaad cinj ba, ba teeboheeda η fiki booba in ca modaadiica ba meed tum.

¹⁹ Laayid η ba meed luhus hayeeda na kayit ca ba meed jangoh luhus, ba doheeda ca η fiki booba jen. Candooman kayit ca kinduusa, wa nikka *darakma** junni-ndaŋkiyaah-yatuus (50.000) η koporaŋ ba.

²⁰ Wa taambohha daa, η hatiliŋ Hedŋ, woo kiŋ Kooh uupeeda nga uup kerhuk te hatiliŋ wa uupeeda nga uup hotuk.

Duuda raakee η Efes

²¹ Wa in ceem coot, Fuudsi Hoolohngaani hiirra Pool η kad Yerusalem, a waadee taamboh η Maseduwaan na Akaay. A woosa ne : « N ree nga dah, η joyid nam kad Rom. »

* **19:19 19:19** *darakma*: hanjar η Gerek ci, wa hendeen na ini boyi na pangke bumit wirndassee η noh yino. Wa meedeen tumu findi libidoor.

²² A koodta huntoh kanak η huntoh canj de, Timoote na Erasta, a tuuyca ba Maseduwaan, waaye a yi η haf ce a tasoahaha η Asi.

²³ Wa Pool nik η Asi sekeeda, duud yakak raakka η Efes, sagu waasinj Hedī.

²⁴ Raakeen tiboh-tokkaah nga na woyse Demetiriyus, a meed tib nataal yin. Nataal ceem nikee nataalan kahan koohan ba bitba teeku Artemis, ca nikee haalis. Pangkeem tahha po a yi na tiboh canj de raakeeda wirind baahid.

²⁵ A cohdohha ba na binooba pesohee pangkeem jen, a woosa ba ne : « Yaabinj ngo, du inhid ne raak-raakinj boo gayuk η pangkii.

²⁶ Te du hotid, du kerhid, η woodi Efes dong waaye ini uup η Asi jen, Pool yeem boysohid bo' laayid, a kosdukohha ba ne kooh ci habdohu yaah bo', ca kooh haa.

²⁷ N woodi yahi wa na hee yahe tiikinj pangkinj boo, waaye wa hey name yah ciri kahnin Artemis edu, wa yah yaki Artemis yak, Artemis, koohi bitbi yakki, yi bi Asi na adinaani jen na ñaamke ! »

²⁸ Wa booba kerah ineem, ba ayrukka, ba leehkeeda an : « Artemis yin bi Efes yakid ! »

²⁹ Jaarra kur-taaha jen yoonnda, booba jen fadsukka diska na tiyaatarohse, ba ammba Gayus na Aristarka, yaaban Maseduwaan ca kanak ca bendee Pool, ba bayndohha ba.

³⁰ Pool waadta kad η fiki booba cohee η diska waaye taalubeeca sangohha de wa.

³¹ A raakeen bi nawle kilifa yakak, baah η ba adgohee Asi, beem nammba woosoh nga de ne a kanaat kad η diska na tiyaatarohse.

³² Waam raak duuda laayid η diska : Bii leehkeeda an, bum leehkeeda an ! Bi uup laay nga ba inheedi sah ina tah ba kad ndaam.

³³ Bi bo' η mboolnda woosa jaar teeku Aleksaandar ini raak, Yawuut ca adgidta de η fikiira ne a woo. A meebpa yaah ne a woo na mboolnda.

³⁴ Waaye wa ba inah ne a Yawuut, ba jen ba hunnda ba leehkeeda ini ree wahtu kanak an : « Artemis yin bi Efes yakid ! »

³⁵ N mirndaani, yaara adgohee coh canj kur-taaha tummba po ba yeebukka, a woosa ba ne : « Du bi Efes, a ya ba inahdi ne, a Efes na niide kahnin Artemis, koohi yakki, na nataalinj de keenoh Eel ci ?

³⁶ Ali bo' mindi taas ineem, wed tah du joyid yeebuk, du marak baahid bala du tuman in dah.

³⁷ Weddi, du bayid yaabii ndii te ba basdi koohinj boo, ba tumdi ali in araamid η kahnin de.

³⁸ Kon Demetiriyus na pangkoh ci hun na de leer na bo' dah, ba bayaat de waas, raakid mbeh ci na atte'ohse na boobi na atte'e !

³⁹ Te nik ne du na meeksohe in wiiriis dah, wa hey markasse η mbehi boo beedkohissan coh lakid waas.

⁴⁰ Ini raak ndii woti, minid tah po boo yambu ne boo na yoonde, laam ali bo' mindi woo ini tah duudii. » Wa a yut woo, a woosa mboolnda ne ba pasarkohaat.

20

Pool kadid Maseduwaan na Geres na Torowaas

¹ Wa duuda seem, Pool cohdohha taalubeeca, a ñaahha ba, yutta a askohha na ba, a kadta Maseduwaan.

² Wa a ree, a wileedaa, a woyeeda na kosid ca woo laayid, a ñaaheda ba, po findi a reyoh Geres.

³ A nikka nga cabin kaahay. Wa a kad po a heeda aase *bato* ne a kad Siri, a kerahha ne Yawuut ca ba daa hotoh η dooy ba ne ba ap de, a hotta ne a joy wiiruk Maseduwaan, a lahoh nga.

⁴ Bi hunee na ðe nikee Sopateer kubkinj Pirrus ya genee Beree, na Aristarka na Sekundus ba genee Tessalonik, na Gayus ya genee Derbe, na Timoote, na Tisikos na Torofim ba genee Asi.

⁵ Bed bii, bed adgee boo Torowaas, ba sekeeda boo nga.

⁶ Boo nak, wi feetinj Mbuuruuci raakaadi lawiir ci reeh, boo aasohha *bato* η Filippi, boo tummba neeh yatuus η waas. Boo raakka ba η Torowaas, boo nikka nga neeh yasna-kanak.

Pool hultidid Etikus η Torowaas

⁷ Nj mbehi na idsidkohse na niina, boo cohha ne boo hun ñam mbuurndi, Pool woyeeda na booba nikee η ðiska. A joyee coot η Kooh-wiisiina, tahha po a taalndidta a woyeeda po η ndengelnde weka.

⁸ Boo cohee η tuuy η ðafkanj kahna, laampa laayid fuudseen nga.

⁹ Komaaki yaar teeku Etikus nikee boofid η palanteera, a pani'uusa keeh-keeh, raak Pool taalndidid woyeeda in maañid. Wi a neeh neeh noodid, a eltukohha ndaam, η tuuya kaahayðoh η ðafkanj kahna, a keennda. A meebseedfa, waaye raak ðe kaanid.

¹⁰ Wed Pool ruhsoh, a radukka nga ðe, a morgidukka ðe, a woosa ne : « Kinaat jaahid ! A yi pes ! »

¹¹ Yutta, Pool rapissa η ðafka, a pobtoha mbuurnda, ba ñamma. Nj finho ineem, a taalndidta a woyeeda in maañid po findi nohi puloh, a cootta.

¹² Ini kad η kubka yaara, a bayu kahan ba peseeda modod, booba jen giiffa keeh-keeh.

Pool pulohid Torowaas, a kadta Mileet

¹³ Boo nak, e boo adug coot ne boo aas *bato* kad Assos, ðiska boo cohan na Pool, boo bay ðe. A woyee ne a heydi taambe η cookmi, a na hee taambe η kehyi po nga.

¹⁴ Wa a raak boo η Assos, boo hunnda na ðe η *bato*, boo taalndidta Mitileen.

¹⁵ Boo kurkohissa ndaam, boo taalndidta η cookmi, η Kooh-wiisiina boo teemmba η Kiwo. Kooh wiisissa, boo reesa Samos, wa taambis nga, boo hannda ree Mileet.

¹⁶ Pool woyee ne a sereendkan sereenduk Efes, a tufkandi nga po a kee maaña η Asi. A seeskee seesuk ne *Paantakot* min ðe raak η Yerusalem.

Pool askid yakak canj Janguunan Efes

¹⁷ Wa boo ree Mileet, Pool woosohha ba adgohee Janguunan Efes.

¹⁸ Wi ba hay, a woosa ba ne : « Du inhid findi η nikohee na ðu η jamanooni η nik na ðu jen, ina kooðoh mbehi η kocoh bek kot cinj ngo η Asi.

¹⁹ Nj pangkidid Hedfi, η yissuutidta haf fo keeh-keeh, wa hunnda na bi muhun, η raakid miskid sagu Yawuut ci hotohee η ðooy ba ne ba tum mbo in.

²⁰ Du inhid ne η moosdi ðu ðasðoh ali in, η in ci min ðu njiriñ. Nj yegdid ðu woo kinj Kooh, η jangidta ðu η fiki boobi jen na η ðooy kahan ci.

²¹ Nj moosdi fadoh woytoh Yawuut ci na bi nikdi Yawuut ne ba boysohaatumohaad, ba hay η Kooh te ba kos Hedf boo Yeesu.

²² Diski wa nik, mi yii kad Yerusalem, e Fuudsi Hoolohngaani hiir ro nga ; η inahdi ini rahsan ndo η ndaam.

²³ Waaye η inhid daal ne η kur-taah nu η aasoh ðah, Fuudsi Hoolohngaani woo so ne kaso na bi miskid laayid ca daa sek ko nga.

²⁴ Mi nak, kipes kinj ngo bitdi so ; nga so, wa raakdi njiriñ. Ini nikid to wed ne η waad kad po η reehðohaana, η mitid pangki Yeesu Hedfi dengkoh ho, wed ne η woo Yegðohinj Muci na teebohe baahohinj Kooh.

²⁵ Diski wa nik, η inhid ne ðu hotissandi so, ðu jen, ðu bi inah ne η lahid nga ðu, η woyeeda ðu Nguurin-Kooh.

²⁶ Wed tah mi yii woo dŋu wa woti : N̄ hoolid̄ nga, bo' nu muuy nga dŋu dah, a ñam haa.

²⁷ Laam ŋ woyid̄ dŋu ini Koooh kooduk tum, ŋ d̄asdohdi dŋu ali in nga.

²⁸ Tufkaat ŋ haf dŋu, dŋu tufuk gati Fuud̄si Hoolohngaani dengkoh dŋu, ne dŋu niida. Findi niidoh, taambkohaata Janguuniŋ Koooh, Janguuni a raakoot taamboh ŋ ñif miŋ Kubkiŋ de.

²⁹ N̄ inhid̄ ne ŋ edee dŋu finho dah, bi bo' haa ngumu saahid̄ hey aase ŋ d̄ooy dŋu te ba fad̄andi gati.

³⁰ Te ŋ d̄ooy dŋu bi bo' hey name kuruk, ba woyee woo raakaadi ne ba ñaakid̄ taalubeeci ŋ finhooba.

³¹ Kon wortukaat te kinaat alkoh ne kiis kaahay, wek na noh, ŋ meed̄ dŋu meed̄ deng, na muhun sah, yaa nu nga dah.

³² Diski wa nik, mi yii wik dŋu ŋ yaah Koooh, mi yii wik dŋu ŋ woo kiŋ de na teebohe baahohiŋ de, wi min dŋu baatdoh po dŋu ndeng, te dŋu min lam in ci a daakid̄ hoolduud̄ ciŋ de jen.

³³ N̄ moosdi waaddoh haf fo ali haalis wala urus wala kulba bo' nga dŋu.

³⁴ Du inhid̄ in nga sah, e yaah ciŋ ngo cii ced̄ ed̄ to ini ŋ etohe, mi, na huntoh ciŋ ngo.

³⁵ N̄ teebid̄ dŋu ŋ in ci jen ne bo' joy pangkoh d̄aa ne a min baatdoh bi raakdi hatil. Boo naandsukaat woo kiŋ Yeesu Hed̄i a yi ŋ haf ce wi a woo ne : “ Nebidi nik ŋ onoh wed̄ uup wi nik ŋ onu. ” »

³⁶ Wi Pool yut woo ineem, a yekka, a hunnda na ba jen ne ba kiim Koooh.

³⁷ N̄ ineem, ba jen, ba fudeeda keeh-keeh, ba morgid̄ukka de ne ba foon de.

³⁸ Ini uupee reehid̄ keeñ ciŋ ba, wed̄ ini a woo ne ba hotissandi de. Yutta ba bennda de po ŋ *batoona*.

21

Pool pulohid̄ Mileet kad̄ta Tiir na Seesare

¹ Wi boo sabsukoh na bi bendee boo, boo aassa *bato*, boo yurahha Kos. Wa Koooh wiis, boo taalndid̄ta Rodes, koodohha ndeem, boo kad̄ta Patara.

² Boo raakka *bato* ndaam na kee Feniis, boo aassa nga, boo cootta.

³ Wa boo kad̄ po boo yokeeda Siipar, boo fad̄taa ŋ yaah-sing, boo taalndid̄ta ŋ bak Siri ne boo ruhus ŋ Tiir ŋ d̄iska *batoona* ruhsidan in ca wa baye.

⁴ N̄ ndaam, boo waakeeda po boo hotta bi taalube nga, boo nikka na ba neeh yasna-kanak. Fuud̄si Hoolohngaani hiirra ba ne ba woyaat Pool ne a kinaat kad̄ Yerusalem.

⁵ Wi neeh ci yasna-kanak ci reeh, boo kurkissa ne taalndid̄ waasiŋ boo. Ba bennda boo po boo pulla kur-taaha, bed̄ jen na bitib̄ ciŋ ba na kubuuciŋ ba. N̄ ndaam, boo yekka ŋ yaah-cookma ne boo kiim Koooh.

⁶ Yutta, boo sabsukohha na ba, boo aassa *batoona*, ba wiirukka.

⁷ Boo nak, ne boo taalndid̄ baabiŋ boo ŋ cookmi, boo puloh Tiir, kad̄ta Potolemays. N̄ ndaam boo kañid̄ta baah caŋ boo kosid̄ ca, boo nikka na ba neeh yino.

⁸ Wa Koooh wiis, boo kurkohha ndaam, kad̄ta Seesare, aassa kahan Filip, dalla nga. Filip nikee woyoh Yegdohiŋ Muci, a baahee ŋ yasna-kanak ca koodsee ŋ Yerusalem.✧

⁹ A raakeen kubu bitib̄ nikiis, ba nikee cafay. Koooh meed̄ meed̄ woo taamboh nga ba.

¹⁰ Wi boo raak bi neeh nga, woosuud̄ na woysel Agabus puloh Yudee, hayya.

11 A hayya nga boo, a bayya seenturiŋ Pool, a tokukka naa, ŋ yaah ci na kot ci, a woosa ne : « Inii wed Fuudsi Hoolohngaani woo : “ Hed seenturii, Yawuut ci tokohan de an ŋ Yerusalem, ba deg de ŋ yaah cinj bi nikdi Yawuut. ” »

12 Wi boo kerah ineem, boo na kosid cinj Seesare kiimeeda Pool keeh-keeh ne a kaduu Yerusalem.

13 Waaye Pool loffa boo ne : « Du raak ye fudaaah, du reehdee keeŋiŋ ngo ? N woodi du toki ŋ toksan ŋ Yerusalem dong, waaye mi, ŋ yutid ne ŋ kaan sagu tiikin Yeesu Hedi. »

14 Kadta po boo minidfi de in, boo deƙka, boo woosa ne : « Ini Hedi waad raakaat. »

15 Wa degga bi neeh, boo koodukka, boo degukka ŋ waas Yerusalem.

16 Bi taalube gen Seesare hunnda na boo, ba bayya boo kahan jaar teeku Manaason diska boo dalan. Manaason pulohee Siipar, a maañid nik taalube.

Pool ŋ Yerusalem

17 Wa boo ree Yerusalem, baah canj boo kosid ca taambukka boo na sum.

18 Wa Kooh wiis, Pool hunnda na boo dikanj Saak, yakak ca jen nameen hay.

19 Pool kañidta ba, a naandsukka ba yino yino in ci Kooh tum jen taamboh ŋ pangki a pangkid de nganj dooy bi nikdi Yawuut.

20 Wa ba sikduk Pool po yutta, ba yakidta Kooh, ba woosa Pool ne : « Baah boo, fu hot nga, bi Yawuut junni junni kosid Yeesu te ba jen ba sawarid ŋ waasiŋ Musaa.

21 Waaye ba kerhid ne fu na jangde Yawuut ci nik ŋ dooy cuub ci cinoo ci ne ba fadaat waasiŋ Musaa, ba ngudissuu komaakcinj ba, te ba taambdissuu mbaah ci.

22 Kon bo' tuman na ? Wa woorid ne ba hey yege ne fu yii ŋ ndii.

23 Mbaa, tuma ini boo na hee da woye wii : Year nikiis bii ŋ ndii, ba giñdid Kooh in ;

24 bayaa ba, fu farsuk na ba, fu wirnidid ba in ci ba joy tum ŋ farsuk kinj ba jen, ba min nenuk*.✧ N ineem, boobi jen hey inhe ne ini woyu nga da keeh haa, fu na taambde taambid nakoh cinj waasiŋ Musaa findii ba.

25 Te ini kad ŋ kosid ci nikdi Yawuut, boo fiisid ba kayit, woosa ba nga ini boo tufkid wii : Ba kinaat ñam kañam ci seeykohu wuu kooh nikaadi, ba kinaat an ñif, ba kinaat ñam med, ba kinaat njaaloo. »

26 Wa Kooh wiis, Pool bayya yaaba, a farsukka na ba. Yutta a aassa Kahan Kooh, a woosa mbehi farsukin ba reehan, wed ne, mbehi yaa nu nga ba seeykidohsan.

Pool ambuud

27 Wa mbeh ca yasna-kanak canj boktuka hee mite, Yawuut ca pulohee Asi hotta Pool ŋ dooy Kahan Kooh, ba yoppa mboolnda jen, ba ammba de.

28 Ba leehkeeda ŋ dafka ne : « Hayaato, Israayel ci, hayaat ! Yaari a yi ! A yi na jangdohe ŋ disik nu nik in modaaadi ŋ ini kad ŋ cuubiŋ boo na waasiŋ Musaa na Kahan Kooh wii. A bekid sah yaabi nikaadi Yawuut ŋ dooy Kahan Kooh, ŋ ineem a sobe'idta Diski Hoolidii. »

29 Ini tahee ba woo ineem, ba hotee hot Pool ŋ Yerusalem na Torofim yi puloh Efes, ba liibpa ne a bekid de ŋ Kahan Kooh.

30 Kur ka jen yoonnda, booba puloheeda disik nu disik. Ba ammba Pool, ba faseeda de po ba pulidta de Kahan Kooh, ba jaarra rang buntaaca.

31 Ba waadta de ap, wed kilifaana adgohee soldaar ca kerhoh ne Yerusalem jen yoondid.

32 N diska diska, a nangdohha bi soldaar, na ba adgohee ba, a fadsukka ba na mbup. Wa Yawuut ca hot de na soldaar ca hunee na de, ba fadta laba ba labee Pool.

* 21:24 21:24 nenuk : marka ini fiisu ŋ saar 18, aaya 18. ✧ 21:24 21:24 Kind ci 6:9-12

³³ Jaarra, kilifaana reɓpa η Pool, a nakohha ne a ambsaat, a ceenu na ceen kanak, a hannda meekis booba ne : « Yaarii a yi ɓa, a tum ye ? »

³⁴ Waaye η mboolnda, ɓii woyeeda an, ɓum woyeeda an. Wa a kaɗ po a hotta ne a mindi raak in woorid nga sagu duudɗan mboolnda, a nakohha ne Pool ɓayu η kahan soldaar ca.

³⁵⁻³⁶ Booba jen nikee ñaakdeeda Pool, ɓa leehkeeda ne : « A apaah apu ! » Wa ɓa kaɗ po ɓa reesa *eskalyeeca*, soldaar ca mirndohha meeb Pool sagu diirka mboolnda diirke.

Pool kiimid ne a woo na mboolnda

³⁷ Wa ɓa hee aase kahna, Pool woosa kilifaanan soldaar ca ne : « Nj minid ɗa woo in e, ne wa neɓ ɗa ɗah ? » Kilifaana woosa ne : « Fu kerhid gerek e ? »

³⁸ Kon a fu yaarin Misraaci bekee duudi miskidi mɓadni haa e ? Yaari ɓayee apoh ɓo' junni-nikiis (4000) a cootta na ɓa bilaf fa ? »

³⁹ Pool woosa ɗe ne : « Muk, η Yawuut, η ɓo' Tarsa, kur raakid tiik η Silisi. Nj kiim ɗa wa kiim, on ndo η woo na ɓoɓii. »

⁴⁰ Kilifaanan soldaar ca onnda ɗe wa. Pool tufukka η *eskalyeeca*, a radissa mboolnda yaah, ɓooba ɗekka ted, a woyeeda na ɓa η peɗeem Yawuut.

22

Woo kan Pool η fiki Yawuut ca η Yerusalem

¹ « Taambɗoh cin ngo na baab cin ngo, sikɗukaat kotii ini maa hee ɗu woye η yambi ɗu na yambee so. »

² Wa ɓa kerah ɗe woyeeda η peɗmin ɓa, ɓa ɓaatta ɗek. Pool taalndidta an :

³ « Mi, η Yawuut, η raakohu Tarsa η Silisi, waaye η koɗohu ndii, η Yerusalem, te Gamaliyel a yi jangid to waasin caac cin ɓoo, jangid yurhid.

Nj sawarra lool η ini kaɗ η Kooh findi ɗu mand nga woti-woti, ɗu jen.

⁴ Nj meedta tolfid ɓoɓin waasin Yeesu, po raakid ɓi apu nga sah. Nj ambeeda yaar na ɓitiɓ, η tayeeda η kaso.

⁵ Seeykidohi yakki na saangnin atte'oh ci jen minid to seede ngan ineem. Ba fiisdeen ɓaah cin ɓoo Yawuut ci nikee η Damas kayit sah, ɓa teyɗukidta so ne η kaɗ nga, η amba ɓi aas η waasin Yeesu nga, η ɓay ɓa Yerusalem, ɓa mbugalu.

⁶ Wi η kood waasi po η heeda ree Damas, η leero noh cong, ɗekka po ñiin pulohha Eel ci, wa willa so, wa siñaardeeda.

⁷ Nj keennda η kehyi, η kerahha hooso woyeeda so ne : “ Sool, Sool, wa ye tah fu tolfidee so ? ”

⁸ Nj woosa ne : “ A fu ɓa Hedii ? ” Hoosoori loffa so ne : “ E ñam Yeesu yin Nasareet, yi fu na tolfide. ”

⁹ Boɓi hunee na so hoteen siñaari waaye ɓa kerheedi hoosoori woyee na so.

¹⁰ Nj meeksohha an : “ Hedii, kon η joy ye tum kotii ? ” Hedii loffa so ne : “ Kurka fu kaɗ Damas, ndaam, fu hey woyse ini fu joy habid jen. ”

¹¹ Nj fuulee fuul sagu siñaara, ɓooba hunee na so ammba so η yaah, ɓa nookeeda so po η reesa Damas.

¹² Raakeen yaar nga teeku Anañaas, a nikee ɓo' kosid Kooh, yi meed taambid waasin Musaa te Yawuut can Damas jen seede'een ɗe seede modid.

¹³ A hayya so raake, a reɓpa nga so, a woosa so ne : “ Sool, ɓaahin ngo, hotissa ! ” Nj diska diska η hotisseedɗa, η hotta ɗe.

¹⁴ Nj ineem, a woosa so ne : “ Koohin caacin ɓoo koodid ɗa maañ ne fu inah ini a waad, ne fu hot yi Yurhidi te fu kerah hoosoorin ɗe.

¹⁵ Laam fu nikan seedeenin ɗe η fiki ɓoɓi jen, η ini fu hot, fu kerahhaa.

¹⁶ Diski wa nik ndii, fu na seke ye ? Kurka, fu boktu te fu kiim η tiikin de ne fu hool η bakaaf cinj da. ”

¹⁷ Wa η dokuk Yerusalem, wa raakka mbeh, η kiimeeda Kooh η Kahan Kooh, in haydohha so haa heey.

¹⁸ N hotta Hedi, a woosa ne : “ Arra pul Yerusalem ! Laam boobi gen nga teydukandi seedeeniη da η ini kad nga so. ”

¹⁹ N woosa ne : “ Hedi, ba inhid baahid ne η meed meed taambid *sinaagog* ci, η taydukee bi kos da, η labdukee ba.

²⁰ Te wi seedeeniη da Ecen na apse, η nikee nga, mi η haf fo. N huneen na ba nganη apa ba apee de te nam ambdee ba sah kulbaacanη ba. ”

²¹ N ineem Hedi woosa so ne : “ Kada, mi, η hey da tuuye usid, η boobi nikdi Yawuut ! ” »

Pool na kilifaananη soldaar ca

²² Mboolnda nikee sikdukeeda Pool po η woo cinj de mirndoh ceem, jaarra ba jen, ba leehkeeda an : « Apa yaarii ! 'Bo' mand an yeyyoodi pes ! »

²³ Ba looykeeda, ba wolla kulbaacanη ba, ba gusneeda merhey mi η dafka.

²⁴ N ndeem, kilifaananη soldaar ca nakohha ne Pool beku η kahanη soldaar ca, a labu leraw po a woo, η ineem bo' inah ini tah Yawuut ci leehkee de mand an.

²⁵ Wa ba tok de ne ba lab de, a woosa yaara adgohee ba ne : « Andi waas onid du ne du lab boyi baah η Rom te raak de atte'uudi paad ? »

²⁶ Wa soldaara kerah ineem a kadtaa woya kilifaana an : « Fu na hee habde ye an ? Yaarii bo' Rom ! »

²⁷ Kilifaananη soldaar ca hayya η Pool, a meekissa de ne : « Woyaa so, wa keeh ne fu bo' Rom e ? » Pool loffa de ne : « Ee. »

²⁸ N ndeem, kilifaananη soldaar ca woosa de ne : « N wirind kopor keeh-keeh ne nik bo' Rom. » Pool loffa de : « Mi nak, η rimu naa. »

²⁹ Jaarra, soldaar ca hee de lafe ne a woo, fadta de ndeem cootta. Kilifaananη soldaar ca nammba tiit, wa a inah ne a tokduk bo' Rom.

Pool η fiki atte'ohaana yakka

³⁰ Kilifaananη soldaar ca waadta inah woorid ina Yawuut ca yambee Pool. Wed tah wa Kooh wiis, a nakohha ne Pool puldu diskii a nik, a cohdohha kilifaacanη seeykidoh canη waasinη Musaa na booba baah η saanganη yakak canη Israayel jen. A bayya Pool, a tufkidta de η fikiiba.

23

¹ Pool marakka boobanη saangna, a woosa ne : « Baah cinj ngo, ina η camboh po woti, maa pese η fiki Kooh na hel dalid. »

² Wed Anañas, seeykidoha yakka nakoh ba nikee η sero Pool ne ba labaat de η nguβ.

³ N ineem, Pool woosa de ne : « A Kooh laban da, fu mandid nga haa miir yaanwiduud ! Fu nik ndii ne fu attee so findi waasi nakoha, waaye wedi fu dalid waasi, η ini fu nakoh ne η labsaat ! »

⁴ Bi nikee η sero Pool woosa de ne : « Fu na base seeykidohi yakki, yinη Kooh ! »

⁵ Pool loffa ne : « Baah cinj ngo, η inheedi ne a seeykidohi yakki. Fiis ci woyid ne : “ Kina woo yi adgoη cuubiη da in modaadi.✱ ” »

⁶ Pool inheen ne booba baah η saanganη yakak ca, bakii nikee *Sadusen*, bakum nikka *Farisen*, wed tah a leehukka η dafka ne : « Baah cinj ngo, η *Farisen*, η kubu *Farisen*. A oolki η ooluk ne kaanid ci hey hulte wed tah ho atte'se. »

⁷ Wa a woo inaan *Farisen* ca na *Sadusen* ca lahtoheeda, ba paysukohha.

✱ 23:5 23:5 Pula 22:27

⁸ *Sadusen* ci na woye ne hulit raakdi, malaaka na jiiniici na in ci mand na ca namdi raak waaye *Farisen* ci kos ne in ceem jen raakid.

⁹ Woo ka kurukka ŋ dafka. Bi jangdohoh, baah ŋ *Farisen* ca, kurukka sannga tic, ba woosa ne : « Boo hotdi ali in modadi ŋ yaarii ! Nik ne a jiini wala malaaka woo na de dah nak ? »

¹⁰ Lahtoha misikka lool po kilifaananj soldaar ca neyyohha ne Pool sifiñsohu. Wed tah a nakka soldaar ca ne ba ruhsaat nga ba, ba koodoh Pool nga, ba dokin de ŋ kahna.

¹¹ Ŋ weka, Hedī hayya, tufukka ŋ sero Pool, woosa de ne : « Ndengduka, findi fu seede'oh ho ndii ŋ Yerusalem, fu joidf to nam seede'oh daa ŋ Rom. »

Yawuut ca waakohid ne ba ap Pool

¹² Wa Kooh wiis, bi Yawuut waakohha, ba ginnja ne feeh ba apdi Pool dah, ba ñamandi, ba anandi.

¹³ Ini uup jaar ndaŋkiyaah-nikiis (40) bed giñee giñeem.

¹⁴ Ba kadta ŋ kilifaananj seeykidoh caŋ waasiŋMusaa na yakak ca, ba woosa ba ne : « Boo giñid ne feeh boo apdi Pool dah, boo ñamandi, boo anandi, te boo tumdaa dah, Kooh alkaat boo.

¹⁵ Du nak, hunaat na bi saangniŋ yakak ci, du kiim kilifaananj soldaar ca a ed du Pool, wa mandaat ne du waad baat marak in ciŋ de. Ini kad nga boo, boo yutid ne boo ap de bala a reyan ndii dah. »

¹⁶ Waaye kubki yaariŋ taambdoh Pool bitib kerahha jo'a ba waadee jo' Pool, a kadta kahan soldaar ca, a aassa, a woosa de wa.

¹⁷ Pool beedukka yino ŋ bi adgoh soldaar ca, a woosa de ne : « Benda komaakndii ŋ kilifaaniŋ du, raakid ini a waad de woo. »

¹⁸ Soldaara bayya komaaknda ŋ kilifaana, a woosa de ne : « Pool yi ambu, a yi beeduk ko, a kiimba so ne ŋ bay komaakndii nga da ; an raakid ini a waad da woo. »

¹⁹ Kilifaananj soldaar ca ammba komaaknda ŋ yaah, a usdukka na de, a meekissa de ne : « Fu hay yo ye woye ? »

²⁰ A loffa ne : « Yawuut ci kerhidohid ne ba meekis da Pool kim, fu kom ba de ŋ saangnanj yakak ca. Wa na hee mande ne ba waad markis baahid ini kad nga de.

²¹ Waaye kina ba kos, ini uup jaar ndaŋkiyaah-nikiis (40) hey de jo'e. Ba giñid ne feeh ba apdi de dah, ba ñamandi, ba anandi. Ba yutid, ba na seke ne fu teyduk. »

²² Kilifaananj soldaar ca dennga komaaknda ne : « Kina woo ali bo' ne fu woyid to inii ! » Yutta a woosa de ne a cootaat.

Pool cootduud Seesare

²³ Wa komaaknda coot, kilifaana beedukka kanak ŋ ba adgohee soldaar ca, a woosa ba ne : « Nangdohaat soldaar teemet-kanak (200), du nam nangdoh soldaar ndaŋkiyaah-yasna-kanak (70) ŋ bi na rape panis ci, na soldaar teemet-kanak (200) ŋ hed salmaaci. Koodkaat du kad Seesare wahtu yasna-nikiis na weki. ²⁴ Tokdidaat Pool bi panis, du bay de po ŋ goornoor Feliksa te ali in kinaat de rahas. »

²⁵ A fiissa kayit a woosa inii :

²⁶ « Goornoor Feliksa, mi yii kañid da kilifaani, mi yi Kolod Lisiyas.

²⁷ Yaari mi na komee da yii, a Yawuut ci ambee de. Wi ba kad po ba heeda de ape, ŋ hayya na soldaar ciŋ ngo, ŋ naaffa de wi ŋ inah ne a bo' Rom.

²⁸ Ŋ waadta inah ini ba yambee de, tahha po ŋ bayya de saangnanj yakak caŋ ba.

²⁹ Ŋ hotid ne in ci ba yambee de, wa ini kad ŋ waasiŋ ba, waaye raakdi ini a tum ŋ in ci ba yambee de po wa joyya de tah apu wala a tayu.

³⁰ Nj woyuud nak ne Yawuut ci ba dñi waakoh de ne ba ap de. Wed tah η komeeda de η saasi-saasi, te η teebid bi na yambee de ne ba joy ngeloh na de η dñiskin da. »

³¹ Soldaar ca tummba ina ba naku, ba bayya Pool η weka, ba kadta na de po Antipatiris.

³² Wa Kooh wiis, soldaar ca tiindee dokukka kahnan ba, ba fadta rapoh panis ca, beem taalndidta na Pool.

³³ Wa ba ree Seesare, rapoh panis ca edta Goornoora ina fiisu, ba edta de Pool.

³⁴ Goornoora jannga ina fiisu, a meekissa Pool dñiki a puloh. Wa a inah ne a puloh Silisi,

³⁵ a woosa de ne : « Bi na yambee da hay dah, η hey da baate meekis. » A nakohha ne Pool daaksaat a niidasse η tabaha na woysel kahan buur Herod.

24

Yawuut ca yambid Pool

¹ Wa degga neeh yatuus, Anañaas, seeykidoha yakkan waasinj Musaa hayya Seesare, a hunnda na bi yakak na ngeloh na woysel Tertullus. Ba kadta η Goornoor Feliksa ne ba ngela na Pool.

²⁻³ Pool beedkuusa, Tertullus cammba de yamb η woo cii : « Feliksa kilifaani, boo bii η jam keeh-keeh saguufu η findi fu na tiindohe kur ki na in ci as ci fu haytoh η nguuri η boobii, boo hotid in ceem Kooh-nu-wiis na dñisik nu nik te boo bii corkid da nga keeh-keeh.

⁴ Nj waadfi da maanid ndii na woo laayid, wed tah mi yii kiim da η baah kin da, fu sikduk boo yissuut rek.

⁵ Nj ineem boo hotid ne yaarii, a nduhum η kur, a na beke hiñoh η Yawuut ci η Adina jen, a baah η bi adgoη bi lang na yaari η Nasareet ci.✧

⁶ A jeemid sah hoolaadi'id Kahan Kooh. Nj ineem boo ammba de. [Boo waadta de atte η waasinj boo,

⁷ waaye a Lisiyas, kilifaani η soldaar ci, a yi hay a naaffa de na doole η yaah cinj boo.

⁸ A woosa boo ne boo hayaat nga da.] Fu minid de meekis sah η ini kad η in ceem jen, fu hey hotoote ne in ci boo na yambe yaarii, ca keeh. »

⁹ Yawuut ca baatta ndengid woo cinj Tertullus.

Pool taasid in ci a yambu η fiki Goornoor Feliksa

¹⁰ Wa Tertullus yut woo, goornoora edta Pool woo ka ne a namaat woo, Pool woosa ne : « Nj inhid ne a fu na atte'e boobii η kur kii bi kiisi kiis ; wed tah η oolkid hay η fikiifu ne η taas in ci η yambu.

¹¹ Fu sah, fu minida marak, wa uupfi neeh ndanjiyaah na kanak (12), η kadid Yerusalem ne ñaamuk Kooh.

¹² Te ali bo' hotdi so jombeeda na bo' wala bekeeda mboolndi η yoond, wa η dooy Kahan Kooh haa, waa η *sinaagog* ca haa, wa η dñisik wiiriis η kur-taaha haa.

¹³ Te boobii mindi da teeb ali firnde η in ci ba na yambee so cii.

¹⁴ Nj teydukid inii η fikiifu, wed ne : Taamboη η waasinj Yeesu, wi ba amb ne wa waas tufkaadi, mi na ñaamke Koohin caac cinj boo nga, maanaam η kosid in ci fiisu η waasinj Musaa na fiis cinj woosuud ci jen.

¹⁵ Nj raakid ini η oolkoh η Kooh te bed bii, ba nam oolkoh ineem. Wed ne Kooh hey hultide kaanid ci, yurhid na yurhaadi jen.

¹⁶ Wed tah η nam gen η ndengduk ne η raak hel dalid η fiki Kooh na fiki boobii.

¹⁷ Wa tumid bi kiis laayid η nikeedi nga, η neeh cii η hayya ne η kom bi cuubi η boo kopor baatdohaa ba, te η nam seeyuk wuu Kooh.

¹⁸ Wi maa habde ineem, ba raak ko η Kahan Kooh boktukid po yutid, mboolo ndeereedi so, duud raakeedi nga.

¹⁹ Waaye raakid Yawuut ci nikee nga puloh Asi. Bed joyee hay ndii ne ba seede in ci ba na yambee so η fikiifu, ne ba raakid ini ba taamban ndo dah.

²⁰ Bed bi nik ndii nak, ba wo yaat ini modfaadiini ba hot ne η tumida wa η tufkidu η saangnan yakak ca.

²¹ Hanaa woo ki η woyee η dafka wii, wi η tufuk η dooy ba ne : “ N bayu woti ne η atte'u dah, a ini η kos ne kaanid ci hey hulte ! ” »

²² Feliksa inheen in laayid η ini kad η waasiη Hedī, a fadta ba ne ba kad po mbeh wiiriis, a woosa ne : « Lisiyas kilifaanin soldaar ci hay dah, η hey marke ini du leer. »

²³ A nakka yaara adgohee soldaar ca ne a taalndidaat a niidde Pool waaye a on de a raak haf ce yissuut te boobiη de minee de hay taambkohe.

Beesdohanj Pool na Feliksa

²⁴ Wa degga bi neeh, Feliksa hayya na bitiice Dursil, yeem nikee Yawuut. A beedkidukka Pool, a sikdukeeda de η ini kad η kos Yeesu Kiristaa.

²⁵ Waaye, wa Pool woo po a bayya woo ka η kiyurah, na amb haf fu, na atteenin Kooh na haye, Feliksa tiitta, woosa de ne : « Fu minid kadohaah, η rahsis ne η min woo na da dah, η hey da beedkisse. »

²⁶ Feliksa liibee ne Pool hey de ede kopor, wed tah a meedta de beedkiduk ne a beesdoh na de.

²⁷ Wa degga kiis kanak, Porsiyus Festus namsidta Feliksa. Feliksa waadee ne Yawuut ca nebu nga de, tahha po a fadta Pool η kasoona.

25

Pool nakohid ne buuri yakkinj Rom attee de

¹ Wa Festus tum neeh kaahay η kur ca a joy adgoh, a pulohha Seesare a kadta Yerusalem.

² Kilifaacan seeykidoh can waasiη Musaa na kilifaacan Yawuut ca hayya, ba kalaameesa Pool nga de. Ba kiimeeda keeh-keeh

³ ne a amboh ba, a haytoη Pool Yerusalem. Ba waadee de jo'nduk η waasi, ba ap de.

⁴ Festus loffa ba ne : « Pool yaa η Seesare, η yaah soldaar ci te mi na dokke ndaam maañadi.

⁵ Kon bi bo' oolkuud nga du hunaat na so, ba ree dah ba yamb de, nik ne a tum in modfaadi dah. »

⁶ Festus tumdi ini uup neeh yasna-kaahay mbaa neeh ndanjiyaah ndaam, yutta a dokukka Seesare. Wa Kooh wiis a kadta a booffa η atte'ohaana, a nakohha haytohu Pool.

⁷ Wa yeem ree, Yawuut ca pulohee Yerusalem willa de, ba yambeeda de in laayid, yakid. Waaye in ci ba yambee de jen, ba mindi teeboh ali firnde nga.

⁸ Waaye Pool ngelidta haf ce an : « N tumdi ali in modfaadi, wa waasiη Yawuut ci haa, wa Kahan Kooh haa, wa buuri yakkinj Rom haa. »

⁹ Festus waadta ne Yawuut ca nebu nga de, a meekissa de ne : « Fu waadid kad Yerusalem ne fu atte'u nga η fikiiso, ngan ini kad η inii e ? »

¹⁰ Pool loffa ne : « Nam yii tufukka η ngeloha, η ngelohaacin buuri yakkinj Rom te η joy atte'ohu nga. Ini kad η Yawuut ci nak, η tooñdi ba te fu η haf fu, fu inhida baahid.

¹¹ N tooñeen wala η tum ini car ne η apu dah, η heedī sange kaan nga ; waaye nik ne in ci ba na yambee so keeh haa dah, ali bo' joydi so deg η yaah ba. N baysaat η buura yakka ! »

¹² Wi a woo ineem, Festus hotohha na atte'oh ca binoofañ ngelohaana, yutta a woosa ne : « Fu woo ne fu baysaat ñ buura yakka, fu baysan nga de. »

Pool ñ fiki Agiripa na Berenis

¹³ Wa degga bi neeh, buura teeku Agiripa na Berenis taambdoh ce bitib, hayya Seesare ne ba kañid Festus.

¹⁴ Nika ba joyee nik nga bi neeh tahha po Festus woosa buura ina kad ñ Pool an : « Raakid yaari Feliksa fad ndii, ñ kasooni.

¹⁵ Wa ñ kad Yerusalem, kilifaacan seeykidoh ca na yakak canj Yawuut ca kalaame'id de, ba nakka so ne ñ deg de in.

¹⁶ Ñ loffa ba ne : “ Bi Rom mbaahkohdi edoh bo' yambuud raak de ngeldi. A joyid onu ne a min taasuk ñ fiki bi na yambee de. ”

¹⁷ Wed ba hunoh na so ndii, ñ sannga daak ineem, Kooh wiis wiis rek, ñ kadta ñ booffa atte'ohaana, ñ nakohha haytohu yaareem.

¹⁸ Bi na yambee de hayya, waaye ba woodi ali in ñ in ci mod'aadiici ñ liibee ne ced a tum.

¹⁹ Ba leer na de ñ ini kad ñ taastidoh ngan ini kad ñ waas-Koohin ba na jaar na woyse Yeesu, a kaanid waaye Pool na ndengde ne a yi pes.

²⁰ Mi nak, wa ñ inahdi in nga, ñ meekissa Pool andi a waadid kad Yerusalem ne a atte'u ineem ndaam.

²¹ Waaye Pool nakohha ne a risaat ambuud, a bayu ñ buuri yakki ñ Rom ne atteenin de tumohu ndaam. Ñ nakohha ne a risaat ambuud po mbaadna ñ tuuyan de ñ buuri yakki. »

²² Agiripa woosa Festus ne : « Ñ namid waad sikduk yaareem de'. » Festus loffa de ne : « Kim dah, fu hey de sikduke. »

²³ Ñ ineem, wa Kooh wiis, Agiripa na Berenis hayya diskii na ngelohse, hay roofid. Ba hunee na kilifaacinj soldaar ci na kilifaacinj kur ki, Festus nakohha ne Pool haytohu.

²⁴ Yutta a woosa ne : « Buur Agiripa na du bi nik na boo ndii jen, yaari ñ fikiidu yii, Yawuut ci ñ findi ba hend hayid ñadtuke nga so ; ndii na Yerusalem jen ba na leehkee so ne, a joydi pesis.

²⁵ Mi nak, ñ hotid ne a tumdi ali ini joy de tah apu. Waaye a nakoh bayu ñ buuri yakki, wed tah ñ ambid ne, ñ hey de de kome.

²⁶ Ñ raakdi ini hool lo, wi ñ fiisan kilifaani yakki ñ ini kad nga. Wed tah ñ bayya de ñ fikiidu, ñ fikiifu sah Agiripa ne du yut de meekis dah, ñ raak ini ñ fiisan.

²⁷ Fu amb bo', fu tuuy de Rom te fu woodi hoolid in ci a na yambse, weem liibaah haa. »

26

Pool ngeldid haf ce ñ fiki Agiripa

¹ Agiripa woosa Pool ne : « Fu onuud ne fu ngelid haf fu. » Pool radissa yaah, a cammba ngel an :

² « Buur Agiripa, ñ sumid woti ñ mini ñ min taas ñ fikiifu in ci Yawuut ci na yambee so jen.

³ Fu kangam ñ inhi fu inah mbaah cinj Yawuut ci jen na taastidoh ci ñ ini kad ñ waasi. Kon mi yii kiim da fu sikduk ko te fu sang seesuk nga.

⁴ Yawuut ci jen inhid kipes kinj ngo ñ kikomaakiikanj ngo poyi. Ba inhid findi ñ mandee ñ dooy cuubinj ngo ñ Yerusalem.

⁵ Ba inhid to maañid te ba minid to seede, ne ba waada dah, ñ nikee *Farisen*, ñ peseeda pes *Farisen*, te wed ini uup yoobaadi taambid ñ waasinj Musaa.

⁶ Diskii wa nik, mi yii atte'u, sagu ini ñ ooluk gapohi Kooh gapee caac cinj boo.

⁷ Cuub cinj boo ndanjiyaah na kanak ci (12) ambid ne wa hey raake wed tah bedi ñaamuk Kooh noh na wek. Ee kilifaani, oolkeem nak wed tah Yawuut ci yambee so.

⁸ Wa ye tah du amb ne wa mindi kosu ne Kooh na hultide kaanid ci ?

⁹ Mi η haf fo sah, η liibee ne η joyee joy hiñoh tiikin Yeesu yin Nasareet η findi naa nu wa minoh nik dah.

¹⁰ Ineem wed η tumee η Yerusalem, η tayca bo'-Kooh laayid η kaso. Kilifaacin seeykidoh cinj waasinj Musaa teydukdeen ndo ne η tuma, te boobeem atte'seen ne ba joy joy apu dah, η meed meed hun nga.

¹¹ N kadeeda η *sinaagog* nu *sinaagog* ne η torhid ba, η faddukoh ba kosi ba kos Yeesu. Ayruki η ayrukee ba miskeen lool po wa tahha so tolfideeda ba po η kur-taah cinj kur ci cinooi sah.

Pool naandsukid Agiripa findi a tuuboh

¹² Wa kadeeda daa po wa raakka mbeh, η kadeeda Damas. Kilifaacin seeykidoh ca woosee so, ba onnda so ne η min amb kosid ca nikee ndaam.

¹³ Kilifaani, ñam kadoh po η leero noh, η hotta ñiin puloh Eel ci, siñaardinj wa wed uup winj nohi. Wa willa so, mi na bi hunee na so, wa siñaardeeda.

¹⁴ Boo jen, boo keennda η kehyi, η kerahha hooso woyid to η pedminj Yawuut ci ne : “ Sool, Sool, wa ye tah fu tolfidee so ? Fu gaañee haf fu findi mbaami na mbalnguuse ndoodi a na aañohse ! ”

¹⁵ N loffa ne : “ A fu ba Hedī ? ” Hedī woosa so ne : “ E ñam Yeesu, yi fu na tolfide.

¹⁶ Waaye kurka fu tufuk ! Inii wed tah ho teebuk da : N koodid da ne fu nik surgaanin ngo ne fu seede'ee ini fu hot nga so woti, na ci η teebissan da.

¹⁷ N hey da mucde η yaah cinj Yawuut ci na bi nikdi Yawuut, bi maa tuuyohee da,

¹⁸ ne fu rangis has cinj ba, fu puldoh ba η ñuus, fu bek ba η siñaari, fu pulid ba η nguurin Seytaani, fu bay ba η Kooh, ba daasu bakaad cinj ba, ba raak bak η lamaahi te ba hey baahē η boobin Kooh hoolduud ci sagu kosi ba kos so. ”

¹⁹ Kilifaani, a ineem tah, η taambid ini η hotee pulohha Eel ci.

²⁰ N ineem, η kocca woo na bi Damas na bi Yerusalem, η nammba woo na bi Yudee jen na bi nikdi Yawuut, ne ba boysoh pesohaad, ba hay η Kooh te η tumohaad cinj ba, ba teeboh ne ba boysohid pesohaad keeh-keeh.

²¹ Inii de', wed tah Yawuut ci ammba so η dooy Kahan Kooh, ba waadta so ap.

²² Waaye Kooh yii niid to po woti, te η ris pes, ne η seede η fiki yakid na yin. Te η woodi ini daloh na in ci Musaa na woosuud ci jen woo ne ca hey raake.

²³ Wed ne Mucdohi Gapohse hey yaabe, a yi kocan hilit η kaanid ci te a yegdoh siñaarin mucu η Yawuut ci na bi nikdi Yawuut. »

Ini Agiripa liib ngan Pool

²⁴ Pool rissa ngeldeeda haf ce daa, wed Festus leehkoh de an : « Fu dof dof Pool ! Ini fu jang laay laay po fu arndidohid ! »

²⁵ Pool loffa de ne : « Muk kilifaani, η arndidohdi. In ci η woo jen keeh te ca wirid.

²⁶ Buur Agiripa sah inhid in cii wed tah η kaannja ca woo η fikiice an. Wa hoolid to ne ali in fusdi de η in cii, laam, findi ca raakoh dembd.

²⁷ Buur Agiripa, fu kosid woo cinj woosuud ci e ? N inhid ne fu kosid ca ! »

²⁸ Agiripa woosa Pool ne : « Tas yissuut rek, fu hey yo kosdukohe, fu tum mbo Kerceen ! »

²⁹ Pool loffa ne : « Wa nik win-win wala wa yiih, η woodi da fu dong waaye mi yii kiim Kooh ne bi na sikdukee so woti jen, du nik ini η nikoh, dal toku na ceen. »

³⁰ Wa Pool woo po yutta, buura na goornoora na Berenis na booba hunee na ba jen, kurukka.

³¹ Wa ɓa pulee, ɓa woyeeda η harmban ɓa ne : « Yaarii tumɗi ini joy ɗe tah apu wala tayu. »

³² Agiripa woosa Festus ne : « Yaarii mineen faɗsu ne a nakoheedɗi ɓayu η buuri yakki ɗah. »

27

Bayuukanj Pool Itaali η buura yakka

¹ Wa ɓa tufuk η ɓek ɓoo *bato* ne ɓoo kaɗ Itaali, Pool na ɓi ambuud wiiriis deguusa η yaah jaar teeku Juliyus. A nikee adgohoh soldaar, ɓa ɓaahee η soldaar ci na woyse "soldaar cinj buuri yakki".

² ɓoo aassa *bato* puloh Adaramit kaɗeeda Asi η kur ca η sereendaŋ cookmi, ɓoo cootta. Aristarka, yaariŋ Tessalonik η kur kaŋ Maseduwaan hunee na ɓoo.

³ Nj Kooh-wiisiina, ɓoo serra η Sidoon. Juliyus taambkohee Pool taambkoh modif, a teyɗukidta ɗe ne a kaɗ marka nawleecin ɗe ne ɓa ɓaatɗoh ɗe.

⁴ Wa ɓoo puloh ndaam, ɓoo laha η sero Siipar ne ɓoo naafuk sagu puudsi yurhidkohee na ɓoo.

⁵ Yutta ɓoo taalndidta η cookminj Silisi na wiŋ Pamfili, ɓoo serra *batooni* η Miira, kur-taah ngarj Lisi.

⁶ Nj ndaam, Juliyus, yi adgohee soldaar ci, raakka *bato* wiiriis nga puloh Aleksandiri kaɗeeda Itaali, a aassa na ɓoo nga.

⁷ ɓoo tummba ɓi neeh laayid η waas, sagu ne *batoona* kaɗee kaɗ yiihid po ɓoo ree ɓak Kenid yaaboh na yaaboh. Puudsi tahha po ɓoo mindi taalndid η ndaam, ɓoo taamboha Salmone, kaɗta hendɗuka puudsi η Keret.

⁸ Sereendkanj ɓoo ndaam misikka lool, ɓoo kaɗeeda po ɓoo reesa ɗisik teeku "Seroha-Nebid", wa usoheedɗi na kur-taahi na woyse Lasee.

⁹ Nj ineem, ɓaabiŋ ɓoo maannja lool, kaɗta po ɓaaf η cookma nikka in wooraadi kotii, laam jamanooniŋ soosi nikee cambid, mbehi na orse* sah cooteen. Wed tah Pool woosa ne :

¹⁰ « Yaabiŋ ngo, η hotid ne kaɗii woordi, *batooni* na ini nik nga hey laaye yahkid, te ɓoo sah kiŋin cinj ɓoo minid tas nga. »

¹¹ Waaye Juliyus ya adgohee soldaar ca uup ee kos woo caŋ yaara nupɗee *batoona*, na hed *batoona*, waaye woo caŋ Pool haa.

¹² Serohaana ɓaaheedɗi ne ɓo' nik nga η jamano soos, wed tahee ini uup η ɓooɓa nikee η *batoona* woyee ne ɓoo pulohaata ndaam. Ba waadee ne ɓoo taalndid η cookma, ɓoo jeem kaɗ Feniksa, seroha wiiriis η caŋ Keret, ne ɓoo nik nga η jamanooniŋ soosi. Serohaaneem, puudsi mineedɗi hay nga, ɗal η ɓak kanak dong η muyohaad noh.

Puudsa laayɗa

¹³ Wa ɓoo nik ndaam, ɗekka po puudis eɗɗid puloh cookmi, ef-efɗeeda. Ba liibpa ne ini ɓa waadee hey nike. Ba nihissa sap caŋ *batoona*, ɓa sereendukka Keret baahid, ɓa kaɗeeda.

¹⁴ Waaye wa deg yissuut rek, puudis wiiriis raakid hatil teeku Erakilon pulohha Keret keennda nga ɓoo.

¹⁵ Wa uupidta *batoona* hatil, wa miniseedɗi yurhidkoh naa, ɓoo faɗtaa, wa coottoheeda ɓoo.

¹⁶ Wa maaɗi ɓoo laha η sero kur yin na woyse Kawda, a masuɓ wila. Wa ɗippa ɓoo yissuut η puudsa, tahha po ɓoo hannda min rapid gaala yina waaye bala wa nikan ɗah, wa miskeen lool.

* 27:9 27:9 mbehi na orse : wed mbehi Yawuut ci na orohe, wa na nike ne seeki pulee ɗah.

¹⁷ Wa boo rapida po yutta, ba bayya bi niy, ba tokka *batoona* po wa willa. Ba namee neyyoh ne wa kad giira ŋ merhey maŋ Sirta ŋ Libi, wa baltukoh, tahha po ba njaffa in ŋ masma ne wa haawis nupaŋ *batoona*, boo taalndidta, puudsa coottoheeda boo ŋ dooy cookma.

¹⁸ Wa Kooh wiis, raak puudsa ris yoondid *batoona* na hatil po ba mbetta bak ŋ ina *batoona* sife.

¹⁹ Ŋ neeha kaahaydoh, bed ba ambohee *batoona* mbetootta bi in bitid ca baahee ŋ *batoona*.

²⁰ Wa tummba bi neeh laayid ci inah ne nohi hotukdi, hor ci hotukdi, puudsa rissa raakid hatil, wa kadta po boo ambisseedi ne boo hey muce.

²¹ Wa tummba in maañid, boobi nikee ŋ *batooni* ñamdi. Ŋ ineem Pool tufukka ŋ leerooba, a woosa ba ne : « Yaabiŋ ngo, du sikdukeen ndo dah, boo heedi pulohe Keret ; te boo heen mine penduk yahdukii, te boo ñakuu in ci boo ñak jen.

²² Waaye diski wa nik, mi yii kiim du, du tok fit ciŋ du ; ali bo' ñakandi kiŋin kiŋ de nga, a *batooni* dong yahkan.

²³ Kooh yi ŋ baahoh te ŋ ñaamkee de, malaakaaniŋ de hayid nga so ŋ weki,

²⁴ a woosa so ne : “ Pool, kina neyyoh ! Fu hey kade po fu tufkidu ŋ fiki buura yakkaŋ Rom, te Kooh ŋ baahohiŋ de na da, a hey mucde kipes ciŋ boobi hun na da ŋ baabiŋ *batooni* jen. ”

²⁵ Mbaa dah, ndengdukaat yaabiŋ ngo, ŋ oolkid Kooh ne wa raakohan findi a woyoh ho wa.

²⁶ *Batooni* hey gaye ŋ kur ki masub wil. »

²⁷ Wa nikee ŋ weka ndaŋkiyaah na nikiisdoh (14), puudsa rissa boo coottoh ŋ cookmaŋ Mediterane. Ŋ ndengelnde weka, wa mannda ŋ ba ambohee *batoona* ne boo rebee kehey.

²⁸ Ba yoorra niy na inaa bitid ne ba marak noodiina, ba hotta ne wa *meetar* ndaŋkiyaah-kaahay na *meetar* yasna-kanak (37) ; wa kadta yissuut, ba tumissa daa, wa nikka *meetar* ndaŋkiyaah-kanak na *meetar* yasna-kaahay (28).

²⁹ Ba neyyohha ne *batoona* lab ŋ atoh, ba njaffa sap nikiis ŋ finhooriŋ *batoona*, ba seesukka ne Kooh wiis.

³⁰ Ba ambohee *batoona* waadta saandoh, ba ruhsideeda gaala yina ŋ masma, ba njaf-njafdukeeda sap ŋ fiki *batoona*.

³¹ Pool woosa soldaar ca na ya adgohee ba ne : « Yaabii fad *batooni* ba coot dah, du minandi muc. »

³² Ŋ ineem soldaar ca ngudta niy ca tokee gaala yina, ba fadtaa, wa keennda ŋ cookma.

³³ Bala Kooh wiisan, Pool ñaahha booba jen ne ba ñam, a woo ba ne : « Neeh ndaŋkiyaah na nikiis (14) ceddi, du bi sek rook barang, ñamaadi ali in.

³⁴ Mi yii ñaah du ne du ñam kotii, du etohida ne du min muc. Ali bo' nga du ñakandi sah find yino ŋ hafiŋ de. »

³⁵ Wa a yut woo, a bayya mbuuru, a corkidta Kooh ŋ fikiiba jen, a pobtohaa, a cammba ñam.

³⁶ Ŋ ineem, ba jen ba raakissa fit, ba ñameeda.

³⁷ Boo nikee bo' teemet-kanak na ndaŋkiyaah-yasna-kanak na yasna-yino (276) ŋ dooy *batoona*.

³⁸ Wa booba jen ñam po ba kappa, ba bayya beleena tasee ŋ dooy *batoona*, ba mbettaa ŋ cookmi ne *batoona* edef.

Booba jen mucid

³⁹ Wa Kooh wiis, yaaba ambohee *batoona* yokka kehey, wa raakka kal na merhey suyd, waaye ba inhisdah. Ba waadta gay *batoona* nga ne wa min nik dah.

⁴⁰ Ba tokissa niy canj sap ca, ba fadissa ca η cookma. Ba nammba tokis niy canj *guweernaay* ca na nupde *batoona*, yutta ba radissa baasa η fikiiwa ne puudsi min yeñ *batoona*, wa yurah ndaam.

⁴¹ Waaye wa tapukka η jalkid canj merhey ma η harmban masuβ cohid. Fikiirin wa rudukka jameet η merhey ma, wa looffa, wa yoondisdi. Finhoori nak pookeeda sagu ginaah ca labkee wa na hatil.

⁴² Soldaar ca waadta ap ambuud ca ne ali bo' nga ba weyuu ne a fus.

⁴³ Waaye Juliyus, yi adgohee ba waadta mucid Pool, a hondohha ba tum ina ba hee tume. A nakohha ne bi min wey kocaat gong η masma, ba kad yaah-cookma.

⁴⁴ Bi tas taamb nga, ba ambduk η hang ca wala pol canj *batoona*.

Booba jen teeroh daa te ali in ocdi ba.

28

Pool η Malta

¹ Wa boo fus na jam po yutta, boo inahha ne kur ka boo nikohee teeku Malta, a masuβ wila.

² Booba genee nga kerheedi gerek, hondohdi ba baahohha boo keeh-keeh, ba fuudta yongkaah, ba bayya boo jen η seroowa ne boo yohnuk, raak de tobeeda, soosi laayya.

³ Pool parahha bi sokoñ, a njaffa ca η yongkaaha, hiriñ pulohha nga ca sagu dohda, ñapukka de η yaah.

⁴ Wa booba gen kur ka hot iina ñapkid Pool η yaah, ba woosa η dooy ba ne : « Wa woorid ne yaarii apoh bo', a mucid η cookmi waaye koof ki na atte'e faddi de ne a pes. »

⁵ Wed Pool lisoh iina η yongkaaha, te ali in rahasdi de.

⁶ Booba jen sekeeda ne a ufis wala a keen η diska diska, a kaan. Ba sekka in maanid, ba hotta ne ali in rahasdi de ; ba boysohha liibohaad, ba woosa ne : « A baah η kooh ci. »

⁷ Wa raakeen kahan raakid tam η bak caam, a yaara adgohee kur ka raakee wa. A teeksee Pubiliyus. A taambkohha boo, a dalidta boo findi nawle ini ree neeh kaahay.

⁸ Baabin Pubiliyus nikee faankid η fiyaang ; a ambohee faan dohid jip na rook nupid miskid. Pool kadta de marka, a kiimidta de Kooh, a degga de yaah cinj de, a wiridta de.

⁹ Wa a wirid de, kosaayid ca binooba η kur ka jen nammba hay, ba wirduusa.

¹⁰ Boo eduusa cir keeh-keeh η ineem, wed tah po wa boo hee coote, ini boo etohee η baaban boo jen, bed edee boo wa.

Pulohan Pool Malta na kadan de Rom

¹¹ Wa boo tum cabin ci kaahay cinj soosi η kur canj Malta, boo aassa *bato* puloh Aleksandiri, boo cootta. *Batooneem* raakeen nataalinj komaakci siis cinj kilifaanin kooh cinj ba, wa teeksee η siis ci kanak ceem. Cabin cinj soosi jen wa tum ca η kur ka, wa hannda coot.

¹² Boo reesa Sirakus, boo serra nga neeh kaahay.

¹³ Boo pulohha ndeem huntidkohha na yaah cookmi po η Resiyo. Nj Kooh-wiisiina puudsa lahha boo finho puudseedfa, boo tum neeh kanak rek boo reesa Pusol, serohaana yakka η Rom.

¹⁴ Boo raakka bi bo' η baah canj boo kosid ca nga. Ba kiimba boo ne boo nik na ba neeh yasna-kanak. Boo kadeeda daa po boo reesa Rom.

¹⁵ Baah canj boo kosid ca nikee η Rom kerahha ini kad nga boo, ba hayya boo taambke po η toonoharaan kurka na woyse Toonoharaan-Apiyus na diska na woyse Daloha-Kaahay. Wa Pool hot ba, wa baatta de fit, a corkidta Kooh.

16 Wa boo ree Rom, Pool onuusa ne a gen kahan kiik ce a yi na soldaara niidee de.

Pool woyid Yegdohin Muci η Rom

17 Wa degga neeh kaahay, Pool beedukka kilifaacan Yawuut ca nik η Rom ne ba hay. Wa ba teemb a woosa ba ne : « Baah cin ngo, η tumdi cuubin boo in, η tumdi mbaah cin caac cin boo in, waaye du hot nga, η ambohu Yerusalem, η deguusa η yaah can bi Rom.

18 Wa beem meekis so η woosa ba, ba hoteedi ali ini joy yo tah apu, tahha po ba waadta so fadis.

19 Waaye Yawuut ca sannga, η mindi in nga, dal kiim ne η bayu η buuri yakki η Rom a attee so. Waaye nikdi haa ne η waad yamb boobin ngo.

20 E ineem tah po η kiimmba ne η hotoh na du, η woo na du, du inah ne η toku ceen cii dah, e ini η kos yaakaarin Israayel ci tah. »

21 Yawuut ca loffa de ne : « Raakdi ali fiisi boo rahas puloh Yudee η ini kad nga da te ali baah boo η ndaam haydi ndii ne a wik wala a woo boo in modfaadi nga da.

22 Waaye boo waadid da sikduk, fu woo boo ini fu liib nga, laam boo inhid ne waasi fu kood, disik nu nik boobi na woye ne wa waas keeh haa. »

23 Ba gappa mbeh wiiris ne ba coh. Wa wa ree, ba hayya raake Pool η diska a dale. Booba hayee, bed uup ee laay booba debe hay. A woyeeda na ba η ini kad η Nguurin-Kooh ina koodoh na baaba po na niina. A taambohha η waasin Musaa na woo cin woosud ci, a teebeeda ba ne ba min kos Yeesu.

24 Bum kossa ini a woo, binoobi sannga kos.

25 Wa ba hee coote raak ba kerhidohdi η dooy ba, Pool baatta nga ne : « Fuudsi Hoolohngaani woyee keeh wa a woyee na caac can du taamboh η woosudi Esayi !

26 A woyee ne :

“ Kada η cuubii, fu woo ba ne :
Du hey sikduke baahid, waaye du inhandi muk ;
du hey marke baahid, waaye du hotandi muk.

27 Keeñ cin boobii
raakid yeg yeg ;
ba rangid nof cin ba,
ba duungid has cin ba,
ne ba hotuu na has cin ba,
ba kerhuu na nof cin ba,
te ba inhuu ngan keeñ cin ba ;
te η ineem,
ba minuu wiiruk nga so
ne η wirid ba.☆ ” »

28 Pool woyissa ba ne : « Inhaat ne Yegdohin Muci puloh η Kooh woosuhud po η bi nikdi Yawuut, te bed, ba hey wa sikduke. » [

29]*

30 Pool gennda kiis kanak η kahna, cabin nu kaan da a wirind. A daldee bi hee de marke jen nga.

31 A yegdoheeda Nguurin-Kooh, a jangdoheeda na fit ini kad η Yeesu Kiristaa Hedī, te ali bo' hondoheedi de tuma.

☆ 28:27 28:27 Esayi 6:9-10 * 28:29 28:29 Ngan Fiis ci maañid ci, cum raak ayaanii : "Wa Pool woo ineem, Yawuut ca cootta ; ba lahtoheeda lahtoh miskid η dooy ba." Waaye Fiis ci uup woor ngan ci maañid ci ris woti raakdi woo keem.

Fiisi Pool kabɔɔoh bi Rom

Rangsohaani

Pool baahee η Israayel ci, η cuubin Benyaamin.✧ A nikee *Farisen*.✧ N finho Paantakot, wi Janguuni camb baatuk, a baahee η bi tolfidde kosid ci.✧ Waaye wa raakka mbeh, a cohha na Yeesu, a kossa✧ po a nikka *Apootar* sah. Teerndin "Tum cin *Apootar* ci" teebohif pangkin de wi a nik *Apootar* ini koodoh η saar 13.

Fiisi Pool kabɔɔoh bi Rom wii, a fiisa η reehdohaanan baaɔan de yakka kaahaydoh,✧ wa raak de η waas Yerusalem bayeeda onoh ci a komee kosid ca ñakid ca nik ndaam.✧ N reehdohaaniη teerndi, a woyid kosid cin Rom ne ba taambkoh Feebe yi gen Señsare,✧ ineem wed teeboh ne a Feebe wik kabɔɔohi ngan Rom.

N kabɔɔohi a fiis wii, a teebohif baahif Yegɔohin Muci findi wa kaɔoh. A namma teeboh mandohaadin boobi na findi ba joy mucdohu, Yawuut na nikaadi Yawuut, maanaam yurhaadiiki nik η keeñin yaa nu nga. A teebohif hoolid ne mandohaadeem, ali bo' mindi mucid haf ce. A teebohha ne a Kooh na baahohe bo' a on de kiyurah, wa ini a yeyyoo haa, wa taamboh η kos de, waaye η tum in baahif haa. N mirndaani a namid teeboh findi bo' min pesoh η kiyurheem.

Fiisi Pool kabɔɔoh bi Rom kadtidoh an :

- Kaɔoh, mad hot bi Rom, na ini kabɔɔohi poon 1:1-17
- Ali bo' yurahdi η fiki Kooh 1:18-3:20
- Findi Kooh na mucdohohe taamboh η kos 3:21-4:25
- Kipes ki asi ngan Kiristaa 5:1-8:39
- Ini Kooh tufkid ne a tumida Israayel ci 9-11
- Findi kosid joy pesoh 12:1-15:13
- Reehdohaani na kaɔoh ci mirndoh 15:14-16:27

Kaɔohi

¹ Mi yii kaɔid du, du bi nik η Rom, mi yi Pool, ñaamin Kiristaani Yeesu. N beedkuud ne η nik *Apootar* te η kooduud ne η woo Yegɔohin Kooh η ini kad η mucu.

² Yegɔoheem, a gapohee wa taamboh η woosuud ci η Fiis ci Hoolid ci.

³⁻⁴ Wa na woye η Kubkin de Yeesu Kiristaa, Hed boo ; a puloh η Dawuuda✧ η ini kad η Adina. N ini kad η Fuudsi Hoolohngaani, a eduud hatilin Kubkin Kooh wa a hultidu.

⁵ Taamboh nga de, η baahohuud po η nikka *Apootar* ne boobin cuub ci jen min de kerhid taamboh η kos ; η ineem, tiikin de yak.

⁶ Du, du nam baah η boobeem, du bi Yeesu Kiristaa beeduk η haf ce.

⁷ Mi yii fiisid du kaytii, du bi nik η Rom jen, du bi Kooh keeñkoh te a beedukka du ne du hool wuu ce. Kooh Baabin boo baahohaad du, a on du jam ! Yeesu Kiristaa Hed baahohaad du, a on du jam !

Pool madid kad marka kosid can Rom

⁸ Mi yii camboh corkid Koohin ngo taamboh η Yeesu Kiristaa, sagu kosi du kos, laam wedi laamtoseeda η adinaani jen.

⁹ Kooh seede'id to, Kooh yi mi na pangkide η keeñin ngo η Yegɔohin Muci η ini kad η Kubkin de. A seede'id ne η gen du gen baahndoh η kiim ci mi na kiimee de.

¹⁰ N gen de kiim ne a on ndo mbeh po η min du hay marke, ne a waada dah.

✧ : Bi Rom 11:1; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 23:6; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 7:58-8:3 ✧ : Tum ci 9:1-30 ✧ : Tum ci 18:23-21:17 ✧ : Bi Rom 15:25-31; 1 Korenta 16:1-4; 2 Korenta 8-9; Bi Galaat 2:10 ✧ : Bi Rom 16:1-2 ✧ **1:3-4 1:3-4** 1 Nguur ci 17:11-14; Esayi 9:5-6; Yereimi 23:5; Macce 1:1

11 Nj waadid' du hot lool, ne nj ed du, du min baah na so onoh ci Fuudsi Hoolohngaani baahoh ho, ne ca ndengid' du.

12 Nj waad' woo ne, nj hay ndeem d'ah, boo ñaahid'oh nj kosi boo baah, winj du na winj ngo.

13 Baah cinj ngo kosid' ci, nj waadid' ne du inah ne waas laayid' nj tufkid' ne nj hay du marke ne nikiñ ngo na du min rim in findi nj tumoha na cuub ci cinooci ; waaye poyi nj mindi wa tum.

14 Nj yegid' nj haf fo ne jangid' na jangaadi etohid' pangkinj ngo, te ñaaniid' na ñaaniadi etohida.

15 Wed' tah du bi Rom, nj waadta du woo lool Yeg'dohinj Muci, findi nj woyoha binoo'bi.

Yeg'dohinj Muci wed' Hatilinj Kooh

16 Laam nj supukdi woo Yeg'dohinj Muci ; Yeg'dohinj Muci, wed' hatilinj Kooh, wed' a na mucdohe yaa nu kos d'ah, wa camboh nj Yawuut ci, bi nikdi Yawuut taamba nga.

17 Wa na teebohe wa ye wed' kiyurhi puloh nj Kooh, te wa jen, wa camboh nj kos, wa mirndohha nj kos, findi wa fiisohu an : « Yaa nu yurah d'ah, pesohan kosi a kos. »✧

Ayrukinj Kooh keen nj yurhaadiici

18 Laam ayrukinj Kooh puloh nga de na teebohke teebohuk, wa keen nj dafuk boobi eddi de cir, bi yurhaadiici, bi hondoh keeh ki pul sagu yurhaadiikinj ba.

19 Laam, ini min inhu nganj Kooh wa hoolid' nga ba ; a Kooh teeboha.

20 Ina Adina ferohu poyi, ini mindi hotu nga de, maanaam hatilinj de po faw na kikoo kinj de, bo' minida inah nj in ci Kooh habid', ne boyeem liib nga d'ah.

Kon, boobeem raakdi ali naafkoha,

21 laam ali nik ne ba inhid' Kooh, ba yakiddi de findi Kooh, ba corkiddi de ; waaye ba muuyid' nj liibsid'oh cinj ba, te liib cinj ba ñaaniadiici na bekee ba nj ñuus tud.

22 Ba na toone ñaani, waaye ba topid' naand.

23 Joy ne ba ñaamuk Kooh, yi Hed' kiyak, te a mindi kaan, ba ñaamkee nataal bo' kaanoh na nataal sel na doopaat hed' kot nikiis na faskoh.

24 Wed' tah Kooh fad' ba nj hoolaadiiki keeni cinj ba waad', po nj harmban ba, ba riiibdee faan cinj ba na riiib kaci'dohid'.

25 Ba na fade keeh kinj Kooh, ba ambee nj lee ; te ba ñaamkee, ba pangkid'ee feruud' ci, ba sang ñaamuk na pangkid' Ferohi, Kooh, yi yakdaah po faw ! Amiin !

26 Tumohaad' ceem ced' tah, Kooh fadta ba nj waad-waad' kaci'dohid'. Nj ineem, bitib cinj ba fadid' faankohi mododi, ba faankohee bitib na bitib.

27 Wa nam mand' daa nj jaar ci, ba fadid' faankohi mododi na bitib, ba madtid'oh'ee keeh-keeh nj harmban ba. Ba na tume in kaci'dohid' nj harmban ba, faankoh jaar na jaar. Nj ineem, ba rahsee nj haf ba wirndi ba joy rahas nj muuyi ba muuy.

28 Ba amb ne inah Kooh raakdi njiriñ, wed' tah a fad' ba nj liiboheed' raakaadi njiriñ, po ba tume in ci nikdi waas.

29 Ba riiffa na in yurhaadi nu nik na añaand na waad' kopor na tum baahaadi. Ba riifid' na siis na apoh na lahtoh na njuucnjaac na tum mod'adi. Ba na doobohe dooboh,

30 ba yahee tiik, ba sangid' Kooh, ba basohoh, ba hotsid'koh, ba tipkoh, ba ñaaniid' nj tumoh miskid', ba kerhid' di bi rim ba.

31 Ba raakdi hel, ba na tumeedi ini ba woo, ba suussid' keeni, ba na miskasseedi.

³² Ba inhid findi Kooh atte'oh in ceem : Bi na tume in ceem yeyyoo kaan. Waaye ba na tumee ca, baatta nga, ba nebsee η bi na namee ca tum.

2

Atteenij Kooh

¹ Fu, bo' nu fu min ki nik d'ah, fu yi na atte'e morom fu, fu raakdi ali naafkoha. Fu atte'ee morom fu d'ah, fu na atte'e haf fu, laam fu na name tum in ci a na tume.

² Te kat, boo inhid ne atteenij Kooh η bi na tume in mand na ceem gayuk η keeh.

³ Fu yi na atte'e bi na tume in ceem, te fu yii nam ca tum, fu liibid ne fu hey fuse η atteenij Kooh e ?

⁴ Wala fu heef heef yaki baah kin de yak, na muñin de, na min sek kin de ? Te fu hotdi hotdi ne baah kin Kooh joyid da bay η boysoh tumohaad e ?

⁵ Ndengi fu ndeng haf na sangi fu sang boysoh η keeñin da, tahid po fu na nangdohe ayruk yakid wuu mbehin ayruki. Mbeheem, atteeni yurhidi hey inhasse, atteenij Kooh.

⁶ N mbeheem, a hey wirnde yaa nu nga d'ah tumohaad cin de.

⁷ Bi na gene tum in baahid, ba waakohee wa ndam na cir na kaanaadi, Kooh na sekdohee ba kipes ki heydi reehe.

⁸ Waaye bi na sange keeh ki te ba taambdee yurhaadi sagu waad-waadin ba haf ba, Kooh na sekdohee ba ayruk keeh-keeh.

⁹ Ee, miskid na keeñ rehid, cad na seke bo' nu na tume modaadi d'ah, ineem cambohan η Yawuut ci, bi nikdi Yawuut taamb nga.

¹⁰ Waaye ndam na cir na jam ca wuu bi na tume baahid, ineem cambohan η Yawuut ci, bi nikdi Yawuut taamb nga.

¹¹ Laam Kooh talsohdi ali bo'.

¹² Bi bakaad jen te ba inahdi nakoh cin waasin Musaa, ba hey atte'se η ini nikdi waasin Musaa, ba sooy. Bi bakaad jen te ba inahha waasin Musaa, ba hey atte'se η waasin Musaa.

¹³ Laam wa nikdi haa ne bi na sikduke waasi bed yurah η fiki Kooh ; waaye e bi na taambde waasi bed na hee ambse findi yurhid.

¹⁴ Bi nikdi Yawuut te ba rahasdi waasin Musaa, nik ne ba na tume ini fiisu η waasi sagu yegi ba yeg η dooy keeñ cin ba ne wa daa d'ah, bed beem, ali ba raakdi waasi, ineem wed waasin ba.

¹⁵ Ba na teebohe ne ini waasi nakoh, wa fiisu η keeñ cin ba. Liib bo' namid teeboh ineem, η ini wa na yambee de, wala langdee de.

¹⁶ Te wa mandan daa η mbehi Kooh atte'ohan in ci dasdukid cin boobi, taambo η Kiristaani Yeesu, findi wa woyohu η Yegdohin Muci mi na yegdohe.

Waasin Musaa na ngud'kin Yawuut ci

¹⁷ Fu yi woo ne fu Yawuut, fu gayukka η waasin Musaa, fu ndamkohee Kooh,

¹⁸ fu inhid ini a waad, te waasi jangdid da po fu minnda inhisoh in ci baah.

¹⁹ Fu liib ne fu minid nook fuulid ci, fu niitdee bi nik η ñuus,

²⁰ fu kodee naandid ci, fu jangdee inhaadiici, laam wa woorid nga da ne fu raakid η waasin Musaa ki'inah na keeh mitid.

²¹ Fu yi na jangde binoobi, fu jangdandi haf fu e ? Fu yi na woye ne bo' joydi rok, te fu roke !

²² Fu yi na woye ne bo' joydi njaaloo, te fu njaalo'e ! Fu yi na araamde kooh ci nikaadiici, wa ye tah fu roke in cin ca ?

²³ Fu yi na ndamkohe waasi te fu tumee ini wa sangoh, fu na riibde tiikin Kooh !

²⁴ Findi Fiis ci woyoha an : « E du tah cuub ci cinooci basee Kooh. ☆ »

²⁵ Fu Yawuut e ? Fu ngudkid e ? Ngudkeem raakid njiriñ ne fu pesoh waasin Musaa dah ; waaye nik ne fu kerhidfi waasi dah, ngudkin da mand na ngudkaadi.

²⁶ Boyi nikfi Yawuut, a na ngudkeedi findi waasin Musaa woyoha. Boyeem, a taambid in ci waasi nakoh dah, Kooh amban de findi ngudkid.

²⁷ Ngudkaadiineem, yi na taambde ini waasi nakoh, a teebohandi ne fu nikfi ñ keeh e, fu yi nguduk waaye fu kerhidfi waasi te raak da na Fiis ci ?

²⁸ Yawuut keeh-keeh, wa ini na hotke ñ boyi haa ; te nguduk keeh-keeh wed ini na hotke ñ faani haa.

²⁹ Yawuut keeh-keeh a yi boyi nika ñ dooy ce ; nguduk keeh-keeh, wa na nika ñ keeñ, wa puloh ñ Fuudsi Hoolohngaani, wa pulohdi ñ taambid nakoh ci fiisu ; te boyi nika, e boobi na daapee da haa, e Kooh ñ haf ce.

3

Kooh na fadfeedi ambtidohin de

¹ Nik ne wa daa dah, Yawuut uupdoh binoobi ye, wala wa ye wed njiriñ nguduk ?

² Ca laayid, ñ in nu nik ! Wi koc nga, Yawuut ci bed dengkohu yegdoh cin Kooh.

³ Nik ne raakid bi bo' nga, bi ambdi ambtidohin ba na Kooh dah, ineem min min hondoh Kooh amb ambtidohin de e ?

⁴ Muk ! Boo kay teydukaat ne Kooh woyoh keeh te boobi jen nikka leyoh, findi wa fiisohu an :

« Ñ ineem, Kooh,
kiyurhin da hey hotke
ñ woo cin da,
te ñ ngel cin da jen,
yaf buran. ☆ »

⁵ Ñ ndii, mi na woye findi bum na woyoh, ba na woye ne : « E yurhaadiikin boo wed na teebohe yurhin Kooh. Kon a ruhsid ayrukin de nga boo dah, a tumdi ini lah waas. »

⁶ An ba woo ne Kooh tumdi ini lah waas i ? Muk, ineem mindi nik ! Kon, a minohan atte Adina na ?

⁷ Waaye nik ne ley bo' na teebohe keeh kin Kooh, wa baatee yaki a yak dah, wee tah bo' atte'see findi bakaadoh poyi ?

⁸ Kon wee tah boo tumandi baahaadi ne wa rim in baahid ? Raakid sah bi na base boo, ba woyee ne wed boo na woye ! Boo-beem, atteeni Kooh atte'an ba, wed ba yeyyoo.

Ali bo' yurahdi

⁹ An ye ? E boo ngisoh binoobi e ? Muk ! Laam ñ teebohidi po yutid ne Yawuut na nikaadi Yawuut jen, e bakaad yilif ba.

¹⁰ Fiis ci woyid ne :

« Yurhid raakdi,
ali yino sah ;

¹¹ ali bo' ñaañdi,
ali bo' waakdi Kooh.

¹² E boobi jen fad waasi,
bed hun ba mbalaye,
raakdi yi na tume baahid,
yino dong sah raakdi. ☆ »

¹³ « Ngub cin ba ruy-ruy kunsuud,

ba na ñaañoohohe pedeem ciŋ ba.✧ »

« Njootoot ciŋ ba
na pulde danar iin.✧ »

14 « Nguɓ ciŋ ba riifid na kiimid bo' alku
te wa na hune na aay keen.✧ »

15 « Kot ciŋ ba
gaawid ŋ kad aama ñif.

16 Disik nu ba lah dah,
yahroh na naamo
ced ba na fade nga.

17 Ba inahdi waas jam.✧ »

18 « Nup Kooh nikdi nga ba,
ba liibdaa sah.✧ »

19 Te boo inhid ne Fiis ciŋ waasi, ca jen, ca na woye na bi waasi yilif, ne boobi jen dek, te Adina jen buru ŋ fiki Kooh.

20 Kon ali bo' na ambseedi findi yurhid ŋ tum in ci waasi nakoh. Waasi kay, wa na rime inah bakaad.

Kiyurhi Kooh onoh te wa taambohdi ŋ nakoh ciŋ waasi

21 Waaye diski wa nik, Kooh teebohidi findi a na onohe bo' kiyurah, te wa taambohandi ŋ nakoh ciŋ waasi, waaye teereeciŋ waasi na woosuud ci ndengid ndengid ineem.

22 Kiyurheem, Kooh onoha taamboh ŋ kos Yeesu Kiristaa. Wa daa ŋ boobi kos jen, wa raakdi talsoh ;

23 boobi jen bed bakaad, tahha po ba ñakid kiyak ki puloh ŋ Kooh ;

24 waaye a baahohid ba, a onnda ba kiyurah, taamboh ŋ mucdi Kiristaani Yeesu mucid ba.

25-26 Kooh edoh Kiristaani giifdoha ayrukiŋ de taamboh ŋ kosi, taamboh ŋ ñif miŋ de aamu ; Kooh habdid ineem ne a teeboh kiyurhiŋ de ŋ muñi a muñee bakaad ca defgaan, a daasohha ca. A namid teeboh kiyurhiŋ de ŋ jamanoonii : Kooh ris yurhid, ali a onoh kiyurah taamboh ŋ kos Yeesu Kiristaa.

27 Kon, bo' na hee ndamkohe ye ? Ali tus ! Wee tah ali tus ? A waasi nakoh tumohaad ci tah e ? A'aa, waaye a waasi nakoh kos tah.

28 Laam boo amb ne e kos na tahe bo' onu kiyurah, e tumohaad ci waasi nakoh haa.

29 Wala Kooh a Koohiŋ Yawuut ci dong e ? A namdi nik Koohiŋ bi nikdi Yawuut e ? Ee di', a nam nik Koohiŋ bi nikdi Yawuut.

30 Nik ne wa keeh ne a Kooh yino dong raak dah, a yi onan ngudkid ci kiyurah sagu kos, a yi naman on ngudkaadiici kiyurah sagu koseem.

31 Andi ineem tokis ne, boo taamboh ŋ kos, nihissa waasiŋMusaa ? Muk ! Boo kay, boo na ndengde ini a fiis.

4

Kiyurhiŋ Ibrahiima taamboh ŋ kosi a kos

1 Boo koodaat misaal ŋ caac boo Ibrahiima. Boo na hee ye woye nga de ? A raak ye ŋ tumohaad ciŋ de ?

2 Nik ne Ibrahiima ambuud bo' yurhid sagu tumohaad ciŋ de dah, a raakid ndamkaah. Waaye ŋ fiki Kooh wa kadohdi daa ;

³ η ineem Fiis ci woo ye nga ? Ca woo ne : « Ibrahiima kossa Kooh, tahha po Kooh ammba de bo' yurhid. »✠

⁴ Boyi na pangke, wirndiη de na ambseedi findi onohi a baahohu, wa ini joy nik.

⁵ Kooh na one on bi sang de kiyurah. Kon, boyi pangukdi, maanaam, yi tumdi nakoh ciη waasi, te a kos Kooh, Kooh hey marke η kosiη de, a amb de findi yurhid.

⁶ N ini kad η ineem, Dawuuda namid woo nebiη yi Kooh amb findi yurhid te wa gayukdi η tumohaaf ciη de. An :

⁷ « Ba nebdid,

bi fu inah ne ba daasuud modaaadiiciη ba te bakaaf ciη ba moosuud !

⁸ A nebdid,

boyi Heddi ambidfi bakaaf ciη de ! »✠

⁹ Nebdeem wa wuu ngudkid ci dong wala ngudkaadiici baah nga ? Boo na woye ne kosi Ibrahiima kos, wed tah po Kooh ammba de bo' yurhid.

¹⁰ A ambu bo' yurhid kida ? N finho ngudkan de wala bala a ngudkan dah ? Wa raak de ngudukdi paaf, waam, a nikee ngudkaadi.✠

¹¹ Kon a rahas mandargaaniη ngudki findi ini teeboh kiyurhi a raake. Kiyurheem, a raaka sagu kosi a kosee bala a ngudkan. N ineem a minid nik caaciη kosiη ci ngudukdi jen, ne ba nam ambu findi bo' yurhid.

¹² A namid nik caaciη ngudkid ci, nik ne ngudkiη ba nguduk dong haa, waaye wa hun na taambid kot ciη caac boo Ibrahiima η kosi a kose, kot ci a tiindee wa a ngudukdi paaf.

Gapohi Kooh edohan sagu kos

¹³ Taambid waas tahdi po Kooh gappa Ibrahiima na bi rimkoh nga de ne bed raakan Adina, a kiyurhi puloh η kos tah.

¹⁴ Nik ne bi na taambde nakoh ciη waasi, bed rahsan ini Kooh gapoh dah, teemb ndeem, kos na raakisseedi njiriñ, gapohi jaar nik barang barang.

¹⁵ Waasi, wa bay ayrukiη Kooh, te diski waas raakdi, dal waas namdi raak nga.

¹⁶ Wed tah bi na rahse gapohi, ba na rahsee wa taamboη η kos, ne wa nik baahoh dong, ne gapohi min nik in woorid wuu bi rimkoh η Ibrahiima jen. Gapoheem topdi η bi rahas waasi, waaye wa nam nik wuu bi kos findi Ibrahiima, yi caaciη boo jen,

¹⁷ findi wa fiisohu an : « N tumid da caaciη bi cuub laayid. »✠ Te wed a nik η fiki Kooh yi a kos, yi na pesde kaanid ci te a beedkee ini nikdi, jaar wa nik.

¹⁸ Diski bo' foogdi yaakaar, Ibrahiima raakka yaakaar nga, a kossa ini Kooh gapee de, a nikka caaciη bi cuub laayid, findi a woyohsee wa an : « Bi rimkohan nga da hendan daa. »✠

¹⁹ A hoteen ne faaniη de kaanid po yutid, waam raak de raakid ini reb kiis teemet - te a hotta ne rookiη Saarata kaaneen η raak kubu, waaye ineem tahdi po kosiη de haawsukka.

²⁰ Wa yahrohdī in η kosiη de po a kee raaka liib kanak η gapohiη Kooh, waaye kay, a baat baat raak hatil η kosi a kos, a yakidta Kooh.

²¹ A inheen hoolid ne Kooh raakid hatili a tumohan ini a gapoh.

²²⁻²³ Kon a ineem wed tah a ammba de findi bo' yurhid, te wa fiisuusa. Waaye a yi dong tah po wa fiisuusa haa.

²⁴ E boo nam tah, boo bi Kooh na hee ambe findi bo' yurhid, boo bi kos Kooh yi hultid Yeesu Hed boo.

²⁵ Yeesu yeem edohuud ne a kaan wuu bakaaf ciη boo, a hultiduusa ne boo rahas kiyurah.

✠ 4:3 4:3 Camba 15:6 ✠ 4:8 4:8 Sabuur 32:1-2 ✠ 4:10 4:10 Camba 15:6; 17:10-26 ✠ 4:17 4:17 Camba 17:5

✠ 4:18 4:18 Camba 15:5

5

Kerhidoh na Kooh

¹ Kon, boo onuud kiyurah taamboh η kosi boo kos, wed tah boo raakid jam na Kooh taamboh η Hed boo Yeesu Kiristaa.

² A yi nam tah po, taamboh η kos, boo minnda rahas baahohi boo na pesohe, wi on boo po boo minnda tufuk ndengid η kosi boo kos, te boo oolkid ne, boo hey raake bak η yaki Kooh yak, te wed boo na ndamkohe.

³ Baatta nga, boo na ndamkohe miskid ci na rahse boo, laam boo inhid ne miskid na rime muñ.

⁴ Muñ na rime raak ngor te raak ngor na rime ooluk in ci na haye.

⁵ Te oolkeem na kaci'doheedī, laam Kooh tumid waadohin de η keeñ cin boo po ca riifid tem, taamboh η Fuudsi Hoolohngaani boo edu.

⁶ Laam, wa boo raakohdi moocohaad, Kiristaani kaanid wuu sangid cin Kooh η jamanoonin wa.

⁷ Wa yooɓdi ne bo' teyɗuk kaan sagu bo' yurhid ; heey na wa minid nik ne bo' teyɗukid kaan wuu bo' baahid.

⁸ Waaye Kooh tebohīd waadi a waad boo η ini Kiristaani kaan wuu boo wa boo nik bakaadoh.

⁹ Te diski wa nik, boo nikisdi bakaadoh, boo onuud kiyurah taamboh η ñif min de aamu, kon wa woorid ne boo hey mucɗasse η ayrukin Kooh !

¹⁰ Laam, wa boo nik sangid cin de, boo kerhidohduud na Kooh taamboh η kakaan kin Kubkin de, mbaa boo kerhidohduud dah, wa woorid ne boo hey mucɗasse taamboh η kipes kin de.

¹¹ Te wa topdi ndeem, boo na name ndamkoh Kooh taamboh η Hed boo Yeesu Kiristaa, yi kerhidohid boo na de kotii.

Aadama na Yeesu

¹² E bo' yino bek bakaad η Adina, kakaan taambohha η bakaad, hayya, po wa reyid η boobi jen, laam boobi jen bed bakaad.✧

¹³ Bala waasin Musaa hayan dah, bakaad nīkee η Adina, waaye Kooh na ambeedi bakaad ne waas raakdi dah.

¹⁴ Moona, ini koodoh η Aadama po η Musaa, kakaan nguurkee η Adina, ali nik ne boobaŋ jamanonaam bakaadeedi sah findi Aadama yi tum ini Kooh sangohee de. Aadama nīkee ñaamaarin Yi hayee η in laayid.

¹⁵ Waaye, ali nik ne Aadama na Yeesu, yi joyee hay, bed mand, in ci ba tum dalohid keeh-keeh. Ini tah po bo' laayid kaannda, wa nīkee ini bo' yino tum, a nikka Aadama, a dal waas, waas yino rek, wa bayya kakaan. Waaye wa woorid ne, Kooh waad tos boobi dah, onohi a na hee onohi hey uupe yak fuuf yahi Aadama yah. Te Kooh tumid ineem. Ini tah po bo' laayid tosuusa, wa nam nik ini bo' yino tum, a nikka Yeesu Kiristaa. Wa nikka onohi Kooh baahoh boobi.

¹⁶ Ee, ini tumohaad cin ba rim, dalohid keeh-keeh. Aadama, a tum bakaad yino dong, atteenin wa mirndohha nik kakaan kin boobi jen. Waaye ini kad η Yeesu, ali nik ne dal-waas ci laayid, a tum in yurhid yino dong, wa onnda boobi kiyurah.

¹⁷ Ee di' ! E dali bo' yino dal waas tah po kakaan wa dii nguuruk η Adina. Waaye kiyurhi Kooh baahoh boobi, wed uup yak ini tumohaadin Aadama rim. Ineem wed tah wa woorid ne boobi rahas kiyurheem, ba hey raake kipes ki heydi reehe, te ba hey nguurke sagu ini bo' yino dong habid, a nikka Yeesu Kiristaa.

¹⁸ Mbaa, e bo' yino dong dal waas, jaarra boobi jen atte'uusa kakaan. Wa mand daa, e bo' yino dong nam tum tumohaad yurhid yino, jaarra kiyurhi na onohi kipes reesa η boobi jen.

¹⁹ Findi bo' yino sangoh kerhid Koooh, tahha po bo' laayid tumuusa bakaadfoh, bo' yino kerhidfoh Koooh d'aa, tahha po bo' laayid hey tumse bo' yurhid.

²⁰ Waasi hayid ne d'al ci na d'alse waas baatuk, waaye d'iski bakaad ci baatkoh, baahohi uup nga baatuk fuuf,

²¹ ne, findi bakaad nguurkohee η nguuriη kakaan, baahoh nguurkoh d'aa taamboη η kiyurah ne wa bay boo η kipes ki heydi reeηe taamboη η Yeesu Kiristaa Hed boo.

6

Kaan na Yeesu, pes na de

¹ Kon, boo woyan na book ? Boo risaat bakaad ne Koooh uup boo baahoh e ?

² Muk ! Nη ini kad η bakaad, boo kaanid, boo min na pesis η bakaad ?

³ Boo bi hooyu η masmiη bokti, boo nikka yino na Kiristaani Yeesu jen, d'u inahdi ne boo boktu ne kakaan kiη de nam nik wiη boo e ?

⁴ Nη boktuki η kakaan keem, boo namid uumbu na de ne, findi a hultoh taamboη η yaki Baabi yak, boo nam hultoh d'aa, pesee pesoaad as.

⁵ Laam nik ne boo baahid na de kakaan η bokti boo boktu dah, boo hey name hult na de, boo baah kipes.

⁶ Boo inhaat inii : 'Boo nikee bo' wiiriis deβgaan, boyi boo nikee daayuud na Yeesu η kurwaa ne ini nikee bakaad η d'ooη boo reehdu po boo nikissuu ñaam bakaad.

⁷ Laam yi kaan, bakaad yilifidi de.

⁸ Nik ne boo kaanid na Kiristaani dah, boo hey name pes na de, ineem wed boo kos.

⁹ Boo inhid ne Kiristaani hultid po a kaanissandi, kakaan mindisdi de ali in.

¹⁰ Nη ini kad η kakaan kiη de, a kaanid waas yino po faw te a rahsohisdi ali in na bakaad ; η ini kad η kipes kiη de, a na pese wuu Koooh.

¹¹ Wa mand daa nga d'u, ambaat ne d'u kaanid η ini kad η bakaad te d'u bii pes wuu Koooh η niki d'u nik η Kiristaani Yeesu.

¹² Mbaa dah, bakaad joydi yilif faaniη d'u joy kaan, po d'u kerhidde mad-mad ciη wa baahaadiici.

¹³ Kinaat fad cir ciη faan ciη d'u po bakaad kee ca tuma ganaay tumoha in yurhaadi. Waaye edaat haf d'u Koooh findi pesoh ci kaane, te d'u ed Koooh cir ciη faan ciη d'u findi ganaay tumoha in yurhid.

¹⁴ Bakaad heydi d'u yilfe, laam waasi yilifdi d'u, e baahohiη Koooh kilifaaniη d'u.

Fad bakaad, teyduk nik ñaamiη kiyurah

¹⁵ An ye ? Ini waasi yilifdi boo, baahohiη Koooh nikka kilifaaniη boo, ineem joyid tah boo pesee η bakaad e ? Muk !

¹⁶ Du inhid ne d'u ed bo' haf d'u ne d'u nik ñaamiη de te d'u kerhid de dah, d'u ñaamiη de. Ali wa nik bakaadi, wi na bayohe η kakaan wala kerhid Koooh wi na bayohe η kiyurah, d'u ñaamiη wi d'u teydukid.

¹⁷ Waaye Koooh corkidaah, d'u nikee ñaam ciη bakaad, waaye d'u teydukid η keeη ciη d'u kotii jangdohi d'u rahas.

¹⁸ Koooh puldid d'u η bakaad, d'u ñaam ciη kiyurah kotii.

¹⁹ Mi na woye na d'u η woyohaad bo', sagu ne d'u yoobdi kerah. Findi d'u edohee cir ciη faan ciη d'u ne d'u ñaamuk hoolaadi na baahaadi, po ca bekka d'u η baahaadi, edohaaf haf d'u d'aa, d'u ñaamuk kiyurah ne wa bay d'u η ed haf d'u Koooh.

²⁰ Wa d'u nik ñaam ciη bakaad, kiyurah raakeedi waas nga d'u.

²¹ Wa rimid d'u ye ? In ci kaci'id d'u woti. In ceem na bekohe kakaan !

²² Waaye d'iski wa nik, bakaad raakisdi waas nga d'u, d'u ñaam ciη Koooh, wa rimid d'u ed haf d'u Koooh te η mirndaana, wa onan d'u kipes ki heydi reeηe.

²³ Kombat bakaad na wirndohse kakaan ; waaye onohi KooH na baahohe wa kipes ki heydi reehe η niki du nik η Kiristaani Yeesu, Hed boo.

7

Boyi kos nikisdi ñaaminj nakoh cinj waasi

¹ Baah cinj ngo, η inhid ne mi na woye na bi inah waas, kon du inhid ne waas na yilfe bo' η wi a na pese.

² Wa mand na bitbi toku, feeh jaar ce yii pes dah, e waas amb de η niyin jaar ce ; waaye jaar ce kaan dah, a sabsukohid na waaseem.

³ Nik ne, jaar ce yii pes, a nik bitib jaar wiiriis dah, a woysan ne a na njaalo'e, waaye jaar ce kaan dah, a sabsukohid na waaseem ; a nik bitib jaar wiiriis dah, a njaaloodi.

⁴ Wa nam mand daa nga du, baah cinj ngo, taamboH η kakaan kinj Kiristaani du kaanid η ini kad η waasi. Kon harmban du na waasi reehid, kotii, du wuu boyi kaan, hulitta ne boo min rim in baahid wuu KooH.

⁵ Wa boo meed taambid kiñin cinj boo, nakoh cinj waasi yunee waad-waad cinj boo baahaadiici. Te waad-waad ceem, ced pangkee η cir cinj faan cinj boo, ne ca rimid boo kakaan.

⁶ Waaye, diski wa nik, boo kaanid η ini kad η waasi, boo sabsukohid naa, wed wi ambee boo ñaam. Boo ñaamkisdī KooH taamboH η fiis ci maañid ci, waaye boo na ñaamkee de taamboH η in as puloh η Fuudsi Hoolohngaani.

Waasi na bakaad

⁷ Kon ineem tokis ye ? Waasi na bakaad, ca yino e ? Muk ! Waaye, η heedi inhe ini bakaad nik, ne waas raakeedi dah. Laam waasi woyeedi inii dah : « Fu waadfandi haf fu inin morom fu^{*} », mbaa η heedi inhe ne ineem bakaad.

⁸ N ineem, bakaad tonduk nakohii, bekka nga so waad-waad nu nik η ini kad η in bo' ; waas raakdi dah, bakaad na nike ini kaan.

⁹ N maañ dah, mi, η peseen te nakoh cinj waasi raakeedi ; waaye wi nakoh cinj waasi hay, bakaad peseeda,

¹⁰ mi, η kaannda. Daa, nakohi, wi joyee so bay η kipes, wed mirndoh ho bay η kakaan.

¹¹ Laam bakaad tonduk nakohi, wa ñaañohha so. Wa taamboH nga, wa appa so.

¹² Waaye waasi, wa in hoolid wuu KooH, nakoh nu nik nga dah, wa in hoolid wuu KooH, wa yurhid te wa baahid.

¹³ Kon in baahid wed ap po e ? Muk ! Waaye bakaad, ne wa teeboh haf wa, wa taamboH η in baahid, wa appa so. Daa, wa taamboH η nakohi, wa teebohha baahaadiikinj wa, wi raakdi diski wa top.

Hiñohi nik η dooy co

¹⁴ Boo inhid ne waasi puloh η Fuudsinj KooH, waaye mi, η bo' dong ; η ñaami bakaad rom.

¹⁵ N inahdi ini na tumfukohee so ini mi na tume ; ini η waad tum, mi na tumeeda, waaye ini η sang, wed mi na tume.

¹⁶ Nik ne ini mi na tume, wa ini η waadfi tum dah, kon η teydukid ne waasi baahid.

¹⁷ Nik ne wa daa dah, a ñam na tume haa, a bakaadi gen η dooy co wed na tumfukohee so.

¹⁸ N inhid ne ali in baahid gendi nga so, maanaam mi yi bo' dong. Laam η waadid habid ini baah, waaye η mindi wa habid.

^{*} 7:7 7:7 Pula 20:17

¹⁹ Mi na tumeedi ini η waad, in baahid, waaye mi na tume baahaadiini, ini η waadfi.

²⁰ N tume ini η waadfi dah, mbaa a ñam na tume wa haa, a bakaadi gen nga so.

²¹ Inii daal, η hotida nga so, wed ne : N waadta tum in baahid dah, e baahaadi na haydohee so.

²² N dooy co, mi na raakohe ini neβ po η nakoh cinj waasinj Kooh.

²³ Waaye η in ci mi na tume jen, mi na hote waas wiiriis wed na hiñohe na waasi η teyduk η dooy co, waaseem wed amb mbo, wa tayca so, wed waasinj bakaadi gen η tumohaad cinj ngo jen.

²⁴ Mas so deey ! Ya ba naafan ndo η faanii na bayee so η kakaan ?

²⁵ Waaye Kooh corkidaah, a naafid boo taamboh η Yeesu Kiristaa, Hed boo !

Kon mi, η dooy co, mi na pangkide waasinj Kooh, waaye η tumohaad cinj ngo, mi na pangkide waas bakaad.

8

In ci Fuudsi Hoolohngaani on boo

¹ Kon diskiri wa nik, bi nik η Kiristaani Yeesu, minisdi atte'u kaan.

² Laam, waasinj Fuudsi Hoolohngaani na onoh onoh kipes η Kiristaani Yeesu, wa puldid ba η waasinj bakaad na kakaan.

³ Waasinj Musaa mineedi ineem, laam faanij boo na waad-waad cinj wa ced tah po waasinj Musaa raakdi hatil. Waaye Kooh tumida η woosi a woos Kubkinj de nga boo na faan findi faan cinj bakaadoh ci ne a nihis bakaad. N ineem, η dooy faan, a atteesa bakaad kaan.

⁴ A tum ineem ne kiyurhi waasi nakoh min raak nga boo, boo bi taambidfi kiñin cinj boo waaye Fuudsi Hoolohngaani.

⁵ Laam, bi na taambde kiñin cinj ba, liibohaadinj ba hun na Adina. Waaye bi na taambde Fuudsi Hoolohngaani, liibohaadinj ba hun na Fuudsi Hoolohngaani.

⁶ Liibohaadi hun na Adina na bayohe η kakaan, waaye wi hun na Fuudsi Hoolohngaani na bayohe η kipes na jam.

⁷ Boobi liibohaad cinj ba hun na Adina, ba sangid cinj Kooh, ba na taambdeedi nakoh cinj de, ba mindaa sah.

⁸ Bi na pese η taambid kiñin cinj ba, ba mindi neβ Kooh.

⁹ Waaye du, η liib ne Fuudsinj Kooh genid nga du. Kon, du pesdi η taambid kiñin cinj du, du na pese η Fuudsi. Laam yaa nu rahasdi Fuudsinj Kiristaani dah, a baahdi nga de.

¹⁰ Kiristaani nik nga du dah, wa keeh ne faan cinj du hey kaane sagu bakaad, waaye liibohaacinj du hey pese sagu kiyurhi du onu taamboh η Fuudsi yi na pesdee du.

¹¹ Te Fuudsinj Kooh yi hultid Yeesu Kiristaa gen nga du dah, Kooh yi hultid de hey name pesid faan cinj du kaanan, taamboh η Fuudsinj de gen nga du.

¹² Mbaa baah cinj ngo, wa keeh ne raakid in ci boo joy habid, waaye taambid kiñin baahdi nga.

¹³ Du pesee η taambid kiñin cinj du dah, du hey kaane, waaye Fuudsi baatdohee du po du ap taambid kiñin cinj du dah, du hey pese.

¹⁴ Laam bi Fuudsi adgoh jen, ba kubuucinj Kooh.

¹⁵ Te du rahasdi Fuudsi amban du ñaam, ne a dokin du neyyoh, waaye du rahas Fuudsi tum du kubu Kooh, Fuudsi tah boo beedkee de an : « *Abba !* » Wed "Baab".

¹⁶ Fuudseem hun na liib cinj boo seede'ee ne boo kubuucinj Kooh.

¹⁷ Nik ne boo kubu dah, boo hey rahse in ci Kooh gap kubuucinj de, te boo baahan ca na Kiristaani ; nik ne boo baahid na de miskid dah, boo baahan na de yaki a yak.

Findi feruudfi mand woti, na findi wa mandan kim

¹⁸ Wa woorid to ne miskid ciŋ boo ŋ jamanoonii mindi hendtidkoku na kiyak ki Kooh teebohan nga boo kim.

¹⁹ Ini Kooh fer jen wa dŋi sek na seesuk keeh-keeh mbehi kubuuciŋ Kooh teebohsan.

²⁰⁻²¹ Laam ini Kooh fer jen, dŋski wa nik, wa na tiinde ŋ barang barang. Wa tiidaa, e Kooh yi dega ineem, a yi tah. In ci jen ca dŋi yahrukoh. Waaye yaakaar raakid poyi. Laam ca hey name puldu sah ŋ kiŋaam kiŋ yahrukoheem ne ca raak haf ca, ca min baah ŋ yaki kubuuciŋ Kooh yakan.

²² Boo inhid ne po woti, in ci Kooh fer, findi ca hend jen, cedi iineeda sagu miskid findi bitbi na basle.

²³ Te ced dong raak miskid haa, na boo, boo bi rahas Fuudsi Hoolohngaani findi wadi koc, boo bii nam iin ŋ dooy boo, boo bii sek ne boo nik kubu Kooh keeh-keeh, boo naafu po boo raak haf boo jameet.

²⁴ Laam raak yaakaar, ooluk in ci na haye, wed mucid boo, waaye in ci fu yaakaar nik na da, fu hotee ca dah, wa nikidŋi yaakaar.

²⁵ Waaye boo ooluk ne ini boo hotdi hey haye dah, boo heya seke na seesuk na muŋ.

²⁶ Fuudsi na baatdohe boo ŋ ŋaki boo ŋak hatil, laam boo inahdi ini boo joy kiim. Waaye Fuudsi na haf ce na kiimde boo na iin ci fu inah ne, bo' mindi ca woo.

²⁷ Te Yi na hote ini nik ŋ keeŋ ci inhid ini Fuudsi waad kiim, laam Fuudsi na kiimde kosid ciŋ Kooh findi Kooh waadoh.

²⁸ Boo inhid ne Kooh na tume po in ci jen ambukoh nik in baahid ngaŋ bi waad de. Boobeem, e boobi Kooh beeduk ŋ findi a koodkidohee wa.

²⁹ Laam bi a inah ŋ deŋgaana, a tufkidta ŋ deŋgaana ne ba mandan na Kubkiŋ de, ne Kubki nik saawi raak taambdoh laayid.

³⁰ Te bi a kood ŋ deŋgaana, a namid ba beeduk ; bi a beeduk, a namid ba on kiyurah ; te bi a on kiyurah, a namid ba yakid.

Saahi boo saah, wi taamboh ŋ waadohiŋ Kooh

³¹ Boo woyissan ye ? Kooh yii na boo, te nik ne a yii na boo dah, ya ba minid boo in ?

³² Kooh, yi teyduk ne Kubkiŋ de raak miskid, a edohha de wuu boo jen, a edid boo Kubkiŋ de ! Wa woorid ne a hey baahohe boo in ci jen findi a edoh boo Kubkiŋ de !

³³ Bi Kooh kood, a ya ba yamban ba ? A Kooh na attee boo te a yi woo ne boo yurhid !

³⁴ Kon ali bo' mindi attee boo ne boo tooŋid. Laam Kiristaani Yeesu kaanid ! Baatta nga a hultiduusa, baatissa nga a nik ŋ ŋaahman Kooh, te a yaa kiimid boo !

³⁵ Wa ye sabsohan boo na waadi Kiristaani waad boo ? Wa miskid haa. Wa jaahid haa. Wa tofid wala aduk haa. Wa ŋak bekaah haa. Te wa in wooraadi wala ndang haa !

³⁶ Ini Fiis ci woo wed rahas boo, an :

« Saguufu, boo na hoobke dabgidu apu.

Ba amb boo findi mbaal ci na hoosse.✧ »

³⁷ Waaye ŋ in ceem jen, a boo saah po diska saah top taamboh ŋ Yi waad boo.

³⁸⁻³⁹ Laam wa woorid to ne raakdi ini min boo sabsoh na waadi a waad boo, wa kakaan haa, wa kipes haa, ca malaaka haa, ca safaal haa, wa woti wala kim haa, ca hed hatil haa, wa dafkid wala noodid haa, ca feruud wiiriis haa, ali in mindi boo sabsoh na waadi Kooh waad boo taamboh ŋ Kiristaani Yeesu, Hed boo.

9

Kooh na cuubij de Israayel

¹ N niki η nik η Kiristaani, mi na woye keeh, η leydi. N ineem, liibij ngo hunid na Fuudsi Hoolohngaani, te wa seede'id to ini mi na hee woye wii :

² N raakid tiis keeh-keeh, te wa gen ndo misik η dooy keeñ.

³ Nikeen ne η kiim Kooh, a aluk ko, η sabsukoh na Kiristaani, wa heen tahe baah cij ngo muc dah, η heena tume.

⁴ Baah cij ngo beem, bed Israayel ci. Bed Kooh tum kubuucij de, niki a nik na ba η yaki a yak, wed a baahoh ba, a ambtidohha na ba, a edta ba nakoh cij waasi, a woosa ba findi ba ñaamkohan de na in ci a gap ba,

⁵ caac ca maañid ca bed caac cij ba, η ini kad η faanij Kiristaani, a baah nga ba, Kiristaani yi nik η dafuk in ci jen, a yi Kooh, te a yakdaah po faw ! Amiin !

⁶ Wa nikdi haa ne gapoh cij Kooh nikisdi. Laam bi puloh η Israayel, wa nikdi haa ne ba jen ba Israayel keeh-keeh.

⁷ Te bi rimkoh η Ibrahiima, ba jen bed kubuucij de keeh-keeh haa ; waaye Kooh woo Ibrahiima ne : « Fu raakohan bi rimkohan nga da η Isaahha.✧ »

⁸ Ineem tokis inii : A set ci Ibrahiima rimoot, bed kubuucij Kooh haa, waaye a kubuuci Kooh gapee de bed ambu findi bi rimkoh nga de.

⁹ Inii wed gapohi Kooh gapee Ibrahiima : « N hey dokkisse ndii maas, η raakan Saarata raakid kubu yaar.✧ »

¹⁰ Baatta nga, a tumoh daa na Rebeka, e siis cij de bed baahee baab yino, a nikka Isaahha, caac boo.

¹¹⁻¹³ Raak siis ceem rimuudi paad, ba tumeedi baahid wala baahaadi. Moona, Kooh woyeen Rebeka ne : « Yi yini hey yilfe yi yakki.✧ » Findi Fiis ci Hoolid ci woyoha an : « N tan YanhooBa, η fadta Esaaw.✧ » Ineem raakid ne wa nikid ini Kooh tufkide. Kooh na tane η findi a waadoh, wa gayukdi η tumohaad cij boyi, waaye, η Kooh yi na beedke boyi.

¹⁴ Boo woyan ye η ineem nak ? Kooh yurahdi e ? Muk ! Ineem mindi nik !

¹⁵ A woo Musaa ne : « N hey yirme yi η waad yirim, te η baahohee yi η waad baahoh.✧ »

¹⁶ Mbaa, wa nikdi η boyi na waadee wa wala yi na ndengduke nga, waaye η Kooh, yi na yirmohe.

¹⁷ N Fiis ci, Kooh woo Firawna ne : « Ñam tufkid da ne η min teeboh hatilij ngo taamboh nga da te tiikij ngo wil kehji jen.✧ »

¹⁸ Kon a yi na yirme yi a waad yirim, a ndengdee keeñij yi a waad ndengid keeñij de.

Kooh a yi na tane findi a waadoh

¹⁹ N inhid ne fu hey yo woye ne : « Nik ne bo' mindi nookoh na waad-waadij Kooh dah, kon wa ye tah Kooh ngaske bo' ? »

²⁰ Waaye fu yi bo' dong, a fu ba po fu taastidohee na Kooh ? Andi ini mahu hey woye yi maha ne : « Wa ye tah fu mahohha so an ? »

²¹ Mahohi, andi waas ondi de ne a bay η dokiñ de, a mah in kanak naa, wii njirñidkoha η ceeke, wi tas njirñidkoha η in ci yin yin ci ?

²² Moo bo' raak ye woyaah nga, nik ne Kooh muñdee muñid in maañid boobi a ayruke, bi nikee η kot sooy, sagu waadi a waadee teeboh ayrukiñ de na hatilij de dah.

²³ Te a namee waad teeboh yaki a yak keeh-keeh η boobi misik de ; bi a koodkid ne ba baah η yaki a yak.

²⁴ Boo-beem, e boo. A beedkoh boo η dooy Yawuut ci dong haa, waaye η bi namdi nik Yawuut.

²⁵ Findi a woyoha η teerndin woosuudi Hose an :

« Bi nikeddi cuubin ngo,
N beedkohan ba "cuubin ngo",
Te cuubi waadseedi,
N woyana : “ N waadid da !* ” »

²⁶ « Te diskid ba woyohsee ne :

“ Du cuubin ngo haa, ”
ba beedkohsan nga
kubuucin Koohi na pese !* »

²⁷ Boo namid hot η Fiis ci ne woosuudi Esayi looykid η ini kad η Israayel an :

« Ali Israayel ci laay po
ba hend na merhey min cookmi sah,
ba hey haawsasse po
e tasdohiin η dong mucdassan ;

²⁸ laam Hedi, a hey tume
ini a woyee η dafuk kehyi,
a heya tume tum mitid,
te wa gaaw !* »

²⁹ Te findi woosuudi Esayi namohisa woo maañid an :

« Hedi na malaakaacin de faddeedi boo
bi rimkoh nga boo dah,
boo hee nike findi Sodom,*
boo hee mande na Gomor !* »

Ini Pool waadid Israayel ci

³⁰ Mbaa boo woyan ye η ineem ? Bi nikdi Yawuut waakeedi kiyurah, waaye ba rahsida, ba rahasa taamboh η kosi ba kos,

³¹ te Israayel ci waakee waasi min ba on kiyurah waaye ba raakdaa.

³² Wa ye tah ? Laam, Israayel ci waakeedi wa taamboh η kos, ba waakee wa taamboh η tumohaad. Ba kafnduk η atoh fi na kafndohe,

³³ findi wa fiisohu an :
« N degid atoh kafndoha η Siyong,
atoh fi na folohe,
waaye yaa nu tabah kosin de η atoh feem dah,
a kaci'andi !* »

10

¹ Baah cin ngo kosid ci, ini η waadid cuubin Israayel η keeñin ngo na ini mi na kiimdee ba Kooh, wed ne ba muc.

² Mi yii seede'id ba ne ba sawrid lool η pangkid Kooh, waaye wa hundid na ki'inah.

³ Nak inah kiyurhi puloh η Kooh, na waad tufkidoot kiyurhin ba haf ba, wed tah po ba teydukdi kiyurhi puloh η Kooh.

⁴ Waasin Musaa mitoh η Kiristaani. Ineem wed tah yaa nu kos dah raak kiyurah.

Yaa nu kos dah hey mucdasse

⁵ Musaa fiisid η ini kad η kiyurhi puloh η nakoh ci ne : « Yaa nu taambid in cii dah, ced a pesohan.✧ »

⁶ Waaye boobi onu kiyurah taamboh η kosi ba kos woo in wiiriis, an : « Kina woo η dooy fu ne : Ya ba rapan η Asamaan ? » Woo keem waad woo ne : Ya ba rapan ne a ruhsid Kiristaani.

⁷ Ba nam woo ne : « Kina woo η dooy fu ne : Ya ba ruhsan η nunga topaadiina ? » Woo keem waad woo ne : Ya ba ruhsan ne a pulid Kiristaani η kaanid ca.

⁸ Kon boobeem woo inii : « Woo ki wedi η seroofu, wedi η ngubin da, wedi η dooy keeniη da. » - Woo keem wed woo ki η ini kad η kosi, wi boo na yegdohe*.

⁹ Laam fu woo na ngubin da η fiki boobi ne Yeesu a yi Hedī, te fu kos η keeniη da ne Kooh hultidid de dah, fu hey mucdasse.

¹⁰ Keeñ wed na kose, wa tum da bo' yurhid, te ngub wed na woye, wa bay da η muc.

¹¹ Fiis ci ced woo ne : « Yaa nu tabah kosin da nga de dah, fu kaci'andi.✧ »

Wa ye hondoh Yawuut ci kos Kiristaani ?

¹² Boobi jen bed hend η fiki Kooh, wa Yawuut haa, wa nikaadi Yawuut haa, ba jen bed baah Hed, te Hed ba, yaa nu beeduk de ne a naaf da dah, a baahoh da η raak-raakin de.

¹³ Laam wa fiisuud ne : « Yaa nu beeduk Hedī dah, a hey mucdasse.✧ »

¹⁴ Waaye ba beedkohee dah, raakee ba kosid haa e ? Te ba kos dah, raakee ba kerhid yegdohin Yi ba kos. Te ba kerah yegdoh dah, raakee a bo' woo ba wa.

¹⁵ Te bo' woo ba wa dah, raakee de woosu woosu. Findi Fiis ci woyoha an : « Cey, kot ci ba tiind modid, bi hay na yegdoh nebid !✧ »

¹⁶ Waaye bi kerah yegdoheem, e bed jen na tume ini wa woo haa, findi woosuudi Esayi woyohee wa ne : « Hedī, yaa kos yegdohin boo ?✧ »

¹⁷ Kon, kos na pulohe η ini kerhu, te ini kerhu na pulohe η yegdohi kad η Kiristaani.

¹⁸ Waaye mi na meeksohe : Bi Israayel kerahdi kerahdi e ? Aha'kay ! Fiis ci woyid ne :

« Hoosoocin ba kerhuud η kehyi jen, woo cin ba kadid po η disik ca uup us η Adina !✧ »

¹⁹ Waaye mi na meeksohe : Ba inahdi inahdi ini woyu e ? Aha'kay ! N ineem, Musaa, a yi koc woo ne Kooh woo an :

« N hey du tahe siis bi nikdi cuub ; η tah du ayruk cuub ñaanaadi.✧ »

²⁰ Woosuudi Esayi kaannja po a woosa ini Kooh woo, an :

« Bi waakeedi so, mirndohid to hot, bi meeksohdi so, mirndohha so inah.✧ »

²¹ Waaye ini kad η Israayel, a woo ne :

« N hoobuk radis yaah ne η morgiduk bi kerhid di so, bi na taasee so.✧ »

11

Kooh fad di cuubin de

¹ Mi na meeksohe : Kooh fad fad cuubin de e ? Muk ! Mi η haf fo η baah η Israayel, η puloh η Ibrahiima, η cuubin Benyaamin.

✧ **10:5 10:5** Lewiici 18:5 * **10:8 10:8** N aayaacii, ini koodoh aaya 6 po 8, Pool na woye η ini fiisu η teerndin Rohyidi 9:4, a ambsoha na teerndin Rohyidi 30:11-14, a nammbaa ambsohis na ini kad η Yegdohin Muci. Wa nikee woyohaad η jamanoonaam. ✧ **10:11 10:11** Esayi 28:16 ✧ **10:13 10:13** Yowel 3:5 ✧ **10:15 10:15** Esayi 52:7 ✧ **10:16 10:16** Esayi 53:1 ✧ **10:18 10:18** Sabuur 19:5 ✧ **10:19 10:19** Rohyidi 32:21 ✧ **10:20 10:20** Esayi 65:1 ✧ **10:21 10:21** Esayi 65:2

² Kooh fadfi cuubij de, cuubi a inah maañ. Du inhid ini Fiis ci woo η ineem, η saari Ilyas ñadtukee η Israayel ci η fiki Kooh.

³ A woosa ne : « Hedfi, ba apid woosuuf cinj da, ba pooksohid seeykohaaci na seeykohse wuu fu ; mi, η tas kiik ko kotii te ba dfii waad to ap.* »

⁴ Waaye Kooh lof ye nga ? A woo de ne : « Nj daakdid haf fo jaar junni-yasna-kanak (7000), bi moosdi yekid Ba'al*.* »

⁵ Te wa mand daa woti-woti, raakid bi tas η Israayel ci, bi koodu taamboh η baahohij Kooh.

⁶ Nik ne ba baahohu baahohu dah, in ci ba tum tahdi ba koodu ; mbaa baahoh nikisdi baahoh.

⁷ Kon bo' min ye woo ? Ini Israayel ci waake, ba raakdaa ; e bi koodu nga ba raaka, binoobi, keñ cinj ba ndengdu ndengdu.

⁸ Findi wa fiisohu an :
« Kooh nehdid ñaañij ba
a hondohha has cinj ba hot,
a hondohha nof cinj ba kerah,
te wa daa po woti.* »

⁹ Te Dawuuda woyid ne :
« Beedkoh kañam cinj ba
nikaat nga ba
mbipi amban ba,
wa nik mbaali ba longohan,
wa nik kafndohaani folan ba,
wa nik wirndij ba !

¹⁰ Has cinj ba ñuusaat tud
po ba hotissuu,
njuuyda leero-finhoocinj ba,
ba taalndid daa !* »

Bi nikdi Yawuut gerefe'uud

¹¹ Kon mi na meeksohe : Andi kafnduki ba kafnduk, ba keen keen po ba minisdi kuruk e ? Muk ! Waaye dñali ba dal tahid po bi nikdi Yawuut eduud mucu, ne Israayel ci siis ba.

¹² Nik ne a dñali ba dal wed tah Adina raak ini yakki wa raak dah, te nik ne keenij ba wed on bi nikdi Yawuut ini yakki ba raak dah, kon wa woorid ne Yawuut ci jen muc dah, ini wa onohan hey uupe yak fuuf !

¹³ Du bi nikdi Yawuut, mi na woye na du : Ñam *Apootarij* du, η nebuud η pangki Kooh ed to.

¹⁴ Nj waad ne findi wa min nikoh dah, boobij cuubij ngo siis du η kosi du kos, po wa mucid bi bo' nga ba.

¹⁵ Nik ne e bakdi ba bakdu tah Adina kerhidoh na Kooh dah, kon Kooh dokin ba dah, wa nikan ye ? Wa nikandi hultij kaanid ci e ?

¹⁶ Nik ne mbuuruuci koc hoolid wuu Kooh dah, ini tas η muni siibuudi jen hoolid wuu ce* ; te nik ne niiri hoolid wuu Kooh dah, naak ci na car ci namid hool wuu ce.

¹⁷ Waaye raakid car ci nihsu η kidginj oliiwi, te fu yi nikee car oliiw babid, fu gerefe'uusa η dñisik ci car ceem nikee, fu raakid bak η niiri, na ñif minj oliiwi baahidi.

* **11:3 11:3** 1 Buur ci 19:10; 19:14 * **11:4 11:4** *Ba'al* : a baahee η kooh ci nikaadici meed ñaamku η jamaanoonaj Ilyas (1 Buur ci 18:16-40). * **11:4 11:4** 1 Buur ci 19:18 * **11:8 11:8** Rohyidi 29:3; Esayi 29:10 * **11:10 11:10** Sabuur 69:23-24; Sabuur 35:8 * **11:16 11:16** Kind ci 15:19-21

¹⁸ Waaye kina yaksiduk η car ceem. Fu tuma dah, kina alkoh ne a fu raan niiri haa, waaye a niiri raan da.

¹⁹ N inhid ne fu woyan ne : « Ca car cef nihsu, ne η gerefe'u. »

²⁰ Ineem keeh, waaye e ñak kos tah ca nihsu, te fu, e kos tah da tufuk. Kina yaksiduk η ineem, waaye neyyoha ;

²¹ laam nik ne e car cin kidgi cef Kooh nihsu dah, amba ne a fadan da haa.

²² Mbaa marka findi Kooh baahoh na findi a na muñdoheedi in baahaadi. A na muñdeedi bi keen η bakaad, a baahid nga da. Waaye fu joy gen gayuk η baah kin de ; wa dal ineem dah, fu hey name nihsu.

²³ Te bed, ba risdi η kosaadiikin ba dah, ba hey name gerefe'u ; laam Kooh herhid ne a gerefe'is ba η diska ba nike.

²⁴ Nik ne fu, fu yi cari nihsohu η oliwi baβ, wi fu mbaahkoh, a fu gerefe'u η oliiw baahid, wi nikdi mbaahin da dah, η woyisdi bed bi na hee gerefe'se η oliwi ba puloh.

Cuub ci jen mucdu dah, Israayel jen hey muce

²⁵ Baah cin ngo, η waadi ne du nik inhaadi ini dasdukidii, po du kee liiba ne du inhid, wed ne : Bak ngan cuubin Israayel risan ndeng keñ, po cuub ci cinooci jen rahas mucu.

²⁶ Teemb ndeem, Israayel jen hey mucdasse, findi wa fiisohu an :

« Mucdohi kurkohan Siyong, a hay.

A nihs kaañ-Kooh ki nik η cuubin Yanhooba ;

²⁷ te ineem wed nikan
ambtidohin ngo na ba,

mbadna η nihsan bakaad cin ba.✧ »

²⁸ Ini ba sang teyduk Yegdohin Muci, tahid po ba sangid cin Kooh, wa nikka muudin du, waaye poyi, ba ris cuubi Kooh kood, te a waadid ba, sagu ambtidohi a ambtidohee na caac can ba.

²⁹ Laam Kooh baahoh bo' in wala a beeduk bo' dah, inwaaso moosandi amb Kooh nga.

³⁰ Du kerhifeedi Kooh debgaan te diski wa nik du yirmuud taamboh η ini Yawuut ci kerhidid de.

³¹ Diski wa nik wa mand daa, kerhidaadiikin ba bekid yirmuukin du, ini Kooh waad wed ne yirmuukin du bek yirmuukin ba.

³² Kooh tay boobi jen η kerhidaadiikin ba, ne a yirim ba jen.

³³ Cey !

Modkin liibohaadin Kooh

na ki'ihin de,

ca noodid lool

te ca laabpa keeh-keeh !

In ci a kooduk tum

mindid acsuku

te waas cin de mindi inhu !

³⁴ « Ya ba inhe

liibin Hedi ?

Ya ba dengee de ?✧ »

³⁵ « Ya ba wotid de kombot,

po a joyya de wa wirind ?✧ »

³⁶ In ci jen puloh nga de,
in ci jen nikid taamboh nga de,
in ci jen wuu ce.
A yi yakdaah po faw !

Amiin !

12

Kipes ki asi

¹ Kon nak, du bi baah cin ngo, η yirmi Kooh yirim du weem, mi yii ñaah du, du ed de haf du jen, du nik findi seeykuudi na pese, wi hool wuu ce te a nebuusa nga. Jaar wa nik ñaamki du joy de ñaamuk keeh-keeh.

² Kinaat taambid bi adinaanii po du mand na ba, fadaat Kooh a on du liibohaad as ne wa boysoh du, du min inhisoh waad-waadin de. Waad-waadin de wed baah, wa nebpa de te wa mitta.

³ N ini η baahohu, mi na woyee du ne ali bo' nga du kinaat deg haf ce η diski a reedi, waaye topdaat haf du η diski du top, wa hend na kosi Kooh wad bo' nu nga dah.

⁴ Laam findi faan nikoh yino, wa raakka cir laayid te ca jen ca baahdi ini ca na habde,

⁵ wa mand daa nga boo, ali boo laayoh na, boo faan yino η niki boo nik η Kiristaani te boo jen amsukohha nikka cir ci.

⁶ Waaye in ci boo onu, cad daloh, ca hun na baahohi boo baahohu, yaa nu nga dah. Nik ne boyi onuud ne Kooh woyee taamboh nga de dah, a woyaat ini hun na kosi boo kos.

⁷ Nik ne bo' onu ne a taambkoh binoobi dah, a taambkohaata ba. Bo' onu ne a jangid boobi dah, a jangdaat ba.

⁸ Yi onu ne a ñaahoh, a ñaahohaata. Yi na onohe, onohaata te Kooh tah. Yi adgoh, a tokdukaata nga. Yi na baatdohe bi nik η miskid, tumaata na sum.

⁹ Waadohin du nikaata keeh. Sepeynukaata baahaadi, te du nod ngan baahid.

¹⁰ N ini kad η waadoh, waadidohaata findi boobi baah yaay na baab. N ini kad η edoh cir, yaa nu nga dah uupsidkohaata ed cir morom ce.

¹¹ N ini kad η sawar, ali bo' kinaat tirif. N ini kad η Fuudsi Hoolohngaani, yaa nu nga dah yoonddukaata. N ini kad η Hedi, ñaamkaata de.

¹² N ini kad η ooluk in ci na haye, sumaat. N ini kad η miskid ci, muñaata. N ini kad η kiim Kooh, genaata gen nga.

¹³ N ini kad η etoh cin bo'-Kooh ci, baatdohaata ba nga ca. N ini kad η dalid hanhe, ndengdukaata nga.

¹⁴ Kiimdaata barke bi na tolfidee du, barke'daata te kinaata kiimid bo' a alku.

¹⁵ Hunaata du sum na sumid ci, fudaata na fudoh ci.

¹⁶ Kerhidohaata η harmban du. Kinaata waak in yakak, waaye keeñ cin du hiiraata du η boobi heefuud ci*. Kinaata amb η haf du ne du inhid in nu in.

¹⁷ Kinaata tum miskid yi tum du miskid. Liibaata η tum in baahid, ini boobi jen min teyduk.

¹⁸ Wa min nik dah, pesaata η jam na boobi jen, po diska min-minin du top.

¹⁹ Baah cin ngo η keeñkoh, kinaata wirndukid haf du, fadaata ayrukin Kooh, wa tum ini wa joy tum. Fiis ci Hoolid ci woyid ne Hedi woo ne : « Ñam raak wirnidkoh, ñam na hee wirnduke tumohaata ci modfaadiici !* »

* 12:16 12:16 "boobi heefuud ci" : ini gerek woo ndii, wa namid min tokis : "in ci heefuud ci". ✧ 12:19 12:19 Rohyidi 32:25

²⁰ Waaye boo nak, Fiis ci nam woo ne : « Yi sang dā aduk dah, edaa de a ñam ; a sifaduk dah, edaa de a an. Fu tum ineem dah, fu na bekee de kaci.✧ »

²¹ Baahaadi kinaat dā min, minaa wa na baahid.

13

Teydukid kilifaaci tufkidu

¹ Yaa nu nga teydukdaat kilifaaci tufkidu ; raakdi yi na nike kilifa te wa pulohdi η Kooh, te bi nik kilifa nga dā, a Kooh tufkid ba.

² Yaa nu sang teydukid nguur dah, a sang teyduk ini Kooh tufkid ; bi na tume ineem hey degse η waas.

³ Bi tufkidu neyyohaah haa nik ne fu na tume baahid dah, waaye nik ne fu na tume baahaadi dah, ba neyyohaah. Fu waadid sang neyyoh bi tufkidu e ? Tuma baahid, fu raak corkidin ba.

⁴ Ba nik η pangkin Kooh wuu ini baah nga dā. Waaye fu tum baahaadi dah, neyyohaa ba, ba ganaayukdi η barang barang. Ba nik η pangkin Kooh ne ba degohee η waas, ba na tiindde ayrukin Kooh ngan yi na tume baahaadi.

⁵ Ineem wed tah, wa etohid ne fu teyduk ba ; neyyoh ayruki dong kinaat tah, waaye wa namaat nik ne hel onohid ne wa waas.

⁶ Ineem wed nam tah po du wirnde lempo. Laam, kilifaaci, ba na pangkide Kooh te wirndin lemponi, ba na fadohee wa fadoh nof.

⁷ Edaat ba yaa nu nga ini du joy de ed ; edaat lemponi yi du joya ed, du ed juutiini yi du joya ed, du nup yi du joy nup, du ed cir yi du joya ed.

Waadfoh wed mitid waas

⁸ Kinaat raakdoh bo' ali in, dal waadi du joy waadidfoh ; yaa nu waad morom ce dah, a mitid ini waasi nakoh.

⁹ N ineem nakoh ci findi "kina njaaloo," "kina ap bo' ", "kina rok", "kina waadid haf fu inin morom fu",✧ na cinooci jen, ca woyuud η rohyid an : « Waada morom fu findi fu waadfoh haf fu. »✧

¹⁰ Waadfoh na tumoheedi miskid, kon waadfoh wed mitid waas.

Koodkidaat hayin Kiristaani

¹¹ Du inhid jamanooni boo nikoh : Wa reyid ne du yunuk, laam ina boo camboh kos poyi, mucu uup boo nga reb.

¹² Weki usid, Kooh mand na wiisid. Boo wolkaat in ci na habdasse η ñuusi, boo bekuk in ci siñaari na hiñohohe.

¹³ Boo pesaat pes lakid waas findi bi nik η noh cong, wa hunuu na mbuumbaay na laar, wa hunuu na faankoh sangohuud na cakaay, wa hunuu na lahtoh na siisoh.

¹⁴ Waaye bekkaat mandohaadin Hedī Yeesu Kiristaa, te kinaat waak findi du tumohan ne du taambid waad-waad ci baahaadiicin faan cin du.

14

Kina atte, kina heef morom fu

¹ Teydukaat yi kosin de ndengdi, te kinaat lahtuk η liibohaadin de.

² Bum kos ne ba minid ñam kañam ci jen ; binoobi kosin ba ndengdi, ba na ñame kidig na paangi dong.

³ Yi na ñame kañam ci jen kinaat heef yi na ñameedi, te yi na ñameedi kinaat atte yi na ñame, laam Kooh teydukid de.

⁴ A fu ba po fu atte'ee surga jaambur ? A tufuk η pangkiη de wala a keen nga, waas fu nguu nga, a yi inah na hef ce. Te a risan tufkid, laam Hedi minid de ndengid.

⁵ Wa nam mand daa, raakid bi amb ne mbeh ci uupsidohid yak, bum amb ne cad hend. Kon yaa nu nga liibiη de doyaat de !

⁶ Yi ed mbeh cum cir η dafuk cinooci, a na tumee wa ne a yakid Hedi. Yi na ñame kañam ci jen, a na namee wa tum ne a yakid Hedi, laam, a ñamee dah, a na corkide corkid Kooh. Yi na ñameedi sepet, a na ñamaadi'e ne a yakid Hedi, te a na name nam corkid Kooh η in ci a na ñame.

⁷ Ali bo' nga boo pesdi wuu haf ce, te ali bo' kaandi wuu haf ce.

⁸ Boo pes dah, boo na pese wuu Hedi ; te boo kaan dah, boo na kaane wuu Hedi. Boo pes, boo kaan, boo wuu Hedi.

⁹ Laam Kiristaani kaanid, a hulitta, ne a nik Hef kaanid ci na pesid ci.

¹⁰ Mbaa fu yii, wa ye tah fu atte'ee baah fu ? Wala fu yen, wa ye tah fu heefee baah fu ? Inhaat ne boo jen, boo hey tufke η fiki atte'ohaariη Kooh.

¹¹ Laam wa fiisuud ne :

« Hedi woo ne : “ N giñid η kipes kiη ngo, ne boobi jen hey yo yekde te cuub ci jen hey teyduke ne a ñam Kooh ! ” ☆ »

¹² N ineem, ya nu nga hey woye η fiki Kooh findi a meed tumoh na kipes kiη de.

Kina kafind morom fu sagu kañam

¹³ Mbaa ali bo' kinaat atte'is morom ce nga boo ; ini ngisoh wed ne du marak baahid, du sang degid morom du ini kafndan de po wa kee de hondoha kos.

¹⁴ Niki η nik η Yeesu Hedi tahid po wa woorid to ne, ali kañam nikdi hoolaadi η haf wa ; waaye bo' amb ne inii usbid dah, wa usbid nga de.

¹⁵ Nik ne kañam ki fu na ñame wed na beke morom fu keeñ nebaadi dah, fu pesisdi η waadoh. Boyi fu inah ne Kiristaani kaanid wuu ce, kinaat de muuyid sagu kañam.

¹⁶ Ali du amb ne inii baahid nga du, wa kinaat tah po bo' wiiriis kee raaka woyeah nga du.

¹⁷ Nguuriη-Kooh, wa ñam na an haa, wa kiyurah na jam na sum, taamboη η Fuudsi Hoolohgaani.

¹⁸ Laam bo' nu na pangkide Kiristaani η ineem dah, Kooh hey nebse nga de, boobi naw de.

¹⁹ Mbaa, boo waakaat ini na baye jam te yaa nu nga dah waakee ini kadfan morom ce fiki.

²⁰ Kañam kinaat tah po du yah pangki Kooh panguk. Wa keeh ne kañam ci jen hoolid ; waaye kañam ki fu na ñame tum po bo' keen η bakaad dah, wa baahdi.

²¹ Ini ngisoh wed ne fu muñ ñam sepet wala an sangara, fu fad in ci min kafind baah fu jen.

²² Kosi fu kos η ini kad η in ceem, wa nikaat η harmban fu na Kooh. Boyii, a nebidid, yi raak hel dalid η in ci a amb ne ced baah !

²³ Waaye boyi na ñame inaa, te a liibsidohēe nga, a atte'uud tooñ, laam ini a na tume hundi na kos, te tumohaad nu hundi na kos dah, wa bakaad.

15

Fad ini neb da, tum ini neb morom fu

¹ Boo bi ndeng η kosi, boo joyid muñid bi kosiη ba ndengdi, te boo taambfuu ini neb boo.

² Yaa nu nga boo ðah, tumaat ini neß morom ce, a tumde yeem ini baah nga ðe, wi kadðan ðe fiki ñ kosin ðe.

³ Kiristaani sah tumði ini neß ðe ; waaye findi Fiis ci woyoha an : « Basoh ci ba na basee ða jen, ca miskid to.✧ »

⁴ Fiis ci fiisu ðeßgaan jen, ca fiisu ne ca jangid boo, ne boo taamboh ñ muñ na ñaahi Fiis ci na ñaahé boo, boo ooluk in ci na haye.

⁵ Kooh yi Hed muñ na ñaahoh onaat ðu, ðu nik yino, findi Kiristaani Yeesu waadoha,

⁶ ne ðu hun jen ñ hooso yino, ðu yakðee Koohin Hed boo Yeesu Kiristaa, yi nam nik Baabin ðe !

Kiristaani hayid wuu Yawuut ci na bi nikdi Yawuut

⁷ Mbaa, yaa nu nga teyðukaat morom ce findi Kiristaani teyðukoh ðu. Tumohaata daa, ðu yakid Kooh.

⁸ Ini ñ waad woo wed ne Kiristaani, a nikid surgaanin Yawuut ci ne a teeboh ne Kooh woo keeh, a tumid in ci a gapee caac ca.

⁹ Te a namid on bi nikdi Yawuut ne ba min yakid Kooh ñ yirmi a yirim ba, findi wa fiisohu an :

« Ineem wed tah ñ hey ða yakðe ñ dooy cuub ci

te ñ hey yeeke tiikin ða.✧ »

¹⁰ Wa namid fiisu an :

« Du bi cuub ci jen, hunaat na cuubin ðe haf ce, ðu sum !✧ »

¹¹ Baatta nga an :

« Yeekaata Hedi, ðu bi cuub ci jen ! Adinaani jen yakðaat ðe !✧ »

¹² Esayi namid woo ne :

« Yi rimkoh ñ Yesay* hey haye, a meebu, a adgoh cuub ci ;

cuub ci hey dege yaakaarin ba nga ðe.✧ »

¹³ Kooh yi Hed yaakaar riifðaat ðu na sum na jam keeh-keeh ñ kosi ðu kos, ne ðu taamboh ñ hatilin Fuudsi Hoolohngaani, ðu riif na ooluk ñ in ci na haye.

Ini tah po Pool kaannja woo in ci a woo ñ kaytii

¹⁴ Ini kad nga ðu, baah cin ngo, mi deey, wa woorid to ne ðu baahid po ðiska baah top, ðu riifid na inah te ðu minid ñaahoh ñ harmban ðu.

¹⁵ Waaye ñ kaañid yissuut po ñ fiisðid ðu, ngan kaytii, bi woo, ci na hee ðu yune ñ in ci ðu inah. Ñ kaañida sagu baahohi Kooh baahoh ho,

¹⁶ ne ñ nik ñ pangkin Kiristaani Yeesu wuu bi nikdi Yawuut. Ñ ineem, ñ pangkee findi seeykidoh wuu Kooh ñ ini kad ñ Yegðohin Muci, ne bi nikdi Yawuut nik findi seeyki a teyðuk. Seeykeem, wa hoolduud wuu ce taamboh ñ Fuudsi Hoolohngaani.

¹⁷ Ñ niki ñ nik ñ Kiristaani Yeesu, ñ minid ndamkoh pangki mi na pangkide Kooh.

¹⁸ Ñ kaañdi woo ali in, ðal wi Kiristaani habid taamboh nga so ne a bay bi nikdi Yawuut ngan kerhid Kooh. Wed a tum taamboh ñ woo cin ngo na tumohaad cin ngo,

✧ 15:3 15:3 Sabuur 69:10 ✧ 15:9 15:9 Sabuur 18:50 ✧ 15:10 15:10 Rohyidi 32:43 ✧ 15:11 15:11 Sabuur 117:1 * 15:12 15:12 Yesay : a yi baab bi Dawuuda. ✧ 15:12 15:12 Esayi 11:10

¹⁹ taamboh η hatilin firndeeci na keemaan ci na win Fuudsin Kooh. Ini koodoh Yerusalem po η Iliri, η yegdohid Yegdohin Muci kad η Kiristaani, η d̄isik nu nik.

²⁰ Te ini nikidee so wed ne, η yegdoh Yegdohin Muci η d̄isik ci tiikin Kiristaani moosdi kerhu, ne η tabahuu η *fondama* jaambur.

²¹ Mbaa ini η tum hunid na ini Fiis ci woo an :
« Bi fu inah ne
ba yegduudi ini kad nga de,
ba hey hote ;
ba kerheed̄i ini kad nga de,
ba hey inhe.✧ »

Pool waad̄id kad Rom na Españ

²² Ineem wed ini hondoh ho waas laayid ne η hay du marke.

²³ Waaye, d̄iski wa nik ndii, η d̄iindohid pangkin ngo η bak cii, te kiis laayid cedi, keeñin ngo wedi η waad̄ hay du marke.

²⁴ N waad̄id kad Españ. N kad̄ee dah, η hey taambe ndeem ne η hot du, η nebsiduk η nikin ngo na du yissuut, hanaa du hey yo baat̄ohe η baabin ngo Españ.

²⁵ Waaye d̄iski wa nik ndii, mi yii kad Yerusalem, ne η taambkoha bo'-Kooh ca nik nga.

²⁶ Laam, bi Maseduwaan na bi Akaay tufkid ne ba nangdoh kopor wuu bo'-Kooh ca raakaadiica nik η Yerusalem.

²⁷ Ba tufkid ne ba tuma, waaye wa kombot ki ba joy ba wirind ; laam ini kad η kos, e Yawuut ci bayoh raak-raaki, te bi nikdi Yawuut rahsid bak nga kotii. Kon, bi nikdi Yawuut beem, ba joyid min baat̄oh Yawuut ci na raak-raaki ba raak η adinaani.

²⁸ N yut edoh baat̄oheem modod dah, η hey kad̄e Españ, η kad̄ee dah, η taambohan nga du.

²⁹ N inhid ne η hey du marke dah, η hey du kome barkeenin Kiristaani findi wa hend jen.

³⁰ Waaye, mi yii kiim du baah cin ngo, η tiikin Hed boo Yeesu Kiristaa na waad̄idohi puloh η Fuudsi Hoolohngaani ne du taamboh ngan kiim Kooh, du baat̄oh ho η hiñohi,

³¹ ne η muc bi sang teyduk Kiristaani η Yudee. Kiimdaat to Kooh po bo'-Kooh ci nik η Yerusalem teyduk na sum baat̄ohi mi na komee ba.

³² N ineem, η hey du hee marke na sum, ne Kooh waada dah, te η hey idsidke yissuut η d̄iskin du.

³³ Kooh, yi na onohe jam nikaat na du jen ! Amiin !

16

Pool kañ̄id̄ kosid̄ ci η Rom

¹ Ambdaat to baahid̄ Feebe, bitbi baah boo. A baah η bi na taambkohe in cin Janguunin Señsare,

² teydukaat de baahid̄ η tiikin Hedi findi bo'-Kooh ci na tumohee wa η dooy ba. Tufkohaat de η in nu a etoh nga du dah, laam a namid̄ tufkoh bo' laayid, po mi sah.

³ Kañ̄idaat to Piriska na Akilaas, huntoh cin ngo η pangki boo na pangkide Kiristaani Yeesu.

⁴ Bed beem, ba sangeedi sah kaan ne ba mucid̄ kiñin kin ngo. A mi dong na corkidee ba haa, Janguucin bi nikdi Yawuut jen ba d̄ii corkid̄ ba.

⁵ Namaat to kañ̄id̄ boob̄i na cohe η Janguuni nik η kahan ba.

Kańdidaat to Epaynet, nawleeso yi ń keeńkoh, a yi koc kos Kiristaani ń kur cań Asi.

⁶ Kańdidaat to Mari, pangki a pangkid ńu, wa miskid lool.

⁷ Kańdidaat to Andoronikos na Juniya, ńaah ciń ngo Yawuut ci taysee na so ; ńa Apootar nawuud, ńed koc co sah nik ń Kiristaani.

⁸ Kańdidaat to Ampilyatus, nawleeso yi ń keeńkoh ń niki ńoo nik ń Hedí.

⁹ Du kańdid to Irben, huntohiń ńoo ń pangki ńoo na pangkide Kiristaani, ńu nam mbo kańdid Estakis, nawleeso yi ń keeńkoh.

¹⁰ Du kańdid to Apelees, yi teeboh ńodi a ńod ń Kiristaani. Du kańdid to ńi kahan Aristobil.

¹¹ Du kańdid to ńaah ho Yawuut Herojoon. Du kańdid to ńi kahan Narsis ńi nik ń Hedí.

¹² Kańdidaat to Tirifeen na Tirifoos, ńa ńitiń ci na pangkide Hedí panguk miskid. Du kańdid to Persid, nawleeso yi ń keeńkoh, pangki ńitbeem na pangkide Hedí, wa miskootid.

¹³ Du kańdid to Rufus, yeem e Hedí tan de, kańdidaat to yaay ńa, a nam nik yaay nga so.

¹⁴ Kańdidaat to Aseńkirit na Felegon na Hermes na Patrobas na Hermas, na ńaah ciń ńoo kosid ci nik na ńa.

¹⁵ Du kańdid to Filolog na Juliya, na Neere na taambdoh ce ńitiń, na Olimpas na ńo'-Kooń ci nik na ńa jen.

¹⁶ Kańdohaat ń harmban ńu, ńu morgidkohee, wa hun na keeń hoolid. Janguucin Kiristaani jen ca ńii kańid ńu.

Dengoh ci mirndoh

¹⁷ Mi yii ńaah ńu ńaah ciń ngo, wortukaat ńi na ńekee ńu sańsukoh, ńa muuydee ńu na jangdoh ci daloh na ci ńu rahas. Usaat ńa !

¹⁸ Boobi mand ńaa, ńa na ńaamke Hed ńoo Kiristaani haa, ńa na ńaamke rook ciń ńa. ńa na woye woo nebid, ńa woyee in baahid ń boobi po ńa ńaańoh yunkaadiici.

¹⁹ Du nak, boobi jen inhid kerhid ńu kerhid Hedí ; ń nebuud ń ini kad nga ńu, waaye ń waadid ne ńu inhisoh ini kad ń baahid te ńu hool ń ini kad ń baahaadi.

²⁰ Kooń yi na onohe jam hey pooksohe Seytaani maańaadi ń oob kot ciń ńu. Baahohiń Hed ńoo Yeesu nikaat na ńu.

Askohi

²¹ Timoote, huntohiń ngo ngań pangki, yii kańid ńu, a yi na ńaah ciń ngo Yawuut ci Lusiyus, Yasoon na Sosipateer.

²² Mi yi Tertiyus, yi fiis in ci Pool woo ń kaytii jen, mi yii kańid ńu ń tiikiń Hedí.

²³ Gayus yii kańid ńu. Mi yi Pool, ń dal ń kahan ce, ńi Janguuni jen na name coh nga. Erasta, yi na taambkohe raak-raakiń kur-taahii, a yii kańid ńu, a yi na ńaah ńoo Kuwartus. [

²⁴]*

Kooń, a yi yakdaah

²⁵ A yakdaah,

Kooń yi min ndengid kosin ńu !

Ineem wed woyu

ń Yegdohiń Muci,

wi mi na yegdohe

ń ini kad ń Yeesu Kiristaa.

* **16:24 16:24** Ngań Fiis ci maańid ci, cum raak ayaanii : "Hed ńoo Yeesu Kiristaa baahohaat ńu jen ! Amiin !" Waaye Fiis ci uup woor ngań ci maańid ci ris woti raakdi woo keem.

Te wa hun na ini teebohu,
wi dasdasse,
²⁶ waaye disksi wa nik,
wa pulid jahran,
te cuub ci jen inhiduuda,
taamboh η Fiis cin woosuud ci.
E Kooh yi genan gen,
a yi nakohee ineem,
ne cuub ci jen min de kerhid
taamboh η kos.

²⁷ Kooheem, a yi dong
raak liibohaad modid,
te a yi yakdaah po faw
taamboh η Yeesu Kiristaa !

Amiin !

Fiisi Pool koc kabdoh bi Korenta

Rangsohaani

Pool baahee η Israayel ci, η cuubij Benyaamin.* A nikee *Farisen*.* Nj finho Paantakot, wi Janguuni camb baatuk, a baahee η bi tolfidee kosid ci.* Waaye wa raakka mbah, a cohha na Yeesu, a kossa* po a nikka *Apootar* sah. Teerndij "Tum cinj *Apootar* ci" teebohif pangkinj de wi a nik *Apootar* ini koodoh η saar 13.

Teerndij Tum cinj *Apootar* ci teebohif kaɗanj Pool koc η kur kanj Korenta η saar 18:1-18. A tumid ndaam ini uup kiis na camban, wala kiis kanak sah. Wa nikee η reehdohaaniη baabinj de yakki kanakdoh.*

Fiisi Pool koc kabdoh bi Korenta wii, a fiisa η dooy baabinj de yakki kaahaydoh,* wa raak de η Efes.* Nj dooy kabdohi a fiis wii, a yegdohid nga kaɗinj de kanakdoh η Korenta,* wi teebohu η teerndij Tum ci 20:2.

Fiisi Pool koc kabdoh bi Korenta kaɗtidoh an :

- Kaɗidoh na corkid Kooh η ini kaɗ η bi Korenta 1:1-9
- Nikaadiikin ba yino 1:10-17
- Liibohaad modid na liibohaad dof 1:18-2:16
- Inah findi fu joy hotoh bi yegid da Yegdohinj Muci3:1-4:21
- Findi fu joy tumoh na boyi tum bakaad yakak 5:1-13
- Bi bakaad wiiriis ci joy wortuku 6:1-20
- Raak jaar mbaa bitib, wala ris raakaadi 7:1-40
- Hoosuud wuu kooh nikaadi 8:1-13
- Pool teebohif ne a *Apootar*9:1-27
- Wortuk kooh ci nikaadiici, yakid Koohi nik 10:1-22
- Kina hondoh boobi pes na Kooh 10:23-11:1
- Kikilifa na edu cir 11:2-16
- Kaɗam kinj Hedi 11:17-34
- Onoh cinj Fuudsi Hoolohngaani12-14
- Hultinj Kiristaani na winj kosid ci 15:1-58
- Nakoh ci mirndoh na askohi 16:1-24

Kaɗdohi

¹⁻² Mi yii kaɗid du, du bi Janguuniη Kooh nik η Korenta. Mi yi Pool, *Apootariη* Kiristaani Yeesu η waad-waadinj Kooh na beedkohinj de, ñam na fiisee du kaytii, mi na Sosten yi baah η baah cinj boo kosid ci. Boo bii kaɗid du, du bi Kooh beeduk ne a tum du wuu ce η niki du nik η Kiristaani Yeesu. Boo bii kaɗid du na boobi kos de jen, η disik nu wa min nik η adinaani dah. A yi Hed ba, findi a namoh nik Hed boo.

³ Kooh Baabinj boo baahohaad du, a on du jam ! Yeesu Kiristaa Hedi baahohaad du, a on du jam !

Pool corkidid Kooh

⁴ Mi na gene corkid Koohinj ngo, η ini kaɗ nga du, sagu baahohi Kooh baahoh du η niki du nik η Kiristaani Yeesu.

⁵ Wa taamboh nga de, du rahassa raak-raak ci jen η ini kaɗ η Woo ki na inah in cinj Kooh.

⁶ Laam ini seede'u η ini kaɗ η Kiristaani, Kooh ndengdida nga du.

* : Bi Rom 11:1; Bi Filippi 3:5   * : Tum ci 23:6; Bi Filippi 3:5   * : Tum ci 7:58-8:3   * : Tum ci 9:1-30   * : Tum ci 15:40-18:22   * : Tum ci 18:23-21:17   * : Tum ci 19:1-20:1; 1 Korenta 16:8   * : 1 Korenta 16:5-7

⁷ Ineem tahha po, dŭ niki raakaadi ali in ņ onoh ci Fuudsiņ Koooh onoh, ņ seki dŭ na seke jamanooni Hed boo Yeesu Kiristaa teefkohan.

⁸ A yi ņ haf ce, a yi ndengdan dŭ po ņ reehdohaana, ne dŭ raakuu ali woydaah modaadi ņ mbehin de.

⁹ A Koooh beeduk dŭ ne dŭ nik yino na Kubkin de, Yeesu Kiristaa, Hed boo, te in nu Koooh gapoh dah, a tuma.

Bi Janguunanņ Korenta sabsukohid

¹⁰ Baah cinņ ngo kosid ci, mi yii ņaah dŭ ņ tiikin Hed boo Yeesu Kiristaa, ne dŭ jen dŭ kerhidoh. Sabsukoh raakuu ņ harmban dŭ, nikaat yino keeh-keeh, dŭ baah liibohaad, dŭ baah hot-hot.

¹¹ Laam, bi kahan Kolowe* woyid to ne lahtoh raakid ņ harmban dŭ, baah cinņ ngo.

¹² Mi na woye ne yaa nu nga dŭ yii woo, bii an : « Mi, ņ baah ņ Pool ! » Bum an : « Mi, ņ baah ņ Apolos ! » Raak bi na woye ne : « Mi, ņ baah ņ Piyeer ! » Na bi na woye ne : « Mi, ņ baah ņ Kiristaani ! »

¹³ Kiristaani sabsukoh sabsukoh e ? A mi yi Pool ņam daayu ņ kurwaana wuu dŭ e ? Du boktu boktu ņ tiikin Pool e ?

¹⁴ Mi yii corkid Koooh ņ ini ņ bokitdi ali bo' nga dŭ, dal Kirispus na Gayus.

¹⁵ ņ Ineem ali bo' mindi woo ne dŭ boktohu ņ tiikin ngo.

¹⁶ Ee, ņ namid bokit bi kahan Estefanas ; dal boobeem dah, ņ naandsukdi diski ņ boktohu bo' wiiriis.

¹⁷ Laam Kiristaani woosdi so ne ņ boktohe, waaye a woos so ne ņ woyee Yegdohin Muci ; te wa gaykuu ņ min woo, po kurwaanin Kiristaani kee nika barang barang.

Liibohaad modid na liibohaad dof

¹⁸ Ee, woo ņ kakaan kinņ Yeesu ņ kurwaana, wa dof nganņ bi yurah ņ muuy, waaye nga boo, boo bi nik ņ waasin mucu, wa hatilin Koooh.

¹⁹ Laam Fiis ci Hoolid ci woyid ne :

« ņ hey dumbe ki'inhin inhid ci,
ņ barngid ņaaniņ ņaaniid ci.☆ »

²⁰ Ba nde boobi na toone ņaani ? Ba nde inhid ci† ? Ba nde boobi na lasse min woo woti-woti ? Koooh tebohdi ne kiņaani kinņ Adina dof e ?

²¹ Koooh, ņ modkinņ liibohaadinņ de, tumid po bi Adina mindi de inah taamboh ņ kiņaani kinņ ba. Ineem wed tah po, a hotta ne wa baahid ne a taamboh ņ Yegdohi boobi amb ne wa dofoha ne a mucid bi kos.

²² Yawuut ci na meeksohe keemaan, Gerek ci waakee ki'inah.

²³ Waaye boo nak, boo na yegdohe Kiristaani, yi daayu ņ kurwaa. Ineem na kafnde Yawuut ci po ba mindi kos te bi niki Yawuut ammba ne wa dofoha.

²⁴ Waaye ņ bi Koooh beeduk, wa Yawuut haa wa Gerek haa, Kiristaani a yi hatilin Koooh, a yi modkinņ liibohaadinņ Koooh.

²⁵ Laam ņ woyohaad sah, Koooh habid dofoha dah, wed uup ņaani kiņaani bo' te a ņak hatil dah, hatilin de uup hatil bo'.

Taniņ Koooh

²⁶ Te ņ ineem sah, baah cinņ ngo, markaate boobi dŭ nikoh, dŭ bi Koooh beeduk ; laayid nga dŭ hed liibohaad modid ņ Adina haa wala hed hatil wala hed tiik haa.

²⁷ Waaye Koooh tan in ci bi Adina amb dofoha ne a kaci'id ņaaniid ci ; Koooh tan in ci bi Adina amb ne ca raakdi hatil ne a kaci'id hed hatil ci.

* **1:11 1:11** Kolowe : wa tiik bitib. ☆ **1:19 1:19** Esayi 29:14 † **1:20 1:20** inhid ci ndii : bo' uup liib ne a na woye jangdohoh cinņ waasinMusaa.

²⁸ Kooh tan in ci yissuutdu η Adina, ci heefu, in ci nikdi ali in, ne a barngid in ci raakid etoh ci.

²⁹ Tahha po ali bo' minandi yaksiduk η fiki Kooh.

³⁰ A yi tum po du nikka η Kiristaani Yeesu yi nik liibohaad modid puloh η Kooh wuu boo, a tummba boo bo' yurhid, a tummba boo bo'-Kooh, a mucidta boo,

³¹ findi wa fiisohu an : « Bo' nu na yaksidke dah, a yaksidkohaata Heddi.✧ »

2

Yegdoh Kiristaani, yi daayu η kurwaa

¹ Baah cin ngo, mi, wi η hay nga du, ne η woo du in cin Kooh dasdukid ci, η toondi du min woo wala liibohaad modid.

² N woyee ne, η waadfi du teeb ne η inhid in wiiriis dal ini kad η Yeesu Kiristaa, na daayi a daayu η kurwaa.

³ Mi η haf fo, wa η nik na du, η raakeedi hatil, η saakdohee saakdoh sagu tiit ;

⁴ ini η woyee na wi η yegdohee, gaykeedi η min woo woo ki teeboh liibohaad modid ne wa kosdukoh bo' ; waaye a hatilin Fuudsin Kooh wed hotsee nga,

⁵ ne kosin du gaykuu η liibohaad modid wi puloh η boobi, waaye η hatilin Kooh.

Liibohaadi puloh η Kooh

⁶ Moona boo na jangdohe liibohaad modid. Liibohaadi moddeem pulohdi η adinaani, wa pulohdi η bi adgoh adinaani ; beem na kee mirndoha η sooy. E bi nikisdi komaaki η kosi ba kos, bed boo na jangdee wa.

⁷ Wa liibohaadi modidi puloh η Kooh, te wa dasduk dasduk. Kooh koodkidee wa bala Adina camban ne boo baah η yaki a yak.

⁸ Liibohaadi moddeem ali kilifa η bi adgoh adinaani inahdaa. Ba inheena dah, ba heen inhe yaki Heddi yak po ba daayuu de η kurwaa.

⁹ Waaye findi Fiis ci woyoha an :

« Ini has hotdi,

nof kerahdaa

te ali bo' moosdaa liiboh,

ineem wed ini Kooh koodkid bi waad de.✧ »

¹⁰ A teeb boo ineem taamboh η Fuudsi Hoolohngaani ; Fuudseem na acsuke acsuk in ci jen, po η liibohaad ci noodid cin Kooh sah.

¹¹ A ya ba η boobi a yi min inah ini nik η boyi dal liibohaaniη boyeem ? Wa nam mand daa, ali bo' namdi inah ini nik η Kooh, dal Fuudsin Kooh, maanaam Liibohaaniη de.

¹² Boo nak, boo rahas Fuudsi puloh η Kooh, wed tah boo na liibeedi findi bi Adina, boo inhid in ci Kooh baahoh boo.

¹³ Te boo woyee η in ceem dah, boo na woyeedi woyohaadin jangdohoh cin Adina, boo na woyohede findi Fuudsin Kooh jangdoh boo. N ineem, boo na toksohe in ci puloh η Fuudsin Kooh η liibohaadi a ed boo.

¹⁴ Waaye bo' dong na liibohaadin de, a mindi teyduk in ci puloh η Fuudsin Kooh, a na ambe ne ca inaa dofoha, a mindi ca inah ; a Fuudsin Kooh dong na one bo' a min inhisoh in ceem.

¹⁵ Boyi raak Fuudsin Kooh minid inhisoh in ci jen, waaye boyeem, ali bo' mindi inah findi a mand.

¹⁶ Fiis ci woyid ne : « A ya ba inah liibin Heddi ? A ya ba min de deng ?✧ » Boo nak, boo raakid liibin Kiristaani.

3

Surgaaciŋ Kooh

¹ Baah ciŋ ngo, wa ŋ nik na dŋ, ŋ mineedi woo na dŋ findi bo' na woyohe na boyi rahas Fuudsi Hoolohngaani. Ŋ minee woo na dŋ findi bo' na woyohe na bi na pese ŋ ini neβ ba, findi gooy ŋ waasiŋ Kiristaani.

² Ŋ ed dŋ miis, ŋ eddi dŋ kaŋam ndengid, mbaa dŋ heedī ca antale ; te po woti sah dŋ antaldi ca,

³ laam dŋ ris pes ŋ ini neβ dŋ. Du bii siistidoh, dŋ bii lahtoh ŋ harmban dŋ ! Ineem teebohdi ne dŋ na pese ŋ ini neβ dŋ e ? Du d'aloh ye na bi Adina ?

⁴ Bii woyee ne ba baah ŋ Pool, bum woyee ne ba baah ŋ Apolos d'ah, dŋ d'aloh ye na bi Adina ?

⁵ Te sah, e ya ba Apolos ? E ya ba Pool ? Boo surga dong, surgaaci dŋ taamboh, dŋ kossa. Yaa nu nga boo d'ah, na tume pangki Hedi ed d'e.

⁶ Ŋam yip, Apolos soorra, waaye a Kooh yakid.

⁷ Kon, wa nikdi haa ne a boyi yip wala yi na soore a yi nik in, waaye a Kooh, yi na yakde.

⁸ Yi yip na yi na soore bed hend, te yaa nu nga hey rahse aafi hend na ini a panguk.

⁹ E boo baah pangki, pangkiŋ Kooh, dŋ nikka yohon ce, tabahiŋ d'e.

¹⁰ Ŋ ini Kooh baahoh ho, ŋ yipid *fondama* findi tabahoh herñid, te bo' wiiriis bii tabah ŋ d'afki. Waaye yaa nu nga d'aakkohaaf nof ŋ findi a na tabahohe nga.

¹¹ *Fondamaani* tufkiduud po yutid, wa nikka Yeesu Kiristaa. Ali bo' mindi yip *fondama* wiiriis.

¹² Bo' nu tabah ŋ d'afuk *fondamaani* d'ah, ali a tabah na urus wala haalis wala peme, wala a tabah na hang, wala siini wala paangi sah,

¹³ a inhaaf ne noh hey pule panguk ceem jen teebohuk. Mbeheem hey haye na yongkaah, panguk nu nik taambdu nga ne wa hotu findi wa mand.

¹⁴ Boyi tabahiŋ d'e risan tufuk, a hey aafse.

¹⁵ Yaa nu pangkiŋ d'e doh d'ah, a hey ñake aafiŋ d'e ; a yi a hey mucdasse, waaye findi boyi fusoh ŋ yongkaah.

¹⁶ Kinaaf alkoh ne e dŋ kahniŋ Kooh te Fuudsiŋ Kooh gen nga dŋ.

¹⁷ Yaa nu yahroh kahniŋ Kooh d'ah, Kooh hey d'e yahrohe ; laam kahniŋ Kooh hoolid, te inhaaf ne kahneem e dŋ.

¹⁸ Ali bo' kinaaf ñaañoh haf ce : yaa nu deg haf ce bo' ñaañid ŋ adinaani d'ah, a nikaaf dof nga ne a raak liibohaaf modid keeh-keeh.

¹⁹ Laam liibohaadi modidi nik ŋ Adina, wa dof ŋ has ciŋ Kooh. Ŋ ineem Fiis ci Hoolid ci woo ne : « Kooh tumid po inhid ci keenid ŋ fiir ci ba jad'oote.✱ »

²⁰ Ca woyissa ne : « Hedi inhid liib ciŋ inhid ci. A inhid ne ca barang barang.✱ »

²¹ Ŋ rohyid, ali bo' kinaaf yaksiduk ne a baah ŋ diw, laam e dŋ raak ba jen, in ci jen wuu dŋ,

²² wa Pool haa wa Apolos haa wa Piyeer haa, e dŋ raak ba jen te wa Adina haa wa kipes haa wa kakaan haa, wa woti haa wa kim haa, e dŋ raak jen ;

²³ waaye dŋ, e Kiristaani raak dŋ, te Kiristaani, a Kooh raak d'e.

4

Apootar ciŋ Kiristaani

¹ Wed' tah, ambaaf boo findi dag ciŋ Kiristaani, ambaaf boo findi boobi na taambkohe keeh kiŋ Kooh d'asdukidi.

² Te ini na waakse η taambkohoh, wed ne a nik bo' woorid.

³ Ini kad nga so, du raak hotohaad wiiriis nga so wala waas raak hotohaad wiiriis nga so, ineem tus nga so haa, η raakdi sah hotohaad η haf fo.

⁴ N hotdi sikka η haf fo, waaye ineem tokisdi ne η bo' yurhid. A Heddi dong na hee so atte'e.

⁵ Ineem wed tah, kinaat atte ali bo' te jamanooniη wa reedi. Sekaat po Heddi hay. A yi na hee niinde ini dasduk η nuusi te a teeboh waad-waad ci dasdu η keeiη ciη boobi. Teemb ndeem yaa nu nga, e Kooh daapan de daapi a yeyyoo.

⁶ Baah ciη ngo, e du tah po η koodta misaal η Apolos na so ne du jang nga boo, du inah ini woo kii tokis an : « Topa η Fiis ci. » Ali bo' nga du kinaat yeg haf ce po a langee na yii, a fafee yii.

⁷ Fu daloh ye na boobi ? Ini fu raak, e Kooh on da wa haa e ? Nik ne e Kooh on da wa dah, wa ye tah fu yaksidke po haa fu onu wa onu haa ?

⁸ Cey, du arid kap ! Du nikid hed raak-raak po yutid ! Du bii buuruk te du sekdi boo ! Wa joyee nik keeh ne du buur, po boo nam nik buur na du !

⁹ Waaye, boo bi *Apootar* ci, wa mand haa ne Kooh deg boo η finhoori, η diskiη ambuud ci joy apu, bi fu inah ne, Adina jen minid ba hot, malaakaaci na bo' ci.

¹⁰ E boo dof ciη Kiristaani, e du naaaid ciη de ; boo raakdi hatil, du raakid hatil ; boo heefu heefu, du nawu nawu !

¹¹ Po woti, boo adkid, sifadukka, boo bangtuud bekkaah, boo bii labu, boo bii wil disik nu disik ;

¹² Boo bii panguk miskid na yaah ciη boo. Boo basuusa dah, boo kiimdoh barke ; boobi tolfidee boo dah, boo muñ ;

¹³ Boo woyuusa modaadi dah, boo tahas modod ne jam raak. Po woti, boo ambu ne e boo pad ciη Adina, rosid ciη boobi jen.

Kubuucij Pool ngan kosi

¹⁴ N fiisdi du in ci mi na fiise cii ne η njoofid du, waaye, niki du nik findi kubuucij ngo η keeikoh, wed tah η fiisa ca ne η yun du.

¹⁵ N ineem, ali du raak bi junni jangdohoh sah η kipes kiη du na Kiristaani, du raak baab yino. A nam baabiη du η kipes kiη du na Kiristaani Yeesu, η ini η kom du Yegdohiη Muci.

¹⁶ Kon mi yii kiim du ne du altidkoh ho.

¹⁷ Ineem wed tah po η tuuyid Timoote nga du, kubki η keeikoh, kubki η amb findi kubkiη ngo η ini η inhid de Heddi, te a carid oolku. A hey du naandse findi mi na taambdohe waasiη Kiristaani, ineem wed mi na jangdohe η disik nu disik η dooy Janguuci jen.

¹⁸ Raakid nga du bi liib ne η hayandi du marke, ba dii yaksiduk.

¹⁹ Waaye wa neb Heddi dah, η hey haye maañaadi. N hay dah, η heydi tope η woo ciη ba dong, η hey marke hatiliη boobi yaksidkid ceem.

²⁰ Laam, Nguuriη-Kooh wa woo dong haa, wa hatil.

²¹ Du waad ye ? N hay nga du na ngeer wala η hay na waadoh, η tum na du modod ?

5

Baahaadiiki nik η Janguuni

¹ Wa dii kerhu η disik nu nik ne mbalay raakid nga du, in sepyid keeh-keeh po kosaadiici sah tumandi in mand daa. Wa dii woyu ne raakid yi nik nga du a tum biti baabiη de bitiice !

² Te du ris yaksiduk ! Du joy joy miskiduk te du pulid boyi tum modaadiineem η dooy du.

³ Ini kad nga so, ali nik ne η nikdi ndeem sah, mi yii η seroodu ngan liib po haa mi yii na du, η ineem, η atte'id yaareem po yutid.

⁴ Du nangdukoh η tiikin Hed boo Yeesu dah, η hey nike na du ngan liib te hatilin Yeesu hey nike na boo,

⁵ boo aañ yaareem, fad de na Seytaani. Pesohaadin de weem yahrukoh, ruuhin de min mucdu η mbehan Hedi.

⁶ Raakdi ini du joy ndamkoh ! Du inhid woo kii an : « Lawiir yissuut na guufde muni jen. »

⁷⁻⁸ Kon bookkaat po lawiiri kiisdeem hool nga du, du min mand na muni asi siibu. Boo joyeen min feetuk feetin Paak ! Kiristaani a yi Mbaalin Paakin boo te a hoosuud po yutid, boo nikka mbuuruuci raakaadi lawiir ci. Kon boo feetkaat, waaye boo kinaat feetkoh mbuuru hafduhuud lawiir kiisid, wed ne fu baahaadi na añaand ; boo feetkohaat mbuuru raakaadi lawiir wed ne boo pesee η keeh na keeh hoolid.

⁹ N fiisi η kabdohee du, η woyeen du ne kinaat ambsukoh na mbalayoh ci.

¹⁰ Wa nikdi haa ne η woyee mbalayoh ci nik η Adina, wala waadid kopor ci wala rokoh ci, wala bi na ñaamke kooh ci nikaadiici. Kon mbaa du heen pule η Adina !

¹¹ N waadee du woo ne kinaat ambsukoh na yi na woye ne a kosid te a na faankohe faankoh sangohuud, wala a waad kopor lool, wala a ñaamkee kooh ci nikaadiici, wala a yahee tiik bo', wala a laaree wala a roke. Du joydi sah baah kañam na bo' mand daa.

¹²⁻¹³ Boyi baahdi η Janguuni, waas so nikdi nga de, e Kooh na hee ba atte'e. Waaye du, andi du joydi atte bi baah nga du ? Wa fiisuud ne : « Aañaat baahaadiini nik η harmban du.✱ »

6

Atte η harmban baah cin boo kosid ci

¹ Bo' nga du leer na baah ce dah, a kaañoh na gong bo'-Kooh ci, a nakee yurhaadiici ne ba attee ba ?

² Wala du inahdi ne e bo'-Kooh ci atte'an bi Adina ? Nik ne e du joy atte Adina dah, kon in hend an yissuut joyid du wooñ atte'u e ?

³ Du inahdi ne e boo na hee atte'e sah malaakaaci e ? N woyisdi da leeroh cin adinaanii !

⁴ Waaye du, du raakka muuyoh findi an dah, du na kade baya boobi Janguuni sikdukdi, ba atte'ee du !

⁵ Ini mi na woye wii, wa kaciikin du. Ali wa mand na, bo' raakid liibohaad modid joyid raak η dooy du, boyi min atte harmban baah ci muuyoh !

⁶ Waaye, fu hotee baah kanak ngele, po ba ngelee sah η fiki atte'oh kosaadi !

⁷ Ngel η harmban du dong, wa ngonjom keeh-keeh nga du. Kon wa ye tah, muñ tooñi fu tooñu ngisohidid du ? Fadaat rokoh ci ba rok du rek, wed ngisoh !

⁸ Te sah, e du η haf du, e du na tooñe, du roke, te ini uup misik, du na tume in ceem baah cin du kosid ci.

⁹ Du inhid ne yurhaadiici raakandi bak η Nguurin-Kooh. Wala du inahdi ineem ? Kinaat ñaañoh haf cin du. Mbalayoh ci, na bi na ñaamke kooh ci nikaadiici, na njaalo'oh ci, na jaar-bitib ci,

¹⁰ na rok ci, na waadid kopor ci, na laaroh ci, na yahoh tiik ci, na ngudndukohoh ci, beem, ba raakandi bak η Nguurin-Kooh.

¹¹ Te ineem wed bi bo' nga du nikohe. Waaye du hoolduusa, du tumuusa wuu Kooh, du tumuusa bo' yurhid taamboh η tiikin Yeesu Kiristaa Hedi na Fuudsin Koohin boo.

✱ 5:12-13 5:12-13 Rohyidi 13:6; 17:7; 19:19; 22:24; 24:7

Yakdaat Kooh taamboh η faan ciη dū

¹² Raakid̄ bi na woye ne : « Ñam raak haf fo. N̄ minid̄ tum in nu η waad̄ tum d̄ah. » 'Bo' minida woo, waaye e in ci jen raakid̄ bo' etoh haa. Te ali nik ne η minid̄ tum ini η waad̄ sah, η teydukan̄di ali in wa yilif fo.

¹³ 'Bum na name woo ne : « Kañam wa wuu rook te rook wuu kañam te ca kanak jen, Kooh hey ca sooyde. » 'Bo' minida woo, waaye kina liib̄ ne faan raakid̄ njiriñ. Wa habduudi wuu mbalayoha ; faan raakid̄ njiriñ wuu Hed̄i te Hed̄i raakid̄ njiriñ wuu faan.

¹⁴ Te Kooh yi hultid̄ Hed̄i, a hey boo name hultid̄ η hatilin̄ de.

¹⁵ Du inahd̄i ne faan ciη dū, ced̄ cir ciη faanin̄ Kiristaani e ? N̄ hey baye cir ngan faanin̄ Kiristaani η tumee ca cir toonkoh e ? Muk !

¹⁶ Wala dū inahd̄i inahd̄i ne bo' nu hun na toonkoh d̄ah, na nike faan yino na de ? N̄ ini kad̄ η jaar na bitib̄, Fiis ci woyid̄ ne : « Kanak ci nikan faan yino.✧ »

¹⁷ Waaye bo' ηodta η Hed̄i d̄ah, na nike yino na de η liibohaad̄.

¹⁸ Nupaat faankoh sangohuud̄ ! Raakid̄ bakaadi bo' na habde po wa mannda naa, η findi wa na laalohe faan. 'Bo' nu faankoh faankoh sangohuud̄ d̄ah, a na bakaade η faanin̄ de haf ce.

¹⁹ Du inahd̄i ne faan ciη dū ced̄ kahan Fuud̄si Hoolohngaani e ? Fuud̄si gen nga dū, Fuud̄si Hoolohngaani Kooh ed̄ dū. E dū raak haf dū haa.

²⁰ Du romuud̄ po candomin̄ dū edohuud̄. Kon yakdaat Kooh na faan ciη dū.

7

Lof ciη Pool η ini kad̄ η raak jaar mbaa bitib̄

¹ Boo kadaat η ini dū woo η kayti dū fiisee so, η ini kad̄ η jaar, andi sang hun na bitib̄ baahid̄ nga de.

² Mbalayi laayidī tahid̄ po ini ngisoh wed̄ ne jaar nu nga hunaat na bitiiice te bitib̄ nu nga hun na jaar ce.

³ Yaari tumaat na bitiiice ini a joy tum na de ; bitibi nam tum daa na jaar ce.

⁴ A bitib̄ raak faanin̄ de haa, a jaar ce raaka ; a yaari nam raak faanin̄ de haa, a bitiiice raaka.

⁵ Ali bo' kinaat sangoh morom ce haf ce, hanaa dū kerhid̄oh η ineem bi neeh d̄ah, ne dū uup min kiim Kooh. Waaye wa yut d̄ah, dokkaat dū baah̄ee fiyaang, bala Seytaani kafndan dū sagu minaadī amb haf dū.

⁶ Hunaadiikin̄ dū bi neeh weem, wa nakoh haa, waaye dū waada d̄ah, dū minida tum.

⁷ Keeh-keeh, nikeen ne boobi jen mand na so d̄ah, wa heen ndo nebe ; waaye yaa nu nga na ini Kooh on de, yii onu wii, yen onu wen.

⁸ Bitiifu wala jaar fu kaan d̄ah, wa baahid̄ ne fu tas raakaadī, findiiso.

⁹ Waaye boobeem, ba mind̄i amb haf ba d̄ah, jaar ci tokissaat, bitib̄ ci raakis jaar ; raak jaar mbaa bitib̄ wed̄ ngisoh mad̄ hee d̄a ape.

¹⁰ Du bi tok na bi toku, inii wed̄ maa hee dū woye, a ñam sah haa, waaye a Hed̄i woya : Ali bitib̄ kinaat sabsukoh na jaar ce.

¹¹ A sabsukoh d̄ah, a risaat raakaadī jaar wala book a dokkohaat na jaar ce. Ali jaar kinaat nam fañ bitiiice.✧

¹² Ini maa hee woye η ini kad̄ η bi tas, a Hed̄i woya haa, a ñam woya : Yaar kosid̄ raak bitib̄ kosaadī, te bitbeem teydukan̄ gen na de d̄ah, a kinaat de fañ ;

¹³ bitib̄ kosid̄ raak jaar kosaadī, te yeem teydukan̄ gen na de d̄ah, a kinaat sabsukoh na de.

¹⁴ N̄ ineem, yaari kosaadiini hoolduud sagu ini a raak bitib̄ kosid̄, te bitibi kosaadiini hoolduud sagu ini a raak jaar kosid̄. Wa nikoheedī daā dah, kubuucin̄ ba hee nikee kubu hoolaadī te moonā ba hoolid̄ wuū Kooh.

¹⁵ Waaye kosaadiini waad̄ sabsukoh̄ dah, a sabsukohāat ; wa nikoh̄ daā dah, kosidī, a nik jaar a nik bitib̄, in̄ ambisdī de. Kooh beeduk̄ dū ne dū pes ngan̄ jam.

¹⁶ Fu yi bitibī kos, yaā inah, wa minid̄ nik ne fu hey tahe jaar fu muc ! Wala fu yi yaari kos, yaā inah, wa minid̄ nik ne fu hey tahe bitifu muc !

Ris η ini fu nikohee

¹⁷ Ini η nakoh η Janguuci jen, wed̄ ne yaa nu nga dah risaat η ini Kooh on de ne a nika, wi a beeduk̄ de ne a kos.

¹⁸ Nik ne wi Kooh na beedke boyi, wa raak de ngudkid̄ dah, a kanaat nihis mandargaanin̄ ngudkin̄ de ; nik ne wa raak de ngudfukdī dah, a kinaat nguduk̄.

¹⁹ Nguduk̄ na ngudkaadī jen in haa ; ini raak etoh kay wed̄ taambid̄ nakoh cin̄ Kooh.

²⁰ Yaa nu nga risaat findi a nikee wa Kooh beeduk̄ de ne a kos.

²¹ Kooh beeduk̄ da, raak da ñaam dah, ineem kinaat da misik ; waaye fu raak ini fu min tum po fu raak haf fu dah, tondka η ineem.

²² Boyi nikee ñaam a beedkuusa ne a kos Hedī, a raakid̄ haf ce, a wuu Hedī kotii ; wa nam mand daa, boyi raakee haf ce te Hedī beedukka de, boyeem a ñaamin̄ Kiristaani.

²³ Du romuud̄ po candoomin̄ dū edohuud̄ ; kon kinaat waak hed̄ wiiriis.

²⁴ Baah cin̄ ngo, yaa nu nga dū dah risaat η ini a nikohee wa Kooh beeduk̄ de.

Liib η ini kad̄ η raak bitib̄ na raak jaar

²⁵ Ini kad̄ η cafay ci, η rahasdī nakoh puloh η Hedī ; waaye maa hee woye ini η liib̄ nga findi boyi oolku sagu yirmi Hedī yirim mbo.

²⁶ Sagu miskid̄ ci woti-woti η liib̄ ne ini ngisoh wed̄ ne yaa nu nga ris η ini a nikoh.

²⁷ Fu ngudid̄ cakiim e ? Kina jeem pul nga. Fu raakdī bitib̄ e ? Kina waak bitib̄.

²⁸ Waaye fu tok dah, wa bakaad̄ haa. Te kubki cafyi toku dah, a bakaad̄di. Waaye inhaat ne boob̄i nik η sey hey raake miskid̄ η Adina, te miskid̄ ceem ced̄ η waad̄di ne ca rahas dū.

²⁹ Baah cin̄ ngo, inii wed̄ η waad̄ woo : Ini tas η jamanooni laayisdī ; ini amboh woti, bi raak bitib̄ mandaat na bi raakdī bitib̄,

³⁰ bi na fufe mandaat na bi fud̄di, sumid̄ ci mandaat na sumaadiici, bi na rome mandaat na bi raakdī romoha.

³¹ N̄ rohyid̄, bi na njirñid̄kohe in cin̄ Adina mandaat haa ne ba njirñid̄kohdī ca, laam, adinaani, findi wa na tiindohe an, wa d̄ii η kot sooy.

³² Waad̄-waad̄in̄ ngo, wed̄ ne dū raakuu ali liib̄sid̄oh Adina.

Kosidī raakdī bitib̄, na taambkohe in cin̄ Hedī, na findi a joy tum po Hedī nebu nga de.

³³ Waaye yi tok bitib̄ na taambkohe in cin̄ Adina, na findi a joy tum po bitiiice nebu nga de,

³⁴ η ineem a na inheedī ini a tuman na wi a fadan.

Wa mand daa η bitibi raakdī jaar, na kubki cafyi tokuud̄i, ba na taambkohe in cin̄ Hedī, faan cin̄ ba na liib̄ cin̄ ba wuu Kooh. Yi raak jaar na name taambkoh in cin̄ Adina, na findi a joy tum po jaar ce nebu nga de.

³⁵ N̄ woo in cii wuu jamin̄ dū, η woodī ca ne η waad̄ dū jatang. N̄ waad̄ rek ne dū raak kipes modid̄ te dū nod̄ η pangkin̄ Hedī dong.

³⁶ Waaye η ini kad̄ η kubki yaari ngud̄ cakiim, kad̄ po a liib̄ ne a mindī amb haf ce, te wa minid̄ bek kaci η harmban ce na kubki cafyi a ngud̄ cakiim nga de te a hot ne a joy de joy tok dah, a tumaat ini a waad̄ : Ba kilookohāat, η ndeem a bakaad̄di.

³⁷ Waaye kubki yaari tokduk ndengid η keeñiñ de ne a tokandi bitib, a min amb haf ce dah, te nikdi haa ne a bo' bek de nga, waaye a yi waad ne a heydi de toke, η ineem a tum in baahid.

³⁸ N ndeem, yi tok tum in baahid, te yi fad, a nam tum in baahid, wed ngisoh.

³⁹ Bitbi raak jaar, feeh jaar ce yii pes dah, a ris η niyiñ jaar ce ; yaari kaan dah, a minid kilookoh na yaari neb de, waaye a nikaat yaari kos Hedi.

⁴⁰ Waaye η liib ne a ris findi a mand, raakaadi jaar, wed uupan baah nga de ; te η ineem η namid liib ne η rahsid Fuudsiñ Kooh !

8

Hoosuud wuu kooh nikaadi

¹ Boo hayaat kotii η ini kad η hoosuud ci na seeykohse wuu kooh nikaadi. Wa keeh ne yaa nu nga boo dah raakid ki'inah η ineem. Ki'inah nak, wa na tahe tah bo' yaksiduk, e waadoh na ndengde kos.

² Boyi liib ne a inhid in, inhiñ de reedi η inah paad.

³ Waaye yi waad Kooh, Kooh inhid de.

⁴ Kon ini kad η ñam sepet ci seeykohu wuu kooh nikaadi, wa keeh ne kooh ceem, ca tus η Adina haa, te boo inhida ; a Kooh yino dong raak.

⁵ Ali nik ne raakid in ci bi bo' na beedke kooh sah, η Asamaan wala η kehyi, te kat, raakid laayid ci na beedkohse kooh, laayid na name beedkohu hed,

⁶ waaye ini kad nga boo, Kooh yino dong a yi raak, te a Baabi, yi fu inah ne in ci jen puloh nga de te boo nik dah, boo nik wuu ce. Te a Hed yino dong nam raak : a Yeesu Kiristaa yi fu inah ne in ci jen nikid taamboh nga de, boo namid nik taamboh nga de.

⁷ Waaye e kosid ci jen inah ineem haa. Raakid bi nga kooh ci nikaadiici nik nik η haf cinj ba po diskwa nik, ba ñamee sepet seeykohuud dah, ba na liibe ne ca wuu kooh ceem. Te sagu ini ba yoobdi inhisoh ini baah na wi baahdi, septeem na sobe'dee liib cinj ba.

⁸ Moona e kañam na hee tahe boo raak harmban modid na Kooh haa. Boo ñamdi kañam cum dah, wa haawisdi boo ali in, te boo ñam nga ca dah, wa baatdi boo ali in.

⁹ Waaye wortukaat, raaki du raak haf du, wa kinaat tah po bi kosin ba ndengdi bakaad.

¹⁰ Boyi kosin de ndengdi hot da, fu yi boyi inah, boofid, ñamee η disik ci na seeykohse wuu kooh nikaadi dah, ineem onandi de doole ne a ñam sepet ceem e ?

¹¹ N ndeem, ki'inhi fu raak hey yahrohe boyi ndengaadiineem, te moona baah fu yeem, Kiristaani kaanid wuu ce.

¹² Du bakaadee mand daa η baah cinj du, du yahee liib cinj ba mitaadiici dah, du na bakaade η Kiristaani haf ce.

¹³ Ineem wed tah po nik ne e kañam ki mi na ñame wed na hee bakaaddukohe baah ho dah, η ñamissandi sepet muk ne η bakaaddukohuu baah ho.

9

Pool fadiid ini waas on de η pangkin ki'apootarkin de

¹ Du inhid ne ñam raak haf fo. Du inhid ne η Apootar, η hotid Yeesu, Hed boo. Te du inhid ne pangki η panguk η Hedi, wed rim du.

² Kon ali binoobi ambdi so sah findi Apootar, η Apootar nga du ; e du teeboh ne η Apootar η niki du nik η Hedi.

³ Mi nak, inii wed maa lofe bi na woyee in modfaadi nga so. Mi na woyee ne :

⁴⁻⁶ Mi na Barnabaas, boo mineen meeksoh kañam. Boo mineen tok bitib kosid, bi hunan na boo η baab ci boo na baabe, findi *Apootar* ci binoobi na tumohee wa, findi Piyeer na taambdoh cin Hedi. Wala du liib ne e boo dong mineedi nik pangkaadi na yaah cin boo ?

⁷ A yinde soldaar na pesde haf ce na ini a raakoot ? Ya ba na guure reseñ te a ñamuu η rim cin wa ? Ya ba na niide gat te a anuu η miis mi ?

⁸ In ci η woo, kinaat liib ne η koodoh ca η woyohaad cin bo' ci dong. WaasiñMusaa na name woyoh daa.

⁹ Woo kii fiisuuf nga, an : « Kina hondoh ñam inoh fi na dake η mbong ci* ne a yon ca ![☆] » Andi Kooh liib η inoh ci dong η ndii ?

¹⁰ Woo ki namdi nik wuu boo e ? Ee, e boo tah ineem fiisu, ne guurohi heeluk raak η ini a na guure, te baacohi heeluk raak η ini a na baace.

¹¹ Boo sok nga du ini puloh η Fuudsi Hoolohngaani ; kon wa in uupid ne boo ngud η in ci du raak η Adina e ?

¹² Nik ne e bi bo' wiiriis raak waas nga du dah, boo joydi ba uupid waas nga du e ? Waaye boo meeksohdi ini waas on boo nga du, boo kay, boo muñ muñ in ci jen, ne boo hondohuu Yegdohin Muci kad, yegdohin Kiristaani.

¹³ Du inhid ne booba na pangke na in ca hoolduuf ca, ca nik η Kahan Kooh, e Kahan Kooh na pesdee ba, te ba na seeyke η seeykohaana na raake bak η in ca na edohse nga.

¹⁴ Wa nam mand daa, Hedi nakoh ne bi na yegdohe Yegdohin Muci, pesohaata pangkeem.

¹⁵ Ini kad nga so, η kooddi ali in η in ci waas ed to, te η fiisdi inii ne η eduu ca. A kaan sah ngisohid to... Muk ! Ali bo' yahdandi so ini maa tipkohe.

¹⁶ N mindi tipuk η yegdohi mi na yegdohe muci, wa ini η sasu ; η masdid haf fo ne η yegdohdi Yegdohin Muci dah !

¹⁷ Nikee ne a ñam tanoot ne η tuma dah, η heen heelke wirind nga ; waaye η mindaa nik tumaadi, wa ini η sasu.

¹⁸ Waaye, η hey wirndasse ! Wirndin ngo wed ne η woyee Yegdohin Muci te η meeksohuu in nga. N ineem, η rahsuu ini waas on boyi na yegdohe Yegdohin Muci.

Pool tumid haf ce ñaamin boobi jen

¹⁹ Ñam raak haf fo, ali bo' raakdi so waaye η tumid haf fo ñaamin boobi jen, ne η uup min nook bo' laayid, η bay ba η Kiristaani.

²⁰ N nikka na Yawuut ci dah, mi na mande na Yawuut ne η min ba nook η Kiristaani ; mi, η haf fo, waasiñ Musaa yilifdi so, waaye η nikka na bi wa yilif dah, mi na taambdee wa taambid, ne η min ba nook η Kiristaani.

²¹ N nikka na bi wa yilifdi dah, mi na mande na boyi wa yilifdi, ne η min ba nook η Kiristaani. Moona waasiñ Kooh nikdi so yilifaadi, laam a waasiñ Kiristaani yilif fo.

²² N nikka na boobi kos cin ba ndengdi dah, mi na tume findiiba ne η min ba nook η Kiristaani. N nikid in nu in wuu boobi jen. Mi yii tum ini η min jen ne η mucid bi bo' nga ba.

²³ Te in nu mi na tume dah, mi na tumee wa sagu Yegdohin Muci, ne η min raak bak η in ci wa na onohe.

²⁴ Kinaat alkoh ne boobi na nupe nup kocukoh η *estaad*, bed jen na nupe waaye a yi na koce dong na baye ini degu. Kon nupaata ne du bay ini degu !

* **9:9 9:9** inoh fi na dake η mbong ci ne a yon ca : η jamanoonaam, ba meedeen bay bi inoh, ba wilddee ca η dfuk mbong ci, ca dakee ca po ca yon ca. ☆ **9:9 9:9** Rohyidi 25:4

²⁵ Leberoh koodkideesa leber dah, a na fade fad in laayid. A na tume ineem ne a aafu raayaani genandi ; waaye boo nak, boo na fade in laayid ne boo aafu raayaani genan gen.

²⁶ Wed tah mi, η nupeesa dah, mi na nupeedi mbalay ; te η lebereesa dah, maa labeedi η puudsi.

²⁷ Waaye maa dege faaniη ngo in miskid po η yilifa, ne η yegduu boobi Yegdohiη Muci po yut, η han aañu.

10

Wortuk kooh ci nikaadiici

¹ Baah ciη ngo, η waad ne du fadoh nof ini rahsee caac ciη boo Israayel ca : Ba jen, ba nikee η oob eela,✧ ba jen ba lahid η dooy cookma iiri'aadi.✧

² Ba jen, ba boktuud η waasiηMusaa, η oob eela na η dooy cookma.

³ Ba jen ba baaheen ñam kañam yino, kañam ka Kooh onee ba, wa pulohee Asamaan.✧

⁴ Te ba jen ba nameen baah an anaah yino, anaaha pulohee η Kooh ; wed masmi Kooh puldohee η atoh fa bendee ba,✧ te atoh feem nikee Kiristaani.

⁵ Moona ini uup laay nga ba nebeedi Kooh, ba kaan η kehya hulanga, ba faduusa nga.✧

⁶ In ceem misaal nga boo ne boo maduu in baahaadi findi caac ceem.

⁷ Kinaat ñaamuk kooh ci nikaadiici, findi bi bo' nga ba tumohee wa ; Fiis ci Hoolid ci woyid ne : « Bi cuubi booffa, ba ñameeda, ba aneeda ; yutta ba kurukka, ba mbuumbaayeeda.✧ »

⁸ Boo kinaat faankoh faankoh sangohuud, findi bi nga ba tumohee wa, tahha po raakka junni-ndanjiyaah-kanak na junni-kaahay (23.000) bi kaan η mbeh yino.✧

⁹ Boo kinaat markisuk Kiristaani, findi bi nga ba tumohee wa, tahha po ba kaaneeda sagu iin ca.✧

¹⁰ Kinaat lahtuk, findi bi bo' nga ba lahtukohe, tahha po malaakaani na yahrohe, dummba ba.✧

¹¹ In ceem jen rahsid ba ne ca nik misaal te ca fiisuud ne ca yun boo, boo bi teemb na reehiη jamanooci.

¹² Kon yi liib ne a tufkid, a wortukaat keen !

¹³ Raakdi fiiri du jaddu wi bo' moosdi jaddohu. Kooh carid oolku, a teydukan di ne du jadfassee fiiri uup hatil ciη du. Du jadduusa fiir dah, a Kooh na teebee du buntaani du min puloh nga ne du raak hatili du muñohana.

¹⁴ Ineem wed tah, du bi baah ciη ngo η keeñkoh, nupaat ñaamuk kooh ci nikaadiici.

¹⁵ Mi na woye na bo' ñaañid ; du η haf du liibaat baahid η ini mi na hee woye, andi wa keeh, wala wa keeh haa.

¹⁶ Kaasiη barkeeni boo na corkidohe Kooh na bekdohee boo na ñif miη Kiristaani aamu. Mbuurndi boo na pobtohe, wa na bekdohee boo na faaniη Kiristaani.

¹⁷ Wa mbuuru yino dong. Ini boo na laaye jen, boo nam nik faan yino, laam boo jen na paysohe mbuurndi yinoori.✧

¹⁸ Namaat marak bi nik Israayel Israayel ngan rimuk, bi na ñame bak η doopaat ci seeykohu, wa na bekdohee ba na seeykohaani.

¹⁹ N waad woo ye η ndeem ? Wa keeh ne sepet ci seeykohu wuu kooh nikaadi, ca in haa, te kooh ceem nam nik in haa.

✧ **10:1 10:1** Pula 13:21 ✧ **10:1 10:1** Pula 14:15-31 ✧ **10:3 10:3** Pula 16:13-35 ✧ **10:4 10:4** Pula 17:1-7; Kind ci 20:2-13 ✧ **10:5 10:5** Kind ci 14:28-35 ✧ **10:7 10:7** Pula 32:6 ✧ **10:8 10:8** Kind ci 25:1-9 ✧ **10:9 10:9** Kind ci 21:4-9 ✧ **10:10 10:10** Kind ci 17:6-15 ✧ **10:17 10:17** Macce 26:26-28; Maarko 14:22-24; Luk 22:19-20

²⁰ Waaye ini η waad woo, wed ne, seeyuk ceem, ca wuu jiiniici na puudis ci na in ci mand d'aa, waaye ca wuu Kooh haa. Te η waadfi ne d'u bekd'ukoh na in ceem.

²¹ Du mindi anee η kaasiη Hedfi, d'u anee η kaasiη jiiniici. Du mindi ñamee η kankiη Hedfi, d'u ñamee η kankiη jiiniici.

²² Wala boo waad ne Hedfi fiir ? Boo uupid d'e uupid hatil e ?

In naa nu fu tumee dah, yakda Kooh nga

²³ Raakid' bi na woye ne e boo raak haf boo, boo minid' tum in nu boo waad tum dah. 'Bo' minid' woo, waaye e in ci jen raakid' bo' etoh haa. Te ali nik ne bo' minid' tum ini a waad sah, wa nikdi haa ne in nu nik wed na kadde boobi fiki.

²⁴ Ali bo' kinaat waak ini baah nga d'e dong, waaye a waakaat ini baah η morom ce !

²⁵ Du minid' ñam sepet ci na toonse jen, wa etohdi meeksoh, hel ciη d'u dalaat nga.

²⁶ Laam Fiis ci woo ne : « Hedfi a yi raak keh'yi na in ci nik nga jen.✧ »

²⁷ Kosaadi beeduk d'u kañam te d'u waad kad' dah, ñamaat in nu a ed d'u dah, wa etohdi meeksoh, hel ciη d'u dalaat nga.

²⁸ Waaye bo' woo d'u ne : « Inii wa kañam seeykokuud' wuu kooh ci » dah, kinaat ñam, sagu boyi woo ineem, jaar hel dal.

²⁹ Waaye η woo hel dalid' dah, d'u tahdi so woo, a boyeem tah ho woye. Wa cardfi ne η teeboh ne ñam raak haf fo, nik ne bo' na hee wa hotohe in wiiriis dah.

³⁰ Kon η ñamee, η corkid'ee Kooh nga dah, wa ye tah η joyya woyu in modaadi η kañam keem ? Kañam ki fu inah ne η corkid'id' Kooh nga.

³¹ Mbaa d'u ñame, wala d'u ane, wala in nu d'u min habid' dah, tumaata ne d'u yakid' Kooh.

³² Kinaat tum ali ini min hondoh boobi pes na Kooh, ba nik Yawuut, ba nikdi Yawuut, wala bi η Janguuniη Kooh.

³³ Tumaat findiiso, mi na ndengduke ne η tum ini neβ yaa nu nga η in nu nik. N waakdi ini baah nga so, waaye ini baah η bi laayid' ne ba mucdu.

11

¹ Altidkohaat to η tumohaad ciη ngo, findi mi na altidkohe Kiristaani.

Mbahne na meet

² Mi yii corkid' d'u η naandsuki d'u na naandsukee so η in ci jen na risi d'u ris amb poyi, in ci η rahas te η jangid'fa d'u ca.

³ Waaye η waadid' ne d'u inah inii : Kiristaani a yi yilif jaar nu nik, jaar a yi yilif bitiice, Kooh a yi yilif Kiristaani.

⁴ Yaar nu kiimee Kooh wala Kooh woyee taamboη nga d'e te a bekuk mbahne dah, a na kaci'de yi yilif d'e.

⁵ Waaye bitib' kiimee Kooh wala Kooh woyee taamboη nga d'e te a meetdi hafin' d'e dah, a na kaci'de yi yilif d'e ; a na mande na bitbi nenuk.

⁶ Bitib' meetdi hafin' d'e dah, a nenkaat ! Waaye nik ne hufuk wala nenuk kaci η bitib' dah, a meetkaat !

⁷ Yaar a yi ñaamaariη Kooh,✧ a yi nikid' yaki Kooh yak, wed tah a joydi bekuk mbahne. Bitib' nak, a yi nikid' yaki jaar yak.

⁸ Yaar koodohuudi η bitib', waaye a bitib' koodohu η jaar✧ ;

⁹ te jaar feruudi sagu bitib', a bitib' feru sagu jaar.✧

¹⁰ Ineem wed' tah po bitib' joyid' yilif hafin' d'e, sagu malaakaaci.

¹¹ Waaye η kipes kiη boo na Hedfi, bitib' mindi kad' fad' jaar finho, jaar namdi min kad' fad' bitib' finho.

¹² Findi bitib ferohu η jaar, jaar na rimkohe daa η bitib ; in ci jen puloh η Kooh.

¹³ Markaat η haf du ; andi wa modif ne bitib kiimee Kooh haf barang ?

¹⁴ Du marak findi in ci na kadohe dah, du hey hote ne raak find hutid, wa kaci η jaar.

¹⁵ Ini kad η bitib, wa ndamin de ; a edu find hutid ne ca ul hafin de.

¹⁶ Waaye bo' waakee ini neb de ngan taastidoh dah, a inhaat ne ini η woo, wed boo na tume, te wed Janguunin Kooh na name tum.

Kañam kin Hedī

¹⁷ Ini kad η ini maa hee du woye wii, η corkidandi du nga. Wed ne coh ci du na cohe, ca kadidid du fiki, ca na doknee du finho.

¹⁸ Ini koc wed ne η kerhid ne η coh cin du, muuyoh na raake raak η harmban du, te η samida kos.

¹⁹ Te muuyoh mindi ñak η harmban du ne bi ndeng keeh-keeh min inhisu.

²⁰ Kañam ki du na ñame η coh cin du, wa win Hedī haa.

²¹ Du booffa ne du ñam dah, yaa nu nga artukee, ñamee kañam ki a haytoh, hay dah bum aduk, binoobi laar.

²² Du raakdi raakdi kahan ne du ñamohee nga, du anohee nga e ? Wa ye tah du heeffa Janguunin Kooh, du kaci'dee bi raakdi ? N joy du ye woo ? N corkidan du corkid e ? Muk, η corkidandi du η ineem !

²³ Laam, ini η jangdu puloh η Hedī, te η edta du wa, wedi wii : Yeesu Hedī, ngan weka a edndohohu, a bay mbuuru.

²⁴ a corkidta Kooh, a pobtohaa, a woosa ne : « Wii wa faanin ngo, wi edohu wuu du ; hey dah tumaat inii, du naandsukohee so wa. »

²⁵ Wa ba yut ñam, a tumissa daa na kaas, a baya bay, a woosa ne : « Kaasii, wed ñif min ngo, te wed Kooh na hee tufkidohe Ambtidohin de Asi na du ; tee dah, tumaat inii, du naandsukohee so wa waas nu du anohee wa dah. »[☆]

²⁶ Waas nu du ñamee mbuurndi, du anee η kaasi dah, du na yegdohe kakaan kin Hedī, po mbadna a hayissan.

²⁷ Wed tah po yaa nu ñam mbuurndi, wala a an η kaasin Hedī te a eddi de cir dah, a tooñ faani na ñif min Hedī.

²⁸ Yaa nu nga liibsidohaata η haf ce baahid, a han ñam mbuurndi, a an η kaasi.

²⁹ Yi ñaman wala a an te a liibdi η faanin Hedī dah, a na nooke atteenin Kooh η haf ce.

³⁰ Ineem wed tah, kosaayid ci na raakaadi hatil ci laayya η dooy du, te laayid kaanid.

³¹ Nikeen ne boo liibsidohid η dooy boo keeh-keeh dah, boo heedi atte'se.

³² Waaye Hedī atte'ee boo dah, a na kuyse boo ne boo baahuu η atteenin bi Adina.

³³ N ineem, baah cin ngo, du coh ne du ñam dah, sektidohaata.

³⁴ Bo' aduk dah, a ñamaata η kahan ce paad ; η ineem coh cin du tahuu po du nooke atteenin Kooh nga du. Ini kad η in ci cinoci, η hay dah, η deg ca η waas.

12

Onoh cin Fuudsi Hoolohngaani

¹ Baah cin ngo, η ini kad η onoh cin Fuudsi Hoolohngaani, η waadfi ne du nik inhaadi nga.

² Du inhid ne, wa du nikee bo' kosaadi, du nooksee findi fuulid ne du ñaamuk kooh ci nikaadiici, ci mindi woo.

[☆] 11:25 11:25 Macce 26:27-28; Maarko 14:22-24; Luk 22:19-20

³ Wed' tah, η waadid' ne d'u inah inii : Fuudsiη Kooη woydukohandi ali bo' ne : « Yeesu alku'aat ! » te ali bo' mindi woo ne : « Yeesu a yi Hed' ! » te Fuudsi Hoolohngaani woydukohdi de wa.

⁴ In ci Fuudsi Hoolohngaani na onohe d'alahid', waaye a Fuudsi yino-kongi na onohee ca.

⁵ Panguk ci d'alahid', waaye boobi na pangkide Hed' yino.

⁶ Tumohaad' ci d'alahid', waaye a Kooηi yino-kongi na pangke in ceem jen η dooy yaa nu nik.

⁷ Yaa nu nga d'ah, Fuudsi Hoolohngaani onid' de onohi njirñan boobi jen.

⁸ Yum Fuudsi onid' de liibohaad' modid' ne a woo woo modid', yinoori Fuudsi onnda de inhaah ne a woya boobi.

⁹ Fuudsi yino-kongeem onnda yum ooluk Kooη, onnda yinoori ne a wirdee kosaayid' ci.

¹⁰ A onnda bo' wiiriis ne a min tum in feyohid', bo' wiiriis ne a woyee taamboη η boyeem. 'Bo' wiiriis onuusa min inhisoh ini puloh η Fuudsiη Kooη na wi pulohdi nga de. 'Bo' wiiriis onuusa min jomb η bi pedeem ci ba inahdi, bo' wiiriis onuusa ne a min tokis pedeem ceem.

¹¹ Waaye in ceem jen, ca pangkiη Fuudsi Hoolohngaani yino-kongeem ngaη yaa nu nik ; yaa nu nga a payis de onoh d'alahid' na wiη morom ce findi Fuudsi waadoha.

Faan yino habdohu cir laayid'

¹² Marka, faan wa yino waaye ca cir laayid' nik nga ; te cir ciη faani, laayi ca laay jen, ca faan yino ; wa mand d'aa η Kiristaani.

¹³ Boo jen, Yawuut na nikaadi Yawuut, ñaam na nikaadi ñaam, boo jen boktu η Fuudsi yinoori ne boo nik faan yino. Boo jen, boo nam andu η culiη Fuudsi yinooreem.

¹⁴ Faan cir yino haa, wa cir laayid'.

¹⁵ Kot woo ne : « N' yaah haa, kon η baahdi η faan » d'ah, ineem minid' tah po wa baahuu η faani e ?

¹⁶ Nof woyeen ne : « N' has haa, kon η baahdi η faan », ineem minid' tah po wa baahuu η faani e ?

¹⁷ Faan jen nikee has d'ah, kerah heed' raake. Faan jen nikee nof d'ah, bo' heed' mine yeg eeñ.

¹⁸ Waaye a Kooη deg cir nu nik η faan findi a waadoha.

¹⁹ Nikee ne faani nikee cir yino dong d'ah, wa heen nike faan e ?

²⁰ Cir ci laayid', waaye ca faan yino kong.

²¹ Kon has mindi woo yaah ne : « N' etohdi da, » te haf mindi woo kot ci ne : « N' etohdi du. »

²² Te η baat nga sah, cir ci boo amb ne cad uup raakaadi hatil ngaη faan, faan etohid' ca.

²³ Ci boo amb ne ca heefu heefu η faan, ced' boo uup ed' cir ; ci supuk woyu, ced' boo na uupe taambkoh.

²⁴ Ci supukdi woyu etohdi ineem. Kooη habdoh faan an : cir ci uup heefu, ced' uup edu cir.

²⁵ A tumid' ineem ne sabsukoh raakuu η harmban ca, waaye ca jen, waa nu nga ambohee morom wa.

²⁶ Yino nga ca miskasee d'ah, ci tas jen baah miskidi naa. Yino nga ca yakdu d'ah, ci tas jen baah sum ki naa.

²⁷ E du faaniη Kiristaani, yaa nu nga du d'ah, a cir ngaη faani.

²⁸ Kooη tufkidohoh bi Janguuni daa : A adgid' *Apootar* ci, a degga nga bi a na woye taamboη nga ba, a degga jangdohoh ci nga. Bi na tume in feyohid' deguusa

nga, a degga nga bi a on ne ba min wiroh, a degga nga bi na baatfohe boobi, a degga nga bi na adgohe, a degga nga bi na jombe η pedeem ci ba inahdi.

²⁹ Boobi jen *Apootar* haa. Kooh na woye taamboh η boobi jen haa. Boobi jen jangdohoh haa. E boobi jen na tume in feyohid haa.

³⁰ E boobi jen onu ne ba min wiroh haa. E boobi jen onu ne ba min jomb η pedeem ci ba inahdi haa. Te e boobi jen onu ne ba min tokis pedeem ceem haa.

³¹ Kon sawraat ngan raak onoh ci uup baah. Waaye diskwa wa nik η hey du teebe waasi ngisoh fuuf in ceem jen.

13

E waad-waad uup in ci jen

¹ Ali η jombee pedeem cin bo' ci,
na cin malaakaaci,
te η waadfi morom mbo dah,
η mand na joolooliini na labse dong
wala *bargi* na tipse.

² Ali Kooh woyee taamboh nga so,
ali η inah in ci dasdukid ci
na inhaah ci jen,
ali kosin ngo kad po η yongsee tango sah
te η waadfi morom mbo,
η tus haa.

³ Ali η paysoh raak-raakin ngo jen,
η edoha kañam wuu ñakid ci,
η nam edoh faanin ngo ne wa dohu*,
te η waadfi morom mbo dah,
wa raakidfi so ali njiriñ.

⁴ Boyi na tume sagu waad-waad,
a na muñe muñ,
a na raake keen modid,
a na siisoheedi,
a na tipkeedi,
a na yaksidkeedi.

⁵ A na tumeedi in supkidohid,
a na waakeedi ini njirñan haf ce,
a na yooheedi ayruk,
a na daakeedi aay-keen.

⁶ A na sumeedi η ini lahdi waas,
waaye a na sume η ini nik keeh.

⁷ Boyi na tume sagu waad-waad,
a na degge in nu nik,
a raak ooluk η in nu nik,
a gen yaakaar in nu nik,
a teyduk gaduk in nu nik.

* **13:3 13:3** Raakid fiis η fiis ci defgaan, ci woo ne : "η nam edoh faanin ngo ne η tipuk".

⁸ Waad-waad na sooyeedi muk.
Mbeh hey haye
Kooh woyissandi taamboh η bo',
jomb pedmi fu inahdi reehdu,
ki'inah reehdu.

⁹ Laam ki'inhij boo tasid
te findi boo na woyohe woo ci puloh η Kooh, tasid ;
¹⁰ waaye ini mitidi hay dah,
ini tas mit reehdu.

¹¹ Wa η nikoh komaaki,
η woyee findi komaaki,
η hotee findi komaaki,
η liibee findi komaaki ;
wi η nik yakak,
η fadta in komaaki.

¹² Woti-woti
boo hotdi jahran,
boo na hote
findi boyi na marke η seetu,
waaye kim,
boo hotan jahran.

Woti-woti
ki'inhij ngo tasid,
waaye kim,
η hey inhe inah mitid,
findi Kooh inhoh ho.

¹³ Kon,
in ci kaahay cii genan gen :
Kos, yaakaar, na waad-waad,
waaye wi uup yak nga ca, e waad-waad.

14

Jomb η pedeem na woyid Kooh

¹ Kon, hiiraat keeñ ciη du η waad morom du, te η ini kad η onoh ciη Fuudsi Hoolohngaani, sawraat ca raak, uupaat nga waak ne Kooh woyee taamboh nga du.

² Yi na jombe η pedmi Fuudsi on de, a woodi na boobi, waaye a na woye na Kooh, ali bo' inahdi in ci a na woye. A na woye in ci dasdukid ci Fuudsi Hoolohngaani ed de ne a woo ca.

³ Waaye yi na woye ini Kooh woos de, a na woye na boobi ne a baatdoh ba ba kad fiki, a ñaahee ba, a daldee hel ci.

⁴ Yi na jombe η pedeem, a na baatdohe haf ce ne a kad fiki ; yi na woye ini Kooh woos de, a na baatdohe boobiη Janguuni jen.

⁵ Nj waadeen ne du jen du jombee η pedeem, waaye ini η uup waad wed ne Kooh woyee taamboh nga du. Kooh woyee taamboh nga du dah, wed uup raak njiriñ jomb η pedeem, hanaa boyi na jombe η pedeem toksee in ci a na woye ne bi Janguuni min kad fiki.

⁶ Diski wa nik ndii, baah ciŋ ngo, ŋ hayeen nga dŋ ŋ jombee ŋ pedeem dah, ŋ hee dŋ raakde winde njiriñ ? Ali njiriñ ne ŋ komdi dŋ keeh ki Kooh teeboh, wala woo ci onan dŋ ki'inah wala woo ci a na woye taamboh nga so wala woo ci jangdan dŋ dah.

⁷ Bayaat misaal ŋ in ci na tipse findi mbiib wala koora : Waa nu tipuudi ñiinid nga dah, bo' inhisohandi ini mbiibi na mbiibe wala ini riitiini na riiti'e.

⁸ Te kuluŋ namdi kuluŋ kulbi min inhisu dah, e bi nde koodkan ne kad hiñoha ?

⁹ Wa mand daa nga dŋ, dŋ jombee na pedeem ciŋ dŋ, te ini dŋ na woye mindi inhu dah, boobi inhohan ini dŋ na woye na ? Du woyan ŋ puudsi !

¹⁰ Ini pedeem ci na laaye ŋ Adina jen, waa nu nga dah raakid ini wa na woye.

¹¹ N inahdi pedmin boyi na woye na so dah, mi na nike hanhe nga de, te a na name nik hanhe nga so.

¹² Du nak, nik ne dŋ sawrid nganŋ raak onoh ciŋ Fuudsi Hoolohngaani dah, waakaat ne dŋ baah ŋ bi uupan kadid Janguuni fiki.

¹³ Ineem wed' tah, bo' nu na jombe ŋ pedeem dah, a joy joy kiim Kooh, Kooh on de a min tokis ini a na woye.

¹⁴ N kiimee Kooh ŋ pedeem dah, a ini Kooh tum nga so dong na kiime, waaye liibin ngo na baahedi nga.

¹⁵ Moo ŋ tuman na ? N kiiman na ini Kooh tum nga so, ŋ nam kiim na liibin ngo ; ŋ hey yeeke Kooh na ini a tum nga so, ŋ nam de yeeke na liibin ngo.

¹⁶ Nik ne fu na corkidohe Kooh taamboh ŋ ini a tum nga da dong, te liibin da baahdi nga dah, hanheeri nik na dŋ woyohan "Amiin" na, ŋ ini fu woo ŋ kiimin da fu na corkidohe Kooh ? A inahdi ini fu na woye !

¹⁷ Wa keeh ne fu na corkide Kooh na bi woo modid, waaye wa kadiddi fiki boyi na sikdukee da.

¹⁸ Mi yii corkid Kooh ŋ ini mi na uupee dŋ jen jomb ŋ pedeem.

¹⁹ Waaye, ŋ Jangu, ŋ woo woo yatuus inhuud, ca jangid binoobi, wed ngisohid to ŋ jomb bi junni junni woo ŋ pedeem.

²⁰ Baah ciŋ ngo kosid ci, kinaat nik komaaki ŋ findi dŋ na liibohe ; ŋ ini kad ŋ baahaadi, tumaat findi komaaki, waaye dŋ liibee dah, liibaat findi yakak.

²¹ Wa fiisuud ne Hed' woo ne :

« N woyohan na cuubin ngo
ŋ pedmi ba inahdi
ŋ taambdohana nguŋ hanhe !

Tahandi sah,
po ba sikduk ko !* »

²² Kon, bo' jombee ŋ pedeem dah, wa na teebe kosaadiici ne ba baahdi ŋ Janguuni, wa teeŋdi kosid ci ne ba baah nga. Kooh woyee taamboh ŋ bo' dah, wa na teebe kosid ci ne ba baah nga, waaye, wa teeŋdi kosaadiici ne ba baahdi nga.

²³ Bi Janguuni jen coheen, ba jen ba jombee ŋ pedeem, hend wa raak bi hanhe wala bi kosaadi aasee dah, ba woyandi ne dŋ dof dof e ?

²⁴ Waaye Kooh woyee taamboh ŋ boobi jen, hend wa raak kosaadi wala hanhe aasee dah, ini a na kerhe jen hey de teebe ne a bakaadoh, te wa attee de.

²⁵ In ci dasduk ŋ dooy keeñin de jaar ca ñiin, a yek, a yip puki ŋ kehyi. A ñaamuk Kooh te a teyduk ne wa keeh ne Kooh yii ŋ harmban dŋ !

Findi boobi joy tumoh ne ba coh ŋ Janguuni dah

²⁶ Kon, baah ciŋ ngo, boo joy na tum ? Du coh dah, yaa nu nga raakid ini a min tum. Yii na yeeke wuu Kooh, yii na jangdohe, yii na yegdohe ini Kooh inhid de,

yum na jombe η pefeem, yum na toksee wa. In ceem jen joyid tumu ne ca kadid bi Janguuni fiki.

²⁷ Bo' waad jomb η pefeem dah, ba kinaat uup kanak, laay po laay kaahay, waaye ba woyaat yino yino te bo' toksidee ba.

²⁸ Nik ne toksoh raakdi dah, ba kinaat woo η fiki boobi, ba woyaat na Kooh η dooy ba.

²⁹ Ini kad η bi na woye woo ci puloh η Kooh, ba kinaat uup kanak po kaahay, te bi tas markisee andi wa daa wala wa daa haa.

³⁰ Waaye Kooh teeb bo' wiiriis η boobi nik η ndeem, ini a min yegdoh dah, yi na woye dekaat.

³¹ Ee, du jen, du minid woo woo ci puloh η Kooh, waaye woyaat yino yino. N ineem boobi jen hey jange in nga te ba hey ndengduke nga.

³² Bi na woye woo ci puloh η Kooh, ba yilfaat ini Kooh on ba.

³³ Laam Kooh, a Kooh palañ palañ haa, a Kooh jam.

Du joy tum findi wa na tumohse η Janguucin boobin Kooh jen,

³⁴ boobi coh dah, bitib ci dekaat. Ba joydi woo*, ba joy taamb η ini ba woyu, findi waasin Musaa woyoha.

³⁵ Ba waad teebu in dah, ba meeksaat jaar cin ba η kahna. Wa moddi ngan bitib, a laayee jomb η coh.

³⁶ Du liib ne woo kin Kooh puloh nga du e ? Wala du liib ne e du dong rahasa ?

³⁷ Bo' nu amb ne Kooh na woye taamboh nga de wala a yi na Fuudsi Hoolohngaani dah, a joyid teyduk ne ini mi na woyee du, wa nakohin Hedi.

³⁸ Te bo' nu teydukdi ineem dah, a namandi teyduku.

³⁹ Kon, baah cin ngo, waadaat ne Kooh woyee taamboh nga du, sawraat nga, te kinaat hondoh bo' jomb η pefeem.

⁴⁰ Waaye in nu du na habde dah, wa deggaat η waas, wa raakuu palañsukoh.

15

Kiristaani hultid

¹ Baah cin ngo, mi yii naandis du Yegdohin Muci η woyee du, yegdohi du rahas te po woti du ris amb nga ndengid.

² E yegdoheem na mucdee du ne du amba baahid findi η yegdoh du wa dah ; du tumohdi wa findi η woyoha dah, kosin du barang barang.

³ Ini η koc du ed, wed jangdohi η rahas mi η haf fo, wed ne : Kiristaani kaanid wuu bakaad cin boo, findi Fiis ci Hoolid ci woyoha.

⁴ A bekuusa η ruy-ruy te η mbeha kaahaydoh a hultiduusa findi Fiis ci Hoolid ci woyoha.

⁵ A teebkid bi bo' laayid jahran, a teebuk Piyeer,✧ yutta a teebukka *Apootar* ci ndan kiyaah na kanak ci✧ (12).

⁶ Yutta, a teebukka waas yino ini uup bo' teemet-yatuus (500) η baah cin boo kosid ci. Raakid bi kaan, waaye laayid nga ba bii pes.

⁷ Yutta, a teebukka Saak, yutta a teebukka *Apootar* ci jen.✧

⁸ Wi a teebuk ba jen, a namba so teebuk✧ η mirndaani, mi yi mand na liir mitaadi.

* **14:34 14:34** Raakid bi liib ne Pool na woye jombsuk ndii wala boyi na meeksohe in η jamanooni bo' wiiriis na jangdohohe wala na woyohē ini Kooh woos de (marka aaya 27-28, 30). Raakid bi nam liib ne Pool nakoh ne bitib ci kinaat baah η bi na markise andi ini boyi na woye, wa keeh wala wa keeh haa (marka aaya 29). ✧ **15:5 15:5** Luk 24:34 ✧ **15:5 15:5** Luk 24:36 ✧ **15:7 15:7** Tum ci 1:4-9 ✧ **15:8 15:8** Tum ci 9:3-6

⁹ Ee, ñam uup yissuut ñ *Apootar* ci. Ñ yeyyoodi sah beedku *Apootar*, laam ñ tolfidid Janguuniñ Kooh.*

¹⁰ Waaye, ngañ baahohiñ Kooh, ñ nikid boyi ñ nik, te baahohi a baahoh ho nikdi barang barang. Te sah ñam panguk pangki uup wiñ *Apootar* ci binoobi jen. Wa keeh ne ñam panguk haa, e baahohiñ Kooh wi nik nga so, wed panguk.

¹¹ Kon, wa nik mi, wala wa nik ba, ineem wed Yegdohiñ Muci boo na yegdohe te ineem wed du kose.

Kooh hey hultide kaanid ci

¹² Kon boo jen, boo na yegdohe ne Kiristaani hultiduuf, waaye raakid bi na woye nga du ne hultit raakdi. Ba minoh woo ineem na ?

¹³ Nik ne hultit raakdi dah, kon Kiristaani namdi hultit.

¹⁴ Te nik ne Kiristaani hultiduufi dah, kon yegdohiñ boo raakdi njiriñ, te kosiñ du barang barang.

¹⁵ Baatta nga nik ne kaanid ci hultandi dah, kon boo dalid Kooh ñ seedeeni boo na seede'dee de ne a hultidid Kiristaani te a tumdaa.

¹⁶ Nik ne kaanid na hulteedi dah, Kiristaani namdi hultit.

¹⁷ Te nik ne Kiristaani hultiduufi dah, kon kosiñ du barang barang, te du ris na bakaad ciñ du.

¹⁸ Ñ ineem bi kaan ñ kosi ba kos Kiristaani, ba sooyid.

¹⁹ Nik ne boo ooluk Kiristaani ñ kipes kii dong dah, kon e boo uup miskoh ñ boobi jen !

²⁰ Waaye wa keeh, Kiristaani hultiduuf, a yi koc hultit ñ kaanid ci, findi tohri koc ruund.

²¹ Laam findi kakaan taamboh ñ bo' yino aassa Adina,* hultit nam taamboh daa ñ bo' yino, hayya.

²² Te findi boobi jen na kaanohe, sagu baahi ba baah ñ Aadama, ba jen, ba hey rahsisse kipes sagu baahi ba baah ñ Kiristaani.

²³ Waaye yaa nu nga na mbariñ de. Kiristaani a yi koc hultit ; a hay dah, bi baah nga de hey name hultit.

²⁴ Yut dah, reehiñ Adina han hay : Kiristaani hey reehde kikilifa nu nik na nguur nu nik na hatil nu nik. Yut dah a hey wike Kooh Baabi Nguuri.

²⁵ Laam Kiristaani joyid nik buur po mbaadna Kooh folan sangid ciñ de jen, a tum ba degoha kot ciñ de.

²⁶ Kakaan, wed sangidi mirndohan sooydu.

²⁷ Fiis ci woyid ne : « Kooh degid in ci jen ñ yaah yaareem* », waaye Fiis ci woo "in ci jen" dah, wa hoolid ne a in ci jen dal Kooh yi deg in ci jen ñ yaah ce.

²⁸ Kad po in ci jen degu ñ yaah Kiristaani dah, a yi Kubki, a hey wike haf ce ñ Kooh yi deg in ci jen ñ yaah ce. Jaar Kooh nik in ci jen, ñ boobi jen.

²⁹ Raakid boobi na boktuke sagu kaanid ci. Nik ne kaanid ci hultidassandi muk dah, wa raakid ba wi nde njiriñ ? Te nik ne wa keeh ne kaanid ci hultidassandi dah, wa ye tah boobi boktukee sagu kaanid ceem ?

³⁰ Te nik ne wa daa dah, wa ye tah boo toonee kiñin ciñ boo wahtu nu nik ?

³¹ Baah ciñ ngo, wa keeh ne Kooh-nu-wiis maa hote ñ kakaan an, findi wa nam nikoh keeh ne maa ndamkohee du. Ñ fiki boobi, maa ndamkohee du ñ Kiristaani Yeesu, Hed boo.

³² Nik ne hiñohi ñ hiñoh ñ Efes na doopaat-nduuf ci, e taambid kiñin kiñ ngo tah ho tuma dah, wa raakid to wi nde njiriñ ? Kon nik ne kaanid ci hultandi dah, wooree ba nga : « Boo ñamaat, ane, laam kim wa kaan.* »

* 15:9 15:9 Tum ci 7:58; 8:1-3; 9:1-2   * 15:21 15:21 Camba 3   * 15:27 15:27 Sabuur 8:7   * 15:32 15:32 Esayi 22:13

³³ Kinaat ñaañoh haf ðu ! Wooree ßa nga : « Huntoh baahaadi na yahrohe yahroh jiko. »

³⁴ Dokkaat ñ haf ðu modod, te ðu fad bakaad ; raakid bi inahdi Kooh nga ðu. Mi yii woya, wa joy nik kaci nga ðu.

Findi faan ci mandan ñ hulta

³⁵ Waaye ßo' minid meeksoh ne : « Kaanid ci hultohan na ? Ba hayan na cinde faan ? »

³⁶ Boyeem ñaañdi ! Fu sok tisooh ðah, wa joyid kaan bala wa camban pes ðah.

³⁷ Te fu sokee ðah fu na sokeedi kidgi na faaniñ wa, fu na soke tisooh ßarang, wa minid nik tisooh bele wala tisooh wiiriis.

³⁸ Yut ðah, Kooh ed tisoheem faani a waad, a na ede tisooh nu nik faaniñ wa haf wa.

³⁹ Faan ciñ feruud ci jen ced ðaloh : faan ciñ ßo' ci, na faan ciñ ðoopaat ci, na faan ciñ sel ci na ciñ cuurund ci.

⁴⁰ Wa raakid in ci ßo' min hot ñ kehyi, wa namid raak in ci ßo' min hot ñ ðafki ; waaye mod kiñ in ciñ ðafki manddi na mod kiñ in ciñ kehyi.

⁴¹ Nohi raak siñaariñ wa haf wa, wa mand ðaa ñ cabni na hor ci ; wuu hor sah ðalohid na waa hor morom wa.

⁴² Wa mandan ðaa ñ hultiñ kaanid ci. Faan uumbsee findi tisooh ñ kehyi ðah, wa na kee yahka ; wa hultid ðah, wa yahkissandi.

⁴³ Faan uumbsee ñ kehyi ðah, wa na modeedi, waaye wa hultid ðah, wa na hulte na mod keeh-keeh. Faan uumbsee ñ kehyi ðah, wa na raakeedi hatil, waaye wa hultid ðah, wa na hulte riifid na hatil.

⁴⁴ Faan uumbsee ñ kehyi ðah, wa na nike faan njaay rek, wa hultid ðah, wa nik faani Fuudsiñ Kooh na pesde. Faan njaay raakid ðah, kon faani Fuudsiñ Kooh na pesde namid raak.

⁴⁵ Ñ ineem wa fiisuud an : « Aadama, ßoyi koc, nikka pesoh.✧ » Waaye Aadamaani mirndoh nak, a nikka riifid na Fuudsi Hoolohngaani, a onohee kipes.

⁴⁶ A faani riif na Fuudsi Hoolohngaani, wed koc hay haa, waaye faani njaayi, wed koc hay, wi riif na Fuudsi hannda hay.

⁴⁷ Aadamaani koc, koodohu kehyi, a mahohu mun merhey. Aadamaani kanakdoh puloh Eel ci.

⁴⁸ Bi kehyi, ßa mand na yi koodohu kehyi, bi ßaah ñ Eel ci, ßa mand na Yi puloh Eel ci.

⁴⁹ Te findi ßoo mandoh na yi mahohu mun merhey, ßoo mandohan ðaa na Yi puloh Eel ci.

⁵⁰ Baah ciñ ngo, ini ñ waad woo wed ne faan ciñ ßoo cii mindi raak wad ñ Nguuriñ-Kooh, te ini min yahuk mindi raak wad ñ ini yahkandi.

⁵¹ Ñ hey ðu woye in ðasdukid wi ðu inahdi : Boo kaanandi jen ; waaye ßoo jen hey boysasse.

⁵² Wa nikan ñ harmban ñep na marak, kulbi mirndoh kuluß ðah. Laam wa hey kulbe. Ñ ndeem, kaanid ci hey hulte ne ßa ßay faan ci mindi yahuk ; ini kad nga ßoo, ßoo hey boysasse.

⁵³ Laam faani kad ñ yahuk joyid bekuk faani minaadi yahuk, te faani kad ñ kaan bekuk faani kaanandi.

⁵⁴ Faani na kade ñ yahuk bekuk faan minaadi yahuk te faani na kade ñ kaan bekuk faan minaadi kaan ðah, ñ ndeem, ini Fiis ci woo wii raak :

« Kakaan ki saahuud jameet,

Wa sooyid.✧ »

55 « Moo kakaan, wa nde ndaminj dfa ?
Kakaan, wa nde maangoahaanij dfa ?* »

56 Bakaad, wedf maangoahaanij kakaan ; te a waas na ede bakaad hatilij wa.

57 Waaye boo corkidaat Kooh yi on boo ndam taamboh η Yeesu Kiristaa Hedf boo.

58 Wedf tah baah cij ngo η keeñkoh, ndengaat tir, ali in kanaat dfu yoondidf, genaat baat ndengduk η pangkinj Hedfi te inhaat ne pangki miskidfi dfu na pangke η niki dfu nik η Hedfi nikdi barang barang.

16

Nangdohinj kopori wuu Janguunanj Yerusalem

1 Ini kad η kopori na nangdohse baatdohoha boobinj Kooh nik η Yerusalem, tumohaata findi η nakohoha η Janguunanj Galaat.

2 Dimaas nu nik, yaa nu nga dfu dah bayaat η ini a raak, ini a min edoh, a dfaaka η kahan ce. Du sekuu po η hay, dfu hanee ca nangdoh.

3 N η hay dah, η hey fiise kayit, η edf ca boobi dfu ooluk, bi η tuuyan Yerusalem ne ba edoha kopori dfu onoh.

4 Nik ne wa caridf ne η nam kadf dah, ba hun na so.

Pool woyidf η baabf cij ba

5 N η hey dfu hee marke ne η puloh Maseduwaan dah, laam η waad taamboh nga.

6 Wa minidf nik ne η hey baatside η dfinjin dfu, wala sah jamanooninj soosi jen η nikana η ndeem, ne dfu min ndo baatdoh η min taalndidf baabinj ngo.

7 Waasii, η waadfi ne η taamb rek, η marak dfu, η coot. N η waadidf nik na dfu yissuut ne Hedfi teyduka dah.

8 Waaye η tasan η ndii η Efes po feetin Paantakot.

9 Kooh rangsididf to bunta angidf ne η min panguk baahidf, ali nik ne sah bi langdfi na so laayidf nga.

10 Timoote hay dah, taambkohaata dfe baahidf po a neyyohuu η harmban dfu. A na name tum pangkinj Hedfi findiiso.

11 Kon ali bo' kinaat dfe heef ! Baatdohaata dfe a baabf na jam po a min hay nga so na baah cij boo kosidf ci, mi yii sek dfe.

12 Ini kad η baah boo Apolos, η ñaahidf dfe laayidf ne a hun na baah cij boo kosidf ci binoobi, a hay dfu marke, waaye dfinji wa nik a teydukdif ; a hey haye ne a mina dah.

Nakoh ci mirndoh na askohi

13 Kinaat neeh, ndengaat η kosinj dfu, kaañaat, raakaat hatil !

14 In nu dfu habdee dah, habdaata nganj waad boobi na waad Kooh !

15 Baah cij ngo, dfu inhidf ne a Estefanas na bi kahan ce, bedf koc kos η Hedfi nganj Akaay jen, te ba edohha haf ba ne ba taambkoh bo'-Kooh ci, kon mi yii kiim dfu ne

16 dfu nam kerhidf boobi mand daa, bedf na bi hun na ba η pangki miskidfi.

17 N η sumidf η hayi Estefanas na Fortunatus na Akaaykos hay yo marke ; ba tumdfidf to ini dfu hee so tumde nikee ne dfu bii η ndii dah.

18 Ee, ba daldidf hel cij boo, mi na dfu. Boobi mand daa, ambaat ba yaah kanak.

19 Bi Janguucinj Asi ba dfii kañidf dfu. Akilaas na Piriska na kosidf ci na cohe η kahan ba, ba dfii kañidf dfu baahidf η tiikinj Hedfi.

20 Baah cij boo kosidf ci nik ndii jen ba dfii kañidf dfu. Kañdohaata η harmban dfu, dfu morgidkohee, wa hun na keeñ hoolidf.

21 *Mi Pool, ñam fisoot kañdohii na yaahinj ngo.*

22 *Bo' nu waadfi Hedfi dah, a alku'aat ! Marana taa ! (Hedf boo, haya !)*

²³ *Yeesu Hedfi baahohaataa du !*

²⁴ *Nj waadif du jen η niki boo nik η Kiristaani Yeesu !*

Fiisi Pool kanakdoh kabdoh bi Korenta

Rangsohaani

Pool baahee η Israayel ci, η cuubij Benyaamin.✧ A nikee *Farisen*.✧ N finho Paantakot, wi Janguuni camb baatuk, a baahee η bi tolfidee kosid ci.✧ Waaye wa raakka mbeh, a cohha na Yeesu, a kossa✧ po a nikka *Apootar* sah. Teerndij "Tum cinj *Apootar* ci" teebohif pangkinj de wi a nik *Apootar* ini koodoh η saar 13.

Teerndij Tum cinj *Apootar* ci teebohif kaɗanj Pool koc η kur kanj Korenta η saar 18:1-18. A tumid ndaam ini uup kiis na camban, wala kiis kanak sah. Wa nikee η reehdohaaniη baabinj de yakki kanakdoh.✧ Pool kadisseen Korenta kotinj de kanakdoh, waaye wa naandsukuudi η teerndij Tum ci✧.

Kabdohi kanakdoh a fiis bi Korenta wii, a fiisoha kur kanj Maseduwaan ; a woyissa in ci a tufuk tum η kaɗinj de kaahaydoh η Korenta.✧ N mirndaani a kaɗangid kaɗi a woyee weem te wa teebohuud η teerndij Tum ci 20:2.

Fu jang kabdohii dah, fu hey hote ne raakid ini raak η harmban ce na bak nganj bi Janguuniη Korenta. A na teebohe ne a yi η keeh η tumohaad cinj de na mandohaadiη de, a ndengdee ca. A na teebohe ne a waadid ne ba ed de cir *apootar*, te ba waad de findi a waadoh ba. A teebohif nik *apootar* ini wa tokis, na bi na woye ne ba *apootar* te ba nikdaa. A rahassa yegdoh nebid η ini kaɗ η bi Korenta, a sumba nga lool. A namba edoh nakoh ne kosid ci raakaadiici nik η Yerusalem nangdohdu kopor.

Fiisi Pool kanakdoh kabdoh bi Korenta kadtidoh an :

- Kaɗdoh na corkid Kooh nganj giifid ci a giifdoh 1:1-11
- Pool teebohif ne tumohaad cinj de lakid waas 1:12-6:10
- Nakoh wuu bi Korenta 6:11-7:2
- Yegdoh nebid η Korenta - suminj Pool 7:3-16
- Dengoh na nakoh nangdoh kopor wuu bi Yerusalem 8:1-9:15
- Pool mineen degoh miskid, waaye a waad teeboh baah 10:1-13:13

Kaɗdohi

¹ Mi yii kaɗdis du, du bi Janguuniη Kooh nik η Korenta na boobinj Kooh η Akaay jen. Mi yi Pool, *Apootariη* Kiristaani Yeesu η waad-waadinj Kooh, ñam na fiisee du kaytii, mi na baah boo Timoote.

² Kooh Baabinj boo baahohaad du, a on du jam ; Yeesu Kiristaa Hedfi baahohaad du, a on du jam !

Giifdinj miskid ci

³ Kooh, yi nik Koohinj Hedf boo Yeesu Kiristaa, a namba nik Baabinj de, a yakdaah, a yi Baabi, yi boobfi jen na miske, Kooh yi na giifdohe η in nu nik.

⁴ A yi na giifde boo* nganj miskid cinj boo jen ne boo min giifid bi nik nganj miskid nu nik ! N ineem boo giifid ba na giifdi a giifdoh boo.

⁵ Findi miskid ci boo baah na Kiristaani laayoh, giifdi Kooh na giifde boo taamboη η Kiristaani laayoh daa.

⁶ Boo nik η miskid dah, boo nik nga ne du giifdu, du nam muc ; boo giifdu dah, wa giifdohaa du ne du ndengduk, du min muñ miskid cinj du mand na cinj boo.

✧ : Bi Rom 11:1; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 23:6; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 7:58-8:3 ✧ : Tum ci 9:1-30 ✧ : Tum ci 15:40-18:22 ✧ : 2 Korenta 2:1; 12:14; 13:1 ✧ : 2 Korenta 13:1-10 * **1:4 1:4** Waas laayid, Pool woyee ndii dah, a na woye "boo". Fu kerah "boo" dah, wa minid nik ne a na woye haf ce dong, wala a yi na bi bo' wiriis. N kabdoh cinj jamaanoonaam, wa mandee daa.

⁷ Te yaakaari boo raak nga du ndengid, boo inhid ne findi du na baahohe η miskid ci, du na baahohe daa η giifdi.

⁸ Kon baah cin boo, boo waadid ne du inah miskid ci rahas boo η kur canj Asi : Boo degseen miskid keeh-keeh po boo antalisseedi ca, boo liibeedi sah ne boo hey rise pes.

⁹ Boo ambee ne sah boo joy joy kaan ; ineem raakid ne boo oolkohuu haf boo, boo oolkoh KooH yi na hultide kaanid ci.

¹⁰ A yi mucid boo η kakaan ki miskideem, te a hey boo mucdisse. Boo oolkid ne a genan boo mucid.

¹¹ Kiimi du kiimdee boo KooH nam baah nga ; η ineem, bo' laayid kiimdid boo, tahha po bo' laayid hey corkide KooH η baahohi a baahoh boo.

Pool oordid baabin de Korenta

¹² Inii wed boo na ndamkohe te liib cin boo seede'ida, wed ne : Keeh na hool puloh η KooH, ced boo na pesohe na bi Adina, boo na uupe ca pesoh na du. Nikdi haa ne wa ñaañi puloh η bo' on boo ineem, waaye wa baahohin KooH.

¹³⁻¹⁴ Boo na fiiseedi du in wiiriis dal ini du min jang te du inaha. Raakid ini du camb inah, te η liibid ne du heya inhe jen, wed ne η mbehi Hed boo Yeesu dokkohan, du hey neɓse nga boo, te boo nebu nga du.

¹⁵ Ineem wooreen ndo, wed tah po η ammba ne η kockohan nga du ne du sum η kot ci kanak ci η raakan ndeem.

¹⁶ Wed ne η waadeen taamboh nga du ne η hayee Maseduwaan ndii dah ; te η namee wiiruk dah, η taambis nga du ne du baatdoh ho η baabin ngo η waas Yudee.

¹⁷ Du liib ne wi η woyee η dooy co ne ineem wed maa hee tume, η liibdi liibdi nga e ? Wala du liib ne η raak liibo haaf bo' dong, po "ee"-in ngo minid nik "a'aa" ne η tufuk ne η tum in dah ?

¹⁸ Wa woorid KooH ne, woo ki boo na woyee du wa "ee" na "a'aa" haa.

¹⁹ Laam Kubkin KooH, Yeesu Kiristaa yi boo woyee du, mi na Silweng na Timoote, a "ee" na "a'aa" haa ; a moos nik "ee" dong.

²⁰ Te in ci KooH gapoh, ini ca laay jen, ca "ee" η Yeesu Kiristaa. Ineem wed nam tah po wa taamboh nga de, boo woyee "amiin" wed "ee", ne boo yakid KooH.

²¹ A KooH ambsoh boo na du, a ndengidta boo η Kiristaani, a degid boo ne boo pangkid de.

²² A ñaassa boo, a tummba Fuudsinj de η keeñ cin boo, ineem nikka firnde ne in ci a gap boo jen, boo hey ca rahse.

²³ Kon KooH minid to seede, η lee dah, η kaanaat : Nj sang du bek miskid wed tah η hayisdi Korenta poyi.

²⁴ Nikdi haa ne boo waaf du deg yaah η ini kad η kosin du laam du ndengid nga. Boo kay, boo na baatdohee du η sumin du.

2

¹ Ineem wed tah η ambid η haf fo ne η heydi dokke η diskij du feeh in ci nebaadiici reehdi dah.

² Nj bek du nebaadi dah, a ya ba sumdan ndo ? Du bi η bek nebaadi e ?

³ Ineem wed tah η fiisa du kabdohi mirndoh, η sangee hay nga du po du kee so beka nebaadi, du bi joyee so sumid. Du jen, wa woorid to ne, η sum dah du sum.

⁴ Wi maa fiisee du wa, η fiisa η tiis miskid na keeñ reehid, na muhun laayid ; η fiisdaa ne η bek du nebaadi, waaye ne du inah waadi η waaf du, findi wa yakoh.

Pool daasid boyi bekoh nebaadi

⁵ Boyi bekoh nebaadi, a bek ko wa haa ; η sang uupid, waaye η minid woo ne, a bek du wa jen.

⁶ Ini bi uup nga du deg boyeem, doyid.

⁷ Tahha po ini ngisoh kotii, wed ne du daas de te du dalid helin de, ne a raakuu nebaadiini a antalandi.

⁸ Mi yii kiim du, teebaat de ne du waadid de.

⁹ Nj waadee du nam markisuk, wed tah η fiissa du, ne η inah andi du hey yo kerhide η in nu nik.

¹⁰ Du daas bo' dah, η daas de ; nik ne raakid ini η joyee daasoh dah, η daasohida saguudu η fiki Kiristaani.

¹¹ Nj tum ineem ne η onuu Seytaani waas nga boo, laam boo inhid baahid ini a waad tum.

Pool η Torowaas

¹² Wa η kad Torowaas ne η woo Yegdohin Muci, wi kad η Kiristaani, η hotid ne Hedī rangsidid to bunta nga ne η panguk.

¹³ Waaye helin ngo daleedi, η raakdi baah boo Tit nga, wed tah η askohha na ba, η hayya Maseduwaan.

Ndami Kiristaani on boo

¹⁴ Waaye, boo corkidaat Kooh. A na gene boo maaydukoh η mbehin yakdin ndamin de η niki boo nik η Kiristaani, te a taambohee nga boo ne Kiristaani inhu η disik nu nik findi een laackoloñ.

¹⁵ Ngan Kooh, e boo eenin Kiristaani, wa nebid findi laackoloñ. Boo bii een bi nik η waasin mucu, na bi nik η waasin muuyi.

¹⁶ Nj bum, boo na ote kakaan, oti na bayee kaan ; η binoobi, boo na een kipes, eeni na baye pes. A yi nde bo' min ineem ?

¹⁷ Boo nak, boo manddi na bi laayid, bi tum woo kin Kooh toontuk. Nj niki boo nik η Kiristaani, boo na yegdohe Woo ki na keen hoolid η fiki Kooh, yi woos boo.

3

Surgaacin Ambidohi Asi

¹ Kinaat liib ne ini η woo weem tokis ne boo na cambise woo ne a boo min pangki. Boo etohdi ne bi bo' fiisid du kayit ne ba woo du ineem findi binoobi na tumohee wa, te boo namdi etoh ne du tumid boo ineem.

² E du kayteem, kayti fiisu η keen cin boo, wi boobi jen min jang, ba inaha.

³ Wa hoolid ne e du kayti Kiristaani fiis, a taambdohhaa η pangkin boo. Kayteem fiisohudi fiisoha, wa fiisohu Fuudsin Koohi na pese. Wa fiisuudi η atoh dapas, ☆ wa fiisu η keen ci.

⁴ Ineem wed oolki boo ooluk Kooh taamboh η Kiristaani.

⁵ Wa nikdi haa ne boo amb ne boo minid habid in ngan min-minin boo. Te boo liibdi ne ineem puloh nga boo, min-minin boo puloh η Kooh.

⁶ A yi nam on boo po boo minnda nik bi na pangkide ambidoh as, wi gayukdi η waasi fiisu waaye η Fuudsi Hoolohngaani. Waasi fiisu na apohe apoh, waaye Fuudsi na onohe kipes.

⁷ Nakoh cin waasi fiissee η atoh dapas dong te siñaarin yaki Kooh yak nikee wilid ca po Israayel ci mineedi marak η fikiirin Musaa sagu siñaara, te siñaaraam geneedi. Nik ne e pangkin waasi fiisu, wi na bayohe η kakaan wed hunee na kiyak hend daa dah,

⁸ kon pangkin Fuudsi, kiyak kin wa hendan na ?

☆ 3:3 3:3 Pula 24:12; 31:18; 32:19; 34:1,29; 40:20

⁹ Nik ne pangkin waasi na atte'e bo' tooñ wed' raak kiyak dah, η woyisdi da wi na tahe Kooh amb bo' bo' yurhid' !

¹⁰ Boo minid' woo ne siñaardij kiyak ki wotba wa tus haa η siñaardij wi woti.

¹¹ Nik ne wi gendi wed' siñaardee dah, η woyisdi da wi genan gen.

¹² Oolki boo ooluk ne kiyak keem genan gen na tahe boo kaañ keeh-keeh.

¹³ Te boo tumdi findi Musaa, yi muuree fikiirin' de ne Israayel ci markuu reehin' siñaari genaadiini.

¹⁴ Waaye ba sangee sang inah. Po woti sah, ba jangeesa Fiis cin' Ambtidoha Maañda dah, muureem na rise nga. Wa nihsukdi, wa na coote rek ne fu nikka η Kiristaani dah.

¹⁵ Po woti sah, Israayel ci jangeesa teereecin' Musaa dah, liibohaacin' ba na nike murkid'.

¹⁶ Waaye bo' nu hay η Hed'i dah, muuri nihsu.

¹⁷ Fu hay η Hed'i dah, wed' ne fu hay η Fuudsi ; te disik nu Fuudsin' Hed'i nik dah, raak haf fu raakid' nga.

¹⁸ Boo jen, boo bi na fikiici raakid'i muur, siñaarin' Hed'i wa dii saanis nga boo findi seetu ; Hed'i, maanaam Fuudsi, a yii boysoh boo po, boo mandan na de, wa baatke, siñaarin' boo uupee nga laay.

4

Raak-raaki tumu η tumoha mahuud'

¹ In ceem tah po, boo misikka Kooh, a dengkohha boo pangkii, wed' tah po boo fadsukandi.

² Boo kay, boo sangid' in ci dasdukid' ci na kaci'dohe ; boo ñaañohdi bo' te boo boysohdi woo kin' Kooh. Boo na teebohe keeh ki, ne yaa nu nga min teyduk η fiki Kooh ne boo bo' yurhid'.

³ Nik ne yegdohin' muc'i boo na yegdohe muuruk muuruk dah, wa muuruk η bi nik η waas sooy.

⁴ Seytaani, yi min η adinaanii, a yi fuulid' ñaañin' kosaadiici po ba mindi hot siñaarin' Yegdohin' Muci, wed' ne siñaarin' yaki Kiristaani yak, yi ñaamaarin' Kooh.

⁵ Boo yegdohdi haf boo, boo na yegdohe ne Yeesu Kiristaa a yi Hed'i, te boo sah, boo ñaam cin' du saguuce.

⁶ Laam Kooh yi woo ne : « N' dooy ñuusi, ñiin siñaardaata nga, » a yi siñaarid' η keeñ cin' boo, ne boo inah yaki a yak wi na siñaarde η fikiirin' Kiristaani.

⁷ Boo nak, raak-raakeem tumu nga boo, waaye boo tumoha mahuud', ne wa teeboh ne hatili yakohngaaneem, wa win' boo haa, wa win' Kooh.

⁸ Boo na degse miskid' nu nik, waaye boo na pule nga, boo jaahdid' waaye boo ñakdi yaakaar.

⁹ Boo bii tolfidu waaye Kooh fad'di boo, boo bii folu waaye boo dumbuudi.

¹⁰ Kakaan kin' Yeesu wed'i η faan cin' boo η disik nu disik, ne kipes kin' de nam hotuk η faan cin' boo.

¹¹ Laam boo bii pes waaye boo gen yurhidkoh na kakaan sagu Yeesu, ne kipes kin' de nam hotuk η faan cin' boo, ci kaanan.

¹² N' ineem a kakaan na pangke nga boo, waaye a kipes na pangke nga du.

¹³ Bo' woyid' η Fiis ci hoolid' ci ne : « N' kos kos wed' tah η woyid' ! »* Boo nam raak Fuudsi boyeem raak, Fuudsi na onoh'e kos, tahha po boo namid' kos, wed' tah boo namee woo.

¹⁴ Boo inhid' ne Yi hultid' Hed'i Yeesu, hey boo name hultid' ne boo nik na de, a tufkid' boo na du jen η fikiice.

¹⁵ In ceem jen, ca dñi rahas boo saguudu, ne baahohin̄ Kooh pasarkoh te wa ree η bo' laayid ; bi corkidan de uupee nga laay, ba hun, ba yakdee de.

¹⁶ Ineem wed' tah boo na fadsukeedi. Ali nik ne faan cin̄ boo ca dñi yahkeeda, keeñ cin̄ boo na uupe as Kooh-nu-wiis.

¹⁷ Laam miskid' cin̄ boo woti boo hendtidk'koh ca na yaki genan gen boo yakan dah, ca in edfid te ca maañdi, ca na koodkide boo yakeem.

¹⁸ Te boo na markeedi η in ci na hotse, waaye η ci mindi hotu. Laam ci na hotse ca na maañeedi, waaye ci mindi hotu genan gen.

5

Genohaaci kanak ci

¹ Boo inhid' ne dñip ci boo genoh η kehyi cii, maanaam faan cin̄ boo ndii, kad' po ca yahuk dah, boo raakid' tabah η Eel ci, maanaam faan as. E Kooh habid' ca, ca genohaaci genan gen, ci yaah bo' habid' di.

² Boo bii iineeda η dñip ci, boo waadta lool degsoh bekkaah cin̄ boo as ci, maanaam tabah cin̄ boo puloh η Eel ci.

³ Ee, wa woorid' to ne boo hey ca bekdasse, boo telsandi raakaadi faan.

⁴ Ee, jamanooni boo nik η dñip cii jen iinee sagu bituk, nikdi haa ne boo waad' woluk faan cin̄ boo, waaye boo waad' degsohdu na faan as ne kipes ki keeh-keehi on do'dok wi kaanan.

⁵ Ineem, wed' ini Kooh η haf ce koodkid' boo. A yi ed' boo Fuudsi Hoolohngaani, ineem nikka firnde ne in ci a gap boo jen, boo hey ca rahse.

⁶ Kon boo gen kaañid'. Waaye boo inhid' ne feeh boo bii gennda η faan cii dah, boo genan usid' Hedi.

⁷ Laam boo na kadohe kos waaye ini boo na hote haa.

⁸ Mbaa dah, boo kaañid', te ini ngisohid' boo wed' ne boo fad' faan cii, boo haad η Hedi.

⁹ Ineem wed' tah boo ndengdukee ne a nebu nga boo η disik nu boo nik dah, ali boo ris η faan cii wala boo fad' ca, haad nga de sah.

¹⁰ Laam boo jen joyid' tufuk η fiki Kiristaani ne a attee boo, yaa nu nga wirndu in ci a tumee na faanin̄ de, baahid' na baahaadi jen.

Kerhid'oh na Kooh taamboh η Kiristaani

¹¹ Inhi boo inah ini nik η nup Hedi, tahid' po boo na waade teeb' boobi po ba inah keeh ki ; Kooh inhid' boo baahid', te η namid' liib' ne η dooy keeñ cin̄ du, du namid' boo inah.

¹² Boo haydi ne boo na woyee du ne e boo min pangki ; boo na onee du, du min ndamkoh boo. N̄ ineem du hey mine lof bi na ndamkohe ini na hotse te ba na ndamkoheedi ini nik η dooy keeñ.

¹³ Boo ambu naandid' dah, wa wuu Kooh ; boo ambu ñaañid' dah, wa wuu du.

¹⁴ Waadi Kiristaani waad' boo, boo mindi boof naa, boo hotid' ne : 'Bo' yino kaan wuu boobi jen dah, kon boobi jen kaanid' ;

¹⁵ te a kaan wuu boobi jen, ne pesoh ci pesissuu wuu haf ba, waaye wuu Yi kaan, hulitta wuu ba.

¹⁶ Wed' tah diski wa nik, boo markohid' ali bo' findi boobi na markohe ; ali nik ne sah wotba boo markohee Kiristaani findi boobi markohee de, woti boo markohid' de daa.

¹⁷ 'Bo' nikka η Kiristaani dah, a na nike feruud' as. In ca maañid' ca cootid', in ci jen as kotii.

¹⁸ Te ineem jen puloh η Kooh, yi taamboh η Kiristaani, kerhid'ohid' ta boo na haf ce, te a edta boo pangki ne boo teebee boobi findi ba kerhid'ohan na de.

¹⁹ Wed ne Kooh nikee η Kiristaani kerhidohdeeda bi Adina na haf ce, te a marakdi dal cinj boobi. A ed boo woo kinj kerhidohi ne boo yegdoha.

²⁰ Boo nikid Kiristaani ; wa mand haa a Kooh na ñaahee dū taamboh nga boo : Boo kiim dū wa kiim η tiikin Kiristaani : Teydukaat kerhidohdu na Kooh !

²¹ Yi moosdi bakaadoh, deguud bakaadinj boo. Ineem raakid ne, η niki boo nik nga de, boo onu kiyurah η fiki Kooh.

6

¹ Ini boo na pangke na Kooh tahid po boo na ñaahee dū ne rahsi dū rahas baahohinj Kooh nikuu barang barang.

² Laam a woyid η Fiis ci ne :

« N jamanooninj wa,
η teyid kiiminj da,
η mbehinj mucu
η hirpid da. »[☆]

Jamanooni weddi ! Mbehinj mucu weddi de' !

Pangkoh cinj Kooh

³ Boo waaddi ne bo' raak woyaah modaadi η ini kad η pangkinj boo, ineem wed tah boo waaddi kafind ali bo' η in nu wa min nik dah.

⁴ Waaye η in nu nik, boo na teebohe ne boo mokdid pangkinj surgaacinj Kooh :

Boo bii muñ nganj miskid ci
na tolfid ci keeh-keeh,
⁵ na lab ci boo na labse,
na tay cinj kasooci,
na duud cinj boobi,
na panguk ci miskid ci,
na adki, na neehaadiiki.

⁶ Boo na teebohee boobi boo nikoh
na hool kinj boo,
na inhinj boo,
na mini boo min muñ seke,
na baah kinj boo,
na niki Fuudsinj Kooh nik nga boo,
na waadohi kiyoooh ki.

⁷ Boo bii teeboha
na woo kinj keeh ki,
na hatilinj Kooh,
na kiyurah,
wi boo tum ganaay,
ganaay songoha na naafkoha.

⁸ Boo yakdu, boo yissuutdu,
boo bii teeboha.
Boo woyu in modaadi, boo woyu modid,
boo bii teeboha.

Boo bii teeboha η in nu nik :

[☆] 6:2 6:2 Esayi 49:8

Boo ambu findi leyoh,
 te boo na woye keeh.
 9 Boo ambu findi inhassaadi,
 te boo inhuud baahid.
 Boo ambu findi bi na kaane,
 te boo bii pes.
 Boo bii torhidu,
 te boo apuudi.
 10 Boo ambu findi bi nebuudi,
 te boo gen sumid.
 Boo ambu findi ñakid,
 te boo bii tah bo' laayid raak.
 Boo ambu findi raakaadi ali in,
 te in ci jen cuu boo.

11 Du bi baah cinj boo gen Korenta, boo woyid na du halang, boo bekid du η keeñ cinj boo.

12 Du bengdi nga, e keeñ cinj du beng.

13 Mi na woye na du findi boyi na woye na kubuucinj de, tumaat findi boo, rangsukaat baahid !

Sabsukohaata na hoolaadi

14 Findi doopaat baahaadi minohdi baah tokid sareet, kinaat nam baah raanaah na kosaadiici. Ini yurah na ini yurahdi baah ye ? Wala siñaar na ñuus min ye baah ?

15 Kiristaani na Seytaani* min kerhidoh η ye ? Wala kosid na kosaadi min hunoh na ?

16 Kahan Kooh min ye kerhidoh na kooh ci nikaadiici ? Laam e boo kahniη Koohi na pese findi a woyoha an :

« N hey gene na ba,
 η tiindee η harmban ba,
 η nik Koohiη ba,
 ba nik cuubiη ngo. »☆

17 Wed tah a woosa ne :

« Pulaat η dooy ba !
 Sabsukohaata na ba !
 Kinaat laal in hoolaadi☆
 te mi η hey du taambduke.☆

18 N hey nike Baab nga du,
 du nik kubuucinj ngo !☆ »
 Hedī, yi Hed-hatil woo ineem.

7

1 Mbaa baah cinj ngo η keeñkoh, nik ne boo gapuud in ceem jen dah, kon boo farsukaat usub ci jen, ci nik η faan ci na liib ci, te boo mitid hool kinj boo η nupi boo nup Kooh.

Sum kinj Pool η hayiη Tit

2 Bekaata boo η keeñ cinj du ! Boo tumdi ali bo' in baahaadi, boo yahrohdi ali bo', te boo njirñidkohdi ali bo'.

* 6:15 6:15 Seytaani : η Fiis ci ndii, gerek woo "Beliyar", wa baah η tiik cinj Seytaani. ☆ 6:16 6:16 Lewiici 26:12; Esekiyeel 37:27 ☆ 6:17 6:17 Esayi 52:11 ☆ 6:17 6:17 Esekiyeel 20:41 ☆ 6:18 6:18 2 Samuwel 7:14

³ N woodfi ineem ne η attee dū tooñ, laam η woyidf po yutidf ne : Ali boo pesee wala boo kaan, dū bii η keeñ ciη boo.

⁴ Du onidf to ne η woo dū ini nik nga so keeh-keeh, te η nebuudf nga dū lool. Na miskidf ci boo na pese jen, keeñiη ngo soosduudf, η riifidf na sum.

⁵ Laam ina boo reyoh Maseduwaan poyi, boo raakdf jot idsidkoha ; boo cohidf na miskidf nu nik, leber η hari na neyyoh η dfooy fu.

⁶ Waaye Kooh yi na daldfe hel ciη bi goy, daldidf hel ciη boo η hayiη baah boo Tit.

⁷ Te wa hayiη dfe dong haa, waaye na daldfi dū dalidf heliη dfe : A naandsukidf boo waadfi dū waad to hotis, na fudf ciη dū, na sawri dū sawar η amboh ho. Ineem wedf tah ho baat sum.

⁸ N inhidf ne dū raakeen ini misik dū η fiisi η kabdohee dū, waaye inwaaso ambdfi so nga. Wa keeh ne inwaaso ambeen ndo nga wa η hot ne dū raakidf nebaadfi wa dū rahasa, ali nik ne wa maañdfi.

⁹ Waaye dfiski wa nik ndii η sumidf, η sumdfi η nebaadfiini dū raakee nga, η sum η ini nebaadfiineem bek dū η boysoh pesohaadf ; laam nebaadfiineem in baahidf η fiki Kooh, kon boo degdfi dū ali in baahaadfi.

¹⁰ Nebaadfiini fu raak η waadfi fu waadf Kooh na bekee dā η boysoh pesohaadf, wi na bayee dā η muc te inwaaso ambuu bo' nga. Waaye nebaadfiini fu raak η waadfi fu waadf Adina na bekee dā η kaan.

¹¹ Te nebaadfiini fu raak sagu waadf Kooh weem, wa in baahidf η fiki Kooh. Markaat ini wa bek nga dū : Findi dū njahlahof kotii na findi dū na taaskohdfe haf dū, findi dū raakoh nebsaadfi ; markaat findi dū nupoh tum in modaadfi, findi dū waadoh ho hot, findi dū sawaroh η in ciη Kooh, na findi dū na kuyshe ini baahdfi ! Du teebohidf η in ci jen ne dū hoolidf ngaj ineem.

¹² Wi η fiisee dū kayteem, a boyi tooñ tah ho fiisa haa, te a boyi tooñu tah haa, waaye η fiisidā ne sawri dū sawar nga boo, dū mina hot η fiki Kooh.

¹³ Ineem wedf tah po hel ciη boo dalidf, te wa ineem dong haa sah, keeñ ciη boo namidf soos keeh-keeh η sumi Tit sum η findi dū jen daldoh heliη dfe.

¹⁴ Nik ne η ndamkohidf dū η fikiice dāh, η raakdfi kaci nga ; laam wa hoolidf kotii ne ndamkofi boo ndamkohee dū η fiki Tit nikee keeh, findi in ci boo woyee na dū jen nikoh keeh.

¹⁵ A naandsukka kerhidfi dū kerhidf dfe dāh, waadfi a waadf dū na baatke baatuk, laam dū taambdfukidf dfe na edef na cir.

¹⁶ N sumidf η oolki η min dū ooluk η in ci jen.

8

Onoh ci wuu kosidf ciη Yerusalem

¹ Baah ci, boo waadf dū woo baahohi Kooh baahoh Janguucaη Maseduwaan.

² Na ini ba nikee η miskidf jen, ba sumidf keeh-keeh. Te na ñaki miskidfi ba ñakee jen, ba teebohidf waadf onoh keeh-keeh.

³ N minidā seede, ba edohidf ini ba minee edoh, ini uupa sah te ba tuma na keeñ modidf.

⁴ Ba kiim kiim boo keeh-keeh ne ba min baah η bi na hee kabdohe baatdoh wuu kosidf ci nik η Yerusalem.

⁵ N waadf-waadfiη Kooh, ba edoh haf ba η Hedfi paadf, ba nammba edoh haf ba nga boo. Ineem uupidf ini boo sekee nga ba.

⁶ Ineem wedf tah, boo ñaahha Tit ne a dīindoh nangdohiη in ci dū onoh η ndeem findi a cambohee wa, pangkiη dū modidf lool.

⁷ Findi dū riifoh η in ci jen, η kos, na min woo, na inah in ciη Kooh, na tokdfuk η in nu nik, na waadohi boo yun nga dū, ndengdfukohaaf dāa η ini kadf η onohi.

⁸ Nikdi haa ne du juya joy tum, waaye mi na woyee du rek findi binoobi tokdukoh, ne η hotoot ne waadi du waad boobi, wa waadoh keeh-keeh.

⁹ Du inhid findi Hedf boo Yeesu Kiristaa baahohoh boo, a yi raakee, a nikka ñakid wuu du, ne du min raak, sagu ñaki a ñak.

¹⁰ Wa waas ne η woo ini η liib nga, laam yukma, e du koc nangdoh kopor baatdohoha binoobi, te a du aduka waad tum.

¹¹ Kon diki wa nik, diindohaata ineem. Diindohaata na ini du min tum, findi du waadohee wa tum.

¹² Laam waad tum nik nga dah, Kooh teyduk, a na marke η ini fu raak, a marakdi η ini fu raakdi.

¹³ Nikdi haa ne e du joy deguk miskid ne du edfid binoobi, waaye boobi jen joy joy hend.

¹⁴ Woti, du raakid po du gaacaacfid kon du minid ba baatdoh η ñakin ba ; kim, du nam ñak te wa raak ba gaacaacfid dah, ba baatdoh du, jaar du jen du hendid.

¹⁵ Wa hun na ini Fiis ci woo an : « Ba bayee juuk uupdeedi te ba bayee yissuut mitdeen. »[☆]

Bi Tit tuuyuud ne ba taambkoha onoha

¹⁶ Boo bii corkid Kooh η tokduki a tum η keeñin Tit wuu du. Tokdukeem wed wi a tum η keeñ cin boo.

¹⁷ A teydukid hay diki η du findi boo woyohee de wa, wa raak de sah sawrid nga keeh-keeh.

¹⁸ Boo tuuyndohid na de baah boo yi fu inah ne Janguuci jen na woye in modid nga de sagu pangkin de η Yegdohin Muci.

¹⁹ Te sah a yi Janguuci kood ne a bend boo ne boo bayee baatdohi dah. Boo heya tume yakdoha Hedf, wa nam teeboh waadi boo waada tum.

²⁰ Boo na tumohe daa ne ali bo' raakuu woyaah η findi boo na taambkohe baatdohi laayidi nangdohu.

²¹ Boo na waade tum in lakid waas, η fiki Hedf dong haa, waaye na fiki boobi.

²² Boo namid tuuyndoh η bi na haye, baah boo yi fu inah ne boo markiskid de waas laayid η findi a tokdukoh, te waasii a uup nga sawar sagu oolki a ooluk du.

²³ Ini kad η Tit, a mi na de na pangke, e boo baah pangki wuu du. Waaye baah cin boo binoobi, e Janguuci tuuy ba, e yakid Kiristaani tah ba kuruk.

²⁴ Kon teeboot ba ne du waadid ba, du tuma dah, boobin Janguuci hey inhe ineem, wa teeboh ne wa waas, boo ndamkohee du.

9

N ini kad η nangdohin onohi

¹ Ini kad η baatdohi na nangdohse wuu kosid ci, wa etohdi η fiisisee ne η woo du in nga.

² N inhid ne du waadid ba baatdoh lool, η ndamkohid du η fiki bi Maseduwaan, η woo ba ne du bi Akaay, du yutid ne du edoh baatdoh yukma poyi. Te sawrin du weem, yunid bi laayid.

³ Waaye η woosid bi Tit ne ndamkohi η ndamkoh du weem nikuu η barngi, te du tum po wa nik findi η woyoha.

⁴ Wa minid nik ne raakid bi Maseduwaan bi bendan ndo. Boo sang ne ba raakuu du yutid ne du edoh, mbaa oolki η ooluk du hey nike kaci nga boo, η woyisdi da du.

⁵ Wedf tah, η hotta ne wa caridf ne η tuuy bi Tit, ba adug ko, ba taambkoh baatdohi du gapohee edoh. N ineem, wa hey yute bala η hayan dah, wa nik ini du onoh na keef soosidf.

⁶ Inhaat ne : Boyi na soke yissuut, na ngude yissuut te yi na soke laayid, na ngude laayidf.

⁷ Kon yaa nu nga edohaati ini a koodkee edoh η keefiη de, inwaaso ambuu de nga, keefiη de soos nga ; Kooh waadf boyi na edohe te a sum nga.

⁸ Te Kooh minidf du on in baahidf nu nik, du genan raak in nu du etoh dah, du raak po ca gaacaac, du min tum in baahidf nu nik.

⁹ Findi Fiis ci woyoha an :
« A na payse ñakidf ci laayid,
baah kiη de gen gen. » ✧

¹⁰ Kooh yi na ede sokohi tisoη, na kañam pesoha, a hey du name ed tisoη, a baata po baah kiη du raak rim laayidf.

¹¹ N ineem, du hey nike hef raak-raak η in ci jen, du min onoh keeh-keeh, bo' laayidf corkidf Kooh η in ci du edan boo ne boo ed ba ca.

¹² Laam edohiη baatdohii, wa topdi rek η baatdoh kosidf ci η etoh ciη ba, waaye wa hey tahe po corkidfi Kooh corkidfassan uup nga laay.

¹³ Ini du tuman weem, wa hey teebohe findi du tokdukoh, te bo' laayidf hey yakde Kooh η teyduki du teyduk taambidf Yegdohiη Muci kad η Kiristaani. Ba hey de name yakidf η ini du paysoh raak-raakiη du na keef soosidf na ba na boobi jen.

¹⁴ Ba hey du kiimde Kooh, sagu waadi ba waadf du laam ba hotidf baahohi yakki Kooh baahoh du keeh-keeh.

¹⁵ Kooh corkidaah η onohiη de raakdi hend !

10

Pool langidf pangkiη de

¹ Ini kadf nga so mi yi Pool, ba na woye ne η nikka η fikiidu dah, mi na nike neek, η ussa dah, η kaañ. Waaye mi yii kiim du inii η tiikiη Kiristaani yi edef te a baahha :

² N kiim du ne, kinaat to tah hay nga du na kaañ, wa wooridf to ne η hey tume ineem, te boobi na liibe ne tumohaadiη boo mand na wiη bi Adina hey hote.

³ Wa keeh ne boo bii pes η Adina, waaye boo na hiñoheedi findi bi Adina na hiñohohe.

⁴ Ganaay ci boo na hiñohohe, ca pulohdi Adina, ca puloh η hatiliη Kooh, ca minidf yahroh tabah naafkoha nu nik, liib ci hundi na keeh,

⁵ na in nu na yakduke ne wa hondoh boobi inah Kooh dah, te boo na dege liib ci jen yaah ne ca kerhidf Kiristaani.

⁶ Kadf po kerhidfiη du na de mit dah, boo yutidf ne boo deg kerhidaadi nu nik η waas.

⁷ Markaat in ci baahidf ! 'Bo' nu wa woor ne a baah η Kiristaani dah, a inhaat ne boo nam baah η Kiristaani findiice !

⁸ Wa minidf nik ne η yaksidkidf yissuut η kikilifaaki Hedfi tum nga boo, waaye η raakandi kaci nga, boo edu wa ne boo kadidf du fiki, waaye ne boo yahroh du haa.

⁹ N woyidf ineem laam η waadfi ne wa mand haa ne mi na tiitdukee du η fiis ci mi na kabdohee du.

¹⁰ Raakidf bi na woye ne : « Fiis ci Pool na kabdohe, a na woye woo ndengidf nga ca, woo bitidf, waaye a hayootta dah, a na mande na boyi raakdi hatil te a mindi woo tus. »

¹¹ 'Bo' nu na woye ineem dah, a ambaat ne findi woo ciη boo mand η kayit ci, boo hay dah, tumohaadf ciη boo mandan daa.

¹² Boo kaañdi mandtidkoh wala hendtidkoh na bi bo' nga, bi na woye ne bed haf ba, bed min pangki. Waaye ba na hendtidkohe η haf ba, ba koodee misaal η haf ba, ineem, wa inhaadi.

¹³ Ini kad nga boo nak, boo heydi yaksidke yaksiduk uupid ; boo na yaksidkohe pangki Kooh ed boo η disik ci a tuuy boo dong, po disikin du sah.

¹⁴ Boo cootukdi disiki a topikf boo, ini boo sasu hayid po nga du ; laam a boo koc hay po nga du na Yegdohin Muci η ini kad η Kiristaani.

¹⁵ Boo heydi ndamkohe panguk bo' wiiriis, mbaa, boo uupid. Waaye boo raakid yaakaar ne kosin du baatuk dah, boo hey baate angid pangki η harmban du, te boo cootkandi disiki boo topdu.

¹⁶ N ineem, boo hey mine kad usid woya Yegdohin Muci η disik ci wa reedi, boo aasuu η disiki bo' wiiriis na pangke po boo kee ndamkoha pangkin de.

¹⁷ Fiis ci woyid ne : « Bo' nu na yaksidke dah, a yaksidkohaat Hedi ! »*

¹⁸ Laam boyi na woye η haf ce ne a yi min, a yi teydukaah haa, waaye a yi Hedi woo ne a yi min !

11

Pool na apootar ci leyoh ci

¹ Du mineen ndo muñid yissuut η woo du woo naandoha dah ! Waaye du bii muñid to sah !

² N waad du waad po maa fiire'ee du fiire miskid, fiireeni puloh η Kooh. N teydukid du jaar yino kut, yi ngud cakiim nga du ; te η waadid du de ed, a yi Kiristaani, findi cafay inhaadi jaar yi hool fec na wikohse.

³ Waaye, findi iina ñaañohehe Aawa η tumohaad can de,* η neyyohid ne liib cin du nduudu po du faddukohu ambi du amb ndengid η Kiristaani te wa hunnda na hool.

⁴ Bo' hay nga du, teebee du Yeesu, teeb dalohid na findi boo woyoh du dah, du hey de teyduke. Wala bo' hay, gap du fuudis wiiriis dalohid na Fuudsi Hoolohngaani du rahas, wala a yegdohee yegdoh wiiriis dalohid na Yegdohin Muci du teyduk dah, du hey teyduke boyeem baahid.

⁵ N ambid ne *apootar* cin du yakak ci du na woye beem, ba uupiddi so ali in.

⁶ Ali nik ne η mindi woo, η nikdi inhaadi in cin Kooh ; te boo teebohida hoolid η in ci jen.

⁷ N ruhsid ruhsid haf fo, η meebpa du, η wirndidukdi du wi η woyee du Yegdohin Muci, wi puloh η Kooh. Ini η tum weem bakaad e ?

⁸ N bay kopor η bi Jangu wiiriis, bi teyduk ko baatdoh, ne η panguk wuu du.

⁹ Te wi η nik η disikin du, η ñakka in dah, mi na hayeedi η ali bo' η yaabdee de. Wa kadohee daa po findi baah cin boo pulohee Maseduwaan hayoh, bed ed to ini η etohe. N moosdi yaabdoh ali bo' nga du, te wa moosandi nik.

¹⁰ Findi wa wooroh ne keeh ki puloh η Kiristaani wedi nga so, wa wooroh daa ne ali bo' η kur cin Akaay mindi so hondoh ndamuk η ineem !

¹¹ Wa ye tah η woosa ineem ? N waaddi du waaddi e ? Kooh inhid ne η waadid du !

¹² Findi mi na tumohe, η fadandaa, laam raakid bi na waake naafkoha, waaye η onandi ba wa, po ba kee hendtidkoha na boo η yaksidki ba na yaksidke.

¹³ Boobeem, ba *apootar* leyoh, ba pangkoh ci na ñaañohehe, ba na kulba'kohe ne ba *apootar* cin Kiristaani.

¹⁴ Wa nikdi in feyohid. Seytaani sah na kulba'kohe kulba'koh malaaka leer.

¹⁵ Kon wa feyohdi ne pangkoh cinj de namee kulba'koh pangkoh yurhid. Waaye η reehdohaaniη ba, ba hey wirndasse baahaadiikiη panguk cinj ba jen.

Miskid ci Apootar Pool coh na ca

¹⁶ Nj woyisa, ali bo' kinaat to amboh findi naandid - wala teydfukaat naandohaaciη ngo, po η nam min tipuk yissuut !

¹⁷ Ini mi na hee woye wii, η woodi wa findi Hedfi na woyohe, wa baah η naandohaaciη ngo, wa tipuk rek.

¹⁸ Laam raakid laayid bi na tipke η in cinj Adina, mi na hee name tipuk findiiba.

¹⁹ Du bi ñaañid ci, η hotid ne du teydfukid te du nebuud η boobu naandid ci !

²⁰ Du teydfukid ne ba ñaamdfukohee du, ba bayee in cinj du jen, ba njirñidkohee du, ba yaksidkee η dafuk du, ba tipee du pad !

²¹ A', mi deey, η meedfi tumoh daa. Nj supkida woo, waaye wa keeh ne boo tasid kaañ.

Moona in nu bo' kaañ dah, η kaañida - ee, mi na woye naandohaaciη ngo nak !

²² Ba na woye ne ba Heber e ? Nj nam nik Heber. Ba baah η Israayel e ? Nj nam baah η Israayel. Ba set cinj Ibrahiima e ? Nj nam nik setiη de.

²³ Ba pangkoh cinj Kiristaani e ? - Fada η woo naandoha - ñam uup ba wa nik. Nik panguk miskid dah, ñam uupid ba nga ; nik tay η kaso dah, ñam uupid ba nga ; nik labu dah, e lab ci η labu uup laay fuuf ! Waas laayid, η hotee η kakaan ki an.

²⁴ Ini ree waas yatuus, Yawuut ci labid to leraw cinj ba ndanjiyaah-kaahay na yasna-nikiis (39)* cinj ba,

²⁵ bi Rom labid to na ndood cinj ba waas kaahay, η moosid tapsohu atoh ne η apu, waas kaahay *bato* diigid na so η cookmi, η tumid noh yino na wek yino η dooy masmiη cookmi.

²⁶ Nj baab cinj ngo laayid ci, η cohid na in wooraadi laayid : nupdiη kal ci, na ngudndukohoh ci, cum dah baah cinj ngo Yawuut ci waad to tum miskid, wala bi nikdi Yawuut sah, cum dah η coh na in wooraadi η kur ci, na nduufi, na cookmi, cum dah sah e bi na woye ne ba baah na da kos na bekee da wa.

²⁷ Cum dah η pangkee diska panguk uup miskoh ; η raak neeh laayid neehaadi, cum dah η aduk, cum dah η sifaduk, waas laayid η raak mbeh mulnguus ñamaadi ; soosi hee so ape, cum dah η ñak bekkaah.

²⁸ Laayid tasid, waaye ca tahdi so woo, dal wi na range hafin ngo Kooh-nu-wiis, liibsidohi η ini kad η Janguuci jen !

²⁹ Nj hotta boyi ndengdi η kosin de dah, wa goyid to. 'Bo' bakaadufukoh morom ce dah, wa aay yo keeñ !

³⁰ Nik ne η joy joy tipuk dah, η tipkohan raakaadiikiη ngo hatil.

³¹ Kooh, yi nik Koohiη Yeesu Kiristaa Hedfi, a nammba nik Baabiη de te a yeekaah po faw, a inhid ne η leydi.

³² Wa η nik η Damas, goornoora nikidee buur Aretaas nga nakoheen niidu buntaacan miira wil kur-taaha jen ne a amb mbo,

³³ waaye η beku η pañe, η taambduusa η palanteeran miira, η yooruusa huntidkohid naa, η fussa de.

12

In ci haydoh Pool haa heey

* **11:24 11:24** WaasiηMusaa sangohid ne bo' labu ini uup waas ndanjiyaah-nikiis (40). Yawuut ci sangee dal ineem, wed tah ba meedeen lab bo' leraw po ba ree waas ndanjiyaah-kaahay na yasna-nikiis, ba tufkid. Marka teerndiη Rohyidi 2:1-3.

¹ Nik ndii tipkee raakdi njiriñ, waaye η joyida tum. N̄ hey woye in ci haydoh ho haa heey na ci dasdukid ci Hed̄i teeb po.

² N̄ inhid̄ bo' nikiđ η Kiristaani. Wa tumid̄ kiis ndan̄kiyaah na nikiis (14) kotii, wi Kooh bay yaareem po η Asamaana kaahaydoh. Andi a bay d̄e na faaniη d̄e ? N̄ inahdi. Andi na faaniη d̄e haa ? N̄ inahdi, waaye Kooh inhid̄.

³⁻⁴ Ee, η inhid̄ ne yaareem bayuud po η Aljana (N̄ woyis ne, η inahdi andi wa nikee na faaniη d̄e wala. Kooh dong a yi inah), te ndaam, a kerhid̄ woo ci mindi woyu te ali bo' onuudi ne a woo ca.

⁵ N̄ hey ndamke η ini kad̄ η yaareem - waaye, ini kad̄ nga so, η ndamkandi d̄al η ñaki η ñak hatil.

⁶ Te kat, η waakeen hotaat to d̄ah, η heed̄i nike naandid̄, η hee woye ini raak. Waaye mi na wortuke wortuk waak hotaat to, laam η waad̄i ne boobi liib̄ nga so ini uup ini ba na hotee so habde, wala wi ba na kerhee so woye.

⁷ Waaye, ne η yaksidkuu η haf fo η in ci feyohid̄ ci η teebu, faaniη ngo beku rup ; rupeem, wed̄ ini Seytaani woos ne wa lab̄ po, Kooh sang ne η hotsiduk.

⁸ Waas kaahay η kiimida Hed̄i ne a sabsoh ho na ineem.

⁹ A loffa so ne : « Baahohi η baahoh d̄a doyiđ. Hatiliη ngo na hotke hoolid̄ ne fu ñak hatil d̄ah. »

Kon ini uup po neβ, wed̄ ne η waak hotaat to η ñaki η ñak hatil, ineem wed̄ na hee tahe hatiliη Kiristaani nik nga so.

¹⁰ Ineem wed̄ tah ho nebu ngan̄ nik ndengaadi, η nebuusa η bas ci, na miskid̄ ci, na tolfid̄ ci, na neyyoh ci, sagu Kiristaani ; laam, η ñakka hatil d̄ah, wed̄ mi na raakohe hatil.

Pool waad̄ ne bi Korenta kad̄ fiki η kosiη ba

¹¹ N̄ naandtidohid̄, waaye e d̄u bek ko nga, d̄u bi joyee so meeβ. Ali nik ne η tus haa, *apootar* ciη d̄u yakak ci uupdi so η ali in.

¹² In ci teeboh ne η *Apootar*, ca tumuud̄ η harmban d̄u. Ca tumuud̄ na min muñ keeh-keeh na firnde na keemaan na in feyohid̄ nu nik.

¹³ Janguuci cinooci tumd̄u ye d̄u tumduudi wa ? Dal degi η degdi d̄u ali in, mi η haf fo. Daasaat to wa !

¹⁴ N̄ yutid̄ ne η hay d̄iskini d̄u waasi kaahaydoh, te η degandi d̄u ali in. Mi na waakee d̄u, waaye koporiη d̄u haa. Kubuuci na nangdoheedi kopor wuu bi rim ba, e bi rim ba na nangdohdee ba.

¹⁵ Ini kad̄ nga so, η teydukid̄ na keeñ soosid̄ ne η edoh ini η raak jen, te sah η edoh haf fo jen wuu d̄u. Waadi η waad̄ d̄u, findi wa yakoh, hanaa, waadi d̄u waad̄ to uupandi nga haawsuk ?

¹⁶ Du teydukid̄ ne η raandi d̄u ali in. Waaye bum amb ne η lahid̄ η d̄isik wiiriis η ñaañohha d̄u.

¹⁷ Boobi η woosee nga d̄u, η njirñid̄kohid̄ d̄u taamboη η yino nga ba e ?

¹⁸ N̄ kiimeen Tit ne a hay nga d̄u, η ambsohha d̄e na baah boo yi hunee na d̄e. Tit njirñid̄koh d̄u njirñid̄koh e ? N̄ hot a njirñid̄kohdi d̄u ! Andi mi na d̄e boo baahdi baahdi liibohaad̄ wala ini boo na tiinde ?

¹⁹ Du liib̄ ne ina mi na woye poyi, mi na waad̄e hoolid̄ haf boo η fikiid̄u e ? A'aa ! Boo na woye η fiki Kooh na niki boo nik η Kiristaani, te in ci boo na woyee d̄u jen, boo na woyee d̄u ca, ne d̄u kad̄ fiki η kosi d̄u kos, d̄u bi baah ciη ngo η keeñkoh.

²⁰ Laam η neyyohid̄ ne η ree d̄iskini d̄u d̄ah, η raakandi d̄u findi η waad̄oh, te d̄u namandi so hotoh findi d̄u waad̄oh. N̄ neyyohid̄ ne η raak η harmban d̄u lahtoh na siisoh, ayrukoh, nookoh, basoh, d̄ooboh, hotsiduk na d̄uud̄.

²¹ N neyyohid ne η baabin ngo na haye, Koohin ngo yissuutdis so η fikiidu, te bo' laayid fuddukoh ho, bi ris bakaad findi defgaan te ba eddi usub finho, na faankoh sangohuud na cakaay.

13

Naahoh cinj Pool mirndoh

¹ Wii wed waasi kaahaydoh ne η hey du marke. Findi Fiis ci woyoha : « Seede kanak wala kaahay raak dah, in nu nik minid tufkidu. »[☆]

² Wi η hay kotin ngo kanakdoh, η woyeena, te woti η nikdi nga, waaye mi yii woyisa bi bakaadee waam, na binoobi jen : N hayis du marke dah, η fadandi ali bo' !

³ Du na waake firndeeni Kiristaani na woyohe taamboh nga so haa e ? Nga du, a ñakdi hatil, a na tume na hatil η harmban du.

⁴ A daayu η kurwaana η ñak hatil, waaye a yii pes η hatilin Kooh. Boo namid ñak hatil η niki boo nik nga de, waaye du hey hote ne boo bii pes na de taamboh η hatilin Kooh.

⁵ Beesaat haf du baahid po du inah andi du bii η kosi ; waakaat firndeeni η haf du. Wa woorid du ne Yeesu Kiristaa yii nga du e ? Wa daleen ineem dah, beesi du bees haf du heen teebohe ne du jallaadi.

⁶ Waaye η oolkid ne du hey hote firndeeni ne boo nikdi jalla'aadi.

⁷ Boo na kiime Kooh ne du tumuu ali in baahaadi ; wa nikdi haa ne boo na waade teeboh ne boo *Apootar* baahid. Waaye boo na kiime Kooh ne du tumee ini baah. Ini uup po neb wed ne η etohdi bees hatilin ki'apootar kin ngo.

⁸ Laam boo raakdi hatil hiñohoha keeh ki ; hatilin boo, wa hiñohoha wuu keeh ki dong.

⁹ Boo ñak hatil te du raak hatil dah, boo hey nebose nga, waaye ini boo na kiime Kooh wed ne du nik bo' mitid.

¹⁰ Wed tah po η kabdohee du fiisii η nikaadiikin ngo nga ; ne kad po η nik nga dah, wa etohuu ne η tum nga du tumohaad ndengid η kikilifaaki Hedi ed to. A ed to wa yahrohoha kosin du haa, waaye kadfohaa wa fiki.

Askohi

¹¹ Ini mirndoh, baah cinj ngo, sumaat, habdissaat pesohaadin du, ñaahtidohaataat, kerhidohaataat, pesaat η jam, te Kooh yi riif na waadoh na jam hey nike na du.

¹² Kañdohaataat η harmban du, du morgidkohee, wa hun na keeñ hoolid. Bo'-Kooh ci nik ndii jen ba dii kañid du.

¹³ Baahohin Yeesu Kiristaa Hedi na waadi Kooh waad du na ambukohi boo raak η Fuudsi Hoolohngaani nikaat na du jen !

Fiisi Pool kabdoh bi Galaat

Rangsohaani

Pool baahee η Israayel ci, η cuubin Benyaamin.✧ A nikee *Farisen*.✧ N finho Paantakot, wi Janguuni camb baatuk, a baahee η bi tolfidde kosid ci.✧ Waaye wa raakka mbah, a cohha na Yeesu, a kossa✧ po a nikka *Apootar* sah. Teerndin "Tum cin *Apootar* ci" teebohif pangkin de wi a nik *Apootar* ini koodoh η saar 13.

Diski na woyse Galaat, ca kur laayid nik nga, findi Añcos-Pisidi na Ikoñum na Listar.✧ Kon Pool fiis kabdohii bi kur laayid. 'Bo' amb ne a fiis kabdohii η finho baabin de yakki koc,✧ wi a tufkidoh bi Jangu ngan Galaat, waaye wa yooɓdi inhu findi wa kadoh. N saar 2, aaya 1-10, raakid kadin de η Yerusalem a naandsuk. Wa minid nik ne wed kadī nam naandsuku η teerndin Tum cin *Apootar* ci, η saar 11:27-30 na 12:25, mbaa wa raak de cohdi na bi Galaat paad. Kon nik ne wa kadoh daa dah, wa minid nik ne a fiis kabdohii η harmban baabin de yakki koc na wi kanakdoh.

Pool fiisid kabdohii sagu ne, a kerheen ne raakid bi bo' bi bekee η haf cin bi Galaat "yegdoh muc wiiriis". A waadeedi ne ba fad kosi ba kos Yeesu, a woytoheeda ba.

Fiisi Pool kabdoh bi Galaat kadtidoh an :

- Pool kañdid bi Galaat te a teebid ba ne a *Apootar*1:1-5
- "yegdoh muc wiiriis" 1:6-10
- Yegdohin Muci Pool na yegdohe puloh η Kooh 1:11-2:10
- Pool degid Piyeer η waas 2:11-21
- Teeboh ne Yegdohin Muci keeh 3:1-4:7
- Raak haf fu η Fuudsi Hoolohngaani, waaye η nakoh ci haa 4:8-5:26
- Nakoh pes η waad morom fu 6:1-10
- Dengkoh ci mirndoh 6:11-18

Kañdohi

¹⁻² Mi yii kañid du, du bi Janguucin Galaat, ñam Pool, *Apootari* bo' woosdi, yi bo' tufkiddi, waaye a Yeesu Kiristaa na Kooh Baabi woos so, Kooh yi hultid de. Mi na baah cin boo kosid ci nik na so jen, boo bii kañid du.

³ Kooh Baabin boo, baahohaad du, a on du jam ; Yeesu Kiristaa Hedi baahohaad du, a on du jam !

⁴ Yeesu Kiristaa, a yi edoh haf ce wuu bakaad cin boo, ne a pulid boo η adinaani baahaadiinii, te wed ini Kooh Baabin boo waad,

⁵ Kooh yi yakdaah po faw ! Amiin !

Yegdoh Muc yino dong raak

⁶ N feyuud lool η ini du na are ed finho Yi beeduk du ngan baahohin Kiristaani, po du kee taambda "yegdoh muc" wiiriis.

⁷ Keeh-keeh, yegdoh muc wiiriis raakdi. Raak boobi na yahrohe liib cin du, ba waad boysoh Yegdohin Muci, wi kad η Kiristaani.

⁸ Waaye ali bo' nga boo wala malaaka puloh Eel ci sah woo du yegdoh muc wiiriis, dalohid na wi boo woo du dah, a alku'aat !

⁹ Boo woyeena, te mi yii woyisa : 'Bo' woo du yegdoh muc dalohid na wi du rahas dah, a alku'aat !

✧ : Bi Rom 11:1; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 23:6; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 7:58-8:3 ✧ : Tum ci 9:1-30 ✧ : Tum ci 13:14-14:21 ✧ : Tum ci 13-14

¹⁰ Andi mi na waake ne boobi nebu nga so ? Wala mi na waake ne Kooh nebu nga so ? Andi mi na waake ini neɓ boobi ? Nj waakeen ini neɓ boobi poyi d'ah, η heedi nike ñaaminj Kiristaani.

Findi Pool nikoh Apootar

¹¹ Baah cinj ngo, mi yii inhid' du ne Yegdohinj Muci η yegdoh, wa liib bo' haa,

¹² mi η haf fo η rahsohdi wa η bo' te bo' jangid' so wa, waaye Yeesu Kiristaa a yi teeb po wa.

¹³ Du kerhid' findi η mandee d'ebgaan, wa η nik η waasinj Yawuut ci : Nj meed' meed' tolfid' bi Janguuninj Kooh tolfid' miskid' ne η d'umba.

¹⁴ Nj waasinj Yawuut ci, ñam saandee bo' laayid' η gomal cinj ngo, ñam uupee ba sawar η mbaah cinj caac cinj boo.

¹⁵ Waaye η baahohinj Kooh, a wadkid' to wa η nik η rookanj yaay boo, a beed'ukka so ne η pangkid' de. Wa wa neɓ de,

¹⁶ a teebid' to Kubkinj de ne η woo bi nikdi Yawuut Yegdohinj Muci η ini kad' nga de. Nj ineem, η meekid' ali bo',

¹⁷ η kad' di sah Yerusalem ne η marak bi koc co nik *Apootar*, η jaar kad' Arabi, η dokukka Damas.

¹⁸ Wa degga kiis kaahay, η kad' ta Yerusalem ne η inhoh na Piyeer, η nikka d'iskan de neeh ndan'kiyaah na yatuus (15).

¹⁹ Waaye η hotdi ali *Apootar* wiiriis, d'al Saak, taamb'oh Hed'i.

²⁰ Ini η fiisid' du weem, Kooh yi tiimb mbo inhid' ne η leydi.

²¹ Yutta η kad' ta kur canj Siri na Silisi.

²² Nj ini kad' η bi Janguucinj Kiristaani nik η Yudee, ba inheed'i so.

²³ Ba kerhee boobi woyee rek ne : « Yaari meed' boo tolfid', a na yegdohe kotii Yegdohinj Muci η ini kad' η kosi a jeemee yahroh. »

²⁴ Ba yakid' ta Kooh η ini kad' nga so.

2

Pool na Apootar ci binoobi

¹ Wa wa deg kiis ndan'kiyaah na kiis nikiis (14), η dokukka Yerusalem, mi na Barnabaas, η nammba bayndoh baah boo Tit.

² Nj kad' ta nga laam e Kooh teebee so ne η joyid' a tum. Nj teeɓa ba Yegdohinj Muci, wi η woo bi nikdi Yawuut ; η daayee na booba uupee edu cir, η woosa ba wa, η waadeedi ne pangkinj ngo wotba na woti nik barang barang.

³ Waaye wa jam dong raakee, Tit sah, yi hunee na so, a nikee Gerek, te Gerek ci na ngudkeedi. Moona ba woodi de ne a nguduk.

⁴ Hanaa bi woyee ne ba baah cinj boo te ba nikdaa, bi d'embee aassa η dooy boo ne ba marak raaki boo raak haf boo η niki boo nik η Kiristaani Yeesu ; ba tumee ineem ne ba tonduk nga, ba tum boo ñaam.

⁵ Boo teydukid' di ba wa waas yino, boo waadee ne keeh kinj Yegdohinj Muci ris nga du.

⁶ Ini kad' η bi ambsee findi boobi uup edu cir - tiik nu ba mineen raak d'ah, wa buguldi so, Kooh na markeedi η boyi η findi a mand ! - Boobi edu cir beem, ba degdi so ali in.

⁷⁻⁹ Saak na Piyeer na Saan kay hot hot ne η dengkohuud ne η woo bi nikdi Yawuut Yegdohinj Muci, findi Piyeer dengkohu ne a woo Yawuut ci Yegdohinj Muci. Laam, Yi na ambohe Piyeer η *ki'apootarkinj* de η Yawuut ci, a yi nam mbo amboh η *ki'apootarkinj* ngo η bi nikdi Yawuut. Wa ba hot baahohi η baahohu, bed' bi ambsee

findi bi adgoh Janguuni, ba edta boo yaah, mi na Barnabaas, ne boo nik yino na ba. Boo kerhidohha ne boo hey kade η bi nikdi Yawuut, bed ba kad η Yawuut ci ;

¹⁰ ba nakee boo dong ne boo fadoh nof ñakid ci, te ineem, mi yii tuma poyi keeh-keeh.

Pool woytohid Piyeer

¹¹ Waaye wa Piyeer hay Añcos, η woo de jahran ne η hundi η tumohaadiη de, sagu ne a nikeedi η keeh.

¹² Laam, bala bi bo' baah η bi Saak hayan dah, a meed meed baah kañam na kosid ci nikdi Yawuut ; waaye wa ba ree, a cammba nooksuk, a ñamisdi na ba, sagu neyyoh Yawuut ci kosid ci risee taambid mbaah ciη ba.

¹³ Yawuut ci kosid ci binoobi hunnda na Piyeer η naafeehaakiη de, po ba kabpaasah Barnabaas.

¹⁴ Waaye, wa η hot ne ba koodfi waas yurhid, wi hun na keeh kiη Yegdohiη Muci, η woosa Piyeer η fiki kosid ci jen ne : « Fu yi Yawuut, fu na pese findi bi baah η cuub ci cinooci, waaye findi Yawuut haa. Fu min na hiiroh kosid ciη cuub ci cinooci ne ba pes findi Yawuut ?

¹⁵ Boo rimuk Yawuut, boo baahdi η cuub ci cinooci na bakaade.

¹⁶ Waaye boo inhid ne Kooh na ambeedi bo' findi yurhid taamboη η tum in ci waasiη Musaa nakoh, waaye taamboη η kosi a kos Yeesu Kiristaa. Boo η haf boo, boo namid kos Kiristaani Yeesu findi bi nikdi Yawuut, ne boo onu kiyurhi puloh η kosi boo kos de. Wa pulohdi η taambid nakoh ciη waasi, laam Kooh ambandi ali bo' findi yurhid sagu taambid ini waasi nakoh.

¹⁷ Waaye, nik ne boo na waake onu kiyurah η niki boo nik η Kiristaani dah, wa na teebohe ne boo nam nik bakaadoh. Andi ineem tokis ne Kiristaani na pangkide bakaad ? Muk !

¹⁸ N tufkidissee nakoh ciη waasi η fadde dah, η ineem mi na teebohe ne mi na dale waas.

¹⁹ Laam waasi tahid po η ini kad nga, η kaanid, ne η min pes wuu Kooh. N daayuuη η kurwaana na Kiristaani.

²⁰ A mi na pese kotii haa, a Kiristaani na pese nga so. Kipes kiη boyi η nikoh, mi na pesee wa na kos Kubkiη Kooh, yi waad to, po a edohha haf ce wuu so.

²¹ Du hotid ne mi na heefeedi baahohiη Kooh ; nikee ne taambid waasi na tahe bo' ambu findi yurhid η fiki Kooh dah, kon Kiristaani kaan η barang barang. »

3

Naandi bi Galaat naand

¹ Cey du bi Galaat, e du naand ! Ya ba honjom du ? Te η hot du teebuud, findi nataal, Yeesu Kiristaa daayuuη η kurwaa.

² Inii dong wed η waad ne du lof fo nga : Andi taambid nakoh ciη waasi wed tah du rahas Fuudsi Hoolohngaani wala du kerah Yegdohiη Muci, du kossa wed tah ?

³ Du naandoha naandoh jen e ? Du camb na Fuudsi po yut, du kee reehdoha kotii na tumohaad ciη du haf du e ?

⁴ In ci du jang η taamb-taamb ciη du jen, ca barang barang e ? Wa mindi nik barang barang kay !

⁵ Yi ed du Fuudsi te a tumee η dooy du in feyohid, andi a na tume ineem taamboη η tiindohaad ciη waasi wala η kosi du kos Yegdohiη Muci du kerah ?

Kubuuciy Ibrahiima taamboη η kos, bed rahas barkeeni

⁶ Marka Ibrahiima rek ; fiis ci woo ne : « Ibrahiima kossa Kooh, wed tah a ambuusa ne a bo' yurhid. »*

⁷ Kon inhaat inii : Bi kos Kooh, bef ambu findi kubu Ibrahiima.

⁸ Fiis ci woyeen ne Kooh hey one bi nikdi Yawuut kiyurah taamboh η kos, ca nameen woo Ibrahiima ne Yegfohin Muci hey haye, an : « Cuub ci jen raakohan barke saguufu. »✧

⁹ Tahha po bi kos na barke'dasse na Ibrahiima, yi kos.

¹⁰ Yaa nu gayuk η tum nakoh cinj waasi dah, a alku'idf, laam wa fiisuud ne : « Yaa nu gendf tum in ci fiisu η teerndin waasi jen dah, a alku'idf ! »✧

¹¹ Wa raakdi laam-laam, ali bo' raakdi kiyurah η fiki Kooh taamboh η tum nakoh cinj waasi, laam Fiis ci woo ne : « Yaa nu yurah dah, pesohan kosi a kos. »✧

¹² Waaye boyi gayuk η taambidf nakoh cinj waasi, a gayukdi η kos ; e Fiis ci woo ne : « Yaa nu taambidf nakoh ceem dah, ced a pesohan. »✧

¹³ Waaye Kiristaani puldif boo η alki boo joyee alku sagu waasi, a teydfukka alku wuu boo, laam wa fiisuud ne : « Yaa nu liku η ndoodf dah, a alku alku. »✧

¹⁴ N ineem, bi nikdi Yawuut raakoh barkeeni Ibrahiima gapse taamboh η Yeesu Kiristaa. Te boo jen, boo taamboh η kos, boo rahassa Fuudsi Hoolohngaani Kooh gapoh.

Nakoh cinj waasi, ca mindi nihis gapohi

¹⁵ Baah cinj ngo, mi na woye findi bo' na woyohe : Bo' sah, a hee kurkohe nga, a dengkoh finhooce po yut dah, ali bo' mindaa nihis wala a baat in nga.

¹⁶ Kooh raakidf ini a gap Ibrahiima na tisohtj* de. Te sah, bo' minidf hot ne, wa woodi "tisohtj cinj de", waaye "tisohtj de". Kon, wa yino dong, te tisoheem, a Kiristaani.

¹⁷ Inii wedf η waadf woo : Kooh tufkididf ambtidfohtj de po yutidf in maañidf, wa yakohidf waasiηMusaa kiis teemet-nikiis na kiis ndanjiyaah-kaahay (430), kon waasi mindaa nihis po gapohi kee nika barang barang.

¹⁸ Ini boo joy lam pulohee η taambidf nakoh cinj waasi dah, wa heedf pulohisse η gapohi ; te moona, e gapohi on Ibrahiima ini Kooh baahoh de.

Waasi etohu ye ?

¹⁹ Kon waasi etohu ye ? Wa baatsee η gapohi ne wa teebohee dfal ci po findi seti gapu hayohan ; Kooh deg ineem η yaah boyi nikee η harmban ce na boobi, taamboh η malaakaaci.

²⁰ Wa Kooh na gape Ibrahiima, a nikee kiik ce. A etoheedf ne bo' nik η harmban ce na in wiiriis.

²¹ Kon andi waasi hundf na gapoh cinj Kooh ? Aha'kay ! Nikee ne bo' rahsidf nakoh minidf on bo' kipes dah, kon ee, taambidf waas heen mine on bo' kiyurah η fiki Kooh.

²² Waaye wa na kadoheedf daa, laam Fiis ci teebohidf ne bakaadf degidf boobi jen yaah, wa rannga ba. Ineem raakidf ne bi kos min rahas ini gapohse taamboh η kosi ba kos Yeesu Kiristaa.

²³ Bala kosi hayan, boo nikee ambuudf, waasi tayca boo ne boo sek mbehi kosi teebohsan.

²⁴ Waasi wedf nikee niidfohtj boo, wa bendeeda boo η Kiristaa, ne boo taamboh η kosi, boo onu kiyurah.

²⁵ Wi kosi hay, niidfoh yilfisdi boo.

²⁶ Du jen, kosi tahidf po du kubu Kooh η niki du nik η Kiristaani Yeesu.

²⁷ Du bi boktu η Kiristaani jen, du bekkidf mandohaadf de findi kulba.

✧ **3:8 3:8** Camba 12:3 ✧ **3:10 3:10** Rohyidf 27:26 ✧ **3:11 3:11** Habakuk 2:4 ✧ **3:12 3:12** Lewiici 18:5 ✧ **3:13 3:13** Rohyidf 21:23 * **3:16 3:16** Marka teerndin Camba 13:15. Boo marak η teerndin Camba dah, boo na hote ne wa fiisu "bi rimkoh nga de". Waaye η pedeeem heber, wa fiisu "tisohtj de". Wa woo noodidf. Wa tokis "bi rimkoh nga de", waaye wa namee waadf woo ne a bo' yino dong, Kiristaani.

²⁸ Wa Yawuut haa, wa nikaadi Yawuut haa, wa ñaam haa, wa raakid haf ce haa, wa jaar haa, wa bitif haa, du jen du yino η niki du nik η Kiristaani Yeesu.

²⁹ Nik ne du baah η Kiristaani dah, du baah η bi rimkoh η Ibrahiima, te du hey lame findi wa gapohu.

4

Boo nikisdi ñaam, boo kubu

¹ Te inii wed η woo : Lamohi, feeh a komaaki yin dah, a na ñaami, ba dalohdi ali in, ali nik ne sah, a yi raak lamaahi jen.

² A na nike η yaah boobi na taambkohee de na raak-raak kin de po η jamanooni baabi woyoha.

³ Wa mand daa nga boo. Wa boo nik yin, boo nikee ñaam cin in ci na tiindde Adina.

⁴ Waaye wi jamanoonin wa ree, Kooh woossa Kubkin de, yi rimkoh η bitif, te wi a rimuk, a wasin Musaa yilfee de,

⁵ ne a on bi waasi yilif, ba raak haf ba. Jaar boo nik kubuucin Kooh.

⁶ Ini teeboh ne du kubu Kooh wed woosi a woos Fuudsin Kubkin de η keeñ cin boo, yi na tahe boo woo an : « *Abba ! Baab !* »

⁷ N ineem, fu nikisdi ñaam, fu kubu ; te nik ne fu kubu dah, fu hey rahse in ci Kooh gap kubuucin de.

Pool jaahdi η mandohaadin bi Galaat

⁸ Debgaan, du inheedi Kooh, du nikee ñaam cin kooh ci nikaadiici.

⁹ Waaye diskil wa nik du inhid Kooh - te ini uup raak njiriñ sah, wed ne Kooh inhohid na du - du min na wiirkoh η in ci na tiindde Adina, ci raakaadi hatil na njiriñ ceem, po du waadee nikis ñaam cin ca ?

¹⁰ Du bii yakid bi mbeh, na bi cabin na bi kiis na bi jamano, du liif haa ne du joya joy tum !

¹¹ N neyyohid ne yaabi η yaabee nga du jen nik barang barang.

¹² N kiim du wa kiim baah cin ngo, mandaat na so, findi η mandee na du wa η nik na du. Du daladi so waas yino.

¹³ Du inhid, a kosaay bayee so nga du wa η koc du woo Yegdohin Muci.

¹⁴ Moona kosaay keem mineen tah po du heef fo, wala du sepeynuk ko, waaye du tumdaa ; du teyduk ko teyduk modod po haa η malaaka, po haa ñam Kiristaani Yeesu.

¹⁵ Waam, du sumeen ! Mi yii seede ne wa mineen nik dah, du heen nihse has cin du, du ed to ca. Wa ye rahas du η harmbani ?

¹⁶ Ini η woo du keeh joyid tah po η nik sangidin du e ?

¹⁷ Boobi sawar nga du beem, liibohaad cin ba baahdi. Ba waad du sabsoh na boo, ne du sawar nga ba.

¹⁸ Wa in baahid ne du gen raak boobi sawaran nga du, ali η nikdi nga sah, waaye wa nikaat ne a in baahid taha kuruk.

¹⁹ Kubuucin ngo, du tahid po mi yii raakis miskid findi bitfi na basle, te wa genan gen po mbadna mandohaadin Kiristaani rimkan nga du.

²⁰ N mineen dah, η hee nikee η dooy du kotii, ne η uup min woo na du baahid, laam, η inhisdi findi η tuman na du.

Kubu ñaam na kubu gor

²¹ Woyaat to, du bi waad ne wasin Musaa yilif du, du kerahdi ini waasi na woye e ?

22 Wa woo ne Ibrahiima raakee kubu kanak, yinni rimkoh η ñaam, yinoori rimkohha η gor.✧

23 Waaye yi ñaami rim, a rimuk findi bo' na rimkohe, te yi gori rim, a rimuk η gapohin Kooh.

24 Ineem raakid ini wa waad woo : Bitib ci kanak ceem ba nikid findi ambtidoh kanak. Yinoori, a yi ambtidohi tufkidohu tangooran Sinaay,✧ a na rime ñaam, a yi Haajara.

25 Haajara yeem, a yi tangooran Sinaay, wa nik η Arabi - te a yi nam nik Yerusalemi woti-woti, wa ñaam, wa na kubuucin wa jen.

26 Waaye Yerusaleman dafka raakid haf wa, te wed yaayin boo.

27 Wa fiisuud ne :
« Suma, fu yi bitbi jaasir,
fu yi raakdi kubu !
Leehka sagu sum,
fu yi moosdi yegoh
miskid cin basil !
Kubuucin bitbi fadu
bed uupan laay
bin bitbi nik na yaar ce. »✧

28 Ini kad nga du, baah cin ngo, du kubuucin gapohi findi Isaahha.

29 Waaye η jamaanoonaam, kubki rimuk findi bo' na rimkohe, meedeen tolfid yi rimuk η tumohaad cin Fuudsi Hoolohngaani, te wa mand daa woti.

30 Waaye Fiis ci woo ye nga ? Ca woo ne : « Aaña ñaami na kubkin de, laam, kubkin ñaami joydi lam na kubkin gori. »✧

31 Mbaa baah cin ngo, boo kubu ñaam haa, boo kubu gor.

5

Kinaat dokkis du nikis ñaam

1 Kiristaani naafid boo ne boo raak haf boo. Kon, ndengdukaat, te kinaat dokkis du nikis ñaam.

2 Sikdukaat to ! Mi yi Pool, ñam na woyee du wa : Du teyduk ngudu dah, Kiristaani heydi du raakdisse njiriñ.

3 Te mi woytohis bo' nu teyduk ngudu dah : Boyeem inhaat ne a joy joy taambid nakoh cin waasi findi ca hend jen.

4 Du bi na waake kiyurah taamboh η nakoh cin waasi, du sabsohuud na Kiristaani ; du ñakid baahohin Kooh.

5 Boo nak, e Fuudsi Hoolohngaani on boo oolki boo ooluk ne Kooh hey boo one kiyurah taamboh η kosi boo kos, te boo bii seka na seesuk.

6 Ini raak njiriñ ngan bi nik η Kiristaani Yeesu, wa nguduk haa, wa ngudkaadi haa, wa kosi na tume sagu waadoh.

7 Du nikee η waas baahid ! Ya ba tufkid du, po a hondohha du kerhid keeh ki ?

8 Ini bek du η inii pulohdi η Kooh yi beeduk du.

9 Findi wa na woyohse : Lawiir yissuut na guufde muni jen.

10 Mi, η oolkid du, η niki boo nik η Heddi. N inhid ne du hunan na so. Waaye boyi yahroh hel cin du, bo' nu a min ki nik dah, Kooh hey de wa wirnde.

11 Baah cin ngo, ini kad nga so, nikee ne η ris beedkoh nguduk dah, kon, η heefi tolfidasse poyi. Mbaa, yegdohi mi na yegdohe kakaan kin Kiristaani η kurwaana, heefi kafndisse ali bo' !

12 Bi na baye duud η dooy du, cey, ba mineen nguduk po ba buc haf ba dah !

Fuudsi Hoolohngaani na taambid kiñin

¹³ Du nak, baah ciñ ngo, Kooh beedkid ðu ne ðu raak haf ðu ; waaye kinaat tonduk ñ ineem, ðu taambdee kiñin ciñ ðu ; yaa nu nga ðu ðah, waadi a waad morom ce tahaat po a taambkohee ðe.

¹⁴ Nakoh ciñ waasi jen, bo' minid ca rohyid ñ woo yino, an : « Waada morom fu findi fu waadoh haf fu. »[✧]

¹⁵ Waaye ðu dobtidohe, ðu sifiñsohtidohee ðah, wortukaat yahrohtidoh.

¹⁶ Inii wed ñ woo : Pesohaata Fuudsi Hoolohngaani, mbaa ðu taambdandi kiñin ciñ ðu.

¹⁷ Laam, boo taambid kiñin ciñ boo ðah, in ci boo waad na ci Fuudsi waad suftidkoh suftidkoh ; waad-waad ci kanak ci suftidkoh suftidkoh, po ðu na tumeedi ini ðu waad.

¹⁸ Waaye ðu fad Fuudsi, a adgid ðu ðah, nakoh ciñ waasi yilifdi ðu.

¹⁹ Boobi jen inhid ini taambid kiñin na rime : Faankoh sangohuud, usbid haf fu, cakaay,

²⁰ ñaamuk kooh ci nikaadfiici, honjomoh, sangtidoh, lahtoh, siisoh, yoob ayruk, nook ñ haf fu, sabsoh bo', bek kerhidohaadi ñ mboolo,

²¹ siis, [apoh,] laar, mbuumbaay na in ci mand na ca. Findi ñ woytohee ðu, mi yii woytohis ðu : Boobi na tume in ceem, ba raakandi bak ñ Nguuriñ-Kooh.

²² Waaye ini Fuudsi na rime ñ boyi, wed in cii : Waadoh, sum, jam, min muñ seke, baah, haltukoh, car oolku,

²³ nik bo' soosid, min amb haf fu ; ali waas sangdi in ceem.

²⁴ Bi baah ñ Kiristaani Yeesu nak, ba daayid ñ kurwaa ini meed ba bek ñ taambid kiñin ciñ ba na waad-waad ciñ ba na mad-mad ciñ ba.

²⁵ Boo pesohee Fuudsi ðah, boo namaat taambid Fuudsi.

²⁶ Boo kinaat hotsiduk ; boo fadaat waak lahtoh, boo kinaat siisoh.

6*Baatfoha morom fu*

¹ Baah ciñ ngo, bo' telu tume ini yurahdi ðah, ðu bi na pesohe Fuudsi Hoolohngaani, baatfohaat ðe po a dokuk ñ waas, wa hun na woo soosid. Te yaa nu nga ðu ðah, marak haf ce baahid po a namuu kafnduk.

² Yaa nu nga ðah raankohaata morom ce bitki a bituk. Du tuma ðah, ðu mitid waasiñ Kiristaani.

³ Yi amb ne a yi uupid njiriñ, te a ali in haa, a na leye haf ce.

⁴ Yaa nu nga markisaat ini a na tume, a hot ini neb ðe nga ðah, a nebsaat, waaye a beesuu wa ñ binoobi ;

⁵ in nu bo' tum ðah, a tuma haf ce.

⁶ Yi na jangdasse woo kiñ Kooh, edaat yi na jangdee ðe ngan baahid ci a raak.

⁷ Kinaat lee haf ðu ; Kooh na njembtasseedi. Ini boyi sok, wed a ngudan.

⁸ Yi sok wuu ini neb faaniñ ðe, ngudan ini puloh ñ nebid ciñ faaniñ ðe, maanaam dumbu, waaye yi sok wuu Fuudsi Hoolohngaani, ngudan ini puloh ñ Fuudsi Hoolohngaani, maanaam kipes ki heydi reehe.

⁹ Boo kinaat yaab ñ tum in baahid, laam, boo hey ngude ñ jamanooniñ wa, ne boo fadsukdi nga ðah.

¹⁰ Mbaa, boo tumfaat boobi jen in baahid, ñ woyisdi ða baah ciñ boo kosid ci feeh boo bii mina ðah.

Nakoh ci mirndoh na askohi

¹¹ Du hotid fiis ci yakak ci mi na fiisootee wuu ðu na yaahin ngo.

¹² *Bi waad hotaat to η ini kad η in ci min hotu, findi ba hend jen, bed bi na woyee du ne du nguduk. Ba waad in yino dong nga, wed ne ba sang tolfidu sagu kurwaanij Kiristaani.*

¹³ *Bed bi nguduk, η haf ba sah, ba taambidfi waasinj Musaa ; waaye ba waad ne du nguduk ne ba min yaksiduk nga.*

¹⁴ *Waaye, ini kad nga so, η heydfi waake muk yaksidkoha η ali in wiiriis dal η kurwaanij Hed boo Yeesu Kiristaa. Sagu kurwaani, findi η hotoh Adina, wa mand na ini daayu η kurwaa, wa raakidfi njiriñ nga so, te Adina na namee so hotoh daa.*

¹⁵ *Ini raak njiriñ, wa nguduk haa, wa ngudkaadi haa, waaye nik feruud as, wed raak njiriñ.*

¹⁶ *Jam na yirmoh nikaat na bo' nu na taambde ini η nakoh wii dah, ca nam nik na Israayelinj Koooh !*

¹⁷ *Ini koodoh ndii, ali bo' kinaat to yaabid ; mi, η raak η faanij ngo muuy-gaañ ci teeboh ne η baah η Yeesu.*

¹⁸ *Baah cij ngo, baahohij Hed boo Yeesu Kiristaa nikaat na du ! Amiin !*

Fiisi Pool kabɔɔh bi Efes

Rangsohaani

Pool baahee η Israayel ci, η cuubiη Benyaamin.✧ A nikee Farisen.✧ N finho Paantakot, wi Janguuni camb baatuk, a baahee η bi tolfidee kosid ci.✧ Waaye wa raakka mbah, a cohha na Yeesu, a kossa✧ po a nikka Apootar sah. Teerndiη "Tum ciη Apootar ci" teebohif pangkiη de wi a nik Apootar ini kooɔɔh η saar 13.

Wa Pool koc kad Efes wa nikee η reehɔohaaniη baabiη de yakki kanakɔɔh,✧ wa nikee kad rohyid.✧ Dokkissan de nga, wa nikee η baaban de yakka kaahayɔɔh, a tumeen nga ini uup kiis kanak.✧ Wa a wiirkee η baabeem, a lahha η sero Efes, a raakee coh na yakak can Janguucan Efes.✧ Wa degga bi kiis, a kadta Rom✧ findi ambuudfi joy atte'u. Wa minid nik ne η jamanoonaam wed a fiisoh kabɔɔhi wuu kosid ciη Efes, wa a naandsuku in nebid kerah η ini kad η Janguucan kur kan ba. Wa namid min nik ne kabɔɔhi a fiis bi Kolos na Filemoon, a woosoh ca η jamanooneem.✧

Pool fiis kabɔɔhi ne a ñaah bi Efes, a jangid ba η ini kad η kosi ba kos.

Fiisi Pool kabɔɔh bi Efes kadtidoh an :

- Pool kañdid bi Efes 1:1-2
- Pool corkidid Kooh η mucu a tufkid bala Adina fersan 1:3-14
- Pool kiimdid bi Efes Kooh 1:15-19
- Yaki Kiristaani yak 1:20-23
- Baahohi 2:1-10
- Nik yino 2:11-22
- Pangkiη Pool : Teeboh ini Kooh dasde, te wi hotuk kotii 3:1-13
- Kiim Kooh ne bi Efes inah baahid waadohi nik η Kiristaani 3:14-21
- Kosid ci mand na cir ciη faani te Kiristaani a yi hafi 4:1-16
- Jangɔɔh wuu kipes ki asi 4:17-5:20
- Jangɔɔh wuu kipes kiη kahan 5:21-6:9
- Ganaay ci Kooh ed kosid ci 6:10-20
- Askohi 6:21-24

Kañɔɔhi

¹ Mi yii kañid du, du bi bo'-Kooh ci nik [η Efes]. Mi yi Pool, Apootariη Kiristaani Yeesu η ini Kooh waad, mi yii fiis du, du bi hool wuu Kooh te du carra oolku η niki du nik η Yeesu Kiristaa.

² Kooh Baabiη boo baahohaad du, a on du jam ; Yeesu Kiristaa Hedfi baahohaad du, a on du jam !

Barke mitid η Kiristaani

³ Eey Kooh,
yi nik Koohiη Hedfi boo Yeesu Kiristaa,
a nammba nik Baabiη de,
a yakdaah ;

η niki boo nik η Kiristaani,
a barke'did boo η Fuudsi Hoolohngaani,
barke nu nik η dafki.

✧ : Bi Rom 11:1; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 23:6; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 7:58-8:3 ✧ : Tum ci 9:1-30 ✧ :
Tum ci 15:40-18:22 ✧ : Tum ci 18:19-21 ✧ : Tum ci 19:1-20:1 ✧ : Tum ci 20:17-38 ✧ : Tum ci 27-28 ✧ :
Bi Efes 6:21; Bi Kolos 4:7-9; Filemoon 1:10

⁴ N Kiristaani, Kooh tanid boo
bala Adina camban,
ne boo hool wuu ce
te boo raakuu sikka η fikiice.

N waadohin de,
⁵ a ambeen ne
a hey boo tume kubuucin de
taamboh η Yeesu Kiristaa.

Ineem wed a waad η baah kin de,
⁶ ne boo yeek
yaki baahohi a baahoh boo yak,
wi a on boo
η niki boo nik η Kiristaani,
yi a waad.

⁷ N aami a aam ñif min de,
a puldohid boo η baahaadi,
boo daasuud bakaad ci.
Wed yakkin baahohin Kooh,
⁸ a edta boo nga laayid,
wa hunnda
na liibohaad modid nu nik
na kiñaan nu nik.

⁹ A inhidid boo
ini dasdukidin ini a waadee tum.
A tufkideen
η baah kin de ne,
a heya tume taamboh η Kiristaani.

¹⁰ Ineem,
a hey wa tume η jamanoonaj wa,
wed ne a ambsoh
in ci nik η Eel ci na kehyi jen,
a deg Kiristaani η hafin ca.

¹¹ Baatta nga,
η niki boo nik nga de,
boo rahsid bakin boo η gapohi,
laam,
Kooh tanid boo maañ,
wa nikee ini a tufkidee tum
sagu ne a waadee wa waad.
Te in nu Kooh tufuk tum dah,
a tuma findi a waadaha.

¹² Boo yeekaat yaki a yak,
boo,
ñi koc ooluk Kiristaani.

¹³ Du,
wa du kerah woo kin keeh ki,

Yegdohin Mucinɔ ɔu,
 ɔu nameen ɔe kos,
 te η niki ɔu nik nga ɔe,
 Kooh eɔiɔ ɔu
 Fuuɔsi Hoolohngaani gapohse
 ne a nik ñaasi teeɔoh ne
 ɔu wuu ce.

¹⁴ Fuuɔsi Hoolohngaani
 a yi firnde
 ne in ci Kooh gap cuubinɔ ɔe,
 boo hey ca rahse.
 Boo hey ca rahse
 mbeha boo pulɔassan η miskid.
 Kon, boo yeekaat yaki a yak.

Pool kiimɔiɔ bi Efes Kooh

¹⁵ Ineem weɔ tah po, wa η kerah poyi kosi ɔu kos Yeesu Heɔi na waadi ɔu waad
 ɔo'-Kooh ci jen,

¹⁶ η gen corkid Kooh η ini kaɔ nga ɔu. N baahndohee ɔu η kiim ci mi na kiimee
 ɔe.

¹⁷ Ini mi na kiimdeɔ ɔu, weɔ ne Koohin Heɔi boo Yeesu Kiristaa, Baabi raak kiyak
 ki, on ɔu Fuuɔsi Hoolohngaani yi onan ɔu liiɔohaad modid te a teeɔ ɔu ya ɔa Kooh
 po ɔu inah ɔe keeh-keeh.

¹⁸ A ñiindaat has cinɔ ɔu na keeñ cinɔ ɔu, ne ɔu inah yaakaari a on ɔu wa a
 beeduk ɔu, ɔu nam inah findi gapohinɔ ɔe yakoh η ɔo'-Kooh ci

¹⁹ na findi hatilinɔ ɔe yakoh η ɔooy ɔa, maanaam η ɔooy boo ɔi kos. Weɔ hatili
 yakohngaani

²⁰ Kooh hultidoh Kiristaani, weɔ hatili a nam ɔe ɔoofɔoh η yaah ñaahminɔ ɔe, η
 ɔafka.

²¹ Kiristaani ɔoofɔuud η ɔafuk ki'adug nu nik, η ɔafuk kikilifa nu nik, η min-min
 nu nik, η hatil nu nik na in nu raak tiik ɔah, nganɔ adinaani dong haa, waaye na
 adinaani na haye.

²² Kooh on Kiristaani ne a adgoh in ci jen, a degga ɔe η ɔafuk in ci jen, a onnda
 Janguuni ɔe, ne a nik hafinɔ Janguuni.

²³ Janguuni weɔ faaninɔ Kiristaani ; η ɔooy Janguuni, a yii nga keeh-keeh, te a yi
 mitid in ci jen.

2

E baahoh na tahe ɔo' mucɔu

¹ Ini kaɔ nga ɔu, ɔu nikee kaanidɔ sagu ɔal cinɔ ɔu na bakaadɔ cinɔ ɔu.

² Du taambɔee pesohaadinɔ adinaani, ɔu taambɔee Seytaani yi adgoh feruud ci
 baahaadiici raak hatil η harmban kehyi na Eel ci, a yi na tumɔukohe ɔi sang Kooh.

³ Boo jen, boo ɔaahee η ɔi sang Kooh, boo pesohee taambidɔ kiñin cinɔ boo
 ɔeɔgaan, boo meed tum ini faan cinɔ boo na liiɔ cinɔ boo waadɔ, te findi boo nikohee,
 boo sekɔohsee ayrukinɔ Kooh findi ɔinoobi.

⁴ Waaye Kooh laayidɔ yirmoh, te waadi keeh-keehi a waadɔ boo, tahidɔ po,

⁵ ali boo nikee kaanidɔ sagu ɔal ci sah, a ambsohidɔ boo na Kiristaani, a onnda boo
 kipes ; inhaat ne a baahoh tah ɔu mucɔu.

⁶ N niki boo nik η Kiristaani Yeesu, a hultididɔ boo na Kiristaani, a ɔoofidɔta boo na
 ɔe η Eel ci.

⁷ Ineem na teebohe baahohiŋ de laayohngaani ŋ jamanooci na haye, taamboh ŋ baahi a baah nga boo ŋ ini Kiristaani Yeesu tum.

⁸ A baahoh tah dŋ mucdŋ, taamboh ŋ kos. Ineem pulohdŋ nga dŋ, wa onohiŋ Kooh ;

⁹ tumohaad ci tahdŋ, ne ali bo' yaksidkuu nga.

¹⁰ Laam boo habduud ciŋ Kooh, a feris boo ŋ Kiristaani Yeesu, ne boo tum in ci baahid ci a koodkid boo po yutta, ne boo pesoh ca.

Nik yino ngaŋ Kiristaani

¹¹ Du nikeedi Yawuut ngaŋ ŋif. Bi na woye haf ba ngudkid ci te ba ngudfuk ŋ faan - e yaah bo' ngud ba - ba woyeeda dŋ ngudkaadfiici. Nŋ ineem, naandsukaat inii :

¹² Du raakeedi Kiristaani ŋ jamanoonaam, dŋ baaheedŋ ŋ cuubiŋ Israayel na ambtidoh ciŋ Kooh na ba, na gapohi ca puloh. Du nikee ŋ Adina, dŋ raakeedi yaakaar, dŋ raakeedi Kooh.

¹³ Waaye kotii, ŋ niki dŋ nik ŋ Kiristaani Yeesu, dŋ bi use, dŋ rebid, taamboh ŋ ŋif miŋ de.

¹⁴ Laam a Kiristaani ŋ haf ce jamiŋ boo, a yi ambsoh Yawuut na nikaadi Yawuut, a tumba ba yino ; wa a edoh faaniŋ de, a sannja dŋingi sabsohee ba, maanaam sangtidoh.

¹⁵ A barngidta nakoh ciŋ waasiŋMusaa na tumaah ciŋ wa, ne a tum Yawuut na nikaadi Yawuut yino, a feris ba bo' as ŋ niki ba nik nga de ; a tufkidoh jam daa.

¹⁶ Ini a waadee tum, wed ne kanak ci nik yino, a tumba po ba kerhidohha na Kooh, te taamboh ŋ kurwaani, a appa sangtidohi nikee ŋ harmban ba.

¹⁷ A hayya woye yegdoh baahid, jam wuu dŋ, dŋ bi use, na jam wuu bi rebe*.

¹⁸ Taamboh nga de, boo minid reb Baabi, bii na bum ngaŋ Fuudsi yino, Fuudsi Hoolohngaani.

¹⁹ Nŋ ineem, dŋ nikidŋ hanhe wala boobi genohaah ; waaye dŋ gentoh ciŋ bo'-Kooh ci, dŋ baah ŋ bi gen na Kooh kotii.

²⁰ Du tabahu ŋ *fondamaani*, maanaam *Apootar* ci na woosuud ci, te Kiristaani Yeesu ŋ haf ce nikka atoh fi amb tabahi.

²¹ A yi amb tabahi jen, po bak ci jen tabahsee modod, wa baatee yak po wa nik kahan Kooh, hoolduud taamboh ŋ Hedŋ.

²² Nŋ niki dŋ nik nga de, dŋ na name tabahu ne dŋ hun na kosid ci jen, dŋ nik genoha, wi Kooh genohan taamboh ŋ Fuudsi Hoolohngaani.

3

Pangki Pool naku

¹ Ineem wed tah, mi Pool, mi yi ambu ŋ kaso sagu pangki ŋ pangkid Kiristaani Yeesu wuu dŋ bi nikdŋ Yawuut...

² A', dŋ kerhid pangki Kooh deg go de' ! Pangki a deg go wuu dŋ, ŋ baahohiŋ de.

³ Kooh ŋ haf ce, a inhidid to ini dasdukidŋ a tufuk tum maaŋid, te ŋ fiissa dŋ wa ŋ rohyid.

⁴ Du janga dah, dŋ hey hote inhi ŋ inah ini dasdukideem, ŋ ini kad ŋ Kiristaani.

⁵ Kooh teebdŋ boobi debgan wa findi a teeboha woti-woti *Apootar* ci na woosuud ci a hoolid wuu ce, taamboh ŋ Fuudsi Hoolohngaani.

⁶ Ini dasdukideem wed ne, ŋ niki ba nik ŋ Kiristaani Yeesu, taamboh ŋ Yegdohiŋ Muci, bi nikdŋ Yawuut baah lamaahi na Yawuut ci, ba baah ŋ faaniŋ Kiristaani, maanaam Janguuni te ba namid raak bak ŋ gapohi.

* 2:17 2:17 Marka teerndiŋ Esayi 57:19.

⁷ Yegdoheem wed mi na pangkide kotii ; wed ini Kooh baahoh ho, a tummbaa na hatilij de.

⁸ A ñam uup yissuut η bo'-Kooh ci jen, moona Kooh baahohid to ne η yegid bi nikdi Yawuut in ci baahid cinj Kiristaani bo' mindi kind.

⁹ Kooh namid to baahoh ne η ñiinid wuu boobi [jen], findi a na tiindfohe ini a tufuk tum. Kooh yi fer in ci jen, a yi dasdee ineem η dooy ce η jamanooci coot jen.

¹⁰ In ceem ñiinduud kotii ne, hed hatil ci nik η dafki, ci raak kikilifa na min-min, inah findi liibohaadij Kooh modoh η bak cinj wa jen taamboh η Janguuni.

¹¹ Ineem jen hun na ini Kooh tufkidee bala jamanooci coot jen. A tufkeen ne a heya tume, te a tumida kotii, taamboh η Kiristaani Yeesu, Hed boo.

¹² N niki boo nik nga de, boo oolkid Kooh po boo minid de reb supkaadi, taamboh η kosi boo kos Kiristaani.

¹³ Kon, kinaat fadsuk, ali nik ne η raakid miskid η pangkinj ngo wuu du sah, ambaat ne wa wuu yakdinj du.

Inah waadohij Kiristaani

¹⁴ Ineem wed tah, mi yii yekid Baabi,

¹⁵ yi cuub cinj Eel ci na kehyi jen koodoh tiik cinj ca.

¹⁶ Mi yii kiim de ne a on du η findi yakkinj de hend, du ndeng na hatil η dooy du, taamboh η Fuudsinj de.

¹⁷ Mi yii kiim ne Kiristaani gen η keeñ cinj du taamboh η kos. Du deyuk te du ndeng η waadoh,

¹⁸ po du ambukoh na bo'-Kooh ci jen, du min inah findi waadohij Kiristaani angoh, wa hutta, wa dafukka te wa noodta.

¹⁹ Ee, du min inah waadi a waad boo, ineem wed uup ki'inah nu nik, te du hey riife jameet na Kooh haf ce.

²⁰ Kooh, η hatilij de, na pangke η dooy boo, te a minid tum ini uup fuuf ini boo na kiime wala liibe.

²¹ A yakdaah η Janguuni, a nam yakdaah η Kiristaani Yeesu η gomal nu gomal, wa gen po faw ! Amiin !

4

Kosid ci, bed faaniη Kiristaani

¹ Kon ineem wed tah, mi yi tayu η kaso sagu Hedi, mi yii ñaah du keeh-keeh, ne du pes pes hunid na beedki du beedku,

² du gen edfid, du nik bo' soosid, du min muñ du seke, yaa nu nga du dah teydukaat morom ce η waadoh.

³ Te du ndengduk du amb baahid niki du nik yino, wi Fuudsi Hoolohngaani ed du, taamboh η jami ambsoh du.

⁴ A faan yino dong raak, wa nikka kosid ci, a Fuudis yino dong raak ; wa yaakaar yino dong nam raak, te yaakaareem, Kooh beeduk du ne du rahasa.

⁵ A Hed yino dong raak na kos yino na boktuk yino.

⁶ A Kooh yino dong nam raak, Baabinj boobi jen, yi na nguurke η boobi jen, a yi na pangke taamboh η boobi jen te a yi nik η boobi jen.

⁷ Waaye yaa nu nga boo dah, na onohi Kooh baahoh de findi Kiristaani beesdoh de wa.

⁸ Ineem wed Fiis ci woo an :

« A rapid η dafka dafka,
a bayndohha feruud ci a deg yaah
te raakka in ci a on bo' ci. »*

⁹ "A rapid" wa tokis ye ? Wa joy tokis ne a ruhseen po η kehyi haa e ?

¹⁰ Yi ruhus, a yi nam rap η dafuk Eel ci jen, ne a riif adinaani jen.

¹¹ N ineem, a onnda bum, ba nikka *Apootar*, bum, a onnda ba ne Kooh woyee taamboh nga ba, bum, a onnda ba ne ba yegdohee Yegdohin Muci, bum, a onnda ba ne ba niidde boobin Janguuni, bum, a onnda ba ne ba min jangdoh.

¹² A onid boobeem ne ba baatdoh boobin Kooh po beem min pangkid Kooh baahid, ne faani Kiristaani min kad fiki.

¹³ N ineem, boo jen boo hey kade po boo nik yino, boo baah kos te boo baah inah Kubkin Kooh, boo hey kade po boo nik yakak jameet, boo hend na Kiristaani η miti a mit.

¹⁴ Boo nikissandi komaaki, boo ñaañohsee na jangdoh nu nik findi gaali ginaah ci na puudsi na giyaange ; boo fadandi boobi ba taambohee η herñin ba, ba nookee boo η ini nikdi keeh.

¹⁵ Boo pesohee keeh te wa hun na waadoh dah, boo hey hoođe η in ci jen, kadee η Kiristaani, yi hafi.

¹⁶ Te wa taamboh nga de, faani jen findi wa hend, hunnda ambukohha. Pok cin wa jen ced bekdukoh, tummbaa faan yino, te cir nu nik na tume pangkin wa, faani hoođe, kadee fiki taamboh η waadoh.

Kipes as η Kiristaani

¹⁷ Inii wed mi na woyee du, mi yii deng du wa η tiikin Hedí, wed ne : Du joyisdi pes findi kosaadiici, ba na ñaakde liib ci raakdi haf, raakdi kose.

¹⁸ Ba ñaañ ñaañ ñuusid te ba raakdi ali bak η kipes ki Kooh na onohe, sagu inhaadiiki nik nga ba te wa puloh η ndengi keen cin ba ndeng.

¹⁹ Ba waaskid kaci, ba bekid haf ba η cakaay ne ba tumee in hoolaadi nu nik po ba upid nga.

²⁰ Waaye du, ineem wed du jang η ini kad η Kiristaani haa !

²¹ N inhid ne du kerhid tiikin de, te du jangduud keeh ki nik nga de.

²² Mbaa, η ini kad η mandohaadin du debgaan, sabsukohaata na kibo' kin du maañida, wa na taambde kiñin kin wa, wa ñaañohee da po wa bek da η sooy.

²³ Fadaat Fuudsi Hoolohngaani a tum du bo' as η liibohaad cin du.

²⁴ Te du bekuk kibo' as, wi feru η findi Kooh waadoh taamboh η hool wuu Kooh na yurah, ci puloh η keeh.

²⁵ Sabsukohaata na lee, te yaa nu nga dah woyee morom ce keeh ; laam, boo jen boo cir, te boo nikka faan yino.

²⁶ Du ayruk dah, kinaat bakaad ; nohi kinaat muyoh ayrukin du ;

²⁷ kinaat on Seytaani waas.

²⁸ Yi nikee rokok, kinaat rokok ; a dabañdukaata η panguk panguk yurhid na yaah cin de, ne a min raak ini a onan yi raakdi.

²⁹ Ali woo modaadi kinaat puloh η ngub cin du, waaye bo' raak woyaah modid dah, a woyaat woo ki baatdohan boobi ne ba kad fiki η in ci ba etoh, ne wa baahoh bi na sikdukee de.

³⁰ Kinaat bek Fuudsi Hoolohngaaniη Kooh tiis, Fuudsi fu inah ne a yi Kooh ed du ne a nik ñaasi teeboh ne du wuu ce. Ñaaseem wed na name teeboh ne mbehi Kooh sabsohan du jameet na baahaadi, wa hey haye.

³¹ Kinaat daak aay-keen, kinaat nik bo' nebaadi'id, usaat ayruk na duud na basoh, na añaand nu nik.

³² Baahaata η harmban du, du keentidkohe ; daastidohaata findi Kooh daasoh du η niki du nik η Kiristaani.

5

¹ Kon nikaat boobi na altidkohe KooH, findi kubuucij de a keeñkoh,
² te pesaat η waadoh, findi Kiristaani waadoh boo, po a edohha haf ce wuu boo, wa nikka findi seeyuk eeñid ngan KooH.

³ Faankoh sangohuud na hoolaadi nu wa min nik dah wala waad kopor, ca kinaat sah kerhu nga du, findi wa joy nikoh η bo'-KooH ci.

⁴ Woo modadi kinaat kerhu nga du wala woo naandoha, wala woo aindoh baahaadi, in ceem moddi ; waaye woo cij du nikaat corkidoha KooH.

⁵ Inhaat baahid ne, ali bo' η bi na faankohe faankoh sangohuud wala hoolaadiici wala waadid kopor ci - maanaam ñaamkoh kooH nikaadi - ali bo' nga ba heydi baahe η Nguurij Kiristaani na KooH.

Nikaat η siñaari

⁶ Ali bo' kinaat du ñaañoh na woo raakaadi ; laam ineem wed na tahe po ayrukin KooH keenee η sangid cij de.

⁷ Kon kinaat baah η in ci ba na habde.

⁸ Debgaan du nikee kubu ñuus, waaye kotii, du siñaar η niki du nik η Heddi. Kon pesaat findi kubu siñaar.

⁹ Siñaari na rime nga du in baahid nu nik na yurhid na keeh.

¹⁰ Jeemaat inhisoh ini neñ Heddi ;

¹¹ kinaat baah η tumohaad cij ñuusi, ca ondi bo' ali in, du kay, teebohaat ca teeboh.

¹² In ci ba na tume η dasduk, wa kaci ne ca woysee sah.

¹³ Waaye in nu teebohu dah, wa hotuk baahid η siñaar,

¹⁴ laam e siñaari na teebohe in ci jen. Wed tah wa fisuud ne :

« Yunka, fu yi na neehe,

hulta,

Kiristaani hey da siñaarde. »

¹⁵ Kon marka baahid η findi du na pesohe ; kinaat nik bo' naandid, nikaat bo' raakid liibohaad modid.

¹⁶ Tondkaat η jamanooni KooH on du ne du habid in ci du min, laam jamanooni woti baahdi.

¹⁷ Kinaat nik bo' naandid, jeemaat inhisoh ini Heddi waad.

¹⁸ Kinaat laar η sangara, wa na bekohe η mbalay, du kay, riifaat na Fuudsi Hoolohngaani,

¹⁹ du woyee η harmban du na yeek cij *Sabuur* na yeek corkidoha KooH, na yeek ci puloh η Fuudsi Hoolohngaani jen ; yeeka du yakdee Heddi na keeñ cij du jen.

²⁰ Genaat corkid KooH Baabi η in nu nik, taamboh η tiikin Heddi boo Yeesu Kiristaa.

Yaar na bitiice

²¹ Yaa nu nga du dah teydukdaat morom ce sagu nupi du nup Kiristaani.

²² Bitib ci, teydukdaat yaar cij du, findi du teydukdoh Heddi.

²³ Laam yaar a yi yilif bitiice, findi Kiristaani yilfoh bi Janguuni, bed bi faanij de te a nikka Mucdohin ba.

²⁴ Kon, findi Janguuni teydukdoh Kiristaani, bitib ci joy teydukdoh yaar cij ba daa, η in nu nik.

²⁵ Yaar ci, waadaat bitib cij du, findi Kiristaani waadoh Janguuni na findi a edoh haf ce wuu Janguuni,

²⁶ ne a tuma wuu KooH taamboh η hooldi a hoolida η booki a booka na masub na Woo ki.

²⁷ Wed a tum ne a bay Janguuni η fikiice findi bitiice, a hota, na modkinj wa, raakaadi didim, wa ñugurdukohuu, wa raakuu ali in mand daa, wa hool fec, te wa raakuu ali sikka.

²⁸ Yaar ci joy waadoh bitib cinj ba daa, findi ba waadoh faan cinj ba haf ba. Yaa nu waad bitiice dah, a waad haf ce.

²⁹ Laam ali bo' moosdi sangoh faanin de haf ce ; a na pesdee wa pesid, a taambkohee wa, findi Kiristaani na tume na Janguuni,

³⁰ wed faanin de, te boo jen cir nga.

³¹ Fiis ci woo ne : « Wed tah jaar hey sabsukohe na paamu, na ndaamu, a nod η bitiice, jaar ba kanak ba nik faan yino. »✧

³² Woo keem, wa in noodid nik nga ; ñam woo ne ineem na woye η ini kad η Kiristaani na Janguuni.

³³ Ini wir te wa woorra, wed ne yaa nu nga du waadaat bitiice findi a waadoh haf ce, te bitib ed jaar ce cir.

6

Harmban kubu na bi rim de

¹ Du bi komaakci, kerhidaat yaay cinj du na baab cinj du findi Hedfi waadoha, ineem wed waas.

² Fiis ci woo ne : « Efa yaay du na baab du cir. » - wed nakohi koc wi hun na gapoh -

³ an : « Wa hey baahe nga da te fu raak kipes hutid η kehyi. »✧

⁴ Du bi baab ci, kinaat ayrukid kubuucinj du, kodaat ba, du deg ba η waas te du deng ba findi Hedfi waadoha.

Harmban ñaam na hed ce

⁵ Du bi ñaam ci, kerhidaat hed cinj du η adinaanii, wa hun na neyyoh na ed cir, tumaata na keñ hoolid po haa du na pangkide Kiristaani ;

⁶ wa kinaat nik η has cinj ba dong, po haa du na waake ini neɓ ba, te ba bo' dong, waaye wa nikaat findi ñaam cinj Kiristaani, bi na tume ini Kooh waad na keñ cinj ba.

⁷ Pangkidaat ba na keñ soosid, findi boyi na pangkide Hedfi waaye findi boyi na pangkide bo' haa.

⁸ Inhaat ne yaa nu nga du dah, a nik ñaam wala a nikdi ñaam, in baahid nu a tum dah, Hedfi hey de wa dokne.

⁹ Du bi hed ñaam ci, tumohaata daa na ñaam cinj du ; fadaat ba gapuk tum miskid, te du inah ne e du baah Hedfi yino, a yi η Eel ci te a na talsoheedi bo'.

Ganaay ci Kooh edoh

¹⁰ Ini tas wed ne, raakaat hatil η Hedfi, η hatilinj de laayohngaani.

¹¹ Bayaat ganaay ci Kooh edoh jen, ne du min yurhidkoh tumohaad cinj Seytaani.

¹² Laam boo hiñohdi na hed faan na ñif, waaye boo na hiñohe na hed hatil ci nik η dafki, ci raak kikilifa na min-min na doole η adinaanii ñuusidii, boo na hiñohe na feruud ci baahaadiici mindi hotu jen.

¹³ Ineem wed tah, bayaat ganaay ci Kooh edoh jen ; η ineem, mbeh baahaadi hay dah, du min hiñoh baahaadiineem te du tum ini du joy tum jen po yut dah, du ris tufkid jing.

¹⁴ Kon, tufkaat jing ; tokohaata kinoh cinj du keeh ki, kiyurah nik kulba niidoha fisaacinj du.

¹⁵ Ñafad cinj du nikaat sawar kad yegdoha Yegdohinj Muci na onohe jam.

¹⁶ N̄ in ceem jen, baataat kos nga, wa nik dipkoha bis, ne d̄u min yim bis ci kab̄duud ci Seytaani na weesee d̄u jen.

¹⁷ Teyaataat kongi, wed̄ muc̄i, d̄u nam bay ndangiŋ Fuud̄si Hoolohngaani, wi nik woo kiŋ Kooh.

¹⁸ N̄ in ceem jen, genaataat kiim Kooh, kiimaataat d̄e ne a baat̄doh d̄u. N̄ in nu wa min nik d̄ah, kiimaataat Kooh, taamboh ŋ Fuud̄si Hoolohngaani te d̄u neehuu ; ŋodaataat nga, d̄u kiimdee bo'-Kooh ci jen.

¹⁹ Namaataat to kiimid̄ Kooh, ne ŋ rangis ngub̄, ŋ woyee na boobi d̄ah, ŋ rahas woo ci ŋ etoh inhid̄ohaa ba Yeḡdohiŋ Muci, wi nik kumpa nga ba, te ŋ neyyohuu nga.

²⁰ Yeḡdohiŋ Muci weem, wed̄ tah ho nikid̄ Hed̄i ndii ŋ kasoni. Kiimdaataat to Kooh ne ŋ woo na ooluk findi ŋ joy woyoh.

Askohi

²¹ Tisikos, baah boo yi ŋ keeñkoh, a carid̄ oolku ŋ pangkiŋ Hed̄i, a hey d̄u woyee jen ne d̄u nam inah ini ŋ nikoh.

²² N̄ woosid̄ d̄e nga d̄u ne a woo d̄u ini boo nikoh te a soosid̄ keeñ ciŋ d̄u.

²³ Kooh Baabi na Yeesu Kiristaa Hed̄i onaat baah ciŋ boo kosid̄ ci jam na waad̄oh na kos !

²⁴ Bi waad̄ Hed̄ boo Yeesu Kiristaa waad̄i na reeheed̄i, ba baahohsaat jen !

Fiisi Pool kabɔoh bi Filippi

Rangsohaani

Pool baahee η Israayel ci, η cuubinj Benyaamin.✧ A nikee *Farisen*.✧ N finho Paantakot, wi Janguuni camb baatuk, a baahee η bi tolfidee kosid ci.✧ Waaye wa raakka mbeh, a cohha na Yeesu, a kossa✧ po a nikka *Apootar* sah. Teerndinj "Tum cinj *Apootar* ci" teebohif pangkinj de wi a nik *Apootar* ini kooɔoh η saar 13.

Kaɔan Pool koc η kur kanj Filippi,✧ wa nikee η baabinj de yakki kanakɔoh.✧ Kadfi kanakɔoh na wi kaahayɔoh, bo' amb ne cef naandsuku η teerndinj Tum ci 20:2,6. Kad ceem nikee η baabinj de yakki kaahayɔoh.✧

Wi Pool na fiise kabɔohii, a nikee η kaso η kahnanj buur, waaye nik ne wa nikee η Seesare✧ wala η Rom✧ wala η dɔsik wiiriis dah✧ bo' inahdi, waaye wa kabɔohi riif na sum. Pool teebohif harmban ce na kosid canj Filippi findi wa nebohe, a corkidta ba η onohi ba kabɔoh de taamboh η Epaforodit.✧ Te wa mand haa ne a Epaforodit na hee bayndohe kabɔohi a fiis bi Filippi wii ne a wiirkee dah. Findi a na tumohee wa η kabɔoh cinj de jen, Pool dengid ba baahid, a woytoha ba η in ci ba joy wortuk.

Fiisi Pool kabɔoh bi Filippi kadtidoh an :

- Pool kaɔdid bi Filippi te a kiimidta ba Kooh 1:1-11
- Miskid ci jen baahid feeh Yegɔohinj Muci wii kad fiki dah 1:12-30
- Ruhsidaat haf du, du nik yino, findi Kiristaani tumoha 2:1-11
- Taamboh η ini Kooh tum, melcidaat findi hor cinj Asamaan 2:12-18
- Pool hey tuuye Epaforodit na Timoote η kur kanj Filippi 2:19-20
- Ini uup raak njiriñ η Pool na bi Filippi 3:1-4:1
- Sumaat η niki du nik η Hedfi 4:2-9
- Pool corkidid bi Filippi η onohinj ba 4:10-20
- Askohi 4:21-23

Kaɔɔohi

¹ Boo bii kaɔid du, du bi bo'-Kooh ci nik η Filippi, du bi hooldu wuu Kooh η niki du nik η Kiristaani Yeesu. Mi yi Pool, na Timoote, ñaam cinj Kiristaani Yeesu, boo bii kaɔid du jen, du na bi adgoɔ du na bi na taambkohe in cinj Janguuni.

² Kooh Baabinj boo baahohaat du, a on du jam ; Yeesu Kiristaa Hedfi baahohaat du, a on du jam !

Pool kiimdid bi Filippi Kooh

³ Mi yii corkid Koohinj ngo, waas nu η liib nga du dah ;

⁴ te η kiimdeesa du Kooh dah, mi na kiimdees du jen na sum,

⁵ sagu baahi du baah η pangkinj Yegɔohinj Muci η mbeha du kosoh po woti.

⁶ Wa woorid to ne Kooh yi camb panguk baahid nga du, a heya taalndide po a diindoha η mbeha Kiristaani Yeesu hayohan.

⁷ Wa waas η liibidta du ineem, du jen, sagu keeñkohi η keeñkoh du, na raaki du raak jen bak η baahohi Kooh baahoh ho ; wa nikoh daa η niki η nik η kaso, wa nikohha daa η teebohi mi na teebohe ne Yegɔohinj Muci, wa in baahid te wa keeh.

⁸ Kooh inhid ne η keeñkohid du jen η waadohi nik η Kiristaani Yeesu.

✧ : Bi Rom 11:1; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 23:6; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 7:58-8:3 ✧ : Tum ci 9:1-30 ✧ : Tum ci 16:12-40 ✧ : Tum ci 15:40-18:22 ✧ : Tum ci 18:23-21:17 ✧ : Tum ci 23:23-26:32 ✧ : Tum ci 28:16-31 ✧ : 2 Korenta 11:23 ✧ : Bi Filippi 4:10-20

⁹ Ini mi na kiimdee dɔ wed ne waadohin dɔ baatkee, wa uupee riif na inah na inhisoh keeh-keeh.

¹⁰ N̄ ineem, dɔ min inhisoh ini raak njiriñ ne dɔ hool te bo' raakuu woayaah nga dɔ n̄ mbehi Kiristaani hayohan.

¹¹ Du nam riif na ini kiyurah na rime n̄ bo', wa puloh n̄ Yeesu Kiristaa, te wa yakdoha Kooh na yeek de.

Yegdohin Muci na baatke baatuk

¹² Baah cin ngo, n̄ waadid ne dɔ inah inii : Ini rahas so tufkidfi Yegdohin Muci, wa baata kadid fiki kay.

¹³ Laam, boobi nik n̄ kahnin buur wii, na binoobi jen, wa leerid nga ba ne e Kiristaani tah ho tayu n̄ kaso.

¹⁴ Te ini uup n̄ baah cin boo kosid ci, tayuukin ngo wii tahid po ba baatid ooluk Hed̄i, ba baatta kaañ yegdoh Yegdohin Muci te ba neyyohdi nga.

¹⁵ Ali nik ne bum nga na yegdohe Kiristaani n̄ siisoh na lahtoh, binoobi na tumee wa na liif modid.

¹⁶ Beem ba na tumee wa sagu waadohi nik nga ba, ba inhid ne n̄ naku ne n̄ teebohee ne Yegdohin Muci baahid.

¹⁷ Binoobi na yegdohe Kiristaani n̄ hundiskoh, in ci ba waad hooldi ; ba na dabgide baat miskid nikin ngo n̄ kasooni.

¹⁸ Waaye ali in ! Findi wa min mand dah, wa nik n̄ yurhid wala n̄ yurhaadi, Kiristaani yii yegdohu, te n̄ sumid nga. N̄ hey baate sum nga,

¹⁹ laam n̄ inhid ne wa mirndohan nik fadsuukin ngo, taamboh n̄ kiim ci dɔ na kiime Kooh na baatdohin Fuudsin Yeesu Kiristaa.

²⁰ Ini mi na seke ngan seesuk, n̄ oolkid ne, n̄ heydi nike tumaadi ini n̄ naku, waaye findi n̄ meeda tumoh rek, n̄ risan ndengid po n̄ yakdoh Kiristaani faanin ngo n̄ kipes wala n̄ kakaan.

²¹ Nga so, kipes wed Kiristaani, ali n̄ kaan sah, wa baatan ndo kadid fiki.

²² Waaye n̄ taalndid n̄ pesee ndii dah, n̄ hey mine panguk pangki raak njiriñ. Mbaa n̄ inahdi andi, n̄ heen koode dah, n̄ hee koode kaan wala taalndid pesee ndii.

²³ Nam yii n̄ harmban in kanak : N̄ waadid sabsukoh na kipes kii ne n̄ nik na Kiristaani, wed ngisoh fuuf.

²⁴ Waaye, saguudu ini uupid njiriñ wed ne n̄ ris pes ndii.

²⁵ Ineem woorid to, wed tah n̄ inhid ne, n̄ risan n̄ seroodu jen, ne n̄ baatdoh dɔ, dɔ kad fiki n̄ kosi dɔ kos, dɔ nam sum nga.

²⁶ Ineem tahid po, n̄ hayis nga dɔ dah, dɔ hey baate ndamkoh Kiristaani Yeesu saguuso.

Hiñoh wuu Yegdohin Muci

²⁷ Findi wa min mand dah, pesaat kipes hunid na Yegdohin Muci n̄ ini kad n̄ Kiristaani ne, n̄ hay nga dɔ n̄ haydi nga dɔ, n̄ kerah ne dɔ ndengid, dɔ yino, te dɔ na hiñoh na keeñ yino wuu kosin Yegdohin Muci.

²⁸ Kinaat fad sangid ci ba bekee neyyoh nga dɔ n̄ ali in. Ineem hey teebe sangid ci ne ba dii n̄ waas dumbu, wa teeβ dɔ muc puloh n̄ Kooh.

²⁹ Ini kad n̄ Kiristaa, dɔ baahohu kos dong haa, waaye dɔ namid baahohu raak miskid saguuce.

³⁰ Du bii hun na so n̄ hiñohi dɔ hot to hiñoh, te n̄ ris nga poyi, findi dɔ kerhoha.

2

¹ Niki du nik η Kiristaani onid du kaañ, waadi a waad du giifidta du, Fuudsi Hoolohngaani onid du ne du nik yino, keeñkoh na yirmoh raakid η harmban du, wa ineem haa e ?

² Kon mitdaat sumi η sum : Raakaat hotohaad yino, du waadtidoh du nik yino, du nik keeñ yino, na liibohaad yino.

³ Kinaat tum ali in ngañ hundiskoh wala η hotsiduk, waaye ruhsidaat haf du, du ed binoobi cir po haa bed uup du.

⁴ Yaa nu nga kinaat top η haf ce dong, waaye, a namaat liib η binoobi.

⁵ Mandaat η harmban du findi Kiristaani Yeesu mand :

⁶ Ini a moos nik keeh-keeh,
wa Kooh,
waaye niki a nik yino na Kooh weem,
a ambdi wa findi ini a joy ηodoh.

⁷ Waaye a woluk woluk ineem,
a tumba haf ce ñaam keeh-keeh,
a nikka findi bo' ci ;

bo' kin de wed hotuk,
⁸ a yissuutidta haf ce,
a kerhidta Kooh po a teydukka kaan,
kaan ngañ kurwaa sah.

⁹ Ineem wed tah
Kooh rapidta de η diska uup dafuk,
a edta de tiiki uup tiik ci jen,

¹⁰ ne η tiikin Yeesu,
feruud ci nik η Eel ci na kehyi
na oob kehyi jen yek,

¹¹ te nguñ ci jen teyduk woo ne
Yeesu Kiristaa a yi Hedi,
wa yakid Kooh Baabi.

Siñaarid findi hor cin eel ci

¹² Mbaa baah cin ngo η keeñkoh, du moos nik kerhidid Kooh. Ini η nikdi na du kinaat tah po wa haawsuk, baataata, pangkaat na nup Kooh po mucu du mucdu rim in.

¹³ Laam, Kooh a yi tum nga du ne du waad tum in ci neñ de te a yi na name du ca tumdukoh.

¹⁴ Tumaat in ceem jen, wa hunuu na ñukumsuk, wa hunuu na ñadtuk.

¹⁵ Du tum daa ne bo' raakuu woayah nga du, du hool, du nik kubu Kooh raakaadi sikka η dooy boobi nduudkid ci, yurhaadiicin Adina. Du siñaarid η dooy ba findi hor cin eel ci,

¹⁶ du ed ba woo kin kipes ki. Wa hey tahe po η ndamkoh du η mbehi Kiristaani hayohan. Jaar, pangkin ngo miskidi nikuu barang barang.

¹⁷ Ali η kaan sah, po kipes kin ngo mand na seeyuk aamkaah, wa yiifu η seeyki nik kosi du kos sah, η hey sume nga, te η baahan sum ki na du jen.

¹⁸ Du, namaat sum, du baah sum ki na so !

Pool woosid Timoote na Epaforodit

¹⁹ N niki η nik η Yeesu Hedi, η oolkid ne η hey woose Timoote nga du maañaadi, ne mi, η nam raak ini soosfan keeñin ngo η ini a woyan ndo nga du.

²⁰ Dal a yi d'ah, η raakdi ali bo' yi na yege na so in ci mi na yege, yi na liibee nga du keeh-keeh.

²¹ Binoobi jen na liibe in haf ba, waaye in cin Yeesu Kiristaa haa.

²² Waaye a yi, du inhid ne a teebohidi findi a mand : A pangkididi Yegdohin Muci na so, findi kubu η sero baab.

²³ A yi η liib ne η hey du de woosohe, mbehi η inhohan findi η mirndohan.

²⁴ Waaye wa wooridi to η Hedii ne η hey name hay diskin du maañaadi, mi η haf fo.

²⁵ N namidi hot ne wa raakidi etoh η woosoh du Epaforoditi kotii. A baah boo η kosi boo baah, te a huntohin ngo η pangki na ini boo na hiñohe. A yi du wooshee so, ne a baatdoh ho η in ci η etoh.

²⁶ A mareen du hot jen te a raakeen ini misik de η yegi du yegee ne a kosaayeen.

²⁷ A kosaayeen po a heeda kaane ; waaye a misikka Kooh, η nammba misik Kooh ne η raakuu keeni reehidi nga.

²⁸ Kon η woosidi de na seesuk ne du sumis ngan hot de, te η ineem, soosi η soos reeh.

²⁹ Taambdukaati de η Hedii, na sum keeh-keeh, edaati bi mand na de cir ;

³⁰ laam wa pangkididi Kiristaani tah de heeda kaane ; a edohee kiinin kin de ne a tum ini du hee so tumde nilee ne du bii η ndii d'ah.

3

¹ Ini tas baah cin ngo, wed ne du sum η Hedii. N woyis du wa, wa in bitidi nga so haa, te wed ngisoh nga du.

Inah Yeesu Hedii wed uup in ci jen

² Kon, wortukaati tumoh baahaadiici, buu ceem, wortukaati bi na ngude cir cin faan cin du.

³ Laam e boo ngudkididi ci keeh-keeh, boo bi na ñaamke Kooh taamboh η Fuudsin de, boo ndamkohee Kiristaani Yeesu te boo oolkohidi ini kad η faan.

⁴ Moona mi, η mineen oolkoh ini kad η faan. Nik ne a bum oolkoh ini kad η faan d'ah, η woyisdi da mi :

⁵ N nguduk η mbeha yasna-kaahaydoh, ✧ η rimkan ngo poyi η bo' Israayel, η baah η cuubin Benyaamin, η Heber, η rimu Heber. N ini kad η waasin Musaa, η Farisen.

⁶ N ini kad η sawar, η kadeen po η tolfideeda bi Janguuni. N ini kad η yurhididi puloh η nakoh cin waasi, bo' raakeedi woyaaah nga so.

⁷ Waaye ini η ambee ne wa raak-raak wuu so, woti η amb ne wa ñak sagu Kiristaani.

⁸ Te baat nga, η amb ne in ci jen ca ñak, laam in ceem jen, inhi η inah Kiristaani Yeesu Hedii to, uup ca fuuf. Saguce tahidi po η teydukididi fadi in ci jen, ca mbalit nga so kotii, ne η raak Kiristaani.

⁹ Ini η waadi wed ne η hotuk nga de, maanaam η raakuu kiyurhin ngo haf fo, wi puloh η nakoh cin waasi, waaye η raak kiyurah taamboh η kosi η kos Kiristaani, wi puloh η Kooh te wa gayukka η kos.

¹⁰ Ini η waadi wed ne η inah Kiristaani na hatilin hultin de te η raak bak ngan miskidi cin de, η mand na de η ini kad η kakaan kin de,

¹¹ ne findi wa min nikoh d'ah, η nam min rahas hulti.

Pool waadi nup po a ree diski na kadse

¹² Wa nikidi haa ne η rahsid ineem jen po yutidi, wala η reyidi η mit ; waaye mi yii nup ne η amba, findi mi η haf fo Kiristaani Yeesu amboh ho.

¹³ Baah cinj ngo, ini kad nga so, η ambdi ne η rahsida waaye, raakid ini mi na tume : Mi na alkohe alkoh ini η cootuk te η ndengdukee η ini η fikiiri.

¹⁴ Mi yii nup nup yurhid nganj dīski na kadse ne η min rahas aafi, aafi tah Kooh beeduk ko taamboh η Kiristaani Yeesu ne η kad η dafka.

¹⁵ Mbaa, boo bi nikisdi komaaki jen η kosi boo kos, boo ambaat liibeem ; te du raak ini du hundi na so nga dāh, Kooh hey du wa name inhid.

¹⁶ Waaye η diski boo ree ndii, boo hunaat, boo taalndid.

¹⁷ Baah cinj ngo, du jen, altidkohaat to, te du taamb η kot cinj bi na taambde kot cinj boo.

¹⁸ Laam, bi bo' laayid, tumohaad cinj ba teebohīd ne ba sangid cinj kurwaanīn Kiristaani ; η meedeēn du woo η ini kad nga ba, te woti mi woyis du wa na muhun.

¹⁹ Boobeem, ba mirndohan nganj dūmbu ; rook cinj ba ced koohīn ba, ba amb ne kaci ndam ; liib cinj ba jen, ca in cinj kehī.

²⁰ Ini kad nga boo nak, boo bo' Asamaan, dīski Yeesu Kiristaa Hedī pulohan, Mucdohi boo na seke na seesuk.

²¹ A hey boysohe faan cinj boo miskohid cii ne a tum ca findi wiη de, wi hun na siñaar, a tumana taamboh η hatili a minoh in ci jen.

4

¹ Ineem wed tah, baah cinj ngo η keeñkoh, du bi η waad keeh-keeh te η marra du hot, du bi sumīn ngo na raayaanīn ngo, ηodaat ndengid η Hedī !

Sumaat η niki du nik η Hedī

² Mi yii ñaah Ewodi na Sintik ne ba kerhidoh η niki ba nik η Hedī.

³ Te fu yi baah ho keeh-keeh nganj pangki*, mi yii kiim da ne fu baatdoh bitib ceem, ba baahee na so hiñohi η ini kad η Yegdohīn Muci, bed na Kelema na huntoh cinj ngo binoobi. Tiik cinj ba fiisuud η teerndīn kipes ki.

⁴ Genaat sum η niki du nik η Hedī ; η woyisa, sumaat !

⁵ Boobi jen inhaat baah kiη du. Hedī rebid.

⁶ Kinaat jaahid η ali in ; waaye η in nu wa min nik dāh, kiimaat Kooh, woyaat de etoh cinj du, te wa hun na corkid de.

⁷ Te jamin Kooh, wi cootuk liib nu nik, wa hey niide keeñ cinj du na liibohaad cinj du η niki du nik η Kiristaani Yeesu.

⁸ Baah cinj ngo, ini tas wed ne : In nu nik keeh, na in nu nik edaah cir, in nu yurah, in nu hool, in nu nik waadaah, in nu nik baahid η hot-hotkiη boobi, in nu nik nawaah, na in nu nik yeekaah dāh, ced nikaat η liib cinj du.

⁹ In ci du jang nga so, du rahassa ca, du kerahha ca te du hotta ca nga so, tumaat ca, te Kooh yi na onohē jam hey nike na du.

Pool corkidid bi Filipi η onohīn ba

¹⁰ N niki η nik η Hedī η sumid lool η ini du min teebohīs yegi du yeg go kotii. Te yegi du yeg go weem wa moos moos nik. Du raakeedi raakeedi waasi du min ndo wa teeboh.

¹¹ Nikdi haa ne η raak etoh wed tah ho woo ineem ; laam η jangid pes nganj nebu η in nu nik.

¹² N inhid ini nik η ñak, η inhid ini nik η raak. N in nu nik na dīsik nu nik, η jangid pes na kap, η jangid pes na aduk, η jangid pes nganj raak-raak na bangtu.

¹³ N minid in nu in η niki η nik η Yi on ndo hatil.

* **4:3 4:3** "yi baah ho nganj pangki", wa "sisigos" nganj gerek. N pedeem gerek, wa mand na tiik, waaye ali bo' inahseedi na tiikeem η jamanoonaam. Poyi, wa minid nik tiik. Nik ne wa tiik dāh, bo' minida toksoh an : "Ee, fu yi kood tiikiη Sisigos keeh-keeh, mi yii kiim da ne fu baatdoh bitib ceem"

¹⁴ Waaye baahi du baah na so miskidin ngo, wa in baahid.

¹⁵ Du bi Filippi, du inhid η haf du ne η cambin Yegdohin Muci η ndeem, wa η puloh Maseduwaan, ali Jangu ambtidoheedi na so η ini kad η kopor, dal du.

¹⁶ Wa η nik η Tessalonik sah, du woosohid to ini η etohe, te wa waas yino haa.

¹⁷ Wa nikdi haa ne onohin du mi na rahse, wed nikid to, waaye mi na waade ne onohin du tum po ini kipes kin du rimdan du, baatuk.

¹⁸ N rahsid in ci du woosoh jen, diskini η nik, η raakid po ca uupid ini η etoh, Epaforodit edid to in ci du woosoh. Ini du ed to, Kooh teydukida findi seeyuk eefid nebid te a sumid nga.

¹⁹ Koohin ngo hey du payde etoh cin du jen η raak-raak kin de na yaki a yak taamboh η Kiristaani Yeesu.

²⁰ Koohin boo yi nam nik Baabin boo, a yakdaah po faw ! Amiin !

Askohi

²¹ Kañdaat bo'-Kooh ci nik η Kiristaani Yeesu jen. Baah ci nik na so ba dñi kañid du.

²² Bo'-Kooh ci jen ba dñi kañid du, bi nik η kahan buuri yakkin Rom bed uup du kañid.

²³ Baahohin Yeesu Kiristaa Hedfi nikaat na du !

Fiisi Pool kabdoh bi Kolos

Rangsohaani

Pool baahee η Israayel ci, η cuubij Benyaamin.✧ A nikee *Farisen*.✧ N finho Paantakot, wi Janguuni camb baatuk, a baahee η bi tolfidde kosid ci.✧ Waaye wa raakka mbeh, a cohha na Yeesu, a kossa✧ po a nikka *Apootar* sah. Teerndij "Tum cinj *Apootar* ci" teebohif pangkinj de wi a nik *Apootar* ini koodoh η saar 13.

Pool moosdi nikoh η Kolos, e Epafras, a yi yegdoh Yegdohinj Muci ndaam.✧ Pool fiisid bi Kolos kabdohii sagu kosinj ba a kerah. Wa minid nik ne Tisikos na Onesim, bi wik fiisi Pool kabdoh wii,✧ bed nam wik fiisi Pool kabdoh Filemoon.✧ Nik ne wa daa dah, a Epafras η haf ce, a yi naandsuk Pool ini kad η kosinj ba, laam a nikee na de η kasoona.✧

Yakki Kiristaani yak, η niki a nik yino na Kooh, wed yohinj teerndii.

Fiisi Pool kabdoh bi Kolos kadtidoh an :

- Pool kañdif bi Kolos a kiimidta ba Kooh 1:1-11
- Ya ba a yi Kiristaani ? 1:12-23a
- Pangkinj Pool wuu kosid ci 1:23b-2:5
- Kipes ki Kiristaani onoh 2:6-3:4
- Findi bo' joy pesoh na Kiristaani 3:5-4:6
- Askohi 4:7-18

Kañdohi

¹⁻² Mi yii kañid du, du bi bo'-Kooh ci nik η Kolos te du nikka baah cinj boo carid oolku η niki du nik η Kiristaani. Mi yi Pool, *Apootarij* Kiristaani Yeesu η ini Kooh waad, mi na Timoote yi baah na boo, boo bii kañid du. Kooh Baabinj boo baahohaad du, a on du jam !

Pool kiimdif bi Kolos Kooh

³ Boo na gene corkid Kooh, Baabinj Hed boo Yeesu Kiristaa, ne boo kiimdeesa du Kooh dah.

⁴ Boo kerhid kosi du kos Kiristaani Yeesu na waadi du waad bo'-Kooh ci jen,

⁵ sagu oolki du ooluk ne du hey rahse ini Kooh daakid du η Eel ci. Oolkeem, du raaka wi du kerah woo kinj keeh ki, wi Yegdohinj Muci.

⁶ Yegdohinj Muceem reyid nga du, findi wa reyoh η adinaani jen. Wedi rim in baahid, wedi kad fiki, wa nam nikoh daa nga du, wa camboh wa du kerah te du inahha keeh-keeh baahohi Kooh baahoh du.

⁷ Jangdoh ceem, du rahsoh ca η Epafras, nawleeso yi η keekoh, yi nam nik ñaaminj Hedī, findi boo ; a na pangkide Kiristaani wuu du te a carid oolku.

⁸ A yi woo boo waadahi Fuudsi Hoolohngaani tum nga du.

⁹ Ineem wed tah, ina boo kerhoh in ceem nga du poyi, boo gen du kiimid Kooh. Boo na kiimee de ne a on du liibohaad modif keeh-keeh na inhisoh, taamboh η Fuudsi Hoolohngaani, ne du riif na inah ini a waad.

¹⁰ N ineem du hey mine pes pesi teeboh ne du baah η Hedī te du neβ de η in nu in. Du tumee in baahid nu nik te in ci du tum rim in, te du baat inah Kooh.

¹¹⁻¹² Te Kooh hey du baate hatil η in nu in taamboh η hatilinj yaki a yak ne du min muñ in ci jen wa hun na muñ seke.

Kubki, ñaamaarij Kooh yi mindi hotu

✧ : Bi Rom 11:1; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 23:6; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 7:58-8:3 ✧ : Tum ci 9:1-30 ✧ : Bi Kolos 1:7 ✧ : Bi Kolos 4:7-9 ✧ : Filemoon 1:10 ✧ : Filemoon 1:23

Corkidaat Kooh Baabi na sum, η ini a on dū po dū minnda rahas bak η ini a d̄aak η siñaarin d̄e wuu boobin d̄e.

¹³ A puld̄id̄ boo η hatilin̄ ñuusi, a bayya boo η Nguurin̄ Kubki a keeñkoh.

¹⁴ Kubkeem, a yi puldoh boo η baahaad̄i, a daassa boo bakaad̄ cin̄ boo.

¹⁵ Kubkeem,
a yi ñaamaarin̄ Kooh yi mind̄i hotu,
a yi Saawi nik η d̄afuk feruud̄i jen.

¹⁶ Laam in ci nik η Eel ci na kehyi jen,
feruud̄ taamboh nga d̄e,
ci min hotu, ci mind̄i hotu,
hed̄ hatil ci raak nguur wala tiik,
min-min wala kikilifa.
Ca jen ca feruud̄ taamboh nga d̄e,
te ca feru wuu ce.

¹⁷ A yi nik bala in nu in,
te in ci jen ambukohid̄ yino
taamboh nga d̄e ;

¹⁸ A yi hafin̄ faani,
maanaam Janguuni.
A yi cambohaanin̄ wa
te a yi koc hulit
η kaanid̄ ci
ne, η in ci jen
a nik Yi d̄eβ.

¹⁹ Laam Kooh waada waad̄,
a gennda findi a hend jen,
η Kubkin̄ d̄e,
²⁰ te, a taamboh nga d̄e,
a kerhidohid̄ta in ci jen na d̄e,
in ci nik ngan̄ kehyi
na in ci nik ngan̄ Eel ci,
te wed̄ a tum wa a tumee jam
taamboh η ñif mi a aam η kurwaanin̄ d̄e.

²¹ Ini kad̄ nga dū, dū nikee hanhe, dū raakeed̄i bak η Kooh, dū nikee sangid̄ cin̄
d̄e η liibohaad̄ cin̄ dū na tumohaad̄ cin̄ dū baahaad̄iici,

²² waaye d̄iski wa nik, a kerhidohid̄id̄ dū na haf ce taamboh η kakaan kin̄ Kubkin̄
d̄e, yi kaan η faanin̄ d̄e, ne dū tufuk η fikiice hoolid̄, raakaad̄i sikka, raakaad̄i
woydaah.

²³ Waaye dū joyid̄ ris ndengid̄ η kosi dū kos te dū faduū ali in wa usid̄ dū η oolki
dū raak η in ci na haye sagu Yegdohin̄ Muci dū kerah. Yegdoheem, feruud̄ ci η oob
eel ci jen woyuuda.

Pangkin̄ Pool wuu kosid̄ ci

Yegdohin̄ Muceem, wed̄ mi na pangkide, mi yi Pool.

²⁴ Te disksi wa nik, η sumid η miskid cinj ngo wuu du. Mi yii teydufuk tolfidu wuu du, findi Kiristaani hee wa tumohe ne a nikeen ndii, a yi η haf ce dah. Kon mi yii tolfidu wuu faaniη de, wi Janguuni.

²⁵ Mi na pangkide Janguuni, wed pangki Kooh dengkoh ho wuu du, ne η yegdoh woo kinj de η findi wa hend jen,

²⁶ Woo keem wa dasdohsee dasdohu η jamanooci na gomal ci coot jen, waaye wa teebohuud kotii η boobin de.

²⁷ Kooh waadee boo inhid yaki ini dasduudeem yak na raak-raaki nik nga wuu bi nikdi Yawuut. Ini dasduudeem wed ne : Kiristaani yii nga du, du oolkid yaki in ci na haye yak !

²⁸ A yi boo na yegdohe, boo ñaahee bo' nu nik te boo jangdee bo' nu nik na liibohaad modid nu boo raak dah, ne boo min bay bo' nu nik η fiki Kooh a nik bo' mitid η Kiristaani.

²⁹ Ineem wed tah ho pangkee panguk miskid, η hiñohohee hatilin Kiristaani, wi na pangke nga so.

2

¹ Nj waadid ne du inah hiñohi yakki mi na hiñohe wuu bi moosdi so hotoh jen, findiidu na bi Lawdise.

² Mi na hiñohe ne du baat kaañ, du nik yino taamboη η waadoh. Nj ineem, du riif tem na inhi wooridi wi ñaañ keeh-keeh na onohe, du inah ini dasdukidin Kooh, maanaam Kiristaani,

³ laam raak-raaki nik nganj liibohaad modid na inah jen dasduk nga de.

⁴ Mi na woye ineem ne ali bo' ñaañohuu du na woo ci na kulba'kohe keeh.

⁵ Ali nik ne mi na faan ndo, η nikdi na du, liibin ngo wii nga du, mi yii hot niki du nik modod na ndengi du ndeng nganj kosi du kos Kiristaani, te η sumid nga.

Riif na kipes kinj Kiristaani

⁶ Nj ineem, du teydukid Kiristaani Yeesu findi Hedi, mbaa dah, raakaat tumohaad hunid na de.

⁷ Fadaat Kooh a jimb du baahid, a tabah kipes kinj du nga de, a baat du ndengid η kosi, wa hun na in ci du jangdu, te du corkidee Kooh keeh-keeh.

⁸ Wortukaat po ali bo' kinaat du ñaañoh na liibohaad modid puloh η Adina, na lee ci raakdi haf na kose, ci gayuk η mbaah cinj bo' ci na in ci na tiindde Adina waaye η Kiristaani haa.

⁹ Laam, ini nik η Kooh jen gen η faaniη Kiristaani ;

¹⁰ te du riifid tem na kipes kinj Kiristaani, a yi nik η dafuk ki'adug nu nik na kikilifa nu nik.

¹¹ Nj niki du nik nga de, du ngudkid sah, ngudki yaah bo' habididi. Ngudkeem puloh η Kiristaani, wed ne a nihis faani na taambde waad-waadin kiñin ki.

¹² Findi du ambsoh na de, du uumbuusa wa du boktu, du nam hultoh daa na de taamboη η kosi du kos hatilin Kooh, yi hultid de.

¹³ Du bi nikee bo' kaanid sagu dal cinj du na ini du nikeddi Yawuut, Kooh ambsohid du na de, a onnda du kipes η daasi a daas boo dal cinj boo jen.

¹⁴ Kayti dal cinj boo fiisohse, wi atte'ee boo tooñ sagu nakoh cinj waasi, a moosida ; a nihsida η daayi a daaya η kurwaana.

¹⁵ A naafid ganaay cinj adgoh ci nik η dafki na kilifaaci nik nga ; a winnja ba η fiki boobi jen, a saahha ba taamboη η kurwaana.

¹⁶ Mbaa, ali bo' kinaat du atte sagu in ci du na ñame wala ane, wala ini kad η feet ci, wala η in ci na habdasse ne cabni pul dah wala mbehi na idsidkohse.

17 In ceem jen ca saangniñ in ci joyee hay, waaye ci joyee hay keeh-keeh, ca in ciñ Kiristaani.

18 Boobi na nebse ñ yissuutiñ haf ba, bi na ñaamke malaakaaci, kinaat ba fañ ba rokee aafiñ ñu ; boobeem, ba liib haa ne ba inhiñ, sagu in ci haydoh ba haa heey, ba hotsidkiñ ñ barang barang sagu liibohaaf ciñ ba te ba bo' dong.

19 Ba ñodisñi ñ Kiristaani, yi hafi te moona hafi tah po faani jen pesee, ambukohha taamboh ñ pok ci na sir ci ndengida, jaar wa hoodée hoodi puloh ñ Kooh.

Kaan na huliñ ñ Kiristaani

20 Du kaaniñ na Kiristaani ñ ini kañ ñ in ci na tiindée Adina, mbaa wa ye tah ñu pesee po haa ñu bii ñ Adina, ñu teydukee degu bi sangoh, findi cii :

21 « Kina bay, kina yooh, kina laal... »

22 In ci sangohu ndii jen, ca ñamu rek dah, ca na raakiseedi njiriñ ! Ca nakoh na jangdoh ci puloh ñ bo' dong.

23 Wa keeh ne ca mand na liibohaaf modif, findi boobi na taambée waas-Koohi ba feroot, wa hun na ruhsid haf fu na torhid haf fu ; waaye in ceem raakdi ali njiriñ dal tum ini neb kiñin ciñ ñu.

3

1 Kon nik ne ñu huliñ na Kiristaani dah, waakaat in ca nik ñ dafka, ñiska Kiristaani boof ñ ñaahmiñ Kooh.

2 Liib ciñ ñu nikaat ñ in cañ dafka, waaye ñ in ciñ kehyi haa.

3 Laam ñu kaaniñ te kipes kiñ ñu dasdukiñ na Kiristaani ngarj Kooh.

4 Kiristaani, a yi kipes kiñ ñu, te mbehi a teebohkan, ñu hey name teebohuk na de, ñu baah ñ yaki a yak.

Kibo' ki asi

5 Mbaa tumohaaf nu nik nga ñu te wa baahha ñ Adina dah, apaata ; findi : Njaaloo, usuñ, mañ kaci'dohid, mañ tum in baahaadi na waad kopor maanaam ñaamuk kooh nikaadi.

6 In ceem ced na tahe ayrukiñ Kooh hay [ñ sangoh ci].

7 Du namee tum in ceem wa ñu pesohee ca deegaan.

8 Waaye kotii, namaat sabsukohis na in cii jen : Ayruk, añaand, tum bo' miskid, dooboh na woo modfaadi.

9 Kinaat leytiñohis, ñu wolkiñ kibo' kiñ ñu maaniñ na tumohaaf cañ wa.

10 Du bekkid kibo' as, wi na doknasse as ñ mandohaadiñ Yi fera ne ñu rahas ki'inah keeh-keeh.

11 Wa Gerek haa, wa Yawuut haa, wa ngudkiñ haa, wa ngudkaadi haa, wa kerhaadi gerek haa, wa jangaadi ali in haa, wa ñaam haa, wa nikaadi ñaam haa ; waaye Kiristaani a yi jen nga ñu jen.

12 N ineem, ñu bi Kooh kood ne ñu hool wuu ce te a waadfa ñu, raakaat keeñ modif, ñu baah, ñu edef, ñu soos te ñu min muñ seke.

13 Yaa nu nga muñdaat morom ce, ñu daastidohe ; raak yi ambiñ morom ce in dah, a daasaat de ; findi Hedí daasoh ñu, namaat tum daa.

14 Waaye ini uupid in ceem jen etoh, wed ne ñu waadtiñoh, te waadoh wed ambtiñohi mit.

15 Jamiñ Kiristaani adgohaat keeñ ciñ ñu, ñu beedku ñ jameem ñ niki ñu nik faan yino. Genaat corkid Kooh !

16 Woo kiñ Kiristaani genaat nga ñu na raak-raakiñ wa jen ; jangdohaata ñ harmban ñu te ñu ñaahidohee na liiboha modif nu nik, wa hun na yeek ciñ Sabuur na yeek corkidooha Kooh, na yeek ci puloh ñ Fuudsi Hoolohngaani jen ; ñu yeek ca na keeñ ciñ ñu ne ñu corkid Kooh.

¹⁷ In nu du na tume dah, wa nik η woo wala η tumohaad, tumaata η tiikin Yeesu Hedī, du corkidee Kooh Baabi saguuce.

Findi bi kahan joy pesoh

¹⁸ Bitib ci, teydukdaat yaar cin du, findi wa joy nikoh η niki du nik η Hedī.

¹⁹ Yaar ci, waadaat bitib cin du te kinaat raak aay-keñ nga ba.

²⁰ Komaakci, kerhidaat yaay cin du na baab cin du η in ci jen, ineem wed neβ Kooh.

²¹ Baab ci, kinaat ayrukid kubuucin du, po ba kee fadsuka.

Ñaam ci na hed cin ba

²² Ñaam ci, kerhidaat hed cin du η adinaanii, kerhidaat ba η in ci jen, wa nikuu η has cin ba dong po haa du na waake ini neβ ba, te ba bo' dong, waaye kerhidaat ba te wa nik keeh nga du, wa hun na nup Hedī.

²³ In nu du na tume dah, pangkaat nga na keñ hoolid findi boyi na pangkide Hedī waaye findi boyi na pangkide bo' haa.

²⁴ Te inhaat ne, Hedī hey du aaföhe ini a gapee boobin de, laam Hed du Kiristaani, a yi du na pangkide.

²⁵ Waaye yi na tume yurhaadi, a hey aafohse yurhaadiini a tum. Kooh na talsohedī bo'.

4

¹ Hed ci, tumdaat ñaam cin du ini yurah, ini hend, du inah ne, du namid raak Hed η Eel ci.

Nakoh

² Genaat kiim Kooh, wa hun na yunuk na corkid de.

³ Namaat boo baahndoh η kiim cin du Kooh, ne a rangsid boo waas, boo min yegdoh Woo ki, ini dasdukidi η ini kad η Kiristaani ; yegdohin Woo keem, wed tah ho ambu η kaso.

⁴ Kiimaat Kooh ne η jangdoha hoolid findi η joya tumoh.

⁵ Du nik na bi baahdi na boo kos dah, nikaat na ba na liibohaad modid, tondkaat η jamanooni Kooh on du ne du habid in ci du min.

⁶ Woo kin du genaat neβ, wa raak meda, ne du min inah findi du lofohan yaa nu nga.

Askohi

⁷ Tisikos, baah boo yi η keñkoh, a carid oolku η pangkin Hedī, a huntohin ngo η Hedī ngan kiñaam, a hey du woye ini kad nga so jen.

⁸ N woosid de nga du, ne a woo du ini boo nikoh te a soosid keñ cin du.

⁹ N woos de na Onesim, yi puloh ndeem, nga du. A baah boo η kos, a carid oolku te η keñkohid de. Ba hey du naandsuke in ci raak ndii jen.

¹⁰ Aristarka, yi nik na so η kasoni, a yii kañid du. Maarko, yi nik taambdoh ngan Barnabaas yii nam du kañid. Du rahsid nakoh ci η ini kad nga de po yutid ; a hey du marke dah, taambkohaate de modod.

¹¹ Yaari teeku Yeesu, yi na name woyu Yustus, yii nam du kañid. Ngan Yawuut ci, bed bi kaahay cii dong, bed na pangke na so wuu Nguurin-Kooh. Ba ambohidi to keeh-keeh !

¹² Epafras, yi nam puloh ndeem, nga du, yii kañid du. A ñaamin Kiristaani Yeesu, a gen du hiñohde η kiim cin de Kooh, ne du gen ndeng η kosi du kos, du mit te du hun keeh-keeh na ini Kooh waad jen.

¹³ N minid de seede ne a na pangke panguk miskid wuu du bi Kolos na bi Lawdise na bi Hiyerapolis.

¹⁴ Luk, payohi η keeñkoh, yii kañid ðu. Demaas yii nam ðu kañid.

¹⁵ Kañdidaat boo baah ciη boo kosid ci η Lawdise, kañdidaat boo Nimfa na bi Janguuni na cohe η kahan ce.

¹⁶ Du jangðu fiisi η kabðoh ðu wii ðah, tumaat po bi Janguunanη Lawdise nama jangðu, te ðu nam jangðu wi bi Lawdise eðu.

¹⁷ Woyaat Arsip ne a tufkohaata pangki a teyðukid Hedî, ne a mina tiindid baahid.

¹⁸ *Mi Pool, ñam fisoot kañðohii na yaahin ngo. Liibaata nga so η niki η nik η kaso. Baahohin Kooh nikaata na ðu !*

Fiisi Pool koc kabɗoh bi Tessalonik

Rangsohaani

Pool baahee η Israayel ci, η cuubiη Benyaamin.* A nikee *Farisen*.* N finho Paantakot, wi Janguuni camb baatuk, a baahee η bi tolfidee kosid ci.* Waaye wa raakka mbeh, a cohha na Yeesu, a kossa* po a nikka *Apootar* sah. Teerndiη "Tum ciη *Apootar* ci" teebohif pangkiη de wi a nik *Apootar* ini koodoh η saar 13.

Kadaη Pool koc η kur kaη Tessalonik,* wa nikee η dooy baabaη de yakka kanakɗoh.* A yegɗohha Yegɗohiη Muci nga, te wa raakka bi kos, waaye a arra aañu ne a pul kur ka. Wa jaahidta de lool, findi booba han kos na hee moochoe. Wed tah, wa a nik η Ateen,* a woossa Timoote ne a kad marka findi ba nikoh.* Yutta, a yi Pool, a taalndidta Korenta. Timoote hunnda na Silweng a kadta marka bi Tessalonik, te a wiirukka na yegɗoh nebid.* Ba raakka Pool η Korenta.* Wed Pool fiisoh bi Tessalonik kabɗohii.

N fiisi a kabɗoh wii, Pool corkidid Kooh nga, a teebohha sumi a sum η risi bi Tessalonik ris pes η Kiristaani, na maɗi a maɗ ba hotis. A nammba ba ñaah na bi woo, a teebohha in ci kad η wiirkiη Kiristaani. Wa degga bi cabin, a fiisissa ba kabɗoh, wa nikka 2 Tessalonik.

Fiisi Pool koc kabɗoh bi Tessalonik kadtidoh an :

- Pool kañidid bi Tessalonik, a kiimidta ba Kooh 1:1-10
- Pool naandsukid jamaanoona a nikoh η Tessalonik 2:1-16
- Pool marid hot bi Tessalonik, a rahsid kerahne nebid nga ba 2:17-3:11
- Kiim Kooh wuu bi Tessalonik 3:12-13
- Pes findi Kooh waadɗoh 4:1-12
- Ini kad η wiirkiη Kiristaani 4:13-5:11
- Nakoh ci mirndoh na askohi 5:12-28

Kañfohi

¹ Mi yii kañid du, du bi Janguuniη Tessalonik. Mi, Pool, na Silweng na Timoote, boo bii kañid du, du bi nik η Kooh Baabi na Yeesu Kiristaa Hedī. Baahohsaat, du onu jam !

Kipes ki na kosij bi Tessalonik

² Boo na gene corkid Kooh η ini kad nga du jen ne boo baahndohha du η kiim ciη boo dah.

³ N ineem, boo na gene naandsuk η fiki Kooh Baabi tumohaad ciη du sagu kosi du kos Hed boo Yeesu Kiristaa, na pangkiη du miskidī sagu waadī du waad de na mini du min muñ sagu oolki du ooluk in ci a gapoh.

⁴ Baah ciη boo, Kooh waadid du te boo inhid ne, a tanid du, a tumba du wuu ce.

⁵ Boo inhidā, laam, wa boo kom du Yegɗohiη Muci, wa nikeedi woo dong, waaye wa namee hun na baatdohi na hatiliη Fuudsi Hoolohngaani, te ineem wooreen boo keeh-keeh. Te du inhid findi boo mandee η harmban du, wa nikee ini baah nga du.

⁶ Ini kad nga du, du taambidid kot ciη boo na ciη Hedī, η teyɗuki du teyɗuk woo kiη Kooh η dooy miskid laayid ; Fuudsi Hoolohngaani sumɗukohha du.

⁷ Ini du tum weem, kosid ciη Maseduwaan na Akaay jen minid marak nga du, ba taambid du.

* : Bi Rom 11:1; Bi Filippi 3:5   * : Tum ci 23:6; Bi Filippi 3:5   * : Tum ci 7:58-8:3   * : Tum ci 9:1-30   * : Tum ci 17:1-9   * : Tum ci 15:40-18:22   * : Tum ci 17:15-18:1   * : 1 Tessalonik 3:1-2   * : 1 Tessalonik 3:6   * : Tum ci 18:5

⁸ Laam woo kin Hedi puloh nga du kadta kur can Maseduwaan na can Akaay jen, waaye wa topdi ndeem, kosin du Kooh reyid disik nu disik. Wa kadid po wa etohdi sah boo woyee n ini kad nga,

⁹ laam boobi jen ba dii laamtoh findi du taambdukoh boo wi boo hay nga du, na findi du fadoh kooh ci nikaadiici, du hayya n Kooh, ne du ñaamuk de. A yi Koohi na pese, yi keeh-keehi.

¹⁰ Ba di nam woo findi du na sekohe Kubkin de pulohan Eel ci, yi a hultid, Yeesu yi na mucde boo n ayruki na haye.

2

In ci Pool habid n Tessalonik

¹ Baah cin boo, du n haf du, du inhid ne hayi boo hayee nga du nikeddi barang barang.

² Du namid inah ne bala ineem, boo torhiduud, basuusa ngan kur-taahan Filippi. Waaye Kooh tufkohid boo po boo minnda du woo Yegdohin de n ini kad n Muci, ngan hiñoh miskid.

³ N ineem, beedkahi boo na beedke boobi jen degukdi n ini raakdi wala n liibohaad modaadi, te boo waakdi ñaañoh ali bo' nga.

⁴ Kooh hotid ne boo carid oolku, a dengkohha boo Yegdohin Muci, wed tah boo waakdi ini neñ boobi, waaye ini neñ Kooh yi na markiske keñ cin boo.

⁵ Du inhida baahid, boo moosdi jayoh bo' ne raak in nga de ; te boo moosdi leyoh bo' sagu waad raak, Kooh seede'id ineem.

⁶ Boo waakdi ne bo' daap boo, wa nga du haa, wa n binoobi haa ;

⁷ te kat, boo mineen du teeb ne boo kilifaacin du n niki boo nik *Apoatar* cin Kiristaani. Waaye boo tumdaa, boo soos soos nga du findi yaayi bop kubuucin de.

⁸ Waadi boo waad du topeedi n woo du Yegdohin Muci dong, waaye, boo teydukeen baah na du kipes kin boo*. Boo keñkoheen du lool !

⁹ Baah cin boo, du naandsukid panguk cin boo miskid ci na yaabi boo yaab. Boo pangkee noh na wek ne boo deguu ali bo' nga du in, boo woo du Yegdohin Kooh n ini kad n Muci.

¹⁰ Du seedeecin boo, Kooh namida nik : Du bi kosid ci, findi boo mandee nga du, wa hoolid, wa yurhid te wa raakdi sikka.

¹¹ Du namid inah ne boo tumohee na yaa nu nga du findi baabu na tumohe na kubuucin de.

¹² Boo ñaahid du, boo giifdid du, boo woyid na du keeh-keeh ne du pes findi boyi nik na Kooh na pesohe, Kooh yi beeduk du ne du baah n yaki Nguurin de yak.

¹³ Boo gen n corkid Kooh sagu inii : Wa du rahas woo kin Kooh boo woo du, du teydukdi wa findi woo bo', waaye du teyduka findi woo kin Kooh, te wed wa nik keeh-keeh. N ineem, wedi bay boysoh nga du, du bi kosid ci.

¹⁴ Baah cin boo, du taamb n diski Janguucin Yudee taamb, Janguuci baah n Kooh te ca kossa Kiristaani Yeesu. Laam, bi gen na du namid du torhid torhid miskid, findi Yawuut ci torhidohee Janguucaam.

¹⁵ Bed ap Yeesu Hedi, bed namee ap woosuud ci, te bed tolfidee boo. Ba neñdi Kooh te ba sangid cin boobin Adina jen.

¹⁶ Ba sangid cin boobi n ini ba na jeeme hondoh boo woo Yegdohin Muci boobi nikdi Yawuut ne ba mucdu. N ineem, ba na mitde bakaad ci ba tum n jamanooi jen. Waaye ayrukin Kooh mirndohid keen n dafuk ba.

* **2:8 2:8** "boo teydukeen baah na du kipes kin boo" : ini gerek woo ndii, wa namid min tokis : "boo teydukeen efoh kipes kin boo wuu du".

Pool waadid hotis bi Tessalonik

¹⁷ Ini kad nga boo, baah ci, boo sabsohuud na du bi jamano boo hotohisdi, waaye du bii η keeñ ciη boo. Boo waadid du hotis lool te boo tumid in nu in ne wa nik.

¹⁸ Boo waadeen hayis dīskin du, te mi η haf fo, η jeemid du hay marke waas laayid. Waaye Seytaani hondohha boo tuma.

¹⁹ Mbehi Hedf boo Yeesu hayissan, ya ba nikan yaakaarin η boo, wala sumin η boo, wala raayaanin η boo po boo min nebu η fikiice ? Ali wa mand na, du baah nga !

²⁰ Ee, e du ndamin η boo na sumin η boo !

3

¹⁻² Wa kad kad po η mirndaani, boo minisdi sek. Wedf boo woyoh ne boo hey fade Timoote a kad, boo tas η Ateen kiik boo. Boo woossa de nga du. Timoote a baah boo keeh-keeh ; a na pangke na Kooh η Yegdohin Muci, η ini kad η Kiristaani. Boo nakid de ne a ndengid du, a ñaah du η ini kad η kosin du,

³ po ali bo' nga du naarkuu, sagu miskid ci du na degse woti-woti. Du η haf du, du inhid ne in ceem baah η in ci rahsan boo η kosi boo kos.

⁴ Laam wa boo nik na du sah, boo woyeen du ne boo hey raake miskid ; te wa raakoh daa, findi du inhoha.

⁵ Wa wa kad po η minisdi sek, η woossa Timoote ne a markid to ini kad η kosin du, laam η neyyoheen ne Seytaani fiir du po pangkin η boo kee nika barang barang.

⁶ Waaye dīski wa nik, Timoote kadid po a hayid, te a edid boo yegdoh nebid η ini kad η kosin du, na waadohi du waadoh η harmban du, na sumi du na sume du naandsukka boo dah, na waadi du waadf boo hotis findi boo namoh du waadf hotis.

⁷ N ineem, η dooy tiis ci na miskid ci boo nikoh jen, hel ciη boo dalid nga du, baah ci, sagu kosin du.

⁸ Kon dīski wa nik, du ris ndengid η niki du nik η Hedf, wedf tah boo bii iik kotii.

⁹ Boo joyid corkid Kooh laayoh na laayoh η ini kad nga du, η sumi boo sum lool saguudu η fikiice.

¹⁰ Noh na wek boo bii kiim de keeh-keeh ne a on boo, boo hotis du te boo mitid ini tas η kosin du.

¹¹ Kooh, Baabin η boo η haf ce, na Hedf boo Yeesu rangsidaat boo waasi kad nga du !

¹² Hedf genaat baat keeh-keeh waadohi nik η harmban du, na waadi du waadf boobu jen, wa nikaat findi boo waadoh du.

¹³ A on keeñ ciη du hatil ne du nik hoolid wuu ce, raakaadi sikka η fiki Kooh Baabin η boo, η mbehi Hedf boo Yeesu hayan, na hoolid ciη de jen. [Amiin !]

4*Pes findi Kooh waadaha*

¹ Diski wa nik, baah ci, du jangid nga boo findi du joy pesoh ne du neb Kooh, te du bii tuma, waaye boo bii kiim du te boo bii ñaah du η tiikin η Yeesu Hedf, baataat ineem.

² Du inhid nakoh ci boo edf du η tiikin η Yeesu Hedf.

³ Waadf-waadin η Kooh, wedf ne du hool wuu ce, du wortuk faankoh sangohuud,

⁴ yaa nu nga du dah ambaat cir ciη faanin de, wa hun na hool wuu Kooh na edoh cir.

⁵ Wa hunuu na taambidf waadf-waadin kiñin kin da, findi cuub ci inahdi Kooh na tumohee wa.

⁶ N inii, ali bo' nga du kinaat ñaano morom ce wala a njirñidkohee de. Inhaat ne Hedf na atte'e atte in ceem, boo woyid du wa, woyissa du wa.

⁷ Kooh beedfukdi boo ne boo nik hoolaadi, waaye a beedfuk boo ne boo hool wuu ce.

⁸ N̄ ineem, yi na hee sange teyduk woo ceem, a sang bo' haa, waaye a sang Kooh, yi ed̄ d̄u Fuuds̄in̄ de Hoolohngaani.

⁹ Ini kad̄ η waad̄oh η harmban d̄u, d̄u bi baah kos, d̄u etohd̄i fiisu η ini kad̄ nga, Kooh jangd̄id̄ d̄u waadt̄id̄oh η harmban d̄u.

¹⁰ Du na tiind̄ohe d̄aa na baah ci nik η Maseduwaan jen. Waaye, boo bii ñaah d̄u baah ci, baataat ineem.

¹¹ Waakaat pes η jam na boobi, yaa nu nga nik ngan̄ in cin̄ de haf ce, d̄u pangkoote na yaah cin̄ d̄u, boo nakohee d̄u wa d̄aa.

¹² N̄ ineem, d̄u etohand̄i ali bo', te bi kosd̄i hey d̄u mine ed̄ cir η findi d̄u na pesohe.

Kaanid̄ ci na hayisin̄ Hed̄i

¹³ Baah ci, boo waad̄d̄i ne d̄u nik inhaad̄i η ini kad̄ η bi kuruk nga, po d̄u kee raaka tiis findi binoobi, bi raakd̄i yaakaar.

¹⁴ N̄ ineem, findi boo kosoha, Yeesu kaanid̄ te a hultid̄, bi kaan te ba kossa de, Kooh bayndohohan ba d̄aa taamboh η Yeesu, ba hun na Yeesu.

¹⁵ Inii wed̄ boo na woyee d̄u te wa puloh η Hed̄i : Boo bi risan pes po η hayisin̄ Hed̄i, boo adgand̄i bi kuruk nga.

¹⁶ Laam nakoh hey leehkase, hooso kilifa malaaka kerhuk, kuluḅ kin̄ Kooh kerhuk, η ineem, Hed̄i η haf ce hey pulohe η Eel ci, ruhse, te kaanid̄ ci nik η Kiristaani hey koce kuruk.

¹⁷ Yut d̄ah, boo bi risan ndii pese, boo hey ambsohse na ba, coottohse η d̄ooy eel, boo kad̄ taambd̄uka Hed̄i, ngan̄ jawuuni. Ini kood̄oh ndeem, boo nikan na de po faw.

¹⁸ Kon, yaa nu nga d̄u giifdaat morom ce na woo ceem.

5

Sek mbehin̄ Hed̄i

¹ Baah ci, ini kad̄ η jamanooni wala mbehi, wa etohd̄i d̄u fiisu η ini kad̄ nga ca.

² Du η haf d̄u, d̄u inhid̄ baahid̄ ne mbehin̄ Hed̄i hayan findi rokoh na wek.*

³ Boobi hey woye ne : « Boo bii η jam te d̄iski boo nik, wa woorid̄ ! » Jaar naamo hay nga ba, tel ba findi miskid̄ cin̄ bitbi na basle, te ba fusand̄i nga muk.

⁴ Waaye d̄u, baah ci, d̄u nikd̄i η ñuus, po mbeheem kee d̄u tela findi rokoh.

⁵ Du jen, d̄u bo' siñaar, d̄u bo' noh. Boo baahd̄i η wek, boo baahd̄i η ñuus.

⁶ Boo kinaat neeh findi binoobi, boo yunkaat, boo hun na sagoocin̄ boo.

⁷ Bi na neehe, na neehe na wek, te bi na laare na laare na wek.

⁸ Waaye boo bi baah η nohi, boo hunaat na sagoocin̄ boo ; boo bekuk waad̄oh na kos findi kulba hiñohoha, te kong ci boo bekuk nik oolki boo ooluk ne boo hey mucd̄asse.

⁹ Ini Kooh waad̄id̄ boo, wa ayrukin̄ de haa, waaye a waad̄ ne boo rahas muc̄i taamboh η Hed̄i boo Yeesu Kiristaa.

¹⁰ Yeesu, a yi kaan wuu boo, ne a hay d̄ah, boo baah na de kipes ki, wa raak boo pesee, wa raak boo kaanid̄, wa d̄aa.

¹¹ Ineem wed̄ tah, ñaah̄tid̄oha, yaa nu nga amboh morom ce ne a kad̄ fiki, findi d̄u na tumohee wa an.

Nakoh ci mirndoh na askohi

¹² Boo bii kiim d̄u baah ci, ne d̄u ed̄ cir bi na ndengd̄uke η d̄ooy d̄u, bi adgoh d̄u η Hed̄i te ba woytohee d̄u.

* 5:2 5:2 Macce 24:42-44; Luk 12:39-40

¹³ Edfaat ba cir keeh-keeh, du waaf ba sagu ini ba na habde, pesaat η jam η harmban du.

¹⁴ Boo bii ñaah du baah ci : Woytohaat bi waadfi yaaβ, baatfohaat bi hot ne ba mindi raak ini ba etoh, du amboh bi raakfi hatil, du muñdee boobi jen.

¹⁵ Wortukaat po ali bo' nga du kinaat wirndoh miskid in miskid ; genaat ndengduk η tum in baahid η harmban du na ini kad η boobi jen.

¹⁶ Genaat η sum.

¹⁷ Genaat η kiim Kooh.

¹⁸ Corkidfaat Kooh η in nu nik, in ceem ced a waaf nga du η niki du nik η Kiristaani Yeesu.

¹⁹ Kinaat hondoh Fuudsi Hoolohngaani panguk.

²⁰ Kinaat heef in ci Kooh na woye taamboη η bo',

²¹ waaye markisaat in ci jen, du amb ci baah nga.

²² Wortukaat in modfaadi na findi wa min mand dah.

²³ Kooh yi na onohe jam hooldaat du wuu ce jameet ; a niidfaat kibo' kin du jen, liibohaaci na ruuh ci na faan ci, ca nik raakaadi sikka η hayin Hed boo Yeesu Kiristaa.

²⁴ Kooh yi na beedkee du carid oolku, a hey tume ineem.

²⁵ Baah ci, kiimfaat boo Kooh.

²⁶ Kañfaat baah ci jen na morgidkoh hunid na keñ hoolid.

²⁷ Mi yii nak du η tiikin Hed ne fiisi boo kabfoh du wii, wa jangsaat η fiki baah ci jen !

²⁸ Hed boo Yeesu Kiristaa baahohaat du !

Fiisi Pool kanakdoh kabdoh bi Tessalonik

Rangsohaani

Pool baahee η Israayel ci, η cuubij Benyaamin.✧ A nikee Farisen.✧ N finho Paantakot, wi Janguuni camb baatuk, a baahee η bi tolfidee kosid ci.✧ Waaye wa raakka mbeh, a cohha na Yeesu, a kossa✧ po a nikka Apootar sah. Teerndij "Tum cinj Apootar ci" teebohif pangkinj de wi a nik Apootar ini koodoh η saar 13.

Kadanj Pool koc η kur kanj Tessalonik,✧ wa nikee η dooy baabanj de yakka kanakdoh.✧ A yegdohha Yegdohij Muci nga, te wa raakka bi kos, waaye a arra aañu ne a pul kur ka. Wa jaahidta de lool, findi booba han kos na hee moochoe. Wed tah, wa a nik η Ateen,✧ a woossa Timoote ne a kad marka findi ba nikoh.✧ Yutta, a yi Pool, a taalndidta Korenta. Timoote hunnda na Silweng a kadta marka bi Tessalonik, te a wiirukka na yegdoh nebid.✧ Ba raakka Pool η Korenta.✧ Wed Pool fiisoh bi Tessalonik kabdohij de koc.

Wa mand haa ne Timoote dokkid Tessalonik na fiisi Pool koc kabdoh, a nikka nga yissuut. Yutta a pulohha Tessalonik a wiirukka na yegdoh nebid. Pool sumissa η kosanj bi Tessalonik✧ waaye a hotta ne wa baahid ne a ñiinid bi in.✧ Teemb ndeem, a fiissa ba kabdohi kanakdoh wii.

Fiisi Pool kanakdoh kabdoh bi Tessalonik kadtidoh an :

- Pool kañdid bi Tessalonik te a corkidid Kooh nga ba 1:1-12
- Ñiindij in ci kad nganj hayisij Yeesu na hultij kosid ci kaan 2:1-12
- Ndeng nganj kosi 2:13-17
- Pool nakid bi Tessalonik kiimdu Kooh 3:1-5
- Njirñij panguk 3:6-15
- Askohi 3:16-17

Kañdohi

¹ Mi yii kañid du, du bi Janguunij Tessalonik. Mi, Pool, na Silweng na Timoote, boo bii kañid du, du bi nik η Kooh Baabinj boo, du nikka η Yeesu Kiristaa Hedī.

² Kooh Baabi na Yeesu Kiristaa Hedī baahohaata du, on du jam.

Pool corkidid bi Tessalonik

³ Baah ci, boo joyid gen corkidee Kooh η ini kad nga du, te wa waas ne boo tuma. Kosij du wii baatuk keeh-keeh, te du jen, yaa nu nga dah, waadi a waad morom ce na uupe uup baatuk.

⁴ Ineem wed tah boo na woye bi Janguucij Kooh ne boo nebuud nga du, sagu muñi du na muñe na kosi du raak η dooy tolfid ci na miskid cinj du jen.

⁵ Miskid ceem na teebohe ne findi Kooh na atte'ohe, wa daa ; ca na onee du ne du yeyyoo Nguurij de, Nguuri tah du muñee miskid.

⁶ Wa in yurhid η has cinj de ne a deg miskid bi na degee du miskid,

⁷ te a idsid du, na boo jen, η miskid ceem.

Ineem raakan η mbehi Yeesu Hedī teebohkan, a pulohan Eel ci, a hun na malaakaacinj de, ca raakid hatil keeh-keeh.

⁸ A hey haye η dooy jaal yongkaah, a mbugal bi inahdi Kooh te ba sannga taambid Yegdohij Muci kad η Hedī boo Yeesu.

⁹ Mbugalinj ba nikan ne ba dumbu po faw, ba us Hedī na yaki hatilij de yak.

✧ : Bi Rom 11:1; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 23:6; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 7:58-8:3 ✧ : Tum ci 9:1-30 ✧ : Tum ci 17:1-9 ✧ : Tum ci 15:40-18:22 ✧ : Tum ci 17:15-18:1 ✧ : 1 Tessalonik 3:1-2 ✧ : 1 Tessalonik 3:6 ✧ : Tum ci 18:5 ✧ : 2 Tessalonik 1:3-4 ✧ : 2 Tessalonik 2:1-3

¹⁰ A hey haye η mbeheem ne hoolid' cin' de yakid' de, te bi kos de jen hey feyse η yaki a yak. Te du, du hey baahē nga, laam du kosid' ini boo seede η fikiidu.

¹¹ Ineem wed' tah boo na genee du kiimid' Koohin' boo, ne a on du du yeyyoo beedki a beeduk du. Te na hatilin' de, a on du, du mitid' in baahid' nu du waad' tum dah, du mitid' pangki du na tume sagu kosi du kos.

¹² N' ineem, du hey teebohe findi tiikin' Hed' boo Yeesu yakoh, a nam du yakid' η niki du nik nga de ; wa nik baahohin' Yeesu Kiristaa, yi Koohin' boo na Hed' boo*.

2

Ini adgan hayin' Hed'i

¹ Ini kad' η hayin' Hed' boo Yeesu Kiristaa, na nangdukohin' boo η serooce, boo na kiimee du inii, baah ci :

² 'Bo' hay nga du, woyee du ne mbehin' Hed'i hayid' po cootid' dah, kinaat gaaw jaahid', kinaat mbet fit cin' du. Ali ba woo ne wa puloh η Fuudsin' Kooh, wala nga boo, wala η fiis ci boo kabdoh' sah,

³ ba kinaat du muuyid' η in nu wa min nikoh' dah.

Mbeheem hayandi' muk feeh laayid' fad'di kos Kooh' dah* ; na feeh Boyi Baahaadiini, hotukdi' dah. Boyeem mirndohan' dumbu.

⁴ A hey sange Kooh na in ci na woyse kooh jen na in nu na ñaamkasse dah, a hey dege haf ce η dafuk in ceem jen, a hey kee po a yi η haf ce, a boof η kahnan' Kooh, a woo ne a yi Kooh.

⁵ Naandsukaat η woyeen du ineem wa η nik na du !

⁶ Du inhid' ini amb de disk' wa nik po a minandi' teebohuk feeh jamanoonin' de reedi' dah.

⁷ Disk' wa nik, kibaahaadi' wa d'ii panguk η kumpa. Sekaat po yi amb Boyi Baahaadiini coot rek !

⁸ Teemb' ndeem, Boyi Baahaadiini hey hotke, η mirndaani Yeesu Hed'i hey de fuudse, a kaan. Siñaardin' hayin' de dong wed' na hee dumbe boyeem.

⁹ Boyi Baahaadiineem hayee dah, wa hunan na hatilin' Seytaani, wa hunan na keemaan nu nik, na firnde na in feyohid' ne a ñaañoh' boobi.

¹⁰ A hey habde in modaadi' nu nik ne a ñaañoh' bi nik η kot muuy sagu teydukaadi' waad' keeh ki joyee ba mucid'.

¹¹ Wed' tah, Kooh woosoh' ba ini muuydan' ba, ne ba kos lee,

¹² η ineem, bi kosdi' keeh ki jen te ba nebuusa η ini lahd'i waas, ba hey atte'se.

Ndeng ngan' kosi

¹³ Waaye, baah ci, du bii Hed'i keekoh, boo joyid' gen corkid' Kooh η ini kad' nga du. Boo joyid' de corkid' η koodi' a kood' du findi ngudin' tohri koc ne du mucdu taamboh η hooldi' Fuudsi Hoolohngaani hoolid' du wuu Kooh na kosi du kos keeh ki.

¹⁴ A waadee ne du rahas ineem, wed' tah a beedukka du taamboh η Yegdohin' Muci boo woyee du, ne du min baah η yaki Hed' boo Yeesu Kiristaa yak.

¹⁵ Kon, baah ci, ndengaat, te du amb baahid' in ci du jangdu, te du rahassa ca, wa nik ci boo woo wala ci boo fiis, kabdohha ca.

¹⁶ Hed' boo Yeesu Kiristaa η haf ce na Kooh Baabin' boo, yi waad' boo po a baahohha boo ñaahi a na ñaahe boo ne boo ndengduk' te wa gen gen, na oolki baahidi' boo raak η in ci na haye,

¹⁷ a ñaaheet du, a ndengid' du η tumohaad' baahid' nu nik na woo baahid' nu nik !

* **1:12 1:12** "baahohin' Yeesu Kiristaa, yi Koohin' boo na Hed' boo" ini gerek woo ndii, wa namid' min tokxu "baahohin' Koohin' boo na Hed'i Yeesu Kiristaa". * **2:3 2:3** "feeh laayid' fad'di kos Kooh' dah" : ini gerek woo ndii, wa namid' min tokxu "feeh bi Adina kad'di po ba sang kikirifaakin' Kooh".

3

Kooh carid' oolku

¹ Baah ciŋ ngo, ini tas wed' ne d'u kiimid' boo Kooh ne woo kiŋ Hed'i min pasarkoh baahid' te wa yakd'u ŋ d'isik laayid' findi wa yakd'ohu ŋ d'iskiŋ d'u.

² Kiimaat Kooh ne boo muc ŋ yaah ciŋ bo' ci añaandid' ci, baahaadiici ; e boobi jen raak kos haa.

³ Waaye Hed'i carid' oolku : A hey d'u ndengde, a niid' d'u ŋ baahaadiini.

⁴ Wa hoolid' boo ŋ niki boo nik nga de ne d'u na tume ini boo nak d'u te d'u heya gene tum.

⁵ Hed'i yurhidaat keeñ ciŋ d'u ŋ waadi Kooh waad' d'u na muñi nik ŋ Kiristaani.

Njirñiŋ panguk

⁶ Baah ci, boo na nakee d'u ŋ tiikiŋ Hed'i Yeesu Kiristaa, ne d'u us baah nu na pese pes palañsukohid' dah. Laam, baah mand' daa pesohdi jangd'ohi a rahsoh nga boo.

⁷ Du inhid' ŋ haf d'u findi d'u joy boo alid'kohoh, laam wi boo nik na d'u boo peseedi pes palañsukohid'.

⁸ Boo ñamdi ali kañam bo' wi boo wirinddi. Boo pangkee panguk, boo raakeeda miskid' wek na noh ne boo gaykuu ŋ ali bo' nga d'u.

⁹ Wa nikdi haa ne waas oneedi boo ne boo meeksoh in, waaye e boo waad'ee d'u teeḅ findi d'u alid'kohoh boo.

¹⁰ Wa boo nik na d'u, boo edee d'u nakohii : 'Bo' sang panguk dah, a kinaat ñam !

¹¹ Boo kerhid' ne raakid' bi bo' nga d'u bi na pese pes palañsukohid', ba na pangkeedi, ba na gene aas ŋ in ci ba rahsohdi.

¹² Boo bii woo boobeem te boo bii ñaah ba ŋ tiikiŋ Hed'i Yeesu Kiristaa ne ba pangkaat modod, ba ñam kañam ki ba raakoot.

¹³ Baah ciŋ boo, ini kad' nga d'u nak, kinaat moos yaaboh ŋ tum baahid'.

¹⁴ 'Bo' sang taambid' ini boo woo ŋ fiisi boo na kabdohee d'u wii dah, inhisaat de baahid' te kinaat de baahndohis ŋ ali in, ne a kaci.

¹⁵ Kinaat de amb findi sangid'iŋ d'u, waaye woytohaat de findi baah d'u.

Askohi

¹⁶ Hed'i ŋ haf ce, yi Hed' jam, onaat d'u jam ŋ in nu nik, na findi wa min mand dah. A nikaat na d'u jen !

¹⁷ *Mi Pool, ñam fiisoot kañd'ohii na yaahiŋ ngo. Wed' mandargaaniŋ ngo ŋ fiis ci mi na kabdohe jen ; fiisohaadiŋ ngo wed'i weem.*

¹⁸ *Hed' boo Yeesu Kiristaa baahohaad' d'u jen !*

Fiisi Pool koc kabdoh Timotee

Rangsohaani

Pool baahee η Israayel ci, η cuubiη Benyaamin.✧ A nikee *Farisen*.✧ N finho Paantakot, wi Janguuni camb baatuk, a baahee η bi tolfidee kosid ci.✧ Waaye wa raakka mbeh, a cohha na Yeesu, a kossa✧ po a nikka *Apootar* sah. Teerndiη "Tum ciη *Apootar* ci" teebohid pangkiη de wi a nik *Apootar* ini koodoh η saar 13.

Wa minid nik ne Pool hotid Timotee η dooy baabaη de yakka koc, wa a nik η Listar na Derbe.✧ Tiikiη Timotee, wa koc woyu η dooy baabaη Pool yakka kanakdoh.✧ Weem raak de kosid te a nikee η ndaam.

Ini koodoh ndeem, Timotee baahee η bi hune na Pool. Timotee meedeen baab in laayid findi wi a wikee fiis ci Pool kabdohee wala cum dah a nikid Pool η disik.✧ Pool seede'id Timotee seede modid η fiisi a kabdoh bi Filippi.✧ Marka tiikiη Timotee η Limiη tiik ci.

"Fiisi Pool koc kabdoh Timotee" wa fiisu η finho "Tum ciη *Apootar* ci", mbaa raakid in laayid ci bo' inahdi nga, waaye boo inhid ne wa raak Pool nikid η kaso te Timotee nikee η Efes,✧ kon wa fiisu η finho "Fiisi Pool kabdoh bi Efes".

- Fiisi Pool koc kabdoh Timotee kadtidoh an :

- Kañdohi 1:1-2
- Wortuk bi na jangdohe in ci raakaadiici 1:3-11
- Pool corkidid Kooh η baahohi a baahoh de 1:12-17
- Nakoh ci kad η findi Janguuni joy tiindohu 1:18-3:15
- Yakid Kiristaani 3:16
- Wortuk jangdoh baahaadi, fu nik jangdohoh baahid 4
- Nakoh ci kad η findi boobiη Janguuni joy adgohohu 5:1-6:2
- Findi woo ciη jangdohoh ciη in ci raakaadiici joy hiñohohu 6:3-16
- Nakoh ci kad η findi hed raak-raak ci joy tumoh 6:17-19
- Dengkoh ci mirndoh 6:20-21

Kañdohi

¹⁻² Mi yii kañid da, Timotee, mi yi Pool, *Apootar*η Kiristaani Yeesu. N tumuud *Apootar* η nakohiη Kooh, Mucdohiη boo, na nakohiη Kiristaani Yeesu yi boo oolkoh. Mi yii fiis kaytii ne η woo na da Timotee, kubki η amb findi kubuuso keeh-keeh ngaη kos. Kooh yi Baabi baahohaata da, a yirmaat da, a on da jam ; Kiristaani Yeesu Hed boo baahohaata da, a yirmaat da, a on da jam.

Wortuk bi na jangdohe in ci raakaadiici

³ Tuma findi η woyohee da wa, wa η kadee kur caη Maseduwaan. Tasa η Efes, fu woo bi na jangdohe in ci nikdi keeh, ba fad jangdoheem.

⁴ Woyaa ba, ba fad andiin ci ba na andiine boobi, na limiη tiik ciη caac ci minaadi reehi. In ceem na beke taastidoh rek. Ca baatdohdi ali bo' η findi Kooh waadoh ne in ci tiindoh daa η ini kad η kos.

⁵ Ini tah η woosa ineem, wed ne η waad ne boobi waadtidoh na keeñ modid, ba inhisoη baahid na baahaadi, ba raak kos keeh-keeh.

⁶ Raakid bi dal waaseem, ba muuyca η taastidoh ci raakdi haf na kose.

⁷ Ba tum haf ba jangdohoh ciη waasiη Musaa te ba inahdi ali in, wa in ci ba na woye haa, wa in ci ba na ndengde haa.

✧ : Bi Rom 11:1; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 23:6; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 7:58-8:3 ✧ : Tum ci 9:1-30 ✧ : Tum ci 14:6-7 ✧ : Tum ci 16:1-5 ✧ : Tum ci 16:1-5; 17:4-16; 18:5; 19:22; 20:4 ✧ : Bi Filippi 2:19-22 ✧ : 1 Timotee 1:3; 3:14

⁸ Boo inhiɗ ne waasiŋ Musaa baahid, ne findi wa na taambɗohse degu ŋ waas ɗah.

⁹ Inhaat inii : E yurhid ci tah waasi kuruk haa waaye wa wuu tumoh modaaɗiici na bi sang taambid waas, bi sang kerhid Kooh na bakaadoh ci. Wa wuu bi bugluudi ŋ Kooh na bi eddi in ciŋ Kooh cir, wa wuu bi na ape yaay ciŋ ba na baab ciŋ ba, wa wuu ngudoh kiŋin ci.

¹⁰ Wa wuu bi na faankohe faankoh sangohuud, wa wuu jaar-bitib ci na toontukoh ñaam ci. Wa wuu leyoh ci na bi na giŋe mbalay. Wa wuu bi na tume in ci ɗaloh na keeh ki jangɗohu.

¹¹ Jangɗoheem hun hun na Yegɗohin Muci ŋ dengkohu, wi na teebohe yakki Kooh yi Hed muud yak.

Pool corkidid Kooh ŋ baahohi a baahoh ɗe

¹² Mi yii corkid Hed boo Kiristaani Yeesu yi on ndo hatil, a oolukka so po a tufkidta so, ne ŋ nik ŋ pangkii.

¹³ Mi yi meed ɗe bas, ŋ tolfidee bi kos ɗe, ŋ tumee ba in miskid lool. Waaye ŋ miskid Hed boo, laam e inhaadi bekee so nga sagu kosaadi.

¹⁴ Hed boo baahohid to laayoh na laayoh, a onnda so kos na waad Kooh na boobi, ŋ niki ŋ nik ŋ Kiristaani Yeesu.

¹⁵ Woo kii woorid te wa oolkaah keeh-keeh : « Kiristaani Yeesu hayid Adina ne a mucid bakaadoh ci. » Te e ñam uup nik bakaadoh.

¹⁶ Waaye ŋ yirmuud ne Kiristaani Yeesu teeboh mini a min muñ jen nga so, mi yi uup nik bakaadoh. Te ineem misaal ne yaa nu kos ɗe ɗah, hey rahse kipes ki heydi reehe.

¹⁷ Kooh yi yino-kongi,
Buuri genan gen,
yi kaanandi po faw,
yi has mindi hot,
a yi edaah cir,
a yi yakdaah po faw !

Amiin !

Hiñohi baahidi

¹⁸ Kon Timotee, mi yii dengkoh ɗa inii kubu. Wa hun na woo-woosuud ci woysee nga ɗa ɗeɓgaan. Taambɗa woo ceem, fu hiñoh hiñohi baah ;

¹⁹ kadɗa nga na kos na inhisoh baahid na baahaadi. Raakid bi fad in ceem po ba yahrohid kosin ba findi gaal suhid.

²⁰ Boobeem Himene na Aleksaandar baah nga ; ŋ fadid ba na Seytaani ne ba jang, ba ɗalissuu Kooh.

2

Nakoh ci kad ŋ findi boobi kiimohan Kooh

¹ Mbaa ini uup raak njiriñ, wed mi na hee woye paad : Mi na ñaahohe ne bi Janguuni nik ŋ kiim Kooh, ba kiimee keeh-keeh wuu boobi jen, wa hun na corkid Kooh.

² Ba kiimdee buur ci na kilifaaciŋ kur ci jen ne boo min raak kipes yeebkid hunid na jam, boo haɗɗee in yurhid ŋ fiki Kooh, na mandohaad baahid keeh-keeh.

³ Ineem wed mod te wed neɓ Kooh Mucɗohin boo,

⁴ Kooh yi waad ne bo' ci jen muc te ba kad po ba min inah keeh ki.

⁵ Laam :

A Kooh yino dong raak,
 te harmbandoh yino nam raak
 η harmban Kooh na bo' ci.
 A Kiristaani Yeesu, te a bo',
⁶ yi edoh kiñin kiñ de haf ce
 ne a romkoh bo' ci jen.

Ineem wedf Kooh teeboh wi jamanooni a gapohee wa ree.

⁷ N pangkiñ Kooh weem, a tummba so yegdohoh na *Apootar* ne η jangdee bi nikiñ Yawuut kosi na keeh ki. Mi na woye keeh, η leydi.

⁸ Mbaa η waad ne, η disik nu du coh dah, jaar ci kiimee Kooh, ba radsee Kooh yaah hoolid, wa hunuu na ayruk na taastidoh.

Ini kad η bitib ci

⁹ N namid waad ne bitib ci liib baahid η kulbaaci ba na bekke, ba habdukee na kulba yiwid, eduud cir. Ba habdukuu habduk uupid η haf cin ba, na urus ci wala per ci ba na tokke, na kulbaaci na care kopor laayid.

¹⁰ Waaye habdukiñ ba nikaat tum in baahid findi bitbi woo ne a nikiñ Kooh.

¹¹ Bitib joy joy kerhid jangdohoh ci, a jangee na yeebuk.

¹² N teydohdi bitib ne a jangdohee wala a adgid jaar ; a joy joy dek.

¹³ Laam, a Aadama def mahu, Aawa taamba nga.

¹⁴ Te a Aadama ñaañohu haa, a bitba a yi ñaañohu, a kerhideedi Kooh, a keennda η bakaad.

¹⁵ Waaye raakiñ bitib ci kubu hondohdi ba mucdu*[☆] ne ba ris kosid Kooh, ba waad de, ba pesee pes hoolid wuu ce te peseem hun na amb haf ba dah.

3

Findi bi adgohan Janguuni joy mand

¹ Woo kii woo woorid : 'Bo' nu na waade nik yi adgohan bi Janguuni dah, a na waade panguk modid.

² Tahha po boyi adgohan boobi, a joydi raak woydaah modafdi ; a joy top η bitiice, a min amb haf ce, a henddoh pesohaadin de, a nawu. A daldee bi na haye kahan ce modod, a min jangdoh.

³ A joydi nik laaroh, wala bo' waadid hiñoh, waaye a joy nik bo' soosid, waadid jam ; a waaduu kopor lool.

⁴ A raak taambkoh modod η bi kahan ce, kubuucin de kerhid de, ba ed de cir mitid.

⁵ Laam boyi mindi taambkoh kahan ce modod, minohan taambkoh Janguuniñ Kooh na ?

⁶ A joydi nik boyi na hane kos. Mbaa yaksiduk minid de amb te Kooh hey de atte'e findi a atte'ohē Seytaani.

⁷ Te a joyid nam raak seede modid η fiki boobi kosdi ne ba raakuu woydaah de, a keenuu η kafind cin Seytaani.

Findi bi taambkohan in cin Janguuni joy mand

⁸ Boobi naman koodu ne ba taambkohee in cin Janguuni, ba nikan bo' eduud cir, bo'-keeh, ba joydi nik bo' yahkid η sangara te ba joydi waak kopor η ini lahdi waas.

* **2:15 2:15** N jamanoonaam, wa raakeen bi bitib nga, ba nikee hef raak-raak, ba raakee hot-hot wiiriis η waas-Kooh, an bo' joyee nik liib dong, faan baahdi. Wa kadta po ba sannga sah raak kubu. Raakid liifoh ci amb ne bitib ceem jeemeen bek liibohaadēem η Janguuni. Wa minid nik ne wedf tah po Pool woosa ini a woo η ndii. ☆ **2:15 2:15** Camba 3:15-16

⁹ Ba joyid amb keeh ki teeboh u η waasi boo kos. Ba amba na hel dalid.

¹⁰ Ba joy joy markisku paad po ba raakdi woydaah modaadi dah, ba han camb pangkeem.

¹¹ Bitib cin ba* namid joy ed u cir, ba nikuu dooboh bo', ba min amb haf ba, ba car oolku η in nu nik.

¹² Bi koodu ne ba taambkohee in cin Janguuni, yaa nu nga ba joy top η bitiice, a raak taambkoh baahid η komaakcin de na bi kahan ce.

¹³ Laam bi pangkan pangkeem baahid, ba hey yakdasse, te ba heydi neyyohe woo boobi ini kad η kosi ba kos Kiristaani Yeesu.

Ini dasdukidi Kooh teeboh

¹⁴ N liibid ne η hey da hee marke ndii na maañadi waaye η fiisid inii

¹⁵ ne hayin ngo yih dah, fu inah findi bi kahan Kooh joy pesoh, bi Janguunin Koohi na pese. Janguuneem, wa kumbini na inhidoh keeh ki, wa *fondamaani* amb keeh ki.

¹⁶ Ali bo' mindi taas ne, ini dasdukidi η kosi boo kos te wa teebohuusa, wa in yakid :

A hayid findi bo',
Fuudsin Kooh teebohidi kiyurhin de,
Malaakaaci hotid de,
A yegduhuud η kur ci jen,
A kosuud η Adina,
A rapduud η Asamaan,
A yakduusa.

4

Jangdoh ci na muuydoh

¹ Moona Fuudsi Hoolohngaani woyid hoolid ne η jamanoo ci mirndohan, bi bo' hey fade kosi, ba taambid jiniici na muuydoh na ini jiniiceem na jangdoh.

² Boobeem hey fade naafehaaci leyoh ci ba ñaañoh ba. Ñaañohoh ceem, liibohaacin ba ñaasuud na tiwiñ dohduud.

³ Ba na sangohe kilookoh, ba faddukohee boobi bi kañam. Te moona a Kooh fer kañam ceem. A fer ca ne bi kos te ba inahha keeh ki njirñidkohee ca, corkidee de η ineem.

⁴ In ci Kooh fer jen baahid, ali sangaah raakdi nga waaye du njirñidkohee ca dah, corkidaat de nga.

⁵ Laam in ci Kooh fer jen, ca hoolid, ne ca njirñidkoku findi a woyoha, te wa hun na kiim Kooh dah.

Surganin Yeesu baahidi

⁶ Fu jangid baah cin boo kosid ci in ceem dah, fu hey nike surga baahid, yin Kiristaani Yeesu. N ineem, fu na hee pesohe woo cin kosi, fu na hee pesohe jangdohi baahidi fu nod nga.

⁷ Kina sikduk andiin ci hundii na kosi, andiin ci mbalay ci, waaye meedda haf fu tum ini neb Kooh.

⁸ Meedid faanin da yoonduk, wa raakid njiriñ, waaye njirñin wa laaydi. Meedid haf fu tum ini neb Kooh wed raak njiriñ η in ci jen, wa hun na gapohin Kooh η kipes kii na wi na haye.

⁹ Woo keem woorid te wa oolkaah jameet.

* **3:11 3:11** "bitib cin ba" : ini gerek woo ndii, wa namid min tokis : "Bitib ci na taambkohe in cin Janguuni".

¹⁰ Wed tah boo na pangke panguk miskid, boo lebere. Laam boo oolkid Koohi na pese, a yi Mucdohin boobi jen, η woyisdī dā kosid ci.

Altidkohaah wuu kosid ci

¹¹ In ceem ced fu joy nakoh, fu jangdohee ca.

¹² Ali bo' kinaat dā heef sagu kikomaakiikin dā ! Waaye fu, nika altidkohaah η kosid ci η woo cin dā na pesohaadin dā na waadi fu waad boobi na kosin dā na hool kin dā.

¹³ Ndengduka fu jangee η fiki boobi jen teereeci hoolid ci ; fu paysohee ca na ba ne fu ñaah ba, fu jangdohee ca, fu tumohaah dāa po η hay.

¹⁴ Kina sagankoh ini Fuudsi Hoolohngaani on dā, wi fu rahas taamboh η woo-woosuud ci woysee nga dā, wa yakak ci adgoh Janguuni degee dā yaah cin ba.

¹⁵ Fadoha ineem nof te fu tufuk nga baahid po boobi jen hot ne fu yii kad fiki.

¹⁶ Wortuka η pesohaadin dā na jangdohin dā. Amba nga baahid. Fu tum ineem dah, fu hey muce, fu na bi na sikdukee dā.

5

¹ Fu dengee yabko dah, kina woo na de woo ndengid, waaye woya na de woo modod po haa a yi baab du. Fu dengee fiir ci po haa ba taambdoh cin dā.

² Fu amb bitif ci findi yaay cin dā, na cafay ci findi taambdoh cin dā bitib, wa hun na hool keeh-keeh.

Bitib ci jaar cin ba kaan

³ Bitib ci jaar cin ba kaan te ba raakdi bi baatdohan ba, taambkoha ba, fu ed ba cir.

⁴ Waaye ba raak bi kubu wala set dah, beem bed joy ba taambkoh, ba inah ne ba joy koc pes kosin ba η kahan ba. Ba tum ineem dah, ba hey wirnde bi rim ba ini beem tumid ba. Ineem wed ini neb Kooh.

⁵ Bitbi maa woye ndii, a bitbi jaar ce kaan, yi nik kiik ce. A raakdi yi baatdohan de, a oolkoh Kooh dong te a kiimee de noh na wek ne Kooh baatdoh de.

⁶ Waaye yi na taambde ini neb kiñin kin de dong, ali nik ne a ris pes sah, a kaanid.

⁷ In ceem ced fu joy nakoh ne ba woysuu ali in modaadi.

⁸ Bo' taambkohdi baah cin de, η woyisdī dā bi kahan ce dah, a fadid kosin de te a yi uup baahaadi kosaadi.

⁹ Bitbi jaar ce kaan te a joyya fiisu ne Janguuni amboh de, yissuut po yissuut, a joyid raak kiis ndanjiyaah-yasna-yino (60) te a joy nik bitbi topee η jaar ce.

¹⁰ A joyid inhu η in ci baahid ci a tum, findi : Kod kubuucin de baahid, na dalid baahid bi na haye kahan ce, na ruhsid haf ce η fiki bo'-Kooh ci ne a baatdoh ba*, na baatdoh bi nik η miskid, na gen tum in baahid nu wa min nikoh dah.

¹¹ Waaye kina fiis bi raakdi kiis ndanjiyaah-yasna-yino (60), laam hel cin ba nik η raakis jaar dah, wa na bekee ba η fad taambkoh in cin Kiristaani.

¹² N ineem, boobi raak woydaah ba η ini ba taambidfi gapohi ba gapee Kiristaani.

¹³ Baatta nga, ini ba habdisdi ali in hey tahe po ba genan wiltidoh η kahan ci. Ba topandi η habdisaadi ali in, waaye ba hey laaye nguɓ, ba aasee η in ci waas ba nikohdi, ba woyee mbalay.

¹⁴ Ineem wed tah po η waad ne bi jaar cin ba kaan te ba rissa komaaki, ba raakis jaar, ba raak bi kubu, ba taambkoh kahan cin ba baahid po sangidi raakuu woyeah.

¹⁵ Raakid bi muuy nga ba po yutid, ba dii taambid Seytaani.

* **5:10 5:10** "ruhsid haf ce η fiki bo'-Kooh ci ne a baatdoh ba" : N Fiis ci ndii, gerek woo ne : "naawsid bo'-Kooh ci kot cin ba". Marka teerndin Saan 13:4-17.

¹⁶ Bitib kosid raak baah bitib, bi yaar cin ba kaan dah, a joyid ba baatdoh. Ineem hey edfide pangkin Janguuni po wa min taambkoh baahid bi raakdi bi baatdohan ba.

Yakak cin Janguuni

¹⁷ Yakak ci na tiindde Janguuni baahid yeyyoo'id edu cir kanak : Ba joyid yakdu, ba joyid wirndu, te bi ndengduk η paysohin Woo ki na jangdohin wa, bed uup yeyyoo cireem.

¹⁸ Laam Fiis ci Hoolid ci woyid ne : « Kina hondoh ñam inoh fi na dake η mbong ci† ne a yon ca ! » Baatta nga an : « Pangkoh joyid wirndu !✧ »

¹⁹ Kina teyduk ne bo' η yakak ci adgoh Janguuni yambu in, hanaa wa raak seede kanak wala kaahay dah.

²⁰ Bi gen bakaadee, woytohaa ba η fiki boobi jen, η ineem binoobi neyyoh, tumuu findiiba.

²¹ N fiki Kooh, η fiki Kiristaani Yeesu na η fiki malaakaacin Kooh, mi yii nak da ne fu taambid nakoh ceem te wa hunuu na talsoh : Boobi hendaat hend nga da.

²² Kina teel deg yaah cin da η bo' ne fu tufkid de findi njiit, fu kee baaha na de bakaad ci a tuman. Fu η haf fu, risa η kihool kin da.

²³ Kina topis η an masub barang, ambsohaa wa na biiñ yissuut sagu miski rookin da yooB misik.

²⁴ Raakid boobi nga, bakaad cin ba na hotke fang, bala ba atte'san. Waaye binoobi, kad po maañ dah, cin ba han hotuk.

²⁵ Wa mand daa na tumohaad ci baahid ci. Cum na hotke fang ; ci hotukdi η saasi sah, ca mindi ris dasdukid.

6

Kosid ci nik ñaam

¹ Kosid ci nik ñaam jen joyid amb ne hed cin ba edaah cir keeh-keeh po tiikin Kooh na ini boo jangdoh woysuu modaadi.

² Bi raak hed kosid, edaat ba cir, ba sang ba heef η ini ba nik baah cin ba kotii. Ba joy ba uup ñaamuk η ini ba nik kosid na waaduud cin Kooh ne hed cin ba rahas njirñin pangkin ba.

Jangdoh ci nikdi keeh na alali keeh-keehi

In ceem jen ced fu joy jangdoh te fu nakoh ca.

³ Wa raak boyi na jangdohe in wiiriis te a taambiddi woo ci wirid cin Hed boo Yeesu Kiristaa na jangdohi hun na yakid Kooh dah,

⁴ boyeem, a bo' riifid na yeg haf ce. A bo' inhaadi, a raak kosaay woo, a na taastidohe η ini kad η toksin woo ci. Te ineem na rime siisoh na lahtoh na basoh na liib modaadi.

⁵ Wa bayee taasoh ci mindi reeh η harmban bo' ci fu inah ne liibohaacin ba tiindisdi. Ba hotisdi keeh ki te ba liib ne kos Kooh raakoha alal.

⁶ Wa keeh ne kos Kooh, wa raak-raak yakak, nik ne fu doydukid η ini fu raak dah.

⁷ Boo haydi na ali in η Adina te boo mindi coottoh ali in nga.

⁸ Kon boo raak kañam na bekkaah na genoha dah, ineem joyid boo doy.

⁹ Waaye bi na waake raak-raak laayid, ba na keene η kafind ci na fiir ci, te waad-waad cin ba naandtidoahaaci laayid ci, ca na yahrohe yahroh. Waad-waad ceem na bekee boobi η sooy na boomu.

† 5:18 5:18 inoh fi na dake η mbong ci ne a yon ca : η jamanoonaam, ba meedeen bay bi inoh, ba wildfee ca η dafuk mbong ci, ca dakee ca po ca yon ca. Marka Rohyidi 25:4 ✧ 5:18 5:18 Luk 10:7; Macce 10:10

¹⁰ Findi booba na woyohee wa, « Waad kopor wed na rime modfaadi nu nik. » Bum na waakee wa waak miskid, tahha po ba muuyid po ba usid kos te ba bekid haf ba tiis laayid.

Leberi baahidi

¹¹ Waaye fu, boyinj Kooh, nupa in ceem. Gena ndengduk ne fu nik bo' yurhid, fu taambdee Kooh, wa hun na kos na waadoh na muñ na soos.

¹² Lebera leberi baahidi, leberi kosinj boo meeksoh, fu raak kipes ki heydi reehe, wed tah Kooh beeduk da. Kipes keem, wed fu seede seede modid η fiki mboolo laayid.

¹³ N fiki Kooh, yi na ede in ci jen kipes na fiki Kiristaani Yeesu yi seede seedeeni modidi η fiki Ponse Pilaat, mi yii nak da ne :

¹⁴ Amba nakohi fu rahas te fu ris hoolid, fu raakuu woydaah modfaadi, po mbadna Hed boo Yeesu Kiristaa teeβkohan ;

¹⁵ te teeβkoheem, a Kooh tumana η jamanooni a amb.

A Kooh Hed Jam
te a yi dong Hed Hatil,
Buuriη buur ci,
Hediη hed ci.

¹⁶ Kaanaadi, a yi dong raaka.

A gen η dooy siñaar
siñaari mindi rahsu.
Ali bo' hotdi de,
ali bo' mindi de hot ;
cir na hatil wuu ce po faw !

Amiin !

In ci hed raak-raak ci naku

¹⁷ Naka hed raak-raak cinj adinaani woti ne ba yeguu haf ba te ba oolkohuu raak-raak ; raak-raak woordi. Ba oolkohaata Kooh, yi na one boo on mitid ne boo min nebsiduk nga.

¹⁸ Woyaa ba ne ba tumaat in baahid, in baahid laayid. Ba minaat onoh te ba teyduk paysoh na boobi.

¹⁹ Ba tumoh daa dah, ba hey nangdohe raak-raak modid wuu kim, jaar ba raak kipes ki keeh-keehi.

Dengkoh ci mirndoh

²⁰ Kon Timoote, daakkoha nof baahid ini fu edu, fu nup woo ci naandohaaci, ci buguldi Kooh. Fu nup taasoh cinj bi na ndamkohe inhiη ba te wa inah haa.

²¹ Raakid bi liib ne ba inhid laayid η ini ba inah weem, te ba muuy muuy po ba usid kos.

Hed boo baahohaata du !

Fiisi Pool kanakdoh kabdoh Timotee

Rangsohaani

Pool baahee η Israayel ci, η cuubij Benyaamin.✧ A nikee Farisen.✧ N finho Paantakot, wi Janguuni camb baatuk, a baahee η bi tolfidee kosid ci.✧ Waaye wa raakka mbah, a cohha na Yeesu, a kossa✧ po a nikka Apootar sah. Teerndij "Tum cinj Apootar ci" teebohif pangkinj de wi a nik Apootar ini koodoh η saar 13.

Wa minid nik ne Pool hotid Timotee η dooy baabanj de yakka koc, wa a nik η Listar na Derbe✧. Tiikinj Timotee koc woyu η dooy baabanj Pool yakka kanakdoh.✧ Weem raak de kosid te a nikee ndaam.

Ini koodoh ndeem, Timotee baahee η bi hunee na Pool. Timotee meedeen baab in laayid findi wi a wikee fiis ci Pool kabdohee wala cum dah a nikid Pool η disik.✧ Pool seede'id Timotee seede modid η fiisi a kabdoh bi Filippi.✧ Marka tiikinj Timotee η Liminj tiik ci.

"Fiisi Pool koc kabdoh Timotee" wa fiisu η finho "Tum cinj Apootar ci", mbaa raakid in laayid ci bo' inahdi nga, waaye boo inhid ne wa raak Pool nikidfi η kaso te Timotee nikee η Efes.✧

Wi Pool na fiise "Fiisi a kanakdoh kabdoh Timotee" wii, wa tel de doknissuud η kasoonanj Rom, raak wa woorid ne a hey atte'se ne a apu.✧

Nj kabdohi a fiis Timotee wii, a ñaahid de η in laayid te a teeɓpa de in ci a joy wortuk, a woosa de ne a hayaat gaaw ne a hot de bala a kaanan dah.

Fiisi Pool kanakdoh kabdoh Timotee kadtidoh an :

- Pool kañdid Timotee, te a corkidta Kooh η ini kad nga de 1:1-5
- Pool baatid Timotee fit 1:6-18
- Pool ñaahid Timotee ne a taambid Kiristaani 2:1-14
- Pool ñaahid Timotee ne a tum panguk baahid 2:15-26
- Findi boobi mandan η jamanoci mirndohan 3:1-9
- Pool ñaahid Timotee ne a taamb η kot cinj de 3:10-17
- Pool ñaahid Timotee ne a taalnid a yegdohee Yegdohinj Muci. 4:1-8
- Nakoh ci mirndoh na Askohi 4:9-22

Kañdohi

¹⁻² Mi yii kañid da, Timotee, mi yi Pool, Apootariη Kiristaani Yeesu. Nj tumuud Apootar η waad-waadinj Kooh ne η yegdoh gapohinj kipes ki nik η Kiristaani Yeesu. Mi yii fiis kaytii ne η woo na da Timotee, kubkinj ngo η keefkoh. Kooh yi Baabi baahohaata da, a yirmaata da, a on da jam ; Kiristaani Yeesu Hed boo baahohaata da, a yirmaata da, a on da jam.

Pool corkidid Kooh sagu Timotee

³ Kooh, yi mi na ñaamke na hel dalid findi boobi rim mbo na caacuucinj ngo, mi na genee de corkid nga da ; η bekee tiikinj da η kiim cinj ngo wek na noh.

⁴ Mi yii naandsuk muhun canj da, η marid da hot lool, ne η riif na sum.

⁵ Mi yii naandsuk kosi keeh-keehi nik nga da. Koseem kockoh η caac fu bitib Loyiis na yaay du Onis, te wa woorid to ne wedi namma nik nga da.

Pool ñaahid Timotee

⁶ Ineem wed tah mi yii naandis da ne fu humbis ini Kooh tum nga da findi jaal yongkaah, ini fu rahas wa η deg da yaah cinj ngo.

✧ : Bi Rom 11:1; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 23:6; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 7:58-8:3 ✧ : Tum ci 9:1-30 ✧ : Tum ci 14:6-7 ✧ : Tum ci 16:1-5 ✧ : Tum ci 16:1-5; 17:4-16; 18:5; 19:22; 20:4 ✧ : Bi Filippi 2:19-22 ✧ : 1 Timotee 1:3; 3:14 ✧ : 2 Timotee 2:9; 4:6-8

⁷ Kooh eddi boo fuudsi tuman boo neek, waaye a ed boo Fuudsi riifdan boo na hatil na waadoh na amb haf boo.

⁸ Kon nak kina supuk seede η ini kad η Hed boo, te kinaa so supuk mi yi ambu saguuce. Waaye, ngan hatilin Kooh, baaha na so miskidi sagu Yegdohin Muci.

⁹ Wa carida keeh-keeh, laam Kooh mucdid boo te a beedkid boo ne boo nik bo' hoolid wuu ce. A tumdi ineem sagu in ci boo tum, waaye a tuma η ini neb de ne a baahoh boo ; a baahohid boo η niki boo nik η Kiristaani Yeesu, bala Adina nikan.

¹⁰ Baahoheem hotkid kotii, wi Kiristaani Yeesu, Mucdohi hay. A yi fol hatilin kakaan, a taamboh η Yegdohin Muci a ed boo, a teebohha kipes ki kakaan minidfi in.

¹¹ Ne η teeboh muceem, wed tah po Kooh tummba so yegdohoh na *Apootar* na jangdohoh.

¹² Ineem wed tah po η raakee miskid woti. Waaye η supukdi nga, laam η inhid Yi η kos te wa woorid to ne a raakid hatili a niidohan ini a dengkoh ho po η mbehan atteena.

¹³ Marka η woo ci keeh ci fu kerhoh nga so. Fu tiindfoh ca kosi na waadohin bi nik η Kiristaani Yeesu.

¹⁴ Taambkoha in ci baahid ci Kooh dengkoh da, taamboh η Fuudsi Hoolohngaani nik nga boo.

¹⁵ Fu inhid ne bin kur can Asi jen fadid to, te Fijel na Hermojen baah η boobeem.

¹⁶ Onesifoor nak, Hedfi yirmaat bi kahan ce, a meed to meed baatdoh, te a supkeedi ceen cin ngo.

¹⁷ Waaye kay, wa a ree Rom rek, a waakeeda so disik nu disik po a hotta so.

¹⁸ A miskaat Hedfi η mbehan atteena ! A fu uup inah pangki a panguk η Efes jen.

2

Soldaarin Kiristaani

¹ Ini kad nga da kubkin ngo Timoote, baatka hatil η baahohi Kooh baahoh da, η niki fu nik η Kiristaani Yeesu.

² Ini fu kerah ho jangdoheeda η fiki seede laayid, dengkohaa bi bo' oolkuud, bi namana min jangid bi bo' wiiriis.

³ Teyduka bakin da η miskidi findi soldaar baahid η soldaar cin Kiristaani Yeesu.

⁴ Soldaar waad ne yi adgo de nebu nga de dah, a taambkohandi in cin kipes ki.

⁵ Te leberoh waad saah dah, a hey taambe in ci leber nakoh.

⁶ Panguk guuroh miskid lool, tahha po a yi joy koc rahas bakin de η ruundid ci.

⁷ Liiba baahid η ini η woo da, Hedfi hey da one fu min inah in ci η woo ceem jen.

Naandsuka Yeesu Kiristaa yi hulit

⁸ Liiba η Yeesu Kiristaa, findi η yegdohee du wa wi η woyee du Yegdohin Muci. A puloh η cuubin Dawuuda, a kaanid, a hultiduusa.

⁹ Yegdoheem wed tah ho raak miskid po η ceenu haa tumoh modaadi. Waaye woo kin Kooh ceenuudi.

¹⁰ Wed tah ho muñee miskid ci jen sagu boobi Kooh kood ne ba min rahas mucu η niki ba nik η Kiristaani Yeesu ; ba nam yakdu po faw.

¹¹ Woo kii woorid :

Boo kaan na de dah,
boo hey pese na de.

¹² Boo muñ ndengdukee dah,
boo hey nguurke na de.

Boo taasuk de dah,

a hey boo name taasuk.

¹³ Boo fad' ini boo woo dah,
a risan tum ini a woo,
laam a mindi taas haf ce.

¹⁴ In ceem ced' fu joy naandsoh. Nj fiki Kooh, woya bi na taastidohe nj ini kad' nj toksinj woo ci, ba fad' ineem. Wa raakdi njiriñ, dal yahroh bi na sikduke.

Pangkohi neb Kooh

¹⁵ Ndengduka po fu neb Kooh findi pangkoh baahid, yi na supkeedi nj ini a na habde, yi na jangdohe hoolid' woo kinj keeh ki.

¹⁶ Kina baah nj woo mbalay, ci hundi na kos. Bi na tume ineem uupan uup us Kooh.

¹⁷ Woo cinj ba mandan na puusi mindi fad' wi na baatke baatuk kade. Himene na fileet baah nj boobeem.

¹⁸ Ba usid' keeh ki nj ini ba na woye ne kosid' ci hultid' po yutid' ; nj ineem ba dii yahroh kosinj bum.

¹⁹ Waaye boobi Kooh tufkid', kosinj ba ndengid' tir findi atoh ci raan tabah. Woo kii fiisuusa nga ca : « Hed' inhid' bi a raak.* » Na woo kii : « 'Bo' nu woo ne a baah nj Hed' dah, a wortukaat in nu nik in baahaadi dah ! »

²⁰ Nj dooy kahan yakid', e pangkoha habdohuud' urus na haalis dong nik nga haa, wa namid' raak pangkoha habdohuud' ndood' na dok. Cum njirnidkoha nj ceke, cum njirnidkoha nj in ci yin yin ci.

²¹ 'Bo' nu hoolid' haf ce nj in ci baahaadiici dah, a mandan na pangkohaani hooldu wuu Kooh, wi edu cir. A hey raakde hed' ce njiriñ, te a hey mine panguk panguk baahid' nu nik.

²² Nupa waad-waad ci baahaadiici kikomaaki na waaddukohee da. Ndengduka po fu nik bo' yurhid', fu min oolku, fu waad' boobi, fu raak jam na ba. Pesoha daa na bi na kiime Hed' na keeñ hoolid'.

²³ Sanga taastidoh ci naandohaaci, dofohaaci, fu inhid' ne ca na beke lahtoh.

²⁴ Te ñaaminj Hed' joydi lahtoh. A joy joy baah nj boobi jen, a min jangdoh, a min muñdoh ;

²⁵ a kuysee bi na taasee de na yeebuk, ya ba inah andi Kooh onandi ba ba boysoh pesohaad' po ba inah keeh ki.

²⁶ Nj ineem ba hey dokke nj sagoocinj ba, ba fus nj fiir cinj Seytaani yi ambee ba ñaam te a tumdukoheeda ba waad-waadinj de.

3

Findi boobi mandan nj jamanoo ci mirndohan

¹ Inha inii baahid', Timotee : Nj mbeh ci mirndohan, jamano hey miske.

² Boobi waadan haf cinj ba dong, ba waad' kopor, ba waad' teebohuk, ba waad' hotsiduk ; ba nikan daloh Kooh, ba kerhidandi bi rim ba, ba inhandi corkidoh te ba edissandi cir in cinj Kooh.

³ Ba hey suusse keeñ, ba waadandi jam, ba nikan yahoh tiik, ba minandi amb haf ba, ba nikan añaandid' te ba sang in baahid'.

⁴ Ba nikan woroh, ba nik bo' yeebkaadi'id', ba yaksiduk lool, e waadi ba waad' kiñin cinj ba ngisohdan ba waad' Kooh.

⁵ Ba nikan bo' kosid' nj has cinj boobi, waaye raakan ba fadid' hatili nik nj kosi. Boobeem, usaa ba !

* 2:19 2:19 Kind ci 16:5

⁶ Raakid nga ba bi na kade η kahan ci, ba ñaañohee bitib ci yoob ñaañohu, bi fu inah ne ba bitid dis na bakaad, ba mindi sabsukoh na waak in nebid nu nik

⁷ te ba na gene jang waaye ba moosandi min inhisoh keeh ki.

⁸ Ñaañohoh ceem mand na Janes na Jamberes* bi hiñohee Musaa. Boobeem na hiñohe na keeh ki, liibohaaciη ba yahkid te kosiη ba kos haa.

⁹ Waaye ba kadandi usid, naand kiη ba hey hotke η fiki boobi jen findi wa raakohee η Janes na Jamberes.

Pool dengid Timotee ne yeem ris η kosi a kos

¹⁰ Waaye fu nak, fu kerhid jangdohiη ngo baahid, fu markid baahid findi maa pesohe, na ini tah ho kuruk, na kosiη ngo, na findi maa muñohe, na waadi η waad boobi, na maañi η maañ ndengduk.

¹¹ Fu hotid tolfid ci η tolfidu na miskid ci η muñ η Añcos-Pisidi na Ikoñum na Listar. Raakdi tolfidi η tolfiduudi. Te Hedī puldohid to nga ca jen.

¹² Te sah boobi nik jen η Kiristaani Yeesu, bo' nu waad pes pes yurhid na Kooh nga dah, a hey tolfidasse.

¹³ Waaye bo' ci baahaadici, leyoh ci, uupan uup diig η baahaadi, ba muuyde binooi te ba namee muuydu.

Njirñiη Fiis ci Hoolid ci

¹⁴ Ini kad nga da, amba baahid ini fu jang te fu teydukka ne wa in woorid. Fu inhid bi jangid da wa.

¹⁵ Ina fu nikoh komaaki po wi, fu inhid Fiis ci Hoolid ci ; ca minid da on ki'inhi na baye da η muc, taamboη η kos Kiristaani Yeesu.

¹⁶ Fiis ci Hoolid ci jen a Kooh bek ca η bi fiis ca. Ca raakid njiriñ η jangdohi ca na jangdohe keeh ki, ca teebohee ini nikdi keeh, ca kuysee boyi tumdi baahid, ca jangdee boobi kipes yurhid,

¹⁷ ne boyiη Kooh min mit te a tufuk ne a habid panguk baahid nu nik.

4

Pool nakohid ne Woo ki yegdohu

¹ N fiki Kooh na fiki Kiristaani Yeesu, yi atte'an pesid ci na kaanid ci te a yii hayis findi buur, mi yii nak da inii keeh-keeh :

² Yegdoha woo kiη Kooh te kinaa fad. Wa yoob, wa yoobaadi, yegdohaa. Dokna muuyid ci η keeh ki, woytoha bi nikdi η waas, ñaaha boobi, fu jangdee ba te wa hun na muñ η in ci jen.

³ Laam jamano hey haye wi fu inah ne boobi waadissandi kerah jangdohi wiridi. Waaye η ini neβ ba, ba hey nangdohe bi jangdohoh laayid bi na hee ba woye ini ba waad kerah.

⁴ Ba hey dikduke keeh ki, ba sikdukee andiin.

⁵ Waaye fu, amba haf fu η in nu wa min nik dah, teyduka miskid ci, yegdoha Muci, fu mitid pangki Kooh nak da.

⁶ Ini kad nga so, mi yii Pool, η seeykokuud po yutid ; te jamanooni η joy kurkoh nga reyid.

⁷ N leberid leberi baahidi, η nupid po diska nupaahi top, η ris na kosiη ngo.

⁸ Diski wa nik, aafiη ndamiη ngo sagu yurhi η yurah wa dii sek ko. Hedī, atte'ohi yurhidi, hey yo wa ede η mbehan atteena, te a edan ndo mi dong haa, waaye na bi waad de jen te ba sekee hayiη de.

* **3:8 3:8** *Janes na Jamberes* : wa nikee mbaah η Yawuut ci, ba naandsukeesa ini naandsuku η teerndiη Pula 7:11-12,22; 8:7,18,19 dah, ba na beedkohe luhusoh ci nik η naandsukeem Janes na Jamberes.

In ci Pool nak Timoote

⁹ Ndengɗuka po fu hay yo raake ndii findi wa uup gaawoh.

¹⁰ Demaas fadiɗ to sagu waaf Adina, a cootid Tesselonik ; Keresanse cootid Galaat, Tit cootta Dalmati.

¹¹ Luk dong a yi tas na so. Baya Maarko, fu hay na de, a raakɗid to njiriñ lool η pangkiη ngo.

¹² Tisikos η woos de Efes.

¹³ Fu hayee dah, kom mbo paltooni η fad η Torowaas, η kahan Karpos, na fiis ci ; ci fiisu η und, cad η uup etoh.

¹⁴ Aleksaandar tibohi tumid to miskid laayid. Hedɗi hey de wirnde in hend na in ci a tum.

¹⁵ Fu yit, wortukaa de baahid. A hiñohid laayid ini boo na jangdohe.

¹⁶ Ali bo' ambohɗi so η ngelanη ngo koc, ba jen bed fad to. Kooh kinaat ba amboh ineem !

¹⁷ A Hedɗi amboh ho, a edta so hatil po η minnda yegɗoh woo kiη de jen, cuub ci kerahhaa. Te Hedɗi mucɗid to η nguɗ gaynde.

¹⁸ Hedɗi hey yo puldohe η in modaaɗi nu nik te a hey yo niide po a bek ko η Nguuriη de η dafka. A yi yakɗaah po faw ! Amiin !

Askohi

¹⁹ Kañɗid to Piriska na Akilaas na bi kahan Onesifoor.

²⁰ Erasta tas η Korenta. Te η fadiɗ Torofiim η Mileet, a kosaayee kosaay.

²¹ Ndengɗuka fu hay bala soosi hayan dah. Obulos na Pudensa na Linus na Koloja na baah ciη boo kosid ci jen ba dii kañid da.

²² Hedɗi niidaat da ! A baahoh du jen !

Fiisi Pool kabɔɔh Tit

Rangsohaani

Pool baahee η Israayel ci, η cuubiη Benyaamin.✧ A nikee *Farisen*.✧ N finho Paantakot, wi Janguuni camb baatuk, a baahee η bi tolfidee kosid ci.✧ Waaye wa raakka mbah, a cohha na Yeesu, a kossa✧ po a nikka *Apootar* sah. Teerndiη "Tum ciη *Apootar* ci" teebohidi pangkiη de wi a nik *Apootar* ini koodoh η saar 13.

Tiikiη Tit nikdi η teerndiη Tum ci, waaye Pool woyidi tiik ce η in laayidi η fiis ci a kabɔɔh. Ini Pool fiis η Tit ngan teerndiη Bi Galaat 2:1-3, wa miniidi teel ngan pangkiη Pool, wa miniidi nik ne wa nikee bala baabaη de yakka koc, η kaɔan de η Yudee ngan teerndiη Tum ci 11:27-30, wala η finho baabaη de yakka koc η kaɔan de ndaam ngan teerndiη Tum ci 15. N finho ineem, Pool woyidi tiikiη Tit η Fiisi a kanakɔoh kabɔɔh bi Korenta, wa a fiis η baabaη de yakka kaahayɔoh. Wa ņiiniidi ndeem ne Tit nikee baatɔoh keeh-keeh ngan Pool.✧

N finho tayuukanη Pool koc η Rom,✧ Pool fadsuusa. N jamaanoonaam, wed a kaɔoh na Tit Keret. Wa Pool pul Keret, a faɔ Tit ndaam.✧ Waam wed a fiisoh kabɔɔhi. N reehɔohaaniη kabɔɔhi, a woosa ne a hey woose yaar wiiriis η Keret, a woosa Tit ne a hayaat de marke ne yi na hee de namside ree ɔah. Ini mirndoh kerhu η Tit wed Pool fiis η teerndiη 2 Timooto 4:10. N ndeem, Pool tayissuusa η kaso, te a inahha ne a hey apse. Ini a woo rohyidi, waaye wa teeboh ne ba risee kerhoh.

Janguuniη Keret nikee haneeda camb, te nakoh ci na jangɔoh ciη Pool raakidi etoh η mboolo mand ɔaa.

Fiisi Pool kabɔɔh Tit kaɔtiɔoh an :

- Pool kaŋɔidi Tit, a woosa yissuut η pangkiη de 1:1-5
- Mandohaadi ciη boobi adgohan Janguuni 1:6-9
- Miskidi ci raak η Keret 1:11-16
- Findi bo' joy tumoh na boobi jen2:1-10
- Njirŋiη yegɔohiη baahohi 2:11-15
- Nakoh ci wuu findi kosidi ci joy nikoh 3:1-11
- Koodkiη baab ci, na kaŋɔoh ci mirndoh 3:12-15

Kaŋɔohi

¹ Mi yii kaŋɔidi ɔa Tit, mi yi Pool, ņaamiη Kooh na *Apootariη* Yeesu Kiristaa, ņam koodu ne η woo bi Kooh tan, ba hay η kosi, η inhiɔi ba baahidi keeh ki, keeh ki hun na nup Kooh.

² N ineem, ba hey oolke ne ba hey raake kipes ki heydi reehe. Kooh yi na leyeedi, a yi gapoh kipes keem bala Adina fersan.

³ Kooh Mucɔohiη boo, wi jamaanooni a gapohee ineem hay, a inhiɔohidi woo kiη de weem, a dengkohha so wa ne η yegɔoha.

⁴ Mi yii fiis kaytii ne η woo na ɔa Tit, fu yi η amb findi kubuuso keeh-keeh η kosi boo baah. Kooh Baabi na Yeesu Kiristaa Mucɔohi baahohaata ɔa, on ɔa jam !

Bi adgoh Janguuni

⁵ N faɔidi ɔa η Keret ne fu diindoh in ci tasee tufkiɔu η ndeem, ne fu kood η kur-taah nu nik yakak ci adgohan Janguuna nik nga. Tuma findi η woyoh ɔa wa.

⁶ Yaa nu nga ba joy nik bo' raakaadi woyɔaah moɔaadi, a top η bitiice, komaakiη de joyidi kos, ba joydi inhu η tumohaadi mbalay wala kerhiɔaadi bo'.

✧ : Bi Rom 11:1; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 23:6; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 7:58-8:3 ✧ : Tum ci 9:1-30 ✧ : 2 Korenta 2:13; 7:6-16 ✧ : Tum ci 28:16-31 ✧ : Tit 1:5

⁷ Yi adgohan bi Janguuni, a taambkohan pangkinj Kooh, wed tah a joydi raak woydaah modaadi. A joydi yaksiduk, a joydi yooß ayruk, a joydi nik laaroh, a joydi nik bo' waadid hiñoh, a joydi waak kopor η ini lahdi waas,

⁸ waaye a joy joy dalid baahid bi na haye kahan ce, a waad in baahid, a hendoh pesohaadin de, a yurah, a hool wuu Kooh, a min amb haf ce.

⁹ A joy joy amb ndengid woo ki wooridi, wi hun na ini jangdohu. Nj ndeem a hey mine ñaah binoobi na jangdohi wiridi te a teeb bi na dalee wa ne wa daa haa.

Bi na tufkide jangdoh ci nikdi keeh

¹⁰ Raakid bo' laayid nga du bi kerhididi ali bo'. Ba na ñaanohe boobi na woo cin ba mbalay ci ; boo beem uupoh η Yawuut ci nik na du.

¹¹ Ranga ngub cin ba, ba na yahrohe kos kahan limb, ba jangdohee in ci ba joydi jangdoh, sagu waad raak kopor η ini lahdi waas.

¹² 'Bo' Keret, baah na ba, a woosuud sah, baah nga ba, a woyid ne :

« Bi Keret moos nik leyoh ;

ba doopaat saahid,

ba waad ñam te ba tiribpa ! »

¹³ Ini woyu nga ba weem, wa keeh, tahha po woytoha ba woytoh ndengid ne ba min raak kos modof,

¹⁴ wed ngisoh ba sikdukee andiin cin Yawuut ci na nakoh ci puloh η bi suungduk keeh ki.

¹⁵ Boobi hoolid ci, in ci jen hoolid nga ba waaye bi hoolaadiici te ba sannga kos, ali in hoolidi nga ba. Laam nga ba, liib cin ba hooldi, ca mindi inhisoh baahid na baahaadi.

¹⁶ Ba na woye ne ba inhid Kooh, waaye tumohaad cin ba taasid ba, ba sibaah, ba kerhididi ali bo' te ba mindi habid ali in baahid.

2

Nakoh ci kad η yabkooci na bitif ci na komaakci na ñaam ci

¹ Ini kad nga da nak, Tit, woya ini hun na jangdohi wiridi.

² Woya yabkooci ba min amb haf cin ba, ba nik edaah cir, ba hendoh pesohaadin ba, kosin ba wir, wa hun na waadi ba waad boobi na muñi ba muñ ba seke.

³ Wa mand daa η bitif ci, ba raakaat mandohaadi neb Kooh ; ba doobohuu, ba noofuu η sangara, ba dengohee in baahid,

⁴ ne ba min jangid jeeg ci, beem waad jaar cin ba na kubuucin ba,

⁵ ba hendoh pesohaadin ba, ba hool te ba taambkoh kahan cin ba, ba nik bo' baahid te ba kerhid jaar cin ba, η ineem, bo' riibduu woo kin Kooh.

⁶ Nama ñaah komaakci jaar ci ba hendoh pesohaadin ba.

⁷ Te fu, η in nu wa min ki nik dah, nika altidkohaah η tum in baahid na jangdoh yurhid. Jangdohin da joyid nawu,

⁸ wa wir, ali bo' minuu wa nihis. Wa kadoh daa dah, sangid cin boo hey kaci'e, ba raakuu ali in modaadi woyah nga boo.

⁹ Woya ñaam ci ba kerhid bi raak ba ngan in ci jen, ba tumee ini neb beem, ba taasohuu na ba,

¹⁰ ba rokduu ba ali in, waaye ba teebohee ne ba carid oolku keeh-keeh. Nj in ceem jen, ba hey modde jangdohi kad η Kooh, Mucdohin boo.

Cuubi baah η Yeesu Kiristaa

¹¹ Jangdoheem raakid njiriñ, laam Kooh teebohidi baahohi a baahoh boobi, baahohi rangis waasinj mucu wuu boobi jen.

¹² Baahohin de na boo weem, wa na jangde boo ne boo penduk kaañ Kooh, na waad-waad cin adinaani. N ineem boo min pes η adinaani kipes hendohuud, yurhid, hunid na waad-waadin Kooh,

¹³ te boo sekee mbehi nebidī boo oolkoh : hayin Yeesu Kiristaa η yaki a yak, a yi Kooh, Mucdohin boo.

¹⁴ A edohid haf ce wuu boo ne a tos boo η modaadi nu nik. N hooldi a hoolid boo, a tumid boo cuub hoolid, boo nikka cuubi a raak, cuubi sawaran η tum in baahid.

¹⁵ Fu joy jangdoh in ceem Tit, fu ñaahee bi na sikdukee da, fu kuysee ba, wa hun na kilifa mitid. Ali bo' kinaat da heef !

3

Nakoh ci wuu findi kosid ci joy nikoh

¹ Gena naandis baah cin boo kosid ci ne ba joy joy teyduk kilifaaci na bi adgoh kur ki ; ba kerhid ba te ba tokduk ne ba habid in baahid nu nik.

² Ba basuu ali bo', ba wortuk lahtoh, ba nik bo' baahid, ba nik bo' soosid η boobi jen.

³ Debgaan boo namee nik bo' naandid, boobi kerhidfi ali bo', bo' muuyid, a kiñin cin boo na waad-waad nu nik ced adgidēe boo. Boo peseeda η añaand na siistidoh, boo nikee sangaah te boo sangtidohha η harmban boo.

⁴ Waaye wi Kooh,
Yi Mucdohin boo,
teeboh baahkin de
na waadin de na boobi,
⁵ a mucdid boo.

Te wa η tumohaad ci,
cin boo yurhid ci haa,
waaye boo misik de misik,
a mucidta boo
taamboh η booki,
booki tah boo rimkis,
a onnda boo kipes as
taamboh η Fuudsi Hoolohngaani ;

⁶ a ruhsidta Fuudsi Hoolohngaani
laayoh na laayoh nga boo,
taamboh η Yeesu Kiristaa
Mucdohin boo.

⁷ N baahohi a baahoh boo,
a ambid boo bo' yurhid,
a onnda boo kipes ki reehandī,
wi boo ooluk ne boo heya rahse.

⁸ Woo keem woorid, te η waadid ne fu ndengida baahid, ne bi kos Kooh liib cin ba puluu η ndengduk η tum in baahid. Ineem wed mod te wa raakka njiriñ η boobi.

⁹ Waaye wortuka taastidoh ci naandohaaci, limin caac ci, na lahtoh ci na taastidoh ci η ini kad η waasin Musaa. In ceem jen ca raakdi njiriñ te ca barang barang.

¹⁰ Yaa nu bek sabsukoh η boobi dah, woytohaa de waas yino po waas kanak, a boysohdi dah, añaana de η Janguuni,

¹¹ Ɔo' mand ɔaa ɔah, wa wooraat ɔa ne a faɔiɔ waasi yurhidi. A na bakaade, a atte'idi haf ce po yutidi.

Koodkiŋ baab ci na askohi

¹² Ŋ hey ɔa woosohe Artemas wala Tisikos. A ree ɔah, ndengɔuka fu hay fu raak ko ŋ Nikopolis. Ŋ ambidi ne jamaŋooniŋ soosi ŋ nikana ndaam.

¹³ Ndengɔuka fu taambkoh Senas ngelohi, a yi na Apolos po Ɔa raak in ci Ɔa etoh jen ŋ baabiŋ Ɔa.

¹⁴ Boobiŋ Ɔoo joyidi nam jang tum baahidi ne Ɔa baatɔoh Ɔo' ŋ etoh ci keeh-keeh ci, ŋ ineem kipes ciŋ Ɔa min raakidi Ɔo' njiriŋ.

¹⁵ Boobi nik na so jen Ɔii kaŋidi ɔa. Kaŋidi to nawleeciŋ Ɔoo kosiɔ ci. Kooh baahohaata ɔu jen !

Fiisi Pool kabdoh Filemoon

Rangsohaani

Pool baahee η Israayel ci, η cuubiη Benyaamin.✧ A nikee *Farisen*.✧ Nη finho Paantakot, wi Janguuni camb baatuk, a baahee η bi tolfidee kosid ci.✧ Waaye wa raakka mbeh, a cohha na Yeesu, a kossa✧ po a nikka *Apootar* sah. Teerndiη "Tum ciη *Apootar* ci" teebohidi pangkiη de wi a nik *Apootar* ini koodoh η saar 13.

Filemoon nikee nawle Pool, te findi Pool, a pangkee wuu Yegfohiη Muci. Kahan ce nikee cohohaaniη bi Janguuni.✧ Filemoon a yi hed fñaami na woyse Onesim,✧ waaye Onesim saandohha. Onesim cohha na Pool, a kossa Yeesu. Pool woosa Onesim ne a wiirkaat η hed ce na kabdohi a na hee de fiisde. Ini uupid etoh η fiisi Pool kabdoh weem, a kiim Filemoon ne a taambkoh Onesim modof, findi taambdoh ce yi baah na de kos. Nη jamaanoonaam fñaam saandoheen dah, a meed atte'u findi boyi ap bo', a miniη sah apu.

Filemoon genee Kolos, te wa mand haa ne Onesim hunee na Tisikos wi a kee wika kabdohii na kabdohi Pool fiis bi Kolos.

Fiisi Pool kabdoh Filemoon kadtidoh an :

- Kañdoh na kiimid barke 1:1-3
- Waadi na kosiη Filemoon 1:4-7
- Pool kiimid Filemoon ne a teyduk Onesim 1:8-22
- Askohi 1:23-25

Kañdohi

¹ Mi yii kañid da Filemoon, mi yi Pool, yi ambu η kaso sagu taambid woo kiη Kiristaani Yeesu, mi na baah boo Timoote, e boo na fiise kaytii wuu fu, fu yi boo keeñkoh te boo baahha na da pangkiη Kooh,

² boo bii kañid da fu na Apiyaa baah boo bitib, na Arsip yi baah na boo hiñohi boo na hiñohi, na baah ciη boo kosid ci na cohe η kahan fu jen.

³ Kooh Baabiη boo baahohaat du, a on du jam, Yeesu Kiristaa Hedi baahohaat du, a on du jam.

Waadi na kosiη Filemoon

⁴ Mi na gene corkid Koohiη ngo, ne η kiimee po η woo tiikiη da dah.

⁵ Nη kerhid kosi fu kos Yeesu Hedi na waadi fu waad bo'-Kooh ci jen.

⁶ Mi na kiime Kooh ne kosi boo baah rim in nga da, fu uup inah in ci baahid ci jen, ci boo min tum wuu Kiristaani.

⁷ Laam, η sumid lool yaariη ngo te heliη ngo daliη η findi fu na teebohe waadi fu waad boobi, fu soosdid keeñ ciη bo'-Kooh ci.

Pool kiimid Filemoon ne a teyduk Onesim

⁸ Wed tah, ini maa hee da woye, η degdaa η kikilifaaki η edu η Kiristaani ne η woo da fu tum ini lah waas,

⁹ waaye η waad da wa kiim sagu waadohi nik η harmban boo. E fñaam na kiimee da wa, mi yi Pool, η niki η nik yakak, baatta nga η ambi η ambu wii sagu taambid woo kiη Kiristaani Yeesu.

¹⁰ Mi na kiimee da wuu Onesim, yi η amb findi kubkiη ngo yi η raakoh η kasoni.

✧ : Bi Rom 11:1; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 23:6; Bi Filippi 3:5 ✧ : Tum ci 7:58-8:3 ✧ : Tum ci 9:1-30 ✧ : Filemoon 1:1-2 ✧ : Filemoon 1:16

¹¹ Debgaan a raakfeedi da njiriñ, ali nik ne tiikin de tokis njiriñ*, waaye diski wa nik a raakdid boo njiriñ mi na da.

¹² Mi yii wik da de, a yi fu inah ne a usid η keeñin ngo.

¹³ N waadeen de amb η serooso ne a tufkid da ndii a baatdohee so, fu hot nga mi yii η kasooni sagu Yegdohin Muci.

¹⁴ Waaye η woyee η haf fo ne η waadfi tum ali in te fu hundi nga, ne ini baahidi fu tuman nikuu ne fu beku beku nga waaye wa ini fu waadfoot tum.

¹⁵ Te wa minid nik ne a sabsohseen na da yissuut ne fu wikuu de a nik yin da kotii po faw.

¹⁶ A nikissandi findi ñaam dong, waaye a hey uupe ineem, a nikan baahi keeñkohu ; wed a nik keeh-keeh nga so, mi yi sah, kon mbaa a uupan nik ineem nga da fu yi hef ce, fu yi baah ce η Hedfi !

¹⁷ Kon nik ne fu ambid to findi nawleefu dah, teydukaa de po mand haa a ñam.

¹⁸ Nik ne a tumid da in yurhaadi wala nik ne a raakdohid da kombot dah, η deggid ca.

¹⁹ Mi Pool, mi yii fiis na yaahin ngo ne : *Ñam na hee da wa wirnde, mi η haf fo.* N sang da woo rek ne fu η haf fu, fu raakdohid to kombot ; fu raakdohid to kipes kin da.

²⁰ Ee, baah ho, raakid to njiriñ sagu Hedfi boo baah, daldaf helin ngo η Kiristaani.

²¹ Diski mi na fiise kaytii, wa woorid to ne fu hey tume ini η kiim da, η inhid ne fu hey tume ini uup sah ineem.

²² Namaa so koodkid daloha ; η ambid yaakaar ne η hey du wikse sagu kiim cin du Kooh.

Askohi

²³ Epafra, yi tayu na so sagu niki a nik η Kiristaani Yeesu, yii kañid da,

²⁴ a yi na Maarko, na Aristarka, na Demaas na Luk, bi baah na so pangki.

²⁵ Yeesu Kiristaa Hedfi baahohaaf du.

---

* **1:11 1:11** "ali nik ne tiikin de tokis njiriñ" : ngan gerek, woo kii nikdi η Fiis ci ndii, waaye wed toksin Onesim.

Fiisi kabɗohu Heber ci

Rangsohaani

Ali bo' inahdi yi fiis kabɗohii, wala boobi fiisduu wa. Wa cambohdi findi fiisi na kabɗohse na cambohe, waaye wa reehoh daa, na kaɗoh.

Wa miniɗ nik ne cambohaani sabsukoh sabsukoh naa, wi wa na fiisissasse.

Fu jang kabɗohii dah, fu na hote ne wa fiisu wuu bi bo' bi inah baahid Fiis cinj Ambtiɗohi Koc. Wa miniɗ nik ne e Yawuut ci fiisuu wa (wed tah wa teekuusa Heber ci). Wala wa nam fiisu wuu boobi kos te ba nikdi Yawuut waaye ba jangid Fiis ci maaɗid ci.

Ba yaabeen sagu kosin ba, waaye wa reyeedi η kakaan.* Yi fiisa neyyohid ne ba fad Yeesu, ba dokuk η Ambtiɗohi Koc.

Ineem wed tah kabɗohi na teebohe ne Ambtiɗohi Asi wed uup Ambtiɗohi Koc : Yeesu a yi uup malaakaaci, a yi uup Musaa, a uuppa seeykiɗoh ci yakak ci rimkoh η Aaruna. Kabɗohi na teebohe ne Fiis ci gapohid ambtiɗoh as. Ca teeboh Yeesu findi Seeykiɗoh yakak, yi seeykoh haf ce waas yino jameet wuu boobi jen.

Fiisi kabɗohu Heber ci kadtiɗoh an :

- Kooɗ woyid taamboη η Kubkinj de1:1-3
- Kiristaani a yi uup malaakaaci 1:4-2:18
- Kiristaani a yi uup Musaa na Yosuwe 3:1-4:13
- Kiristaani a yi uup yak seeykiɗoh cinj waasinj Musaa4:14-8:6
- E Ambtiɗohi Asi dong min nihis bakaad 8:7-10:39
- Kosan caac ca 11
- Findi bo' joy pesoh η Ambtiɗohi Asi 12:1-13:19
- Kiimi na askohi 13:20-25

Kooɗ woyid taamboη η Kubkinj de

¹ N maaɗid, Kooɗ taambohee η woosuud ci, a woosa na caac cinj boo waas laayid te woyohaad ci d'alohha.

² Waaye η jamanocij reehɗohaaniη adinaani boo nikoh cii, a woyid na boo taamboη η Kubkinj de. N camba, adinaani na findi wa na tiindohe jen, a feroha Kubkeem. Te a yi a edan in ci jen.

³ A yi siɗaarij yaki Kooɗ yak, a yi sah ñaamaarij ini Kooɗ nik keeh-keeh. Te a yi raanuk adinaani jen na woo kinj de raakid hatili. Wi a tum po boobi minnda hoolɗu η bakaad cinj ba, wed a kaɗoh η Eel ci, a booffa η ñaahminj Kooɗ yi buur.

⁴ A uuppa malaakaaci findi tiiki Kooɗ ed de uupoh cinj ba.

Kubki a yi uup malaakaaci

⁵ Laam, du inhid ne, woo ki Kooɗ woo η dfooy Fiis ci Hoolid ci wii :

« Woti, ñam Baabinj da,
a fu Kubkinj ngo.* »

a moosɗaa woo ali malaaka. Te a namdi woyoh η ini kad η ali malaaka ne :

« N hey nike Baab nga de,
a nik nga so findi Kubu.* »

⁶ Te wi a na haytohe Kubkinj de saawi η Adina, Fiis ci woo ne :

« Malaakaaciη Kooɗ jen yekɗaat de ! »*

⁷ Inii wed Fiis cinj Kooɗ woo η ini kad η malaakaaci :

* : Heber ci 12:4   ☆ 1:5 1:5 Sabuur 2:7   ☆ 1:5 1:5 2 Samuwel 7:14   * 1:6 1:6 Marka teerndin Rohyidi 32:43
(waaye, fu marak fiis ci deɓgaan dah, raakid bi fiis ci raakdi woo keem).

« A tum malaakaaci findi puudfis ;
bed pangkoh cin de,
a tumba ba findi jaal yongkaah.✠ »

⁸ Waaye ini Kooh woo Kubkin de η Fiis ci wedi wii :

« Eey Kooh, Nguurin da genan gen,
te salmaarin wa, wed win waasi yurhid.

⁹ Fu teebohif ne fu waad in yurhid,
fu sang ini nikdi waas, wed tah, eey Kooh,
Koohin da tannda da η dooy huntah cin da,
a diwidta da hafin da diw eefid,
wa hunnda na sum.✠ »

¹⁰ Kooh namid woo η Fiis ci ne :

« Ngan camba, eey Hedi, a fu yip kehyi
te a fu habid Eel ci na yaah cin da.

¹¹ In ceem jen hey sooye waaye fu, fu genan gen.

Eel ci na kehyi jen hey kaane findi kulba,

¹² fu lem ca findi palto.

Wiiriis as degu findi boyi bekkis,
waaye fu, fu risan mand findi fu mand ;
kipes kin da reehand.✠ »

¹³ Markaat rek ! Ini Kooh woo η Fiis ci wii :

« Haya fu boof η ñaahmin ngo,
po mbadna η folan sangid cin da η kehyi,
fu tum ba degoha kot.✠ »

A moos woyoh yinde malaaka in mand na weem ?

¹⁴ Malaakaaci, ca jen ca pangkoh ci mindi hotu haa e ? Ca woosu ne ca baatfoh bi
rahsan mucu haa e ?

2

¹ Ineem wed tah boo joyid uup amb ndengid η woo kin Kooh boo kerah, ne boo
yobuu η kosi boo kos po boo kee fadsuka.

²⁻⁴ Woo ki Kooh edoh η defgaana, wa taambohee η malaakaaci, te wa tufkeen.
Waaye mucu boo raak kotii, wed uup yak. Laam, a Hedi koca gapoh, bi keraha
baatta boo wa ndengid. Kooh teeboheeda ne woo cin ba keeh ngan bi firnde, η
kehyi na eel ci, na keemaan nu nik. A nammbaa teeboh η in ci Fuudsi
Hoolohngaani na onoh te a paysohee ca η findi a waadaha. Boo min na fusoh
mbugal, ne boo sagankoh muc hend an yak dah, nik ne woo ka defgaan sah tufkeen
po tumohaad nu huneedi naa dah mbugaluusa findi wa joy mbugalohu dah ?

Yeesu, taambfohi yakkin bo' ci

⁵ N waad du woo ne, adinaani na haye, wi boo na woye, Kooh degdaa η yaah cin
malaakaaci.

⁶ Waaye, η Fiis ci, raakid boyi woo Kooh ne :

« Bo' ye,
po fu liibee nga de ?
Wala kubu bo' ye,
po fu liibsidoh ee nga de ?

⁷ Fu degeen de
η diski inah ne,
a yi uup ee yissuut malaakaaci,

waaye wa maañdi.

Fu yakɗiɗ ɗe, a eɗuusa cir,
wa nikka mbahne-buur nga ɗe.

⁸ Fu degga in ci jen η yaah ciŋ ɗe.✧ »

Kooh woo ne a degiɗ in ci jen η yaah bo' ɗah, kon a faɗɗi ali in ; moonna woti-woti,
boo hotɗi paaf ne in ci jen degu η yaah bo',

⁹ waaye ɗiski wa nik ndii, e Yeesu, a yi boo na hote. Boo hotiɗ ne Yeesu degseen
ɗiski fu inah ne, a yi uupee yissuut malaakaaci, waaye wa maañeedi ; a degseen
nga ne, ngaŋ baahohiŋ Kooh, a kaan wuu boobi jen. Te ɗiski wa nik, boo na hotee
ɗe yakɗuudɗ, eɗuudɗ cir po haa a bekɗu mbahne-buur, sagu miskiɗiŋ kakaan ki.

¹⁰ A Kooh fer in ci jen te ca jen ca raakiɗ ne ca nik wuu ce. A hotta ne wa baahid
ne a lahiɗ Yeesu η miskiɗeem, ne yeem ree ɗiski a joyee ree ngaŋ mit ; η ineem, a
nikka yi adgiɗoh η mucu ne kubu laayiɗ baah η yaki a yak.

¹¹ Laam yi na hooldohe na bi hooldu, ba jen beɗ baah Baab. Ineem weɗ tah po a
supukɗi ba beedkoha taambɗoh ciŋ ɗe

¹² wi a woo Kooh η Fiis ci ne :

« N̄ hey inhiɗe taambɗoh ciŋ ngo tiikiŋ ɗa
te η hey ɗa yeeke η fiki mboolo kosiɗ.✧ »

¹³ A woyissa nga ca ne :

« Mi, η hey oolke Kooh.✧ »

A woyissa nga ca ne :

« Ñam yii, na kubuuci Kooh eɗ to.✧ »

¹⁴ Kubuuci a na woye beem, ba bo' njaay, heɗ faan na ñif. Ineem weɗ tah po
Yeesu η haf ce, nammba baah na ba mandohaadeem ne, taamboh η kakaan kiŋ ɗe,
a saah Seytaani yi ambohee doolndiŋ kakaan.

¹⁵ N̄ ineem, a minnda tokis boobi jen, η findi ba hend, bi nikee ñaam η kipes kiŋ
ba jen sagu neyyoh kakaan.

¹⁶ Wa wooriɗ ne, Yeesu na taambkohe malaakaaci haa, a na taambkohe bi rimkoh
η Ibrahiima.

¹⁷ Weɗ tah a joyya mand na taambɗoh ciŋ ɗe η in ci jen ne a nik Seeykiɗohiŋ ba
yakki wuu Kooh, Seeykiɗoh riifiɗ na yirmoh, tokɗukiɗ η pangkiɗ Kooh, ne a rahas
ɗaasuukiŋ bakaaf ciŋ boobi.

¹⁸ Ini a lah η miskiɗ sagu fiir ci kipes na jaɗɗohe, weɗ tah po a miniɗ hirip bi
kipes na jaɗɗe fiir.

3

Yeesu a yi uup yak Musaa

¹ Weɗ tah baah ciŋ ngo, ɗu hoolduud wuu Kooh te boo baah η beedkohaŋ Eel ci.
Kon, markaata η Yeesu, yi nik Woosuudi, a nikka Seeykiɗohi yakki η waasi boo na
woye ne weɗ boo kos.

² A tokɗukeen baahid η pangki Kooh degee η yaah ciŋ ɗe, findi Musaa namee «
tokɗukoh η ɗooy kahan Kooh [jen]✧ », findi Fiis ci woyoha.

³ Yi tabah kahni a yi uup kahni. Weɗ tah, Yeesu eɗaah cir na kiyak ki uup wiŋ
Musaa.

⁴ Kahan nu tabahu ɗah, a bo' tabaha waaye a Kooh tabah in ci jen.

⁵ Mbaa, Musaa « tokɗukeen η ɗooy kahan Kooh jen.✧ » N̄ woo kiŋ Fiis ci weem, a
tokɗukee findi yi na pangkiɗe Yi raak kahni, ne a seede ini Kooh hee woye.

⁶ Kiristaa nak, a tokdukiid findi kubu ne a adgoḥ kahan Kooh, te e boo kahneem nik ne boo gen ooluk, wa hun na kaañ, te boo ndamkohe yaakaari boo yaakaar dah.

Idsidki Kooh gapoh

⁷ Wedi tah, findi Fuudsi Hoolohngaani woyoha, ngañ Fiis ci Hoolid ci, an :

« Woti,
du kerah hoosoriñ Kooh dah,
⁸ kinaat ndeng haf
findi caacuucan du tumohee wa
ñ kehya hulanga,
mbadna ba markiskee de,
ba ndengsidkoheeda na de.

⁹ An mbañi,
caacuucin du markiskee so,
te raak ba hotee ngañ tumohaad cin ngo

¹⁰ ini ree kiis ndanjiyaah-nikiis (40).

Wed tah ñ raakka nebsaadi
ñ booban jamanonaam ;
ñ woosa ne :

“ Liibohaad cin ba
na genee ba muuyid
te ba sangid ne
ba inhandi ini maa seke ne ba tuma. ”

¹¹ Sagu ayruki ñ ayruke,
ñ ginnja ne :

“ Ba rahsandi muk idsidki ñ gap ba.✧ ” »

¹² Kon baah cin ngo wortukaat po ali bo' nga du raakuu keeñ baahaadi, wi na koseedi po wa kee de beka ñ ed finho Koohi na pese.

¹³ Waaye feeh "woti", wi Fiis ci na woye, wa ñii nga dah, genaat ñaahtidoh Kooh-nu-wiis, ne bakaad ñaañohuu ali bo' nga du po wa kee de beka keeñ ndengid.

¹⁴ Laam, boo baahid na Mucdohi Gapohse pangki, nik ne boo risid amb ndengid po ñ reehtinohaana, oolki boo oolkee ngañ camba dah.

¹⁵ Fiis ci woyid ne :

« Woti
du kerah hoosoriñ Kooh dah,
kinaat ndeng haf
findi caacuucan du tumohee wa
mbadna ba ndengsidkohee na de.✧ »

¹⁶ Mbaa e binde kerhee hoosoriñ Kooh, ba ndengsidkoheeda na de ? Wa hoolid ne e booba Musaa puldohee Misra jen.

¹⁷ Kooh namee raak nebsaadi ñ binde ini ree kiis ndanjiyaah-nikiis (40) ? Wa hoolid ne e booba bakaadee te fidaaf can ba keennda ñ kehya hulanga.

¹⁸ Te Kooh giñee ne e binde heydi rahse idsidka a gapee ba ? Wa hoolid ne e booba kerhideedi de.

¹⁹ Mbaa boo hotid ne ba mineedi aas sagu kosaadi.

4

¹ Mbaa, Kooh gapid boo ne boo minid rahas idsidki a woye. Te gapohin de weem, wa ris po wi. Kon boo wortukaat po ali bo' nga du kinaat ambu findi bo' tasid finho.

² Laam boo namid yegdu yegdoh muc findi ba fidaaf can ba keenee η kehya hulanga. Woo ka ba yegdasse, wa njirneedi ba in sagu ina ba baaheedi kos na ba teydukee wa.

³ Waaye boo bi kos, boo hey rahse idsidki Kooh na woye wi a woo ne :

« Sagu ayruki η ayruke,

η ginnja ne :

“ Ba rahsandi muk
idsidki η gap ba.✠ ” »

Moona Kooh yutid η pangkin de wa a fer Adina poyi.

⁴ Raakid baki woo η Fiis ci, η ini kad η mbeha yasna-kanakdoh, ne : « Kooh idsidkid η mbeha yasna-kanakdoh wi a yut η panguk cin de jen.✠ »

⁵ Waaye, η Fiis cii, a woyis ne : « Ba rahsandi muk idsidki η gap ba. »

⁶ Bi koc kerah yegdoh muc, ba rahasdi idsidki sagu kerhidaadi Kooh. Waaye wa woorid ne raakid poyi, bi joya min rahas.

⁷ Ineem wed tah, wa degga kiis laayid, a gapissa mbeh wiiriis, a teekkaa "woti". A taambohha η woosuudi Dawuuda a woosaa, ngan Fiis ci boo raaw jang an :

« Woti,

du kerah hoosorin Kooh dah,

kinaat ndeng haf.✠ »

⁸ Kur ka Yosuwe aasdohee caac can boo* nikeen diski ba joy idsidkoh dah, Kooh heedi woyisse η ini kad η mbeh wiiriis.

⁹ Kon po woti, Kooh daakdid boobin de jamano idsidkoha findi mbehi yasna-kanakdohi.

¹⁰ Laam bo' nu rahas idsidki a gapoh dah, fu namid idsiduk η panguk cin da findi Kooh idsidkoh η cin de.

¹¹ Kon mbaa boo ndengfukaat, boo rahas idsidkeem ne ali bo' nikuu kerhidaadi po a kee keena findi caac can boo.

¹² Laam woo kin Kooh wii pes te wa raakid hatil, wed uup kaañ ndang nu na ngude na bak kanak dah. Wed na kade po wa sabsoh coonndin boyi na liibin de, pok pok cin de na sorin de te wa inhisohee ini bo' waad η dooy keeñ na ini a na liibe.

¹³ Raakdi feruudi demb Kooh, in ci jen rangsukid halang η fiki Kooh, Yi boo woyan in ci boo tum.

Seeykidohi yakki

¹⁴ N woyeen ne boo raak Seeykidoh yakak. A Seeykidoh yakoh na yakoh yi taamb η Eel ci po reesa η diskaj Kooh, a Yeesu Kubkin Kooh. Kon boo nengaat baahid η waasi boo na woye ne wed boo kos.

¹⁵ Seeykidohi yakki boo raak minid baah na boo yeg-yeg η mitaadiikin boo. Kinaat liib ne a mindaa ! A minida, laam a jadduud fir η in ci jen findi boo. Waaye, η fiiri a fiirsee weem, a moosdi bakaadoh.

¹⁶ Kon, boo kinaat supuk, boo rebaat η boofohaaniη Kooh yi na daasohe, ne boo min de misik, a baahoh boo, η ineem, a min boo hirip η jamanoonin wa.

5

¹ Seeykidoh yakak nu tanu η boobi dah, a tufkidu ne a nikid ba η fiki Kooh ; a wikee onoh ci, a seeykee sagu bakaad ci.

✠ 4:3 4:3 Sabuur 95:11 ✠ 4:4 4:4 Camba 2:2; Pula 20:11 ✠ 4:7 4:7 Sabuur 95:7-8 * 4:8 4:8 kur ka Yosuwe aasdohee caac can boo : wa nikee Kanaan, wa Kooh kocee gap Ibrahiima. (Camba 12:1-7) E Musaa puldee Israayel ci, bi rimkoh η Ibrahiima, Misra (Pula 12:29-42) ; Yosuwe, yi adgoh Israayel ci η finho Musaa, aasidta ba η kur ka. (Yosuwe 4) Ba mirndohhaa teek Israayel.

² A yi η haf ce a mitdi, wed tah a minid nik na inhaadiici na muuyid ci, a muñdee ba.

³ A mitaadiikin de tah po a joyya seeyuk sagu bakaaf cin de haf ce, findi a na seeykohe sagu cin boobi.

⁴ Ali bo' mindi ed haf ce cir seeykidoh yakak. A Kooh na beedke bo' nga, findi a beedkoh Aaruna* nga.

⁵ Mucdohi Gapohse sah edkootdi cir Seeykidoh yakak. A rahsoha η Kooh yi woo ne :

« Woti, ñam Baab du,
a fu Kubkin ngo.✧ »

⁶ A woyissa η disik wiiriis η Fiis ci ne :

« Fu tufkiduud Seeykidoh po faw,
Seeykidoh findi Melkisedek†.✧ »

⁷ Mucdohi Gapohse, ngan kipes kin de η kehyi, a kiimid Kooh yi minee de mucid η kakaan. A kiimid keeh-keeh η dafka-dafka na muhun. Kiimin de teydukuusa sagu nupi a nup Kooh.

⁸ Ini a nikee Kubu jen, a jangid kerhid Kooh η miskid ci a raak.

⁹ Wa Kooh reyid de diski a joyee ree ngan mit, a nikka yi na ede boobi kerhid de jen mucu reehand.

¹⁰ Ee, a Kooh tufkid de Seeykidoh yakak findi Melkisedek.

Kañam ndengid

¹¹ Ini kad η ineem, boo waadid woo in laayid nga, waaye kerhohaadin du yih yih kotii, tahha po wa yoo bdi ne du teebu ini ca tokis.

¹² Ina du kosoh poyi, wii joyee du raak jangdohe, waaye du ris etohid jangdu in ci na kockohse η in ci Kooh woo. Du etohisid bap, du hatildi kañam ndengid.

¹³ Te yaa nu na bape dah, a gooy ; a meeddi woo ci yurhid ci paad, a mindi ca inhisoh.

¹⁴ Waaye kañam ndengid, wa wuu yakak ci fu inah ne ba meeddid haf ba inhisoh baahid na baahaadi po yutid.

6

Ini nik η faf kos

¹ Mbaa boo cootkat in ci boo koc jang η Mucdohi Gapohse te boo tufuk η jangdohi mitidi. Boo kinaat dokuk finho, boo tufkidissee jangdoh ci na debgohse, findi : raak inwaaso η tumohaad ci na bayohe η kakaan, na kos Kooh,

² ini kad η boktuk ci, degohin yaah ci, hultin kaanid ci, na atteeni na hee kade po faw.

³ Wa neβ Kooh dah, boo na hee yurhidkohe η jangdohi mitidi kotii.

⁴⁻⁶ Laam, boo rahsid leerin Kooh te boo yoohha ini a onoh, boo baahha rahas Fuudsi Hoolohngaani, boo yoohha baah kin woo kin Kooh na hatili nik η adinaani na haye. Bi moos rahas in ceem te ba fadta ca, ba minisdi bayu po inwaaso ambis ba η bakaaf cin ba. Bak ba nga, ba na daayisse Kubkin Kooh η kurwaana te ba na wiñee de ne a heefu.

⁷ Wa mand na kehey ; wa an masmin tobi na keenee nga te wa edoh in raakid njiriñ η boobi na guurdukee wa dah, Kooh heya barke'de.

* 5:4 5:4 Aaruna : a nikee yakak Musaa, seeykidoh cin waasin Musaa puloh nga de. ✧ 5:5 5:5 Sabuur 2:7 † 5:6 5:6 Teernin Camba 14:18-20 teebohif ne Melkisedek nikee buur, a namba nik seeykidoh wuu Kooh. Sabuur 110 yegdohif buur wiiriis, yi na haye η fikiiri, yi nikan seeykidoh findi Melkisedek, te Dawuuda teek de ndeem "hed ce". ✧ 5:6 5:6 Camba 14:18-20; Sabuur 110:4

⁸ Waaye wa edoh paangi raakid rup na ñaabaab dah, wa raakdi njiriñ ; wedi η kot alku te wa mirndohan raabu.

⁹ Du bi baah ciη ngo η keeñkoh, boo min woyoh daa, waaye wa woorid boo ne diskid du nik, wed uup baah, te wa hun na mucid.

¹⁰ Kooh yurhaadiidi po a kee alkoha pangkiη du na waadohi du teeboh η tiikiη de. Du teebohida η taambkohi du taambkohee boobiη de te du ris ba wa tumid.

¹¹ Ini neban boo, wed ne yaa nu nga du dah, ndengdukoh daa po η reehdohaana, po mbadna in ci du ooluk raakan.

¹² N ineem du nikuu bo' fadsukid, te du taamb η kot ciη boobi kos te ba ambsohhaa na muñ po ba rahassa in ci Kooh gapee ba.

Giñ na gap

¹³ Wa Kooh na gape Ibrahiima, a giñ giñ. Raakdi ini uup Kooh, wed tah po wa a giñee, a ginnja η haf ce ;

¹⁴ an : « N giñid ne η hey da barke'de, η laayid bi rimkohan nga da.✧ »

¹⁵ N ineem, Ibrahiima sekeeda na muñ, po a rahassa ini Kooh gapee de.

¹⁶ Bo' giñeesa dah, a na giñe η tiikiη yi uup de, wa ndengid woo kiη de, jaar taastidoh ci jen reeh.

¹⁷ Kooh waadee teeb woorid boobi laman in ci a gapoh ne, a dokkandi finho nga, wed tah a ndengidtaa na giñ.

¹⁸ Giñ na gap tahid po wa woorid boo ne Kooh dokkandi finho. In ci kanak ceem mindi boysu. Ini a woo nga ca, wa mindi nik in wiiriis dal keeh. Ineem na ñaahe boo baahid, boo bi fu inah ne, boo naafkid nga de. Wa na ñaahe boo ne boo min amb ndengid ini boo taaknu te boo oolukka ne boo hey wa rahse.

¹⁹ Oolkeem, wed amb ruuh findi sap seroha gaal, wa woorid te wa ndengid. Wa taamb η ridoona, wa korra η Diska Hoolohngaana η Eel ca.

²⁰ Wed diska a koc boo aas, te a aas nga wuu boo, a yi Yeesu. A aas nga, tufkiduud Seeykidoh yakak po faw findi Melkisedek.

7

Yeesu na Melkisedek

¹ Melkisedek yeem, a nikee buuran Salem, a namba nik seeykidohiη Kooh, yi η dafka dafka. Wa Ibrahiima lab buur ca po a gurdeeda, a yi Melkisedek, a yi kee coha na de, a yi barke'id Ibrahiima η cohaam.

² Baatta nga, Ibrahiima bayya η in ca a naafee η buur ca, a edta de ndanjiyaah nu nik winooriη wa.✧

Tiikiη Melkisedek, wa tokis buuri na tiindde waas. Te a nikee buuriη Salem, wa tokis buur jam.

³ Melkisedek nak boo inhidfi de baab, boo inhidfi de yaay wala caac. Te wa raakdi diskid rimukiη de wala kakaan kiη de fiisu. A mand na Yeesu Kubkiη Kooh, a seeykidoh po faw.

⁴ Markaat findi a yakoh, caaciη boo Ibrahiima sah edid de η in ca a koodohee η hiñohan de na buur ca, ndanjiyaah nu nik winooriη wa.

⁵ Te waasiη Musaa, wa nak bi baah η cuubiη Lewi, bi nikee seeykidoh ci, ne bed rahsan η baah ciη ba Israayel ci, ngaη ini ba na raake, ndanjiyaah nu nik winooriη wa. Moona ba jen ba rimkoh η Ibrahiima.

⁶ Waaye Melkisedek nak, ali a rimkohdi nga ba, a rahsid ineem ngaη Ibrahiima. Melkisedek barke'idta de, te kat, Ibrahiima a yi nikee boyi Kooh gape.

⁷ Wa raakdi laam-laam, yi uup yak, a yi na barke'de yi uup yin.

⁸ Seeykidoh ci rimkoh η Lewi, bi na wadse ndan̄kiyaah[☆] nu nik winooriη wa ngan̄ in ci boobi raak, mbeh na haye ba kaan, waaye Melkisedek nak, rahsid wadeem findiiba, te Fiis ci seede'id' ne a pesoh.

⁹ E bi baah ngan̄ Lewi bed na edse wadeem, moona deey bo' miniid woo ne Lewi sah edid Melkisedek wadeem taamboη η Ibrahiima.

¹⁰ A yi Lewi, raak de rimuudi ndoom, a nikee η ñif miη caac ba Ibrahiima, wa Melkisedek kad coha na Ibrahiima.

¹¹ Nikee ne pangkiη seeykidoh ciη cuubiη Lewi, wi waasiη Israayel ci gaykoh, mineen tum po bo' mit dah, mbaa wa heed̄i etohisse Seeykidoh wiiriis "findi Melkisedek", yi baahdi η bi rimkoh η Aaruna.[☆]

¹² Kooh boysoh findi seeykidoh ci na koodohse dah, e waasi boysohu.

¹³ Laam, boyi Fiis ci na woye ndii, a puloh η cuub wiiriis wi baahdi na wiη Lewi, te cuubeem, ali bo' moosdi panguk nga findi seeykidoh.

¹⁴ Boobi jen inhid ne Hed̄ boo Yeesu rimuk η cuubiη Yudaa. Te Musaa, wi a na woye η ini kad η seeykidoh ci, a woodi ali in η cuubeem.

¹⁵ Wa baatid leer wi Seeykidoh wiiriis tufkidu, te findi Melkisedek,

¹⁶ a tumuudi seeykidoh η nakohi kad η yi rimkoh η cuubii wala η cuubii, waaye a tumuuda η doolndiη kipes ki mindi reehdu.

¹⁷ Laam Fiis ci woyid inii nga de :

« Fu tufkiduud Seeykidoh po faw,
Seeykidoh findi Melkisedek. »

¹⁸ N̄ bak, nakoha maañda nihsuud sagu raakaadiikiη wa hatil na njiriñ,

¹⁹ laam waasiη Musaa moosdi mitid ali in ; η bak wiiriis, Kooh onid boo ini uupa, wi boo min ooluk ne boo taamboη nga, boo reb de.

²⁰ Baatta nga, ineem nikdi in yin ; wa hunee na giñ ! Seeykidoh ci binoobi tufkidasseesa dah, wa na huneedi na giñ,

²¹ waaye wi boyi Fiis cii na woye tufkidasse, Kooh giñ giñ diski Fiis ci woo ne :

« Hed̄i* giñid te a dokkandi finho nga,
fu tufkiduud Seeykidoh po faw.[☆] »

²² E giñi tah po yi deguk ambtidohi uup baah, e Yeesu.

²³ Te wa raakissid in wiiriis : Wed ne seeykidoh ci binoobi laayid sagu kakaan ki ; gomal nu gomal, yaa nu kaannda dah, morom ce namsid de, ineem wed hondoh ba nik seeykidoh po faw.

²⁴ Waaye Yeesu, kipes kiη de heydi reehe, wed tah a Seeykidohi moosandi namsidu.

²⁵ Ineem wed tah a namid min mucid muc mitid bi taamboη nga de ne ba reb ngan̄ Kooh. Laam, a pesan pes po faw ne a ngeldee ba.

Yeesu a yi Seeykidohiη Ambtidohi Asi

²⁶ Seeykidoh yakak mand daa, a yi boo etohee keeh-keeh, a hoolid, a raakdi bakaad, a raakdi usuβ, a sabsohuud na bakaadoh ci te Kooh meebid de po η dafuk Eel ca.

²⁷ A manddi na seeykidoh ci yakak ci binoobi ne mbeh nu nik, ba joyid seeyuk sagu bakaad ciη ba haf ba, po yut, ba seeykis sagu caη booba.[☆] Yeesu seeykid waas yino po faw wi a edoh haf ce ne a hoolid bakaad ci.

²⁸ Seeykidoh ci yakak ci waasiη Musaa tufkidee, ba nikee seeykidoh mitaadi, waaye Seeykidohi yakki Kooh tufkid na giñ, wi waasi edohu po yutta, e Kubkiη de, te Kubkeem, a mitid de po faw.

☆ 7:8 7:8 Kind ci 18:21-32 ☆ 7:11 7:11 Pula 28:1-29:46 * 7:21 7:21 Hed̄i : teerndiη Sabuur 110:4 woo "Nikidi".
Yawuut caη jamanoonan̄ Yeesu meedeen sang woo tiikeem η dafka, sagu hooli wa hool. ☆ 7:21 7:21 Sabuur
110:4 ☆ 7:27 7:27 Lewiici 9:1-24; 16:1-34; Kind ci 28:1-29:39

8

¹ Inii wed uup raak njiriñ nganj ini boo na woye jen : Wed ne boo raakid Seeykidoh yakak mand daa. A yaa booffa η Eel ca, η ñaahmanj boofohaananj Kooh yi buur.

² A yaa panguk η Diska Hoolida, wed dīipa keeh-keeha, Kahnanj Kooh, wa fu inah ne a Hedī tufkida, bo' habidfaa.

³ Seeykidoh yakak nu fu hot dah, a tufkidu ne a edee Kooh onoh ci, na seeyuk ci. Kon Seeykidohij boo joyeen nam raak ini a edohan.

⁴ A nikee η kehya dah, a heedī sah nike seeykidoh, laam raakid seeykidoh ci nik ndii, bi na edee Kooh onoh ci findi waasiη Musaa nakohoha.

⁵ Bed beem, ba na pangkide Kooh η dīsik wi fu inah ne wa ñaamaariη in ca keeh-keeh ca nik η dafka. Wa saangniη ca rek. Findi Fiis ci woyoha, wa Musaa hee habde dīipa nikee Kahan Kooh, Kooh woytoh de woytoh an : « Marka, te fu habida jen, findi wa fu teebsee η dafuk tangoori.✧ »

⁶ Diski wa nik, Yeesu a yi edu ne a nik η harmban boobi na Kooh ne a tiindid ambtidoh as, wi deguk η gapoh as. Findi Ambtidohi Asi uupoh wa koc, te findi gapoh ci as ci namoh uup ca koc, pangkiη de uupoh fuuf wiη seeykidoh ci koc daa.

Woyaahij Ambtidoha Koc

⁷ Nj Ambtidoha Koc, woyaah raakeedi nga dah, kon wa heedī etohisse ne Ambtidohi Kanakdoh tufkidasse.

⁸ Waaye Kooh raak raak woyaah nga, findi wa woyohu η Fiis ci ne :

« A Hedī woo ne :

“ Inhaat ne : Mbeh cii hayeeda,
η hey tufkide ambtidoh as na cuubiη Israayel,
na wiη Yudaa*.

⁹ Wa mandandi na ambtidohi η tufkidee na caac canj ba,
wa η amb ba η yaah
ne η pulid ba Misra.

Laam ba ambdi Ambtidohi,
wed tah η liibisdi nga ba.

Mi yi Hedī, ñam woo wa.

¹⁰ Ambtidohii wed maa hee tufkide na cuubiη Israayel
η finho mbeh ceem :

- Mi yi Hedī, ñam woo wa -
Nj hey beke nakoh ciη ngo η liib ciη ba,
η fiis ca η dooy keeñ ciη ba ;
η nik Koohij ba, ba nik boobiη ngo.

¹¹ Ali bo' jangdissandi gentohij de wala baah ce,
a woyee de ne : 'Inha Hedī.'

Boobi jen hey yo inhe,
ini amboh η yi uup yissuut po η yi uup yak.

¹² Laam η hey ba daase kiyurhaadiikinj ba,
η naandsukissandi bakaad ciη ba. "✧ »

¹³ Kon Kooh woyee woo ambtidoh as dah, raakee de kiisid kiisid wa koc. In nu maañ po wa yakakee dah, wa usisdi η coot.

✧ 8:5 8:5 Pula 25:40 * 8:8 8:8 *Israayel na Yudaa* : Yudaa, a kubu YanhooBa yi Kooh teek Israayel, kon cuubiη Yudaa baah nganj cuubiη Israayel. Waaye, wa buur Suleymaan kaan, kur kanj Israayel sabsukohha kanak. Baka nikee η yaah-sing ne fu yurhidkoh pulohaad-noh dah, rissa na tiikinj Israayel, baki tas teekuusa Yudaa (1 Buur ci 12:1-24; 2 Nguur ci 10:1-11:4). ✧ 8:12 8:12 *Yeremi 31:31-34*

9

Seeyuk ciŋ Ambtidohi Koc

¹ N Ambtidoha Koc, bi nakoh tufkidasseen ne ca teeḅ ḅoobi findi ḅa joy ñaamkoh Kooh. Wa namm̄ba raak d̄sik hoolid̄ ḅ keh̄yi, ñaamkohaa de.

² Wa nikka d̄iipa n̄ikee Kahan Kooh ; bakan̄ wa koc teeksee Diska Hoolida, degohaanan̄ laampaaca n̄ikee nga na taabla na degohse mbuuruuci wuu Kooh.

³ E rido sabsohee wa na ḅaka kanakdoh ; ḅakeem teeksee Diska Hoolohngaana.

⁴ Ndaam raakeen seeykoha hoomd̄oha cuuraay ; seeykohaanaam hab̄d̄ohsee urus.

Wahndeenan̄ Ambtidohi namee nik nga, wa muurohuusa urus ḅ bak ci jen. Meeme hab̄d̄ohu urus ḅekseen ḅ wahndeena, wed̄ tumohsee *maana*, kañam ka Israayel ci ed̄see ḅ keh̄ya hulanga.* Ndoodan̄ Aaruna namee nik ḅ wahndeena, wed̄ ndooda puldee kifis na pos.* Atoh ca d̄apas ca fu inah ne woo ciŋ Ambtidohi fiissee nga ca, namee d̄aaku nga.

⁵ Nataal can̄ feruud̄ ca nik ḅ Asamaan, ci na woyses̄ *seruben* deguusa ḅ d̄afuk wa ne ca teeboh ne yaki Kooh yak waa ḅ ndaam ; paḅ ciŋ ca saangneed̄a kunohaana, wed̄ d̄iska na d̄aasohse bakaad̄. Waaye pooksohin̄ yohin̄ woo ceem, wa tahd̄i ḅoo kuruk.

⁶ Mbaa, in ceem jen tufkid̄ohsee d̄aa. Kooh-nu-wiis d̄ah, seeykid̄oh ca aas ḅ ḅaki koc ne ḅa hab̄id̄ pangkin̄ ḅa.

⁷ Waaye a seeykid̄ohi yakki dong meed̄ aas ḅ ḅaki kanakdoh te wa na n̄ikee waas yino ḅ kiis ki. A aasuu nga muk ḅayndohaadi ñif ; ñif meem, a win̄ d̄oopti a seeykoh wuu bakaad̄ ciŋ d̄e haf ce na ci ḅoobi tum te ḅa tiid̄i ca.

⁸ Fuudsi Hoolohngaani na teeḅohe ndii ne, feeh ḅaki koc wa d̄ii nga d̄ah, waasi kad̄ ḅ Diska Hoolohngaana rangsuud̄i paad̄.

⁹ Wa ñaamaan̄ ngan̄ jamanooni woti ; wa tokis ne onoh ci na seeyuk ci wuu Kooh mind̄i tah hafin̄ ḅoyi na tumee ca yeeḅuk jameet ḅ ini kad̄ ḅ bakaad̄ ciŋ d̄e.

¹⁰ Ca nakoh ci top ḅ faan dong, findi kañam ci na anaah ci na farsuk ci d̄alohid̄ ci. Ca n̄ikee nga po findi Kooh ed̄oh tiindohaadi asi.

Mucd̄ohi Gapohse seeykoh kiñin̄ kin̄ d̄e

¹¹ Kiristaani hayid̄ findi Seeykid̄oh yakak ne a rangis waasin̄ in ci baahid̄ ci hay. A aas ḅ d̄iipi uup yak, uuppa mit, Kahn̄an̄ Kooh wa yaah ḅo' hab̄id̄d̄i, wed̄ ne wa baahd̄i ḅ ferii.

¹² A aasid̄ nga po ḅ dooy Diska Hoolohngaana ; wa nikka waasi yinooreem. A ed̄ohd̄i ñif suk̄et nga wala ñif doon, a ed̄oh ñif min̄ d̄e, a rahassa mucin̄ ḅoo po faw.

¹³ 'Bo' hoolaadi, a lisu ñif suk̄et wala ñif naar-coc, wala weti kood̄ohu ḅ inoh yu' dohuud̄ d̄ah, wa ḅokit faanin̄ d̄e.

¹⁴ Nik ne wa raakoh d̄aa d̄ah, ñif min̄ Mucd̄ohi Kooh gapohee wed̄ joy uupid̄ hatil. Mucd̄ohi taamboḅ ḅ Fuudsi Hoolohngaani, yi gen gen, a ed̄ta haf ce Kooh. A nikka seeykaah raakaadi sikka, a hey ḅoo ḅokte ḅ tumohaad̄ ci na ḅayohe ḅ kakaan po haf ciŋ ḅoo yeeḅuk ḅ ini kad̄ ḅ bakaad̄ ciŋ ḅoo, ne ḅoo min̄ ñaamuk Koohi na pese.

¹⁵ Daa, ngan̄ Ambtidohi Asi Kooh tufkid̄ na ḅoobi, a Mucd̄ohi Gapohse a yi nik ḅ harmban ce na ḅa, ne ḅoobi Kooh ḅeed̄uk min̄ rahas lamaahi mind̄i reeh, wi a gapee ḅa. Ini tah po ḅa heya mine rahas wed̄ ne, kaani etohsee kaanuud̄, kaani joyee tos ḅoobi ḅ bakaad̄ ci tumsee ḅ Ambtidoha Koc.

¹⁶ Boyi kaan, te raak d̄e dengkohid̄ findi raak-raak kin̄ d̄e joy paysohohu d̄ah, wa joyid̄ hooldu ne kakaan kin̄ ḅoyeem raakid̄.

¹⁷ Laam, e kakaan na tufkide dengkoh ; feeh ḅoyeem yii pes d̄ah, dengkohin̄ d̄e tufukd̄i.

¹⁸ Ambtidoha Koc mand daa*, feeh ñif aamkeedi dah wa heedi cambe tiindfu.

¹⁹ Wa Musaa woo booba jen nakoh nu nik η waasi po yutta, a bayya ñif mañ doon ca [na wañ suket ca] a ambsohha ca na masub, a bayya car hisob†, a tokidtaa ooy ruumind habdohuud find mbaal. A bekeedaa η ñif ma, a liseedaa, po η teerndiñ waasi sah ; a nammbaa lis η booba jen.

²⁰ A woyeeda ne : « Wii, wed ñif mi aamu wuu ambtidohi Kooh tufkid na du.☆ »

²¹ A nammba lis ñif ma η diipa nikee Kahnaj Kooh na in ca ba na njirñidkohe jen ne ba nikideesa Kooh dah.

²² Findi waasi woyoha, ini uup ngan in ci jen na farsohse ñif, ñif aamukdi dah, daasoh bakaad raakandi.

Mucdohi Gapohse edohid haf ce waas yino po faw

²³ Nik ne ñaamaariñ in can dafka wed joy farsohu daa dah, kon seeyki joy hoolid in ca kiyoo ca η dafka joy uup.

²⁴ Kiristaa aasdi η Diski Hoolohngaani yaah bo' habid, wed wi fu inah ne wa ñaamaariñ Diska Hoolohngaana keeh-keeha ; a aas η dooy Eel ci sah te diski wa nik, a yaa tufkidta boo η fiki Kooh.

²⁵ N waasiñ Musaa, kiis nu ree dah, seeykidohi yakki aas η Diska Hoolohngaana na ñif mi nikdi wiñ de ; waaye Kiristaa, a aasdi η dooy Eel ci ne a edohe kipes kin de a edohissee wa.

²⁶ Wa nikohee daa dah, mbaa a heen joye yaab waas laayid η ina Adina camboh po wi. Waaye a hayid waas yino ngan jamanoo ci mirndoh, ne a moos bakaad ciñ boobi η seeyki a seeykoh haf ce.

²⁷ Findi bo' na kaanohe waas yino, yut dah, a taamb η atteena,

²⁸ Mucdohi Gapohse namid edoh haf ce daa waas yino po faw, ne a deguk bakaad ciñ bi bo' laayid. Yut dah a hayis waasiñ de kanakdoh, te bakaad ci tahuu, waaye a hayissan ne a teebuk bi seesuk de hot ne ba rahas mucu.

10

Seeyki neb Kooh

¹ Waasiñ Musaa, wa in ci baahid ci keeh-keeh ci joy hay haa, wa ñaamaariñ ca rek. Kiis nu kiis, seeykohaad ciñ wa yino ; wa dokke, wa dokkisse. Bi na taambdee wa ne ba reb Kooh, wa moosandi ba min tah mit.

² Wa mineen tah bo' mit dah, bi na ñaamkohe Kooh daa hee ñaamke waas yino, ba hool po faw. Ba heedi yegisse bitkiñ bakaad ciñ ba po ba seeyke, ba seeykisse.

³ Seeyuk ceem na naandse ba bakaad ciñ ba kiis nu ree.

⁴ Ñif miñ naar ci na wiñ suket ci moosandi min nihis bakaad ci.

⁵ Wed tah, ngan Fiis ci Hoolid ci, wi Mucdohi Kooh gapohe haye Adina, a woo Kooh ne :

« Ini fu waadde keeh-keeh,
a seeyuk ci na onoh ci haa,
waaye fu mahid to faan.

⁶ Fu raakdi ini neb da
η doopaat ci na hoondasse η seeykohaani
na seeyuk ci wuu bakaad ;

⁷ teemb ndeem η woosa ne :

Kooh ! Fiis ci Hoolid ci woyid η ini kad nga so☆ ;
η hayid ne η tum ini fu waad. »

* 9:18 9:18 N gerek, tiik ci kanak cii, "ambtidoh", na "dengkohiñ boyi kaan", ca yino. Fiisohi kelsuk kelsuk na ca ndii. † 9:19 9:19 hisob : wa kidig yin. Car ci cef booba meed lisoh ne ba farsee dah. ☆ 9:20 9:20 Pula 24:8

☆ 10:7 10:7 Sabuur 40:7-9

⁸ A camboh woo kin de ne seeyuk ci na onoh ci, doopaat ci na hoomdasse η seeykohaani, na seeyuk ci wuu bakaaf ci, Kooh waadeefi ca keeh-keeh, te a raakdi ini neβ de nga ca. Te moona waasi nakoh ne seeyuk ceem jen joy joy tumu.

⁹ A degga nga ne a hayid ne a tum ini Kooh waaf. A nihis ini koc, a tufkidta wi kanakdoh.

¹⁰ Kon, waaf-waadin Kooh tah po Yeesu Kiristaa edohid faanin de waas yino po faw, boo hoolla, boo nikka bo'-Kooh.

¹¹ N waasin Musaa, seeykidoh nu nik na tufke η pangkin de Kooh-nu-wiis. A seeykee seeyuk ci a na seeykange te ca moosandi min nihis bakaaf ci.

¹² Waaye Mucdohi Kooh gapohe nak, a seeyuk wuu bakaaf ci seeyuk yino, a booffa η ñaahman Kooh po faw.

¹³ Diski wa nik, a na seke ne sangid cin de folu, ba tumu degoha kot wuu ce.

¹⁴ Laam η seeyuk yino, a tumid po ba nikid bo' mitid po faw, bi na hooldasse η bakaaf.

¹⁵ Ineem wed Fuudsi Hoolohngaani ndengid boo, η diskii Fiis ci woo ne :

¹⁶ « Ambtidohii
wed maa hee tufkide na ba
η finho mbeh ceem :

- Mi yi Hedi, ñam woo wa -
N hey beke nakoh cin ngo η keeñ cin ba,
η fiis ca η liib cin ba.* »

¹⁷ Fiis ci woyissa nga ne :

« N naandsukissandi muk bakaaf cin ba
na tumohaaf cin ba modaadiici.* »

¹⁸ In ceem daasohu dah, seeyuk wuu ca etohissuufi.

Boo ambaat keeh ki, boo pesoha

¹⁹ Baah cin ngo, boo ambaat ne boo minid taamboh η ñif min seeykin Yeesu, boo aas supkaadi η Diska Hoolohngaana.

²⁰ Boo ambaat ne a rangsidid boo waas as, taamboh η ridoonan wa, wed ne faanin de. Waaseem, wii pes.

²¹ Te boo ambaat ne boo raak Seeykidoh yakak yi adgoh Kahan Kooh, wa nikka boobin de.

²² Mbaa boo rebgaat Kooh na keeñ keeh-keeh na ooluk mitid wi puloh η kos, laam keeñ cin boo lisuud ñif min Yeesu ne ca boktu ngan bitkin modaadiici, te faan cin boo bookuud na masub hoolid.

²³ Te boo ambaat ndengid ini boo woo ne wed boo yaakaar te boo fadsukuu. Laam, Kooh na dokkeedi finho η in ci a gapoh.

²⁴ Yaa nu nga boo fadohaat morom ce nof ne boo hiirtidohee η waadoh na tum in baahid.

²⁵ Boo kinaat fad coh ci boo na cohe. Binoobi fadid ca po wa nikid ini ba meed. Ineem kinaat boo rahas. Boo joy joy ñaahtidoh. Te du uuppee hot ne mbehin Hed boo wii rebeeda dah, uupaat nga ñaahtidoh.

²⁶ Laam, boo rahas keeh ki po boo inaha woorid te boo ris bakaafee η ini boo ti' dah, inhaat ne, seeyki min hoolid bakaaf ci raakisdi.

²⁷ Ini na hee tase kay, wed ne boo saakdohee, sekee ini na haye, atteeni na yongkaahi miskidi na hee hoomde bi sang Kooh.

²⁸ 'Bo' sannga taambid nakoh cin waasin Musaa, te bo' kanak wala kaahay seede ne a nikdi η waas dah, a na apse yirmassaadi.

²⁹ Kon bo' nu heef Kubkinj Kooh po a faaleedfi de dah, findi a joy mbugalohu mandan na misik ? Boyeem edfi ñif minj Ambtidohi ciri inaa Kooh joy edu, ñif mi fu inah ne, wed hoolid' de, a nikka bo'-Kooh. Baatta nga, a basid' Fuudsi Hoolohngaani na inhidohe baahohinj Kooh.

³⁰ Te boo inhid baahid' Yi woo η Fiis ci ne : « Ñam raak wirndid'koh, ñam na hee wirnduke tumohaad' ci modfaadiici !* » Fiis ci woyissa ne : « Hedfi hey atte'e boobinj de.* »

³¹ Kooh yii pes, de' ! Mas boyi keenan η yaah cinj de !

³² Naandsukaat ina raake, wa du rahas leeri ; η jamanonaam du leberid' keeh-keeh na miskid' ca.

³³ Cum dah, du basse, du mbugalse η fiki boobi jen. Cum dah, du baah miskidi na bi tumsee ineem.

³⁴ Miskidi bi ambsee η kaso raakee, du baahhaa na ba. Du teydukeen na keeñ soosid' ne raak-raakanj du naafu, sagu inha du inhee ne, du raakid' wi ngisoh te wa genan gen.

³⁵ Mbaa dah, kinaat mbet oolki du ooluk, wa hun na aaf yakak.

³⁶ Du etohid' muñ du seke. Du tumohee wa daa dah, du na tume ini Kooh waad, du mirndohan rahas ini a gapoh.

³⁷ Laam, Fiis ci Hoolid' ci woo ne :
« Tas yissuut, yissuut rek,
boyi na haye, hay ;
a nikandi hayaadi η wahtuuninj wa.

³⁸ Boyinj ngo yurhidi,
pesohan kosi a kos.

Waaye a dokuk finho nga dah,
keeñinj ngo soosandi nga de.* »

³⁹ Boo nak, boo baahdi η boobi na dokke finho ; dokuk finho na bekohee η dumbu. Boo kosid' Kooh te boo hey muce.

11

Caac cañ boo na kosa

¹ Kos wed' ne : wa woor boyi ne in ci yaakaaru raakid', te a ooluk ne in ci hotuudfi nikid'.

² Caac cinj boo kosohee daa, wedfi tah Kooh seede'id' ba seede modid' η Fiis ci Hoolid' ci.

³ A kos tah po, boo hotta ne Adina ferohu woo kinj Kooh, kon in ci na hotke pulohdi η ini bo' min hot.*

⁴ A kos tah po, Abel seeyukka wuu Kooh seeyki uup baah winj Kayin. A wed' tah po Fiis ci Hoolid' ci seede'id' ne a bo' yurhid', Kooh seede'id' de η teyduka a teyduk seeykanj de. A kos tah po, η ini a nik bo' kaanid' jen, a ris woo poyi.*

⁵ A kos tah po, Henok cootthoosa ne a lahuu η kakaan. A hotissuudfi, laam a Kooh coottho de. Waaye bala a cootthosan dah, Fiis ci Hoolid' ci seede'id' ne a nebid' Kooh.*

⁶ Dal kos dah, ali bo' mindi neβ Kooh. Laam bo' nu waad' reβ Kooh dah, fu joyid' kos ne a nikid' te a na aafe aaf bi na waakee de.

⁷ A kos tah po, wa Noohin inhidu in ci hee raake te bo' hotdi ca paad', a kerhidta Kooh, a habidta gaal yakak ne a mucid' bi kahan ce. A kosa a kosee tah po a burra bi Adina, a rahassa kiyurhi kos na edohe.*

8 A kos tah po, wa Ibrahiima beedku, a teydufukka kad kur ka a joyee rahas lamaah lamu te a inahdi diska a kade.*

9 A kosa a kosee tah po, a gennda η kur ka a gapse findi hanhe* ; a gennda nganj diip na Isaahha na Yanjhooba bi Kooh namee gap ne ba hey name lam kur keem.*

10 A sekeeda ne a gen η kur-taaha yipu η atoh, wi fu inah ne a Kooh fiisoota, tabahhaa.

11 A kos tah, Kooh tummba po Ibrahiima na Saarata minnda raak kubu, ali nik ne ba yakeen η raak kubu, te a yi Saarata sah, a nikee bitib minaadi raak kubu.* Wa wooree woor Ibrahiima ne Yi gapoh na dokkeedi finho.*

12 Tahha po wa raakanganga, bi laayid rimkohha nganj bo' yino yi useedi kakaan ; ba laayya po haa hor cinj eel ci, ba minaadiisa kindu po haa merhey minj yaah-cookmi.*

13 Boobi kosee beem jen kaan na kos. Ba rahasdi in ci Kooh gapohe, waaye ba yokid ca, ba summba nga ca po haa boyi na taambdukee bo' ; ba woosa halang ne ba hanhe nganj kehyi,* ba baaboh.

14 Bi na woyohee daa na teebohe woorid ne ba na waake kur ki ba min baahoh.

15 Nikee ne, a kur ka ba pulohee wed hel cinj ba nikohee dah, ba heen mine dokuk nga.

16 Waaye ba waadee wi uup baah, wi nik η Eel ci. Wed tah Kooh supukdi beedkoku Koohin ba, laam a koodkidid ba kur.

17 A kos tah po, wa Ibrahiima markiskasse, a teydufukka ne a seeykoh kubkinj de Isaahha, kubkinj de yino-kongi. Waam raak de gapuud,

18 te η in ci a gapse, Kooh woyid de nga ne : « Fu raakohan bi rimkohan nga da η Isaahha.* »

19 Ibrahiima markeen po a inahha ne Kooh raakid hatili min hultid kaanid sah. N ineem, bo' minid woo ne a wiku wiku kubkinj de findi boyi hultidu.*

20 A kos tah po, Isaahha nammba barke'id Yanjhooba na Esaaw η in ca haye.*

21 A kos tah po, wa Yanjhooba na kaane, a barke'idta yaa nu nga η kubuucinj Yuusufa,* a ambaalukka η hafinj ndoodinj de, a yekka ne a ñaamuk Kooh.*

22 A kos tah po, wa Yuusufa hee kaane, a woosa η pulanj Israayel Misra, a dengkohha η ini kad η yoh cinj de.*

23 A kos tah po, wa Musaa rimu, yaay ba na baab ba dasidta de cabin kaahay. Laam ba hoteen mod η kubka te ba neyyoheedi nakohanj buura.*

24 A kos tah po, wa Musaa yak, a teydukdı kerhis ne a kubu nganj kubki bitbinj Firawnaana.*

25 A tannda ne a mbugalu na cuubinj Kooh, te raak kipes kinj de mineen neb ; waaye nebdceem heen reehe te wa hee nike nebid η bakaad.

26 Teyduk heefu findi Kiristaani, wed ngisohdee de raak-raakinj Misra jen ; laam a degee has cinj de η aafi Kooh aafan de.

27 A kos tah po, a pulohha Misra te a neyyohdi ayrukanj buura.* Wa mand haa ne a hotee Yi na hotseedi, wed tah de muñeeda.

28 A kos tah po, Musaa habidta seeykanj Paak, a woosa booba ne ba reefaaf ñif ma η yahndeer ca ne malaakaani na yahrohe hay dah, a laaluu saaw cinj Israayel ca.*

29 A kos tah po, wa Israayel ca taamb η dooy Cookma-Ruumnda, wa mannda haa ba taamb η merhey suyid ; bi Misra jeemmba nam taamb nga, masma onnda ba.*

* 11:8 11:8 Camba 12:1-7 * 11:9 11:9 Camba 23:4 * 11:9 11:9 Camba 26:2-6; 28:13-15 * 11:11 11:11 Camba 21:1-7 * 11:11 11:11 Camba 15:1-6 * 11:12 11:12 Camba 22:17 * 11:13 11:13 Camba 47:9 * 11:18 11:18 Camba 21:12 * 11:19 11:19 Camba 22:1-14 * 11:20 11:20 Camba 27:1-40 * 11:21 11:21 Camba 48 * 11:21 11:21 Camba 47:31 * 11:22 11:22 Camba 50:24-26 * 11:23 11:23 Pula 2:1-2 * 11:24 11:24 Pula 2:3-15 * 11:27 11:27 Pula 3-14 * 11:28 11:28 Pula 12 * 11:29 11:29 Pula 14

³⁰ A kos tah po, wa Israayel ca taambdfee miira d'ingee Yeriko, ba wileedaa, po ba raakka neeh yasna-kanak na ineem, miira keennda juy.*

³¹ A kos tah po, wa booba taambdfeedi Kooch apse, Rahab, bitba toonkoha, mucca, laam a taambkohee taambkoh modof espiyon ca Israayel ca tuuye.*

³² N joy ye baatis kotii ? Wa habdi nga ne n woo n ini kad n Gedewon,* Barak,* Samson,* Yefte,* Dawuuda,* Samuwel* na woosuuf ci.

³³ E kos tah po, ba folla bi buur po ba degga kur cin ba yaah, ba tiindfeeda waas, ba rahassa in ci Kooch gapohe, ba ranga nguɓ gaynde saahid,*

³⁴ ba yimmba doole yongkaah,* ba mucca ngan kaañ ndang, ba rahassa hatili ba raakeedi, ba nikka jalmba n hiñoh, ba ngekka hiñohoh can kur ca cinooca.

³⁵ Wa habdi nga ne n nam woo n ini kad n bitib ca wiksee kaanid cin ba hultiduuf.* Na bi bo' wiiriis, bi kaan n mbugal ca ba mbugalse, sagu waada ba waadeedi findi ba hee pulfohse nga ; ba waadee rahas hulti na edohe kipes ki ngisoh kipes ki ba hee ñake*.

³⁶ Na bi wiiriis, bi njembtasse, labseedfa ngeer, jatngasseeda, bekseedfa n kasooci, te ba munnja.

³⁷ Bum tapseedfa atoh po ba kaannda, binoobi besuusa n leerni, [binoobi nattu'seedfa,] bum apuusa na ndang, raakka bi raakeedi ali in, ba bekkee und mbaal wala und pe', ba wileeda bak nu bak, ba torhidasseeda, ba mbugalseeda.

³⁸ Adina yeyyo'eedi ba ! Ba nikee nga, ba kadeeda disik nu disik n bilaf ci na tangooci, na dembohaaci nik n hur cin atoh ci na nung cin kehya.

³⁹ Boobeem jen, a kosin ba tah po, ba seede'duusa seede modid. Moona deey, ba rahseedi ini Kooch gapohe.

⁴⁰ Laam, Kooch koodkidee boo in wiiriis wi uup baah, a waadeedi ne ba mitdu te boo baahuu nga.

12

Muñ ngan kod

¹ N ineem, boo hotid ne, ba seede laayoh na laayoh bed wil boo, kon boo kocukohaata na nup kocukohi boo degu te boo muñ po boo ree. Tahha po boo kaamsukaata raanoo raan, wed ne boo sabsukoh na bakaad nu nik, laam bakaad na longdohe yooboh na yooboh.

² Boo nupee dah, boo markaata n Yeesu yi tufkid kosi te a mitidtaa. A hotee nebdi a degdassee ne a heya rahse, wed tah de muñ n kurwaana te a marakdi n kaciika. A boofid kotii n ñaahman boofohaanan Kooch.

³ Markaata n yi muñee sangi bakaadoh ci sangee hun na de, ne du yaabuu po du kee goya.

⁴ Leberin du na bakaad, ñif min du aamukdi nga paad.

⁵ Du alkoh alkoh deng ci du dengse po haa kubu e ? Findi Fiis ci woyoh ne :
« Kubu, kina heef kodin Hedi,
te a woytohee da dah, kina fadsuk.

⁶ Laam, Hedi na kode boyi a waad,
te bi a teyduk findi kubu jen, bed a na labe leraw.* »

* 11:30 11:30 Yosuwe 6 * 11:31 11:31 Yosuwe 2; 6 * 11:32 11:32 Kilifaaci 6-8 * 11:32 11:32 Kilifaaci 4-5
* 11:32 11:32 Kilifaaci 13-16 * 11:32 11:32 Kilifaaci 10:6-12:7 * 11:32 11:32 1 Samuwel 16-31; 2 Samuwel;
1 Buur ci 1:1-2:10; 1 Nguur ci 11-29 * 11:32 11:32 1 Samuwel 1-28 * 11:33 11:33 Dañeel 6 * 11:34 11:34
Dañeel 3 * 11:35 11:35 1 Buur ci 17:7-24; 2 Buur ci 4:8-37 * 11:35 11:35 Marka teerndi woysang 2 Makabee,
saar 2. Teerndem, wa baah ngan fiis ci na woyse "apokrif". Fu waak ca ngan biibal ci n pedeem ci cinooci dah,
cum raakid ca, cum raakdi ca. * 12:6 12:6 Gonaah ci 3:11-12

⁷ Muñaat miskid ci Kooh na degee du, a na degee du ca ne a kod du. Laam a amb du findi kubuucij de. A yinde kubu a yi baabij de na kodeedi ?

⁸ Kodii boobi jen na kodse, nik ne wa dalid du dah, du kubu keeh-keeh haa, du kubu lewaadi.

⁹ Boo jen baab ci rim boo na kode boo kod te boo kerhidid ba ; η woyisdi da Kooh, Baabij boo ; boo kerhidaat de, boo min pes.

¹⁰ Baab cij boo na kode boo bi kiis rek, η findi ba hotoh ; Kooh nak, kodii a na kode boo, wa ini baah nga boo ne a baahndoh boo η hool kij de.

¹¹ Wa keeh ne bo' kodsee dah, wa na nikeedi in nebid nga de, wa in miskid ; waaye wa na mirndohe rimid bi teyduk taamb nga kipes yurhid hunid na jam.

¹² Wed tah, podsaaat yaah cij du neebohid ci na yii cij du sangid ci.✧

¹³ Habdidaat kot cij du waas yurhid, ne wi na yiibe nga ca diindkohuu, waaye wa koodoh wir nga.

¹⁴ Waakaat jam na boobi jen, du waak hool kij bo'-Kooh. Dal hool keem dah, ali bo' hotandi Hed boo.

¹⁵ Wortukaat po ali bo' tasuu finho η ini kad η baahohi Kooh na baahohe. Wortukaat po ali bo' nga du kinaat mand na niir baahaadi, wi kifis na in modaadi po wa kee kaba bo' laayid η aay kij wa.

¹⁶ Wortukaat po ali bo' kinaat nik njaalo'oh wala a heef in cij Kooh, findi Esaaw yi lofkohee wadi a joyee rahas findi saaw sagu nod yino dong.

¹⁷ Du inhid ne η mirndaani, wa a waad lam barkeeniη baab ba, a teydukduudi. Inwaaso ammba de nga po a fudeeda, waaye η barang barang.✧

Tangooci kanak ci : Sinaay na Siyong

¹⁸ Du nak, du reb η tangoori min laalu haa. Tangoorij Sinaay* caac can du rebee, wi riifee na yongkaah na puudis, wa nuussa tud,

¹⁹ wa diiddeeda sagu kulub roofid, na hooso feyohid po ba kerhee nga kiimeeda ne, ba waadisdi kerah hoosooreem.

²⁰ Ba kaañeedi kaañeedi nakohii : « Ali doopaat sah laal tangoori, a hey tapsohse atoh po a kaan.✧ »

²¹ Ina ba hotee tiitdoheen po Musaa woosa ne : « N tiitid po mi yii saakdoheeda.✧ »

²² Waaye du, du reb tangoorij Siyong†, kur kij Koohi na pese. Wed Yerusaleman Eel ca, mbuumbaaya bi junni junni malaaka cohoh.

²³ Diski du reb, du reb η cohiη saaw ci, bed bi tiik cij ba fiisu η Eel ci. Du reb η Kooh yi na atte'e boobi jen. Du reb η ruuh cij boobi yurhid ci te ba mitduusa.

²⁴ Du reb η Yeesu yi nik η harmban boo na Kooh η Ambtidohi Asi ; du reb η ñif miη de lisu te ini ñif meem woo, wa uuppa baah ini ñif miη Abel woye.✧

²⁵ Wortukaat ! Kinaat dikduk Yi na woye na du. Bi sangee sikduk yi woyee na ba η kehyi, ba fuseedi η mbugal. Boo nak, Kooh na woyohe na boo η Eel ci, kon boo suungduk de dah, wa woorid ne boo hey mbugalse.

²⁶ Waam hoosoorij de yoonddee kehyi, waaye wii a gapkid η Fiis ci Hoolid ci an : « Tasid waas yino, mi, η hey yoonddisse kehyi, wa nikan wed dong haa, waaye na Eel ci.✧ »

✧ 12:12 12:12 Esayi 35:3 ✧ 12:17 12:17 Camba 27:36-40 * 12:18 12:18 Sinaay : wa tango, Nikidi teebkohee Israayel ci nga. ✧ 12:20 12:20 Pula 19:12-13,16-22 ✧ 12:21 12:21 Rohyidi 9:19 † 12:22 12:22 Siyong : wa tango, Yerusaleman wa dii η dafuk wa. ✧ 12:24 12:24 Camba 4:10 ✧ 12:26 12:26 Hage 2:6

²⁷ N̄ woo ki a woo an "tasid waas yino", ineem wed teeboh ne in ci min yoonddu, ci hotkang, hey coote, ci mindi yoonddu ris.

²⁸ Ini kad nga boo, boo rahas Nguuri mindi yoonddu, boo genaat corkid KooH, wed na tahe boo min de ñaamuk ñaamki neb de, wa hun na ed de cir na nup de.

²⁹ Laam Koohin boo nam nik yongkaahi na hoomde.✧

13

Pesohaaf modid

¹ Waadtidohin du genaat gen. Du jen, e du baah.

² Kinaat alkoh taambkoh bi na haye nga du. Raakid bi meeda tum po ba dalidta bi malaaka te ba inheedi ne ba dalid malaaka.

³ Naandsukaat bi tayu, po wa mand haa ne du bii na ba η kaso.

Naandsukaat bi nik η mbugal, po wa mand haa ne e faan cin du na mbugalse.

⁴ Boobi jen ambaat sey, ba eda cir te jaar top η bitiice, bitib top η jaar ce ; laam KooH hey atte'e mbalayoh ci na njaalo'oh ci.

⁵ N̄ pesohaadin du, kinaat waad kopor lool ; ini du raak doyaat du. KooH sah woyid η Fiis ci Hoolid ci ne : « N̄ alkohandi da te η fadandi da muk.✧ »

⁶ Wed tah boo minid woo woorid woo kii :

« Hedi a yi baatfohohin ngo,

η heydi neyyohe ali in.

Bo' min ndo ye tum ?✧ »

⁷ Naandsukaat bi adgohee du, bi inhid du woo kin KooH. Markaat findi ba pesohe, na findi kipes kin ba reehoh, du alidkoh ba η kosa ba kose.

⁸ Yeesu Kiristaa boysukohdi ; findi a mandee wotba, a mand daa woti te a mandan daa po faw.

⁹ Kinaat ñaanoHu du jangdasse bi jang mbalay dalohid na ini du inhidasse. Wa modid ne baahohin KooH baat keñ cin du hatil, waaye, ca joydi baatohu hatil na nakoh ci kad kañam. Laam nakoh ceem moosdi njirnoh booba taambdee ca ali in.

¹⁰ Boo raakid disik seeykoha wi fu inah ne, seeykidoh cin Kahan KooH η Ambtidohi Koc joydi koodoh kañam kin ba nga.

¹¹ Findi seeykidohi yakki meed tum, ne a seeykeesa wuu bakaad ci dah ; a meed aam ñif min doopaat ci η Diska Hoolohngaana, waaye ca na ñamseedi, ca meed meed dohu η bilaf fa.✧

¹² Wed tah po miskidan Yeesu nammba raakoh η finho kur ka, ne a hoolid boobi na ñif min de, ba nik bo'-KooH.

¹³ Mbaa boo pulaat, boo kad coha na de η bilaf fa, ne boo teyduk basu na de.

¹⁴ Laam boo raakootdi ndii kur ki risan po faw, waaye boo na waake wi na haye.

¹⁵ Kon boo taambohaat η Yeesu, boo gen η yakid KooH, wa nik seeyki wuu KooH. Wed ne boo yeekee yeek ci na teebohe ne boo hun na de.

¹⁶ Kinaat aloh tum in baahid na baah ini fu raak na boobi, in ceem ca findi seeyuk ci neb KooH.

¹⁷ Kerhidaat bi adgoh du te du teyduk ñaak nga ba ; laam bed na niide ini nik η dooy keñ cin du te KooH meeksan ba findi ba tumohe. Mbaa dah, ini ngisoh nga du wed ne, du kerhid ba ne ba min tum pangkin ba na keñ soosid po ba raakuu aay-keñ nga.

¹⁸ Kiimdaat boo KooH, wa woorid boo ne nikohaadin boo, wa daa. Boo waad habid baahid η in ci jen.

¹⁹ Mi yii nak ɗu keeh-keeh ne ɗu kiimid to, po η min hayis nga ɗu findi wa uup gaawoh.

Kiimi

²⁰ Kooh yi na onohé jam,
a hultidid Hed boo Yeesu,
yi fu inah ne, na ñif min ɗe,
a tufkidid ambtidohi genan gen,
a nikka niidohin boo yakki.

²¹ Kooh onaat ɗu
po ɗu min tum in nu baah ɗah,
ne ɗu habid ini a waad.
Te a tumee nga boo ini a teyɗuk,
taamboh η Yeesu Kiristaa
yi yakɗaah po faw.

Amiin.

Askohi

²² Mi yii kiim ɗu baah cin ngo, ne ɗu amb woo ceem ; ñam ñaah ɗu na ca, η woo ɗu ca η fiis rohyid.

²³ Inhaat ne Timoote yi baah na boo ini boo kos, fadsuud. A teel hay ɗah, η hey hune na ɗe, η hey ɗu marke.

²⁴ Kañɗidaat to bi adgoh ɗu jen na ɓo'-Kooh ci jen. Bi Itaali ɓii kañid ɗu.

²⁵ Baahohin Kooh nikaat na ɗu jen.

Fiisi Saak kabɔfoh

Rangsohaani

Raakid' bo' laayid' bi teeku Saak η Fiis cinj Ambtidohi Asi. Yeesu sah raakid' Apootar kanak teeku Saak, waaye Saak yi fiis kabɔfohii nikee taambɔfoh η Yeesu.

Yeesu raakeen taambɔfoh jaar nikiis, Saak na Suseef na Simong na Yuud.* Nj camba, ba koseedi Yeesu.* Waaye η finho hultin Yeesu, ba kossa.* Yeesu teefkee Saak η finho hultin de.* Nj in gaawid, Saak nikka η bi adgoh Janguunin Yerusalem.* Pool woyid' tiikin de η kabɔfohi a fiis bi Galaat.* Tiik ce namid' woyu η fiisi Yuud kabɔfoh.* Yuud yeem namee nik taambɔfoh η Yeesu.

Wa minid' nik ne Saak fiis kabɔfohii bala Pool fiisan kabɔfoh cinj de koc te ini uup η kabɔfohii wa wuu Yawuut ci kosid' ci.* Teerndii na woye η in laayid' wa dokkisse nga ca waas laayid' : miskid' ci na kafind ci nik η kipes kosid', liiboheed modid', miskid' cinj raakid' ci na raakaadiici na etohi bo' etoh keeñ hoolid' na tumoheed hoolid'.

Fiisi Saak kabɔfoh kadtidoh an :

- Kañdoh 1:1
- Bak naa nu nik woyuud' waas yino 1:2-11
- Miskid' ci na kafind ci 1:12-18
- Keeñ hoolid' na tumoheed hoolid' 1:19-26
- Miskid' cinj raakid' ci na raakaadiici 2:1-13
- Keeñ hoolid' na tumoheed hoolid' 2:14-26
- Raak liib modid' η ini yurah η woo 3
- Raak keeñ hoolaadi na bekke lahtoh na mad raak 4
- Kooh hey atte'e raakid' ci na torhide boobi 5:1-6
- Nakoh laayid' 5:6-20

Kañdohi

¹ Mi yi Saak, ñaaminj Kooh na Hed' boo Yeesu Kiristaa, mi yii fiis kaytii ne η woo na du, du bi cuub ci ndanjiyaah na kanak ci (12) nik boobiñ Kooh, te du pasarkohha η adinaani. Du mod' jam e ?

Kos ndengid'

² Baah cinj ngo, miskid' nu du min degu dah, ambaat ne wa jam yakak nga du ;

³ du inah ne kosi du kos hey markiskasse, na bi miskid', te miskid' ceem ced' na ndengdee du.

⁴ Ini ndengdeem na rimdee du, joy joy kad' po wa ree, nde du nik bo' mitid', ali in haawsukuu nga du.

⁵ Te bo' nga du tas raak liiboheed modid' dah, a kiimaat Kooh yi na one boobi jen wa modod' te a na lahtukeedi nga ; a hey de wa one.

⁶ Waaye a kiimohaata kosohaad' mitid', a raakuu hel kanak η Kooh, laam boyi na raake hel kanak η Kooh, a mand na ginaah cinj cookmi puudsi na meebe, faane.

⁷ Bo' mand' daa, a kinaat liib' ne a hey rahse in ngan Hedi.

⁸ Boyeem, a bo' siisndidohid', a mindi oolku η ali in η in ci a na habde.

⁹ Bo' nu baah nga boo, te yaahin de rahsid' finhoorin de dah, a nebsaat η meebi Kooh meebe de.

¹⁰ Te boyi raak, a nebsaat η ruhsid' Kooh ruhsid' de. A inhaat ne a hey seeye findi pos paangi na seeyohe.

* : Macce 13:55   * : Saan 7:1-5   * : Tum ci 1:13-14   * : 1 Korenta 15:7   * : Tum ci 12:17; 15:13-22; 21:18
 * : Bi Galaat 1:19; 2:6-12   * : Yuud 1:1   * : Saak 1:1

11 Nohi dammba dah, paangfi na suye suy, pos ci yad, mod' kiñ ca coot. Wa mand daa, boyi raak na yadohe daa η tiindfohaad' ciñ de, a coot.

12 Boyi gen ndengdukee η miskid', a neβd'id' ! A hey pule nga na ndam, a rahas raayaani, wed' kipes ki Kooh gap bi waad' de.

13 'Bo' nu waad'-waadiñ de bek po a waad' tum in mod'aadi dah, a kinaat woo ne a Kooh na tumdukohee de wa. In mod'aadi mindi bek Kooh η in te Kooh η haf ce na bekeedi ali bo' η in mod'aadi.

14 Waaye yaa nu nga dah, a kiñin kiñ da na nookee da, wa yurhid' da η ini fu waad'.

15 Waad'-waadi baahaadiineem wed' na nike rook, wa basil bakaad' ; bakaadeem wed' na kade po wa yak, wa edoh kakaan.

16 Du bi baah ciñ ngo η keeñkoh, kinaat dal η inii :

17 in baahid' nu du rahas na in mitid' nu du edu dah, wa puloh dafki. Wa ruhsoh η Baabi leer ci puloh nga de, yi na leerdeedi woti, kim a ñuusid' ; a na boysukoheedi.

18 N' waad'-waadiñ de, taambohha η woo ki keeh ki, a tumid' boo kubuuciñ de, ne boo nik wadiñ de koc η in ci a fer jen.

Sikdufuk woo kiñ Kooh te fu pesoha

19 Du bi baah ciñ ngo η keeñkoh, inhaat inii : 'Bo' nu nik ndengdukaat, a sikdufuke, a gaawuu woo te a yoofuu ayruk.

20 Laam, bo' ayrukid' na tumeedi in yurhid' η fiki Kooh.

21 Wed' tah, wolaat in ci hoolaadiici nik nga du jen na añaand ki laaydi. Te na edef, du teydufuk woo ki beku nga du, wed' min du mucid'.

22 Kinaat top η sikdukiñ Woo ki dong, ineem, wa ñaañoh haf fu ; waaye pesohaata.

23 Boyi na sikdufuke Woo ki te a pesohuu wa, a mand na boyi na seetduke ;

24 a marak haf ce η seetu po yutta, a pulla, a jaarra alkoh findi a mand.

25 Waaye boyi na marke η waasi mit te wa fadsee ambuud' ci, a ñod' nga, a sikdufukuu wa ne a alkoha, waaye a pesohee wa, boyeem hey barke'dasse η in ci a na habde jen.

26 'Bo' nu liib ne a yi η waas-Kooh, raak de ambdi nguβiñ de dah, a na ñaañoh haf ce, te waas-Koohiñ de barang barang.

27 Waas-Koohi hool te wa raakdi riib η fiki Kooh, yi Baabi, wed' ne fu taambkohee yaduuci na bitib ci jaar ciñ ba kaan η miskid' ciñ ba, te fu namee penduk in ci hoolaadiiciñ Adina.

2

Kos talsohdi raakid' na ñakid'

1 Du bi baah ciñ ngo, kosi du kos Yeesu Kiristaa Hed' boo yi raak kiyak, kinaata ambsoh na talsoh bo'.

2 'Bo' hayeen η cohiñ du, a bekuk kulba modid' na jaaru urus ; bo' wiiriis ñakid' nam hay na daah ciñ de.

3 Du ed' cir boyi na kulbaaci modid' ci, du woo de ne a boofaat η disik baahid' ; du woo hed' daah ci ne a tufkaat wala a boof η kehyi, η kot ci.

4 Du tum ineem dah, du talsoh talsoh haa e ? Teemb' ndeem, du nikid' atte'oh na liibohaad' mod'aadi'id' !

5 Baah ciñ ngo η keeñkoh, sikdukaat to. Du inhid' baahid' ne a Kooh tan ñakid' ciñ Adina ne ba nik raakid' ci ngañ kos, ba raak bak η Nguuri a gap bi waad' de.

6 Waaye du, du ruhsidid' ñakid' ci ! Du hotdi hotdi ne e hed' raak-raak ci na torhidee du, ba bayee du waas ne du ngela e ?

7 A binde na riibde tiiki modohngaani du edu ? E bed' haa e ?

⁸ Fiis ci woyid ne : « Waadfa morom fu findi fu waadfoh haf fu. » Mbaa, dū taambdoh waasiñ Kooh, Hed Nguuri, dāa dāh, dū habid in baahid.

⁹ Waaye dū talsohohee dāh, wa bakaad' ; te waasi hey dū ambe findi bo' yurhaadi.

¹⁰ Bo' nu taambid' waasi, a dāal nakoh yino dong nga dāh, a fadida jen.

¹¹ Laam Yi woo ne : « Kina njaaloo », a yi nam woo ne : « Kina ap bo'.[☆] » Nik ne fu njaaloodi na bitib jaambur, waaye fu ap bo' dāh, fu dālid' waasiñ Kooh jen.

¹² Du inhid' ne dū hey atte'se ngañ waasi na fadse ambuud' ci. Kon, woyohaad' ciñ dū, na tumohaad' ciñ dū hunaat naa.

¹³ Bo' nu yirmohdi dāh, a yirmassandi η atteeni ; laam, a yirim uupid' atte hatil.

Kos hun na tum

¹⁴ Baah ciñ ngo, wa raak winde njiriñ bo' woyee ne a kosid' te kosin' de hundī na tum ? Du liibid' ne koseem minid' de mucid' e ?

¹⁵ Findi taambdoh jaar mbaa bitib, a ñak bekkaah, a raakuu kañam ki a etoh Kooh-nu-wiis ;

¹⁶ bo' nga dū woo de ne : « Kada na jam. Soosi fadaat dā. Meedda haf fu ñam po fu kap. » Raak dā payid' de ini a etoh dāh, wa raak winde njiriñ ?

¹⁷ Kosi hundī na tum mand dāa ; wa kaanid' sagu niki wa nik kiik wa.

¹⁸ Waaye, bo' minid' woo morom ce ne : Fu raak kos-kos, η raakka tum-tum. Teeb po kosin' dā wi hundī na tum, η teeb dā kosin' ngo η tum-tum.

¹⁹ Fu kosid' ne Kooh yino ; ineem in baahid. Waaye jiiniici na baahaadiikin' ca sah kosida po ca na saakdohe saakdoh nga.

²⁰ Naanddi ! Andi fu waad' teebu ne kosi hundī na tum raakdi njiriñ ?

²¹ Ini tah po Kooh ammba caac boo Ibrahiima findi bo' yurhid', wa ina a tumee haa e ? E dega a dege kubkan' de Isaahha ne a seeykoh de haa e ?

²² Kon, fu hotid' ne kosin' de hunee na tum ! E ini a tumee tah kosan' de mit.

²³ N ineem, ini Fiis ci woo raakka, an : « Ibrahiima kossa Kooh, tahha po Kooh ammba de findi bo' yurhid' ; po a na beedkohse nawle Kooh.[☆] »

²⁴ Du hotid' nga, Kooh na ambe bo' findi yurhid' η in ci a na tume, kon wa η kos dong haa.

²⁵ Rahab toonkoha nak, ini tah po Kooh ammba de findi bo' yurhid', wa ina a tumee haa e ? E dembda a dembdee booba Israayel ca tuuye, yutta, a lahidta ba η waas wiiriis haa e ?

²⁶ Findi faani raakdi kiñin kaanoh, kosi hundī na tum kaanoh dāa.

3

Pedeem

¹ Baah ciñ ngo, kinaat laay bi nikan jangdohoh ciñ waasi ; dū inhid' ne, e boo bi jangdohoh ci raakan atteeni uupan misik.

² Laam boo jen, boo laayid' findi boo na kafndukohe. Bo' nu kafndukdi η woo ciñ de dāh, a bo' mitid', yi min amb cir ciñ faaniñ de jen.

³ Boo na lahbe panis ci ne ca teydukid' boo, boo min ca yurhid' na faaniñ ca jen η disik nu neb boo.

⁴ Namaat marak *batooci*. Ini caa yake, te puudis yakak yeñee ca jen, wa *guweernaay* yissuut wed' na tahe bi na nupdee ca yurhid' ca disik nu neb ba.

⁵ Pedeem mand dāa, wa cir yissuut η faan, waaye wa na tipaahke ngañ bi in yakak.

Markaat findi melem nduuy yissuutoh, wa minid' hoomid' nduuf yakak.

⁶ Pedeem, wa yongkaah. Fu maraka η dooy cir ci dah, wa Adina riifid na in baahaadi. Wed na kabe faani jen in baahaadi, wa doh kipes ki jen. Wed η haf wa, wa kaboh η yongkaaha yakka.

⁷ Heet cinj doopaat ci jen, ca minid kodu, ci na tiinde, na sel ci na ci na faske η kehyi, na cinj cookmi, ca jen ca minid kodu te bo' na kodee ca.

⁸ Waaye, ali bo' mindi kod pedeem ; wa njaajaani bo' mindi amb, wa riifid na danjari na ape.

⁹ Wed boo na yakdohe Hed boo Kooh, Baabi ; boo namee wa kiimdoh modaaadi boobi Kooh fer η mandohaadin de.

¹⁰ Moo ngubi yino yakdohe, yonjohe* e ? Ineem joydi nikoh daa, baah cinj ngo !

¹¹ Cul yino minid pulde masub hoolid na masub aayid e ?

¹² Baah cinj ngo, ndun minid rim oliiw e ? Wala reseñ minid rim ndun ? Naac jemid namdi min pulid masub nebid !

Liibohaadi modidi puloh η Kooh

¹³ Ya ba raak liibohaad modid nga du, a ñaannja ? A teebohaata na pesohaad modid ; tumohaad cinj de hunaat na edef na liibohaad modid.

¹⁴ Waaye bo' nga du, a hot bo' na in, a mindi wa raak, a raak aay-keeñ nga, wala a nik boyi waad ne a yi dong raakan, boyeem, a kinaat yaksiduk nga ; a yaksiduk nga dah, a nikdi η keeh.

¹⁵ Liibohaadeem pulohdi dafki. Wa inaa Adina, inaa bo', inaa jiini.

¹⁶ Disik nu mandohaad ceem nik dah, wa hey raake mbalay na tumohaad modaaadi nu nik.

¹⁷ N ini kad η liibohaadi modidi puloh dafki, wa hoolid, wa waadid jam, wa soosid, wa hunid na rangsuk, wa riifid na yirmoh te wa na rime in baahid. Wa raakdi langdoh, wa raakdi naafeha.

¹⁸ Waas yurhid, e sokoh jam ci na sokee wa η jam.

4

Waad Adina

¹ Wa ye bek lahtoh ci na hiñoh ci η dooy du ? E waad-waad ci na hiñohe η dooy cir cinj faan cinj du haa e ?

² Du na waade in, du raakuu wa, du boomoh. Du hot bo' na in, du minuu wa raak, du lahtohe, du hiñohe. Du na kiimeedi Kooh, wed tah du raakdi.

³ Ali du kiim sah, du rahsandi, laam kiiminj du baahdi. Du na kiime ne du taambid waad-waad cinj du.

⁴ Njaalo'oh ci du nikoh ! Du inahdi ne bo' nu waad Adina dah, a sangid Kooh e ? Te bo' nu waad nawle'koh na Adina dah, a sangidin Kooh.

⁵ Du liibid ne ini Fiis ci woo, wa di η barngi e ? Ne : « Kooh waadid ruuhi a genid nga boo te a firid nga lool. »*

⁶ Waaye a baah kinj de wed uup. Ineem, wa hunnda na ini Fiis ci woo ne : « Kooh hundi na yaksidkoh ci, bi ruhsid haf ba, bed a na teebe baah kinj de. »*

⁷ Mbaa ñaamkaat Kooh. Ndengsidkohaata na Seytaani, a hey saandohe po a us du.

⁸ Rebgaat Kooh, a hey du rebge. Du bi bakaadoh ci, siisndidohid ci du nikoh, bohñukaat te du hoolid keeñ cinj du.

* **3:10 3:10** *yonj* : kiimid bo' Kooh in modaaadi ne Kooh nikida. * **4:5 4:5** Ini fiisu ndii nganj gerek, wa raakdi aayaani woo in mand daa jok η Fiis cinj Ambtidohi Koc, waaye ini wa woo, bo' minida hot nganj teerndin Camba 2:7; 6:3; Pula 20:5; 34:14. Wa namid min nik ne aaya 5 na 6 joyeen toksu an : "Du liibid ne ini Fiis ci woo, wa di η barngi e ? Inhaat ne Kooh waadid ruuhi a genid nga boo te a firid nga lool. Waaye a baah kinj de wed uup. Kon ini Fiis ci woo, wed ne : « Kooh hundi na yaksidkoh ci, bi ruhsid haf ba, bed a na teebe baah kinj de. »"

☆ **4:6 4:6** Gonaah ci 3:34

⁹ Miskidkaat, nikaat η ruy, rooyaat ! Yen cinj dū boysukaat muhun, sumi dū sum nik tiis.

¹⁰ Ruhsidaat haf dū η fiki Hedi, a hey dū meebe.

Woo η bo'

¹¹ Baah cinj ngo, kanaat boofoh morom dū. 'Bo' nu woo in modaađi η morom ce wala a attee de dah, woo keem, a woo wa waasiη Kooh, te atteeneem, a attee wa waasiη Kooh. Nj ineem, a tum haf ce atte'oh waasi, te a joya joy taambid.

¹² A yino na tufkide waas a atte'e. A yi dong min mucdoh, a yi min dumboh. Kon fu yi na atte'e morom fu, yaf ba ?

Yaksiduk

¹³ Sikdukaat dū bi na woye ne : « Woti wala kim, boo hey kee kur nangam, boo tum nga kiis, boo toontuk, boo raak kopor. »

¹⁴ Du inah inah kimiη dū findi wa moocohan e ? Kipes kiη dū ye ? Du mand na maari na pule, wa maañuu, wa coot.

¹⁵ Inii kay wed dū joy woo : « Wa neđ Hedi dah, boo hey pese, boo habid inii wala wii. »

¹⁶ Waaye dū bii yaksiduk η yegi dū yeg haf dū te yaksiduk mand daa baahdi.

¹⁷ Mbaa boyi inah ini baahidi a joy habid, a habidfaa dah, a bakaadid.

5

Modaađiciη raak-raak

¹ Diski wa nik sikdukaat to, dū bi hed raak-raak ci ! Fudaat ! Wililkaat sagu modaađici rahsan dū !

² Raak-raakiη dū nopid ! Kulbaaciη dū cangndid !

³ Ursiη dū na haalsiη dū hoyid, te hoyi ca hoy wed teebohan dū ! Hoyeem hey ambe faan cinj dū po wa ñam ca findi yongkaah. Du bii nangdoh raak-raak te boo beddi ngaη rehiη Adina.

⁴ Du sangid wirind pangkoh ci na nguddee dū yohon cinj dū. Sikdukaat wirndeem ! Wa leehkid, te leehuk cinj ngudoh ceem reyid η nof cinj Kooh, Hed malaakaaci.

⁵ Nj kehyi, dū na pesohe nebid na modid, dū na yafalke yafaluk haa doopti na sekdohse mbehi a hoosohsan.

⁶ Du na ambe amb boyi yurah, dū ap de, te a na ndengsidkoheedi na dū.

Min muñ

⁷ Baah cinj ngo, muñaat, dū sekee po Hedi hayis. Markaat η guurohi findi a na muñohe, a sekee ngud ci a oolkoh, η tob ci koc po η ci mirndoh.

⁸ Namaat min sek te dū ndengduk ; hayisiη Hedi mand na reyid.

⁹ Baah cinj ngo, ali bo' kanaat lahtuk η morom ce wala dū hey atte'se ; atte'ohi a yi η yahndeeri.

¹⁰ Ini kad η miskid ci na min muñ, markaat η woosuud ci woyee η tiikiη Hedi.

¹¹ Bi genee ndengduk, bed boo amb ne ba nebdid. Du kerhid findi Ayooba* genohee ndengduk, na ini Hedi on de η mirndaani. Hedi riifid na baah na yirmoh.

Ini nik η kiim Kooh

¹² Baah cinj ngo, kanaat giñ muk ngaη Eel ci wala ngaη kehyi wala ngaη in wiiriis nu wa min nikoh dah. Du woo "ee" dah, wa nikaat "ee" te dū woo "a'aa" dah, wa nikaat "a'aa" ; ne Kooh atte'uu dū.

¹³ 'Bo' nga dū nik η miskid dah, a kiimaat Kooh. 'Bo' sum dah, a yeekaat Kooh.

* 5:11 5:11 Ayooba : a yi farañse na woye "Job" ; marka η teerndiη Ayooba.

¹⁴ Bo' nga d'u kosaay d'ah, a beedkaat yakak ci adgoh d'u, ba kiimid d'e Kooh, ba ambsoha na reefid d'e diw η tiikin Hed'i.

¹⁵ Kiimi ba kiiman na kos hey d'e mucd'e. Hed'i hey d'e kurkide. Wa raak d'e raakid bakaad d'ah, Hed'i hey d'e daase.

¹⁶ Mbaa, woytidohaad bakaad cin d'u η harmban d'u, te yaa nu nga kiimdee morom ce Kooh ne d'u min wir. Kiim bo' yurhid raakid hatil lool.

¹⁷ Ilyas nikee bo' findi boo, a kiimba na hatil ne wa kanaat tob. Masub keendi η kehyi ini ree kiis kaahay na camban.

¹⁸ Yutta a kiimissa ne wa tob. Wa tobpa, kehyi edohha in.

¹⁹ Baah cin ngo, bo' nga d'u muuy, a us keeh ki ; bo' wiiriis dokin d'e nga d'ah,

²⁰ inhaat ne a mucfid kiñin kin boyeem te bakaad laayid hey ulse saguce.

Fiisi Piyeer koc kabɔoh

Rangsohaani

Piyeer ɓaahee η *Apootar* ciη Yeesu. Saan na Saak na Piyeer ɓeɗ *Apootar* ci kaahay ci tiik ciη ɓa uup woyu η teereeci nikiis ci na naandsuke kipes kiη Yeesu. Marka Piyeer η Limiη tiik ci. N teerndiη "Tum ciη *Apootar* ci", tiikiη Piyeer namid pul nga waas laayid.*

N jamaanoona Piyeer na fiise kabɔohii, a nikee η "kur-taahi na woyse Babilon",* te wa miniɗ nik ne tiikeem waadee woo Rom. A nikee nga na Maarko yi fiis "Yegɔhiη Muci Maarko fiis".*

Piyeer fiisid kabɔohii wuu kosid ci nikee η ini wil η ɗiski Turki nik woti,* mbaa wa miniɗ nik ne Silweng yi woosu ne a wik kabɔohii,* a wilid ɓak ceem jen naa.

Piyeer fiisid kabɔohii ne a ñaah ɓa, ɓa ndengɗuk, ɓa ooluk Kooh te ɓa ris ɗe kerhid.

Fiisi Piyeer koc kabɔoh kadtidoh an :

- Kañɔoh na yakid Kooh 1:1-12
- Kipes hoolid wuu Kooh 1:13-2:3
- Kiristaani a yi atoh fi amb tabahi 2:4-10
- Jangɔoh findi ɓo' joy pesoh 2:11-3:12
- Ndengɗuk η ɗooy miskid ci 3:13-4:19
- Findi yakak ci na kosid ci jen joy mand 5:1-11
- Askohi 5:12-14

Kañɔohi

¹ Mi yii kañid ɗu, mi yi Piyeer, *Apootariη* Yeesu Kiristaa. Mi yii fiis ɗu kaytii, ɗu ɓi Kooh kood te ɗu pesee findi hanhe, η pasarkohi ɗu pasarkoh η kur ciη Pontos na Galaat na Kapados na Asi na Bitini.

² Kooh Baabi koodid ɗu η findi a inhohee in ci bala ca hayan ɗah, η hoolɗi Fuudsi Hoolohngaani hoolid ɗu. A koodid ɗu ne ɗu kerhid Yeesu Kiristaa te ɗu lisu ñif miη ɗe. Baahohsaat, ɗu onu jam te wa ɓaatkee ɓaatuk !

Ini ɓoo yaakaar mindi yahuk

³ Kooh yakɗaah, Koohiη Hed ɓoo Yeesu Kiristaa, a nammba nik Baabiη ɗe. N miski ɓoo misik ɗe keeh-keeh, a tumid po ɓoo rimkissid, a onnda ɓoo yaakaari na pese taamboη η hultiη Yeesu Kiristaa.

⁴ In ci a gap ɓoo mindi yahuk, ca sobe'andi te modkiη ca mindi coot, ɗu ɗaakɗuud ca η Eel ci.

⁵ Te ɗu sah, Kooh a yii niid ɗu na hatiliη ɗe taamboη η kosi ɗu kos ne ɗu raak muc. Muceem yutid ne a teeboha η jamaanooni mirndoh.

⁶ Ineem weɗ tah ɗu riifid na sum, ali nik ne sah ɓi neeh cedɗi, ɗu ɓii η miskid, a Kooh na markiskee ɗu, markiskohaad nu nik.

⁷ Miskid ceem na hee teebohe ne kosiη ɗu koceet, findi koceetiη ursi na markohse ngaη yongkaah. Te urus na geneedi, a kosiη ɗu uupa fuuf. Weɗ tah Yeesu Kiristaa teebohuk ɗah, Kooh hey ɗu ɗaape, a yakid ɗu, a meeb ɗu.

⁸ Yeesu, ɗu hotɗi ɗe te moona ɗu waadid ɗe. Diski wa nik, ali nik ne ɗu hotɗi ɗe sah, ɗu kosid ɗe, ɗu sumoh na sumoh, ɗu sumid sumi ngub mindi woo, ɗu sumid po ɗu minisɗi sum.

⁹ Du ɓii rahas yin yin mucu kosiη ɗu mirndohan ɗu on.

* : Tum ci 1-5; 8-12; 15   * : 1 Piyeer 5:3   * : 1 Piyeer 5:13   * : 1 Piyeer 1:1   * : 1 Piyeer 5:12

Woosuuf ci na mucii

¹⁰ Ini kad η muceem, woosuuf ci defgaan markida, markissaa baahid wi ba yegdohee baahohi Kooh baahohan du.

¹¹ Ba markida ne ba inah ina wala jamaanoona Fuudsiη Kiristaani nikee nga ba woyoh na ba. A woyee na ba η in ci na haye, ini kad miskid cinj Kiristaani na yaki a yakan η finho miskid ceem.

¹² Ba teeβuuf ne wa nikee wuu ba η haf ba haa, waaye wuu du. Te diskii wa nik, in ceem, a Fuudsi Hoolohngaani woosohu Eel ci woo du ca, taamboη η bi yegdohee mucii. Malaakaaci sah waadid ca marak keeh-keeh po inah.

Kipes hoolid wuu Kooh

¹³ Kon tokdukaat, du yun hel cinj du. Oolkiη du jen nikaat η baahohi du baahohsan mbeha Yeesu Kiristaa teeβohkan.

¹⁴ Findi kubuuci kerhid bi rim ba, kinaat taambid waad-waad ci du raakee wotba wa du inahdi Kiristaani ;

¹⁵ waaye hoolaat η tumohaad cinj du jen findi Yi beeduk du hooloh,

¹⁶ wa fiisuuf ne : « Du joy joy hool, laam, mi, η hoolid. »[☆]

¹⁷ Kooh, a yi na atte'e boobi jen, yaa nu nga η tumohaad cinj de, te wa raakdi talsoh. Te nik ne Kooh yeem, a yi du na beedke Baab ne du kiimee de dah, nupaat de η jamaanooni du nikoh hanhe η kehysi.

¹⁸ Du inhid ne ini tos du η pesohaadi raakaadi njirni du lamoh η caac cinj du, wa ini na reehe findi haalis wala urus haa.

¹⁹ Waaye du tosohu niif miη Kiristaani wi uupid njiriη fuuf, wa mand na niif miη mbaali raakaadi sikka wala haawsuk.

²⁰ Kooh inheen de bala Adina fersan, te a teeβohid de η mirndaaniη jamaanooni saguudu.

²¹ Du, du kosid Kooh taamboη nga de, Kooh yi hultid de, yakidta de ne kosin du na yaakaariη du gayuk η Kooh.

²² Du kerhidid keeh ki po du hooldid haf du ne du waadoh waadohi hundi na naafeeha, diskii wa nik, waadtidohaata waadtidoh keeh-keeh na keeη hoolid.

²³ Laam du rimkissid, te du rimukdi η boyi na kaane, du puloh η tisohe na yahkeedi, woo kiη Kooh, wi na pese te wa genan gen.

²⁴ Fiis ci woyid ne :

« Bo', a paangi,
yaki a yak jen,
wa pos paangi ;
paangi na suye suy
posi yad,

²⁵ waaye woo kiη Hedi
risan ris po faw.[☆] »

Te woo keem wed Yegfohiη Mucii du woyu.

2

¹ Kon sabsukohaata na in nu nik aηaand wala ηaaηoh, naafeeha, siis wala dooβoh dah.

² Findi komaakci han rimu na waadohe miis koeet, waadohaata daa woo kiη Kooh, wed min du hoodid po η muca.

³ Laam du yoohid po du inhid findi Hedi baahoh*.

Atoh fi amb tabahi

[☆] 1:16 1:16 Lewiici 11:44-45; 19:2   [☆] 1:25 1:25 Esayi 40:6-8   * 2:3 2:3 Marka η teerndiη Sabuur 34:9.

⁴ Rebaat η Hedī, a yi atoh fi na pese. Wa keeh ne boofi mbet dē mbet, waaye Kooh koodid dē, te a waadaah keeh-keeh nga dē.

⁵ Du η haf dū, findi atoh ci na pese, nikaat atoh tabahoha kahan Kooh. Du nik cuub seeykidoh hoolid wuu ce, ne dū seeykee dē na in ci baahid ci Fuudsi Hoolohngaani na tumdukohee dū. Ca nik seeyuk ci neβ dē taamboh η Yeesu Kiristaa.

⁶ Laam inii wed Fiis ci woo :
« Mi yii yip atoh fi amb tabahi ngan Siyong.
Wa atoh fi η kood, atoh waadaah keeh-keeh,
te yaa nu tabah kosin dē nga dah,
a kaci'andi nga muk.✧ »

⁷ Kon, ini kad nga dū, dū bi kosid ci, atoh feem waadaah lool. Waaye η ini kad η kosaadiici, Fiis ci woo ne : « Atoh fi tabahoh ci mbete mirndohid nik atoh fi amb tabahi.✧ »

⁸ Te η Fiis ci poyi wa « atoh fi na kafndohē, folohē.✧ » Kosaadiici ba dūi kafnduk η atoh feem, laam ba teydukdi woo kin Kooh. Ineem wed ini joyee ba rahas.

⁹ Waaye dū nak, dū cuub kooduud, cuub seeykidoh wuu Kooh Buuri, cuub hoolid wuu ce, cuubi a raakoot. Du nikid in ceem ne dū yegdoh in ci modohngaani ci a habid. A yi beeduk dū, dū pulla η ŋuusi, dū hayya η siñaarin dē modohngaani.

¹⁰ Wotba, dū nikeedi cuub,
waaye woti, dū cuubin Kooh,
wotba, dū rahseedi yirmohin dē,
waaye woti, dū rahsida.✧

Pes findi kosid η Adina

¹¹ Baah cin ngo η keekoh, dū bi genohaah findi hanhe η kehyi, mi yii ŋaah dū, ne dū wortuk taambid in ci neβ kiñin cin dū, ci na hiñohe na ini nik nga dū.

¹² Raakaat pesohaad modid η harmban kosaadiici, ne ba yambee dū ne dū tumoh modaadi dah, ba hot tumohaad cin dū modid ci te ba yakid Kooh η mbehi a hayohan na hatil.

¹³ Teydukdaat kikilifa nu nik, sagu Hedī, teydukdaat buuri yakkin Rom, yi adgoh kur ki,

¹⁴ na goornoor ci a na tuuye ne ba kuyis tumoh modaadiici, ba daap tumoh baahid ci.

¹⁵ Laam, ineem wed Kooh waad, dū tumee in baahid ne dū rang nguβ cin naandid ci na woye sagu inhaadi.

¹⁶ Du tumohan daa findi boyi raak haf ce, te kinaat dasduk η raaki dū raak haf dū, dū tumee in baahaadi, waaye tumaat findi boyi na ŋaamke Kooh.

¹⁷ Edaat boobi jen cir, dū waad mboolndin kosid ci, dū nup Kooh, dū ed buuri cir.

Muñ miskid ci findi Kiristaani

¹⁸ Du bi ŋaam ci, kerhidaat hed cin dū, dū ed ba cir keeh-keeh. Ŋ woodi bi baah, te ba soossa dong, waaye kerhidaat sah añaandid ci.

¹⁹ Laam a tum in baahid, boyi na muñe miskid ci a yeyyoodi, te Kooh dong tah.

²⁰ A raak wi nde ndam nga, boyi muñ lab sagu tum ini lahdi waas ? Waaye dū muñee miskid ci, raak dū tum baahid dah, dū tum in baahid η fiki Kooh.

²¹ Te Kooh beeduk dū η ineem, laam Kiristaani η haf ce, a nameen raak miskid wuu dū, a fadidta dū taambdaah, ne dū taamb η kot cin dē.

²² A moosdi tum ali bakaad, te woo ŋaanooh moosdi puloh η ngubin dē†.

✧ 2:6 2:6 Esayi 28:16 ✧ 2:7 2:7 Sabuur 118:22 ✧ 2:8 2:8 Esayi 8:14 ✧ 2:10 2:10 Hose 1:6,9; 2:1,25 † 2:22 2:22 Ini koodoh η aaya 22 po 25, wa mand haa ne Piyeer na woye woo ci nik η teerndin woosuudi Esayi, Esayi 53.

²³ A basuusa dah, a na wirndukeedi. A deguusa miskid dah, a na gapkoheedi, waaye a na wike haf ce η yaah cin Atte'ohi yurhid.

²⁴ A yi η haf ce, a yi gaduk bakaad cin boo η faaniη de η daaya a daayu η kurwaana ne boo reehdukoh na bakaad, aas η kipes yurhid. E gaañ cin de wirid du.

²⁵ Laam du muuyee muuy findi mbaal, waaye diki wa nik du dokkid η niidohi na niidde du.

3

Findi kanak ci kilookoh joy pesoh

¹ Bitib ci, namaat teydukid jaar cin du. Wa raak η jaar ceem bi sang kos woo kin Kooh dah, mandohaadin du minid tah po ba kos, te wa etohandi sah, du woyee na ba nga.

² N ineem, ba hey hote findi du edoh ba cir, na findi du na pesohe pes hoolid.

³ Kimod cin du kinaat nik η ini min hotuk dong, maanaam η maaruk, wala tokkaah urus, wala bekuk kulba modid.

⁴ Waaye wa joy nik η dooyi, η dooy keeni ; wa nik wiη keen modid, yeebkid. Kimod mand daa, wed raak candom keeh-keeh η fiki Kooh te wa na yahkeedi.

⁵ Debgaan, bitib ci hoolid ci oolkee Kooh η in ci a gapohee, meed habdukoh daa, ba teydukdeen jaar cin ba,

⁶ findi Saarata kerhidohee Ibrahiima te a beedkohee de hed ce.* Du kubuucin de ne du tumee baahid te du neyyohdi ali in nga dah.

⁷ Du bi jaar ci, yaa nu nga du dah namaat liib baahid η findi a na pesohe na bitiice, fu inah ne hatilin bitiihu henddi na wiη da. Eda de cir laam a hey name baah η findiihu η kipes ki boo baahohsan. Tumohaata daa ne kiim cin du Kooh nikuu teyduksaadi.

Tum baahid

⁸ Kon book, du jen baahaata liibohaad, du baah ee ini neb du na wi misik du, du waadtidoh findi boobi baah yaay na baab, boobi miskaata du, te du ruhsid haf cin du.

⁹ Bo' tum du miskid wala ba bas du dah, kinaat wirnduk. Kiimdaata ba barke, laam, Kooh beeduk du ne du tumohee daa, du rahsee barke.

¹⁰ Laam, Fiis ci woo ne :

« Bo' nu waad raak kipes mitid
na mbeh nebid dah,
a niidaata ngubin de η woo modaadi,
po ali lee taambuu η njootoot cin de.

¹¹ A us baahaadi, a tumee baahid ;
a waakaata jam te a tiindee jam.

¹² Laam has cin Heddi ca dii η yurhid ci,
te a naar nof η kiim cin ba.

Waaye tumoh modaadiici,
Heddi na nuusdukee ba nuusduk.* »

Tufuk ne seede ini fu oolkoh

¹³ Te sah, yaa tuman du miskid ne du sawar η tum baahid dah ?

¹⁴ Ali nik ne du raak miskid sagu yurhi du yurah sah, du nebid. Kinaat ba neyyoh*, te kinaat jaahid.*

* 3:6 3:6 Camba 18:12 * 3:12 3:12 Sabuur 34:13-17 * 3:14 3:14 "Kinaat ba neyyoh" : ini gerek woo ndii, wa namid min tokis : "Kinaat neyyoh ini ba neyyoh". * 3:14 3:14 Esayi 8:12

¹⁵ Waaye ambaat η keeñ ciη dū ne Kiristaani a yi hool wuu Kooh, te a yi Hedī ; te boobi meekis dū η oolki dū ooluk in ciη Kooh na haye dah, tufkaat ne dū lof ba.

¹⁶ Waaye lofaat ba na edef, wa hun na cir, hunaat na hel dalid po dū yambsee tumoh modaadi dah, boobi na yambsee dū hot tumohaad ciη dū baahid ci dū raak η Kiristaani, ba kaci.

¹⁷ Laam, koodoh miskid ngan tum in baahid, nik ne wed waad-waadin Kooh dah, wed ngisoh koodoh miskid η tum in baahaadi.

Ndamin Kiristaani

¹⁸ Kiristaani namid raak miskid waas yino po faw wuu daasuukin bakaad ci. A Yurhidi kaan wuu yurhaadiici, ne a bay dū η Kooh. A apuud η kipes kin faanin de waaye a pesduud η kipes ki hun na Fuudsi Hoolohngaani.

¹⁹ Wed a kadoh yegdoha η ruuh ca tayu η kaso.

²⁰ Maanaam, bi sangee kerhid Kooh deβgaan, wa a muñdee ba η jamaanoona Noohin habdohee gaala. Booba aasee η gaala laayeedi, ba nikee yasna-kaahay dong, bed mucdassee η masma.

²¹ Wa nikee ñaamaarin boktuki woti, wi boo na rahse, boo muc, wa na nihse riib faan haa, waaye wa teyduk beedkohin Kooh na hel dalid†. Wa mucid dū taamboη η hultin Yeesu Kiristaa.

²² A rapid Asamaan, a yaa η ñaahman Kooh, malaakaaci na nguurkoh ci na hed hatil ci jen degu η yaah ce.

4

Fad pesohaadi maañidi

¹ Kon, Kiristaani degseen miskid η faanin de. Mbaa dū nak, ganaaykohaata liibohaadeem, laam, bo' nu degu miskid η faanin de dah, a reehdukohid na bakaad.

² Ini a taskoh kipes η kehyi, a taambdissuu kiñin kin de, waaye a pesee η ini Kooh waad.

³ Ee di', deβgaan, dū tumee ini neβ kosaadiici. Du meed meed cakaay, dū taambdee kiñin ciη dū, dū laaree, dū mbuumbaayee na biiñ laayid, dū ñaamkeeda kooh ci nikaadiici ñaamuk sibaah. Du maannja nga lool ; diki wa nik, wa doyid.

⁴ Kosaadiici feyuud η ini dū seeskisdī hun na ba η cakaayi miskideem, bedi bas dū.

⁵ Waaye ba hey tahse Kooh yi yut ne a atte pesid ci na kaanid ci.

⁶ Ineem wed tah kaanid ci woyuud Yegdohin Muci, ne ba min pes η fiki Kooh η kipes ki hun na Fuudsi Hoolohngaani. Ba min pes, ali nik ne sah, ba hey atte'se findi bo' na atte'ohse, ngan kipes ka ba raakee wa ba nikoh na faan can ba.

Pes na boobi

⁷ Reehin in ci jen rebid. Kon hunaat na sagoocin dū te dū yunuk ne dū min kiim Kooh.

⁸ Ini uup raak njiriñ wed ☆ne, dū waadtidoh keeh-keeh η harmban dū, laam waadoh na tahe po bakaad laayid ulu.

⁹ Yaa nu nga dah daldaat morom ce baahid η kahan ce te wa hunuu na woo yin-yin.

¹⁰ Yaa nu nga dū dah raakid ini Kooh baahoh de, a taambkohaata morom ce naa. N ineem, dū hey nike taambkohoh baahid η in ci dalohid ci Kooh baahoh dū.

¹¹ Yaa nu Kooh on min woo η tiikin de dah, a woyaat ini Kooh woo. Yaa nu Kooh on a taambkohee bo' dah, a taambkohaata de na hatili Kooh ed de. N ineem, Kooh

† **3:21 3:21** "teyduk beedkohin Kooh na hel dalid" : ini gerek woo ndii, wa namid min tokis : "kiim Kooh ne a on da hel dalid". ☆ **4:8 4:8** Gonaah ci 10:12

yakdu η in ci jen, taamboh η Yeesu Kiristaa, yi Hed kiyak na hatil, te wa genan gen po faw. Amiin !

Baah η miskid' ciη Kiristaani

¹² Baah ciη ngo η keeñkoh, kinaat feyu η yongkaahi du nikoh ne wa markis du, kinaata amboh in feyohid.

¹³ Nebsaat kay η baahi du baah η miskid' ciη Kiristaani. N ineem, du hey riife na sum keeh-keeh, η mbehi yaki a yak teebohsan.

¹⁴ Du basu sagu tiikin Kiristaani dah, du nebdid, laam Fuudsi yaki, Fuudsin Kooh, a yii nga du.

¹⁵ Ali bo' nga du kinaat mbugalu sagu ne a ap bo', wala a rok rok, wala a tum in baahaadi wiiriis, wala a aas η ini waas ce nikohdi.

¹⁶ Waaye nik ne du na mbugalse sagu ini du nik *Kerceen* dah, kinaat raak kaci nga, yakdaat Kooh η mini du min bay tiikeem*.

¹⁷ Jamanooni reyid, jamanooni atteeni camboh η bi kahan Kooh. Wa kockoh nga boo dah, kon bi sang kos Yegdohin Kooh η ini kad η Muci, ba mirndohan na ?

¹⁸ Fiis ci woo ne : « Nik ne mucduukin yurhid yoo bdi dah, moo, bakaadahi kaañ Kooh moocan nde ?* »

¹⁹ Mbaa, bi na raake miskid, nik ne wed Kooh waad dah, ba genaat tum in baahid, te ba wik haf ba Kooh, a yi Ferohi, yi fu inah ne in nu a woo dah, a tuma.

5

Findi yakak ci joy taambkoh kosid' ci

¹ Kon, mi yii ñaah yakak ci adgoη du, mi yi yakak findiiba, η seede ngan miskid' ciη Kiristaani te η raakid' bak η yaki a yak, wi teebohsan.

² Mi yii ñaah du yakak ci, taambkohaata gati Kooh dengkoh du ; kinaata niid η ñak pehey, waaye niidaata sagu waadi du waada tum, findi Kooh waadoh. Du joydi waak kopor nga η ini lahdi waas waaye du joy niid gatin du na sawar.

³ Boobi Kooh dengkoh du, kinaat ba toon kikilifa ; waaye nikaat alidkohaah nga ba.

⁴ N ineem, Niidohi yaki hay dah, du hey rahse raayaani modkin wa mindi yahuk.

Findi kosid' ci joy mand

⁵ Du bi komaakci, namaat kerhid yakak ci. Du bi kosid' ci jen ruhsidaat haf du, ne yaa nu nga du dah taambkohee morom ce, laam Fiis ci woo ne :

« Kooh hundī na yaksidkoh ci, bi ruhsid haf ba, bed a na teebe baah kin de.* »

⁶ Ruhsidaat haf du η fiki Kooh, yi raak hatil, ne a meeb du η jamanooni a waadoha.

⁷ Kaamsukaata jaahid' ciη du jen nga de, laam a yi na taambkohee du.

⁸ Hunaat na sagoocin du te du yunuk ! Sangidin du, Seytaani, yii wil findi gayndeeni na ñaare, a na waake boyi a sifiñsohan.

⁹ Ndengsidkohaata na de na kos ndengid. Te du inah ne baah ciη du kosid' ci η adinaani jen, ba dii raak miskid' findiifu.

¹⁰ Miskidin du hey baate maañ yissuut. Waaye Kooh, yi Hed baahoh, beedkid' du η haf ce ne du baah na de ndamin de po faw η niki du nik η Kiristaani. Kooh yeem hey du mitde, a ndengid du tir po ali in minandi du fol.

¹¹ A yi nikaat Hed hatil po faw ! Amiin !

Askohi

* **4:16 4:16** "yakdaat Kooh η mini du min bay tiikeem" : Ngan fiis ci debgaan raakid' ci woo ne : "corkidaat Kooh η ineem". ☆ **4:18 4:18** Gonaah ci 11:31 ☆ **5:5 5:5** Gonaah ci 3:34

¹² Baah boo Silweng, η amb de findi baah carid oolku, η taamboh nga de, η kabdohha du woo ci rohyid cii, ne η ñaah du, η seede'id du ne du amb η baahohin Kooh keeh-keehi.

¹³ Bi Janguuni Kooh kood findiidu η kur-taahi na woyse Babilon*, ba dii kañid du. Maarko, kubuuso, yii kañid du.

¹⁴ Kañdohaata η harmban du na morgidkoh hunid na waadoh. Du bi nik η Kiristaani jen, nikaat η jam !

---

* **5:13 5:13** *Babilon* : bi bo' laayid amb ne Piyeer teek Rom Babilon ndii.

Fiisi Piyeer kanakdoh kabdoh

Rangsohaani

Piyeer baahēe η *Apootar* ciη Yeesu. Saan na Saak na Piyeer bed *Apootar* ci kaahay ci tiik ciη ba uup woyu η teereeci nikiis ci na naandsuke kipes kiη Yeesu. Marka Piyeer η Limiη tiik ci. N teerndiη "Tum ciη *Apootar* ci", tiikiη Piyeer namid pul nga waas laayid.*

Wa Piyeer na fiise kabdohii, a inheen ne kakaan kiη de usisdi.* Wa miniđ nik ne wa raak de η Rom, laam findi Janguuna deβgaan naandsukoha, a apohu ndaam. A fiis kabdohii wuu kosid ci jen.*

A fiis kabdohii ne a ņaah kosid ci te a nak ba ne ba wortuk jangdohoh ci baahaadiici. A namid woo η dokkiη Yeesu na reehiη Adina.

Fiisi Piyeer kanakdoh kabdoh kadtidoh an :

- Kañdohi 1:1-2
- Piyeer ņaahid kosid ci ne kosiη ba kad fiki1:3-11
- Keeh kiη yegdohi kad η Yeesu Kiristaa1:12-21
- Jangdohoh ci leyoh ci 2
- Ini kad η dokkiη Kiristaani na reehiη Adina 3:1-16
- Askohi 3:17-18

Kañdohi

¹ Mi yii kañid du, mi yi Simong Piyeer, ņaamiη Yeesu Kiristaa, yi baah η *Apootar* ciη de, mi yii fiis du kaytii, du bi rahas kosi car waadu findi wiη boo. Du rahasa taamboη η yurhi Kiristaani yurah, a yi Koohiη boo na Mucdohiη boo.

² Baahohsaat, du onu jam te in ceem gen baatke, η inhi du inah Kooη na Hed boo Yeesu !

In ci boo etoh ne boo raak kipes ηodid η Kooη

³ N hatiliη de, Hedi edid boo in ci boo etoh jen ne boo raak kipes ηodid nga de. A edid boo ca taamboη η inhi boo inah Kooη yi beeduk boo. A beeduk boo taamboη η yaki a yak η haf ce na baah kiη de.

⁴ N ineem, a gapeen boo gapoh baahid ci bo' inahdi findi ca hend te boo rahsid ca. A tumid ineem ne du fus η mađaah ci baahaadiici na yahrohe bi adinaani, du raak bak η kipes kiη de.

⁵ Ineem, wed tah, ndengdukaat keeh-keeh,
te η kosiη du, du baat nga tumohaad baahid,
η tumohaadi baahdeem, du baat nga inah Kooη,

⁶ η inhiη Kooη weem, du baat nga min amb haf du,
η min kiη du amb haf du weem, du baat nga muñ miskid,
η muñiη miskideem, du baat nga ηod η Kooη,

⁷ η ηodiiη du η Kooη weem, du baat nga waadtidoh η dooy du,
te η waadtidohiη du weem, du baat nga waad boobi keeh-keeh.

⁸ Laam in ceem jen nik nga du te ca gen baatuk dah, inhi du inah Hed boo Yeesu Kiristaa hey tume po du nikandi yoonddukaadi wala raakaadi njiriñ.

⁹ Waaye bo' nu in ceem nikdi nga de dah, a mand na fuulid, has ciη de na hoteedi usid. A alkohid ne a hoolduud η bakaad ciη de deβgaan.

¹⁰ Ineem wed tah, baah ciη ngo, ndengdukaat po beedki Kooη beeduk du na koodi a kood du nik in woorid nga du ; du tuma dah, du keenandi muk.

* : Tum ci 1-5; 8-12; 15   ☆ : 2 Piyeer 1:14   ☆ : 2 Piyeer 1:1

11 Te η ineem, dū hey rangsidfasse baahid buntaacin Nguuri genan po faw, Nguurin Hed boo Yeesu Kiristaa, Mucdohin boo.

Woo cin Apootar ci na woosuud ci oolkaah

12 Ineem wed tah, η genan dū naandis in ceem, ali nik ne dū inhid ca po yutid sah te dū tufkid po dū ndengid ngan keeh ki dū teebu.

13 N amb ne wa ini η joy tum feeh mi yii pes dah ne η yunee dū η naandsoh ceem.

14 Laam, η inhid ne η hey sabsukohe na faanii maañaadi, findi Hed boo Yeesu Kiristaa η haf ce teeboh ho wa.

15 Waaye, η hey ndengduke po, η finho cootin ngo, dū genee naandsuk in ceem.

16 Wi boo yegdee dū hayin Hed boo Yeesu Kiristaa η hatilin de, boo gaykeedi η andiini feru η hereñ bo', boo hotoot hotoot yaki a yak.

17 Laam KooH Baabi a yi ed de cir, yakidta de, wa nikee wa hoosoran KooH yi Hed kiyak hay nga de, woosa ne : « Yii a yi Kubkin ngo η waad keeh-keeh, yi neñ po η keeñ. »

18 Boo kerhootid hoosoreem puloh Asamaan, wa boo nik na Yeesu η tangooran KooH.

19 Wa baatta boo woor ne woo cin woosuud ci tufkid, te wa baahid ne dū fadoh ca nof. Ca mand na laampaani na siñaarde η disik ñuusid, po η wiisaadi, jaar mbeedi pul, hori na baab. Wa siñaarid η keeñ cin dū.

20 Bala ali in, inhaat ne, η woo-woosuud ci nik η Fiis ci, ali woosuud moosdi woyoh woo cin de haf ce*.

21 Laam ali woosuud moosdi woyoh η ini a waad η haf ce. A Fuudsi Hoolohngaani hiiree ba, ba yegdoheeda woo kin KooH.

2

Jangdohoh ci leyoh ci

1 Debgaan, bi woosuud leyoh nikeen η dooy cuubin Israayel ; wa nam mand daa, bi jangdohoh leyoh hey name nik η harmban dū. Jangdohoh ceem hey beke, η dooy jangdoh cin ba, liibohaad ci na baye bo' η muuy ; ba hey kee po ba taas Hedfi tos ba. N ineem, ba bek haf ba η muuyi gaawan ba sooyid.

2 Laayid hey ba taambde η tumohaad cin ba sepyid ci. Ba hey tahe po waasin keeh ki basu.

3 Waadi ba waad kopor hey tahe po ba feree lee, ba ñaañohee dū na ca. Atte'uukin ba cambid maañ, te sooyduukin ba tufkid.

4 Laam KooH faddi sah malaakaaci bakaade*, a njaf ca η nunga topaadiina, a tokka ca na ceen η ñuus tud po η mbadnan atteena.

5 A faddi sah adinaana debgaan, waaye η jamanoona a ruhsidoh masma laayda η adinaani riifee na sangid cin de, a mucdid Noohin na bo' yasna-kanak wiiriis, Noohin yi woyee booba ne ba yurhaat.*

6 KooH atte'id kur-taah ci kanak ci Sodom na Gomor, a hoomidta ca, po ca nikka misaal η sangid cin de na haye.

7 Waaye a mucdid Loot yurhid, yi raakee ini misik de lool η cakaaya booba yurhaadiicaam nikohe.

8 Loot genee η dooy ba, a yi a nikee bo' yurhid. A meedta raak miskid noh na wek sagu tumohaad can ba modaadiica a hotee, a kerheeda ca.*

✧ **1:17 1:17** Macce 17:5; Maarko 9:7; Luk 9:35 * **1:20 1:20** "η woo-woosuud ci nik η Fiis ci, ali woosuud moosdi woyoh woo cin de haf ce" : ini gerek woo ndii, wa namid min tokis : "ali bo' mindi tokis woo-woosuud ci nik η Fiis ci η findi a na liibohe η haf ce." * **2:4 2:4** malaakaaci bakaade : bum liib ne e safaal cin teerndin Camba 6:1-4, bum liib ne e malaakaaci hunee na Seytaani (marka ini fiisu η Macce 25:41). ✧ **2:5 2:5** Camba 6-9 ✧ **2:8 2:8** Camba 18:16-19:29

⁹ Mbaa Hedî inhid findi a mucdohan bi ñod nga de po ba pul ñ miskid ci, te a ambid yurhaadiici, ba na sekdohse mbehan atteena ne ba mbugalu.

¹⁰ A uupan mbugal bi na taambde kiñin ciñ ba ñ waad-waad usbid, ba heeffa kikilifaakiñ de. Jangdohoh ci leyoh ceem, ba bo' yegid haf ba, te ba yaksidukka, ba nupdi sah bas yakduud ci.

¹¹ Te ñ hot malaakaaci sah na yambeedi yakduud ceem na woo baseeh ñ fiki Hedî, te moona malaakaaci ced uupid yakduud ceem doole na hatil.

¹² Waaye bed, ba mand na doopaat ci raakdi hel, ci na taambde yeg-yeg ciñ ca, ca rimu ne ca ambu, ca apu ; ba na base in ci ba inahdi. Ba hey name sooy,

¹³ wa nik wirndiñ yurhaadiikiñ ba.

Mbalay na noh cong, wed ini neb ba. Ba cohha na du ne du baah kañam dah, ba na kaci'dohe kaci'doh, ba sepeynukaah, ba na raake nebid ngan lee ciñ ba.

¹⁴ Has ciñ ba na gene waak bitbi ba njaaloo'an na de, te ba mindi doyid bakaad, ba na ñaañohe boobi kos ciñ ba ndengdi. Ba mokdid waad kopor ; ba alku'id.

¹⁵ Ba fadid waasi yurhidî, ba muuyid, ñ taambdi ba taambid waasiñ Balaam, kubkiñ Bosor†, yi waadee edu kopor po a tumba yurhaadi.

¹⁶ Waaye a ngasuusa ñ d'ali a d'al waasi : A mbaam, yi mindi woo, a yi woo findi bo', a fad'dukohha woosuudeem naandohaadi a waadee tum.*

¹⁷ Jangdohoh ci leyoh ceem, ba cul raakaadi masub, suti puudsi na coottohe, Kooh koodkidid ba disik ñuusid tud.

¹⁸ Ba na ñaañohe bi ba na muuyde na woo ciñ ba yaksidkohaaci, woo ci bo' mindi koodoh in. Na woo ceem, ba nookee bi han puloh ñ mboolndiñ muuyid ci, ba bekee ba ñ cakaay.

¹⁹ Ba gapee ba raak haf ba, te bed ñ haf ba ba ñaam ciñ waad-waad ci na yahrohee ba, laam in nu min da dah, fu ñaamin wa.

²⁰ Nik ne ba inheen Yeesu Kiristaa, Hedî na Mucdohi, po ba pulla ñ hoolaadiiciñ Adina, po yutta, ba longissa ñ hoolaadiiceem, ca minnda ba dah, mirndohaadiñ ba uupan modaadi cambohaana.

²¹ Ba inah waasi yurhidî po yut, ba suungduk nakoh ci hoolid ci ba rahas dah, e inhaadi wa ngisohee nga ba.

²² Woyohaadii keeh nga ba : Buu fi dokkissid ñ in ca a huke.* Na wii : Mbaam-huk, ali fu book de book, a walañkis ñ ndapalaay mi.

3

Maañ maañ Hedî hey hee

¹ Baah ciñ ngo ñ keeñkoh, wii wed fiisi kanakdoh, wi maa kabdohee du. Ca kanak jen mi na naandsee du in ci du jangdasse, ne ñ yun kiñaañ kiñ du po du liibee hoolid.

² Ñ waad ne du naandsuk woo ci woosuud ciñ Kooh woyee deɓgaan, na nakoh ciñ Hedî Mucdohi, ci *Apootar* ciñ du woyee du.

³ Bala ali in, inhaat ne ñ jamanooci mirndoh, wa hey raake bi njembtohoh, ba na hee taambde kiñin ciñ ba.

⁴ Te ba hey woye ne : « A gapee ne a hey haye haa e ? Wa nikan kida ? Laam ina baab ci kaanoh poyi, in ci jen ris findi ca mandee ñ cambañ feran Adina. »

⁵ Boobeem na alkoh alkohduke ne deɓgaan, Kooh fereen Eel na kehey taamboh ñ woo kiñ de, kehyeem pulohee ñ masub, wa nikee ñ leero masub.*

⁶ Te masmeem wed riifde adinaana deɓgaan, wa dummbaa.*

† 2:15 2:15 Bosor : ñ teerndiñ Kind ci, a teeku Beyor (Kind ci 22:5). * 2:16 2:16 Kind ci 22:5-24:25; 31:16

☆ 2:22 2:22 Gonaah ci 26:11 ☆ 3:5 3:5 Camba 1:6-9 ☆ 3:6 3:6 Camba 6-8

⁷ Te woo keem, wed daak Eel ci na kehyi woti ndii, ca na sekfohse yongkaahan mbehan atteena, wi sangid cinj Kooh dumbohsan.*

⁸ Baah cinj ngo η keeñkoh, raakid ini du joydi alkoh, wed ne mbeh yino η Hedī mand na kiis junni (1000) te kiis junni (1000) mand na mbeh yino nga de.

⁹ Hedī rabuudi η ini a gapohee tum, findi bum liiboha. A na muñdee du, a waaddi ne ali bo' nga du sooy, waaye a waad ne boobi jen boysoh pesohaad.

¹⁰ Waaye mbehin Hedī hayan findi rokoh. Nj mbeheem, eel ci hey coote na duud tiitfohid, in ci nik nga doh po ca yahrukoh, kehyi na in ci habdu nga jen hey atte'se*.

¹¹ Nik ne in ci jen yahrukohan daa dah, du joyid pes pes hoolid wuu Kooh, te du nod nga de.

¹² Du sekee te du seesuk mbehin Kooh, wi eel ci jaalohan, ca yahrukoh, te in ci nik nga doh po ca naay.

¹³ Boo nak, boo bii sek eel as na kehey as, diki yurah gen, findi Kooh gapoha.

¹⁴ Ineem wed tah, baah cinj ngo η keeñkoh, η seki du na seke mbeheem, ndengdukaat po Kooh raak du raakaadi sikka, a raakuu woayah nga du, du raak jam na de.

¹⁵ Te ambaat ne : Sekfohi Hedī na sekfohe, a waad ne boobi muc, findi Pool, baah boo yi boo keeñkoh namoh du wa woo η fiisi a kabdoh du, η liibohaadi modidi Kooh on de.

¹⁶ Ineem wed a na woye η fiis ci a na kabdohe jen, ci a na woyohe in ceem. Raakid bak nga ca, ca yoobdi inhu, tahha po inhaadiici na bi mokidfi baahid waasi na boysohe boysoh ini ca tokis. Ba na name tum daa na Fiis ci cinooi. Ineem na bayee ba η dumbu.

Nakohi na askohi

¹⁷ Waaye du, baah cinj ngo η keeñkoh, η woyid na du η in ceem. Wortukaat, kinaat fad yurhaadiici ba nookee du na dal cinj ba po du ndengissuu η kosi du kos.

¹⁸ Baahohi Hedī boo Yeesu Kiristaa, Mucfohinj boo baahoh du, na inhi du inah de, baatkaat baatuk. A yi yakfaah woti po faw ! [Amiin !]

---

* **3:7 3:7** Esayi 66:15-16; Sofooni 1:18   * **3:10 3:10** Raakid fiis η fiis ci debgaan, ci woo ne : "kehyi na in ci nik nga jen hey sooye" ; cinooi nammba woo inii : "kehyi na in ci nik nga jen hey naaye".

Fiisi Saaj koc kabfoh

Rangsohaani

Saaj baahee η *Apootar* cinj Yeesu. Saaj na Saak na Piyeer bed *Apootar* ci kaahay ci tiik cinj ba uup woyu η teereeci nikiis ci na naandsuke kipes kinj Yeesu. Marka Saaj η Liminj tiik ci.

η finho kakaan ki na hulti na rapduukinj Yeesu, a taambkohid Maryaama, yaayinj Yeesu.✧ η mirndaani a yi adgohee bi Jangu, η diska woysee Asi η jamaanoonaam (bak nganj diskiki Turki nik woti-woti). η jamaanoonaam, wed a fiisoh "Yegfohinj Muci Saaj fiis", na "Fiisi Saaj koc kabfoh" wii, na fiis kanak wiiriis ci a kabfoh, na teerndinj "Teeb ki", wi na woye η in ci na haye η fikiiri.✧

Saaj kabfohdī fiisii wuu bo' yino wala wuu Jangu sangam, wa mand haa a fiisa ne bi jangu laayid mina njirnidkoh. Wa minid nik ne a koca kabfoh η Janguuci a adgohee, laam a inheen nikohaadinj ba te a baahndoheen haf ce nga.✧ Janguuceem sah, ced Kiristaani fiis kabfoh η teerndinj Teeb ki 2-3.

Bi bo' fadeen Janguuci, laam ba koseedī yegfoh cinj *Apootar* ci.✧ Saaj fiis wuu bi risee nga ne a ñaah ba te a ñiindid ba kiyooch ci etohu keeh-keeh η kos.

Fiisi Saaj koc kabfoh kadtidoh an :

- Rangsohaani : Woo ki na onohe kipes ki 1:1-4
- Pes η siñaar na waadoh 1:5-2:17
- Sangidinj Kiristaani 2:18-27
- Nik kubuucinj Kooh 2:28-3:24
- Inhisoh Fuudsinj Kooh na liibinj sangidinj Kiristaani 4:1-6
- Waadohinj Kooh 4:7-21
- Kos seedeeni Kooh seede Yeesu 5:1-15
- Reehdohaani 5:16-21

Woo ki na onohe kipes ki

¹ Ini raakee, koodoh η camba poyi, boo kerahhaa, hotoottaa na has cinj boo, boo marakkaa baahid te boo laallaa na yaah cinj boo, wed Woo ki na onohe kipes ki.

² Kipes keem teebokhid te boo hotida. Boo na seede'ee wa te boo yegdee du wa, wed kipes ki heydi reehe, wi nikee na Baabi te wa teebukka boo.

³ Mbaa ini boo hot, boo kerahhaa, boo bii nam du wa yegid, ne du nik yino na boo, boo hun nik yino na Baabi na Kubkinj de Yeesu Kiristaa.

⁴ Te boo bii fiis du in cii ne suminj boo mit.

Pes η dooy siñaar

⁵ Yegdohi boo kerah η Yeesu Kiristaa te boo yegdee du wa wed ne Kooh a siñaar te ali ñuus nikdi nga de.

⁶ Boo woo ne boo yino na Kooh, te boo tiindee η ñuus dah, boo na leye te boo pesdi η keeh.

⁷ Waaye boo nik η siñaar findi Kooh nikoh η siñaar dah, ndeem, boo yino η harmban boo te ñif minj Kubkinj de Yeesu wa dīi hoolid boo η bakaad ci jen.

⁸ Boo woo ne boo raakdi bakaad dah, boo na ñaañohe haf boo, te keeh ki nikdi nga boo.

⁹ Boo teyduk bakaad cinj boo η fiki Kooh dah, Kooh carid oolku te a yurhid. A hey boo daase, a hoolid boo η yurhaadi nu nik.

¹⁰ Boo woo ne boo bakaadfi dah, boo na woye ne Kooh leyoh, te woo kinj de nikdi nga boo.

2

¹ Komaakcinj ngo, mi yii fiis du in ceem ne du bakaaduu. Waaye yino nga boo bakaad dah, boo raakid Yi ngeldan boo n fiki Baabi, a Yeesu Kiristaa, Yurhidfi.

² Laam, a yi edoh haf ce ne a seeykohu wuu bakaad cinj boo, te wa wuu boo dong haa waaye wuu bi Adina jen.

Nakohi asi

³ Ini na teebe boo ne boo inhid Hedfi, wed ne boo taambid nakoh cinj de.

⁴ Yi na woye ne a inhid Kooh, te a taambidfi nakoh cinj de, yeem leyoh te keeh ki nikdi nga de.

⁵ Waaye boyi na taambde woo kinj de, waadi a waad Kooh na nike mitid sik te wa nik keeh nga de - n ineem boo inah ne boo bii n Kooh.

⁶ Yaa nu woo ne a yii n Kooh dah, a joy pesoh findi Yeesu pesohe.

⁷ Baah cinj ngo n keekoh, wa nakoh as wed maa fiisee du haa, wa nakoh maañid te du rahasa wa wa camb, te nakoheem, e woo ki du kerah.

⁸ Moona ini maa fiisee du, wa nakoh as keeh-keeh n kipes kinj Kiristaani, findi wa nam nikoh as keeh-keeh n kipes kinj du, ñuusi wa dñi coot te siñaari siñaardid po yutid.

⁹ Yi na woye ne a yii n siñaari te a waadfi yi a baah na de kos, a ris n ñuusi poyi.

¹⁰ Bi waad baah cinj ba kosid ci, ba gen n siñaari te ali in kafndandfi ba.

¹¹ Waaye bi waadfi baah cinj ba, ba dñi n ñuusi ; ba na tiinde n dooy ñuusi te ba inahdi dñi ba na kade, ñuusi fuuldid has cinj ba.

Bo' nu waad Adina dah, waadfi Baabi

¹² Mi yii fiis du, komaakci :
Du daasuud bakaad cinj du
sagu Yeesu Kiristaa.

¹³ Mi yii fiis du, baab ci :
Du inhid Yi nik n camba poyi.
Mi yii fiis du, komaakci fiir ci :
Du saahid Seytaani.

¹⁴ Mi yii fiis du, komaakci :
Du inhid Baabi.
Mi yii fiis du, baab ci :
Du inhid Yi nik n camba poyi.
Mi yii fiis du, komaakci fiir ci :
Du raakid hatil,
woo kinj Kooh gen nga du
te du saahid Seytaani.

¹⁵ Kinaat waad Adina na in ci nik n dooy Adina. 'Bo' waad Adina dah, waad Baabi nikdi nga de.

¹⁶ In ci nik n Adina jen, findi taambid kiñin, mad in ci has na hote, na yaksiduk n raak-raak, ceem jen ca ina Baabi haa, ca ina Adina.

¹⁷ Te kat, Adina na reehe reeh na in ci na madse nga, waaye yi na tume ini Kooh waad genan gen po faw.

Sangid cinj Kiristaani

¹⁸ Kubuucij ngo, boo bii η jamanooci mirndoh. Du kerhid ne sangidij Kiristaani yii hay, te woti-woti, sangid' cij Kiristaani laayid, tahha po boo inhid ne boo bii η jamanooci mirndoh.

¹⁹ Ba pulid' nga boo waaye ba baaheed'i nga boo ; laam ba baaheen nga boo dah, ba heen rise na boo. Waaye ineem teebohid' ne ali yino nga ba baahdi' nga boo.

²⁰ Du nak, du rahsid' Fuudsi Hoolohngaani taamboη η Yeesu Kiristaa, tahha po du jen du inhid' keeh ki η ini kad' η Kooh.

²¹ Mi yii fiis du, wa nikdi' haa ne du inahdi' keeh ki, waaye du inhida te du inhid' ne ali lee na puloheed'i η keeh.

²² Ya ba leyohi ? E yi taas ne Yeesu a yi Kiristaani*. Yeem, a yi sangidij Kiristaani, yi taas Baabi na Kubki.

²³ Yaa nu taasuk Kubki dah, a namdi' raak Baabi. Yaa nu teydufuk Kubki dah, a namid' raak Baabi.

²⁴ Ini du kerah η camba poyi, risaat nga du. Ini du kerah η camba poyi ris nga du dah, du naman ris η Kubki na Baabi.

²⁵ Te ini a gap boo, wed' kipes ki heydi' reehe.

²⁶ Ineem wed' η waadee du fiis η ini kad' η bi na muuydee du.

²⁷ Ini kad' nga du, Fuudsi Hoolohngaani du rahsoη nga de hey gene nga du, te du etohdi' bo' wiiris jangdee du ; Fuudsi yii jangid' du in ci jen, te ini a na jangdee du wa keeh te wa lee haa, mbaa risaat η Kiristaani, findi Fuudsi jangdoh du.

Kubuucij Kooh na bakaadfeedi

²⁸ Diski wa nik, kubuucij ngo, risaat η Kiristaani, po mbeha a teebkohan, wa raak boo riifid' na ooluk, boo raakuu kaci η fikiice ne a hay dah.

²⁹ Du inhid' ne a yurhid' dah, du namid' inah ne bo' nu na pese η yurah dah, a rimkoh nga de.

3

¹ Markaat findi Baabi waadoh boo po boo beedkohsee kubu Kooh te wed' boo nik ! Adina inahdi' Kooh, wed' tah wa inahdi' boo.

² Baah cij ngo η keekoh, diskii wa nik ndii boo kubu Kooh, te ini boo nikan kim teebohuudi' paad. Waaye, boo inhid' ne mbadna wa teebohsan, boo mandan na de, laam boo hey de hote findi a mand' keeh-keeh.

³ Bo' nu raak yaakaareem η Yeesu Kiristaa dah, a na hoolde hoolid' haf ce findi yeem hooloh.

⁴ Bo' nu nik tumoh bakaad' dah, a na tume ini hundii na waasiη Kooh, laam bakaad', wed' sang' teydufuk waasi.

⁵ Moona, du inhida : Ini tah Yeesu hay wed' ne a nihis bakaad' ci. Te a yi, a raakdi' bakaad'.

⁶ Bo' nu gen nga de dah, na bakaadfeedi ; bo' nu na bakaade dah, hotohdi' de, inahdi' de.

⁷ Kubuucij ngo, ali bo' kinaat du muuyid'. Bo' nu na tume in yurhid' dah, a yurhid' findi Kiristaani yurhoh.

⁸ Bo' nu gen η bakaad' dah, a baah η Seytaani, laam Seytaani bakaad' η camba poyi. Ini tah Kubkiη Kooh hay wed' ne a yahroh in ci Seytaani habid'.

⁹ Bo' nu rimuk η Kooh dah, a na tumeedi' bakaad', laam ini Kooh sok nga de findi tishoh, genan nga de ; a mindi' bakaad' laam a kubu Kooh kotii.

* **2:22 2:22** N jamanonaam, raakid' bi teydukee ne Kiristaani nikee Kubkiη Kooh, a hay hay η Adina, waaye a nikeedi' bo' njaay findi boo, a nikee puudis, a aassa bo' njaay teeku Yeesu. Kon nga ba Yeesu pulohdi' Eel ci, a haydi' Adina, te a nikeedi' Kiristaani, a nikeedi' Kubkiη Kooh. Saaj woo ndii ne bo' nu woo ineem dah, a leyoh, te ngaj saar 4, aaya 3, a woo ne boyeem, liib' cij de, ca liib' cij sangidij Kiristaani. Nama marak saar 4, aaya 15 na saar 5, aaya 1.

¹⁰ Ini d'lohif kubuucin KooH na kubuucin Seytaani wedi wii : 'Bo' nu na tumeedi yurhid wala a waadfi baah ce dah, a wuu KooH haa.

Waadtidoh

¹¹ Inii wed yegdohi du kerah n camba poyi an : Boo waadtidohaata ;

¹² boo kinaat tum findi Kayin, yi baahce n Seytaani, a boommba taambdoh ce. A boomoh de ye ? E tumohaad can de haf ce ced sepye, can taambdoh ce nikka yurhid, wed tah a boommba de.*

¹³ Kon baah cin ngo, bi Adina sang du dah, kinaat feyu.

¹⁴ Boo inhid ne boo puloh n kakaan, boo hayid n kipes, te waadi boo waad baah cin boo, wed teeboha. 'Bo' nu waadfi boobi dah, a ris n kakaan.

¹⁵ Yaa nu sang baah ce dah, a apoh bo'. Te du inhid ne ali apoh bo' raakfi kipes ki heydi reehe n dooy ce.

¹⁶ Inii wed inhid boo waadoh : Yeesu edohid kipes kin de wuu boo. Mbaa boo joyid nam edoh kipes cin boo wuu baah cin boo.

¹⁷ Waaye bo' raak, a hot ne baah ce raakid etoh, a rang keenin de nga de dah, waadohi puloh n KooH genoh na nga de ?

¹⁸ Kubuucin ngo, waadohin boo kinaat top n ngub ci dong, waaye wa hunaat na tumohaad na keeh.

¹⁹ N ineeem, boo hey inhe ne boo baah n keeh ki, te boo hey raake jam n kee cin boo n fiki KooH.

²⁰ Ali boo atte haf boo sah, boo inhid ne KooH a yi uup yak liib cin boo te a inhid in ci jen.

²¹ Baah cin ngo n keekoh, liib cin boo ambdfi boo findi yurhaadi dah, boo raakid ooluk n fiki KooH.

²² Te in nu boo kiim de dah, boo rahasa nga de, laam boo bii taambid nakoh cin de te boo na tume ini neb de.

²³ Inii wed nakohin de : Wed ne boo kos n Kubkin de Yeesu Kiristaa, te boo waadoh n harmban boo findi a nakoh boo wa.

²⁴ 'Bo' nu taambid nakoh cin KooH dah, a gen ngan KooH, te KooH gen nga de ; n inii, boo inhid ne a gen nga boo : sagu Fuudsi Hoolohngaani a ed boo.

4

Findi Fuudsin KooH na inhisohse

¹ Baah cin ngo n keekoh, kinaat kos boobi jen, bi na woye ne a Fuudsi Hoolohngaani na woydukohee ba ; markisaat ba baahid po du inah andi fuudsi na woydukohee ba puloh n KooH wala ; laam adinaani woti-woti, bo' laayid na tume haf ba woosuud te ba nikfaa.

² Du na hee inhisohse Fuudsin KooH an : 'Bo' nu woo jahran ne Yeesu Kiristaa hayid na faan dah, ini woydukoh de puloh n KooH ;

³ te waa nu teydukdi Yeesu yeem dah*, wa pulohdi n KooH, waaye wa liibin sangidin Kiristaani ; du kerheen ne wa dui hay te diski wa nik, wa dui n Adina.

⁴ Du bi kubuucin ngo, du baah n KooH, te boobi tum haf ba woosuud beem, e du saah ba, laam Yi nik nga du a yi uup yak yi nik n Adina.

⁵ Bed, ba baah n Adina ; wed tah woo kin ba woo Adina te bi Adina ba dui sikduk ba.

⁶ Boo nak, boo baah n KooH ; bo' nu inah KooH dah na sikduke boo sikduk ; yi baahdi n KooH, na sikdukeedi boo. Boo na inhisohse Fuudsin keeh ki na wi na muuydohe daa.

* 3:12 3:12 Camba 4:1-16 * 4:3 4:3 Marka ini fiisu n saar 2, aaya 22.

Waadfohiy Kooh

⁷ Baah ciŋ ngo ŋ keeŋkoh,
 boo waadtidoohaata ŋ harmban boo ;
 laam waadfoh puloh ŋ Kooh,
 te bo' nu waad morom ce d'ah,
 a rimkoh ŋ Kooh
 te a inhid Kooh.
⁸ Bo' nu waadfi morom ce d'ah,
 a moosfi inhoh Kooh,
 laam Kooh, a waadfoh.

⁹ Kooh teebohidi waadi a waad boo ŋ inii : Woosi a woos Kubkiŋ de yino-kongi ŋ Adina ne boo pes taamboh nga de.

¹⁰ Te waadoheem nikdi haa ne e boo waad Kooh, waaye a yi waad boo te a woossa Kubkiŋ de ne a nik seeykaahi nihsan bakaad ciŋ boo.

¹¹ Baah ciŋ ngo ŋ keeŋkoh, Kooh waadfi boo waadeem jen, mbaa, boo joyidi nam waadtidooh ŋ harmban boo.

¹² Ali bo' hotohdi Kooh. Waaye boo waadtidooh ŋ harmban boo d'ah, a genan nga boo, te waadfohiy de hey mite nga boo.

¹³ Inii wed na inhide boo ne boo gen ŋ Kooh, te a gen nga boo : edi a ed boo Fuudsiŋ de.

¹⁴ Boo hotidi ne Baabi a yi woos Kubki ne a nik Mucdfohiy Adina te boo bii seede wa.

¹⁵ Bo' nu woo jahran ne Yeesu a yi Kubkiŋ Kooh d'ah, Kooh gen nga de, te a gen ŋ Kooh.

¹⁶ Te boo inhid waadi Kooh waad boo, te boo kosida. Kooh, a waadfoh, te bo' nu gen ŋ waadfoh d'ah, a gen ŋ Kooh, Kooh gen nga de.

¹⁷ Waadfohi mitidi ŋ dooy boo ŋ raaki boo raak hel dalidi ŋ mbehan atteena, laam findi a mand, boo mand daa ŋ adinaanii.

¹⁸ Waadfoh hundi na neyyoh, waadfoh keeh-keeh na aaŋe aaŋ neyyoh, laam neyyoh na seke mbugal, kon boyi neyyoh, waadfoh mitidi nga de.

¹⁹ Ini kad nga boo nak, a yi koc waad boo, wed tah boo waadfi de.

²⁰ Bo' woo ne a waadfi Kooh, te a sang morom ce d'ah, a leyoh ; bo' nu waadfi morom ce yi a na hote d'ah, a mindi waad Kooh yi a hotdi.

²¹ Te boo rahsoh nakohii nga de an : « Yaa nu waad Kooh d'ah, a namaat waad baah ce. »

5*Kos seedeeniŋ Kooh*

¹ Bo' nu kos ne a Yeesu, a yi Kiristaani d'ah, boyeem, a kubu Kooh, te bo' nu waad Baabi, yi na rime d'ah, a waadfi bi rimkoh nga de.

² Ŋ inii boo inhid ne boo waadfi kubuuciŋ Kooh : Boo waadfi ba ne boo waad Kooh te boo taambidi nakoh ciŋ de d'ah.

³ Laam waad Kooh wed ne boo taambidi nakoh ciŋ de. Te nakoh ciŋ de bitdi,

⁴ laam bo' nu rimkoh ŋ Kooh d'ah, a minidi saah Adina ; te ini saah Adina, wed kosi boo kos.

⁵ Ya ba a yi min Adina dal yi kos ne Yeesu a Kubkiŋ Kooh ?

⁶ Yeesu Kiristaa yeem, a yi hay taamboh ŋ masuŋ na ŋif ne a mucidi boo ; a taamboh ŋ masuŋ dong haa, waaye ŋ masuŋ na ŋif ; te a Fuudsi Hoolohngaani na seede'ee wa, laam Fuudsi a yi keeh ki.

⁷ Seede kaahay raakidi :

⁸ Fuudsi na masmi na ñif mi, te ca kaahay jen ca hunid.

⁹ 'Bo' seede dah, a na kosse kosu ; waaye seedeeniñ Kooh wed' uupid' hatil, te wii wed' seedeeniñ Kooh : A seede'id' Kubkiñ de.

¹⁰ Yaa nu kos Kubkiñ Kooh dah, a raak seedeeneem η dooy ce ; yaa nu kosdi seedeeniñ Kooh dah, a amb Kooh findi leyoh, a kosdi seedeeni Kooh seede Kubkiñ de.

¹¹ Seedeeneem wed' ne Kooh edid' boo kipes ki reehand'i te kipes keem wedi η Kubkiñ de.

¹² Yi raak Kubki a yi raak kipes ki ; yaa nu raakdi Kubkiñ Kooh dah, raakdi kipes.

¹³ Nj fiis du in ceem ne du inah ne du raakid' kipes ki reehand'i, du bi kos Kubkiñ Kooh.

¹⁴ Oolki boo raak nga de, wed' ne in nu boo kiim te wa hun na waad-waadin' de dah, a kerah boo.

¹⁵ Te boo inah ne a yii kerah boo η in nu boo kiim de dah, boo namid' inah ne boo rahsid' in ci boo kiim.

Kiimdaat kosid' ci na bakaade

¹⁶ 'Bo' hot yino η baah cin' boo kosid' ci bakaadee, bakaadi bekdi de kakaan dah, a kiimdaat de Kooh, a onu kipes ; a hey wa one bi bakaadfi bakaadi bek ba kakaan. Waaye raakid' bakaadi na bekohe kakaan. Ineem tahdi so nakoh kiim Kooh.

¹⁷ In yurhaadi nu nik dah, wa bakaad, waaye raakid' bakaad ci bekdi bo' kakaan.

¹⁸ Boo inhid' ne yaa nu rimkoh η Kooh dah, a na bakaadeedi. A Kubkiñ Kooh na niid'ee de, Seytaani mindi de laal.

¹⁹ Boo inhid' ne boo boobiñ Kooh te Adina jen wa d'ii η yaah Seytaani.

²⁰ Te boo namid' inah ne Kubkiñ Kooh hayid', te a edid' boo ñaañ ne boo inhisoh Kooh, Keeh-keehi ; te boo bii ngan' Kooh, Keeh-keehi, ngan' Kubkiñ de Yeesu Kiristaa. Yeem, a Koohi keeh-keehi, kipes ki po faw.

²¹ Komaakcin' ngo, wortukaat kooh ci nikdi keeh.

Fiisi Saan kanakdoh kabdoh

Rangsohaani

Saan baahee η *Apootar* cin Yeesu. Saan na Saak na Piyeer bed *Apootar* ci kaahay ci tiik cin ba uup woyu η teereeci nikiis ci na naandsuke kipes kin Yeesu. Marka Saan η Liminj tiik ci.

η finho kakaan ki na hulti na rapduukin Yeesu, a taambkohid Maryaama, yaayin Yeesu.☆ N mirndaani a yi adgohee bi Jangu, η diska woysee Asi η jamaanoonaam (bak ngan diki Turki nik woti-woti). N jamaanoonaam, wed a fiisoh "Yegdohin Muci Saan fiis", na "Fiisi Saan kanakdoh kabdoh" wii, na fiis kanak wiiriis ci a kabdoh, na teerndin "Teeb ki", wi na woye η in ci na haye η fikiiri.☆

Saan fiisid teerndii "bitbi Kooh kood na kubuucin de", waaye bo' laayid amb ne bitbi na woyse ndii na kubuucin de, wa Jangu, na boobi baah η Janguuneem. Wa mand haa ne Saan liib ne jangdohoh ci baahaadiici a woyee η kabdohin de koc, ba hey haye η Janguunii. N ineem, a waad woytoh bi Janguuni ne ba taalndid ba pesee η keeh, na kerhid Kooh, na waadoh. A waadfi ne ba teyduk jangdohoh ci baahaadiiceem findi ba meed tumoh na jangdohoh ci *Apootar* ci tuuye.

Fiisi Saan kanakdoh kabdoh kadtidoh an :

- Kañdoh 1:1-3
- Pes η keeh na waadoh na kerhid 1:4-6
- Wortuk bi na ñaañohe 1:7-11
- Askohi 1:12-13

Kañdohi

¹ Mi, yakkin Janguuni, mi yii fiis da, fu yi Bitbi* Kooh tan na kubuucin da. N keekkohid du keeh-keeh. A mi dong waad du haa, waaye na bi inah jen keeh ki kad η Kooh.

² Boo waadid du sagu keeh ki boo jen baah te wa nikan nik ngan keeh cin boo po faw.

³ Kooh Baabi hey boo baahohe, boo misik de, a on boo jam. Yeesu Kiristaa kubkin Baabi hey boo baahohe, boo misik de, a on boo jam. N ineem boo pesee η keeh na waadoh.

Nakohi rahsohu η Baabi

⁴ N sumid lool η hotid bum ngan kubuucin da bii pes η keeh ki findi nakohi boo jen rahas η Baabi.

⁵ Te diki wa nik, mi yii kiim da fu yi Bitbi ne boo jen waadtidohaat. Ini η fiis da wii, wa nakoh as haa, waaye wa nakohi boo rahas η cambohaana.

⁶ Te waadoh wed ne boo pesee η nakoh cin Kooh. Wii wed nakohi, findi du kerhoha η cambohaana poyi : Boo pesaat η waadtidoh.

Wortukaat bi na ñaañohe

⁷ Bo' laayid pasarkohid η adinaani te ba na ñaañohe ñaañoh bo', ba teydukdi ne Yeesu Kiristaa hayid η Adina na faan, findi bo'. Boyi na taase ineem, a ñaañohoh bo', a sangidin Kiristaani.

⁸ Tufkaat η haf du, ne du ñakuu ini pangkin boo rim, waaye du rahas aaf mitid.

⁹ Bo' nu kad ini uup us ndeem te a topdi η jangdohi η ini kad η Kiristaani dah, a raakdi Kooh ; bo' nu top η jangdoheem dah, a raakid Baabi na Kubki.

☆ : Saan 19:25-27 ☆ : Teeb ki 1:1 * 1:1 1:1 Bo' laayid amb ne bitbi na woyse ndii na kubuucin de, wa Jangu na boobi baah nga.

¹⁰ Kim bo' hey d'u marke a kom d'u jangdoh wiiriis wi d'fah na jangdohem d'ah, kinaat de dalid ŋ kahan ciŋ d'u, kinaat sah tahas kañdohiŋ de.

¹¹ Laam bo' nu tahas de ŋ kañdohiŋ de d'ah, a hun hun na de ŋ tumohaad ciŋ de baahaad'iici.

Askohi

¹² Raakid in laayid ci ŋ joy d'u woo waaye ŋ waadfi ca fiis ŋ kayit findi an ; ŋ oolkid ne ŋ hey d'u hee marke, ŋ woo na d'u bo' na bo' ne boo uup sum.

¹³ Kubuuciŋ taambdoh fu bitib yi Kooh nam tan, bii kañid da.

Fiisi Saan kaahaydoh kabdoh

Rangsohaani

Saan baahee η *Apootar* cinj Yeesu. Saan na Saak na Piyeer bed *Apootar* ci kaahay ci tiik cinj ba uup woyu η teereeci nikiis ci na naandsuke kipes kinj Yeesu. Marka Saan η Liminj tiik ci.

η finho kakaan ki na hulti na rapduukinj Yeesu, a taambkohid Maryaama, yaayinj Yeesu.✧ η mirndaani a yi adgohee bi Jangu, η diska woysee Asi η jamaanoonaam (bak nganj diki Turki nik woti-woti). η jamaanoonaam, wed a fiisoh "Yegdohinj Muci Saan fiis", na "Fiisi Saan kaahaydoh kabdoh" wii, na fiis kanak wiiriis ci a kabdoh, na teerndinj "Teeb ki", wi na woye η in ci na haye η fikiiri.✧

Saan fiis kabdohii yaar na woyse Gayus. A fiiseen kabdoh wuu Janguuna Gayus nikohe, waaye Joteref, yaar baah bi adgoh Janguuna, teydukeedi wa, te a daldeedi sah bi hayee wa wike, a degga boobanj Janguuna inaa miskid. Wa minid nik ne fiisi kabdohsee weem wa 1 Saan wala 2 Saan, waaye bo' inahdi.

Raakeen yaar teeku Demetiriyus, a baah η bi na pangke na Saan. A joyeen taamb η bak caam. Saan edta de kabdohii, kabdohinj de kaahaydoh, te a woosa Gayus ne a dalfaat Demetiriyus baahid. A namma de woymdoh in ca raak η Janguuna.

Fiisi Saan kaahaydoh kabdoh kadtidoh an :

- Kañdoh 1:1-4
- Naahoh wuu Gayus na mini a min dalid bo' 1:5-8
- Wortuk Joteref 1:9-11
- Dengkoh η ini kad η Demetiriyus 1:12
- Askohi 1:13-15

Kañdohi

¹ Mi yii kañid da, Gayus, mi yi yakkin Janguuni, mi yii fiis kaytii wuu fu nawleeso, fu yi η keekoh keeh-keeh.

² Nawleeso, mi na kiime Kooh ne fu raak jam η in ci jen. Findi kipes kinj da na Kooh wiroh, Kooh onaat da wir faan mand daa.

³ Baah cinj boo kosid ci hayya ndii dah, ba na seede'e seede keeh ki nik nga da na findi fu na pesohe η keeh ki ; ineem, η nebuud nga lool.

⁴ η kerahha ne komaakcinj ngo η Kiristaani na pese η keeh ki dah, sumi mi na sume η ineem, η mindi raak sum ki uupa.

Findi Gayus na tumohe na baaboh ci

⁵ Nawleeso, in ci fu na tumde baah cinj boo kosid ci na baabe, po bi fu inahdi sah, fu na tumee wa tum woorid.

⁶ Ba seede'id waadi fu waad boobi, η fiki bi Janguunii. Te wa heen baahe lool ne fu baatdohee baah cinj boo beem η baabinj ba findi bo'-Kooh na tumohe.

⁷ Laam e tiikin Kiristaani tah ba kuruk te ba heelkuu ali in η boobi kosaadiici.

⁸ Kon boo, kosid ci, e boo joy baatdoh baaboh ceem ne boo hun na ba, boo pangkid keeh ki.

Joteref na Demetiriyus

⁹ η fiisid kayit, η kabdohhaa bi Janguuninj du, waaye Joteref taambkohdi woo kinj boo te a waad ne a yi adgohan boobi jen.

¹⁰ Wed tah η hay dah, η hey woye in ci a na tume, in ci modaadiici naandohaaci a na woyde boo. Ineem doydi de, a yi η haf ce, a na taambdukeedi baah cinj boo

kosid ci na haye ndeem te baat nga bi na waade wa tum a yi na hondohee ba tuma, ba sanga dah a aan ba η Janguuni.

¹¹ Nawleeso, kina alidkoha in baahaadi, waaye alidkoha in baahid ; boyi na tume in baahid, a baah η Kooh ; boyi na tume in baahaadi, a moosdi inah findi Kooh mand.

¹² Demetiriyus nak, boobi jen na woye in baahid nga de te bo' minid hot ne wa keeh. Boo namid de seede'id te fu inhid ne in nu boo seede dah, wa keeh.

Askohi

¹³ Raakid in laayid ci η joy da woo, waaye η waadfi ca fiis η kayit findi an.

¹⁴ N oolkid ne η hey da hote maañaaadi te boo hey woye bo' na bo'.

¹⁵ Jam nikaat na da ! Nawleeci ba dii kañid da ! Kañda nawleecin boo, yaa nu nga η tiikin de.

Fiisi Yuud kabɔfoh

Rangsohaani

Yuud yi fiis kabɔfohii nikee taambɔfoh Yeesu, ali nik ne sah a woo η rangsohaani ne a "ñaaminj Yeesu Kiristaa", te a "taambɔfoh Saak".

Yeesu raakeen taambɔfoh jaar nikiis, Saak na Suseef na Simong na Yuud.* Nj camba, ba koseedi Yeesu.* Waaye η finho hultinj Yeesu, ba kossa.* Taambɔfoh ce Saak nikee kilifa η Janguunanj Yerusalem, a yi Yuud, a nammba nik pangkidoh Hedī, a hotta ne wa raakid etoh ne a fiis kabɔfoh wuu kosid ci jen.*

Yuud inheen ne raakid boobi nga, ba dīi η dooy Janguuci waaye ba kosdi. Ba na yahrohe te atteeninj Kooh hey keene η dafuk ba. Yuud fiis kabɔfohii ne a woytoh kosid ci, a ñaah ba ne ba amb η kosi keeh-keehi.

Fiisi Yuud kabɔfoh kadtidoh an :

- Kañdoh 1:1-2
- Tumoh modaaɗiici nik η dooy kosid ci 1:3-4
- Kooh hey atte'e tumoh modaaɗiici 1:5-16
- Nakoh wuu kosid ci 1:17-23
- Yakid Kooh 1:24-25

Kañfohi

¹ Mi yii kañid ɗu, mi yi Yuud, ñaaminj Yeesu Kiristaa, η nammba nik taambɔfoh Saak, mi yii fiis kaytii wuu ɗu, ɗu bi Kooh beeduk η haf ce, ɗu bi Kooh Baabi waad, ɗu bi Yeesu Kiristaa na niide.

² Miskaat Kooh, a on ɗu jam na waad-waad te in ceem gen baatke !

Tumoh modaaɗiici nik η harmban kosid ci

³ Baah cinj ngo η keeñkoh, η waadeen ɗu fiis lool η ini kad η mucu boo baah. Waaye ini uup tufuk wed ne η ñaah ɗu, ɗu leber wuu kosi Kooh ed boobinj ɗe te koseem, findi wa nikohee, wa risan ɗaa.

⁴ Laam raakid boobi demba aassa nga ɗu, bi fu inah ne atteeninj ba fiisuud maañ. Ba bo' kaañid Kooh. Ini boo yeyyoodi baahohi Kooh baahoh boo, wed ba nduud po ba taambdee kiñin cinj ba, ba mbalaye, ba taasee Yeesu Kiristaa yi Hed boo ; te a yi dong boo kerhid.

Kooh hey atte'e tumoh modaaɗiici

⁵ Du inhid in ci maa hee ɗu woye jen po yutid waaye mi na naandsee ɗu ca rek. Wa Hedī mucid cuubinj Israayel η Misra,* wa kadta po wa raakka bi sang kos, a ap ba ap.*

⁶ Naandsukaat malaakaaci topeedi η hatili Kooh onee ca, ca fadta ɗiska ca gene.* Kooh ceenduk ca ceenduk ceeni genan gen, a tayca ca η ñuus tud po mbeha yakka, mbehanj atteena.

⁷ Namaat naandsuk bi Sodom na Gomor na kur-taah ca nikee η serooca tumee modaaɗi findi ɗaa, ba nikohee faankoh sangohuud, ba jeemeedfa faankoh faankohi daloh na faankohi Kooh teyɗuk, Kooh attee attee kur ceem, ca nikka firndeeni boobi jen min hot, te ca ris η dooy yongkaahi genan gen.*

⁸ Boobi demba aassa nga ɗu na name tum ɗaa ; ba na heeye in ci na bekee ba η usbid faan cinj ba, ba sang teyɗuk kikilifaakinj Hedī, ba base yakduud cinj Asamaan.

* : Macce 13:55   * : Saanj 7:1-5   * : Tum ci 1:13-14   * : Yuud 1:1   * 1:5 1:5 Pula 12   * 1:5 1:5 Kind ci 14:26-35   * 1:6 1:6 Camba 6:1-4   * 1:7 1:7 Camba 19:1-29

⁹ Mikayel yi baah η kilifaacin malaakaaci sah, a tumdaa. Wa a lahtohee na Seytaani, a nookoheeda na de fidaafin Musaa, a kaañeedi de atte wala a bas de, a woo de ne : « Hedfi ngasaat da ! »

¹⁰ Waaye boobi mi na woye beem, in nu ba inahdi dah, ba na basee wa bas, te in ci ba inah, ba inhoh ca findi doopaat na inhohe ; inheem na bayee ba η dumbu.

¹¹ Mas boobeem ! Ba taambid waasin Kayin.✧ Te sagu waad kopor, ba tumid po ba muuyid haf ba findi Balaam✧ ; ba kaanid laam ba na ndengsidkohe na Kooh findi Kore.✧

¹² Boobeem bed na bekee du kaci ne du cohha ne du baah kañam dah. Ba na ñame ñam po ba uupid te ba supkuu nga, ba na liibe haf ba dong. Ba mand na ngaabi na tobeedi, wi puudsi na coottohe ; ba mand na kidig ci na raakeedi ali kubu η jamanoni ca na rimohe ; kidig ci kaan, kaanissa, dofuusa ;

¹³ Ba mand na ginaah ci ayukid cin cookmi, ci na pulde soñin kaciin ca ; ba mand na hor ci tufukdi disik yino. Kooh koodkidid ba disik ñuusid tud, diski ba nikan po faw.

¹⁴ Henok caacin boo yasna-kanakdoh, camboh η Aadama,✧ a woyeen findi woosuud η ini kad nga ba an : « Marka, η hotid Hedfi hayeeda hunid na malaakaacin de hoolid ci junni-junniici !

¹⁵ A hay ne a atte bi Adina jen, a mbugal bakaadoh ci jen η modaañiici ba tum jen sagu ndengsidkahi ba ndengsidkohee na de. A nam ba mbugal η woo ci baseeh ci boobeem woyee de jen, boobi fu inah ne ba sang de sang. »

¹⁶ Boobeem genan ayukid, ba lahtukee η ini rahas ba te ba na taambde kiñin cin ba. Ba minotid woo, ba na woye in ci neb bi ba amb ne ba minid raak in nga ba.

Nakoh wuu kosid ci

¹⁷ Waaye du bi baah cin ngo η keeñkoh, naandsukaat in ci Apootar cin Hedf boo Yeesu Kiristaa woyee maañid.

¹⁸ Ba woyeen du ne : « N jamanoci mirndohan, wa hey raake bi njembtohoh, ba kerhidandi Kooh, ba taambdan kiñin cin ba. »

¹⁹ Boobeem bed na sabsohe kosid ci, Fuudsin Kooh nikdi nga ba, ba amboh liib bo' dong.

²⁰ Waaye du bi baah cin ngo η keeñkoh, yipaati kipes kin du η kosin du hoolohngaani. Kiimaati Kooh taambo η Fuudsi Hoolohngaani,

²¹ genaati amb ne Kooh waadid du, du sekee na ooluk oni Hedf boo Yeesu Kiristaa na hee du one, kipes ki heydi reehe sagu miski du misik de.

²² Boobi na liibsidhe η kosin ba, misikaati du ;

²³ binoobi du koodoh ba η yongkaahi, du mucid ba ; bum misikaati du waaye wortukaati, sangaati sah reb kulbaacin ba ci tumohaad cin ba modaañiici usbid.

Yakid Kooh

²⁴⁻²⁵ Yakdaati Kooh yi min du amb po du kafndukuu, yi min tum po, mbehi du tufkan η fiki yaki a yak, du raakuu sikka te du hey sume keeh-keeh. Yakdaati Koohi yino-kongi, a yi Mucdohin boo taambo η Yeesu Kiristaa, Hedf boo. A yi yakdaah, a yi edaah cir, a yi Hedf hatil na nguur, bala Adina raakan na woti na po faw ! Amiin !

Ini Yeesu teeb Saan

Rangsohaani

Saan baahee η *Apootar* cin Yeesu. A baa η bi uup woyu η teereci nikiis ci na naandsuke kipes kin Yeesu. Marka Saan η Limin tiik ci.

η finho kakaan ki na hulti na rapduukin Yeesu, a taambkohid Maryaama, yaayin Yeesu.✱ η mirndaani a yi adgohee bi Jangu, η diska woysee Asi η jamaanoonaam (bak ngan diki Turki nik woti-woti). η jamaanoonaam, wed a fiisoh teerndi na woyse "Yegdohin Muci Saan fiis", na kabdoh kaahay,✱ na teerndii.

Saan fiis teerndii wuu "Janguuci yasna-kanak cin Asi",✱ te Yeesu taambo η Saan, a kabdohha Janguuci yasna-kanak ceem yaa nu nga fiis rohyid,✱ waaye ini uup η teerndii wa ini Yeesu teeb Saan η ini kad η "ini joy hay maañaadi".✱

Saan hotid Yeesu η ndamin de, a hotid boofohaani η Koo η ina wila. A hotid findi Koo η na ñaamkohse ndaam. A hotid ruuh cin bi apu sagu kosi ba kos Yeesu. A hotid bi naamo η kehyi, ca nikka atteenin Koo η. A hotid doopaat cin baahaadiini. A hotid saahi mirndoh na Asamaan as na kehey as, baahaadi raakdi nga.

Ñaamaar laayid nga, te ca yoobdi toksu.

Ini Yeesu teeb Saan kadtidoh an :

- E Yeesu Kiristaa teeboh in ci nik η teerndi 1:1-3
- Kañdoh wuu Janguuci yasna-kanak ci 1:4-8
- Yaki Yeesu yak η Eel ci 1:9-20
- Fiis ci Yeesu kabdoh Janguuci yasna-kanak ci 2-3
- Ini wil boofohaani η Koo η Eel ci 4-5
- Ndad ci rangohaaci yasna-kanak ci 6:1-8:5
- Kulub ci yasna-kanak ci 8:6-11:19
- Iiñ-safaali na bitbi 12
- Kosid ci na doopaat cin Seytaani 13
- Kuyin Mbaali yini na tosuud ci 14:1-5
- Atteenin Koo η na kaas ci yasna-kanak ci 14:6-16:21
- Ngonjom kin Babilon na ndami mirndoh 17-20
- Asamaan as na kehey as 21:1-22:5
- Rehdohaani 22:6-21

Teebtidohi

¹ Inii wed Yeesu Kiristaa teeboh : Koo η ed de ne a teeb ñaam cin de ini joy hay maañaadi. A yi Yeesu, a woos malaakaanin de ne a teeb Saan wa, ñaamin de.

² Saan yeem, a teebohid ini a hot jen, wa nikka woo kin Koo η na seedeeni Yeesu Kiristaa seede.

³ Boyi jangdan boobi teerndii hey sume, a yi na boobi kerhan woo ci puloh η Koo η ceem te ba amb in ci fiisu ceem, laam jamaonin ca rebid.

Kañdohi wuu Janguuci yasna-kanak ci

⁴ Mi Saan, mi yii fiis wuu Janguuci yasna-kanak ci nik η Asi. Yi nik, te a yi nikee te a yi na haye baahohaad du, a on du jam. Fuudis ci yasna-kanak ci✱ nik η fiki boofohaani de baahohaad du, ca on du jam.

⁵ Yeesu Kiristaa, seedeeni woor, yi koc rimuk η kaanid ci, kilifaani η buur cin kehyi, baahohaad du, a on du jam.

✱ : Saan 19:25-27 ✱ : 1 Saan; 2 Saan; 3 Saan ✱ : Teeb ki 1:4 ✱ : Teeb ki 2-3 ✱ : Teeb ki 1:1 ✱ 1:4 1:4 Teeb ki 3:1; 4:5; 5:6

A waadid boo te a moosdid boo bakaad ciñ boo na ñif miñ de,
⁶ a ambsohid boo jen, a habdidta boo Nguur, a bekka boo nga, a tummba boo seeykidoh wuu Kooch Baab ba. A yakdaah te min-min nikaat na de po faw. Amiin !
⁷ Markaat, a yi hay ñ dooy eel ; yaa nu nga hey de dege has po bi maang de sah, cuub ciñ kehyi jen hey de rooye. Ee, amiin !
⁸ Kooch Hedi woo ne : « Ñam *Alfa* na *Omega**, ñam nik, ñam nikee te ñam na haye ; a ñam Hed-hatil. »

Yeesu tebkid Saan

⁹ Mi Saan, baah du ngan Yeesu, huntohin du yi baah na du miskidi, baahha na du Nguur na muñ seke. Wa nikee wa ñ ambu ñ Patmos, kur ka masmi wil, ñ ambsee sagu woo kin Kooch na seede Yeesu.
¹⁰ Ñ mbehin Hedi, Fuudsi Hoolohngaani ammba so, ñ kerheeda ñ finhooso hooso leehkeeda findi kuluñ
¹¹ an : « Ini fu na hote fiisaa, wa nik teere, fu kabdoha Janguuci yasna-kanak cii : Efes na Ismirna, Pergam, Tiyatiir, Sardees, Filadelfi na Lawdise. »
¹² Ñ heelukka ne ñ marak ya ba hed hoosoori na wee na so, ñ hotta laampa yasna-kanak urus.
¹³ Mannda haa ne a bo' nikee ñ leerooca. A bekkee kulba hutid, wa tokuusa ñ fisaari na seentur urus.
¹⁴ Find ciñ hafin de nikee yaanow haa find mbaal, haa maar galacaac. Has ciñ de siñaardeeda findi jaal yongkaah.
¹⁵ Kot ciñ de mannda na moosi hooldohu ñ yongkaah, foocuusa po wa melcideeda. Hoosorin de mannda na duud masub laayid.
¹⁶ A ammba hor yasna-kanak ñ yaahin de ñaahmi, ndang kaañid, wi na ngufe na bak kanak puleeda ñ ngubin de ; fikiirin de siñaardeeda findi nohi.
¹⁷ Ñ hot de hot rek ñ keennda ñ kot ciñ de po mand haa ne ñ kaan kaan ; waaye a degga so yaahin de ñaahmi, a woosa ne : « Kana neyyoh, ñam koc te ñam mirndohan,
¹⁸ ñam pesidi, ñ kaaneen, waaye diski wa nik mi yii pes po faw, caafndin kakaan na win Jaanim cii na so.
¹⁹ Kon fiisa ini fu hot, ini raak woti na ini na haye ñ fikiiri.
²⁰ Ini dasdukidi nik ñ hor ci yasna-kanak ci fu hot ñ yaahin ngo ñaahmi na laampaaci urus ci yasna-kanak ci tokis inii : hor ci yasna-kanak ci ced malaakaacin Janguuci yasna-kanak ci. Te laampaaci yasna-kanak ci ced Janguuci yasna-kanak ci.

2

Ini fiisu wuu Janguunin Efes

¹ Fiisa inii wuu malaakaanin Janguunan Efes, woyaa de ne : “ Yi amb hor ci yasna-kanak ci ñ yaah-ñaahum te a tiindee ñ harmban laampa-urus ci yasna-kanak ci, woo inii :
² Ñ inhid ini fu na habde jen, ñ inhid pangkin da miskidi na mini fu min muñ fu seke ; ñ inhid ne fu mindi teyduk añaandid ci. Fu markiskid bi na woye ne ba *apootar* po fu inahha ne ba na leye.
³ Fu minnda muñ fu seke, fu yaabid lool sagu tiikin ngo te fu dokukdi finho.
⁴ Waaye raakid ini ñ hot nga da te wa baahdi, wed fadi fu fad waadi fu waadee so koc.

* **1:8 1:8** *alfa na omega*: cad mbaadi koc na wi mirndoh ñ *alfabeenin*Gerek ci. Wa tokis ndii "cambohaani na reehdohaani" - Marka saar 21, aaya 6 na saar 22, aaya 13.

⁵ Naandsuka d̄iski fu puloh, fu keennda, fu boysoh tumohaad̄, dokka η tumohaad̄ caŋ da koc. Wa nikd̄i d̄ah, η hey hee nihse laampaaniŋ d̄a η d̄iski wa nik, hanaa fu boysoh tumohaad̄.

⁶ Waaye raakid̄ ini η hot nga d̄a te wa baahid̄, sangi fu sang in ci bi Nikola na hab̄de. Mi sah η namid̄ ca sang.

⁷ Yi raak nof kerhaat ini Fuud̄si Hoolohngaani, Fuud̄siŋ Kooh woo η Janguuci ! Yaa nu saah d̄ah, η hey de ñamde η rimiŋ kidgiŋ kipes ki nik η dooy nguukan Kooh. ”

Ini fiisu wuu Janguuniŋ Ismirna

⁸ Fiisa inii wuu malaakaaniŋ Janguunan̄ Ismirna, woyaa de ne : “ Yi koc na Yi mirndoh, Yi kaanee te a hulitta, woo inii :

⁹ N̄ inhid̄ miskid̄iŋ d̄a na ñaki fu ñak, moona fu hed̄ raak-raak. N̄ inhid̄ leydoh ciŋ bi na woye ne ba Yawuut te ba Yawuut haa, ba *sinaagog* Seytaani.

¹⁰ Fu hey raake miskid̄ waaye kina neyyoh. Marka, Seytaani hey beke bi bo' nga d̄u η kaso ne d̄u markisku, te d̄u hey raake miskid̄ neeh ndan̄kiyaah, waaye kinaat fad̄, ndengd̄ukaat po ali d̄u kaanoh nga sah d̄u bay, η hey d̄u aafe kipes ki reehand̄i.

¹¹ Yi raak nof kerhaat ini Fuud̄si Hoolohngaani woo Janguuci ! Yi saahan, a yegand̄i miskid̄iŋ kakaan ki kanakd̄oh. ☆ ”

Ini fiisu wuu Janguuniŋ Pergam

¹² Fiisa inii wuu malaakaaniŋ Janguunan̄ Pergam, woyaa de ne : “ Yi amb ndangi kaañid̄i, wi na ngude na bak kanak woo inii :

¹³ N̄ inhid̄ ne d̄iski fu gen wed̄ d̄iski boofoha-buuri nik, wiŋ Seytaani, waaye fu nofid̄ nga so. Fu fad̄d̄i kosi fu kos nga so, po sah wa Antipas seedeeniŋ ngo woor apse. A apohu η kur d̄u, η d̄iska Seytaani gen.

¹⁴ Waaye bi in rek, ced̄ η hot nga d̄a te ca baahd̄i : Raakid̄ η boob̄iŋ d̄a, bi taambid̄ jangd̄oh ciŋ Balaam, yi jangdee Balak ne a bakaad̄d̄ukoh Israayel ci po ba ñamma sepet ci seeykohu wuu kooh ci nikaad̄iici, ba faankoheeda faankoh sangohuud̄. ☆

¹⁵ Namid̄ raak bi bo' η boob̄iŋ d̄a bi taambid̄ jangd̄oh ciŋ bi Nikola.

¹⁶ Mbaa ! Boysoha pesohaad̄ wala η hey haye win-win na ndangi na pule η ngubiŋ ngo ne η hiñoh boob̄eem.

¹⁷ Yi raak nof kerhaat ini Fuud̄si Hoolohngaani woo Janguuci ! Yi saahan, η hey de ede kañam ki na woyse *maan* ☆ wi d̄asdukid̄i, η nam de ed̄ atoh yaanow, atoh fi fiisu tiik as wi ali bo' inahd̄i d̄al boyi rahsana. ”

Ini fiisu wuu Janguuniŋ Tiyatiir

¹⁸ Fiisa inii wuu malaakaaniŋ Janguunan̄ Tiyatiir, woyaa de ne : “ Kubkiŋ Kooh yi has ciŋ de siñaarde haa jaal yongkaah, kot ciŋ de mannda na moosi foocu po wa melcid̄e, woo inii :

¹⁹ N̄ inhid̄ ini fu na hab̄de jen, na waad̄i fu waad̄oh, na kosi fu kos, na waad̄i fu waad̄ taambkohoh, na mini fu min muñ fu seke. N̄ hotid̄ ne ini fu na hab̄de jen woti-woti wed̄ uup wa koc.

²⁰ Waaye raakid̄ ini η hot nga d̄a te wa baahd̄i, fad̄i fu fad̄ Yesabel η ini neb̄ de, bitbi na woye ne a woosuud̄. A muuydee ñaam ciŋ ngo, a jangdee ba faankoh sangohuud̄ na ñam sepet ci seeykohu wuu kooh nikaad̄i.

²¹ N̄ onid̄ de in maañid̄ ne a boysoh pesohaad̄ waaye a sangid̄ ne a fad̄and̄i faankoh sangohuud̄.

²² Marka, η hey de faane kosaay miskid̄, a yi na bi na njaalo'e na de ne ba boysohd̄i pesohaad̄, ba fad̄ tumohaad̄ ciŋ de d̄ah.

²³ N̄ hey ape kubuucinj d̄e, te Janguuci jen hey inhe ne ñam inah in ci boobi na liibe na ci ba na made. N̄ hey wirnde yaa nu nga d̄u d̄ah, ini fu tum.

²⁴ Ini kad̄ nga d̄u, d̄u bi binoobi te d̄u baahha n̄ Janguuninj Tiyatiir, d̄u bi taambdeedi jangdohinj boyeem, d̄u bi inahdi sah in ci dasdukid̄ ci noodid̄ cinj Seytaani findi ba na woyohee wa, mi yii woo d̄u ne n̄ degandi d̄u in bitid̄ wiiriis.

²⁵ Waaye ini d̄u raak, ñodaat nga po mbadna n̄ hayan.

²⁶ Yi saahan te a ris taambid̄ nakoh cinj ngo po n̄ mirndaana, n̄ hey d̄e dege n̄ dafuk cuub̄ ci.

²⁷ A hey ba adgid̄e na salma, a pooksoh ba findi meeme na ruñubsohohse.

²⁸ A raak hatil findi wi n̄ rahsoh n̄ Baabinj ngo. Te n̄ hey d̄e ede mbeedi, hori na baab̄.

²⁹ Yi raak nof kerhaat ini Fuudsi Hoolohngaani woo Janguuci. "

3

Ini fiisu wuu Janguuninj Sardees

¹ Fiisa inii wuu malaakaaninj Janguunanj Sardees, woyaa d̄e ne : " Yi raak Fuudsi ci yasna-kanak cinj Kooh* na hor ci yasna-kanak ci woo inii : N̄ inhid̄ ini fu na hab̄de jen ; n̄ inhid̄ ne boobi amb̄ ne fu yii pes te fu kaanid̄.

² Yunka, fu ndengid̄ ini tas nga d̄a wi na kaane ! N̄ hotid̄ ne tumohaad̄ cinj d̄a mitd̄i n̄ has cinj Koohinj ngo.

³ Kon naandsuka ini fu rahas te fu kerahhaa ; taambdaa te fu boysoh pesohaad̄. Fu yunukd̄i d̄ah, n̄ hey haye nga d̄a bañit findi rokok̄ te fu inhand̄i wahtuuni wa nikohan.

⁴ Moona, ali ba laaydi, raakid̄ bi baah n̄ Janguuninj Sardees te ba sobe'id̄di kulbaacinj ba ; ba hey bekke kulba yaanow, ba hun na so laam ba yeyyoo'ida.

⁵ Yi saahan, a bekkohan kulba yaanow daa ; n̄ moosandi tiikinj d̄e n̄ teerndinj kipes ki, te n̄ hey teyduke n̄ fiki Baabinj ngo na malaakaacinj d̄e ne : 'Yii a yinj ngo.'

⁶ Yi raak nof kerhaat ini Fuudsi Hoolohngaani woo Janguuci. "

Ini fiisu wuu Janguuninj Filadelfi

⁷ Fiisa inii wuu malaakaaninj Janguunanj Filadelfi, woyaa d̄e ne : " Yi hool te a nikka Keeh-keehi, yi amboh caabndinj Dawuuda, yi rangis d̄ah bo' rangandi, te a rang d̄ah bo' rangandi, boyeem woo inii :

⁸ N̄ inhid̄ ini fu na hab̄de jen. Marka, n̄ rangsid̄ n̄ fikiifu buntaani ali bo' mindi rang. Fu raakdi hatil laayid̄ waaye fu ambid̄ woo kinj ngo te fu taasukdi tiikinj ngo.

⁹ Inii wed̄ n̄ tuman bak n̄ bi baah n̄ *sinaagoginj* Seytaani, leyoh ci na woye ne ba Yawuut te ba nikdaa. Sikd̄uka, n̄ hey ba haydukohe, ba yek n̄ kot cinj d̄a po ba inah ne n̄ waadid̄ d̄a.

¹⁰ N̄ woyee d̄a ne muña fu sek, te fu tumida ; mi nak, n̄ hey d̄a d̄ipe n̄ jamanooni miskidi na hee ule Adina jen. Wa hayan ne wa markisuk boobi gen n̄ kehyi.

¹¹ Hayinj ngo usid̄i. N̄oda n̄ ini fu raak po ali bo' minuu koodoh raayaaninj d̄a nga d̄a.

¹² Yi saahan, n̄ hey d̄e tume kumbin n̄ kahninj Kooh, Koohinj ngo ; a pulissandi nga muk te n̄ hey fiise nga d̄e tiikinj Koohinj ngo na tiikinj kur kinj Koohinj ngo, Yerusalemi asi, wi ruhsoh Eel ci, n̄ Koohinj ngo ; n̄ nam fiis nga d̄e tiikinj ngo asi.

¹³ Yi raak nof kerhaat ini Fuudsi Hoolohngaani woo Janguuci. "

Ini fiisu wuu Janguuninj Lawdise

* 3:1 3:1 Teeb ki 1:4; 4:5; 5:6

¹⁴ Fiisa inii wuu malaakaanij Janguunan Lawdise, woyaa de ne : “ Yi na woyse "Amiin", Seedeeni woor te a woyee keeh, Yi in ci Kooh fer jen taamboh nga de woo inii :

¹⁵ N inhid ini fu na habde jen, fu soosdi, fu dohdi. Cey fu mineen soos wala fu doh dah !

¹⁶ Waaye ini fu iroh, fu dohdi, fu soosdi, tahid po η hey da bote.

¹⁷ Laam fu yii tipuk ne fu hed raak-raak, an fu raakid po fu etohisdī in, waaye fu inahdi ne, fu torhid, fu miskohid, fu bangtuud, fu fuulid, fu tas-barang !

¹⁸ Wed tah po inii wed maa woyee da : Roma nga so urus hoolduud na yongkaah, fu raak ; fu rom kulba yaanow, fu raak bekkaah wa dasid kaciikin tas-barangij da ; fu rom tuufkaah wuu has cin da, fu min hot.

¹⁹ Bi η waad jen, maa woytohee ba woytoh, η kuysee ba. Sawra te fu boysoh pesohaad !

²⁰ Markaat, ñam yii η buntaani te mi yii labid, bo' kerah hoosoorij ngo te a rangis dah, η hey aase kahan ce η ñam na de, a ñam na so.

²¹ Yi saahan, η hey de ede a boof na so η boofoha-buuri, boofohaaniη ngo, findi wi η saah, η boofid na Baabinη ngo η wiη de.

²² Yi raak nof kerhaat ini Fuudsi Hoolohngaani woo Janguuci. ” »

4

Boofohaaniη Kooh buuri, na Nguuriη de

¹ Wa ineem coot inii wed teebuk ko : N hot bunta rangukid η Eel ci te hoosoori η debee kerah woyeeda na so diiddeeda findi kuluβ woosa so ne : « Rapa ndii, η teeb da ini taamb nga te wa raakohan daa. »

² N diskī diskī Fuudsi Hoolohngaani ammba so, η hotta boofoha-buur tufkiduud η Eel ci, raakka Yi boof nga.

³ Yi boofee nga melcideeda findi atoh fi modohngaani na woyse *yaspis* na wi na woyse *sardiyon* ; ñaangi-ñaangi melcid findi atoh fi modohngaani na woyse *esmaragos** willaa.

⁴ Boofoha-buur ndanjiyaah-kanak na nikiis (24) nderra boofohaaneem, yakak ndanjiyaah-kanak na nikiis (24) booffa nga ca, ba bekkee kulba yaanow, ba degga mbahne-buur habdohu urus η haf cin ba.

⁵ Bi meleñ na bi duud na bi inding kurkoheeda η boofoha-buura te laampa yasna-kanak siñaardeeda η fiki boofoha-buura, ced Fuudis ci yasna-kanak cin Kooh☆.

⁶ N fiki boofoha-buura raakee inaa haa cookom weer melcid findi seetu.

N leernij boofoha-buuri, na ini wila, raakeen pesid nikiis, ca riiffa na has η fikiiri na finhoori.

⁷ Pesidī koc mand na gaynde ; yi kanakdoh mand na doon naar ; yi kaahaydoh raak fiki haa fiki bo', yi nikiisdoh mand na caangooni na punde.

⁸ Pesid ci nikiis ceem yaa nu nga dah raakka paβ yasna-yino ; paβ cin ca riiffa na has η oobi na dafki. Ca gennda gen na woo kii noh na wek :

« A hoolid, a hoolid, a hoolid ;

Kooh Hedi, yi Hed-hatili ;

a yi nikee, a yi nik te a yi na haye. »

⁹ Waas nu ca yakdoh na yeek Yi boof η boofoha-buuri, Yi na pese po faw, te ca edee de cir, ca corkidee de dah,

* **4:3 4:3** *yaspis, sardiyon, esmaragos*: marka pemeecin Yerusalemi asi ngan tiik ci inhassaadici. ☆ **4:5 4:5**
Teeb ki 1:4; 3:1; 5:6

¹⁰ yakak ci ndan̄kiyaah-kanak na nikiis ci (24) yek η fiki Yi nik η boofoha-buuri ne ba ñaamuk Yi na pese po faw. Jaar ba njaf mbahne-buur ciη ba η fiki boofoha-buuri, ba woyee ne :

¹¹ « Hedi, Koohiη boo,
a fu yakdaah,
fu yeyyoo cir na hatil.
Laam a fu fer in ci jen
fu waadta ne ca raak,
ca feruusa. »

5

Kuyiη mbaali yini na teerndi

¹ Teemb ndeem, η hotta teere η yaahi ñaahmiη Yi boof η boofoha-buuri, wa raakeen fiis η dooyi na dafki, wa ñaakduusa na ndad yasna-kanak ne wa rangu, ndad nu nik raakka mandargaani teeboh ne teerndi ranguud η tiikiη Kooh.

² N hotta malaaka raakid hatil leehkeeda an : « A ba yeyyoo nihis ndad ci, a rangis teerndi ? »

³ Waaye yi yeyyoo rangis teerndi a marak dooyi, raakdi ; wa η Asamaan haa, wa η kehyi haa, wa η oob kehyi haa.

⁴ N fudeeda fud miskid η ini ali bo' yeyyoodi rangis teerndi, bo' yeyyoodi marak η dooyi.

⁵ Yakak yino η yakak ca woosa so ne : « Kina fud. Marka, gayndeeniη cuubiη Yudaa, yi setiη Dawuuda saahid bi sang de ; a yeyyoo'id nihis ndad ci yasna-kanak ci, a rangis teerndi. »

⁶ Wed η hotoh kuy mbaal yin. A tufkee η leernaη boofoha-buura ; pesid ca nikiis ca na yakak ca willa de. A mandee na ini hoosu ; a raakee wiic yasna-kanak na has yasna-kanak, ced Fuudis ciη Kooh yasna-kanak ci[☆] woosohu η kehyi jen.

⁷ Kuyaη Mbaala yina kadta, a bayya teernda nikee η yaah-ñaaahmiη Yi boof η boofoha-buuri.

⁸ Wa a baya, pesid ca nikiis ca na yakak ca ndan̄kiyaah-kanak ca na nikiis ca (24) yekidta Kuyaη Mbaala yina. Raak yaa nu nga ambid koora na kaas urus riifid na cuuraay, cuuraay ceem ced kiim ciη bo'-Kooh ci.

⁹ Ba yeekeeda yeek as an :

« Fu yeyyoo'id bay teerndi,
fu nihis ndad ci.
Laam fu hoosuud ne fu seeykohu
te na ñif miη da
fu tosid wuu Kooh bo' laayid,
ngan̄ heet ci jen na pedeem ci jen,
cuub ci jen na kur ci jen.

¹⁰ Fu tumid ba Nguur,
fu tummba ba seeykidoh wuu Koohiη boo
te ba hey nike buur η kehyi jen. »

¹¹ N markissa, η kerahha hooso malaaka laayoh na laayoh, ba nikee bi milyongi milyong malaaka, ba willa boofoha-buura, na pesid ca na yakak ca.

¹² Ca yeekeeda η dafka an :

« Kuyiη Mbaali yini hoosu
edaah hatil,
na raak-raak,

☆ 5:6 5:6 Teeb ki 1:4; 3:1; 4:5

na liibohaad modid,
na doole,
a yi edaah cir,
a yakdaah
a yi yeekaah. »

¹³ N nammba kerah in ci Kooh fer η Eel ci, na kehyi na oob kehyi na dfooy cookmi, in ci nik η Adina jen yeekeeda an :

« Yi boof η boofoha-buuri
na Kuyin Mbaali yini,
yeeksaat, ba yakdassaat,
ba edu cir na hatil
po faw ! »

¹⁴ Pesid ca nikiis ca woyeeda ne « Amiin ! » Te yakak ca radukka ñar, ñaamkeeda.

6

Kuyin Mbaali yini na ndad cinj teerndi

¹ N ineem, η hotta Kuyan Mbaala yina nihsid ndada koc η ca yasna-kanak ca, η kerahha pesid yino η ca nikiis ca leehkeeda findi inding an : « Haya ! »

² Yutta η hotta panis yaanow pulid, yi rapee de ammba bis cinj de ; a eduusa mbahne-buur, a cootta ne a saahisa, laam a yi min.

³ Wa Kuya nihs ndada kanakdoh, η kerahha pesidi kanakdoh woyid ne « Haya ! »

⁴ Panis wiiriis, rूमind coy, pulla ; yi rapee de eduusa hatil nihsaha jamin kehyi, a edu wa ne boobi aptidohee η dfooy ba. A eduusa ndang yakak.

⁵ Wa Kuya nihs ndada kaahaydoh, η kerahha pesidi kaahaydoh woyid ne : « Haya ! » Jaarra η hotta panis suusus, yi rapee de ammba *balaas* η yaah.

⁶ N kerahha in mand na hooso η leero pesid ca nikiis ca woyeeda ne : « Andaar bele na care hoobuk panguk, andaar *lorso* kaahay na care hoobuk panguk ! Waaye diwliini na biiñi kanaa ca laal ! »

⁷ Wa Kuya nihs ndada nikiisdoh, η kerahha hoosorin pesidi nikiisdoh woyid ne : « Haya ! »

⁸ Jaarra η hotta panis sam hiliir. Yi rapee de teeksee "Kakaan ki", Jaanim taammba nga de. Ba eduusa hatil η haayin haayin kehyi ne ba ap ba na ndang, bum na ad, binoobi na kosaay ki na kabkohe, bi tas nga, ba apoh ba dfoopaat-nduuf.

⁹ Wa Kuya nihs ndada yatusdoh, η hotta η oob seeykohaani ruuh cinj boobi apu sagu ñaakid woo kin Kooh na seedeeni ba seede'ee wa.

¹⁰ Ba leehkeeda η dafka an : « Hed boo yi hool te fu keeh, cooy fu na hee atte'e bi gen kehya kida, fu wirndukid boo ñif min boo aamu ? »

¹¹ N ndeem, yaa nu nga dah eduusa kulba yaanow hutid, ba woyuusa ne ba baataat idsiduk yissuut po bi joy apu jen findiiba, apu ; bed bi baah na ba pangki wuu Kooh na kos.

¹² Yutta η hotissa Kuya nihsid ndada yasna-yino'doh, wed kehyi yoonddukoh yoondduk keeh-keeh, nohi nikka suusus findi kulba ruy, cabni findi wa hend jen wa nikka rूमind haa ñif.

¹³ Hor cinj eel ci keeneeda η kehyi. Ca keeneeda findi rim ndun ruundaadi, ci puudis laayid na yookde.

¹⁴ Eel ci cooteeda findi basngi na lemse, tangooci jen na disik ci masub wil jen kurkidasseeda η disik ci ca nik.

¹⁵ Buur cinj kehyi na kilifaaci na hed garat ci na hed alal ci na hed hatil ci na binoobi jen, ñaam na nikaadi ñaam, ba kadta, ba dasdukeeda η hur ca, na atoh canj tangooca.

¹⁶ Ba woyeeda tangooca na atoh ca ne : « Keenaat η dafuk boo, dū dasid boo ne Yi boof η boofoha-buuri hotuu boo, dū dasid boo η ayruki Kuyin Mbaali yini ayruk, ¹⁷ laam mbehi yakkin ayrukin ba hayid, te ya ba min tufkidoh naa ? »

7

Boobin Kooh ñaasuud ci

¹ Yutta η hotta malaaka nikiis tufkid η koñ ci nikiis cin kehyi. Ca ammba puudis ci nikiis cin kehyi ne ali puudis puudsuu η kehyi na cookmi, na kidig nu wa min nik dah.

² Yutta η hotta malaaka wiiriis rapid η bak pulohaad-noh, ambid ñaasohaaniη Kooh yi na pese ; a leehukka malaakaaca nikiis ca. Malaakaaci nikiis ceem, ced onu ne ca yahroh kehyi, ca yahroh cookmi.

³ A leehuk ca an : « Sekaat, bala dū yahrohan kehyi na cookmi na kidig ci dah, bi na pangkide Koohin boo, boo ñaas ba η puk cin ba paad. »

⁴ N woyuusa boobi ñaasu findi ba hend : Ba nikee junni-teemet na junni-ndanakiyaah-nikiis na junni-nikiis (144.000) η cuub cin Israayel jen.

⁵ Junni-ndanakiyaah na junni-kanak (12.000) η cuubin Yudaa,
junni-ndanakiyaah na junni-kanak (12.000) η cuubin Ruben,
junni-ndanakiyaah na junni-kanak (12.000) η cuubin Gaad,

⁶ junni-ndanakiyaah na junni-kanak (12.000) η cuubin Aser,
junni-ndanakiyaah na junni-kanak (12.000) η cuubin Naftaali,
junni-ndanakiyaah na junni-kanak (12.000) η cuubin Manasse,

⁷ junni-ndanakiyaah na junni-kanak (12.000) η cuubin Simeyong,
junni-ndanakiyaah na junni-kanak (12.000) η cuubin Lewi,
junni-ndanakiyaah na junni-kanak (12.000) η cuubin Issaakar,

⁸ junni-ndanakiyaah na junni-kanak (12.000) η cuubin Sabuloon,
junni-ndanakiyaah na junni-kanak (12.000) η cuubin Yuusufa,
junni-ndanakiyaah na junni-kanak (12.000) η cuubin Benyaamin,
ba jen, ba ñaasuusa η puk.

Mboolndi mindi kindu

⁹ Wi η hot boobi ñaasu beem po yutta, η markissa, η hotissa mboolo keeh-keeh, wi ali bo' mindi kind. Boobeem pulohee kur nu nik, heet nu nik, cuub nu nik na pedeem nu nik. Ba tufukka η fiki boofoha-buura na Kuyan Mbaala yina, ba bekkee kulba yaanow hutid, ba ammba raang njang η yaah.

¹⁰ Ba leehkeeda an : « Koohin boo yi boof η boofoha-buuri, na Kuyin Mbaali yini, mucdid boo. »

¹¹ Malaakaaca jen nikee tufkid, willa boofoha-buura na yakak ca na pesid ca nikiis ca. Ca yekka η fiki boofoha-buura po fikiicin ca degukka η kehyi, ca ñaamkeeda Kooh

¹² an :
« Amiin !
Koohin boo a yi yeekaah,
a yi feyoh,
a yi Hed liibohaad modid,
a yi corkidaah,
a yi edaah cir,
te hatil na doole
genaat gen na de po faw !

Amiin ! »

¹³ Yino η yakak ca woosa so ne : « Boobi bekuk kulba yaanow bii, a binde, ba puloh nde ? »

14 N loffa de ne : « Kilifaani a fu inaha. »

A woosa so ne : « E bi puloh η miskida yakka ; ba naawid kulbaacin ba, ba yaanwidta ca η ñif min Kuyin Mbaali yini.

15 Wed tah po ba nikka η fiki boofohaaniη Kooh, buuri, ba ñaamkee de noh na wek η kahnan de ; te Yi boof η boofoha-buuri hey ba dipe η diipin de.

16 Ba adkissandi ba sifadkissandi ; noh damissandi ba, puudis dohissandi ba.

17 Laam Kuyin Mbaali yini nik η leernin boofoha-buuri hey ba niide te a hey ba yurhife η cul cin masmin kipes ki. Te Kooh hey ba moosde muhun cin ba jen. »

8

Nihsin ndadfi yasna-kanakfoh

1 Wa Kuyan Mbaala yina nihis ndadfa yasna-kanakfoh, Asamaan tummba tek ini ree camban wahtu.

2 Wed η hotoh malaakaaci yasna-kanak ci na tufke η fiki Kooh ; ca eduusa kuluβ yasna-kanak.

3 Malaaka wiiriis hayya tufukka η sero seeykohaana. A ambee anda cuuraay habdohuud urus. A eduusa cuuraay laayid ne a ambsoh ca na kiim cin bo'-Kooh ci jen, a edoh ca η seeykohaani habdohu urus, wi nik η fiki boofoha-buuri.

4 Wa a edoh ca, duukrin cuuraay ci rapeeda η fiki Kooh, wa hunnda na kiim cin bo'-Kooh ci.

5 Yutta malaakaani bayya andaani, a tummbaa yongkaah po wa riiffa η yongkaahin seeykohaani. A njafoha ndaam, wa keennda η kehyi, jaarra inding ci labeeda, bi duud kerhasseeda, wa melneeda, kehyi yoondfukka.

Kuluβ ci nikiis ci koc

6 Malaakaaci yasna-kanak ci ambee kuluβ ci yasna-kanak ci tufukka ne ca kuluβ.

7 Yi koc kuluβpa, wed toβ galacaac na yongkaah ambsoh na ñif hayoh, wa njafuusa η kehyi, haay yino η haay ci kaahay cin kehyi hoommba, haay yino η haay ci kaahay cin kidig ci na paangfi iirndi nammba hoom.

8 Yi kanakfoh kuluβpa, inaa duu'in haa tango yakak kabid njafuusa η cookmi. Haay yino η haay ci kaahay cin cookmi nikka ñif,

9 haay yino η haay ci kaahay cin feruud ci na pese η cookmi kaannda, haay yino η haay ci kaahay cin gaal ci yahrohuusa.

10 Yi kaahaydoh kuluβpa, hor yakak puloh eel ci, wa jaaleeda jafjaf. Wa keennda η haay yino η haay ci kaahay cin kal ci na cul cin masuβ ci.

11 Horeem teeku "Absinta"*. Haay yino η haay ci kaahay cin masuβ ci jen nikka *absinta*, ca aayya po booba anee nga, laayid nga ba kaannda.

12 Yi nikiisdoh kuluβpa, η ndeem, haay yino η haay ci kaahay cin nohi na cabni na hor ci labuusa ne haay yino η haay cin wa kaahay ci ñuus ; siñaarin mbehi ñakka haay yino η haay cin wa kaahay ci, win weki nammba mand daa.

13 N markissa. N hotta caango pundeeda η dafka dafka, η kerahha de leehkeeda an : « Cooy naamo ! Naamo ! Naamo ! Mas du bi gen η kehyi, sagu kuluβ ci tas, ci malaakaaci kaahay ci kulban. »

9

Kulbi yatuusdoh

1 Wi malaakaani yatuusdoh kuluβ, η hotta hor η kehyi, keenoh eel ci. Wa eduusa caabndin nunga topaadiina.

* 8:11 8:11 *absinta*: wa kidig aayid hak.

² Wa rangissa nunga topaafiina, d'uuku puloheeda nga haa d'uuku puur yakid, nohi na jawuuni ñuussa tud' sagu d'uukra.

³ Njeeleer ci puleeda η d'uukreem, ca yongeeda kehyi ; ca ed'uusa hatil ndangal.

⁴ Ca sangohuusa tum miskid paangiici na kidig ci na in nu na paare d'ah, waaye ca yurhiduusa η bo' ci raakdi ñaasiη Kooh η puk ciη ba.

⁵ Ca onseedi ne ca ap ba, waaye ca onsee ne ca mbugal ba rek ini ree cabin yatuus. Miskidi ca ed'ohēe hendee na wiη tap ndangal.

⁶ N mbeh ceem, boobi hey waake kakaan te ba hotandaa. Ba hey made kakaan waaye kakaan ki nupan ba nup !

⁷ Njeeleer ceem ca mand na panis ci tokdu ne ca kad' hiñoha ; haf ciη ca raakee in mand na mbahne-buur hab'dohu in mand na urus, fikiiciη ca mand na fiki bo'.

⁸ Ca raakee find haa find bitib, te sis ciη ca mannda na sis gaynde.

⁹ Dad' ciη ca haa ca bekuk tiwiñ te d'uudciη pab ciη ca mannda na d'uud' wotiir panis laayid' ci fadsuk hiñoh.

¹⁰ Ca raakee kose raakid' tapoha findi ceek, ini ca mbugalohee boobi cabin yatuus pulohee η kosee ceem.

¹¹ Malaakaanη nunga topaafiina a yi buuriη ca ; a teeku Abadoon η heber, a teekuusa Apoliyoon ngaη gerek, wa tokis yahrohoh.

¹² Naamooni koc cootid', yut d'ah naamo kanak cedi hay.

Kulba yasna-yino'doh

¹³ Wi malaakaani yasna-yino'doh kuluβ wed' η kerhoh hooso. Hoosooreem pulohee wiic [ci nikiis] ci nik η koñ ciη seeykohaani ursi nik η fiki Kooh.

¹⁴ Hoosoori woosa malaakaani yasna-yino'doh, yi bay kulbi ne : « Fadsa malaakaaca nikiis ca ceenu η sero Ewfaraat, kala yakka. »

¹⁵ Malaakaaca nikiis ca fadsuusa, ced' koodkid'asee ne ca ap haay yino η haay ci kaahay ciη boobi gen kehyi, η kiis keem na cabneem na mbeheem na wahtuuneem.

¹⁶ Hiñohoh ca rapee panis ca, η woyseen findi ba hend, ba nikee milyong teemet-kanak (200.000.000).

¹⁷ N ini η hot findi heey, panis ceem na bi rapee ca bekkee teemb η dad' tiwiñ ruumind haa yongkaah, na bulo cim, na mbohha haa *suufar*. Haf ciη panis ci mand na haf gaynde, nguβ ciη ca puldeeda yongkaah na d'uuku na *suufar*.

¹⁸ Haay yino η haay ci kaahay ciη boobi apuusa η naamooci kaahay ci pulohee η nguβ ciη panis ci : yongkaaha, d'uukra na *suufara*.

¹⁹ Hatiliη ca nikee η nguβ ciη ca na koseeciη ca : Koseeciη ca mandee na iñ ; ca raakee haf, ca tumohee miskid' na haf ceem.

²⁰ Waaye bo' ci binoobi, bi naamoocem apeedi, ineem taheed' po ba boysohha tumohaad'. Ba rissa na nataal ci ba hab'doote, ba rissa ñaamuk jiiñici, na kooh ci ba hab'dohee urus wala haalis, moos wala atoh wala ndood', ci mindi hot mindi kerah, mindi tiind.

²¹ Ba fad'di apoh, ba fad'di tamb kiη ba, na faankoh sangohuud', na rok.

10

Malaakaani na teerndi yini

¹ N markissa, η hotta malaaka wiiriis raakid' hatil ruhsoheeda Asamaan, a bekkee eel, ñaangi-ñaangi willa hafciη de, fikiiriη de mandee na nohi, kot ciη de mannda na yongkaah, tufkid' haa kumbin.

² A ambee η yaah ce teere yin rangsuud'. A degga kotiη de ñaahmi η d'afuk cookmi, wi singi η kehyi.

³ A leehukka η dafka findi gayndeeni na njaare. Wa a leehuk rek, inding ca yasna-kanak ca kerhukka.

⁴ Wa inding ca yasna-kanak ca laβ, η heedfa fiise ini ca woo, η kerahha hooso η Eel ci, wa woosa so ne : « Dasda in ci inding ci yasna-kanak ci woo, ca nikaat kumpa, kinaa ca fiis. »

⁵ N ndeem, malaakaani meebpa yaahin de ñaahmi a yurhidtaa η Eel ci.

⁶ A ginnja η Kooh yi na pese po faw, yi fer Eel ci na ini nik nga jen, na kehyi na ini nik nga jen, na cookmi na ini nik nga jen. A woosa ne : « Sekdoh raakisdi !

⁷ Waaye jamanooni malaakaani yasna-kanakdoh kulban, ini Kooh kooduk tum te a dasdohhaa hey raake, findi woo ki baahidi a woo ñaam cin de, woosuud ci. »

⁸ Hoosoori woyee na so η Eel ci woyissa so ne : « Kada fu bay teerndi yini rangsu η yaahin malaakaani tufuk η cookmi na kehyi »

⁹ N kadta η woosa malaakaani ne a edaat to teerndi yini. A woosa so ne : « Bayaa ! Te fu ñama ; wa hey aaye η rookin da waaye wa hey celme η ngubin da findi kuum. »

¹⁰ N teyya teerndi η yaah malaakaani, η ñammbaa ; wa celemmba findi kuum η ngubin ngo waaye wi η ñama, wa aayya hak η rookin ngo.

¹¹ N woyuusa ne : « N tiikin Kooh fu joyid woyis woo-woosuud η ini kad η cuub laayid, na kur laayid, na pedeem laayid, na buur laayid. »

11

Seedeeci kanak ci

¹ Yutta η eduusa hapeel mand na ndood beesoha. Yi ed to wa woosa so ne : « Kada fu beesa Kahan Kooh na ini wila η dooyi na seeykohaana, fu kind booba na ñaamke nga.

² Waaye ini wila η hari, kanaa bees, fadaa laam e kosaadfiici eduu wa : Ba hey daksohe kur kin Kooh ini ree cabin ndanjiyaah-nikiis na kanak (42).

³ N hey tuuye seedeecin ngo kanak ci, ba bekuk kulba ruy te ba woo na boobi η tiikin ngo ini ree neeh junni na neeh teemet-kanak na neeh ndanjiyaah-yasna-yino (1260)*. »

⁴ Seedeecii, e bed tas cin oliiw ci kanak ci na laampaaci kanak ci te ba tufkid η fiki Hed kehyi.

⁵ Bo' waad ba tum miskid dah, yongkaah hey pule η nguβ cin ba, wa hoomid bi sang ba ; ee di', bo' nu waad ba tum miskid dah, a kaanohan daa.

⁶ Ba onuud ne ba min rang eel ci po ali toβ keenuu η kehyi η jamanooni ba woyohan η tiikin Kooh. Ba namid onu ne ba min boyis masuβ ci ñif te ba namid min ruhsid η kehyi naamo nu nik, wahtu nu neboh ba dah.

⁷ Waaye ba yut seede dah, doopti puloh nunga topaadiina hey hee hiñohe na ba, a saah ba, a ap ba.

⁸ Fidaaf cin ba fadsan η mbeeddaanan kur-taaha yakka na mandtidkohse Sodom wala Misra. Hed ba daayohu η kurwaa η kur-taaheem.

⁹ Bi bo' baah η cuub ci jen na heet ci jen na pedeem ci jen na kur ci jen hey marke fidaaf cin ba, ini ree neeh kaahay na camban te ba hey sangohe ne ba beku η ruy-ruy.

¹⁰ Boobi gen kehyi hey nebse η kakaan kin woosuud ci kanak ceem, ba hey mbuumbaaye po ba aafidohu sagu miskid ci ba bekee ba.

* **11:3 11:3** Cabin ci woyu η ayaani kanakdoh, na neeh cii, cad hend, ne fu amb cabin ci neeh ndanjiyaah-kaahay (30) dah.

¹¹ Waaye wi neeh ci kaahay ceem na cambani coot, iik kipes puloh η Kooh hayya, aassa fidaaf ci ; wed' ba kurkoh ba tufukka. Jaarra boobi markee ba tiitta po ba kot-kotdeeda.

¹² Hooso meebuud kerhukka η Asamaan wa woosa woosuud ci kanak ci ne : « Rapaat ndii ! » Eel bayya ba, ba rappa Asamaan. Sangid ciη ba hoteeda nga.

¹³ N diska diska, kehyi yoondfukka yoondfuk keeh-keeh, haay yino η haay ci ndan'kiyaah ciη kur-taaha keennda. 'Bo' junni-yasna-kanak (7000) kaannda η yoondfukanη kehya. 'Bi rawdi kaan nga jaahidta, ba yakdeeda Koohiη Eel ci.

¹⁴ Naamooni kanakdoh cootid. Weddi, wi kaahaydohan wa dii hayeeda maañaadi !

Kulbi yasna-kanakdoh

¹⁵ Wa kehya yoond po yutta, malaakaani yasna-kanakdoh kulubpa, bi hooso meebuud kerhukka η Eel ci woyeeda ne :

« Kotii, nguuriη Adina,
wii η yaah Hed' boo
na Kiristaaniη de
te a nikan nik buur po faw. »

¹⁶ Yakak ca ndan'kiyaah-kanak ca na nikiis ca (24) boofee η fiki Kooh η boofoha-buur ca ba edsee, yippa puk ciη ba η kehyi, ba ñaamkeeda Kooh,

¹⁷ ba woyeeda ne :

« Boo bii corkid da
Hed' boo Kooh,
Hed-hatil,
yaf nikee te yaf nik,
hatiliη da yakid' !
Boo bii corkid da
η koodi fu kood hatiliη da,
fu tufkidta Nguuriη da.

¹⁸ Cuub ci ayrukeen,
waaye ayrukiη da wed' hay.
Jamanooni fu atte'ohan kaanid' ci reyid',

wi fu aafohan
ñaam ciη da, woosuud ci
na bo'-Kooh ci
na bi nup tiikiη da,
yin na yakak.

Wed' jamanooni fu naman yahroh
bi na yahrohe kehyi. »

¹⁹ N ineem, Kahan Kooh wi nik η Eel ci, rangsukka, Wahndeeniη ambtidohiη de hotukka nga. A melñeeda, bi duud kerhasseeda, inding ci labeeda, kehyi yoondfukka, tob galacaac raakid' hatil keennda.

12

Iiñ-safaali na bitbi

¹ Firnde yakak pulla η eel ci, a nikee bitib, a lipukka nohi, cabni nikka η oob kot ciη de, mbahne-buur habdohu hor ndan'kiyaah na kanak (12) willa hafiη de.

² A nikee rook po heeda basle, a leehkeeda raak de miskasseeda keeh-keeh.

³ Firnde wiiriis pulissa η eel ci : a nikee iiñ-safaal yakoh na yakoh ruumind haa yongkaah, a raakka haf yasna-kanak na wiic ndan'kiyaah ; haf nu nga, raakka mbahne-buur.

⁴ Na koseekin de, a boorra haay yino η haay ci kaahay cin hor ci ; a njaffa ca η kehyi. A tufukka η fiki bitba ne yeem basil rek dah, a ñam kubka.

⁵ Bitba basilla kubu jaar yi adgohan cuub ci jen adgoh dengid na salma. Kubkin bitbi arra rapdu η sero Kooh, yi Buur, na sero boofohaaniη de.

⁶ Bitba nak, a saandohha η kehya hulanga, diska Kooh koodkidee de ne a nik nga, a edsee kañam ini ree neeh junni na teemet-kanak na ndanjiyaah-yasna-yino (1260).

⁷ N ineem hiñoh raakka η Eel ci, Mikayel na malaakaaci a adgoh hiñoheeda na iiñ-safaala na malaakaacaj de, iiñ-safaala na malaakaacaj* de nameeda hiñoh na ba.

⁸ Waaye iiñ-safaala raakdi ndam nga, tahha po a yi na malaakaaciη de, ba raakisdi nikoha η Eel ci.

⁹ A njafuusa η hara a yi iiñ-safaali yakki, iiña debgan yi na woyse sibnidi, wala Seytaani, yi na ñaañhe Adina jen ; a njafuusa η kehyi a yi na malaakaaciη de.

¹⁰ Yutta, η kerahha η Eel ci hooso meebuud woyeeda ne :

« Diski wa nik jamanoniη mucu hayid,
Koohiη boo teebohidi hatiliη de,
a tufkidta Nguuriη de.

Diski wa nik Kiristaaniη de teebohidi min-min kiη de.

Seytaani, yi na yambe baah cin boo

te a meedta ba yamb noh na wek

η fiki Koohiη boo,

a njafuud η hara.

¹¹ Waaye bed bi baah cin boo,
ba saahidi de sagu ñif miη Kuyiη Mbaali yini
na woo kiη seedeeciη ba,
laam ba adgideedi kiñin cin ba,
ba sangeedi kaan.

¹² Wed tah,

Eel ci na boobi gen nga,

nebsidkaat !

Waaye mas kehyi na cookmi.

Laam Seytaani ruhsidi nga du

ayrukoh na ayrukoh

sagu inhi a inah ne

jamanoni a taskoh laaydi. »

¹³ Wa iiñ-safaala hot ne a njafuud η kehyi, a taambidta bitba baslee kubka yaara.

¹⁴ Waaye bitba rahassa paβ ci kanak cin caangooni yakki ne a pund a kad kehya hulanga, diska a koodkidu ne a edu kañam nga, ini ree kiis kaahay na camban ; a ussa iiña.

¹⁵ Iiña puussa masub laayidi haa huluβ η finho bitba ne wa coottoh de.

¹⁶ Waaye kehyi hirippa bitba, wa rangsukka, wa onnda masma iiña puuse.

¹⁷ N ineem, iiña ayrukka bitba, a kadta hiñoha na bi tas η bi rimkoh nga de, bi na taambde nakoh cin Kooh te ba rissa ñaakidi in ci Yeesu woo.

¹⁸ Iiña tufukka η sereendan cookma.

* **12:7 12:7 malaakaaciη iiñ-safaali** : findi Fiis ci Hoolidi ci jangdohoha, feruud ci mindi hotu jen, ca nikee malaaka wa ca na ferse. Cum nga bakaadta, ca njafuusa η kehyi. Seytaani (iiñ-safaali), a yi kilifaaniη ca. Ini uup laay, ca woyissuudi "malaaka", ca raak tiik wiiriis η pefeem gerek. Tiikeem, wed boo na tokse "jiini". Marka teerndiη Camba 1:31; Esekiyeel 28:11-19; Maarko 3:20-30; Luk 10:17-20. Ndi, ca woyu "malaaka", tiikiη ca debgan.

13

Doopti puloh cookmi

¹ N hotta doopaat, a pulohha cookmi, a raakee wiic ndan̄kiyaah na haf yasna-kanak, wiic nu nga raakka mbahne-buur te haf nu nga dah fiisuusa tiik baseeh η Kooh.

² Doopti η hot mandee na cifndo, kot cin̄ de mandee na kot *uursu*^{*}, nguβin̄ de mannda na nguβ gaynde ; iin̄-safaali edta de hatilin̄ de na bofoha-buur, win̄ de, a tummba de kilifa keeh-keeh.

³ Yino η haf cin̄ de mandee na ini gaañuk gaañi na ape. Waaye gaaña min ap waam wirra. Bi kehyi jen feyuusa η ineem, ba ñaakid̄ta doopta.

⁴ Booba ñaamukka iin̄-safaala, sagu tuma a tumee doopta kilifa. Ba jen ba nammba ñaamuk doopta, ba woyeeda ne : « Yaa mand na doopti ? Yaa min hiñoh na de ? »

⁵ A onuusa ne a woyee woo yaksid̄koha na woo baseeh η Kooh. A onuusa ne a tiindid̄ ini neβ de cabin̄ ndan̄kiyaah-nikiis na kanak (42).

⁶ A cammba bas Kooh, a baseeda tiikin̄ Kooh, na genohaanan̄ Kooh, na bi gen η Eel ci jen.

⁷ A teydohuusa hiñoh na bo'-Kooh, a nammba teydohu ne a saah ba ; a rahassa hatili a degohan heet ci jen yaah na cuub ci jen na pedeem ci jen na kur ci jen.

⁸ Boobi gen kehyi jen hey de ñaamke, dal bi tiik cin̄ ba fiisu wa Adina feru ngan̄ teerndin̄ kipes ki, win̄ Kuyin̄ Mbaali yini hoosu.

⁹ Bo' nu raak nof dah,
a kerhaat !

¹⁰ Kooh tum η boyi ne
a hey tayse dah,
a hey tayse,
Kooh tum η boyi ne
a apohsan ndang dah,
a hey apse na ndang.

Ndii wed̄ bo'-Kooh ci
joy raakoh kos
na min muñ seke.

Doopti puloh kehyi

¹¹ N nammba hotis doopaat wiiriis a pulohha kehyi, a raakee wiic kanak findi wiic kuy mbaal yin, waaye a jombee findi iin̄-safaal.

¹² A tiind̄oheeda hatilin̄ doopti koc jen, η fiki yeem. A bekka kehyi na bi gen nga ne ba ñaamuk doopti koc, ya gaañkee gaañi na ape te a wirra.

¹³ A tumeeda bi firnde yakak feyohid̄, po a ruhsideeda yongkaah puloh eel ci ngan̄ kehyi η fiki booba jen.

¹⁴ N ineem a muuyid̄ta bi kehyi sagu in̄ ci feyohid̄ ci a onsee ne a tum ca η fiki doopti koc. A hab̄did̄ukoheeda ba nataalin̄ doopteem, yi gaañsee na ndang te a pesissa.

¹⁵ A onuusa ne a pesid̄ nataalin̄ doopti koc, wa min jomb, wa tum po bo' nu ñaamukdaa dah, a apu.

¹⁶ A junnga booba jen ne ba waakdu mandarga η yaah-ñaaahum wala η puk, yakak na komaaki, raakid̄ na ñakid̄, ñaam na nikaadi ñaam.

* **13:2 13:2** *uursu*: a doopaat saahid̄, hafin̄ de mand na haf buu, waaye a yi uup yak gaynde.

¹⁷ Ali bo' mineedi rom wala toon ne fu raakdi mandargaaneem dah, wed tiikin doopti wala kindi hend na tiikin de.

¹⁸ Ndi, wa meeksoh inah-inah. Boyi ñaañ waakaat kindi hend na tiikin doopti, ini wa tokis. Wa kindi hend na tiik bo', wa teemet-yasna-yino na ndan'kiyaah-yasna-yino na yasna-yino (666).

14

Kuyin Mbaali yini na tosuud ci

¹ N markissa, η hotta Kuyin Mbaali yini tufkid η tangoorin Siyong, a nikka na bo' junni-teemet na junni-ndan'kiyaah-nikiis na junni-nikiis (144.000) bi fu inah ne tiikin de na wiη Baabin de fuisseη η puk cin ba.

² N kerahha hooso puloh Eel ci, wa diid'feeda findi duud masub laayid, findi inding raakid hatil. Hoosoori η kerhee mandee na koora'oh ci na koora'e.

³ Booba junni-teemet na junni-ndan'kiyaah-nikiis na junni-nikiis ca (144.000) jen yeekeeda yeek as η fiki boofoha-buura na pesid ca nikiis ca na yakak ca. Ali bo' mineedi jang yeeka dal boobeem, bed bi tossee η kehyi.

⁴ Boobeem ba sopeedi na bitiβ, ba hoolid les. Ba na ñaakde Kuyin Mbaali yini η disik nu a kad dah. Ba tosuud η dooy boofi ne ba edohu findi wadi koc wuu Kooη na Kuyin Mbaali yini.

⁵ Lee moosdi puloh η ngub cin ba, ba raakdi ali sikka.

Malaakaaci kaahay ci yegdohid atteena

⁶ N markissa, η hotissa malaaka wiiriis pundeeda η dafka dafka. A bayee Yegdohin Muci, wi genan gen, a joyyaa woo boofi gen kehyi, wed kur ci jen, heet ci jen, pedeem ci jen na cuub ci jen.

⁷ A woyeeda η dafka ne : « Nupaat Kooη te du yakdee de. Laam wahtuuni a atte'ohan reyid. Ñaamkaat Yi fer Eel ci na kehyi na cookmi na cul cin masub ci. »

⁸ Malaaka wiiriis yi kanakdoh taamma nga de woyeeda ne : « Wa keenid, wa keenid, Babilon kur-taahi yakki, wi meed laarid kur ci jen na biiñin wa, wed faankohin wa mbalayi. »

⁹ Malaaka wiiriis yi kaahaydoh taamma η ca kanak ca, a woyeeda η dafka ne : « Bo' nu ñaamuk doopti na nataalin de te a teyduk waakdu mandarga η puk wala η yaah dah,

¹⁰ boyeem hey ane η biiñin ayrukin Kooη, biiñi kooyasaadiini a yiifdassan η kaasin ayrukin Kooη. Te a hey mbugalse na yongkaah na *suufar*, η fiki malaakaaci hoolid ci na Kuyin Mbaali yini.

¹¹ Duukrin mbugalin ba duukan duuk po faw. Bo' nu ñaamuk doopti na nataalin de, na bo' nu raak mandargaanin tiikin de dah, fu idsidkandi, wa noh haa, wa wek haa. »

¹² Ndi, bo'-Kooη ci, bi na taambde nakoh cin de te ba kossa η Yeesu, ba joyid min muñ ba sek.

¹³ N kerhissa hooso η Eel ci, wa woyeeda so ne : « Fiisa inii : Ini koodoh woti, bi baahan η Hed'i po ba kaanoh nga, ba nebdid ! Fuudsi Hoolohngaani woo ne : " Ee di' ! Tumohaad cin ba modid ci hey ba bende, tahha po ba hey idsidke η panguk cin ba miskid ci. " »

Ngudi

¹⁴ N markissa, η hotta eel yaanow, Yi boofee nga mandee na kubu bo'. A bekukka mbahne-buur, habdohu urus, a ammba ngudoha kaañid η yaah.

¹⁵ Malaaka wiiriis pulohha Kahan Kooh, a leehukka η dafka, a woosa Yi boofee η eeli ne : « Ngud reyid ; ngudfaahi η kehyi ruundid. Amba ngudohaaniη dfa, fu ngud. »

¹⁶ Wed Yi boofee η eeli radsoh yaah, jaarra kehyi nguduusa.

¹⁷ Malaaka wiiriis pulohha Kahan Kooh η Eel ci, a namee amb ngudoha kaañid η yaah.

¹⁸ Malaaka wiiriis, yi adgohee yongkaahi, pulohha seeykohaana, a leehukka ya bayee ngudohaana kaañida ne : « Ndung ciη reseñiη kehyi ruundid. Amba ngudohaaniη dfa kaañidi, fu ngud ndung ci. »

¹⁹ Malaakaana radissa yaah η kehyi, a ngudta rim ciη reseñiη kehyi, a tummba ca η pooyohaani yakkiη ayrukiη Kooh.

²⁰ Reseñi pooyuusa η pooyohaana, ngaη bilaf fanη kur-taaha. Ñif pulohha nga, wa rapeeda po wa gannga panis η lahaβ, wa kadfeeda po wa reesa *kilomeet* teemet-kaahay (300).

15

Naamooci yasna-kanak ci mirndoh

¹ N hotissa mandarga wiiriis yakid feyohid η Eel ci : Malaaka yasna-kanak bayid naamooci yasna-kanak ci mirndoh, laam ayrukiη Kooh mitoh nga ca.

² N nammba hot in mand na cookom haa weer ambsukohid na yongkaah. Boofi saah doopti na nataaliη dfe te ba teydukdī kindi hend na tiikiη dfe, tufukka η dafuk cookman weera, ba ammba kooraaca Kooh edee ba η yaah.

³ Ba yeekeeda yeekiη Musaa, ñaamiη Kooh, na yeekiη Kuyiη Mbaali yini an :
« Hed boo Kooh Hed-hatil,
in ci fu habid yakid,
ca feyohid !

Buuriη cuub ci,
tumohaad ciη dfa yurhid,
ca lakid waas !

⁴ Ya ba kaañ dfa nik
neekaadi, Hedī ?
Ya ba sangan yakid tiikiη dfa ?
A fu dong hool.

Cuub ci jen hey dfa hee yekde
ne ba ñaamuk dfa,
ba hotid hoolid
in ci yurhid ci fu tum. »

⁵ N finho ineem, η nammba hot η Eel ci, Diski Hoolohngaani η dooy dīipi na teebohe Ambtidohi. N hottaa rangsukid.

⁶ Malaakaaci yasna-kanak ci ambee naamooci yasna-kanak ci pulohha nga ; ca bekkee kulba *leen* hoolid, melcid, ca tokukka seentur urus η fisa.

⁷ Yino η pesid ca nikiis ca edta malaakaaci yasna-kanak ci kaas urus yasna-kanak riifid na ayrukiη Koohi na pese po faw.

⁸ Diska hoolohngaana riiffa na dūuku, sagu kiyak ki na hatiliη Kooh. Ali bo' mineedi aas η diska po findi naamooci yasna-kanak ci malaakaaci yasna-kanak ci bayee mitoh.

16

Ayrukiη Kooh

¹ N kerhissa hooso meebuud puloh Diska Hoolohngaana, wa woyeeda malaakaaca yasna-kanak ca ne : « Kadaat du yiifa η kehyi kaas ci yasna-kanak ciη ayrukiη Kooh. »

² Wed malaakaani koc kadoh, a yiiffa kaasiη de η kehyi, bi puus miskid nikka η faan caη booba raakee mandargaanan doopta, ba ñaamkee nataalan de.

³ Malaakaani kanakdoh yiiffa kaasiη de η cookmi, masmiη cookmi nikka ñif, findi ñif bo' kaanid ; pesoh ciη cookmi jen kaannda.

⁴ Malaakaani kaahaydoh yiiffa kaasiη de η kal ci na cul ciη masuḅ ci, ca nikka ñif.

⁵ N ineem, η kerahha malaakaani bayoh masmi woyid ne :

« Fu yurhid,
fu yi nik, te yaf nike,
fu hoolid ;
findi fu atte'oh,
wa daa.

⁶ Laam bed' aam
ñif miη bo'-Kooh ci
na woosuud ci
te fu ed ba ñif
ne ba an ;
ba yeyyoo ineem. »

⁷ Yutta η kerahha seeykohaana woyid ne :

« Ee di', Hed boo,
Kooh Hed-hatil,
atteeniη da keeh
te wa yurhid. »

⁸ Malaakaani nikiisdoh yiiffa kaasiη de η nohi, nohi onuusa ne wa raabee booba na yongkaahiη wa.

⁹ Dohid miskid raabpa booba. Ba baseeda Kooh yi amboh naamooceem. Ba sannga boysoh tumohaad, ba yakidfi tiikiη Kooh.

¹⁰ Malaakaani yatusdoh yiiffa kaasiη de η bofoha-buur, waη doopta, kur ka a nikohee buur ñuussa. Booba dobeeda pedeem ciη ba sagu miskida.

¹¹ Ba baseeda Koohiη Eel ci sagu miskid ca rahsee ba na puus ca. Ba boysohdfi tumohaad.

¹² Malaakaani yasna-yino'doh yiiffa kaasiη de η kala yakka, Ewfaraat ; masma ñiissa ne wa fadid buur ci joy puloh pulohaad-noh waas.

¹³ N hotta jiini kaahay ye hoolaadi'an, puleeda η nguban iin-safaala na waη doopta na waη woosuuda leye. Ca mandee na mboḅ.

¹⁴ Ca jiini-safaal, ca na habde in feyohid, ca kadee η buur ciη Adina jen ne ca cohoh ba wuu hiñohiη mbehi yakkiη Kooh Hed-hatil.

¹⁵ Hed boo woo ne : « Sikduka, mi yii hay findi rokoh. A nebdid, boyi neehdi, yi ris na kulbaaciη de, a heydi tiinde tas-barang po a kee raaka kaci nga ne a hotu dah. »

¹⁶ Jiini-safaal ci cohoh buur ci η diska na woyse Harmagedoon η pedeem heber.

¹⁷ Malaakaani yasna-kanakdoh yiiffa kaasiη de η puudsi, hooso meebuud puloh Diska Hoolohngaana, η bofoha-buura, woosa ne : « Wa mitid ! »

¹⁸ N ineem wa melneeda, bi duud kerhasseeda, wa indngeeda, kehyi yoonddukka keeh-keeh ; yoondduk mand daa moosdi raakoh ina bo' nikoh η kehyi poyi.

¹⁹ Kur-taaha yakka pookka haay kaahay, kur-taah ciη cuuḅ ci jen keennda. Wed Kooh yurhidkoh η ini kad η Babilon kur-taahi yakki, a anidtaa biiñiη kaasiη de, biiñiη ayrukiη de dohdi.

²⁰ Disik ci masuḅ wilee jen cootta, tangooci sooyca.

²¹ Galacaac yakak puloh eel ci keeneeda ḡ dafuk ḅooba findi toḅ. Waa nu nga ḁah reyeen kilo ndaḅkiyaah-nikiis (40). Ba ḅaseeda Kooh sagu naamooniḅ toḅiḅ galacaaci, laam wa nikee naamo miskid lool.

17

Bitḅa toonkoha

¹ Yutta malaaka yino ḡ ci yasna-kanak ci ambee kaas ci yasna-kanak ci hayya, woosa so ne : « Haya ḡ teeḅ ḁa findi toonkohi yakki atte'ohsan, a yi kur-taahi yakki yipu ḡ sero ḅi masuḅ laayid.

² Buur ciḅ kehyi faankohid na ḁe te ḅoobiḅ kehyi na laarohe toonkiḅ ḁe. »

³ ḅ ineen, Fuudsiḅ Kooh ammba so, jaarra malaakaani ḅayya so kehya hulanga. ḅ hotta bitḅi ḅoofid ḡ ḁoopaat ruumind coy. Faanaḅ ḁoopta riifee na tiik ḅaseeh ḡ Kooh, a raakee haf yasna-kanak na wiic ndaḅkiyaah.

⁴ Bitḅa ḅekkee kulḅa ruumind edfid na ruumind coy, a riiffa na tokkaah urus, na peme na per. A ammba kaas urus ḡ yaah, riifid na in sepyid na usḅi rimkoh ḡ toonkiḅ ḁe.

⁵ Tiiki ḁasḁukidii fiiseen ḡ pukiḅ ḁe : « Babiloni yakki, yaayiḅ toonkoh ci, yaayiḅ tumohaad ci sepyid ci ḡ adinaani. »

⁶ ḅ hotta ne bitḅeem laarid ḡ ḅiif miḅ ḅo'-Kooh ci na wiḅ seedeeciḅ Yeesu. Wi ḡ hot ḁe, ḡ feyuusa lool.

⁷ Malaakaani woosa so ne : « Wa joyḁi ḁa fey. ḅ hey ḁa teeḅe ini ḁasḁukidii kad ḡ bitḅi na ḁoopti ḅay ḁe, yi raak haf ci yasna-kanak ci na wiic ci ndaḅkiyaah ci.

⁸ ḁoopti fu hot, a nikeen waaye a nikisḁi. A pulohan nunga topaadiina, a kad ḁumba. ḅoobi gen kehyi ḅi tiik ciḅ ḅa fiisuudii ḡ teerndiḅ kipes ki ina Adina camboh poyi, ḅa hot ḁe ḁah, ḅa hey feyse sagu ini a nikee, a nikisḁi te a hey hayisse.

⁹ Ndii wa meeksoh ḅaañ na raak inah-inah : Haf ci yasna-kanak ci ced tangooci yasna-kanak ci bitḅi ḅoof nga ca. Ca nam nik buur yasna-kanak :

¹⁰ Yatuus ci keenid, yasna-yino'dohi nikid buur, yasna-kanak'dohi hayḁi paad te a hay ḁah, a joy nik buur jamano yissuut.

¹¹ Ini kad ḡ ḁoopti nikee te a nikisḁi, a yi ḡ haf ce a yi yasna-kaahayid ḅa, a kindohuud ḡ yasna-kanak ci, te aa kee ḁumba.

¹² Wiic ci ndaḅkiyaah ci fu hot, ḅa buur, ḅa rahasḁi nguur paad, waaye ini ree wahtu, ḅa hey edse ne ḅa nik buur, ḅa hun na ḁoopti.

¹³ Bed ḅaah ini ḅa liib tum, wed ne ḅa ed ḁoopti hatiliḅ ḅa na kinguur kiḅ ḅa.

¹⁴ Ba hey hiḅohe na Kuyiḅ Mbaali yini te yeem hey ḅa saahe, laam a yi Hedii hed ci, Buuriḅ buur ci. ḅoobi a ḅeeduk te a koodta ḅa, ḅa ndengḁukka ḅa rissa nik na ḁe, ḅoobeem hey name saah na ḁe. »

¹⁵ Malaakaani woyissa so ne : « Masuḅ ci fu hot toonkohi ḅooffa nga ca, ca cuuḅ ci, mboolooci, kur ci na peḁeem ci.

¹⁶ Wiic ci ndaḅkiyaah ci fu hot na ḁoopti fu hot hey sange bitḅi toonkohi. Ba hey ḁe tume tas-barang dung, ḅa ḅam septiḅ ḁe, ḅa hey ḅarngide kur-taahi, ḅa doha.

¹⁷ Laam Kooh tumeen ini a waad ḡ keeñ ciḅ ḅa ne ḅa tuma, ḡ ineen ḅa hey hune ḅa ḅaah ini ḅa liib tum, wed ne ḅa ed ḁoopti hatiliḅ kinguur kiḅ ḅa po ini Kooh woyee mit.

¹⁸ Te bitḅi fu hot, a kur-taahi yakki na nike buur, ḡ ḁafuk buur ciḅ Adina. »

18

Keeniḅ Babilon

¹ N finho ineem, η hotta malaaka wiiriis ruhsoheeda η Eel ci. A raakee hatil keeh-keeh, yaki a yak siñaardeeda η kehyi jen.

² A leehkeeda η dafka an :

« Wa keenid ! Wa keenid !
 Babilon kur-taahi yakki keenid !
 Wa genohaaniη jiiniici kotii,
 d̄iski ca dasduk na hoolaad̄iiki ca hoolaadi.
 Wa genohaaniη sel ci hooldi ñamu
 [na doopaat ci hooldi ñamu*]
 te ca sibuuusa.

³ Laam wed meed laarif kur ci jen
 na biiñin wa, wed faankohin wa mbalayi.
 Buur cin Adina faankida,
 te toonoh ci koodohid raak-raak nga
 sagu waada wa waadee
 toon cin ɓa modid ci. »

⁴ N kerhissa hooso wiiriis puloh Eel ci woyeeda ne :

« Pulaat nga, boobin ngo !
 Du ɓaahuu naa bakaad cin wa,
 du ɓaahuu η naamooci rahsana.

⁵ Laam bakaad cin wa
 degsukohid po η Eel ci
 te KooH aldi tumohaad cin wa sepyid ci.

⁶ Tumaata
 findi wa tumee binoobi,
 wirndaata waas kanak
 ini wa tum.
 Yiifdaata η kaasin wa
 anaahi uup aay waas kanak
 anaahi wa andukohee binoobi.

⁷ Tumaata miskid, kur keem nikaat η ruy
 po ruyin wa hend na yaksidkin wa
 na waadi wa waadee in ci modid ci.
 Kur keem woo η haf wa ne :

“ N boofid findi buur bitib,
 η bitbi jaar ce kaan haa
 te η moosandi rooy jaar. ”

⁸ Sagu ineem,
 naamooci wa daakdu
 hey keene nga η neeh yino dong :
 Ca nikka kakaan na rooy na ad,
 te yongkaah hey wa dumbe.

Laam KooH Hed ɓoo
 yi attee wa
 raakid hatil. »

⁹ Buur cin kehyi ɓaahē na de toonki a toonkee na in cin de modid ci, hey fude, ɓa miskiduk ini kad nga de, ne ɓa hot duukrin kur-taahi kabee dah.

¹⁰ Ba hey cangtidke sagu neyyoh mbugali a mbugalsan, ɓa woyee ne :

« Mas ! Mas waay !
 Babilon, kur-taahi yakki, hed hatili !
 Fu atte'uud

* **18:2 18:2** doopaat hoolid : a yi doopti min seeykohu te a minnda ñamu ngan Heber ci.

ŋ wahtu yino dong ! »

¹¹ Toonoh ciŋ adinaani heya name fuf, ɓa miskidfuka ; laam ali ɓo' romissandi toon ciŋ ɓa.

¹² Findi urus, haalis, peme, per ; piis *leen* edfid modid, piis ruumind edfid, piis suwa, piis ruumind coy ; hangi yoobaadfiini raaku, in habdohuud sis cooh wala hang dɔbid, moos, tiwiñ wala atoh modid.

¹³ Ali ɓo' romissandi safdohaaci na eeñdohaaci, cuuraay, *miir*[†], laackoloñ ; biiñ, diw, fariñ, bele ; inoh, mbaal, panis, wotiir, po ñaam sah, kipes ɓo'.

¹⁴ Toonoh ci hey woye ne :

« Ey !

In ci baahid ci fu madɛe jen,

fusid ɗa ;

raak-raak ceem

na in ci modid ceem jen,

fu ñakid ca

te ca rahsissassandi muk. »

¹⁵ Toonoh ci raakoh nga ɗe, hey cangtidke sagu neyyoh mbugaliŋ ɗe. Ba hey fude, ɓa miskidke.

¹⁶ Ba woyee ne :

« Mas ! Mas waay !

Kur-taahi yakki !

Wa nikee ɓekkid

kulɓa *leen* edfid modid,

na piis ruumind edfid na ruumind coy

na tokkaah urus na per na peme.

¹⁷ Ŋ wahtu yino dong

raak-raakeem jen sooyid ! »

Bi adgoh *batooci* na ɓi na ɓaabe nga ca, na ɓi pangkee ŋ cookmi na ɓi na pesohee wa jen, nikee cangtidkid.

¹⁸ Wi ɓa hot d'uukriŋ dohiŋ kur-taahi, ɓa leehkeeda an : « Ali kur-taah moosdi hend na kur kii yak ! »

¹⁹ Ba yiifkeeda merhey ŋ haf, ɓa fudeeda, ɓa miskidkeeda, ɓa rooyeeda an :

« Mas ! Mas waay,

kur-taahi yakki !

Hed *batoociŋ* cookmi jen

raakoh ŋ raak-raakiŋ ɗe.

Ŋ wahtu yino dong,

wa sañuud ! »

²⁰ Eel ci, nebsidkaat ŋ dumbuukiŋ wa ! Nebsidkaat ɓo'-Kooh ci, na *Apootar* ci na woosuud ci ! Kooh atte'ida a wikkaa miskidi wa tum ɗu !

²¹ Ŋ ineem malaaka raakid hatil ɓayya atoh yakak mand na oɗoha bele, a njaffaa ŋ cookma, a woosa ne :

« Babilon kur-taahi yakki

njafohsan na doole an,

te ali ɓo' hotissandaa muk !

²² Koora'oh ci na yeekoh ci,

mbiiɓoh ci na kulɓoh ci

kerhissassandi nga ɗa.

Ali pangkoh na yaah

hotkissandi nga ɗa ;

[†] 18:13 18:13 *miir*: wa cuuraay, wa na fuudseedi. Wa na woyse "*myrrhe*" ŋ farañse.

duud odoha
 kerhissassandi nga da ;
²³ siñaarin laampaaci
 melcissandi muk nga da ;
 hooso kilook na jaar ce
 kerhissassandi nga da.
 Laam e toonoh cin da
 degee yaah η kehyi
 te luhus cin da tahid po
 boobi jen kosid lee cin da.
²⁴ Baat nga woosuud ci,
 na bo'-Kooh ci
 na bi boomu η kehyi jen,
 ñif min ba hotuud
 aamkeeda nga da. »

19

¹ Wa malaakaana reehid woo, η kerahha η Eel ci hooso meebuud findi hooso mboolo yakak, wa woyeeda ne :

« Halleluya !

Koohin boo yakdaah,
 Muci na hatili wuu ce.

² Ee di',

atteenin de keeh
 te wa yurhid !

A atte'id toonkohi yakki
 yi yahrohee kehyi na toonkin de.

Ñaam cin Kooh, Kooh wirndukdid ba,
 a meekissa toonkohi ñif min ba aamuk. »

³ Hoosooa woyissa ne :

« Halleluya !

Duukrin kur-taahi na dohe wii,
 kurkan kuruk po faw. »

⁴ Yakak ci ndan'kiyaah-kanak na nikiis ci (24), na pesid ci nikiis ci, yekka

ñaamkeeda Kooh yi boof η boofoha-buuri ; ba woyeeda ne : « Amiin ! Halleluya ! »

Kañam kin kilookin Kuyin Mbaali yini

⁵ Wa yakak ca na pesid ca woo po yutta, raakka hoosori puloh η boofoha-buuri woosa ne :

« Yeekaat Koohin boo,
 du bi ñaam cin de jen,
 du bi nup de,
 yin na yakak ! »

⁶ Wa hoosora yut woo, η kerhissa hooso haa hooso mboolo yakak duudeeda findi masub laayid, diiddeeda findi inding yakid, wa woyeeda ne :

« Halleluya !

Kooh, Hed boo,
 Hed-hatili,
 tufkidid Nguurin de.

⁷ Boo sumaat,

boo nebu te boo yakid de,
 kilookin Kuyin Mbaali yini reyid

te kilook ce koodkid po yutid.

⁸ A onuud ne
a bekuk kulba *leen* edfid,
melcid, hoolid les. »

Kulbaaki *leejeem* wed tumohaad ci yurhid cin bo'-KooH ci.

⁹ N ineem, malaakaani woosa so ne « Fiisa ne : 'Ba nebdid, boobi beedku n
kañam kin kilookin Kuyin Mbaali yini ! » Yutta a degga nga ne : « Woo cii, ca woo
cin KooH te ca keeh. »

¹⁰ N keennda n kot cin de ne n ñaamuk de, waaye a woosa so ne : « Muk ! Kina
wa tum, n ñaam findiifu, findi bi baah na da kos te ba rissa amb keeh ki Yeesu
teeboh. Ñaamka KooH, laam keeh ki Yeesu teeboh wed nik n liibin woosuud ci. »

Yaari rap pansi yaanwi

¹¹ Wi malaakaani yut woo na so, n hotta Eel ci rangsukid, panis yaanow pulla. Yi
rapee de teeku Wooridi, Keeh-keehi. Atteenin de na hiñohin de lakid waas.

¹² Has cin de kabee findi jaal yongkaah, hafin de bekuusa mbahne-buur laayid.
Tiik fiisuusa nga de, tiiki ali bo' inahdi dal a yi.

¹³ A bekkee kulba hooyuud n ñif. A teeksee "Woo kin KooH".

¹⁴ Hiñohoh ci nik n Eel ci ñaakdeeda de, ba rapee bi panis yaanow, ba bekukka
kulba *leen* edfid, yaanow, hoolid les.

¹⁵ N dang kaañid pulla n ngubin de, ndangi a labohan cuub ci. A hey ba adgohe
na salma, a hey pooyoote n pooyoha biiñin ayrukin KooH, yi Hed-hatil.

¹⁶ Tiikii fiiseen n kulbaakin de teemb rambin de "Buurin buur ci, Hed'in hed ci".

¹⁷ N hotta malaaka wiiriis tufkid n dooy nohi, a leehukka sel ci na eleerke n dafka
dafka ne : « Hayaat du coh ndii n kañam ki yakki KooH onoh.

¹⁸ Hayaat du ñam sepet cin buur ci, na cin kilifaacin soldaar ci, na cin hiñohoh ci,
na cin panis ci na bi rapee ca, na fidaaf cin boobi jen, ñaam na nikaadi ñaam, yin
na yakak. »

¹⁹ N ineem, n hotta doopti na buur cin kehyi na hiñohoh cin ba, ba ambukohha
ne ba hiñoha na Yi rapee pansi, a yi na hiñohoh cin de.

²⁰ Doopti ambuusa, a yi na woosuudi leyohi. Woosuudi leyoheem, a yi meed tum
in feyohid n fiki doopti ne a muuyid boobi raak mandargaanin doopti te ba meedta
ñaamuk nataalin de. 'Ba kanak jen, ba njafuusa kaanaadi n kalan yongkaaha, diska
suufara kabe.

²¹ Bi tas apuusa na ndangi pulohee n ngubin Yi rapee pansi, sel ci jen ñamma n
sepet cin ba po ca kappa.

20

Seytaani ceenuud

¹ Wa hiñoha reeh, n hotta malaaka ruhsheedfa Eel ci, ambid caabndin nunga
topaadiina n yaah, na ceen duu'in.

² A ammba iin-safaali, iina deβgaan, a yi sibnidi wala Seytaani. A ceennda de,
ceeni kadan kiis junni (1000).

³ Malaakaani njaffa de n dooy nunga topaadiina, a tayca buntaani na caabe, a
reewwaa na mandargaani teeboh ne wa ranguud n tiikin KooH ne iin-safaali
minissuu kosdukoh cuub ci lee po kiis ci junniici mit. N finho ineem a joyid tokso n
jamano yissuut.

⁴ Yutta n hotta bi boofoha-buur, bi boofee nga ca eduusa hatil atte'oha. N
nammba hot ruuh cin boobi haf cin ba ngudsee sagu seede Yeesu na kos woo kin
KooH. Boobeem ñaamkeedi doopta na nataalin de, te ba raakeedi mandargaanin

de ḡ puk ciḡ ḅa wala ḡ yaah ciḡ ḅa. Ba pesissa, ḅa nikka buur na Kiristaani ini ree kiis junni (1000).

⁵ Weem wed' hulti koc. Kaanid' ci ḅinoobi jen pesisseedi po kiis ci junniici mitta.

⁶ Ba neḅdid', ḅa hoolid' wuu Kooh, ḅoobi ḅaah ḡ hulti koc ! Kakaan ki kanakdoh minid' ḅa in ; ḅa hey nike seeykidoh wuu Kooh na Kiristaani, te ḅa hey nike buur, hun na Kiristaani ini ree kiis junni (1000).

⁷ Kiis ci junniici mit d'ah, Seytaani hey puldasse ḡ kasonaḡ de,

⁸ te a hey pule ne a kosdukoh cuuḅ ci nik ḡ ḅak ci nikiis ciḡ kehyi jen lee ciḡ de, ca nikka Gog na Magog, ne a nangdoh ḅa wuu hiḡohi, ḅa hendan na pep ciḡ merhey miḡ yaah-cookmi laay.

⁹ ḡ hotta ḅa pasarkohid' ḡ d'isik nu nik ḡ kehyi jen, ḅa ndeerra daliḡ ḅo'-Kooh ci na kur-taahi Kooh keeḡkoh. Waaye yongkaah pulohha eel ci, wa hoomidta ḅa.

¹⁰ ḡ ineem, Seytaani, yi ḡaaḡohee ḅa, njafuusa ḡ d'ooḡ kalaḡ yongkaaha na *suufara*, ḡ d'iskaḡ d'oopta, na woosuudi leyohi. Ba hey degse miskid' nga wek na noh po faw.

Atteeni mirndoh

¹¹ Yutta ḡ hotta ḅoofoha-buur yakak yaanow na Yi ḅoof nga. Kehyi na eel ci saandohha po ca ussa de, ca saayya.

¹² ḡ hotta kaanid' ci, yakid' na yin, tufkid' ḡ fiki ḅoofoha-buuri. Bi teere rangsuusa, teere wiiriis nammba rangsu, teerndiḡ kipes ki. Kaanid' ci atte'ohuusa ḡ in ci ḅa tume, findi ca fiisohu ḡ teereeci.

¹³ Cookmi edohha kaanid' ci kaanoh nga. Kakaan na Jaanim edohha kaanid' ciḡ ca. Ba jen ḅa atte'ohuusa, yaa nu nga ḡ in ci a tume.

¹⁴ Yutta Kakaan na Jaanim njafuusa ḡ d'ooḡ kalaḡ yongkaaha. Kalin yongkaaheem wed' kakaan ki kanakdoh.

¹⁵ Yaa nu tiikiḡ de fiisseedi ḡ teerndiḡ kipes ki d'ah, a njafuusa ḡ kalin yongkaahi.

21

Eel as na kehey as

¹ Wi atteenem coot, ḡ hotta eel as na kehey as. Kehyi na eel ci maaḡid' ci sooyeen, cookom raakisseedi.

² ḡ hotta kur-taahi hoolid'i, Yerusalemi asi puloh ḡ Kooh. Wa ruhsohha Eel ci, wa hayeeda, habdukid' po haa kilooki na tokse.

³ Wed' ḡ kerhoh hooso meeḅuud' puloh ḡ ḅoofoha-buuri woyid' ne :

« Genohaaniḡ Kooh

wedi ḡ harmban ḅoobi kotii !

A genan na ḅa

te ḅa hey nike cuuḅ ciḡ de.

Kooh ḡ haf ce

hey nike na ḅa [a nik Koohiḡ ḅa].

⁴ A hey moose muhun nu nik

ḡ has ciḡ ḅa ;

kaan raakissandi,

ruy raakissandi,

rooy raakissandi,

miskid' raakissandi,

in ci deḅgaan maayid. »

⁵ Yi ḅoof ḡ ḅoofoha-buuri woosa ne : « Marka, mi yii tum in ci jen as kotii. » A woyissa so ne : « Fiisa woo ceem, ca woorid' te ca keeh. »

⁶ A baatta nga ne : « Ca mitid sik ! Ñam *Alfa* na *Omega*, cambohaani na reehdohaani. Ñ hey one yi sifaduk a an ñ culinj masminj kipes ki, wa raakdi wirind.

⁷ Yi saahan rahsohan in ceem jen d'aa. Ñam nikan Koohinj d'e, a nik kubkinj ngo.

⁸ Waaye ini kad ñ neek ci na kosaadiici na tumoh sepyid ci na apoh bo' ci na bi na faankohe faankoh sangohuud na naah ci na bi na taambde kooh ci nikaadiici, na leyoh nu nik ; bak ba wed ne ba mbetu ñ kalan *suufara* kabduuda. Weem, wed kakaan ki kanakdoh. »

Yerusalemi asi

⁹ Wi a reehid woo, malaaka yino hayya. Malaakaaneem baah ñ malaakaaci yasna-kanak ci ambee kaas ci yasna-kanak ci riifee na naamooci yasna-kanak ci mirndoh. A woo so ne : « Haya ñ teeb d'a kilooki, kilook Kuyinj Mbaali yini. »

¹⁰ Fuudsi Hoolohngaani ammba so, malaakaani coottotaha so ñ tango njooloh na njooloh. A teebpa so kur-taahi hoolidi, Yerusalemi asi puloh ñ Kooh, wa ruhsoha Eel ci, wa hayeeda.

¹¹ Wa siñaardeeda sagu yaki Kooh yak, wa melcideeda findi peme, peme *yaspis* findi weer.

¹² Wa raakee miir nguusid, njoolid na yahndeer ndanjiyaah na kanak (12), malaaka ndanjiyaah na kanak tufukka niideeda ca. Tiik cinj cuub cinj Israayel ndanjiyaah na kanak ci fiisuusa ñ buntaaci.

¹³ Bak nu nga raakee yahndeer kaahay : kaahay ñ pulohaad-noh, kaahay ñ muyohaad-noh, kaahay ñ yaah-sing, kaahay ñ yaah-ñaahum.

¹⁴ Atoh ndanjiyaah na atoh kanak (12) ced raanee miiri wila ; atoh nu nga dah, tiik yino ñ tiik cinj *Apootar* ci ndanjiyaah na kanak cinj Kuyinj Mbaali yini fiisuusa nga.

¹⁵ Malaakaani woyee na so ambee ndoodfurus beesoha ne a bees kur-taahi na yahndeer cinj wa na miirinj wa.

¹⁶ Bak cinj wa nikiis ci ced hend, hutiini na angiini ced hend. Malaakaani beessa kur ki na ndoodinj d'e, wa nikka *kilomeet* junni-kanak na *kilomeet* teemet-kanak* (2200) ; hutiini na angiini na njooliini hennda hend.

¹⁷ A beessa miiri, wa nikka suung teemet na suung ndanjiyaah-nikiis na suung nikiis (144) ñ suung bo', wed malaakaani beesoh.

¹⁸ Miiri habdohsee *yaspis*, kur ki ñ haf wa nikka urus kooceet ñiinid findi seetu hoolid.

¹⁹ Atoh ci raan miirinj kur ki modsinuusa na atoh nu nik ne wa atoh peme dah. Rangi koc ñ *fondamaani* nikka atoh *yaspis*, wi kanakdoh nikka *safir*, kaahaydohi *halkedoon*, nikiisdohi *esmaragos*,

²⁰ yatuusdohi *sardoniksa*, yasna-yino'dohi *sardiyon*, yasna-kanakdohi *hirisolitos*, yasna-kaahaydohi *beerillos*, yasna-nikiisdohi *topaas*, ndanjiyaahdohi *hirsoparasos*, ndanjiyaah na yino'dohi *hiyakintos*, ndanjiyaah na kanakdohi *ametistos*†.

²¹ Yahndeer ci ndanjiyaah na kanak ci (12) nikee per, waa nu nga habdohsee per yino kut. Mbeddaani yakki ñ kur ki nikka urus kooceet ñiinid findi seetu.

²² Ñ hotdi disik nga findi Kahan Kooh. Hed-hatili, Hed boo Kooh na Kuyinj Mbaali yini, a yi Diska Hoolida ndaam.

²³ Kur ki etoheedi noh wala cabin ne wa ñiinifu, laam yaki Kooh yak siñaardee nga te Kuyinj Mbaali yini a yi laampaaninj wa.

²⁴ Cuub ci hey tiinde ñ siñaarinj wa te buur cinj kehyi hey wa kome in ci baahid ci ba raak.

* **21:16 21:16** *kilomeet 2200* : ñ Fiis ci ndii, gerek woo *estaad* 12.000. *Estaad* yino wa *meetar* teemet na *meetar* ndanjiyaah-yasna-kaahay na *meetar* yatuus (185). † **21:20 21:20** Pemeeci : ca atoh modoh na modoh, ca minid pesu po ca muuy, ca melcidee melcid. Marka ini woyu ñ "pemeecinj Yerusalemi Asi" ñ tiik ci inhassaadiici.

²⁵ Yahndeer cinj wa genan rangsukid laam wek raakandi nga.

²⁶ Cuub ci jen hey wa kome in ci tah ca edu cir na raak tiik.

²⁷ Waaye ali usuɓ aasandi nga, boyi na pese η in sepyid na yi na pese η lee namandi aas nga. Bi tiik cinj ɓa fiisu η teerndiη kipes ki, wiη Kuyiη Mbaali yini, ɓed dong aasan nga.

22

¹ Malaakaani taalndidta, a teebpa so kalin masmi na edohe kipes ; wa melcidee findi weer, wa puloheeda ɓoofoha-buuri, wiη Kooh na Kuyiη Mbaali yini.

² Wa kaddeeda η leerniη mbeeddaaniη kur ki. Kidgiη kipes ki paarra η harmban salɗoh cinj wa*. Wa rimee waas ndaηkiyaah na kanak (12) η kiis ki, cabin nu cabin wa rim, saaf cinj wa payoha cuub ci.

³ In alkuud raakissandi. ɓoofoha-buuri Kooh na Kuyiη Mbaali yini ɓoofohan, hey nike η kur ki, te ñaam cinj de ñaamkee de ;

⁴ ɓa hotee fikiiriη de te tiikiη de nik η puk cinj ɓa.

⁵ Wek raakissandi, ali ɓo' etohissandi noh wala siñaar laampa. Laam Kooh Hedfi hey siñaarde nga ɓa, te ɓaa hee hey nike buur po faw.

Hayiη Yeesu

⁶ Yutta, malaakaani woosa so ne : « Woo cii wooid te ca keeh. Kooh Hedfi, yi tum Fuudsiη de η woosuud ci, a yi woos malaakaaniη de ne a teeb ñaam cinj de ini raakan te wa maañisdi. »

⁷ Yeesu woo ne : « Marka, mi yii hay maañaadi ! A neɓɗid, boyi amban woo-woosuud ci nik η teerndii. »

⁸ Mi yi Saan, ñam hot, η kerahha in cii jen. Wi malaakaani yut to teeb in ci η kerah te η hotta ca, η keennda η kot cinj de ne η ñaamuk de.

⁹ Waaye, a woosa so ne : « Muk ka wa tum ! N ñaam findiifu na taambɗoh cinj da, woosuud ci na ɓi amb woo cinj teerndii ; ñaamka Kooh dong ! »

¹⁰ A woyissa so ne : « Kina dasid woo-woosuud ci fiisu η teerndii, laam jamanooni ca joy raakoh rebid ! »

¹¹ Boyi yurhaadiini risaat yurhaadi, boyi hoolaadiini taalndidfaat na hoolaadiikiη de ; yi yurah taalndidfaat tumisse in yurhid, yi hool wuu Kooh ηɗfaat η hool kiη de.

¹² Yeesu woo ne : « Markaat, mi yii hay maañaadi te η hey ɓayndohe ini η wirndohan, ɓo' nu nga dɗah η ed de in hend na tumohaad cinj de.

¹³ Ñam *Alfa* na *Omega*, yi koc na yi mirndoh, cambohaani na reehɗohaani.

¹⁴ Ba neɓɗid, ɓoobi naaw kulɓaaciη ɓa, ɓa hey mine ñam η rimiη kidgiη kipes ki, te ɓa hey taambe η yahndeer ci, ɓa aas kur-taahi.

¹⁵ Waaye ɓo' cii ɓa nikan η hara : ɓi na tume in buu, na ɓi na naahe, na ɓi na faankohe faankoh sangohuud, na apoh ɓo' ci, na ñaamkoh kooh ci nikaadiici, na ɓi waad lee te ɓa leye !

¹⁶ Mi, Yeesu, η woosid malaakaaniη ngo ne a inhid du in ceem jen wuu Janguuci. Ñam kifsoh η niiriη Dawuuda, ñam mbeedi, hori na melcide na ɓaab. »

¹⁷ Fuudsiη Kooh

na kilookiη Kuyiη Mbaali yini

woo ne : « Haya ! »

Te ɓo' nu kerah woo kii dɗah

a woyaat ne : « Haya ! »

* 22:2 22:2 "Kidgiη kipes ki paarra η harmban salɗoh cinj wa" : ini gerek woo ndii, wa namid min tokis ne : "Kidig cinj kipes ki paarra η sereeciη wa kanak ci."

Bo' nu sifaɗuk ɗah, a hayaat !
Bo' nu waad η masmiη kipes ki ɗah,
a bayaat, wa raakɗi wirind.

¹⁸ Boyi na sikɗuke woo ci puloh η Kooh te ca fiisuusa η teerndii, mi yi Saan ñam na woyee ɗa ne : « Yaa nu baat in nga ɗah, Kooh hey ɗe raane naamoci woyu η teerndii ! »

¹⁹ Te yaa nu nihi in η woo-woosuud ci fiisu η teerndii ɗah, Kooh hey nihse bakin boyeem η in ci woyu nga : bakin ɗe η rim cin kidgin kipes ki na bakin ɗe η kur-taahi hoolidi ! »

²⁰ Seedeeni ndengid in cii, woo ne : « Ee, mi yii hay maañaadi ! »

Amiin ! Haya Hed boo Yeesu !

²¹ Baahohin Yeesu Hed i nikaat na ɗu jen !